

Stanisław Mędak

PRAKTYCZNY
SŁOWNIK
ŁĄCZLIWOŚCI
SKŁADNIOWEJ
CZASOWNIKÓW
POLSKICH

universitas

SŁOWNIK JĘZYKA POLSKIEGO

Kopia dla zulu9000@gmail.com

Kopia dla zulu9000@gmail.com

Certyfikacja języka polskiego jako obcego

Podstawy urzędowego poświadczania znajomości języka polskiego jako obcego tworzy „Ustawa z dnia 11 kwietnia 2003 r. o zmianie ustawy o języku polskim” (Dziennik Ustaw RP nr 73 z 30 kwietnia 2003 r.). Istotne uzupełnienia przynoszą dwa rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 15 października 2003 r. w sprawie Państwowej Komisji Poświadczania Znajomości Języka Polskiego jako Obcego oraz w sprawie egzaminów języka polskiego jako obcego (Dziennik Ustaw RP nr 191 z 12 listopada 2003 r.). Z tych aktów prawnych wynika, iż Państwowa Komisja Poświadczania Znajomości Języka Polskiego jako Obcego jest najwyższym ciałem przyjmującym wnioski dotyczące potrzeb w zakresie przeprowadzania egzaminów, nadzorującym przeprowadzanie egzaminów i wydającym poświadczenie znajomości języka polskiego, zwane certyfikatami znajomości języka polskiego na trzech poziomach: podstawowym (B1), średnim (B2) i zaawansowanym (C2).

Cytowane akty prawne tworzą polski system poświadczania znajomości naszego języka. Należy jednak dodać, że od roku 2000 Polska jest członkiem Association of Language Testers in Europe [ALTE] i że testy do sprawdzania znajomości polszczyzny, stosowane przez Państwową Komisję Poświadczania, odpowiadają standardom europejskim. Działania, tworzące polski system certyfikacji języka, zostały podjęte z myślą o wejściu Polski do Unii Europejskiej oraz o nauczaniu i sprawdzaniu znajomości języka polskiego zgodnie ze standardami europejskimi.

Adres sekretariatu Państwowej Komisji Poświadczania:

Biuro Uznawalności Wykształcenia i Wymiany Międzynarodowej
Sekretariat Państwowej Komisji Poświadczania Znajomości
Języka Polskiego jako Obcego
00-375 Warszawa, ul. Smolna 13, III p.
tel/fax: (48 22) 827 94 10
www.buwivm.pl/certyfikacja

Nauczanie języka polskiego według standardów międzynarodowych:

Stopień	Stopień zaawansowania	Poziom	Poziom wg standardów europejskich (Common European Framework)	
			Oznakowanie	Nazwa
1.	Sytuacje komunikacyjne	I. Podstawowy	A0	Survival Polish
2.	Wprowadzenie do języka		A1	Introduction to Polish (Breakthrough)
3.	Wstępny		A2	Waystage
4.	Progowy	II. Średni	B1	The Threshold
5.	Średni ogólny		B2	First Certificate Polish (Vantage)
6.	Średni specjalistyczny	III. Zaawansowany	C1	Study Certificate (Effective Proficiency)
7.	Zaawansowany		C2	Proficiency (Mastery)
8.	Stopień biegłości		D	Native speaker

PRAKTYCZNY
SŁOWNIK
ŁĄCZLIWOŚCI
SKŁADNIOWEJ
CZASOWNIKÓW
POLSKICH

PODRĘCZNIK DO NAUKI
JĘZYKA POLSKIEGO
DLA CUDZOZIEMCÓW

S Ł O W N I K J E Z Y K A P O L S K I E G O

Stanisław Mędak

PRAKTYCZNY
SŁOWNIK
ŁĄCZLIWOŚCI
SKŁADNIOWEJ
CZASOWNIKÓW
POLSKICH

Kraków

© Copyright by Stanisław Mędak and Towarzystwo Autorów
i Wydawców Prac Naukowych UNIVERSITAS, Kraków 2016,
wyd. poprawione i rozszerzone

ISBN 97883–242–2842–3
TAiWPN UNIVERSITAS

Opracowanie redakcyjne
Wanda Lohman

Recenzent
Bronisława Ligara
Profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego

Projekt okładki i stron tytułowych
Sepielak

Skład i opracowanie graficzne tekstu
Miroslaw Krzyszkowski

SPIS TREŚCI

Słowo wstępne	7
Bibliografia	13
Lista haseł czasownikowych	16
Wykaz skrótów oraz znaków graficznych	23–24
HASŁA CZASOWNIKÓW PODSTAWOWYCH 1–1001. OD AKCENTOWAĆ DO ŻYĆ	25
SŁOWNIKOWE ODPowiedNIKI DOKONANE CZASOWNIKÓW HASŁOWYCH	773

SŁOWO WSTĘPNE

Czasownik – jak wiadomo – nazywa proces i stan oraz pełni podstawową funkcję członu głównego zdania.

Z wyjątkiem nielicznych czasowników, które nie konotują stosunków między przedmiotami (nie wymagają dopełnienia), czy też nie mają żadnych wymagań konotacyjnych¹, ich przeważająca większość charakteryzuje się zdolnością otwierania wokół siebie miejsc w tekście dla innych wyrazów. Te miejsca, umownie zwane uzupełnieniami czasowników, są sygnalizowane w języku polskim przez właściwe pytania, np. *czym?*, *kim?*, *kogo?*, *czego?*, *o kogo?*, *o co?* itd.

Czasownik łączy się również z dopełnieniem w bezokoliczniku. Może także otwierać przy sobie miejsca dla zdania podrzędnego.

Dość duża liczba czasowników ruchu oraz czasowników przemieszczenia wymaga składniowo uzupełnień sygnalizowanych pytaniem o kierunek czynności: *które/dy?*, *dokąd?*, *skąd?* itp.²

Usunięcie lub nieprawidłowe użycie jednego z wielu uzupełnień obligatoryjnych, zastąpienie go innym składnikiem może spowodować, iż wyrażenie zdaniowe (zwłaszcza to, które znajduje się w izolacji od kontekstu) będzie niepoprawne, a nierazko niezrozumiałe.

Ta różnorodność uwarunkowań konotacyjnych polskiego czasownika zmusza częstokroć nawet rodzimego użytkownika polszczyzny (posiadającego intuicję językową) do odwoływanego się do wielu słowników, takich jak: słowniki ogólne języka polskiego, słowniki poprawnościowe, słowniki wyrazów kłopotliwych.

Poszukując w nich owych uzupełnień, nie zawsze łatwo natrafiamy na informacje o składniowo-znaczeniowej łączliwości wyrazów, umożliwiające szybkie użycie ich w dowolnym zdaniu czy też tekście.

W dobie rosnącego zainteresowania Polską, a co za tym idzie także i językiem polskim, powinniśmy coraz częściej uwzględniać użytkownika obcojęzycznego, przy-

¹ Są nimi na przykład wyrazy o pustej konotacji (tzw. czasowniki zeromiejscowe, które nie wymagają składniowo żadnych uzupełnień – oznaczone w całości niniejszej pracy znakiem graficznym Ø) z grupy czasowników typu *dnieć*, *grzmieć*, *świtać*.

² Renata Grzegorczykowa w swojej pracy *Wykłady z polskiej składni*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1998, s. 54–55, wyróżnia pięć zasadniczych typów konotacyjnych polskich czasowników: 1. **Czasowniki zeromiejscowe**, które nie wymagają składniowo żadnych uzupełnień; 2. **Czasowniki jednomiejscowe**, wymagające uzupełnienia w postaci jednej grupy nominalnej, występującej najczęściej w mianowniku lub przypadku zależnym; 3. **Czasowniki dwumiejscowe** różnych typów wymagające: a. mianownika i przypadka zależnego syntetycznego lub analitycznego, b. mianownika i bezokolicznika, c. mianownika i grupy przysłówkowej, d. mianownika i zdania, e. dwóch mianowników, f. dwóch grup nominalnych w przypadkach zależnych; 4. **Czasowniki trójmiejscowe** różnych typów wymagające: a. mianownika i dwóch grup nominalnych w przypadkach zależnych, b. wymagające grupy nominalnej mianownikowej, grupy w przypadku zależnym i zdania (bądź bezokolicznika), c. grupy nominalnej mianownikowej, grupy w przypadku zależnym i grupy adwerybialnej; 5. **Czasowniki czteromiejscowe**, jak np. czasowniki przemieszczenia w zdaniach typu *On przestawia kwiaty z parapetu na podłogę*.

Por. również rozdziały 97–103 (*Livre D: Valence*) w: L. Tesnière, *Eléments de syntaxe structurale*, Librairie C. Klincksieck, Paris 1965, s. 238–251.

swajającego naszą mowę. To właśnie on – częściej niż odbiorca polski – będzie poszukiwał w słownikach odpowiedzi na nurtujące go pytania, a tym samym sięgał po słowniki specjalistyczne, w których dominuje funkcja dydaktyczna. Potrzeba przygotowania tego rodzaju słowników jest dziś oczywistością.

Z myślą o obcojęzycznych zwolennikach nietradycyjnych metod i podejść, a zwłaszcza tych, którzy chcą opanować język polski na poziomie samodzielnego konstruowania wypowiedzi, dokonano wyboru czasowników podstawowych na podstawie *Ilustrowanego słownika podstawowego języka polskiego*³.

Po skonfrontowaniu tych czasowników z opublikowanymi podręcznikami do nauuczenia języka polskiego jako obcego⁴ wyselekcjonowano 1001 czasowników (jako czasowniki hasłowe) pod kątem potrzeb przygotowywanego słownika oraz koncepcji znanej i cenionej serii *Język polski dla cudzoziemców* redagowanej przez profesora Władysława T. Miodunkę. Następnie opracowano dla wszystkich czasowników hasłowych jednolitą obudowę ramową czasownika składającą się z następujących elementów:

1. hasła opatrzonego numerem,
2. ciągu uzupełnień sygnalizowanych właściwymi dla czasownika hasłowego pytaniemi,
3. połączeń składniowych z przypadkami oraz przykładami zdań⁵,
4. innych połączeń (np. z przysłówkami, ze spójnikami itp.),
5. wyrazów i połączeń bliskoznacznych.

Całość pracy można by zatytułować zbiorem związków rzędu, rekcji czasowników, akomodacji składniowej lub słownikiem walencyjnym. Zdecydowano się jednak na tytuł *Praktyczny słownik łączliwości składniowej czasowników polskich* wychodząc z założenia, iż termin *łączliwość* jest pojęciem szerszym, wskazującym na zdolność czasowników do otwierania przy sobie wielu miejsc, a nie tylko podporządkowywania sobie innych wyrazów.

Zawarte w niniejszej pracy 1001 podstawowych czasowników łączy prostota oraz czytelność układu. Ustalając wstępne założenia, zrezygnowaliśmy z terminologii wprowadzającej w zakłopotanie obcojęzycznego użytkownika, z trudnej do rozszыfrowania symboliki, ze schematów zdaniowych oraz zakodowanych cech semantycznych leksków. Mamy nadzieję, iż zaproponowany w niniejszym opracowaniu układ nie tylko ułatwi obcojęzycznemu użytkownikowi pierwszy kontakt ze schematami zdaniowymi⁶, lecz będzie mu również całkowicie odpowiadał.

Oto, w jaki sposób opracowano hasła czasowników podstawowych.

Wszystkie hasła zawarte w słowniku od numeru 1 do numeru 1001, ułożone w porządku alfabetycznym, zostały wpisane w jednolity schemat. Z lewej strony hasła widnieje numer porządkowy, z prawej zaś skróty, wskazujące na niedokonaność (NDK) bądź dokonaność czasownika (DK). Warto tutaj zaznaczyć, że do zasobu 994 **niedokona-**

³ Z. Kurzowa, *Ilustrowany słownik podstawowy języka polskiego*, Universitas, Kraków 1999.

⁴ Uwzględniono 24 podręczniki wydane w Polsce z listy 29 podręczników zamieszczonej w *Postscriptum 40*, Katowice 2001.

⁵ Za zdanie uważa się każdą konstrukcję opartą na dowolnej formie czasownika.

⁶ Schemat zdaniowy R. Grzegorczykowa definiuje jako „abstrakcyjny układ pozycji składniowych wyznaczany przez właściwości konotacyjne (semantyczno-składniowe) czasownika”. w: *Wykłady z polskiej składni*, op. cit., s. 49.

nych czasowników hasłowych, zaczerpniętych z listy słownictwa podstawowego⁷, zostały również włączone – ze względu na specyficzną łączliwość składniową – następujące czasowniki dokonane: *napić się, nauczyć, nauczyć się, powiedzieć, wymówić, zdolać, zobaczyć*⁸.

W tej części słownika każdy z 1001 czasowników zarówno jednoznacznych, jak i wieloznacznych otrzymał swoją obudowę ramową, w którą wpisano następujące elementy:

- numer (od 1 do 1001) – hasło (od *akcentować* do *żyć*) – aspekt (niedokonany / dokonany),
- uzupełnienie czasownika hasłowego w postaci jednej grupy nominalnej, występującej w mianowniku – [kto? • co?] bądź wskazanie na schematy bezmianownikowe oparte na właściwościach konotacyjnych tzw. czasowników niefleksyjnych – [\emptyset]⁹,
- ciąg uzupełnień czasownika hasłowego wymagającego przypadków zależnych (syntetycznych lub analitycznych), sygnalizowanych pytaniem, przyimkami oraz wyrażeniami przyimkowymi z przypadkami ułożonymi w porządku alfabetycznym, np. *co? / czym? / kim? / na czym? / o czym? / po czym? / w czym? / z czym? / z powodu czego?* itp.,
- połączenia składniowe z wyżej wymienionymi przypadkami (pytanie – przyimek lub wyrażenie przyimkowe – nazwa przypadka – przykłady zdań z wyróżnionym graficznie aktantem¹⁰),
- inne połączenia czasownika (z bezokolicznikami, spójnikami, przysłówkami, zdaniami itd.),
- wyrazy i połączenia bliskoznaczne (synonimy czasownika hasłowego wraz z ich właściwymi uzupełnieniami w postaci przypadka zależnego / grupy w przypadku zależnym bądź bezokolicznika); rzadko definicje,
- dodatkowe informacje zaznaczone symbolem gwiazdki.

Znak gwiazdki * pojawiający się w wielu schematach sygnalizuje między innymi: a. krótki komentarz normatywny, b. informacje o zasięgu użycia hasła i jego charakterystyce pragmatycznej, c. składniowe połączenia alternatywne itd.

Ponieważ rekcja czasownika zależy od jego określonego znaczenia, poszczególne znaczenia zostały opatrzone cyframi rzymskimi I, II, III, IV itd. Przy ustalaniu znaczeń

⁷ Z wyjątkiem nielicznych przykładów (zob. hasło czasownika niedokonanego *nienawidzić* – numer 265) wszystkie odpowiedniki dokonane hasłowych czasowników niedokonanych mają takie same wymagania konotacyjne.

⁸ Hasłowe czasowniki dwuaspektowe jak: *aresztować, ciąć, darować, kazać, nanosić, potrafić, ranić*, zostały oznaczone kwalifikatorem NDK / DK.

⁹ Należą do nich czasowniki, które semantycznie nie dopuszczają podmiotu (agensa), np. **błyska się, czuć coś od kogoś, dnieje, grzmi, kręci się komuś w głowie, mdli kogoś, świta, widać coś, wypada coś zrobić** itp. Główne grupy semantyczne tych czasowników to czasowniki oznaczające zjawiska atmosferyczne, fizjologiczne, percepcję wzrokową, brak, ubywanie i przebywanie, czasowniki oceniające, wskazujące na emocje oraz sygnalizujące pewne komentarze ze strony nadawcy na temat zdarzenia opisywanego przez zdanie konotowane. Więcej na ten temat w: R. Grzegorczykowa, *Wykłady z polskiej składni*, op. cit., s. 61–62.

¹⁰ Termin zaczerpnięty z pracy wybitnego lingwisty francuskiego L. Tesnière'a. Zob. przypis 2.

tych czasowników wieloznacznych wykorzystano źródła leksykograficzne, na które złożyły się słowniki zamieszczone w bibliografii. Wytyluszczony ciąg uzupełnień – sygnalizowanych pytaniami – zamieszczony bezpośrednio pod hasłem dotyczy zatem wyłącznie wyrazu hasłowego. Konteksty zdaniowe (przykłady zdań) czasowników hasłowych zostały skonstruowane tak, aby w sposób oczywisty ilustrowały ów ciąg łączliwości z innymi wyrazami.

Dla wyraźniejszego podkreślenia poszczególnych pozycji składniowych wymaganych przez czasownik podaje się przed każdym zdaniem pytanie, przyimki, wyrażenia przyimkowe i implikowane przez nie przypadki. Skrót N. oznacza mianownik, G. – dopełniacz, D. – celownik, A. – biernik, I. – narzędzinik, L. – miejscowościownik.

Zamieszczenie tych dodatkowych informacji gramatycznych wynika z koncepcji całości pracy, polegającej na podaniu możliwie jak największej ilości informacji, które mogą ułatwić obcojęzycznemu użytkownikowi samodzielna organizację świata polskiego czasownika.

Niniejszy słownik nie jest pierwszą pracą, która zawiera charakterystykę składniową polskiego czasownika. W 1980 roku Wydawnictwo PAN opublikowało pierwszy tom pięciotomowego słownika syntaktyczno-generatywnego czasowników polskich¹¹, opisującego łączliwość składniową czasowników za pomocą aparatu pojęciowego gramatyki generatywnej. W tym samym roku Instytut Badań Polonijnych UJ wydał drukiem skrypt zatytułowany *Słownik syntaktyczno-semantyczny czasowników polskich* [Część I, Czasowniki bezprzedrostkowe], którego celem był „opis standardowych konstrukcji zdaniowych oraz dotarcie do invariantnej wartości semantycznej w języku”¹².

Koncepcyjnie odmienny niż dwa dotychczas opublikowane słowniki, *Praktyczny słownik łączliwości składniowej czasowników polskich* został opracowany z myślą o tym, aby stanowić uzupełnienie nowoczesnych podręczników do nauczania języka polskiego jako obcego oraz tworzyć pomost między teorią a rozwiązaniami metodycznymi, które wykorzystują najnowszą wiedzę o języku/językach, nowe metody nauczania języków obcych i nowe technologie nauczania.

Koncepcję słownika sprawdzono w trakcie semestralnych zajęć przeprowadzonych w Instytucie Studiów Polonijnych i Etnicznych UJ oraz w Instytucie Języków Wschodnich INALCO w Paryżu ze studentami grup zaawansowanych, którzy podczas dyskusji podkreślali czytelność układu oraz łatwość używania słownika. Zwrócili oni również uwagę na fakt, że zaprezentowane w nim ujęcie reguł składniowych w spójny system w połączeniu z semantyką pozwoli obcojęzycznemu użytkownikowi nie tylko na dostrzeżenie fundamentalnej roli czasownika w zdaniu, ale również na łatwiejsze, samodzielne tworzenie nieograniczonej liczby wypowiedzi w języku polskim.

WAŻNA INFORMACJA: Do niniejszego wydania dołączono listę 950 czasowników dokonanych (zob. od s. 773). Numer zamieszczony po każdym czasowniku dokonanym odsyła do wzorów czasowników hasłowych od 1 do 1001 stanowiących trzon publikacji. Tam też użytkownik słownika odnajdzie właściwe połączenia składniowe form dokonanych. Zob. również schemat hasła czasownika dokonanego (s. 774).

¹¹ *Słownik syntaktyczno-generatywny czasowników polskich* pod red. K. Polańskiego, t. I–V, Wydawnictwo PAN, Warszawa 1980–1992. Pierwszy zeszyt próbny słownika opublikowano w Katowicach w 1976 roku.

¹² M. Kawka, *Słownik syntaktyczno-semantyczny czasowników polskich*, Instytut Badań Polonijnych, Kraków 1980, s. 8.

OBJAŚNIENIE TERMINÓW

AKOMODACJA – z łac. *accommodatio*, franc. *accommodation* ‘przystosowanie’

- przystosowanie się jednego członu związku składniowego do wymagań drugiego członu pod względem morfologicznym, leksykalnym lub tylko składniowym,
- przystosowanie wyrażeń pełnoznacznych, które nie mogą się samodzielnie łączyć z innymi wyrażeniami pełnoznaczonymi, do łączenia się z nimi w związki syntaktyczne,
- zespalanie wyrażeń pełnoznacznych ze wskaźnikami syntaktycznymi w postaci wyrazów lub morfemów z równoczesnym niekiedy przekształceniem ich postaci fonemicznej

AKTANT

– z franc. *actant*, pol. *partycypant*

- w składni semantycznej uczestnik akcji nazwanej przez czasownik, np. agens czynności (tj. składnik zdania wyrażający sprawcę czynności, jej wykonawcę, ogólnie tego, który działa w sposób nazwany w czasowniku), obiekt czynności, narzędzie czynności itd.

KONOTACJA

– z franc. *connotation* ‘wprowadzenie, wpłonaczenie’

- pośrednie wskazywanie przez wyraz na konieczność występowania w tekście wyrazu należącego do określonej kategorii gramatycznej,
- właściwość wyrazu polegająca na tym, że w zdaniu wymaga on wprowadzenia innego wyrazu, który uzupełnia jego treść,
- zdolność wyrazu lub form gramatycznych do otwierania miejsca dla innych, np. biernik w języku polskim konotuje przede wszystkim rządzący czasownik przechodni

REKCJA

– z niem. *Rektion*, łac. *rectio* ‘rząd’, pol. składnia rządu

- rodzaj powiązania składniowego dwóch wyrazów, polegający na tym, że wyraz nadzędny (określany) determinuje określoną formę wyrazu podrzędnego (określającego),
- rodzaj powiązania składniowego polegający na łączliwości gramatycznej pewnych wyrazów, najczęściej czasowników, z pewnymi formami fleksyjnymi, przypadkami lub wyrażeniami przyimkowymi, których wyraz rządzący wymaga, które narzuca i którymi rządzi

WALENCJA

– z niem. *Walenz*, franc. *valence*, łac. *valentia* ‘łączliwość’, pol. wartośćowość syntaktyczna

- całokształt potencjalnych związków wyrazu, zakres jego łączliwości z innymi wyrażeniami,
- zdolność wyrażeń do otwierania wokół siebie miejsc, czyli pozycji dla innych wyrażeń,

- łączliwość, sposób łączenia się wyrazu, zwłaszcza czasownika, z innymi wyrazami,
- charakterystyka składniowa danego wyrazu poprzez liczbę elementów przez nich wymaganych i ich wartości gramatyczne

Powyższe definicje podano na podstawie:

1. *Encyklopedii językoznawstwa ogólnego*, red. K. Polański, Ossolineum, Wrocław–Warszawa–Katowice 1999, wyd. II

2. *Encyklopedii języka polskiego*, red. S. Urbańczyk, M. Kucała, Ossolineum, Wrocław–Warszawa–Katowice 1999, wyd. III

3. *Słownika przypomnień gramatycznych*, oprac. M. Skarżyński, Księgarnia Akademicka, Kraków 2000.

Przystępne i użyteczne informacje dotyczące konotacji i akomodacji można odnaleźć w znakomitej pracy R. Grzegorczykowej *Wykłady z polskiej składni*, op. cit., s. 46–78.

Paryż, wiosna 2004

Stanisław Mędak

BIBLIOGRAFIA

SŁOWNIKI JĘZYKA POLSKIEGO

- Nowy słownik języka polskiego PWN, red. E. Sobol, PWN, Warszawa 2002.
- Nowy słownik poprawnej polszczyzny PWN, red. A. Markowski, PWN, Warszawa 1999.
- Praktyczny słownik poprawnej polszczyzny, red. A. Markowski, PWN, Warszawa 1995.
- Praktyczny słownik współczesnej polszczyzny, red. H. Zgólkowa, Wydawnictwo Kurpisz, Poznań 1994–2000, t. 1–28.
- Słownik frazeologiczny współczesnej polszczyzny, PWN, Warszawa 2002.
- Słownik języka polskiego, red. M. Szymczak, PWN, Warszawa 1978, t. 1–3.
- Słownik poprawnej polszczyzny, red. W. Doroszewski, PWN, Warszawa 1980.
- Słownik współczesnego języka polskiego, red. B. Dunaj, Wilga, Warszawa 1996.
- Słownik wyrazów obcych PWN, red. E. Sobol, PWN, Warszawa 2002.
- M. Bańko, M. Krajewska, Słownik wyrazów kłopotliwych, PWN, Warszawa 1995.
- B. Bartnicka, R. Sinielnikoff, Słownik podstawowy języka polskiego dla cudzoziemców, Kielce 1999.
- B. Janik-Płocińska, M. Sas, R. Turczyn, Wielki słownik ortograficzno-fleksyjny, Bertelsmann Media, Warszawa 2001.
- Z. Kurzowa, Ilustrowany słownik podstawowy języka polskiego, Universitas, Kraków 1999.
- Z. Kurzowa, Z. Kubiszyn-Mędrala, M. Skarżyński i in., Słownik synonimów polskich, PWN, Warszawa 1998
- S. Mędak, Słownik form koniugacyjnych czasowników polskich, Universitas, Kraków 1997, nowe wyd. 2004, 2015.

**LISTA HASEŁ
CZASOWNIKOWYCH**

akcentować / ndk	1
angażować / ndk	2
angażować się / ndk	3
aresztować / ndk a. dk	4
bać się / ndk	5
badać / ndk	6
bawić / ndk	7
bawić się / ndk	8
bić / ndk	9
bić się / ndk	10
biec a. biegnąć / ndk	11
błagać / ndk	12
błędzić / ndk	13
boleć / ndk	14
brać / ndk	15 A-E
brać się / ndk	16
brakować / ndk	17
bratać się / ndk	18
bronić / ndk	19
bronić się / ndk	20
brzydzić się / ndk	21
budować / ndk	22
budzić / ndk	23
budzić się / ndk	24
być / ndk	25 A-C
bywać / ndk	26
calować / ndk	27
calować się / ndk	28
chadzać / ndk	29
chcieć / ndk	30
chodzić / ndk	31
chorować / ndk	32
chować / ndk	33
chować się / ndk	34
chronić / ndk	35
chronić się / ndk	36
chwalić / ndk	37
chwalić się / ndk	38
chwytać / ndk	39
chwytać się / ndk	40
ciąć / ndk a. dk	41
ciagnąć / ndk	42
ciec a. cieknąć / ndk	43
cierpieć / ndk	44
cieszyć się / ndk	45
czekać / ndk	46
czesać / ndk	47
czesać się / ndk	48
częstować / ndk	49
czuć / ndk	50
czuć się / ndk	51
czuwać / ndk	52
czyścić / ndk	53
czytać / ndk	54
ćwiczyć / ndk	55
darować / ndk a. dk	56
dawać / ndk	57
dawać się / ndk	58
dążyć / ndk	59
dbać / ndk	60
decydować	61
decydować się / ndk	62
denerwować / ndk	63
denerwować się / ndk	64
deptać / ndk	65
dobiegać / ndk	66
dobierać / ndk	67
dobierać się / ndk	68
doceniać / ndk	69
dochodzić / ndk	70
docierać / ndk	71
dodawać / ndk	72
dogadywać się / ndk	73
doganiać / ndk	74
dojeżdżać / ndk	75
dojrzewać / ndk	76
dokarmiać / ndk	77
dokladać / ndk	78
dokladać się / ndk	79
dokonywać / ndk	80
dokręcać / ndk	81
dolącać / ndk	82
domagać się / ndk	83
domyślać się / ndk	84
donosić / ndk	85
dopłacać / ndk	86
dopomagać / ndk	87
dopominać się / ndk	88
doprowadzać / ndk	89
dorabiać się / ndk	90
doradzać / ndk	91
dorastać / ndk	92
doręczać / ndk	93
doskonalić się / ndk	94
dostarczać / ndk	95
dostawać / ndk	96
dostawać się / ndk	97
dostrzegać / ndk	98
doszukiwać się / ndk	99
doświadczac / ndk	100
dotyczyć / ndk	101
dotykać / ndk	102
dowiadywać się / ndk	103
dowodzić / ndk	104
dowozić / ndk	105
doznawać / ndk	106
drukować / ndk	107
dyktować / ndk	108
dyskutować / ndk	109
działać / ndk	110
dzielić / ndk	111
dzielić się / ndk	112
dziekować / ndk	113
dziwić się / ndk	114
dzwonić / ndk	115
egzaminować / ndk	116
finansować / ndk	117
funkcjonować / ndk	118
gadać / ndk	119
gardzić / ndk	120
gasić / ndk	121
ginąć / ndk	122
głosować / ndk	123
gniewać się / ndk	124
golić się / ndk	125
gościć / ndk	126
gościć się / ndk	127
gotować / ndk	128
grać / ndk	129
gratulować / ndk	130
gromadzić / ndk	131
gromadzić się / ndk	132
grozić / ndk	133
gryźć / ndk	134
gubić / ndk	135
halasować / ndk	136
handlować / ndk	137
ilustrować / ndk	138
informować / ndk	139
interesować / ndk	140
interesować się / ndk	141
istnieć / ndk	142
iść / ndk	143

jechać / ndk	144	leczyć / ndk	191
jeść / ndk	145	leczyć się / ndk	192
jeździć / ndk	146	lekceważyć / ndk	193
 		leżeć / ndk	194
karać / ndk	147	liczyć / ndk	195
karmić / ndk	148	liczyć się / ndk	196
kazać / ndk a. dk	149	lubić / ndk	197
kąpać / ndk	150	 	
kąpać się / ndk	151	ładować / ndk	198
kierować / ndk	152	łamać / ndk	199
kierować się / ndk	153	łamać się / ndk	200
klaskać / ndk	154	łapać / ndk	201
klęczeć / ndk	155	łączyć / ndk	202
klękać / ndk	156	łączyć się / ndk	203
klamać / ndk	157	łowić / ndk	204
klaniać się / ndk	158	 	
kłaść / ndk	159	malować / ndk	205
kłaść się / ndk	160	malować się / ndk	206
kłócić się / ndk	161	martwić / ndk	207
kochać / ndk	162	martwić się / ndk	208
kochać się / ndk	163	marznąć / ndk	209
komentować / ndk	164	marzyć / ndk	210
komunikować / ndk	165	maszerować / ndk	211
kontaktować / ndk	166	męczyć / ndk	212
kontaktować się / ndk		męczyć się / ndk	213
..... 167		mieć / ndk	
kontynuować / ndk	168 214 / 214 A / 214 B	
kończyć / ndk	169	mieć się / ndk	215
kończyć się / ndk	170	mierzyć / ndk	216
kopać / ndk	171	mieszać / ndk	217
korespondować / ndk	172	mieszkać / ndk	218
korzystać / ndk	173	miewać / ndk	219
kosztować / ndk		mijać / ndk	220
..... 174 / 174 A		milczeć / ndk	221
kraść / ndk	175	modlić się / ndk	222
kręcić / ndk	176	moknąć / ndk	223
kręcić się / ndk	177	mordować / ndk	224
kroić / ndk	178	mówić / ndk	225
kryć / ndk	179	musieć / ndk	226
kryć się / ndk	180	myć / ndk	228
krzyczeć / ndk	181	myć się / ndk	229
ksztafcić / ndk	182	mylić / ndk	230
ksztafcić się / ndk	183	mylić się / ndk	231
kształtować / ndk	184	myśleć / ndk	232
kupować / ndk	185	 	
kwitnąć / ndk	186	nabierać / ndk	233
 		nabywać / ndk	234
lać / ndk	187	nachylać się / ndk	235
latać / ndk	188	naciskać / ndk	236
lądować / ndk	189	nadawać / ndk	237
lecieć / ndk	190	 	
		nadawać się / ndk	238
		nadążać / ndk	239
		nachodzić / ndk	240
		nagrywać / ndk	241
		najadać się / ndk	242
		nakłaniać / ndk	243
		nakrywać / ndk	244
		nalegać / ndk	245
		nalewać / ndk	246
		należeć / ndk	247
		namawiać / ndk	248
		nanosić / ndk a. dk	249
		napadać / ndk	250
		napelniać / ndk	251
		napić się / dk	252
		naprawiać / ndk	253
		narzekać / ndk	254
		narzucać / ndk	255
		następować / ndk	256
		nasyać / ndk	257
		naśladować / ndk	258
		nauczać / ndk	259
		nauczyć / dk	260
		nauczyć się / dk	261
		naznaczać / ndk	262
		nazywać / ndk	263
		nazywać się / ndk	264
		nienawidzić / ndk	265
		niepokoić się / ndk	266
		nieść / ndk	267
		niszczyć / ndk	268
		nocować / ndk	269
		nosić / ndk	270
		notować / ndk	271
		nudzić / ndk	272
		nudzić się / ndk	273
		nurkować / ndk	274
		obawiać się / ndk	275
		obchodzić / ndk	276
		obchodzić się / ndk	277
		obcinać / ndk	278
		obejmować / ndk	279
		obiecywać / ndk	280
		objadać się / ndk	281
		objaśniać / ndk	282
		objeżdzać / ndk	283
		obliczać / ndk	284
		obmawiać / ndk	285
		obowiązywać / ndk	286
		obracać się / ndk	287

obradować / ndk <i>a.</i> dk	288	odwoływać się / ndk	340	palić / ndk	391
obrażać / ndk	289	odwracać się / ndk	341	palić się / ndk	392
obrażać się / ndk	290	odznaczać się / ndk	342	pamiętać / ndk	393
obserwować / ndk	291	odzyskiwać / ndk	343	panować / ndk	394
oburzać się / ndk	292	odzywać się / ndk	344	parkować / ndk	395
obwiniać / ndk	293	ofiarywać / ndk	345	pasować / ndk <i>a.</i> dk	396
ocalać / ndk	294	ogarniać / ndk	346	patrzeć <i>a.</i> patrzyć / ndk	397
oceniać / ndk	295	oglądać / ndk	347	pchać / ndk	398
oczekiwać / ndk	296	oglądać się / ndk	348	pchać się / ndk	399
odbierać / ndk	297	ogłaszać / ndk	349	pić / ndk	400
odbywać / ndk	298	ograniczać / ndk	350	piec / ndk	401
odbywać się / ndk	299	okazywać / ndk	351	pielęgnować / ndk	402
odchodzić / ndk	300	okazywać się / ndk	352	pilnować / ndk	403
odciągać / ndk	301	okradać / ndk	353	pisać / ndk	404
odeczuwać / ndk	302	określać / ndk	354	planować / ndk	405
oddalać się / ndk	303	omawiać / ndk	355	placić / ndk	406
oddawać / ndk	304	opadać / ndk	356	plakać / ndk	407
oddawać się / ndk	305	opalać się / ndk	357	plukać / ndk	408
oddychać / ndk	306	opanowywać / ndk	358	pływąć / ndk	409
oddziaływać / ndk	307	opanowywać się / ndk	359	pływąć / ndk	410
odejmować / ndk	308	opiekować się / ndk	360	pociągać / ndk	411
odgrażać się / ndk	309	opierać się / ndk	361	pociągnąć się / ndk	412
odgrywać / ndk	310	opiniować / ndk	362	poczuwać się / ndk	413
odjeżdżać / ndk	311	opisywać / ndk	363	podawać / ndk	414
odkrywać / ndk	312	opłacać / ndk	364	podchodzić / ndk	415
odkurzać / ndk	313	opowiadać / ndk	365	poddawać się / ndk	416
odlatywać / ndk	314	opowiadać się / ndk	366	podejmować / ndk	417
odliczać / ndk	315	opóżniać / ndk	367	podejmować się / ndk	418
odłaczkać / ndk	316	opracowywać / ndk	368	podejrzewać / ndk	419
odłaczkać się / ndk	317	opuszczać / ndk	369	podkreślać / ndk	420
odmawiać / ndk	318	opuszczać się / ndk	370	podlewać / ndk	421
odmieniać / ndk	319	organizować / ndk	371	podniecać się / ndk	422
odmierzać / ndk	320	orientować się / ndk	372	podnosić / ndk	423
odnosić / ndk	321	osiągać / ndk	373	podnosić się / ndk	424
odnosić się / ndk	322	osiedlać się / ndk	374	podobać się / ndk <i>a.</i> dk	425
odpadać / ndk	323	oskarżać / ndk	375	podpisywać / ndk	426
odpierać / ndk	324	oszargać / ndk	376	podpisać się / ndk	427
odpisywać / ndk	325	oszczędzać / ndk	377	podpowiadać / ndk	428
odpływować / ndk	326	oszukiwać / ndk	378	podrabiać / ndk	429
odpoczywać / ndk	327	osmieszać / ndk	379	podróżować / ndk	430
odpowiadać / ndk	328	osmieszać się / ndk	380	podслушаwać / ndk	431
odprowadzać / ndk	329	oswiadczać / ndk	381	podziwiać / ndk	432
odrabiać / ndk	330	oswiadczać się / ndk	382	pojawiać się / ndk	433
odróźniać / ndk	331	otaczać / ndk	383	pojmować / ndk	434
odróźniać się / ndk	332	otrzymywać / ndk	384	pokazywać / ndk	435
odrywać / ndk	333	otwierać / ndk	385	pokonywać / ndk	436
odrzucić / ndk	334	oznaczać / ndk	386	polegać / ndk	437
odstawić / ndk	335	oznajmiać / ndk	387	olegać / ndk	438
odtrącać / ndk	336				
odwiedzać / ndk	337				
odwiedzać się / ndk	338				
odwoływać / ndk	339				

pachnieć / ndk

pomagać / ndk	440
ponaglać / ndk	441
popadać / ndk	442
poprawiać / ndk	443
poręczać / ndk	444
porozumiewać się / ndk	445
porównywać / ndk	446
porównywać się / ndk ...	447
poruszać / ndk	448
porządkować / ndk	449
posądzać / ndk	450
posiadać / ndk	451
posługiwać się / ndk	452
postanawiać / ndk	453
postępować / ndk	454
posyłać / ndk	455
poszerzać / ndk	456
poszukiwać / ndk	457
poświęcać / ndk	458
poświęcać się / ndk	459
potrafić / dk a. ndk	460
potrzebować / ndk	461
potwierdzać / ndk	462
poważać / ndk	463
powiedzieć / dk	464
powodować / ndk	465
powoływać / ndk	466
powoływać się / ndk	467
powracać / ndk	468
powstawać / ndk	469
powtarzać / ndk	470
powtarzać się / ndk	471
pozbawiać / ndk	472
pozbywać się / ndk	473
pozdrowiać / ndk	474
pozdrowiać się / ndk	475
poznawać / ndk	476
poznawać się / ndk	477
pozostawać / ndk	478
pozostawać / ndk	479
pozwalać / ndk	480
pożądać / ndk	481
pożyczać / ndk	482
pracować / ndk	483
prać / ndk	484
pragnąć / ndk	485
prasować / ndk	486
proponować / ndk	487
prosić / ndk	488
prosić się / ndk	489
prostować / ndk	490
protestować / ndk	491
prowadzić / ndk	492
próbować / ndk	493
przebaczać / ndk	494
przebiegać / ndk	495
przebierać się / ndk	496
przebywać / ndk	497
przechodzić / ndk	498
przedostawać się / ndk	499
przedstawiać / ndk	500
przedstawiać się / ndk	501
przegrywać / ndk	502
przejeżdżać / ndk	503
przejmować się / ndk	504
przekazywać / ndk	505
przekładać / ndk	506
przekonywać / ndk	507
przekonywać się / ndk	508
przekraczać / ndk	509
przekształcać / ndk	510
przelatywać / ndk	511
przemawiać / ndk	512
przemierzać / ndk	513
przemieszczać się / ndk	514
przymykać / ndk	515
przenosić / ndk	516
przenosić się / ndk	517
przepływać / ndk	518
przepraszać / ndk	519
przeprowadzać / ndk	520
przeprowadzać się / ndk	521
przerabiać / ndk	522
przeraźać / ndk	523
przerywać / ndk	524
przesiądać się / ndk	525
przesiedlać / ndk	526
przesłuchiwać / ndk	527
przestawać / ndk	528
przestawiać / ndk	529
przestrzegać / ndk	530
przesyłać / ndk	531
przeszkadzać / ndk	532
przewidywać / ndk	533
przewracać / ndk	534
przewracać się / ndk	535
przeiębiać się / ndk	536
przeżywać / ndk	537
przybywać / ndk	538
przychodzić / ndk	539
przyczyniać się / ndk	540
przydawać się / ndk	541
przydzielać / ndk	542
przyglądać się / ndk	543
przygotowywać / ndk	544
przygotowywać się / ndk	545
przyjaźnić się / ndk	546
przyjeżdżać / ndk	547
przymówiać / ndk	548
przykrywać / ndk	549
przylatywać / ndk	550
przynosić / ndk	551
przypadać / ndk	552
przypatrywać się / ndk	553
przypisywać / ndk	554
przypominać / ndk	555
przypominać się / ndk	556
przywozić / ndk	557
przyrządzać / ndk	558
przyrzekać / ndk	559
przystawać / ndk	560
przystosowywać się / ndk	561
przywiązywać / ndk	562
przywiązywać się / ndk	563
przywozić / ndk	564
przyznawać / ndk	565
przyznawać się / ndk	566
przyzwyczać się / ndk	567
psuć / ndk	568
psuć się / ndk	569
publikować / ndk	570
pukać / ndk	571
puszczać / ndk	572
pytać / ndk	573
pytać się / ndk	574
radzić / ndk	575
radzić się / ndk	576
ranić / dk a. ndk	577
ratować / ndk	578
ratować się / ndk	579
reagować / ndk	580

realizować / ndk	581
reklamować / ndk	582
reprezentować / ndk	583
rezygnować / ndk	584
ręczyć / ndk	585
robić / ndk	586
robić się / ndk	587
rodzić / ndk	588
rodzić się / ndk	589
rozbierać / ndk	590
rozbierać się / ndk	591
rozbiąć / ndk	592
rozhodzić się / ndk	593
roczarowywać / ndk	594
roczarowywać się / ndk	595
rozdawać / ndk	596
rozglądać się / ndk	597
rozgrywać / ndk	598
rozjeżdżać / ndk	599
rozjeżdżać się / ndk	600
rozkażywać / ndk	601
rozkwitać / ndk	602
rozmawiać / ndk	603
rozmyślać / ndk	604
rozmyślać się / ndk	605
roznosić / ndk	606
rozpaczać / ndk	607
rozpatrywać / ndk	608
rozpinać / ndk	609
rozpoczynać / ndk	610
rozpoczynać się / ndk	611
rozprowadzać / ndk	612
rozstawać się / ndk	613
rozsyłać / ndk	614
rozszerzać / ndk	615
rozumieć / ndk	616
rozumieć się / ndk	617
rozwiązywać / ndk	618
rozwiąjać / ndk	619
rozwiąjać się / ndk	620
rozvodzić się / ndk	621
rósć a. rosnąć / ndk	622
różnić się / ndk	623
rumienić się / ndk	624
ruszać / ndk	625
ruszać się / ndk	626
rysować / ndk	627
rządzić / ndk	628
rzeźbić / ndk	629
rzucać / ndk	630
sądzić / ndk	631
schodzić / ndk	632
schodzić się / ndk	633
siadać / ndk	634
siedzieć / ndk	635
sięgać / ndk	636
skakać / ndk	637
skarzyć / ndk	638
skarzyć się / ndk	639
skazywać / ndk	640
składać / ndk	641
składać się / ndk	642
słuchać / ndk	643
służyć / ndk	644
słyszeć / ndk	645
smażyć / ndk	646
smucić się / ndk	647
spacerować / ndk	648
spać / ndk	649
spadać / ndk	650
specjalizować się / ndk	651
spędzać / ndk	652
spieszyć się a. śpieszyć się / ndk	653
spodziewać się / ndk	654
spoglądać / ndk	655
spostrzegać / ndk	656
spotykać / ndk	657
spotykać się / ndk	658
spóźniać się / ndk	659
sprawdzać / ndk	660
sprawdzać się / ndk	661
sprawiać / ndk	662
sprzątać / ndk	663
sprzeciwiać się / ndk	664
sprzedawać / ndk	665
sprzyjać / ndk	666
stać / ndk	667
starać się / ndk	668
startować / ndk	669
stawać / ndk	670
stawać się / ndk	671
stawiąć / ndk	672
stosować / ndk	673
straszyć / ndk	674
streszczać / ndk	675
strzelać / ndk	676
studiować / ndk	677
stwarzać / ndk	678
stwierdzać / ndk	679
szanować / ndk	680
szczyścić się / ndk	681
szepotać / ndk	682
szkodzić / ndk	683
szukać / ndk	684
szydzić / ndk	685
ściągać / ndk	686
śleźdić / ndk	687
śmiać się / ndk	688
śnić / ndk	689
śnić się / ndk	690
śpiewać / ndk	691
świadczyc / ndk	692
świecić / ndk	693
tańczyć / ndk	694
telefonować / ndk	695
tęksnić / ndk	696
tłoczyć się / ndk	697
tlumaczyć / ndk	698
tlumaczyć się / ndk	699
tonać / ndk	700
twarzyszyć / ndk	701
tracić / ndk	702
trafiać / ndk	703
trwać / ndk	704
trzymać / ndk	705
trzymać się / ndk	706
tworzyć / ndk	707
ubiegać się / ndk	708
ubierać / ndk	709
ubierać się / ndk	710
ubliżać / ndk	711
uchodzić / ndk	712
uciekać / ndk	713
uciekać się / ndk	714
uczestniczyć / ndk	715
uczczęsczać / ndk	716
uczycić / ndk	717
uczycić się / ndk	718
udawać / ndk	719
udawać się / ndk	720
uderzać / ndk	721
udoskonalać / ndk	722
udostępniać / ndk	723
udowadniać / ndk	724
udzielać / ndk	725
udzielać się / ndk	726
ufać / ndk	727

uganiać się / ndk	728	widzieć / ndk	778	wyjaśniać / ndk	829
ujmować / ndk	729	widzieć się / ndk	779	wyjeżdżać / ndk	830
ujmować się / ndk	730	wiedzieć / ndk	780	wyjmować / ndk	831
układać / ndk	731	wierzyć / ndk	781	wykazywać się / ndk	832
ukrywać / ndk	732	wieszać / ndk	782	wykładać / ndk	833
ukrywać się / ndk	733	wieź / ndk	783	wykonywać / ndk	834
ulegać / ndk	734	wisieć / ndk	784	wykorzystywać / ndk	835
ułatwiać / ndk	735	witać / ndk	785	wylatywać / ndk	836
umawiać się / ndk	736	witać się / ndk	786	wyłączać / ndk	837
umieć / ndk	737	wjeżdżać / ndk	787	wyłączać się / ndk	838
umierać / ndk	738	wkładać / ndk	788	wymagać / ndk	839
umieszczać / ndk	739	wlatywać / ndk	789	wymawiać / ndk	840
umożliwiać / ndk	740	wlewać / ndk	790	wymieniać / ndk	841
uniakać / ndk	741	włączać / ndk	791	wymóc / dk	842
upierać się / ndk	742	wmawiać / ndk	792	wymyślać / ndk	843
upominać się / ndk	743	wnosić / ndk	793	wynajmować / ndk	844
upoważniać / ndk	744	woleć / ndk	794	wynajmować się / ndk	845
upowszechniać / ndk	745	wołać / ndk	795	wynosić / ndk	846
uprawiać / ndk	746	wozić / ndk	796	wynosić się / ndk	847
urządać / ndk	747	wpadać / ndk	797	wyobrażać / ndk	848
usiłować / ndk	748	wpatrywać się / ndk	798	wypadać / ndk	849
uskarżać się / ndk	749	wpisywać / ndk	799	wypełniać / ndk	850
usługowiwać / ndk	750	wpływać / ndk	800	wypijać / ndk	851
uspokajać się / ndk	751	wpraszać się / ndk	801	wypisywać / ndk	852
ustalać / ndk	752	wprowadzać / ndk	802	wypisywać się / ndk	853
ustawać / ndk	753	wpuszczać / ndk	803	wypoasać / ndk	854
ustawiać / ndk	754	wracać / ndk	804	wypowiadać się / ndk	855
ustępować / ndk	755	wręczać / ndk	805	wypożyczać / ndk	856
uśmiechać się / ndk	756	wrzuciąć / ndk	806	wyprowadzać / ndk	857
uświadadamiać / ndk	757	wschodzić / ndk	807	wyprowadzać się / ndk	
utrudniać / ndk	758	wsiadać / ndk	808	858
utrzymywać / ndk	759	wskakiwać / ndk	809	wyruszać / ndk	859
utrzymywać się / ndk	760	wskazywać / ndk	810	wyrzucać / ndk	860
uważać / ndk	761	wspominać / ndk	811	wysiadać / ndk	861
uważać się / ndk	762	wstawać / ndk	812	wyskakiwać / ndk	862
uwielbiać / ndk	763	wstępować / ndk	813	wystawiać / ndk	863
uznawać / ndk	764	wstydzić się / ndk	814	występować / ndk	864
uzupełniać / ndk	765	wybacząć / ndk	815	wysyłać / ndk	865
uzyskiwać / ndk	766	wybiegać / ndk	816	wyściadzać / ndk	866
używać / ndk	767	wybierać / ndk	817	wyświetlać / ndk	867
walczyć / ndk	768	wybierać się / ndk	818	wytwarzac / ndk	868
wariować / ndk	769	wybuchać / ndk	819	wywierać / ndk	869
ważyć / ndk	770	wychodzić / ndk	820	wywoływać / ndk	870
wątpić / ndk	771	wyciągać / ndk	821	wyzbywać się / ndk	871
wbiegać / ndk	772	wycierać / ndk	822	wyznaczać / ndk	872
wchodzić / ndk	773	wydawać / ndk	823	wzruszać / ndk	873
wczuwać się / ndk	774	wydawać się / ndk	824	wzruszać się / ndk	874
wędrować / ndk	775	wyganiać / ndk	825	wzywać / ndk	875
wiązać / ndk	776	wyglądać / ndk	826		
wiązać się / ndk	777	wyglaszać / ndk	827		
		wygrywać / ndk	828		
zabawiać / ndk				zabawiać się / ndk	876
					877

zabezpieczać / ndk	878	zapoznawać / ndk	921
zabierać / ndk	879	zapoznawać się / ndk ...	922
zabierać się / ndk	880	zapraszać / ndk	923
zabijać / ndk	881	zarabiać / ndk	924
zabraniać / ndk	882	zarządzać / ndk	925
zachęcać / ndk	883	zarzucać / ndk	926
zachodzić / ndk	884	zaskakiwać / ndk	927
zachowywać / ndk	885	zasługiwać / ndk	928
zachowywać się / ndk ...	886	zastanawiać się / ndk ...	929
zachwycać / ndk	887	zastawać / ndk	930
zachwycać się / ndk	888	zastawiać / ndk	931
zaczynać / ndk	889	zastępować / ndk	932
zaczynać się / ndk	890	zastosowywać / ndk	933
zadawać / ndk	891	zastosowywać się / ndk	934
zadawać się / ndk	892	934
zadowalać się / ndk	893	zasypiać / ndk	935
zaglądać / ndk	894	zatrudniać / ndk	936
zagrażać / ndk	895	zatrzymywać / ndk	937
zajmować / ndk	896	zatrzymywać się / ndk	938
zajmować się / ndk	897	938
zakładać / ndk	898	zauważać / ndk	939
zakochiwać się / ndk	899	zawdzięczać / ndk	940
zakopywać / ndk	900	zawiadomiąć / ndk	941
zakręcać / ndk	901	zawierać / ndk	942
zakrywać / ndk	902	zawozić / ndk	943
zalecać / ndk	903	zazdrościć / ndk	944
zależeć / ndk	904	zbierać / ndk	945
zaliczać / ndk	905	zbierać się / ndk	946
zaliczać się / ndk	906	zblizać się / ndk	947
załatwiać / ndk	907	zdarzać się / ndk	948
zamawiać / ndk	908	zdawać / ndk	949
zamieniać / ndk	909	zdawać się / ndk	950
zamierzać / ndk	910	zdążyć / ndk	951
zamykać / ndk	911	zdejmować / ndk	952
zamykać się / ndk	912	zderzać się / ndk	953
zanościć / ndk	913	zdobywać / ndk	954
zapalać / ndk	914	zdolać / dk	955
zapalać się / ndk	915	zdradzać / ndk	956
zapamiętywać / ndk	916	zgadywać / ndk	957
zapewniać / ndk	917	zgadzać się / ndk	958
zapisywać / ndk	918	zgłaszać / ndk	959
zapisywać się / ndk	919	zgłaszać się / ndk	960
zapominać / ndk	920	zjadać / ndk	961
		zjawiać się / ndk	962
		zjeźdzać / ndk	963
		złośćcić się / ndk	964
		zmagać się / ndk	965
		zmieniać / ndk	966
		zmieniać się / ndk	967
		zmierzacać / ndk	968
		zmniejszać / ndk	969
		zmuszać / ndk	970
		znaczyć / ndk	971
		znać / ndk	972
		znać się / ndk	973
		znajdować / ndk	974
		znajdować się / ndk	975
		zniakać / ndk	976
		znosić / ndk	977
		zobaczyć / dk	978
		zobowiązywać / ndk	979
		zobowiązywać się / ndk	980
		980
		zostawać / ndk	981
		zostawiać / ndk	982
		zrywać / ndk	983
		zrywać się / ndk	984
		zwalniać / ndk	985
		związywać / ndk	986
		zwiedzać / ndk	987
		zwierzać się / ndk	988
		zwiększać / ndk	989
		zwracać / ndk	990
		zwracać się / ndk	991
		zwyciężać / ndk	992
		żałować / ndk	993
		żartować / ndk	994
		żądać / ndk	995
		żegnać / ndk	996
		żegnać się / ndk	997
		żenić / ndk	998
		żenić się / ndk	999
		życzyć / ndk	1000
		żyć / ndk	1001

Wykaz skrótów

- a.* – albo
- bezokol.* – bezokolicznik
- def.* – definicja
- def. sł.* – definicja słownika
- DK** – czasownik dokonany
- fr.* – język francuski / z języka francuskiego
- im.* – imiesłów
- im. przysł. wspóln.* – imiesłów przysłówkowy współczesny
- książ.* – książkowe
- lm.* – liczba mnoga / w liczbie mnogiej
- łac.* – język łaciński
- NDK** – czasownik niedokonany
- niem.* – język niemiecki
- np.* – na przykład
- oficj.* – oficjalnie
- os.* – osoba / osobie
- pl.* – liczba mnoga
- pol.* – język polski
- por.* – porównaj
- pot.* – potocznie
- przen.* – przenośnie
- przestarz.* – przestarzałe
- przym.* – przymiotnik / przymiotnikowy
- przysł.* – przysłówkowy
- reg.* – regionalnie
- rzad.* – rzadko / rzadki
- s.* – strona
- środ.* – środowiskowe
- wulg.* – wulgarnie
- w pol.* – w połączeniu
- w zn.* – w znaczeniu
- współ.* – współczesny
- zob.* – zobacz
- zw.* – zwykle

- N.** – Mianownik
- G.** – Dopełniacz
- D.** – Celownik
- A.** – Biernik
- I.** – Narzędnik
- L.** – Miejscownik

Wykaz znaków graficznych

(...)	W nawiasie – w części NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE – rozszerzona definicja synonimu lub dodatkowe informacje dotyczące jednego z wielu synonimów podanych w jednym ciągu znaczeniowym.
[...]	1. W nawiasie kwadratowym umieszczonym tuż pod hasłem – uzupełnienia w postaci jednej grupy nominalnej, występującej w mianowniku; zob. również wyjaśnienie do symbolu Ø. 2. W nawiasie kwadratowym w części NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE – dodatkowe informacje dotyczące wszystkich synonimów podanych w jednym ciągu znaczeniowym.
Ø	Dotyczy czasowników zeromiejscowych, które nie wymagają składniowo żadnych uzupełnień. / Wskazuje na tzw. konstrukcje bezmianownikowe.
I, II, III, IV itd.	Cyfry rzymskie wskazują na numer znaczenia czasownika hasłowego. Dotyczy tylko czasowników wieloznacznych.
* / ** / ***	Dodatkowe informacje do hasła.
< >	Dotyczy trybu życzącego
	Wskazuje na alternatywne formy bezokolicznika

HASŁA CZASOWNIKÓW PODSTAWOWYCH
OD 1 DO 1001
od *AKCENTOWAĆ* do *ŻYĆ*

1. AKCENTOWAĆ*

NDK

[kto?]

co? • czym? • gdzie? (na czym? / w czym?) • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Zawsze źle akcentowałem <i>francuskie gloski</i> . (I) Czytaliśmy wiersz i akcentowaliśmy <i>niektóre wyrazy</i> . (II) Mówca akcentował <i>te zdania</i> , które uważały za ważne. (II) Minister w przemówieniu akcentował <i>zasługi uczelni</i> . (II) Słuchacze wyraźnie akcentowali <i>swoje niezadowolenie</i> . (II)
czym?	–	I.	Zawsze akcentujemy <i>ten akord</i> mocniej i szybciej. (III)
gdzie? / na czym?	na	L.	Akcentował niezadowolenie <i>specyficzny ruchem</i> rąk. (II) Większość wyrazów w języku polskim akcentujemy <i>na przedostatniej sylabie</i> . (I) On inaczej akcentuje niektóre dźwięki <i>na fortepianie</i> . (III)
gdzie? / w czym?	w	L.	Ona akcentuje źle niektóre wyrazy <i>w zdaniu</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

akcentować + przysłówek

→ Akcentować błędnie / poprawnie / prawidłowo / śmiesznie / wyraźnie / źle itp. (I/III)

→ Akcentować ironicznie / mocno / szybko / zdecydowanie itp. (II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. stosować akcent • wyróżniać gloskę, sylabę (w wyrazie lub zdaniu)
 II. dawać czemuś wyraz • dawać znak (że coś jest ważne) • kłaść nacisk na coś • nadawać czemuś jakiś akcent / odcień / zabarwienie • podkreślać coś • podnosić coś • uwydlatniać coś • wyrażać coś • wyróżniać coś • zaznaczać coś • zwracać czyjąś uwagę na coś
 III. **muzycznie**: wyróżniać dźwięk / akord

* Połączenia typu *ktoś akcentuje* np. *swoje przekonania polityczne* w współczesnej polszczyźnie często nadużywane. Lepiej: *ktoś podkreśla swoje przekonania polityczne*.

2. ANGAŻOWAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • do czego? • gdzie? (na co?) • kogo? • w co? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Konflikty zbrojne angażują coraz to <i>nowe kraje</i> . (II) Angażujemy <i>wszystkie oszczędności</i> w nowy projekt. (II)
do czego?	do	G.	Angażował <i>serce</i> w każdą ludzką sprawę. (II) Dyrekcja angażowała pielęgniarki <i>do nowego szpitala</i> . (I)
gdzie? / na co? kogo?	na –	A. A.	Angażują mnie <i>do podległych czynności biurowych</i> . (I) Angażowali <i>na scenę</i> aktorki o międzynarodowej sławie. (I) Uniwersytet angażuje <i>najlepszych absolwentów</i> . (I)
w co?	w	A.	Problemy mojej rodziny angażują <i>mnie uczuciowo</i> . (II) Wszystkie wysiłki angażowali <i>w szkolnictwo</i> . (II) Nauczyciel angażuje uczniów <i>w proces wychowawczy</i> . (II) Zawsze angażował swe siły <i>w nowe przedsięwzięcia</i> . (II)

INNE POŁĄCZENIA

angażować + przysłówek

- Angażować *bardzo / czasami / często / zwykle*
- itp. (II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. dawać komuś pracę • godzić kogoś do pracy • najmować kogoś do pracy • przyjmować kogoś do pracy • umawiać kogoś do czegoś • werbować kogoś do czegoś • zatrudniać kogoś gdzieś • zawierać z kimś umowę o pracę
- II. absorbować kogoś / coś • pochlaniać kogoś / coś • powodować, że ktoś się czymś zajmuje • wciągać kogoś do jakiejś akcji • wiązać kogoś z czymś • wiązać się z czymś • wikłać kogoś / coś • włączać się do czegoś / w coś • wpłatywać kogoś w coś • zajmować czymś • zobowiązywać kogoś / coś [częściej w 3. osobie]

3. ANGAŻOWAĆ SIĘ

NDK

[kto?]

do czego? • jako co? • jako kto? • od kiedy? • w co? • w czym?* • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
do czego?	do	G.	Od września angażuję się <i>do pracy</i> w operze. (I) Bezrobotni czasami angażują się <i>do każdej pracy</i> . (I)
jako co?	jako	N.	Zawsze angażuję się do pracy <i>jako siła pomocnicza</i> . (I)
jako kto?	jako	N.	Od nowego roku angażuję się <i>jako aktor kontraktowy</i> . (I)

od kiedy? w co?	od w	G. A.	Angażuję się do pracy w rewii <i>od nowego roku</i> . (I) Po ukończeniu studiów angażuję się <i>w politykę</i> . (II) Od wielu lat angażował się <i>w działalność charytatywną</i> . (II) Ona za często angażuje się <i>w problemy</i> innych ludzi. (II)
w czym?*	w	L.	Zbyt mocno angażujesz się <i>w życie rodzinne</i> . (II) Absolwentki studium angażowały się do pracy <i>w pogotowiu ratunkowym</i> . (I) Od pewnego momentu angażował się coraz bardziej <i>w działalności reklamowej</i> firmy swojego ojca.* (II) Od pewnego czasu bardzo angażowała się <i>w tej pracy</i> .* (II)

angażować się + przysłówek

INNE POŁĄCZENIA

- Angażować się *aktywnie / bardzo / chętnie / czynnie / mało / mocno / niechętnie / uczuciowo / trochę* itp. (II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. dostawać pracę / posadę / etat • godzić się na jakąś pracę • iść do pracy • najmować się
 - otrzymywać posadę / pracę • podejmować pracę • przyjmować pracę • umawiać się o pracę
 - wynajmować się do czegoś • zatrudniać się • zawierać umowę o pracę
- II. brać na siebie jakieś zadanie / jakąś odpowiedzialność • brać w czymś udział • eksztutować się czymś • emocjonować się czymś • entuzjazmować się czymś • mieszać się do czegoś / w coś
 - oddawać się czemuś • opowiadać się za czymś • pograżać się w czymś • uczestniczyć w czymś aktywnie • zajmować się czymś z oddaniem • zapędzać się w coś • zobowiązywać się do czegoś

* Rzadko. Częściej: *angażować się w działalność reklamową* (w + A.) / angażować się *w tę pracę* (w + A.).

4. ARESZTOWAĆ

NDK / DK*

[kto?]

co? • kogo? • komu? • na ile • za co? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Wreszcie aresztowali grupę złodziei samochodów. (I) Aresztowano wszystkie konta fikcyjnej firmy. (II)
kogo?	–	A.	Policja wreszcie aresztowała przywódcę bandy. (I) Aresztowali wszystkich działaczy opozycji. (III)
komu?	–	D.	W związku z odsunięciem od władzy aresztowano dyktatorowi wszystkie konta w zagranicznych bankach. (II)
na ile?	na	A.	Za tego rodzaju przewinienia aresztują zwykle na dobę. (I)
za co?	za	A.	Policja aresztowała obcokrajowców za przemyt. (I)

INNE POŁĄCZENIA

aresztować + przysłówek

→ Aresztować *bezprawnie / masowo / tymczasowo.*
(I–III)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. chwytać / schwytać kogoś • łapać / złapać kogoś (pot.) • osadzać / osadzić kogoś w areszcie
 - pozbawiać / pozbawić kogoś wolności tymczasowo • przymykać / przymknąć kogoś (pot.)
 - ujmować / ująć kogoś • więzić / uwiezić kogoś • zamykać / zamknąć kogoś w areszcie
 - zatrzymywać / zatrzymać kogoś
- II. **przestarzałe:** kłaść / położyć na czymś areszt • pozbawiać / pozbawić dłużnika pewnych praw
 - rekwizować / zarekwizować komuś coś • sekwestrować komuś coś • wchodzić / wejść na konto
 - zajmować / zająć coś (przez władze sądowe lub administracyjne)
- III. internować kogoś

* Czasownik dokonany *aresztować* w znaczeniu: *schwytać / ująć / złapać* itp. Rzadko – *zaaresztować*.

5. BAĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

czego? • kogo? • o co? • o kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czego?	–	G.	Dziecko boi się <i>ciemności</i> oraz <i>burzy</i> . (I) Ten gatunek drzewa boi się <i>niskich temperatur</i> . (IV)
kogo?	–	G.	Te kwiaty boją się <i>silnego słońca</i> . (IV) Boję się <i>ojca i matki</i> . (I)
o co?	o	A.	On panicznie bał się <i>każdego lekarza</i> . (I)
o kogo?	o	A.	Wielu ludzi boi się <i>o swoją przyszłość</i> . (II) Bałem się <i>o swojego syna</i> . (II)

INNE POŁĄCZENIA

bać się + przysłówek

→ Bać się *bardzo / panicznie / przesadnie / strasznie*.
(I–III)

bać się + bezokolicznik

→ Bać się *bardziej / mniej / więcej*. (IV)

bać się + czy
bać się + że
bać się + żeby / aby / by + tryb życzący
bać się + żeby / aby / by + bezokolicznik
bać się – porównania

→ Bała się *wsiadać* do windy. (I)

→ Baliśmy się *pójść* na to spotkanie. (III)

→ Bałem się *myśleć* o mojej przyszłości. (I–III)

→ On bał się *zdecydować* na podpisanie projektu.
(I/III)

→ Banio się *spacerować* w tej niebezpiecznej okolicy.
(II)

→ Boje się, czy zdam ten trudny egzamin. (II)

→ Boję się, że nie podałam nowym obowiązkom. (II)

→ Chłopiec bał się, żeby mama go nie ukarała. (I/II)

→ Jesienią boję się, żeby się nie rozchorować. (I/II)

→ Bać się kogoś / czegoś *jak ognia / jak zarazy*. (I)

→ Bać się kogoś / czegoś *jak diabeł świeconej wody*.
(I/II)

→ Bać się kogoś / czegoś *jak śmierci*. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. czuć strach przed kimś / przed czymś • doznawać uczucia strachu • drżeć przed czymś / przed kimś • lękać się • tchórzyć • trwożyć się • umierać ze strachu
II. być niespokojnym o kogoś / o coś • kłopotać się o kogoś • martwić się o kogoś / o coś • mieć obawę • niepokoić się o kogoś / o coś • obawiać się czegoś • odczuwać niepokój / lęk • panikować przed czymś • troszczyć się o kogoś / o coś • żywić obawę przed kimś / przed czymś
III. nie mieć odwagi czegoś robić • nie śmieć czegoś robić
IV. nie być odpornym na coś • ulegać (szkodliwym wpływom czegoś) [o roślinach, przedmiotach; częściej z przeczeniem *nie*; tylko w 3. osobie]

6. BADAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czemu? • czym? • gdzie? (w czym?) • kogo? • komu? • na czym? • na kim?
• pod czym? • według czego? • za pomocą czego? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?		A.	Od kilku lat badam gwarę i kulturę góralską. (I) Uczniowie badali ruchy ciał niebieskich. (I) Policja kryminalna bada szczegółы tej katastrofy. (I) W tej chwili weterynarz bada chorą kotkę. (I) Policja badała przyczyny katastrofy. (I/II) Urzędniczka wnikliwym wzrokiem badała mój podpis. (II)
czemu?	–	D.	Celnicy skrupulatnie badali wszystkie dokumenty. (II)
czym?	–	I.	Weterynarz badał uszkodzenia kończyn końskich. (II) Sędzia skrupulatnie badał zeznania świadków. (III) Systematycznie badam sobie ciśnienie krwi. (IV)
gdzie? / w czym?	w	L.	Systematycznie badamy choremu psu nerki. (IV) Język Basków badamy metodą znanego profesora. (I) Badaliśmy wyłącznie metodami mikroskopijnymi. (I) Wady wzroku badano specjalistycznymi przyrządami. (I)
kogo?	–	A.	Ci specjalisci badają w szpitalu uniwersyteckim. (I) Od jutra będą mnie badać w prywatnej klinice. (IV)
komu?	–	D.	Lekarz wnikliwie badał chorą pacjentkę. (I) Od lat antropolożki badają ludy Pacyfiku. (I)
na czym?	na	L.	Zespół śledczy bada wszystkich podejrzanych. (III)
na kim?	na	L.	Raz do roku badamy wszystkich uczniów. (IV)
pod czym?	pod	I.	Codziennie rano pielęgniarka bada mięsień. (II)
według czego?	według	G.	Nowe preparaty badano na zwierzętach. (I/II)
za pomocą czego?	za pomocą	G.	Zdarzało się, że nowe szczepionki badano na ludziach. (I/II)

	INNE POŁĄCZENIA
badać + przysłówek	→ Badać dokładnie / gruntownie / skrupulatnie / szczegółowo / teoretycznie / wnikliwie itp. (I-II)
badać + dlaczego	→ Badano, dlaczego firma źle funkcjonuje. (II)
badać + czy	→ Specjalści badali, czy nowy produkt nadaje się do spożycia. (I/II)
badać + jak	→ Zawsze badam, czy produkty są jeszcze świeże. (II) → Badała, jak dziecko oddycha. (II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. analizować coś • dochodzić do czegoś • dociekać czegoś • eksplorować coś • obserwować coś / kogoś • oglądać kogoś / coś • poznawać coś dokładnie • przeprowadzać nad czymś studia • przyglądać się czemuś • rozpatrywać coś • roztrząsać coś • rozwijać coś • starać się coś poznać • studiować coś • wglębiać się w coś • wgyzać się w coś • wykonywać jakieś czynności badawcze • zapoznawać się z czymś • zgłębiać coś; również: diagnostować kogoś • oglądać pacjenta • osłuchiwać pacjenta • poddawać (człowieka / zwierzę itp. oględzinom lekarskim) • rozpoznawać stan zdrowia pacjenta • sprawdzać stan zdrowia • stawić diagnozę pacjentowi • ustalać stan zdrowia pacjenta • wykonywać czynności (lekarza / weterynarza)
- II. kontrolować coś • rewidować kogoś • sprawdzać kogoś / coś • ustalać zgodność czegoś • weryfikować coś • wyjaśniać coś
- III. indagować kogoś • prowadzić dochodzenie • przeprowadzać śledztwo • przesłuchiwać kogoś • sondować coś • ustalać czyjaś winę • wypytywać kogoś
- IV. **potocznie:** być badanym • poddawać się badaniu przez kogoś

7. BAWIĆ

NDK

[któ? • co?]

czym? • gdzie? (na czym? / nad czym? / w czym?) • kogo? • u kogo? • z kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Lubił bawić <i>rozmową</i> swoich przyjaciół. (II)
gdzie?	na	L.	Od godziny bawił wszystkich <i>swoimi dowcipami</i> . (II) Od dwóch tygodni bawiliśmy <i>na wsi</i> u znajomych. (III)
gdzie?	nad	I.	Bawimy <i>na wczasach</i> już od dwóch tygodni. (III) W soboty i niedziele często bawiliśmy <i>nad morzem</i> . (III)
gdzie?	w	L.	Jako mieszkańców wsi, lubiliśmy bawić <i>w mieście</i> . (II/III)
kogo?	–	A.	Przez dwa tygodnie bawiła <i>córkę</i> sąsiadki. (I) Bawią <i>mnie</i> te niewinne przekomarzania się z nim. (II)
u kogo?*	u	G.	Swoimi skeczami bawił <i>zebranych</i> przez godzinę. (II)
z kim?*	z	I.	Nasz kuzyn bawi <i>u nas</i> od kilku tygodni. (III) On lubił bawić <i>z rodziną</i> nad morzem.* (III)

INNE POŁĄCZENIA

- bawić + przysłówek
- Bawić czasami / długo / krótko itp. (I-III)
- bawić – bez dopełnienia
- Bawić czasowo / okresowo / sporadycznie itp. (III)
- Coś bawi i wzrusza. (II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. opiekować się kimś / czymś • zajmować się kimś [tylko w odniesieniu do dzieci]
 II. cieszyć kogoś czymś • dostarczać sobie / komuś rozrywki • doznać uczucia zadowolenia
 • rozbawiać kogoś czymś • rozśmieszać kogoś czymś • rozвесelać kogoś czymś • sprawiać komuś zadowolenie • śmiać się • uprzyjemniać komuś czas • wprawiać kogoś w zadowolenie / w dobry humor • zabawiać kogoś • zachwycać kogoś • zaciekawiać kogoś • zajmować kogoś czymś [również w 3. osobie]
 III. być gdzieś • bywać gdzieś • gościć gdzieś • mieszkać gdzieś okresowo • pozostawać gdzieś
 • przebywać gdzieś czasowo • siedzieć gdzieś / u kogoś • urzędować gdzieś • znajdować się gdzieś / u kogoś

* Rzadko używane.

8. BAWIĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

**czym? • gdzie? (blisko czego? / koło czego? / na czym? / w czym?) • kim?
• przy czym? • u kogo? • w co? • w kogo? • z czym? • z kim? • jak?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Dziewczynki lubią bawić się <i>lalkami</i> . (I) Kotek lubił się bawić <i>plastikowymi piłeczkami</i> . (I)
gdzie?	blisko / koło na	G. L.	Uczniowie lubili się bawić <i>blisko / koło szkoły</i> . (I) One lubiły się bawić <i>na podwórku</i> . (I)
	w	L.	Wspaniale bawiliśmy się <i>na twoim weselu</i> . (I) Oni chcieli bawić się tylko <i>w domu</i> . (I) Najmłodsze dzieci uwielbiały bawić się <i>w piaskownicy</i> . (I)
			Zawsze dobrze bawię się <i>w towarzystwie mężczyzn</i> . (I)
kim?	–	I.	Bawił się <i>tą dziewczyną</i> jak kot z myszką. (I)
przy czym?	przy	L.	Całymi dniami bawił się <i>przy komputerze</i> . (I)
u kogo?	u	G.	Świętne bawiłem się <i>u niego</i> . (I)
w co?	w	A.	Dzieci lubią się bawić <i>w ciuciubabką</i> lub <i>w berka</i> . (I) Rodzice i goście bawili się <i>w gry towarzyskie</i> . (II) Od lat bawiłem się <i>w modelarstwo samolotowe</i> . (II) W soboty i w niedziele bawimy się <i>w teatr</i> . (II) Lubił się bawić <i>w szczegółach</i> podczas prac nad projektem. (II)
w kogo?	w	A.	W chwilach wolnych od pracy bawił się <i>w malarza</i> . (II)
			Wiele dzieci lubi się bawić <i>w mamę i w tatę</i> . (III)
z czym?	z / ze	I.	Uwielbiał bawić się <i>w wielkiego arystokratę</i> . (III) Mama bawiła się <i>z obiadem</i> już od trzech godzin. (II)
			Bawisz się <i>z naprawieniem</i> pralki już od tygodnia. (IV)
z kim?	z	I.	Na zabawie bawiłem się <i>z ładną dziewczyną</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

bawić się + przysłówek

→ Bawić się *dobrze / doskonale / hucznie / szampańsko / wesoło* itp. (I)

bawić się – porównania

→ Bawić się *z kimś jak kot z myszką* (w zn. drażnić się).

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. baraszkować • brać udział w zabawach • dokazywać • dostarczać sobie rozrywki • figlować
 • grać w coś • harcować • hasać • hulac • igrać • mieć zadowolenie / uciechę (z jakiegoś powodu) • psocić • robić coś dla rozrywki • spędzać czas na rozrywkach • swawolić • szaleć
 • świętować • uprzyjemniać sobie czas • weselić się • zabawiać się; również: dostarczać sobie rozrywki czymś kosztem • drażnić się z kimś
- II. interesować się czymś • zajmować się czymś dla przyjemności • zaprzątać sobie uwagę / głowę czymś
- III. naśladować kogoś • pozować na kogoś • udawać kogoś • wcielać się w czyjas rolę
- IV. guzdrąć się • robić coś zbyt wolno

9. BIĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • **czym?** • **do czego?** • **do kogo?** • **gdzie?** (na czym? / w czym?) • **kogo?** • **komu?**
 • **na co?** • **o co?** • **o której?** • **od czego?** • **od kogo?** • **po czym?*** • **pod względem**
czego? • **podczas czego?** • **skąd?** (z czego?) • **w co?*** • **w czym?** • **w kogo?**
 • **za co?** • **jak?**

8
–
9

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Dlaczego bijesz <i>niewinnego psa</i> kijem? (I) W okresie suszy chłopi masowo bili <i>bydło</i> . (III) Zegar bije <i>godzinę dwunastą</i> . (IV) Licznik bil <i>kilometry</i> , a taksówkarz nie wiedział, jak dojechać do celu. (IX) Od lat bito <i>monety</i> w tej mennicy. (X)
czym?	–	I.	Właśnie teraz biję <i>pianę</i> z białek na ciasto. (XI) Policja bila manifestujących <i>gumowymi pałkami</i> . (I) Konkurencja bije nas <i>niższymi cenami</i> warzyw. (II) Ktoś bez przerwy bije <i>młotkiem</i> w ścianę. (IV) Banda łobuzów bila <i>kamieniami</i> po oknach. (VI) Bił z karabinów <i>krótkimi seriami</i> . (VI) Od kilku dni biło od niego <i>podnieceniem</i> . (VII)
do czego? do kogo? gdzie?	do do na w/ we	G. G. L. L.	Bili z karabinów <i>do celu</i> . (VI) Działa bily <i>do żołnierzy</i> stojących na brzegu rzeki. (VI) Zabytkowy zegar bije <i>na wieży</i> od ponad stu lat. (IV) Od godziny biją dzwony <i>we wszystkich kościołach</i> . (IV)
kogo?	–	A.	Chuligani bili <i>przechodniów</i> pięściami. (I) Bił <i>wszystkich swoich rywali</i> w turniejach szachowych. (II)
komu?	–	D.	Zmasowane oddziały bily <i>wroga</i> wszędzie. (II) Coraz mocniej biło <i>mi</i> serce w piersiach. (V)
na co?	na	A.	Czasami krew biła <i>mu</i> do głowy. (V) Wieśniacy bili świnie <i>na każde święto</i> . (III)
o co?	o	A.	Wszystkie dzwony bily <i>na ważną uroczystość</i> . (IV) Z rozpaczyl bil głową o <i>ścianę</i> . (I)
o której?	o	L.	Ulewny deszcz bil o szyby i o <i>metalowy dach</i> . (IV) Konie bily kopytami o <i> bruk</i> . (IV) Ten zegar bije tylko o <i>godzinie dwunastej</i> . (IV)

od czego?	od	G.	Przykry zapach bił <i>od błotnistych wykopów</i> . (VII)
od kogo?	od	G.	Przejmująca woń biła <i>od spoconych żołnierzy</i> . (VII)
po czym?*	po	L.	Bije <i>od tej kobiety</i> dziwną ekscytacją. (VII) Za karę bili mnie najczęściej <i>po plecach</i> .* (I) Chuligani bili kamieniami <i>po samochodach</i> .* (VI) Bili z erkaemu <i>po nadbrzeżnych zaroślach</i> . (VI)
pod wzgledem czego?	pod względem	G.	Bijemy innych zawodników <i>pod wzgledem techniki</i> . (II)
podczas czego?	podczas	G.	Dzwon Zygmunta na Wawelu bije tylko <i>podczas wyjątkowych uroczystości</i> . (IV)
skąd? / z czego?	z / ze	G.	Dzwony bili <i>z sąsiedniej wsi</i> . (IV) Ze wszystkich stron bili <i>z dział</i> . (VI) Od setek tysięcy lat biją źródła <i>z tych skał</i> . (VII) Radość biła <i>z twarzy zwycięzców</i> . (VIII) Chuligan bił go <i>w twarz</i> .* (I) Ze zdenerwowania bił pięścią <i>w stół</i> . (IV) Od kilku godzin armaty bily <i>w mury twierdzy</i> . (VI) Chuligani bili kamieniami <i>w samochody</i> .* (VI) Dziwny zapach spalenizny bił <i>w nozdrza</i> . (VII)
w co?*	w	A.	Nasza drużyna zawsze bije ich <i>w wyścigach górskich</i> . (II)
w czym?	w	L.	Serce bije coraz słabiej <i>w piersiach</i> tego pacjenta. (V)
w kogo? za co?	w / we za	A.	Armaty bily bezpośrednio <i>we wroga</i> . (VI) Ojciec bił nas <i>za każde przewinienie</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

- Bić bezlitośnie / delikatnie / mocno / okrutnie itp.
(I)
- Bić często / legalnie / nielegalnie / rzadko itp. (III)
- Coś bije cicho / głośno / gwałtownie / miarowo / mocniej / rytmicznie / słabiej / spokojnie / szybciej. (IV/V)
- Bić celnie. (VI)
- Coś bije wysoko. (VII)
- Bić jak w bęben. (I) / Bić jak w kaczy kuper (w zn. wyżywać się na kimś, zwalczać kogoś).

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. batożyć kogoś / coś • biczować kogoś / coś • bijać kogoś / coś • chłostać kogoś / coś • dawać komuś w skórę • garbować komuś skórę • grzmocić kogoś / coś • lać kogoś / coś • lioić komuś skórę • okładać kogoś pięściami • pałować kogoś (pot.) • smagać kogoś / coś czymś • sprawiać komuś baty / manto / lanie • spuszczać komuś lanie • uderzać kogoś / coś • walić kogoś czymś • zadawać komuś razy / uderzenia
- II. brać górę • być góram • celować w czymś • dominować • dystansować • górować • mieć przewagę • odnosić zwycięstwo • pokonywać kogoś • prześcigać kogoś • przewyższać kogoś • przodować • wyprzedzać kogoś • wyrastać ponad kogoś • zwycięzać w walce
- III. pozbawiać życia • szlachtować • zabijać (zwierzęta hodowlane) • zarzynać coś
- IV. dzwonić czymś • kolatać czymś • powodować odgłos • pukać czymś / w coś • stukać czymś / w coś • wydawać dźwięki • wydzwaniać [również w 3. osobie]
- V. drgać rytmicznie • pulsować • tętnić • toczyć krew [o sercu; tylko w 3. osobie]

- VII. miotać czymś • ostrzeliwać kogoś / coś • strzelać do kogoś / do czegoś • trafiać pociskami / strzałem • walić do kogoś / do czegoś • wyrzucać pociski [o działach; tylko w 3. osobie]
- VIII. buchać • rozprzestrzeniać się • tryskać • wydobywać się z dolu do góry • wydzielać się • wylewać się • wytryskiwać • wzbijać się • wznowić się [tylko w 3. osobie]
- VIII. dawać się zaobserwować • odzwierciedlać się • pojawiać się na czymś • promieniować z czegoś [tylko w 3. osobie]
- IX. odmierzać • wskazywać liczbę przejechanych kilometrów [tylko w 3. osobie]
- X. odciąć coś • tloczyć coś • wybijać coś [zwykle o monetach, medalach itp.]
- XI. czynić gęstszym / twardszym • rozbijać coś • ubijać coś • utwardzać coś • wyrabiać coś • zagęszczać coś

* Bić w co? / po czym? – połączenia alternatywne: *bić w plecy* (w + A.) albo *po plecach* (po + L.); *bić czymś w samochody* (w + A.) albo *po samochodach* (po + L.).

10. BIĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

czym?* • gdzie? (na czym? / w czym?) • kiedy? • na co?* • o co? • o kogo?
• po czym? • podczas czego? • w obronie czego? • w obronie kogo? • z kim?
• za co? • za kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?*	–	I.	Chłopcy bili się <i>pięściami</i> .* (I)
gdzie?	na	L.	Tańcząc, górale bili się <i>rękoma</i> po udach. (II)
kiedy?	w	L.	Zobacz, jak bandyci biją się <i>na placu</i> . (I)
na co?*	na	L.	Podczas wojny Polacy bili się <i>na wszystkich frontach</i> . (III)
o co?	o	A.	Najlepiej bili się z wrogiem <i>w górach</i> . (III)
o kogo?	o	A.	W szkole chłopcy często biją się <i>na przerwach</i> . (I)
po czym?	po	L.	Żołnierze bili się <i>na bagnety</i> .* (I)
podczas czego?	podczas	G.	Bili się <i>na szable</i> z każdym przeciwnikiem. (V)
w obronie czego?	w obronie	G.	Ptaki bili się <i>o jedzenie</i> . (I)
w obronie kogo?	w obronie	G.	Ci ludzie bili się <i>o wolność</i> przez dziesiątki lat. (III)
			Od lat biję się w sądzie o <i>sprawiedliwość</i> . (IV)
			Uwielbiał się <i>bić o honor</i> kobiet. (V)
			Z rozpaczą bił (się) głową o <i>ścianę</i> swojej sypialni. (VI) pot.
			Na każdej zabawie chłopcy biją się <i>o córke</i> soltysa. (I)
			Zażarcie biję się <i>o niego</i> , bo jest dobrym człowiekiem. (IV)
			Synowie magnatów często bili się <i>o kobiety</i> . (V)
			Rozwścieczeni pijacy bili się <i>po głowach</i> . (I)
			Siedział zrozpaczony i bił się bezustannie <i>po czole</i> . (I)
			Koledzy z klasy bili się zwykle <i>podczas przerwu</i> . (I)
			Dzielni bili się <i>w obronie swojej wsi</i> . (III)
			Zażarcie bili się <i>w obronie matek i dzieci</i> . (III)

z kim?	z / ze	I.	Dlaczego ciągle bijesz się z <i>młodszym bratem</i> ? (I) Od kilku dni oddziały bili się z <i>nieprzyjacielem</i> . (III) Już drugi raz hrabia bije się z <i>rywalem</i> o wybrankę. (V)
za co?	za	A.	Młodzi rezerwiści bili się ochoczo <i>za ojczyznę</i> . (III) Tysiące ludzi bije się / biją się <i>za wolność</i> . (III) Bili się <i>za bestialsko zamordowane rodziny</i> . (III)
za kogo?	za	A.	

INNE POŁĄCZENIA*bić się* + przysłówek→ Bić się *dzielnie / ochoczo / zaciekle / zajadle*. (I / III–V)*bić się* – porównania→ *Bić się jak lew*. (I)**NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

I. bijać się • grzmocić się • lać się czymś • składać się czymś • prać się czymś • rywalizować o coś / o kogoś (z kimś) • szamotać się • szarpać się • tłuc się czymś • uderzać się wzajemnie / jeden drugiego • walić się • współzawodniczyć w zdobywaniu kogoś / czegoś walką • zadawać razy / ciosy wzajemnie

II. stukać się czymś • uderzać siebie samego

III. brać udział w walkach • chwytać za broń • podejmować walkę • podnosić oręź • porywać się do broni • potykać się (rzad.) • prowadzić walkę / wojnę • przelewać krew za coś / za kogoś • przyjmować walkę (rzad.) • przystępować do walki • starać się pokonać kogoś w walce • stawać do walki • ścierać się • toczyć bitwę / boje • walczyć • wojować • wyruszać do boju (rzad.)

IV. **przenośnie**: awanturować się • klócić się • sądzić się • spierać się • toczyć gwałtowny spór • zmagać się

V. krzyżować szpady • pojedynkować się • strzelać do rywala / przeciwnika

VI. obijać się o coś • tłuc się o coś • uderzać o coś

* Bić się czym? / na co? – w znaczeniu I połączenia alternatywne: *bić się pięściami* (+ I.) albo *bić się na pięści* (na + A.); *bić się bagnetami* (+ I.) albo *bić się na bagnety* (na + A.).

11. BIEC a. BIEGNĄĆ

NDK

[któ? • co?]

czym? • do kogo? • dokąd? (do czego? / ku czemu? / na co? / w co?)
• dookoła czego? • koło czego? • komu? • obok czego? • po co? • po czym?
• po kogo? • pod co? • przez co? (którędy?) • wokół czego? • wśród czego?
• wzduż czego? • z czego? • z czym? • za czym? • za kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Pies zawsze biegnie <i>tą samą ścieżką</i> . (I) Pociągi biegają <i>woimi torami</i> . (III) Życie biegnie <i>swoją, wyznaczoną koleją</i> . (III) Potok biegnie <i>krętym wąwozem</i> . (III) Ten odcinek granicy biegnie <i>szczytami</i> wysokich gór. (IV)
do kogo?	do	G.	Janku, biegni <i>do sąsiadki</i> po cukier. (II)
dokąd?	do	G.	Już późno, więc szybko biegnę <i>do szkoły</i> na lekcje. (I)

	ku	D.	Synku biegij szybko <i>do piekarni</i> po pieczywo. (II) Myśli jego biegły <i>ku dawnej przeszłości</i> . (III)
	na	A.	Strumyk szybko biegł <i>ku rzece</i> . (III) Dlaczego zawsze biegnesz <i>na przystanek</i> ? (I)
	w	A.	Niech on biegnie <i>na zebranie</i> , a my zostajemy w domu. (I) Ta droga cały czas biegnie <i>w góre</i> . (III) Pieśń biegnie <i>w dal</i> . (V)
dookoła czego?	dookoła	G.	Piękny parkan biegł <i>dookoła starego parku</i> . (IV)
koło czego?	koło	G.	Najpierw biegł <i>koło szkoły</i> , a potem w kierunku lasu. (I)
komu?	–	D.	Na samą myśl o śmierci matki łzy biegły <i>nam z oczu</i> . (III)
obok czego?	obok	G.	Liczne cięcia nożem biegły <i>mu</i> przez plecy. (IV)
po co?	po	A.	Ruchliwa autostrada biegnie <i>obok naszego domu</i> . (III)
po czym?	po	L.	Biegij po <i>lekarstwo</i> do apteki!. (II) Jak strzała biegł <i>po pomoc</i> do sąsiadów. (II)
po kogo? / pod co?	po pod	A. A.	Cały dzień biegalem <i>po miasto</i> za zakupami. (I) Pociągi TGV szybko biegają <i>po torach</i> . (III) Chmury szybko biegają <i>po niebie</i> . (III)
przez co? / którydy?	przez	A.	Kiedy czytała list, łzy biegły jej <i>po policzkach</i> . (III) Biegij po <i>matkę</i> , coś się stało w domu! (II) Głos zawodzących kobiet biegł wysoko <i>pod niebo</i> . (V)
wokół czego?	wokół	G.	Najpierw biegliśmy <i>przez park</i> , a potem <i>przez łąkę</i> . (I) Ta ruchliwa ulica biednie <i>przez całe miasto</i> . (IV)
wśród czego?	wśród	G.	Dzieci lubiły biegać <i>wokół fortów</i> . (I)
wzdłuż czego?	wzdłuż	G.	Ta trasa biegnie <i>wśród gajów oliwnych</i> . (IV)
z czego?	z / ze	G. G.	Linia kolejowa biegnie <i>wzdłuż jeziora</i> . (IV) Na wspomnienie o zmarłej matce łzy biegły jej <i>z oczu</i> . (III)
z czym?	z / ze	I.	On zawsze biegnie <i>z pomocą</i> tym, którzy jej potrzebują. (II)
za czym?	za	I.	Psy biegły <i>za odjeżdżającym samochodem</i> . (I) Rok biegnie <i>za rokiem</i> coraz szybciej. (III)
za kim?	za	I.	Sportowiec biegł <i>za swoim trenerem</i> . (I) Pies nieustannie biegał <i>za swoim właścicielem</i> . (I) Myślał o odgłosie kroków, który biegł <i>za nim</i> . (IV)

INNE POŁĄCZENIA

biec a. biegnąć + przysłówek

biec a. biegnąć – porównania

- Biec / biegnąć *leKKO / szybKO*. (I)
- Coś biegnie *nieublaganie / powoli / wartko*. (III)
- Biec / biegnąć *jak szalony / szalona / szalone*. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. cwałować dokłads • drałować dokłads • galopować dokłads • gnać dokłads • gonić (dokłads)
 • klusować • lecieć dokłads • mknąć dokłads • pędzić dokłads • poruszać się szybko (za pomocą nóg / szybkich skoków) • rwać dokłads
- II. podążać dokłads szybko • przybywać dokłads śpiesznie • spieszyc (się) / śpieszyć (się) • zmierzać do jakiegoś celu
- III. bieżeć (przestarz.) • dziać się • jechać • mijać • odbywać się • płynąć • posuwać się naprzód (w przestrzeni / czasie) • prowadzić • przebiegać • przechodzić • przemijać • przesuwać się
 • sunąć • toczyć się • uciekać • upływać [tylko w 3. osobie]
- IV. ciągnąć się • iść • pokonywać coś (np. jakąś przestrzeń) • prowadzić • przebiegać
 • przechodzić • rozciągać się • wieść [tylko w 3. osobie]
- V. nieść się • rozbrzmiewać • rozchodzić się • rozniosić się • rozprzestrzeniać się • roztaczać się [tylko w 3. osobie]

12. BŁAGAĆ

NDK

[kto?]

czego?* • czym? • dla kogo? • kogo? • o co? • za kim?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czego?*	–	G.	Błagaliśmy <i>litości</i> i <i>wsparcia</i> w trudnej sytuacji.*
czym?	–	I.	Mogliśmy błagać wyłącznie słowami i modlitwą.
dla kogo?	dla	G.	Matka błagała o pomoc dla swojego syna.
kogo?	–	A.	Błagam Boga o zdrowie.
o co?	o	A.	Błagała mnie, abym nie odchodził od niej.
za kim?**	za	I.	Błagalem o pożyczkę wszystkich moich przyjaciół.* W modlitwie błagajcie za chorymi i cierpiącymi.**

INNE POŁĄCZENIA

błagać + żeby / aby / by < > tryb życzący → Błagać kogoś, żeby / aby / by czegoś nie robił.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

apelować do kogoś • dopraszać się u kogoś czegoś • prosić kogoś usilnie / bardzo / z pokorą
 • uciekać się do kogoś • upraszać kogoś • wznowić prośby / błagania do kogoś o coś • zwracać się z pokorną prośbą o coś do kogoś

* Rzadko. W połączeniu z dopełniaczem – ograniczone do kilku zwrotów, jak powyżej.

** Przestarzale.

13. BŁĄDZIĆ

NDK

[kto? • co?]

**czym? • gdzie? (nad czym? / w czym?) • koło czego? • po czym? • wokół czego?
 • wśród czego? • z kim?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Błędziłem ulicami nieznanego miasta. (I/II)
gdzie? / nad czym?	nad	I.	Lubił błędzić nad bezkresnym oceanem. (II)

gdzie? / w czym?	w	L.	Nie znaliśmy puszczy i błądziliśmy <i>w niej</i> cały dzień. (I) Od lat błądził <i>w suych twórczych</i> jego zdaniem <i>dociękaniach</i> . (III)
koło czego? po czym?	koło po	G. L.	Od kilku dni ekipa błądzi <i>koło właściwego rozwijania</i> . (I) Owady leniwie błądzili <i>po szybie</i> okna. (I)
wokół czego? wśród czego? z kim?	wokół wśród z	G. G. pl. L.	Błądziły <i>po dzielnicy</i> , której nie znaliśmy. (II) Już od dwóch godzin błądzimy <i>wokół tego tematu tabu</i> . (I) Błądziliśmy <i>wśród wieżowców</i> Nowego Jorku. (I) Błądziłem <i>z turystami</i> po pustyni kilka godzin. (I)

INNE POŁĄCZENIA*błądzić* – bez dopełnienia→ Wiem, że *błądzię*. (I/III)*błądzić* + jest + I.

→ Błądzić jest rzeczą ludzką. (III) (przysowie)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. błąkać się • gubić się • kluczyć • krążyć • kręcić się w kółko • mylić drogę • nie wiedzieć dokąd iść • szukać właściwej drogi / wyjścia • tracić orientację • zbaczać z właściwej drogi
 II. chodzić bez celu • snuć się • wałęsać się • włóczyć się
 III. być w błędzie • mieć niewłaściwe pojęcie o czymś • mylić się • nie mieć racji • popełniać błędy
 • postępować niewłaściwie / źle / nieetycznie

14. BOLEĆ*

NDK

[kto?; w zn. III • co?; w zn. I/II]

- co? • gdzie? (w czym?) • kogo?** • nad czym? • nad kim? • od czego? • z czego? • z powodu czego? • jak?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Od kilki dni boli <i>mójego psa</i> nogi. (I)
gdzie? / w czym?	w	L.	Od kilku dni boli mnie coś <i>w krzyżu</i> . (I)
kogo?**	–	A.	Ciągle boli <i>mnie</i> gardło. (I)
nad czym?	nad	I.	Zawsze bolażą krytyka kolegów z pracy. (II) Boleję <i>nad sytuacją ekonomiczną</i> naszego kraju. (III)
nad kim?	nad	I.	Boleję <i>nad sobą</i> , moja droga córko. (III)
od czego?	od	G.	Głowa mnie boli <i>od dymu</i> z papierosów. (I)
z czego?	z / ze	G.	Mamę bolą nogi <i>od ciągłego stania</i> przy kasie. (I)
z powodu czego?	z powodu	G.	Teraz boli mnie brzuch <i>z głodu</i> . (I)
			Serce bolało go <i>z powodu przemęczenia</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA*boleć* + przysłówek→ Coś kogoś boli *bardzo / okropnie / strasznie* itp. (I/II)*boleć* + że→ *Boleję, że* odeszła ode mnie bez słowa. (III)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. dolegać • doskwierać komuś • odczuwać ból fizyczny • pobolewać • powodować ból
 • sprawiać ból • wywoływać (zmysłowe wrażenie cierpienia) [tylko w 3. osobie]
- II. cierpieć • martwić • napełniać smutkiem • odczuwać ból psychiczny • przejmować smutkiem
 • przygnębiać • ranić • rozgoryczać • rozzalać • smucić (się) • sprawiać przykrość • zakłócać radość • zasmuczać [tylko w 3. osobie]
- III. biadolić • cierpieć z jakiegoś powodu • desperować • doznawać (uczucia żalu) • płakać
 • rozpaczować • ubolewać • użalać się • wyrzekać na coś • zamartwiać się • żalić się • żałować czegoś

* W znaczeniu I/II – odmiana: coś kogoś *boli / będzie boleć / bolało / bolałoby*.

W znaczeniu III – odmiana: ja *boleję, ty bolesz / ja będę boleć / bolał / bolała; bolej, bolałby* itd.

** W zdaniach zaprzeczonych czasownik *boleć* w zn. I wolno łączyć z biernikiem lub dopełniaczem, np. *Nie boli ja ręka* albo *Nie boli jej ręka. / Głowa już ja nie boli* albo *Głowa już jej nie boli.* Por. *Słownik wyrazów kłopotliwych*, s. 47.

15. BRAĆ; zob. A–E

NDK

(dotyczy A–E):

[kto? • co?]

**co? • czym? • do czego? • do kogo? • dokąd? (do czego?) • gdzie? (na co? / w czym?)
 • kiedy? • kogo? • na co? • na kogo? • od czego? • od kogo? • pod co? • po ile?
 • skąd? (z czego?) • u kogo? • w co? • za co? • z kim? • z kogo? • jak?**

INNE POŁĄCZENIA

brać coś + przysłówka

→ *Brać* coś dosłownie / *lecko / na serio / poważnie /*
ściśle (w zn. *ujmować coś w jakiś sposób,*
traktować kogoś / coś jako, uważać kogoś za coś).

A. BRAĆ*

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Najpierw biorę <i>książkę</i> z biblioteki, a potem ja czytam. Proszę zawsze brać <i>kufle</i> z tego kredensu! Codziennie rano brał <i>proszki</i> na serce. (pot.) Dwa razy dziennie brał <i>kąpiel</i> . Psy brały kości <i>żebami</i> i przenosiły je do legowiska. Gorące kawałki metalu bierzemy wyłącznie <i>szczypcami</i> .
czym?	–	I.	Synku, nie bierz chleba <i>brudnymi rączkami!</i> Brał narty <i>do samochodu</i> i wyjeżdżał w góry. Zawsze biorę <i>mojego syna</i> na spacer.
do czego? kogo?	do –	G. A.	Kiedy spacerowaliśmy ojciec zawsze brał <i>mnie za rękę</i> . Każdy żołnierz bierze nieprzyjaciela <i>na cel</i> , i strzela.
na co?	na	A.	

pod co?	pod	A.	Brał mnie <i>pod rękę</i> , i durnie spacerował po ulicach.
po ile?	po	L.	Każdy bierze <i>po kawałku</i> ciasta, i zaczyna jeść.
skąd? / z czego?	z / ze	G.	Pieniądze zawsze biorę <i>z banku handlowego</i> . (pot.) Proszę brać pieniądze <i>z portfela</i> , a nie ze skarbonki!
w co?	w	A.	Tematy do każdej powieści biorę <i>z życia</i> . Piotr brał zawsze swoją ukochaną <i>w ramiona</i> .
za co?	za	A.	Zawsze biorę <i>w podróż</i> jakieś lekarstwa. Zawsze brał mnie <i>za rękę</i> , i wychodził ze mną na spacer.
z kim?	z / ze	I.	Właśnie brał <i>za klamkę</i> samochodu, kiedy zauważył złodzieja.
z kogo?	z / ze	G.	Zawsze brał <i>ze sobą</i> parasol. Wielu twórców bierze przykłady <i>z polskich romantyków</i> .

INNE POŁĄCZENIA

brać + przysłówka

→ Brać czasami / często / zawsze / zwykle itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

chwytać • czerpać z czegoś • korzystać z czegoś / z kogoś • lapać za coś • obejmować • podnosić coś • robić taki ruch, (aby coś znalazło się w ręce / w rękach) (def. sl.) • sięgać • stosować coś • trzymać • ujmować coś / kogoś • zażywać czegoś • zmieniać położenie jakiegoś przedmiotu, chwytając go rękoma (def. sl.)

* W ZNACZENIU: zmieniać położenie jakiegoś przedmiotu, chwytając go rękoma • robić taki ruch, aby coś znalazło się w ręce / w rękach • chwytać coś • obejmować coś • podnosić coś • ujmować coś / kogoś

B. BRAĆ*

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Biorę <i>wynagrodzenie</i> raz na miesiąc.
do czego?	do	G.	Harcerze brali <i>suchy prowiant</i> na dłuższą wycieczkę.
gdzie? / w czym?	w	L.	Bierzemy obcokrajowców <i>do pracy</i> na budowach.
kogo?	–	A.	Większą gotówkę bierzemy co tydzień <i>w banku</i> . Do zbioru truskawek bierzemy <i>robotników sezonowych</i> .
od czego?	od	G.	Oni biorą wysoką prowizję <i>od każdej pożyczki</i> .
od kogo?	od	G.	Kieszonkowe biorę zawsze <i>od ojca</i> .
po ile?	po	L.	Bierzemy te książki <i>po złotówce</i> ? (pot.)
skąd? / z czego?	z / ze	G.	Pieniądze na remonty bierzemy <i>z funduszu remontowego</i> . Raz na tydzień brał jedną książkę <i>z biblioteki</i> .
u kogo?	u	G.	Do swych wypowiedzi cytaty brał zwykle <i>z Biblii</i> . Biorę lekcje z matematyki <i>u znanego profesora</i> .

INNE POŁĄCZENIA

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

czerpać z czegoś • dostawać coś na własność lub w użytkowanie • korzystać z czegoś • kupować coś
 • nabywać coś • najmować kogoś • obejmować coś w posiadanie • otrzymywać coś • pobierać coś
 • przyjmować coś • uzyskiwać coś • wypożyczać coś • zabierać kogoś / coś • zaopatrywać się w coś

* W ZNACZENIU: dostawać coś na własność lub w użytkowanie • czerpać z czegoś • korzystać z czegoś
 • kupować coś • nabywać coś • najmować kogoś • obejmować coś w posiadanie • otrzymywać coś • pobierać
 coś • przyjmować coś • stawać się użytkownikiem czegoś • uzyskiwać coś • wypożyczać coś • zaopatrywać
 się w coś

C. BRAĆ*

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Codziennie biorę <i>pigulkę nasenną</i> i natychmiast zasypiam. Brał <i>każdą proponowaną</i> mu pracę.
dokąd? gdzie? / na co?	do	G.	Dzisiaj biorę cię do kina na świetny film.
kogo? z kim?	na – z / ze	A. A. I.	Zawsze biorę na koncerty moich kolegów. Niektórzy biorą swoich rodziców na utrzymanie. Wychodząc, zawsze brał ze sobą obstawę.

INNE POŁĄCZENIA

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

obciążać się czymś • podejmować się czegoś • powodować (zmianę położenia obiektu)
 • proponować coś komuś • przyjmować na siebie jakiś obowiązek • stosować coś • traktować coś (jako środek do osiągnięcia zamierzonego celu) • używać czegoś • zapraszać kogoś • zażywać coś • zobowiązywać się do czegoś

* W ZNACZENIU: powodować zmianę położenia obiektu • traktować coś jako środek do osiągnięcia zamierzonego celu • przyjmować na siebie jakiś obowiązek • podejmować się czegoś • zobowiązywać się do czegoś • obciążać się czymś

D. BRAĆ*

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Brali łupy i odjeżdżali szybko z miejsca napadu. Napastnicy brali wioskę za wioską.
czym? dokąd? / do czego?	– do	I. G.	Policja brała siły manifestujących robotników.
kiedy? kogo?	o –	L. A.	Okupanci brali do obozów pracy ludność cywilną. Policja polityczna brała ludzi o świacie z domów. Podczas wojny nieprzyjaciel bierze jeńców do niewoli.

INNE POŁĄCZENIA

brać coś + przysłówek

→ Brać coś systematycznie / często / zwykle itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

opanowywać coś • przymuszać kogoś do czegoś • przywłaszczać coś siłą • stosować przemoc wobec kogoś / czegoś • wywierać przymus / przemoc na kimś • zabierać kogoś / coś siłą / przemocą • zajmować coś • zdobywać coś

* W ZNACZENIU: zabierać coś siłą / przemocą • stosować przemoc • przymuszać do czegoś • przywłaszczać siłą • zdobywać coś • zwyciężać kogoś • ograniczać czyjszą swobodę

E. BRAĆ***POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
do czego?	do	G.	Latem bierzemy robotników <i>do prac budowlanych</i> .
do kogo?	do	G.	Na wakacje bierzemy <i>do dzieci</i> inną opiekunkę.
kogo?	–	A.	Co rok braliśmy <i>nową dziewczynę</i> do dziecka.
na kogo?	na	A.	Dlaczego ciągle bierzesz mnie <i>na świadka</i> ?

INNE POŁĄCZENIA

brać + przysłówek

→ Brać czasami / często / zwykle / stale itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

angażować kogoś • powierzać komuś jakąś funkcję • powoływać kogoś / coś • zatrudniać kogoś

* W ZNACZENIU: czynić kogoś kimś • powierzać komuś jakąś funkcję

16. BRAĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

do czego?* • do kogo? • gdzie? (na czym? / w czym?) • komu? • na co? • pod co?
• skąd? (z czego?) • za co? • z czego? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
do czego?*	do	G.	Przed egzaminami studenci biorą się <i>do nauki</i> .* (II) Późną nocą brał się <i>do pióra</i> .* (II) Po skończeniu jednej pracy, zaraz biorę się <i>do drugiej</i> . (II)
do kogo?	do	G.	Dyrektor systematycznie brał się <i>do każdego zatrudnionego pracownika</i> i analizował jego wydajność w pracy. (III) Urząd Skarbowy powoli – acz systematycznie – brał się <i>do wszystkich oszustów podatkowych</i> . (III) Policja bierze się wreszcie <i>do tych chuliganów</i> . (III)
gdzie? / na czym? gdzie? / w czym?	na w	L. L.	Skąd się bierze <i>na tej łące</i> tyle pięknych kwiatów? (IV) Skąd się bierze <i>w tym domu</i> tyle ludzi? (IV)

komu?	–	D.	Skąd bierze się <i>tej kobiecie</i> ten nieustający humor? (IV)
na co?	na	A.	Skąd biorą się <i>wam</i> te szalone pomysły? (IV) Ten człowiek brał się <i>na sposób</i> i zawsze rozwiązywał trudne problemy. (II)
pod co?	pod	A.	Za każdym razem kobiety przestawały tańczyć, brały się <i>pod boki</i> i wpatrywały się w swoich partnerów.** (I)
skąd? / z czego?	z / ze	G.	Ten lepki pył w pokoju bierze się chyba <i>z kominów</i> . (IV)
za co?	za	A.	Te głupie pomysły brały mu się <i>z nadmiaru</i> czasu. (IV) Dziewczęta brały się <i>za ręce</i> i zaczynały tańczyć. (I) Po skończeniu jednej gazety, biorę się <i>za drugą</i> .*** (II)
z czego?	z / ze	G.	Tak bardzo cierpiał, iż brał się <i>z bólu</i> za głowę. (I)

INNE POŁĄCZENIA*brać się* + przysłówka→ Brać się *ostro* / *zdecydowanie*. (II/III)**NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

- I. chwytać się za coś • lapać się za coś • obejmować się • obejmować siebie wzajemnie / oburącz • oblaśniać kogoś • trzymać się kogoś / czegoś • ujmować kogoś
- II. zaczynać coś robić • decydować się na coś • podejmować jakieś kroki • przystępować do czegoś • rozpoczynać jakieś działania • stosować jakiś pomysłowy sposób • uciekać się do czegoś • zabierać się do czegoś • zdobywać się na coś
- III. zabierać się do kogoś • zaczynać interesować się kimś • zaczynać stosować jakieś środki wobec kogoś • zajmować się kimś
- IV. mieć w czymś swoje źródło / początek • pochodzić • pojawiać się • powstawać • rodzić się • wywodzić się • zjawiać się

* Zwykle w połączeniu z nazwami czynności, narzędzi, przedmiotów z nimi związanymi itp.

** *Brać się pod boki* – wyrażenie frazeologiczne.

*** Połączenia typu *brać się za*, np. *brać się za robotę / za naukę* w zn. II (upowszechnione pod wpływem języka rosyjskiego) częste są w języku potocznym, gdyż odbiera się je jako połączenia bardziej ekspresywne od konstrukcji uważanych za poprawne typu: *brać się do roboty* (pot.), *brać się do nauki*. Por. *Słownik wyrazów kłopotliwych*, s. 49 oraz *Nowy słownik poprawnej polszczyzny*, s. 70.

17. BRAKOWAĆ*

NDK

[kto? • Ø**]

**co? • czego? • czemu? • do czego? • gdzie? (w czym?) • kogo? • komu?
• na co? • jak?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Robotnice brakowały <i>produkty schodzące z taśmy</i> . (II) Coraz częściej roboty brakują <i>produkty</i> . (II)
czego?	–	G.	Po śmierci matki brakowało nam <i>ciepła rodzinnego</i> . (I) W czasie wojny brakuje <i>wszystkiego</i> . (I) Wciąż brakuje mi <i>czasu</i> na rozrywki. (I) Podczas walki żołnierzom zaczęło brakować <i>amunicji</i> . (I)

czemu?	–	D.	Podczas mroźnej zimy brakowało jedzenia <i>zwierzętom</i> . (I)
do czego?	do	G.	W firmie brakuje ludzi <i>do pracy fizycznej</i> . (I) Brakowało mi tylko jednego numeru <i>do szoski</i> . (I) Ciągle nam brakuje czwartego <i>do brydża</i> . (I)
gdzie? / w czym? kogo?	w –	L. G.	W czasie suszy często brakuje <i>w zbiornikach</i> wody. (I) Do założenia zespołu brakuje jeszcze <i>pianisty</i> . (I) Do gry w karty brakuje nam jeszcze <i>jednego gracza</i> . (I) Wciąż brakuje <i>dwoch osób</i> do gry w karty. (I) Na emigracji najbardziej brakowało mi <i>rodziny</i> . (I) Bardzo brakowało <i>nam</i> ciebie przez ten rok. (I) Brakowało nam pieniędzy <i>na dokończenie</i> budowy. (I)
komu? na co?	– na	D. A.	W szpitalu brakuje pieniędzy <i>na utrzymanie</i> personelu. (I)

INNE POŁĄCZENIA*brakować* + przysłówek

- Komuś brakuje czegoś / kogoś *bardzo / okropnie / strasznie* itp. (I)
- Brakować *indywidualnie / sprawnie / szybko* itp. (II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. być w zbyt malej ilości / liczbie • nie być w wystarczającej ilości • nie mieć w potrzebnej ilości / wcale • nie stać się do jakiejś ilości • nie wystarczać • odczuwać czyjaś nieobecność • występować w niewystarczającej ilości lub liczbie [tylko w 3. osobie w użyciu nieosobowym, zwykle w liczbie pojedynczej]
- II. **środowiskowe:** dyskwalifikować wyroby z usterekami / wadami / defektami • klasyfikować towar • kontrolować towar • kwalifikować towar • odrzucać braki w produkcji • segregować towar • selekcjonować coś • sortować towar • sprawdzać jakość wyrobów • wybierać towar

* W znaczeniu I – tylko formy: *brakuje / będzie brakować / brakowało / brakowały*.

** Konstrukcje bezmianownikowe – w zn. I.

18. BRATAĆ SIĘ

NDK

[któ?]

gdzie? (na czym? / w czym?) • przy czym? • z kim? • jak?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
gdzie? / na czym?	na	L.	Bratał się <i>na wczasach</i> ze wszystkimi turystami.
gdzie? / w czym?	w	L.	Lubił bratać się <i>w klubie</i> ze wszystkimi stałymi bywalcami.
przy czym?	przy	L.	Lubił się bratać z nieznajomymi <i>przy kielichu</i> wódki.
z kim?	z	I.	Bratała się ze wszystkimi <i>przy pierwszym spotkaniu</i> . Bratał się <i>z każdym</i> , kto okazał się mily.

INNE POŁĄCZENIA

bratać się + przysłówek

→ Bratać się *nachalnie / szybko*.

bratać się + żeby / aby / by

→ *Bratał się, aby mieć więcej przyjaciół.*

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

być z kimś w bliskich stosunkach • jednoczyć się • łączyć się • nawiązywać przyjazne stosunki z kimś
 • przyjaźnić się z kimś • spoufalać się z kimś • wchodzić w bliskie związki z kimś • zaprzyjażniać się z kimś

19. BRONIĆ*

NDK

[kto? • co?]

co?* • czego? • kogo?* • komu? • przed czym? • przed kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?* czego?	–	A. G.	Fosa i mury bronili <i>fortecę</i> przed napastnikami.* (II) Wojsko skutecznie bronilo <i>miasta</i> . (I) Potężne mury bronili <i>grodu</i> przez małe wieki. (II) Policja bronila <i>wejścia</i> do ambasady. (II) Przez godzinę bronilem <i>mojego projektu</i> . (II) Złe psy bronili <i>dostępu</i> do posiadłości. (III) Mama bronila <i>miejsczenia</i> cukierków. (III)
kogo?*	–	G.	Oddziały ONZ często bronią <i>ludności cywilnej</i> . (I) Partyzanci bronili <i>miejscowej ludności</i> przed bandami. (I) Gwardia królewska bronila <i>królowej</i> z narażeniem życia. (I) Bronił <i>kolegi</i> , chociaż nie był pewny jego niewinności. (II)
kogo?*	–	A.	Adwokat bronil <i>oskarżoną kobietę</i> już od godziny*. (II)
komu?	–	D.	Zawsze bronila <i>córkę</i> przed złym towarzystwem.* (II) Bronić <i>mysliwym</i> polować / polowania poza sezonem. (III) W domu broniono <i>nam</i> jeść / jedzenia mięsa. (III) Policja bronila <i>demonstrantom</i> wejścia do budynku. (III) Dlaczego bronicie <i>nam</i> wstępu do tego klubu? (III)
przed czym?	przed	I.	Ojciec zawsze bronil nas <i>przed niebezpieczeństwem</i> . (I/II) Zawsze bronię ludzi <i>przed niesłusznymi oskarżeniami</i> . (II) Olbrzymie wały bronili miasto <i>przed powodziami</i> . (II)
przed kim?	przed	I.	Żołnierze bronili miasta <i>przed nieprzyjacielem</i> . (I) Bronił siostry / siostre <i>przed napastnikami</i> . (I/II) Drzwi antywłamaniowe bronią dom / domu <i>przed złodziejami</i> . (II)

INNE POŁĄCZENIA

bronić + przysłówek

→ Bronić *bobatersko / dzielnie / mężnie / odważnie / zaciekle / zażarcie.* (I)

bronić + bezokolicznik

→ Bronić *gorąco / skutecznie / żarliwie.* (II)

bronić + rzecznik odczasownikowy

→ Bronić *iść gdzieś.*** (III)

→ Bronić *chodzenia gdzieś.*** / Bronić *wycinania drzew.* / Bronić *przejazdu* przez centrum miasta. / Bronić dzieciom *oglądania* filmów dla dorosłych. (III)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. chronić czynnie przed napadem / atakiem / wrogimi działaniami • działać obronne • odpierać atak / napaść • podejmować obronę • przeciwstawać się atakowi / napaści / agresji • walczyć [zwykle z bronią w ręku]

II. asekurować kogoś / coś • być ochroną przed czymś • być osłoną • chronić kogoś przed czymś / przed kimś • gwarantować komuś bezpieczeństwo • nie pozwalać kogoś skrywdzić
 • ochraniać kogoś / coś • odpierać zarzuty • osłaniać kogoś / coś • przemawiać za kimś
 • stanowić zabezpieczenie • stawać w obronie kogoś / czegoś • strzec kogoś / czegoś
 • ubezpieczać kogoś • ujmować się za kimś / za czymś • upominać się o kogoś • wstawiać się za kimś • występować słownie w obronie / jako obronca • zabezpieczać coś

III. dawać zakaz • nie dawać komuś czegoś robić • nie dozwalać • nie pozwalać komuś na coś
 • odciągać kogoś od czegoś • odwodzić • piętrzyć przeszkody • przeszkadzać komuś w czymś
 • stawić przeszkode • udaremniać coś komuś • uniemożliwić coś komuś • wzbraniać
 • zabraniać coś komuś • zakazywać komuś czegoś

* W znaczeniu *odpierać atak / stawać w obronie / ujmować się za kimś* – czasownik *bronić* występuje w połączeniu z dopełniaczem, np. *bronić dziewczyny przed napastnikami / bronić fortecy* (+ G.). W znaczeniu *być obroną (w sądzie) / chronić kogoś przed czymś, osłaniać, zabezpieczać*, np. *bronić dziewczynę w procesie sądowym* (+ A.); *bronić córkę przed niewłaściwym towarzystwem* (+ Á.); *bronić przestępca / oskarżoną / oskarżonego / coś broni fortecę* itp. (+A.) – w połączeniu z biernikiem. Por. *Słownik wyrazów kłopotliwych*, s. 50 oraz *Nowy słownik poprawnej polszczyzny PWN*, s. 73.

** Bronić robić coś / robienia czegoś – połączenia alternatywne: *bronić dzieciom oglądać filmy dla dorosłych* (+ bezokolicznik) albo *bronić dzieciom oglądania* filmów dla dorosłych (+ rzecznik odczasownikowy).

20. BRONIĆ SIE

NDK

[kto? • co?]

czemu?* • czym? • gdzie? (w czym?) • jako co? • kiedy? • od czego?
• przeciwko czemu? • przed czym? • przed kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czemu?*	–	D.	Bronił się <i>uczciwi</i> litości, <i>pokusie i marzeniom.</i> * (III)
czym?	–	L.	Zaatakowani bronili się <i>szablami.</i> (I)
gdzie?	w	L.	W dyskusji bronili się <i>celnymi ripostami.</i> (II)
jako co?	jako	N.	Dlaczego zawsze próbujesz się bronić <i>placzem?</i> (II)
kiedy?	za	A.	Prze kilka dni oddział bronil się <i>w lasach.</i> (I)
	w	L.	Oskarżony bronił się <i>w sądzie.</i> (II)
			Te utwory bronią się wyłącznie jako <i>dziela literatury socrealistycznej.</i> (V)
			Moja córka bronią się <i>za tydzień</i> w UJ. (IV)
			Ten asystent będzie się bronił <i>w przyszłym tygodniu.</i> (IV)

od czego? przeciwko czemu? przed czym?	od przeciwko przed	G. D. I.	Z trudem bronilem się <i>od samobójczych myśli</i> .* (III) Broniła się <i>przeciwko napływającym łzom</i> .* (III) Dlaczego nie bronicie się <i>przed atakiem</i> wroga? (I) Niewielki pies bronił się <i>przed atakiem innego psa</i> . (I) Bronilem się w sądzie <i>przed atakami oskarżyciela</i> . (II) Ludzie bronili się <i>przed głodem</i> jak mogli. (III) Dlaczego ciągle bronisz się <i>przed miłością</i> ? (III)
przed kim?	przed	I.	Zaatakowany bronił się dzielnie <i>przed napastnikiem</i> . (I) Zawsze broni się <i>przed natrętnymi ludźmi</i> . (I) Gwiazdy piosenki muszą bronić się <i>przed natrętnymi fotoreporterami</i> . (III)

INNE POŁĄCZENIA

bronić się + przysłówek

→ Bronić się *dzielnie / głupio / mądrze / mężnie / zaciekle / zawiście* itp. (I/II)**NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

- I. bronić samego siebie • chronić się przed kimś / przed atakiem • ochraniać się • odpierać atak / napąść • osłaniać się • występować w obronie czegoś / kogoś [wykł. z bronią w ręku]
- II. odpierać zarzuty • tłumaczyć się • uniewinniać się • usprawiedliwić się • występować w swojej obronie
- III. chronić się • chronić siebie przed kimś / przed czymś • nie dawać czemuś zapanować nad sobą • odpędzać coś od siebie • odpędzać się od czegoś / od kogoś • opierać się czemuś / komuś • strzec się przed czymś • wzbraniać się przed czymś • zabezpieczać się przed czymś • zapobiegać czemuś
- IV. **środowiskowy**: mieć obronę • przechodzić ustaloną procedurę egzaminacyjną • przedstawać tezy swojej pracy magisterskiej / doktorskiej • zdawać egzamin magisterski / doktorski
- V. **potocznie**: być możliwym do przyjęcia • dawać się zaakceptować

* Rzadko

21. BRZYDZIĆ SIĘ

NDK

[kto?]

czego? • czym? • kim? • kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czego?	–	G.	Brzydzę się <i>much i żab</i> .
czym?	–	I.	Zawsze brzydziłem się <i>plotkami</i> rozsiewanymi przez współpracowników.
kim?	–	I.	Brzydzę się też <i>nieuczciwością i lizusostwem</i> . Brzydziliśmy się tym <i>obłudnikiem i tchórzem</i> , który z nami pracował.
kogo?	–	G.	Brzydzę się <i>tobą</i> synu, kiedy tak postępujesz.* Brzydzę się <i>ciebie</i> synu, kiedy jesteś pijany.**

INNE POŁĄCZENIA

brzydzić się + przysłówek

→ Brzydzić się *bardzo / okropnie / strasznie*
itp.

brzydzić się + bezokolicznik

→ Brzydzić się *jeść gdzieś*.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

czuć wstręt / odrażę • gardzić kimś / czymś • nie cierpieć czegoś / kogoś • nie móc na coś / na kogoś patrzeć a. patrzyć • nie trawić czegoś / kogoś • nie znać czegoś / kogoś • nienawidzić kogoś / czegoś • odczuwać wstręt fizyczny przed kimś / przed czymś • pogardzać kimś / czymś • przejawiać niechęć / wstręt / odrażę

* Czasownik *brzydzić się* oznacza tutaj pogardę, np. *brzydzi się pijakami* (+ I.).

** Czasownik *brzydzić się* oznacza tutaj uczucie fizycznego wstrętu, np. *brzydzi się pijaków* (+ G.).

22. BUDOWAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czym?* • dla czego? • dla kogo?** • do czego? • gdzie? (w czym?) • kogo?*
• komu?** • między kim? • na czym? • z czego? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Wspólnymi siłami budowaliśmy <i>dom</i> przez kilka lat. (I) Stocznie budują coraz <i>nowsze modele</i> statków. (II) Na zajęciach uczymy się budować <i>poprawne zdania</i> . (III)
czym?*	–	I.	Potrafił budować <i>dobrą atmosferę</i> w pracy. (II) Często budował <i>swe plany</i> na nirealnych podstawach. (III)
dla czego?	dla	G.	On zawsze budował <i>swój przykładem</i> .* (II) Reżimy totalitarne budują swój autorytet <i>zakazami</i> . (III)
dla kogo?** do czego? gdzie?	dla do w	G. G. L.	Przed zimą budujemy <i>dla ptaków</i> karmniki. (I) Budowano statki <i>dla przewozenia</i> turystów. (I) Ojciec budował <i>dla swojej córki</i> wspaniały dom.** (I) Budowali olbrzymie jachty <i>do własnego użytku</i> . (I) Budują <i>w większych miastach</i> wielkie supermarkety. (I)
kogo?*	–	A.	On buduje <i>nas</i> swoim wyjątkowym postępowaniem.* (II)
komu?**	–	D.	Firmy budują <i>swój pracownikom</i> tanie mieszkania.** (I)
między kim?	między	I.	Próbowali budować wież <i>między zwaśnionymi</i> . (II) Budowali bariery <i>między społeczeństwem a władzą</i> . (II)
na czym?	na	L.	Budowano tanie domy <i>na wilgotnych terenach</i> . (I) Budowali piękny hotel <i>na wzgórzu</i> . (I) Władze Krakowa budują <i>na Wiśle</i> kolejny most. (I) Opinie o pracownikach budował <i>na plotkach</i> . (III) Dyktatorzy budują swą władzę <i>na represjach</i> . (III)

z czego? z / ze

G.

Budowali z czerwonej cegły piękne domki. (I)

INNE POŁĄCZENIA

budować + przysłówka

- Budować *samowolnie / solidnie / szybko / tanio.* (I)
- Budować *coś jasno / poprawnie / z uwięzle itp.* (II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. wznosić budynki / budowle / gmachy / obiekty itp. • konstruować coś • montować coś
 • murować coś • składać coś z czymś • stawiać coś • zestawiać coś z czymś
- II. **przenośnicie:** działać budując • mieć na coś / na kogoś pozytywny wpływ • organizować coś
 • podbudowywać coś • powodować powstawanie czegoś • przyczyniać się do czegoś • tworzyć coś • umacniać coś • wpływać na coś / na kogoś dodatnio
- III. brać coś za podstawę • liczyć na coś • opierać na czymś • zakładać coś

* Przestarzałe.

** Budować dla kogo? / komu? – połączenia alternatywne: *budować coś dla mieszkańców* (dla + G.) albo *budować mieszkańców* (+ D.).**23. BUDZIĆ**

NDK

[kto? • co?]

- co? • czym? • do czego? • kiedy? • kogo? • na co? • w czym? • w kim?
 • wśród kogo? • z czego? • jak?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Najmniejszy szmer w pokoju budzi <i>mojego psa.</i> (I) Niepotrzebnie budzisz <i>wspomnienia</i> w tym egośmie. (II)
czym?	–	I.	Jego spojrzenie budzi we mnie <i>strach.</i> (II) Rano mama budziła mnie <i>delikatnym chrząkaniem.</i> (I)
do czego? kiedy?	do o	G. L.	Ten człowiek budzi <i>swoim postępowaniem</i> pogardę. (II) Budziła powszechnie uznanie <i>swoją delikatnością.</i> (III) Codziennie mama budziła <i>do pracy</i> mojego ojca. (I) Budzę się codziennie <i>o szóstej rano.</i> (I) Budzimy się zawsze <i>o tej samej porze.</i> (I)
kogo?	w –	L. A.	Krzyczący sąsiedzi często budzą mnie <i>w nocy.</i> (I) Codziennie rano budzę <i>syna</i> na śniadanie. (I) Dzwonek budzika budzi <i>mnie</i> codziennie rano. (I)
na co? w czym?	na w / we	A. L.	Matka zawsze budziła <i>na śniadanie</i> całą rodzinę. (I) Terroryzm budzi <i>we współczesnym świecie</i> poczucie niepewności. (II)
w kim?	w / we	L.	Niepotrzebnie budzisz litość <i>w tym egocentryku.</i> (II) Przemoc budzi <i>we mnie</i> uczucie strachu. (II)
wśród kogo?	wśród	G. pl.	Amerykańskie filmy budzą duże zainteresowanie <i>wśród młodzieży.</i> (II)
z czego?	z / ze	G.	Nie wolno gwałtownie budzić <i>ze snu</i> śpiącego starca. (I)

INNE POŁĄCZENIA

budzić + przysłówek

→ Budzić *codziennie / gwałtownie / powoli / późno / systematycznie / szybko / telefonicznie / wcześnie* itp. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. przerywać komuś sen • ciągać kogoś z łóżka • wybijać kogoś ze snu • wyrywać kogoś ze snu
 II. **przenośnie**: inspirować kogoś • pobudzać kogoś do czegoś • podrywać do czegoś • powodować u kogoś coś (np. powstawanie jakichś uczuć) • prowokować • przywoływać coś • rozpalać coś u kogoś • wywoływać u kogoś jakieś reakcje • wzbudzać coś u kogoś • wzniecać coś u kogoś

24. BUDZIĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

**do czego? • kiedy? • między kim? (a kim?) • na co? • od czego?* • podczas czego?
• w czym? • w kim? • z czego? • z czym? • z powodu czego? • jak?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
do czego?	do	G.	Codziennie budzę się <i>do pracy</i> o szóstej. (I) Po długiej zimie przyroda budziła się <i>do życia</i> . (III)
kiedy?	w o	L. L.	Kiedy mam kłopoty, budzę się <i>w nocy</i> kilka razy. (I) Na wakacjach budzę się zawsze <i>o wschódzie słońca</i> . (I)
między kim? na co? od czego?*	na / –	A. / I.	Od wielu lat budzę się zawsze <i>o tej samej porze</i> . (I) Przyroda budzi się <i>na wiosnę / wiosną</i> . (III)
między kim? na co? od czego?*	między na od	I. A. G.	Milość budziła się szybko <i>między nim a nią</i> . (III) Czy zawsze budzisz się <i>na śniadanie</i> sam? (I) Budzimy się w nocy <i>od hałasu dochodzącego</i> z ulicy.* (I)
podczas czego? w czym?	podczas w	G. L.	Dziecko budziło się <i>podczas snu</i> i zaczynało płakać. (I) Różne czarne myśle budziły się <i>w jego wyobraźni</i> . (II) Nadzieja na wielką miłość budzi się <i>w moim sercu</i> . (III)
w kim?	w / we	L.	Kiedy zwiedza się obozy koncentracyjne, budzi się <i>w człowieku</i> przerażenie i gniew. (II) Od czasu do czasu budzi się <i>we mnie</i> obawa i strach. (III)
z czego?	z / ze	G.	Budziłem się z <i>drzemki popołudniowej</i> , wyobrażając sobie, że leżę na gorącej od słońca plaży. (I) Wiosną niektóre zwierzęta budzą się z <i>zimowego snu</i> . (III)
z czym? z powodu czego?	z z powodu	I. G.	Powoli budziła się z <i>omdlenia</i> . (III) Często budzę się z <i>bóllem głowy</i> . (I) Dziecko budziło się w nocy z <i>powodu kaszlu</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

budzić się + przysłówek

→ Budzić się *ciągle / codziennie / gwałtownie / powoli / późno / systematycznie / szybko / wcześnie.* (I)

→ Coś budzi się *niezauważalnie / nagle.* (II/III)

budzić się + bo / dlatego, że / gdyż

→ Ciągle *budził się*, bo miał wysoką gorączkę. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. powracać (do stanu świadomości) • przerywać sen lub drzemkę • przestawać spać • wstawać
 - zrywać się ze snu
- II. **przenośne:** objawiać się • pojawiać się • powstawać • przejawiać się • przypominać się
 - tworzyć się • zaczynać się [również w 3. osobie]
- III. **przenośne:** odnawiać się • odradzać się • ozywać • ozywać się • przytomnieć • rodzić się
 - rozpoczynać się • stawać się aktywnym • zaczynać wegetację [również w 3. osobie]

* Rzadko.

25. BYĆ; zob. A–C

NDK

[kto? • co?]

bez czego? • bez kogo? • blisko czego? • blisko kogo? • co? • czym?
 • do czego? / dokąd? • do kogo? • dzięki czemu? • dzięki komu? • gdzie?
 • jak długo? • jaki? / jaka? / jakie? / jakim? / jaką? • kim? • komu? • kto?
 • między czym? • między kim? • na czym? • naprzeciw(ko) czego? • opodal czego?
 • po czym? • pod czym? • podczas czego? • poza czym? • przeciwko czemu?
 • przeciwko komu? • przed czym? • przy czym? • przy kim? • skąd?
 • spoza czego? • u kogo? • w czym? • w środku czego? • wokół czego?
 • wśród kogo? • wzduż czego? • z czego? • z kim? • za czym? • zamiast kogo?

A. BYĆ*

[kto? • co?]

blisko czego? • blisko kogo? • czym? • dokąd? / do czego?
 • gdzie? (na czym? / w czym?) • między czym? • między kim? • naprzeciw czego?
 • opodal czego? • podczas czego? • pod czym? • poza czym? • przed czym?
 • przy czym? • przy kim? • skąd? (spod czego?) • spoza czego? • u kogo?
 • w czym? • wokół czego? • w środku czego? • wśród kogo? • wzduż czego?
 • za czym? • z kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
blisko czego?	blisko	G.	Od kilku dni jestem <i>blisko</i> kresu wytrzymałości.
blisko kogo?	blisko	G.	Zawsze będę <i>blisko</i> ciebie.
czym?	–	I.	Polska jest <i>interesującym</i> rynkiem zbytu dla Europy.
dokąd? / do czego? / gdzie?	do na w	G. L. L.	Chcę kupić buty, które są <i>do kolan</i> . Przez dwa tygodnie będę <i>na wakacjach</i> . Przez kilka dni będę <i>w delegacji</i> .

między czym?	między	I.	Na skutek zmian w polityce byliśmy <i>między młotem a kowadłem</i> .
między kim? naprzeciw czego? opodal czego? podczas czego? pod czym? poza czym? przed czym? przy czym? przy kim? skąd? spoza czego? u kogo? w czym? wokół czego? w środku czego? wśród kogo? wzduż czego? za czym? z kim?	między naprzeciw opodal podczas pod poza przed przy przy spod spoza u w wokół w środku wśród wzdłuż za z / ze	I. G. G. G. I. I. I. L. L. G. G. L. G. G. G. G. I. I.	Ciągle jestem <i>między przyjaciółmi</i> . Będą naprzeciwko <i>tego wysokiego hotelu</i> . Będę opodal <i>tego domu</i> . Jestem tutaj tylko <i>podczas przerwy</i> . Klucze zawsze są <i>pod wycieraczką</i> . W nowej pracy jestem <i>poza układami towarzyskimi</i> . Przystanek autobusowy jest <i>przed Wawelem</i> . Kwiaty są <i>przy oknie</i> . Od świtu jestem już <i>przy moim chorym ojcu</i> . On jest <i>spod Warszawy</i> , a teraz mieszka w Warszawie. Nie znam tego człowieka, bo on jest <i>spoza środowiska</i> . Nie mogę teraz rozmawiać przez telefon, bo jestem <i>u szefa</i> . Pieniądze są zawsze <i>w szufladzie</i> . Tak wiele problemów jest <i>wokół tej trudnej sprawy</i> . Reporterzy byli od kilku tygodni <i>w środku wydarzeń</i> wojny w Afganistanie. Lubię być <i>wśród swoich rodaków</i> . Ta ulica jest <i>wzdłuż rzeki</i> . Stare gazety są <i>za szafą</i> . Jestem tutaj <i>z moim przyjacielem</i> .

INNE POŁĄCZENIA

być + przysłówek

→ Być gdzieś *długo / krótko* itp.

NIKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

brać udział w czymś • być obecnym gdzieś • przebywać gdzieś • stać gdzieś • tkwić gdzieś • uczestniczyć w czymś • występować gdzieś • znajdować się gdzieś

* W ZNACZENIU: występować gdzieś, w jakimś stanie, w jakimś czasie, w jakimś stopniu, w jakiejś mierze • brać udział w czymś • być obecnym gdzieś • uczestniczyć w czymś • znajdować się gdzieś

B. BYĆ*

[kto? • co?]

bez czego? • bez kogo? • do kogo? • dzięki czemu? • dzięki komu?
• jaki? / jaka? / jakie? • komu? • pod czym? • przeciwko czemu? • przeciwko komu?
• zamiast kogo? • z kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
bez czego?	bez	G.	Od kilku dni jestem <i>bez pieniędzy</i> .
bez kogo?	bez	G.	Od kilku dni jestem <i>bez dzieci</i> .
do kogo?	do	G.	Przed chwilą był tutaj ktoś <i>do ciebie</i> .
dzięki czemu?	dzięki	D.	Jest wspaniała pogoda <i>dzięki atlantyckiemu wyżowi</i> .
dzięki komu?	dzięki	D.	Te sprawy zostały załatwione <i>dzięki szefowi</i> .
jaki? / jaka? itd.	–	N.	Jest <i>piękny</i> zachód słońca. <i>Jemu</i> coś jest, bo jest cały blady.
komu?	–	D.	Ciągle jestem <i>pod wpływem</i> tego człowieka.
pod czym?	pod	I.	On jest zawsze przeciwko <i>każdej nowej propozycji</i> .
przeciwko czemu?	przeciwko	D.	On jest zawsze przeciwko <i>mnie</i> .
przeciwko komu?	przeciwko	D.	Teraz on tutaj jest <i>zamiast szefa</i> . Jestem blisko <i>z tym człowiekiem</i> .
zamiast kogo?	zamiast	G.	
z kim?	z / ze	I.	

INNE POŁĄCZENIA

być + przysłówek

być – konstrukcje nieosobowe

trzeba / warto / powinno się + być **

+ bezokolicznik

widać + być + że

→ W życiu jest *ciężko / rozmaicie / różnie*.

→ Dopiero jest *południe*. / Jutro *będzie środa*.

→ Trzeba było zrobić to wcześniej.**

→ Widać było, że on nie jest w stanie tego zrobić.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

mieć miejsce • następować • odbywać się • pozostawać • trwać • zdarzać się

* WZNACZENIU: pozostawać w pewnych relacjach, związkach z kimś lub z czymś • mieć miejsce następować • odbywać się • trwać przez pewien okres • zdarzać się

** Tylko w czasie przeszłym.

C. BYĆ*

[kto? • co?]

bez czego? • co? • czym? • jak długo? • jaki? / jaka? / jakie? • jakim? / jaką? • kim?
• komu? • kto? • na czym? • po czym? • pod czym? • w czym? • z czego? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
bez czego? co?	bez –	G. N.	Nie mogę teraz wyjść, bo jestem <i>bez makijażu</i> . Od kilku lat był <i>pokój</i> w tym kraju.** Wszystko co opowiadał, to były jedynie <i>domysły</i> . Czy na świecie jest <i>sprawiedliwość</i> ? Kanarek jest <i>ptakiem</i> .*** Moi synowie są <i>moją dumą</i> .**** Skrzypce są <i>instrumentem smyczkowym</i> .
czym?	–	I.	

jak długo?	od ... do	G.	W tym roku święta są <i>od czwartku do poniedziałku</i> .
jaki? / jaką? itp.	–	N. G.	Ojciec jest <i>chory</i> , a mama jest <i>zmęczona</i> . Ten sportowiec jest <i>solidnej budowy</i> .
jakim? / jaką? itp.	–	I.	Był <i>inteligentnym, mądrym, dobrym</i> (człowiekiem). Ten dom jest <i>ogromnym</i> (domem). Jestem zawsze <i>posłuszna</i> rodzicom.*****
kim?	–	I.	Ja jestem <i>Polakiem</i> , a ona jest <i>Niemką</i> . On jest <i>nauczycielem</i> i ona jest <i>nauczycielką</i> . Ona jest już <i>matką</i> .
komu?	–	D.	Wielu absolwentów UJ było <i>znanymi badaczami</i> .*** Ten człowiek zawsze był <i>mi ojcem</i> , a ta kobieta zawsze była <i>mi matką</i> .
kto?	–	N.	Czy ty jesteś <i>idiota</i> ?***** My jesteśmy <i>inteligencja</i> .*****
na czym?	na	L.	Od wielu miesięcy ta kobieta jest <i>na diecie</i> . Kiedy ja się urodziłam, ty już byłeś <i>na świecie</i> .
po czym?	po	L.	Jestem już <i>po rozmowach</i> ze wszystkimi kandydatami.
pod czym?	pod	I.	Jestem <i>pod wpływem</i> tego człowieka.
w czym?	w	L.	Od kilku dni ona jest <i>w żałobie</i> .
z czego?	z / ze	G.	Ten dom jest z <i>czerwonej cegły</i> .

INNE POŁĄCZENIA

być + przysłówek
być + D. + przysłówek
 trzeba / należy / powinno się itp.

+ *być* + I.

(w zdaniach bez podmiotu w mianowniku)

być → imiesłów przysł. współczesny

+ przym.

być → rzeczownik odsłowny + przym.

- Dzisiaj jest *ciepło*, a wczoraj było *zimno*.
- Jest *mi dobrze* tutaj.
- Trzeba *być mądrym / rozsądnym / rozważnym* itp.
- *Będąc rozsądny / młodym...*
- *Bycie młodym / rozsądny...*

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

charakteryzować się czymś • egzystować • istnieć • mieć jakiś cechę • należeć • przebywać • stawać się / stać się • tkić • zajmować jakieś miejsce • zostawać / zostać

* W FUNKCJI:

1. łącznika z orzeczeniami imiennymi,
2. jako część orzeczenia złożonego z rzeczownikiem, przyimkiem, imiesłowem, wyrażeniem przyimkowym, przysłówkiem.

W ZNACZENIU:

- ♦ *istnieć • egzystować • żyć*
- ♦ *należeć do grupy, klasy, zbioru • zajmować pewne miejsce w rzeczywistości*
- ♦ *charakteryzować się czymś • kończyć coś • mieć cechę*

** Szyk obowiązkowy – *jest pokój, będzie pokój, był pokój / nie ma pokoju, nie będzie pokoju, nie było pokoju*.

*** Zgodność podmiotu z orzeczeniem.

**** Brak zgodności podmiotu z orzeczeniem.

***** Forma przestarzała; dzisiaj – *Jestem zawsze posłuszna rodzicom*.

***** Konstrukcja uzasadniona tylko w języku potocznym, jeśli osoba mówiąca pragnie nadać wypowiedzi charakter ekspresywny.

26. BYWAĆ; por. BYĆ – nr 25

NDK

[kto? • co?]

gdzie? (na czym? / nad czym? / w czym?) • jaki? / jaka? • u kogo?
• w jakim (nastroju)? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
gdzie?	na	L.	Czasami bywam <i>na koncertach</i> muzyki młodzieżowej. (I)
	nad	I.	Ten naukowiec bywa <i>na ważnych konferencjach</i> . (I)
	w	L.	Przez kilka sezonów bywaliśmy <i>nad morzem</i> . (I) Wieczorami zwykle bywam <i>w domu</i> . (I) Często bywam <i>w drogich i w eleganckich klubach</i> . (II)
jaki? / jaka? itp.	–	N.	Trzęsienia ziemi bywają <i>w tym kraju</i> bardzo rzadko. (III)
u kogo?	u	G.	Od kilku dni mama bywa <i>smutna i zrezygnowana</i> . (IV) Ten człowiek rzadko bywał <i>zadowolony</i> . (IV)
w jakim (nastroju)?	w	L.	Od kilku miesięcy oni rzadko bywali <i>u nas</i> . (II) Bywalem co tydzień <i>u rodziców</i> . (II) Od tygodni bywał <i>w złym nastroju</i> . (IV)

INNE POŁĄCZENIA*bywać* + przysłówek

- Bywać często / rzadko / systematycznie itp.* (I–III)
- Bywa fajnie / gorzej / smutno / śmiesznie / wesoło.
(III)

bywać – bez okolicznika

- Ostatnio dużo *bywali*.** (II)
- *Bywa*, że często jestem zupełnie sam. (III)

bywać + że

- *Bywało*, że nie widywaliśmy się miesiącami. (III)
- Musisz *bywać*, jeśli chcesz być znany w środowisku.
(I/II)

bywać + jeśli / jeżeli**NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

- I. brać udział • być obecnym • obracać się gdzieś od czasu do czasu • przebywać gdzieś często
• uczestniczyć w czymś • występować gdzieś • znajdować się gdzieś często
- II. chodzić do kogoś • gościć u kogoś • odwiedzać kogoś / coś • pojawiać się co jakiś czas • składać komuś wizyty • spotykać się z kimś • utrzymywać z kimś kontakty towarzyskie • widywać się z kimś • wpadać do kogoś
- III. mieć miejsce • trafić się • zdarzać się co jakiś czas [w funkcji orzecznika; także nieosobowo]
- IV. być w jakimś stanie / w jakiejś sytuacji • posiadać jakąś cechę [w funkcji łącznika w orzeczeniu złożonym]

* W funkcji samodzielnej – w znaczeniu mieć ożywione kontakty towarzyskie.

** W znaczeniu zdarzać się niejeden raz – w zdaniach typu: *Tu często bywają sztormy*. / **Rzadko bywają tak smutne dni** itp. [tylko w 3. osobie].

27. CAŁOWAĆ

NDK

[kto?]

co? • kiedy? (przy czym?) • kogo? • komu? • po czym? • w co? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Uwielbiam całować <i>policzki i usta</i> ukochanej osoby.
kiedy? /			
przy czym?	przy	L.	Calujemy przyjaciół <i>przy powitaniu i przy pożegnaniu</i> .
kogo?	–	A.	Lubię całować <i>moją dziewczynę</i> w czoło.
komu?	–	D.	Całowałem <i>im</i> ręce, bo wiele zawdzięczałem tym ludziom.
po czym?	po	L.	Przed wyjściem do pracy zawsze całował <i>swojej żonie</i> rękę.
w co?	w	A.	Dziadek całował wnuków <i>po twarzy</i> . Całowałem moją babcię <i>w rękę</i> , a potem <i>w usta</i> .

27

–

28

INNE POŁĄCZENIA

całować + przysłówek

→ Całować codziennie / długo / dwuznacznie / mocno / namiętnie / serdecznie.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

dawać komuś buzi • obcaływać kogoś • obsypywać kogoś pocałunkami • składać pocałunek

28. CAŁOWAĆ SIĘ

NDK

[kto?]

gdzie? (na czym? / w czym?) • z kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
gdzie?	na / w	L.	Lubiłem się całować z nią <i>na ulicy</i> oraz <i>w parku</i> .
z kim?	z / ze	I.	Babcia całuje się serdecznie <i>ze wszystkimi wnukami</i> . Który chłopiec nie lubi się całować <i>z dziewczynami</i> ?! Wszyscy całowali się <i>z babcią</i> i składali jej życzenia.

INNE POŁĄCZENIA

całować się + przysłówek

→ Całować się czule / długo / namiętnie / publicznie / serdecznie / żarliwie itp.

czasownik + całować się

→ Lubić się całować.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

całować kogoś i być nawzajem całowanym • całować kogoś i wzajemnie odbierać pocałunek
• całować wzajemnie – jedna osoba drugą • dawać sobie buzi • obcaływać się

29. CHADZAĆ; por. CHODZIĆ – nr 31

NDK

[kto?]

dokąd? (do czego? / na co?) • po czym? • w czym? • z kim? • jak?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
dokąd?	do na	G. A.	Przez całe wakacje chadzaliśmy <i>do lasu</i> na jagody. (I) Myśliwi od czasu do czasu chadzali <i>na polowania</i> . (I) Z przyjemnością chadzaliśmy <i>na grzyby</i> jesienią. (I)
po czym?	po	L.	Teraz niezbyt często chadzamy <i>na koncerty</i> . (I) Od lat chadzała <i>po mieszkaniu</i> w starych sandałach. (II)
w czym? z kim?	w z / ze	L. I.	Od lat chadzała <i>w tych samych butach</i> . (II) Matka chadzała w sezonie <i>ze swoimi dziećmi</i> na jagody. (I)

INNE POŁĄCZENIA*chadzać* + przysłówek→ Chadzać często / wielokrotnie / zwyczajowo
itp. (I/II)**NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

- I. bawić gdzieś • bywać • chodzić • gościć • przebywać • udawać się dokądś od czasu do czasu
 II. mieć zwyczaj noszenia czegoś • miewać coś na sobie jako ubiór • nosić coś czasami

30. CHCIEĆ*

NDK

[kto?]

co? • czego?*** • dla czego? • dla kogo? • kogo? • od kogo? • za co? • jak?****POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?**	–	A.	Chcę <i>tę nową</i> , a nie <i>tamtą starą sukienkę</i> .** (I)
czego?***	–	G.	Po okresie kłopotni chciałem <i>chwilę spokoju</i> .*** (I)
dla czego?	dla	G.	Chcę <i>jakiegoś napoju</i> , aby ugasić pragnienie.*** (I)
dla kogo? kogo?	dla –	G. A.	Wszyscy młodzi ludzie chcą <i>godziwej pracy</i> .*** (I) Bardzo chciał <i>tego spotkania</i> z nią. (I)
od kogo?	–	G.	Chciał przyjaznej krytyki <i>dla swoich prac naukowych</i> . (I)
za co?	od / ode	G.	Ona zawsze chciała szczęścia <i>dla swych dzieci</i> . (I)
	za	A.	Powiedział: Chcę <i>tę kobietę</i> za żonę i czekał na reakcję. (I)
			On chciał <i>ją</i> widzieć natychmiast w swoim gabinecie. (I)
			Moi bracia mówili ciągle mamie, że chcą <i>siostry</i> . (I)
			Chcę <i>od ciebie</i> trochę miłości i zrozumienia. (I)
			On zawsze chce coś <i>ode mnie</i> . (I)
			On chce <i>za to małe mieszkanie</i> zbyt dużo. (III)

INNE POŁĄCZENIA*chcieć* + przysłówek

→ Chcieć bardzo / szybko itp. (I/II)

chcieć + bezokolicznik

- Zawsze *chciał dać* jej wszystko, co najlepsze. (I)
- *Chcę teraz pisać*, a potem *chcę oglądać* telewizję. (II)

chcieć + jak + stopień najwyższy

przymiotnika

chcieć + żeby / aby / by < > tryb życzący

czasownik + *chcieć*

przeczenie + *chcieć* + nic a. niczego

*coś (nie) + *chcieć* + bezokolicznik

→ *Chciałem jak najlepiej*, ale mi to nie wyszło. (I/II)

→ *Chcieć, żeby było lepiej.* (I)

→ *Chciał, żebyśmy do niego przyjechali.* (I)

→ *Rób to, jak chcesz.* (I/II)

→ *Nie chcę nic a. Nie chcę niczego.* (I)

→ *Nic nie chcę a. Niczego nie chcę.* (I)

→ *Samochód nie chce ruszyć / Ten kwiatek nie chce kwitnąć* [tylko w 3. osobie; zwykle z przeczeniem w zn. *podlegać jakiemuś działaniu, procesowi lub stanowi*]*

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. czuć potrzebę zrobienia / osiągnięcia itp. czegoś • dążyć do czegoś • laknąć czegoś • marzyć o czymś • mieć na coś ochotę / chęć • mieć zamiar • odczuwać wolę / potrzebę czegoś • pożądać kogoś / czegoś • pragnąć kogoś / czegoś • zależeć komuś na czymś • żądać czegoś • życzyć sobie czegoś

II. usiłować • zamierzać • zmierzać do czegoś

III. ***potocznie:*** cenić • liczyć • szacować • wyceniać

* Zwykle z podmiotem nieożywionym oraz z przeczeniem w znaczeniu *nie móc, podlegać jakiemuś działaniu / stanowi / procesowi*, np.: *Gorączka nie chce ustąpić.* / *Komputer nie chce działać.* / *Zarówka nie chce się świecić.* / *Drzwi nie chcą się domknąć.* Por. również: *chce / będzie chciał / chciał mi się pić / śmiać / pracować* itp. • *nic mi się nie chce / nie chciał / chce / będzie chciał / chciał mi się coś zrobić* itp. oraz przykłady zamieszczone powyżej.

** W połączeniu z rzeczownikiem konkretnym oznaczającym całość.

*** W połączeniu z rzeczownikiem oznaczającym część czegoś lub rzeczownikiem abstrakcyjnym.

31. CHODZIĆ; por. CHADZAĆ – nr 29

NDK

[kto? • co?]

**bez czego? • dokąd? (do czego? / na co?) • do kogo? • jaki? / jaka? / jakie? itd.
• jakim? / jaką? itd. • kiedy? • koło czego? • koło kogo?* • komu? • których? (czym?) • na co? • o czym? • od czego? • po co? • po czym? • pod czym? • przy czym? • w czym? • wzdułz czego? • za czym?* • za kim? • z czym? • z kim? • jak?**

POŁĄCZENIA SKLEADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
bez czego? dokąd?	bez do	G. G.	Dlaczego zimą chodzisz <i>bez grubej czapki?</i> (IV) Zawsze rano chodzę <i>do piekarni</i> po pieczywo. (I)
	na	A.	Mój syn chodzi bardzo chętnie <i>do szkoły.</i> (II) Na grzyby chodzę wyłącznie <i>do liściastego lasu.</i> (II) Zwykle chodzę <i>na targ</i> po owoce i świeże warzywa. (II)
do kogo?	do	G.	W każdą środę chodzę <i>na kursy</i> kroju i szycia. (II) Studenci chodzili bardzo chętnie <i>na zajęcia</i> z filozofii. (II) W dni wolne od pracy czasami chodzę <i>do kolegów.</i> (II) Ciągle muszę chodzić <i>do dentysty.</i> (II)

jaki? / jaka?	–	N.	Ja chodzę cały czas <i>załamany</i> . (VIII)
jakim? kiedy?	w	A.	Ten autobus chodzi również <i>w niedziele</i> i <i>w święta</i> . (V) Na grzyby chodzimy <i>wczesną jesienią</i> . (II)
koło czego?	–	I.	Ktoś od godziny chodzi <i>koło naszego domu</i> . (I) Zawsze umiała chodzić <i>koło swoich spraw</i> . (III)
koło kogo?* komu?	koło –	G. D.	Nasza służąca umiała chodzić <i>koło dzieci</i> .* (III) Nowy program komputerowy chodzi <i>mi</i> dobrze. (V) Od pewnego czasu nerwy chodzą <i>mu</i> jak po alkoholu. (VI)
któredy? / czym?	–	I.	Na spacery z psem chodzę <i>tą samą trasą</i> . (I) Tramwaje w tym mieście chodzą <i>głównymi ulicami</i> . (V)
na co?	na	A.	Często z kolegami chodzę <i>na kawę</i> . (II) Uwielbiam chodzić <i>na koncerty</i> muzyki jazzowej. (II)
o czym? od czego? po co? po czym?	o od po po	L. G. A. L.	Lubił chodzić <i>na wyprawy</i> z profesjonalistami. (II) Po wypadku musiał długo chodzić <i>o lasce</i> . (I) Całe miasto chodziło <i>od podziemnych ustrząsów</i> . (VI) Codziennie chodzę <i>po mięso</i> do rzeźnika. (I) Wieczorami uwielbiałem chodzić <i>po starym mieście</i> . (I) Uwielbiała chodzić <i>po wszystkich okolicznych balach</i> . (II) Statki turystyczne chodzą <i>po Sekwanie</i> . (V) Od tygodnia chodzą <i>po mieście</i> niesamowite plotki o nowo wybranym prezydencie. (VII)
pod czym? przy czym?	pod przy	I. L.	Niebezpieczny więzień chodził zawsze <i>pod strażą</i> . (I) Wytresowany pies chodzi <i>przy nodze</i> właściciela. (I/II)
w czym?	w	L.	Kiedy jestem sama, lubię chodzić <i>w podomce</i> . (IV) Nowy klucz dobrze chodzi <i>w tym zamku</i> . (V) Konie chodzą <i>w zaprzęgu</i> . (V) Wszystkie zęby chodzili mu <i>w jamie ustnej</i> . (VI) Starą bramą chodzi już <i>w zawiasach</i> . (VI)
wzdłuż czego?	wzdłuż	G.	Wartownik chodził <i>wzdłuż muru</i> i obserwował okolicę. (I)
za czym?* za kim?	za za	I. I.	Chodzę <i>za tanią działką</i> już od roku.* (III) Proszę się nie rozchodzić! Nie będę potem chodził <i>za wami</i> . (III)
z czym?	z / ze	I.	Policjanci chodzą zawsze <i>z bronią</i> . (I) Od lat chodził <i>z wycieczkami</i> na Wawel. (I) Zawsze chodzę po mieście <i>z dowodem osobistym</i> . (I) Lubiła chodzić <i>z wizytami</i> do chorych. (II) Mój syn od lat chodzi <i>z długimi włosami</i> . (IV)

INNE POŁĄCZENIA*chodzić* + przysłówek

- Chodzić samodzielnie. (I)
- Chodzić ciężko / piechotą / pieszo / powoli / szybko. (I)
- Chodzić ciągle / stale / zwykle itp. (IV)
- Coś chodzi cicho / dobrze / głośno / równo / źle. (V)
- Coś chodzi codziennie / punktualnie / rzadko itp. (V)

czasownik + *chodzić*

- Ktoś / Coś dopiero uczy się chodzić. (I)
- Umieć chodzić po górach. (II)
- Chodzi, żeby kogoś spotkać. (I/II)
- Chodzi o to, że nie mogę tego zrobić / że nie mogę tego powiedzieć itp.

chodzić + bezokolicznik

- Chodzi spać. / Chodzi pomagać chorym. / Chodzi zbierać podpisy itp. (I)
- Chodzi jak błędna owca / Chodzi jak błędny / Chodzi jak paw / Chodzi jak struty / Chodzi jak szwajcarski zegarek / Chodzi jak ślimak / Chodzi jak w kieracie / Chodzi za kimś jak cień.

chodzić – porównania**NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

- I. iść w różnych kierunkach • krążyć • kręcić się • kroczyć • laźić (pot.) • pałętać się (pot.)
 - pętać się (pot.) • płakać się • poruszać się • przechadzać się • przemierzać coś • przenosić się z miejsca na miejsce • ruszać się • snuć się • szwendać się (pot.) • udawać się gdzieś w celu zdobycia czegoś / zakupienia itp. • wędrować • włóczyć się
- II. brać udział • być stałym bywalcem gdzieś • bywać często gdzieś / u kogoś • gościć u kogoś
 - odwiedzać kogoś • pracować gdzieś • składać komuś wizytę • spotykać się z kimś
 - uczestniczyć w czymś • uczęszczać w celu pracy / nauki itp. • uczyć się czegoś • udawać się dokądś • utrzymywać z kimś bliskie stosunki
- III. czuwać nad kimś / nad czymś • dbać o kogoś / o coś • dogadać komuś • doglądać kogoś
 - kłopotać się o kogoś / o coś • krzątać się koło kogoś / kolo czegoś • mieć baczenie na kogoś / na coś • mieć pieczę nad kimś / nad czymś • niańczyć kogoś • obsługiwać kogoś / coś
 - opiekować się kimś • otaczać kogoś / coś troską / staraniem • pielęgnować kogoś / coś
 - roztaczać opiekę nad kimś / nad czymś • starać się o kogoś / o coś • troszczyć się o kogoś / o coś • uganiać się za czymś • zabiegać o kogoś / o coś
- IV. być ubranym w jakiś sposób • mieć coś na sobie / przy sobie • mieć jakiś wygląd • nakładać coś na siebie • nosić coś na sobie • przywdzięwać coś na siebie • ubierać się w coś • wkładać coś
- V. być w ruchu • działać • funkcjonować • jeździć • kursować • pracować [dotyczy mechanizmów, przyrządów, urządzeń oraz środków lokomocji; tylko w 3. osobie]
- VI. chwiać się • drżeć • kolebać się • kolysać się • poruszać się • ruszać się • trząść się • ulegać wstrząsom [tylko w 3. osobie]
- VII. być w obiegu • kursować • obiegać • roznosić się • rozprzestrzeniać się • rozszerzać się [zwykle o wiadomościach, plotkach itp.; tylko w 3. osobie]
- VIII. być w jakimś stanie • okazywać emocje / uczucia itp.

* Potocznie.

32. CHOROWAĆ

NDK

[kto? • co?]

**na co? • od czego?* • po czym? • podczas czego? (kiedy?) • z czego?*
• z powodu czego? • jak?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
na co?	na	A.	Od wiosny mój mąż choruje <i>na wątrobę</i> . (I) Od lat choruję <i>na sportowy samochód</i> . (II)
od czego?*	od	G.	On od lat choruje <i>na stanowisko ministra</i> . (II)
po czym?	po	L.	Okazuje się, że on choruje <i>od picia wódki</i> .* (I) Zbyt często choruję <i>po spożyciu alkoholu</i> . (I)
podczas czego?	podczas	G.	Mój pies choruje <i>po zjedzeniu</i> surowego mięsa. (I)
z czego?*	z	G.	Zawsze choruję <i>podczas lotu</i> samolotem. (I) Chorował często <i>z przemęczenia</i> .* (I)
z powodu czego?	z powodu	G.	Od dziecka chorowała <i>z powodu wady układu krążenia</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA*chorować* + przysłówek

→ Chorować *ciągle / ciężko / często / długo / obłożnie / przewlekle / śmiertelnie* itp. (I)

NIKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. być chorym • cierpieć na jakąś chorobę • lapać jakąś chorobę • mieć kłopoty ze zdrowiem
• narękać na zdrowie • nie mieć zdrowia • niedomagać • przechodzić jakąś chorobę • skarzyć się na coś • zapadać na zdrowiu
- II. **przenośnie / potocznie:** chcieć coś uzyskać • chcieć coś zdobyć • chcieć osiągnąć jakiś status
• chcieć usilnie być kimś • dążyć do czegoś usilnie • pragnąć czegoś • starać się usilnie o coś

* Chorować od czego? / z czego? – połączenia alternatywne: *chorować od picia wódki* (od + G.) albo *chorować z picia wódki* (z + G.).

33. CHOWAĆ

NDK

[kto? • co?]

**co? • do czego? • do kogo? • gdzie? (do czego? / na czym?) • jak długo? (przez co?)
• kogo? • na co? • na kogo? • pod co? • przed czym? • przed kim? • u kogo?
• w co? • w czym? • jak?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Mama zawsze chowała <i>zapalki</i> przed dziećmi. (I) Zawsze chowam <i>pieniądze</i> do sejfu. (II) Na wsi chowaliśmy <i>konia, krowę i jednego barana</i> . (V) Sąsiedzi chowali <i>pieska</i> w leśnej mogile. (VI) Chował <i>każdą urazę</i> w sobie przez długie lata. (VII)

do czego?	do	G.	Sekretarka chowała wszystkie dokumenty <i>do szafy</i> . (I)
do kogo? gdzie?	do do	G. G.	Dziecko chowało wszystko <i>do kieszeni</i> spodni. (III) Długo chowała <i>do męża</i> urazę. (VII)
jak długo? kogo?	na przez –	L. A. A.	Czy chowasz zawsze pieniądze <i>do portfela/-u?</i> (III) Chowam lekarstwa <i>na najwyższej półce</i> w kuchni. (III) Ziemniaki chowaliśmy <i>przez całą zimę</i> w piwnicy. (III) Dlaczego chowasz <i>swoego narzeczonego</i> przede mną? (I)
na co? na kogo?	na na	A. A.	Cale życie chowała <i>cudze dzieci</i> . (IV) Chowali <i>swóją córkę</i> w posłuszeństwie i w miłości. (IV)
pod co? przed czym? przed kim? u kogo? w co? w czym?	pod przed przed u w w	A. I. I. G. A. L.	Uroczyście chowano w alei zasłużonych <i>znanego</i> w mieście <i>polityka</i> . (VI) Rolnicy chowali tuczniki <i>na ubój</i> . (V) Chcę chować dzieci <i>na mądrych i porządnich ludzi</i> . (IV) Nerwowo chował swoje włosy <i>pod czapkę</i> . (III)
			Wszystko chowaliśmy <i>przed kolejną napaścią</i> wroga. (I) Mama zawsze chowa <i>przed nami</i> słodycze. (I) Ta kobieta chowała <i>u siebie</i> uciekinierów. (II/III) Ze wstydu chował twarz <i>w ręce</i> . (I) Po doznanym szoku długo chowała twarz <i>w dłoniach</i> . (I)
			Chowam wszystkie listy <i>w biurku</i> . (I/III) Chowali swych wychowanków <i>w miłości</i> do Boga. (IV) Chowała <i>w pamięci</i> pierwszy pocałunek. (VII)

INNE POŁĄCZENIA

chować + przysłówek

- Chować *nowocześnie / ostro / troskliwie* itp. (IV/V)
- Chować *skromnie / uroczyście*. (VI)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. chronić coś przed czymś / przed kimś • kłaść w bezpieczne miejsce • kryć coś przed kimś
• przechowywać coś gdzieś • umieszczać w bezpiecznym miejscu • wkładać coś do czegoś
- II. trzymać coś w ukryciu • ukrywać coś przed kimś
- III. kłaść coś w jakimś miejscu • trzymać gdzieś • umieszczać gdzieś • wciskać coś gdzieś • wkładać coś gdzieś • wsuwać coś gdzieś
- IV. **potocznie:** dawać przykład komuś • edukować kogoś • formować kogoś • kształcić kogoś
• kształtać kogoś • nauczać kogoś • opiekować się kimś • pracować nad kimś • rozwijać kogoś • troszczyć się o kogoś • utrzymywać kogoś • wpajać komuś pewne zasady
• wychowywać kogoś • zajmować się kimś • żywić kogoś [dotyczy dzieci, ludzi]
- V. hodować coś • karmić coś • oporządzać coś • pielegnować coś • zajmować się zwierzętami
• żywić coś [dotyczy zwierząt, ptactwa]
- VI. grzebać zmarłych • oddawać ostatnią posługę zmarłemu • składać kogoś do grobu
- VII. doświadczać czegoś • doznawać czegoś • pamiętać o czymś • przechowywać coś gdzieś
• utrzymywać coś • zachowywać uczucia • zatrzymywać coś w czymś • żywić jakieś uczucia / myśli

34. CHOWAĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

- do czego? • gdzie? (na co? / na czym? / w czym?) • pod co? • pod czym?
- przed czym? • przed kim? • u kogo? • w czym? • za co?** • za czym?**
• za kim? • za kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
do czego?	do	G.	Podczas ataku ludzie chowali się <i>do schronów</i> . (I) Podczas nalotów całe rodziny chowały się <i>do piwnic</i> . (I)
gdzie?	na	A.	Młode małpki ze strachu chowały się <i>na drzewo</i> . (I)
	na	L.	Dzieci z biednych domów chowały się <i>na ulicy</i> . (II)
w	w	L.	Zawsze chowamy się <i>w tym domku</i> podczas burzy. (I)
pod co?	pod	A.	Kiedy padał deszcz, chowaliśmy się <i>pod okap</i> . (I)
pod czym?	pod	I.	Zajace chowały się <i>pod małymi krzakami</i> . (I)
przed czym?	przed	I.	Zwykle tutaj chowamy się <i>przed burzą i deszczem</i> . (I)
przed kim?	przed	I.	Od kilku dni chowam się <i>przed moimi wierzytelami</i> . (I)
u kogo?	u	G.	Moi synowie przez kilka lat chowali się <i>u dziadków</i> . (II)
w czym?	w	L.	Samolot chował się <i>w chmurach</i> . (I) Moje rodzeństwo chowało się <i>w atmosferze miłości</i> . (II) Zwierzęta lepiej się chowały <i>w warunkach naturalnych</i> . (II) Staruszki kazaly się chować <i>w białych sukniach</i> .* (III) Rodzice polecili się chować <i>w rodzinnym grobowcu</i> .* (III)
za co?**	za	A.	Słońce szybko chowało się <i>za wzgórza</i> .** (I) Szybko chowajmy się <i>za drzewa</i> przed tą wichurą! (I)
za czym?**	za	I.	Słońce chowało się powoli <i>za wzgórzami</i> .** (I) Chłopiec chował się bez przerwy <i>za plecami</i> ojca. (I)
za kim?	za	I.	Chował się <i>za mężczyzną</i> , który szedł prze nim. (I)
za kogo?	za	A.	Nieśmiały chłopczyk bez przerwy chował się <i>za matkę</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

chować się + przysłówek

- Chować się *szybko*. (I)
- Chować się *dobrze / zdrowo / źle*. (II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. chronić się • kryć się • uciekać gdzieś • ukrywać się • zaszywać się gdzieś • znikać
- II. być wychowywanym • formować się • kształtać się • rosnąć • rozwijać się • wychowywać się
• wzrastać • żyć
- III. być chowanym • być grzebanym

* Rzadko; zwykle w połączeniu z czasownikiem *kazać / polecić / nakazać*.

** Chować się za czym? / za co? w zn. I – połączenia alternatywne: *chować się za góra* (za + I.) albo *za góre* (za + A.).

35. CHRONIĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • kogo? • od czego?* • od kogo? • przed czym?* • przed kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Chrońcie <i>przyrodę</i> przed zniszczeniem. (I) Drzwi antywłamaniowe skutecznie chronią <i>mieszkania</i> przed włamywaczami. (I)
kogo?	–	A.	Buda chroni <i>psa</i> przed deszczem i upałem. (I) Każdy naród powinien chronić <i>swój język i kulturę</i> . (II)
od czego?*	od	G.	Rodzice powinni chronić <i>małe dzieci</i> przed chorobami. (I) Wojskowe namioty chroniły <i>nas</i> przed deszczem. (I)
od kogo? przed czym?*	od	G.	Góry chronią nas <i>od silnych wiatrów</i> .* (I) Należy chronić młodzież <i>od złych wpływów</i> .* (I)
przed czym?*	przed	I.	Trzeba chronić języki etniczne <i>od zapomnienia</i> .* (II) Powinnas ją chronić <i>od tego człowieka</i> .* (I)
przed kim?	przed	I.	Chrońmy środowisko <i>przed zanieczyszczeniami</i> .* (I) Wysokie wały chroniły miasto <i>przed powodzią</i> .* (I) Należy chronić świat <i>przed fanatykami</i> . (I)

35

–

36

INNE POŁĄCZENIA

chronić + przysłówek

→ Chronić *nieskutecznie / skutecznie*. (I/II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. asekurować kogoś • bronić kogoś • czynić bezpiecznym • mieć coś / kogoś na oku • ocalać kogoś / coś • ochraniać kogoś / coś • osłaniać kogoś • pilnować kogoś / czegoś • stać na straży czegoś • stawać w czystej obronie • strzec kogoś / coś przed czymś / przed kimś • zabezpieczać coś • zapobiegać czemuś • zasłaniać kogoś / coś przed czymś / przed kimś
II. zachowywać coś [o obyczajach, kulturze, języku itp.]

* Chronić przed czym? / od czego? – połączenia alternatywne: *chronić przed zanieczyszczeniami / przed zapomnieniem / przed złymi wpływami* (przed + I.) albo *chronić od zanieczyszczeń / od zapomnienia / od złych wpływów* (od + G.). Połączenia z dopełniaczem rzadsze.

36. CHRONIĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

czym? • gdzie? (do czego? / w czym?) • od czego?* • pod czym? • przed czym?*
• przed kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym? gdzie? / do czego?	–	I.	Przed mocnym słońcem chronimy się <i>kremem</i> . (II)
gdzie? / do czego?	do	G.	Wszyscy chronili się <i>do bramy</i> w czasie burzy. (I)

gdzie? /	w	L.	Szczury wodne chronią się przed ludźmi <i>w wodzie</i> . (I)
w czym?	od	G.	Starcy powinni chronić się <i>od grypy</i> .* (II)
od czego?*	od	I.	Dlaczego chronicie się <i>pod drzewami</i> w czasie burzy? (I)
pod czym?	pod		
przed			
czym?*	przed	L.	Wszyscy chronili się <i>przed atakiem</i> wroga. (I)
przed kim?	przed	I.	Zwierzęta muszą się chronić <i>przed drapieżnikami</i> . (I)
			Zimą należy chronić się <i>przed przeziębieniem</i> .* (II)
			Wieśniacy chronili się jak mogli <i>przed rabusiami</i> . (I/II)

INNE POŁĄCZENIA*chronić się* + przysłówek→ Chronić się *nieskutecznie* / *skutecznie*. (I/II)**NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

- I. chować się • kryć się • szukać schronienia / kryjówki • uciekać • ukrywać się
 II. asekurować się • bronić się • osłaniać się • pilnować się • strzec się • unikać zagrożeń
 • wystrzegać się • wzbraniać się przed czymś • zabezpieczać się • zakrywać się czymś
 • zasłaniać się

* Chronić się przed czym? / od czego? – połączenia alternatywne: *chronić się przed zimnem* (przed + I.) albo *chronić się od zimna* (od + G.). Połączenia z dopełniaczem rzadsze lub uważane za niewłaściwe. Por. *Nowy słownik poprawnej polszczyzny PWN*, s. 100.

37. CHWALIĆ

NDK

[kto?]

co?* • kogo? • przed kim? • wobec kogo? • za co?****POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Wszyscy chwalą <i>nową książkę</i> tego debiutanta. (I) Mój dziadek chwalił sobie <i>stan emeryta</i> .* (II) Polacy chwalą sobie <i>system obsługi bankowej</i> .* (II)
kogo?	–	A.	Chwalmy <i>męstwo i odwagę</i> tego człowieka! (III) Wszyscy chwalili <i>nowego pracownika</i> . (I) Wszyscy w rodzinie chwalili sobie <i>nową kucharkę</i> .* (II) Wierzący chwalą <i>Stwórcę</i> tego świata. (III)
przed kim?	przed	I.	W zamierzchłych czasach chwalono <i>różnych bogów</i> . (III) Mama zawsze chwaliła mnie <i>przed ojcem</i> . (I)
wobec			
kogo?**	wobec	G.	Premier chwalił swój rząd <i>wobec prezydenta</i> .** (I)
za co?	za	A.	Dyrektora chwalono <i>za życzliwość i jego kompetencje</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA*chwalić kogoś* + że→ Ktoś *chwali dziecko*, że jest grzeczne i posłuszcze.
(I)*chwalić kogoś* + bo / ponieważ / gdyż itp.→ *Chwalmy Pana, bo* jest dobry i sprawiedliwy. (III)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. dawać komuś wysoką ocenę • dowartościowywać kogoś / coś • mówić o kimś z uznaniem
 • obsypywać kogoś pochwałami • oceniać kogoś / coś dodatnio • podziwiać kogoś / coś
 • udzielać komuś pochwały • uznawać coś za dobre / słuszne • wychwalać kogoś / coś • wyrażać uznanie / aprobatę o kimś • zachwalać coś
- II. być zadowolonym z czegoś • kontentować kogoś (przestasz.) • mieć satysfakcję
 • satysfakcjonować kogoś • zadowalać kogoś czymś
- III. czcić kogoś • głosić czyniąsławę • slawić kogoś • szerzyć sławę • wielbić kogoś • wysławiać kogoś

* W znaczeniu II – tylko w połączeniu z wyrazem *sobie*.
 ** Rzadko.

38. CHWALIĆ SIĘ

NDK

[kto?]

czym? • kim? • komu? • przed kim? • jak?

37

–

39

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Nie lubiła się chwalić <i>swoim powodzeniem</i> u chłopców. Bez przerwy chwalił się <i>znajomościami</i> z elitą polityczną.
kim?	–	I.	Lubił chwalić się <i> swoją zamożnością</i> przed innymi.
komu?	–	D.	Matka chwaliła się <i> swoimi dziećmi</i> przed sąsiadami. Zawsze chwaliłem się <i>kolegom</i> .
przed kim?	przed	I.	Ciągle chwalisz się <i>mamie</i> swoimi ocenami w szkole. Lubił chwalić się <i>przed sąsiadami</i> swoimi sukcesami.

INNE POŁĄCZENIA

chwalić się + przysłówek
 czasownik + *chwalić się*
chwalić się + że
chwalić się + żeby / aby / by

→ Chwalić się *ciągle* / *często* / *stale* itp.
 → Ktoś *ma się czym chwalić* / *nie ma czym się chwalić*.
 → *Chwaliła się*, że pochodzi z bogatej rodziny.
 → *Chwali się*, żeby zrobić wrażenie na innych.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

chełpić się czymś • chlubić się • oceniać siebie pozytywnie • podkreślać swoje zalety / własne walory • popisywać się czymś • przechwalać się • puszyć się • pysznić się • robić coś na pokaz • szczycić się • wynosić się przed kimś • wywyższać się

39. CHWYTAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czym? • gdzie? (w czym?) • kiedy? • kogo? • na co? • w co? • za co?
 • z jakiego powodu? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Dzieci rzucały w górę piłkę, a potem chwytaly ją. (I) Ptaki potrafią chwycić <i>pokarm</i> w locie. (I) Szybko chwytał <i>każdą aluzję</i> lub <i>żart</i> . (II) Bez większych problemów chwytala <i>rytm</i> tańca. (II) W szkole moje dziecko chwytalo <i>wszystkie choroby</i> . (IV)

czym?	–	I.	Chwyciała <i>otwartymi ustami</i> powietrze. (I) Chwyciała <i>rękami</i> wszystko to, co przed nią leżało. (I) Pies chwytał <i>uszami</i> wszystkie szmery. (II)
gdzie? / w czym?	w	L.	Te argumenty chwytają tylko <i>w środowisku</i> lewicy. (III)
kiedy?	w	L.	Ból żołądka chwytaly mnie zwykle <i>w nocy</i> . (IV)
kogo?	–	A.	Chwytał <i>swoją dziewczynę</i> za rękę i się uśmiechał. (I) Dreszcze chwytyły <i>ją</i> , gdy tylko pomyślała o śmierci. (IV)
na co?	na	A.	Od kilku godzin chwytali konie <i>na lasso</i> . (I)
w co?	w	A.	Chwycił rozgrzany pręt <i>w specjalne kleszcze</i> . (I)
za co?	za	A.	Zawsze chwytał mnie <i>za rękę</i> i długo patrzył mi w oczy. (I)
z jakiego powodu?	z / ze	G.	Dziewczynka chwyciała matkę <i>ze strachu</i> . (IV)

INNE POŁĄCZENIA*chwycić* + przysłówek→ Chwytać coś *ciagle / często / szybko* itp. (I)**NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

- I. lapać coś • odbierać coś • otrzymywać coś • porywać coś • ujmować coś • zatrzymywać coś • zdobywać coś
- II. kojarzyć coś z czymś • obejmować umysłem • ogarniać coś rozumem / zmysłami • pojmuwać coś • postrzegać coś • przyjmować coś do świadomości • rozumieć coś • uprzytamniać sobie coś
- III. trafić do czegoś przekonania • znajdować u kogoś uznanie [tylko w 3. osobie]
- IV. odczuwać jakieś dolegliwości • ogarniać kogoś • opanowywać kogoś • przenikać gdzieś [zwykle w 3. osobie]

40. CHWYTAĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

czego? • czym? • na czym? • pod co? • w co? • za co? • jak?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czego?	–	G.	Chwyciał się <i>balustrady</i> , schodząc po stromych schodach. (I)
czym?	–	I.	Jako bezrobotny, chwytałem się <i>różnych prac</i> . (IV)
na czym?	na	L.	Ludzie chwytają się <i>różnych pomysłów</i> na życie. (V)
pod co?	pod	A.	Skażany chwytał się <i>rękoma</i> wszystkiego po drodze. (II)
w co?	w	A.	Często się chwytałem <i>na chęci</i> ucieczki z domu. (V)
za co?	za	A.	Często chwytała się <i>na kłamstwie</i> . (V)
			Chórzyści chwytyły się <i>pod boki</i> i zaczynały śpiewy.* (I)
			Wyglodniałe zwierzęta łatwo chwytały się <i>w sidła</i> . (III)
			Chwytał się bez przerwy <i>za kieszeń</i> . (I)
			W soboty chwytali się <i>za mycie</i> okien. (IV)

INNE POŁĄCZENIA

chwytać się + przysłówek
chwytać się + żeby / aby / by
chwytać się + że

→ Chwytać się *kurczowo / mocno / słabo.* (I/II)
 → *Chwytać się* czegoś, żeby nie upaść. (I/II)
 → *Chwytać się* myśli, że coś może się zmienić. (V)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. lapać się • ujmować się
- II. brać coś w ręce • ujmować coś szybko w ręce
- III. bić chwytynym • dawać się lapać [tylko w 3. osobie]
- IV. **potocznie:** robić coś nagle
- V. mieć na coś nadzieję • odkrywać coś w sobie • postrzegać • uświadamiać coś sobie

* *Chwytać się pod boki* – wyrażenie frazeologiczne.

41. CIĄĆ

NDK/DK*

[któ? • co?]

co? • czym?* • gdzie? (w czym?) • kogo? • na co? • na czym? • po czym?**
 • przez co?** • w co?** • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Przez cały dzień cięliśmy <i>drewno</i> na cienkie deski. (I) Co roku na wiosnę tniemy <i>korony</i> drzew owocowych. (I) Woźnica bezlitośnie ciął <i>konia</i> batem.* (II) Lubią ciąć wszystkim <i>prawdę</i> w oczy.* (III) Wygładzone owady tną <i>zwierzęta</i> niemilosiernie. (V) Systematycznie rząd trnie <i>wydatki</i> na oświatę. (VI) Tę tkaninę trzeba ciąć wyłącznie <i>ostryimi nożyczkami</i> . (I)
czym?	–	I.	Ptaki cięły <i>skrzydłami</i> przestworza. (I) Napastnik ciął szablą wszystkich po kolei.* (II) Robotnicy leśni ciąli drzewa <i>w lesie</i> . (I) Lodowaty wiatr ciął <i>nas</i> po twarzach. (II) Wieczorem komary tną <i>nas</i> bezlitośnie. (V) Komisje tną <i>kandydatów</i> na egzaminach wstępnych. (VI)
gdzie? kogo?	w –	L. A.	Robotnicy ciąli <i>szablą</i> wszystkich po kolei.* (II) Robotnicy leśni ciąli drzewa <i>w lesie</i> . (I) Lodowaty wiatr ciął <i>nas</i> po twarzach. (II) Wieczorem komary tną <i>nas</i> bezlitośnie. (V) Komisje tną <i>kandydatów</i> na egzaminach wstępnych. (VI)
na co?	na	A.	Robotnicy ciąli <i>na podpałkę</i> suche kawałki drewna. (I) Rzeźnik ciął wieprza <i>na kawałki</i> . (I) Zarząd firmy tnie wydatki <i>na świadczenia socjalne</i> . (VI)
na czym? po czym?** przez co?**	na po przez	L. L. A.	Cały dzień cięliśmy drewno <i>na pile tarczowej</i> . (I) Zimny deszcz ciął <i>po twarzach</i> i <i>po dłoniach</i> .*/** (II) Przeciwnik ciął go szabłą <i>przez plecy</i> .*/** (II) Orkiestra ciąła <i>przez godzinę</i> szaleńczą polkę.* (IV) Wiatr od rana ciął <i>w twarz</i> mokrym śniegiem.*/** (II) Całymi wieczorami ciął <i>w karty</i> z kolegami.* (IV)
w co?**	w	A.	

INNE POŁĄCZENIA

ciąć + przysłówek
ciąć – porównanie

- Ciąć bezlitośnie / bolesnie / niemiłosiernie.* (II/V)
- Coś tnie jak brzytwa. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. dzielić coś na części • kawałkować coś • krajać coś • kroić coś • oddzielać coś od czegoś
 • piłować coś • przebijać coś • przecinać coś • przepolawiać coś • rąbać coś • rozcinać coś
 • rozdzielać coś • rozpolawiać coś • rżnąć coś • ścinać coś • wycinać coś • wyodrębniać części [również w 3. osobie]
- II. bić coś / kogoś • chlastać coś / kogoś • chłostać kogoś • siekać coś • smagać coś / kogoś
 • uderzać coś / kogoś bolesnie • walić coś / kogoś • wymierzać czemuś / komuś ciosy • zacinać [również o deszczu, śniegu, mrozie itp.]
- III. **potocznie / przenośnie:** docinać komuś • dokuczać komuś • mówić coś komuś wprost
 • przymawiać komuś • ranić kogoś słowami
- IV. **potocznie:** grać coś / w coś • tańczyć • wykonywać coś z zapamiętaniem [tylko w 3. osobie]
- V. gryźć kogoś / coś • kąsać kogoś / coś • kłuć kogoś / coś [w odniesieniu do niektórych owadów]
- VI. **potocznie:** odejmować jakąś część • ograniczać coś • usuwać jakieś fragmenty z czegoś

- * W znaczeniu II–IV – czasownik *ciąć* jest czasownikiem dwuaspektowym.
- ** Ciąć po czym? / przez co? / w co? – w znaczeniu II połączenia alternatywne: / *ciąć po grzebiecie* (po + L.) albo *ciąć przez grzbiet* (przez + A.) albo *ciąć w grzbiet* (w + A.).

42. CIĄGNĄĆ

NDK

[kto? • co?]

- co? • czym? • do czego? • do kogo? • gdzie? (na co?) • kogo? • na czym?
 • od czego? • po czym? • przez co? • skąd? (z czego?) • za co? • nad czego? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Konie ciągnęły wypełnione zbożem <i>furmanki</i> . (I) Ciągnął <i>linę</i> tak długo, aż się zerwała. (I) Robotnicy ciągną <i>linię telefoniczną</i> do naszej dzielnicy. (I) Olbrzymia fala wody ciągnęła kolejną <i>falę</i> . (II) Magnes ciągnie części <i>metalowe</i> . (II) Kilka razy dziennie ciągnę <i>wodę</i> ze studni. (II) Ciagnęła swoją opowieść już od godziny. (IV) Od lat ciągnął <i>budowę</i> domu bez pomocy innych. (IV)
czym?	–	I.	Bezmyślnie ciągnął <i>palcem</i> po ekranie telewizora. (I) Od kilku dni od korytarza ciągnie <i>chłodem</i> . (V)
do czego?	do	G.	Ciągnęli ciężki sprzęt <i>do magazynu</i> . (I) Koledzy męża ciągnęli go często <i>do knajpy</i> . (VI) Coś mnie ciągnie <i>do wyjazdu</i> za granicę. (VIII) Zawsze ciągnęło go <i>do złych kolegów</i> . (VIII)
do kogo? gdzie? / na co?	do	G.	Dlaczego ciągnie mnie <i>na te polityczne wiecę</i> ? (VI) Studenci gromadnie ciągnęli <i>na plac</i> spotkania. (IX)
kogo?	–	A.	Wojska ciągnęły <i>na front</i> . (IX) Zdenerwowana kobieta ciągnęła <i>dziecko</i> za rękę. (I) Chłopcy lubili ciągnąć <i>dzieczynki</i> za warkocze. (III)

na czym? / od czego?	na od	L. G.	Od pewnego czasu ciągnęły go do pracy w mafii. (VI) Zawsze ciągnęły go podejrzane towarzystwo. (VI) Zawsze ciągnęły ją do alkoholu. (VIII)
po czym?	po	L.	Ciągnęły na smyczach zmęczone i głodne psy. (I)
przez co?	przez	A.	Jest zimno, bo ciągnie od okna. (V)
skąd? / z czego?	z / ze	G.	Wilgoć ciągnie od rzeki. (V) Chłopcy ciągnęli po chodniku swoje ciężkie plecaki. (I) Lubiła ciągnąć coca-colę przez słomkę. (I) Wyglodniałe zwierzęta ciągnęły przez pola. (IX)
za co?	za	A.	Ciągnęli ciężką maszynę z magazynu do samochodu. (I) Rośliny ciągną pożywienie z gleby. (II)
znad czego?	znad	G.	Spragnieni, ciągnęli wodę z głębokiej studni. (II) Dziecko już samo ciągnie mleko z butelki. (II) Zamknij dobrze drzwi, bo ciągnie z korytarza. (V) Ciągnęły go za koszulę po boisku szkolnym. (I) Ciągnęła za linę, aż się zerwała. (I) Dlaczego ciągniesz psa za ogon? (III) Przeraźliwy chłód ciągnie znađ jeziora. (V)

INNE POŁĄCZENIA*ciągnąć + przysłówek*

→ Coś ciągnie dobrze / świetnie / źle itp. (VII)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. pociągać coś • prowadzić coś • przeciągać coś • przemieszczać coś • przesuwać coś gdzieś • rozciągać coś • wlec coś • wydłużać coś
- II. czerpać • przybliżać do siebie • przyciągać coś • wchłaniać coś • wyciągać coś • wydobywać coś; również: pić coś • sączyć coś
- III. pociągać kogoś • szarpać kogoś za coś • targnąć coś komuś
- IV. kontynuować coś • prowadzić coś • przeciągać coś • przedłużać coś
- V. dąć • dmuchać • nadchodzić • nadciągać • przenikać • wiać • zbliżać się [zwykle w 3. osobie]
- VI. **potocznie:** brać kogoś ze sobą wbrew jego woli • kusić kogoś do czegoś • namawiać kogoś do pójścia • nęcić czymś • wabić czymś • zabierać kogoś ze sobą [tylko w 3. osobie]
- VII. **potocznie:** funkcjonować • zapewniać dużą szybkość [zwykle o mechanizmach]
- VIII. być atrakcją • mieć skłonność / upodobanie do czegoś / kogoś • pociągać kogoś do czegoś [również w 3. osobie]
- IX. dążyć w jakimś kierunku • iść gdzieś • jechać gdzieś • lecieć gdzieś • posuwać się w jakimś kierunku • sunąć w jakimś kierunku • zmierzać powoli w jakimś kierunku [zwykle w 3. osobie]

43. CIEC a. CIEKNĄĆ

NDK

[co?]

gdzie? (na czym?) • komu? • od kiedy? • po czym? • skąd? (z czego?) • jak?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
gdzie?	na	L.	Od wczoraj cieknie /ciecze na korytarzu. (II)
komu?	–	D.	Ze strachu zimny pot ciekł/cieknął mu po czołku. (I)
od kiedy?	od	G.	Dach w domu cieknie już od tygodnia. (II)
po czym?	po	L.	Widziałem jak łzy ciekły jej po twarzy. (I) Maleńki strumyk ciekł po stromych zboczach góry. (I)

skąd? /
z czego?

z

G.

Dlaczego w tej łazience woda cieknie z kranu? (I)
 Łzy bez przerwy ciekły jej z oczu. (I)
 Zobacz, jak żywica cieknie z drzewa. (I)
 Podczas deszczu cieknie z okien balkonowych. (II)

INNE POŁĄCZENIA

ciec a. cieknąć + przysłówek
 ciec a. cieknąć – porównania

→ Coś ledwie cieknie / cieczce. (I)
 → Coś cieknie / cieczce jak krew z nosa. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. kapać • płynąć powoli • sączyć się • skapywać • spływać kroplami • ściekać • toczyć się
 • wyciekać [tylko w 3. osobie]

II. być nieszczelnym • przeciekać • przepuszczać wodę / płyn • puszczać [tylko w 3. osobie]

44. CIERPIEĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • do kogo?* • gdzie? (w czym?) • kogo?** • na co? • na czym? • nad czym?
 • nad kim? • na skutek czego? • po czym? • przez co? • przez kogo?
 • wskutek czego? • za co? • z powodu czego? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Od lat cierpieli <i>nędzę</i> w tej biednej rodzinie. (I) Jaki możesz cierpieć <i>te nieślusze wymówki męża?</i> ** (IV)
do kogo?*	do	G.	Co on cierpi <i>do mnie?</i> * (II)
gdzie?	w	L.	Chory coraz bardziej cierpiał <i>w szpitalu</i> . (III)
kogo?**	–	A.	Jak pani może cierpieć w pracy <i>takiego lenia?</i> ** (IV)
na co?	na	A.	Ze względu na talent cierpieli <i>ją</i> i jej fobię. ** (IV) Przez całe życie cierpiałem <i>na brak pieniędzy</i> . (IV/V) Od tygodnia dziecko cierpiało <i>na ból głowy</i> . (III) Uniwersytety cierpią <i>na brak środków finansowych</i> . (V)
na czym?	na	L.	Obywatele cierpią <i>na niewłaściwych decyzjach rządu</i> . (V)
nad czym?	nad	I.	Cierpiała <i>nad losem</i> swojego syna. (I)
nad kim?	nad	I.	Cała rodzina cierpiała <i>nad chorą babcią</i> . (I)
na skutek czego?	na skutek	G.	Przez kilka miesięcy cierpiał <i>na skutek poparzenia</i> . (I) Jego honor cierpiał <i>na skutek oszczerstw</i> . (V)
po czym?	po	L.	Długo cierpiał <i>po nieudanej operacji</i> . (I/III)
przez co?	przez	A.	Cale życie cierpiała <i>przez swój zły charakter</i> . (I)
przez kogo?	przez	A.	Dlaczego ciągle muszę cierpieć <i>przez nią?</i> (I) (pot.)
wskutek czego?	wskutek	G.	Cierpiała <i>wskutek nieustannego bólu głowy</i> . (I) Całe region cierpiał <i>wskutek wzrostu bezrobocia</i> . (V)
za co?	za	A.	Przez całe życie cierpieli <i>za błędy</i> innych. (I)
z powodu czego?	z powodu	G.	Bardzo cierpiała <i>z powodu bólu zębów</i> . (I) Lecznictwo cierpi <i>z powodu braku dotacji</i> . (V)

INNE POŁĄCZENIA

cierpieć + przysłówek
nie + *cierpieć* + G.

→ Cierpieć *bardzo / długo / nieustannie* itp. (I/III)
→ Nie *cierpię jej / jego / ich* itp.***

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. odczuwać żal • pokutować za coś • przeżywać ból • rozpaczać • znosić męki
- II. mieć do kogoś urazę • odczuwać niechęć
- III. być chorym • chorować • mieć jakąś chorobę • narzekać na zdrowie • skarżyć się na coś • zapadać na zdrowiu • znosić jakąś dolegliwość
- IV. godzić się na coś • poddawać się czemuś • tolerować coś • wykazywać wyrozumiałość • wytrzymywać coś
- V. doświadczać braku czegoś • doznawać szkody • ponosić stratę / szkodę / uszczerbek • tracić coś • wychodzić źle na czymś [tylko w 3. osobie]

* Przestarzałe.

** Rzadko używane połączenie w znaczeniu: *znosić cierpliwie, pokornie cos / kogoś przykrego, uciążliwego; wytrzymać cos bez sprzeciwu; por. czasownik ściepić.*

*** W znaczeniu *nie mieć wobec kogoś / czegoś pozytywnych uczuć* • *nie znosić kogoś / czegoś* • *nie lubić kogoś / czegoś* • *nienawidzić kogoś / czegoś* – w połączeniu z przeceniem *nie + G.*, np. *Nie cierpię tej kobiety. / Nie cierpię jego zachowania. / Ona nie cierpi plotek. / Nie cierpię muzyki młodzieżowej.*

45. CIESZYĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

czym? • kim? • na co? • u kogo? • wśród kogo? • z czego? • z kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Cieszyliśmy się <i>śniegiem</i> , który spadł wczoraj. (I) Zawsze pragnąłem, aby moi rodzice cieszyli się <i>dobrym zdrowiem, szacunkiem i popularnością</i> . (II) Książki tego pisarza cieszą się <i>dużym powodzeniem</i> . (II)
kim?	–	I.	Ten artysta od lat cieszył się <i>złą sławą</i> .* (II)
na co?	na	A.	Cieszę się nowo <i>narodzonym synkiem</i> . (I)
u kogo?	u	G.	Cieszę się <i>na powrót</i> moich rodziców z zagranicy. (I)
wśród kogo?	wśród	G.	Zawsze cieszę się <i>na twój widok</i> . (I)
z czego?	z	G.	Przedstawienie cieszyło się dobrą opinią <i>u krytyków</i> . (II)
z kogo?	z / ze	G.	On cieszy się dużą popularnością <i>wśród kolegów</i> . (II)
			Dzieci bardzo cieszyły się z <i>prezentów</i> pod choinkę. (I)
			Niezmiernie cieszę się <i>z twojej wizyty</i> u mnie. (I)
			Cieszę się <i>z powrotem</i> moich rodziców z zagranicy. (I)
			Dziadkowie zawsze cieszyli się <i>ze swoich wnuków</i> . (I)
			Zawsze cieszyła się <i>ze swoich dzieci</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

cieszyć się + przysłówek
cieszyć się + że
cieszyć się – porównania

→ Cieszyć się *bardzo / trochę* itp. (I)
→ Cieszę się, że zechciałaś mnie odwiedzić. (I)
→ Cieszyć się *jak dziecko*. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. być zadowolonym z czegoś • czerpać z czegoś radość • doznawać zadowolenia • lubować się czymś • odczuwać radość • okazywać radość • promienieć • radować się z czegoś • weselić się z jakiegoś powodu
II. mieć powodzenie / zdrowie / uznanie itp. • odznaczać się jakąś pozytywną cechą

* W połączeniu z rzeczownikami nazywającymi okoliczności, które uważamy za niekorzystne – wyłącznie w utartych wyrażeniach typu: *cieszyć się zła opinią / sławą*. Por. *Słownik wyrazów kłopotliwych*, s. 62.

46. CZEKAĆ

NDK

[kto? • co?]

- blisko czego?** • **czego?** • **gdzie?** (na czym? / w czym?) • **jak długo?** • **kogo?** • **na co?**
• **na kogo?** • **naprzeciw(ko) czego?** • **obok czego?** • **od kogo?** • **pod czym?**
• **przed czym?** • **za czym?** • **z czym?** • **jak?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
blisko czego?	blisko	G.	Czekaj na mnie <i>blisko mojego domu</i> . (I)
czego?	–	G.	Cale życie czekała <i>wiadomości</i> od swojego syna. (III)
gdzie?	na	L.	Cierpliwie czekała <i>uznania</i> od innych. (III)
	w	L.	Na mojego kolegę zwykle czekam <i>na rogu</i> ulicy. (I)
jak długo?	od	G.	Na gości oni zawsze czekają <i>w przedpokoju</i> . (I)
kogo?	–	A.	Czekam na ciebie już <i>od godziny</i> . (I)
			Jeśli tego nie zrobimy, czeka <i>nas</i> kara. (IV)
			W XXI wieku czeka <i>ludzi</i> coraz większe zagrożenie środowiska naturalnego. (IV)
			Wierzę, że jeszcze czekają <i>mnie</i> sukcesy w życiu. (IV)
na co?	na	A.	Codziennie czekam <i>na autobus</i> na przystanku. (I)
			Moje mieszkanie czeka <i>na remont</i> od trzech lat. (I/IV)
			Wiele przedsiębiorstw czeka jeszcze <i>na prywatyzację</i> . (III)
na kogo?	na	A.	Chłopiec czekał <i>na dziewczynę</i> , z którą się umówił. (I)
naprzeciw (ko) czego?	naprzeciw(ko)	G.	Czy czekaliście <i>naprzeciw tej fabryki</i> ? (I)
obok czego?	obok	G.	Będę na ciebie czekał <i>obok opery</i> . (I)
od kogo?	od	G.	Latami czekała <i>od niego</i> znaku życia. (III)
pod czym?	pod	L.	Kot czeka na swojego pana <i>pod stołem</i> . (I)
przed czym?	przed	L.	Ona czeka <i>przed teatrem</i> . (I)
za czym?	za	L.	Pies uparcie czekał na swojego pana <i>za ogrodzeniem</i> . (I)
z czym?	z	L.	Od dwóch godzin czekam na dzieci <i>z obiadem</i> . (I)
			Będę czekać <i>z decyzją</i> do przyszłego tygodnia. (II)

INNE POŁĄCZENIA

czekać + przysłówek
czekać + że
tylko + czekać w bezokoliczniku
czekać – porównania

- Czekać cierpliwie / długo / krótko itp. (I/II)
- Cierpliwie czekałem, że zmieni się mój los. (III)
- Tylko czekać kiedy wzejdzie słońce. (III)
- Cześć czegoś jak kania dżdżu / deszczu. (I)
- Cześć na kogoś / na coś jak na zbwienie. (I)
- Cześć jak głupi, idiota itp. (I)
- Cześć jak manny z nieba. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. być w pogotowiu • oczekwać na kogoś / na coś • wyczekiwac kogoś / czegoś • wyglądać kogoś / czegoś • wypatrywać kogoś / czegoś • wystawać w jakim celu [również w 3. osobie]
- II. grać na zwłokę • namyślać się nad czymś • nie kwapić się do czegoś • nie móc się zdecydować • nie spieszyć się a. nie spieszyć się z decyzją • ociągać się z czymś • odwlekać coś • opóźniać się z czymś • przedłużać coś • przewlekłać coś • spowalniać coś • trwać w bezczynności • wałać się • wstrzymywać się z czymś • zastanawiać się nad czymś • zwlekać z czymś
- III. liczyć na coś • mieć nadzieję na coś • przewidywać coś • spodziewać się czegoś
- IV. być w przyszłości czymś udziałem • następować • zdarzać się [tylko w 3. osobie]

47. CZESAĆ

NDK

[kto?]

co? • czym? • kiedy? (po czym?) • kogo? • przed czym?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Stała przed lustrem i długo czesała swoje piękne włosy. Systematycznie czesze włosy szczotką.
czym?	–	I.	
kiedy? / po czym?	po	L.	Psy z długą sierścią należy cześć po każdym spacerze. Matka czesała swoją córeczkę i całowała ją po głowie. W soboty fryzjerka czesała tylko stale klientki.
kogo?	–	A.	
przed czym?	przed	I.	Stała i czesała swoje włosy przed lustrem.

INNE POŁĄCZENIA

–

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

fryzować (przestarz.) • przyglądać włosy • układać włosy / sierść

48. CZESAĆ SIĘ

NDK

[kto?]

czym? • gdzie? (w czym?) • kiedy? (przed czym?) • przed czym? • u kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Zawsze czeszę się grzebieniem. (I)
gdzie? / w czym?	w	L.	Zawsze czesza się w tym samym salonie fryzjerskim. (I)

kiedy? / przed czym? przed czym? u kogo?	przed czym? u	I. I. G.	Zawsze lubiła się czesać <i>przed przyjściem</i> gości. (I) Codziennie starannie czesała się <i>przed lustrem</i> . (I) Babcia na każde święta czesała się <i>u fryzjera</i> . (I)
---	---------------------	----------------	--

czesać się + przysłówek

INNE POŁĄCZENIA

- Czesać się *dokładnie / gładko / starannie* itp. (I)
- Czesać się *stale / zawsze / zwykle* itp. (II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. być czesanym przez kogoś • fryzować się (przestarz.) • korzystać z usług fryzjera • przyglądać sobie włosy • układać sobie włosy
- II. mieć pewien rodzaj fryzury • nosić pewien styl uczesania

49. CZĘSTOWAĆ

NDK

[kto?]

czym? • kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	W rodzinie ojciec lubił częstować gości <i>wiśniówką</i> . (I) Ojczym częstował ją zwykle <i>obelgami</i> . (II) Od lat częstowała nas <i>przerzążającymi opowieściami</i> . (III)
kogo?	–	A.	Zawsze częstowałem <i>koleżanki</i> kawą i ciastkami. (I) Często nasza matka częstowała <i>mojego brata</i> rózgą. (II)

INNE POŁĄCZENIA

- częstować + przysłówek
- Częstować kogoś *często / zawsze / zwykle* itp.
(I–III)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. dawać komuś coś do jedzenia / picia / palenia • dzielić się czymś • gościć kogoś • podejmować kogoś • proponować coś komuś • przyjmować kogoś czymś • raczyć kogoś czymś • traktować kogoś w jakiś sposób • ugasać kogoś
- II. **przenośnie:** sprawiać przykrość komuś • uderzać kogoś • wyrządzać komuś coś zlego / nieprzyjemnego
- III. dzielić się wiadomościami • opowiadać coś komuś

50. CZUĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czym? • do czego? • do kogo? • gdzie? (w czym?) • kim? • kogo? • od czego?
• od kogo? • w czym? • w kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Zawsze czulem <i>ogromną sympatię</i> do tego człowieka. (I) Babcia czuła <i>zblizającą się śmierć</i> . (I) Czuję tutaj <i>zapach</i> spalenizny. (I) Czuć tutaj <i>zapach</i> spalenizny.* (II)
czym?	–	I.	Mojego ojca czuć było <i>papierosami i alkoholem</i> .* (II) Od tego pijaka czuć <i>wódką</i> * (II) W tym samochodzie zawsze czuć było <i>psem</i> .* (II) Cały czas czuć było od tego człowieka <i>cebulką</i> .* (II) W tym miasteczku czuć z daleka <i>zapadłą prowincją</i> . (IV)
do czego?	do	G.	Czulem <i>do tych miejsc</i> nieuzasadnioną tęsknotę. (I) Czulem zawsze wielką miłość <i>do mojego kraju</i> . (I)
do kogo? gdzie?	do w	G. L.	Od lat czulem <i>do tej kobiety</i> wielką miłość. (I) Od rana czuję ból <i>w żołądku</i> . (I) Od kilku chwil czuć w <i>mieszkaniu</i> zapach gazu. (II)
kim? kogo?	– –	I. A.	Tego mężczyznę czuć było <i>belfrem</i> . (V) Pies czuł <i>zblizającą się osobę</i> i zaczynał warczeć. (I) Czuć było <i>tego człowieka z daleka</i> .* (II) Od pewnego momentu czulem w niej <i>przyjaciółkę</i> . (III)
od czego?	od	G.	Od pewnego czasu czuć <i>od pieca</i> ulatniający się gaz.* (II)
od kogo?	od	G.	Czuć <i>od tego silnika</i> zapach spalenizny.* (II) Czuć <i>od niej</i> zapach tanich perfum.* (II)
w czym?	w	L.	Czuć <i>od niego</i> nieprzyjemny zapach.* (II) Od kilku dni czulem <i>w jego zachowaniu</i> coś dziwnego. (III)
w kim?	w	L.	Od dawna czulem <i>w tym człowieku</i> przyjaciela. (I/III)

INNE POŁĄCZENIA

czuć + przysłówek
czasownik + *czuć*

czuć + że

czuć – bez dopełnienia
czuć + jak

- Czuć *intensywnie / mocno / strasznie* itp. (II)
- Przestać czuć (w zn. *zemdleć*).
- Dawać czuć (w zn. *dawać do zrozumienia*).
- Czulem, że wszystko musi się udać. (I)
- Czulem, że zgubilem się w lesie. (III)
- Te wędliny już czuć. (II)
- Czuł, jak mu serce bije. (I / III)
- Czuł, jak mu krew uderza do głowy. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. domniemywać • domyślać się czegoś • doświadczac czegoś • doznawać wrażenia • mieć jakieś wrażenie zmysłowe / uczucie • mieć przeczucie • odbierać zmysłami jakieś wrażenia
- odczuwać coś • przeczuwać coś • przewidywać coś • przeżywać coś • przypuszczać, że
- II. cuchnąć czymś • dawać się odczuć • śmierdzić czymś • zalatywać czymś [nieosobowo, tylko w bezokoliczniku; zwykle o nieprzyjemnych zapachach]
- III. mieć świadomość czegoś • nabierać pewności • spodziewać się czegoś • uświadamiać sobie coś • zdawać sobie sprawę z czegoś

- IV. przejawiać cechy ujemne
 V. posiadać cechy negatywnie oceniane przez innych

* W znaczeniu II: *cuchnie, śmierdzi*; formy czasownika *czuć* o tym znaczeniu: *czuć (jest) / czuć było / czuć będzie / byłoby czuć*; w języku mówionym dopuszczalne są również następujące połączenia: *czuć + A*, np. *czuć papierosy / czuć wódkę / czuć psa / czuć cebulę*.

51. CZUĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

czym? • gdzie? (w czym?) • jaki? / jaka? • jakim? / jaką? • kim? • przy kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	W obecności tego człowieka zawsze czulem się zerem. (II)
gdzie? / w czym?	w	L.	Zawsze czuję się dobrze <i>w tym klubie</i> . (I) Pies czuł się źle <i>w nowym miejscu</i> . (I)
jaki? / jaka?	–	N.	Czuł się bardzo potrzebny w domu. (II)
jakim? / jaką?	–	I.	Czuł się <i>nieszczęśliwym</i> od lat. (I) Od miesiąca czuł się <i>kochanym i pożądany</i> . (II)
kim?	–	I.	Od wielu lat czuła się <i>niepotrzebną, starą kobietą</i> . (II) Czuł się <i>specjalistą</i> , chociaż nim nie był. (II) Bez względu na sytuację zawsze czulem się <i>Polakiem</i> . (II)
przy kim?	przy	L.	Babcia czuje się lepiej <i>przy rodzinie</i> niż w szpitalu. (I)

INNE POŁĄCZENIA

czuć się + przysłówek

→ *Czuć się dobrze / lepiej / nieswojo / podle / źle* itp. (I)

jak + czuć się

→ *Jak się czujesz? / Jak się pan / pani czuje?* itp. (I)

czuć się – porównania

→ *Czuć się gdzieś jak u siebie w domu / Czuć się jak grot przy drodze* (reg.) / *Czuć się jak młody bóg / Czuć się jak nagi w pokrywach / Czuć się jak pączek w masle / Czuć się jak ryba w wodzie / Czuć się jak u siebie w domu / Czuć się jak zbitny pies / Czuć się jak nowo narodzony*. (I/II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. być w jakimś nastroju / stanie • mieć się • miewać się • znajdować się w jakimś stanie

II. mieć świadomość / poczucie czegoś • poczytywać się za kogoś • uważyć się za kogoś • zaliczać się do kogoś

52. CZUWAĆ

NDK

[kto? • co?]

**gdzie? (na czym?) • jak długo? • kiedy? • nad czym? • nad kim? • przed czym?
• przy czym? • przy kim?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
gdzie? / na czym? jak długo?	na do –	L. G. A.	Harcerze czuwali <i>na posterunkach</i> w czasie akcji. (I) Czuwaliśmy <i>do północy</i> , a potem szliśmy spać. (III) Czuwaliśmy <i>całą noc</i> , a potem odpoczywaliśmy. (III) Czuwałem <i>nocami</i> i niewiele spałem. (III)
kiedy? nad czym? nad kim?	w nad nad	L. I. I.	Służby bezpieczeństwa czuwają również <i>w nocy</i> . (IV) Policja czuwa <i>nad bezpieczeństwem</i> obywateli. (I) Oprawcy stale czuwali <i>nad więźniami</i> obozów. (I) Całymi dniami czuwała <i>nad chorym dzieckiem</i> .* (II)
przed czym? przy czym? przy kim?	przed przy	I. L.	Pies cały czas czuwał <i>przed drzwiami</i> domu.** (I) Cała rodzina czuwała <i>przy łóżku</i> umierającego ojca. (II)
	przy	L.	Wszyscy czuwali <i>przy umierającym ojcu</i> . (II)

INNE POŁĄCZENIA

czuwać – bez dopełnienia

→ Ktoś musi *czuwać*. (III)

→ *Policja czuwa*. / *Konkurencja czuwa*. (IV)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. baczyc • być czujnym • dozorować • mieć się na bacznosci • ochraniać coś • pilnować czegoś
 - stać na straży czegoś • strzec czegoś • uważać na coś / na kogoś • wystrzegać się kogoś / czegoś
- II. dbać o kogoś • догlądać kogoś • dyżurować przy kimś • mieć kogoś pod opieką • opiekować się kimś • otacać kogoś opieką / troską • pielęgnować kogoś / coś • troszczyć się o kogoś / o coś
 - zajmować się kimś
- III. mieć nadzór nad czymś • nie spać • warować [wykiele w celu pilnowania kogoś / czegoś]
- IV. być czujnym / gotowym do akcji

* Czuwać nad kim? / przy kim? – połączenia alternatywne: *czuwać nad chorym dzieckiem* (nad + I.) albo *czuwać przy chorym dziecku* (przy + L.).

** Czuwać przed czym? / przy czym? – połączenia alternatywne: *czuwać przed drzwiami* (przed + I.) albo *czuwać przy drzwiach* (przy + L.).

53. CZYŚCIĆ

NDK

[któ? • 0/*]

co? • czym? • kogo? • po czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Czyszczę <i>dywan</i> na sucho. (I) Rolnicy czyszczą <i>zboże</i> po omłotach. (I) Codziennie rano czyszczę <i>konie wyścigowe</i> . (I) Po powodzi mieszkańcy miasta musieli czystać <i>ulice</i> . (I) Żołnierze muszą czyszczyć codziennie <i>swoją broń</i> . (I) Zobacz, jak labędzie czyszczą <i>swoje upierzenie</i> . (I)
czym?	–	I.	Poplamione spodnie czyszczę <i>mokrą gąbką i mydłem</i> . (I) Codziennie rano dokładnie czyszczę <i>zęby szczoteczką</i> . (I)

kogo?	–	A.	Od dwóch dni czyści <i>mnie</i> po zażyciu antybiotyków.* (II)
po czym?	po	L.	Czyści mnie <i>po zjedzeniu</i> niedojrzałych owoców.* (II)

INNE POŁĄCZENIA

czyścić + przysłówek

→ Czyścić *chemicznie / codziennie / dugo.* (I)**NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

- I. myć coś • oczyszczać coś • pucować coś • sprzątać coś • usuwać brud z czegoś
 II. mieć zwolnienie / biegunkę • powodować zwolnienie

* Tylko bezosobowo: *czyści / czyściło / będzie czyścić* itd.**54. CZYTAĆ**

NDK

[kto? • co?]

co? • kogo? • komu? • o czym? • w czym? • z czego? • jak?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Czytałem z ogromną uwagą <i>interesującą powieść.</i> (I) Potrafiła czytać <i>przyszłość</i> z kart. (II)
kogo?	–	A.	W tej chwili komputer czyta <i>dyskietkę.</i> (III) W dzieciństwie z przyjemnością czytałem <i>Tuwima.</i> (I)
komu?	–	D.	Przez całe życie czytał tylko <i>Szekspira.</i> (I) Mama czytała bajki <i>swojemu dziecku.</i> (I) Potrafił czytać <i>ludziom</i> z ręki. (II)
o czym?	o	L.	Lubiła czytać <i>o podróżach</i> na biegun północny. (I)
w czym?	w	L.	Umiał czytać <i>w przyszłości.</i> (II)
z czego?	z	G.	Przyszłość można czytać <i>z dloni</i> albo <i>z kart.</i> (II)

INNE POŁĄCZENIA

czytać + przysłówek

→ Czytać *głośno / niewyraźnie / płynnie / powoli / szybko / wyraźnie.* (I)

czasownik + czytać

→ Uczyć się czytać. / Zaczynać czytać. (I)

czytać + po + nazwa języka

→ Ktoś umie czytać. / Uczyćć czytać. (I)

→ Czytać po polsku / po angielsku / po niemiecku itp. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. odczytywać • składać litery • sylabizować coś • wertować coś

- II. **przenośnie:** domyślać się czegoś • odgadywać • przepowidać • wróżyć

- III. odczytywać coś • odnajdywać coś na nośniku informacji [dotyczy urządzeń komputerowych]

55. ĆWICZYĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czym? • gdzie? (na czym? / w czym?) • kogo? • na czym? • w czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Od tygodnia ćwiczę ze studentami <i>składnię czasownika</i> . (I) Uwielbiał ćwiczyć <i>grę</i> na ludowych instrumentach. (II/III)
czym? gdzie?	na / w	I. L.	Studia ćwiczą <i>umysł</i> każdego młodego człowieka. (II) Od dawna on ćwiczy <i>skoki</i> na trampolinie. (III) Często ćwiczył <i>zwierzęta</i> batem. (IV)
kogo?	–	A.	Rolnik ćwiczył swoje opieszałe zwierzęta <i>batem</i> . (IV) Rano ćwiczymy <i>na boisku</i> , potem w <i>halie sportowej</i> . (III)
na czym? w czym?	na w	L.	Od miesięcy ćwiczymy tutaj <i>młodych pianistów</i> . (II) Trener ćwiczył godzinami <i>chłopców</i> w rzucaniu piłką. (III) Hrabia dość często ćwiczył <i>swych poddanych</i> batem. (IV)
			Codziennie wieczorem ćwiczyła <i>na skrzypcach</i> . (I/II) Od lat ćwiczymy młodzież w <i>samodzielności</i> . (I/II) W tej sali ćwiczymy tylko <i>w kopaniu</i> piłki. (III)

55

–

56

INNE POŁĄCZENIA

ćwiczyć + przysłówek

→ Ćwiczyć intensywnie / regularnie / systematycznie / zazarcie. (I–III)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. kształcić coś • powtarzać jakąś czynność
- II. doskonalić coś • polepszać coś • poprawiać coś • sposobić kogoś do czegoś • szkolić kogoś • szlifować coś • wdrażać do czegoś • wprowadzać • zaprawiać w czymś / do czegoś
- III. gimnastykować się • trenować • uprawiać sport • wykonywać ćwiczenia gimnastyczne
- IV. batożyć coś / kogoś • bić coś / kogoś • chłostać coś / kogoś • smagać coś / kogoś • uderzać coś / kogoś • zadawać komuś / czemuś rany

56. DAROWAĆ

NDK /DK

[kto?]

co? • kogo? • komu? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Po raz ostatni daruję ci <i>karę</i> . (I) Często darowała mi <i>wspaniałe prezenty</i> . (II)
kogo?	–	A.	Daruję sobie <i>kupno</i> tych drogich perfum. (III) Władcy czasami darowali swoje <i>niewolnice</i> gościom. (II)
komu?	–	D.	Zawsze darowałem <i>mu</i> wszelkie niegrzeczności. (I) On zawsze daruje <i>mi</i> dobre książki. (II)

INNE POŁĄCZENIA

darować + przysłówek

→ Darować często / systematycznie / zawsze itp.
(II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. odpuszczać coś • przebaczać coś • przestać się na kogoś gniewać • puszczać coś w niepamięć
 - rozgrzeszać z czegoś • uniewinniać kogoś • wybaczanie coś komuś • zapominać komuś
 - zwalniać kogoś z jakiegoś obowiązku • zwalniać od czegoś
- II. dawać coś komuś • obdarowywać kogoś • obdarzać kogoś czymś • ofiarowywać coś komuś
 - wręczać coś komuś w darze
- III. dać czemuś spokój • obchodzić się bez czegoś • odpuścić sobie coś • przestawać chcieć coś
 - przestawać coś robić • radzić sobie bez czegoś • rezygnować z czegoś • wyrzeknąć się czegoś [zwyczkle w połączeniu z wyrazem *sobie*]

57. DAWAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czego?* • dla kogo? • do czego? • kogo? • komu? • na co? • na kogo?
 • po czym? • za co?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Dawał <i>najgorsze rzeczy</i> biednym. (I) Zawsze daje <i>ofiary</i> na utrzymanie kościoła. (I) Bibliotekarka daje mi <i>dobre książki</i> do czytania. (II) Ten człowiek dawał mi <i>bezpłatną gościnę</i> . (I) W pracy dają mi <i>odpowiedzialne funkcje</i> . (III) Profesor od lat dawał <i>wykłady</i> z historii sztuki XX w. (V) Ten artysta zawsze dawał <i>znakomite koncerty</i> . (V)
czego?*	–	G.	Dają nam najpierw <i>kawy</i> , a potem <i>czekolady</i> .* (I) Do tej potrawy zawsze daje <i>majeranku</i> .* (VIII)
dla kogo? do czego? kogo?	dla do –	G. G. A.	Zawsze dawała mi listy <i>dla swoich znajomych</i> . (I) Zawsze daje <i>bieliznę do prania biologicznego</i> . (III) Dawał mu <i>swoich synów</i> do pomocy. (I)
komu?	–	D.	Dawała <i>swoje córki</i> do pracy u bogatych ludzi. (IV) Codziennie dawał <i>jej piękne kwiaty</i> . (I) Pielęgniarka dawała <i>mu to lekarstwo</i> co godzinę. (II) Co godzinę dajeć jeść <i>małemu dziecku</i> . (II)
na co?	na	A.	Zawsze dawano <i>jej kierownicze stanowiska</i> . (III) Co miesiąc dajeć <i>na utrzymanie</i> rodzinę. (I) Systematycznie dajeć pieniędze <i>na cele charytatywne</i> . (I)
na kogo? po czym?	na po	A. L.	Od czasu do czasu dajeć trochę pieniędzy <i>na dzieci</i> . (I) Ojciec dawał mi <i>po łapach</i> za przewinienia. (IX) (pot.)
za co?	za	A.	Ille dajesz <i>za tak piękne stroje</i> ? (VII) (pot.)

INNE POŁĄCZENIA

dawać + bezokolicznik + że

→ *Dawała nam odczuć, że jesteśmy jej niepotrzebni.*

dawać + bezokolicznik + kiedy / jak

→ *Dawać znać, że coś się dzieje.*

dawać + bezokolicznik

→ *Dawać znać, kiedy coś się skończy / jak coś się skończy.*

dawać + sobie + bezokolicznik

→ *Dawać komuś coś zrobić.***

dawać – tylko w 3. os.

→ *Dawała sobie robić najmodniejsze fryzury.****

→ *Drzewa dają cień. / Deszcz daje życie faunie. (VI)*

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. darować coś komuś • obdarowywać kogoś czymś • obdarzyć kogoś czymś • ofiarowywać coś komuś • przekazywać coś komuś bezpośrednio • przeznaczać coś dla kogoś
- II. doręczać coś komuś • podawać coś komuś • udzielać czegoś komuś • użyczać czegoś komuś • wręczać coś komuś
- III. polecać komuś coś zrobić • powierzać coś komuś
- IV. kierować kogoś • przydzielać kogoś • wysyłać kogoś
- V. organizować coś • urządzać coś
- VI. dostarczać czegoś • powodować coś • przysparzać czegoś [tylko w 3. osobie]
- VII. płacić komuś za coś
- VIII. dodawać czegoś a. rzad. coś (do czegoś)
- IX. uderzać kogoś • wymierzać komuś cios

* Zwykle z dopełnieniem cząstkowym w zn. *dawać trochę / część czegoś*, np. *dać (trochę) kawy, (trochę) cukru.*

** W znaczeniu *pozwolić*.

*** W znaczeniu *kazać*.

58. DAWAĆ SIĘ*

NDK

[kto?]

czemu? • komu?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czemu?	–	D.	Przed każdym spotkaniem dawał się <i>emocjom</i> . (I)
komu?	–	D.	Za każdym razem dawał się <i>silniejszym przeciwnikom</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

dawać się + bezokolicznik

→ *To daje się naprawić / zmienić / wyczyścić itp. (II)*

→ *Często dawało się ulepszać nasze projekty.** (II)*

→ *Dać się słyszeć / widzieć / czuć itp.** (II)*

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. (nie) poddawać się • (nie) pozwalać się pokonywać • (nie) rezygnować z czegoś • narażać się na coś • ponosić porażkę / klęskę [zwykle z przecenieniem]

II. być realnym / możliwym [tylko w 3. osobie]

* Czasownik niedokonany *dawać się* pojawia się rzadziej niż czasownik dokonany *dać się*. Por. *Bądźcie odważni i nie dajcie się nikomu. / Dać się widzieć, słyszeć, czuć. / Dało się słyszeć trzask łamanych gałęzi itp.*

** Tylko bezosobowo.

59. DĄŻYĆ

NDK

[kto? • co?]

do czego? • ku czemu?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
do czego?	do	G.	Przez całe życie dążyłem <i>do bogactwa</i> . Każdy naród dąży <i>do wolności i do niepodległości</i> . Dąż zawsze <i>do doskonałości</i> !
ku czemu?*	ku*	D.	Stado wielbłądów dążyło <i>do pobliskiego wodopoju</i> . Wojska dążyły <i>ku zachodowi</i> . Nowo powstające kraje w Europie dążą <i>ku radykalnym przemianom</i> .

INNE POŁĄCZENIA

dążyć + żeby / aby / by < > tryb życzący → Trzeba *dążyć* do tego, *żeby* ktoś to zrobił.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

isiać do wyznaczonego celu • kroczyć ku czemuś • pragnąć coś osiągnąć • przeć ku czemuś • usiłować
• walczyć o coś • zmierzać do czegoś • zmierzać dokądś / w określonym kierunku

* Rzadko.

60. DBAĆ

NDK

[kto?]

o co? • o kogo?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
o co?	o	A.	Zawsze dbała <i>o swoją fryzurę</i> .
o kogo?	o	A.	Szef zawsze dbał <i>o swoich pracowników</i> .

INNE POŁĄCZENIA

dbać + żeby / aby / by + bezokolicznik
dbać – porównania

→ *Dbała* o to, *żeby / aby* zachować dystans.
→ *Dbać* o coś jak pies o piątą nogę. (pot.)

→ *Dbać* o coś jak o zeszłoroczny śnieg. (pot.)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

doglądać kogoś / czegoś • kłopotać się o coś / o kogoś • mieć baczenie / pieczę nad kimś / nad czymś
• opiekować się kimś / czymś • otaczać kogoś / coś troską • pielęgnować coś • przywiązywać do
czegoś wagę • roztaczać opiekę nad kimś / nad czymś • starać się o kogoś / o coś • troszczyć się
o kogoś / o coś • wkładać w coś wysiłek • zwracać uwagę na kogoś / na coś

61. DECYDOWAĆ

NDK

[kto? • co?]

co?* • o czym? • w czym? • za kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?*	-	A.	On sam decydował <i>sprawę</i> ożenku.* (III)

o czym?	o	L.	W mojej rodzinie ojciec decydował <i>o wszystkim</i> . (I) Systematyczność decyduje <i>o postępach</i> w nauce. (II) Ta bitwa decydowała <i>o zakończeniu</i> wojny. (II/III) Często pogoda decyduje <i>o wielkości</i> plonów. (III) Dyrektor decydował <i>w kwestiach finansowych</i> . (I) Moja matka zawsze decydowała <i>za ojca</i> . (I)
w czym? za kogo?	w za	L.	

decydować + przysłówek
decydować + co
decydować + czy
decydować + jak / gdzie
decydować + że

INNE POŁĄCZENIA

- Decydować *pochopnie*. (I)
- *Decydować, co* jest dobre, a co jest złe. (I/II)
- To on *decyduje*, czy możemy coś robić. (I/II)
- Sama *decydowała, jak / gdzie* ma żyć. (I/II)
- *Decydujemy, że* spotkamy się za tydzień. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. podejmować decyzję • postanawiać o czymś • rozstrzygać coś • wskazywać na coś
- II. odgrywać zasadniczą rolę • orzekać o czymś • przesądzać o czymś • rozsądzać coś • stanowić • ustanawiać coś • wyrokować o czymś [wykł. w 3. osobie]
- III. determinować • mieć wpływ na coś • ograniczać coś • uwarunkowywać coś • warunkować coś [wykł. w 3. osobie]

* Rzadko.

62. DECYDOWAĆ SIĘ

NDK

[któ?]

na co? • na kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
na co?	na	A.	Długo decydował się <i>na zmianę</i> pracy. (I) Miesiącami decydował się <i>na wstąpienie</i> do partii. (I)
na kogo?	na	A.	Ona decyduje się <i>na trzecie dziecko</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

- decydować się* + przysłówek
decydować się + bezokolicznik
decydować się + bo / ponieważ / gdyż itd.
decydować się + że
- Decydować się *długo / przedko / szybko* itp. (I/II)
 - *Decydować się* coś *zrobić*.* (I)
 - *Decyduj się, bo* nie ma czasu. (I)
 - Od lat *decydowała się*, że wyjdzie wreszcie za mąż. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. namyślać się nad czymś • podejmować decyzję • postanawiać o czymś • reflektować na coś • wybierać (jedną z wielu możliwości)
- II. rozstrzygać się • ważyć [tylko w 3. osobie]

* Decydować się + bezokolicznik – połączenia alternatywne: **decydować się wyjechać** albo **decydować się na wyjazd** (na + A.).

63. DENERWOWAĆ

NDK

[kto? • co?]

czym? • kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Oni denerwują mnie <i>swymi złośliwymi uwagami</i> .
kogo?	–	A.	Kłótnie w rodzinie denerwowały <i>moją matkę</i> . Najbardziej denerwoowała <i>go</i> muzyka młodzieżowa.

INNE POŁĄCZENIA

denerwować + przysłówek

→ Denerwować rozmyślnie / ustawnicze / zawsze itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

budzić niepokój w kimś • doprowadzać kogoś do zachwiania równowagi psychicznej • drażnić kogoś • działać komuś na nerwy • grać komuś na nerwach • irytować kogoś • niepokoić kogoś • podrażniać kogoś • rozdrażniać kogoś • rozjuszać kogoś • rozsierdać kogoś • rozwścieczać kogoś • stresować kogoś • szarpać komuś nerwy • trwożyć kogoś • wyprowadzać kogoś z równowagi • wywoływać u kogoś złość / gniew / rozdrażnienie itp. • złościć kogoś

64. DENERWOWAĆ SIĘ

NDK

[kto?]

czym? • na co? • na kogo? • o co?* • przed czym? • z (jakiego) powodu? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Denerwowałem się <i>plotkami</i> , rozsiewanymi przez ludzi. (I) Młodzież denerwuje się <i>brakiem pracy i perspektywy</i> . (I)
na co?	na	A.	On ciągle denerwuje się <i>na swego psa</i> . (II)
na kogo?	na	A.	Dlaczego ciągle denerwujesz się <i>na mnie</i> ? (II)
o co?*	o	A.	Denerwował się <i>o wszystko</i> . (I) Szef denerwował się <i>o każdą złotówkę</i> .* (I)
przed czym?	przed	I.	Wszyscy studenci denerwowali się <i>przed egzaminami</i> . (I) Zawsze denerwuje się <i>przed podróżą</i> . (I)
z powodu czego?	z powodu	G.	Denerwowała się <i>z powodu choroby syna</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

denerwować się + przysłówek

→ Denerwować się bardzo / codziennie / niepotrzebnie. (I)

denerwować się + im. przysł. wspóln.

→ Denerwować się, słuchając czegoś. (I)

denerwować się + kiedy / gdy

→ Denerwował się, kiedy zaczynał mówić. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. być zdenerwowanym • gniewać się • gorączkować się • irytować się • niecierpliwić się • niepokoić się • popadać w stan rozdrażnienia • sierdzić się • stresować się • tracić równowagę

psychiczną / panowanie nad sobą / wewnętrzny spokój • trwożyć się • wpadać w rozdrażnienie
• złośćć się

II. **potocznie:** krzyczeć na kogoś / na coś • wrzeszczeć na kogoś / na coś

* Lepiej: *Szef denerwował się z powodu każdej złej wydanej złotówki.*

65. DEPTAĆ

NDK

[kto?]

co? • czym? • dokąd? (do czego?) • gdzie? (w czym?) • komu? • po czym?
• po kim? • jak?

64

—
65

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	W czasie manifestacji ludzie deptali <i>trawniki</i> . (I) Z braku zajęcia nieustannie deptał <i>miejskie bruki</i> . (II)
czym?	–	I.	Dyktatorzy depcą <i>podstawowe prawa</i> człowieka. (III) Dlaczego depczesz świeżo <i>wymytą podłogę</i> ? (IV)
dokąd?	do	G.	Jesienią kobiety deptały <i>kapustę</i> w beczkach. (V) Nerwowo deptał <i>nogami</i> plastikowe butelki. (I)
gdzie?	w	L.	Depcze pan <i>swoim zachowaniem</i> podstawowe zasady. (III)
komu?	–	D.	Codziennie rano deptał <i>do pracy</i> w fabryce. (II) Deptał <i>do biura zatrudnienia</i> w poszukiwaniu pracy. (II)
po czym?	po	L.	Dlaczego depczesz <i>plażowiczom</i> po nogach? (I)
po kim?	po	L.	Dzieci depczą <i>mi</i> ciągle świeżo zapastowaną podłogę. (IV)

INNE POŁĄCZENIA

deptać + przysłówek

→ Deptać *codziennie / nerwowo / nieustannie* itp. (II)

→ Deptać *ciągle / systematycznie / zawsze* itp. (III)

NIKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. naddeptywać na coś • następować na coś • niszczyć coś • przyciskać coś nogami • przydeptywać coś • przygniatać coś • tratować coś
- II. **potocznie:** chodzić dużo • kręcić się gdzieś • przemierzać drogę dokądś • szwendać się gdzieś • wałęsać się gdzieś • wędrować dokądś • włóczyć się gdzieś
- III. bezczescić coś • gwałcić coś • ignorować coś • lekceważyć coś • łamać ustalone normy / prawa • naruszać coś • nie przestrzegać czegoś • nie szanować czegoś • zniewalać kogoś / coś
- IV. **potocznie:** bloić coś • brudzić coś • zabrudzać coś • zostawiać ślady stóp na czymś
- V. ugniatać coś czymś

66. DOBIEGAĆ

NDK

[kto? • co?]

czego? • do czego? / dokąd? • do kogo? • kogo? • po czym? • skąd?
(z czego? / zza czego?) • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czego?	–	G.	Mój syn dobiega już <i>czterdziestki</i> . (II)
do czego? / dokąd?	do	G.	Zawsze dobiegał <i>do mety</i> jako ostatni. (I) Właśnie dobiegał <i>do bramy</i> , kiedy spadł grad. (I)
do kogo?	do	G.	Droga dobiega <i>do małej wioski</i> i tu się kończy. (II) Pies dobiegał <i>do swojego pana</i> i patrzył mu w oczy. (I)
kogo?	–	A.	Przerąbliwy krzyk dobiegał <i>nas</i> z drugiej strony rzeki. (III)
po czym?	po	L.	Zawsze dobiegał do klasy <i>po ostatnim dzwonku</i> . (I)
skąd?	z / ze	G.	Głośna muzyka dobiegała z <i>sąsiedniego pokoju</i> . (III)
	zza	G.	Dziwne dźwięki dobiegały <i> zza ściany</i> pokoju. (III)

INNE POŁĄCZENIA

dobiegać + przysłówek
dobiegać – bez dopełnienia

→ Dobiegać często / ledwie / powoli / szybko itp. (I)
 → Coś, np. *południe dobiega*. (II/III)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. docierać do czegoś / gdzieś • dopędzać coś
- II. dochodzić czegoś / do czegoś • kończyć się • mijać • przybliżać się do czegoś [tylko w 3. osobie]
- III. dawać się słyszeć • dochodzić do kogoś • docierać z pewnej odległości • dolatywać do kogoś • dosiągać czegoś • niesć się gdzieś • rozbrzmiewać gdzieś • rozlegać się gdzieś [tylko w 3. osobie]

67. DOBIERAĆ

NDK

[kto?]

co? • czego?* • do czego? • kogo? • komu? • na co? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	W tej grze możesz dobierać tylko <i>pojedyncze karty</i> . (II)
czego?*	–	G.	Właśnie dobieram <i>odpowiednie buty</i> dla artystów. (II)
do czego?	do	G.	Lubiła dobierać <i>kwiaty</i> do domowych bukietów. (II) Dobierajcie (sobie) <i>zupy</i> ile chcecie.* (I)
kogo?	–	A.	Zawsze dobieram <i>sałatę</i> podczas obiadu.* (I) Krawcowa długo dobierała dodatki <i>do nowej kreacji</i> . (I)

komu?	–	D.	Przez cały wieczór dobierał <i>nowe partnerki</i> do tańca. (II)
na co?	na	A.	Za każdym razem dobieram <i>mężowi</i> krawat do koszuli. (II) Długo dobierała gości <i>na doroczy bal</i> . (II)

INNE POŁĄCZENIA*dobierać* + przysłówek

- Dobierać często / długo / zawsze / zwykle itp. (I)
- Dobierać dobrze / fatalnie / znakomicie itp. (II)

NIKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. brać dodatkowo / więcej • dodawać czegoś • dokładać czegoś • dopełniać czegoś czymś
 • dorzucać czegoś do czegoś • kompletować coś • uzupełniać coś czymś • wzbogacać coś
 • zwiększać coś
- II. dokonywać wyboru • dopasowywać jedno do drugiego • harmonizować jedno z drugim
 • szukać czegoś odpowiedniego • wybierać coś • wyszukiwać czegoś • zgrywać coś z czymś

* Tylko z dopełniaczem cząstkowym.

68. DOBIERAĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

czym? • do czego? • do kogo? • w co? • z kim?* • jak?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym? do czego?	– do	I. G.	Niektóre małżeństwa dobierają się <i>charakterem</i> . (III) Pszczoly ciągle dobierają się <i>do lukrowanej polewy</i> . (I) Gryzonie dobierają się <i>do naszych zasobów</i> . (I) Ktoś w nocy dobierał się <i>do mojego samochodu</i> . (I) Kolejni ministrowie dobierają się <i>do dzielenia pieniędzy</i> . (I)
do kogo?	do	G.	Lubił dobierać się <i>do wszystkich panienek</i> . (II) Szef systematycznie dobierał się <i>do pani Joli</i> . (II) Urząd podatkowy zaczął dobierać się <i>do spekulantów</i> . (IV)
w co? z kim?*	w z	A. I.	Dzieci dobierały się <i>w parę wzrostem</i> . (III) Ci chuligani zawsze dobierali się jeden z <i>drugim</i> .* (III)

INNE POŁĄCZENIA*dobierać się* + przysłówek

- Dobierać się *natarczywie / obcesowo*. (II)
- Dobrać się *idealnie / świetnie / znakomicie* itp.** (III)
- Oni świetnie się *dobrały*.** (III)
- Dobrać się *jak w korcu maku*.*** (III)
- Dobrać się *jak dwie krople wody*.*** (III)

dobierać się – bez dopełnienia
dobierać się – porównania

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. ***potocznie***: dopadać czegoś • dostawać się do czegoś • szukać dostępu do czegoś • znajdować bezpośredni dostęp do czegoś
- II. wykorzystywać kogoś seksualnie • zalecać się do kogoś obcesowo / natarczywie
- III. dopasowywać się do siebie nawzajem • odnajdywać się • odpowiadać sobie • przystosowywać się • wybierać się wzajemnie • zgadzać się
- IV. ***potocznie***: odkrywać czyjeś przestępstwo

* Ironicznie.
** Zwykle w połączeniu z czasownikiem dokonanym *dobrać się*.
*** Tylko w połączeniu z czasownikiem dokonanym *dobrać się*.

69. DOCENIAĆ

NDK

[kto?]

co? • kogo? • za co? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Zawsze należy doceniać pracę innych ludzi.
kogo?	–	A.	Cale życie doceniałem siostrę za jej poświęcenie.
za co?	za	A.	Zawsze doceniam ludzi za odwagę cywilną.

INNE POŁĄCZENIA

doceniać + przysłówka

→ Doceniać całkowicie / publicznie / sprawiedliwie.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

dostrzegać wartość / znaczenie kogoś / czegoś • dowartościowywać coś / kogoś • oceniać kogoś / coś należycie • uważać coś za dobre • uznawać wartość kogoś / czegoś • wydawać pozytywną opinię o kimś / o czymś • wystawiać komuś sprawiedliwą ocenę

70. DOCHODZIĆ*

NDK

[kto? • co?]

czego? • czym? • do czego? • do kogo? • dokąd? (do czego?) • gdzie? (na co? / na czym? / w czym?) • kogo? • przez co? • skąd? (z czego?) • zza czego? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czego?	–	G.	W sądzie będę dochodzić sprawiedliwości, a nie tutaj. (III)
czym?	–	I.	Przez całe życie dochodził swoich praw. (III) Systematycznie dochodzono przyczyn katastrofy. (V)
do czego?	do	G.	Do godności profesora dochodzimy wytrwałą pracą. (II) Kiedy dochodziłem do domu, zaczął padać deszcz. (I) Tego lata upały dochodziły do trzydziestu pięciu stopni. (I)

do kogo?	do	G.	Straty w firmie dochodzily już <i>do miliona złotych</i> . (I)
dokąd?	do	G.	Przez wiele lat dochodził <i>do tak wielkiego majątku</i> . (II)
			Codziennie w tym klubie dochodzi <i>do awantur</i> . (IV)
			Brak pracy dochodził <i>do innych nieszczęść</i> . (VI)
gdzie?	na	A.	Korespondencja dochodzi <i>do nas</i> regularnie. (I)
	na	L.	W lesie dochodził <i>do mnie</i> zapach żywicy. (I)
	w	L.	W czasie powodzi woda dochodziła <i>do okien</i> . (I)
kogo?	–	A.	Dochodził <i>do bramy</i> i wracał. (I)
przez co?	przez	A.	Płomienie dochodzily już <i>do drugiego piętra</i> . (II)
skąd?	z / ze	G.	Wreszcie tłok zaczął dochodzić <i>do końca rury</i> . (I)
zza czego?	zza	G.	Od kilku dni woda dochodzi tylko <i>na czwarte piętro</i> . (I)
			Zielone pomidory najszybciej dochodzą <i>na oknie</i> . (VII)
			Wino powoli dochodziło <i>w dębowych beczkach</i> . (VII)
			Od kilku dni dochodzą <i>nas</i> dziwne informacje. (I)
			Hałas uliczny dochodził <i>przez otwarte okna</i> . (I)
			Ten program dochodzi wyłącznie <i>przez satelitę</i> . (I)
			Głośny śmiech dochodził <i>z sąsiedniego pokoju</i> . (I)
			Jakieś krzyki dochodzily <i>zza ściany</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

dochodzić + przysłówek

- Dochodzić *regularnie / systematycznie*. (I)
- Dochodzić *cierpliwie / długo / stanowczo*. (III)
- Coś dochodzi *błyskawicznie / prędko / szybko* itp.
(VII)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. docierać dokądś • dotykać dokądś • dosiągać czegoś • niesć się • osiągać jakiś punkt / poziom / punkt w przestrzeni / cel • podchodzić do czegoś • przybliżać się ku czemuś • zbliżać się do czegoś • zrównywać się z czymś [również w 3. osobie]
- II. dopracowywać się czegoś • osiągać coś • sięgać • uzyskiwać coś • zdobywać coś
- III. domagać się czegoś • dopominać się czegoś • starać się o coś • ubiegać się o coś • upominać się o coś • walczyć o coś • zabiegać o coś
- IV. działać się • przytrafiać się • stawać się • trafiać się • wydarzać się • występować • zdarzać się [tylko w 3. osobie]
- V. badać coś • dowiadywać się o czymś • formułować wnioski • odkrywać coś • wnioskować z czegoś / o czymś • zdobywać informacje o czymś • zgłębiać coś
- VI. dodawać coś do czegoś • dołączać się • powiększać coś • uzupełniać coś • zwiększać coś [tylko w 3. osobie]
- VII. **potocznie:** dojrzewać • gotować się • kruszeć • leżakować • stawać się gotowym do spożycia [tylko w 3. osobie; o owocach, zbożu, potrawach itp.]

* Czasownik **dochodzić** w znaczeniach: a. *chodząc dokądś dotrawać do końca / przetrzymać coś, zakończyć coś*, b. *chodzić w czymś do zupełnego zniszczenia lub do jakiegoś czasu / donosić ma aspekt dokonany, np. Dochodził na zajęcia do końca jesteni. / Dochodził w starych butach do końca zimy*.

71. DOCIERAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czego?* • do czego? • do kogo? • dokąd? (do czego?) • gdzie? (na co? / w co?)
• skąd? (z czego? / zza czego?) • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Kiedy docierałem <i>marchewkę</i> , zadzwonił telefon. (I) Przez kilka godzin docierałem <i>stalowe</i> tulejki. (II) Od kilku dni docieram <i>silnik</i> w nowym samochodzie. (V) Od kilku godzin docierali <i>poglądy</i> podczas dyskusji. (V)
czego?*	–	G.	Mama dociera <i>ziemniaków</i> na placki ziemniaczane.* (I)
do czego?	do	G.	Tylko pojedyncze słowa docierały <i>do pokoju</i> . (II) Powoli docieraliśmy <i>do wszystkich motywów zbrodni</i> . (III)
do kogo?	do	G.	Poczta dociera <i>do nas</i> dwa razy w tygodniu. (II) W tej chwili strażacy docierają <i>do poszkodowanych</i> . (II) Tego rodzaju argumenty szybciej docierają <i>do ludzi</i> . (II) Złe wieści zza granicy docierają <i>do nas</i> codziennie. (IV)
dokąd?	do	G.	Powoli docieraliśmy <i>do obozu</i> . (II)
gdzie?	na	A.	Z trudem docierali <i>na najwyższy szczyt górski</i> . (II)
	w	A.	Po kilku dniach marszu docieraliśmy <i>w głęb puszczy</i> . (II)
skąd? / z czego?	z / ze	G.	Przeraźliwy hałas docierał <i>z ruchliwej ulicy</i> . (II)
skąd? / zza czego?	zza	G.	Jakieś krzyki docierały <i> zza ściany</i> pokoju. (II)

INNE POŁĄCZENIA

docierać + przysłówek

→ Docierać *błyskawicznie* / *powoli* / *szybko* itp. (I/II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. kończyć tarcie / ucieranie czegoś • trzeć coś • ucierać coś; również: polerować coś • przecierać coś • szlifować coś • wycierać coś • wygładzać coś
- II. dochodzić • dojeżdżać • dosiągać • dostawać się gdzieś z trudem • osiągać jakieś miejsce / jakiś cel • przedostawać się gdzieś • przedzierać się • przenikać • trafiać na miejsce [również w 3. osobie]
- III. dochodzić do czegoś • penetrować coś • poznawać coś szczegółowo • studiować coś • zgłębiać coś
- IV. stawać się wiadomym [tylko w 3. osobie]
- V. dopasowywać do siebie • dostosowywać [również o sądach, opiniach, charakterach]

* Docierać czego? – w znaczeniu: *ucierać dodatkowo, ucierać dodatkową ilość czegoś, ucierać więcej*.

72. DODAWAĆ*

NDK

[kto? • co?]

co? • czego?** • czemu? • do czego? • kogo? • komu? • jak?

72

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Czasami autorzy dodają <i>nowe rozdziały</i> do kolejnych wydań swoich książek. (I) W salonie Fiata dodają <i>klimatyzację</i> do każdego kupowanego samochodu. (I) Ciągle dodawano nam <i>kolejną pracę</i> . (I) Lubił dodawać <i>ważne szczegóły</i> do ogólnych informacji. (I) Od kilku godzin księgowa dodawała <i>kolumnę cyfr</i> . (II)
czego?**	–	G.	Dziecko potrafiło dodawać <i>ułamki</i> . (II) Na koniec dodajemy <i>różnicę</i> do iloczynu. (II) Zwykle dodawał <i>wody</i> do wina.** (I) Oficerowie dodawali <i>odwagi</i> idącym na front.** (I) Rodzice dodawali mi <i>pieniędzy</i> do mojej pensji.** (I)
czemu? do czego?	– do	D. G.	Dodawaliśmy jedzenia <i>koniom pociągowym</i> . (I) Dodajemy <i>do sumy ogólnej</i> 2% odsetek. (I) Chłopiec potrafił dodawać <i>do stu</i> . (II) Aktualne dochody dodajemy <i>do dochodów</i> z poprzednich miesięcy. (II)
kogo?	–	A.	Oskarżonym dodawano <i>obrońców</i> z urzędu. (I) Do zespołu dodawano ciągle <i>nowe solistki</i> . (I)
komu?	–	D.	Dodawano <i>mi</i> zawsze pracy przed wyjściem z biura. (I) Matka dodawała <i>córce</i> kilkaset złotych do jej pensji. (I)

INNE POŁĄCZENIA

dodawać + przysłówek
dodawać – bez dopełnienia

dodawać + że

→ Dodawać *pamięciowo / pisemnie / szybko*. (II)

→ On umiał już *dodawać*, ale nie potrafił odejmować. (II)

→ Ciągle *dodawał*, że to jego ostatnia wizyta. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. dokładać coś do czegoś • dołączać coś do czegoś • dorzucać coś do czegoś • powiększać coś o coś • przysparzać • uzupełniać coś o coś • zwiększać coś; również: dopowidać • nadmieniać • uzupełniać (wypowiedź)

II. łączyć liczby w sumę • rachować • sumować liczby / wielkości • wykonywać dodawanie

* W znaczeniu *plus* – tylko w bezokoliczniku czasownika dokonanego *dodać*, np. *Trzy dodać trzy jest sześć*.

** Dopełniacz – kiedy chodzi o część z całości / coś niekonkretnego oraz nazwy uczuć / doznań, np. *dodawać cukru / soli / pieprzu; dodawać odwagi* itp.

73. DOGADYWAĆ SIĘ*

NDK

[kto?]

czego?** • dzięki czemu? • kogo?** • mimo czego? • w czym? • z kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czego?**	–	G.	Dogadywaliśmy się z kolegami <i>wspólnych przeżyć</i> .** (III)
dzięki czemu?	dzięki	D.	Dogadywałem się <i>dzięki znajomości angielskiego</i> . (I)
kogo?**	–	G.	Dogadywaliśmy się z nimi <i>wspólnych znajomych</i> .** (III)
mimo czego?	mimo	G.	Dogadywali się <i>mimo różnic</i> w poglądach. (II)
w czym?	w	L.	Dogadywali się <i>w ważnych sprawach</i> już od miesiąca. (II)
z kim?	z / ze	I.	Dogadywaliśmy się z <i>Węgrami</i> po rosyjsku. (I) Znal niewiele słów, ale dogadywał się <i>ze wszystkimi</i> . (I) Z łatwością dogadała się <i>z cudzoziemcami</i> . (I/II) Dogaduję się <i>z nim</i> bez większych problemów. (II) Umiał się dogadywać <i>z podwładnymi</i> . (II)

INNE POŁĄCZENIA

dogadywać się + przysłówek

→ Dogadywać się *łatwo / świetnie / szybko / trudno*.
(I/II)**NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

- I. porozumieć się (za pomocą słów) • rozumieć kogoś • rozumieć się
 II. dochodzić do porozumienia • negocjować • osiągać wspólny pogląd na jakąś sprawę
 • pertraktować • prowadzić negocjacje • rozstrzygać coś • umawiać się w jakiejś sprawie
 • ustalać coś • uzyskiwać porozumienie • znajdować wspólny język
 III. ustalać jakiś fakt znany rozmówcom • znajdować wspólny temat

* Czasownik kolokwialny – neutralne odpowiedniki: *porozumieć się, dochodzić do porozumienia*.
 Por. *Słownik wyrazów kłopotliwych*, s. 77.

** Rzadko.

74. DOGANIAĆ

NDK

[kto?]

co? • czym? • do czego? • kogo? • przed czym? • w czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Slabsi zawodnicy z trudem doganiali <i>peleton</i> . (I)
czym?	–	I.	Najmłodszy syn dogania <i>wzrostem</i> swych braci. (I)
do czego?	do	G.	Ona ciągle dogania dzieci <i>do nauki</i> . (II)
kogo?	–	A.	Silniejsi zawodnicy doganiali <i>prowadzącego wyścig</i> . (I) Policja doganiała <i>uciekającego złodzieja</i> . (I)

**przed
czym?
w czym?**

przed
w

I.
L.

On zawsze dogania mnie *przed metą*. (I)
Często doganiał zdolniejszych kolegów *w nauce*. (I)

INNE POŁĄCZENIA

doganiać + przysłówek

→ Doganiać *mozołnie / powoli / szybko*. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. dobiegać do czegoś / do kogoś • dojeżdzać do czegoś / do kogoś • dopadać kogoś / coś
 • dopędzać kogoś / coś • dorównywać komuś • nadążać za kimś • nie pozostawać w tyle
 • zbliżać się do kogoś / do czegoś • zrównywać się z kimś / z czymś
 II. ***potocznie***: przymuszać kogoś do czegoś

75. DOJEŻDŻAĆ

NDK

[kto? • co?]

**czym? • do kogo? • dokąd? (do czego? / na co?) • komu? • po co?
 • skąd? (z czego?) • jak?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Zawsze dojeżdżam do pracy <i>autobusem</i> . (II)
do kogo?	do	G.	Dojeżdżał jej bez przerwy <i>boleśnymi słowami</i> . * (III)
dokąd?	do	G.	Codziennie dojeżdżam <i>do mojej babci</i> pociągiem. (II)
	na	A.	Zmęczeni dojeżdżaliśmy wreszcie <i>do granicy Polski</i> . (I)
			Dojeżdżam <i>do pracy</i> środkami lokomocji miejskiej. (II)
			W niedziele pociągi dojeżdżają tylko <i>do tej stacji</i> . (II)
			Wagony wyciągu powoli dojeżdżały <i>na szczyt góry</i> . (I)
komu?	–	D.	Od lat dojeżdżam <i>na uczelnię</i> pociągiem. (II)
po co?	po	A.	Ciągle dojeżdżał <i>mi</i> ostrymi słowami.* (III)
skąd?	z / ze	G.	Codziennie dojeżdżał <i>po towar</i> do najbliższego miasta. (II)
			Wiele osób dojeżdża codziennie <i>ze wsi</i> do miasta. (II)

INNE POŁĄCZENIA

dojeżdżać + przysłówek

→ Dojeżdżać *blisko / codziennie / daleko / szczęśliwie*. (I)
 → Dojeżdżać *bezpiecznie / ostrożnie / powoli*. (II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. docierać gdzieś • dołączać do czegoś • osiągać (cel podróży) • przybywać na miejsce • zbliżać się do celu
 II. jeździć regularnie / stale • kursować na jakieś trasie • przemieszczać się regularnie
 III. ***potocznie***: dawać się we znaki • dogryzać komuś • dokuczać komuś • sprawiać komuś przykrość

* Częściej w połączeniu z czasownikiem dokonanym *dojechać*.

76. DOJRZEWAC

NDK

[kto? • co?]

do czego? • gdzie? (na czym? / w czym?) • podczas czego? / kiedy? • w kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
do czego?	do	G.	Długo dojrzewała <i>do małżeństwa</i> . (I) Czasami społeczeństwo dojrzewa dugo <i>do demokracji</i> . (I)
gdzie? / na czym?	na	L.	Gruszki szybko dojrzewały <i>na ciepłym piecu</i> . (II) Owoce dojrzewają <i>na drzewach</i> . (II)
gdzie? / w czym?	w	L.	Wino najlepiej dojrzewa <i>w piwnicy</i> . (II) Owoce najszybciej dojrzewają <i>w słońcu</i> . (II)
podczas czego? w kim?	podczas w	G. L.	Dzieci szybko dojrzewały <i>podczas wojny</i> . (I) Od dawna dojrzewał <i>w tym człowieku</i> pewien pomysł. (I)

INNE POŁĄCZENIA

dojrzewać + przysłówek

→ Dojrzewać powoli / szybko / szybciej / wolniej itp.
(I/II)**NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

- I. dorastać • dorosnąć • krystalizować się • kształtuwać się • kształtuwać swoją psychikę • mędznić • osiągać pełny rozwój / pełnię rozwoju • poważnieć • rozwijać się • stawać się dorosłym / gotowym do czegoś • utrzymać się • wyrastać
- II. dochodzić • osiągać stan nadający się do spożycia / najlepszą jakość • uzyskiwać wysoką jakość [o owocach i produktach; tylko w 3. osobie oraz w imiesłowie przynimającym czynnym]

77. DOKARMIAC

NDK

[kto?]

co? • czym? • kiedy? • kogo? • podczas czego? / kiedy? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Przez całą zimę dokarmialiśmy głodne ptaki i zwierzęta. (I) Teraz dokarmiam odrzucone przez sukę szczenięta. (II)
czym? kiedy?	– w	I. L.	Stale dokarmiamy ptaki ziarnem i chlebem. (I) Gołębie dokarmiamy zarówno w lecie, jak i w zimie. (I)
kogo?	–	A.	Przez miesiąc dokarmialiśmy głodne dzieci w Afryce. (I) Właśnie w tej chwili kończę dokarmiać mego synka. (II)

podczas czego?

podczas

G.

Dokarmialiśmy zwierzęta leśna *podczas mrozów*. (I)

INNE POŁĄCZENIA

dokarmiać + przysłówki

→ Dokarmiać *ciągle / często / systematycznie* itp. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. dostarczać komuś żywność / dodatkowe jedzenie • dożywiać kogoś / coś • karmić kogoś / coś dodatkowo • zaopatrywać kogoś w żywność
 II. kończyć czynność karmienia

78. DOKŁADAĆ

NDK

[kto?]

co?* • czego? • czym? • do czego? • komu? • na co? • po czym? • z czego?
• za co? • jak?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?*	–	A.	Dokładali mi zawsze jeszcze jedną godzinę pracy. (I) Dokładam ci jeszcze jedną parę skarpetek do walizki. (I)
czego?**	–	G.	Dokładała sobie drugą porcję bigosu. (I) Zawsze dokładała swoje pomysły pod koniec dyskusji. (II)
czym?	–	I.	Dokładał sobie zawsze ziemniaków do drugiego dania. (I) Podczas jazdy maszynista dokładał koksu do pieca. (I)
do czego?	do	G.	Dokładała łyżką dodatkowe porcje ziemniaków. (I) Czasami ojciec dokładał mi pasem za złe oceny. (III)
komu?	–	D.	Bez przerwy dokładał do ogniska chrustu. (I) Lubił dokładać swój komentarz do każdej wypowiedzi. (II)
na co? po czym? z czego?	na po z / ze	A. L. G.	Dokładał dzieciom parę złotych do kieszonkowego. (I) Dzieci dokładają mi dodatkowych zmartwień. (I) Dziennikarze dokładali temu politykowi nieźle od lat. (III)
za co?	za	A.	Tutaj chuligani często dokładają przechodniom. (III) Ciągle dokładał na talerz kolejne kawałki mięsa. (I) Dokładała mu po grzbietie za jego zachowanie. (III) Rodzice ciągle dokładali ze swojej emerytury na mnie. (I)
			Matka dokładała dzieciom za wulgarnie odpowiedzi. (III)

INNE POŁĄCZENIA

dokładać + przysłówki

→ Dokładać *ciągle / regularnie / systematycznie* itp. (I–III)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. dodawać coś • dopełniać • dopłacać • dorzucać coś • przyczyniać się do czegoś • przysparzać czegoś komuś • uzupełniać coś • wkładać coś
- II. dodawać coś od siebie • wnosić coś do czegoś; również: konfabulować • przejaskrawiać • wyolbrzymiać • zmyślać
- III. **potocznie:** bić kogoś • uderzyć kogoś • napadać na kogoś • przygadywać komuś • wymierzać komuś karę

* W połączeniu z biernikiem: *dokładać coś* jako pewną całość, np. *dokładać pęczek pietruszki*.
 ** W połączeniu z dopełniaczem cząstkowym: *dokładać czegoś* jako część z pewnej całości, np. *dokładać pietruszki do rosółu*.

79. DOKŁADAĆ SIĘ

NDK

[kto?]

do czego? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
do czego?	do	G.	Dokładamy się <i>do zbiórki</i> na cele charytatywne. Dokładam się <i>do utrzymywania</i> tego samochodu. Rodzice dokładają się <i>do wykupu</i> naszego mieszkania.

INNE POŁĄCZENIA

dokładać się + przysłówka

→ Dokładać się *ciągle / czasami / często* itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

brać udział w czymś • dodawać coś od siebie • dofinansowywać coś • dopłacać do czegoś • dorzucać coś • partycypować w czymś • przyczyniać się do czegoś • uczestniczyć we wspólnym przedsięwzięciu • włączać się do czegoś / do wspólnego działania • wspomagać kogoś

80. DOKONYWAĆ*

NDK

[kto?]

czego? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czego?	–	G.	Pracownicy dokonywali <i>przeglądu</i> zasobów muzealnych. Marszałek zawsze dokonuje <i>otwarcia</i> obrad sejmu. Ten naukowiec dokonuje <i>rewelacyjnych odkryć</i> .

INNE POŁĄCZENIA

dokonywać + przysłówka

→ Dokonywać *dużo / wiele*.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

czynić coś ważnego • doprowadzać do skutku / do końca • kończyć coś • realizować coś ważnego • robić coś • spełniać coś • urzeczywistniać coś

* Konstrukcje typu *dokonywać zdjęć*, *dokonywać akcji*, *dokonywać skoku*, *dokonywać remontu*, częste w języku potocznym, lepiej zastąpić innymi konstrukcjami (lub jednym czasownikiem) takimi jak: *robić / wykonywać zdjęcia*, *przeprowadzać lub organizować akcje, skoczyć, remontować*. Zob. *Słownik wyrazów kłopotliwych*, s. 77. Por. również listę zwrotów opisowych z czasownikiem *dokonywać* zawartą w *Słowniku synonimów polskich*, s. 83.

81. DOKRĘCAĆ

NDK

[kto?]

co? • czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Musisz dokręcać delikatnie <i>tę śrubkę</i> , bo się złamie. Powinieneś dokładnie dokręcać <i>te stare kranы</i> . Te śruby dokręcamy <i>specjalnym kluczem</i> .
czym?	–	I.	

INNE POŁĄCZENIA

dokręcać + przysłówek

→ Dokręcać *delikatnie / dokładnie / mocno / szczerle / itp.*

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

kończyć wkręcanie czegoś • przykręcać coś mocno • wkręcać coś do końca • wprowadzać coś w coś • zakręcać coś

81

–

82

82. DOŁĄCZAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • do czego? • do kogo? • kogo?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Zawsze dodłączam <i>rachunki</i> do rozliczeń finansowych. (I)
do czego?	do	G.	Dolączam życiorys <i>do podania</i> o pracę. (I) Kolejne grupy manifestujących dolączają <i>do pochodu</i> . (II)
do kogo?	do	G.	Dolączamy <i>do manifestujących robotników</i> . (II)
kogo?	–	A.	Ludzie z ulicy dolączali <i>do nas</i> podczas marszu. (II) Zawsze dolączali <i>mnie</i> do najlepszej drużyny szkolnej. (I)

INNE POŁĄCZENIA

–

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. dodawać coś • dokładać coś do czegoś • dorzucać coś do czegoś • poszerzać coś o coś
• powiększać coś o coś • przyłączać coś do czegoś • rozszerzać coś o coś • uzupełniać coś o coś
• włączać coś do czegoś • załączać coś do czegoś
- II. dochodzić do czegoś / do kogoś • podchodzić do czegoś / do kogoś • przyłączać się do czegoś / do kogoś
• stawać się uczestnikiem czegoś • włączać się do czegoś • zbliżać się do czegoś / do kogoś

83. DOMAGAĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

czego? • kogo? • od czego? • od kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czego?	–	G.	Wszyscy domagali się <i>zmiany</i> w systemie pracy. (I) Spalona przez słońce ziemia domagała się <i>deszczu</i> . (II)
kogo?	–	G.	Organizm domagał się <i>odpoczynku</i> . (II) Cierpiący domagał się <i>lekarza</i> . (I)
od czego?	od	G.	Umierający domagał się <i>kapłana</i> . (II)
od kogo?	od	G.	Dlaczego on domaga się <i>od psa</i> posłuszeństwa? (I) Rodzice domagali się <i>od syna</i> posłuszeństwa. (I)

83
–
84

domagać się + przysłówka
domagać się + żeby / aby / by < >
 tryb życzący

→ Domagać się mocno / stanowczo / usilnie. (I)

→ Domagać się, żeby coś się zmieniło. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. chcieć czegoś bardzo • dochodzić swego • dopominać się o coś • oczekiwania na coś
 • prosić o coś bardzo / stanowczo • upierać się przy żądaniu • walczyć o coś • wymagać czegoś
 • wysuwać roszczenia / żądania • zabiegać o coś usilnie • zwracać się z prośbą • żądać czegoś
- II. **przenośność:** dawać odczuwać brak czegoś • nie móc się obejść bez czegoś • potrzebować
 niezbędnie czegoś [zwłaszcza w 3. osobie]

84. DOMYSŁAĆ SIĘ

NDK

[kto?]

czego? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czego?	–	G.	Za każdym razem musiałem domyślać się prawdy. Zawsze domyślałam się jego planów. Domyślam się tutaj <i>jakiegoś mactactwa politycznego</i> . (pot.)

INNE POŁĄCZENIA

domyślać się + przysłówka
domyślać się + jak
domyślać się + że

- Domyślać się błyskawicznie / łatwo / szybko itp.
 → Domyślam się, jak doszedłeś do takiego majątku.
 → Domyślam się, że to właśnie on zrobił, a nie ktoś inny.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- dochodzić do właściwego wniosku • domniemywać czegoś • dopuszczać jakąś myśl • dorozumiewać się • odgadywać coś • podejrzewać coś • poznawać po czymś / po kimś • przeczuwać coś
 • przenikać (istotę czegoś) • przewidywać kolejność / zakończenie czegoś • przypuszczać, że
 • rozumieć coś • sądzić o czymś • suponować coś • wietrzyć coś • wnosić z czegoś / o czymś wyczuwać coś • zgadywać coś

85. DONOSIĆ*

NDK

[kto? • co?]

co?*** • czego?*** • czym? • dokąd? (do czego?) • do kogo? • gdzie? (na co?)
• kogo? • komu? • na co? • na kogo? • o czym?
• skąd? (z czego? / zza czego?) • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?**	–	A.	Kelnerzy donosili gościom <i>kanapki</i> z kawiorem. (I) W czasie powodzi donoszono <i>worki</i> z piaskiem. (I) Korespondent donosił <i>wazne informacje</i> z frontu. (II)
czego?***	–	G.	Podczas wesela, donoszono bez przerwy <i>jedzenia</i> .*** (I) Harcerze ciągle donosili <i>suchych gałęzi</i> na ognisko. (I)
czym?	–	I.	W czasie pożaru ludzie donosili wodę <i>wiadrami</i> . (I) Pociski donosiły <i>seriami</i> aż pod nasz dom. (IV)
dokąd?	do	G.	Chłopcy donosili <i>do obozu</i> sprzęt i namioty. (I)
do kogo?	do	G.	Sekretarka donosiła <i>do szefa</i> na pracowników. (III)
gdzie?	na	A.	Pociski donosiły <i>na drugi brzeg</i> szerokiej rzeki. (IV)
kogo?	–	A.	Wciąż donoszono <i>rannych</i> do szpitala polowego. (I)
komu?	–	D.	Rodziny donoszą jedzenie <i>pacjentom</i> do szpitali. (I) Szef donosi <i>dyrektorowi</i> o postępach w pracy. (II)
na co?	na	A.	Donosili <i>slużbie bezpieczeństwa</i> o wszystkim. (III) Sekretarka donosiła <i>dyrektorowi</i> na wszystkich. (III) Właśnie donosimy suchego drewna <i>na ognisko</i> . (I)
na kogo?	na	A.	Donoszono władców <i>na warunki</i> panujące w pracy. (III)
o czym?	o	L.	Systematycznie donosił policji <i>na swoich sąsiadów</i> . (III)
skąd?	z / ze zza	G. G.	Prasa donosi o <i>katastrofach</i> w kraju i na świecie. (II) W czasie awarii ludzie donosili wodę <i>ze studni</i> . (I) Wiatr donosił <i> zza rzeki</i> dźwięczny śmiech kobiet. (IV)

INNE POŁĄCZENIA

donosić + przysłówka

- Donosić *ledwie*. (I)
 - Donosić *codziennie / dokładnie / systematycznie* itp. (II)
 - Gazety *donosiły*, że konflikt wciąż trwa. (II)

donosić + że

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. dołączać coś do czegoś • dostarczać • dźwigać coś z wysiłkiem • przynosić coś do określonego miejsca • uzupełniać • zasilać coś
 - II. dawać znac • informować kogoś o czymś • komunikować coś • obwieszczać coś • ogłaszać coś • oznajmować coś • podawać do wiadomości • powiadamiać kogoś o czymś • przekazywać informacje o czymś • relacjonować coś • udzielać informacji na dany temat • zawiadamiać kogoś

- III. denuncjować kogoś • oskarżać kogoś • wnosić oskarżenie • zgłaszać o czymś
 IV. dochodzić • docierać • dolatywać • dosiągać [o dźwiękach, odgłosach, pociskach, strzałach itp.; tylko w 3. osobie]

* Czasownik *donosić* w znaczeniach: 1. *nosząc zniszczyć, zużyć coś ostatecznie*, 2. *przebyć okres ciąży bez komplikacji, utrzymaćплод do końca ciąży* jest czasownikiem dokonanym. Przykład: *Mimo wyraźnego niezadowolenia, donosiła swe stare palto (+ A.) do końca zimy. / Moja żona dziennie donosiłaплод (+ A.) do końca ciąży i urodziła pięknego synka.*

** Z biernikiem – kiedy chodzi o przedmioty w całości.

*** Z dopełniaczem cząstkowym – kiedy chodzi o pewną ilość / część z całości.

86. DOPŁACAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • do czego? • komu? • za co? • z czego? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Dopłacam resztę do zarezerwowanej wycieczki.
do czego?	do	G.	Ciągle muszę dopłacać do własnego przedsiębiorstwa.
komu?	–	D.	Ciągle dopłacalem synowi do rachunków za czyszcz.
za co?	za	A.	Co roku dopłacam za energię elektryczną dwieście złotych.
z czego?	z	G.	Uniwersytet dopłacał na badania z funduszy rządowych.

INNE POŁĄCZENIA

dopłacać + przysłówka

→Dopłacać ciągle / dużo / mało / zawsze itp.

dopłacać (ile?) → wysokość kwoty

→Dopłacać: 2–4 złote / 5–10 złotych, 4 tysiące,

5 tysięcy, 2 miliony, 5 milionów itp.

NIEKTÓRE WYRZYSY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- dodawać pewną kwotę pieniędzy • dokładać dodatkową sumę • płacić resztę / więcej, niż ustalono
 • ponosić dodatkowe koszty na coś / na kogoś • uzupełniać (brakującą część określonej sumy)
 • wyrównywać braki

87. DOPOMAGAĆ

NDK

[kto? • co?]

czemu? • czym? • do czego? • komu? • w czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czemu?	–	D.	Powinniśmy dopomagać ptakom w przetrwaniu zimy.
czym?	–	I.	Dopomagał innym dobrą radą oraz dobrym słowem.
do czego?	do	G.	Uczelnia dopomaga mi niewielkimi nagrodami.
komu?	–	D.	Wszyscy dopomagali mu do ucieczki z obozu.
w czym?	w	L.	Oni dopomagali nam do zwycięstwa.
			Dziadkowie często dopomagają swoim wnukom.
			Staralem się dopomagać jej w nauce.
			Wiara w Boga czasami dopomaga w trudnych chwilach.

INNE POŁĄCZENIA

dopomagać + przysłówek

→ *Dopomagać często / finansowo / sporadycznie.*

dopomagać + komuś + bezokolicznik

→ *Dopomagać komuś pisać coś / zdobywać coś itp.*

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

brać udział w czymś • dawać komuś pomoc • pomagać komuś / czemuś • przychodzić komuś z pomocą • przyczyniać się do wykonania czegoś • przykładać się do czegoś • robić coś dla kogoś • służyć pomocą komuś / czemuś • udzielać komuś pomocy / wsparcia • wspierać kogoś pomocą • wspomagać kogoś

88. DOPOMINAĆ SIĘ

NDK

[któ? • co?]

czego?* • o co?* • o kogo? • od kogo? • u kogo?** • jak?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI				
PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY	
czego?*	–	G.	Dopominam się <i>splatą</i> należnej mi sumy pieniędzy.* (I) Głodni dopominali się <i>chleba</i> .* (I) Organizm dopomina się <i>odpoczynku i snu</i> . (II) Żołądek dopomina się <i>jedzenia</i> . (II) Organizm dopominał się <i>kolejnej dawki</i> narkotyku. (II)	
o co?*	o	A.	Dopominam się <i>o spłatę</i> należnej mi sumy pieniędzy.* (I) Głodni dopominali się <i>o chleb</i> .* (I) Organizm dopominał się <i>o kolejną dawkę</i> narkotyku. (II)	
o kogo? od kogo?**	o od	A. G.	Najstarszy syn dopomina się <i>o siostrzyczkę</i> . (II) Będę się dopominać sprawiedliwości <i>od dyrektora</i> .** (I)	
u kogo?**	u	G.	Będziemy się dopominać zmiany decyzji <i>u ministra</i> .** (I)	

INNE POŁĄCZENIA

dopominać się + przysłówek

→ *Dopominać się głośno / sądownie / uporczywie.* (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. domagać się czegoś • prosić o coś usilnie • przypominać o czymś w znaczący sposób
• reklamować coś • upominać się o coś • wymagać od kogoś spełnienia czegoś • żądać czegoś
II. odczuwać brak czegoś / potrzebę czegoś • potrzebować czegoś / kogoś • pragnąć czegoś [tylko w 3. osobie]

* Dopominać się o co? / czego? – połączenia alternatywne: *dopominać się o swoje prawa* (o + A.) albo *dopominać się swoich praw* (+ G.). Połączenia z dopełniaczem rzadsze.

** Dopominać się u kogo? / od kogo? – połączenia alternatywne: *dopominać się u szefa* (u + G.) albo *dopominać się od szefa* (od + G.).

89. DOPROWADZAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • do czego? • do kogo? • dokąd? (do czego?) • gdzie? (na co?) • kogo?
• skąd? (z czego?) • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Codziennie doprowadzam <i>zwierzęta</i> do wodopoju. (I) Od roku doprowadzano <i>ropę</i> z innego rurociągu. (III)
do czego?	do	G.	Doprowadzano <i>gaz</i> do wszystkich domów. (IV) Zawsze doprowadzała <i>swoje sprawy</i> do końca. (V) Ta ścieżka prowadzi do <i>naszego domku letniskowego</i> . (I) Doprowadzają kanalizację do naszej wioski. (IV) Doprowadzam moich uczniów do matury. (V) Powoli doprowadzano do pełnej realizacji planu. (V) Tekst doprowadzał widzów do wybuchu śmiechu. (VI)
do kogo?	do	G.	Policjanci doprowadzali zatrzymanych do <i>prokuratora</i> . (I)
dokąd?	do	G.	Doprowadzano wodę do pobliskich wsi. (IV)
gdzie?	na	A.	Strażnicy doprowadzali ich na salę rozpraw. (I)
kogo?	–	A.	Policja doprowadzała <i>podejrzanych</i> do sali rozpraw. (I/II)
skąd?	z / ze	G.	Codziennie doprowadzam moją córeczkę do szkoly. (I) Jej postępkie doprowadzały mnie do rozpaczys. (VI) Podczas awarii doprowadzano prąd z generatora. (III)

INNE POŁĄCZENIA

doprowadzać + przysłówka

→ Doprowadzać codziennie / szybko / zawsze itp.
(I–VI)

doprowadzać do tego + że

→ Doprowadzał do tego, że ludzi się buntowali. (VI)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. docierać do określonego miejsca • prowadzić kogoś / coś dokąd • przyprowadzać kogoś / coś gdzieś • przywodzić kogoś / coś do celu • wieść kogoś / coś [również w 3. osobie]
- II. eskortować kogoś • konwojować kogoś
- III. dostarczać czegoś • umożliwiać dopływ czegoś
- IV. instalować coś • podłączać coś • przyłączać coś
- V. dochodzić do pewnego punktu / etapu jakiegoś procesu • kończyć jakiś odcinek pracy
• kontynuować coś • przygotowywać coś • realizować coś • wykonywać część zamierzzonego zadania • zmierzać do zakończenia jakiegoś działania
- VI. **przenośnie:** powodować coś • przyprawiać kogoś o coś • stawać się przyczyną czegoś
• wprawiać kogoś w coś • wywoływać u kogoś pewne reakcje

90. DORABIAĆ SIĘ*

NDK

[kto?]

czego? • czym? • na czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czego?	–	G.	Polacy za granicą dorabiali się <i>wielkich fortun</i> . Latami dorabiał się <i>tytułu</i> , którym teraz się szczerzy.
czym?	–	I.	Dorabialiśmy się <i>możolną pracą</i> przez całe życie.
na czym?	na	L.	On od dawna dorabia się <i>na nieuczciwym handlu</i> .

INNE POŁĄCZENIA

dorabiać się + przysłówek

→ Dorabiać się *nieuczciwie* / *szynko* / *uczciwie*.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

dochodzić do czegoś • osiągać coś • stawać się bogatszym • uzyskiwać coś • wypracowywać sobie coś • wzbogacać się • zbiać majątek • zdobywać coś staraniem / pracą • zmierzać do wzbogacenia się [również w zn. osiągać coś niematerialnego]

* Częściej w połączeniu z czasownikiem dokonanym *dorobić się*, zwłaszcza w połączeniach takich jak: *dorobić się majątku, fortuny, samochodu, własnego mieszkania, domu, kilkorga dzieci, szacunku, autorytetu, stanowiska* itp.

91. DORADZAĆ

NDK

[kto?]

co? • komu? • w czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Po śmierci męża wszyscy doradzali jej <i>wyjazd za granicę</i> .
komu?	–	D.	Lekarze doradzali otyłym pacjentom <i>zmianę diety</i> . Ojciec zawsze doradzał <i>mi</i> , jak mam postępować w życiu.
w czym?	w	L.	On zawsze doradza nam <i>w sprawach finansowych</i> .

INNE POŁĄCZENIA

doradzać + przysłówek

→ Doradzać *fachowo* / *głupio* / *mądrze* / *skutecznie* itp.

doradzać + co / jak

→ Doradzać, co ktoś powinien zrobić.

→ Doradzać, jak powinien ktoś postępować.

doradzać + żeby / aby / by < >

tryb życzący

→ Zawsze doradzała mi, żeby opuścił ten kraj.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

dawać komuś radę • podawać komuś właściwy sposób postępowania • radzić komuś • służyć komuś radą • udzielać komuś porady • wskazywać komuś sposób postępowania • zwracać się do kogoś z radą

90

–

91

92. DORASTAĆ

NDK

[kto? • co?]

czym? • do czego? • do kogo? • kogo? • komu? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Ten poeta dorasta <i>geniuszem</i> wielkim wieszczyom. (III)
do czego?	do	G.	Synowie dorastali <i>do wzrostu</i> ojca. (I) Krzewy szybko dorastały <i>do wysokości</i> jednego metra. (I) Moi wnuczki dorastają <i>do wieku młodzieńczego</i> . (II) Syn dorasta <i>do poziomu intelektualnego</i> kolegów. (III)
do kogo? kogo? komu?	do – –	G. D.	Powoli dorastał <i>do swoich kolegów</i> . (I/III) Synowie szybko dorastali <i>ojca</i> . (III) Nikt nie dorasta <i>temu geniuszowi</i> talentem. (III)

INNE POŁĄCZENIA

dorastać + przysłówka
dorastać – bez dopełnienia

- Dorastać *powoli / szybko*. (I/II)
- On szybko *dorasta*. (I/II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. osiągać wzrost • rosnąć • rozwijać • uzyskiwać pewną wysokość • wzrastać [zwykle o roślinach]
- II. dojrzewać • dorośleć • mążnieć • osiągać odpowiedni wiek / pełnoletniość • poważnieć • stawać się dorosłym / zdolnym do pewnych działań • zbliżać się do wieku dojrzałego
- III. **przenośnie:** doganiać kogoś pod jakimś względem • dorównywać komuś pod jakimś względem • dosiągać czymś • dościgać kogoś • dotrymywać komuś kroku [często z przeczeniem *nie*]

93. DORECZAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • komu? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Poczta codziennie doręcza <i>przesyłki</i> .
komu?	–	D.	Listonosz codziennie doręcza <i>korespondencję</i> . Doręczano <i>wszystkim obywatelom</i> biuletyny wyborcze.

INNE POŁĄCZENIA

doreczać + przysłówka

- Doręczać *codziennie / regularnie / rzadko / szybko itp.*

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

dawać coś adresatowi • dostarczać coś komuś • oddawać coś komuś do rąk • przekazywać coś komuś do rąk • przynosić (na miejsce przeznaczenia) • wręczać coś komuś

94. DOSKONALIĆ SIĘ

NDK

[kto?]

gdzie? (w czym?) • u kogo? • w czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
gdzie?	w	L.	Chcieli doskonalić się <i>w najlepszych uniwersytetach</i> .
u kogo?	u	G.	Marzę o tym, aby się doskonalić <i>u rosyjskich mistrzów</i> .
w czym?	w	L.	Studenci doskonalały się <i>w grze</i> na instrumentach. Chcę doskonalić się <i>w jeździe</i> na nartach.

93
–
95

INNE POŁĄCZENIA

doskonalić się + przysłówek

→ Doskonalić się *duchowo / muzycznie / naukowo / wewnętrznie / zawodowo*.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

ćwiczyć się • dążyć do doskonałości • dochodzić do doskonałości • doskonalić samego siebie • robić postępy • stawać się lepszym / doskonalszym • zdobywać coraz lepsze umiejętności

95. DOSTARCZAĆ*

NDK

[kto? • co?]

co?* • czego?* • gdzie? (do czego? / na co?) • kogo? • komu? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?*	–	A.	Zawsze dostarczają tutaj <i>świeży chleb</i> .* (I) On dostarcza nam <i>ciekawe wiadomości</i> . (I) W tej dzielnicy dostarczają <i>mleko</i> do domów. (I) Dostarczamy <i>kosmetyki</i> do prywatnych odbiorców. (I)
czego?*	–	G.	To urządzenie dostarcza <i>wodę</i> do gospodarstw. (II) Codziennie dostarczają <i>towarów</i> do sklepów.* (I) Producenci dostarczają <i>owoców</i> do produkcji wina. (I)
gdzie?	do	G.	Dobra kolacja dostarcza <i>przyjemności</i> . (II) Niektóre zwierzęta dostarczają nam <i>mleka</i> . (II) Rolnicy dostarczają <i>do supermarketów</i> świeże <i>owoce</i> . (I)
	na	A.	Autobusy dostarczają pasażerów <i>na lotnisko</i> . (I)

kogo?	–	A.	Dostarczamy <i>pasażerów</i> na lotnisko. (I)
komu?	–	D.	Dostarczamy nisko <i>opłacanych robotników</i> . (III) Za każdym razem artysta dostarczał <i>nam</i> wielu emocji. (II) Życie codzienne dostarcza <i>im</i> wielu niespodzianek. (II) Życie dostarcza <i>pisarzom</i> wielu tematów. (II) Owoce i warzywa dostarczają <i>mi</i> wielu witamin. (II)

INNE POŁĄCZENIA

dostarczać + przysłówek

→ Dostarczać *regularnie / rzadko / systematycznie* itp. (I)**NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

- I. doprowadzać coś • doręczać coś • dostawiać coś • dowozić coś • nadyszać coś • oddawać coś do czystych rąk • podawać coś komuś • podsyłać coś komuś • przesyłać coś komuś • przynosić coś komuś • przyprowadzać coś komuś • przywozić coś komuś • roznosić coś • rozwozić coś • wręczać coś komuś • zanosić coś do kogoś / gdzieś • zaopatrywać coś [również w 3. osobie]
 II. dawać komuś • nastręczać komuś • przekazywać coś komuś • stawać się podstawą / źródłem czegoś • stwarzać coś • udzielać czegoś [również w 3. osobie]
 III. sprawdzać kogoś

* UWAGA: Czasownik *dostarczać* jak i jego odpowiednik dokonany *dostarczyć* mogą się łączyć z rzeczownikiem w dopełniaczu lub bierniku, zależnie od typu rzeczownika. W dopełniaku muszą wystąpić rzeczowniki abstrakcyjne, np. *dostarczać / dostarczyć przyjemności, wzruszeń, powodów do czegoś*. W bierniku używamy rzeczowników konkretnych w liczbie pojedynczej, np. *dostarczać / dostarczyć przesyłkę do adresata, samochód do warsztatu*. Natomiast nazwy substancji, materiałów itp., a także rzeczowniki konkretne w liczbie mnogiej mogą wystąpić zarówno w dopełniaku, jak i w bierniku, przy czym zgodnie z tradycją użycie dopełniacza sygnalizuje, że nie wszystko, co nazwane rzeczownikiem, jest objęte czynnością nazwaną przez czasownik. Tradycyjne rozróżnienie partytywnej funkcji dopełniacza i niepartytywnej funkcji biernika ulega dziś zatarciu w języku polskim i coraz częściej biernik jest używany zamiast dopełniacza bez względu na znaczenie zdania (wyjaśnienie na podstawie Słownika wyrazów kłopotliwych, s. 80).

96. DOSTAWAĆ*

NDK

[kto? • co?]

co?** • czego?*** • czym? • dokąd? (do czego?) • gdzie? (w czym?) • kogo?
 • od czego? • od kogo? • po czym? • przez co? • u kogo? • w co? • za co?
 • z czego? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?**	–	A.	Zawsze dostaję <i>drogie prezenty</i> na imieniny.** (I) Dopiero pod koniec miesiąca dostaję <i>wynagrodzenie</i> . (I) Będąc dzieckiem, często dostawalem <i>lanie</i> od ojca. (III)
czego?***	–	G.	Zwykle dostaję <i>mąki</i> z najlepszych młynów.*** (I) Czy zawsze dostajecie <i>kawę</i> po posiłku? (I)

czym?	–	I.	Rokrocznie jesienią dostawałem <i>okropnego kataru</i> . (II) Córka już dwa razy w tym roku dostawała <i>grypy</i> . (II) Czy ludzie dostają w tym kraju <i>jakichś chorób</i> ? (II) Dostawali rękami <i>owoców wiszących</i> na drzewach. (IV)
dokąd? / do czego?	do	G.	W dzieciństwie dostawałem często <i>pasem</i> od ojca. (III) W tym niskim pokoiku dostawałem <i>głowę</i> sufitu. (IV)
gdzie? kogo?	w –	L. A.	Konary drzewa dostawały <i>do dachu</i> . (IV) Kiedy byłem mały, dostawałem tylko <i>do stołu</i> . (IV) Z tej drabiny dostawałem zawsze <i>do czubka</i> drzewa. (IV) Zawsze dostawałem <i>w tym hotelu</i> piękny pokój. (I) Dostajemy żywcem <i>wszystkich uciekinierów</i> . (I) Drugi raz dostajemy <i>tego przestępca</i> w swoje ręce. (IV)
od czego?	od	G.	Dostaję <i>od oszczędności</i> wysokie oprocentowanie. (I)
od kogo?	od	G.	Czasami dostaję <i>od szefa</i> niewielką premię. (I) Często dostaję upomnienia <i>od ojca</i> . (I) W dzieciństwie często dostawałem lanie <i>od</i> <i>rodziców</i> . (III)
po czym?	po	L.	Dostawał plam na twarzy <i>po każdym przepiciu</i> . (II) Zawsze dostawali nieźle <i>po plecach</i> od policji. (III)
przez co? u kogo? w co?	przez u w	A. G. A.	Nieraz dostawałem <i>przez plecy</i> od ojca. (III) Czy klienci dostają <i>u pani</i> zezwolenia? (I) (pot.) Często dostawałem od policjantów palkami <i>w głowę</i> . (III)
za co?	za	A.	Dostaję nagrody <i>za dobre wyniki</i> w szkole. (I) Dostawałem bicie od ojca nawet <i>za małe</i> <i>przewinienia</i> . (III)
z czego?	z / ze	G.	Zawsze dostawalem dobre oceny <i>z matematyki</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

dostawać + przysłówek

→ Dostawać często / systematycznie / szybko itp.
(I–III)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. brać coś w posiadanie • dziedziczyć coś • nabywać coś • obejmować coś w posiadanie
 - odbierać coś • otrzymywać coś • pobierać coś • przyjmować coś • uzyskiwać coś • wchodzić w posiadanie czegoś • zdobywać coś
- II. być opanowywanym przez jakąś chorobę • lapać coś • nabawiać się czegoś • przeziębiać się
 - zaczynać chorować na coś • zapadać na jakąś chorobę • zarazić się czymś
- III. być bitym / karanym • być uderzonym / trafionym / ranionym itp. • otrzymywać cios / uderzenie itp.
- IV. dosiągać czegoś • dotykać czegoś • sięgać gdzieś [zwykle w 3. osobie]

* W znaczeniu *otrzymywać coś z pewnym trudem, z pewnymi zabiegami / osiągać coś* oraz innych znaczeniach częściej używamy czasownika dokonanego *dostać*, np. *dostać staranne wychowanie, dostać*

tytuł barona lub profesora, dostać dobrze płatną pracę / posadę, dostać promocję, dostać parę lat więzienia, dostać kogoś w swoje ręce, dostać języka itp.

** W połączeniu z biernikiem – kiedy chodzi o całość.

*** W połączeniu z dopełniaczem – kiedy chodzi o część z jakiejś całości.

97. DOSTAWAĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

czym? • do kogo? • gdzie? (do czego? / na co?) • komu? • od kogo? • pod co?
• przez co? • za co? • z czego? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Na drugą stronę rzeki dostajemy się zawsze <i>barką</i> . (II)
do kogo? gdzie?	do	G.	Wierni dostają się <i>do papieża</i> po wielu zabiegach. (II)
	do	G.	Zwykle dostawaliśmy się <i>do schroniska</i> z przygodami. (II)
gdzie? / do czego?	do	G.	Często żołnierze dostawali się <i>do niewoli</i> . (II)
gdzie? / na co?	na	A.	Myszy dostają się <i>do tegorocznych zbiorów</i> na strychu. (III)
	–	D.	Po egzaminie wstępny dostawali się <i>do liceum</i> . (III)
komu?	–		Turyści dostawali się <i>na wieżę</i> przez wąskie wejście. (II)
			Wielu naszych absolwentów dostaje się <i>na studia</i> . (III)
			Medale na olimpiadzie dostają się często <i>Rosjanom</i> . (I)
od kogo? pod co?	od	G.	Zawsze dostaje <i>mi</i> się najgorsze zajęcie. (I)
	pod	A.	Dostawało <i>mi</i> się od ojca za złe wyniki w szkole. (IV)
przez co? za co? z czego?	przez	A.	Dostawało nam się <i>od rodziców</i> za bójki. (IV)
	za	A.	Zwierzęta często dostawały się <i>pod kola</i> samochodów. (II)
	z / ze	G.	Lisy dostawały się <i>przez dziurę</i> do kurnika. (II)
			W dzieciństwie dostawało nam się <i>za złe stopnie</i> . (IV)
			Zawsze dostają mu się <i>z obiadu</i> najlepsze kęski. (I)

INNE POŁĄCZENIA

dostawać się + przysłówek

→ Dostawać się często / rzadko / zwykle itp. (I/II, IV)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. być komuś danym • być przez kogoś zdobytym • przypadać komuś w udziale • stawać się czyjąś własnością • zostawać czyjąś własnością [zwykle w 3. osobie]
- II. docierać do jakiegoś celu • spotykać się z kimś • trafić na coś / gdzieś • wchodzić gdzieś • wpadać gdzieś
- III. być przyjmowanym na coś / do czegoś • osiągać to, co się chciało • zostawać przyjmowanym / akceptowanym
- IV. **potocznie:** być ganionym przez kogos • ponosić konsekwencje [tylko w 3. osobie, w użyciu nieosobowym]

98. DOSTRZEGAĆ

NDK

[któ?]

**co? • gdzie? (w czym?) • kogo? • mimo czego? • przez co? • u kogo? • w czym?
• w kim? • jak?**

98
–
99

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Dostrzegam <i>zmiany</i> w systemie zarządzania firmą. (I) Dostrzegam <i>zmęczenie</i> ludzi polityką. (I) Od lat dostrzegał <i>brak</i> logiki w jej rozumowaniu. (II)
gdzie?	w	L.	Dostrzegam go nawet <i>w tłumie</i> ludzi. (I)
kogo?	–	A.	Dostrzegała <i>każdego człowieka</i> z dużej odległości. (I)
mimo			
czego?	mimo	G.	Dostrzegała <i>wszystko mimo mroku</i> . (I)
przez co?	przez	A.	Dostrzegał <i>przez lornetkę</i> coraz piękniejsze szczyty. (I)
u kogo?	u	G.	Lekarz dostrzegał <i>u pacjenta</i> symptomy nowych chorób. (I)
w czym?	w	L.	Dostrzegała <i>u niego</i> coraz więcej siwych włosów. (I)
w kim?	w	L.	Krytycy dostrzegali <i>w tej powieści</i> wyjątkowe walory językowo-stylistyczne. (I/II) Dostrzegała <i>w nim</i> genialnego muzyka. (I)

INNE POŁĄCZENIA

dostrzegać + przysłówek
dostrzegać + że

- Dostrzegać łatwo / trudno. (I)
- Dostrzegać, że coś się zmienia / dzieje. (I)
- Dostrzegać, że ktoś ma jakieś wady / zalety itp. (II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. kierować uwagę na coś • odnotowywać • odróżniać coś • rozróżniać coś • spostrzegać coś
• widzieć coś • zauważać coś

II. **przenośnie:** odnotowywać w świadomości • uświadamiać sobie • zwracać na coś uwagę

99. DOSZUKIWAĆ SIĘ

NDK

[któ?]

czego? • u kogo? • w czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czego?	–	G.	Trudno doszukiwać się <i>logiki</i> w tym niespójnym tekście. Dlaczego doszukujesz się ciągle <i>wad</i> w moim charakterze?
u kogo?	u	G.	Czy musisz doszukiwać się <i>u ludzi</i> wyłącznie wad?
w czym?	w	L.	Czego doszukujecie się <i>w tej deklaracji</i> ? Doszukiwał się <i>w jej oczach</i> miłości. Doszukiwał się <i>w jej twarzy</i> podobieństwa do zmarłej żony.

INNE POŁĄCZENIA

doszukiwać się + przysłówek

→ Doszukiwać się ciągle / długo / uporczywie itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

docierać do czegoś ukrytego • dopatrywać się czegoś • odnajdywać coś • szukać czegoś • wykrywać coś • znajdować coś

100. DOŚWIADCZAĆ

NDK

[kto? • co?]

czego? • kogo? • na czym? • na kim? • od kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czego?	–	G.	Po jej śmierci doświadczałem jedynie <i>pustki</i> . (I) W czasie emigracji ludzie doświadczały <i>trudów</i> życia. (II)
kogo?	–	A.	Doświadczano <i>nowych metod</i> na żywych organizmach. (II)
na czym?	na	L.	Życie okropnie doświadczało <i>tych ludzi</i> . (I)
na kim?	na	L.	Od lat doświadczano <i>na zwierzętach</i> nowych lekarstw. (II)
od kogo?	od	G.	Doświadczano <i>na pacjentach</i> nowych metod leczenia. (II)
			W moim życiu doświadczałem <i>od kolegów</i> wiele dobra. (I)

INNE POŁĄCZENIAdoświadczać + przysłówek
doświadczać + że→ Doświadczать bolesnie / ciężko / okropnie itp. (I)
→ Doświadczać, że coś np. się zmienia. (I)**NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

- I. być uczestnikiem czegoś • czuć coś • doznawać czegoś • mieć wewnętrzne uczucie czegoś
 • odczuwać coś • przebywać coś • przechodzić przez coś • przekonywać się o czymś
 • przeżywać coś • umacniać się w przekonaniu • zaznawać czegoś • znosić coś • zyskiwać pewność o czymś
- II. eksperymentować na czymś / na kimś • narażać kogoś na coś • poddawać kogoś próbie
 • próbować coś robić na kimś / na czymś • sprawdzać kogoś / coś • testować kogoś / coś
 • weryfikować kogoś / coś • wypróbowywać kogoś / coś • wystawiać kogoś na coś [również w 3. osobie]

101. DOTYCZYĆ*

NDK

[co?]

czego? • kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czego?	–	G.	Rozmowy dotyczyły <i>rozszerzenia</i> Unii Europejskiej. Wystawa dotyczyła wyłącznie <i>malarstwa</i> XX wieku.

kogo?	–	G.	Sprawy rodzinne dotyczą wyłącznie członków rodziny. Problemy związane z aborcją dotyczą <i>wszystkich kobiet</i> .
--------------	---	----	---

INNE POŁĄCZENIA*dotyczyć* + przysłówek

→ Dotyczyć bezpośrednio / pośrednio / wyjątkowo / wyłącznie.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

być związanym z kimś / z czymś • mieć związek z kimś / z czymś • obchodzić kogoś • obejmować swym zakresem • obowiązywać w stosunku do kogoś / do czegoś • odnosić się do czegoś • stosować się do czegoś • traktować o czymś • tyczyć • tyczyć się • wiązać się z czymś [tylko w 3. osobie]

* Również w połączeniu z imiesłowem przymiotnikowym czynnym *dotyczący*, -a, -e itd.

102. DOTYKAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czego? • czym? • kogo? • jak?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Powodzie często dotykały <i>to miasteczko</i> .* (III) Kleski suszy często dotykały <i>ten region</i> .* (III)
czego?	–	G.	Ciągle dotykał <i>ropiącej rany</i> na wardze. (I) Dotykam ręką <i>zimnego kaloryfera</i> . (I) Delikatnie dotykał <i>ręki</i> swojej dziewczyny. (I) Konary drzew dotykały <i>naszych głów</i> . (I) Dlaczego ciągle dotykaszt <i>moich rzeczy</i> ? (II) W dyskusjach starał się dotykać <i>ważnych problemów</i> . (IV)
czym?	–	I.	Ciemne chmury dotykały <i>linii horyzontu</i> . (VI) Ulica, przy której mieszkam, dotyka <i>pięknego parku</i> . (VI)
kogo?	–	G.	Pola winorośli dotykały <i>brzegów jeziora</i> . (VI) Dotykała dziecka <i>dlonią</i> , aby sprawdzić temperaturę. (I) Dotykaszt mnie <i>swymi posądzaniami</i> . (III) Był tak wysoki, iż dotykał <i>głową</i> sufitu. (VI) Niewidomy dotykał <i>osoby towarzyszącej</i> , aby nie upaść. (I) Bezrobocie dotyka również <i>ludzi wykształconych</i> . (V)
	–	A.	Złośliwa krytyka zawsze dotyka <i>mnie głęboko</i> .* (III) Ciężkie choroby często <i>nas dotykają</i> .* (III) Zawsze dotykaly <i>ją</i> ironiczne uwagi koleżanek.* (III)

INNE POŁĄCZENIA*dotykać* + przysłówek

→ Dotykać czule / delikatnie. (I)

→ Dotykać bardzo / boleśnie / głęboko. (III)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. chwytać coś • chwytać się czegoś • doprowadzać do kontaktu z kimś / z czymś • dorykać się czegoś • macać coś • obmacywać coś • ocierać się o coś • pocierać się • przybliżać coś do czegoś • stykać się z czymś • trącać coś • zbliżać rękę / palce itp. do czegoś [w zn. fizycznym; również w 3. osobie]
- II. przekladać coś • ruszać coś
- III. bulwersować kogoś • denerwować kogoś • jatrzyć coś • krzywdzić kogoś • obrażać kogoś • oburzać kogoś • ranić kogoś • rozdrażniać kogoś • sprawiać komuś przykrość • urażać kogoś • uwlaścić komuś • wyrządzać szkodę [tylko z rzecznikami osobowymi]; również: dopadać kogoś • nadarzać się • nawiedzać kogoś / coś • panować • przytrafić się komuś / czemuś • spadać na kogoś / na coś • spotykać kogoś / coś • zdarzać się w [zwykle w 3. osobie]; o chorobach, klęskach, nieszczęściach]
- IV. **przenośnie:** napomynać o czymś • podejmować jakiś temat w rozmowie • poruszać jakiś temat w rozmowie • wspominać o czymś • zahaczać o coś
- V. dotyczyć kogoś • mieć związek z kimś / z czymś • odnosić się do czegoś / do kogoś • stawać się udziałem kogoś • wiązać się z kimś / z czymś [tylko w 3. osobie]
- VI. dochodzić do czegoś • dosiągać czegoś • graniczyć z czymś • opierać się na czymś • przylegać do czegoś • rozciągać się aż do czegoś • sąsiadować z czymś • sięgać do jakiejś granicy / do czegoś • stykać się z czymś [tylko w 3. osobie]

* Połączenie z biernikiem tylko w znaczeniu III – *sprawiać przykrość, wyrządzać szkodę, nadarzać się, spadać na kogoś / na coś.*

103. DOWIADYWAĆ SIĘ

NDK

[kto?]

czego? • gdzie? (w czym?) • o co? • o czym? • o kim? • o kogo? • od kogo? • skąd? (z czego?) • u kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czego?	–	G.	Stopniowo dowiadywałem się <i>prawdy</i> o tym człowieku. (I)
gdzie?	w	L.	Codziennie z gazet dowiaduję się <i>nowych rzeczy</i> . (I) Dowiadywalem się <i>w kościele</i> o znaczeniu religii. (I) Dowiadywalem się <i>w różnych miejscach</i> o ten sprzęt. (II)
o co?	o	A.	Dowiadywalem się <i>o stan</i> zdrowia mojego ojca. (I) Rodzice dowiadywali się <i>o przebieg</i> procesu brata. (II)
o czym?	o	L.	Dowiadywałem się ostatni <i>o tym</i> , co się działo w pracy. (I)
o kim?	o	L.	Dowiadywałam się <i>o tanich mieszkaniach</i> z gazet. (I) Dowiadywałem się <i>o mom kolezce</i> ciekawych nowin. (I)
o kogo?	o	A.	Dowiadywała się ciągle <i>o chorą babcię</i> . (I) Od kilku dni dowiadywałem się <i>o nią</i> wszędzie. (II)
od kogo? skąd? / z czego?	od	G.	O życiu innych dowiadywaliśmy się <i>od sąsiadów</i> . (I)
u kogo?	z / ze	G.	O wynikach wyborów dowiadywaliśmy się <i>z telewizji</i> . (I) Dowiadywalem się <i>z tych książek</i> ciekawych rzeczy. (I)
	u	G.	Dowiadywaliśmy się <i>zawsze u sąsiadów</i> o podwyżkach. (I)

INNE POŁĄCZENIA

dowiadywać się + przysłówek

→ Dowiadywać się codziennie / przypadkowo / stopniowo / telefonicznie itp. (I)

dowiadywać się + że

→ Dowiadywałem się, że coś się dzieje. (I/II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. być informowanym o czymś • otrzymywać wiadomości / informacje / wieści o czymś / o kimś
• słyszeć coś • uzyskiwać informacje / wiadomości o czymś / o kimś
- II. dopytywać się o coś • informować się • pytać o coś • pytać się o coś • rozpytywać się
• wypytywać się • zapytywać o coś • zasięgać informacji • zbierać informacje • zdobywać informacje

104. DOWODZIĆ

NDK

[któ? • co?]

czego? • czym? • kim? • komu? • jak?

103

–

104

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czego?	–	G.	Przez dwie godziny dowodził <i>zasadności</i> zarzutów. (I) Apetyt tej kobiety dowodził <i>powrotu</i> do zdrowia. (II) Ciągle pomyłki dowodzą <i>wadliwości</i> programu. (II) Twoje słowa dowodzą wyłącznie <i>nienawiści</i> . (II) Ślady krwi na śniegu dowodziły <i>obecności</i> mordercy. (II)
czym?	–	I.	Dowodził nam umiejętności dyskusji <i>celnymi</i> <i>ripostami</i> . (I) Dowodziła nam wszystkiego <i>swoją szczerością</i> . (II) Od lat dowodził <i>grupą</i> saperów. (III)
kim?	–	I.	Szef batalionu dowodził <i>batalionem</i> piechoty. (III) Miejscowy szef bandy dowodził <i>nieletnimi chłopcami</i> . (III)
komu?	–	D.	Długo dowodziłem <i>ekspertom</i> , że mam rację. (I)

INNE POŁĄCZENIA

dowodzić + przysłówek

→ Dowodzić *racjonalnie* / *rzeczowo* / *sensownie* / *spokojnie* itp. (I)

→ Dowodzić *mądrze* / *sprawnie* / *sprytnie*. (III)

dowodzić + że

→ Dowodzić (komuś), że coś jest sensowne / zasadne. (I)

→ Dowodzić, że ktoś ma rację / nie ma racji. (I)

→ Otwarte okna dowodzą, że ktoś tu mieszka. (II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. argumentować • dokumentować coś czymś • dostarczać dowodów • perswadować • popierać coś dowodami • przekonywać o czymś • przytaczać dowody • udowadniać coś • uzasadniać coś • wykazywać prawdziwość czegos
- II. być dowodem / objawem / oznaką czegoś • okazywać • oznaczać coś • pokazywać coś • przemawiać za czymś • stawać się oznaką czegoś • świadczyć o czymś • ujawniać coś [tylko w 3. osobie]
- III. dyrygować czymś • kierować kimś / czymś • komenderować kimś • przewodniczyć czemuś • przewodzić komuś • rządzić kimś • stać na czele czegoś • sterować czymś [dotyczy wojska, zbiorowiska ludzi itp.]

105. DOWOZIĆ

NDK

[kto?]

- co? • czym? • do kogo? • dokąd? (do czego?) • gdzie? (na co?) • kogo?
• komu? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Regularnie dowoziłem <i>owoce i warzywa</i> na targ.
czym?	–	I.	Dowozili pasażerów <i>autobusami</i> na lotnisko.
do kogo?	do	G.	Cztery razy na tydzień dowoziliśmy córeczkę <i>do babci</i> .
dokąd? / do czego?	do	G.	Codziennie dowożę pieczywo <i>do restauracji</i> .
gdzie?	na	A.	Robotnicy dowozili <i>na budowę</i> materiały budowlane.
kogo?	–	A.	Zawsze dowoziliśmy nasze dzieci <i>na kolonię</i> .
komu?	–	D.	Codziennie dowoziliśmy dzieci do szkoły. Raz na tydzień dowożono <i>nam</i> benzynę do bazy.

INNE POŁĄCZENIA

dowozić + przysłówek

- Dowozić *bezpiecznie / natychmiast / regularnie / szybko / wygodnie* itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- dosłarczać czegoś • przywozić coś • transportować coś • wieźć coś / kogoś do określonego miejsca
• zwozić coś / kogoś

106. DOZNAWAĆ*

NDK

[kto?]

- czego? • od kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czego?	–	G.	Wiele razy w życiu doznawałem <i>zawodu</i> . Przed egzaminami doznawałem <i>uczucia strachu</i> . W czasie meczu piłkarze doznawali <i>obrażeń ciała</i> . Doznawałem coraz więcej pomocy <i>od ludzi</i> . Doznaję <i>od ciebie</i> samych przykrości. Zawsze doznawała wiele dobrego <i>od obcych ludzi</i> .
od kogo?	od	G.	

INNE POŁĄCZENIA

doznawać + przysłówek

- Doznawać *często / stale / zawsze* itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- doświadczać czegoś • mieć jakieś wewnętrzne uczucie • mieć świadomość czegoś • odczuwać coś • przeżywać coś • zaznawać czegoś

* Tylko w odniesieniu do przeżywanych wrażeń psychicznych i fizycznych. Połączenia z rzeczownikami odczasownikowymi są uważane za niepoprawne.

107. DRUKOWAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • gdzie? (w czym? / za czym?) • na czym? • w czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Dobre wydawnictwa drukują <i>ambitne książki</i> . (I) Maszyna drukuje <i>tytuły dokumentów</i> . (I) Urządzenie drukowało <i>ozdobne znaki</i> na papierze. (I) Chciałbym drukować <i>artykuły</i> w uznanym czasopiśmie. (II)
gdzie?	w	L.	Wszystkie gazety codzienne drukujemy <i>w Polsce</i> . (I)
na czym?	za	I.	Niektóre publikacje drukujemy <i>za granicą</i> . (I)
na czym?	na	L.	Albumy wydawnictwa drukują <i>na papierze czerpanym</i> . (I)
w czym?	w	L.	Poeci drukują swoje wiersze <i>w różnych czasopismach</i> . (II)

INNE POŁĄCZENIA

drukować + przysłówek

→ Drukować *powoli / szybko* itp. (I)→ Drukować *ciągle / często / dużo* itp. (II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. odbierać tekst • powiełać • tloczyć • wykonywać odbitki • wytaczać coś
 II. oddawać coś do druku • ogłaszać coś drukiem • publikować coś • rozpowszechniać coś drukiem • wydawać coś • zamieszczać coś w czymś / gdzieś

108. DYKTOWAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • komu? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Nauczycielka dyktuje nam <i>temat lekcji</i> . (I) Tylko sędzia może dyktować <i>rzuty karne</i> . (II)
komu?	–	D.	Wolny rynek dyktuje <i>ceny</i> . (III) Dyktuj <i>mi</i> ten tekst powoli! (I) Powiedz, co dyktuje <i>ci</i> serce. (II) Banki dyktują <i>klientom</i> warunki udzielenia kredytu. (III) Serce dyktuje <i>mi</i> zupełnie coś innego niż ty mówisz. (III)

INNE POŁĄCZENIA

dyktować + przysłówek

→ Dyktować *powoli / szybko / wolno / wyraźnie* itp. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. mówić piszącemu, co ma pisać • odczytywać głośno tekst • przekazywać głośno jakiś tekst
 II. dawać wskazówki / rady • nakazywać • podsuwać coś • radzić • udzielać rad • wskazywać • zalecać
 III. narzucać • wymuszać coś na kimś

109. DYSKUTOWAĆ

NDK

[kto?]

- co?* • gdzie? (na czym? / w czym?) • nad czym?* • o czym?* / (na temat czego?*)
• o kim? / (na temat kogo?) • z kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?*	–	A.	Długo dyskutowaliśmy <i>nową propozycję ministra</i> .*
gdzie?	na	L.	Lubił dyskutować <i>na zebraniach</i> z młodzieżą.
	w	L.	Posłowie dyskutują <i>w sejmie</i> nowe projekty ustaw.
nad czym?*	nad	I.	Posłowie dyskutowali <i>nad projektem budżetu</i> .*
o czym?*	o	L.	Z ogromną przyjemnością dyskutowaliśmy <i>o literaturze</i> .*
na temat czego?*	na temat	G.	Z zapalem dyskutowali <i>na temat literatury baroku</i> .*
o kim?	o	L.	Wieczorami rodzice dyskutowali <i>o swoich dzieciach</i> .
na temat kogo?	na temat	G.	Ciągle dyskutowali <i>na temat swojego syna</i> .
z kim?	z / ze	I.	Lubiłem dyskutować <i>z moim profesorem</i> o poezji.

INNE POŁĄCZENIA

dyskutować + przysłówka

- Dyskutować bezprzedmiotowo / często / długo / gorąco / krótko / namiętnie / zawiście / zazarcie itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

debatować • naradzać się • obradować • omawiać coś • poddawać coś pod dyskusję • prowadzić rozmowy / dyskusje • radzić nad czymś • rozprawiać • roztrząsać jakiś problem / sprawę • rozważać coś • spierać się o coś • wymieniać poglądy / opinie na jakiś temat lub o czymś

* Dyskutować co? / o czym? / nad czym? / na temat czego? – połączenia alternatywne: *dyskutowejmy propozycję ministra* (+ A.) albo *o propozycji ministra* (o + L.) albo *nad propozycją ministra* (nad + L.) albo *na temat propozycji ministra* (na temat + G.).

110. DZIAŁAĆ

NDK

[kto? • co?]

- czym? • jako kto? • na co? • na kogo? • od kiedy? • po czym? • w czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Na niektóre metale działamy <i>kwasami</i> . (III)
jako kto?	jako	N.	Od lat działał tutaj <i>jako administrator</i> . (I)
na co?	na	A.	Morskie powietrze dobrze działa <i>na drogi oddechowe</i> . (III)
na kogo?	na	A.	Te lekarstwa dobrze działają <i>na mnie</i> . (III)
od kiedy?	od	G.	Słoneczna pogoda działała <i>na nią uspokajająco</i> . (III)
po czym?	po	L.	Nowa ustawa będzie działać <i>od pierwszego stycznia</i> . (IV)
w czym?	w	L.	Urządzenie działa znakomicie <i>po generalnym remoncie</i> . (II)
			Od lat działa <i>w związkach zawodowych</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

działać + przysłówek

- Działać *ambitnie / bezinteresownie / chaotycznie / energicznie / metodycznie / nerwowo / nieumyślnie / niezależnie / oględzie / rozważnie / solidarnie / spokojnie / sprawnie / szybko / wolno / wspólnie.* (I)
- Działać *kojąco / lepiej / mobilizująco / źle* itp. (II / III)

czasownik + *działać*

- Coś *zaczyna / przestaje działać.* (II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. aktywizować się • być czynnym w jakiejś dziedzinie • czynić coś • prowadzić działalność • przejawiać aktywność • udzielać się w czymś / gdzieś • występować w jakiejś sprawie
- II. być sprawnym • chodzić • funkcjonować • służyć • wykonywać swoje zadanie / czynności [tylko w 3. osobie; o urządzeniach / mechanizmach / aparatach itp.]
- III. mieć wpływ na kogoś / na coś • oddziaływać na kogoś / na coś • powodować reakcję • robić komuś dobrze • skutkować • wpływać na coś / na kogoś • wywierać wpływ na kogoś / na coś • wywoływać jakąś reakcję u kogoś / na kimś • wyzwalać coś
- IV. być aktualnym • dotyczyć czegoś • mieć moc prawną • obowiązywać [tylko w 3. osobie; o ustawach, aktach prawnych, przepisach itp.]

111. DZIELIĆ

NDK

[któ? • co?]

co? • czym? • kogo? • na co? • na kogo? • od czego? • po ile? • (po)między co?
• (po)między kogo? • przez co?* • z kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Matka zawsze dzieliła <i>kawałek</i> mięsa na cztery porcje. (I) Nauczyciel dzielił <i>grupę</i> na mniejsze podgrupy. (II) Stale dzielili <i>dochody</i> z zysków między swoich. (III) Pireneje dzielą <i>Francję</i> od Hiszpanii. (IV) Przez całe życie dzielilem z nią <i>radości i trudy</i> . (VI) Czy umiecie dzielić <i>liczby całkowite</i> przez dwa? (VII)
czym? kogo?	–	I. A.	Dzielił <i>kilofem</i> duże bryły węgla. (I) A teraz dzielimy <i>pierwszoklasistów</i> na grupy. (I) Dlaczego wciąż dzielimy <i>ludzi</i> na bogatych i biednych? (II) Zbyt wiele dzieli <i>nas</i> , abyśmy mogli współpracować. (V) Od lat dzielą <i>nas</i> różnice w poglądach politycznych. (V)
na co?	na	A.	Dzielę jabłko <i>na cztery równe części</i> . (I) Całość dzielimy równo <i>na podzespoły</i> . (I) Słowo <i>wjście</i> dzielimy tylko <i>na dwie części: wejście</i> . (I) Geometra dzielił dużą działkę <i>na mniejsze części</i> . (I/II) Literaturę dzielimy <i>na okresy literackie</i> . (II) Rok dzielimy <i>na dwanaście miesięcy</i> . (II)

na kogo?	na	A.	Ludzi dzielimy <i>na ludzi odważnych i tchórziwych</i> . (II)
od czego?	od	G.	Polskę dzieliła <i>od Europy Zachodniej</i> żelazna kurtyna. (IV)
po ile?	po	L.	Dzieli nas tylko dzień <i>od wyjazdu</i> z domu na wakacje. (IV)
(po)mię- dzy co?	(po)między	A.	Dzieliła cukierki <i>po jednym</i> dla każdego dziecka. (III)
(po)mię- dzy kogo?	(po)między	A.	Łupy dzielili <i>(po)między klany</i> . (III) Od dawna dzielił swój czas <i>(po)między pracę a dom</i> . (VI)
przez co?*	przez	A.	Chłopi często dzielili majątek <i>(po)między synów</i> . (I) Dochód z handlu dzielili <i>między szefów spółki</i> . (III) Od lat dzielił życie <i>między żonę i kochanki</i> . (VI) Umiał dzielić liczby parzyste <i>przez dwa</i> .* (VII)
z kim?	z	I.	Możesz to dzielić <i>przez jakąkolwiek liczbę</i> . (VII) Dzieliłem z nią wszystko to, co dobre i złe. (VI)

INNE POŁĄCZENIA

dzielić + przysłówek

→ Dzielić *niesprawiedliwie / uczciwie* itp. (I/III)**NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

- I. demontować • kawałkować coś • krajać coś • kroić coś • parcelować coś • robić z czegoś kilka części • rozbijać coś na części • rozdrabniać coś • rozkładać całość na części • wyodrębniać jakąś część z całości
- II. dokonywać podziału • klasyfikować coś • porządkować coś • przeprowadzać podział czegoś • systematyzować coś
- III. dawać po trochu / wielu osobom • dystrybuować coś • obdzielać kogoś czymś • przydzielać komuś / czemuś coś • rozdawać coś • rozdysponowywać coś • rozdzielać coś • rozprowadzać coś
- IV. oddzielać coś od czegoś • odgradzać coś • odseparowywać coś / kogoś • rozgraniczać coś od czegoś • rozłączać coś • stwarzać granice między czymś a czymś / kimś [wykł. w 3. osobie]
- V. odróżniać • rozłączać • różnić • uniemożliwiać kontakt
- VI. brać udział w czymś • być razem z kimś • doznawać czegoś wspólnie • korzystać z czegoś wspólnie z kimś • mieć wspólne doświadczenia • partycypować w czymś • przeżywać coś razem • uczestniczyć w czymś • współuczestniczyć w czymś • zajmować się czymś / kimś równolegle
- VII. obliczać iloraz dwu liczb • przyporządkowywać • wyznaczać iloraz dwu liczb

* W znaczeniu VII czasowniki *dzielić / podzielić* w zdaniach o dzieleniu liczb łączą się z przyimkiem *przez*, np. *Teraz dzielimy osiem przez cztery*. W języku potocznym używa się również przyimka *na*, np. *A teraz dzielimy dziesięć na pięć*. Zob. *Słownik wyrazów kłopotliwych*, s. 91.

112. DZIELIĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

czym? • na co? • na kogo? • przez co?* • z kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Każda dobra firma dzieli się <i>zyskami</i> na koniec roku. (III) Dzielił się zawsze <i>swoimi spostrzeżeniami</i> z innymi. (IV) Turyści dzielili się <i>wrażeniami</i> z pobytu w Polsce. (IV)
na co?	na	A.	W Wigilię dzielimy się <i>opłatkiem</i> . (VI) Policjanci dzielili się <i>na dwuosobowe grupy</i> . (I) Wyrazy dzielą się <i>na sylaby</i> . (II) Fabryka dzieliła się <i>na część produkcyjną i socjalną</i> . (II)
na kogo? przez co?*	na przez	A. A.	Ludzie dzielą się <i>na bogatych i na biednych</i> . (II) Liczba dziesięć dzieli się <i>przez dwa, pięć i dziesięć</i> .* (V)
z kim?	z	I.	Dzieliłem się wszystkim <i>z moją matką</i> . (IV)

INNE POŁĄCZENIA

dzielić się + przysłówek

→ Dzielić się *sprawiedliwie / uczciwie* itp. (III)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. być rozkładanym na coś • odlącać się • rozdzielać się
- II. być dzielenym • składać się z czegoś
- III. dawać sobie wzajemnie • obdzielać się wzajemnie • oddawać coś • rozdzielać coś
- IV. informować kogoś o czymś • komunikować sobie coś wzajemnie • przekazywać coś • zwierzać się komuś z czegoś
- V. być całkowitą wielokrotnością jakieś liczby [tylko w 3. osobie]
- VI. składać sobie wzajemnie życzenia okolicznościowe (def. sl.)

* Dzielić na co? / przez co? – w zdaniach o dzieleniu liczb połączenia typu: *Dziesięć dzieli się na pięć*, mają charakter potoczny.

113. DZIĘKOWAĆ*/**

NDK

[kto?]

czym? • komu? • za co? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Za wszystko dziękowała uśmiechem.
komu?	–	D.	Studenci dziękowali swoim profesorom za ich pomoc.
za co?	za	A.	Wszystkim dziękuję za okazaną mi pomoc.

INNE POŁĄCZENIA

dziękować + przysłówek

→ Dziękować *bardzo / gorąco / pięknie / serdecznie* itp.

dziękować + że

→ *Dziękować, że* np. coś zostało zrobione w porę.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

być wdzięcznym • dawać wyraz wdzięczności • składać podziękowanie / podziękowania • wyrażać wdzięczność

* Czasownik *dziękować*:

1. wyraża również w grzecznym sposobie odmowę, np. *dziękuję za kawę* (za + A.),
 2. ma również odcień ironiczny, np. w zdaniu *Dziękuję za taką pomoc* (za + A.), za pomocą którego informujemy, że nie odpowiada nam taki rodzaj dobroci,
 3. oznacza również rezygnację z czegoś, np. w zdaniu *Dziękuję za pracę* (za + A.), *od jutra się zwalniam*,
 4. oznacza również niezadowolenie z kogoś / czegoś, np. *Pani już dziękujemy za prezentację swoich możliwości* (za + A.),
 5. oznacza również obciążenie winą, np. *Za dramatyczną sytuację* (za + A.) w kraju możemy dziękować tylko *ustępującemu rządowi* (+ D.),
 6. wyraża akceptację propozycji, np. Może pan coś przekąsi? – *Dziękuję*, z przyjemnością.
- ** Zob. również rzeczownik *dzięki* (pot.) – używany tylko w mianowniku i bierniku liczby mnogiej w zn. podziękowania, np. *Dzięki ci składam za pomoc, serdeczne dzięki, niezasłużone dzięki, dzięki Bogu, dzięki za wszystko* itp. oraz w zdaniach o ironicznym znaczeniu wypowiedzi, typu: *Dzięki moim pomocnikom znalazłem się za kratkami*. Por. również wykrzyknięcie *dzięki!* wyrażające podziękowania, wdzięczność za coś, w zdaniach typu: *Wreszcie posprzątałeś w domu – Dzięki!*

114. DZIWIĆ SIĘ

NDK

[kto?]

czemu? • komu? • na co? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czemu?	–	D.	Zawsze dziwiłem się <i>postępowaniem</i> tego człowieka. Jeszcze teraz dziwię się <i>tym słowem</i> , które powiedziałeś.
komu?	–	D.	Dziwiła się <i>bratu</i> , że zrezygnował ze studiów.
na co?	na	A.	Dziwię <i>ci się</i> , że to robisz. Zawsze dziwili się <i>na mój widok</i> .

INNE POŁĄCZENIA

dziwić się + przysłówek
dziwić się + że
dziwić się + jak

- Dziwić się *bardzo / często / niezmiernie* itp.
- *Dziwić się, że* nikt nic nie robi / nic się nie dzieje itp.
- *Dziwię się, jak* mogleś tak postąpić.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

być zaskoczonym • dziwować się komuś (przestarz.) • mieć trudności ze zrozumieniem czegoś / z uwierzeniem w coś • nie kryć zdumienia • odczuwać zdziwienie / zdumienie czymś • okazywać zdziwienie czymś • zdumiewać się czymś

115. DZWONIĆ; por. TELEFONOWAĆ – nr 695

NDK

[kto? • co?]

czym? • do kogo? • dokąd? (do czego?) • gdzie? (na co?) • kiedy? (przed czym? / po czym?) • komu? • na co? • na kogo? • po co?* • po kogo?* • skąd? (z czego?) • w co? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Dzwoniła <i>kluczami</i> , zerkając na klientów. (I) Z nudów dzwonił <i>metalowym prętem</i> po butelkach. (III)
do kogo? / dokąd? / do czego?	do	G.	Codziennie dzwonię <i>do rodziców</i> . (II)
gdzie? / kiedy?	na przed	A. I.	Dzwoniłem dwa razy <i>do drzwi</i> i nikt nie otworzył. (I) Od czasu do czasu dzwonię <i>do biura</i> numerów. (I) Od godziny dzwonię <i>na informacje</i> . (I) Motorniczy dzwoni <i>przed zamknięciem</i> drzwi tramwaju. (I)
komu? / na co? / na kogo?	po – na na	L. D. A. A.	Dzwoni do mnie <i>po powrocie</i> z pracy. (I) W tym miejscu cisza dzwoni <i>mi</i> w uszach. (I) Słyszysz, wreszcie woźny dzwoni <i>na przerwę</i> . (I) Dzwonił <i>na pokójówkę</i> , gdy potrzebował pomocy. (I)
po co?* / po kogo?* / skąd?	po po z	A. A. G.	Zbyt często dzwonisz <i>po taksówkę</i> . * (II) Już drugi raz dzwonię <i>po hydraulika</i> . * (II) Jakiś pan dzwonił <i>z posterunku</i> w sprawie kradzieży. (II)
w co?	w	A.	Zdenerwowany klient dzwonił lyżeczką <i>w szklance</i> . (III)

INNE POŁĄCZENIA

dzwonić + przysłówek

- Dzwonić *często / długo / krótko / rzadko* itp. (I/II)
- Dzwonić *donośnie / głośno / gwałtownie*. (III)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. dawać sygnał / dźwięk • naciskać dzwonek • podzwaniać czymś • powodować (charakterystyczny dźwięk) • sygnalizować coś czymś • uruchamiać dzwon / system sygnalizacyjny
- II. łączyć się z kimś za pomocą telefonu • mówić z kimś przez telefon • próbować łączyć się z kimś telefonicznie • przedzwaniać do kogoś (pot.) • rozmawiać przez telefon • telefonować • wydzwaniać do kogoś
- III. pobrąkkiwać • szczekać • uderzać czymś w coś w celu wydobycia dźwięku • wydobywać z czegoś jakiś dźwięk

* Potocznie.

116. EGZAMINOWAĆ

NDK

[któ? • co?]

czym? • gdzie? (w czym?) • kogo? • z czego? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Celnik egzaminował mnie <i>swójm wzrokiem</i> . (II)
gdzie? / kogo?	w –	L. A.	Lektorzy egzaminują z języka obcego <i>w sali B</i> . (I) Komisja będzie egzaminować <i>kandydatów</i> na studia. (I) Dlaczego egzaminujesz <i>mnie</i> wzrokiem? (II)

z czego? z

G.

Egzaminuję wszystkich studentów *z gramatyki*. (I)**INNE POŁĄCZENIA**

egzaminować + przysłówek

→ Egzaminować *dokładnie / dociekliwie / szczegółowo / uczciwie / wnikliwie*. (I/II)

egzaminować + jak

→ Ojciec egzaminuje córkę, *jak* spędzała wieczór w klubie.

egzaminować + żeby / aby / by

→ Egzaminować, *żeby / aby / by* coś sprawdzić.**NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

I. odpytywać • poddawać egzaminowi • przeprowadzać egzamin z czegoś • pytać kogoś podczas egzaminu • robić sprawdzian z czegoś • sprawdzać czyjeś wiadomości / umiejętności • testować kogoś / coś

II. **przenośnie**: badać kogoś wzrokiem / spojrzeniem itp. • dociekać czegoś • oglądać coś / kogoś • przesłuchiwać kogoś • wyciągać od kogoś informacje • wydobywać coś od kogoś • wypytywać kogoś

117. FINANSOWAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • komu? • z czego? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Państwo powinno finansować <i>ekspedycje naukowe</i> . (I) Co roku finansował nam <i>uroczystą kolację wigilijną</i> . (II)
komu? z czego?	– z / ze	D. G.	Finansował <i>jej</i> wszystkie wycieczki zagraniczne. (II) Ta szkoła finansuje działalność statutową <i>ze składek</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

finansować + przysłówek

→ Finansować *często / rzadko / systematycznie* itp. (II)**NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

I. dostarczać środków pieniężnych na coś • gratyfikować • gromadzić środki na coś • opłacać coś • pokrywać koszty czegoś • sponsorować komuś • udzielać funduszy / funduszów komuś na coś

II. **potocznie**: stawiać coś komuś

118. FUNKCJONOWAĆ

NDK

[co?]

od kiedy? • po czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
od kiedy? po czym?	od po	G. L.	Ta maszyna funkcjonuje już <i>od lat</i> . To urządzenie funkcjonuje <i>po każdej naprawie</i> tylko dni.

INNE POŁĄCZENIA

funkcjonować + przysłówka

→ Coś funkcjonuje dobrze / fatalnie / prawidłowo / źle itp.

czasownik + funkcjonować

→ Coś zaczyna / przestaje funkcjonować.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

być sprawnym • być w ruchu • chodzić (pot.) • działać we właściwy sposób • pracować • spełniać swoją funkcję / swoje czynności • wykonywać swoją funkcję [zwykle o maszynach, urządzeniach, instytucjach itp.; tylko w 3. osobie]

119. GADAĆ

NDK

[kto?]

co? • do kogo? • komu? • na co? • na kogo? • o czym? • o kim? • z kim? • jak?

118

–

120

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Gadasz od pół godziny te same niedorzecznosci. (I)
do kogo?	do	G.	Gada do niej już od godziny, a ona go nie słucha. (I)
komu?	–	D.	Gada wszystkim o swoim nieszczęściu. (I)
na co?	na	A.	Ciągle gadała na nowy system zarządzania w pracy. (III)
na kogo?	na	A.	Wciąż gada na syna, chociaż go uwielbia. (III)
o czym?	o	L.	Bez przerwy gadał o polityce. (I)
o kim?	o	L.	Lubiła dużo gadać o sobie. (I)
z kim?	z / ze	I.	Różni ludzie gadali o tej kobiecie dziwne rzeczy. (II) Chłopcy często gadali ze sobą po lekcjach. (I)

INNE POŁĄCZENIA

gadać + przysłówka

→ Gadać długo / głośno / nieciekawie / niepotrzebnie / niewyraźnie / szybko itp. (I)

gadać + bezokolicznik – bez dopełnienia

→ Lubić gadać.

gadać – porównania

→ Gadać jak najety / Gadać jak katarynka.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. **potocznie**: głądać • mówić • nudzić • opowiadać niestarannie / rozwlekłe itp. • paplać • pleść • rozmawiać • rozprawiać • rozwodzić się nad kimś / nad czymś • trąkotać [zwykle z odciemieniem lekceważącym]

II. **potocznie**: oskarżać kogoś • plotkować o kimś / na jakiś temat • wymyślać coś

III. **potocznie**: narzekać na coś / na kogoś • utykać na coś • wygadywać na kogoś

120. GARDZIĆ

NDK

[kto?]

czym? • kim?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Gardził każdą ofertą pracy, bo nie miał ochoty pracować. Bohaterowie zawsze gardzili śmiercią.

kim?

–

I.

Gardziliśmy oszustami i politycznymi kłamcami.
Dlaczego ten człowiek gardzi swoimi rodzicami?

INNE POŁĄCZENIA**NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

brzydzić się czymś • cenić kogoś / coś nisko • ignorować kogoś / coś • lekceważyć kogoś / coś • mieć coś / kogoś w pogardzie • nie dbać o coś • nie doceniać kogoś / czegoś • nie liczyć się z kimś / z czymś • nie przejmować się kimś / czymś • nie szanować kogoś / czegoś • nie zważać na kogoś / na coś • nie zwracać uwagi na kogoś / na coś • odczuwać pogardę do kogoś • odnosić się z lekceważeniem do kogoś / do czegoś • odtrącać coś / kogoś • okazywać brak szacunku do kogoś • patrzeć z góry na kogoś • pogardać kimś / czymś • poniewierać kimś • potępiać kogoś / coś

121. GASIC

NDK

[kto? • co?]

co? • czym? • kogo? • w czym? • w kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Chłopcy gasili <i>ognisko</i> wodą z konewek. (I) Gasili <i>radość</i> życia kolegów swym pesymizmem. (III) Ciemny zmierzch gasił <i>urodę</i> kończącego się dnia. (VI)
czym?	–	I.	Strażacy gasili płonące samochody <i>strumieniem piany</i> . (I) Gasili płonące świece <i>swym wydechem</i> . (II) Zawsze gasiła mój uśmiech <i>złosliwymi uwagami</i> . (III) Pragnienie gaszę zwykle <i>pivem</i> . (III)
kogo?	–	A.	Gasili <i>swoją wiedzą</i> wszystkich rozmówców. (V) Kiedy zaczynała mówić, gasiły ją natychmiast. (IV)
w czym?	w	L.	Gasila <i>swoje starsze siostry</i> niezwykłą urodą. (V) Gaś papierosa <i>w popielniczce</i> , a nie na podłodze! (I)
w kim?	w / we	L.	Brak pracy gasiły <i>we mnie</i> radość życia. (III)

INNE POŁĄCZENIA

gasić + przysłówka

→ Gasić *prędko / skutecznie / szybko* itp. (I–III)→ Gasić *natychmiast / systematycznie / zawsze* itp. (IV–V)**NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

- I. likwidować ogień • przerywać (proces palenia / świecenia itp.) • sprawiać, że coś gaśnie • tłumić ogień
- II. zdmuchywać coś
- III. **przenośnie:** chłodzić coś • łagodzić coś • niszczyć coś • osłabiać coś • uciszać coś • uśmierzać coś [zwykle w 3. osobie]
- IV. **przenośnie i potocznie:** hamować kogoś • powstrzymywać kogoś przed czymś • pozbawiać kogoś pewności siebie / inwencji • psuć coś komuś • uciszać kogoś • zbijać z tropu
- V. **przenośnie i potocznie:** przewyższać kogoś czymś • przyćmiewać kogoś czymś
- VI. **poetycko:** powodować ciemnienie / blednięcie czegoś • pozbawiać czegoś blasku • zaciemniać coś • zaćmiewać coś [tylko w 3. osobie]

122. GINĄĆ

NDK

[kto? • co?]

gdzie? (na czym?) • **kiedy?** • **komu?** • **od czego?** • **podczas czego?** • w czym?
 • za co? • za czym? • za kim? • za kogo? • z czego? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
gdzie? / na czym?	na	L.	Setki żołnierzy ginęły <i>na wojnie</i> . (I) Ta droga ginie nam <i>na horyzontie</i> . (II)
kiedy? komu?	– / w –	I. / L. D.	Ptaki giną <i>zimą</i> / <i>w zimie</i> z głodu. (I) Ciągle ginęły <i>mu</i> pieniądze z portfela. (II) Ginęły <i>jej</i> różne rzeczy z biurka. (II) Ginęły <i>nam</i> z oczu piękne widoki Tatr. (II) Tysiące dzieci ginie <i>od chorób zakaźnych</i> . (I) Lasy giną <i>od wyziewów chemicznych</i> . (I)
od czego?	od	G.	
podczas czego? w czym?	podczas w	G. L.	Chore zwierzęta szybko giną <i>podczas mrozów</i> . (I) Ludzie giną często <i>w wypadkach samochodowych</i> . (I) Droga ginęła <i>w gęstej mgle</i> . (II) Sylwetki przechodniów ginęły <i>w mroku nocy</i> . (II)
za co? za czym? za kim?	za	A.	Jego sylwetka powoli ginęła <i>w tłumie ludzi</i> . (II) Wielu ludzi ginie <i>za wolność</i> ich własnego kraju. (I)
za kogo? z czego?	za z / ze	I. I. A. G.	Samochody szybko ginęły <i>za zakrętem</i> . (II) Wiele kobiet ginęły <i>za tym wspaniałym mężczyzną</i> . (IV) Ginęły <i>za króla</i> i za swój kraj. (I) Zimą zwierzęta giną <i>z głodu</i> . (I) Coraz więcej rzeczy ginie <i>z naszego biura</i> . (II) Od roku ginę z troskoty za moim ukochanym. (III)

INNE POŁĄCZENIA

ginąć + przysłówek

→ Ginąć masowo. (I)

→ Coś ginie nagle / powoli / szybko itp. (II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. konać • mrzeć • odchodzić z tego świata • oddawać życie za coś / za kogoś • przenosić się na tamten świat • przestawać istnieć • tracić życie • umierać • zmniejszać gwałtownie swoją liczebność
- II. gubić się w czymś / gdzieś • nie dawać się wyróżniać / rozróżniać • niknąć dla oka / dla ucha • przepadać • rozmywać się • rozpływając się • stawać się nieobecnym / niewidocznym • tracić ostrość • ustępować • zacierać się • zamazywać się • zanikać • zapadziewać się • zawieruszać się • znikać [również w 3. osobie]
- III. być nieszczęśliwym • zamartwiać się
- IV. **przenośnie:** być przywiązanym do kogoś / do czegoś • kochać kogoś zapamiętale • przepadać za kimś / za czymś • tęsknić za kimś bardzo

123. GŁOSOWAĆ

NDK

[kto? • co?]

na co? • na kogo? • nad czym?* • przeciwko czemu? • przeciwko komu?
• za czym? • za kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
na co?	na	A.	Wszyscy głosujemy <i>na partię demokratyczną</i> . (I)
na kogo?	na	A.	Co kilka lat głosujemy <i>na posłów</i> do sejmu. (I)
nad czym?*	nad	I.	Zawsze głosuję <i>na pana prezesa</i> . (I) Głosujemy <i>nad wnioskiem</i> zgłoszonym przez niego. (II) Głosują <i>nad poprawkami</i> do konstytucji. (III)
przeciwko czemu?	przeciwko	D.	Zdecydowanie głosujemy <i>przeciwko temu projektowi</i> . (III)
przeciwko komu?	przeciwko	D.	Głosujemy <i>przeciwko kandydatce</i> prawicy. (III)
za czym?	za	I.	Sejm głosuje <i>za ustawą aborcjonową</i> . (I) Wszyscy głosowali <i>za zmianą godzin pracy</i> . (III)
za kim?	za	I.	Tylko połowa uprawnionych głosowała <i>za Kowalskim</i> . (III)

INNE POŁĄCZENIA*głosować* + przysłówek→ *Głosować jawnie / masowo / tajnie*. (I–IV)**NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

- I. dawać swój głos • dokonywać wyboru • oddawać swój głos na kogoś • opowiadać się za czymś / za kimś • wołać coś / kogoś • wybierać kogoś / coś przez głosowanie • wypowiadać się w jakiejś sprawie • wyrażać swoją opinię w jakiejś sprawie
 II. przeprowadzać głosowanie po uprzedniej dyskusji
 III. **potocznie**: nie aprobować czegoś kandydatury / czegoś • (nie) popierać kogoś / coś • wyrażać sprzeciw wobec kogoś / czegoś • wyrażać swoją aprobatę lub dezaprobatę • zwalczać kogoś

* Konstrukcja *głosować nad czymś* jest coraz częściej wypierana przez połączenie *głosować co* w zdańach typu: **głosować poprawki** (+ A.), np. *do ordynacji wyborczej w sejmie*. Najprawdopodobniej upowszechniła się pod wpływem czasownika *przeglądować*, który ma rząd biernikowy. *Słownik wyrazów kłopotliwych*, s. 111 podaje, iż na razie budzi ona zastrzeżenia, ale jej zaletą jest zwięzłość. Por. również *Nowy słownik poprawnej polszczyzny PWN*, s. 246.

124. GNIEWAĆ SIĘ

NDK

[kto?]

na co? • na kogo? • o co? • od kiedy? • za co? • z kim? • z powodu czego? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
na co?	na	A.	Bezustannie gniewał się <i>na krnąbrnego psa</i> . (I)
na kogo?	na	A.	Dlaczego tak często gniewasz się <i>na mnie</i> ? (I) Ona gniewa się <i>na mnie</i> od miesięcy. (II) Gniewał się <i>na koleżankę</i> za plotki. (II) Gniewała się <i>na niego</i> , gdyż ją obraził. (III)

o co?	o	A.	Oni gniewają się na mnie <i>o głośne słuchanie muzyki.</i> (I) Gniewaliśmy się <i>o podział majątku i dochodów.</i> (II) Dlaczego gniewasz się <i>o opinię,</i> którą ci napisałem? (III)
od kiedy? za co?	od za	G. A.	On gniewa się na mnie <i>od tygodnia.</i> (II) Od lat gniewał się <i>za pomówienie.</i> (I) Ojciec gniewa się na mnie <i>za późne powroty do domu.</i> (I) Gniewał się <i>za niesłusze opinie</i> wyrażane o nim. (III) Od roku gniewałem się <i>z siostrą.</i> (II)
z kim? z powodu czego?	z z powodu	I. G.	Gniewałem się na nich <i>z powodu bezustannego hałasu.</i> (I) On gniewa się na mnie <i>z powodu spadku po rodzicach.</i> (II)

INNE POŁĄCZENIA

gniewać się + przysłówek
czasownik + *gniewać się*

gniewać się + że

- Gniewać się *bardzo / często / nadaremnie.* (I)
- Przestać się *gniewać* na kogoś / o coś. (I–III)
- Zacząć się *gniewać* na kogoś / o coś. (I–III)
- *Gniewać się*, że ktoś czegoś nie zrobił. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. awanturować się • dawać się ponosić • denerwować się • dostawać szalu • irytować się • nie wytrzymywać • obruszać się • okazywać gniew / złość • pienić się o coś • przejawiać gniew • tracić panowanie nad sobą • unosić się gniewem • wpadać w złość • wściekać się • wybuchać gniewem / złośćią • złośćć się
- II. **potocznie:** boczyć się na kogoś • być z kimś w niezgodzie • dąsać się na kogoś • mieć pretensje do kogoś • nie rozmawiać z kimś • nie utrzymywać z kimś stosunków • żyć z kimś w niezgodzie • żywić niechęć do kogoś
- III. czuć się dotkniętym / urażonym • czuć urazę do kogoś • obrażać się na kogoś za coś • żywić urazę do kogoś

125. GOLIĆ SIĘ

NDK

[któ?]

czym? • gdzie? (w czym?) • przed czym? • u kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Jedni golą się <i>maszynami elektrycznymi,</i> inni <i>żyletkami.</i>
gdzie? przed czym? u kogo?	w przed u	L. I. G.	Dawniej golono się <i>brzytwą.</i> Często golił się <i>w salonie fryzjerskim.</i>
			Golę się <i>przed wyjazdem</i> na delegację. Golę się zawsze <i>u mojego fryzjera.</i>

INNE POŁĄCZENIA

golić się + przysłówek

- Golić się *codziennie / rano / rzadko / starannie.*

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

golić samego siebie • usuwać włosy / zarost

126. GOŚCIĆ

NDK

[kto? • co?]

czym? • gdzie? (w czym?) • jak długo? • kiedy? (przed czym?) • kogo? • u kogo?
• w czasie czego? • na czym? • jak?

125
–
127

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Gościmy naszych znajomych <i>wyszukanymi obiadami</i> . (III)
gdzie?	w	L.	Znany pisarz amerykański gościł <i>w naszym mieście</i> . (II)
jak długo?	przez	A.	Gościliśmy u siebie państwa Kowalskich <i>przez tydzień</i> . (I)
kiedy?	przed	I.	Gościliśmy przecież u was <i>przed rokiem</i> . (II)
kogo?	–	A.	Przez tydzień gościliśmy <i>nasze kuzynki</i> . (I)
u kogo?	u	G.	Gościliśmy przez cały wieczór <i>znaną osobistość</i> . (I)
w czasie czego?	w czasie	G.	Gościliśmy <i>ich</i> najprzedniejszym winem. (III)
na czym?	na	L.	Stale gościliśmy zimą <i>u kuźnictwa</i> . (II) Prezydent Francji gościł wczoraj <i>u jubilata</i> . (II)

INNE POŁĄCZENIA

gościć + przysłówka

→ Gościć często / serdecznie itp. (I/II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. dawać komuś jeść / pić itp. • podejmować kogoś • przyjmować gości • udzielać komuś gościny
- II. bawić gdzieś / u kogoś • być czymś gościem • być u kogoś w gościu • być z wizytą / w odwiedzinach u kogoś / gdzieś • przebywać u kogoś / gdzieś • składać komuś wizytę • wpadać do kogoś
- III. częstować kogoś czymś • raczyć kogoś / czymś • stawiać coś komuś • ugasać kogoś
- IV. pojawiać się • występować

127. GOŚCIĆ SIĘ

NDK

[kto?]

gdzie? (w czym?) • z kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
gdzie?	w	L.	Gościmy się dziś wieczorem <i>w eleganckiej restauracji</i> .
z kim?	z	I.	Gościliśmy się <i>z przyjaciółmi</i> do białego rana.

INNE POŁĄCZENIA

gościć się + przysłówka

→ Gościć się często / rzadko / systematycznie itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

biesiadować • korzystać z czystej gościny • podejmować się nawzajem • przyjmować się nawzajem
• ucztować

128. GOTOWAĆ

NDK

[kto?]

**co? • dla kogo? • gdzie? (na czym? / w czym?) • komu? • na co? • na czym?
• w czym? • jak?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Mama codziennie gotuje <i>wspaniałe zupy</i> . (I) Znowu gotujesz mi <i>awanturę</i> na święta. (III)
dla kogo?	dla	G.	Gotuję <i>dla babci</i> lekkostrawny obiad. (I)
gdzie?	na	L.	Od lat gotowała <i>na wszystkich wiejskich weselach</i> . (II)
	w	L.	Obiady gotuję zawsze <i>w kuchni</i> na parterze. (I)
komu?	–	D.	Mój mąż gotuje <i>w eleganckim hotelu</i> . (II)
na co?	na	A.	Dlaczego gotujesz <i>mi kolejną kłopotnię</i> ? (III)
na czym?	na	L.	Właśnie gotuję wodę <i>na kawę</i> . (I) Gotujesz to danie <i>na maszynce</i> czy <i>na kuchni połowej</i> ? (I)
w czym?	w	L.	Gotuj wodę do kąpieli <i>w tym dużym garnku</i> ! (I)

INNE POŁĄCZENIA

gotować + przysłówek

- Gotować *codziennie / dobrze / doskonale / niechętnie / smacznie / świetnie* itp. (I/II)
- Gotować coś komuś *często / stale / stopniowo* itp. (III)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. czynić coś gotowym do jedzenia • doprowadzać produkty / płyny do stanu wrzenia (def. sl.)
• kucharzyć • pichcić • pitrasić • poddawać produkty działaniu wysokiej temperatury (def. sl.) • przygotowywać posiłki • przyrządać gorące posiłki • szkować coś • warzyć coś (przestarz.)

II. być kucharzem • zajmować się gotowaniem / przyrządzeniem posiłków

III. **przenośnie:** mieć coś w pogotowiu • sposobić się do czegoś • znajdować się w gotowości

129. GRAĆ

NDK

[kto? • co?]

**co? • czym? • do czego? • gdzie? (na czym? / w czym?) • kogo? • komu? • na czym?
• o co? • przed kim? • w co? • w czym? • wobec kogo? • z kim? • jak?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Zbyt często grasz <i>karo</i> .*(I) Pięknie grał <i>najtrudniejsze utwory</i> Chopina. (II) W tym teatrze grają od roku <i>Operetkę Gombrowicza</i> . (III) On dzisiaj gra swoją <i>ostatnią rolę</i> na scenie. (IV)

127
–
129

czym?	–	I.	Promienie słońca graly <i>mnóstwem</i> blasków. (V)
do czego?	do	G.	Orkiestra pięknie grała <i>do tańca</i> . (II)
gdzie?	na	L.	Uwielbiał grać <i>na wyścigach</i> . (I)
	w	L.	Ten artysta grał <i>w wielu krajach europejskich</i> . (I/II)
kogo?	–	A.	Mój brat od lat grał <i>w orkiestrze symfonicznej</i> . (II)
			Marzą o tym, aby grać <i>w teatrze narodowym</i> . (IV)
			Japoński pianista świetnie gra <i>Chopina</i> . (pot.) (II)
			W roku jubileuszowym musimy grać <i>Słowackiego</i> . (III)
			Wobec mnie zawsze grała <i>niewinną dziewczynkę</i> . (IV)
komu?	–	D.	Znana aktorka grała <i>królową Anglii</i> . (IV)
na czym?	na	L.	Grasz świetnie <i>Hamleta</i> , mistrzu. (IV)
o co?	o	A.	Ciągle muszę grać <i>dobrego wujka</i> dla wszystkich. (IV)
przed kim?	przed	I.	Od godziny grał <i>swej ukochanej</i> przepiękną serenadę. (II)
w co?	w	A.	Od wielu lat gram <i>na loteriach</i> . (I)
			Uwielbiała grać <i>na fortepianie</i> . (II)
			Tego wieczora graliśmy <i>o olbrzymią sumę pieniędzy</i> . (I)
			Grał zakochanego <i>przed swoimi rodzicami</i> . (IV)
w czym?	w	L.	Zbyt często grasz <i>w karo</i> . * (I)
			Polskie dzieci lubią grać <i>w berka</i> . ** (I)
			Lubię grać <i>w piłkę nożną</i> . (I)
			Ta polska aktorka często gra <i>w filmach francuskich</i> . (IV)
wobec kogo?	wobec	G.	Zawsze grał niewinnego <i>wobec innych</i> . (IV)
z kim?	z / ze	I.	Uwielbiam grać <i>z bratem</i> w karty. (I)

INNE POŁĄCZENIA

grać + przysłówek

- Grać honorowo / inteligentnie / uczciwie itp. (I)
- Grać świetnie / znakomicie / źle itp. (II/IV)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. brać udział w grach • uczestniczyć w grze / w grach • uprawiać hazard
- II. dawać koncerty • interpretować • koncertować • muzykować • odgrywać • odtwarzanie (utwór muzyczny na instrumentach) • realizować (zapis nutowy) • wykonywać czyjś utwór muzyczny
- III. wystawiać na scenie utwór dramatyczny
- IV. kreować coś • odgrywać coś • odtwarzająć jakąś postać na scenie • wykonywać rolę w filmie / w przedstawieniu itp. • występować w jakiejś roli; również: maskować się • pozorować coś • robić wrażenie na kimś • stwarzać pozory • udawać kogoś • zgrywać się na kogoś
- V. drgać • mienić się • migotać • przybierać inny odcień / kolor itp. [tylko w 3. osobie]

* Grać co? / w co? – w grze karty – połączenia alternatywne: grać *piki* (+ A.) albo grać **w piki** (w + A.).

** W języku polskim klasy rzeczowników rodzaju męskiego oznaczających m.in. nazwy tańców czy nazwy gier uznajemy za żywotne. Stąd: grać *walca* / *mazurka* / *oberka* / *poloneza* / *marsza* itp.; grać **w berka** / **w tenisa** / **w brydża** / **w ping-ponga** / **w krokieta** / **w palanta** itp.; ale grać **w bilard**.

130. GRATULOWAĆ

NDK

[kto?]

czego? • kogo? • komu? • z okazji czego? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czego?	–	G.	Gratulujemy panu <i>awansu</i> w hierarchii uniwersyteckiej.
kogo?	–	G.	Gratuluję ci <i>zdania</i> egzaminu z jazdy.
komu?	–	D.	Cała rodzina gratulowała matce <i>wspaniałej córeczki</i> .
z okazji czego?	z okazji	G.	Gratulowaliśmy <i>mojej koleżance</i> nagrody.
			Gratuluję ci <i>z okazji otrzymania</i> dyplomu.

INNE POŁĄCZENIA

gratulować + przysłówek

→ Gratulować serdecznie / szczerze itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

kierować do kogoś wyrazy uznania • przesyłać gratulacje komuś • składać komuś gratulacje
 • winszować komuś czegoś • wiwatować • wyrażać szacunek / podziw / radość itp.

131. GROMADZIĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • gdzie? (na czym? / w czym?) • kogo? • koło kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Jego nazwisko gromadziło <i>tłumy</i> nastolatków. (I) Co pewien czas gromadzimy <i>pewne sumy</i> pieniędzy. (II)
gdzie?	na / w	L.	Wizyta Jana Pawła II gromadziła <i>na trasie</i> jego przejazdu, <i>w świątyniach</i> oraz <i>na spotkaniach</i> miliony wiernych. (I)
	w	L.	Od lat gromadziliśmy <i>w bibliotece</i> najcenniejsze prace. (II)
kogo?	–	A.	Od lat gromadził koło siebie <i>najlepszych specjalistów</i> . (I)
koło kogo?	koło	G.	Zawsze gromadziła <i>koło siebie</i> wiele koleżanek. (I)

INNE POŁĄCZENIA

gromadzić + przysłówek

→ Gromadzić metodycznie / systematycznie / szybko itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. koncentrować coś • skupiać kogoś w jedno miejsce • ściągać kogoś • zbierać coś / kogoś [o ludziach i zwierzętach]
 II. archiwizować coś • kolekcjonować coś • kompletować coś • magazynować coś • odkładać coś • przechowywać coś • składować coś • skupiać coś gdzieś (zw. dotyczy jednego miejsca) • zbierać coś; również: oszczędzać coś • składać coś • ciułać coś [o przedmiotach / rzeczach]

130

–

131

132. GROMADZIĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

gdzie? (na czym? / przed czym? / przy czym? / w czym?) • **kiedy?** (przed czym?)
 • wokół kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
gdzie? / na czym?	na	L.	Dzieci gromadziły się na placu zabaw. Ciemne chmury gromadzily się <i>na niebie</i> .
gdzie? / przed czym?	przed	I.	Ludzie gromadzili się <i>przed magistratem</i> .
gdzie? / przy czym?	przy	L.	Zaproszeni goście gromadzili się <i>przy stolach</i> .
gdzie? / w czym?	w	L.	Pacjenci gromadzili się <i>w poczekalni szpitala</i> .
kiedy?	przed	I.	Ptaki gromadzili się <i>przed odlotem</i> do ciepłych krajów.
wokół kogo?	wokół	G.	Tłumy wiernych gromadzili się <i>wokół przywódcy sekty</i> .

INNE POŁĄCZENIA

gromadzić się + przysłówek

→ Gromadzić się *licznie / natychmiast / szybko* itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

kumulować się • łączyć się • mnożyć się • napływać • nawarstwiać się • powiększać (istniejący zbiór) • przybywać • ciągać licznie • tworzyć gromadę / grupę • występować (w większej ilości) • zbierać się w gromadę

133. GROZIĆ

NDK

[kto? • co?]

czemu? • czym? • komu? • za co?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czemu?	–	D.	Od lat katastrofa ekologiczna grozi <i>temu regionowi</i> . (II)
czym?	–	I.	W czasie kłótni, sąsiad groził mi <i>bronią</i> . (I) Picie alkoholu grozi <i>zawałem serca</i> . (III)
komu?	–	D.	Nieostrożność podczas jazdy grozi <i>wypadkiem</i> . (II) Od lat groziła mi rozwodem. (I)
za co?	za	A.	W związku z redukcją etatów, grozi <i>nam utrata pracy</i> . (II) Kara więzienia grozi <i>za dezercję</i> . (I/II)

INNE POŁĄCZENIA

grozić + że

→ Grozić, że ktoś zrobi coś złego, strasznego itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. odgrażać się • straszyć • wygrażać • zapowiadać komuś coś niekorzystnego / niebezpiecznego
 • zastraszać kogoś

II. stanowić niebezpieczeństwo • zagrażać komuś lub czemuś

134. GRYŹĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • gdzie? (w czym?) • kogo? • w co? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Pies z zadowoleniem gryzł sztuczną kość. (I) Po śmierci męża gryzła ją <i>samotność</i> . (III)
gdzie? / w czym?	w	L.	Od kilku dni coś mnie gryzie <i>w gardle</i> . (II)
kogo?	–	A.	Komary gryzą nie tylko zwierzęta, ale i <i>ludzi</i> . (I)
w co?	w	A.	Przez całe życie gryzo <i>go</i> sumienie. (III) Od dłuższego czasu coś mnie gryzie <i>w oczu</i> . (II)

gryźć + przysłówek

INNE POŁĄCZENIA

- Gryźć *łapczywie* / *szybko* / *wolno* itp. (I)
- Coś gryzie *bardzo* / *niesamowicie* / *strasznie* itp. (II)
- Gryźć *dotkliwie* / *mocno* / *strasznie* itp. (III)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. ciąć • jeść • kasać • miażdżyć zębami • obgryzać • rozrywać
 II. drażnić • laskotać • swędzić / swędzieć [tylko w 3. osobie]
 III. dokuczać • doskwierać • dręczyć • martwić się • nękać • niepokoić się • przeżywać coś intensywnie [tylko w 3. osobie]

135. GUBIĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Zbyt często gubisz swoje <i>parasolki</i> . (I) Bez kompasu ciągle gubiliśmy <i>wyznaczony azymut</i> . (I)
kogo?	–	A.	Gubi <i>go</i> niesystematyczność. (II) Brawura i brak taktu gubią <i>tego człowieka</i> . (II)

INNE POŁĄCZENIA

gubić + przysłówek

- Gubić *codziennie* / *często* / *zwykle* itp. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. tracić coś • zapominać czegoś • zaprzepaszczać coś • zostawiać coś
 II. doprowadzać do zguby / zniszczenia • narażać na coś • niszczyć coś • powodować upadek czegoś • rujnować kogoś / coś • schodzić z obranej drogi

136. HAŁASOWAĆ

NDK

[kto? • co?]

czym? • gdzie? (na czym? / pod czym? / w czym?) • kiedy? (na czym?) • jak?

134

–

136

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Hałasował <i>stukaniem</i> na starej maszynie do pisania.
gdzie?	na	L.	Dzieciom wolno było hałasować tylko <i>na podwórku</i> .
	pod	I.	Oni codziennie hałasują <i>pod oknami</i> naszej kamienicy.
	w	L.	Nie pozwolono dzieciom hałasować <i>w domu</i> .
kiedy?	na	L.	Urządzenia głośno hałasują <i>w tej części fabryki</i> . Uczniowie hałasują <i>na szkolnych przerwach</i> .

INNE POŁĄCZENIA*hałasować* + przysłówek

→ Hałasować głośno / okropnie / strasznie.

hałasować + że→ Tak *hałasowali*, że musieliśmy wyjść z domu.**NIKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

krzyczeć • łomotać • stukać czymś • trzaskać czymś • wrzeszczeć • zachowywać się głośno

137. HANDLOWAĆ

NDK

[kto? • co?]

czym? • gdzie? (na czym? / przed czym?) • z kim? • jak?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Od lat handlował <i>owocami i warzywami</i> .
gdzie?	na	L.	Czy można handlować swoim <i>honorem</i> ?*
	przed	I.	Ta kobieta zawsze handluje <i>na bazare</i> .
z kim?	z / ze	I.	Handlowała papierosami <i>przed dworcem</i> .
			Od lat firma handluje z <i>Niemcami</i> .

INNE POŁĄCZENIA*handlować* + przysłówek

→ Handlować legalnie / nielegalnie / pokątnie itp.

NIKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

pośredniczyć (w kupnie / sprzedaży) • zajmować się handlem; rzadko: frymarchyć • kupczyć (przen.)

* Rzadko.

138. ILUSTROWAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czym? • jak?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Niektóre wydawnictwa pięknie ilustrują <i>książki</i> . (I) Wystawa znakomicie ilustruje <i>historię</i> tego regionu. (III) Fakty ilustrują <i>to</i> , co musiało się wcześniej wydarzyć. (IV)

czym?

-

I.

Nowe wydanie książki będziemy ilustrować rycinami. (I)

Ilustrował swoje wykłady przykładami z życia. (II)

INNE POŁĄCZENIA

ilustrować + przysłówek

→ Ilustrować dźwiękowo / muzycznie / wymownie / wyraziście. (II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. ozdabiać coś • upiększać coś • zdobić coś
- II. egzemplifikować coś • uzupełniać coś • wyjaśniać coś
- III. dokumentować coś
- IV. dowodzić czegoś • świadczyć o czymś

139. INFORMOWAĆ

NDK

[kto? • co?]

gdzie? (w czym?) • kogo? • o czym? • przez co? • jak?

138

-

140

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE
gdzie?
kogo?
o czym?
przez co?

PRZYIMEK
w
–
o
przez

PRZYPADEK
L.
A.
L.
A.

PRZYKŁADY

O wyborach informowano w prasie, telewizji i radiu. PKP informuje podróżnych o wszelkich zmianach. Radio informowało nas o sytuacji w Afganistanie. O zbliżającej się powodzi informowano nas przez radio.

informować + przysłówek

INNE POŁĄCZENIA

- Informować błyskawicznie / ogólnie / regularnie / szczegółowo / telefonicznie / wielokrotnie itp.
- Ktoś informuje, że coś ma się wydarzyć.
- Informować kogoś, jak np. postąpić.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- donosić • dostarczać wiadomości • instruować • komunikować • obwieszczać • podawać do wiadomości • powiadamiać • przekazywać informacje • udzielać informacji • zawiadamiać

140. INTERESOWAĆ

NDK

[kto?]

czym? • kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE
czym?
kogo?

PRZYIMEK
–
–

PRZYPADEK
I.
A.

PRZYKŁADY

Umiała interesować innych wiedzą i doświadczeniem.*

Najbardziej interesują mnie normalni, zwykli ludzie. Ta kobieta potrafiła interesować mężczyzn.

INNE POŁĄCZENIA

- interesować* + przysłówek
interesować + jak

- Coś kogoś interesuje bardzo / mocno / żywo itp.
- Interesuje mnie, jak to zrobić / załatwić itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

absorbować kogoś • budzić czyjeś zainteresowanie • ciekawić kogoś • intrygować kogoś
 • pochłaniać kogoś • przyciągać kogoś • wywoływać zainteresowanie • wzbudzać ciekawość
 • zaciekawiać kogoś • zajmować kogoś

* Rzadko.

141. INTERESOWAĆ SIĘ

NDK

[kto?]

czym? • kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Od dawna interesuje się gramatyką <i>funkcjonalną</i> . (I) Interesowała się wyłącznie swoim psem. (II)
kim?	–	I.	Od dawna mój syn interesował się dziewczynami. (I) Interesowałem się ludźmi potrzebującymi pomocy. (II) Wiele uniwersytetów interesowało się tym badaczem. (I) Wszystkie koleżanki interesowały się moim kolegą. (III)

INNE POŁĄCZENIA

interesować się + przysłówek

→ Interesować się bardzo / żywo itp. (I–III)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. mieć jakieś zainteresowanie • okazywać ciekawość • pasjonować się czymś • zajmować się kimś / czymś
- II. dbać o coś / o kogoś • догlądać czegoś • pielęgnować coś • troszczyć się o kogoś / o coś
- III. czuć do kogoś sympatię • darzyć kogoś uczuciem

142. ISTNIEĆ*

NDK

[kto? • co?]

dzięki czemu? • gdzie? (na czym? / w czym?) • jak długo? (ile?) • między kim?
• od kiedy? • w kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
dzięki czemu?	dzięki	D.	Istniejemy na tej ziemi dzięki wodzie i słońcu.
gdzie? / na czym?	na	L.	Pana nazwisko wciąż istnieje na liście mieszkańców. Ten gatunek ptaków istnieje na ziemi od tysięcy lat.
gdzie? / w czym?	w	L.	Potwory i czarownice istnieją tylko w bajkach. Człowiek istnieje nie tylko w czasie i w przestrzeni. Twarz mojego ojca wciąż istnieje w moich oczach.
jak długo? / ile?	około	G.	Cesarstwo Rzymskie istniało około pięciuset lat.

**między
kim?
od kiedy?
w kim?**

między
od
w

I.
G.
L.

Istnieje *między mną i nim* duża różnica poglądów.
Mój kraj istnieje już *od tysiąca lat*.
Jakaś dziwna siła istnieje od lat *w tym człowieku*.

istnieć + przysłówek
czasownik + *istnieć*

INNE POŁĄCZENIA

- Istnieć *nieustannie / stale / wiecznie / zawsze*.
- *Przestać istnieć* (w zn. *umrzeć / zniknąć / zginąć*).

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

być • egzystować • trwać • występować • żyć

* Zwykle w połączeniu z pojęciami abstrakcyjnymi.

143. IŚĆ

NDK

142

–

143

do kogo? • dokąd? (do czego? / na co? / w co? / w czym?) • gdzie? (na co?) • ktorędy? (czym?) • po co? • po czym? • po kogo? • przed kim? • przez co? • skąd? (z czego?) • za czym? • za kim? • z czym? • z kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
do kogo?	do	G.	Idę teraz <i>do mojego brata</i> . (I)
dokąd?	do	G.	Szliśmy <i>do wyznaczonego celu</i> ponad pół dnia. (I)
	na	A.	Dzieci chciły <i>ić na boisko</i> . (I)
	w	A.	Najpierw idziemy <i>na obiad</i> , a potem <i>na dobrą kawę</i> . (IV)
	w	L.	Turyści szli <i>w góry</i> . (I)
gdzie?	na	A.	Ludzie szli powoli <i>w kierunku</i> cmentarza. (I)
kterędy?			Teraz idę <i>na spacer</i> do parku. (I)
/ czym?	–	I.	Szedł <i>drogą</i> i rozglądał się na lewo i prawo. (I)
po co?	po	A.	Idę do sklepu <i>po napoje</i> . (II)
po czym?	po	L.	Szedł <i>po schodach</i> i trzymał się drewnianej balustrady. (I)
po kogo?	po	A.	Synu, idź <i>po doktora</i> , bo ojciec jest chory. (III)
przed kim?	przed	I.	Od dłuższej chwili szedł <i>przed mną</i> jakiś dziwny pan. (I)
przez co?	przez	A.	Szła <i>przez most</i> i obserwowała statki płynące po rzece. (I)
skąd?	z / ze	G.	Będę szedł pieszo <i>z tego punktu</i> do tamtego punktu. (I)
za czym?	za	I.	Szli <i>za trumną</i> zmarłego i płakali. (I)
za kim?	za	I.	Ktoś szedł <i>za mną</i> od dłuższej chwili. (I)
z czym?	z	I.	Nie mam teraz czasu, bo idę <i>z psem</i> na spacer. (I)
z kim?	z	I.	Nie mogę teraz gotować, bo idę <i>z dzieckiem</i> do lekarza. (I)

INNE POŁĄCZENIA

iść + przysłówek

- *Iść ostrożnie / pewnie / pieszo / powoli / prędko.* (I–IV)

iść + bezokolicznik

- *Iść spać. / Iść jeść. / Iść coś robić.*

iść + komuś + przysłówka

→ W pracy na razie *idzie mi dobrze.* / Co *idzie* komuś
łatwo / gładko / opornie itd.*

iść – porównania

→ *Iść jak burza / Iść jak na ścięcie / Iść jak po masle** /
*Iść jak pod wiatr / Iść jak w dym / Iść jak w zegarku** /
Iść jak woda / Iść jak z płatka / Iść jak za pogrzebem /
Iść jak żółw (por. inne połączenia poniżej).

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. przemieszczać się • kroczyć • maszerować • poruszać się • stąpać

II. przemieszczać się w celu kupienia czegoś (def. sł.)

III. przemieszczać się w celu poszukiwania kogoś / przyprowadzenia kogoś (def. sł.)

IV. przemieszczać się, aby coś zjeść / coś wypić (def. sł.)

INNE POŁĄCZENIA CZASOWNIKA *IŚĆ* (tylko w 3. osobie)

PRZYKŁADY:

- Listy z Krakowa do Warszawy *idą* dwa dni.
- Dlaczego ta autostrada *idzie* przez miasto?
- Z tego grzejnika wreszcie *idzie* ciepło.
- *Zycie idzie* strasznie szybko.
- Ten samochód *idzie* teraz za głośno.
- Od godziny krew mi *idzie* z nosa.
- Co *idzie* dzisiaj w tym kinie?

* Konstrukcje nieosobowe.

144. JECHAĆ; por. połączenia składniowe czasownika *IŚĆ* – nr 143 NDK

[kto? • co?]

- czym? • do kogo? • dokąd? (do czego? / na co? / w co? / w jakim kierunku?)
 • którydy? (czym?) • na czym? • po co? • po czym? • po kogo? • przed kim? • przez co? • skąd? (z czego?) • za czym? • za kim? • w czym • z czym? • z kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

zob.: połączenia składniowe czasownika *IŚĆ* – nr 143

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Czułem się wspaniale, kiedy jechalem <i>samochodem</i> . (I)
do kogo?	do	G.	Jadę teraz <i>do mojej siostry</i> . (I) Musimy natychmiast jechać <i>do lekarza</i> . (I)
dokąd?	do	G.	Jechaliśmy <i>do wyznaczonego celu</i> ponad pół dnia. (I)
	na	A.	Dzieci nie chciały dzisiaj jechać <i>na stadion</i> . (I) Najpierw jedziemy <i>na obiad</i> , a potem na <i>dobrą kawę</i> . (IV)
	w	A.	Turyści jechali <i>w góry</i> . (I)
	w	L.	Ludzie jechali powoli <i>w kierunku</i> cmentarza. (I)
którydy? / czym?	–	I.	Jechał <i>drogą</i> i rozglądał się na lewo i prawo. (I)
na czym?	na	L.	Bałem się, kiedy jechałem po raz pierwszy <i>na rowerze</i> . (I) Od dawna jedzie <i>na swych poprzednich osiągnięciach</i> .* (V)
po co?	po	A.	Ponieważ nie ma nic do picia, jadę <i>po sok</i> i <i>po piwo</i> . (II)
po czym?	po	L.	Pijany kierowca jechał <i>po krawężnikach</i> . (I)
po kogo?	po	A.	Synku, ojciec jest chory, jedź <i>po doktora</i> . (III)

przed kim?	przed	I.	Od kilku chwil jechało <i>przede mną</i> jakieś dziwne auto. (I)
przez co? skąd?	przez z / ze	A. G.	Jechał <i>przez most</i> i obserwował przechodniów. (I) Będę jechał tylko <i>z tego punktu</i> do tamtego miejsca. (I)
za czym?	za	I.	Jechali <i>za trumną</i> zmarłego i płakali. (I)
za kim?	za	I.	Ktoś jechał <i>za mną</i> i wykrzykiwał. (I)
w czym?	w	L.	Tylko trzy kobiety jechały <i>w tym wagonie</i> . (I)
z czym?	z	I.	Nie mam teraz czasu, bo jadę <i>z psem</i> do weterynarza. (I)
z kim?	z	I.	Nie mogę teraz czekać, bo jadę <i>z dzieckiem</i> do lekarza. (I)

INNE POŁĄCZENIA

jechać + przysłówek

→ Jechać ostrożnie / pewnie / powoli / przedko itp. (I–IV)

jechać – porównania

→ Jechać jak po stole (w zn. poruszać się bezpiecznie).

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. przemieszczać się (za pomocą środków lokomocji) • udawać się dokłads / do kogoś • wybierać się • wyruszać
- II. przemieszczać się (za pomocą środków lokomocji w celu kupienia czegoś)
- III. przemieszczać się (za pomocą środków lokomocji w celu przyprowadzenia kogoś / poszukiwania kogoś lub czegoś)
- IV. przemieszczać się (za pomocą środków lokomocji, aby coś zjeść / coś wypić)
- V. **potocznie**: czerpać korzyści z czegoś, co już zostało osiągnięte

* Potocznie.

145. JEŚĆ*

; zob. ZJADAĆ – nr 961 NDK
[kto? • co?]

co? • czym? • gdzie? (na czym? / przy czym? / w czym?) • kiedy? / o której? • kogo? • na czym? • z czego? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Uwielbiam jeść <i>gorące kolacje</i> .
czym?	–	I.	Ten człowiek jadł tylko <i>warzywa</i> i owoce.
gdzie?	na	L.	Dziecko było małe, a już umiało jeść <i>łyżką</i> .
	przy	L.	Latem lubilem jeść <i>na świeżym powietrzu</i> .
	w	L.	Lubił jeść <i>przy okrągłym stole</i> .
kiedy? / o której?	o	L.	Jem <i>w tanich barach</i> , więc wydaje niewiele na życie.
kogo?	–	A.	Zwykle jem obiad <i>o godzinie szóstej</i> .
na czym?	na	L.	Kanibale jedzą <i>ludzi</i> .
z czego?	z / ze	G.	Uwielbiała jeść <i>na bogato zdobionych talerzach</i> . Pies nie chciał jeść <i>z talerza</i> , a jedynie <i>ze specjalnej miski</i> .

INNE POŁĄCZENIA

jeść + przysłówek

→ Jeść dużo / łapczywie / mało / obficie / powoli itp.

jeść – tylko w bezokoliczniku

→ Daj / Przynieś mi *jeść* (w zn. *jedzenie, coś do jedzenia*).

jeść – porównania

→ *Jeść jak kurczak / Jeść jak ptaszek / Jeść jak wilk.*

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

odżywiać się • pożywiać się • spożywać coś • żywić się

* Por. *jeść* w zn. *pokarm, jedzenie, pożywienie* w zdaniach typu: *zrobić jeść na czas / lubić jeść / co połyżce, gdy nie ma co jeść* itp.

146. JEŹDZIĆ

NDK

[kto? • co?]

**czym? • dokąd? (do czego? / na co? / nad co? / w co? / za co?) • na czym? • po co?
• po czym? • skąd? (z czego?) • jak?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Przeważnie jeźdzą <i>autobusem</i> , a czasami <i>tramwajem</i> . (I) Chciałbym naprawdę dobrze jeździć <i>samochodem</i> . (II)
dokąd?	do	G.	Zawsze jeźdzę <i>środkami komunikacji miejskiej</i> . (I) Od pewnego czasu ktoś jeździł <i>krzesłem</i> po podłodze. (VIII)
	na	A.	Systematycznie jeździł <i>do kliniki</i> na obserwacje. (I)
	nad	A.	Codziennie jeździł <i>do pracy</i> na drugi koniec miasta. (III)
	w	A.	Często jeździę <i>do Warszawy</i> . (I)
	za	A.	Corocznie moja córka jeździ <i>na obóz harcerski</i> . (I)
na czym?	na	L.	Siostra corocznie jeździła <i>nad morze</i> albo <i>nad jeziora</i> . (I)
	w	A.	Lubię jeździć <i>w góry</i> jesienią. (I)
	za	A.	Regularnie latem jeździmy <i>za granicę</i> . (I)
	na	L.	Uwielbiam jeździć <i>na łyżwach</i> . (I)
po co?	po	A.	Ten pociąg jeździ tylko <i>na trasie Kraków – Wieliczka</i> . (V)
po czym?	po	L.	Ten chłopiec umiał znakomicie jeździć <i>na sankach</i> . (VII)
skąd?	z / ze	G.	Codziennie jeździła <i>po świeże warzywa</i> na targ. (VI)
			Chłopcy ciągle jeździli <i>po parku</i> i krzyczeli. (I)
			Przez kilka miesięcy jeździła <i>po całym świecie</i> . (IV)
			Od pewnego czasu ktoś jeździł krzesłem <i>po podłodze</i> . (VIII)
			Ekspresy jeźdzą codziennie z Krakowa do Warszawy. (V)

INNE POŁĄCZENIA

jeździć + przysłówek*

→ Jeździć często / rzadko / szybko / wolno itp. (I–VIII)

czasownik + *jeździć*

→ Jeździć planowo / punktualnie. (II)

→ Uczyć się jeździć. (II) / Umieć / Potrafić jeździć. (VII)

jeździć – porównania

→ Jeździć jak szalony / wariat / opętany. / Jeździć na kimś jak na busej kobyle.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. podróżować • przemieszczać się za pomocą środków transportu • udawać się dokądś
- II. posiadać (umiejętności prowadzenia jakiegoś środka transportu) • prowadzić coś
- III. dojeżdżać
- IV. podróżować
- V. kursować • prowadzić pojazd
- VI. kupować coś • nabywać coś • przywozić coś
- VII. umieć posługiwać się (jakimś środkiem lokomocji)
- VIII. **potocznie:** suwać coś po czymś / po kimś

* Inne przysłówki oraz wyrażenia: *bez końca / bez przerwy / bez ustanku / bezustannie / cały czas / ciągle / co dzień / co jakiś czas / co pewien czas / codziennie / cyklicznie / czasami / czasem / dzień w dzień / każdego dnia / nieustannie / od czasu do czasu / regularnie / stale / systematycznie / w kółko / wciąż / wiele razy / wielokrotnie / zawsze / zwykle* itp.

147. KARAĆ

NDK

[któ?]

czym? • kogo? • za co? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Policja karze kierowców <i>mandatami</i> .
kogo?	–	A.	Mama zawsze karała brata za złe oceny.
za co?	za	A.	Nauczycielka karała uczniów <i>za rozmowy</i> podczas lekcji.

INNE POŁĄCZENIA

karać + przysłówek

→ Karać *lagodnie / sprawiedliwie / surowo* itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

ganić kogoś • karcić kogoś • nakładać karę na kogoś • napominać kogoś • skażywać kogoś
• upominać kogoś • wykonywać karę na kimś • wymierzać komuś karę

148. KARMIĆ

NDK

[któ? • co?]

co? • czym? • kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Codziennie musieliśmy karmić <i>rybki</i> w akwarium. (I) Krakowianie uwielbiają karmić <i>gołębie</i> ziarnem. (I) Lwica karmiła swoje małe lwiątko. (I)
czym?	–	I.	Młoda matka karmiła dziecko <i>słodyczami</i> . (I) Od lat babcia karmiła wnuczków <i>domowymi daniami</i> . (I) Od lat karmiła mnie <i>kłamstwami</i> , w które wierzyłem. (III)

kogo?	–	A.	Ta kobieta karmila zawsze <i>swoje dzieci</i> naturalnie. (II) Często pielęgniarki karmią ciężko <i>chorych</i> w szpitalu. (I)
--------------	---	----	---

INNE POŁĄCZENIA*karmić* + przysłówek

→ Karmić często / naturalnie / regularnie itp. (I–III)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. dawać jeść komuś / czemuś • podawać pokarm komuś / czemuś • żywić kogoś / coś
 II. żywić potomstwo piersią
 III. darzyć kogoś czymś • dostarczać czegoś

149. KAZAĆ

NDK / DK

[kto? • co?]

komu?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
komu?	–	D.	To on kazał <i>mi</i> to robić. (I) Lekarz kazał <i>pacjentowi</i> odżywiać się regularnie. (I) On kazał <i>wszystkim</i> pracować dłużej. (II)

INNE POŁĄCZENIA*kazać* + bezokolicznik
kazać + żebry / aby / by→ Kazać coś (z)robić. (III) / Kazać coś (u)czynić. (III)
→ Kazał, żebra / aby / by codziennie uprawiać sport. (I)**NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

- I. nakazywać • polecać • rozkazywać • wydawać komuś polecenie • żądać, aby
 II. zmuszać kogoś
 III. polecać komuś coś zrobić • zamówić coś u kogoś • zlecać coś

150. KĄPAĆ

NDK

[kto?]

kogo? • w czym? • jak?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
kogo? w czym?	– w	A. L.	Wspólnie z żoną kąpałyśmy małą córeczkę w wannie. Lekarz zalecił kąpać chorą w solach mineralnych.

INNE POŁĄCZENIA*kąpać* + przysłówek

→ Kąpać czasami / długo / ostrożnie / regularnie itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

myć • zanurzać w wodzie

151. KĄPAĆ SIĘ

NDK

[któ?]

gdzie? (w czym?) • kiedy? • pod czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
gdzie? / w czym?	w / we	L.	Uwielbiam się kąpać <i>w oceanie</i> . (I) Często kąpię się <i>w wannie</i> , a czasami biorę prysznic. (I) Przez całe wakacje dzieci kąpały się <i>w słonecznych promieniach</i> Lazurowego Wybrzeża. (II)
kiedy? pod czym? w czym?	o pod w	L. L. L.	Po jego śmierci cała rodzina kąpała się <i>we łzach</i> .* (III) Mój ojciec od lat kąpał się <i>o tej samej porze</i> dnia. (I) Przeważnie kąpię się <i>pod prysznicem</i> . (I) (pot.) Niektórzy kąpią się <i>w swym bogactwie</i> . (IV)

INNE POŁĄCZENIA

kąpać się + przysłówek

→ Kąpać się *codziennie / długo / rano / wieczorem* itp. (I)

czasownik + kąpać się

→ *Isć / Jechać się kąpać*. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. chodzić się w wodzie • myć się • pływać • zanurzać się w wodzie

II. **przenośnie**: korzystać ze słońca • opalać sięIII. **przenośnie**: płakaćIV. **książkowe**: mieć czegoś pod dostatkiem, w nadmiarze • doświadczać czegoś z wielką intensywnością* Tylko w wyrażeniu *kąpać się we łzach* – w znaczeniu *zalewać się łzami*.

152. KIEROWAĆ

NDK

[któ? • co?]

co? • czym? • do czego? • do kogo? • kim? • kogo? • ku czemu? • na co?
• na kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co? czym?	– –	A. I.	Od kilku dni kierują <i>wszystkie jachty</i> do portu. (I) Na skrzyżowaniu policja kierowała <i>ruchem</i> . (II)
do czego?	do	G.	Od lat kierował <i>zespołem</i> młodych lingwistów. (III) Nigdy nie umiałem kierować <i>traktorem</i> .* (II)
do kogo?	do	G.	Wszystkich bezrobotnych kierowali <i>do pracy</i> w polu. (V)
kim?	–	I.	Po badaniach wstępnych kierowali chorych <i>do lekarza</i> . (I)
kogo?	–	A.	Dlaczego pan kieruje tylko <i>do mnie</i> uwagi krytyczne? (I)
			Nie jest łatwo kierować <i>ludźmi</i> . (III)
			Przez całe życie kierowała <i>nim</i> chęć zrobienia kariery. (IV)
			Policja kierowała <i>manifestujących</i> na obrzeża miasta. (I)

151

–

152

ku czemu?	ku	D.	Podczas pożaru strażacy kierowali ludzi <i>ku wyjściu</i> . (I)
na co?	na	A.	Kierowano posiłki <i>na południowy odcinek</i> frontu. (I/IV)
na kogo?	na	A.	Ten starszy pan kieruje spojrzenie <i>na każdą dziewczynę</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

kierować + przysłówek
czasownik + kierować

- Kierować czymś *pewnie / spokojnie*. (I/II)
- Umieć / Potrafić kierować. (I–III)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. nadawać kierunek czemuś • nakierowywać coś • prowadzić coś • zwracać czyjąś uwagę
- II. powozić czymś • prowadzić coś za pomocą urządzenia • sterować czymś
- III. być zwierzchnikiem • dyrygować kimś • zarządzać czymś / kimś • zawiadywać czymś
- IV. powodować kimś (rzad.)
- V. posyłać kogoś / coś dokądś

* Potocznie.

153. KIEROWAĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

czym? • dokąd? (do czego? / nad co?) • ku czemu? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	W życiu kierowałem się raczej <i>intuicją</i> niż <i>rozsądkiem</i> . (II)
dokąd?	do	G.	Kierowały się wyłącznie <i>dobrem</i> przedsiębiorstwa. (II) Grupa harcerzy kierowała się teraz <i>do wyjścia</i> . (I)
ku czemu?	nad ku	A. D.	Grupa turystów kierowała się <i>nad rzeką</i> . (I) Brygada zdecydowanie kierowała się <i>ku północy</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

kierować się + przysłówek
czasownik + kierować się

- Kierować się czymś *kurczowo*. (II)
- Umieć / Potrafić się kierować czymś. (II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. iść ku czemuś / dokądś • podążać dokądś • udawać się dokądś • zmierzać dokądś • zwracać się ku czemuś
- II. postępować według czegoś

154. KLASKAĆ

NDK

[kto?]

w co? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
w co?	w	A.	Lubiła klaskać <i>w ręce</i> , kiedy bawiła się z dziećmi.

INNE POŁĄCZENIA

klaskać + przysłówka
klaskać + im. przysł. wspólny
klaskać – porównania

- *Klaskać długo / głośno / krótko* itp.
- *Klaskać stojąc / siedząc / maszerując* itp.
- *Klaskać jak opętany / szalony.*

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

bić brawo • oklaskiwać kogoś / coś

155. KŁĘCZEĆ

NDK

[kto?]

gdzie? (w czym?) • na czym? • obok czego? • obok kogo? • podczas czego?
• przed czym? • przed kim? • jak?

154

–

156

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
gdzie?	w	L.	Wszyscy od pewnego momentu klęczeli <i>w kościele</i> .
na czym?	na	L.	Klęczali <i>na chodniku</i> , trzymając się z bólu za brzuch.
obok czego?	obok	G.	Klęczalem <i>obok konfesjonału</i> i czekalem na spowiedź.
obok kogo?	obok	G.	Klęczę <i>obok matki</i> , modląc się o jej zdrowie.
podczas czego?	podczas	G.	Wierni klęczeli <i>podczas mszy</i> .
przed czym?	przed	I.	Wszyscy klęczeli <i>przed cudownym ołtarzem</i> .
przed kim?	przed	I.	Długo klęczał <i>przed żoną</i> i prosił ją o przebaczenie.

INNE POŁĄCZENIA

kłęczyć + przysłówka

czasownik + *kłęczyć* → im. przysł. wspólny.

- *Klęczyć długo / wytrwale* itp.

- *Górnicy pracowali, kłęcząc.*

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

padać na kolana • zginać nogi w kolanach (i trwać w tej pozycji) (def. sl.)

156. KŁĘKAĆ

NDK

[kto?]

do czego? • gdzie? (na czym? / w czym?) • podczas czego? • przed czym?
• przed kim? • w czasie czego?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
do czego?	do	G.	Podczas nabożeństwa klękamy <i>do modlitwy</i> .
gdzie? / na czym?	na	L.	Wierni klękali <i>na ziemi</i> i modlili się w skupieniu.
gdzie? / w czym?	w	L.	Podczas mszy wszyscy po kolei klękali <i>w kościele</i> .
podczas czego?	podczas	G.	Wszyscy wierni klękali <i>podczas procesji</i> .
przed czym?	przed	I.	W kościele zawsze klękamy <i>przed ołtarzem</i> .

przed kim?	przed	I.	Klękam <i>przed tobą</i> Boże i proszę cię o przebaczenie.
w czasie czego?	w czasie	G.	Wszyscy wierni klękali <i>w czasie procesji</i> .

INNE POŁĄCZENIA**NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

padać na kolana

157. KŁAMAĆ

NDK

[kto?]

kogo?* • komu?* • przed kim? • wobec kogo? • jak?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
kogo?*	–	A.	Zawsze kłamał żonę, mówiąc, że poza nią nie ma nikogo.*
komu?*	–	D.	Kłamała mu mówiąc, że go kocha.*
przed kim?	przed	I.	Zawsze kłamał przed ojcem, a nigdy przed matką.
wobec kogo?	wobec	G.	Jak można tak kłamać wobec rodziny?!

INNE POŁĄCZENIA

kłamać + przysłówek

→ Kłamać *bezkarnie* / *cynicznie* / *świadomie* itp.

kłamać + że

→ Kłamała, że tego nie zrobiła.

kłamać – porównania

→ Kłamać *jak z nut*. / Kłamać *jak najety* / *najęta*.**NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

bujać • lgać • nie mówić prawdy • okłamywać kogoś • oszukiwać kogoś • mówić świadomie nieprawdę • rozmijać się z prawdą • udzielać komuś fałszywych informacji • zmyślać

* Kłamać kogo? / komu? – połączenia alternatywne: *kłamał ją, że jest sam* (+ A.), *kłamał żonie, że jedzie sam na wakacje* (+ D.). UWAGA: Połączenie z biernikiem jest uważane za wątpliwe, pojawiające się najczęściej w języku potocznym.

158. KŁANIAĆ SIĘ

NDK

[kto?]

czym? • gdzie? (na czym?) • komu? • o co? • od kogo? • jak?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Miał zwyczaj kłaniać się wszystkim <i>kapeluszem</i> . (I)
gdzie?	na	L.	Chłopiec zawsze kłaniał się <i>na ulicy</i> starszym osobom. (I)
komu?	–	D.	Zawsze kłaniał się <i>wszystkim sąsiadom</i> . (I) Od roku kłaniał się <i>dyrektorowi</i> z nadzieją na awans. (III) Ciągle musiał się kłaniać <i>wszystkim</i> o wszystko. (III)

o co?	o	A.	Od roku kłaniałem się im <i>o pożyczkę</i> . (IV)
od kogo?	od	G.	Kiedy wróciecie, kłaniajcie się <i>od nas</i> całej rodzinie. (II)

INNE POŁĄCZENIA

kłaniać się + przysłówek
kłaniać się + im. przysł. wspóln.

- Kłaniać się *pięknie / serdecznie / uniżenie*. (I/II)
- Kłaniać się, zdejmując kapelusz.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. składać uklon • witać kogoś • witać się z kimś
- II. przekazywać komuś pozdrowienia • pozdrawiać kogoś
- III. przypochlebiać się komuś • zabiegać o czyjeś względy
- IV. prosić o coś usilnie

159. KŁAŚĆ*

NDK

[kto?]

- co? • do czego? • kogo? • między co? • na co?** • na czym?** • obok czego?
• pod co? • jak?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Zawsze kładła swoje <i>książki</i> na biurko / na biurku.** (I) Od kilku dni robotnicy kładli <i>chodnik</i> przed domem. (II) Silne ulewy kładą <i>zboże</i> na ziemi. (III) Kładą kolejną możliwość rozwiązania problemu.*** (IV)
do czego?	do	G.	Rano kładł <i>do torby</i> narzędzia i wychodził do pracy. (I)
kogo?	–	A.	Wieczorem babcia kładła <i>wnuczki</i> do łóżka. (III)
między co?	między	A.	Dlaczego kładziesz pościel <i>między brudne rzeczy</i> ? (I)
na co?	na	A.	Zwykle kładł pieniądze <i>na stół</i> i nie dyskutował.** (I)
na czym?	na	L.	Kładł prezenty <i>na stole</i> i oczekiwali na naszą reakcję.** (I)
obok czego?	obok	G.	Robotnicy kładli płytki ceramiczne <i>na balkonie</i> . (II)
pod co?	pod	A.	Lubiła kłaść ozdobne przedmioty <i>obok kanapy</i> . (I) Od kilku dni kładli fundamenty <i>pod nowy dom</i> . (II)

INNE POŁĄCZENIA

kłaść + przysłówek
kłaść + bezokolicznik

- Kłaść niestarannie / starannie / umiejętnie itp. (I/II)
- Kłaść błyskawicznie / pokotem / szybko itp. (III)
- Kłaść spać kogoś (w zn. przygotowywać dziecko do snu / usypiać dziecko).

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. umieszczać coś na czymś / w czymś
- II. budować coś • instalować coś • stawiać coś • układać coś
- III. obalać coś • przechylać kogoś • zwalać coś
- IV. **potocznie**: zaprzepaszczać coś [zwykle w wyrażeniu *kłaść* (co + A.) *dowcipy*]

* *Kłaść coś do czegoś* oraz *kłaść coś między coś* – zob. czasownik *wkładać* nr 788.

** Kłaść na co? / na czym? – połączenia alternatywne: np. *kłaść książkę na półkę / na stół* (+ A.) albo *kłaść książkę na półce / na stole* (+ L.).

*** Częściej w połączeniu z czasownikiem dokonanym *położyć*.

160. KŁAŚĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

do czego?* • gdzie? (w czym?) • kiedy? (o której? / po czym?) • na co?* • na czym?**
• nad czym? • pod czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
do czego?*	do	G.	Babcia wcześnie kładzie się <i>do łóżka</i> .* (I)
gdzie?	w	L.	Latem kładł się <i>w ogrodzie</i> i obserwował ptaki. (I)
kiedy?	o / po	L.	Dzieci kładą się zawsze <i>o / po godzinie dwudziestej</i> . (II)
	po	L.	Rodzice kładą się w sobotę dopiero <i>po nocnym filmie</i> . (II)
na co?*	na	A.	Od pewnego momentu statek kładzie się <i>na bok</i> . (IV)
na czym?**	na	L.	Uwielbiał kłaść się <i>na kanapie</i> po obiedzie. (I)
			Od pewnego momentu statek kładzie się <i>na boku</i> . (IV)
nad czym?	nad	I.	Gęsta mgła kładła się <i>nad doliną, polami i łąkami</i> . (III)
pod czym?	pod	I.	Turyści kładli się <i>pod drzewami</i> i odpoczywali. (I)

INNE POŁĄCZENIA

kłaść się + przysłówek
kłaść się + bezokolicznik
kłaść się + żeby / aby / by

- Kłaść się późno / wcześnie. (II)
- Kłaść się spać. (II)
- Kłaść się, żeby / aby / by odpoczywać. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. leżeć • polegiwać • przyjmować (pozycję leżącą) • układać się
- II. iść spać
- III. rozciągać się • rozprzestrzeniać się • roztaczać się
- IV. pochylać się

* Kłaść się **do łóżka** (w zn. będąc rozebranym, chorym); por. *kłaść się w łóżku / na łóżku*.
** Kłaść się na czymś / na coś – połączenia alternatywne: *kłaść się na tapczanie* (na + L.) albo *kłaść się na tapczan* (na + A.).

161. KŁÓCIĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

o co? • o kogo? • z czym? • z kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
o co?	o	A.	Rodzina kłóciła się od lat <i>o podział</i> majątku. (I)
o kogo?	o	A.	Nawet po decyzji sądu kłóciły się <i>o dziecko</i> . (I)

z czym?	z	I.	Wystrój wnętrza kłoci się z przeznaczeniem tego lokalu. (II)
z kim?	z / ze	I.	Od czasu do czasu lubilem kłocić się z siostrą. (I)

kłocić się + przysłówek
kłocić się – porównanie

INNE POŁĄCZENIA

- Kłocić się zaciekle / zajadle / zauwzięcie itp. (I)
- Kłocić się jak przekupka. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. awanturować się z kimś o coś • spierać się o coś • sprzeczać się z kimś o coś • toczyć z kimś spór
• wadzić się • wszczynać kłopotnię
- II. nie odpowiadać czemuś • nie pasować do czegoś • pozostawać w sprzeczności z czymś

162. KOCHAĆ

NDK

[kto?]

co? • kogo? • jak?

161

–

163

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Ta kobieta zawsze kochała zwierzęta. (II) Ponad wszystko kochał piłkę nożną. (II)
kogo?	–	A.	Kochał wspaniałą architekturę portugalską. (II) Bardzo kochałem moją matkę. (I)

INNE POŁĄCZENIA

- kochać + przysłówek
- Kochać bezgranicznie / mocno / namiętnie / platońskie / szczerze itp. (I)
 - Kochać coś bardzo / strasznie itp. (II)
 - Kochać jeszcze / podróżować / spać itp. (II)
- kochać + bezokolicznik

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. adorować kogoś • być zakochanym w kimś • darzyć kogoś uczuciem / miłością • miłować kogoś
• ubóstwiać kogoś • uwielbiać kogoś • wielbić kogoś
- II. fascynować się czymś • lubić coś bardzo • przepadać za czymś

163. KOCHAĆ SIĘ*

NDK

[kto?]

gdzie? (w czym? / na czym? / pod czym?) • od kiedy? • w czym? • w kim?
• z kim? • jak?

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
gdzie?	w	L.	Uwielbiali kochać się w naturze. (IV)
	na	L.	Kto nie lubi kochać się na wygodnym łóżku? (IV)
	pod	I.	Od lat kochała się z mężem tylko pod pierzyną. (IV)
od kiedy?	od	G.	To para kocha się od lat. (I)
w czym?	w	L.	Od lat kochać się w rozwiązywaniu krzyżówek. (III)
w kim?	w	L.	Od lat kochała się w kolezce z pracy. (II)
z kim?	z / ze	I.	Po raz pierwszy kochała się z obcokrajowcem. (IV)

INNE POŁĄCZENIA

kochać się + przysłówek

- Kochać się *namiętnie / nawzajem / szczęśliwie / wzajemnie / zapamiętale.* (I)

kochać się – porównania

- Kochać się *codziennie / często / rzadko itp.* (IV)
- Kochać się *jak pies z kotem / Kochać się jak para gołębków / Kochać się jak swoi / Kochać się jak bracia.*

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. darzyć się wzajemną miłością • przepadać za sobą

II. być w kimś zakochanym / zakochaną

III. fascynować się czymś • lubować się w czymś

IV. odbywać stosunek • spółkować • współżyć płciowo

* W znaczeniu I – również w połączeniach typu: *Wszystkie dzieci w rodzinie bardzo się kochają / Ta para kocha się ponad wszystko*; por. również *zakochiwać się / zakochać się*.

164. KOMENTOWAĆ

NDK

[kto?]

co? • gdzie? (na czym? / w czym?) • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	W radio ustawnicze komentowali <i>ostatnie wydarzenia</i> . On komentuje <i>wygląd każdej przechodzącej dziewczyny</i> .
gdzie?	na w	L. L.	Od lat komentował <i>na antenie radiowej</i> prace rządu. Opozycja komentowała <i>w telewizji</i> decyzje rządu.

INNE POŁĄCZENIA

komentować + przysłówek

- Komentować *odpowiednio / właściwie / złośliwie / itp.*

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

interpretować coś • objaśniać coś • oceniać coś • opatrywać komentarzem • recenzować coś • wygłaszać uwagi

165. KOMUNIKOWAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • komu? • o czym? • przez co? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Po raz drugi dyrekcja komunikuje <i>swoje stanowisko</i> wobec rodzącego się konfliktu w zakładzie pracy.
komu?	–	D.	Komunikujemy <i>wszystkim mieszkańcom</i> bloku, że od przyszłego tygodnia nastąpi przerwa w dostawie gazu.

o czym? przez co?	o przez	L.	Radio komunikowało o przebiegu akcji ratowniczej. Władze miasta komunikowały przez megafony o zbliżającym się niebezpieczeństwwie.
------------------------------	------------	----	--

INNE POŁĄCZENIA

komunikować + przysłówek
komunikować + że

- Komunikować jednoznacznie / krótko itp.
- Radio komunikuje, że coś nastąpi / wydarzy się itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

informować kogoś o czymś • obwieszczać coś komuś • ozajmować coś komuś • podawać komuś coś do wiadomości • powiadamiać kogoś o czymś • przekazywać coś komuś • rozwieszaca coś • sygnalizować komuś coś • zawiadamiać kogoś o czymś

166. KONTAKTOWAĆ

NDK

[kto? • co?]

kogo? • z czym? • z kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI			
PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
kogo?	–	A.	Kontaktujemy <i>badaczy</i> z ośrodkami zagranicznymi. (I)
z czym?	z	I.	Myślisz, że magnetowid kontaktuje z <i>telewizorem</i> ? (II)
z kim?	z / ze	I.	Oni kontaktują zainteresowanych <i>ze specjalistami</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

kontaktować + przysłówek
czasownik + *kontaktować*

- Kontaktować bezpośrednio / czasami / często / itp.
(I)
- Przestać kontaktować. (I/III)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. nawiązywać łączność / znajomość z czymś / z kimś
II. łączyć się • stykać się
III. **potocznie**: kojarzyć fakty • pojmować • rozumieć

167. KONTAKTOWAĆ SIĘ

NDK

[kto?]

z czym? • z kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI			
PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
z czym?	z	I.	Codziennie kontaktujemy się z <i>Ambasadą Polską</i> w Paryżu.
z kim?	z	I.	CIągle kontaktuję się z moją rodziną.

INNE POŁĄCZENIA

kontaktować się + przysłówek
czasownik + *kontaktować się*

- Kontaktować się bezpośrednio / listownie / telefonicznie itp.
- Móc / nie móc się kontaktować.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

łączyć się • nawiązywać kontakt • obcować ze sobą • utrzymywać więź • utrzymywać wzajemny kontakt

168. KONTYNUOWAĆ

NDK

[kto?]

co?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Po zdaniu matury kontynuowałem <i>naukę</i> za granicą. Z uporem kontynuował swoje <i>nudne przemówienie</i> .

INNE POŁĄCZENIA

–

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

nie przerywać czynności / procesu • nie przestawać czegoś robić • prowadzić dalej • przedłużać coś • rozwijać coś • wykonywać (w dalszym ciągu rozpoczętą czynność)

169. KOŃCZYĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czym? • kogo? • z czym? • z kim?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Za chwilę kończymy <i>lekcję</i> języka polskiego. (I) Smutne rozstanie kończy naszą wspólną zabawę. (I)
czym?	–	I.	Każde spotkanie kończyła <i>placzem</i> . (I)
kogo?	–	A.	Ciągle kłopotnie z mężem kończyły tę <i>biedną kobietę</i> . (IV)*
z czym?	z	I.	Od jutra kończę z <i>paleniem i z piciem</i> . (II) Kończ już z tymi <i>wulgarnymi dowcipami</i> ! (II)
z kim?	z	I.	Walcząc, wielu żołnierzy kończyło z <i>kulą</i> w piersiach. (III) Od dziś kończę z moim <i>chłopcem</i> , który mnie oszukuje. (II)

INNE POŁĄCZENIA

kończyć + bezokolicznik

→ Kończyć pisać / czytać / oglądać itp. (I/II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. doprowadzać coś do końca • finalizować coś • stanowić zakończenie czegoś
- II. kłaść kres czemuś • zamknić coś • zaprzestać czegoś • zrywać z jakąś czynnością • zrywać z czymś / z kimś
- III. **potocznie**: umierać
- IV. **potocznie**: niszczyć kogoś • wykańczać kogoś

* Rzadko.

170. KOŃCZYĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

czym? • gdzie? (pod czym? / przed czym? / przy czym?) • komu? • na co?
• na czym? • na kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Każda dyskusja z dyrektorem kończyła się <i>awanturą</i> .* (I)
gdzie?	pod / przed przy	I. L.	To spotkanie kończy się <i>podpisaniem</i> umowy. (I) Wieża tego zabytku kończy się <i>złotą kopułą</i> . (V)
komu?	–	D.	Niektóre ulice kończą się <i>słupami zaułkami</i> . (V)
na co?	na	A.	Trasa przejazdu kończy się <i>pod / przed zamkiem</i> . (I) Linia autobusowa kończy się <i>przy parku</i> . (I)
na czym?	na	L.	Za dwa dni kończą <i>nam</i> się wakacje. (I) Od kilku tygodni ten pacjent kończy się <i>na raka</i> . (pot.) (IV)
na kim?	na	L.	Każda rozmowa w tym domu kończyła się <i>na bójce</i> .* (I) Dynastia Piastów kończy się <i>na Kazimierzu III Wielkim</i> . (III)

170
–
171

INNE POŁĄCZENIA

kończyć się + przysłówek→ Coś kończy się *dobrze / źle*. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. dobiegać końca • przemijać • przestawać istnieć • upływać

II. ** braknąć • być na wyczerpaniu • wyczerpywać się

III. **potocznie**: tracić skuteczność działania / wpływuIV. **potocznie**: konać • umierać

V. być zakończonym czymś

* Kończyć się czym? / na czym? – w znaczeniu I połączenia alternatywne: *Każda rozmowa z nim kończyła się awanturą / bójką* (+ I.) albo *kończyła się na awanturze / na bójce* (na + L.).

** W tym znaczeniu tylko w połączeniach typu: jedzenie / pieniądze / zapasy itp. *kończą się* szybko / wytrzymałość / cierpliwość / siły itp. *kończą się* szybko.

171. KOPAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czym? • kogo? • w co? • w czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Od kilku dni robotnicy kopali <i>studnię</i> przed domem. (II)
czym?	–	I.	Od dwóch dni rolnicy kopali na polu <i>ziemniaki</i> .* (II)
kogo?	–	A.	Przez całe popołudnie kopał <i>ziemię</i> w ogrodzie. (III) Kopałem <i>łopatą</i> twardą ziemię na działce. (I / II) Jakiś chuligan kopał <i>leżącego człowieka</i> . (I) Ta stara maszyna kopie <i>mnie</i> już od dawna. (IV)

w co?	w	A.	Dlaczego kopiesz mnie <i>w nogę</i> ? (I)
w czym?	w	L.	Nasz pies uwielbiał kopać <i>w piachu</i> . (III) Celnicy czasami lubią kopać <i>w walizkach</i> podróżnych. (III)

INNE POŁĄCZENIA*kopać* + przysłówek

→ Kopać mocno / silnie. (I/IV)

→ Kopać głęboko / płytko. (II/III)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. uderzać nogą
 II. wydobywać coś • wykopywać coś
 III. *zwykle potocznie*: grzebać; *również*: przerzucać ziemię • robić doly
 IV. *potocznie*: powodować wstrząs elektryczny

* Potocznie.

172. KORESPONDOWAĆ

NDK

[któ? • co?]

z czym? • z kim? • jak?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
z czym?	z	I.	To powinno korespondować z nowymi realiami życia. (II)
z kim?	z	I.	Te reklamy źle korespondują z architekturą miasta.* (II)
			Od lat korespondowałem z nim. (I)

INNE POŁĄCZENIA*korespondować* + przysłówek

→ Korespondować czasami / często / regularnie itp. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. pisywać listy • prowadzić korespondencję • utrzymywać kontakt listowny z kimś • zajmować się prowadzeniem korespondencji
 II. odpowiadać czemuś • pozostawać w związku z czymś • zgadzać się z czymś

* Lepiej: *harmonizować*.**173. KORZYSTAĆ**

NDK

[któ?]

na czym? • z czego? • jak?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
na czym?	na	L.	Zawsze korzystał na naiwności innych. (I)
z czego?	z / ze	G.	Potrafił korzystać z zmianach kursu walut. (I) Od lat korzystamy z pomocy rodziców. (I) Często korzystałem z samochodu sąsiada. (II)

INNE POŁĄCZENIA*korzystać* + przysłówek→ Korzystać *dużo / mało / trochę* itp. (I)**NIKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

I. czerpać z czegoś • mieć pożytek z czegoś • odnosić korzyść • uzyskiwać coś • wykorzystywać coś

II. ***potocznie***: posługiwać się czymś • robić użytk z czegoś • używać czegoś**174. KOSZTOWAĆ**; zob. również hasło 174 A poniżej

NDK

[kto? • co?]

co?* / czego?* • kogo? • od kogo? • jak?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?*	–	A.	Kosztowałeś już te <i>nieznane nam owoce?</i> * (III)
czego?*	–	G.	Przez całe życie kosztowałem jedynie <i>smaku goryczy</i> . (II)
kogo?	–	A.	Czy kosztowałeś już tych <i>owoców?</i> * (III)
od kogo?	od	G.	Każda rozmowa z nim kosztuje <i>mnie</i> wiele nerwów. (I) Sukces na giełdzie kosztował <i>nas</i> wiele wysiłków. (I) W trakcie spotkań kosztowałem <i>od niej</i> wiele radości. (II)

INNE POŁĄCZENIA*kosztować* + przysłówek→ Kosztować *niewiele / odrobinę / trochę / wiele* itp. (I)*kosztować* + czy

→ Kosztować czegoś / coś, czy jest dobre. (III)

NIKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. wymagać czegoś od kogoś • wynikać z poniesionego trudu / wysiłku

II. doświadczać czegoś • doznawać czegoś • poznawać coś

III. badać smak czegoś • degustować coś • próbować jeść lub pić coś dla zbadania smaku
• smakować coś

* Kosztować czego? / co? w zn. III – *kosztować owoców / wina* (+ G.); rzadziej: *owoce / wino* (+ A.), np. z różnych krajów.

174 A. KOSZTOWAĆ; por. również hasło 174 powyżej

NDK

[co?]

ile?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

–

INNE POŁĄCZENIAcoś *kosztuje* + przysłówek→ Coś kosztuje / będzie kosztowało / kosztowało *drogo / dużo / mało / niewiele / tanio* itp.

coś kosztuje (ile?)

→ Coś kosztuje / będzie kosztować / kosztowało, np.
dwa złote / pięć złotych itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- obciążać konto / budżet • pochłaniać pieniądze • pociągać koszty • przedstawiać wartość pieniężną
• stanowić koszt / wartość pieniężną • wymagać nakładu pieniężnego

175. KRAŚĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • gdzie? (w czym?) • komu? • skąd? (sprzed czego? / z czego?) • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Złodzieje ustawicznie kradli <i>samochody</i> z parkingów. (I)
gdzie? komu?	w –	L.	Najczęściej kradli <i>w supermarketach</i> . (I) Od czasu do czasu kradną <i>nam</i> owoce w sadzie. (I)
skąd?	sprzed z / ze	G. G.	Telewizja kradnie <i>ludziom</i> czas. (II) Ciągle kradli <i>sprzed biura</i> rowery pracowników. (I) Czytelnicy często kradną <i>z bibliotek</i> książki. (I)

INNE POŁĄCZENIA

kraść + przysłówek

→ Kraść bezczelnie / ciągle / zuchwale itp. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. grabić kogoś • łupić kogoś • okradać kogoś • przywłaszczać sobie coś

II. **potocznie:** zabierać komuś coś, np. *czas* / *uczucia* itp.

176. KRĘCIĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czym? • gdzie? (na czym? / pod czym?) • kim? • z kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Codziennie rano kręciła <i>włosy</i> na lokówce. (III) W każdą sobotę mama kręciła <i>masę orzechową</i> na tort. (IV)
czym?	–	I.	Studenci szkoły filmowej kręcili <i>etendę</i> w plenerze. (VI)
gdzie?	na	L.	Jeśli chcesz zmięcić mięso, musisz kręcić <i>korbką</i> . (I)
pod	pod	I.	Pies chce wyjść na zewnątrz, więc kręci <i>ogonem</i> . (I)
kim?	–	I.	Ekipa kręci film <i>na Starym Mieście</i> . (VI)
z kim?	z / ze	I.	Reporterzy kręczą reportaż <i>pod dworcem</i> . (VI)
			Ta kobieta kręci <i>swóimi mężem</i> , jak jej się podoba. (II)
			Od pewnego czasu syn sąsiada kręci z <i>naszą córką</i> . (VII)

INNE POŁĄCZENIA

kręcić + przysłówek
kręcić + żeby / aby / by

→ Kręcić *ciągle / stale / wiecznie* itp. (V)
 → Kręcić, żeby / aby / by np. nie przyznać się do winy. (V)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. obracać czymś • poruszać czymś • wirować coś • wprowadzać coś w ruch; również: merdać czymś
- II. **potocznie**: manipułować kimś • narzucać komuś swoją wolę • zarządzać kimś
- III. nawijać coś na coś • skręcać coś • zawijać coś
- IV. rozcierać coś • ucierać coś
- V. **potocznie**: kłamać • nie mówić prawdy • oszukiwać
- VI. **potocznie**: realizować film
- VII. **potocznie**: chodzić ze sobą • flirtować • utrzymywać bliskie stosunki

177. KRĘCIĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

**dookoła czego? • gdzie? (na czym?) • koło czego? • między czym? • po czym?
• przy czym? • wokół czego? • wokół kogo? • jak?**

176

–

177

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
dookoła czego?	dookoła	G.	Jego myśli kręciły się <i>dookoła tego samego problemu</i> . (V)
gdzie? / na czym?	na	L.	Nie śpi, tylko kręci się <i>na łóżku</i> od kilku godzin. (III) Studenci z nudów kręczą się <i>na zajeciach</i> . (III)
koło czego? między czym?	koło	G.	Jakaś obca osoba kręci się <i>koło twojego samochodu</i> . (II)
	między	I.	Od godziny kręcił się <i>między półkami supermarketu</i> . (II)
po czym?	po	L.	Samochód nie jedzie, bo jego koła kręczą się <i>po śniegu</i> . (II) Dzieci kręcą się <i>po pokoju</i> , bo im się nudzi. (II) Jacyś podejrzani osobnicy kręcili się <i>po osiedlu</i> . (II/III)
przy czym? wokół czego? wokół kogo?	przy	L.	Dziecko kręciło się <i>przy stole</i> , bo nie chciało jeść. (III)
	wokół	G.	Kręciła się <i>wokół wolnego stanowiska</i> w dyrekcyi. (IV)
	wokół	G.	Kręcili się <i>wokół bogatej panny</i> różni adoratorzy. (IV)

INNE POŁĄCZENIA

kręcić się + przysłówek
czasownik + kręcić się
kręcić się – porównania

→ Coś / Kto kręci się *szybko / trochę / wolno* itp. (I/II/III)
 → Umieć się kręcić wokół swych spraw. (VI)
 → Kręcić się jak (mucha) w ukropie (II) / Kręcić się jak chorągiewka na dachu (I) / Kręcić się jak fryga (II) / Kręcić się jak kot z pecherzem (III) / Kręcić się jak na rozżarzonych węglach (III) / Kręcić się jak na szpilkach (III) / Kręcić się jak piškorz (I).

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. koować • obracać się • wibrować • wprowadzać lub być wprowadzianym w ruch wirowy
II. krążyć • poruszać się w różnych kierunkach • przemierzać • snuć się • szwendać się • wałęsać się • włóczyć się bez celu
III. zmieniać bez przerwy pozycję
IV. interesować się kimś • okazywać żywe zainteresowanie kimś / czymś • starać się o kogoś
• zabiegać o coś
V. być głównym tematem czegoś • koncentrować się
VI. zabiegać o coś / o czyleś wzgórę • zajmować się czymś

178. KROIĆ

NDK

[kto?]

co? • czym? • na co? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Rzeźnik kroił <i>mięso</i> na drobne kawałki.
czym?	–	I.	Kroilem mięso <i>nożem</i> na duże płaty. Szybko kroił materiał <i>ostrymi nożyczkami</i> .
na co?	na	A.	Dlaczego wciąż kroisz <i>na kawałki</i> te owoce?

INNE POŁĄCZENIA

kroić + przysłówek

→ Kroić cienko / grubo / ostrożnie / uważnie itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- ciąć coś • dzielić coś na kawałki / na części • kawałkować coś • krajać coś • odcinać coś od czegoś • oddzielać coś od czegoś • rozcinać coś • siekać coś

179. KRYĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czym? • gdzie? (w czym?) • kogo? • przed czym? • przed kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Niekotere zwierzęta kryją zapasy na zimę. (I) Od zawsze kryły swoje zamiary przed innymi. (I)
czym?	–	I.	Od kilku dni robotnicy kryli dach <i>nierdzewną blachą</i> . (II)
gdzie? / w czym?	w	L.	W muzeum kryły antyki <i>pokrowcami</i> . (II)
kogo?	–	A.	Po wypadku, kryły swoje ręce <i>w kieszeniach</i> . (I) Od lat kryły pieniądze <i>w sejfie</i> . (I)
przed czym?	przed	I.	Od dawna kryły <i>mnie</i> przed innymi. (II) W czasie wojny Polacy kryli Żydów przed gestapo. (II)
przed kim?	przed	I.	Koledzy od dawna kryli go <i>przed odpowiedzialnością</i> . (II) Dlaczego kryjesz swoją miłość <i>przed ludźmi</i> ? (I) Zawsze musiała kryć słodycze <i>przed dziećmi</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

kryć + przysłówek

→ Kryć ciągle / często / stale / itp. (I / II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. chować coś • maskować coś • nie okazywać emocji • nie ujawniać czegoś • przemilczać coś
• tacić coś • ukrywać coś • zawierać coś w sobie
II. osłaniać kogoś / coś • zasłaniać coś / kogoś

180. KRYĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

**czym? • do czego? • gdzie? (pod czym? / w czym?) • przed czym? • przed kim?
• wśród czego? • z czym?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Od kilku chwil dolina kryła się <i>gęstą mgłą</i> . (III)
do czego?	do	G.	Myszy zawsze kryją się <i>do swoich norek</i> . (I)
gdzie? / pod czym?	pod	I.	Nasz pies krył się często <i>pod łóżkiem</i> . (I)
gdzie? / w czym?	w	L.	Wiele ciekawych rzeczy kryło się <i>w archiwum</i> . (I)
przed czym?	przed	I.	Kot krył się <i>przed psami</i> , wskakując na drzewo. (I) Turyści kryli się szybko <i>przed burzą</i> w schroniskach. (I)
przed kim?	przed	I.	Dzieci kryły się <i>przed pijanym ojcem</i> w sypialni. (I)
wśród czego?	wśród	G.	Szwajcarskie miasto Olten kryje się <i>wśród górzystego terenu</i> . (I)
z czym?	z / ze	I.	Przez wiele lat kryła się <i>z odrażającą gipsową opuchcią</i> do tego człowieka. (II)

INNE POŁĄCZENIA

179

–

181

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. chować się • ukrywać się
II. nie uwiechniwać czegoś • nie zdradzać się z czymś • tacić coś • ukrywać emocje
III. pokrywać się czymś • powlekać się czymś • zaciągać się czymś

181. KRZYCZEĆ

NDK

[kto? • co?]

gdzie? (na czym? / w czym?) • na kogo? • o czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
gdzie?	na	L.	Dzieci lubią krzyczeć <i>na przerwach szkolnych</i> . (I)
	w	L.	Dziecko od kilku minut krzyczało <i>w kołysce</i> . (II)

na kogo?	na	A.	Bez przerwy krzyczała <i>na dzieci</i> . (I/Ia) Ten pan zawsze krzyczy <i>na swoich podwładnych</i> . (I/Ia)
o czym?	o	L.	Ktoś krzyczał <i>na mnie</i> , bo chciał, żebym się zatrzymał. (IV) Od kilku tygodni prasa polska krzyczała <i>o sukcesie wyborczym</i> partii lewicowych. (III)

INNE POŁĄCZENIA

krzyczeć + przysłówek
krzyczeć + bo / ponieważ / gdyż itp.
krzyczeć – porównania

- Krzyczeć *donośnie / głośno / przerąźliwie*. (I)
- Krzyczeć, bo kogoś np. coś boli. (II)
- Krzyczeć *jak opętany*. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. podnosić głos • wrzeszczeć
- Ia. gniewać się na kogoś, mówiąc głośno • kacić kogoś / coś • strofować kogoś
- II. **potocznie**: plakać [zwykle o dziecku]
- III. pisać o czymś emocjonalnie [zwykle w gazetach]
- IV. przywoływać • wołać kogoś

182. KSZTAŁCIĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • gdzie? (w czym? / za czym?) • kogo? • na kogo? • w czym? • w kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Od lat kształcił <i>swój charakter</i> w zakonie. (III)
gdzie?	w	L.	Bogaci kształcają swoje dzieci <i>w szkołach prywatnych</i> . (II)
kogo?	za	I.	Zamożni rodzice kształcają dzieci <i>za granicą</i> . (II)
na kogo?	–	A.	Każde państwo musi kształcić <i>młodzież</i> . (I)
w czym?	na	A.	Wyższe szkoły kształcają studentów <i>na specjalistów</i> . (I)
w kim?	w	L.	Mam zamiar kształcić syna <i>na adwokata</i> . (II)
w kim?	w	L.	Ta szkoła kształci dzieci <i>w śpiewie chóralnym</i> . (I)
			Należy kształcić <i>w dziecku</i> miłość do ojczyzny. (III)

INNE POŁĄCZENIA

- kształcić* + przysłówek
- Kształcić *gruntownie / systematycznie / zawodowo*. (I)
 - Kształcić *odpłatnie / prywatnie*. (II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. edukować kogoś • przekazywać komuś wiedzę / doświadczenie • przygotowywać kogoś
 - szkolić kogoś • uczyć kogoś
- II. dbać, aby ktoś zdobywał wiedzę • posyłać kogoś do szkół
- III. doskonalić coś • formować coś • rozwijać coś • urabiać kogoś

183. KSZTAŁCIĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

gdzie? (w czym?) • na czym? • na kogo? • w czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
gdzie? / w czym?	w	L.	Jego synowie kształcili się <i>w dobrych uniwersytetach</i> . (I)
na czym?	na	L.	Jej upodobania artystyczne kształciły się <i>na najlepszych wzorach</i> muzyki afrykańskiej. (II)
na kogo? w czym?	na	A.	Chciał kształcić się tylko <i>na lekarza</i> . (I)
	w	L.	Od kilku lat kształcił się <i>w grze na skrzypcach</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

kształcąć się + przysłówek

→ Kształcić się *metodycznie / wszechstronnie* itp. (I/II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. opanowywać pewne umiejętności • przyswajać wiedzę • specjalizować się w czymś • studiować coś • uczyć się czegoś • zdobywać wiedzę / wykształcenie
- II. doskonalić się • rozwijać się [zwykle w odniesieniu do cech charakteru itp.]

184. KSZTAŁTOWAĆ

NDK

[kto? • co?]

co?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Artysta kształtał glinę w olbrzymie artystyczne kule. Środki masowego przekazu kształtują opinię publiczną. Surowy klimat kształtuje psychikę człowieka.

INNE POŁĄCZENIA

–

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- czynić tak, aby osiągnąć zamierzony efekt • formować coś • modelować coś • nadawać czemuś określony kształt • urabiać coś • wyrabiać coś

185. KUPOWAĆ

NDK

[kto? • co?]

co?* • czego?* • czym? • dla kogo? • gdzie? (na czym? / pod czym? / w czym?)
 • kogo? • komu? • na co? • od kogo? • przez kogo? • u kogo? • za co?
 • z kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?*	–	A.	Codziennie rano kupuję świeże pieczywo. (I)
czego?*	–	G.	Kupowała zawsze te, a nie inne jabłka.* (I)
czym?	–	I.	Co drugi dzień kupowała jabłek za niewielką sumę.* (I) Ten człowiek kupował (sobie) zaufanie ludzi kłamstwem.** (II)

dla kogo?	dla	G.	Zawsze kupuję dla mojej żony najdroższe prezenty. (I)
gdzie?	na	L.	Klienci kupowali na poczcie nowe serie znaczków. (I)
	pod	I.	Tańsze warzywa kupuję zawsze pod halą targową. (I)
	w	L.	Lekarstwa kupujemy tylko w aptece. (I)
kogo?	–	A.	Znany klub sportowy corocznie kupował jednego najlepszego piłkarza dla swojej drużyny. (I)
komu?	–	D.	Lubił teściową, więc zawsze kupował jej róże. (I)
na co?	na	A.	Od jutra będziemy kupować lepsze mięso na obiad. (I)
od kogo?	od	G.	Zwykle kupowałem od kolegi używane książki. (I)
przez kogo?	przez	A.	Kupowaliśmy działki przez pośredników. (I)
u kogo?	u	G.	Mięso kupujemy wyłącznie u rzeźnika. (I)
za co?	za	A.	Wszystko kupowałem za pożyczane pieniądze. (I)
z kim?	z / ze	I.	Kupowaliśmy z nimi jedzenie do spółki. (I)

INNE POŁĄCZENIA

- Kupować drogo / burtowo / okazjonalnie / tanio itp. (I)
 → Kupować coś za dwa złote / za pięć złotych itp. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. nabywać coś • zaopatrywać się w coś

II. pozyskiwać sobie kogoś • zaskarbić sobie coś • zdobywać coś • zjednywać sobie kogoś

* Kupować co? / czego? – połączenia alternatywne: kupować jabłka (+ A.) albo kupować jabłek (+ G.); w połączeniu z dopełniaczem w znaczeniu: część z określonej całości (częściej z czasownikiem dokonanym kupić).

** Zwykle w połączeniu z zaimkiem sobie – kupować sobie / kupić sobie kogoś czymś.

186. KWITNĄĆ

NDK

[co? • kto?]

kiedy? • gdzie? (na czym? / w czym?) • podczas czego? • przy kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
kiedy?	na / –	A. / I.	Wiśnie i czereśnie kwitną na wiosnę / wiosną. (I)
gdzie?	na	L.	Jesienne kwiaty pięknie kwitną na balkonach. (I)
	w	L.	Te kwiaty szybciej kwitną w naturze. (I)
podczas czego?	podczas	G.	Życie nocne kwitnie w barach dopiero po północy. (III)
przy kim?	przy	L.	Handel kwitnie w miastach przygranicznych. (III)
			Dzieci wyraźnie kwitły podczas wakacji. (II)
			Ona wyraźnie kwitnie przy drugim mężu. (II)

INNE POŁĄCZENIA

kwitnąć + przysłówek

→ Coś kwitnie dobrze / pięknie / szybko itp. (I/III)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. kwiecić się (rzad.) • okrywać się kwiatami • rozwikłać • rozwijać się • zakwitać [o roślinach]

II. być w doskonalej formie • stawać się piękniejszym / piękniejszą • trzymać się [o człowieku]

III. krzewić się • nabierać rozmachu • prosperować • rozwijać się pomyślnie

187. ŁAC

NDK

[kto? • co?*]

co? • czym? • do czego? • jak długo? (przez co? / od czego? – do czego?) • kogo?**
• po czym? • w co? • z czego? • jak?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Gospodarze lali majestatycznie <i>wino</i> do kielichów. (I)
czym?	–	A.	Rzemieślnicy potrafią lać <i>wspaniałe dzwony</i> . (III)
do czego?**	do	G.	W dzieciństwie czasami lano mnie <i>różgą</i> . (IV)
jak długo?	przez	A.	Czy zawsze musisz lać gorące mleko do <i>szklanki</i> ? (I)
od – do	od – do	G.	Lalo <i>przez całą niedzielę</i> .* (II) Lalo <i>od środy do piątku</i> .* (II)
kogo?	–	A.	Ojczym lał <i>dzieci</i> bez przerwy. (IV) (pot.)
po czym?	po	L.	Nie lubilem, kiedy mnie lano <i>po głowie</i> . (IV)
w co?**	w	A.	Wszyscy lali co przedniejsze wina <i>w kielichy</i> . (I)
z czego?	z / ze	G.	Dawniej lano dzwony tylko <i>z miedzi</i> . (III)

INNE POŁĄCZENIA

lać + przysłówek
lać – porównania

- Leje intensywnie / strasznie itp. (II)
- Leje / Lało jak z cebra. (II) / Lać w siebie jak w studnię / jak w beczkę. [w zn. dużo pić]

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. nalewać coś / czegoś • napełniać czymś • przelewać coś • sączyć coś • wlewać coś / czegoś
- II. padać intensywnie • zacinać [o deszczu]
- III. odlewać coś
- IV. ***potocznie***: bić kogoś / coś mocno • uderzać kogoś czymś • zadawać komuś ciosy

* Tylko w znaczeniu II – konstrukcje bezmianownikowe.

** Lać do czego? / w co? – połączenia alternatywne: *lać wino do kielichów/ do szklanek* (do + G.) albo *lać wino w kielichy/ w szklanki* (w + A.).

188. LATAĆ

NDK

[kto? • co?]

czym? • do kogo? • gdzie? (do czego? / na co?) • koło kogo? • na co? • na czym?
• nad / ponad czym? • po co? • po czym? • pod czym? • w czym? • za czym?
• za kim? • z kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Lubię latać <i>amerykańskimi samolotami</i> . (I)
do kogo?	do	G.	Ciągle latała <i>do dyrektora</i> ze skargami / na skargi.* (II)
gdzie?	do	G.	Latała <i>do łazienki</i> co kilka minut. (II)
	na	A.	Latała <i>na dyskoteki</i> w każdą sobotę. (II)
koło kogo?	około	G.	Latała <i>koło niego</i> jak poparzona. (II)
na co?	na	A.	Lataliśmy <i>na lekcje angielskiego</i> w każdy wtorek. (II)

na czym?	na	L.	W wojsku uczyli nas latać <i>na szybowcach</i> . (I)
nad / ponad czym?	nad / ponad	I.	Od kilku godzin samoloty latały <i>nad / ponad poligonem</i> . (I)
po co?	po	A.	Nie mam czasu. Ciągle latam <i>po zakupy</i> do sklepu. (II)
po czym?	po	L.	Zobacz, jak psy latają <i>po łęce</i> . (III)
pod czym?	pod	I.	Jakieś papiery latały <i>pod stołem</i> . (I)
w czym?	w	L.	Wieczorami lubilem latać <i>w dresie</i> po parku. (II)
za czym?	za	I.	Latać już pół dnia <i>za jedną ważną książką</i> . (II)
za kim?	za	I.	Latała ciągle <i>za dyrektorem</i> , z nadzieją na awans. (II)
z kim?	z / ze	I.	Latać z <i>kuzykiem pilotem</i> w rejsy charterowe. (I)

INNE POŁĄCZENIA

- Latać *nisko / szybko / wysoko* itp. (I)
- Móc / Umieć / Potrafić / Uczyć się latać. (I)
- Latać *jak kot z pęcherzem*. / Latać *jak za rągiem*. / Latać *jak furiat*.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. fruwać skądś dokądś • lecieć • pilotować coś • przelatywać • szybować
 II. **potocznie**: biegać szybko • gonić • pędzić • uganiać się za czymś

* Potocznie.

189. ŁĄDOWAĆ

NDK

[kto? • co?]

gdzie? (na czym? / w czym?) • jak?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
gdzie?	na	L.	Ten samolot codziennie ląduje <i>na lotnisku w Paryżu</i> . (I)
	w	L.	Helikoptery lądują <i>na płycie</i> małego lotniska. (II) Ten pijak często ląduje <i>w lokalnym areszcie</i> . (III)

INNE POŁĄCZENIA

- Łądować *awaryjnie / miękko / szczerbiwie*. (I)
- Łądować *jak kot na cztery łapy*.* (III)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. kończyć lot • osiądać • przybijać do brzegu • przybywać gdzieś
 II. dostawać się • trafić • znajdować się gdzieś
 III. **potocznie**: radzić sobie • wydobywać się z trudnych sytuacji

* Potocznie.

190. LECIEĆ

NDK

[kto? • co?]

czym? • dokąd? (do czego? / na co?) • gdzie? (w czym?) • na co? • na kogo? • nad czym? • po co? • po kogo? • skąd? (z czego? / z jakiego kierunku?) • w co? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI			
PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Babcia bardzo chciała lecieć <i>samolotem</i> do Ameryki. (I)
dokąd?	do	G.	Musimy lecieć <i>do Paryża</i> na konferencję. (I) Jaskółki lciały <i>do gniazda</i> . (I) Widziałem, jak szybko leciałeś <i>do tramwaju</i> . (II)
	na	A.	Kochanie, leć <i>do sklepu</i> , bo nie mam już śmetany. (II) Ptaki lciają <i>na południe</i> . (I)
gdzie?	w	L.	Chciałbym lecieć w tym roku <i>na Karaiby</i> . (I) Popatrz, jak leci <i>w górze</i> samolot. (I) Od kilku dni kurs dolara zaczyna lecieć <i>w kantorach</i> . (III)
na co?	na	A.	Dzisiaj dobrze piosenki lcią <i>w radiu</i> . (V) W czasie świąt lcią dobre filmy <i>w telewizji</i> . (V)
na kogo?	na	A.	Muszę już lecieć <i>na lekcję</i> angielskiego. (II)
nad czym?	nad	I.	Od razu wiedziałem, że ona lci <i>na twój majątek</i> . (VI)
po co?	po	A.	Wszystkie dziewczyny lciały <i>na tego amanta</i> . (VI)
po kogo?	po	A.	Drodzy pasażerowie, lecimy teraz <i>nad Alpami</i> . (I)
skąd? / z czego?	z / ze	G.	Leć <i>po papierozy</i> , a ja tymczasem zrobię kolację. (II) Synku, leć <i>po babcie</i> i zaproś ją na obiad. (II)
w co?	w	A.	Czarny dym lciał <i>z kominów</i> elektrocieplowni. (III) Jesienią liście lcią <i>z drzew</i> . (III)
			Od kilku dni woda lci <i>z zepsutego kranu</i> . (III) Nie wiem, dlaczego lci mi krew <i>z nosa</i> . (III)
			Balon lci <i>z kierunku</i> północnego na południe. (I) Olbrzymi balon powoli lciał <i>w góre</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

lecieć + przysłówka

→ Lecieć *nisko / wysoko* itp. (I)

lecieć – porównania

→ Lecieć *szynko*. (I/II)

→ Lecieć *jak na skrzydłach / jak wiatr* (I) /
Lecieć *jak kot z pęcherzem** / Lecieć *jak puszkoły / osy / muchy do miodu* (VI) / Lecieć *gdzieś jak blyskawica*. (II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. fruwać • przelatywać • przesuwać się (w przestrzeni) • unosić się

II. **potocznie:** biec / biegać szybko • jechać szybko • pędzić gdzieś • spieszyć gdzieś

III. **potocznie:** opadać • padać • sączyć się • spadać (z góry na dół) • staczać się • tracić na wartości [również w odniesieniu do walut]

IV. *** mijać bardzo szybko • upływać

V. **potocznie:** być nadawanym [tylko w 3. osobie – o programie telewizyjnym, radiowym, o filmie w telewizji, kinie itp.]

VI. być bardzo zainteresowanym czymś / kimś • łaknąć kogoś • pożądać kogoś

* Potocznie. Częściej: *latać*.

** W znaczeniu IV – zwykle w połączeniach typu: *czas* (N.) lci szybko, *lata* (N.pl.) szybko lcią, *godzina* (N.) lci za godziną, *młodość* (N.) szybko lci itp.

191. LECZYĆ

NDK

[kto?]

co? • czym? • gdzie? (na czym? / w czym?) • kogo? • na co? • z czego? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	W tej klinice znakomicie leczyli <i>niektóre choroby</i> . (I)
czym?	–	I.	Od lat leczył swoich pacjentów <i>ziołami</i> . (II)
gdzie?	na	L	Młodzi lekarze często leczą <i>na prowincji</i> . (III)
	w	L	Po studiach pani doktor leczyła <i>w małej miejscowości</i> . (II)
kogo?	–	A.	Od kilku lat leczyli <i>moją mamę</i> na serce. (I)
na co?	na	A.	Tutaj leczono tylko <i>na raka</i> .* (II)
z czego?	z	G.	W tym szpitalu leczono <i>z ciężkich oparzeń</i> . (III)
			Nikt nie chciał go leczyć <i>z jego kompleksów</i> . (III)

INNE POŁĄCZENIAleczyć + przysłówek
czasownik + leczyć

- Leczyć dobrze / skutecznie / szybko itp. (II)
 → Potrafić / Umieć leczyć. (II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. kuować kogoś czym • uzdrawiać kogoś czymś • poddawać kogoś leczeniu • hospitalizować kogoś • przywracać komuś zdrowie • przerywać chorobę • usuwać ból
 II. praktykować jako lekarz • przeprowadzać kurację • udzielać porad • wykonywać zabiegi
 III. odzwyczajać od czegoś • oswobadzać kogoś od czegoś • usuwać wady u kogoś • uwalniać kogoś od czegoś

* UWAGA: *Leczyć na raka* – rzeczowniki rodzaju męskiego oznaczające nazwy niektórych chorób, wirusów i bakterii, np. *gronkowiec, baktyrium, mikrob, rak* itp., w bierniku liczby pojedynczej mają końcówkę -a; wyjątek: *leczyć na tyfus*.

192. LECZYĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

czym? • gdzie? (w czym?) • na co? • u kogo? • z czego? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Zamiast iść do lekarza, leczył się sam <i>ziołkami</i> . (I)
gdzie?	w	L.	Przez kilkańście lat babcia leczyła się <i>w szpitalu</i> . (I)
na co?	na	A.	Brat pojechał do sanatorium, aby leczyć się <i>na gruźlicę</i> . (I)
u kogo?	u	G.	Przez wiele miesięcy leczyłem się <i>u znanego specjalisty</i> . (I)
z czego?	z	G.	Powinieneś się leczyć <i>z tych niebezpiecznych nałogów</i> . (III)
			Od trzech tygodni leczę się <i>z przeziębienia</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

leczyć się + przysłówek

- Leczyć się ciągle / długo / krótko itp. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. być leczonym • kurować się • leczyć siebie samego • poddawać się leczeniu • powracać do zdrowia
 II. odzwyczać się • usuwać wady / słabości

193. LEKCEWAŻYĆ

NDK

[kto?]

co? • kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Publicznie lekceważyły dokonania nauki polskiej.
kogo?	–	A.	Zawsze lekceważyły trudności, które na niego czekały. Przez lata całe lekceważyły swoją żonę.

INNE POŁĄCZENIA

lekceważyć + przysłówka

→ Lekceważyć ciągle / systematycznie / zawsze itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

bagatelizować coś • cenić kogoś nisko • gardzić kimś / czymś • ignorować kogoś / coś • mieć w pogardzie kogoś / coś • nie baczyć na kogoś / na coś • nie cenić kogoś / czegoś • nie liczyć się z kimś / z czymś • nie przejmować się kimś / czymś • nie przywiązywać wagę do kogoś / do czegoś • nie szanować kogoś / czegoś • nie zwracać na kogoś / coś uwagi • odczuwać pogardę do kogoś / do czegoś • pogardzać kimś / czymś • traktować pogardliwie kogoś / coś • umniejszać komuś / czemuś

194. LEŻEC

NDK

[kto? • co?]

**gdzie? (na czym? / nad czym? / pod czym? / u czego? / w czym?) • koło czego?
 • między czym? • na co? • na czym? • na kim? • obok czego? • pod czym?
 • przy kim? • w czym? • jak?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
gdzie?	na	L.	Chiny leżą na Dalekim Wschodzie. (III)
	nad	I.	Cała moja rodzina leży na tym cmentarzu. (IV)
	pod	I.	Kraków leży nad Wisłą. (III)
	u	G.	Żyzne tereny leżały nad jeziorem. (IV)
	w	L.	Pole sąsiada leży pod lasem. (III)
			Kot leżał u nog swojej pani. (I)
			Od tygodnia mój brat leży w szpitalu. (II)
			Polska leży w Europie. (III)
			Cały nakład książek X leżał w księgarni od tygodni. (VI)
koło czego?	około	G.	Telefon leży koło lampy. (III)
między czym?	między	I.	Polska leży między Morzem Bałtyckim a Karpatami. (IV)
na co?	na	A.	Mój brat aż trzy tygodnie leżał na grypie. (II)
na czym?	na	L.	Piękny dywan leżał na podłodze. (I)
			Od tygodnia śnieg leży na chodnikach i na ulicach. (III)

192
–
194

na kim?	na	L.	Jakiś mężczyzna leżał <i>na młodej dziewczynie</i> . (I)
obok czego?	obok	G.	Okulary leżą <i>obok telefonu</i> . (III)
pod czym?	pod	I.	Od pewnego czasu pies leżał <i>pod stołem</i> . (I)
przy kim?	przy	L.	Wierny pies leżał zawsze <i>przy swoim panu</i> . (I)
w czym?	w	L.	Leżał <i>w ślipach</i> na plaży i opalał się od kilku godzin. (I) Klucze leżały <i>w kieszeni</i> . (III) Od tygodnia leżał <i>w łóżku</i> , ponieważ był chory. (II)

INNE POŁĄCZENIA

leżeć + przysłówek
leżeć – porównania

- Leżeć dłujo / spokojnie / wygodnie itp. (I)
- Coś leży na kimś jak ułat (w zn. jest dopasowane).

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. być wyciągniętym • zajmować (pozycję poziomą)
- II. być chorym na coś • chorować na coś
- III. zajmować jakieś miejsce • znajdować się / być w określonym punkcie [tylko w 3. osobie]
- IV. rozciągać się [tylko w 3. osobie]
- V. * być pochowanym • nie żyć
- VI. być odłożonym / niewykorzystanym

* W znaczeniu V – zw. w następujących połączeniach: *leżeć w grobie* (w + L.) / *leżeć w ziemi* (w + L.).

195. LICZYĆ

NDK

[kto? • co?]

- co? • do ilu? • ile? • kogo? • komu? • na co? • na czym? • na kogo? • za co?
• z kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Komisja wyborcza wciąż liczy głosy. (I) Lubił liczyć pieniądze zarobione przez innych. (I)
do ilu?	do	G.	To mieszkanie liczy pokój, kuchnię i łazienkę. (III) Mój synek liczy już do stu. (II)
ile?	–	A.	Miasteczko liczyło kilka tysięcy mieszkańców. (III)
kogo?	–	A.	Podczas wycieczki liczyliśmy dzieci aż trzy razy. (I) Liczyli tego klienta na kilka milionów dolarów.* (IV)
komu?	–	D.	Liczyli tej znanej artystce ponad 80 lat.* (IV)
na co?	na	A.	Od dawna liczę na tę pracę. (V)
na czym?	na	L.	Nauczyłem się liczyć na kalkulatorze. (I)
na kogo?	na	A.	W trudnej sytuacji mogę liczyć tylko na ojca. (V)
za co?	za	A.	W tym roku liczyli 100 euro za kwintal zboża. (IV)
z kim?	z / ze	I.	Licząc ze wszystkimi kuzynami, na rodzinnym zjeździe było około trzydziestu osób. (I)

INNE POŁĄCZENIA

liczyć + przysłówek
czasownik + liczyć
liczyć + że

- Liczyć dobrze / niedokładnie / szybko / wolno itp. (I)
- Nauczyć się liczyć. (I)
- Umieć / Potrafić liczyć. (II)
- Liczyć, że np. coś się zmieni. (V)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. dodawać • dzielić • mnożyć • odejmować • przeprowadzać operacje arytmetyczne • sumować • wliczać
- II. nazywać liczby po porządku / w kolejności • wymieniać kolejno liczby
- III. mieścić (określona ilość czegoś) • składać się z pewnej liczby czegoś • wynosić • zawierać (określona ilość czegoś)
- IV. cenić • podawać cenę • szacować kogoś / coś • żądać
- V. mieć nadzieję (na zrealizowanie czegoś) • oczekwać czegoś od kogoś • polegać na kimś • przypuszczać, że coś się wydarzy, stanie itp. • spodziewać się czegoś • ufać komuś

* Rzadko.

196. LICZYĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

do czego? • gdzie? (na czym? / w czym?) • od kiedy? • z czym? • z kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
do czego?	do	G.	Pobyt w wojsku powinien liczyć się <i>do wysługi</i> lat. (I)
gdzie?	na	L	Kilka polskich firm liczy się <i>na rynku europejskim</i> . (II)
	w	L	Kilka polskich uczelni liczy się <i>w świecie</i> . (II)
od kiedy?	od	G.	Oprocentowanie liczy się <i>od momentu</i> wpłaty pieniędzy. (I)
z czym?	z / ze	I.	Zawsze liczyłem się <i>ze zdaniem</i> mojego ojca. (III)
z kim?	z / ze	I.	Przez całe życie liczyła się <i>z mężem</i> . (III)
			Raz na miesiąc liczyłem się <i>ze wspólnikiem</i> . (IV)

INNE POŁĄCZENIA

liczyć się + przysłówek

→ Liczyć się *dokładnie* / *skrupulatnie* / *uczciwie* itp.
(IV)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. być liczonym • podlegać sumowaniu
- II. mieć znaczenie / renomę • znaczyć coś
- III. brać pod uwagę • doceniać kogoś • poważyć kogoś • szanować kogoś • uwzględniać coś / kogoś • uznawać coś / kogoś
- IV. rozliczać się pod względem finansowym

197. LUBIĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • kogo? • za co? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Od dziecka lubilem <i>matematykę</i> . (I)
kogo?	–	A.	Bardzo lubię <i>czekoladę</i> . (I)
za co?	za	A.	Większość roślin lubi <i>światło</i> . (II)
			Zawsze lubilem <i>tego kolegę</i> . (I)
			Lubiłem mojego profesora <i>za jego olbrzymią wiedzę</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

lubić + przysłówek
lubić + bezokolicznik

- *Lubić kogoś / coś namiętnie / ogromnie* itp. (I/Ia)
- *Lubić coś robić*, np. *pić / sprzątać / gotować* itp. (I)
- *Lubić wstawać wcześnie rano / chodzić do kina* itp. (Ia)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. czuć sympatię do kogoś / czegoś • znajdować w czymś przyjemność / radość itp.

Ia. mieć zwyczaj

II. potrzebować (określonych warunków do rozwoju) (def. sł.) • wymagać czegoś [zwykle o roślinach]

198. ŁADOWAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czym? • do czego? • na co? • w co?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Ogrodnicy ładowali <i>skrzynki</i> z sałatką na palety. (I) Od rana ładowali <i>statek</i> różnymi towarami. (II)
czym?	–	I.	Ładowali swoje wyroby <i>specjalnymi maszynami</i> . (I)
do czego?	do	G.	Ekipa ładowała lekarstwa <i>do olbrzymich pudeł</i> . (I)
na co?	na	A.	Robotnicy ładowali węgiel <i>na ciężarówkę</i> . (I)
w co?	w	A.	Od kilku lat on ładuje oszczędności <i>w gry hazardowe</i> . (III) Każdą zaoszczędzoną złotówkę ładował <i>w firmę</i> . (III)

INNE POŁĄCZENIA

–

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. pakować coś • umieszczać coś w czymś / na czymś • upychać coś • wkładać coś do czegoś
II. zapelniać coś

III. **potocznie**: inwestować coś • lokować coś • przeznaczać (sily / środki na realizację jakiegoś planu)

199. ŁAMAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czym? • gdzie? (na czym? / w czym?) • komu? • na co? • na czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Wielu przechodniów łamało <i>nogi</i> na śliskich jezdniach. (I)
czym?	–	I.	Uczniowie lubili łamać <i>dyscyplinę szkolną</i> . (II) Łamali nawierzchnię <i>specjalną maszyną</i> . (I) Biegając, łamał <i>nogami</i> małe drzewka. (I) Kolejny mąż łamał jej życie <i>niewiernością</i> . (III)

gdzie?	na	L.	Lodołamacz łamal lód <i>na jeziorze</i> . (I)
	w	L.	Od kilku minut chłopiec łamał tafle lodowe <i>w wodzie</i> . (I)
komu?	–	D.	Uparcie łamal karierę <i>nietkotórym asystentom</i> . (III)
na co?	na	A.	Harcerze łamali gałęzie <i>na ogień</i> . (I)
na czym?	na	L.	Ojciec łamal opłatek wigilijny <i>na białym obrusie</i> . (I)*

INNE POŁĄCZENIA*łamać* + przysłówek→ *Łamać często / systematycznie / uparcie* itp. (I–III)**NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

- I. druzgotać coś • kruszyć coś • miażdżyć coś • pękać • powodować, że coś pęka • rozbijać coś • rozdrabniać coś • rozdzielać coś • rozlamywać coś • rozpadać • rozrywać coś
II. gwałcić coś • ignorować coś • naruszać coś • nie stosować się do przepisów
III. marnować coś komuś • niszczyć coś komuś • rujnować coś komuś • zaprzepaszczać coś

* W tym połączeniu wyrazowym – odpowiednikiem dokonanym jest czasownik *polamać*.**200. ŁAMAĆ SIĘ**

NDK

[kto? • co?]

czym? • komu? • na czym? • na skutek czego? • po czym? • pod czym?
• z czego? • z czym?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	W wigilijny wieczór Polacy łamią się <i>opłatkami</i> . (II)
komu?	–	D.	Lód łamal <i>nam</i> się pod nogami. (I)
na czym?	na	L.	Delikatne lodygi kwiatów łamaly się <i>na wietrze</i> . (I)
na skutek czego?	na skutek	G.	Jubilatowi łamał się głos <i>na skutek wzruszenia</i> . (I)
po czym?	po	L.	Łodygi łamaly się <i>po każdym przejeździe</i> maszyn. (I)
pod czym?	pod	I.	Lód łamie się <i>pod ciężarem</i> człowieka. (I)
z czego?	z / ze	G.	Łamal mu się głos <i>ze wzruszenia</i> . (I)
z czym?	z	I.	Od lat łamał się <i>z myślą</i> , że jest nieudacznikiem.* (III)

INNE POŁĄCZENIA

–

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. kruszyć się • lupać się • pękać • podlegać rozpadowi / rozrywaniu itp. • rozpadać się • rozrywać się
II. dzielić się z kimś, rozłamując coś na kawałki (def. sł.)
III. ścierać się z czymś • walczyć z czymś • zmagać się z czymś

* *Łamać się z myślą* – wyrażenie frazeologiczne.**201. ŁAPĄĆ**

NDK

[kto? • co?]

co? • kogo? • na czym? • za co? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Uwielbiała łapać <i>motyle</i> . (I) Koty uwielbiają łapać <i>myszy</i> . (I)
kogo?	–	A.	Z trudem łapię twoje <i>rozumowanie</i> . (II)
na czym?	na	L.	Ktoś głośno krzyczał: Łapać <i>złodzieja!</i> (I)
za co?	za	A.	Za każdym razem łapała męża <i>na kłamstwie</i> . (I) Bez przerwy łapała mnie <i>za ramię</i> i patrzyła mi w oczy. (I)

INNE POŁĄCZENIA

łapać + przysłówek

→ Łapać sprawnie / szybko itp. (I/II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. chwytać kogoś / coś • porywać kogoś / coś • ujmować kogoś / coś
 II. ***potocznie***: pojmować coś • rozumieć kogoś / coś

202. ŁĄCZYĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czym? • kogo? • w co? • z czym? • z kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Dzieci łączyły poszczególne elementy w jedną całość. (I)
czym?	–	I.	W pracy zawsze łączyłem obowiązek z przyjemnością. (I)
kogo?	–	A.	Spójniki łączą zdania. (I)
w co?	w	A.	Te przewody musisz zawsze łączyć taśmą izolacyjną. (I)
z czym?	z	I.	Na zabawie łączyły samotne kobiety w pary. (I)
z kim?	z	I.	Łączyły nas w pary i wyruszały na azymut. (I)
			Most łączy lewobrzeżną część miasta z prawobrzeżną. (II)
			Chwileczkę, łączę pana z gabinetem prezydenta. (III)
			Proszę czekać, łączę panią z dyrektorem. (III)

INNE POŁĄCZENIA

łączyć + przysłówek

→ Łączyć natychmiast / sprawnie / szybko itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. jednociąć coś • kojarzyć (np. w pary) • scalać coś • skupiać coś • spajać coś • wiązać coś w całość • zespalać coś • zestawiać coś
 II. stwarzać połączenie czegoś z czymś
 III. realizować połączenia telefoniczne

203. ŁĄCZYĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

czym? • w co? • w czym? • z czym? • z kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Rzeka z zalewem łączy się <i>kanałem</i> . (I)
w co?	w	A.	Dzieci przed każdą grą łączyły się <i>w grupy wiekowe</i> . (I)
w czym?	w	L.	Ludzie łączyli się <i>w protestie</i> przeciwko mafii. (I)
z czym?	z / ze	I.	Ich dłonie łączyły się <i>w przyjacielskim uścisku</i> . (I) Dziennikarze łączyli się bezpośrednio <i>ze swoimi redakcjami</i> . (I) Koniec wakacji łączy się z <i>koniecznością</i> powrotu do szkoły. (II)
z kim?	z / ze	I.	Wodór łączy się z <i>tlenem</i> . (IV) Smutne przeżycia łączyły się zawsze z <i>tym miastem</i> . (II) Teoria na ogół łączy się z <i>praktyką</i> . (I) Często łączymy się z <i>gabinetem</i> premiera. (III) Redakcja codziennie łączy się <i>ze swoim zagranicznym korespondentem</i> . (III) Tylko małe wspomnienia łączą się z <i>tą osobą</i> . (II) Codziennie łączę się z <i>dyrektorem</i> naszego zakładu. (III)

INNE POŁĄCZENIA

łączyć się + przysłówek

→ Łączyć się *bezpośrednio*. (III)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. jednocozyć się • mieć z czymś kontakt • stawać się całością • stykać się • zespalać się
- II. być związanym z czymś • dotyczyć czegoś • kojarzyć się z czymś • mieć związek z czymś
- III. kontaktować się z kimś / z czymś • uzyskiwać połączenie z kimś / z czymś
- IV. tworzyć związek chemiczny • wiązać się

204. ŁOWIĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czym?* • do czego? • kiedy? • na co? • w co?*

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Uwielbiałem łowić <i>ryby</i> . (I) Ten stary kot umiał łowić <i>myszy</i> . (I)
czym?*	–	I.	Stale łowił <i>miny</i> swoich przeciwników.** (II) Na morzu łowiliśmy <i>siecią</i> .* (I) Dawniej Arabowie łowili perły <i>rękoma</i> . (I)
do czego?	do	G.	Łowił <i>wzrokiem</i> reakcję ludzi siedzących w auli. (I/II)
kiedy?	o	L.	Od rana łowimy ryby <i>do sieci</i> . (I) Zawsze łowił ryby o <i>świcie</i> . (I)
na co?	na	A.	Można łowić ryby również <i>nocą</i> . (I) Czasami łowimy większe ryby <i>na wędkę</i> . (I)
w co?*	w	A.	Zimą ludzie łowili zwierzęta <i>w śidlach</i> .* (I)

INNE POŁĄCZENIA

łowić – bez dopełnienia

→ On zaczął *łowić*, kiedy przeszedł na emeryturę.
(III)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. łapać coś • polować na coś [zwykle o chwytaniu ryb; rzadziej zwierząt]

II. natęzać słuch / wzrok

III. zajmować się rybołówstwem

* Łowić w co? / czym? – połączenia alternatywne: *łowić w sieć / w siłę / w ręce* (w + A.) albo *łowić siecią / siłami / rękoma* (+ I.).

** Rzadko.

205. MAŁOWAĆ

NDK

[kto?]

co? • czym? • kogo? • na czym? • w co? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Znakomicie malowała <i>martwą naturę</i> . (I) Najpierw malujemy <i>łazienkę</i> , a potem <i>przedpokój</i> . (II) Lubiła malować <i>usta</i> na karminowo. (III) Świętne malował <i>wizję</i> końca świata w swoich powieściach. (IV)
czym?	–	I.	Uwielbiał malować <i>pastelami</i> . (I) Oni chcą malować korytarz <i>farbą emulsyjną</i> . (II) Kuchnię będziemy malować <i>urządzeniem natryskowym</i> . (II) Zawsze malowała powieki <i>jaskrawymi kolorami</i> . (III) W swych dziennikach z podróży malował przyszłość tego kraju <i>jasnymi barwami</i> . (IV)
kogo?	–	A.	Artysta maluje <i>kobietę</i> , która siedzi przed nim w pracowni. (I)
na czym?	na	L.	On świetnie maluje <i>na szkle</i> . (I) Artyści od miesięcy malowali freski <i>na ścianach kościoła</i> . (I)
w co?	w / we	A.	W tym roku malujemy ściany <i>we wzory</i> lub <i>w desenie</i> . (II)

INNE POŁĄCZENIA

malować + przysłówka

- Malować *amatorsko / awangardowo / zawodowo* itp. (I)
- Malować *na biało / na zielono / na żółto* itp. (II)
- Malować coś *mocno / strasznie / wyzywająco* itp. (III)
- Czy ty *malujesz*? (I) (w zn. Czy jesteś malarzem? / Czy umiesz malować?)

malować – bez dopełnienia

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. tworzyć obraz / dzieło malarskie (za pomocą np. farb)
II. kolorować coś czymś • pokrywać coś farbą • powlekać coś farbą
III. barwić coś • karminować coś • nakładać makijaż na coś • pudrować coś • robić makijaż
• różować coś • szminkować coś • upiększać coś
IV. kreślić coś • odmalowywać coś • przedstawiać coś • relacjonować coś

206. MAŁOWAĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

czym? • na czym? • przed czym? • przed kim? • w czym? • jak?

205

–

207

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Kopuła katedry malowała się <i>złotem</i> na tle nieba. (III)
na czym?	na	L.	Niechęć do mnie malowała się <i>na</i> ich <i>twarzach</i> . (II)
przed czym?	przed	I.	Zawsze rano malowała się <i>przed</i> <i>dużym lustrem</i> . (I)
przed kim?	przed	I.	Wspaniale widoki bezustannie malowały się <i>przed nami</i> podczas podróży morskiej. (II/III)
w czym?	w	L.	Podziw malował się <i>w</i> ich <i>oczach</i> . (II)

INNE POŁĄCZENIA

malować się + przysłówek

→ Malować się *delikatnie* / *mocno* / *wyzywająco* itp.
(I)

→ Malować się *dyskretnie* / *nieznanecznie* / *wyraźnie*.
(II/III)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. nakładać / robić makijaż • różować się • szminkować się
II. uwidaczniać się • uzewnetrniać się • wyrażać się
III. być dobrze widocznym na jakimś tle • odbijać się • rysować się

207. MARTWIĆ

NDK

[kto? • co?]

czym? • kogo? • o co? • o kogo? • jak?

205

–

207

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Nasza córka martwi nas <i>swoim zachowaniem</i> . (I)
kogo?	–	A.	Stan zdrowia syna martwił zarówno <i>ojca</i> , jak i <i>matkę</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

martwić + przysłówka
coś *martwi* kogoś + że

- Martwić *bardzo / ciągle / zawsze* itp. (I)
- Martwiło mnie, że moi studenci nie czynią postępów. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. boleć nad kimś / nad czymś • gnębić kogoś czymś • kłopotać kogoś czymś • napawać kogoś troską • niepokoić kogoś czymś • pograżać kogoś w smutku • przygnębiać kogoś • smucić kogoś • trapić kogoś • wyrządzić komuś przykrość

II. troszczyć się o coś / o kogoś

208. MARTWIĆ SIĘ

NDK

[kto?]

czym? • kim? • o co? • o kogo?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Od pewnego czasu martwię się <i>zachowaniem</i> córki.
kim?	–	I.	Martwię się <i>tobą</i> , mój synu.
o co?	o	A.	Wiecznie martwił się o <i>pieniądze</i> .
o kogo?	o	A.	Zawsze martwiła się o <i>swoje dzieci</i> .

INNE POŁĄCZENIA

martwić się + że

- Martwić się, że np. ktoś jeszcze nie przyjechał.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

dręczyć się czymś • gryźć się czymś / z powodu czegoś • kłopotać się kimś / czymś • niepokoić się o kogoś / o coś • przejmować się kimś / czymś • smucić się czymś / z powodu czegoś • trafić się o kogoś / o coś (czymś) • zasmucać się czymś / z powodu czegoś

209. MARZNĄĆ

NDK

[kto? • co?]

gdzie? (na czym? / w czym?) • komu? • z czego?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
gdzie?	na	L.	Zróbcie coś, bo ten człowiek marznie <i>na śniegu</i> . (II)
	w	L.	Czekaliśmy na kapitana i marzliśmy <i>na poligonie</i> . (II)
	–	D.	W czasie zimy woda marznie <i>w niektórych rzekach</i> . (I)
komu?	–	D.	Było tak zimno, że marzliśmy nawet <i>w domu</i> . (II)
z czego?	z	G.	Wracamy do domu, bo marzną <i>mi</i> ręce i nogi. (II) Ten pijak często marzł <i>z przepicia</i> .* (II)

INNE POŁĄCZENIA

marznąć + im. przysł. wspóln.

- Marznąć, czekając / stojąc itp. (II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. krzepnąć • ścinąć się • zamarzać • zmieniać się w lód [tylko w 3. osobie]
II. cierpieć z powodu mrozu / zimna itp. • ginąć z zimna • kostnić • lodowacieć • odczuwać zimno • wymarzać • ziebić [również w 3. osobie]

* Częściej w połączeniu z czasownikiem dokonanym *zamarznąć*.

210. MARZYĆ

NDK

[kto?]

o czym? • o kim? • jak?

209
–
211

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
o czym?	o	L.	Od dawna marzyłem <i>o podróży</i> dookoła świata. Zawsze marzyłem <i>o posadzie</i> profesora uniwersytetu.
o kim?	o	L.	Od miesięcy marzyłem <i>o tej pięknej dziewczynie</i> .

INNE POŁĄCZENIA

- marzyć + przysłówek
marzyć + że
marzyć + żeby / aby / by
czasownik + marzyć – bez dopełnienia

- Marzyć *ciągle / długo / krótko / stale / znów* itp.
→ Marzyła, że zostanie np. wielką gwiazdą filmową.
→ Marzył, żeby np. uwolnić się od kogoś / czegoś.
→ On lubił marzyć (w zn. myśleć o rzeczach przyjemnych / przebywać gdzieś duchem).

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- dążyć do czegoś • dumać nad kimś / nad czymś a. o kimś / o czymś • fantazjować • medytować • nosić się z zamiarem / z myślą, że • pragnąć kogoś / czegoś • puszczać wodze fantazji • roić sobie • wyobrażać sobie • zakładać coś

211. MASZEROWAĆ

NDK

[kto?]

czym? • dokąd? (do czego?) • przez co? • w czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym? / jak?	–	I.	Wojsko maszerowało <i>kolumną</i> , a potem <i>czwórkami</i> .*
dokąd?	do	G.	Lubiliśmy maszerować <i>ulicami</i> miasta.
przez co?	przez	A.	Wojsko maszeruje <i>do macierzystej jednostki</i> .
w czym?	w	L.	Harcerze maszerują <i>przez pola i lasy</i> . Żołnierze maszerowali <i>w kolumnach</i> .*

INNE POŁĄCZENIA

- maszerować + przysłówka

- Maszerować *dummie / paradnie / różno / uroczyście* itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- dążyć w jakimś kierunku / dokądś • iść krokiem marszowym • kroczyć • przemieszczać się z miejsca na miejsce • spieszyc się • udawać się dokądś

* Maszerować w czym? / czym? – połączenia alternatywne: *maszerować w czwórkach* (w + L.) albo *maszerować czwórkami* (+ I.).

212. MĘCZYĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czym? • kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Dzieci męczyły <i>bezdomnego</i> i <i>głodnego psa</i> . (I) Z wielkim trudem męczyłem <i>wstęp</i> do nowej książki. (III)
czym? kogo?	–	I. A.	Męczyła mnie od dawna <i>woimi problemami</i> . (II) Od kilku godzin oprawcy męczyli <i>bezbronną kobietę</i> . (I) Ten człowiek męczył <i>nas</i> swoją obecnością. (II) Od kilkunastu dni męczyła <i>mnie</i> grypa. (II) Zawsze męczył <i>mnie</i> szybki marsz. (III)

INNE POŁĄCZENIA

męczyć + przysłówek

→ Męczyć bezlitośnie / nieludzko / strasznie itp. (I/II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. maltretować coś / kogoś • pastwić się nad kimś / nad czymś • torturować kogoś • zadawać komuś męki • znęcać się nad kimś / nad czymś
- II. dokuczać komuś • dręczyć kogoś • gnębić kogoś • naprzykrzać się komuś / o coś • nękać kogoś • nużyć kogoś • prześladować kogoś • trudzić kogoś • wyczerpywać kogoś • zanudzać kogoś
- III. trudzić się nad czymś, *rząd.* czymś • wykonywać coś z dużym wysiłkiem / nieporadnie

213. MĘCZYĆ SIĘ

NDK

[kto?]

czym? • nad czym? • w czym? • z kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Męczyłem się <i>myślą</i> , że już nigdy jej nie zobaczę. (I) Jestes zbyt chory, aby męczyć się <i>tą uciążliwą pracą</i> . (II)
nad czym?	nad	I.	Od dwóch godzin męczę się <i>nad referatem</i> . (III)
w czym?	w	L.	Chory od kilku godzin męczył się <i>w gorączce</i> . (I/II)
z kim?	z	I.	Od wielu lat męczyłam się <i>z tym człowiekiem</i> . (I/II)

INNE POŁĄCZENIA

męczyć się + przysłówek

→ Męczyć się długo / nieludzko / straszliwie itp. (I)

męczyć się + bo / ponieważ / gdyż...

→ Męczyć się łatwo / szybko itp. (II/III)

→ Męczyła się, bo np. nie wiedziała co robić. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. cierpieć • doświadczać bólu • doznawać udręki • znosić udręki / męki
 II. nużyć się • odczuwać osłabienie / wyczerpanie itp. • opadać z sił • słabnąć • tracić siły
 • trudzić się
 III. mordować się • mozolić się • wykonywać coś z trudem • wytężać siły

214. MIEĆ; zob. również 214 A / 214 B

NDK

[kto? • co?]

co? • kogo? • z czym? • z kim?

213
–
214

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Mam piękną willę w górach. (I) Od kilku miesięcy miała prawo jazdy. (I) Mam już gotowy wstęp do nowej książki. (I) Miał jedynie maturę, a chciał zostać szefem. (I) Za dwadzieścia minut mam konferencję w szkole. (III) Ten artysta miał niezwykły talent. (IV) Ta kobieta ma wspaniałą figurę i urodę bogini. (IV) W naszej rodzinie tylko brat ma siwiejące włosy. (IV) Moje mieszkanie ma kuchnię i jeden mały pokój. (V) Stary zegar miał piękne wahadło. (V) Warzywa i owoce mają witaminy. (V) Od tygodnia mam grypę i bóle głowy. (VI) W tym roku mieliśmy w Polsce ładną wiosnę. (VIII) Pociąg z Berlina ma olbrzymie opóźnienie.* (IX) Nie pracuj, bo dziś mamy niedziele. (X)
kogo?	–	A.	Zawsze miałem znakomitych przyjaciół. (I) Mam jednego syna. (I) On miał tą kobietę podczas wyjazdów na delegacje. (I) Mam jednego brata i jedną siostrę. (I/VII) Moja córka ma pierwszego syna. (II)
z czym?	z	I.	Od dwóch tygodni mamy kontakt z centralą zakładu. (IX)
z kim?	z	I.	Od lat mam kontakt z moim przyjacielem z Anglii. (IX) Moja żona ma dziecko z innym mężczyzną. (II)

INNE POŁĄCZENIA

–

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. być posiadaczem / właścicielem czegoś • być w posiadaniu czegoś • dysponować czymś
 • korzystać z czegoś na prawach własności • posiadać kogoś (również w znaczeniu seksualnym)
 • rozporządzać czymś
- II. być matką / ojcem • urodzić dziecko
- III. być uczestnikiem czegoś • uczestniczyć w czymś
- IV. być obdarzonym przez naturę w coś • być wyposażonym w coś • charakteryzować się czymś
 • odznaczać się czymś • wyróżniać się jakąś cechą / właściwością
- V. być złożonym z czegoś • obejmować coś • składać się z czegoś • zawierać w sobie coś

- V. chorować na coś • cierpieć na coś • doznawać czegoś • odczuwać coś
 VII. pozostawać w jakiejś relacji / zależności od kogoś
 VIII. być • przebywać • żyć w określonych warunkach
 IX. być w określonej sytuacji (najczęściej powodowanej przez przedmiot) • miewać coś z kimś / z czymś
 X. osiągać jakiś cel / kres czegoś

* Potocznie.

214 A. MIEĆ

NDK

[kto? • co?]

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
-	-	-	-

INNE POŁĄCZENIA

mieć + bezokolicznik

- Mam dzisiaj zrobić trzy ćwiczenia. (I)
- Masz tutaj spokojnie czekać. (I)
- Mieć coś zrobić / załatwić / naprawić itp. (I)
- Odpowiedź mieliśmy dostać za trzy dni. (I)
- Mają naprawić wkrótce ten chodnik. (II)
- Czas miał pokazać, kto miał rację. (II)
- On ma dzisiaj do mnie zadzwonić. (II)
- Praktyka miała wykazać, że się nie pomyliłem. (II)
- Miał doświadczyć w życiu jeszcze wielkiej miłości. (II)
- Właśnie mieliśmy iść spać, kiedy zadzwonił telefon. (II)
- Pokazywał jacht, którego miał być właścicielem. (IV)
- I to ma być ten wspaniały profesor?!!! (IV)
- Ja miałbym to powiedzieć? (IV)
- Zrobię, choćbym miał potem żałować. (IV)
- Proponowano mi coś, co miało mi się podobać. (IV)
- Było okropnie, a miało być tak wspaniale. (V)
- Miała jeszcze wiele się naciągnąć, zanim zrozumiała tego człowieka, który był jej mężem. (VII)
- Życie miało jej jeszcze wiele pokazać. (VII)
- Państwo mają już zrobione zakupy na święta? (VI)

mieć + imiesłów przymiotnikowy bierny

CO WYRAŻA CZASOWNIK:

- I. powinność, nakaz wykonywania określonej czynności, rozkaz, nadzieję na jej / jego wykonanie,
- II. realizację, dokonanie się czegoś, co nie było przewidziane lub przesądzone,
- III. * spełnienie, uzyskanie czegoś (często w ograniczonym zakresie),
- IV. przypuszczenie, założenie, wątpliwość (często sprzeczne/-a z rzeczywistością),
- V. niespełnioną nadzieję, obietnicę itp.,
- VI. czynność przeszłą zgodną ze znaczeniem imiesłowa przymiotnikowego biernego,
- VII. przyszłość w czasie przeszłym [tylko w 3. osobie]

WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. musieć • należy • powinno się
 - trzeba
- II. powinien • przewidywać • zamierzać
- III. spełnić coś • ukończyć coś
 - wykonać coś
- IV. jakoby • niby • podobno • rzekomo
- V. –
- VI. spełnić • ukończyć coś • wykonać coś
- VII. –

* W znaczeniu III – zwykle w połączeniu typu: **mał** już to wszystko za sobą.

214 B. MIEĆ*

NDK

[Ø]

czego? • kogo?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czego?	–	G.	Od tygodnia nie ma <i>wody</i> w naszym bloku.
kogo?	–	G.	Nie ma dzisiaj tutaj <i>nikogo</i> .

INNE POŁĄCZENIA

—

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

nie istnieć • wyrażać (nieistnienie czegoś / brak czegoś lub kogoś)

* Tylko w 3. osobie liczby pojedynczej czasu teraźniejszego z partykułą przeczącą *nie*.

214A

—

216

215. MIEĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

ku czemu? • na co? • za kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
ku czemu?	ku	D.	Dzień ma się <i>ku zachodowi</i> . (III)
na co?	na	A.	Te ciężkie przeżycia mają się <i>ku końcowi</i> . (III)
za kogo?	za	A.	Od kilku dni ma się <i>na deszcz</i> . (II) Ona zawsze miała się <i>za najpiękniejszą kobietę</i> . (IV)

INNE POŁĄCZENIA

mieć się + przysłówka
mieć się + bezokolicznik

- Mieć się *dobrze / doskonale / lepiej / źle* itp. (I)
- *Ma się rozumieć* (w zn. oczywiście / bez wątpienia).

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. być w jakimś położeniu / nastroju itp. • być w jakimś stanie fizycznym / psychicznym • czuć się
- II. coś się zbliża • zanosi się na coś
- III. kończyć się • mijać • zbliżać się do końca
- IV. uważać się za kogoś

216. MIERZYĆ

NDK

[kto? • co?]

**co? • czym? • do czego? • do kogo? • kogo? • u kogo? • w co? • w czym?
• w kogo? • z czego? • jak?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	W okresie mrozów codziennie mierzyliśmy temperaturę. (I) Robotnicy mierzyli głębokość wykopu. (I) Już trzeci raz mierzyła suknię ślubną. (II) Liczni mierzyły ilość sprzedawanego paliwa. (IV)
czym?	–	I.	Stolarz mierzył wysokość pokoju taśmą mierniczą. (I)
do czego?	do	G.	Od rana mierzył do latających kaczek z broni. (III)
do kogo?	do	G.	Kilka razy mierzył do bramki i ciągle pudlował. (V) Od kilku chwil mierzył do tego człowieka z pistoletu. (III)
kogo?	–	A.	Już trzeci raz krawcowa mierzyła swoją klientkę. (I)
u kogo?	u	G.	Klient długo mierzył u krawca nowy garnitur. (II)
w co?	w	A.	Strzelcy mierzyli w serca makiet strzelniczych. (III)
w czym?	w	L.	Odległość mierzymy w metrach albo w kilometrach. (I)
w kogo?	w	A.	Mierzyli w siebie pistoletami bez nabojów. (III)
z czego?	z	G.	Mierzyli z pistoletów do ruchomych celów. (III)

INNE POŁĄCZENIA

mierzyć + przysłówek

→ Mierzyć celnie / długie / krótko / prosto itp. (III)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. brać miarę czegoś • określać rozmiar / wielkość czegoś / kogoś • przeprowadzać pomiary czegoś
 - wymierzać coś czymś
- II. próbować coś • przymierzać coś
- III. brać kogoś / coś na cel • celować w kogoś / coś z broni palnej
- IV. określać ilość czegoś • pokazywać coś • wskazywać na coś
- V. trafiać do celu (rzucając czymś, np. piłką, kamieniem itp.)

217. MIESZAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czym? • do czego? • kogo? • w co?** • w czym? • z czym? • jak?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Musisz ciągle mieszkać tę emulsję, aby nie stęgała. (I) Po dodaniu śmietany, mieszaj przez chwilę zupę łyżką. (Ia) Studenci polscy uczący się języka rosyjskiego często mieszają polskie słowa.* (II)
czym?	–	I.	Lubił mieszkać mile uwagi do złośliwych krytyk.* (II) Często mieszkała fakty i pojęcia. (III)
do czego?**	do	G.	Ten sos należy mieszkać łyżeczką przez kilka minut. (I) Sama robiła chleb i mieszkała zaczyn rękoma. (Ia) Chłopiec mieszkał ją podchwytliwymi pytaniami. (V)
kogo?	–	A.	Dlaczego mieszasz mnie do twoich spraw?** (IV) Ciągle mieszam te siostry podobne do siebie jak dwie krople wody. (III)

w co?**	w	A.	On potrafi mieszać <i>innych</i> w swoje ciemne sprawki. (IV)
w czym?	w	L.	Mieszało <i>mnie</i> jego przenikliwe spojrzenie. (V) Ciągle mieszali mnie w swoje afery finansowe.* (IV)
z czym?	z	I.	Mieszała coś w garnkach już od rana. (I) Ktoś mieszał w tej jakże ważnej sprawie od dawna. (VI) Ten barwnik można mieszać tylko z odpowiednią farbą. (I)

INNE POŁĄCZENIA

mieszać + przysłówek

- Mieszać dobrze / powoli / zdecydowanie itp. (I)
- Mieszać ciągle / często / stale / zwykle itp. (IV)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. łączyć coś z czymś • miksuwać coś • rozrabiać coś
 IIa. zmieniać położenie (częstek substancji) • beltać coś • kłocić coś z czymś • miesić coś
 II. dodawać coś do czegoś • dokładając coś • dołączając coś
 III. mylić jedno z drugim • nie rozróżniać czegoś • nie utożsamiać czegoś • płatać coś
 IV. wciągać kogoś do czegoś a. w coś • wpłytywać kogoś w coś • wrabiać kogoś w coś
 V. konsternować kogoś czymś • onieśmielać kogoś • peszyć kogoś • wprowadzać kogoś w zakłopotanie
 • zawstydzać kogoś [tylko w 3. osobie]
 VI. przeszkadać komuś w czymś • utrudniać komuś coś

* Rzadko.

** Mieszać kogoś w co? / do czego? (w zn. *wpłytywać, wciągać*) – połączenie alternatywne: **mieszać do tych spraw** (do + G.) albo **mieszać w te sprawy** (w + A.).

218. MIESZKAĆ

NDK

[któ? • co?]

gdzie? (na czym? / pod czym? / przy czym? / w czym? / za czym?) • przy kim?
 • u kogo? • w czym? • w kim? • z kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
gdzie?	na	L.	Zawsze chciałem mieszkać na jakiejś wyspie. (I)
	pod	I.	Moi znajomi mieszkają na Rynku w Krakowie. (I)
	przy	L.	Bezdomni czasami mieszkają pod mostem. (I)
	w	L.	Pamiętaj, że teraz mieszkam pod piątym / pod piątką. (I)
	za	I.	Za miesiąc będziemy mieszkać przy ulicy Reja.* (I)
przy kim?	przy	L.	Już od trzydziestu lat mieszkam w Krakowie. (I)
	za	I.	W Polsce niedźwiedzie mieszkają tylko w Tatrach. (Ia)
u kogo? w czym?	przy	L.	Mój wujek od dawna mieszka za granicą. (I)
	u	G.	Był już samodzielny, a wciąż mieszkał przy rodzinach. (I)
	w	L.	Przez kilka miesięcy mieszkałem u znajomej. (I)
			Od dawna nienawiść mieszkała w sercu tego człowieka. (II)

w kim?	w	L.	Miłość i nienawiść mieszka w każdym człowieku. (II)
z kim?	z	I.	Wciąż jeszcze mieszkasz z rodzicami? (I)

INNE POŁĄCZENIA

mieszkać + przysłówek

→ Mieszkać *długo / ładnie / skromnie / wygodnie* itp.
(I)**NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**I. przebywać gdzieś • rezydować gdzieś • stacjonować gdzieś • zajmować mieszkanie
• zamieszkiwać coś

Ia. gnieździć się gdzieś • przebywać gdzieś stale • zamieszkiwać coś / gdzieś • żyć [zwykle o zwierzętach, ptakach itp.]

II. być obecnym • istnieć • występować gdzieś • znajdująć się [zwykle o abstraktach; tylko w 3. osobie]

* W języku potocznym częste użycie połączenia *mieszkać na ulicy* np. Reja, Kochanowskiego itp.**219. MIEWAĆ**

NDK

[kto?]

co? • z kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Moja żona mieszka <i>migrenę</i> co drugi dzień.
z kim?	z	I.	Od czasu do czasu miewam z żoną długie dyskusje.

INNE POŁĄCZENIA

miewać + przysłówek

→ Miewać *czasami / często / krótko / rzadko / stale* itp.**NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

mieć coś wielokrotnie / w pewnych odstępach czasu / co jakiś czas / niekiedy

220. MIJAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • kogo? • na czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Dwa razy mijaliśmy <i>to miejsce</i> , aż w końcu dotarliśmy do niego. (I) Dlaczego ten autobus miją <i>przystanek autobusowy</i> ? (I)
kogo?	–	A.	Jadąc na południe, mijaliśmy <i>kolejne miejscowości</i> . (I) Codziennie mijam <i>tego pana</i> na schodach kamienicy. (I)
na czym?	na	L.	Lata studenckie mijają <i>na zabawach, dyskusjach i rozmowach</i> ze wspaniałymi ludźmi. (II)

INNE POŁĄCZENIA

mijać + przysłówek

- Mijać kogoś *obojętnie / ozięble* itp. (I)
- Coś kogoś mija *ciągle / systematycznie / zawsze* itp. (I)
- Coś mija *bezpowrotnie / niepostrzeżenie* itp. (II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. okrązać coś • omijać coś / kogoś • przechodzić obok czegoś / obok kogoś • przejeżdżać obok czegoś • przemykać obok czegoś • wymijać kogoś / coś • wyprzedzać kogoś / coś
 II. dobierać końca • kończyć się • uciekać • upływać • ustawać • przemijać • zbliżać się do kresu [tylko w 3. osobie]

221. MILCZEĆ

NDK

[kto? • co?]

o czym? • od kiedy? • jak?

220

–

222

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
o czym?	o	L.	Mówił o swoim projekcie, ale milczał <i>o szczegółach</i> . (III) Od kilku dni prasa milczy <i>o roli</i> posła X w rządzie. (III)
od kiedy?	od	G.	Gazety milczą <i>o wczorajszej powodzi</i> . (III) Jej telefon milczy <i>od tygodnia</i> . (II)*

INNE POŁĄCZENIA

milczeć + przysłówek

- Milczeć *chwilę / ciągle / uparcie* itp. (I)
- Robić coś *milcząc*. (I)
- Milczeć *jak grób / jak głaz / jak kamień / jak mumia / jak mur / jak skała / jak stół / jak ryba / jak sfinks / jak pień / jak zaklęty / jak zamurowany*. (I)

czasownik + *milczeć* (im. przysł. wspóln.)

milczeć – porównania

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. być cicho • nie mówić nic • nie odzywać się • nie otwierać ust • zachowywać milczenie [w odniesieniu do człowieka]; nie wydawać głosu [w odniesieniu do zwierząt]
 II. nie działać • nie funkcjonować • nie wydawać dźwięku [w odniesieniu do przedmiotów i zjawisk]
 III. nie przekazywać informacji

* W znaczeniu II – zwykle w połączeniach typu: coś np. (N.) **telefon / dalekopis / faks** itp. *milczy od dłuższego czasu*.

222. MODLIĆ SIĘ

NDK

[kto?]

do kogo? • o co? • za co? • za kim?* • za kogo? • jak?

220

–

222

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
do kogo?	do	G.	Wierni modlą się <i>do Boga</i> .
o co?	o	A.	Papież prosi, aby wierni modlili się <i>o pokój</i> na świecie.

za co?	za	A.	Modliłem się żarliwie <i>za szczęście</i> rodziców.
za kim?*	za	I.	Matko Boska, módl się <i>za nami grzesznymi</i> .*
za kogo?	za	A.	Zawsze podczas mszy modliłem się <i>za zmarłych rodziców</i> .

INNE POŁĄCZENIA

modlić się + przysłówek
czasownik + *modlić się*

- Modlić się *codziennie / gorliwie / żarliwie* itp.
- Uczyć się *modlić* (w zn. *uczyć się pacierza*).

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

czytać tekst modlitwy • nawiązywać duchowy kontakt z Bogiem • odmawiać modlitwę • odmawiać pacierz

* Wyłącznie w zwrotach modlitewnych.

223. MOKNĄĆ

NDK

[kto? • co?]

gdzie? (na czym? / w czym?) • na czym?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
gdzie?	na	L.	Dlaczego stoisz i mokniesz <i>na balkonie</i> ? (I)
	w	L.	Brudne spodnie mokły <i>w wannie</i> od kilku godzin.* (II)
na czym?	na	L.	Czekał cierpliwie na dziewczynę i mózł <i>na deszczu</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

–

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. nasiąkać wodą lub inną cieczą • przemakać • stawać się mokrym • zamakać
II. **potocznie:** moczyć się

* Potocznie.

224. MORDOWAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czym? • kogo? • o co? • za co? • jak?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Jakieś zwierzę mordowało ciągle <i>drób</i> w kurniku. (I)
czym?	–	I.	Ktoś mordował systematycznie <i>bezdomne psy</i> . (I) Bandyta mordował samotne kobiety <i>nożem</i> . (I) Ta nauczycielka potrafiła mordować uczniów <i>cięgłyimi sprawdzianami</i> z języka rosyjskiego. (II) Szef mordował nas ciągle <i>nudnymi spotkaniami</i> . (II)

kogo?	-	A.	Masowo mordowano ludzi w byłej Jugosławii. (I) Trener mordował zawodników ciągłymi ćwiczeniami. (II)
o co? za co?	o za	A.	Już tydzień mordujesz mnie o pożyczkę. (II) Talibowie mordowali ludzi za najmniejsze przewinienie. (I)

INNE POŁĄCZENIA

mordować + przysłówek

→ Mordować bestialsko / bezmyślnie / masowo. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. dokonywać mordu / morderstwa / zbrodni • pozbawiać kogoś życia • uśmiercać kogoś • zabijać kogoś / coś • zadawać komuś śmierć

II. dręczyć kogoś • męczyć kogoś • nużyć kogoś • wykańczać kogoś • zadręczać kogoś

225. MÓC

NDK

[kto? • co?]

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE PRZYIMEK PRZYPADEK PRZYKŁADY

-	-	-	-
---	---	---	---

INNE POŁĄCZENIA

mówić + bezokolicznik

- Czy możesz naprawić to zepsute radio? (I)
- Czy może pani zadzwonić do mnie później? (I)
- Jeśli chcesz, mogę o nim zapomnieć. (I)
- Czy ten szczeniak może już jeśćmięso? (I)
- Własnym życiem mogę rozporządzać sam. (II)
- Cały dzień mogliśmy się bawić do woli. (II)
- Tylko ojciec może decydować w tych sprawach. (II)
- Dziś może padać, więc nie wychodzę z domu. (III)
- Możemy go jeszcze tam spotkać. (III)
- Uważaj, bo możesz popełnić niewybaczalny błąd. (III)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. być w stanie • dać radę • potrafić • umieć • zdązać

II. być uprawnionym / władnym do czegoś • mieć pełne prawo do czegoś

III. być możliwym / prawdopodobnym [w połączeniu z bezokolicznikiem]

226. MÓWIĆ; por. POWIEDZIEĆ – nr 464

NDK

[kto? • co?]

co? • czym? • do kogo? • komu? • na kogo? • o czym? • o kim? • z kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE PRZYIMEK PRZYPADEK PRZYKŁADY

co?	-	A.	Mów tylko prawdę, nie kłam! (I) Przecież mówił pan już tę historię kilka razy. (VI)
-----	---	----	--

224

-
226

czym?	-	I.	Znał dobrze język polski, ale mówił również <i>gwarą</i> . (II)
do kogo?	do	G.	Dlaczego nie odpowiadasz? Przecież mówię <i>do ciebie</i> . (VIII)
komu?	-	D.	Przecież mówiłem <i>wszystkim</i> o planowanym spotkaniu. (I)
na kogo?	na	A.	Smutek w jej oczach mówił <i>mi</i> wszystko. (IV)
o czym?	o	L.	Nazwisko tego pana wiele <i>nam</i> mówi. (IV) Zawsze mówiła <i>na swojego męża</i> : kotek. * (VII) Na zajęciach mówiliśmy <i>o historii języka polskiego</i> . (I) Ten dokument mówi <i>o zbrodniach hitlerowskich</i> . (III) Dyrektor mówił <i>o mojej sytuacji</i> z opiekunami. (V)
o kim?	o	L.	Mówił <i>o swoim życiu</i> z wielkim przejęciem. (VI)
z kim?	z	I.	Nauczycielka mówiła z matką <i>o tobie</i> . (V) Mówila <i>z dyrektorem</i> o sytuacji w miejscu pracy. (V)

INNE POŁĄCZENIA

mówić + przysłówek

- Mówić *cicho / ciekawie / głośno / mądrze / półgłosem / prosto / szczerze / szeptem* itp. (I)
- Mówić *płynnie / słabo / świetnie / znakomicie* itp. (II)
- Mówić *otwarcie / wprost*. (III)
- Dziecko *potrafi / umie już mówić*. (II) / Uczyć się mówić. (II) / Zaczynać / Zacząć mówić. (II) / Umieć mówić, np. *gwarą / dialektem / slangiem*. (II)
- Mów, co / jak ci serce dyktuje. (III)
- On ciągle mówi, że chce wyjechać z Polski. (I)
- Coś mówi, że np. *musimy coś zrobić / zmienić* itp. (IV)
- Mówić jak z książki (w zn. górnolotnie).

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. porozumiewać się z kimś • wyrażać myśli (za pomocą języka)
- II. porozumiewać się używając innego języka • posługiwać się językiem • umieć posługiwać się jakimś językiem • władać językiem
- III. głosić coś • informować o czymś • komunikować coś • obwieszczać coś • oznajmiać coś • podawać coś do wiadomości • przekazywać coś • wieścić [tylko w 3. osobie]
- IV. być przejawem czegoś • świadczyć o czymś • uzmysławiać coś • wyjaśniać coś • wyrażać coś • znać coś [tylko w 3. osobie]
- V. dyskutować z kimś • gawędzić • konferować • prowadzić konwersację • rozmawiać
- VI. opowiadać coś • rozwodzić się nad czymś
- VII. **potocznie:** nazywać kogoś • wołać kogoś
- VIII. **potocznie:** kontaktować się z kimś • podejmować dialog / rozmowę z kimś • zwracać się do kogoś

* Potocznie.

227. MUSIEĆ

NDK

[kto? • co?]

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
—	—	—	—

INNE POŁĄCZENIA

musieć + bezokolicznik

- Każdy człowiek *musi* kiedyś *umrzeć*. (I) → Aby zdać egzamin, *muszę* wiele się jeszcze *nauczyć*. (I)
- Ten pies *musiał słuchać* swojego właściciela. (I) → Te kwiaty *muszą* tutaj dobrze *rosnąć*. (I)
- W tej sytuacji *musi* pan jakoś *zareagować*. (II) → *Musimy kupić* nowy samochód. (II)
- Mam, ja *muszę* iść na studia. (II) → Jest zimno, więc *muszę się ubrać* ciepło. (III) → *Musimy mieć* więcej pieniędzy. (III)
- *Musi być* jakieś wyjście z tej sytuacji. (IV) → To *musiało być* wzruszające pożegnanie. (IV) → Kiedyś *musi zmienić się* ta sytuacja. (IV) → *Musiałeś* to już *widzieć*! (IV)
- *Musiało się coś stać*, skoro nie zadzwoniła. (IV) → Ten nowy samochód *musiał* chyba dużo kosztować. (IV)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. być zmuszonym / zobowiązany do czegoś • czuć się w obowiązku • mieć obowiązek • nie mieć wyboru
- II. chcieć • należy • nie mieć innego wyjścia • powinno się • pozostaje • przydałoby się • robić coś (co wynika z jakiejś potrzeby) • trzeba • trzeba by • uznawać coś (za pożądane / za powinność) • warto • zdaloły się
- III. chcieć coś zrobić / coś mieć
- IV. całkiem możliwe • jakoby • na pewno • najprawdopodobniej • niewykluczone • pewnie • ponoć • prawdopodobnie • przypuszczalnie • rzekomo

227

–
228

228. MYĆ

NDK

[kto?]

co? • czym? • kiedy? (po czym? / przed czym?) • kogo? • nad czym?
 • pod czym? • w czym? • z czego? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	W tym zanieczyszczonym mieście myję głowę codziennie.
czym?	–	I.	Codziennie myła naczynia po obiedzie.
kiedy?	po przed	L. I.	Zawsze myła włosy szamponem rumiankowym. Codziennie myła brudne garnki po obiedzie. Dzieci muszą myć ręce przed jedzeniem.
kogo?	–	A.	Pielęgniarka bardzo ostrożnie myła chorą pacjentkę.
nad czym?	nad	I.	Mył długą brudną rękę nad zlewem.
pod czym?	pod	I.	Uwielbiałem myć nogi pod strumieniem zimnej wody.
w czym?	w	L.	Za każdym razem lekarz mył ręce w plastikowej misce.
z czego?	z / ze	G.	Musieliśmy często myć twarz z piaskiem i z kurzu.

INNE POŁĄCZENIA*myć + przysłówek*

→ Myć ciągle / często / systematycznie / zawsze itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

obmywać coś / kogoś • usuwać brud z czegoś / z kogoś • zmywać coś

229. MYĆ SIĘ

NDK

[kto?]

**czym? • gdzie? (przy czym? / w czym?) • kiedy? (po czym? / przed czym?)
• pod czym? • w czym? • jak?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Zwykle myję się <i>mydłem</i> , a czasami <i>specjalnym płynem</i> .
gdzie?	przy	L.	Nie miał innnej możliwości, więc mył się <i>przy studni</i> .
	w	L.	Latem dzieci myły się <i>w rzece</i> .
kiedy?	po	L.	Kiedy mył się <i>w łazience</i> , zawsze śpiewał.
	przed	I.	Zwykł myć się dopiero <i>po zakończonej pracy</i> .
pod czym?	pod	I.	Chłopcy zawsze myli się <i>przed pójściem</i> do łóżka.
w czym?	w	L.	Mój syn uwielbia myć się <i>pod prysznicem</i> . Lubiła się myć <i>w wielkiej marmurowej wannie</i> . Zwykle myła się <i>w lodowatej wodzie</i> .

INNE POŁĄCZENIA*myć się + przysłówek*

→ Myć się codziennie / często / rzadko / starannie itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

brać kąpiel / prysznic • kąpać się • myć nawzajem jeden drugiego • obmywać się • usuwać brud z własnego ciała

230. MYLIĆ

NDK

[kto?]

co? • kogo? • z czym? • z kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Ciągle myliłem <i>znaki drogowe</i> . (I)
kogo?	–	A.	Wszyscy mylili <i>tych dwóch bliźniaków</i> . (I)
			Błędne oznakowanie myliło <i>wszystkich kierowców</i> . (II)
z czym?	z / ze	I.	Zawsze myliłem kruka z <i>wrong</i> . (I)
z kim?	z / ze	I.	Dlaczego mylisz Jacka z <i>Jurkiem</i> ? (I)

INNE POŁĄCZENIA*mylić + przysłówek*

→ Mylić ciągle / systematycznie / zwykle itp. (I/II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. kojarzyć błędnie • mieszać coś • nie rozróżniać • płakać coś • popełniać błędy • utożsamiać kogoś z kimś • uważać coś za coś innego / jedną rzecz za drugą
II. dezinformować kogoś • nabierać • oszukiwać • powodować czyjs błąd • wprowadzać kogoś w błąd • zwodzić kogoś (czymś)

231. MYLIĆ SIĘ

NDK

[kto?]

- (co) do czego? • (co) do kogo? • kiedy? (podczas czego? / przy czym?)
• w czym? • jak?

230

-

232

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
do czego?	do	G.	Myliłeś się co do uczuć tej kobiety w stosunku do mnie.
do kogo? kiedy?	do podczas	G. G.	Zawsze mylił się co do ludzi. Student bezustannie mylił się podczas egzaminu ustnego.
	przy	L.	Podczas egzaminu myliłem się przy każdej odpowiedzi.
w czym?	w	L.	Myli się pan w ocenie aktualnej sytuacji w Polsce. Dziecko dość często myliło się w składaniu liter. Przez całe życie myliłem się w swoich nadziejęach.

INNE POŁĄCZENIA

mylić się + przysłówek

→ Mylić się bezustannie / często / systematycznie itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- błędzić • być w błędzie • nie mieć racji • oceniać coś / kogoś niewłaściwie • popełniać błędy / pomyłki / omylki • rozmijać się z prawdą • uważać jedno za drugie • wykonywać coś niewłaściwie

232. MYŚLEĆ

NDK

[kto?]

- nad czym? • o czym? • o kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
nad czym? o czym?	nad o	I. L.	Często myślę nad moim życiem. (I) Lubię myśleć o problemach życia codziennego. (I) Stale myślałem o przyszłości dorastającego syna. (II) Od pewnego czasu myślę o wyjazdzie za granicę. (III)
o kim?	o	L.	Niech pan myśli o tym, co panu powiedziałem. (V) Od pewnego czasu myśl wciąż o rodzicach. (I) Ten człowiek myśli o wszystkich. (II) Myśl o twojej rodzinie, kiedy wyjedziesz. (V)

INNE POŁĄCZENIA*myśleć + przysłówek**myśleć + bezokolicznik (zwykle z przeczeniem)**myśleć + że**myśleć + żeby / aby / by*

→ Myśleć dociekliwie / logicznie / mądrze itp. (I)

→ Ktoś nie myśli np. robić czegoś dłużej. (III)

→ Myszał przekazać wszystkie informacje na policji. (III)

→ Mysleć, że ktoś coś zrobi / że coś się wydarzy itp. (IV)

→ Myszę, że go kocham. (IV)

→ Myszę, że to jest prawda. (IV)

→ Ona myśli, żeby zapisać się na studia wieczorowe. (III)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. kojarzyć coś • medytować nad czymś • namyślać się • rozmyślać nad czymś • rozumować • rozwijać coś • układać w świadomości fakty / zdarzenia / doznania • zastanawiać się nad czymś

II. dbać o kogoś / o coś • doglądać kogoś / czegoś • kłopotać się o kogoś / o coś • pamiętać o kimś / o czymś • pielęgnować coś • troszczyć się o kogoś / o coś

III. mieć zamiar / plan coś zrobić • nosić się z jakąś myślą • nosić się z jakimś zamiarem • planować coś • postanawiać coś • projektować coś • zamierzać coś zrobić

IV. być zdania • mieć jakieś zdanie o czymś • mniemać • przypuszczać, że... • reprezentować jakiś pogląd • sądzić, że... • stać na stanowisku • utrzymywać, że... • uważać, że...

V. pamiętać o kimś / o czymś

233. NABIERAĆ

NDK

[kto? • co?]

co?* • czego? • czym?** • do czego? • kogo? • na co?** • w co? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?*	–	A.	Kucharka nabierała <i>zupę</i> do talerzy.* (I)
czego?	–	G.	Kuracjuszka nabierała <i>żródłanej wody</i> do kubka i ja piła. (I)
			Nabierał <i>zupy</i> łyżką i długo ją smakował. (I)
			Łódź od pewnej chwili nabierała coraz więcej <i>wody</i> . (II)
			Po każdym pobycie w górach chory nabierał <i>energii</i> . (III)
			Po każdej rozmowie z profesorem nabierałem <i> pewności</i> co do mojej dalszej pracy naukowej. (III)
			Za każdym razem przed wycieczkami nabieraliśmy <i>jedzenia i picia</i> w dużych ilościach. (IV)
			Za każdym wyjazdem na zakupy nabierała <i>produktów spożywczych</i> za kilkaset złotych. (VII)
			Mama nabierała sosu <i>małą łyżeczką</i> i próbowała go. (I)
			Nasza łódź pochylała się tak bardzo, iż nabierała <i>burtami</i> coraz więcej wody. (II)
czym?**	–	I.	

do czego?	do	G.	Wrzody z dnia na dzień nabierały coraz bardziej <i>ropę</i> . (II)
kogo?	–	A.	Pęcherze na ręce od pewnego czasu nabierały <i>ropę</i> . (V)
na co?**	na	A.	Nabierała mąki <i>do szklanki</i> i dosypywała jej do ciasta. (I)
w co?	w	A.	Koledzy w szkole nabierali <i>mnie</i> , a potem się śmiały. (VI) Nabierał węgla <i>na szuflę</i> i wrzucał go do piwnicy. (I) Już trzeci raz nabierała mnie <i>na te same wymyślone opowieści</i> o swojej rodzinie. (VI) Ten handlarz zwykle nabierał każdego klienta <i>na małe sumy</i> pieniędzy. (VI) Przed skokiem do wody nabierz powietrza <i>w płuca</i> . (II)

INNE POŁĄCZENIA

nabierać + przysłówek
czasownik + *nabierać*

- Nabierać często / stale / szybko / zawsze itp. (I–VII)
- Dawać się / Dać się *nabierać*. (VI)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. brać coś • chwytać pewną ilość czegoś • czerpać coś • lapać coś • nalewać coś / czegoś • zagarniać coś
- II. chlonąć w siebie • oddychać • wciągać • wsysać coś • wypełniać się czymś • zasysać
- III. nabywać czegoś • przyswajać sobie coś • przyzwyczajać się do czegoś • stawać się doświadczonym • uzyskiwać coś • zdobywać coś • zyskiwać coś
- IV. brać coś w większej ilości • przejmować coś • zabierać coś • zajmować coś
- V. nabrzmiwać • pokrywać się • wypełniać się
- VI. **potocznie**: naciągać kogoś • oklamywać kogoś • oszukiwać kogoś • wprowadzać celowo kogoś w błąd • wykorzystywać kogoś • zwodzić kogoś
- VII. **potocznie**: kupować coś w dużych ilościach • nabywać coś

* Rzadko.

** Nabierać na co? / czym? – dla znaczenia I połączenia alternatywne: *nabierać coś na szuflę* (A.) albo *nabierać coś szuflą* (I.) / *nabierać coś na łyżeczkę* albo *nabierać coś łyżeczką*.

234. NABYWAC

NDK

[kto?]

co?* • czego?* • od kogo? • u kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?*	–	A.	Corocznie nabywał nową posiadłość nad morzem. (I)
czego?*	–	G.	Człowiek nabywa doświadczenia wraz z wiekiem. (II)
od kogo?	od	G.	Często nabywał lasy od tego samego właściciela. (I)
u kogo?	u	G.	Nabywali majątki u bankrutujących właścicieli.** (I)

INNE POŁĄCZENIA

nabywać + przysłówek

- Nabywać coś *drogo / okazjonalnie / tanio* itp. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. otrzymywać coś • sprawiać sobie coś • uzyskiwać coś • zdobywać coś; *rzadko*: kupować coś**
 II. dochodzić do czegoś • osiągać coś • zdobywać coś
 III. *** uczyć się zachowania • zaczynać / zacząć mieć jakąś cechę charakteru

*W znaczeniu *kupować / kupić / sprawiać sobie czasownik nabywać* i jego odpowiednik dokonany *nabyć*łączymy z biernikiem, np. *nabywać majątki ziemskie*. W znaczeniu *osiągać / osiągnąć coś* łączymy te czasowniki z dopełniaczem, np. *nabywać wprawy / doświadczenia / pewności siebie*. Zob. *Słownik wyrazów kłopotliwych*, s. 193.

** W znaczeniu *kupować czasownik nabywać* i jego odpowiednik dokonany często nadużywane, np. *wkrótce nabędę dom* – lepiej: *wkrótce kupię dom*.

*** W znaczeniu III – zwykle w połączeniach typu: *nabywać (czego + G.) doświadczenia / pewności siebie / oglady / sił / zdrowia* itp.

235. NACHYLAĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

do czego? • do kogo? • ku czemu? • nad czym? • nad kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
do czego?	do	G.	Galęzie wierzby płaczącej nachylaly się aż <i>do ziemi</i> .
do kogo?	do	G.	Sekretarka bez przerwy nachylała się <i>do dyrektora</i> i coś mu szepała do lewego ucha.
ku czemu?	ku	D.	Drzewa nachylały się <i>ku ziemi</i> pod ciężarem owoców.
nad czym?	nad	I.	Kilka razy nachylał się <i>nad wodą</i> , mając nadzieję, że zobaczy w niej ryby.
nad kim?	nad	I.	Matka nachylała się <i>nad dzieckiem</i> i całowała je w czole.

INNE POŁĄCZENIA

nachylać się + przysłówek

→ Nachylać się *ciągle / czasami / często / stale* itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- chylić się • naginać się • pochylać się • przechylać się • schylać się • zginać się • zmieniać pozycję • zniżać się

236. NACISKAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czego? • kogo? • na co? • na kogo?** • o co? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Naciskał <i>pedał gazu</i> , aby przyspieszyć. (I)
czego?	–	G.	Naciskał <i>kapelusz</i> na głowę, ale nie mógł go włożyć. (I)
kogo?	–	A.	Chłopcy naciskali <i>starych puszek</i> do piwnicy.* (III)
na co?	na	A.	Od dawna naciskano <i>mnie</i> , abym wyraził zgodę. (I)
na kogo?**	na	A.	Wojska naciskały <i>na miasto</i> od strony północnej. (II)
			Ugrupowania partyjne naciskały <i>na premiera</i> , aby nie zgodził się na podpisanie decyzji. (I/II)**

o co?

o

A.

Banki naciskają klientów o spłatę zaciągniętych przez nich pożyczek. (I)

INNE POŁĄCZENIA

naciskać + przysłówek

→ Naciskać mocno / stanowczo / zdecydowanie itp.
(I/II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. dociskać coś • napiąć na coś • przyciskać coś do czegoś • przydeptywać coś • przypierać coś do czegoś • ścisnąć coś • wciskać coś • wywierać wpływ / nacisnąć

II. **rzadko**: atakować kogoś / coś • szturmować coś • uderzać na coś • wywierać wpływ (przy użyciu siły) na kogoś / na coś

III. **potocznie / rzadko**: nagromadzić czegoś (ciskając coś / rzucając coś)

* Rzadko.

** Rzadko; lepiej *naciskać kogos*.

237. NADAWAĆ*

NDK

[kto? • co?]

co? • czemu? • gdzie? (na czym?) • komu? • na co? • na kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Wielokrotnie nadawano <i>tytuł honorowego obywatela miasta</i> wybitnym pisarzom i artystom. (I) Artysta swymi sprawnymi dłońmi nadawał glinie <i>wspaniałe formy</i> . (II)
czemu?	–	D.	Codziennie nadawała na poczcie <i>listy polecone</i> . (III) Codziennie nadawano w radiu <i>audycję</i> dla dzieci. (IV)
gdzie? komu?	na –	L. D.	Nadawano <i>tej miejscowości</i> kolejne medale za wkład w zakresie integracji europejskiej. (I) Okna dachowe nadawały <i>temu mieszkaniu</i> zupełnie inny wygląd i specyfczną atmosferę. (II)
na co? na kogo?	na na	A. A.	Zawsze nadajemy telegramy <i>na poczcie głównej</i> . (III) Uczelnie mogą nadawać tytuły <i>swoim pracownikom</i> . (I) Toga nadaje <i>sędziom</i> powagę. (II) Ona stale nadaje <i>na pogodę</i> . (V) Ciągle nadawał <i>na szefa</i> , którego bardzo nie lubił. (V) Bez przerwy nadawała <i>na swoją teściową</i> . (V)

INNE POŁĄCZENIA

nadawać + przysłówek

→ Nadawać często / rzadko / systematycznie itp. (I/III-V)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. dawać komuś coś na własność • obdarzać kogoś czymś • przydzielać coś komuś • przysądzać coś komuś • przyznawać coś komuś • wyróżniać kogoś / coś

II. powodować zmianę wyglądu / charakteru • sprawiać, że (coś ma określone cechy)

- III. oddawać coś na poczcie • oddawać przesyłkę do wysłania • przekazywać przesyłkę • wysyłać coś
- IV. emitować • ogłaszać • przesyłać informacje na odległość (przy użyciu np. fal radiowych) [tylko w 3. osobie]
- V. **potocznie:** gadać • mówić zbyt dużo / szybko / męcząco • mówić źle o drugiej osobie • narzekać • wyrażać swoje niezadowolenie / brak aprobaty

* Czasownik *nadawać* w zn. *dawać często i dużo, aż za wiele / obdarzać / ofiarować* pełni funkcję czasownika dokonanego i jest używany w języku potocznym, w zdaniach typu: *Rodzice nadawali nam drogich prezentów pod choinkę. / Koleżanki nadawały mi pięknych książek z okazji obrony pracy doktorskiej* (w połączeniu z celownikiem / dopełniaczem).

238. NADAWAĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

dla kogo? • do czego? • na co? • na kogo? • pod co?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
dla kogo? do czego?	dla do	G. G.	Tego rodzaju zajęcie nadaje się <i>dla mnie</i> . (I) Zawsze nadawałem się <i>do pracy fizycznej</i> . (I) Niektóre rzeczy nadają się <i>do wyrzucenia</i> . (II) Ta dziewczyna nadaje się <i>do roli Kleopatry</i> . (I) Chory nadawał się wyłącznie <i>do operacji</i> . (II)
na co? na kogo? pod co?	na na pod	A. A. A.	To mięso nadaje się tylko <i>na bigos</i> . (I) Nadawała się znakomicie <i>na pomocnika szefa</i> . (I) Działki nadawały się <i>pod budowę eleganckich willi</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

—

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. być odpowiednim do czegoś / na coś • być stosownym do czegoś / na coś • być zdatnym do czegoś / na coś
- II. kwalifikować się do czegoś / na coś

239. NADĄŻAĆ

NDK

[kto?]

za czym? • za kim? • z czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
za czym?	za	I.	Musimy ciągle nadążać <i>za firmami zachodnimi</i> , produkującymi coraz lepiej i coraz więcej. (II)
za kim?	za	I.	Kiedy byłem mały, z olbrzymim trudem nadążałem <i>za mamą</i> , która zawsze szybko chodziła. (I)

Nawet nie wiedziałem, jak nadążałem *za jego wypowiedzią*, która przypominała sprawozdanie z meczu piłki nożnej. (III)

z czym?

z

I.

Nigdy nie nadążaliśmy z wykonaniem rocznego planu. (II)
 Prawie zawsze nadążaliśmy z bezkonfliktową obsługą naszych klientów. (II)
 Nie mogły nadążyć z przygotowaniem sprawozdań. (II)

INNE POŁĄCZENIA*nadązać + przysłówek*

→ Nadążać czasami / rzadko / zwykle itp. (II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. dotrzymywać komuś kroku • nie zostawać w tyle za kimś / za czymś • poruszać się równie szybko jak ktoś inny
 II. dawać radę czemuś • doganiać kogoś / coś • dotrzymywać terminu • podolać czemuś • uwijać się • zdołać coś ukończyć w przewidzianym terminie
 III. (nie) kojarzyć • (nie) pojmować • (nie) rozumieć

240. NADCHODZIĆ

NDK

[kto? • co?]

do czego? / dokąd? • od kogo? • skąd? (od czego? / z czego?) • z czym? • jak?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
do czego? / dokąd? od kogo?	do od	G. G.	Zwierzęta nadchodziły do tego samego wodopoju. (I) Od roku nadchodziły od brata smutne wiadomości. (IV)
skąd?	od z / ze	G. G.	Gwałtowna ulewa nadchodzi od południa. (II) Ludzie nadchodziły z różnych kierunków na wiec. (I) Zimne powietrze nadchodzi z północnego zachodu. (II) Wreszcie nadchodzi oczekiwany pociąg z Rzymu. (III)
z czym?	z / ze	I.	Poczta z frontu nadchodzi systematycznie. (IV) W tym roku zima nadchodzi ze wschodu Europy. (V) Znów nadchodzi nowa grupa ludzi z transparentami. (I) Znowu nadchodzi burza ze śniegiem. (II)

INNE POŁĄCZENIA*nadchodzić + przysłówek*

→ Coś nadchodzi nieoczekiwanie / niespodziewanie. (I–III)

→ Coś nadchodzi regularnie / rzadko / zwykle. (IV/V)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. nadciągać • przybliżać się • przybywać • zbliżać się do jakiegoś miejsca [o ludziach i zwierzętach]
 II. nadciągać • następować • przybliżać się • zbliżać się [o niektórych zjawiskach atmosferycznych; tylko w 3. osobie]
 III. dojeżdzać • nadjeżdzać • zbliżać się do określonego celu [o pojazdach / środkach komunikacji; tylko w 3. osobie]

- IV. dochodzić • docierać do adresata [o wiadomościach, przesyłkach; tylko w 3. osobie]
 V. nadciągać • nastawać • następować • pojawiać się • rozpoczynać się • zbliżać się [o zjawiskach przyrody / okresach itp.]

241. NAGRYWAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • do kogo? • gdzie? (na co?) • komu? • na co?* • na czym? • z czego?
 • z kim? • jak?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Nasz zespół nagrywa corocznie <i>jedną płytę</i> . (I) Policejny nagrywała <i>rozmowy telefoniczne</i> na taśmę. (II) On zawsze nagrywał mi <i>jakąś dobrą robotę</i> . (III)
do kogo?	do	G.	Musisz zawsze nagrywać do <i>środkowego piłkarza</i> . (III)
gdzie?	na	A.	Nagrywaj tylko <i>na lewe skrzydło</i> . (III)
komu?	–	D.	To właśnie on nagrywał <i>jej</i> nowych klientów. (II)
na co?*	na	A.	Teksty nagrywam z dysku twardego <i>na dyskietkę</i> .* (I)
na czym?**	na	L.	Ta firma nagrywa wszystko <i>na najlepszych kasetach</i> .** (I)
z czego?	z	G.	Nagrywaliśmy <i>z telewizji</i> wszystkie szwedzkie filmy. (I)
z kim?	z	I.	Od rana nagrywaliśmy program <i>z komikami</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

nagrywać + przysłówka

→ Nagrywać doskonale / precyzyjnie / źle itp. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. przegrywać coś • rejestrować coś • utrzymywać coś • zapisywać coś
 II. **potocznie**: starać się coś załatwić • ułatwiać coś komuś • umożliwiać załatwienie czegoś komuś
 III. **sportowo**: podawać piłkę partnerowi w grze zespołowej

* Nagrywać na co? – w połączeniu z biernikiem: *utrzymać na taśmie, na dyskietce w celu późniejszego odtwarzania*.

** Nagrywać na czym? – w połączeniu z miejscownikiem: *utrzymać na taśmie, na dyskietce ze szczególnym uwzględnieniem jakości używanego do nagrywania materiału*.

242. NAJADAĆ SIĘ*

NDK

[kto?]

czego? • czym? • kiedy? (na co?) • u kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czego?	–	G.	Codziennie najadala się <i>ciastek</i> , a potem narzekała na bóle żołądka. (I)
czym?	–	I.	Czy naprawdę najadasz się <i>tymi barowymi daniami</i> ? (I)
kiedy?	na	A.	Zawsze najadął się <i>na kolację</i> , po ciężkim dniu pracy. (I)
u kogo?	u	G.	Zwykle najadalem się do syta <i>u rodziców</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

najadać się + przysłówek

→ Najadać się *dostatecznie / wystarczająco.* (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. pożywiać się do syta • zaspokajać głód • zjadać dużo czegoś • nasycać się czymś • objadać się
 II. ** doznawać wielu przykrych / nieprzyjemnych uczuć • zaznawać • doświadczać

* W użyciu częściej czasowniki dokonany *najeść się*.

** W znaczeniu II – zwykle w połączeniach frazeologicznych z czasownikiem dokonanym *najeść się*: *najeść się* (czego + G.) ***biedy / nędzy*** w znaczeniu *żyć w nędzy przez jakiś okres; najeść się* (czego + G.) ***strachu*** w znaczeniu *bardzo się przestraszyć; najeść się upokorzeń* (czego + G.) w znaczeniu *być często upokarzanym; najeść się wstydu* (czego + G.) w znaczeniu *wstydzić się*.

243. NAKŁANIAĆ

NDK

[kto?]

do czego? • kogo?

242

–

244

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
do czego?	do	G.	Nakłaniamy ją <i>do wycofania</i> się z działalności politycznej. Ojciec nakłaniał syna <i>do podjęcia</i> studiów.
kogo?	–	A.	Od kilku miesięcy właściciel nakłaniał <i>moją rodzinę</i> do zwolnienia zajmowanego mieszkania.

INNE POŁĄCZENIA

nakłaniać + żeby / aby / by < > +

tryb życzący

→ Nakłaniać kogoś, żeby / aby / by coś zrobił.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- agitować kogoś do czegoś • apelować do kogoś o coś • kusić kogoś czymś • namawiać kogoś do czegoś • nawoływać kogoś • perswadować komuś • przekonywać kogoś • skłaniać kogoś • wciągać kogoś do czegoś • zachęcać kogoś do czegoś

244. NAKRYWAĆ

NDK

[kto?]

co? • czym? • kogo? • na czym? • z kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Czy musisz nakrywać <i>te stoły</i> starymi obrusami? (I)
czym?	–	I.	Właściciel salonu samochodowego nakrywał wszystkie nowe samochody <i>pokrowcami</i> . (I)
kogo?	–	A.	Stale nakrywałem <i>mojego małego synka</i> kocem.* (I) Czasami nakrywaliśmy <i>szefa</i> na flirtach z sekretarką.* (II)
na czym?	na	L.	Mama ciągle nakrywała mnie <i>na małych kłamstwach</i> .* (II)
z kim?	z	I.	Powódka twierdzi, iż ciągle nakrywała swego męża <i>z różnymi kochankami</i> .* (II)

INNE POŁĄCZENIA*nakrywać* + przysłówek

→ Nakrywać czasami / często / niekiedy itp. (II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. kłaść coś na kimś / na czymś • ochraniać coś / kogoś • osłaniać coś • otulać coś / kogoś
 • przykrywać coś / kogoś • zakrywać coś

II. **potocznie**: łapać kogoś na gorącym uczynku • przyląpywać kogoś • ujawniać coś • wykrywać coś

* Częściej w połączeniu z czasownikiem dokonanym *nakryć*.

245. NALEGAĆ

NDK

[kto? • co?]

na co? • na kogo? • jak?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
na co?	na	A.	Wszyscy w tej dyskusji nalegali <i>na rozsądne wyjście</i> z tej trudnej i niecodziennej sytuacji.
na kogo?	na	A.	Od dawna związki zawodowe nalegały <i>na dyrektora</i> , aby ustąpił z zajmowanego stanowiska.

INNE POŁĄCZENIA*nalegać* + przysłówek→ Nalegać *natarczywie* / *stanowczo* itp.*nalegać* + bo / gdyż / ponieważ / dlatego, że

→ Nalegam, bo ktoś nie chce czegoś zrobić.

nalegać + żeby / aby / by < > +

tryb życzący

→ Nalegamy, żeby ktoś coś zrobił.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

domagać się czegoś • dopominać się o coś • molestować kogoś o coś • naciskać na kogoś

• przymuszać kogoś do czegoś • usiłować skłonić kogoś do czegoś • wymuszać coś na kimś

• wywierać na kimś / na czymś presję • żądać czegoś od kogoś

246. NALEWAĆ

NDK

[kto?]

co?* • czego?* • czym? • do czego? • komu? • w co?** • z czego? • jak?****POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?*	–	A.	Mama nalewała śnielanę do jajek, a potem robiła domowy kogel-mogel. (I)
czego?*	–	G.	Nalewaliśmy kolejne szklanki herbaty i podawaliśmy je zziębniętym turystom. (I)
czym?	–	I.	Kucharka nalewała śmietany do zupy, ciągle mieszając. (I)
do czego?**	do	G.	Nalewał beczkę czystą wodą. (I) Przez cały wieczór gospodarz nalewał wino do kieliszków i częstował nim gości. (I)

komu?	–	D.	Nalewała <i>mu</i> bez przerwy wódki do szklanki. (I)
w co?**	w	A.	Nalewała wody <i>w garnek</i> i potem mocno go szorowała. (I)
na co?	na	A.	Dlaczego nalewasz <i>na podłogę</i> oliwy? (II)
z czego?	z / ze	G.	Nalewał z <i>olbrzymiej beczki</i> jakiś płyn do butelek. (I)

INNE POŁĄCZENIA*nalewać* + przysłówek→ Nalewać *energicznie* / *sprytnie* / *szynko* itp. (I)**NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

- I. napełniać coś płynem • rozlewać coś do czegoś • wlewać coś / czegoś do czegoś
 II. rozlewać jakiś płyn na jakąś powierzchnię
 III. *** przyłożyć komuś czymś • spuścić lanie • uderzyć kogoś • wymierzyć komuś cios • zbić kogoś

* Nalewać co? / czego? – połączenia alternatywne: *nalewać zupę* (+A.) albo *nalewaćupy* (+G.); *nalewać wino* (+A.) albo *nalewaćwinę* (+G.).

** Nalewać do czego? / w co? – połączenia alternatywne: *nalewać do kieliszków* (do + G.) albo *w kieliszki* (w + A.).

*** W znaczeniu III – tylko w wyrażeniu frazeologicznym *nalać komuś* (+ D.) za coś (za + A.).

247. NALEŻEC

NDK

[któ? • co?]

do czego? • do kogo?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
do czego?	do	G.	Mój ojciec od lat należał <i>do Bractwa Kurkowego</i> . (I) Ten okaz należał kiedyś <i>do gatunku ssaków morskich</i> . (II) Ten pisarz należy <i>do grupy pisarzy emigracyjnych</i> . (II)
do kogo?	do	G.	Ten problem należał <i>do najtrudniejszych</i> . (II) Sprzątanie podwórka należy <i>do jej obowiązków</i> . (III) Ten majątek od stuleci należał <i>do mojej rodziny</i> . (I) Ta kobieta należała wyłącznie <i>do mnie</i> . (Ia) Szekspir należał <i>do najwybitniejszych dramaturgów</i> . (II) Podejmowanie decyzji należy wyłącznie <i>do szefa</i> . (III)

INNE POŁĄCZENIA

–

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. być czyjąś własnością / przedmiotem czegoś posiadania • mieć właściciela
 Ia. być czymś mężem / żoną / kochankiem / kochanką itp.
 II. brać w czymś udział • być przedstawicielem / reprezentantem / członkiem czegoś • stanowić element czegoś • uczestniczyć w czymś • wchodzić w skład czegoś • zaliczać się do czegoś
 III. być czymś prawem / obowiązkiem • znajdować się w zakresie czegoś obowiązków

248. NAMAWIAĆ

NDK

[kto?]

do czego?* • kogo? • na co?*

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
do czego?*	do	G.	Koledzy namawiali mnie do <i>wyjazdu</i> z Polski.
kogo?	–	A.	Bez przerwy namawiali <i>mnie</i> do picia alkoholu.
na co?*	na	A.	Już drugi raz namawiam go na <i>wizytę</i> u specjalisty. Namawiamy znajomych na <i>wspólne wakacje</i> w Tunezji.

INNE POŁĄCZENIA

czasownik + *namówić*→ Dawać się *namawiać* / *namówić* na coś.**

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- kusić kogoś czymś • nakłaniać kogoś do czegoś • przekonywać kogoś • skłaniać kogoś do czegoś
- zachęcać kogoś do czegoś

* Namawiać kogoś do czego? / na co? – połączenia alternatywne: *namawiać kogoś do spaceru* (do + G.) albo *na spacer* (na + A.) / *do przejażdżki* albo *na przejażdżkę* itp., ale *namawiać do grzechu* (do + G.).

** Częściej w połączeniu z czasownikiem dokonanym *namówić*.

249. NANOSIĆ

NDK / DK

[kto? • co?]

co? • czego? • do czego? • na co?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Nanosili <i>kontury</i> działek budowlanych na mapkę. (III)
czego?	–	G.	Redaktor nanosił <i>poprawki i uwagi</i> na kartkach maszynopisu przeznaczonego do druku.* (III) Dzieci nanosiliły <i>piasku</i> do piaskownicy. (I) W tym roku kury nanosiły wiele <i>dorodnych jajek</i> . (Ia) Robotnicy nanosiliły na korytarz <i>błota</i> ze śniegiem.** (II)
do czego? na co?	do na	G. A.	Fale morskie nanosiły na brzeg <i>nowych muszelek</i> . (II) Nanosili poprawki <i>do przemówienia</i> premiera. (III) A teraz nanosimy <i>na mapkę</i> trasę naszego marszu. (III)

INNE POŁĄCZENIA

–

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. gromadzić dużą ilość czegoś w jednym miejscu • nagromadzać coś / czegoś • przynosić coś • składać coś

Ia. znosić wiele jaj [o ptakach; por. hasło 267 – znaczenie VI]

II. osadzać coś • pokrywać coś czymś • przynosić coś [zwykle o zjawiskach przyrodniczych]

III. dopisywać coś • poprawiać coś • uwzględniać coś • wpisywać coś • wprowadzać coś • zaznaczać coś (w tekście / na planie / na mapie itp.)

* Lepiej: *przenosić / wpisywać poprawki na maszynopisie.*

** Częścią w połączeniu z czasownikiem dokonanym *nanieść*, np. *Robotnicy za każdym razem nanieśli na korytarz błota ze śniegiem.*

250. NAPADAĆ

NDK

[kto? • co?]

gdzie? (w czym?) • kogo? • na co? • na kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
gdzie? / w czym?	w	L.	Dziennikarze napadali wielokrotnie <i>w lokalnej prasie</i> na działaczy lewicy. (I)
kogo? na co? na kogo?	– na na	A. A. A.	Od czasu do czasu napadała <i>go</i> niechęć do życia. (II) To państwo często napadało <i>na sąsiadnie kraje</i> . (I) Banda chuliganów ciągle napada <i>na bezbronne staruszki</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

napadać + przysłówka

→ Napadać *niestrusznie / ostro* itp. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. atakować kogoś • krytykować kogoś • nacierać na kogoś • uderzać na kogoś

• występować przeciw komuś / czemuś • zarzucać komuś • zaskakiwać kogoś czymś

II. opanowywać kogoś • pojawiać się [zwykle w odniesieniu do objawów chorobowych / do stanów psychicznych]

251. NAPEŁNIAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czym? • kogo?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Napełniała <i>wszystkie beczki</i> wodą. (I) Kibice napełniali powoli <i>halę sportową</i> . (III)
czym?	–	I.	Zapach jaśminu napełniał <i>cały park</i> . (III)
kogo?	–	A.	Kelner napełniał kufle <i>piwem</i> i podawał je klientom. (I) Przyjazd tego człowieka napełniał <i>mnie</i> za każdym razem tym samym bezgranicznym szczęściem. (II) Napełniała <i>mnie</i> duma, kiedy myślałem o nim. (II)

INNE POŁĄCZENIA

–

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. czynić coś pełnym • nakładać coś do czegoś • nalewać coś / czegoś • nasypywać coś / czegoś do czegoś a. w coś • umieszczać coś • wlewać coś • wsypywać coś • wypełniać coś czymś
• zapełniać coś czymś
- II. powodować coś • wywoływać coś
- III. dostawać się dokłads • przybywać dokłads • wchodzić dokłads • znajdująć się (gdzieś w dużej ilości / liczbie)

252. NAPIĆ SIĘ

DK

[kto?]

czego? • z czego? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czego?	–	G.	Czy masz ochotę napić się <i>kawy</i> ? (I) Czy napiłabyś się <i>tego mocniejszego trunku</i> ? (II)
z czego?	z	G.	Z braku innych napojów napiłem się <i>z kranu wody</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

napić się + przysłówka

→ Napić się coś szybko. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. ugasić pragnienie • wypić pewną ilość płynu

II. wypić pewną ilość alkoholu

253. NAPRAWIAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czym? • z czym? • z kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Naprawialiśmy <i>tę pralkę</i> już kilka razy. (I) Ta firma naprawia <i>dachy</i> . (I)
czym?	–	I.	Kościół od lat próbuje naprawiać <i>obyczaje</i> wśród polskiego społeczeństwa. (II)
z czym?	z	I.	Zawsze naprawialiśmy <i>krzywidy</i> wyrządzone innym. (III)
z kim?	z	I.	Zawsze naprawiałeś zepsuty kran <i>kluczem francuskim</i> . (I)
			Od lat naprawiamy stosunki <i>z zarządem</i> spółki. (II)
			Od lat naprawiamy stosunki <i>z sąsiadami</i> . (II)

INNE POŁĄCZENIA

naprawiać + przysłówka

→ Naprawiać skutecznie / szybko / tanio itp. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. przywracać do stanu używalności • remontować coś • reperować coś • restaurować coś
• usuwać usterki / uszkodzenia

II. dokonywać zmian • polepszać coś • reformować coś • udoskonalać coś • ulepszać coś
III. rekompensować coś • wynagradzać coś • wyrównywać poniesione straty

254. NARZEKAĆ

NDK

[kto?]

na co? • na kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
na co?	na	A.	Od dawna żona narzeka <i>na bóle żołądka</i> . Nauczyciele narzekają <i>na niskie zarobki</i> .
na kogo?	na	A.	Wciąż narzekała <i>na swojego męża</i> .

INNE POŁĄCZENIA

narzeckać + przysłówek
narzeckać + że

→ Narzekać *ciągle / wiecznie / zawsze* itp.
→ *Narzekał, że* np. niczego nie osiągnął w życiu.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

biadać nad czymś • biadolić nad czymś • mówić o czymś / o kimś z niezadowoleniem • przedstawać skargi / żaleć na kogoś / na coś • psioczyć na kogoś / na coś • skarzyć się na kogoś / na coś • ubolewać nad czymś / nad kimś • uskarżać się na kogoś / na coś • utyskiwać na coś • wyrażać niezadowolenie z jakiegoś powodu • zrzędzić na kogoś / na coś • żalić się na kogoś / na coś

255. NARZUCAĆ

NDK

[kto? • co?]

co?* • czego?** • czemu? • do czego? • komu? • na co? • na kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?*	–	A.	Pielęgniarka narzuca na łóżka <i>czyste prześcieradła</i> .* (I)
czego?**	–	G.	Wychodząc, narzucała na siebie <i>czarną pelerynę</i> . (II) Ten człowiek narzuca zawsze <i>tempo</i> pracy. (III)
czemu?	–	D.	Wielbiciele piosenkarki narzucali na scenę <i>kwiataów</i> ** (I)
do czego?	do	G.	Było zimno, więc narzucałem <i>drew</i> do pieca.** (I)
komu?	–	D.	Rada nadzorcza narzuca <i>rządowi</i> zmianę polityki pieniężnej. (III)
na co?	na	A.	Narzucała <i>do sosu</i> różnych przypraw i dodatków.*** (I)
na kogo?	na	A.	Dyrektorka za każdym razem próbowała narzucać <i>wszystkim pracownikom</i> swój styl bycia. (III)

INNE POŁĄCZENIA

narzucać + przysłówek

→ Narzucać *często / szybko / zdecydowanie* itp. (I)

253

–

255

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. rzucić coś na wierzch / do środka • wrzucać coś
 II. okrywać się czymś pośpiesznie • wkładać wierzchnie ubranie • wrzucać coś na siebie
 III. nakazywać czemuś / komuś • wymuszać coś na kimś / na czymś • zmuszać kogoś do czegoś

* Narzucać co? w zn. *na wierzch czegoś* – w połączeniu z biernikiem.
 ** Narzucać czego? w zn. *rzucić czegoś wiele* (w funkcji czasownika dokonanego) – w połączeniu z dopełniaczem.
 *** W znaczeniu: *rzucić czegoś wiele*.

256. NASTĘPOWAĆ

NDK

[kto? • co?]

komu? • na co? • na czym? / gdzie? • po czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
komu?	–	D.	Idź ostrożnie, bo następujesz <i>ludziom</i> na nogi. (I)
na co?	na	A.	Zły tancerz następuje partnerce <i>na palce</i> od nóg. (I) Szedł i ciągle następował <i>na porozrzucane owoce</i> . (I)
na czym? / gdzie?	na	L.	Wojska przeciwnika następowały <i>na całym froncie</i> . (III)
po czym?	po	L.	Konflikty następowały <i>po okresie</i> błogiego spokoju. (II) Krótkie przerwy następowały <i>po długich obradach</i> . (II)

INNE POŁĄCZENIA

następować + przysłówka

→ Coś następuje *czasem* / *prędko* / *szynko* itp. (II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. nadeptywać komuś na coś • przygniatać coś stopą • stawiać nogę (na tym, co znajduje się na ziemi)
 II. dochodzić do skutku • działać się • istnieć • mieć miejsce • nadchodzić • pojawiać się po kolei • wydarzać się • występować • zachodzić w kolejności • zdarzać się (w określonej przez coś kolejności / jedno po drugim) [tylko w 3. osobie]
 III. **przestarzałe:** atakować coś • iść do ataku • iść naprzód • nacierać na coś • uderzać gdzieś

257. NASYŁAĆ

NDK

[kto? • co?]

kogo? • komu? • na kogo? • skąd? (z czego?) • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
kogo?	–	A.	Rozgłośnia radiowa nasyłała na nas <i>wścielkie reporterki</i> .
komu?	–	D.	Co miesiąc nasyłali <i>nam</i> kontrolę z urzędu skarbowego.
na kogo? skąd?	na z	A. G.	Mafia nasyłała <i>na szefa</i> policji płatnych morderców. Ciągle nasyłali nam bieglego <i>z urzędu</i> kontroli.

INNE POŁĄCZENIA

nasylać + przysłówek

→ Nasylać ciągle / często / systematycznie itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

posyłać kogoś / coś • skierować kogoś • wysyłać kogoś gdzieś

258. NAŚLADOWAĆ

NDK

[któ? • co?]

co? • kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	On świetnie naśladuje <i>styl</i> znanych mistrzów malarstwa. (I) Czy potrafisz naśladować śpiew ptaków? (II)
kogo?	–	A.	To zwierzę potrafi naśladować ruchy człowieka. (II) Zawsze naśladował swojego mistrza. (I)

257

–

259

INNE POŁĄCZENIA

naśladować + przysłówek

→ Naśladować bezkrytyczne / ślepo itp. (I/II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. brać kogoś za wzór / przykład • iść w ślady / za przykładem kogoś • małpować kogoś / coś (pot.)
 • postępować podobnie jak ktoś inny • robić coś na wzór czegoś • wzorować się na kimś / na czymś
 II. imitować kogoś / coś • odtwarzająć czyjs głos / gesty / ruchy / mímikę itp. • parodiować kogoś / coś
 • przedzreźniać kogoś • symulować coś • udawać kogoś

259. NAUCZAĆ*

NDK

[któ? • co?]

czego? • kogo? • o czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czego?	–	G.	Nauczam dobrych manier w szkole dla dyplomatów. (I)
kogo?	–	G.	Chrystus nauczał miłości do człowieka. (II) Wolontariusze od lat nauczali bezdomne dzieci. (I)
o czym?	o	L.	Nauczał wiernych i niewiernych miłości do Boga. (II) Katecheta naucza dzieci o znaczeniu Boga w życiu.

INNE POŁĄCZENIA

nauczać + przysłówek

→ Nauczać cierpliwie / gorliwie / wytrwale itp. (I/II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. edukować kogoś • instruować kogoś • przekazywać komuś wiedzę • szkolić kogoś • uczyć kogoś • wykładać coś • zaznajamiać kogoś z czymś

II. przekazywać komuś zasady wiary / religii • głośić prawdy wiary • pouczać kogoś

* Częściej używana forma rzeczownika odsłownego: *nauczanie*, np. *nauczanie języków obcych*, *nauczanie początkowe*, *nauczanie programowane*, *nauczanie zaoczne* itp.

260. NAUCZYĆ

DK

[kto? • co?]

co? • czego? • kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Wreszcie nauczyliśmy <i>mojego psa</i> podawania łapy. (II)
czego?	–	G.	Nauczyła dzieci <i>dodawania, mnożenia i dzielenia</i> . (I) Praca z dziećmi upośledzonymi nauczyła mnie <i>cierpliwości i wyrozumiałości</i> dla innych. (III)
kogo?	–	A.	Wreszcie nauczyłem dzieci tabliczki mnożenia. (I) Wojsko nauczyło go dyscypliny i porządku. (III) Trzy lata więzienia nauczyło tego człowieka pokory. (III)

INNE POŁĄCZENIA

nauczyć + przysłówek
nauczyć + bezokolicznik

→ Nauczyć dobrze / prawidłowo / szybko itp. (I/II)

→ Nauczyć kogoś śpiewać / grać / prowadzić
samochód / myśleć itp. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. przekazać komuś wiedzę / umiejętności / doświadczenie • przyzwyczać kogoś do określonego sposobu myślenia • wdrożyć kogoś w coś • wyedukować kogoś • wykształcić kogoś • wyszkolić kogoś • zapoznać kogoś z czymś • zaznajomić kogoś z czymś

II. wytresować coś

III. dać komuś nauczkę • pozwolić komuś coś poznać [zwykle o zdarzeniach]

261. NAUCZYĆ SIĘ

DK

[kto?]

czego? • do czego? • gdzie? (na czym? / w czym?) • na czym? • o czym? • od kogo?
• u kogo? • z czego? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czego?	–	G.	Musi pan nauczyć się <i>nowych przepisów drogowych</i> . (I) Zbyt późno nauczyłem się <i>szacunku</i> do pracy. (II)
do czego?	do	G.	W Szwajcarii nauczyłem się <i>punktualności</i> . (II) Wreszcie nauczyłem się wszystkiego <i>do klasówki</i> . (I) Moi uczniowie nauczyli się już wszystkiego <i>do matury</i> . (I)
gdzie?	na w	L. L.	Nauczyłem się wiele <i>na wykładach</i> profesora X. (I) Najwięcej nauczyłem się <i>w liceum</i> . (I)

na czym?	na	L.	Moje dziecko najwięcej nauczyło się <i>na lekcjach religii</i> . (I)
o czym?	o	L.	Czy nauczyłeś się wreszcie wszystkiego <i>o powstaniach</i> ? (I)
od kogo?	od	G.	Nauczyłem się szacunku do ludzi <i>od matki</i> . (II)
u kogo?	u	G.	Dzieci nauczyły się dobrych manier <i>u rodziców</i> . (II)
z czego?	z	G.	Tego nauczyłem się <i>z Biblii</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

nauczyć się + przysłówek

→ Nauczyć się dobrze / dokładnie / gruntownie. (I)

nauczyć się + bezokolicznik

→ Nauczyć się pisać / czytać / grać / tańczyć itp. (I/II)

nauczyć się + rzeczownik odczasownikowy

→ Nauczyć się pisania / czytania / gry / tańca itp. (I/II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. obznajomić się z czymś • opanować jakieś zagadnienie • poznać coś • przyswoić sobie / posiąść jakieś wiadomości / umiejętności • wdrożyć się do czegoś / w coś • wkuć coś (pot.) • wykuć coś (pot.) • wyuczyć się czegoś • zdobyć (jakiś zasób wiedzy)

II. przyzwyczać się do czegoś • zdobyć doświadczenie w jakiejś dziedzinie

261

–

262

262. NAZNACZAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czym? • kogo? • komu? • na czym?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Leśniczy od rana naznaczał <i>drzewa</i> do wycinki. (I) Już trzykrotnie naznaczali <i>termin</i> dowozu żywności do zalanej wodą wioski.* (III)
czym?	–	I.	Policjanci naznaczają <i>kolorową kredą</i> miejsce, gdzie przed chwilą zdarzył się tragiczny wypadek. (I)
kogo?	–	A.	Nieznana dotychczas choroba naznaczała <i>dzieci</i> i okropnie je ospęcała. (II)
komu?	–	D.	Ta choroba systematycznie naznaczała <i>mu twarz</i> .** (II)
na czym?	na	L.	Naznaczali <i>na planie</i> wszystkie domy do wyburzenia. (I)

INNE POŁĄCZENIA

–

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. cehować coś • nadawać czemuś oznaczenie • opatrywać coś znakiem / piętnem / znamieniem itp. • stawiać na czymś jakiś znak • zaznaczać coś • znakować coś czymś

II. **przenośnie**: odbijać się na czymś • oznaczać coś • pozostawiać na czymś ślad

III. określać coś • podawać coś • powoływać coś • ustalać coś • ustanawiać coś • wyznaczać coś

* Częściej: *wyznaczać / wyznaczyć termin, godzinę, cenę, spotkanie* itp.; *wyznaczać / wyznaczyć kogoś swoim następcą* itp.; *wyznaczać / wyznaczyć cenę na czujkę głowę*.

** Częściej w połączeniu z czasownikiem dokonanym *naznaczyć*.

263. NAZYWAĆ*

NDK

[kto? • co?]

co? • czym? • kim? • kogo?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Nazywano <i>tę szkołę</i> kuźnią olimpijczyków.
czym?	–	I.	To miejsce nazywano <i>Wichrowym Wzgórzem</i> .
kim?	–	I.	Tego rodzaju dyskusje nazywaliśmy <i>rozmowami o niczym</i> . Wszyscy nazywali go <i>Tygrysem</i> . Dlaczego ona nazywała mnie zawsze <i>leniem</i> ? Nazywali go <i>Przemkiem / Przemek</i> * / **, chociaż jego prawdziwe imię to – Waclaw.
kogo?	–	A.	Od lat nazywali <i>ją</i> królową balów. Nazywali <i>ją</i> Guga / Gugą* / **, choć tak naprawdę miała na imię Genowefa.

263
–
264

INNE POŁĄCZENIA

–

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

dawać komuś nazwę / imię / przewisko • nadawać komuś / czemuś jakąś nazwę / jakieś imię / jakieś przewisko • określać kogoś / coś jakimś mianem / epitetem itp. • opatrywać kogoś jakimś mianem • przezywać kogoś • wołać na kogoś • zwać kogoś / coś

* W znaczeniu *nadawać imię / chrzcić kogoś / coś jakimś imieniem* – składnia alternatywna: *nazwać syna Stanisław albo* (bardzo rzadko) *Stanisławem* (pot.).

** W znaczeniu przypisywać komuś inne niż jego prawdziwe imię – składnia alternatywna.

264. NAZYWAĆ SIĘ*

NDK

[kto?]

kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
kim?	–	I.	Sama nazywała się <i>najlepszą prezenterką</i> telewizji. (I) Od lat nazywali się <i>współtwórcami</i> nowej metody. (I/II) Oni nie są małżeństwem, a nazywają się <i>mężem i żoną</i> . (II) One same nazywają się <i>zniewolonymi kobietami</i> . (II) Te dwie kobiety nazywały się <i>przyjaciółkami</i> . (II)

INNE POŁĄCZENIA

- Nazywać się *brzydko / ładnie / okropnie* itp. (IV)
- Nazywam się *Jan Kowalski*. (IV)
- To miasteczko nazywa się *Wieliczka*. (III)
- Kot po francusku nazywa się *le chat*. (III)
- *Zacząć nazywać się*, np. *po imieniu*. (II)

nazywać się + przysłówka
nazywać się + mianownik

czasownik + *nazywać się*

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. określać siebie samego • ogłaszać się kimś • podawać się za kogoś • uznawać się za kogoś
• nadawać sobie jakieś miano / określenie itp.

II. zwracać się nawzajem do siebie • określać jeden drugiego w jakiś sposób

III. mieć jakieś nazwę / epitet itp. • nosić jakieś nazwę • zwać się • wabić się

IV. nosić jakieś nazwisko • mieć nazwisko

* Częściej z czasownikiem dokonanym *nazwać się* w połączeniach typu: *nazwał się Cezarem / królem / nazwał się Janem Pawłem / zespół X nazwał się „Krakowskie Centusie”* – w znaczeniach: przyjąć jakieś miano • przybrać nazwisko / imię • mianować się • ogłosić się • proklamować się • podać się za kogoś / coś • tytułuwać się • okryzykać się kimś itp.

265. NIENAWIDZIĆ*

NDK

[kto?]

czego? • kogo? • za co? • jak?

264

–

266

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czego?	–	G.	Nienawidzę <i>rasizmu i nietolerancji</i> . Nienawidzę <i>seledynowego koloru</i> .
kogo?	–	G.	Zawsze nienawidziła mężczyzn, którzy klamią. Nienawidziliśmy <i>jej</i> za obłudę.
za co?	za	A.	Nienawidziła ich <i>za małostkowość</i> .

INNE POŁĄCZENIA

nienawidzić + przysłówek → Nienawidzić *szczerze / zajadle / zdecydowanie* itp.
nienawidzić + rzeczownik odczasownikowy → *Nienawidzić prasowania / sprzątania / krzyku* itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

darzyć kogoś wrogością • mieć awersję do kogoś / do czegoś • nie cierpieć kogoś / czegoś • nie lubić czegoś bardzo • nie tolerować kogoś / czegoś • nie znosić kogoś / czegoś • odczuwać niechęć / odrazę / nienawiść do kogoś / do czegoś • żywić nienawiść do kogoś / do czegoś

* UWAGA – połączenia składniowe z czasownikiem dokonanym ***znienawidzić***: co? • kogo? • za co?
co? → A. → *Znienawidziłem rasizm i nietolerancję. / Znienawidziłem seledynowy kolor.*
→ *Znienawidziłem prasowanie / sprzątanie / krzyk.*
kogo? → A. → *Znienawidziła mężczyzn.*
za co? → A. → *Znienawidziliśmy ją za obłudę, za egocentrzyzm i małostkowość*

266. NIEPOKOIĆ SIĘ

NDK

[kto?]

czym? • o co? • o kogo? • jak?

–

–

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Niepokoił się sposobem wychowywania dzieci przez nową opiekunkę. (I)
o co?	o	A.	Ludzie ciągle niepokoją się rosnącym bezrobociem. (I)
o kogo?	o	A.	Coraz bardziej niepokoilem się o wyniki leczenia. (I) Ciągle niepokoila się o swoją córeczkę. (I)

INNE POŁĄCZENIA

niepokoić się + przysłówek

→ Niepokoić się *bardzo / poważnie / trochę*. (I)

niepokoić się + co

→ Niepokoić się *nawzajem / wzajemnie*. (II)

czasownik + *niepokoić się*

→ *Niepokoić się, co* np. się stanie z kimś / z czymś. (I)

→ *Zaczynać się niepokoić.* (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. być niespokojnym o kogoś / o coś • doświadczać uczucia niepokoju o coś • kłopotąć się o coś / o kogoś • lękać się o kogoś / o coś • martwić się o kogoś / o coś • obawiać się o kogoś / o coś • odczuwać obawę / lęk • stawać się niespokojnym • troskać się o kogoś / o coś • zamartwiać się czymś
- II. być uciążliwym nawzajem dla siebie • dawać się sobie nawzajem we znaki • dokuczać sobie • dręczyć się • krzywdzić się • nękać się

267. NIEŚĆ

NDK

[kto? • co?]

**co? • czym? • kogo? • komu? • na czym? • nad czym? • nad kim? • po czym?
• pod czym? • skąd? (od czego?) • w czym?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Niosłem <i>ciężką torbę</i> z ogromnym trudem. (I) Ten człowiek niósł zawsze <i>nadzieję i radość</i> . (III)
czym?	–	I.	Od fabryki niosło <i>wonią spalenizny</i> . (VII)
kogo?	–	A.	Matka niosła <i>chorą dziewczynkę</i> do karetki pogotowia. (I)
komu?	–	D.	Jakaś dziwna siła niosła go za każdym razem w coraz to niebezpieczniejsze miejsca. (IV)
na czym?	na	L.	On niesie ukojenie i pocieszenie <i>wszystkim chorym</i> . (III)
nad czym?	nad	I.	Należy nieść <i>ludziom radość</i> . (III)
nad kim?	nad	I.	Piękna Arabka niosła <i>na głowie</i> kosz z owocami. (I)
po czym?	po	L.	Nieśli <i>nad trumną</i> zmarłego generała flagi narodowe. (I)
pod czym?	pod	I.	Kapłan szedł w procesji, a czterech wiernych niosło <i>nad nim</i> baldachim. (I)
skąd? / od czego? / w czym?	od	G.	Było tak cicho, iż echo niosło <i>po okolicznych górach</i> . (III)
	w	L.	Niosła małe szczenięta <i>pod pachą</i> i spieszyła do domu. (I)
			<i>Od lasu</i> niosło wonią spalonych drzew. (VII)
			Niósł paczkę <i>w jednej ręce</i> , w drugiej zaś trzymał zapalonego papierosa. (I)
			Po wiosennych roztopach rzeki niosły <i>w swych korytach</i> gałęzie, kawałki drewna i inne śmieci. (III)
			Kury najlepiej niosły jaja <i>w drewnianym kurniku</i> . (VI)

INNE POŁĄCZENIA

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. dźwigać coś / kogoś • nosić coś / kogoś, przemieszczając się • odnosić coś • przenosić coś
• przenosić coś • wynosić coś • zanosić coś
- II. *czuć coś • doznawać czegoś • odczuwać coś • przeżywać coś
- III. pociągać za sobą • przenosić się • przyczyniać się (do tego, że coś się przemieszcza)
• sprowadzać coś • wywoływać coś [wykł. w 3. osobie]
- IV. ciągnąć kogoś gdzieś • gnać kogoś gdzieś • motywować kogoś do czegoś • pędzić kogoś gdzieś
• pociągać coś za sobą • powodować coś • sprawiać coś [o wewnętrznym bodźcu / impulsie; zw. w 3. osobie lub nieosobowo]
- V. ** mieć siłę wystrzału • strzelać
- VI. nieść się • składać jaja [por. hasło 249 – znaczenie Ia]
- VII. czuć (jest / było) zapach, wilgoć, woń itp. [tylko w 3. osobie; w użyciu nieosobowym]

* W zn. II – tylko w wyrażeniach frazeologicznych typu: *nieść* (w + L.) **w sobie** coś, np. smutek, bolesć.

** W zn. V – tylko w wyrażeniach frazeologicznych typu: **coś niesie dobrze / celnie / daleko** [zw. o broni palnej]

267

–

268

268. NISZCZYĆ

NDK

[któ? • co?]

co? • czym? • kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Wojny ustawicznie niszczyły Polskę. (I) Przemysł niszczy przyrodę. (I) Stale niszczył jego dobre imię. (I) Niszczycy konkurencję jak tylko mogli. (II) Narkotyki, nikotyna i alkohol niszczą organizm. (II) Niektóre proszki do prania niszczą skórę na rękach. (II)
czym?	–	I.	Niszczycy kraj ogniem i mieczem. (I/II) Metodycznie niszczyli tego człowieka oszczepami. (I)
kogo?	–	A.	Nienawiść i zazdrość niszczą ludzi. (I) Niszczycy go na każdym kroku. (I)

INNE POŁĄCZENIA

niszczyć + przysłówek

- Niszczyc coś ciągle / ustawicznie. (I)
- Niszczyc finansowo / moralnie / nieodwracalnie. (II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. burzyć coś • doprowadzać coś / kogoś do ruiny • niweczyć coś • obalać coś • powodować rozkład / psucić się czegoś • psuć coś • pustoszyć coś • rujnować coś • znosić coś
- II. demolować coś • doprowadzać coś do skrajnego zużycia • marnować coś • osłabiać coś
• unicestwiać coś • uszkadzać coś • zużywać coś

269. NOCOWAĆ

NDK

[kto?]

gdzie? (na czym? / w czym?) • kogo? • poza czym? • u kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
gdzie?	na	L.	Czy wczoraj nocowałaś <i>na stancji</i> u koleżanki? (I) Tutaj można nocować <i>na plaży</i> podczas wakacji. (I)
	w	L.	Czasami lubię nocować <i>w górskich schroniskach</i> . (I) Przez dwa tygodnie oni będą nocować <i>w naszym domu</i> . (II)
kogo?	–	A.	Od jutra nocujemy tutaj <i>naszych gości</i> przez trzy dni. (II)
poza czym?	poza	I.	Kierowcy ciężarówek często nocują <i>poza domem</i> . (I)
u kogo?	u	G.	Dzisiaj będę nocować <i>u rodziców</i> . (I) Przez dwa dni będziemy nocować <i>u nas</i> ich rodzinę. (II)

INNE POŁĄCZENIA

nocować + przysłówka

→ Nocować *czasami / często / zwykle* itp. (I/II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. mieć nocleg • przesyapać noc • spać • spędzać gdzieś noc • sypiać gdzieś / u kogoś
- II. gość gdzieś / u kogoś • kwaterować kogoś • przyjmować kogoś na noc / na nocleg • udzielać komuś noclegu

270. NOSIĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • kogo? • na czym? • pod czym? • skąd? (z czego?) • w czym? • za kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Już od rana nosili <i>ciężkie worki</i> z żywnością. (I) Zawsze nosił <i>kapelusz</i> na głowie. (II) Zawsze noszę <i>dowód osobisty</i> i <i>prawo jazdy</i> . (II) Od kilku miesięcy musiałam nosić <i>specjalne obuwie</i> . (II) Ta rozprawa nosi <i>znamiona</i> plagiatu. (III) Ta ulica przed wojną nosiła <i>nazwę</i> Niezapominajek. (III) Właściciel kamienicy nosi <i>przewisko</i> Wydrwigrosz. (III)
kogo?	–	A.	Matka musiała nosić <i>dziecko</i> , gdyż płakało cały czas. (I)
na czym?	na	L.	Od kilku lat nosiła wielki kok <i>na głowie</i> . (II) Nawet po śmierci żony nosił obrączkę <i>na palcu</i> . (II)
pod czym?	pod	I.	Uwielbiał nosić notatniki <i>pod pachą</i> . (II)
skąd?	z / ze	G.	Codziennie nosiły <i>ze źródła</i> wodę do domów. (I)
w czym?	w	L.	Zawsze nosiła <i>w swej torebce</i> lusterko i szminkę. (II)
za kim?	za	I.	Tresowany pies nosił <i>za panem</i> jego torbę <i>z zakupami</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

nosić + przysłówek

→ Nosić często / długo / zawsze itp. (I/II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. być czymś obciążonym • dźwigać • nieść (wiele razy i w różnych kierunkach) • przynosić coś
 II. być w coś ubranym • chodzić w czymś • mieć coś na sobie / przy sobie • ubierać się w coś
 III. mieć jakąś cechę charakterystyczną / wyróżniającą • mieć nazwisko / nazwę itp.

271. NOTOWAĆ

NDK

[kto?]

co? • czym? • gdzie? (w czym?) • kogo? • na czym? • w czym? • jak?

270

—
272

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Studenci notowali <i>wykład</i> znanego profesora z USA. (I) Sekretarka będzie notować dzisiaj <i>przebieg obrad</i> . (I) Notowała <i>swoje dochody</i> w książce przychodów. (II) Stale notujemy <i>temperaturę</i> tego pomieszczenia. (II)
czym?	–	I.	Bez przerwy coś notował <i>swój wielkim długopisem</i> . (I)
gdzie?	w	L.	Coraz częściej notowano <i>w tej dzielnicy</i> włamania. (II)
kogo?	–	A.	Już kilka razy notowano <i>tę alkoholiczkę</i> na policji.* (II)
na czym?	na	L.	Notował swoje spostrzeżenia <i>na małej kartce</i> papieru. (I)
w czym?	w	L.	Bez przerwy coś notował <i>w swoim notatniku</i> . (I) Notowała <i>w pamięci</i> dzienne wydatki. (II)

INNE POŁĄCZENIA

notować + przysłówek

→ Notować ciągle / czasami / pośpiesznie / skrupulatnie / sporadycznie / stale / szybko itp. (I/II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. pisać coś • protokołować / protokołować coś • robić notatki • zapisywać coś
 II. dostrzegać coś • odnotowywać coś; *rząd.* kogoś • rejestrować coś • stwierdzać coś • wykazywać coś

* Częściej w połączeniu z imiesłowem przymiotnikowym biernym: **Ta alkoholiczka była wielokrotnie notowana na policji.**

272. NUDZIĆ

NDK

[kto? • co?]

czym? • kogo? • o co? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Nudzę cię tymi moimi długimi wywodami? (I)
kogo?	–	A.	Nudził wszystkich swoim narzekaniem. (I)

o co?

o

A.

Od pewnego czasu telewizja zaczyna *mnie nudzić*.
(I)
Ta praca strasznie nudzi *moją matkę*. (I)
Syn nudził *ojca* o kolejne kieszonkowe. (II)
Chłopiec od miesiąca nudzi *o sportowe buty*. (II)

INNE POŁĄCZENIA*nudzić* + przysłówek

- Coś / Ktoś nudzi kogoś *okropnie / śmiertelnie* itp.
(I)
- *Przestawać / Przestać nudzić*. (I)
- Od lat *nudziła, żeby* jej kupić coś. (II)
- Dziecko *nudzi, by* bawić się w chowanego. (II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. nużyć kogoś • powodować znudzenie • przykrzyć się • wywoływać przygnębienie • wywoływać u kogoś uczucie nudy • zanudzać kogoś czymś
- II. być nieznośnym • chcieć (bardzo, aby ktoś coś zrobił) • domagać się czegoś • marudzić; *rzd.*
o coś • nagabywać kogoś o coś • naprzykrzać się czymś • upominać się o coś • zamęczać kogoś czymś

273. NUDZIĆ SIĘ

NDK

[kto? • co? • Ø*]

**bez czego? • bez kogo? • czym? • gdzie? (na czym? / w czym?) • komu? • na czym?
• z kim? • jak?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
bez czego?	bez	G.	Ojciec nudził się potwornie <i>bez konkretnego zajęcia</i> . (I)
bez kogo?	bez	G.	Potwornie nudziłem się <i>bez ciebie</i> . (I)
czym?	–	I.	Nudził się <i>codzienną pracą</i> tłumacza przysięgłego. (I)
gdzie?	na	L.	Nudziła się <i>słuchaniem</i> opowieści teściowej. (I)
komu?	w	L.	Nudzę się potwornie <i>na wakacjach</i> na wsi. (I)
komu?	–	D.	Najbardziej nudziłem się <i>w domu</i> . (I)
na czym?	na	L.	Okropnie nudzi <i>mi</i> się tutaj.* (I)
z kim?	z / ze	I.	Polityczne kłótnie nudzą się pomału <i>wszystkim</i> . (II)
			Nudzę się <i>na wykładach</i> z gramatyki historycznej. (I)
			Zauważylem, że nudzi się jej ze <i>mną</i> .* (I)

INNE POŁĄCZENIA*nudzić się* + przysłówek

- Nudzić się *bardzo / ciągle / piekielnie / potwornie* itp. (I)
- Coś nudzi się komuś *szybko*. (II)

czasownik w formie bezosobowej + *nudzić się* → Coś zaczyna się komuś *nudzić*. (II)**NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

- I. nużyć się • odczuwać nudę / znudzenie • przestawać mieć ochotę na coś • tracić ochotę na coś
• zniechęcać się do kogoś / do czegoś
- II. brzydnąć komuś • przestawać wzbudzać zainteresowanie u kogoś • przykrzyć się komuś
• stawać się dla kogoś nieatrakcyjnym

* Konstrukcje bezmianownikowe.

274. NURKOWAĆ

NDK

[kto? • co?]

gdzie? (w czym?) • ku czemu? • nad czym? • pod co? • w czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
gdzie?	w	L.	Nurkowaliśmy <i>w przeźroczystych wodach oceanu</i> . (I) Nurkowali jeden pod drugim <i>w zaroślach</i> . (III)
ku czemu?	ku	D.	Helikopter szybko nurkował <i>ku ziemi</i> . (II)
nad czym?	nad	I.	Sokół nurkował <i>ku swej wypatrzonej zdobycz</i> . (II) Eskadra samolotów myśliwskich przez kilka sekund nurkowała <i>nad poligonem</i> . (II)
pod co?	pod	A.	Ratownicy wiele razy nurkowali <i>pod lód</i> w poszukiwaniu dziecka, które prawdopodobnie tam utonęło. (I)
w czym?	w	L.	Nurkowaliśmy jak kaczki <i>w nowym basenie</i> . (I)

274

–

275

INNE POŁĄCZENIA

nurkować + przysłówek
nurkować – porównania

- Nurkować *profesjonalnie / zawodowo* itp. (I)
- Nurkować *jak kaczka*. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- plywać pod powierzchnią wody • poruszać się pod wodą • skakać do wody • zanurzać się w wodzie
- lecieć (po stromym torze w kierunku ziemi) • opadać z dużą szybkością [o środkach transportu lotniczego, niektórych ptakach; rzadko o skoczkach spadochronowych]
- przenośnie:** chować się w czymś • kryć się • ukrywać się • wpadać w coś (kuląc się)

275. OBAWIAĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

czego? • kogo? • o co? • o kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czego?	–	G.	W czasie zimy obawiam się <i>przeziębienia</i> .
kogo?	–	G.	Na starość matka najbardziej obawiała się <i>śmierci</i> .
o co?	o	A.	Zawsze obawiałem się <i>tego złośliwego człowieka</i> .
o kogo?	o	A.	Wszyscy obawiamy się <i>o przyszłość świata</i> . Obawialiśmy się <i>o niektórych maturzystów</i> , słabo przygotowanych do egzaminu dojrzałości.

INNE POŁĄCZENIA

obawiać się + przysłówek
obawiać się + bezokolicznik

- Obawiać się *niepotrzebnie / poważnie*.
- *Obawiać się*, np. *zadawać pytania / zapalić papierosa / głośno się śmiać* itp.
- *Obawiać się*, czy ktoś zrozumie.
- *Obawiać się*, że ktoś czegoś nie zrobi.*

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

bać się czegoś / kogoś • lękąć się kogoś / czegoś • niepokoić się o kogoś / o coś • odczuwać niepokój / niepewność przed czymś • przezywać lęk • żywić lęk o kogoś / o coś

* Używane zwykle dla wyrażenia odmiennej opinii od opinii / sądu rozmówcy.

276. OBCHODZIĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Lepiej obchodzić <i>kałużę</i> niż do niej wchodzić. (I) Nocny strażnik obchodził <i>bank</i> co dwie godziny. (II)
kogo?	–	A.	Zawsze obchodzię <i>rocznicę</i> śmierci mojego ojca. (IV) Poradzono mi, aby obchodzić <i>tę kobietę</i> z daleka. (I) Sytuacja bezrobotnych obchodzi <i>nas</i> bardzo. (III) Ta wstrząsająca historia bardzo <i>ich</i> obchodzi. (III) Praca bardziej obchodziła <i>tego człowieka</i> niż rodzina. (III)

obchodzić + przysłówek

INNE POŁĄCZENIA

- Obchodzić coś *często / systematycznie* itp. (II)
- Coś kogoś obchodzi *bardzo / niewiele / ogromnie / trochę* itp. (III)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. chodzić wokół / dookoła czegoś / kogoś • mijać coś / kogoś • okrążać coś • omijać coś / kogoś
- II. dokonywać kontroli • kontrolować coś • lustrować coś • robić obchód czegoś • sprawdzać coś
- III. dotyczyć czegoś • interesować kogoś • pobudzać czyjaś ciekawość • poruszać kogoś • przejmować się kimś / czymś • zajmować się kimś / czymś [tylko w 3. osobie]
- IV. celebrować coś • czcić coś • fetować coś • oblewać coś (pot.) • świętować coś

277. OBCHODZIĆ SIĘ

NDK

[kto?]

bez czego? • bez kogo? • czym? • z czym? • z kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
bez czego?	bez	G.	Cale życie obchodzimy się <i>bez samochodu</i> . (II) Od kilku tygodni z trudem obchodził się <i>bez laski</i> . (II)
bez kogo?	bez	G.	Po śmierci matki z trudem obchodziliśmy się <i>bez niej</i> . (II)
czym?	–	I.	W biedzie potrafimy obchodzić się <i>niczym</i> .* (IV)
z czym?	z / ze	I.	Coraz mniej ludzi obchodzi się źle <i>ze zwierzętami</i> . (I)
z kim?	z / ze	I.	Wszyscy powinni umieć obchodzić się <i>z komputerem</i> . (III)
			Obchodził się niegodziwie <i>ze swoimi podwładnymi</i> . (I)
			Nie można tak źle obchodzić się <i>z ludźmi</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

obchodzić się + przysłówek

→ Obchodzić się *grzecznie / niegodziwie / nieludzko*
itp. (I)

obchodzić się – porównania

→ Obchodzić się *nieumiejętnie / niewłaściwie* itp. (III)

→ *Obchodzić się z kimś jak z dzieckiem.* (I)

Obchodzić się z kimś / z czymś jak zajkiem. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. postępować z kimś • traktować kogoś / coś • zachowywać się wobec drugiej osoby

II. dawać sobie radę bez czegoś • obywać się bez czegoś / bez kogoś • umieć sobie radzić bez czegoś / bez kogoś

III. obsługiwać coś • stosować coś • umieć posługiwać się czymś • używać czegoś

IV. **rzadko:** czerpać zadowolenie z czegoś • poprzestawać na czymś • zadowalać się czymś

* W tym znaczeniu częściej w połączeniu z czasownikiem dokonanym *obejść się*.

278. OBCINAĆ

NDK

[kto?]

co? • czym? • kogo? • komu? • na czym? • z czego? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Obcinali <i>suche i chore gałęzie</i> drzew w ogrodzie. (I) Co miesiąc muszę obcinąć <i>włosy</i> . (I)
czym?	–	I.	Obcinają nam <i>dotacje</i> na przyszły rok. (II)
kogo?	–	A.	Delikatnie obcinała paznokcie <i>nożyczkami</i> . (I) Ten profesor obciną prawie <i>wszystkich</i> na egzaminach. (III)
komu?	–	D.	Rodzice systematycznie obcinają <i>mi</i> kieszonkowe. (II)
na czym?	na	L.	Czy w tej szkole jazdy obcinają również <i>na jeździe</i> ? (III)
z czego?	z	G.	Najczęściej obcinają <i>z historii</i> prawa rzymskiego. (III)

INNE POŁĄCZENIA

obcinac + przysłówek

→ Obcinac *dobrze / prosto / równo / sprawnie* itp. (I)

→ Obcinac *często / systematycznie* itp. (II/ III)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. dzielić coś na części • odciąć coś • wyodrębniać część z całości • ucinać coś; również:
cieniować coś • przycinać coś • skracać coś • ścinać coś [o włosach]

II. **potocznie:** ograniczać • pomniejszyć • uszczuplać • zmniejszyć

III. **potocznie:** dawać komuś negatywne oceny • oblewać kogoś na egzaminie • stawiać komuś ocenę niedostateczną na egzaminie

279. OBEJMOWAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czym? • kogo? • za co? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Z olbrzymim zanawstwem obejmował <i>kryształowe wazon</i> obiema rękami i przyglądał się každemu z nich. (I) Obejmował po raz drugi <i>tę samą funkcję</i> . (II) Pożar obejmował coraz <i>większe obszary</i> lasów. (III) Wyż obejmował powoli <i>południową Polskę</i> . (III) Czasami obejmował mnie <i>przerzążający strach i trwoga</i> . (IV) Tylko prorocy obejmują <i>przyszłość</i> . (V) Wszystkie wycieczki obejmują <i>cenę</i> wyżywienia. (VI) Cena kursu języka angielskiego obejmuje również <i>koszty</i> podręczników i fotokopii. (VI)
czym?	–	I.	Dziecko obejmowało <i>swymi rączkami</i> ukochaną lalkę. (I) Chociaż obejmowałem <i>rozumem</i> fakty, to nie mogłem się z nimi pogodzić za nic w świecie. (V)
kogo?	–	A.	Z wysokiego szczytu obejmowałem <i>wzrokiem</i> wszystko, co było przede mną. (VII) Chłopiec obejmował <i>swoją dziewczynę</i> na oczach ludzi. (I)
za co?	za	A.	Czasami obejmowało <i>ją</i> uczucie samotności. (IV) Uwielbiała obejmować swego ojca <i>za szyję</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

obejmować + przysłówek

→ Obejmować *czule / mocno / ostentacyjnie*. (I)

→ Obejmować *często / sporadycznie* itp. (II–IV)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. ogarniać ramionami / rękoma • otaczać coś czymś • przyciskać coś • przytulać coś / kogoś • tulić kogoś
- II. podejmować się pełnienia jakiejś funkcji / stanowiska • rozpoczynać jakąś działalność • rządzić czymś
- III. rozprzestrzeniać się • rozszerzać się • zajmować coś • zwiększać swój zakres [tylko w 3. osobie]
- IV. ogarniać kogoś • opanowywać kogoś • pojawiać się • władać [o stanach psychicznych i fizycznych]
- V. ogarniać coś myślami / pamięcią • pojmować coś • próbować coś zrozumieć • uzmysłowić sobie coś
- VI. być w składzie czegoś • mieścić coś • skupiać coś • włączać coś do czegoś • zawierać coś w sobie [tylko w 3. osobie]
- VII. patrzeć na coś • widzieć coś

280. OBIECYWAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • gdzie? (w czym?) • komu? • w czym? • z kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Od miesiąca obiecyjesz mi <i>prezent</i> urodzinowy. (I) Radość w oczach chorego pacjenta obiecywała <i>szymbką poprawę</i> jego stanu psychicznego. (II)

gdzie?	w	L.	Ładne lato obiecywało wyjątkowe zbiory w rolnictwie. (II)
komu?	–	D.	Kolejny kandydat na męża obiecywał jej w kościele dozgonną miłość i wierność. (I)
w czym? z kim?	w z	L. I.	Podczas każdej rozmowy obiecywał mu zemstę. (I) Tegoroczną zimą obiecywała narciarzom wspaniałe warunki narciarskie. (II) On obiecywał w listach, że wkrótce nas odwiedzi. (I) Obiecywałaś mi z nim, że nie będziecie się już kłócić. (II)

INNE POŁĄCZENIA

obiecywać + przysłówek
obiecywać + bezokolicznik
obiecywać + że

- Obiecywać stale / wciąż / wiele itp. (I)
- Obiecywać przyjść / zrobić itp.* (I)
- Obiecywać komuś, że coś zostanie wykonane / zrobione, załatwione itp. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. dawać obietnicę / słowo • przyrzekać coś komuś • robić komuś nadzieję • zapewniać kogoś o czymś
II. rokować coś pozytywnego • zapowiadać coś dobrego

* Częściej w połączeniu z czasownikiem dokonanym *obiecać*.

280
–
282

281. OBJADAC SIĘ

NDK

[któ? • co?]

czego?* • czym?* • kiedy? (na co? / w czasie czego?) • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czego?*	–	G.	Zawsze u babci objadałem się słodyczy.
czym?*	–	I.	Mama uwielbiała objadać się domowymi zupami.
kiedy?	na	A.	Zwykle objadam się dopiero na kolację.
	w	L. / + G	Ludzie najczęściej objadają się w czasie świąt.

INNE POŁĄCZENIA

objadać się + przysłówek

- Objada się często / stale / zwykle itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- jeść czegoś dużo / ponad miarę • najadać się do przesytu • spożywać dużo (pokarmu)

* Objadać się czego? / czym? – połączenia alternatywne: *objadać się słodyczy* (+ G.) albo *objadać się słodyczami* (+ I.).

282. OBJAŚNIAĆ

NDK

[któ?]

co? • komu? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	<p>Teraz objaśniam <i>funkcje</i> przypadków w języku polskim. Nauczyciel biologii objął <i>zjawiska</i> zachodzące w przyroście. Czy zechciałby pan szybciej objąść <i>ten schemat</i>? Objąłem <i>obcokrajowcom</i> znaczenie trudniejszych wyrazów w języku polskim. Czy pan może objąść <i>nam</i> kilka razy sens pańskiej wypowiedzi?</p>
komu?	–	D.	

INNE POŁĄCZENIA

objąść + przysłówek

→ Objąść *ciekawie / jasno / zrozumiale* itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

eksplikować coś • informować o czymś • interpretować coś • podawać przyczynę / istotę czegoś • tłumaczyć coś komuś • ułatwiać zrozumienie czegoś • wyjaśniać coś komuś

283. OBJEŻDZAĆ

NDK

[któ?]

co? • czym? • kogo? • na czym? • za co? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	<p>Wszyscy kierowcy byli zmuszeni objeżdzać trasę. (I) Każdego roku objeżdżałem <i>kolejne miasta Francji</i>. (II)</p> <p>Etnografowie objeżdżają <i>wsie</i> w celu przeprowadzenia badań terenowych. (III)</p> <p>Pracownicy firmy objeżdżali zawsze <i>wszystkie nowo zakupione samochody</i>. (IV)</p>
czym?	–	I.	<p>W czasie wakacji objeżdżaliśmy <i>wypożyczonym samochodem</i> wszystkie ważniejsze miejsca na wyspie. (II)</p>
kogo?	–	A.	<p>Objeżdżała <i>rodzinę</i> rozsianą po całej Polsce. (II)</p> <p>Szef kuchni objeżdżał <i>nas</i> czasami za spóźnienia. (IV)</p> <p>Przełożony objeżdżał <i>mnie</i> kilka razy za to, że nie wywiązywałem się właściwie ze swoich obowiązków. (IV)</p>
na czym?	na	L.	<p>Codziennie rano objeżdżam <i>na rowerze</i> całe jezioro. (I)</p>
za co?	za	A.	<p>Sąsiadka często objeżdżała nas <i>za głośną muzykę</i>. (IV)</p>

INNE POŁĄCZENIA

objeżdzać + przysłówek

→ Objeżdżać *czasami / często / systematycznie* itp. (I–IV)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. jechać dłuższą drogą / dookoła • okrążać coś • omijać coś
II. lusterować wiele miejsc • odwiedzać wiele miejsc / wiele osób • podróżować
III. próbować coś • testować coś • wypróbowywać coś [zwykle o samochodach]
IV. besztać kogoś • gromić kogoś • karcić kogoś • krzyczeć na kogoś • łajać kogoś • robić komus wymówki • rugać kogoś • strofować kogoś • wymyślać komus

284. OBLCIĄĆ*

NDK

[kto? • co?]

co? • na co? • na czym? • jak?

283

-

285

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	-	A.	Cała ekipa do północy obliczała głosy wyborców. (I) Maszyny obliczają wpłaty i wyплатy klientów. (I)
na co?	na	A.	Podatnicy obliczają należny podatek raz w roku. (I) Co pewien czas obliczali zapasy żywności na miesiąc dla ekipy pracującej na Antarktydzie. (II)
na czym?	na	L.	Wszystko to, co obliczaliśmy w ciągu miesięcy na kalkulatorze, obliczamy w ciągu dnia na komputerze. (I)

INNE POŁĄCZENIA

obliczać + przysłówka
obliczać + że

→ Obliczać codziennie / sprawnie / szybko itp. (I)

→ Obliczać, że np. coś zostanie zrealizowane. (II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. dokonywać obrachunku • kalkulować coś (np. ceny towarów / usług) • liczyć • określić sumę / wielkość czegoś • przeprowadzać operacje arytmetyczne • rachować coś • sumować coś • szacować coś
II. brać coś / kogoś pod uwagę • planować coś • przewidywać coś • uwzględniać coś / kogoś • zamierzać coś zrobić [zwykle na przyszłość]

* Dla znaczenia II – częściej w stronie biernej tworzonej od czasownika dokonanego *obliczyć*: 1. coś jest obliczone na kogoś / na coś, np. Reklama jest obliczona na gust / wrażliwość przeciętnego klienta. Występy zespołu zostały obliczone na tani poklask; 2. coś jest zrobione z myślą o kimś / o czymś, z nadzieją osiągnięcia czegoś, np. Publikacje obliczone na niewybrednego czytelnika. Wystąpienie obliczone na przedwyborczy efekt itp. Inne połączenia: strategia obliczona na coś, posunięcie obliczone na coś, coś zostało obliczone na przeciętną kieszeń obywatela itp.

285. OBMAWIĄĆ

NDK

[kto?]

kogo? • przed kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
kogo?	-	A.	Uwielbiała obmawiać swoje koleżanki z pracy. Metodycznie obmawiała konkurentki przed koleżankami.
przed kim?	przed	I.	Ciągle obmawiała mnie przed moimi znajomymi.

INNE POŁĄCZENIA

obmawiać + przysłówek

→ Obmawiać ciągle / często / systematycznie itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

nadawać na kogoś • obgadywać kogoś • oczerniać kogoś • przekazywać złośliwe informacje na czyjś temat • plotkować

286. OBOWIĄZYWAĆ

NDK

[co?]

do kiedy? • gdzie? (w czym?) • kogo? • od kiedy? • u kogo?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
do kiedy? gdzie?	do w	G. L.	To rozporządzenie będzie obowiązywać <i>do soboty</i> . <i>W tym klubie</i> obowiązuje wszystkich kultura i uprzejmość.
kogo?	–	A.	W naszym kraju obowiązują <i>wszystkich</i> te same przepisy. Na eleganckich balach obowiązują <i>nas</i> eleganckie stroje.
od kiedy? u kogo?	od u	G. G.	<i>Obywateli</i> Francji obowiązuje 35-godzinny tydzień pracy. Ta ustanowiona będzie obowiązywać <i>od przyszłego miesiąca</i> . <i>U nas</i> obowiązuje zwyczaj szacunku do ludzi starszych.

INNE POŁĄCZENIA

—

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

być czyimś obowiązkiem • być powszechnie uznaną zasadą / prawem itp. • być wymaganym • mieć moc prawną [tylko w 3. osobie]

287. OBRACAĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

**czym? • do czego? • do kogo? • dookoła czego? • ku komu? • na czym?
• przeciw(ko) komu? • w czym? / gdzie? • wokół czego? • jak?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym? do czego?	– do	I. G.	Obraçał się <i>plecami</i> do rodziców i wychodził. (II) Obraçał się kilka razy <i>do okna</i> , zaskakiwany niezwykłymi dźwiękami dochodzącymi z podwórka. (II)
do kogo?	do	G.	Stojąca w kolejce kobieta ciągle obracała się <i>do mnie</i> , próbując nawiązać kontakt słowny. (II)
dookoła czego?	dookoła	G.	Ziemia obraca się <i>dookoła Słońca</i> . (I)

ku komu?	ku	D.	Kilkakrotnie obracał się <i>ku zebranym</i> na placu <i>ludziom</i> . (II)
na czym?	na	L.	Barany przeznaczone na ucztę obracały się <i>na roźnie</i> . (I)
przeciw(ko) komu? / w czym? / gdzie?	przeciw(ko) w	D. L.	Obracał się <i>na pięcie</i> i wychodził z domu. (I) Rozmowy z nim obracały się <i>przeciw(ko) mnie</i> . (II) Skrzydła wiatraków obracały się <i>w powietrzu</i> . (I) Ten chłopiec obraca się <i>w towarzystwie narkomanów</i> . (IV)
wokół czego?	wokół	G.	Urządzenie obracało się <i>wokół własnej osi</i> . (I)

287

-

288

obracać się + przysłówka**INNE POŁĄCZENIA**

- Obracać się *pomału / szybko / wolno* itp. (I-III)
- Obracać się *często / zawsze / zwykle* itp. (IV)
- Obracać się *jak chorągiewka*.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. kręcić się dookoła • okręcać się • poruszać czymś • poruszać się • robić obrót / obroty • wirować
 II. odwracać się • przekręcać się • zwracać się w jakąś stronę
 III. * przeistoczać się w coś • przemieniać się w coś • ulegać modyfikacjom • zmieniać się w coś
 IV. bywać gdzieś • kontaktować się z kimś • mieć do czynienia z kimś / z czymś • obcować z kimś
 • przebywać gdzieś • przestawać z kimś • spędzać czas w jakimś towarzystwie • stykać się z kimś
 • utrzymywać stosunki z kimś • zadawać się z kimś • znajdować się gdzieś

* W znaczeniu III częściej w wyrażeniach typu: *coś obraca się na gorsze / na lepsze, coś obraca się przeciw komuś, coś obraca się w gruzy / w perzynę*.

288. OBRADOWAĆ

NDK / DK

[któ? • co?]

gdzie? (w czym?) • nad czym? • z czym? • z kim? • jak?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
gdzie?	w	L.	Jutro obradujemy / będziemy obradować <i>w sali lustrzanej</i> .
nad czym?	nad	I.	Polski Sejm obraduje <i>w Warszawie</i> .
z czym?	z	I.	Rada miasta obradowała <i>nad podziałem</i> dotacji.
z kim?	z	I.	Obradowaliśmy <i>z grupą</i> nowych partii politycznych. Wczoraj obradowaliśmy <i>z parlamentarzystami greckimi</i> .

INNE POŁĄCZENIA*obradować* + przysłówka

- Obradować *długo / skutecznie* itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- debatować o czymś a. nad czymś • dyskutować o czymś / o kimś • konsultować coś z kimś • naradzać się / naradzić się nad czymś • omawiać / omówić coś • radzić nad czymś; *rzd.* o czymś • roztrząsać coś • rozważyć / rozważyć coś • zastanawiać się wspólnie nad czymś

289. OBRAŻAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czym? • kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Postępowanie niektórych polityków obraża nasze uczucia.
czym?	–	I.	On obraża mnie swoim sposobem zwracania się do mnie.
kogo?	–	A.	Lubiła obrażać innych swymi złośliwymi uwagami. Obrażał swoją młodszą siostrę, ponieważ jej nie lubił.

289
–
291

INNE POŁĄCZENIA

obrażać + przysłówek

→ Obrażać kogoś mocno / słownie / strasznie / śmiertelnie.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

naruszać poczucie czyjejś wartości / godności • ranić kogoś • ubliżać komuś / czemuś • urażać kogoś
 • uwłaczać komuś; rzad. czemuś • wykraczać przeciw czemuś • znieważyć kogoś / coś

290. OBRAŻAĆ SIĘ

NDK

[kto?]

na co? • na kogo? • o co? • za co? • za kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
na co?	na	A.	Systematycznie obrażał się na świat polityków.
na kogo?	na	A.	Dlaczego bez przerwy obrażasz się na niego?
o co?	o	A.	Obrażał się o wszystko jak małe dziecko.
za co?	za	A.	Obrażała się nawet za zwrócenie najmniejszej uwagi.
za kogo?	za	A.	Zawsze obrażał się na kolegów za swoją dziewczynę, z której koledzy często się śmiali.

INNE POŁĄCZENIA

obrażać się + przysłówek

→ Obrażać się często / nawzajem / rzadko / stale.

czasownik bezosobowy + obrażać się

→ Można / Nie można się obrażać na kogoś.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

czuć się dotknietym • czynić sobie nawzajem jakąś niegrzeczność • gniewać się na kogoś • mieć do kogoś żal • sprawiać komuś przykrość • żywić niechęć / urazę do kogoś

291. OBSERWOWAĆ*

NDK

[kto? • co?]

co? • gdzie? (na czym? / w czym?) • kogo? • po czym? • przez co? • u kogo?
 • w czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Stale obserwowałyśmy <i>rozwój psychiczny</i> dzieci. (I) Lekarze obserwowali <i>akcję</i> serca chorego pacjenta. (I) Z zainteresowaniem obserwowałyśmy <i>niebo i gwiazdy</i> . (I)
gdzie?	na	L.	Obserwował <i>na ekranie</i> radaru trasę lotu. (I)
	w	L.	Obserwowałyśmy zachowanie zwierząt <i>w lesie</i> . (I)
kogo?	–	A.	Od dłuższej chwili ktoś obserwował <i>mnie</i> na ulicy. (I)
po czym?	po	L.	Pielęgniarka musiała stale obserwować chorego <i>po ciężkiej operacji</i> serca. (I)
przez co?	przez	A.	Widzowie obserwowały aktorów <i>przez lornetki</i> . (I)
u kogo?	u	G.	Od pewnego czasu obserwowałem <i>u niego</i> nerwowe tiki na twarzy, o których on sam nie wiedział. (II)
w czym?	w	L.	Z olbrzymim zdziwieniem obserwowałem <i>w zachowaniu</i> tego człowieka wzrastającą nienawiść do świata. (II)

INNE POŁĄCZENIA

obserwować + przysłówek

→ Obserwować *bacznie / celowo / długo* itp. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. badać coś • inwigilować kogoś / coś • kontrolować kogoś / coś • patrzeć długo / planowo na kogoś / na coś • podpatrywać kogoś • przyglądać się komuś / czemuś • przypatrywać się komuś / czemuś • szpiegować kogoś • śledzić kogoś / coś • widzieć kogoś / coś
- II. dostrzegać coś • widzieć / zobaczyć coś po długim i uważnym przyglądaniu się komuś / czemuś • zauważać coś

* Z czasownikiem dokonanym *zaobserwować* w zn. II połączenie – *zaobserwować* + że np. *Nauczyciel zaobserwował, że niektórzy uczniowie wymagają większego nakładu pracy z jego strony*.

292. OBURZAĆ SIĘ

NDK

[kto?]

na co? • na kogo? • za co? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
na co?	na	A.	Zwykle oburzałem się <i>na wulgarnie zachowanie</i> ludzi.
na kogo?	na	A.	Dyrektor oburzał się <i>na stałe zwiększenie</i> podatków.
za co?	za	A.	Mama zawsze oburzała się <i>na nas</i> , kiedy krzyczałyśmy. Ojciec oburzał się <i>za moje niewłaściwe zachowanie</i> .

INNE POŁĄCZENIA

oburzać się + przysłówek

→ Oburzać się *gwaltownie / szczerze*.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- gniewać się na kogoś • irytować się na kogoś • protestować przeciw czemuś • reagować na coś niewłaściwego • sprzeciwiać się komuś / czemuś • wybuchnąć gniewem na kogoś • złośćć się na kogoś

293. OBWINIAĆ

NDK

[kto?]

kogo? • o co? • przed kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
kogo?	–	A.	Jest mi przykro, że obwinialem <i>cię</i> bez powodu.
o co?	o	A.	Kilkakrotnie obwiniali go <i>o błędy</i> poprzedników.
przed kim?	przed	I.	Terrorystów obwiniano <i>o zbrodnie</i> popełnione w tym kraju. Ciągle obwiniali go <i>przed rodzicami</i> .

INNE POŁĄCZENIA

obwiniać + przysłówek

→ Obwiniać *fałszywie / niesprawiedliwie* itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

obarzać kogoś odpowiedzialnością / winą • obciążać kogoś czymś / * za coś • oskarżać • pomawiać kogoś o coś • przypisywać komuś / czemuś winę • stawiać kogoś w stan oskarżenia • stawiać zarzut • uznawać kogoś winnym / za innego czegoś • zarzucać komuś winę

* Tylko w połączeniu z rzeczownikami abstrakcyjnymi, np. *Obciążają dyrektora winą za nadużycia*.

294. OCALAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czym? • kogo? • komu? • od czego? • przed czym?
• przed kim? • z czego?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Trzeba ocalić <i>pewne gatunki</i> zwierząt przed wyginięciem.
czym?	–	I.	Wolontariusze z organizacji charytatywnych <i>swoją pracą i zaangażowaniem</i> ocalają miliony ludzi.
kogo?	–	A.	Lekarze z organizacji Médecins sans frontières ocalają wielokrotnie <i>ludzi</i> przed śmiercią.
komu?	–	D.	Ten człowiek ocalał życie <i>Zydom</i> podczas wojny.*
od czego?	od	G.	Musimy ocalić obyczaje narodu <i>od zapomnienia</i> . Ten strażak często ocalał ludzi <i>od śmierci</i> .
przed czym?	przed	I.	Należy ocalić przyrodę <i>przed zniszczeniem</i> .
przed kim?	przed	I.	Musimy ocalić społeczeństwa <i>przed dyktatorami</i> .
z czego?	z	G.	Ocalali tysiące ludzi <i>z pożogów wojennych</i> .

INNE POŁĄCZENIA

—

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

chronić kogoś / coś • nie pozwalać komuś zginąć • ochraniać coś • ratować kogoś / coś • wybawiać kogoś / coś z czegoś • zachowywać kogoś / coś przy życiu

* Częściej w połączeniu z czasownikiem dokonanym *ocalić*.

295. OCENIAĆ

NDK

[kto?]

co? • jako co? • jako kogo? • kogo? • według czego? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Jurorzy oceniali <i>styl</i> gry uczestników konkursu. (I) Wszyscy oceniali <i>jego układ</i> pracy jak zadowalający. (II) Ocenialiśmy <i>zarobki</i> dyrektora na kilka tysięcy euro. (II) Nasz nauczyciel zawsze oceniał <i>oryginalne wypracowania</i> najwyżej. (III)
jako co?	jako	A.	Mieszkańcy miasta oceniali nowy most <i>jako wyjątkowo udane przedsięwzięcie</i> władz miasta. (I)
jako kogo?	jako	A.	Wszyscy oceniali tego młodego chłopca <i>jako znakomitego pianistę</i> . (I)
kogo?	–	A.	Komisja oceniała <i>kandydatów</i> na ambasadorów. (I) Chociaż ta kobieta miała ponad pięćdziesiąt lat, wszyscy oceniali <i>ją</i> na trzydzieści lat. (II) Często oceniała niesprawiedliwie <i>niektórych uczniów</i> . (III)
widług czego?	widług	G.	Rada Nadzorcza oceniała wszystkich dyrektorów <i>widług umiejętności zarządzania</i> . (I)

295
–
296

INNE POŁĄCZENIA

oceniać + przysłówek

→ Oceniać *krytycznie / negatywnie / życzliwie* itp. (I / III)

oceniać co – na ile?

→ Wartość odnalezionych skarbów oceniano *na kilka milionów dolarów*. (II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. formułować opinię o kimś / o czymś • krytykować kogoś / coś • opiniować coś • osądzać kogoś / coś • recenzować coś • wartościować coś • wydawać opinię o kimś / o czymś • wypowidać sądy o kimś / o czymś
- II. określać wartość / znaczenie czegoś • szacować coś • taksować coś • wyceniać coś
- III. klasyfikować coś • kwalifikować coś za pomocą umownych znaków • stawiać komuś oceny / stopnie za coś • wystawiać ocenę uczniom

296. OCZEKIWAĆ

NDK

[kto?]

czego?* • gdzie? (na czym? / w czym?) • kogo? • na co?* • na kogo?**
• od czego? • od kogo? • po kim? • jak?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czego?*	–	G.	Od dawna oczekiwaliśmy <i>tej odpowiedzi</i> od syna. (I/II)
gdzie?	na	L.	Dwie godziny oczekiwaliem <i>na dworcu</i> na pociąg. (I)
	w	L.	Już od rana oczekuję <i>w domu</i> na ciebie. (I)

kogo?**	–	G.	Matka z niecierpliwością oczekiwала gości. (I)
na co?*	na	A.	Zbyt długo oczekiwaliśmy na przyjazd gości. (I) Od dawna oczekiwaliśmy na tę odpowiedź od syna. (II)
na kogo?**	na	A.	Oczekujemy od godziny na autobus na tym przystanku. (I)
od czego?	od	G.	Matka z niepokojem oczekiwała na gości. (I) Dlaczego wszyscy oczekują od psów posłuszeństwa? (II)
od kogo?	od	G.	Ciągle oczekiwiałem od niej jakiegoś życzliwego słowa. (II)
po kim?	po	L.	Oczekiwiałem po tobie czegoś lepszego. (II)

INNE POŁĄCZENIA

oczekiwać + przysłówek

→ Oczekwać cierpliwie / niecierpliwie / spokojnie.
(I/II)**NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

- I. czekać z emociją / z tępnotą na kogoś / na coś • liczyć na coś • wyczekiwany kogoś / czegoś
• wyglądać kogoś / czegoś • wypatrywać kogoś / czegoś
- II. mieć nadzieję na coś • myśleć, że coś się spełni / nastąpi • spodziewać się czegoś • żyć nadzieję na coś • żywić nadzieję na coś

* Oczekwać czego? / na co? – połączenia alternatywne: *oczekiwałem tej odpowiedzi* (+ G.) albo *oczekiwałem na tę odpowiedź* (na + A.).

** Oczekwać kogo? / na kogo? – połączenia alternatywne: *oczekiwałem ciebie* (+ G.) albo *oczekiwałem na ciebie* (na + A.).

297. ODBIERAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • gdzie? (na czym? / w czym?) • kogo? • komu? • na czym? • od kogo? • skąd? (z czego?) • z czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Zawsze odbieram pożyczone rzeczy. (I) W okresie kryzysu klienci odbierali swoje depozyty pieniężne z bankrutujących kolejno banków. (I) Codziennie odbierała korespondencję na poczcie. (II) Co roku odbierał prestiżową nagrodę z rąk prezydenta. (II) Po zmianie systemu politycznego Polacy mogli odbierać zabrane im po II wojnie światowej majątki. (III) Odbierałem filmy tego reżysera z dużym niesmakiem. (V) Zawsze odbieram pańską krytykę jako pomoc. (V) Źle odbieram zapach tanich perfum. (VI) Krytyka dobrze odbierała książki tego pisarza. (VI)

gdzie?	na w	L.	Ten stary telewizor odbiera tylko <i>pierwszy program</i> . (VII)
kogo?	–	A.	Czy pani codziennie odbiera listy <i>na poczcie</i> ? (II) Ważniejsze nagrody odbieraliśmy zawsze <i>w stolicy</i> . (II)
komu?	–	D.	Ten telewizor odbiera wyłącznie <i>w tym pokoju</i> . (VII) Cztery razy tygodniowo odbieram <i>córeczkę</i> ze <i>szkoly</i> . (III)
na czym? od kogo?	na od	L. G.	Sądy mają prawo odbierać <i>dzieci</i> rodzicom. (IV) Dlaczego odbierasz <i>mi</i> to, co mi wcześniej dałeś? (I)
skąd?	z/ze	G.	Starsza koleżanka odbiera <i>mu</i> zawsze zabawki. (IV) Policja odbiera <i>złodziejom</i> skradzione rzeczy. (IV)
z czym?	z	L.	To stare radio odbiera tylko <i>na długich falach</i> . (VII) Systematycznie odbieram SMS-y <i>od znajomych</i> . (II) Wszyscy chcieli odbierać <i>od niego</i> zdeponowane wcześniej cenne obrazy. (III)

INNE POŁĄCZENIA*odbierać* + przysłówek

- Odbierać coś / kogoś *ciągle* / *systematycznie* itp.
(I–III)
- Odbierać *dobrze* / *opacznie* / *źle* itp. (VI/VIII)
- Odbierać coś *oficjalnie* / *sądownie*. (III)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. brać (to, co się komuś wcześniej dało) • dostawać coś z powrotem • wycofywać coś
- II. brać (to, co jest przeznaczone dla siebie) • dostawać coś • otrzymywać coś • przyjmować coś
• uzyskiwać coś
- III. brać kogoś / coś z powrotem • odzyskiwać coś
- IV. konfiskować coś • pozbawiać kogoś czegoś • rekwirować coś • wydzierać coś komuś • zabierać coś komuś
- V. pojmować coś • rozumieć jakąś wypowiedź
- VI. doświadczać jakichś wrażeń zmysłowych • doznawać jakichś wrażeń zmysłowych • chwytać coś
• odczuwać coś • ogarniać coś • przyjmować coś
- VII. otrzymywać coś • przekazywać dźwięk i obraz • przyjmować i przetwarzanie fale • przyjmować
wiadomości [o masowych środkach przekazu; tylko w 3. osobie]

298. ODBYWAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • dokąd? (do czego?) • gdzie? (w czym?) • skąd? (z czego?) • u kogo?
• z czym? • z kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Teraz studenci odbywają <i>praktyki kierunkowe</i> . (I)
dokąd?	do	G.	Ten statek odbywa codzienny rejs <i>do Londynu</i> . (II)
gdzie?	w	L.	Mój syn odbywa służbę wojskową <i>w Warszawie</i> . (I)

skąd?	z / ze	G.	Prom odbywa rejsy <i>ze Świnoujścia</i> do Kopenhagi. (II)
u kogo?	u	G.	Wkrótce będziemy odbywać kilka kolejnych spotkań <i>u zarządzającego</i> spółką.* (I)
z czym?	z	I.	Papież odbywa kolejne spotkanie <i>z polską delegacją</i> . (I)
z kim?	z	I.	Rektor odbywa kolejne spotkanie <i>z dziekanami</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

odbywać + przysłówek

→ Odbywać *ciągle / często / długo* itp. (I/II)**NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

- I. brać udział w czymś • pełnić coś • podlegać jakimś działaniom • realizować coś • robić coś • uczestniczyć w czymś • wykonywać coś zaplanowanego • wypełniać coś
- II. jechać dokądś • przybywać skądś dokądś

* Lepiej: spotkamy się / będziemy się spotykać.

299. ODBYWAĆ SIĘ

NDK

[co?]

gdzie? (na czym? / w czym?) • jak długo? (przez co?) • kiedy? • jak?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
gdzie?	na w	L. L.	Zawody będą się odbywać <i>na boisku</i> . Posiedzenie odbywa się <i>w głównym budynku</i> firmy. Ta reakcja odbywa się wyłącznie <i>w warunkach naturalnych</i> .
jak długo? kiedy?	przez w / we	A. A.	Wesele odbywało się <i>w domu</i> panny młodej. Te rozmowy odbywały się <i>przez cały tydzień</i> . Wszystkie seminaria będą się odbywać <i>we wtorki</i> .

INNE POŁĄCZENIA

odbywać się + przysłówek

→ Coś odbywa się *naturalnie / powoli* itp.**NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

- być • dochodzić do skutku • dokonywać się • działać się • mieć miejsce • następować • przebiegać • stawać się • wydarzać się • zachodzić [tylko w 3. osobie]

300. ODCHODZIĆ

NDK

[któ? • co?]

**czym? • do czego? • do kogo? • kiedy? • komu? • na co? • od czego? • od kogo?
• o której? • skąd? (z czego?) • w co? • z czym? • z kim? • nad czego? • jak?****POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Po dwugodzinnym opalaniu na silnym słońcu skóra odchodziła mi <i>całymi płatami</i> . (III)
do czego?	do	G.	Po każdym telefonie odchodził <i>do swoich obowiązków</i> . (I)

do kogo? kiedy?	do na w w za	G. A. L. A. A.	On odchodził zawsze <i>do tej samej kobiety</i> . (VI) Odchodził od niej zawsze <i>na wiosnę</i> . (VI) Cieszę się, że odchodzę <i>w tym roku</i> na rentę. (V) Prom do Szwecji odchodzi zawsze <i>w środy</i> . (II) Poczekaj jeszcze trochę, bo pociąg odchodzi <i>za chwilę</i> . (II)
komu? na co?	– na	D. A.	Nie opalam się, bo zawsze odchodzi <i>mi</i> skóra. (I) Kolejna osoba odchodzi w tym roku <i>na emeryturę</i> . (V)
od czego?	od	G.	Był tak pracowity, że nigdy nie odchodził <i>od roboty</i> . (I) Powoli odchodziła <i>od okna</i> w kierunku kuchni. (I) Popatrz, jak tynk odchodzi <i>od ściany</i> . (III) Już kilkakrotnie odchodził <i>od faszytowskich idei</i> . (IV) Odchodziąc <i>od stołu</i> mówimy dziękuję. (I) Odchodzi <i>od handlu</i> , a potem znów do niego wraca. (VI) Piękne gałęzie świerka odchodziły <i>od jego konaru</i> . (VII)
od kogo?	od	G.	Ta ulica odchodzi <i>od głównej trasy</i> . (VII) Już trzy razy ona odchodziła <i>od męża</i> . (VI) Pielęgniarka odchodziła co chwilę <i>od chorej</i> , aby sprawdzić, jak funkcjonuje aparat. (I) Odchodziły <i>od nas</i> na zawsze znakomici ludzie.* (VIII)
o której?	o	L.	Autobusy do tej wioski odchodzą tylko <i>o siódmej rano</i> . (II)
skąd?	z / ze	G.	Z niesmakiem odchodził zawsze <i>z rzeźni</i> , w której musiał pracować od lat. (I) Pociągi do Warszawy odchodzą zawsze <i>z tego peronu</i> . (II) Już dwa razy odchodził <i>ze stanowiska ministra</i> . (V) Wszyscy odchodziли <i>z tej złej zarządzanej firmy</i> . (V) Powiedział żonie, że odchodzi <i>z domu</i> na zawsze. (VI)
w co?	w	A.	Kolejne trendy mody odchodzą często <i>w zapomnienie</i> . (IV)
z czym?	z	I.	Z tego portu odchodzą statki <i>z towarem</i> . (II)
z kim?	z	I.	Z tej przystani odchodzą promy <i>z pasażerami</i> . (II)
znad czego?	znad	G.	Zimny front atmosferyczny odchodzi <i>znad Polski</i> . (IV)

INNE POŁĄCZENIA

odchodzić + przysłówek

- Odchodzić *powoli* / *szybko* itp. (I)
- Odchodzić / *odejść nagle* / *niespodziewanie* itp. (V–VI)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. opuszczać jakieś miejsce • odbiegać od kogoś / od czegoś • odbijać od czegoś • oddalać się od kogoś / od czegoś • odłączać od kogoś / od czegoś • odłączać się od kogoś / od czegoś • odrywać się od czegoś • odstępować od czegoś / od kogoś • odsuwać się od czegoś / od kogoś • opuszczać coś • zniknąć skądś

- II. odjeżdżać skądś • opuszczać miejsce postoju [o środkach lokomocji; tylko w 3. osobie]
 III. odłączać się od całości • odpadać od czegoś • odrywać się od czegoś • odskakiwać od czegoś
 • odstawać od czegoś • schodzić z czegoś • złazić z czegoś
 IV. dobiegać końca • kończyć się • mieć się ku końcowi • mijać • oddalać się • przechodzić
 • przemijać • przestawać istnieć • przestawać się czymś interesować • przestawać mieć związek
 z czymś • ustępować • wypalać się • zanikać • zarzucać coś • zrywać z czymś
 V. opuszczać miejsce pracy / stanowisko, organizację itp. • podawać się do dysmisji • rezygnować
 z czegoś • składać rezygnację / tekę / urząd • tracić zainteresowanie czymś • ustępować pod
 wpływem czegoś • wypowiadać pracę • występować z czegoś / skądś • zrzekać się stanowiska
 • zwalniać się skądś
 VI. opuszczać coś • porzucać coś • pozostawiać kogoś samego • rozchodzić się • rozstawać się
 z kimś / z czymś • rzucać coś • zostawiać kogoś • zrywać z kimś
 VII. odłączać się od czegoś • odrastać od czegoś • rozgałęziać się • rozwidlać się • tworzyć odnogi
 VIII. kończyć życie • przenosić się na łono Abrahama • schodzić z tego świata • umierać

* Zwykle w połączeniu z czasownikiem dokonanym *odejść*.

301. ODCIĄGAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czym? • gdzie? (pod co?) • kogo? • od czego? • od kogo? • z czego?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Ktoś bez przerwy odciąga <i>zasuwę</i> od bramy wejściowej. (I) Powiniem pan odciągać delikatniej <i>cięciwę</i> kuszy. (IV) Musimy teraz odciągać <i>podstawowe elementy składowe</i> z tej substancji. (V)
czym? gdzie? / pod co? kogo?	– pod –	I. A. A.	Dlaczego odciągasz <i>ten najmilszy moment</i> w życiu? (VI) Odciągaliśmy go od bójk <i>różnymi sposobami</i> . (III) Robotnicy odciągali ścięte drzewa <i>pod skład</i> . (I) Kilkakrotnie odciągaliśmy <i>go</i> od kradzieży. (III) Ratownik odciągał kolejno <i>dzieci</i> od kąpieli. (II) Zawsze próbowała odciągać <i>męża</i> od gry w karty. (III)
od czego?	od	G.	Nauczyciel zawsze próbował odciągać swoich uczniów <i>od palenia</i> papierosów. (III)
od kogo?	od	G.	Ojciec zawsze próbował odciągać nas <i>od kolegów</i> , którzy palili papierosy i pili alkohol. (III)
z czego?	z	G.	Ta nowa maszyna odciąga świetnie sok <i>z owoców</i> . (V)

INNE POŁĄCZENIA

–

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. ciągnąć coś • odstawać coś • odsuwać coś • przesuwać coś

- II. ciągnąć kogoś • odsuwać kogoś
- III. oddalać kogoś od czegoś • hamować kogoś przed czymś • odmawiać komuś czegoś • odradzać komuś coś • odstraszać kogoś • odwodzić kogoś od czegoś • powstrzymywać kogoś przed czymś • zawracać kogoś • zniechęcać kogoś do czegoś
- IV. napinać coś • naciągać coś • naginać coś • usztywniać coś
- V. wyciągać coś na zewnątrz • odprowadzać coś • odsączać coś • ściągać coś z czegoś • wydzielać coś • wyodrębniać coś
- VI. opóźniać coś • oddalać coś • odkładać coś • przedłużać coś • przekladać coś na inny moment • przesuwać coś w czasie

302. ODCZUWAĆ

NDK

[kto?]

co? • czym? • jak?

301

—

303

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Odczuwałem <i>dużą radość</i> po każdej rozmowie z nią. (II) Wiedzieliśmy, jak bardzo odczuwała <i>brak przyjaciół</i> . (II) Po każdym spotkaniu z tą kobietą odczuwałem <i>strach</i> . (II) Odczuwałem <i>każde zdanie</i> w wypowiedzi tego człowieka jako przestrogę na przyszłość. (III) Bolesnie odczuwał <i>skutki nieprzemyślnej decyzji</i> . (IV) Polacy zaczęli odczuwać <i>smak</i> prawdziwej wolności. (IV)
czym?	–	I.	Odczuwała <i>dotykiem</i> kształty przedmiotów i rzeczy. (I–III)

INNE POŁĄCZENIA

odczuwać + przysłówek

odczuwać + że

- *Odczuwać bolesnie / dotkliwie*. (II/IV)
- *Odczuwać*, że np. coś jest możliwe / coś nie jest możliwe do zrealizowania. (III)
- *Odczuwać*, że należy / trzeba coś zrobić. (III)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. doświadczacząc czegoś • reagować (na bodźce)

II. czuć coś • doznawać czegoś • mieć uczucie czegoś • przeżywać coś

III. domyślać się czegoś • odnosić wrażenie • ogarniać coś rozumem • pojmować coś • przeczuwać coś • uświadamiać sobie coś • uzmysławiać sobie coś • wyczuwać coś • zdawać sobie sprawę z czegoś

IV. doznawać konsekwencji czegoś

303. ODDALAĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

od czego? • od kogo? • skąd? (z czego?) • z czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
od czego?	od	G.	Oddalał się <i>od miejsca</i> wypadku ze łzami w oczach. (I) Oddalaliśmy się <i>od lądu</i> w kierunku otwartego morza. (I)
od kogo?	od / ode	G.	Czy pan nie za szybko oddala się <i>od spraw</i> , które są ważne dla pańskiej kariery? (IV) Oddała się <i>od ukochanego</i> i machała do niego ręką. (I) Jego sylwetka oddalała się <i>ode mnie</i> . (II) Systematycznie oddalał się <i>od rodziny</i> i jej spraw. (IV)
skąd?	z / ze	G.	Dlaczego wartownicy oddałają się z posterunków? (V)
z czym?	z	I.	Żołnierzowi nie wolno oddalać się z bronią poza obręb jednostki. (V)

INNE POŁĄCZENIA

oddalać się + przysłówek

→ Oddalać się *powoli* / *szybko* / *zbytnio* itp. (I / II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. odbijać od czegos • odchodzić skądś • odjeżdżać skądś • odłączać się • odpływać skądś • odsuwać się od kogoś / od czegoś • opuszczać coś
- II. ginąć w oddali • niknąć w oddali • rozstawać się z czymś / z kimś • znikać w oddali / w dali
- III. * odciągać się na jakiś moment • odwlekać się na jakiś czas
- IV. odsuwać się od kogoś / od czegoś • rozluźniać kontakty z kimś / z czymś
- V. opuszczać jakieś miejsce samowolnie

* W znaczeniu III – zwykle w połączeniach typu: *coś*, np. **szansa / możliwość** (+ N.) czegoś *oddala się na jakiś czas*.

304. ODDAWAĆ

NDK

[kto? • co?]

**co? • czemu? • do czego? • do kogo? • gdzie? (pod co?) • kiedy? (przed czym?)
• kogo? • komu? • na co? • w co? • w czym? • za co? • jak?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Zawsze oddawałem <i>długi</i> w terminie. (I) Systematycznie oddaje pożyczone książki do biblioteki. (I) Urząd miasta oddawał <i>małe kina</i> w dzierżawę. (II) Bogaci ludzie oddają swoje majątki dzieciom. (III) Niektórzy oddają swoje pieniądze biednym. (III) Po zakończeniu sesji egzaminacyjnej sekretarka oddawała wyniki egzaminów dziekanowi. (IV) W wojsku musieliśmy oddawać honory przełożonym. (V) Ten artysta zawsze wiernie oddawał nastroje. (VII) Po każdym posiłku chory oddawał pokarm. (VIII)

czemu?	–	D.	Żydzi oddawali <i>swój dobytek</i> za wolność. (IX) Ta artystka oddawała <i>swój talent</i> polskiej scenie. (X)
do czego?	do	G.	Systematycznie oddawałem <i>bibliotece</i> książki. (I) Oddawał <i>nauce</i> wszystko, czym obdarzyła go natura. (X)
do kogo? gdzie? kiedy?	do pod przed	G. A. I.	Obejrzałe kasety oddaję <i>do wypożyczalni</i> . (I) Zwykle oddawałem moje teksty <i>do korekty</i> . (II) Chętnie oddawała swoje dzieci <i>do domu</i> dziecka. (VI) Wszystkie swoje oszczędności oddawała <i>do banku</i> . (VI)
kogo?	–	A.	Zawsze rano oddajemy dziecko <i>do babci</i> . (VI)
komu?	–	D.	Kurier oddaje przesyłki <i>pod wskazany adres</i> . (IV) Czasami studenci oddają swe prace <i>przed terminem</i> . (II)
na co?	na	A.	Rodzice z przerażeniem oddawali po raz pierwszy <i>swoje pociechy</i> do przedszkola. (VI)
w co? w czym?	w	A. L.	Co miesiąc oddawałem <i>mojej matce</i> część zarobków. (I)
za co?	za	A.	Wiele razy oddawała <i>oszustom</i> swoje oszczędności. (I) Oddaję teksty do korekty <i>zaufanej korektorce</i> . (II) Oddawali <i>swoim dzieciom</i> wielkie majątki. (III) Co miesiąc oddawaliśmy <i>profesorowi</i> sprawozdania z przebiegu prowadzonych badań naukowych. (IV) Jeśli cię biją, nie musisz oddawać <i>im</i> za każdym razem. (V)
			Codziennie oddawała <i>kurierowi</i> tajne dokumenty. (IV)
			Uciekinierzy oddawali <i>paserom</i> wszystko, aby przedostać się na drugą stronę granicy. (IX)
			Część oszczędności oddawała <i>na cele charytatywne</i> . (III)
			Bankrutujące kina oddawano <i>w agencję</i> . (II)
			Oddawał pożyczone pieniądze <i>w zamkniętej kopercie</i> . (I)
			Tysiące ludzi oddawało życie <i>za złudne idee</i> . (X)
			Podczas wojny ludzie oddawali złoto <i>za chleb</i> . (IX)

INNE POŁĄCZENIA

oddawać + przysłówek

→ Oddawać *prawdziwie / trafnie / wiernie* itp. (VII)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. dawać z powrotem (to, co było wcześniej zabrane) • odnosić coś • odsyłać coś • splać coś
• zwracać coś
- II. powierzać coś • przekazywać coś • przeznaczać coś • składać coś
- III. dawać komuś na własność • darować coś komuś • obdarowywać kogoś czymś • ofiarowywać coś komuś • przekazywać coś komuś • przeznaczać coś na coś • wyrzekać się czegoś na czyjąś korzyść • zapisywać coś dla kogoś • zostawiać coś dla kogoś
- IV. doręczać coś komuś • dostarczać coś • przekazywać coś • przynosić przesyłkę • składać coś na czynie ręce • wręczać coś komuś • zanosić coś
- V. odpłacać się czymś za coś • odwzajemniać się czymś

- VI. deponować coś w czymś • kierować coś / kogoś gdzieś • lokować coś w czymś • powierzać kogoś opiece • przekazywać coś / kogoś komuś • umieszczać kogoś gdzieś • wysyłać kogoś dokądś
- VII. dawać wyraz czemuś • odmalowywać coś • odtwarzać coś • odzwierciedlać coś • przedstawiać coś w jakiś sposób • ukazywać coś • uwydatniać coś • uwypuklać coś • wyrażać coś
- VIII. wydalać coś z organizmu • wypróżniać się • zwracać coś
- IX. **potocznie:** odsprzedawać coś • odstępować coś za coś • sprzedawać coś • uplynniać coś
• wymieniać coś na coś • zamieniać coś na coś
- X. poświętać coś w imię czegoś • wykorzystywać całkowicie coś dla czegoś

305. ODDAWAĆ SIĘ

NDK

[kto?]

czemu? • do czego? • komu? • w co? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czemu?	–	D.	Podczas dni wolnych od pracy z przyjemnością oddawałem się <i>słodkiemu lenistwu i próżnowaniu</i> . (I) Ta uczona przez całe życie oddawała się <i>nauce</i> . (II)
do czego?	do	G.	Przełożeni nie chcieli oddawać swych pracowników <i>do dyspozycji</i> władz wojskowych. (I)
komu?	–	D.	Kobiety częściej oddają się <i>dzieciom</i> niż mężczyźni. (II)
w co?	w	A.	Za każdym razem oddawała się <i>w opiekę</i> Boga. (I)

INNE POŁĄCZENIA

oddawać się + przysłówka

→ Oddawać się całkowicie czemuś. (II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. poddawać się jakimś działaniom • podporządkowywać się czemuś / komuś • popadać w zależność od czegoś / kogoś • pozwalać sobą dysponować • uzależniać się od czegoś / od kogoś
- II. angażować się w coś • poświętać się komuś / czemuś • uprawiać coś • zajmować się czymś / kimś

306. ODDYCHAĆ

NDK

[kto?]

czym?* • przez co?* • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?*	–	I.	Oddychamy <i>płucami</i> . (I) Kiedy jest zimno, nie oddycham <i>ustami</i> , a <i>nosem</i> .* (II)
przez co?*	przez	A.	Podczas silnego mrozu oddychamy <i>przez nos</i> .* (I)

INNE POŁĄCZENIA

oddychać + przysłówka

→ Oddychać głęboko / miarowo / płytko / szybko itp.
(I)

czasownik + *oddychać*

→ Ktoś może / nie może oddychać. (I/II)

→ Przestawać / przestać oddychać. (II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. chwytać oddech • dyszeć • łyapać oddech • lykać powietrze • nabierać tchu • pobierać tlen
• sapać • wciągać powietrze • wdychać powietrze • wydalać dwutlenek węgla • wydychać powietrze
II. przejawiać aktywność życiową • żyć

* Oddychać czym? / przez co? – połączenia alternatywne: *oddychać ustami* (+ I.) albo *przez usta* (przez + A.); *oddychać nosem* (+ I.) albo *przez nos* (przez + A.).

307. ODDZIAŁYWAĆ

NDK

[kto? • co?]

czym? • na co? • na kogo? • jak?

306

–

308

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Korzystniej oddziaływał <i>dobrym słowem</i> na swych podopiecznych niż <i>krzykiem</i> .
na co?	na	A.	Właściwe wynagradzanie pracowników znaczająco oddziałuje / oddziaływa* <i>na jakość pracy</i> . Klimat śródziemnomorski pozytywnie oddziaływał <i>na moją psychikę</i> .
na kogo?	na	A.	Kościół oddziałuje / oddziaływa* <i>na mnie</i> kojącym.

INNE POŁĄCZENIA

oddziaływać + przysłówek

→ Oddziaływać *dobrze / pozytywnie / wychowawczo / źle*.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

działać na kogoś / na coś • mieć wpływ na kogoś / na coś • odbijać się na kimś / na czymś • pobudzać kogoś / coś • powodować zmiany u kogoś / u czegoś • rzutować na kogoś / na coś • wpływać na kogoś / na coś • wywierać zmiany na kimś / na czymś

* Rzadsza forma czasu teraźniejszego.

308. ODEJMOWAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • komu? • od czego? • z czego? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Odejmowali <i>zbyteczne elementy</i> od modelu. (I) Tutaj automatycznie odejmują <i>podatek</i> od pensji. (II) Po skończeniu posiłku odejmował <i>ręce</i> od stołu. (III) Systematycznie odejmowano <i>eksponowane stanowiska</i> osobom, które wcześniej współpracowały ze służbami bezpieczeństwa. (IV)
komu?	–	D.	Rząd stale odejmował <i>jednym</i> , a dawał <i>drugim</i> . (I/IV) Władze odejmowały urzędy <i>współpracownikom organizacji faszyistowskich</i> . (IV)

od czego?	od	G.	Szybko odejmował dziesiątki <i>od setek</i> . (II) Nie odejmował rąk <i>od pilota</i> , bo uwielbiał telewizję. (III)
z czego?	z / ze	G.	Pił z butelki, odejmując ją <i>od ust</i> od czasu do czasu. (III) Codziennie odejmował <i>z kieszonkowego</i> kilka monet i wrzucał je do skarbonki. (I)

INNE POŁĄCZENIA

- Odejmować *sprawnie / szybko*. (II)
→ Uczyć / Uczyć się *odejmować*. (II/III)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. obcinać coś • obniżać coś • odliczać coś • pomniejszać coś o coś • potrącać coś z czegoś • ujmować czegoś z czegoś • umniejszać coś • zmniejszać coś
 II. **matematyczny**: odliczać coś od czegoś • pomniejszać jedną wartość o drugą (w celu uzyskania różnicy)
 III. oddzielać coś od czegoś • odrywać coś od czegoś • odsuwać coś od czegoś • przerywać więź czegoś z czymś • rozdzielać jakieś elementy • rozłączać coś • usuwać coś
 IV. odbierać coś komuś • pozbawiać kogoś czegoś • zabierać coś komuś

309. ODGRAŻAĆ SIĘ

NDK

[kto?]

komu? • jak?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
komu?	–	D.	Ciągle odgrażał się <i>kolegom</i> , że popełni samobójstwo. Od lat odgrażała się <i>mężowi</i> , że go opuści.

INNE POŁĄCZENIA

- odgrażać się* + przysłówek
odgrażać się + że
- Odgrażać się *ciągle / stale / systematycznie* itp.
 → Ktoś *odgrażał się*, że coś zrobi / czegoś nie zrobi.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- grozić komuś • odpowidać groźbami • straszyć kogoś groźbami • trwożyć kogoś • wygrażać komuś • zatrważać kogoś

310. ODGRYWAC*

NDK

[kto? • co?]

co? • gdzie? (na czym? / w czym?) • kogo? • na czym? • w czym? • z czego? • jak?****POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?**	–	A.	Po raz trzeci odgrywała <i>ten sam utwór</i> na pianinie. ** (I) Podczas uroczystości odgrywano <i>hymn narodowy</i> . (I) A teraz drużyna będzie odgrywać <i>całą stawkę</i> . (III) Z każdym razem odgrywał <i>swe straty pieniężne</i> . (III)

gdzie?	na w	L. L.	Odgrywają wielkie oratorium <i>na stadionie</i> . (I/II) Odgrywają od roku tę samą sztukę <i>w teatrze miejskim</i> . (II)
kogo? na czym?	– na	A. L.	Odgrywała <i>Jagnę</i> w znanej powieści Reymonta. (II) Wielokrotnie odgrywała tę samą etiudę <i>na fortepianie</i> . (I)
w czym?	w	L.	Odgrywał <i>w komediach</i> postać nieudacznika. (II) Książki odgrywają <i>w życiu</i> człowieka dużą rolę. (IV)
z czego?	z / ze	G.	Odgrywali melodie <i>ze starych płyt gramofonowych</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

odgrywać + przysłówek

→ Odgrywać *świętnie / wspaniale / znakomicie* itp. (I/II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. grać utwór muzyczny • wykonywać utwór muzyczny • odtwarzanie muzykę
- II. grać / odtwarzanie postacie • dawać przedstawienia • odtwarzanie roli w przedstawieniu / filmie itp.
• przedstawiać na scenie • występować na scenie
- III. odzyskiwać przegrana • odgrywać się • odrabiać straty • wygrywać
- IV. mieć jakieś znaczenie / wpływ

* W połączeniach składniowych częściej używamy czasownika dokonanego *odegrać*.
** W połączeniach z rzeczownikami typu: *mazurek, walc, polonez, marsz* – biernik rodzaju męskiego nieosobowego przyjmuje końcówkę *-a*, np. *odgrywać mazurka, walca, marsza* itd.

310

–
311

311. ODJEŻDŻAĆ

NDK

[kto? • co?]

**bez czego? • bez kogo? • czym? • dokąd? (do czego? / na co?) • gdzie? (do czego?)
• na co? • na czym? • o której? • od czego? • od kogo? • skąd? (z czego?)
• w czym? • jak?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
bez czego?	bez	G.	Nie po raz pierwszy odjeżdżały stąd <i>bez pożegnania</i> . (I)
bez kogo?	bez	G.	Już trzeci raz odjeżdżam <i>bez ciebie</i> . (I)
czym?	–	I.	Po balu wszyscy odjeżdżali swoimi <i>samochodami</i> . (I)
dokąd?	do	G.	Młodzi bezrobotni odjeżdżają masowo <i>do Niemiec</i> . (I)
			Matka płakała, kiedy syn odjeżdżał <i>do miasta</i> na nauki. (I)
			W pierwszy dzień ferii studenci odjeżdżali <i>do domów</i> . (I)
			Cieżarówki z żywnością odjeżdżały <i>do sklepów</i> z bazą. (II)
gdzie? / do czego?	na	A.	Wszyscy studenci litewscy odjeżdżali <i>na Litwę</i> . (I)
na co?	do	G.	W niedzielę wieczorem odjeżdżała <i>do pracy</i> . (I)
na czym?	na	A.	Studenci odjeżdżają <i>na tygodniowy wypoczynek</i> . (I)
		L.	Po zakończeniu wyścigu kolarze odjeżdżali <i>na rowerach</i> . (I)
o której?	o	L.	Najwcześniejsiy pociąg do Gdańska odjeżdża o ósmej. (II)

od czego?	od	G.	Kiedy odjeżdzał <i>od mostu</i> , wydarzył się ten wypadek. (I)
od kogo?	od	G.	Odjeżdżali <i>od żon i matek</i> na rozpoczynającą się wojnę. (I)
skąd?	z / ze	G.	Zawsze odjeżdżała z <i>placem</i> . (I) Kuracjusze odjeżdżali z <i>kurortu</i> po koniec sezonu. (I) Czołgi odjeżdżały z <i>poligonu</i> . (I) Zepsuta winda odjeżdżała wyłącznie z <i>drugiego piętra</i> . (II)
w czym?	w	L.	Pociągi do Warszawy odjeżdżają z <i>pierwszego peronu</i> . (II) Córka hrabiego zawsze odjeżdżała z dworu <i>w powozie</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA*odjeżdżać* + przysłówek

→ Odjeżdżać często / ocieżale / powoli / szybko. (I/II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. jechać gdzieś • oddalać się skądś • opuszczać coś • przenosić się gdzieś • wyjeżdżać dokądś • wyruszać dokądś

II. rozpoczynać (pokonywanie odległości) • wyjeżdżać skądś • zaczynać jazdę

312. ODKRYWAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • komu? • przed kim? • w czym? • w kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Po malowaniu mieszkania odkrywaliśmy <i>wszystkie meble</i> , wcześniej przykryte folią ochronną. (I) Z dnia na dzień odkrywała <i>inne zalety</i> tego człowieka. (II) Potrafił odkrywać <i>nowe talenty</i> w dziedzinie muzyki. (II)
komu?	–	D.	W IX wieku Norwegowie odkrywają <i>Islandię</i> . (III)
przed kim?	przed / przede	I.	Lubiła odkrywać <i>swoje pomysły</i> koleżankom. (IV) Systematycznie odkrywano <i>kolejne zbrodnie nazistów</i> . (IV)
w czym?	w	L.	Prasa systematycznie odkrywała <i>nieprawidłowości</i> w finansowaniu kampanii wyborczej. (IV)
w kim?	w	L.	Z dnia na dzień odkrywał <i>mi</i> swoje dzieciństwo.* (IV) Te dokumenty odkrywają <i>przede mną</i> postać <i>przodka</i> naszego rodu.* (IV) Z tygodnia na tydzień odkrywam <i>w systemie komputerowym</i> luki i jego nieprawidłowości. (II) Ze zdumieniem odkrywał <i>w swoich podopiecznych</i> niezwykle zdolności organizacyjne. (II)

INNE POŁĄCZENIA*odkrywać* + przysłówek

→ Odkrywać niespodziewanie / przypadkowo itp. (II–IV)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. odsłaniać coś • pozbawiać coś osłony • zdejmować okrycie z czegoś
II. czynić obserwacje • dopatrywać się czegoś • dostrzegać coś • obserwować coś • poznawać coś
• spostrzegać coś • wynajdywać coś nowego • zauważać coś • znajdować coś
III. dokonywać odkrycia • dopatrywać się czegoś / kogoś • natrafić na coś w wyniku badań / doświadczeń • odnajdować / odnajdywać • poszukiwać czegoś • wynajdywać coś nieznanego
• wyszukiwać czegoś • znajdować / znajdywać coś
IV. demaskować coś • domyślać się czegoś • objawiać coś • odnajdować / odnajdować coś
• odszukiwać coś • ogłaszać coś • podawać coś do wiadomości • ujawniać coś • wyjawiać coś dotąd ukrywanego • wykrywać coś • znajdować / znajdywać coś

* Rzadko.

313. ODKURZAĆ

NDK

[kto?]

co? • czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Raz na dwa lata odkurzaliśmy <i>wszystkie książki</i> . Lubił odkurzać swój <i>domek letniskowy</i> .
czym?	–	I.	Zawsze odkurzam wykładzinę <i>odkurzaczem</i> .

INNE POŁĄCZENIA

odkurzać + przysłówek

→ Odkurzać *dokładnie / rzadko / starannie / szybko* itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

usuwać kurz z powierzchni czegoś • czyścić z kurzu • sprzątać coś • ścierać coś • wycierać coś • zamiatać coś • zmiatać coś

314. ODLATYWACAĆ

NDK

[kto? • co?]

**czym? • dokąd? (na co? / do czego?) • gdzie? (na co?) • od czego? • od kogo?
• skąd? (z czego?) • jak?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Piloci odlatywali <i>samolotami</i> w kierunku poligonu. (I)
dokąd?	na	A.	Kolejna delegacja polska odlatywała <i>na Kubę</i> . (I)
	do	G.	Samoloty odlatywały <i>do swoich baz macierzystych</i> . (I)
gdzie?	na	A.	Ptaki zaczynają odlatywać <i>do ciepłych krajów</i> . (I)
od czego?	od	G.	Czy wszystkie ptaki odlatują <i>na południe</i> ? (I) Coraz więcej tynku odlatuje <i>na podłogę</i> . (II)
od kogo?	od	G.	Samoloty bojowe odlatywały <i>od centrum miasta</i> . (I)
skąd?	z / ze	G.	W tym pokoju tynk odlatuje <i>od ścian i od sufitu</i> . (II) Niektóre części odlatywały <i>od mojego starego samochodu</i> . (II)
			Jesienią wszystkie ptaki odlatywały <i>od nas</i> . (I)
			Często samoloty odlatują <i>z lotniska</i> z opóźnieniem. (I)
			Gołębie odlatywały <i>z dachu</i> w poszukiwaniu pokarmu na ziemi. (I)

INNE POŁĄCZENIA*odlatywać* + przysłówek→ Odlatywać *ciągle / rzadko / systematycznie* itp. (I/II)**NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

I. lecieć • oddalać się • odfruwać • przelatywać • unosić się • wyfruwać • wylatywać • wzbijać się w powietrze • wzlatywać

II. odczepiać się od czegoś • oddzielać się od czegoś • odklejać się od czegoś • odłączać się od czegoś • odłamywać się • odpadać od czegoś • odrywać się od czegoś

315. ODLICZAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • do ilu? • komu? • na co? • od czego? • od ilu? • po ile? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Muszę co miesiąc odliczać <i>odpowiednie kwoty</i> na życie. (I) Codziennie odlicza <i>odpowiednią ilość</i> kropli lekarstwa. (I)
do ilu?	do	G.	Dawniej odliczano <i>podatek</i> od darowizn. (II) Grupa dzieci odliczała od jednego <i>do dwudziestu</i> . (III)
komu?	–	D.	Odliczali <i>powodzianom</i> po tonie żyta i pszenicy. (I)
na co?	na	A.	Co miesiąc odliczała część pieniędzy <i>na zakup książek</i> . (II)
od czego?	od	G.	Podatnicy mogą odliczać <i>od podatku</i> różne ulgi. (II)
od ilu?	od	G.	Banki odliczają podatek <i>od każdej złotówki</i> . (II)
po ile?	po	L.	Odliczali każdemu uchodźcy <i>po kilogramie</i> chleba. (I)

INNE POŁĄCZENIA*odliczać* + przysłówek→ Odliczać *dokładnie / sprawnie / szybko* itp. (I–III)→ Odliczać *kolejno*. (III)**NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

I. oddzielać coś • odmierać coś • wydzielać (pevną ilość jednostek)

II. obcinac coś • obniżać coś • odejmować coś od czegoś • odtrącać należność z czegoś
• pomniejszać coś o coś • potrącać należność z czegoś • strącać należność • ujmować czegoś z czegoś • umniejszać coś

III. wymieniać kolejną liczbę

316. ODŁĄCZAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • kogo? • od czego? • od kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Odlaczano <i>lokomotyw</i> od składów towarowych. (I)
kogo?	–	A.	Kiedy odłącza się <i>młode szczenięta</i> od matki? (II) Wojna odłącza <i>mężczyzn</i> od rodzin. (II)

od czego?	od	G.	Odlączali zagrożone domy <i>od sieci elektrycznej</i> . (I) Małe grupy ludzi odlączaly <i>od głównego pochodu</i> . (II)
od kogo?	od	G.	W czasie wojny okupanci odlączali synów <i>od matek</i> . (II)

INNE POŁĄCZENIA*odłączać* + przysłówek→ *Odlączać brutalnie*. (II)**NIKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

- I. odbijać coś • odczepiać coś • oddzielać jakieś elementy • odejmować coś • odklejać coś od czegoś • odlepiąć coś • odrywać coś • odsuwać coś od czegoś • rozstawać coś • rozsuwać coś • wydzielać coś z czegoś • wyłączać coś • zrywać coś [zwykle o rzeczach]
 II. izolować coś; *rzad.* kogoś • oddalać coś; *rzad.* kogoś • odstawiać coś • rozdzielać coś; *rzad.* kogoś • rozcierać coś; *rzad.* kogoś [zwykle o zwierzętach; *rzad.* o ludziach]

317. ODŁĄCZAĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

od czego? • od kogo? • jak?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
od czego?	od	G.	Ciągle ktoś odłącza się <i>od grupy</i> i gdzieś znika. (I) Niektóre zwierzęta odłączały się <i>od stada</i> . (I) Zbędne elementy w procesie chemicznym odłączały się <i>od podstawowego produktu</i> w dość szybkim tempie. (II)
od kogo?	od	G.	Podczas wycieczek często odłączał się <i>od rodziców</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA*odłączać się* + przysłówek→ *Odlączać się natychmiast / szybko* itp. (I/II)**NIKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

- I. dezertenować skądś • izolować się • odbijać od czegoś • odchodzić od czegoś • oddalać się od czegoś / od kogoś • oddzielać się od czegoś • zrywać kontakt z czymś / z kimś [zwykle o ludziach / zwierzętach]
 II. oddzielać się • odlepiąć się • odpadać • przerywać połączenie • rozdzielać się [zwykle o rzeczach]

318. ODMAWIAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czego? • kogo? • komu? • od czego? • jak?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Codziennie odmawiała <i>wieczorne modlitwy</i> . (III)
czego?	–	G.	Zawsze odmawiał <i>poczęstunku</i> w obcym domu. (I) Ten człowiek zawsze odmawiał <i>łapówek</i> . (I)

kogo?	–	A.	Walczące strony odmawiały <i>złożenia</i> bronii. (I) Czasami musiał odmawiać <i>spotkań</i> z nami. (IV) Zdarzało się, że odmawiali mu <i>ogłady</i> i <i>kultury</i> . (V) Zawsze odmawiał żonę od kupowania rzeczy zbędnych. (II)
komu?	–	D.	Za każdym razem odmawiano <i>im</i> prawa do zasilków. (I) Odmawiał pomocy nawet <i>najlepszym</i> kolegom. (I) Odmawiali <i>jej</i> zawsze dobrego smaku i gustu. (V) Wielokrotnie odmawiano mnie <i>od tej transakcji</i> . (II) Odmawiano mnie <i>od popełnienia</i> tego czynu. (II))
od czego?	od	G.	

INNE POŁĄCZENIA*odmawiać* + przysłówek

→ Odmawiać często / rzadko / zwykle itp. (I–V)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. nie chcieć czegoś • nie godzić się na coś • nie spełniać czegoś prośby • nie wyrażać zgody na coś • nie zgadzać się na coś • odpowiadając przecząco na czegoś prośbę • protestować przeciw(ko) czemuś • sprzeciwiać się czemuś • uchyłać się od czegoś • wetować coś • wymawiać się od czegoś • wzbraniać się przed czymś • wzdrygać się przed czymś
- II. **rzadko**: nakłaniać kogoś do niezrobienia czegoś • odciągać kogoś od czegoś • odradzać komuś coś; przestarz. czegoś • odwodzić kogoś od czegoś • perswadować coś komuś • przekonywać kogoś, aby czegoś nie robił / nie zrobił • sprawiać, że ktoś czegoś nie robi / nie zrobi
- III. modlić się • mówić tekst modlitwy • odtwarzanie z pamięci wyuczony tekst • wypowidać wyuczony tekst
- IV. **potocznie**: odwoływać coś • unieważniać coś • wycofywać się • zmieniać stanowisko
- V. kwestionować coś • negować coś • nie przyznawać czemuś pewnych właściwości • nie przyznawać, że ktoś coś posiada / ma • zaprzeczać czemuś

319. ODMIENIĄĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • kogo? • przez co? • według czego? • jak?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Pobyt w więzieniu odmienia <i>spojrzenie</i> na życie. (I) Odmieniał <i>trudne słowa</i> przez przypadki. (II)
kogo? przez co?	– przez	A. A.	Służba w wojsku odmienia <i>człowieka</i> . (I) Na lekcjach łaciny odmienialiśmy rzeczowniki <i>przez przypadki</i> i czasowniki <i>przez osoby</i> . (II)
według czego?	według	G.	Tego rodzaju rzeczowniki odmieniamy <i>według paradygmatu</i> numer 101. (II)

INNE POŁĄCZENIA*odmieniać* + przysłówek

→ Odmieniać kogoś całkowicie / zupełnie itp. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. podlegać metamorfozie • przeistaczać • przemieniać • przeobrażać • zmieniać
- II. nadawać wyrazowi właściwe formy [dotyczy fleksji: deklinacji oraz koniugacji]

320. ODMIERZAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • komu? • pod co? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Teraz odmierzam <i>krople</i> lekarstwa. Zegar niestrudzenie odmierza <i>sekundy, minuty i godziny</i> .
komu? pod co?	– pod	D. A.	Trener odmierzał <i>mi</i> zawsze czas podczas ćwiczeń. Specjalści odmierzają teren <i>pod budową</i> elektrowni.

INNE POŁĄCZENIA

odmierać + przysłówek

→ Odmierać *dokładnie / precyzyjnie* itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

mierzyć coś • określać wielkość / liczbę • wydzielać z całości • wyliczać coś

321. ODNOSIĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • do czego? • do kogo? • gdzie? (do czego? / na co?) • kogo? • komu?
• od czego? • w czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Odnoszę <i>wypożyczone</i> kasety do wypożyczalni. (I) Polski narciarz odnosił <i>kolejne zwycięstwo</i> w turnieju.* (II)
do czego? do kogo?	do do	G. G.	W wypadkach ludzie odnoszą <i>ciężkie urazy mózgu</i> .** (III) Niektóre obyczaje odnosimy <i>do dawnych czasów</i> . (IV) Odnoszę codziennie <i>do szefa</i> raporty dzienne. (I) Tego rodzaju słowa krytycy odnosili najczęściej <i>do debiutujących poetów</i> . (IV)
gdzie? / do czego?	do	G.	Odnosiłyśmy stare materace <i>do piwnic</i> . (I) Po zamknięciu sklepu odnosiłem pieniądze <i>do banku</i> . (I) Po zajęciach odnosiłem podręczniki <i>do biblioteki</i> . (I)
gdzie? / na co? kogo?	na –	A. A.	Goniec codziennie odnosi listy <i>na pocztę</i> . (I) Kilku mężczyzn odnosiło <i>rannych</i> do karetEK pogotowia. (I) Rwąca woda odnosiła coraz dalej <i>bezbronne dziecko</i> . (V)
komu? od czego? w czym?	– od w	D. G. L.	Zawsze odnosiła <i>sąsiadce</i> to, co od niej pożyczała. (I) Fale odnosiły szybko rozbity barkę <i>od brzegu</i> . (V) Piłkarze odnosiли kolejne zwycięstwo <i>w rozgrywkach</i> .* (II)

320

–
321

INNE POŁĄCZENIA

odnosić + przysłówek

→ Odnosić systematycznie / zazwyczaj / zwykle itp. (I–V)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. dostarczać coś gdzieś / dokądś • nieść coś dokądś • oddawać coś • umieszczać coś gdzieś
 • zanosić coś dokądś • zwracać coś
- II. osiągać coś w wyniku jakiegoś działania
- III. **rzadko**: doznawać czegoś • mieć (jakieś doznania psychiczne lub fizyczne)
- IV. porównywać coś • przypisywać coś czemuś / komuś • ustalać wzajemny stosunek • wiązać coś ze sobą a. między czymś / kimś • widzieć zależność czegoś z kimś / z czymś • zestawiać coś z czymś
- V. oddalać coś od czegoś • odsuwać coś od czegoś • zabierać coś

* W znaczeniu II – wyłącznie o dodatnim wyniku działań.

** Wyłącznie w języku potocznym; lepiej: doznawać / doznać urazu mózgu.

322. ODNOSIĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

do czego? • do kogo? • jak?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
do czego?	do	G.	Odnosił się lekceważąco <i>do osiągnięć</i> nauki polskiej. (I) To odnosi się <i>do całości</i> na zasadzie kontrastu. (II)
do kogo?	do	G.	Cale życie odnosiła się źle <i>do rodziców</i> . (I) Moje uwagi odnoszą się tylko <i>do niektórych osób</i> . (II)

INNE POŁĄCZENIA

odnosić się + przysłówek

→ Odnosić się *pogardliwie* / *przyjaźnie* / *wrogo* itp. (I)**NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

- I. przyjmować określona postawę wobec kogoś / wobec czegoś • traktować kogoś / coś w pewien sposób • ustosunkowywać się do kogoś / do czegoś • wyrażać swój stosunek do kogoś / do czegoś
 • zachowywać się w określony sposób wobec kogoś / czegoś
- II. dotyczyć kogoś / czegoś • mieć ze sobą jakiś związek • stosować się • wiązać się z czymś [zwykle o jakichś dwóch elementach; tylko w 3. osobie]

323. ODPADAĆ

NDK

[kto? • co?]

kiedy? (po czym?) • komu? • od czego? • przy czym? • w czym? • z czego? • jak?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
kiedy?	po	L.	Wielu studentów odpada po pierwszym semestrze. (III)
komu?	–	D.	Od maja odpada mi płacenie rachunków za czynsz.* (IV)
od czego?	od	G.	Ta śruba ciągle odpada od silnika. (I)

przy czym?	przy	L.	W XIX wieku ziemie regionu przygranicznego systematycznie odpadaly <i>od tego kraju</i> .** (II)
w czym?	w	L.	Wielu studentów odpada <i>przy egzaminach wstępnych</i> . (III)
z czego?	z / ze	G.	Ta drużyna kilka razy odpadala <i>w finale</i> . (III) Po tygodniu tynk zaczął odpadać <i>ze ściany</i> .*** (I) Co miesiąc odpada nam z zysków dość duża kwota na ubezpieczenia.** (II) Za każdym razem odpadał <i>z gry</i> po kilku minutach. (III)

INNE POŁĄCZENIA*odpadać* + przysłówek

- Odpadać czasami / często / natychmiast itp. (I)
- Coś / Ktoś systematycznie / wciąż odpada. (II–IV)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. odratywać od czegoś • odrywać się od czegoś • odskakiwać • rozdzielać się • spadać • zlatywać
 II. być oddzielonym od czegoś • odłączać się od czegoś
 III. być z czegoś wykluczany • przestawać brać udział w czymś • rezygnować z czegoś • wycofywać się z czegoś
 IV. **przenośnie**: nie wchodzić w rachubę • przestawać być koniecznością / obowiązkiem • przestawać obowiązywać kogoś [tylko w 3. osobie]

* Lepiej: *nie wchodzi w rachubę*.** W znaczeniu II – częściej w połączeniu z czasownikiem dokonanym *odpaść*.*** Połączenie *odpadać / odpaść od ściany* (od + G.) częściej niż połączenie *odpadać / odpaść ze ściany* (ze + G.).**324. ODPIERAĆ**

NDK

[któ? • co?]

co? • czym? • kogo? • komu?* • jak?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Oddziały policji odpierały <i>ataki</i> manifestujących. (I) Odpierał <i>wszystkie zarzuty</i> przeciwników politycznych. (II)
czym?	–	I.	Zarzuty odpierał <i>niedoważalnymi argumentami</i> . (II)
kogo?	–	A.	Armia odpierała <i>nieprzyjaciela</i> na wszystkich frontach. (I)
komu?*	–	D.	Zaskoczona jego pytaniami, odpierała <i>mu</i> dopiero po kilku długich minutach.* (III)

INNE POŁĄCZENIA*odpierać* + przysłówek

- Odpierać / odeprzeć *zdecydowanie / kategorycznie*.* (I–III)
- Odeprzeć krótko.* (III)
- Ktoś *odparł, że* coś zrobi / czegoś nie zrobi.* (III)
- Ktoś *odparł na to:....** (III)
- Ktoś *odparł na to, że....** (III)

*odeprzeć** + że*odeprzeć** + na to / na to, że

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. odbijać • oddalać coś / kogoś • odganiać coś / kogoś • odgryzać się • odpędzać coś / kogoś
 • odpychać coś / kogoś • odrzucać coś • odsuwać coś • odtrącać coś / kogoś • przeganiać kogoś
 • stawiać komuś opór • użyczać siły wobec kogoś • zmuszać kogoś do odwrotu
- II. bronić się przed czymś • kontratakować • kontrować • nie zgadzać się na coś • obalać coś
 • odrzucać coś • oponować przeciw(ko) czemuś • przecistawiać się komuś • wykazywać brak zasadności czegoś
- III. dać odpowiedź komuś / na coś • odpowiedzieć coś komuś • odrzec coś komuś • powiedzieć coś komuś

* W znaczeniu III – częściej w połączeniu z czasownikiem dokonanym *odeprzeć* w czasie przeszłym.

325. ODPISYWAĆ

NDK

[kto? • co?]

**co? • gdzie? (na czym? / w czym?) • komu? • na co? • od czego? • od kogo?
 • podczas czego? • z czego? • jak?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Mój rówieśnik często odpisywał <i>zadania</i> ode mnie. (II) Co roku odpisujemy <i>pokaźną kwotę</i> na działalność charytatywną. (IV)
gdzie?	na w	L. L.	Kolejny raz odpisuję <i>rozkład jazdy autobusów</i> . (III) Odpisywałem <i>na klasówkach</i> w szkole. (II) Podczas matury uczniowie odpisywali <i>w tej szkole</i> . (II)
komu?	–	D.	Odpisuję ważne dokumenty <i>w archiwum</i> . (III)
na co?	na	A.	Ona zawsze odpisuje <i>mi</i> na listy. (I) Zawsze odpisuję <i>na wszystkie listy</i> . (I) Można odpisywać pewne kwoty <i>na fundusze socjalne</i> . (IV)
od czego? od kogo?	od od	G. G.	Wydatki na remonty można odpisywać <i>od podatku</i> . (IV) Odpisywał <i>od kolegi</i> wyniki zadań z matematyki. (II) Odpisywała <i>od koleżanek</i> przepisy na ciasto. (III)
podczas czego? z czego?	podczas z / ze	G. G.	Niektórzy studenci odpisują <i>podczas egzaminów</i> . (II) Dlaczego zawsze odpisuje pan <i>z podręcznika</i> ? (II) Lubił odpisywać teksty reklamowe <i>z gazet</i> . (III) Już drugi raz odpisuje pani <i>z ogólnej sumy</i> wydatki na zakup pomocy dydaktycznych. (IV)

INNE POŁĄCZENIA

odpisywać + przysłówka

→ Odpisywać *błyskawicznie* / *niedbale* / *pospiesznie*.
(I-II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. dawać odpowiedź pisemną • odpowidać na coś • sporządzać pisemną odpowiedź
- II. kopować od kogoś • odtwarzanie cudzy tekstu / cudze odpowiedzi • przenosić cudzy tekst / cudze odpowiedzi • przepisywać coś od kogoś • ściągać (pot.) [zwykle podczas egzaminu / sprawdzianu itd.]
- III. kopować coś • sporządzać kopię / odpis czegoś
- IV. odejmować coś od czegoś • odliczać coś od czegoś • przekazywać coś • przenosić określona sumę (z jednego konta na inne) [dotyczy księgowości, bankowości, handlu oraz administracji]

326. ODPŁYWAC

NDK

[kto? • co?]

czym? • do czego? • dokąd? (do czego?) • gdzie? (na co? / w co?) • na co?
• od czego? • od kogo? • skąd? (z czego?) • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	L.	Zawodnicy odpływają <i>kajakami</i> co pięć minut. (I) Potoki wody odpływały <i>kanałami</i> . (I) Po awarii w fabryce trujące płyny odpływały <i>wszystkimi rurami i kanałami</i> . (II)
do czego?	do	G.	Woda zaczęła odpływać powoli <i>do rowów</i> . (II)
dokąd?	do	G.	Te statki odpływają <i>do Stanów Zjednoczonych</i> . (I)
gdzie?	na	A.	Chłopcy bez problemu odpływali <i>na środek</i> jeziora. (I)
	w	A.	Ten marynarz dwa razy w roku odpływa <i>w długie rejsy</i> . (II)
na co?	na	A.	Rybacy odpływali codziennie <i>w głąb</i> morza na połowy. (I)
od czego?	od	G.	W tym sezonie odpływamy <i>na połów</i> łososia. (I)
od kogo?	od / ode	G.	Olbrzymi statek odpływał powoli <i>od brzegu</i> . (I)
skąd?	z / ze	G.	Ciągle odpływasz <i>ode mnie</i> za daleko, mój synku. (I)
			Wspaniałe jachty odpływały <i>z portu</i> w Monte Carlo. (I)
			Brudna woda zaczęła odpływać <i>z zalanej wioski</i> . (II)

326

–

327

INNE POŁĄCZENIA

odpływać + przysłówka

→ Odpływać często / rzadko / spokojnie / szybko itp.
(I-II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. odbijać od brzegu • oddalać się • płynąć dokądś • wypływać skądś dokądś
II. schodzić skądś • spływać skądś • ściekać skądś • uchodzić z czegoś • uciekać z czegoś
• wyciekać z czegoś / skądś [o cieczach / gazach; tylko w 3. osobie]

327. ODPOCZYWAĆ

NDK

[kto?]

gdzie? (na czym? / nad czym? / w czym?) • kiedy?* • od czego? • od kogo?
• po czym? • podczas czego? • przy czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
gdzie?	na	L.	Będę mógł odpoczywać dopiero <i>na wakacjach</i> . (I)
	nad	I.	Lubię odpoczywać <i>nad morzem</i> . (I)
	w	L.	Przez miesiąc odpoczywaliśmy <i>w górach</i> . (I)
kiedy?*	–	–	– zob. połączenia wyrazowe poniżej
od czego?	od	G.	Po wyjeździe całej rodziny babcia odpoczywała <i>od codziennych obowiązków domowych</i> . (II)
od kogo?	od	G.	Mogę odpoczywać <i>od znajomych</i> , którzy wreszcie wyjechali. (II)

po czym?	po	L.	Długo odpoczywał po ciężkim dniu pracy. (I)
podczas czego?	podczas	G.	Znakomicie odpoczywaliśmy podczas wakacji. (I)
przy czym?	przy	L.	Najlepiej odpoczynamy przy prasowaniu bielizny. (I)

INNE POŁĄCZENIA

odpoczywać + przysłówka
odpoczywać + im. przysł. wspólny
 czasownik + *odpoczywać*

- Odpoczywać biernie / ciągle / czynnie itp. (I)
- *Odpoczywać, grając / tańcząc / spacerując* itp. (I)
- Móc / Nie móc odpoczywać. (I)
- Dać / Nie dać komuś odpoczywać / odpocząć.** (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. nabierać nowych sił • nabierać tchu • odzyskiwać siły • relaksować się • spędzać czas na wypoczynku • wypoczywać • zajmować się czymś przyjemnym
 II. uwalniać się do kogoś / od czegoś

* Kiedy? – *odpoczywać jesienią / na jesieni / w jesieni* (I; na / w + L.) • *odpoczywać latem / w lecie* (I. / w + L.) • *odpoczywać po obiedzie / po kolacji* itp. (po + L.) • *odpoczywać w lipcu / w sierpniu* itp. (w + L.) • *odpoczywać w sezonie* (w + L.) • *odpoczywać w sobotę / w niedzielę* (w + A.) • *odpoczywać wieczorem* • *odpoczywać wiosną / na wiosnę* (I. / na + A.) • *odpoczywać zimą / w zimie* (I. / w + L.).
 ** Częściej w połączeniu z czasownikiem dokonanym *odpocząć*.

328. ODPOWIADAĆ

NDK

[kto? • co?]

- czemu? • czym? • gdzie? (na czym? / w czym?) • komu? • na co? • przed czym?
 • przed kim? • za co? • za kogo? • z czego? • z czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE PRZYIMEK PRZYPADEK PRZYKŁADY

czemu?	–	D.	Ta praca w całości odpowiadała jego <i>wymaganiom</i> . (VI) Życie w tym kraju odpowiadało <i>informacjom</i> zamieszczanym w ulotkach. (VII)
czym?	–	I.	Na krytykę odpowiadał <i>ironicznymi artykułami</i> . (II) Psy odpowiadają mi zawsze <i>machaniem ogona</i> . (II) Na zaczepki słowne odpowiadam <i>uśmiechem</i> . (IV)
gdzie? / na czym?	na	L.	Wolalem odpowiadać <i>na egzaminach</i> ostatni. (III) Wszyscy uczniowie odpowiadali dzisiaj <i>na lekcji</i> . (III)
gdzie? / w czym?	w	L.	Odpowiadaliśmy dzisiaj <i>w szkole</i> jak nigdy. (III) Ten kolega zawsze odpowiadał <i>mi</i> na listy. (I)
komu?	–	D.	Odpowiadałem <i>im</i> tym samym: za niewdzięczność niewdzięcznością. (IV) Podjęte decyzje odpowiadają <i>wszystkim strajkującym</i> . (VI)
na co?	na	A.	Kupię ten samochód, bo odpowiada <i>mi</i> jego cena. (VI) Ten mężczyzna odpowiadał <i>jej</i> bardzo. (VI) Na zajęciach studenci odpowiadają <i>na pytania</i> profesora. (I)

przed czym?	przed	I.	Odpowiadalem <i>na głupie żarty ze złością</i> . (II)
przed kim?	przed	I.	Nie umiem odpowidać <i>na złośliwe pytania</i> . (IV)
za co?	za	A.	Wszyscy zbrodniarze wojenni powinni odpowidać <i>przed sądami</i> . (V)
za kogo?	za	A.	Premier rządu odpowiada <i>przed obywatelami</i> za stan państwa. (V)
z czego?	z / ze	G.	Nauczyciel odpowiada <i>za wiedzę</i> swoich uczniów. (V)
z czym?	z / ze	I.	Wszyscy jednakowo odpowiadają <i>za zbrodnie</i> . (V)
			Rodzice odpowiadają <i>za swoje dzieci</i> . (V)
			Dzisiaj w szkole odpowiadam <i>z biologii</i> . (III)
			Na złośliwe uwagi odpowiadam <i>z niesmakiem</i> . (II)

INNE POŁĄCZENIA

odpowiadać + przysłówek

- Odpowidać *bezcenznie / błyskawicznie / gburowato / głośno / krótko / niechętnie / niegrzecznie / nieśmiało / szczerze / wymijającco* itp. (I-II)
- Odpowidać *dobrze / wyczerpująco / źle* itp. (III)
- Odpowidać komuś *fizycznie / intelektualnie / psychicznie*. (VI)
- Odpowidać, że ktoś coś zrobi / czegoś nie zrobi. (II)

odpowiadać + że

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. dawać odpowiedź • odpisywać • replikować • udzielać informacji [zwykle na listy / pisma itp.]
- II. odzywać się • reagować jakoś / na kogoś / na coś
- III. mówić / pisać na egzaminie, uzyskując jakąś ocenę • udzielać odpowiedzi ustnej lub pisemnej
- IV. oddawać coś za coś • odpłacać się • odwdzięczać się • odwzajemniać się komuś
- V. płacić za coś • ponosić karę za coś • ponosić konsekwencje czegoś • ponosić za coś odpowiedzialność; również: ręczyć za coś
- VI. być współmiernym z czymś / do czegoś • nadawać się do czegoś • pasować do czegoś • podobać się komuś • spełniać odpowiednie warunki / wymagania • zadowalać kogoś [tylko w 3. osobie]
- VII. być w określonym stosunku do czegoś • być zgodnym / równoważnym z czymś

329. ODPROWADZAĆ

NDK

[któ? • co?]

**co? • czym? • do czego? • dokąd? (do czego?) • gdzie? (na co? / pod co?)
• kogo? • skąd? (z czego?) • jak?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Rury odprowadzają <i>gorące powietrze</i> na zewnątrz. (III)
czym?	–	I.	Firma odprowadza <i>pieniądze</i> do jednego banku. (IV)
do czego?	do	G.	Te psy odprowadzają wszystkich <i>radosnym ujadaniem</i> . (I) Ścieki odprowadzano do oczyszczalni <i>kanałami</i> . (III) Strażnicy odprowadzali więźniów <i>do separatek</i> . (I) Odprowadzano zanieczyszczone paliwo <i>do butli</i> . (III) Kanały odprowadzaly wodę <i>do jeziora</i> . (III) Zyski z loterii odprowadzano <i>do budżetu państwa</i> . (IV) Codzienny utarg odprowadzamy <i>do banku</i> . (IV)

dokąd?	do	G.	Panowie odprowadzali panie do stołu biesiadnego. (I) Codziennie odprowadzaliśmy córeczkę do przedszkola. (I)
gdzie?	na	A.	Odźwierni odprowadzali wszystkich gości do drzwi. (I) Zawsze odprowadzałem moich gości na dworzec. (I)
kogo?	pod –	A.	Rodzina i przyjaciele odprowadzali go na cmentarz. (V) Zyski z handlu odprowadzano na konta w Szwajcarii. (IV)
skąd?	z / ze	G.	Pompy odprowadzały ścieki na ulicę. (III) Mógł ją odprowadzać tylko pod dom. (I) Wieczorem odprowadzał swoją dziewczynę do domu. (I) Psy odprowadzały obcych ludzi głośnym szczekaniem. (I) Wszyscy ze lząmi w oczach odprowadzali tego człowieka na miejsce wiecznego spoczynku.* (V) Policjanci odprowadzali podejrzanych do furgonetek. (II) Kominy odprowadzają zanieczyszczenia z fabryki. (III)

INNE POŁĄCZENIA

odprowadzać + przysłówek

→ Odprowadzać codziennie / często / zwykle itp. (I–IV)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. asystować komuś • dotrzymywać komuś towarzystwa • iść gdzieś z kimś • służyć komuś ramieniem • towarzyszyć komuś • udawać się z kimś gdzieś • zaprowadzać kogoś / coś gdzieś
- II. eskortować kogoś • konwojować kogoś • pilnować kogoś
- III. odpompowywać coś gdzieś • odsyłać coś • odwodzić coś • opróżniać coś • spuszczać coś • usuwać coś • wypompowywać coś • wypuszczanie coś z czegoś [tylko w 3. osobie]
- IV. dokonywać przelewu / wpłaty itp. • oddawać coś gdzieś • przekazywać coś do czegoś • przelewać coś gdzieś • wpłacać coś do czegoś
- V. brać udział w pogrzebie • iść za trumną zmarłego • uczestniczyć w pogrzebie

* Częściej w połączeniu z czasownikiem dokonanym *odprowadzić*.**330. ODRABIAĆ**

NDK

[kto? • co?]

co? • kiedy? • z kim? • jak?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Będąc uczniem musiałem codziennie odrabiać lekcje. (I) Od miesiąca odrabiamy straty finansowe z II kwartału. (II) Odrabialiśmy wcześniej dwa dni pracy, aby mieć dłuższe święta w tym roku. (III) W szkole musiałem odrabiać każdą moją nieobecność. (III)
kiedy? z kim?	w z	I.	Wszystkie odwołane zajęcia odrabiamy w soboty. (II) Lekcje z matematyki odrabiałem często z ojcem. (I)

INNE POŁĄCZENIA

odrabiać + przysłówek

→ Odrabiać *dokładnie / systematycznie / zawsze* itp.
(I/II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. realizować coś • robić coś • uczyć się zadawanych lekcji • wykonywać zadane prace • wykonywać poza szkołą to, co zadał nauczyciel • wywiązywać się ze zobowiązań
 II. cofać coś • likwidować coś • nadrabiać coś • naprawiać coś • rekompensować coś • usuwać coś • wyrównywać coś
 III. odpracowywać coś • spłacać dług wobec kogoś

331. ODRÓŻNIAC

NDK

[któ? • co?]

co? • kogo? • od czego? • od kogo? • jak?

330

–

331

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Z trudem odróżniała <i>sylwetki</i> przechodzących ludzi. (I) Odróżniała <i>głos</i> dziecka nawet w lesie. (II) Ciekawy wystrój architektoniczny odróżniał <i>katedrę</i> od innych katedr w mieście. (III)
kogo?	–	A.	Czy odróżniasz <i>ludzi</i> w tym mrocznym pomieszczeniu? (II) Byli bliźniakami, ale wszyscy <i>ich</i> odróżniali bez trudu. (II)
od czego?	od	G.	Niełatwo odróżniać <i>przyjaciela</i> od ukrytego wroga. (II) Szybko odróżniał prawdziwe banknoty <i>od fałszywych</i> . (I) Bez problemu odróżniłem prawdziwą <i>od muchomora</i> . (I) Architektura tej wsi odróżniała ją <i>od innych wiosek</i> . (III)
od kogo?	od	G.	W ostatnim stadium choroby ojciec z trudem odróżniał żonę <i>od opiekującej się</i> nim <i>pielęgniarki</i> . (II) Sposób poruszania się odróżniał go <i>od innych</i> . (III)

INNE POŁĄCZENIA

odróżnić + przysłówek

→ Odróżnić *łatwo / natychmiast*. (I/II)

→ Odróżnić *zdecydowanie*. (III)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. dostrzegać różnicę • oddzielać coś • odgraniczać coś • przeprowadzać rozróżnienie czegoś • rozdzielać coś • rozgraniczać coś • rozpoznawać coś • zauważać różnicę • zaznaczać różnicę
 II. identyfikować coś / kogoś • poznawać coś / kogoś • rozpoznawać coś / kogoś • stwierdzać tożsamość kogoś • ustalać tożsamość • wyodrębniać coś z czegoś
 III. kontrastować z czymś • powodować różnicę w czymś • różnić • wyróżniać kogoś / coś wśród czegoś / wśród kogoś [tylko w 3. osobie]

332. ODRÓŻNIAC SIĘ*

NDK

[kto? • co?]

czym? • od czego? • od kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Odrożniała się od siostry <i>spokojnym usposobieniem</i> .
od czego?	od	G.	Jedna rzecz odróżniała się od drugiej rzeczy kolorystyką.
od kogo?	od	G.	Odrożniał się od starszego brata spokojem i rozwagą.

INNE POŁĄCZENIA

odróżniać się + przysłówek

→ Odrożniać się wyraźnie / znacznie itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

być innym niż otoczenie • odbijać od kogoś / czegoś • odstawać od kogoś / czegoś • odznaczać się czymś • różnić się czymś • wyróżniać się czymś

* Czasownik dokonany *odróznić się* funkcjonuje w języku polskim jako leksem niesyntagmatyczny.

333. ODRYWAC

NDK

[kto? • co?]

co? • czym? • kogo? • od czego? • od kogo? • z czego? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Ekspedientki odrywały stare naklejki z cenami. (I)
czym?	–	I.	Malarz odrywał suche tynki metalowym hakiem. (I)
kogo?	–	A.	Dziecko odrywało matkę od pracy ciągłym płaczem. (III)
od czego?	od	G.	Próbowaliśmy odrywać ojca od alkoholizmu. (II/III)
od kogo?	od	G.	Odrywała mnie od pisania swoimi pytaniami. (III)
z czego?	z	G.	Krawcowa odrywała stare guziki od kurtki. (I)
			Szedł ciężko, odrywając z trudem nogi od ziemi. (II)
			Dlaczego ciągle odrywasz mnie od pracy? (III)
			Policjanci z trudem odrywali napastników od ich ofiar. (I/II)
			Próbowała odrywać syna od kolejnych dziewczyn. (II/III)
			Dlaczego odrywacie metki z ubrań? (I)

INNE POŁĄCZENIA

odrywać + przysłówek

→ Odrywać metodycznie / powoli / ręcznie / szybko.

(I/II)

→ Odrywać czasami / często / systematycznie itp. (III)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. obrzynać coś • oddzielać coś od czegoś • oddzierać coś • odejmować coś od czegoś • odlącać coś (ciągnąc / szarpiąc) • urywać coś • zrywać coś

II. odseparowywać coś / kogoś od czegoś / od kogoś

III. przerywać komuś pracę, naukę itp. • przeszkadzać komuś w wykonywaniu czegoś

334. ODRZUCAĆ

NDK

[któ? • co?]

co? • gdzie? (na co?) • kogo? • komu? • od czego? • od kogo? • z czego? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Rolnicy odrzucali na stosy <i>zepsute ziemniaki</i> . (I/II) Zabawa polega na tym, iż jeden z zawodników odrzuca <i>złapaną piłkę</i> do kosza. (II)
gdzie? / na co?	na	A.	Szedł i odrzucił bez przerwy rękę do tyłu. (III) Za każdym razem musieliszy odrzucać <i>połowę</i> kupionych truskawek, ponieważ nie nadawały się do jedzenia. (IV)
kogo?	–	A.	Za każdym razem komisja odrzucala <i>mój projekt</i> . (V)
komu? od czego?	– od	D. G.	Wielkie plugi odrzucaly sterty śniegu <i>na chodniki</i> . (I) Silne fale odrzucaly małe statki <i>na pełne morze</i> . (I) Ta dziewczyna nie pierwszy już raz odrzuca <i>kolejnego kandydata</i> na męża. (V)
od kogo? z czego?	od z	G. G.	Armia odrzucala <i>najeźdźców</i> z zajętego terytorium. (VI) Odrzucaj zawsze piłkę <i>obrońcy</i> , a nie <i>mnie</i> . (II) Olbrzymie fale odrzucaly <i>od brzegu</i> zacumowane łodzie. (I) Strażnicy odrzucali <i>od granic</i> państwa przemytników. (VI) Odrzucalo ją zawsze <i>od męża</i> po każdej kłótni. (V) Ta uczennica bez przerwy odrzuca swoje włosy <i>z czoła</i> . (II)

333
–
335

INNE POŁĄCZENIA

odrzucić + przysłówek

→ Odrzucić często / systematycznie / zawsze itp. (I–VI)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. oddalać coś / kogoś • odkładać coś • odpychać coś • odsuwać coś / kogoś • wyrzucać coś

II. odbijać coś • odkopywać coś • rzucić coś do kogoś z powrotem

III. odsuwać coś • zmieniać położenie czegoś

IV. brakować coś • pozbywać się czegoś • usuwać coś

V. kwestionować coś • nie akceptować czegoś • nie dopuszczać do czegoś • nie godzić się na coś
• nie przyjmować czegoś • oddać coś • odtrącać coś • sprzeciwiać się czemuś

VI. odganiać coś / kogoś • odpędzać coś / kogoś • odpierać atak kogoś • odpychać kogoś siłą
• zmuszać przeciwnika do odwrotu

335. ODSTAWIAĆ

NDK

[któ? • co?]

co? • czym? • do czego? • do kogo? • dokąd? (do czego?) • gdzie? (do czego? / na co? / za co?) • kogo? • na co? • od czego? • pod co? • przed kim? • w co? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Sprzątaczka odstawiała <i>krzesła i ławki</i> pod ścianę. (I) Po żniwach rolnicy odstawiają <i>zboże</i> do magazynów. (II)
czym?	–	I.	Ta ekipa zawsze odstawia <i>robotę</i> na piątkę z plusem. (VI) Dlaczego zawsze odstawiasz gorące garnki <i>gotą ręką</i> ? (I)
do czego?	do	G.	Odstawiano ich <i>specjalnymi samochodami</i> do aresztu. (III) Rolnicy odstawiali <i>plody</i> do magazynów <i>traktorami</i> . (II)
do kogo?	do	G.	Po umyciu szklanek odstawiała je zawsze <i>do kredensu</i> . (I)
dokąd?	do	G.	Całość produkcji odstawiano <i>do specjalnych schronów</i> . (II)
gdzie?	do na	G. A.	Podejrzanych odstawiano <i>do prokuratorów</i> . (III) Firma odstawiała swoje wyroby wyłącznie <i>do Niemiec</i> . (II)
kogo?	za –	A. A.	Winnych odstawiano <i>do aresztu</i> . (III) Całość produkcji odstawiali <i>do sklepów</i> . (II) Już po raz trzeci odstawiają ich <i>na policję</i> . (III) Handlarzy odstawiano <i>na posterunek straży granicznej</i> . (III)
na co?	na	A.	Wysokogatunkowe towary odstawiano <i>za granicę</i> . (II) Odstawiano <i>podejrzanych</i> do najbliższego aresztu. (III)
od czego?	od	G.	Na wakacje odstawiano <i>mnie</i> zawsze do dziadków. (III)
pod co?	pod	A.	Już drugi raz komisja kwalifikacyjna odstawała <i>tego dyrektora</i> od zarządzania majątkiem przedsiębiorstwa. (IV)
przed kim?	przed	I.	Odstawiał <i>ważniaka</i> z Ameryki, chociaż tam był nikim. (V)
w co?	w	A.	Zawsze odstawiała <i>swoją córkę</i> w drogie sukienki. (VII)

INNE POŁĄCZENIA

odstawać + przysłówka

→ Odstawać systematycznie / zawsze / zwykle itp. (I–V)

→ Odstawać coś dobrze / popisowo / świetnie itp. (V)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. dawać coś na inne miejsce • odkładać coś • odnosić coś • odsuwać coś • przenosić coś
• przestawiać coś • przesuwać coś
- II. dostarczać (towar do miejsca przeznaczenia) • dostawiać coś • dowozić coś • transportować coś
- III. doprowadzać kogoś • eskortować kogoś • konwojować kogoś • prowadzić kogoś dokądś
• wieźć kogoś • zaprowadzać kogoś siłą • zwozić kogoś [zwykle pod czyjąś opieką / biorąc za
kogoś odpowiedzialność]
- IV. ***potocznie***: wymisjonować kogoś • odwoływać (kogoś z jakiegoś stanowiska) • pozbawiać kogoś
zajmowanego stanowiska • usuwać kogoś • zwalniać kogoś
- V. ***potocznie***: grać kogoś • odgrywać jakąś rolę • pozować na kogoś • udawać kogoś
- VI. ***potocznie***: pracować przy czymś / nad czymś • realizować coś • wykonywać jakąś pracę
- VII. ***potocznie***: stroić kogoś • szycować kogoś • ubierać kogoś elegancko

336. ODTRĄCAĆ

NDK

[kto? • co?]

**co? • czemu? • czym? • kogo? • komu? • od czego? • za co? • za kogo?
• z czego? • jak?**

335

—

336

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Ta firma odtrąca co miesiąc składki na ubezpieczenie. (II) Jak widzę, uwielbiasz odtrącać uszka od filiżanek. (III)
czemu?	–	D.	Dlaczego odtrącasz pomoc rodzin? (IV)
czym?	–	I.	Czy musisz odtrącać głowy figurkom w parku? (III)
kogo?	–	A.	Podczas gry ciągle odtrącał przeciwnika lokciem. (I) Szedł i odtrącał kijem wiszące nad oknami sople. (III)
komu?	–	D.	Czy musisz zawsze odtrącać mnie od zabawy? (I) Odtrącali ją wszyscy mężczyźni, których poznawała. (IV)
od czego?	od	G.	Za każdym razem odtrącają mi jakąś kwotę z pensji. (II) Dlaczego pani ciągle mnie odtrąca od okienka? (I) Dlaczego odtrącasz każde uszko od garnuszków? (III)
za co?	za	A.	Księgowość odtrąca pieniądze za spóźnienia do pracy. (II)
za kogo?	za	A.	Pracodawca odtrąca za każdego pracownika składki. (II)
z czego?	z	G.	Co miesiąc odtrącają mi dużą kwotę z pensji. (II)

INNE POŁĄCZENIA

odtrącać + przysłówek

→ Odtrącać brutalnie / gwałtownie / silnie itp. (I/IV)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. oddalać kogoś • odpychać gwałtownie coś / kogoś • odsuwać kogoś
- II. odejmować od czegoś • odliczać od czegoś • potrącać z czegoś
- III. oddzielać od czegoś • odtkuliwać • utrącać
- IV. ***przenośnie***: nie akceptować czegoś • nie przyjmować czegoś • nie uznawać kogoś / czegoś
• odrzucać kogoś

337. ODWIEDZAĆ

NDK

[kto?]

- co? • gdzie? (w czym?) • kiedy? (po czym? / przed czym?) • kogo?
• podczas czego? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Lubił odwiedzać <i>wszystkie muzea</i> w mieście. (II)
gdzie?	w	L.	Polacy chętnie odwiedzają <i>włoskie miasta</i> . (II)
kiedy?	na	A.	Od tygodnia odwiedzaliśmy <i>rodzinne strony</i> . (II)
	po	L.	Odwiedzała go najczęściej <i>w pracy</i> . (I)
	przed	I.	Rodziców odwiedzam zawsze <i>na wiosnę</i> . (I)
	w	A.	Odwiedzam moją babcię <i>po obiedzie</i> . (I)
	w	L.	Lekarz odwiedza chorych <i>przed południem</i> . (I)
kogo?	–	A.	Odwiedzam ich <i>w każdą niedzielę</i> . (I)
podczas czego?	podczas	G.	Zawsze odwiedzałeś nas <i>w maju</i> . (I)
			Przyjaciele odwiedzają <i>mnie</i> w każdą sobotę. (I)
			Zwykle odwiedzam ich <i>podczas wakacji</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

odwiedzać + przysłówek

- Odwiedzać *czętnie* / *często* / *rzadko* itp. (I/II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. przebywać u kogoś • przybywać z wizytą • przychodzić • składać komuś wizytę • spotykać się z kimś • wpadać do kogoś
 II. bywać gdzieś • oglądać coś • przybywać w celu obejrzenia czegoś • przychodzić, aby coś zobaczyć • zwiedzać coś

338. ODWIEDZAĆ SIĘ

NDK

[kto?]

- kiedy?* • podczas czego? • z kim?** • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
kiedy?*	w	A.	Odwiedzamy się zwykle <i>w piątki</i> po południu.*
podczas czego?	podczas	G.	Dawniej odwiedzaliśmy się <i>podczas wakacji</i> .
z kim?**	z	I.	Odwiedzamy się <i>z sąsiadami</i> w każdą sobotę.** Kowalscy odwiedzają się <i>z Nowakami</i> prawie codziennie.**

INNE POŁĄCZENIA

odwiedzać się + przysłówek

- Odwiedzać się *czętnie* / *często* / *regularnie* itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

bywać u siebie wzajemnie • składać sobie wzajemnie wizyty • spotykać się • widywać się

* Inne przykłady – zob. hasło nr 337.

** Łączy się tylko z podmiotem w liczbie mnogiej.

339. ODWOŁYWAĆ

NDK

[kto? • co?]

- co? • do czego? • gdzie? (do czego? / w czym?) • kogo? • od czego? • od kogo?
• skąd? (z czego?) • z czego? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Odwoływał <i>wszystkie swoje zeznania</i> w prasie. (III)
do czego?	do	G.	Upadający teatr odwołuje <i>swoje przedstawienia</i> . (IV)
gdzie?	do	G.	Sekretarka często odwoływała dyrektora <i>do telefonu</i> . (I)
kogo?	w –	L. A.	Już drugi raz odwołujesz mnie <i>do sąsiadniego pokoju</i> . (I) On odwoływało swe zeznania <i>w sądzie</i> . (III)
od czego?	od	G.	W trakcie dyskusji prezes odwoływał co chwilę <i>swój zastępca</i> i szeptał mu coś do ucha. (I)
od kogo?	od	G.	Od miesiąca ministerstwo odwołuje <i>wszystkich ambasadörów</i> z tego regionu Afryki. (II)
skąd?	z / ze	G.	Ojciec jadł, a dziecko odwoływało go wciąż <i>od stołu</i> . (I)
z czego?	z / ze	G.	Bez przerwy odwoływał ją <i>od koleżanek</i> , z którymi rozmawiała o ważnych sprawach. (I)

INNE POŁĄCZENIA

odwoływać + przysłówek

→ Odwoływać ciągle / często / rzadko itp. (I–IV)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. brać kogoś na bok • prosić kogoś na chwilę • przywoływać kogoś • przyzywać kogoś • wołać kogoś • wywoływać kogoś • wzywać kogoś
 II. degradować kogoś • dymisjonować kogoś • odprawiać kogoś • odstawać kogoś • usuwać kogoś z zajmowanego stanowiska • wypowiadać komuś pracę • zwalniać kogoś
 III. ogłaszać nieprawdę / fałsz • prostować coś • składać dementy • zaprzeczać czemuś
 IV. anulować coś • unieważnić coś • wycofywać się z czegoś • zawieszać coś

340. ODWOŁYWAĆ SIĘ

NDK

[kto?]

- do czego? • do kogo? • od czego? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
do czego?	do	G.	Każdy może odwoływać się <i>do sądu</i> wyższej instancji. (I)
do kogo?	do	G.	Politycy odwoływali się <i>do patriotyzmu</i> obywateli. (II) Odwołują się <i>do sumienia</i> , a sami go nie mają. (II) Kilka osób w tej sprawie odwoływało się <i>do prezydenta</i> . (I)

339

–

340

od czego? od G.

Za każdym razem odwoływano się do rektora. (I)
 Odwoływano się do autorytetów w tej dziedzinie. (II)
 Kolejny raz odwołuję się od decyzji komisji pracy. (I)

INNE POŁĄCZENIA

odwoływać się + przysłówek

- Odwoływać się często / regularnie itp. (II)
- Odwoływać się inteligentnie / umiejętnie itp. (II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. apelować do kogoś / do czegoś o coś • prosić kogoś o coś • wnosić do czegoś zażalenie / apelację
 • zaskarzać coś / kogoś u kogoś • zwracać się do kogoś / do czegoś
 II. nawiązywać do czegoś • powoływać się na coś • zwracać się do kogoś / czegoś

341. ODWRACAĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

**czym? • do czego? • do kogo? • ku czemu?* • od czego? • od kogo?
 • za czym? • jak?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Na scenie nie można odwracać się <i>plecami</i> do widowni. (I)
do czego? do kogo?	do	G.	Na wartkiej wodzie kajak odwracał się do góry <i>dnem</i> . (II)
do czego? do kogo?	do	G.	Proszę odwracać się <i>do widowni</i> powoli. (I)
ku czemu?*	ku	D.	Ciągle odwracał się <i>do mnie</i> i szeptał mi coś do ucha. (I)
od czego?	od	G.	Dlaczego odwracasz się <i>do niego</i> plecami? (I)
od kogo?	od / ode	G.	Dlaczego ciągle odwracasz się <i>ku przeszłości</i> ? (I)
za czym?	za	I.	Ludzie odwracali się <i>od tego makabrycznego wypadku</i> . (I)
			Znajomi odwracali się <i>od nas</i> , kiedy mieliśmy kłopoty. (III)
			Pasmo nieszczęść powoli odwracało się <i>ode mnie</i> . (III)
			Czarne skiby odwracały się <i>za pługiem</i> . (II)

INNE POŁĄCZENIA

odwracać się + przysłówek

- Odwracać się leniwie / majestatycznie / powoli itp. (I/II)
- Odwrócić się od kogoś nagle / niespodziewanie.** (III)
- Odwracać się, chcąc coś zrobić.

odwracać się + im. przysł. wspóln.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. nakierowaćwać się • obracać się • przekręcać głowę • ustawać się • zwracać się
 II. obracać się • ulegać odwróceniu [tylko w 3. osobie]
 III. opuszczać kogoś • oddalać się od kogoś • odsuwać się od kogoś / od czegoś • porzucać kogoś
 • pozostawiać kogoś • unikać kogoś • zostawiać kogoś

* Rzadko w połączeniu z przyimkiem *ku*.** Tylko w połączeniu z czasownikiem dokonanym *odwrócić się*.

342. ODZNACZAĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

czym? • komu? • w czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	L.	Mój profesor odznaczał się <i>dużą wiedzą i cierpliwością</i> . (I) Polacy odznaczają się <i>męstwem i patriotyzmem</i> . (III) Przywódcy afrykańscy lubią odznaczać się <i>medałami</i> . (IV)
komu?	–	D.	Wyraźnie odznaczały się <i>tej kobiecie</i> jej nieforemne kształty ciała w zbyt obcisłych spodniach. (II)
w czym?	w	L.	On zdecydowanie odznacza się <i>w nauce polskiego</i> . (I) Wypchany portfel odznaczał się <i>w jego kieszeni</i> . (II) On odznaczał się <i>w walce ze światowym terroryzmem</i> . (III)

342

–

343

odznaczać się + przysłówek

INNE POŁĄCZENIA

- Odznaczać się *bardzo / ewidentnie / wyraźnie* itp. (II)
- Odznaczać się *często / systematycznie / zwykle* itp. (IV)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- cechować się czymś • charakteryzować się czymś • legitymować się czymś • mieć jakąś charakterystyczną cechę • odróżniać się czymś • różnić się czymś • wykazywać się czymś • wyróżniać się czymś
- odciskać się • odgnać się • uwydatniać się • zarysowywać się • zostawać po sobie ślad
- dokonywać czegoś niezwykłego • sływać z czegoś • wslawić się czymś • wybijać się w czymś a. na kogoś • zdobywać sławę / uznanie • znaczyć
- potocznie:** nagradzać się • przyznawać sobie odznaczenia

343. ODZYSKIWAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • od czego? • od kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Cieźko chorą kobietą powoli odzyskiwała <i>zdrowie</i> . Chory kotek skutecznie odzyskiwał <i>chęć do zabawy</i> . Polska z trudem odzyskiwała <i>wolność</i> .
od czego?	od	G.	Odzyskiwaliśmy <i>od banków</i> niesłusznie naliczone odsetki.
od kogo?	od	G.	Odzyskiwałem <i>od znajomych</i> pożyczone im pieniądze.

INNE POŁĄCZENIA

odzyskiwać + przysłówek

- Odzyskiwać *długo / konsekwentnie / powoli* itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- dosławać coś • odbierać coś • otrzymywać coś ponownie • powracać do czegoś • starać się mieć znowu (to, co się straciło) • wracać do stanu poprzedniego • zyskiwać coś poprzednio straconego

344. ODZYWAĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

do kogo? • gdzie? (na czym? / u czego?) • kiedy? • u kogo? • w kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
do kogo?	do	G.	Mama zawsze odzywała się <i>do mnie</i> łagodnie. (I) Odzywał się <i>do nas</i> wyłącznie z okazji świąt. (IV)
gdzie? / na czym?	na	L.	On odzywa się sensownie <i>na spotkaniach</i> z pisarzami. (I)
gdzie? / u czego?	u	G.	Co chwilę odzywał się dzwonek <i>u sąsiednich drzwi</i> . (II)
kiedy?	na	A.	Dolegliwości serca odzywają się <i>u mnie na wiosnę</i> . (III)
u kogo?	u	G.	Nasza córka najchętniej odzywała się <i>u dziadków</i> . (I) Bez przerwy odzywał się dzwonek telefonu <i>u sąsiada</i> . (II)
w kim?	w / we	L.	Czasami odzywały się <i>we mnie</i> ciągoty do alkoholu.* (III)

INNE POŁĄCZENIA

odzywać się + przysłówek

- Odzywać się *cicho / jednocześnie / łagodnie / niepochlebnie / ostro / pochlebnie / sensownie / spokojnie / wzgardliwie / zawsze* itp. (I)
- Coś / Ktoś odzywa się *ciągle / często / systematycznie* itp.* (III–IV)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. mówić • odpowiadać na pytania • przemawiać • wypowidać się • zabierać głos • zaczynać mówić
- II. być słyszalnym • brzęczeć • dźwięczeć • rozbrzmiewać • rozlegać się • stawać się słyszalnym • wydawać dźwięk [tylko w 3. osobie]
- III. **przenośnie**: nawracać • powracać • stawać się aktualnym • stawać się widocznym [o uczuciach i doznaniah – zwykle w reakcji na coś]
- IV. dawać znać o sobie • dawać znak życia • informować kogoś o czymś • kontaktować się z kimś • korespondować z kimś • pisać coś • pisywać coś • przekazywać komuś wiadomości • przesyłać komuś wiadomości • telefonować do kogoś

* Formy bezosobowe *odzywa się / odezwało się* coś lub ktoś w kimś w zn. – *w czyimś postępowaniu, zachowaniu ujawniają się właściwe jakiejś osobie cechy / przyzwyczajenia, częstokroć ukryte / nabycie*, np. *Przez całe życie była bezlitosna dla dzieci, a teraz odezwała się w niej prawdziwa matka* (zwykle w połączeniu z czasownikiem dokonanym *odezwać się*).

345. OFIAROWYWAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • komu? • na co? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Zawsze ofiarowywał mi <i>cenną biżuterię</i> . (I) Wierzący ofiarowywali Bogom <i>najcenniejsze dary</i> . (II)

komu?	–	D.	Za każdym razem ofiarowywał mi swoją miłość. (III) Od lat ofiarowuję mamie to, co ona najbardziej lubi. (I) Wszystkie msze ofiarowywano Bogu. (II)
na co?	na	A.	Ludzie ofiarowują pieniądze na cele dobroczynne. (I/III)

INNE POŁĄCZENIA*ofiarowywać* + przysłówek

→ Ofiarowywać coś czasami / często / rzadko itp. (I–III)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. darować coś komuś • dawać coś komuś • obdarowywać kogoś czymś • obdarzać kogoś czymś
• oddawać coś komuś • przekazywać coś komuś • przeznaczać coś dla kogoś
- II. składać ofiarę z czegoś • składać coś w ofierze • poświęcać coś komuś
- III. deklarować gotowość do czegoś • oferować coś • ofiarowywać się • powierzać coś komuś
• proponować coś komuś • zapewniać coś komuś • zgłaszać chęć czegoś

346. OGARNIAĆ

NDK

[któ? • co?]

co? • czym? • kogo?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Ogarniał dłońmi <i>rozkwitnięte pąki</i> nieznanego mu kwiatu. (I) Ogarniał okiem <i>każdy ruch</i> obserwowanych częsteczek. (II) Ogarniał spojrzeniem <i>całe swoje gospodarstwo</i> . (II) Z trudem ogarniała <i>całą tę sytuację</i> . (IV) Ogień ogarniał coraz to <i>większe polacie lasu</i> . (V) Od tygodnia powódź ogarnia <i>lewobrzeżną część miasta</i> . (V) Ciemności ogarniają <i>świat</i> . (V)
czym?	–	I.	W pośpiechu ogarniąła <i>nieuzesane włosy</i> . * (VII) Lubił ogarniać mnie <i>swymi męskimi ramionami</i> . (I) Za każdym razem ogarniał ją <i>wzrokiem</i> . (II) Ogarniam <i>rozumem</i> tylko to, co jest logiczne. (IV)
kogo?	–	A.	Zawsze ogarniał ją <i>swymi silnymi ramionami</i> . (I) Artystka ogarniała spojrzeniem <i>wszystkich widzów</i> . (II) Powoli ogarniała <i>nas ciemność</i> ze wszystkich stron. (III) Po zachodzie słońca ogarniał <i>nas coraz większy mrok</i> . (III) Od kilku minut zaczęła ogarniać <i>nas mgla</i> . (V/VI) Z dnia na dzień ogarniał <i>mnie</i> coraz większy strach. (VI)

INNE POŁĄCZENIA*czasownik + ogarniać*

→ Móc / Nie móc ogarnąć czegoś. **

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. brać rękami / rękoma coś / kogoś • obejmować ramieniem / ramionami kogoś • opasywać kogoś czymś • otaczać coś / kogoś czymś • przygarniać kogoś do siebie • przytulać coś / kogoś • ściskać coś / kogoś • ujmować kogoś w ramiona

- II. obejmować coś wzrokiem • rozglądać się • patrzeć na kogoś / na coś
 III. otaczać ze wszystkich stron • obejmować • roztaczać się
 IV. obejmować coś myślami • orientować się • pojmować coś • poznawać coś • rozumieć istotę rzeczy • starać się rozumieć coś • uprzytomniać sobie coś • uświadadamiać sobie coś • zdawać sobie sprawę z czegoś
 V. napływać zewsząd • opanowywać coś • osłaniać coś ze wszystkich stron • otaczać coś
 • rozchodzić się po czymś • rozlewać się • rozprzestrzeniać się • rozszerzać się na coś / na kogoś • spowijać coś • zajmować jakiś obszar / przestrzeń [tylko w 3. osobie]
 VI. obejmować kogoś / coś • opanowywać kogoś • podlegać czemuś • przejmować • przenikać
 • przepajać coś • przepelnić coś • rozpierać • rozsadzać [o uczuciach / doznaniach / nastrojach itp.; tylko w 3. osobie]
 VII. **potocznie:** doprowadzać coś do ładu / porządku • oczyszczać coś • porządkować coś • sprzątać coś • uprzątać coś

* Dla znaczenia VII – zwykle w połączeniu z czasownikiem dokonanym *ogarnąć*.

** Tylko w połączeniu z czasownikiem dokonanym *ogarnąć*.

347. OGŁĄDAĆ

NDK

[kto?]

co? • gdzie? (na czym? / w czym?) • kogo? • przez co?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Codziennie oglądam francuską telewizję. (I) Wieczorami oglądam albumy z okresu młodości. (I) Młodzież chętnie ogląda wystawy malarstwa polskiego. (I) Oglądalibyśmy kolejne miasta i miasteczka Portugalii. (I)
gdzie?	na	L.	Oglądalibyśmy na paradzie wojskowej wspaniałe pokazy. (I)
kogo?	w –	L. A.	Oglądalibyśmy w Teatrze Starym znakomitą sztukę. (I) Często oglądalem tę aktorkę w serialach. (II) Mieliśmy okazję oglądać doborowe towarzystwo. (II) Wreszcie oglądamy tak znakomitego gościa w naszych skromnych progach. (II) Chciałbym oglądać moją przyszłą żonę zawsze wesołą. (II)
przez co?	przez	A.	Lekarz długo i skrupulatnie oglądał chorego. (III) Oglądał przez lornetkę zachowanie zwierząt w lesie. (I)

INNE POŁĄCZENIA

–

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. lustrować coś • patrzeć / patrzyć uważnie na coś • poznawać coś • przyglądać się czemuś
 • przypatrywać się czemuś • wpatrywać się w coś • zapoznawać się z czymś
 II. patrzeć / patrzyć na kogoś • widzieć kogoś
 III. badać kogoś • egzaminować kogoś

348. OGŁĄDAĆ SIĘ

NDK

[któ?]

na co? • na kogo? • w czym? • za czym? • za kim?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
na co?	na	A.	Wychodząc, zawsze oglądał się <i>na tę piękną posiadłość</i> . (II)
na kogo?	na	A.	Oglądała się zawsze <i>na rady</i> koleżanek. (III)
w czym?	w	L.	Przez całe życie oglądał się wyłącznie <i>na innych</i> . (III)
za czym?	za	I.	Kiedy pojawił się jakikolwiek problem wychowawczy, mąż zawsze oglądał się <i>na żonę</i> . (III)
za kim?	za	I.	Co chwilę oglądała się <i>w lustrze</i> . (I)
			Bez przerwy oglądał się <i>za nadjeżdżającymi samochodami</i> , jakby w obawie przed nieuchronnym wypadkiem. (II)
			Już od roku oglądam się <i>za dobrze płatną pracą</i> . (IV)
			Lubi oglądać się <i>za młodymi dziewczynami</i> . (II)
			Od miesięcy oglądamy się <i>za dobrym informatykiem</i> . (IV)

348
–
349

INNE POŁĄCZENIA

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. patrzeć / patrzyć na siebie • przyglądać się sobie • spoglądać w tył / na bok • wpatrywać się w siebie
- II. patrzeć / patrzyć w różne strony za kimś / za czymś • rozglądać się • rzucać spojrzenie na kogoś / na coś • spoglądać za kimś
- III. **potocznie**: liczyć na kogoś / na coś • pragnąć czegoś • spodziewać się czegoś po kimś
- IV. **potocznie**: poszukiwać czegoś / kogoś • szukać czegoś / kogoś • upatrywać kogoś / czegoś

349. OGŁASZAĆ

NDK

[któ? • co?]

co? • czemu? • czym? • kim? • komu? • przez co? • w czym? • za kogo?*/**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Copewien czas ogłaszał <i>przetarg</i> na budowę mostu. (I)
czemu?	–	D.	Często ogłaszał <i>rewelacyjne artykuły</i> w prasie. (II)
czym?	–	I.	Ogłasza całemu <i>miasťu</i> , że jej mąż wyjeżdża za granicę. (I)
kim?	–	I.	Ogłoszono <i>drukiem</i> ważniejsze decyzje zarządu. (II)
komu?	–	D.	Kolejnego przywódcę plemienia ogłoszono <i>królem</i> .* (III)
			Ogłaszała <i>wszystkim</i> o swoim nieszczęściu. (I)

przez co? w czym?	przez w	A. L.	Ogłaszano <i>przez megafony</i> ważne informacje. (I) Ważniejsze decyzje rady miasta ogłaszano <i>w prasie</i> . (II)
za kogo?*/**	za	A.	Ogłaszano go wszem i wobec <i>za zdajcę</i> narodu.*/** (III)

INNE POŁĄCZENIA

ogłaszać + że

→ Ogłaszano, że coś się dzieje, coś się stało itp. (I/II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. anonsować coś komuś • informować kogoś o czymś • komunikować coś komuś • obwieszczać coś komuś / o czymś • oznajmować coś komuś • podawać komuś informacje • powiadamiać ogólnie • propagować coś • rozpowszechniać coś • upowszechniać coś • zapowiadać coś II. drukować coś • publikować coś • umieszczać coś gdzieś • wydawać coś III. mianować kogoś • obwoływać kogoś kimś

* Częściej w połączeniu z czasownikiem dokonanym *ogłosić*.

** Ogłaszać kogoś za kogoś – przestarzałe.

350. OGRANICZAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czym? • kogo? • w czym? • jak?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Z roku na rok ograniczali <i>pola uprawne</i> nowymi domami oraz zabudowaniami gospodarczymi. (II) Zasieki ograniczają <i>tereny wojskowe</i> . (I)
czym? kogo?	–	I.	Obrzymie góry ograniczały <i>dostęp</i> do morza. (I) Rządy totalitarne ograniczają <i>wolność osobistą</i> . (II)
w czym?	w	A. L.	Ograniczał <i>dostęp</i> do posiadłości <i>kolejnym murem</i> . (I) Obowiązki rodzinne ograniczały <i>ją</i> w robieniu <i>kariery</i> . (II) Życie rodzinne ograniczało mnie <i>w robieniu</i> kariery. (II) Reżim totalitarny ogranicza ludzi <i>w wolności słowa</i> . (II) Zarząd spółki ograniczał ciągle dyrekcję <i>w wydatkach</i> . (II)

INNE POŁĄCZENIA

ograniczać + przysłówka

→ Ograniczać *ciągle* / *często* / *systematycznie* itp. (I/II)**NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

- I. obejmować coś czymś • obramowywać coś • odgradzać coś od czegoś • ogradać coś • okalać coś • okrajać coś • opisywać coś • otaczać granicą jakąś przestrzeń • ujmować coś w granice • ustanawiać granicę czegoś • wyznaczać granice czegoś • zamknić w pewnych granicach • zawierać coś w czymś
- II. czynić coś mniejszym • limitować coś • minimalizować coś • obcinać coś • redukować ilość / liczbę czegoś • uszczuplać coś / o ileś • zmniejszać objętość czegoś

351. OKAŻYWAĆ

NDK

[kto?]

co? • komu?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	W czasie stanu wyjątkowego obywatele musieli okazywać na ulicy <i>dowody osobiste</i> lub <i>przepustki</i> . (I) Rodzice okazywali dzieciom <i>brak zainteresowania</i> ich postępami w nauce. (II)
komu?	–	D.	Podróżni muszą okazywać <i>celnikom</i> swoje paszporty. (I) Dyrektor często okazywał <i>poduładnym</i> swoją pogardę. (II)

INNE POŁĄCZENIA

351

–

352

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. legitymować się czymś • pokazywać coś • przedkładać coś • przedstawiać coś • uwidaczniać coś
II. afiszować się czymś • dawać wyraz / dowód czegoś • demonstrować coś • manifestować coś
• objawiać coś • przejawiać coś • ukazywać coś • użewnetrniać coś • wyrażać coś • zdradzać coś • zdradzać się z czymś

352. OKAŻYWAĆ SIĘ*

NDK

[kto? • co?]

czym?* • kim?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Przepraszam pana, ale dzisiaj już trzeci raz okazuję się <i>paszportem</i> na tym samym przejściu granicznym.* (II)
kim?	–	I.	Podczas tegorocznych igrzysk Polacy okazywali się nierzadko <i>mistrzami</i> w wielu dyscyplinach sportowych. (I) Zawsze okazywał się <i>pomocnym kolegą</i> . (I) Jeden po drugim okazywali się <i>wyjątkowymi głupcami</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

okazywać się + stopień wyższy
przym. + niż

- Coś / Ktoś *okazuje się bardziej obiektywne(-y) niż...* (I)
→ Coś / Ktoś *okazuje się bardziej obiektywne(-y) niż...*** (I)
→ *Okazuje się*, że np. ktoś ma rację / nie ma racji itp. (I)
→ *Okazuje się*, że pada śnieg / deszcz itp. (I)
→ *Okazało się*, że ona jest już zdrowa itp.** (I)
→ *Okazało się*, że ten mężczyzna był jej ojcem.*** (I)

okazywać się + że

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. dawać dowody czegoś • dawać się poznać jako ktoś • objawiać się jako ktoś / jako coś
 • prezentować się jako ktoś • stawać się • stawać się wiadomym • ujawniać coś • wykazywać się czymś
 II. **rzadko:** przedkładać komuś dokument tożsamości

* Czasowników *okazywać się / okazać się* nie powinno się łączyć z bezokolicznikiem *być*, podobnie jak czasowników *zdawać się, wydawać się*. W zdaniu: *Ktoś okazuje się być mistrzem / specjalistą / fachowcem* bezokolicznik *być* możemy pominąć. Tego rodzaju połączenia są używane w polszczyźnie bardzo rzadko. Równie rzadkie są połączenia z narzędzikiem typu: *okazywać się paszportem*.

** Zwykle w połączeniu z czasownikiem dokonanym *okazać się*.

*** Tylko w połączeniu z czasownikiem dokonanym *okazać się*.

353. OKRADAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • gdzie? (na czym? / w czym?) • kogo? • z czego? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Złodzieje okradali najczęściej <i>wille</i> nowobogackich.
gdzie?	na / w	L.	Okradali podróżnych <i>na dworcach i w pociągach</i> .
kogo?	–	A.	Zawsze okradali <i>mojego sąsiada</i> podczas wakacji.
z czego?	z / ze	G.	Okradali biura <i>ze sprzętu elektronicznego</i> .

INNE POŁĄCZENIA

okradąć + przysłówek
 czasownik + *okradąć*

- Okradąć często / sporadycznie / systematycznie itp.
- *Pozwolić / Nie pozwolić się okradąć.*

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

grabić kogoś / coś • kraść coś komuś • ogolacać kogoś / coś z czegoś • pładrować coś • pozbawiać kogoś czegoś • przywłaszczać sobie coś • sięgać po cudze • wynosić coś • zabierać coś komuś • zagarniać coś komuś / czemuś

354. OKREŚLAC

NDK

[kto? • co?]

co? • czym? • kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Ten list najlepiej określa ich <i>aktualną sytuację rodzinną</i> . (I) Określano <i>skład</i> minerałów za pomocą nowych metod. (II) Specjalne oznakowania określają <i>granice państwa</i> . (II) Dawniej klepsydry określały <i>czas</i> . (II)
czym?	–	I.	Ten polityk określał precyzyjnie <i>swoje stanowisko</i> . (II) Konstytucja określa <i>prawa i obowiązki</i> obywateli. (II) Określali precyzyjnie <i>znaczenia symboli</i> . (III) Określają zawsze <i>tymi samymi epitetami</i> . (I)
kogo?	–	A.	Określano go zawsze jednym słowem: <i>karierowicz</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

- określać + przysłówek → Określać jasno / precyzyjnie / słownikowo itp. (II)
 określić + przysłówek w stopniu wyższym → Określać coś bliżej / precyzyjniej / jaśniej itp. (I–III)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. formułować coś • nazywać kogoś / coś • opisywać coś • precyzować coś • stwierdzać coś
 • używać słów do wyrażenia czegoś • wypowiadać coś • wyrażać coś słowami
 II. charakteryzować coś • definiować coś • formułować coś • konkretyzować coś • oznaczać coś
 • podawać cechy charakterystyczne czegoś • pokazywać coś • precyzować coś • regulować coś
 • szacować coś • ustalać coś • uściąść coś • wskazywać na coś • wydzielać coś • wyjaśniać coś
 • wymieniać coś • wyznaczać coś
 III. definiować coś • objaśniać coś • podawać znaczenie czegoś • wyjaśniać coś

355. OMAWIĄĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • gdzie? (na czym?) • w czym? • z kim? • jak?

354

–

356

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	W tej serii autorzy omawiają <i>najważniejsze wydarzenia polityczne</i> XX wieku.
gdzie? / na czym?	na	L.	Wszystkie problemy wychowawcze omawiano <i>na posiedzeniach</i> zespołu pedagogicznego.
w czym? z kim?	w z / ze	L. I.	Ten problem omawiano <i>w wielu publikacjach</i> . Od tygodnia rząd omawia <i>ze strajkującymi</i> warunki podpisania porozumienia.

INNE POŁĄCZENIA

omawiać + przysłówek

→ Omawiać / omówić coś *pobieżnie / szczegółowo* itp.

czasownik + omawiać

→ Omawiać / Omówić coś *ogólnie*.*→ Trzeba / Należy coś *omawiać / omówić*.**

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- analizować coś • dyskutować o czymś • komentować coś • rozpatrywać coś • rozważać coś
 • wypowiadać jakieś sądy

* W znaczeniu *powiedzieć coś w sposób pośredni, nie wprost*.** Częściej w połączeniu z czasownikiem dokonanym *omówić*.

356. OPADAĆ

NDK

[kto? • co?]

czym? • gdzie? (na co? / na czym? / w czym?) • kogo? • komu?
 • skąd? (z czego?) • z kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Krzewy winorośli opadają <i>tarasami</i> ku jezioru. (I/II)

gdzie?	na	A.	Niektóre zanieczyszczenia opadają <i>na dno</i> rzeki. (I) Poranna mgła powoli opadała <i>na ziemię</i> . (I) Po ciężkim dniu pracy ojciec zawsze opadał <i>na fotel</i> . (I) Po zakończeniu pracy pył zaczął opadać <i>na podłogę</i> . (I) Ciało chorego ciągle opadało z łóżka <i>na podłogę</i> . (I/VI)
	na	L.	Opuchlizna opadała <i>na twarzy</i> chorego. (II)
	w	L.	Oklaski powoli opadały <i>na widowni</i> . (III) Tutaj teren łagodnie opada <i>w kierunku północnym</i> . (II) Woda opadała dość szybko <i>w przepiętnionych korytach</i> rzek. (II) Po północy opadały krzyki i hałyasy <i>w pobliskim pubie</i> . (III) Halny zaczął opadać <i>w dolinach</i> . (III)
kogo?	–	A.	Podczas spacerów opadały <i>mięsie</i> pszczoly i osy. (IV)
komu?	–	D.	Coraz intensywniej opadały <i>go</i> samobójcze myśli. (IV) Był tak chory, iż ręce opadały <i>mu</i> z fotela. (I/VI) Piękne pukle włosów opadały <i>tej kobiecie</i> na ramiona. (VI)
skąd? / z czego?	z	G.	W tym roku liście zaczęły wcześnie opadać <i>z drzew</i> . (I) Podczas drzemki ręce opadały mu ciągle <i>z fotela</i> . (I/VI)
z kogo?	z / ze	G.	Woda systematycznie opadała <i>z zalanych terenów</i> . (II) Strach powoli opadał <i>ze wszystkich podejrzanych</i> . (III/V) Powoli opadał <i>z niego</i> gniew. (III/V)

INNE POŁĄCZENIA*opadać* + przysłówek

- Opadać *pomału* / *przedwcześnie* / *wcześniej* itp. (I-II)
- Coś opada *nagle* / *stopniowo* itp. (III)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. lecieć z góry na dół • obsuwać się • odrywać się • osuwać się • przemieszczać się z góry na dół
• spadać • zesuwać się • zlatywać • zsuwać się
- II. obniżać się • przyjmować niższe położenie • zmieniać położenie • zmniejszać się • zniżać się;
również: klesnąć • tchnąć [tylko w 3. osobie]
- III. cichnąć • maleć • słabnąć • tracić na intensywności / wyrazistości / sile • zmniejszać się [tylko w 3. osobie]
- IV. atakować kogoś • napadać na kogoś • osacać kogoś • otaczać kogoś
- V. zanikać • znikać [o stanach emocjonalnych / psychicznych itp.; tylko w 3. osobie]
- VI. sięgać do pewnego miejsca • zwisać

357. OPALAĆ SIĘ

NDK

[kto?]

- do kiedy? • gdzie? (na czym? / nad czym? / w czym?) • kiedy?* • od kiedy?
• z kim? • jak?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
do kiedy? gdzie?	do	G.	Dzisiaj opalam się tylko <i>do godziny czternastej</i> .
	na	L.	Uwielbiam opalać się <i>na plażach Lazurowego Wybrzeża</i> .
kiedy?* od kiedy? z kim?	nad	I.	Najszyciej opalam się <i>na plecach i na szyi</i> .
	w	L.	Najszyciej opalam się <i>nad morzem</i> .
	–	–	Bardzo szybko opalamy się <i>w wysokich górach</i> .
	od	G.	<i>zob. połączenia załączone poniżej</i>
	z	I.	Zawsze opalam się <i>od drugiej</i> po południu.
			Uwielbiam się opalać <i>z moimi przyjaciółmi</i> .

INNE POŁĄCZENIA

opalać się + przysłówek

- Opalać się *mocno / pięknie / regularnie / szybko* itp.
- Opalać się *na czekoladę / na czerwono / na różowo* itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

leżeć na słońcu • poddawać skórę działaniu promieni słonecznych

* Kiedy? – opalać się wiosną / na wiosnę • opalać się jesienią / w jesieni / na jesieni / • opalać się latem / w lecie • opalać się przed południem / w południe / po południu itp.

358. OPANOWYWAĆ*

NDK

[kto?]

co? • czym? • kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Stopniowo opanowywali kolejne miasta Europy. (I) Strażacy opanowują pożar lasów od kilku dni. (II)
czym? kogo?	–	I.	Z trudem opanowywał swój gniew. (II) Z trudem opanowywała skomplikowane frazy podczas lekcji gry na fortepianie. (III)
	–	A.	Agresorzy opanowywali słabsze kraje silą. (I) Opanowywała mnie coraz większa rozpacza. (IV) Opanowywała każdego mężczyznę. (II) Z wysiłkiem opanowywaliśmy tych chuliganów. (II)

INNE POŁĄCZENIA

opanowywać + przysłówek

- Opanowywać coś *metodycznie / planowo* itp. (I/II)
- Opanowywać chętnie / sprawnie / szybko itp.* (III)
- Chcieć coś opanowywać / Nie chcieć czegos opanowywać.** (III)
- Móc coś opanowywać / opanować.** (III)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. anektować coś • brać coś silą • ciemiężyć coś • kolonizować coś • pacyfikować coś • podbijać coś • zabierać coś komuś • zagarniać coś komuś • zajmować coś silą • zdobywać coś

- II. hamować coś • panować nad kimś / nad czymś • podporządkowywać kogoś / coś • poskramiać kogoś / coś • powściągać kogoś / coś od czegoś • przyprowadzać kogoś do porządku • radzić sobie z kimś / z czymś • jakoś • tłumić coś • ujarzmić kogoś / coś • zdobywać kogoś / coś
 III. obznajamiać się z czymś • osiągać jakąś sprawność • posiadać wiedzę • poznawać coś • przyswajać sobie coś • uczyć się czegoś • wyuczać się czegoś
 IV. ogarniać kogoś • przejmować kogoś • przenikać kogoś • wypełniać kogoś [zwykle o stanach fizycznych lub psychicznych]

* W znaczeniu III zwykle w połączeniu z czasownikiem dokonanym *opanować*, np.: *opanować grę na fortepianie* / *opanować jakiś język obcy* / *opanować grę w szachy* / *opanować obsługę czegoś* / *opanować jakiś zawód / fach* itp.

** Częściej w użyciu czasownik dokonany *opanować*.

359. OPANOWYWAĆ SIĘ*

NDK

[kto?]

czym? • przed czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Już po raz drugi opanowywał się jedynie <i>wysiłkiem</i> woli.**
przed czym?	przed	I.	Podczas każdej rozmowy z tym człowiekiem z olbrzymim trudem opanowywałem się <i>przed wybuchem</i> złości.

INNE POŁĄCZENIA

opanowywać się + przysłówek
 czasownik + *opanowywać się*

- Opanowywać się / Opanować się *szynko*.**
- Mów / Nie mów się *opanowywać* / *opanować*.**
- Potrafić / Nie potrafić się *opanowywać* / *opanować*.**

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

hamować się • panować nad sobą • powściągać swoje wzburzenie • powstrzymywać się od czegoś • przytomnieć • tłumić coś • trzeźwieć • uspokajać się • zapanowywać nad sobą

* Częściej w użyciu czasownik dokonany *opanować się*.

** Zwykle w połączeniu z czasownikiem dokonanym *opanować się*.

360. OPIEKOWAĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

czym? • kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Troskliwie opiekowaliśmy się <i>chorymi zwierzętami</i> . (I) Kto opiekuje się <i>twoim mieszkaniem</i> podczas wakacji? (I)

kim?	–	I.	Z olbrzymim oddaniem opiekowałem się chorą babią. (I) Najstarsza córka opiekowała się rodzeństwem. (I/II) Doświadczeni pedagogodzy opiekowali się sierotami. (II)
------	---	----	---

INNE POŁĄCZENIA

opiekować się + przysłówek

→ Opiekować się *bacznie / niedostatecznie / odpowiednio / szczególnie / szczerliwie / zadowalająco* itp. (I-II)**NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

- I. czuwać nad kimś / nad czymś • dawać baczenie na kogoś / na coś • dbać o kogoś / o coś
 • dogadzać komuś / czemuś • doglądać kogoś / coś • dopatrywać kogoś / czegoś • holubić kogoś • kłopotać się o kogoś • mieć baczenie / nadzór / pieczę nad kimś / nad czymś
 • nadzorować coś • niaścić kogoś • obsługiwać kogoś • otaczać troską kogoś / coś • piastować kogoś; *przen.* coś • pielęgnować kogoś / coś • przejawiać opiekę nad kimś / nad czymś • roztaczać opiekę nad kimś / nad czymś • sprawować opiekę nad kimś / nad czymś • strzec kogoś / coś • troszczyć się o kogoś / o coś • zajmować się kimś / czymś
- II. kształcić kogoś • pracować nad kimś • rozwijać kogoś • wychowywać kogoś

361. OPIERAĆ SIĘ

NDK

[któ? • co?]

czemu? • czym? • komu? • na czym? • na kim? • o co? • o kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czemu?	–	D.	Dlaczego opierasz się <i>dobrym radom</i> przyjaciół? (III) Zawsze opierasz się <i>moim prośbom</i> . (III)
czym? komu? na czym?	– – na	I. D. L.	Długo opierał się <i>drzemce</i> , aż w końcu usnął. (III) Opierali się <i>plecami</i> o mur domu i czekali. (I) Dlaczego ciągle opierasz się <i>jej</i> ? (III) Szli opierając się <i>na góralskich ciupagach</i> . (I) Jego zeznania opierały się <i>na plotkach</i> . (II) Opierali nogi <i>na fotelach</i> , aby odpocząć. (II) W dyskusjach opieraliśmy się <i>na autorytecie</i> profesora. (II) Wspaniałe krużganki opierały się <i>na dębowych palach</i> . (II)
na kim?	na	L.	Mógł iść, bowiem opierał się <i>na mnie</i> . (I) Zawsze mogę się opierać <i>na członkach</i> mojej rodziny.* (II) Premier zawsze opierał się <i>na ludziach</i> z jego partii. (II)
o co? o kogo?	o o	A. A.	Kiedy czułem się źle, opierałem się <i>o ścianę</i> . (I) Ilekroć szliśmy razem, zawsze opierała się <i>o mnie</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

opierać się + przysłówki

→ Opierać się *ciągle / systematycznie / zawsze* itp. (I-III)czasownik + *oprzeć się*→ *Myć się / Nie móc się oprzeć na kimś.** (II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. korzystać z podpory • podpierać się • spoczywać • utrzymywać pozycję pionową • wspierać się na kimś
II. bazować na czymś • brać coś / kogoś za podstawę • korzystać z czegoś pomocy • odwoływać się do kogoś / do czegoś • polegać na kimś • posługiwać się czymś • traktować coś jako źródło • ufać komuś • uzasadniać coś czymś • wykorzystywać coś jako podstawę / podporę itp.
III. manifestować opór wobec czegoś • powstrzymywać się od czegoś • przeciwstawić się czemuś • sprzeciwiać się czemuś • zaparowywać nad czymś

* W tym znaczeniu zwykle w połączeniu z czasownikiem dokonanym *oprzeć się*.

362. OPINIOWAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	-	A.	Rada pedagogiczna opiniowała <i>wnioski stypendialne</i> . Rada Nadzorcza opiniuje <i>prosby</i> swych pracowników. Opiniują każdą publikację przeznaczoną do druku.

INNE POŁĄCZENIA

opiniować + przysłówek

→ Opiniować *rzetelnie / sprawnie / szybko* itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

dawać opinię o czymś • oceniać coś • orzekać o czymś • osądzać coś • recenzować coś • sądzić, że • wartościować coś • wydawać opinię / sąd o czymś

363. OPISYWAĆ

NDK

[kto?]

co? • czym? • kogo? • komu? • w czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	-	A.	Ten pisarz wiernie opisywał <i>biedę</i> polskiej wsi. (I) W lokalnej prasie opisywali <i>przebieg</i> wyborów. (I) Precyzyjnie opisywano wszystkie <i>ryciny</i> . (II) Uczniowie opisywali <i>okręgi</i> na figurze geometrycznej. (III)
czym?	-	I.	Chodził do dlużników i opisywał ich <i>dobytek</i> . (IV)
kogo?	-	A.	Opisywał życie wsi zarówno <i>prozą</i> , jak i <i>wierszem</i> . (I) Opisywali go we wszystkich brukowych tygodnikach. (V)
komu?	-	D.	Opisywała <i>swojej przyjaciółce</i> wrażenia z podróży. (I)
w czym?	w	L.	Dziennikarze opisują wydarzenia w <i>gazetach</i> . (I) Zawsze opisywał w <i>listach</i> swoje przeżycia. (I)

INNE POŁĄCZENIA

opisywać + przysłówek

→ Opisywać *barwnie / pięknie / plastycznie / rozwlekle / szczegółowo / wiernie / zwierzęle* itp. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. charakteryzować coś • kreślić czyjąś sylwetkę • mówić lub pisać o kimś / o czymś • nakreślać coś
 • obrazować coś • odmawiać coś • odtwarzanie coś • opowiadać coś • przedstawiać coś
 • relacjonować coś

II. komentować coś • opatrywać coś czymś • podpisywać coś i objaśniać

III. wykreślać coś

IV. **prawniczy**: dokonywać spisu • rejestrować coś • spisywać coś • wykazywać coś

V. oczerńiać • przedstawiać kogoś / coś w niekorzystnym świetle

364. OPŁACAĆ

NDK

[kto?]

co? • czym? • kogo? • komu? • jak?

363

365

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Co miesiąc opłacamy <i>wszystkie rachunki</i> za firmę. (I) Często ludzie opłacają <i>lekkomyślność</i> zdrowiem.* (II)
czym?	–	I.	Wieloletnią walkę o lepsze stanowisko opłacał teraz <i>zaawansowaną nerwicą</i> .* (II) Chwilowe przyjemności opłacali <i>śmiertelną chorobą</i> .* (II)
kogo?	–	A.	Opłacała <i>prywatnego detektywa</i> , który śledził jej męża. (I)
komu?	–	D.	Corocznie opłacaliśmy <i>dzieciom</i> kursy za granicą. (I)

INNE POŁĄCZENIA

opłacać + przysłówka

→ Oplacać / Opłacić *drogo / gorzko / słono*.* (II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. dawać zapłatę za coś • płacić za coś komuś • pokrywać koszty czegoś • regulować należność
 • splacać coś • uiszczać opłaty • wynagradzać kogoś za coś • wypłacać komuś (pieniądze) za coś
 II. odczuwać skutki czegoś • ponosić konsekwencje • przepłacać coś czymś

* W znaczeniu II zwykle w połączeniu z czasownikiem dokonanym *opłacić*.

365. OPowiADAĆ

NDK

[kto?]

co? • komu? • o czym? • o kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Moja koleżanka świetnie opowiadała <i>dowcipy</i> . Lubiła opowiadać <i>bajki</i> swojemu dziecku.
komu?	–	D.	Czasami opowiadała <i>swojemu synowi</i> coś z przeszłości. Umiał opowiadać o <i>morskich podróżach</i> .
o czym?	o	L.	Uwielbiała opowiadać o <i>swoich dzieciach</i> .
o kim?	o	L.	

INNE POŁĄCZENIA

opowiadać + przysłówek

- Opowiadać *barwnie* / *często* / *drobiazgowo* / *interesująco* / *obrazowo* / *pokrótko* / *rozwlekle* / *sugestywnie* itp.

opowiadać – bez dopełnienia

- Ktoś *znakomicie* / *świętnie opowiada*.*

opowiadać + że

- Ktoś *opowiadał*, że np. coś się stało / coś robił itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

charakteryzować coś • gawędzić o kimś / o czymś • komentować coś • komunikować coś komuś

- mówić lub pisać, co się dzieje / co się zdarzyło / co się stało itp. • obwieszczać coś komuś
- omawiać coś • opisywać coś • powiadomić kogoś o czymś • powtarzać coś • prezentować coś
- przedstawiać coś słowami • referować coś • relacjonować coś • streszczać coś • zdawać sprawę z czegoś

* W znaczeniu: *ktoś jest znakomitym / dobrym gawędziarzem*.**366. OPowiADAĆ SIĘ**

NDK

[kto? • co?]

komu? • przy czym? • przy kim?* • za czym? • za kim?*

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
komu?	–	D.	Dzieci musiały się opowiadać <i>ojcu</i> ze wszystkiego. (II)
przy czym?	przy	L.	Chociaż był już dorosłym chłopcem, musiał się opowiadać <i>przy okazji</i> każdego wyjścia wieczorem z domu. (II)
przy kim?*	przy	L.	Nawet zagorzali przeciwnicy opowiadają się <i>przy tym znakomitym szefie</i> .* (I)
za czym?	za	I.	Niektoře państwa opowiadają się <i>za eskalacją</i> zbrojeń. (I)
za kim?*	za	I.	Kolejne ugrupowania partyjne opowiadaly się <i>za szybkim podpisaniem</i> ustawy o szkolnictwie. (I) Cała załoga opowiada się <i>za tym dyrektorem</i> .* (I)

INNE POŁĄCZENIA

—

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. brać czyjaś stronę • być za kimś / za czymś • dokonywać wyboru • mieć względy dla kogoś
• okazywać komuś poparcie • oświadczyc coś • popierać kogoś / coś • sprzyjać komuś • stawać po czymyś stronie / po stronie czegoś • udzielać komuś poparcia • wspierać kogoś
II. anonosować coś • informować kogoś o czymś • oznajmicać coś komuś • powiadomić kogoś o czymś • uprzedzać kogoś; również: poddawać się kontroli • tłumaczyć się przed kimś

* Opowiadać się przy kim? / za kim? – połączenia alternatywne: *opowiadać się przy znakomitym szefie* (przy + L.) albo *opowiadać się za znakomitym szefem* (za + I.).

367. OPÓŹNIAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Złe pogoda opóźnia <i>ukończenie</i> budowy nowego mostu. Dlaczego ona zawsze opóźnia <i> swój przyjazd</i> na święta? Dlaczego redakcja opóźnia <i>ukazanie się</i> tego artykułu? Przymrozki opóźniają skutecznie <i>wegetację</i> roślin.

INNE POŁĄCZENIA

opóźniać + przysłówek

→ Opóźniać *często / skutecznie / systematycznie* itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

działać hamującо на coś • hamować coś • odkładać coś • odracać coś • odwlekać coś • powodować opóźnienie czegoś • powstrzymywać coś • przekladać coś • przesuwać coś • przetrzymywać coś • spowalniać coś • zmniejszać coś • zwalniać coś

368. OPRAWCOWYWAĆ

NDK

[kto?]

co? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Już drugi miesiąc opracowuję <i>trasę</i> tej podróży. Opracowywał od dawna <i>plan</i> zbrodni doskonalej. Od lat opracowywał <i>staropolskie teksty</i> do antologii. Specjalści opracowywali <i>trasy</i> wycieczek po Tatrach.

INNE POŁĄCZENIA

opracowywać + przysłówek

→ Opracowywać coś *dobrze / dokładnie / naukowo / ponownie / szczegółowo / znakomicie* itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

analizować coś • przygotowywać coś • tworzyć coś • wykonywać coś • zajmować się czymś szczegółowo • zgłębiać jakiś problem

369. OPUSZCZAĆ

NDK

[kto?]

co? • do ilu? • ile? / o ile? • kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Rano opuszczały <i>wszystkie zwodzone mosty</i> . (I) Kilka razy opuszczała <i>lampę</i> , aby lepiej widzieć. (I) Kiedy on wchodził, ja opuszczałem <i>pokój</i> . (II) Ludzie powoli opuszczali <i>salę</i> obrad. (II) Przepisując tekst, zawsze opuszczała <i>ważne słowa</i> . (III) Świadomie opuszczałem <i>pierwsze strony</i> tej gazety. (III)

do ilu?	do	G.	Ten uczeń opuszczał prawie każdą lekcję matematyki. (IV)
ile? / o ile?	- / o	A.	W tej hurtowni opuszczano jedynie do dziesięciu złotych za tonę kupionego zboża.* (I a)
kogo?	-	A.	Opuszczali pięć / o pięć groszy na każdym kilogramie. (Ia) Sprzedawcy opuszczali o dwa złote na każdym kilogramie / za każdy kilogram kupionych ryb. (Ia) Ratownicy ostrożnie opuszczali geologa do grotu. (I) Już kilka razy opuszczał żonę, a potem do niej wracał. (II)

INNE POŁĄCZENIA

- Opuszczać coś *bezwładnie / ostrożnie* itp. (I)
- Opuszczać stopniowo / *systematycznie* itp. (I a)
- Opuszczać / Opuścić *nagle / niespodziewanie* itp. (II)
- Opuszczając coś, *czytając / przepisując* itp. (III)

*opuszczać + przysłówek**opuszczać + im. przysł. wspóln.***NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

- I. kierować kogoś / coś w dół • obniżać coś • spuszczać kogoś / coś • zmieniać położenie (ku dolowi) • zniżać coś • zwieszać coś
- Ia. obniżać cenę • spuszczać z czego • zmniejszać wysokość ceny • zniżać cenę [Ia – dotyczy wyłącznie cen]
- II. odchodzić skądś / od kogoś • oddalać się skądś • odjeżdżać skądś • odsuwać się od czegoś • porzucać kogoś • pozostawiać kogoś • wyjeżdżać dokądś • wyprowadzać się skądś • zaniedbywać kogoś • zostawiać kogoś / coś
- III. nie dostrzegać czegoś • nie uwzględniać czegoś • omijać coś • pomijać coś • przeoczać coś • przepuszczając coś • przeskakiwać coś • rezygnować z czegoś
- IV. nie brać udziału w czymś • nie przychodzić na coś / gdzieś • nie uczestniczyć w czymś

* Potocznie.

370. OPUSZCZAĆ SIĘ

NDK

[kto?]

gdzie? / w co? • na czym? • w czym? • jak?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
gdzie? /			
w co?	w	A.	Górnicy codziennie opuszczają się w głęb szybu. (I)
na czym?	na	L.	Strażacy opuszczali się na linach z ostatniego piętra. (I)
w czym?	w	L.	Z dnia na dzień chłopiec opuszczał się w nauce. (II)

INNE POŁĄCZENIA

- Opuszczając się *powoli / systematycznie* itp. (I/II)
- *Zaczynać się / Zacząć się opuszczać* w czymś. (II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. kierować się ku dolowi • obniżać się • opadać • osuwać się • przyjmować (niższe położenie) • schodzić • spuszczać się • zmieniać (swoje położenie) • zsuwać się
- II. zaniedbywać się w czymś

371. ORGANIZOWAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • komu? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	-	A.	Od lat organizowała <i>imprezy kulturalne</i> w mieście. (I) Świetnie organizował <i>niedzielne wyjazdy</i> na wieś. (I) Zimą organizowaliśmy <i>schroniska</i> dla bezdomnych. (I) Uczelnie organizują <i>nowe kierunki</i> studiów. (I/II) Uniwersytety organizują <i>konferencje i sympozja</i> . (I/II) W wojsku regulamin organizuje <i>czas rekrutom</i> . (II) Organizował <i>broń</i> dla nielegalnych handlarzy. (III) Zawsze organizował <i>zaproszenia</i> dla tych, których nie było na liście gości zaproszonych. (III)
komu?	-	D.	Organizujemy <i>dzieciom</i> pobyt w górach. (I/II) Organizowali <i>im</i> nielegalne przejście przez granicę. (III)

371

-

372

INNE POŁĄCZENIA

organizować + przysłówek
czasownik + organizować

→ Organizować *dobrze / szybko / źle* itp. (I–III)
→ Umieć / Potrafić coś organizować.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. aranżować coś • formować coś • fundować coś • konstytuować coś • kreować coś • mobilizować kogoś do czegoś • otwierać coś • planować coś • przygotowywać coś • rozkręcać coś (pot.)
• szkicować coś • tworzyć coś • uruchamiać coś • urządzać coś • zakładać coś • zawiązywać coś
II. kierować czymś • nadawać czemuś reguły • normalizować coś • normować coś • określać zasady czegoś • podporządkowywać coś czemuś • regulować coś • układać coś w pewne formy
• ustawać coś • wprowadzać pewien porządek / ład do jakiegoś działania
III. **potocznie**: kombinować • starać się • wynajdywać coś • załatwiać coś • zdobywać coś
• znajdować coś

372. ORIENTOWAĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

na co? • w czym? • według czego? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
na co?	na	A.	Grupa żołnierzy orientowała się <i>na wschód</i> . (III)
w czym?	w	L.	Rząd orientuje się <i>na przetrzymanie</i> krzyzysu. (IV) Z trudem orientowałem się <i>w gestym lesie</i> . (I) Z trudem orientujemy się <i>w przepisach podatkowych</i> . (II)
według czego?	według	G.	Orientuję się świetnie <i>w polityce zagranicznej</i> Polski. (II) Potrafili orientować się <i>według słownica</i> . (I) Orientowali się <i>według map i kompasów</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

orientować się + przysłówka
czasownik + *orientować się*

orientować się + że

- Orientować się *doskonale / nieźle / szybko* itp. (I/II)
- Móc / Nie móc się zorientować w czymś.* (I)
- Ktoś przestaje się orientować w czymś. (II)
- Orientować się, że np. coś jest niemożliwe do wykonania.** (II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. odnajdywać się • określać strony świata • rozpoznawać teren / strony świata • znać miejsce
- II. być obeznanym / rozeznanym z czymś • lapać się w czymś • mieć rozeznanie / świadomość czegoś • pojmować coś • rozeznawać się w czymś • rozumieć coś • znać się na czymś
- III. **przestarzałe:** iść w jakimś kierunku • kierować się • maszerować
- IV. skłaniać się ku czemuś • wybierać określoną orientację

* Tylko w połączeniu z czasownikiem dokonanym *zorientować się*.

** Częściej w połączeniu z czasownikiem dokonanym *zorientować się*.

373. OSIĄGAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czym? • w czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Zawsze osiągałem <i>wymarzony cel</i> . (I) Kolejni zawodnicy osiągali <i>metę</i> na stadionie Legii. (II) Alpińscy osiągali <i>kolejny szczyt</i> Masywu Centralnego. (II) Eksperymentalna łódź powoli osiągała <i>środek jeziora</i> . (II) Nakład tej gazety osiąga <i>liczbę</i> jednego miliona. (IIa) Wszyscy chłopcy w rodzinie osiągali <i>wzrost</i> ojca. (IIa) Na wiosnę rzeki osiągają <i>wysoki poziom</i> wody. (IIa) Ten samochód osiąga <i>szybkość</i> 250 km na godzinę. (IIa)
czym?	–	I.	Bogactwo osiąga się nie tylko <i>ciężką pracą</i> . (I) Osiągał wszystko <i>swoimi sprawdzonymi metodami</i> . (I)
w czym?	w	L.	Osiągał <i>w nauce</i> dobre wyniki. (I) Osiągał <i>w pływaniu</i> coraz lepsze rezultaty. (I)

INNE POŁĄCZENIA

osiągać + przysłówka

- Osiągać coś *powoli / szybko* itp. (I-II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. dochodzić do czegoś • otrzymywać coś • stawać się posiadaczem czegoś • uzyskiwać coś • zdobywać coś
- II. docierać do celu • dojeżdżać do czegoś • dolatywać gdzieś • dobijać dokłads • dopływać dokłads • przybywać gdzieś
- IIa. dochodzić stopniowo do jakiegoś poziomu / wielkości

374. OSIEDLAĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

gdzie? (na czym? / nad czym? / pod czym? / w czym? / za czym?) • u kogo? • z kim?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
gdzie?	na	L.	Plemiona afrykańskie osiedlały się <i>na Sabarze</i> . Biedni ludzie osiedlali się <i>na przedmieściach</i> .
	nad	I.	Stada ptaków osiedlały się <i>nad brzegami</i> wielkich rzek.
	pod	I.	Gromady zwierząt osiedlały się <i>pod skalistymi wzgórzami</i> .
	w	L.	Artyści plastycy osiedlali się na krótko <i>w tej wsi</i> .
u kogo? z kim?	za	I.	Wielu Polaków osiedla się <i>za granicą</i> .
	u	G.	Powodzianie osiedlali się <i>u ludzi</i> dobrej woli.
	z	I.	Polacy z Kresów Wschodnich osiedlali się z <i>całymi rodzinami</i> na zachodzie Polski.

INNE POŁĄCZENIA

374

–

375

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

lokować się • wprowadzać się • zamieszkiwać

375. OSKARŻAĆ

NDK

[kto?]

kogo? • o co? • przed czym • przed kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
kogo?	–	A.	Oskarżano <i>mnie</i> zawsze o kradzież pieniędzy w domu. (I) Poszkodowani oskarżali <i>winnych</i> katastrofy. (II) Ten sędzia oskarżał <i>największych</i> przestępcoów wieku. (II)
o co?	o	A.	Oskarżasz mnie <i>o zdradę</i> , choć nie masz dowodów. (I) Sędzia oskarżał ich <i>o pedofilię</i> . (II)
przed czym?	przed	I.	Wszystkich winnych oskarżają <i>przed sądem</i> . (II) Ciągle oskarżała mnie <i>przed moim ojcem</i> . (I)
przed kim?	przed	I.	On ciągle oskarża mnie <i>przed dyrektorem</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

oskarżać + przysłówka

→ Oskarżać *niesłusznie* / *niesprawiedliwie* itp. (I/II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. obarczać kogoś winą / zarzutami • obciążać kogoś winą • obwiniać kogoś • pomawiać kogoś • posądzać kogoś o coś • przypisywać komuś winę • składać skargę na kogoś / na coś • uznawać kogoś winnym czegoś • zarzucać komuś coś złego

II. **prawniczy**: być osobą oskarżającą w procesie • podawać kogoś do sądu • składać skargę do sądu • stawiać kogoś w stan oskarżenia • występować jako oskarżyciel

376. OSTRZEGAĆ

NDK

[kto? • co?]

kogo? • o czym? • przed czym? • przed kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
kogo?	–	A.	Ostrzegam <i>cię</i> przed tym fałszywym człowiekiem.
o czym?	o	L.	Radio wielokrotnie ostrzegało <i>o zblizającym się huraganie</i> .
przed czym?	przed	I.	Ostrzegam córkę <i>przed przypadkowymi znajomościami</i> . Te znaki ostrzegają <i>przed samowolną kąpielą</i> w stawie.
przed kim?	przed	I.	Wszyscy ostrzegaliśmy ją <i>przed tym nowym chłopcem</i> .

INNE POŁĄCZENIA

ostrzegać + przysłówek
ostrzegać + że

- Ostrzegać *listownie / słownie / telefonicznie* itp.
- Ktoś *ostrzega*, że coś np. może się wydarzyć itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

alarmować kogoś • przestrzegać przed kimś / przed czymś • uprzedzać kogoś o czymś • zalecać komuś przezorność / ostrożność • zwracać komuś uwagę na niebezpieczeństwo

377. OSZCZĘDZAĆ

NDK

[kto?]

co?* • czego?* • kogo? • komu? • na co? • na czym? • na kim?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?*	–	A.	Muszę oszczędzać <i>mój stary samochód</i> . (II) Po podwyżkach oszczędzamy <i>energię elektryczną</i> .* (V)
czego?*	–	G.	Mając jeden garnitur, musiałem oszczędzać <i>go</i> . (VI) Tylko najstarszy syn oszczędzał <i>mi kłopotów</i> . (III)
kogo?	–	A.	Zawsze oszczędzałem <i>zmartwień</i> mojej rodzinie. (III) Oszczędzamy <i>węgla</i> na długą w tym roku zimę.* (V) Oszczędzamy <i>maszyn</i> , ze względu na ich wiek.* (VI) Oszczędzaliśmy <i>chorego kolegę</i> , dając mu mniej pracy. (II)
komu?	–	D.	Wychowawczyni oszczędzała <i>swoich wychowanków</i> przed brutalnością współczesnego życia. (III) Oprawcy oszczędzali <i>dzieci i kobiety</i> przed śmiercią. (IV)
na co?	na	A.	Oszczędzała <i>mu czas</i> , wykonując za niego obliczenia. (II)
na czym?	na	L.	Staralem się oszczędzać <i>mojej mamie</i> wstydu.** (III) Już od dwudziestu lat oszczędzam <i>na mieszkaniu</i> . (I) Zarabiając mało, muszę oszczędzać <i>na rozrywkach</i> . (IV/V)
na kim?	na	L.	Najczęściej oszczędzamy <i>na jedzeniu</i> . (V) Cale życie oszczędzała <i>na mnie</i> , gotując mi tanieupy. (V)

INNE POŁĄCZENIA

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. gromadzić coś • odkładać coś • składać coś • zbierać coś [zwykle pieniądze]
 II. otaczać kogoś opieką / troską • pomagać komuś • szanować coś / kogoś • troszczyć się o kogoś / o coś • ułatwiać coś komuś
 III. bronić przed czymś • chronić kogoś przed czymś • ochraniać kogoś • osłaniać kogoś przed czymś
 IV. darować komuś życie • nie zabijać kogoś • ulaskawić kogoś
 V. gospodarować oszczędnie czymś • liczyć się z groszem • nie marnować czegoś • nie tracić czegoś nadaremnie • nie trwonić czegoś • odejmować sobie coś od ust • ograniczać się do czegoś • skąpić sobie czegoś • żałować sobie czegoś • żyć oszczędnie
 VI. korzystać rzadko z czegoś • nie niszczyć czegoś • szanować coś • używać czegoś rzadko / ostrożnie

* Oszczędzać co? / czego? – Dawniej w znaczeniu ‘*zużywać w małych ilościach*’ czasownik ten łączył się z dopełniaczem, np. *oszczędzać wody, prądu, węgla*, a w znaczeniu ‘*nie niszczyć, szanować*’ z biernikiem, np. *oszczędzać zdrowie, wzrok, głos*. Dziś biernik używany jest już w obu znaczeniach (a więc także *oszczędzać prąd, wodę, węgiel*), a dopełniacz jest rzadki, choć w pierwszym znaczeniu dopuszczalny. Nadal jednak dopełniacz używa się przy czasowniku dokonanym *oszczędzić* w znaczeniu ‘*zachować część czegoś na przyszłość*’, np. *oszczędzić węgla na zimę*. Poza tym składnia dopełniaczowa towarzyszy znaczeniu ‘*sprawiać, aby ktoś czegoś nie doznawał*’, np. *oszczędzić / oszczędzić komuś cierpień, zmartwień, wzruszeń*. Natomiast w znaczeniu ‘*darować życie*’ używa się biernika w zdaniach typu: *wróg oszczędzał kobiety i dzieci* (za *Słownikiem wyrazów kłopotliwych*, s. 229).

Należy również pamiętać o ogólnej zasadzie, która się sprowadza do tego, iż czasownik *oszczędzać* z rzeczownikami abstrakcyjnymi łączy się z dopełniaczem w konstrukcjach typu: *oszczędzić wysiłku, pracy*, natomiast z rzeczownikami konkretnymi z biernikiem, np. *oszczędzić prąd, benzynę, ubranie*.

** Częściej w połączeniu z czasownikiem dokonanym *oszczędzić*.

377

378

378. OSZUKIWAĆ

NDK

[któ? • co?]

kogo? • na czym? • na ile? / na co? • podczas czego? • przy czym? • w czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
kogo?	–	A.	Oszukiwała <i>mnie</i> za każdym razem, choć mówiła o miłości. Od lat oszukiwali <i>na handlu</i> samochodami.
na czym? na ile? / na co?	na	L.	Ten sprzedawca oszukiwał mnie zawsze <i>na kilka złotych</i> . Niektóre firmy oszukują urzędy podatkowe <i>na miliony</i> .
podczas czego?	podczas	G.	Zwykle oszukiwał <i>podczas gry</i> w pokera.
przy czym?	przy	L.	Zawsze oszukiwał <i>przy rozliczaniu</i> zysków. Handlarze czasami oszukują klientów <i>przy sprzedaży</i> .
w czym?	w	L.	On zawsze oszukiwał <i>w grze</i> w karty.

INNE POŁĄCZENIA

oszukiwać + przysłówek

→ Oszukiwać *bezmerylnie / głupio / zawsze* itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

kłamać • lgać • mówić nieprawdę • nabierać kogoś • nadużywać czyjegoś zaufania • okłamywać kogoś • przekręcać fakty • wprowadzać kogoś świadomie w błąd • zmyślać coś • zwodzić kogoś

379. OŚMIESZĄĆ

NDK

[kto?]

co? • kogo? • przed kim? • przy kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Każdy ma prawo ośmieszać <i>ludzką głupotę</i> . Ośmieszał <i>nasz kraj</i> w oczach delegacji zagranicznych. Ośmieszały świadomie <i>dokonania nauki polskiej</i> .
kogo?	–	A.	Uwielbiała ośmieszać <i>swoje koleżanki</i> . Ośmieszała <i>swego męża</i> wszędzie, gdzie tylko mogła.
przed kim?	przed	I.	Ciągle ośmieszała mnie <i>przed moimi kolegami</i> .
przy kim?	przy	L.	Dlaczego zawsze ośmieszasz mnie <i>przy ludziach</i> ?

INNE POŁĄCZENIA

ośmieszać + przysłówek

→ Ośmieszać kogoś *ciagle / perfidnie / świadomie* itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

drwić z kogoś / z czegoś • dyskredytować kogoś / coś • kompromitować kogoś • kpić z kogoś / z czegoś • nabijać się z kogoś / z czegoś • naigrawać się z kogoś • obśmiewać kogoś / coś • psuć komuś dobre imię • śmiać się z kogoś / z czegoś • szydzić z kogoś / z czegoś • wyśmiewać kogoś / coś • wystawiać kogoś / coś na pośmiewisko • wysydać coś

380. OŚMIESZAĆ SIĘ

NDK

[kto?]

czym? • gdzie? (na czym? / w czym?) • przed kim?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Ośmieszał się <i>swymi nieprzemysłanymi wypowiedziami</i> .
gdzie?	na	L.	Ośmieszasz się <i>brakiem</i> kultury ogólnej.
przed kim?	w	L.	Ośmieszał się <i>na spotkaniach</i> z pracownikami nauki.
	przed	I.	Mogę się ośmieszać <i>w domu</i> , ale nie poza domem. Dlaczego zawsze ośmieszasz się <i>przed kolegami</i> ? Nie mogę ośmieszać się <i>przed moim promotorem</i> .

INNE POŁĄCZENIA

—

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

błaźnić się • kompromitować się • narażać się na kpiny • robić z siebie pośmiewisko • wzbudzać śmiech swoim zachowaniem / wyglądem itp.

381. OŚWIADCZAĆ

NDK

[kto?]

czemu? • komu? • przed czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czemu?	–	D.	Oświadczał <i>prasie</i> , że nie zmienią swojego stanowiska.
komu?	–	D.	Oświadczałam <i>im</i> , iż nie mogę się na to zgodzić.
przed czym?	przed	I.	Oświadczał <i>przed sądem</i> , że nie popełnił żadnej zbrodni.

INNE POŁĄCZENIA

oświadczać + przysłówek

→ Oświadczać *kategorycznie / oficjalnie / publicznie / stanowczo / uroczyste / zdecydowanie* itp.

oświadczać + że

→ Oświadczać, że np. ktoś nie popełnił czegoś.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

dawać odpowiedź • deklarować coś • informować oficjalnie • komunikować coś • konstatować coś • ogłaszać coś • ozajmować coś • podawać coś do wiadomości • powiadamać kogoś o czymś • składać oświadczenie • stwierdzać coś kategorycznie • zawiadamiać kogoś o czymś

382. OSWIADCZAĆ SIĘ

NDK

[kto?]

komu? • o co? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
komu?	–	D.	Wielokrotnie oświadczał się <i>tej naiuniej dziewczynie</i> .
o co?	o	A.	Mamo, on wreszcie oświadcza się <i>o moją rękę</i> !

INNE POŁĄCZENIA

oświadczać się + przysłówek

→ Oświadczać się *tradycyjnie / uroczyste* itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

proponować komuś zawarcie związku małżeńskiego • proponować małżeństwo • prosić kogoś o rękę • składać komuś propozycję zawarcia małżeństwa • występować z propozycją małżeństwa • zaręczać się

383. OTACZAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czym? • kogo? • w czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Piękny park otacza moją willę. (I) Rozlewiska wodne otaczały malutką wysepkę. (I) Dzieci otaczały chore ptaki troską. (II) Wojsko otaczało miasto ze wszystkich stron. (III) Otaczalem kotlety panierką z kaparami. (V) Żołnierze otaczali bazę drutem kolczastym. (I)
czym?	–	I.	Otaczano nas w tym domu życliwością i otuchą. (II) Najpierw otaczam indyka panierką, a potem go piekę.* (V)

kogo?	–	A.	Otaczali go prawie zawsze fałszywi ludzie. (I/IV) Rodzina otaczała umierającego dziadka troską. (II) Przedszkolaki otaczały wychowawcynie kręgiem. (III)
w czym?	w	L.	Zawsze otaczali go jacyś podejrzani ludzie. (IV) Wielbiciele otaczali tę artystkę przez całą jej życie. (IV) Nie wiedziała, że otaczają ją sami wrogowie. (IV) Moja babcia otaczała kotlety mielone w mące.* (V)

INNE POŁĄCZENIA

otaczać + przysłówek

→ Otaczać kogoś *ciągle / systematycznie / zawsze*. (IV)**NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

- I. grodzić coś czymś • obwodzić coś • ochraniać coś • ogarniać coś ze wszystkich stron • ogradać coś • okalać coś • okrążać coś ze wszystkich stron • opisywać coś czymś • osłaniać coś • otulać coś • rozciągać coś dookoła • tworzyć osłonę
- II. okazywać komuś uczucia
- III. gromadzić • gromadzić się wokół kogoś / wokół czegoś • oblegać kogoś / coś • obsiądać coś / kogoś • obstępować kogoś • skupiać • skupiać się wokół kogoś / wokół czegoś; również: okrążać kogoś / coś • osaczać kogoś / coś • oskrzydlać kogoś / coś
- IV. być blisko kogoś • towarzyszyć komuś
- V. oblepiąć coś czymś • obtaczać coś czymś • oprószać coś czymś • panierować coś • pokrywać coś ze wszystkich stron

* Otaczać czym? / w czym? – dla znaczenia V połączenia alternatywne: *otaczać indyka panierką* (+ I.) albo *otaczać indyka w panierce* (w + L.); *otaczać kotlety mąką* (+ I.) albo *otaczać kotlety w mące* (w + L.).

384. OTRZYMYWĄĆ

NDK

[kto?]

co? • od kogo? • z czego? • z jakiej okazji? • jak?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Zwykle otrzymywałem <i>miernie oceny</i> z egzaminów. (I) Ciągle otrzymywał <i>wezwania</i> na policję. (I) Regularnie otrzymywałem <i>listy</i> od przyjaciół. (I) Ta artystka otrzymywała zawsze <i>rzesiste brawa</i> . (I) Po wielu latach pracy otrzymywali <i>tytuły naukowe</i> . (I) Otrzymywano <i>olej</i> z produktów krajowych. (II) Codziennie otrzymywałem <i>od rodzinny</i> informacje. (I) Otrzymywano <i>z roślin</i> środki znieczulające. (II) W tej rafinerii otrzymywano <i>benzynę z ropy</i> . (II)
od kogo?	od	G.	
z czego?	z	G.	
z jakiej okazji?	z okazji	G.	Zawsze z okazji imienin otrzymuję dużo życzeń. (I)

INNE POŁĄCZENIA

otrzymywać + przysłówek

→ Otrzymywać coś *stale / systematycznie / szybko*.
(I/II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. być obiektem / adresatem czegoś działania • być odbiorcą jakiegoś polecenia / rozkazu itp.
 • dostawać coś • odbierać coś • osiągać coś • uzyskiwać coś • zostawać obdarowywanym
 • zyskiwać coś
- II. powodować coś (tak, aby w procesie przetwarzania powstalo coś nowego) • produkować coś
 • uzyskiwać coś z czegoś • wytwarzać coś z czegoś

385. OTWIERAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czym? • kiedy? (o której? / przed którą?) • komu? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	<p>Od kilku lat otwieralem <i>drzwi</i> tym samym kluczem. (I) Wszyscy otwierali wspaniale <i>albumy</i> i oglądali je. (I) Bez przerwy otwierał <i>fński nóż</i> i straszył nim dzieci. (I) Zawsze starała się otwierać <i> swój stragan</i> wcześniej. (II)</p> <p>Czy mógłby pan otwierać <i> swój sklepik</i> punktualnie? (II)</p> <p>Od wtorku otwierają <i>nowe przejście graniczne</i>. (II)</p> <p>Dziadek otwierał <i>oczy</i>, a potem znowu zamkał je. (III)</p> <p>Małe pisklęta bez przerwy otwierały <i>swe dziobki</i>. (III)</p> <p>Otwierali <i>swoje lotnie</i> i przygotowywali się do skoku. (IV)</p> <p>Kiedy zaczyna padać, ludzie otwierają <i>parasole</i>. (IV)</p> <p>Od września otwieram <i>własną szkołę języków</i>. (V)</p> <p>Uwielbiał otwierać <i>spotkania</i> weteranów. (VI)</p> <p>Wojsko otwierało <i>ogień</i> co kilka minut. (VII)</p> <p>Dwukrotnie otwierano <i>klatkę piersiową</i> pacjentowi. (VIII)</p>
czym?	–	I.	<p>Wszystkie koperty otwieralem <i>nożkiem</i>. (I)</p> <p>Butelkę wina otwieram <i>korkociągiem</i>. (I)</p> <p>Lekarz otwierał <i>jakimś narzędziem</i> brzuch pacjenta. (VIII)</p>
kiedy? / o której? kiedy? / przed którą?	o	L.	<p>Banki otwierają zwykle <i>o godzinie dziewiątej</i>. (II)</p>
komu?	przed	I.	<p>Na targu stoiska warzywne otwierają <i>przed szóstą</i>. (II)</p>
	–	D.	<p>Portier otwiera drzwi <i>klientom</i> drogiego hotelu. (I)</p> <p>Pielęgniarka otwiera <i>mu</i> usta i dokonuje zabiegu. (I)</p>

384

–

385

otwierać + przysłówek

INNE POŁĄCZENIA

- Otwierać *zawsze / zwykle / stale* itp. (I)
- Otwierać *późno / punktualnie / wcześnie*. (II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. odklejać coś • odpakowywać coś • odpięciotywiać coś • odwijać coś • rozchylać coś
 • rozpięciotywiać coś • rozpruwać coś • rozrywać coś • rozwijać coś • uchylać coś • zrywać coś
- II. rozpoczynać (pewne czynności o określonej godzinie)
- III. rozchylać coś • rozdziawiać coś • rozsuwać coś • rozwiązać coś
- IV. rozkładać coś złożonego • rozchylać coś • rozpościerać coś
- V. budować coś • formować coś • instytucjonalizować coś • kreować coś • montować coś
 • organizować coś • powoływać coś do życia • rozkręcać coś (pot.) • rozpoczynać coś
 • tworzyć coś • uruchamiać coś • urządzać coś • ustanawiać coś • zakładać coś
 • zapoczątkowywać coś • zawiązywać coś
- VI. brać się do dzieła • być inicjatorem czegoś • informować o rozpoczęciu czegoś • inicjować coś
 • podejmować coś • przystępować do czegoś • rozpoczynać coś • wprowadzać coś • zaczynać coś • zagajać coś
- VII. **wojskowy:** rozpoczynać określone działania • zaczynać działania
- VIII. **medyczny:** krajać coś • kroić coś • przecinać coś • rozcinać coś

386. OZNACZAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czym? • kogo? • na czym?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Praktykanci uczyli się oznaczać <i>gatunki</i> drzew. (I) Oznaczaliśmy <i>trasę</i> marszu grup turystycznych. (II) Na lekcjach matematyki uczyliśmy się oznaczać <i>boki</i> różnych figur geometrycznych. (II) Radni oznaczali <i>terminy</i> zakończenia wszystkich budów na terenie miasta. (III) Jego zachowanie oznaczało <i>powolne wycofywanie się</i> z polityki. (IV) Powrót ptaków oznacza <i>zblizającą się wiosnę</i> . (IV) Te symbole oznaczają <i>nieszczęścia</i> . (V) Nazwa <i>delfin</i> oznacza <i>ssaka</i> z rodziny walen. (V) Zmierzch oznaczał <i>koniec</i> pracy w polu. (V) Oznaczaliśmy <i>poziom</i> cukru w różnych substancjach. (VI)
czym?	–	I.	Oznaczam <i>kolorowym ołówkiem</i> poprawione teksty. (I) Wszystkie składniki oznaczamy <i>cyframi</i> od 1 do 10. (II)
kogo?	–	A.	Ta postać w tej powieści oznacza <i>Mesjasza</i> . (IV) Rzeczownik <i>delfin</i> oznacza również następcę tronu w dawnej Francji. (V)
na czym?	na	L.	Interesujące nas trasy oznaczaliśmy <i>na mapie</i> . (I/II)

INNE POŁĄCZENIA

oznaczać + że

- Znaki zakazu *oznaczają*, że nie można czegoś robić. (IV)
- Coś, np. ziewanie gospodarza *oznaczało*, że powinniśmy wyjść. (V)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. cechować coś • kreślić coś na czymś • opatrywać coś znakiem • piętnować coś • rysować coś
• uwidaczniać coś • wypalać piętno na kimś / na czymś • zakreślać coś • znaczyć coś
• znakować coś
- II. określać coś za pomocą jakiegoś symbolu • robić na czymś jakiś znak • sygnować coś • wyrażać
coś za pomocą jakiegoś znaku • wyznaczać coś • zaznaczać coś
- III. określać jakiś odcinek czasu • uchwałać coś • ustalać coś według jakiejś miary • ustanawiać coś
• uzgadniać coś • wyznaczać jakiś termin
- IV. być znakiem czegoś • potwierdzać coś • przedstawać coś • symbolizować coś • świadczyć
o czymś • wyrażać jakąś treść • znaczyć coś
- V. **językoznawczy / logiczny**: denotować coś • desygnować coś • nazywać coś • odnosić się do
czegoś; również potocznie: znaczyć jakąś treść • wiązać nazwę z czymś • wyrażać jakąś treść
- VI. **chemiczny**: obliczać coś • określać coś • podawać ilościową zawartość • wyznaczać coś

387. OZNAJMIAĆ

NDK

[któ? • co?]

co? • komu? • o czym? • w czym? • jak?

386

—

388

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Ty zawsze oznajmiasz nam <i>miłe nowiny</i> . Hejnał z wieży Kościoła Mariackiego oznajmia codziennie <i>godzinę dwunastą / południe</i> .
komu?	–	D.	Dyrektor zawsze oznajmiał <i>wszystkim pracownikom</i> o decyzjach podejmowanych przez radę nadzorczą.
o czym?	o	L.	Rząd oznajmiał oficjalnie <i>o zmianach</i> w systemie podatkowym państwa.
w czym?	w	L.	Zamiary w stosunku do naszej córki oznajmiał w miarę jasno <i>w trzech ostatnich listach</i> .

INNE POŁĄCZENIA

oznajmiać + przysłówek
oznajmiać + że

→ Oznajmiać coś *oficjalnie / uroczyście / zdecydowanie*.
→ Ktoś *oznajmia*, że np. nie będzie czegoś wykonywać.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

artykulować coś • dawać komuś znać • donosić komuś o czymś • informować kogoś • komunikować coś komuś • mówić coś • ogłaszać coś • oświadczać coś • podawać coś do wiadomości • potwierdzać coś • powiadomić kogoś o czymś • przedstawać coś • zawiadamiać kogoś o czymś

388. PACHNIEĆ*

NDK

[któ? • co?]

czym? • komu? • od czego? • od kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	W kuchni pachniało świątecznymi <i>wypiekami</i> . (I) Na polu pachnie już <i>wiosną</i> . (I) W piekarni cudownie pachnie <i>ciastem</i> . (I) Pościer pachnie <i>tanim proszkiem</i> . (I) W tym starym domu pachniało <i>stęchlizną</i> . (I)

komu?	–	D.	Zawsze pachniał świeżością i czystością. (I) Lubię, kiedy pachniesz <i>drogimi perfumami</i> . (I) Ta sprawia od początku pachnie <i>provokacją</i> . (II) Zawsze od nich pachniało <i>zdradą</i> . (II) Wojna pachnie <i>jednemu, drugiemu</i> pachną podróże, a <i>trzeciemu</i> pachnie zupełnie coś innego. (III)
od czego?	od	G.	Zawsze pachniały <i>im</i> arystokratyczne kręgi. (III)
od kogo?	od	G.	Pachniało <i>od psa</i> surowym mięsem. (I) Pachnie <i>od tej kobiety</i> tanimi perfumami. (I) Pachnie <i>od tego człowieka</i> śmiercią. (II)

INNE POŁĄCZENIA*pachnieć + przysłówek*

- Coś / Ktoś pachnie *ładnie / pięknie / przyjemnie* itp. (I)
- Coś / Ktoś pachnie *brzydko / nieładnie* itp. (I)
- Coś *brzydko / nieładnie* / pachnie. (II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. mieć jakiś zapach • przesiąkać zapachem • rozlewać woń / zapach • roznoсиć się • roztaczać zapach • wonieć • wydawać zapach • wydzielać zapach
- II. **przenośnie:** wyglądać na coś • zagrażać czymś • zanosić się na coś • zapowiadać coś niekorzystnego [tylko w 3. osobie]
- III. **przenośnie / rzadko:** być obiektem czichs pragnień • nęcić kogoś • pociągać kogoś [tylko w 3. osobie]

* 1. Często w połączeniach z formami bezosobowymi czasownika: *pachnie / pachniało / będzie pachnieć / pachniały / niech pachnie*.

2. W znaczeniu I – składnia alternatywna: ktoś / coś pachnie czymś albo od kogoś czymś pachnie – *ona pachniała zawsze drogimi perfumami* (+ I.) albo *pachniało od niej drogimi perfumami* (forma nieosobowa + od + G.).

389. PADAĆ

NDK

[kto? • co? • Ø*]

- czym? • gdzie? (do czego? / na co? / na czym? / w co? / w czym?) • kiedy? (w czym?)
 • na co? • na kogo? • od czego? • pod czym? • podczas czego? • przed czym?
 • przed kim? • przez co? • skąd? (z czego?) • w co? • z czego? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Niewinni ludzie padali <i>ofiarami</i> nacjonalistycznej polityki. (II)
gdzie?	do	G.	Suche liście bez przerwy padały <i>do wody</i> . (I)
	na	A.	Pożółkłe liście padały <i>na ziemię</i> . (I)
	na	L.	Po szaleńczym oberku kobiety padały <i>na kanapę</i> . (I)
	w	A.	Ciepłe promienie słońca padały <i>na moją twarz</i> . (IV)
	w	L.	Błyszczące krople rosy padały <i>na ziemię</i> . (IV)
kiedy?	w	L.	Żołnierze masowo padali <i>na froncie</i> . (II)
na co?	na	A.	Ziarna pszenicy padały równo <i>w zaoraną ziemię</i> . (I)

na kogo?	na	A.	Kolejne zarazy padały <i>na mieszkańców</i> tego regionu. (IV)
od czego?	od	G.	Najtrudniejsze prace padały zawsze <i>na mnie</i> .** (IV) Wycieńczone dzieci padały <i>od zarazy</i> jak muchy. (II) Ptaki zimą często padają <i>od zimna / od mrozu</i> . (II) Drób padał w całym regionie <i>od nieznanej choroby</i> . (IIa)
pod czym?	pod	I.	Tysiące żołnierzy padało <i>od bomb</i> . (II) Wielu żołnierzy padało <i>pod tym wzgórzem</i> . (II) Skazani padali jak muchy <i>pod toporami</i> katów. (II) Kolejne miasta padały <i>pod naporem</i> wroga. (VI)
podczas czego?	podczas	G.	Wielu żołnierzy padało <i>podczas wojny</i> . (II)
przed czym?	przed	I.	Piękne buki padały <i>pod siekierami</i> drwali. (I) Tysiące ludzi padało <i>pod ciosami</i> oprawców. (II)
przed kim?	przed	I.	Skazani padali <i>przed okrutnym królem</i> na kolana. (I)
przez co?	przez	A.	Maławe światło padało <i>przez szpary</i> w dachu. (IV)
skąd?	z / ze	G.	Liście bez przerwy padały <i>z drzew</i> . (I)
w co?	w	A.	Dojrzałe nasiona wierzyby padały <i>w wodę</i> . (I)
z czego?	z / ze	G.	Dzieci padały <i>z wyczerpania</i> . (I/III) Po długim marszu dzieci padały <i>ze zmęczenia</i> . (III)

INNE POŁĄCZENIA*padać + przysłówka*

- *Padać masowo*. (IIa)
- *Padać ciągle / długo / krótko / zawsze itp.** (VII)
- *Zaczynać / Zacząć padać*.* (VII) / *Przestawać / przestać padać*.* (VII)
- *Padać na ziemię jak kamień / Padać jak długi na ziemię / Padac jak muchy / Padac jak kłoda*.

*czasownik + padać (bezokolicznik)**padać – porównania***NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

- I. być przewróconym • lecieć z góry na dół • przemieszczać się • przewracać się • spadać
• upadać • wywracać się • zlatywać; również: klękać
- II. być zabitym • ginąć • koniec • mrzeć • odchodzić z tego świata • oddawać życie • opuszczać ten świat • rozstawać się z życiem • tracić życie • umierać [zwykle o ludziach]
- IIa. ginąć • zdychać [zwykle o zwierzętach i roślinach]
- III. być bardzo wyczerpanym • być pozbawionym sił • mdleć • tracić przytomność
- IV. kierować się w jakąś stronę • trafiać na coś / na kogoś [tylko z podmiotem niecozywionym]
- V. być wypowiadany [o słowach; tylko w 3. osobie]
- VI. bankrutować • plajtować • poddawać się • przybierać niekorzystny obrót • upadać
- VII. chlapać • ciąć • dżdżyć • kapać • kropić • lać • mżyć • prószyć • siąpić • sieć • smagać
• sypać • walić • zacinać [o opadach atmosferycznych; tylko w 3. osobie]

* W znaczeniu VII – konstrukcje bezmianownikowe.

** Potocznie.

390. PAKOWAĆ

NDK

[kto? • co?]

**co? • czym? • do czego? • gdzie? (na czym? / w czym?) • kogo? • komu? • na co?
• w co? • w kogo?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Przed wyjazdem na wakacje pakowaliśmy <i>ubrania</i> . (I) Dlaczego tak długo pakujesz <i>ten kufer</i> ? (I) Pakowała <i>niepotrzebne rzeczy</i> do starej szafy. (II) Wszystkie <i>oszczędności</i> pakowali w antyki. (III) Pakował kolejne <i>pliki</i> na dyskietkę. (VI) On od lat pakuje <i>mięśnie</i> na siłowni. (VII)
czym? do czego?	– do	I. G.	Pakujemy teraz pliki <i>pakerem</i> . (VI) Ubrania pakuj <i>do walizki</i> , a jedzenie <i>do torby</i> . (I) Dlaczego pakujesz <i>do tej lodówki</i> tyle konserw? (II) Po manifestacji pakowano wszystkich <i>do aresztu</i> . (IV) Od lat on pakuje <i>na / w siłowni</i> swoje bicepsy. (VII)
gdzie? kogo?	na / w –	L. A.	Policja pakowała <i>więźniów</i> do furgonetek. (IV) Dlaczego on zawsze pakuje <i>cię</i> w afery finansowe? (V) Pakujemy prezenty tylko <i>stałym klientom</i> . (I)
komu? na co? w co?	– na w	D. A. A.	Te produkty pakujemy tylko <i>na zamówienie</i> . (I) Cały dzień pakowaliśmy słodycze <i>w kartonowe pudełka</i> . (I) Prezenty pod choinkę pakowałem <i>w ozdobny papier</i> . (I) Robotnice pakowały wyroby masarskie <i>w folię</i> . (I) Pakował <i>w bagażnik</i> , co tylko miał pod ręką. (II) Odsetki bankowe pakował <i>w mieszkanie</i> . (III) Ta kobieta zawsze pakuje <i>cię w kłopoty</i> z policją. (V) Lekarze pakowali <i>we mnie</i> coraz więcej lekarstw. (II) Prawie całą rentę babcia pakowała <i>w swoją wnuczkę</i> . (III)
w kogo?	w / we	A.	

INNE POŁĄCZENIA

—

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. dawać coś do walizki / paczki itp. • kłaść coś • opakowywać coś • owijać coś • układać coś
 - umieszczać coś w czymś • wkładać coś do czegoś • zawijać coś czymś • związywać coś
- II. **potocznie:** umieszczać coś w czymś • pchać coś • upychać coś • wciskać coś • wpychać w coś / w kogoś • wsadzać coś • wsuwać coś • wtykać coś
- III. **potocznie:** inwestować w coś • lokować w czymś •łożyć na coś / na kogoś • wydawać na coś / na kogoś
- IV. **potocznie:** kierować kogoś gdzieś siłą • umieszczać kogoś gdzieś • wracać kogoś do czegoś
 - zamkać kogoś gdzieś / w czymś
- V. **potocznie:** przyczyńać się do czegoś • wciągać kogoś w coś
- VI. **potocznie / informatyczny:** dokonywać kompresji • zapisywać dane • zmniejszać objętość pliku
- VII. **potocznie:** ēwiczyć • rozwijać muskulaturę

391. PALIĆ

NDK

[kto? • co? • Ø*]

co? • czym? • do czego? • kogo? • pod czym? • w co? • w czym? • z czego? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Jesienią chłopcy uwielbiali palić <i>ogniska</i> w lesie. (I) Rolnicy palili jesienią <i>ścierniska</i> przed zimową orką. (I)

czym?	–	I.	Długo palila <i>lampę naftową</i> w oczekiwaniu na męża. (I)
do czego? kogo?	do –	G. A.	Może pan palić <i>światło</i> tylko do północy. (II) Banda podpalaczy palila <i>okoliczne wsie</i> . (III) Przeglądała, a potem palił <i>wszystkie stare listy</i> . (III) Coraz więcej młodzieży pali <i>maribuanę</i> . (IV) Uwielbiał palić <i>kubańskie cygara</i> . (IV) Patrzyłem na dziewczynę, która palila <i>papierosa</i> . (IV) W tej fabryce palono <i>brazylijską kawę</i> . (V) Rzemieślnicy palili <i>glinę</i> na odlew garncarskie. (V)
pod czym?	pod	I.	Najeźdźcy palili <i>miotaczami</i> ognia całe wsie. (I)
w co?	w	A.	W piecach kaflowych palimy <i>węglem albo koksem</i> . (I)
w czym?	w	L.	Uczestnicy łowów palą już od rana <i>do zwierzyń</i> . (IX) Nagrzany piasek palil niemilosiernie <i>plażowiczów</i> . (VI/VII)
z czego?	z	G.	Po zjedzeniu papryki pali <i>mnie język</i> .* (VI/VII) Obrzeż na ręce palil <i>dziecko mocno</i> . (VII) Od lat palila <i>go niezaspokojona ambicja</i> .* (VIII) Od pewnego czasu palila <i>tę kobietę żądza zemsty</i> . (VIII)
			Robotnicy malej huty codziennie palili <i>pod kotłami</i> . (I) Południowe słońce palilo nas <i>w plecy</i> . (VI) Kiedy będą palić <i>w kaloryferach</i> ?** (I) Już w listopadzie zaczynamy palić <i>w piecach</i> . (I) Po zjedzeniu ostrej papryki pali mnie <i>w przelyku</i> .* (VII) Wojsko palilo <i>z armat</i> przez cały dzień. (IX)

INNE POŁĄCZENIA

palić + przysłówek

- Palić *dużo / nałogowo / niedużo* itp. (IV)
- Pali *intensywnie / mocno / niemilosiernie* itp.*
(VI/VII)

palić – bez dopełnienia

- *Palę od lat. / Czy palisz? (w zn. jestem palaczem / czy jesteś palaczem?)* (IV)
- *Zaczynać / zacząć palić*. (IV) / *Przestawać / przestać palić*. (IV) / *Nauczyć się palić*. (IV)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. grzać czymś • ogrzewać coś czymś • opalać coś • podgrzewać coś • podpalać coś • rozniecać ogień • rozpalać coś • spałać coś • wzniecać (i podtrzymywać ogień) • zapalać coś
- II. oświecać • oświetlać • świecić
- III. niszczyć coś • podpalać coś • puszczać z dymem • spalać coś • wzniecać pożar
- IV. ćmić coś • kopcić coś • kurzyć coś • wciągać (dym z zapalonego papierosa)
- V. prażyć coś • wypalać coś
- VI. emitować ciepło • parzyć coś • piec coś [o słońcu / ogniu]
- VII. piec coś • wywoływać uczucie bólu [o bólu]
- VIII. ogarniać kogoś • opanowywać kogoś • pałać czymś • piec kogoś • plonąć z czegoś / od czegoś • przejawiać się (ze wzmożoną intensywnością) [o uczuciach / emocjach]
- IX. **przestarzały**: strzelać z broni palnej

* Konstrukcje bezmianownikowe: *pali*, *palilo*, *będzie palić / palilo*, *paliloby*, *niech pali*.

** Potocznie.

392. PALIĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

**czym? • do czego? • do kogo? • gdzie? (na czym? / pod czym? / w czym?) • komu?
• od czego? • u kogo? • z czego? • z czym? • jak?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Lampy naftowe paliły się <i>słabym płomieniem</i> . (I)
do czego?	do	G.	Ten chłopiec zawsze palił się <i>do pracy</i> na polu. (III)
do kogo?	do	G.	Dlaczego pali jej się <i>do tanica</i> z tym chłopcem? (III)
			Już jako chłopiec palił się <i>do wszystkich dziewczyn</i> . (IV)
gdzie?	na	L.	Palił się <i>do niej</i> , bo była piękna i inteligentna. (IVa)
	pod w / we	I. L.	Tylko niektóre świece paliły się <i>na stołach</i> . (II)
			Tysiące noworocznych lamppek paliło się <i>na rynku</i> . (II)
			Olbrzymie ognisko paliło się <i>na łące</i> . (II)
			Ogień już się palił <i>pod kuchnią</i> . (I/II)
			Dom palił się <i>we wsi</i> . (I)
			Suche drewno paliło się z trzaskiem <i>w piecu</i> . (I)
			Wszystkie lampy paliły się <i>w pokoju</i> . (II)
			Nafta paliła się <i>w lampie</i> mocnym płomieniem. (II)
komu?	–	D.	Zawsze pali <i>mu się</i> do roboty. (III)
od czego?	od	G.	Ratunku, pali się dom <i>od pioruna</i> . (I)
u kogo?	u	G.	Zobacz, znowu lampa pali się <i>u naszych sąsiadów</i> . (II)
z czego?	z / ze	G.	Zawsze muszę się palić <i>ze wstydu</i> za zachowanie syna. (V)
z czym?	z	I.	Dlaczego matce Teresy pali się <i>z tym weselem</i> ? Czyżby nie mogła poczekać kilka tygodni? (III)

INNE POŁĄCZENIA

palić się + przysłówka→ Palić się *powoli / szybko / wesoło* itp. (I)*pali się* – formy nieosobowe→ Coś pali się *mocno / słabo* itp. (I/II)*nie pali się* – formy nieosobowe→ *Pali się*. [w zn: a. jest światło, oświetlenie (II); b. jest pożar (II)]→ *Nie pali się* (w zn. nic pilnego, nie ma się co spieszyć).

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. być spalonym • plonąć • spałać się • ulegać (działaniu ognia)
- II. dawać światło / plomień • świecić • świecić się [tylko w 3. osobie]
- III. **przenośnie / potocznie**: mieć na coś wielką ochotę / zapalić do czegoś • pałać ochotą do czegoś
 - rwać się do czegoś
- IV. pożądać kogoś • przejawiać do kogoś / do czegoś emocje • szaleć za kimś
- IV a. kochać się w kimś • pałać miłością do kogoś
- V. rumienić się za kogoś / za coś • wstydzić się kogoś / czegoś

393. PAMIĘTAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • kogo? • komu? • o czym? • o kim? • skąd? (z czego?) • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Pamiętam <i>moje pierwsze spotkanie</i> z nią. (I) Pamiętam <i>jego poświęcenie</i> w czasie wojny. (I)
kogo?	–	A.	Jej ubrania pamiętały jeszcze II wojnę światową. (IV)
komu?	–	D.	Pamiętam <i>wszystkich moich kolegów</i> z liceum. (I) Pamiętam <i>tego chłopca</i> z jakiegoś spotkania. (I) Pamiętał <i>swojemu profesorowi</i> jego słowa krytyki. (III)
o czym?	o	L.	Pamiętam <i>im</i> wszystkie krzywdy, które mi uczynili. (III) Zawsze pamiętałem o <i>urodzinach</i> mojej mamy. (I)
o kim?	o	L.	Musisz pamiętać o <i>codziennym odmawianiu paciernia</i> . (II) Nie martw się, zawsze pamiętam o <i>tobie</i> . (I)
skąd?	z / ze	G.	Pamiętam <i>również o innych</i> , którzy są w potrzebie. (II) Pamiętam tego człowieka jeszcze ze <i>studiorów</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

pamiętać + przysłówek

- Pamiętać dobrze / dokładnie / lepiej / słabo itp. (I)
- Pamiętać często / stale / zawsze itp. (II)
- Pamiętać długo / krótko itp. (III)
- Pamiętać np. zrobić coś / kupić coś itp. (I/II)
- Pamiętam, że zima w zeszłym roku była łagodna. (I)

pamiętać + bezokolicznik

- Pamiętaj, żebyś do mnie zadzwonił dzisiaj. (I/II)
- Pamiętała, żeby wysłać mi tę książkę. (I/II)

pamiętać + że

pamiętać + żeby / aby / by < >

tryb życzący

pamiętać + żeby + bezokolicznik

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. mieć (zdolność utrwalania czegoś w pamięci) • nosić coś w pamięci • przypominać sobie coś • zachowywać coś w pamięci • zachowywać coś w świadomości • zapamiętywać coś
- II. czuwać nad kimś / nad czymś • dbać o kogoś / o coś • myśleć o kimś / o czymś • nie zaniedbywać kogoś / czegoś • nie zapominać o kimś / o czymś • otaczać kogoś / coś troską • troszczyć się o kogoś / o coś
- III. gniewać się na kogoś za coś / o coś • mieć żal do kogoś • nie darować czegoś komuś • nie wybaczać czegoś komuś • nosić w sercu urazę / żal • wymawiać coś komuś • żywić do kogoś urazę / żal / pretensje
- IV. być starym • pochodzić z dawniejszych czasów • pochodzić z minionego okresu [zwykle o przedmiotach / rzeczach]

394. PANOWAĆ

NDK

[kto? • co?]

**gdzie? (na czym? / w czym?) • nad czym? • nad kim? • u kogo? • w czym?
• wśród czego? • wśród kogo? • jak?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
gdzie?	na	L.	Drużyna przeciwników panowała <i>na stadionie</i> . (II) Dziwne zwyczaje panowały <i>na dworze królewskim</i> . (IV)

	w	L.	Dynastia Habsburgów panowała w Europie od 1273 do 1780 roku. (I) To matka – a nie ojciec – panowała w domu. (II) O zmroku panują w tej dzielnicy ciemności. (IV) Od zawsze miłość panuje w mojej rodzinie. (IV) Olbrzymie dęby panowały w tym lesie. (VI) Ochroniarze z trudem panowali nad tłumem klientów. (II)
nad czym?	nad	I.	Sejm panuje nad administracją państwową. (II) Rząd zaczął panować nad sytuacją gospodarczą kraju. (III)
nad kim?	nad	I.	Wapienne wzgórza panowały nad okolicą. (V) Potrafiła panować nad wszystkimi uczniami. (II) Rozsądek, a nie emocje powinny panować nad nami. (III)
u kogo?	u	G.	Dziwne zwyczaje panują u moich dziadków. (IV)
w czym?	w	L.	Najsielniejszy bandyta panował w grupie przestępcości. (II)
wśród czego?	wśród	G.	W bajkach najczęściej lew panuje wśród zwierząt. (II)
wśród kogo?	wśród	G.	Dziwne obyczaje panują wśród moich kolegów. (IV)

INNE POŁĄCZENIA

panować + przysłówek

→ Panować długo / krótko. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. być władcą • królować komuś / gdzieś • mieć władzę nad kimś / na czymś • rządzić czymś jako władca • sprawować gdzieś władzę • władać kimś / czymś
- II. być u steru czegoś • dzierżyć ster czegoś • kierować czymś • nadzorować coś • przewodniczyć komuś / czemuś • przewodzić komuś / czemuś • rządzić kimś / czymś • sprawować kontrolę nad kimś / nad czymś • stać na czele czegoś • trzymać ster czegoś
- III. czynić coś zależnym od siebie • dawać sobie z czymś radę • opamiętywać się • opanowywać się • podporządkowywać coś • reflektować się
- IV. być • istnieć w dużym nasienniu / zakresie • rozprzestrzeniać się • szerzyć się • trwać • utrzymywać się • występować [tylko w 3. osobie]
- V. dominować nad czymś • górować nad czymś • przewyższać coś • wyrastać ponad coś • wznosić się [tylko w 3. osobie]
- VI. mieć przewagę nad czymś • przeważyć • występować w wielkiej liczbie [tylko w 3. osobie]

395. PARKOWAĆ

NDK

[kto?]

co? • gdzie? (na czym? / pod czym? / przed czym? / w czym?) • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Gdzie parkujesz swój samochód?
gdzie?	na	L.	Tutaj parkujemy tylko samochody ciężarowe.
	pod	I.	Codziennie parkuję mój samochód na placu Zgody.
	przed	I.	Wszyscy chcą parkować na ulicach w centrum miasta.
	w	L.	Nie lubię parkować pod hotelem.
			Czasami parkuję swój samochód przed szkołą.
			Samochody dostawcze parkujemy w bazie transportowej.

INNE POŁĄCZENIA

parkować + przysłówek
czasownik + *parkować*

- Parkować dobrze / sprawnie / źle.
- Wolno / Nie wolno / Można / Nie można parkować.
- Uczyć się / Nauczyć się parkować.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

być na postoju • mieć gdzieś postój • pozostawiać pojazd na określony czas • stać w jakimś miejscu
• zostawiać gdzieś pojazd

396. PASOWAĆ*

NDK* / DK*

[kto? • co?]

co? • do czego? • do kogo? • kogo? • komu? • na co? • na kogo? • jak?

395

396

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Stolarz pasuje ręcznie poszczególne elementy do mebli. (I)
do czego?	do	G.	Antykwiariusz precyjnie pasuje ramy do obrazu. (I) Ten kolor tapety pasuje do wnętrza salonu. (II)
do kogo?	do	G.	Te spodnie wspaniale pasują do twojej figury. (II)
kogo?	–	A.	Ten typ dziewczyn pasuje do niego. (II)
komu?	–	D.	Związek pasował tego człowieka na przywódcę.* (III)
na co?	na	A.	Ta nowa garsonka pasuje ci znakomicie. (II)
na kogo?	na	A.	Ta narzuta pasuje jedynie na tę starą kanapę. (II) Ta używana suknia będzie pasować na młodszą siostrę. (II)
			Pasowali swoich krzykaczy na ministrów.* (III)

INNE POŁĄCZENIA

pasować + przysłówek

→ Pasować komputerowo / maszynowo / ręcznie. (I)

pasować – bez dopełnienia
pasować – porównania

→ Pasuje absolutnie / znakomicie / zupełnie itp. (II)

→ Pasować przedwcześnie / za późno / za szybko. (IV)

→ Coś znakomicie pasuje. (II)

→ Coś pasuje komuś jak piść do nosa / do oka.**

Pasować jak wół do karety / Pasować do siebie jak

dwie krople wody. / Coś pasuje komuś jak ułał. /

Pasować jak kwiatek do kozucha.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. dobierać coś do czegoś • dopasowywać coś do czegoś • dostonowywać coś do czegoś • montować coś • przymierzać coś • przystosowywać coś do czegoś • składać coś z czymś • zespalać coś z czymś • zestawiać ze sobą elementy / części • zgrywać coś z czymś
- II. być odpowiednim • być odpowiednio dobranym • być w sam raz / dobranym • harmonizować się • iść w parze z czymś • korespondować z czymś • leżeć dobrze na kimś • nadawać się do czegoś • odpowiadać sobie / komuś • przylegać do czegoś • przystawać do czegoś • przywierać do czegoś • współpracować z czymś • współgrać z czymś • zazębiać się z czymś • zgadzać się z czymś [tylko w 3. osobie]
- III. desygnować kogoś • mianować kogoś na jakieś stanowisko • nadawać / nadać komuś jakąś godność / tytuł • obierać / obrać kogoś na jakieś stanowisko • powoływać / powołać kogoś • typować / wytypować kogoś na jakieś stanowisko • uznawać / uznać kogoś za kogoś • wyznaczać / wyznaczyć kogoś na jakieś stanowisko

IV. *** dawać za wygraną • odstępować od zamiaru • poddawać się • rezygnować z dalszego udziału w czymś • rezygnować z dalszej licytacji / gry • ustępować komuś w grze • wycofywać się z jakichś działań

* W znaczeniu III czasownik *pasować* pełni funkcję czasownika dokonanego.

** Potocznie. Lepiej: *coś mi nie odpowiada / nie podoba mi się*.

*** Tylko w następujących zwrotach: *pasować i mówić pas / pasować za każdym razem*.

397. PATRZEĆ a. PATRZYĆ*

NDK

[kto? • co?]

**czego? • czym? • komu? • na co? • na kogo? • po czym? • po kim? • przez co?
• w co? • za czym? • za kim? • jak?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czego?	–	G.	W tej drużynie wszyscy patrzyli <i>szynkowego awansu</i> . (III)
czym?	–	I.	Patrzył na wszystko szeroko <i>otwartymi oczyma</i> . (I/II)
komu?	–	D.	Lubię patrzeć / patrzyć w oczy <i>tej dziewczyny</i> . (II)
na co?	na	A.	Co parę minut patrzyła <i>na zegarek</i> i się rozglądała. (I) Patrzylem <i>na model</i> , który wykonywał mój syn. (I) Patrzał <i>na zdjecie</i> ukochanej i plakał. (I/II) Ze znudzeniem patrzyliśmy <i>na ostatni akt</i> sztuki. (I/II) Zawsze patrzylem <i>na życie</i> jak dojrzały mężczyzna. (II)
na kogo?	na	A.	Patrz też <i>na ceny</i> , a nie tylko na kolory sukienek. (II) Patrzyliśmy przez kilka godzin <i>na lot</i> ptaków. (II) Patrzył <i>na błędy</i> swoich studentów z wyrozumiałością. (II) Niektórzy patrzą tylko <i>na ilość</i> , a nie <i>na jakość</i> . (II) Z radością patrzyła <i>na coraz piękniejszą córkę</i> . (I/II) Patrzył zawsze <i>na swojego syna</i> jak na spadkobiercę. (II) Ojciec patrzy tylko <i>na syna</i> , a nie <i>na córkę</i> . (II)
po czym?	po	L.	Mójojciec zawsze patrzył <i>na mnie</i> zbyt surowo. (II) Pies patrzał z uwagą <i>na swojego pana</i> . (II) Patrzyła <i>po mieszkaniu</i> zdziwiona i trochę przerażona. (I/II) Żebracy chodzili po mieście i patrzyli <i>po koszach</i> w poszukiwaniu resztek jedzenia. ** (I)
po kim?	po	L.	Patrzył <i>po przechodzących</i> obok jego domu. ** (I/II)
przez co?	przez	A.	Uwielbiała patrzeć / patrzyć <i>przez okno</i> . (I)
w co?	w	A.	Patrzyła <i>w lustro</i> i liczyła zmarszczki na twarzy. (I/II) Od godziny patrzył <i>w niebo</i> , obserwując gwiazdy. (I/II)
za czym?	za	I.	Długo patrzyła <i>za oddalającą się karetą</i> . (I/II)
za kim?	za	I.	Patrzyła <i>za odjeżdżającym ukochanym</i> . (I/II)

INNE POŁĄCZENIA

patrzeć a. patrzyć + przysłówek

→ Patrzeć / Patrzyć *bezmyślnie / czujnie / dumnie / śmiało / ukradkiem / uważnie* itp. (I)

czasownik + patrzeć a. patrzyćć

patrzeć a. patrzyćć + jak

patrzeć a. patrzyćć + żeby / aby / by

nie patrzeć / nie patrzyćć + że

patrzeć a. patrzyćć – porównania

- Patrzeć / Patrzyćć badawczo / groźnie / nieufnie / optymistycznie / pesymistycznie. (II)
- Patrzeć / patrzyćć daleko / szeroko / wysoko (w zn. mieć ambitne plany / szeroki umysł). (II)
- Mów / Nie mów patrzeć / patrzyćć na kogoś / na coś (w zn. nie cierpieć kogoś / czegoś).
- Praktykant patrzy, jak mistrz coś przygotowuje. (I/II)
- Patrzył jedynie na to, żeby jak najwięcej zarobić. (II/III)
- Patrzyli tylko, żeby, np. dobrze się zabawić itp. (III)
- Nie patrzyły, że cierpią inni. (II)
- Ktoś na kogoś patrzy jak na idiotę / jak na wariata / Patrzeć / patrzyćć na kogoś jak na uroga. / Patrzeć / patrzyć jak cielę na malowane wrota / Patrzyćć / patrzyćć jak sroka w gnat / w kość. / Patrzeć / patrzyć (na kogoś / na coś) jak w obraz / Patrzeć / patrzyćć na coś jak wół na malowane wrota. / Patrzeć / patrzyć w kogoś jak w (święty) obraz / obrazek / Patrzeć / patrzyćć w kogoś jak w wyrocznię. / Patrzyćć / patrzeć jak w tęczę.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. mieć oczy uktwione w coś / w kogoś • nie spuszczać kogoś / czegoś z oka • ogarniać coś wzrokiem • oglądać coś / kogoś • patrzeć się / patrzyćć się na coś / na kogoś • popatrywać na kogoś / na coś • przeglądać coś • przyglądać się komuś / czemuś • przypatrywać się komuś / czemuś • rozglądać się • spoglądać na kogoś / na coś • spozierać na kogoś / na coś • szukać kogoś / czegoś wzrokiem • taksować kogoś / coś spojrzeniem • wodzić za kimś / za czymś wzrokiem • wpatrywać się w coś / w kogoś • zerkać na kogoś / na coś
- II. brać coś pod uwagę / pod uwagę / w rachubę • brać kogoś / coś za kogoś / za coś • dostrzegać kogoś / coś • liczyć się z kimś / z czymś • mieć kogoś za kogoś • mieć na uwadze / na względzie coś / kogoś • mieć wzgląd na coś / na kogoś • obmyślać coś • obserwować kogoś / coś • oceniać kogoś / coś • odbierać coś w określony sposób • odczuwać coś w określony sposób • odnosić się do kogoś / do czegoś w jakiś sposób • oglądać się • poddawać kogoś / coś obserwacji
 - podglądać kogoś / coś • pojmować coś w pewien / określony sposób • postrzegać coś
 - przemyślać coś • przywiązywać wagę do czegoś • rozpatrywać coś • rozważyć coś • śledzić kogoś / coś • ujawniać swój stosunek z kimś / z czymś • ustosunkowywać się do kogoś / do czegoś
 - uważać kogoś za kogoś • widzieć kogoś / coś • wyrażać coś w określony sposób • zauważać kogoś / coś • zważyć na kogoś / na coś
- III. **potocznie:** dbać o coś • doszukiwać się czegoś • przywiązywać wagę / znaczenie do czegoś
 - starać się o coś • troszczyć się o coś • zabiegać o coś

* 1. W bezokoliczniku częściej używa się formy patrzeć niż patrzyćć. 2. W czasie przeszlym formy patrzal / patrzel i itp. są zdecydowanie rzadsze niż patrzył / patrzyli. 3. Forma czasu przeszłego patrzali jest bardzo rzadka. 4. Wśród czasowników przedrostkowych typu *wypatrzyćć*, *upatrzyćć*, *przypatrzyćć się* przeważa zakończenie -yć. 5. Zakończenie -ec mają następujące czasowniki: *popatrzeć*, *napatrzeć się*, *rozpatrzeć*.

** Potocznie.

398. PCHAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czym? • do czego? • kogo? • na co? • pod co? • skąd? / z czego? • w co?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Musieliśmy pchać <i>samochód</i> aż do stacji benzynowej. (I) Moja żona pcha <i>wszystkie sukienki</i> do jednej walizki. (III) Od roku pcham <i>każdą złotówkę</i> na procenty do banku. (IV)
czym?	–	I.	Chłopcy pchali <i>rękoma</i> swoje koleżanki do jeziora. (I) Dlaczego pchasz mnie ciągle <i>łokciem</i> ? (I) Morderca pchał <i>nożem</i> w leżącego człowieka.*/***(IIIa)
do czego?	do	G.	Robotnicy pchali zepsute maszyny <i>do ścian magazynu</i> . (I) Ambicja pchała go <i>do podejmowania czynów</i> . (II) Dlaczego pchasz wszystkie te rzeczy <i>do bagażnika</i> ? (III) Od przeszłego roku będę pchać wszystkie swoje oszczędności tylko <i>do banków zagranicznych</i> . (IV)
kogo?	–	A.	Szef bandy pchał kolejnych kumpli <i>do kradzieży</i> . (V) Kilku mężczyzn pchało <i>tęgą kobietę</i> do wody. (I) To żona pchała <i>męża</i> do zrobienia szybkiej kariery. (II) Zwykła ciekawość pchała <i>dzieci</i> do wykonywania niebezpiecznych skoków do wody. (II) Policjanci pchali <i>zatrzymany</i> do wozów policyjnych. (III) Władze amerykańskie pchaly <i>kolejnych żołnierzy</i> do bezsensownej walki w Iraku. (V)
na co? pod co? skąd? / z czego?	na pod z / ze	A. A. G.	Często pchała <i>znajome</i> do uprawiania nierządu. (V) Zawsze pchała swoje dzieci <i>na studia prawnicze</i> . (II) Pchała wózek z dzieckiem <i>pod górę</i> . (I) Kobiety ostrożnie pchaly wózki z dziećmi <i>z góry</i> . (I) Dlaczego zawsze pchasz mnie <i>ze schodów</i> ? (I) Śmieciarze pchali sterty śmieci <i>w dół</i> . (I) Żądza wiedzy pchała go <i>w różne kursy wieczorowe</i> . (II) Od lat wszystkie pieniądze pchali <i>w giełdę pieniężną</i> . (IV)
w co?	w	A.	

INNE POŁĄCZENIA

pchać + żeby / aby / by

→Coś / Kogoś trzeba *pchać / pchnąć, żeby ...* (I–V)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. dosuwać coś do czegoś • napierać na kogoś / na coś • odpychać kogoś / coś • odsuwać kogoś / coś • popchać kogoś / coś • posuwać coś • przesuwać coś • zmieniać (położenie) kogoś / czegoś
- II. agitować kogoś • ciągnąć kogoś do czegoś • kusić kogoś czymś • naklaniać kogoś do czegoś
 - namawiać kogoś do czegoś • pobudzać kogoś • pociągać kogoś • pomagać komuś w czymś
 - przekonywać kogoś • przymuszać kogoś do czegoś • skłaniać kogoś do czegoś • zachęcać kogoś do czegoś • zmuszać kogoś do czegoś

- III. lokować kogoś / coś • ładować kogoś / coś • napechać coś czymś • pakować coś • upychać coś
 • wkładać coś w coś • wpychać coś do czegoś • wtłaczać coś • wypełniać coś • zapychać coś
- IIIa. ***potocznie***: uderzać kogoś czymś
- IV. ***potocznie***: inwestować kapitał w coś • lokować pieniądze • odkładać coś • oszczędzać coś
 • składać coś
- V. ***potocznie***: posyłać kogoś gdzieś • slać kogoś gdzieś • wysyłać kogoś dokądś

* Potocznie.

** W znaczeniu zadać komuś cios białą bronią, dżgnąć kogoś, przebić, przekłuć, przeszyć – zwykle w połączeniu z czasownikiem dokonanym **pchnąć**, np. **pchnąć napastnika sztyletem / pchnąć kogoś nożem w brzuch**; również w połączeniu z czasownikiem dokonanym **pchnąć się**, np. **Zdradzona przez ukochanego dziewczyna pchnęła się nożem / sztyletem i w ten oto sposób zakończyła swoje młode życie.**

399. PCHAĆ SIĘ*

NDK

[kto? • co?]

czym? • do czego? • dokąd? (do czego? / w co?) • gdzie? (przed co? / pod co? / w czym?) • komu? • na co? • przez co? • skąd? (z czego?)

398

–

399

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym? do czego?	– do	I. G.	Z trudem pchał się pod górem <i>starym fajatem</i> .** (IV) Codziennie rano tłumy ludzi pchają się <i>do autobusów</i> . (I) Zbyt często nieuczciwi ludzie pchają się <i>do polityki</i> .** (II)
dokąd?	do	G.	Gorzki smak porażki pchał się jej <i>do ust</i> . (III)
gdzie? / przed co?	w przed	A.	Polacy pchają się <i>do Włoch</i> autobusami.** (IV) Latem turyści bezustannie pchają się <i>w góry</i> .** (IV)
gdzie? / pod co?	pod	A.	Smutne wspomnienia pchaly mi się <i>przed oczy</i> . (III)
gdzie? / w czym? komu? na co?	w – na	L. D. A.	Setki turystów pcha się codziennie <i>pod wulkan</i> .** (IV) Petenci pchali się <i>w wąskim korytarzu</i> urzędu. (I) Obrazy z wojny pchaly <i>mu</i> się ciągle do głowy. (III) Młodzi ludzie pchają się <i>na studia ekonomiczne</i> .** (II)
przez co?	przez	A.	Koledzy pchają się <i>na dobrze płatne stanowiska</i> .** (II) Wszyscy pchali się <i>przez zatłoczony bramę</i> stadionu. (I) Badacze flory i fauny pchali się <i>przez bagna</i> w poszukiwaniu rzadkich gatunków roślin i zwierząt. (I/IV)
skąd?	z / ze	G.	Coraz więcej ludzi pcha się <i>ze wsi</i> do miasta. (II/IV)

INNE POŁĄCZENIA

pchać się – porównania

→ *Pchać się jak świnia do koryta*** (w zn. *dążyć do czegoś wszelkimi sposobami*).

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. przedzierać się • przepychać się • przesuwać się • robić sobie miejsce w tłumie • starać się gdzieś dostać • tloczyć się • wchodzić silą • wciskać się • wdzięrać się • wpychać się
II. awansować • dążyć do czegoś • dochodzić do czegoś • starać się o coś • ubiegać się o coś
• zabiegać o coś
III. dawać o sobie znać • napływać • ozywać • powracać uporczywie • przypominać się • stawać przed oczyma • wracać [zwykle o doznaniach psychicznych / emocjonalnych]
IV. **potocznie:** brnąć dokądś • iść dokądś • jechać dokądś • podążać dokądś • posuwać się w jakimś kierunku [zwykle pokonując jakieś trudności / niedogodności]

* Zob. przypis ** do hasła 398.

** Potocznie.

400. PIĆ

NDK

[kto? • co?]

**co? • do czego? • do kogo? • gdzie? (pod czym?) • kogo? • przez co? • w co?
• w czym? • z czego? • jak?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Właśnie kiedy sekretarka piła <i>kawę</i> , wszedł dyrektor. (I)
do czego?	do	G.	Lubił pić tylko <i>wysokoprocentowe alkohole</i> . (II) Moi koledzy pili czasami <i>do mojego pochodzenia</i> . (IV)
do kogo? gdzie? / pod czym?	do	G.	Dlaczego ta kobieta pije zawsze <i>do mnie</i> ?* (IV)
kogo?	–	A.	Ta marynarka zawsze mnie pije <i>pod pachami</i> .* (III) Muszę wymienić buty, ponieważ strasznie <i>mnie piją</i> .* (III)
przez co?	przez	A.	Goście weselni pili <i>przez całą noc</i> . (II)
w co?	w	A.	Te nowe buty piją mnie <i>w palce</i> .* (III)
w czym?	w	L.	Krowy lubily pić wodę <i>w rzece</i> . (I)
z czego?	z / ze	G.	Rosanie uwielbiają pić herbatę <i>ze szklanek</i> . (I) Spragnieni wędrowcy pili wodę <i>ze strumienia</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

pić + przysłówka

czasownik + *pić*
pić – bez dopełnienia
pić – porównania

- Pić *chciwie / łapczywie / powoli* itp. (I)
- Pić *nalogowo / okazyjnie / sporadycznie* itp. (II)
- Coś kogoś pije *niemilosiernie / strasznie* itp.* (III)
- Ktoś pije do kogoś *ciągle / często / zwykle* itp.* (IV)
- *Zaczynać / Zacząć pić. / Przestać pić.* (II)
- Mój ojciec *pił / pije*. (II)
- *Pić jak bąk / jak bela / jak dziurawa beczka / jak szewc / jak studnia / jak nieboskie stworzenie / jak gąbka* (w zn. *pić dużo / bez umiaru*). (II)
- *Pić jak panienka* (w zn. *pić niewiele*). (II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. gasić pragnienie • lykać napoje • polykać płyny • popijać coś • sączyć coś • spijać coś
• wprowadzać płyn do żołądka • wypijać coś
II. lubić się napić • pić napoje alkoholowe • spożywać naigowo alkohol • upijać się czymś

III. gnieść kogoś • powodować ucisk • uciskać coś • ugniatać kogoś • uwierać kogoś [tylko w 3. osobie]

IV. ***potocznie***: czynić aluzje / przytyki do kogoś • przygadywać komus • przymawiać komus • wytykać coś komus

* W znaczeniach III i IV nie używa się następujących form: *pito / pity*, chociaż w niektórych słownikach pojawiają się te formy w zdaniach typu: *Robił wyrzuty koleżce, ale rozumiałem, że to do mnie pite.*

401. PIEC

NDK

[*kto?* • *co?* • *∅**]

co? • kogo? • na czym? • od czego?* • pod czym? • w czym? • z czego? • jak?

400
–
402

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Babcia uwielbiała piec <i>ciasto</i> na niedzielę. (I) Pieczemy <i>mięso</i> tylko w piekarniku. (I)
kogo?	–	A.	Nagrzany słońcem piasek na plaży piekł <i>skórę</i> . (II) Słońce piekło <i>nas</i> mocno na afrykańskiej pustyni. (II) Od dwóch dni piecze <i>mnie</i> w gardle.* (III)
na czym? od czego?*	na od	L. G.	Po zjedzeniu pączków piekła <i>mnie</i> zgaga. (III) Będziemy jutro piec kiełbaski <i>na rożnie</i> . (I) Pieką mnie oczy <i>od ciąglej pracy</i> na komputerze.** (III)
pod czym?	pod	I.	Od kilku dni złamana nogą piekła mnie <i>pod gipsem</i> . (III)
w czym?	w	L.	Drób piekła zwykle <i>w prodżu</i> . (I) Jesienią często piekliśmy ziemniaki <i>w ogniu</i> . (I)
z czego?	z / ze	G.	Od kilku dni piecze mnie <i>w przelyku</i> .* (III) Raz na tydzień mama piekła chleb <i>z żytnej mąki</i> . (I) Oczy mnie piekła <i>ze zmęczenia</i> . (III)

INNE POŁĄCZENIA

piec + przysłówka

piec – bez dopełnienia

→ Coś piecze *mocno / niemiłosiernie / strasznie*. (II/III)

→ Coś piecze / piekło / będzie piec. (II/III)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. dusić coś w czymś • opiekać coś na czymś • poddawać coś działaniu temperatury • przypiekać coś na czymś • smażyć coś na czymś • wypiekać coś

II. dogrzewać • dopiekać • grzać • palić • parzyć • prażyć • przygrzewać • przypiekać [zwykle o słońcu; tylko w 3. osobie]

III. boleć kogoś • drapać kogoś • drażnić kogoś • gryźć kogoś • odczuwać (charakterystyczny ból) • palić kogoś • pić kogoś • rwać kogoś • swędzieć kogoś • świerżbić kogoś • szcypywać kogoś [tylko w 3. osobie; również nieosobowo]

* Konstrukcja bezmianownikowa.

** Potocznie.

402. PIELĘGNOWAĆ

NDK

[*kto?* • *co?*]

co? • gdzie? (na czym? / w czym?) • kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	<p>Od kilku dni dzieci pielęgnowały <i>chore ptaki</i>. (I) Uwielbiałem pielęgnować <i>stary sad owocowy</i>. (II) Specjalna ekipa pielęgnowała <i>drzewostan w parku</i>. (II) Wraz z wiekiem musimy starannie pielęgnować <i>cerę</i>. (II)</p> <p>Do końca życia będę pielęgnować <i>pamięć o rodzicach</i>. (III)</p> <p>Emigranci pielęgnują <i>o juczystą mowę</i>. (III)</p>
gdzie?	na w	L. L.	<p>Wieśniacy troskliwie pielęgnują <i>stare obyczaje</i>. (III) Babcia lubiła pielęgnować kwiaty <i>na balkonie</i>. (II) Wolimy pielęgnować babcię <i>w domu</i> niż oddać ją do domu starców. (I)</p> <p>Uwielbiała pielęgnować krzewy <i>w swoim ogrodzie</i>. (II) Od lat pielęgnował <i>w głowie</i> myśl o samobójstwie. (II/III)</p>
kogo?	–	A.	<p>Cała rodzina starała się pielęgnować <i>chorego dziadka</i>. (I)</p> <p>Umiała pielęgnować <i>niemowlęta</i>. (I)</p>

INNE POŁĄCZENIA

pielęgnować + przysłówek

→ Pielęgnować *bardzo / starannie / troskliwie* itp. (I–III)**NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

- I. dbać o kogoś / o coś • догlądać kogoś / coś • niańczyć kogoś • obsługiwać kogoś • opiekować się kimś / czymś • otaczać kogoś / coś troską / opieką • troszczyć się o kogoś / o coś • zajmować się kimś / czymś
- II. doprowadzać (do pożądanego, założonego celu) • hodować • kłopotać się o coś • pamiętać o czymś • poświęcać czemuś wiele pracy / troski • uprawiać coś
- III. kultywować coś • podtrzymywać trwanie czegoś • przedłużać trwanie czegoś • utrzymywać coś

403. PILNOWAĆ

NDK

[kto? • co?]

czego? • kogo? • przed czym? • przed kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czego?	–	G.	<p>Wychowawczynie pilnowały <i>grupy</i> maluchów. (I) Ochrona pilnuje <i>porządku</i> w supermarketie. (II)</p>
kogo?	–	G.	<p>Musiał pilnować przede wszystkim <i>swojej pracy</i>. (I/II) Pilnowała <i>wszystkiego</i> w swojej firmie. (I/II)</p>
przed czym?	przed	I.	<p>Woźny pilnował <i>uczniów</i> podczas przerw szkolnych. (I) Strażnicy pilnują <i>więźniów</i> przez całą dobę. (I/II)</p>
przed kim?	przed	I.	<p>Wytresowany pies pilnował stada owiec <i>przed wilkami</i>. (I)</p>
			<p>Pilnowała swoich pociech <i>przed dziećmi</i> sąsiada. (I)</p>

INNE POŁĄCZENIA

pilnować + przysłówek
pilnować – porównania

→ *Pilnować czujnie / uważnie.* (I)
 → *Pilnować kogoś / czegoś jak oka w głowie.* (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. chronić kogoś / coś • czuwać nad kimś / nad czymś • dbać o kogoś / o coś • doglądać kogoś / coś • mieć baczenie nad kimś / nad czymś • mieć kogoś / coś na oku • mieć oko na coś • mieć pieczę nad kimś / nad czymś • ochraniać kogoś / coś • pełnić dozór • roztaczać opiekę nad kimś / nad czymś • sprawować nadzór / opiekę nad kimś / nad czymś • strzec kogoś / czegoś • zajmować się kimś / czymś

II. dozorować czegoś a. coś • nadzorować coś • odpowiadać za coś • postępować ściśle według ustalonego porządku • przestrzegać czegoś • trzymać się czegoś

404. PISAĆ

NDK

[kto?]

**co? • czym? • dla kogo? • do czego? • do kogo? • gdzie? (w czym?) • komu?
• na czym? • o co? • o czym? • o kim? • jak?**

403

–

404

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Nauczyciel pisał kolejne litery alfabetu na tablicy. (I) Mówiąc się, że od kilku lat pisze pan nową powieść. (II)
czym?	–	I.	Piszę swą pierwszą powieść z olbrzymim trudem. (III) Piszę teraz odpowiedź na pismo. (IV)
dla kogo?	dla	G.	Lubiłem pisać wiecznym piórem. (I) Swe dzienniki pisał ołówkiem. (III)
do czego?	do	G.	Pisał ważniejsze przemówienia dla swojego szefa. (II) Ten bajkopisarz naprawdę umiał pisać dla dzieci. (II) Urzędnik czasami pisał urzędowe pisma i prośby dla niepiśmiennych mieszkańców gminy. (IV)
do kogo?	do	G.	On pisze recenzje do specjalistycznych kwartalników. (II)
gdzie? / w czym?	w	L.	Znany krytyk pisał tylko do Kuriera Warszawskiego. (V) Ten naukowiec pisze do znanych czasopism. (V)
komu?	–	D.	Często pisał listy milosne do swojej dziewczyny. (IV)
na czym?	na	L.	On niedawno pisał do mnie.* (IV)
o co?	o	A.	Wszystkie adresy piszę w specjalnym notesie. (I)
o czym?	o	L.	Od lat pisał krótkie artykuły w lokalnej prasie. (II)
o kim?	o	L.	Nie pamiętam, kto pisał mi o tym zdarzeniu.** (IV)
			Nauczyciel pisze na tablicy trudne słowa. (I)
			Od kilku lat piszę tylko na komputerze. (I)
			Pisał listy do ukochanej na ozdobnym papierze. (IV)
			Co kwartał pisał do rodziców o pieniędze. (IV)
			Pisała wyłącznie artykuły o wypadkach drogowych. (II)
			Piszę informację o zmianie godzin pracy. (IV)
			Pisał wyłącznie o ludziach marginesu społecznego. (II)
			Pisała w listach bez przerwy o swoim ukochanym. (IV)

INNE POŁĄCZENIA

pisać + przysłówek

- Pisać *kaligraficznie / niedbale / staranie* itp. (I)
- Pisać *barwnie / błyskotliwie / ciekawie / jasno / łatwo / komunikatywnie / krótko / rozwlekle / sugestywnie / zajmującąco / zawile / zwęzłe / żywo* itp. (III)
- Umieć / Nie umieć pisać (w zn. być / nie być piśmiennym). (I)
- Uczyć się / Nauczyć się pisać. (I)
- Dziecko umie już czytać i pisać. (I)
- Pisał, że np. już nigdy tutaj nie wróci. (IV)
- Pisać jak kura pazurem. (I)

czasownik + *pisać*

pisać + że

pisać – porównania

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. kaligrafować coś • kreślić znaki
- II. komponować jakieś dzieło • opracowywać coś • przygotowywać coś • tworzyć jakiś utwór • układać tekst na czymś
- III. formułować myśli za pomocą pisma • notować coś • oddawać myśli za pomocą pisma • spisywać myśli • ujmować myśli za pomocą pisma • utrzymywać myśli za pomocą pisma • wyrażać myśli za pomocą pisma • zapisywać myśli
- IV. donosić na piśmie • informować na piśmie • komunikować za pomocą pisma • korespondować z kimś • przekazywać jakieś wiadomości na piśmie • zawiadamiać kogoś na piśmie
- V. być pisarzem / dziennikarzem itp. • trudnić się pisaniem zawodowo • tworzyć coś
- VI. *** **przestarzały:** dekorować coś • malować we wzory • ozdabiać coś

* Tylko w połączeniu z przyimkiem *do* oraz dopełniaczem.

** Składnia alternatywna: *Nie pamiętam, kto pisał mi o tym zdarzeniu* (+ D.) albo *Nie pamiętam, kto o tym zdarzeniu pisał do mnie* (do + G.).

*** W znaczeniu VI – zwykle w połączeniach typu: *pisać* (+ A.) **jajka wielkanocne**; *pisać* (+ A.) **ikony**.

405. PLANOWAĆ*

NDK

[kto? • co?]

co? • czym? • pod co? • z kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Planujemy <i>wycieczki</i> przed rozpoczęciem sezonu. (I) Rada miejska planuje raz na rok <i>wydatki</i> na różne cele. (II)
czym?	–	I.	Planują <i>budowę</i> kilku rezydencji nad Wisłą. (III) Planowali <i>rozszerzenie</i> głównej arterii miasta. (I–III)
pod co?	pod	A.	Robotnicy planują <i>teren</i> pod budowę autostrady. (IV) Tereny pod budowę planowano <i>ciężkimi maszynami</i> . (IV)
z kim?	z	I.	Olbrzymie maszyny planowały teren <i>pod autostradę</i> . (IV) Zawsze planuję <i>z całą rodziną</i> wysokość wydatków. (I)

INNE POŁĄCZENIA

planować + przysłówek

planować + *sobie* + jak

→ Planować *indywidualnie / razem / wspólnie*. (I–III)

→ Planować *sobie, jak* coś zrobić w przyszłości. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. kreślić plany • mieć coś w planie • mieć jakiś zamiar • nosić się z zamiarem / myślać
 • projektować coś • snuć plany o czymś • układać plany co do czegoś • zamierzać coś zrobić
 II. **ekonomiczny**: opracowywać plany
 III. **architektoniczny / techniczny**: projektować • wykonywać schematyczne rysunki
 IV. niwelować coś • plantować coś • wyrównywać coś

* UWAGA: czasownika *planować* nigdy nie łączy się z bezokolicznikiem.

406. PŁACIĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czym? • komu? • za co? • za kogo? • z czego? • jak?

405

—

406

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Regularnie płacę <i>rachunki</i> za energię elektryczną. (I) Tutaj płacą <i>pensje</i> w ostatni dzień miesiąca. (I)
czym?	–	I.	W supermarketach zawsze płacę <i>kartą kredytową</i> . (I) Prawie w całej Europie możemy teraz płacić <i>euro</i> . (I) Za pracę w polu płacono czasami <i>zbożem</i> . (II) Żebracy płacili <i>skinieniem</i> głowy za każdą monetę. (II)
komu?	–	D.	Nie pierwszy raz płacę <i>zdrowiem</i> za bezmyślność. (III) Niektórzy płacą <i>życiem</i> za brawurową jazdę. (III) Za wywóz śmieci i za wodę płacę <i>administratorowi</i> . (I) Raz w tygodniu płacę <i>sprzątaczce</i> za sprzątanie domu. (I)
za co?	za	A.	Płaciła <i>wszystkim</i> za skromną pomoc dobrym słowem. (II) Z roku na rok płacimy coraz więcej <i>za usługi</i> . (I) Rodzice coraz częściej płacą <i>za naukę</i> swych dzieci. (I) Na tej budowie płacą <i>za godzinę</i> pracy kilka euro. (I) Co miesiąc płacę <i>rachunki za telefon</i> . (I) Płaciliśmy modlitwą <i>za okazaną nam pomoc</i> . (II) Zawsze nieźle płacił <i>za krzywdy</i> uczynione innym. (II) Płacimy <i>za błędy</i> popełnione w młodości. (III)
za kogo?	za	A.	Zawsze płaciła <i>migreną za kłótnie rodzinne</i> . (III) Podatek od wynagrodzenia płaci <i>za mnie</i> uniwersytet. (I)
z czego?	z	G.	Płacę rachunek <i>za gości</i> , których zaprosilem na obiad. (I) Publikacje płacimy <i>z funduszu specjalnego</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

płacić + przysłówek

→ Płacić dobrze / dużo / nędznie / sowicie itp. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. dawać komuś określona kwotę pieniędzy za coś • nagradzać kogoś • opłacać kogoś / coś
 • ponosić koszty • regulować rachunki • uiszczać należności • wnosić opłatę • wpłacać coś
 • wynagradzać kogoś • wypłacać coś • wyrównywać rachunki

- II. dawać komuś coś w zamian za coś • odplacać komuś za coś • odplacać się komuś za coś
 • odwdzięczać się komuś za coś • odwzajemniać się komuś
 III. odczuwać (przykro konsekwencje własnego postępowania) • odpowiadać za coś • pokutować za coś • przypłacać coś czymś

407. PŁAKAĆ

NDK

[kto?]

- na co? • na kogo? • nad czym? • po czym? • po kim? • przed czym? • przed kim?**
• za czym? • za kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
na co?	na	A.	Wszyscy płaczą <i>na niskie zarobki</i> w szkolnictwie. (III)
na kogo?	na	A.	Pracownicy często płakali <i>na nowego dyrektora</i> , bowiem okazał się po pewnym czasie człowiekiem bez serca. (III)
nad czym?	nad	I.	Długo płakał <i>nad grobem</i> zmarłego przyjaciela. (I) Ciągle płakał <i>nad swym gorzkim, marnym losem</i> . (II)
po czym?	po	L.	Placzę <i>nad nieszczęściem</i> , które mnie spotkało. (II/III)
po kim?	po	L.	Rodzeństwo rzewnie płakało <i>po stracie</i> matki. (I–III) Od momentu śmierci siostry, płakała <i>po niej</i> często. (II)
przed czym?	przed	I.	Płakała <i>przed każdym dłuższym wyjazdem</i> męża. (II)
przed kim?	przed	I.	Zakochana dziewczyna płakała ze szczęścia <i>przed swoim nowym narzeczonym</i> . (I)
za czym?	za	I.	Dziecko płacze <i>za zagubioną zabawką</i> . (II)
za kim?	za	I.	Płakała <i>za kochankiem</i> , który od niej odszedł. (II)

INNE POŁĄCZENIA

- płakać + przysłówek*
płakać + że
płakać – porównania

- Płakać *cicho / głośno / rozdzierająco / rzewniewie / spazmatycznie / szczerze / żałosnie* itp. (I)
- Płakała, że jest jej źle. (III)
- Płakać (za kimś) *jak dziecko* (I) / Płakać *jak bóbry* (w zn. zalewać się łzami). (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. kwilić • lkać • mazgać się • nie móc powstrzymać się od lez / od płaczu • pochlipywać • ronić łzy • szlochać • wylewać łzy • wyplakiwać oczy • zanosić się od płaczu
 II. biadać • biadolić • desperować po kimś / po czymś • lamentować nad kimś / nad czymś
 • odczuwać żal z jakiegoś powodu • rozpaczować z jakiegoś powodu / nad kimś / nad czymś a. po kimś / po czymś • ubolewać nad stratą kogoś / czegoś • żałować kogoś / czegoś
 III. narzekać na kogoś / na coś • psioczyć na kogoś / na coś • skarzyć się na kogoś / na coś
 • utyśliwać z jakiegoś powodu • użalać się na kogoś / na coś / przed kimś • żalić się na kogoś / na coś / przed kimś

408. PŁUKAĆ

NDK

[kto?]

- co? • czym? • pod czym? • w czym? • jak?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	I.	Płukali <i>morski piasek</i> w poszukiwaniu perel.
czym?	–	I.	Powinien pan płukać <i>gardło</i> rumiankiem.
pod czym?	pod	I.	Płukaliśmy <i>wodą</i> owoce przeznaczone do produkcji wina.
w czym?	w	I.	Powinien pan płukać <i>gardło ziołami</i> .
		L.	Zawsze płuczę wymyte naczynia <i>pod bieżącą wodą</i> .
		L.	Dzieci phukały zabrudzone muszelki <i>w morskiej wodzie</i> .

INNE POŁĄCZENIA

płukać + przysłówek

→ Płukać dokładnie / starannie.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

moczyć coś • nasycić coś • oblewać coś czymś • obmywać coś pod czymś • oczyszczać coś z czegoś • opłukiwać coś • przepłukiwać coś • spluściwać coś z czegoś • wkładać coś do wody • wymywać coś • wypłukiwać coś z czegoś • zanurzać coś w czymś

409. PŁYNĄĆ

NDK

[któ? • co?]

- czym? • dokąd? (do czego?) • gdzie? (przed czym? / w czym? / za czym?)
- na czym? • nad czym? • po czym? • pod czym? • przed kim? • przez co?
- skąd? (od czego? / z czego?) • za kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Gaz do Polski płynie <i>rurociągiem</i> z Rosji. (I) Statki transportowe płyną <i>większymi rzekami</i> . (II) Na drugi brzeg Wisły chłopcy płynęli <i>małymi łodziami</i> . (II)
dokąd?	do	G.	Tygodniami płynęli <i>burzliwym morzem</i> . (II) Ścieki fabryczne płynęły <i>do pobliskiej rzeki</i> . (I) Z olbrzymim trudem płynęliśmy <i>do brzegu</i> . (II) Od kilku dni płynęliśmy statkiem <i>do Ameryki</i> . (II) Kutry rybackie płynęły <i>do macierzystych portów</i> . (II)
gdzie? / przed czym? / gdzie? / w czym?	przed	I.	Wartki strumyk płynął <i>przed pięknymi willami</i> . (I)
	w	L.	Pod ulewie brudna woda płynie <i>w korycie rzeki</i> . (I) Energia elektryczna płynie <i>w przewodach</i> . (I)
gdzie? / za czym? / na czym?	za	I.	Mała rzeka płynęła spokojnie <i>za naszą wioską</i> . (I)
	na	L.	Pływał codziennie <i>na kajaku</i> , który sam skonstruował. (II)
nad czym?	nad	I.	Ciemne chmury płyną <i>nad wzgórzami</i> . (III)
po czym?	po	L.	Gęsta mgła płynie <i>nad wodami</i> rzeki. (III) Rzęsiste lzy płynęły <i>po twarzy</i> przestraszonego dziecka. (I)

pod czym?	pod	I.	Płyneliśmy <i>po morzu</i> i opalaliśmy się na statku. (II) Delikatne jak wata chmurki płynęły <i>po niebie</i> . (III) Głęboka mgła płynęła majestatycznie <i>po dolinie</i> . (III/IV)
przed kim?	przed	I.	Statki szpiegowskie płynęły <i>pod wodą</i> . (II)
przez co?	przez	A.	Stada ptaków płynęły <i>pod delikatnymi chmurami</i> . (III) Jaki wspaniały statek płynie <i>przed nami</i> ! (II) Ta rzeka płynie tylko <i>przez południową część kraju</i> . (I) Ciąg hałaśliwych aut płynął <i>przez centrum miasta</i> . (III)
skąd? / od czego?	od	G.	Statek płynął <i>od jednego</i> do drugiego <i>brzegu rzeki</i> . (II)
skąd? / z czego?	z / ze	G.	Wisła płynie <i>z południa</i> na północ Polski. (I) Źródlana woda od tysięcy lat płynie <i>z gór</i> . (I) Dlaczego płynie dzisiaj brudna woda <i>z tego kranu</i> ? (I) Zraniionemu kierowcy krew płynęła <i>z ran</i> . (I) Płynałem statkiem <i>z Kopenhagi</i> do Świnoujścia. (II) Dźwięki muzyki płynęły <i>z lokalnej rozgłośni</i> . (IV) Moje słowa uznania płyną <i>z głębi serca</i> . (IV) Zapach jaśminu płynie <i>z pobliskiego ogrodu</i> . (IV) Jakiś moral powinienny płynąć <i>z każdej bajki</i> . (VI) Genialne wnioski płyną <i>z tej debaty</i> . (VI) Wszelkie niesnaski płynęły <i>z plotek sąsiadów</i> . (VI) Ktoś płynął <i>za nami</i> od dłuższego czasu. (II)
za kim?	za	I.	

INNE POŁĄCZENIA

płynąć + przysłówek

- Pływać leniwie / powoli / spokojnie / szybko / wartko. (IV/V)
- Pływać miarowo / szybko / wolno itp. (II)

NIKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. broczyć • ciec / cieknąć • ciurkać • kapać • lać się • lecieć • przelewać się • sączyć się
• skąpywać • spływać • toczyć się • wydobywać się z czegoś • wydzielać się z czegoś [o płynach, np. wodzie, krwi, lzach itp.; tylko w 3. osobie]
- II. być przewożonym skądś dokądś • być unoszonym przez prąd wody • pływać gdzieś • przesuwać się w wodzie / po wodzie • wiosłować • żeglować [o ludziach, zwierzętach, jednostkach pływających]
- III. jechać • lecieć • przechodzić • przelatywać • przepływać • przesuwać się • sunąć [o obiektach, chmurach itp. przemieszczających się w dużej liczbie]
- IV. dobiegać skądś / z czegoś • dochodzić skądś / z czegoś • docierać skądś / z czegoś • dolatywać skądś / z czegoś • napływać skądś • nieść się skądś • rozbrzmiewać • rozchodzić się skądś
• rozlegać się skądś • rozprzestrzeniać się skądś [o dźwiękach, słowach, uczuciach itp.]
- V. * **przenośność:** biec / biegać • lecieć • mijać • mknąć • przebrzmiewać • przechodzić
• przemijać • uciekać • upływać [o czasie]
- VI. **przenośność:** brać się z czegoś • być następstwem jakiegoś działania / zdarzenia itp. • mieć w czymś źródło • pochodzić z czegoś • rodzić się z czegoś • wynikać z czegoś

* W znaczeniu V – zwykle w połączeniach bez dopełnienia typu: (+ N.) **dni / miesiące / lata płyną** oraz **coś** np. (+ N.) **chwilę płyną w ciszy i w spokoju**.

410. PŁYWAĆ

NDK

[kto? • co?]

czym? • dokąd? (do czego?) • gdzie? (na czym? / w czym?) • na czym? • po czym?
• pod czym? • podczas czego? • przy czym? • u kogo? • w czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Ten zawodnik znakomicie pływa <i>stylom klasycznym</i> . (II)
dokąd?	do	G.	Ciągle pływają <i>pożyczonym jachtem</i> po morzu. (III)
gdzie?	na	L.	Pływali <i>do różnych portów europejskich</i> . (III)
w	w	L.	Najbardziej lubię pływać <i>na krytej pływalni</i> . (I/II)
na czym?	na	L.	Uwielbiam pływać <i>w morzu</i> . (I)
po czym?	po	L.	Po wiosennej powodzi różne nieczystości pływały <i>na powierzchni</i> niegdyś bardzo czystej rzeki. (I)
pod czym?	pod	I.	Przez całe życie pływał <i>na łodziach podwodnych</i> . (III)
podczas czego?	podczas	G.	Choć był nieprzygotowany z literatury okresu Odrodzenia, niezłe pływał <i>na egzaminie</i> , który zresztą zdał. (IV)
przy czym? u kogo?	przy u	L. G.	Od kilku lat ta sama para łabędzi pływa <i>po zalewie</i> . (I)
w czym?	w	L.	Dziś będziemy pływać nową łodzią <i>po jeziorach</i> . (III)
			Niektóre zwierzęta potrafią pływać <i>pod wodą</i> . (I)
			Zawsze umiał inteligentnie pływać <i>podczas egzaminów końcowych</i> i zawsze je zdawał. (IV)
			Dzieci mogły pływać wyłącznie <i>przy brzegu zalewu</i> . (I)
			Od dwóch lat mój mąż pływa <i>u polskiego armatora</i> . (III)
			Cale lawice ryb pływały <i>w stawie</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

pływać + przysłówek

→ Pływać dobrze / słabo / świetnie / zawodowo itp. (I/II)

pływać – bez dopełnienia
czasownik + *pływać*

→ Pływać celowo / niezłe itp. (IV)

pływać – porównania

→ Mój ojciec pływa (w zn. jest marynarzem). (III)

→ Uczyć się / Nauczyć się pływać. / Umieć / Nie umieć pływać. (I)

→ Ktoś pływa jak ryba. (I/II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. kąpać się w wodzie • płynąć

II. uprawiać pływanie / pływać

III. przemieszczać się (po wodzie jakąś jednostką pływającą) • wiosłować • żeglować

IV. **potocznie**: fantazjować • kłamać • kręcić • mówić o czymś ogólnie / powierzchownie • wymigać się od czegoś • wypowiadać się ogólnie na jakiś temat • zmyślać coś

411. POCIĄGAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czym? • do kogo? • gdzie? (do czego? / pod co?) • kogo? • ku komu?
 • po czym? • z czego? • za co? • jak?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Dzieci lubiły pociągać <i>psa</i> za ogon. (I)
			Pociągał <i>parę</i> kresek na kartonie i w mgnieniu oka powstawał kolejny portret. (III)

czym?	–	I.	Już dwukrotnie pociągałem <i>te delikatne części złotem</i> . (V) Od czasu do czasu lubię pociągać <i>mocniejsze trunki</i> . (VI) Kolejne śluby pociągały za sobą <i>olbrzymie koszty</i> . (VII) Pociągał <i>palcami</i> po desce, by sprawdzić jej gładkość. (II) Pociągam kilka razy <i>pędzlem</i> i już mam szkic obrazu. (III) Pociągała wszystkich <i>urodą i wyjątkową inteligencją</i> . (IV)
do kogo? / gdzie? / do czego?	do	G.	Pociągam <i>farby antykorozyną</i> metalowe rury. (V) Lubił pociągać kobiety <i>do siebie</i> i całować je. (I)
	do	G.	Dlaczego pociągasz mnie stale <i>do tego okna</i> , przez które niewiele widać? (I) Wódz zawsze pociągał <i>do walki</i> tysiące ochotników. (VII) Pociągano ich często <i>do odpowiedzialności karnej</i> . (VIII)
gdzie? / pod co? kogo?	pod –	A. A.	Kolejne grupy pociągnęły <i>pod gmach</i> urzędu.* (X) Bez przerwy pociągał <i>mnie</i> za rękaw i coś mi szeptał. (I) Lubiłem pociągać <i>swoje młodsze siostry</i> za włosy. (I) Zawsze pociągały <i>mnie</i> grube blondynki. (IV) Od lat pociągała <i>ich</i> literatura klasyczna. (IV) Od dziecka pociągały <i>ją</i> dalekie podróże. (IV) Nowy dyrektor pociągał <i>opornych pracowników</i> do odpowiedzialności służbowej. (VIII)
ku komu?**	ku	D.	Pociągała <i>ku dyrektorowi</i> internatu swoich wychowanków na rozmowy wychowawcze.** (I)
po czym?	po	L.	Uczył się, jak pociągać smyczkiem <i>po strunach</i> . (II) Malarz pociągał nerwowo pędzlem <i>po płótnie</i> . (II) Pociągał palcem <i>po brudnej szybie</i> , aby coś rysować. (III)
z czego?	z	G.	Pociągał alkohol <i>z małej butelki</i> ukrytej za książkami. (VI) Uwiabil pociągać <i>z fajki</i> , kiedy miał więcej czasu. (IX)
za co?	za	A.	Chłopiec pociągał psa <i>za ogon</i> i czekał na jego reakcję. (I) Pociągał <i>za sznur</i> i czekał na odźwiernego. (I) Chłopcy lubią pociągać dziewczyny <i>za włosy</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

pociągać + przysłówek

- Pociągać *mocno / silnie / energicznie / krzepko*. (II)
- Pociągać *często / stale / systematycznie* itp. (VI)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. ciągnąć kogoś / coś parę razy • szarpać kogoś / coś • targać kogoś / coś • zbliżać kogoś / coś do siebie

II. przesuwać czymś po czymś • sunąć coś parę razy po czymś

- III. nakreślać coś czymś • przeprowadzać linię • rysować coś • wytyczać coś
 IV. być atrakcyjnym dla kogoś • intrygować kogoś • kusić kogoś • nęcić kogoś • pasjonować kogoś • przyciągać kogoś • przynieść kogoś • wabić kogoś • wzbudzać zainteresowanie • zaciekawiać kogoś [tylko w 3. osobie]
 V. kłaść na coś cienką warstwę czegoś • malować coś • pokrywać coś cienką warstwą • smarować coś czymś
 VI. **potocznie:** lykać coś • pić coś • popijać coś [zwykle o płynach, napojach alkoholowych]
 VII. namawiać kogoś do czegoś • porywać kogoś do czegoś • powodować coś • skłaniać kogoś do czegoś • wciągać kogoś do czegoś • zachęcać kogoś do czegoś
 VIII. pozywać kogoś • powoływać coś • wzywać kogoś
 IX. wciągać coś • wdychać coś • zaciągać się dymem z papierosa / z fajki itp.
 X. iść grupą • kierować się gdzieś • maszerować gdzieś • podążać gdzieś

* Rzadko.

** Tylko w połączeniu z czasownikiem dokonanym *pociągnąć*.

412. POCIĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

gdzie? (w czym?) • komu? • nad czym?* • od czego? • podczas czego?**
• w czym? • z czego?* • jak?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
gdzie?	w	L.	Pociliśmy się <i>w sali</i> , w której było bardzo gorąco. (I)
komu?	–	D.	Ze względu na wilgoć pociły <i>mu</i> się okulary. (III)
nad czym?*	nad	I.	Od dwóch godzin poczę się <i>nad wypełnieniem</i> rubryk w deklaracji podatkowej za rok ubiegły.* (II)
od czego?**	od	G.	Po operacji pocilem się <i>od najlepszego wysiłku</i> .** (I)
podczas czego?	podczas	G.	Rzadko pociła się <i>podczas upałów</i> . (I)
w czym?	w	L.	Przez godzinę pociliśmy się <i>podczas testów</i> z chemii. (II)
z czego?***	z / ze	G.	Nie lubię nosić kalesonów, gdyż poczę się <i>w nich</i> . (I)
			Zawsze przed egzaminami poczę się <i>ze strachu</i> .*** (I)

INNE POŁĄCZENIA

pocić się + przysłówek
pocić się – porównania

→ *Pocić się ciągle / nadmiernie / stale* itp. (I)
 → *Pocić się jak mysz*. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. oblewać się potem • potnieć • wydzielać pot
 II. biedzić się • męczyć się nad czymś • mozolić się nad czymś • robić coś z trudem • ślećzeć nad czymś • trudzić się nad czymś; *rzd.* czymś • wysilać się
 III. parować • skraplać wilgoć • wilgotnieć [tylko w 3. osobie]

* Przenośnie.

** Zwykle kiedy wymieniamy przyczynę zewnętrzną.

*** Zwykle kiedy wymieniamy przyczynę wewnętrzną.

413. POCZUWAĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

do czego? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
do czego?	do	G.	Niektóre kraje poczuwają się <i>do winy</i> za popełnione zbrodnie. (I) Był Żydem, ale poczuwał się <i>do polskości</i> . (II) Poczuwała się <i>do uczestnictwa</i> w działalności sekty. (II)

INNE POŁĄCZENIA

poczuwać się + przysłówek

- Poczuwać się do czegoś *stanowczo/zdecydowanie*. (II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. czuć się zobowiązany do czegoś • mieć świadomość czegoś • mieć świadomość odpowiedzialności za coś • odpowiadać za coś • przyznawać się przed samym sobą do czegoś • traktować coś jako powinnosć • uważyć się za sprawcę czegoś
- II. czuć się związanym z jakąś wspólnotą • przyznawać się do czegoś / do związku z kimś / z czymś • uznawać swoją przynależność do czegoś

414. PODAWAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • kiedy? (o której?) • komu? • przez co? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Podawałem jej <i>wszystkie posiłki</i> do łóżka. (I) Gazety podają codziennie <i>kursy walut</i> . (II) Podawano <i>tę informację</i> trzykrotnie w ciągu dnia. (II) Codziennie podawano do wiadomości <i>decyzje szefa</i> . (II)
kiedy?	o	L.	Ten profesor zawsze podawał <i>wiedzę</i> umiejętnie. (II) U nas w domu mama podaje obiad zawsze <i>o trzynastej</i> . (I)
komu?	–	D.	Musi pan podawać <i>choremu</i> to lekarstwo codziennie. (I) Podajemy przez całą dobę <i>wszystkim zainteresowanym</i> najświeższe informacje z całego świata. (II)
przez co?	przez	A.	Co godzinę podawano <i>przez radio</i> informacje z frontu.* (II)

INNE POŁĄCZENIA

podawać + przysłówek

- Podawać coś *często/kilkakrotnie/wielokrotnie*. (I/II)

podawać + że

- Podawać coś *przystępnie/umiejętnie* itp. (II)

- Podawać że, np. coś wkrótce nastąpi. (II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. aplikować coś komuś • dawać komuś coś do rąk • dostarczać komuś coś a. czegoś • podsuwać komuś coś • przybliżać coś • przynosić coś • przysuwać coś • wręczać coś komuś
- II. czynić coś wiadomym • donosić o czymś • informować kogoś o czymś • komunikować coś • ogłaszać coś • prezentować coś • przedstawiać coś • przekazywać informacje / wiadomości / elementy wiedzy itp. • udostępniać coś • wymieniać coś • wyszczególniać coś • zawiadamiać kogoś o czymś

* W języku potocznym również: *podawać coś w radiu/w radio* (w + L.).

415. PODCHODZIĆ*

NDK

[kto? • co?]

czym? • do czego? • dokąd? (do czego?) • do kogo? • gdzie? (w co?)
• kogo? • pod co? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Od kilku dni stłuczona ręka podchodziła <i>krwiąć</i> . (III)
do czego?	do	G.	Okazuje się, że ten teren podchodzi <i>wodą</i> . (III) Podchodziła wiele razy <i>do telefonu</i> i nie odważyła się podnieść słuchawki. (I)
dokąd?	do	G.	Samolot dwukrotnie podchodził <i>do lądowania</i> . (I)
do kogo?	do	G.	Mysływi podchodziły <i>do zwierzyń</i> bezszelestnie. (Ia) Podchodziłem już dwa razy <i>do lisów</i> , które za każdym razem wyczuwały moją obecność. (Ia)
gdzie?	w	A.	Statki transportowe systematycznie podchodziły <i>do miejsc przeznaczonych</i> do wyładunku. (I)
kogo?	–	A.	Podchodził <i>do mnie</i> i prosił mnie o jałmużnę. (I)
pod co?	pod	A.	Podchodziły <i>do nieprzyjaciół</i> o świecie i atakowali. (I) Kolejne oddziały podchodziły <i>w stronę</i> lasu. (I) Umiał podchodzić <i>wszystkich natychmiast</i> i sprytnie ich wykorzystywał.** (II)
			Z trudem podchodziliśmy <i>pod szczyt</i> najwyższej góry. (I) Wulkanolodzy podchodziły wielokrotnie <i>pod sam krater</i> wulkanu, aby dokonać precyzyjnych pomiarów. (I)

INNE POŁĄCZENIA

podchodzić + przysłówek

- Podchodzić *często / ostrożnie / stale* itp. (I)
- Podchodzić / podejść *kogoś ładnie / sprytnie* itp. (II)
- Podchodzić / podejść do *kogoś / czegoś* *ostrożnie / źle* itp. (w zn. *odpowiednio kogoś / coś traktować*).**
- Dać się / Nie dać się podejść (w zn. *działać podstępnie / oszukiwać kogoś*).** (II)

czasownik + *podchodzić / podejść*

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. piąć się • posuwać się pod górę • przemieszczać się w jakimś kierunku • przenosić się wyżej • przybliżać się • przysuwać się • wchodzić na górę • wdrapywać się na coś • wspinać się • zbliżać się do kogoś • zmierzać gdzieś

Ia. ***potocznie***: tropić coś

II. oszukiwać kogoś • próbować przechytrzyć kogoś • zachowywać się nieuczciwie wobec kogoś
III. mięknąć • wypełniać się cieczą od spodu [tylko w 3. osobie]

* Połączenie *podchodzić komuś* w znaczeniu być *odpowiednim, podobać się komuś* jest uważane w języku polskim za rusyczym.

** W tym znaczeniu zwykle w połączeniu z czasownikiem dokonanym *podejść*.

415

–

416

416. PODDAWAĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

czemu? • gdzie? (na czym?) • komu? • w czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czemu?	–	D.	Dlaczego pani zawsze tak łatwo poddaje się <i>chorobie</i> ?
gdzie?	na	L.	Kolejne oddziały poddawały się <i>na polu bitewnym</i> .
komu?	–	D.	Niechętnie poddajemy się <i>sprytnemu przeciwnikowi</i> .
w czym?	w	L.	Polacy nigdy nie poddawali się <i>w walce</i> o wolność.

INNE POŁĄCZENIA

poddawać się + przysłówek

→ Poddawać się *systematycznie / szybko / zawsze* itp.**NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

- godzić się na coś • kapitulować • podporządkowywać się komuś / czemuś • przegrywać coś
 • rezygnować z dalszej walki o coś • ulegać działaniu czegoś • ulegać komuś • ustępować komuś
 • uznawać się za pokonanego

417. PODEJMOWAĆ*

NDK

[kto?]

co? • czym? • kogo? • skąd? (z czego?) • jak?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Podejmował <i>ten sam kierunek</i> studiów dwukrotnie. (I) Strajkujący wreszcie zaczęli podejmować <i>pracę</i> . (I) Podejmował <i>te same tematy</i> w kolejnych dyskusjach. (III)
czym?	–	I.	Co kwartał podejmuję <i>odsetki</i> w banku. (IV)
kogo?	–	A.	Zawsze podejmowali nas <i>wystawnymi obiadami</i> . (II) Podejmowała gości <i>domowymi wypiekami</i> . (II) Oni zawsze podejmowali <i>moją rodzinę</i> serdecznie. (II)
skąd? / z czego?	z	G.	Codziennie podejmuję pewne kwoty <i>z mojego konta</i> . (IV)

INNE POŁĄCZENIA

podejmować + przysłówek

→ Podejmować kogoś *serdecznie / wystawnie* itp. (II)**NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

- I. angażować się w coś; *rzad.* w czymś • brać się do czegoś • decydować się na coś • przedsiębrać coś • przystępować do czegoś • rozpoczynać coś • zabierać się do czegoś • zaczynać coś ponownie • zajmować się czymś
- II. częstować kogoś czymś • fetować coś • gościć kogoś • przyjmować kogoś jako gościa • raczyć kogoś czymś • traktować kogoś jako gościa • ugasać kogoś czymś
- III. nawiązywać do jakiegoś tematu • podtrzymywać jakiś temat • przemawiać • przyłączać się do czegoś • zabierać głos
- IV. brać pieniądze z kasy / banku itp. • pobierać pieniądze • wybierać pieniądze • wyjmować pieniądze z banku / z konta / z depozytu itp.

* 1. W zn. *podnosić / podnieść coś z ziemi / podłogi, unosić coś do góry* itp. – wychodzi z użycia.2. Połączenia typu: *podejmować sankje / rezolucje / zarządzenia / wnioski / kroki* we współczesnej polszczyźnie uważane są za niewłaściwe; por. *Słownik wyrazów kłopotliwych*, s. 247.

418. PODEJMOWAĆ SIĘ

NDK

[kto?]

czego? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czego?	–	G.	Podejmuję się <i>każdej oferowanej pracy</i> . Podejmował się <i>zbierania pieniędzy</i> na różne cele.

INNE POŁĄCZENIA

podejmować się + przysłówek
podejmować się + bezokolicznik

→ Podejmować się *ciągle / stale / zawsze* itp.
→ *Podejmować się* coś *załatwiać / coś zrobić* itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

brać się do czegoś • decydować się na coś • porywać się na coś • przedsiębrać coś • wyrażać zgodę na coś • zgadzać się coś wykonywać / wykonać • zobowiązywać się do czegoś

418

–
420

419. PODEJRZEWAC

NDK

[kto?]

co? • gdzie? (w czym?) • kogo? • o co? • u kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Od kilku tygodni podejrzewano <i>jakąś chorobę</i> u pacjenta.
gdzie? / w czym?	w	L.	Rodzice podejrzewali <i>chorobę psychiczną</i> u dziecka.
kogo?	–	A.	Od dawna podejrzewałem <i>fałsz w słowach</i> tego człowieka.
o co?	o	A.	Podejrzewała <i>kolegów</i> z pracy o rozsiewanie plotek.
u kogo?	u	G.	Zazdrośna żona podejrzewała swojego męża o <i>zdradę</i> . Lekarze podejrzewali <i>u pacjentki</i> zapalenie nerek.

INNE POŁĄCZENIA

podejrzewać + przysłówek
podejrzewać + że

→ Podejrzewać kogoś *bezpodstawnie / niesłusznie* itp.
→ *Podejrzewać*, że np. ktoś coś zrobił / czegoś nie zrobił.
→ *Podejrzewać*, że ktoś np. kłamie.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

domniemywać z czegoś o czymś • domyślać się czegoś • mniemać coś / że... • pomawiać kogoś o coś • posądzać kogoś o coś • przypuszczać, że... • rzucać podejrzenia na kogoś • snuć domysły na podstawie czegoś • suponować coś • uważać kogoś za...

420. PODKREŚLAĆ

NDK

[kto?]

co? • czym? • gdzie? (w czym?) • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Zawsze podkreślam w tekstach <i>ważniejsze myśli</i> . (I) Podkreślał przy każdej okazji <i>rangę</i> swego stanowiska. (II)
czym?	–	I.	Błędy w tekście podkreślała <i>czerwonym długopisem</i> . (I) Podkreślał swoje słowa <i>różnymi gestami</i> . (II)
gdzie? / w czym?	w	L.	Podkreślał <i>w podręcznikach</i> błędy autorów. (I) Zwykle podkreślam ważne zdania <i>w tekstach</i> . (I) Podkreślano <i>w artykułach</i> znaczenie decyzji premiera. (II)

INNE POŁĄCZENIA

podkreślać + przysłówek
podkreślać + że

- Podkreślać *stanowczo / zdecydowanie* itp. (II)
- Należy zawsze *podkreślić*, że np. coś jest ważne. (II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. przeciągać (kreskę / kreski) • rysować (linię pod czymś) • stawiać (kreskę / kreski pod jakimś tekstem)
 II. akcentować coś • kłaść nacisk na coś • podnosić coś • uwydatniać coś • uwypuklać coś
 • uznawać coś za wyjątkowo ważne • wyjaskrawiać coś • zaznaczać coś • zwracać na coś szczególną uwagę

421. PODLEWAĆ

NDK

[kto?]

co? • czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Codziennie podlewam <i>róże</i> w ogrodzie. (I) Podlewała <i>niektóre potrawy</i> winem lub ostrym sosem.* (II)
czym?	–	I.	Lubię podlewać kwiaty <i>plastikową konewką</i> . (I) Mięso w piekarniku podlewam od czasu do czasu <i>wodą</i> . (II)

INNE POŁĄCZENIA

podlewać + przysłówek

- Podlewać *ciągle / stale / systematycznie* itp. (I/II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. nawadniać coś • polewać coś wodą • uzupełniać (zasoby wodne) • zraszać coś • zwilżać coś
 II. moczyć coś • nawilżać coś • oblewać coś

* Potocznie.

422. PODNIECAĆ SIĘ

NDK

[kto?]

czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	<p>Podniecał się <i>samą myślą</i> o wyjeździe za granicę. Podniecała się sama <i>swoją poezją</i>. Podniecała się <i>każdym gestem</i> tego człowieka. Podniecali się <i>wzajemnym dotykiem</i> dloni. Widzowie na sali podniecali się <i>samym wejściem</i> swego ukochanego prezydenta. Wszyscy podniecali się <i>mistrzostwami olimpijskimi</i>.</p>

INNE POŁĄCZENIA

podniecać się + przysłówek

→ Podniecać się *bardzo / mocno / niezdrowo / niezwykle / szybko / zbytnio* itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

ekscytować się czymś; *rząd.* kimś • ożywać się • pobudzać się • roznamietniać się

423. PODNOSIĆ

NDK

[któ? • co?]

co? • czym? • gdzie? / na czym? • kogo? • skąd? (z czego?) • w czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	<p>Manifestujący podnosili <i>ręce</i> w górę i krzyczeli. (I) Podniósł kolejne <i>walizki</i> i układał je na półkach. (I) Drżącymi rękoma podnosiła do ust <i>szklankę</i> z herbatą. (I)</p>
czym?	–	I.	<p>Musiałem ciągle podnosić <i>kołdrę</i>, bo się pocilem. (II) W naszej firmie podnosili <i>płace</i> co kwartał. (III) Deszcze podnosili ciągle <i>poziom</i> wód w rzekach. (III)</p>
gdzie? / na czym?	na	L.	<p>Za każdym razem pracownicy podnosili <i>bunt</i>. (IV) Kolejny mówca podniósł <i>zasługi</i> zmarłego profesora. (V)</p>
kogo?	–	A.	<p>Robotnicy podnosili <i>dach</i> domu już od tygodnia. (VI) Rada uczelni podniosiła <i>temat</i> statusu uczelni. (VII)</p>
skąd? w czym?	z / ze w	G. L.	<p>Już dwa razy podniósł pan <i>wagę</i> tej sprawy. (VII) Wiatr podniósł <i>zeschnięte liście</i> z ziemi. (VIII) Delikatnie podnoszono <i>dźwigiem</i> cenną rzeźbę. (VIII)</p> <p>Po występie słynnej śpiewaczki podnoszono <i>na scenie</i> kilka razy kurtynę. (VIII)</p> <p>Silny wiatr podniósł <i>na targowisku</i> sterty śmieci. (VIII)</p> <p>Szczęśliwy ojciec podniósł delikatnie <i>noworodka</i>. (I)</p> <p>Pielęgniarka podczas dyżuru podniosiła <i>chorych</i>. (I/II)</p> <p>Podniosiła <i>z podłogi</i> porozrzucane zabawki. (I/II)</p> <p>Podnosili poziom wody <i>w stawie</i>. (III/VI)</p> <p>Krytycy podnosili <i>w recenzjach</i> oryginalność nowej inscenacji tej sztuki. (VII)</p>

INNE POŁĄCZENIA

podnosić + przysłówek

- Podnosić cyklicznie / systematycznie itp. (III/VI)
- Podnosić delikatnie / ostrożnie itp. (I-II/VIII)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. dźwigać coś w górę • przemieszczać coś • przybliżać coś • umieszczać coś wyżej • unosić coś • wznosić coś
- II. doprowadzić coś do właściwej pozycji • stawiać coś
- III. maksymalizować coś • podwyższać coś • polepszać coś • potęgować coś • wzmagac coś • zwiększać wartość czegoś
- IV. rozpoczynać coś • wszczynać coś
- V. akcentować coś • chwalić coś / kogoś • doceniać coś / kogoś • podkreślać coś • sławić kogoś • uwydnić coś • wychwalać coś / kogoś • wysławiać kogoś • zwracać uwagę na coś / na kogoś
- VI. podwyższać coś • zwiększać coś
- VII. poruszać coś • proponować coś • sugerować coś • wnioskować z czegoś o czymś • wysuwać coś • zabierać głos na jakiś temat
- VIII. podciągać coś • wciągać coś • windować coś • wzbijać coś [tylko w 3. osobie]

424. PODNOSIĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

gdzie? (na czym? / w czym?) • komu? • na czym? • od czego? • podczas czego?
• skąd? / z czego? • zza czego? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
gdzie? / na czym?	na	L.	Chory ciągle podnosił się <i>na łóżku</i> . (I) Podczas silnego wiatru kurz podnosił się <i>na ulicy</i> . (II) Pomruki niezadowolenia podnosili się <i>na sali</i> . (IV) Coraz to nowe okrzyki podnosili się <i>na zebraniu</i> . (V)
gdzie? / w czym?	w	L.	Od tygodnia podnosi się poziom wody <i>w rzekach</i> . (III) Ceny działał budowlanych podnoszą się systematycznie <i>w dużych miastach</i> . (III) Coraz większy szum podnosił się <i>w lesie</i> . (IV)
komu?	–	D.	Gorączka podnosiła się <i>choremu</i> błyskawicznie. (III) Od roku podnosili się dochody <i>naszemu ojcu</i> . (III) Stopa życiowa podnosi się <i>Polakom</i> systematycznie. (III)
na czym? od czego? podczas czego?	na od podczas	L. G. G.	Sportowcy podnosili się <i>na rękach</i> bez wysiłku. (II) Wszyscy podnosili się <i>od stołów</i> i opuszczali salę. (I) Wszystkie ręce członków załogi podnosły się <i>podczas pierwszej tury</i> głosowania. (II)
skąd? / z czego?	z / ze	G.	Widzowie powoli podnosili się <i>z foteli</i> . (I) Dziadek zawsze z trudem podnosił się <i>z łóżka</i> . (I)
zza czego?	zza	G.	Goście z trudem podnosili się <i>zza stołów</i> ustawionych jeden obok drugiego. (I)

INNE POŁĄCZENIA

podnosić się + przysłówek

→ Coś podnosi się *stale / systematycznie* itp. (III)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. powstawać • wstawać
- II. unosić się w górę • podrywać się z ziemi / do lotu • ułatwiać • wzbijać się w górę / w powietrzu
• wzlatywać • wzniósłć się • zrywać się do lotu [tylko w 3. osobie]
- III. nasiąć się • podwyższać się • polepszać się • poprawiać się • powiększać się • wzrastać (pod względem ilości / natężenia itp.) • zwiększać się [tylko w 3. osobie]
- IV. brzmieć • rozbrzmiewać • rozlegać się • roznaosić się
- V. brać swój początek • pojawiać się nagle • rozpoczętać się • wybuchać

425. PODOBAC SIĘ*

NDK* / DK*

[kto? • co?]

komu? • w czym? • jak?

424

–

426

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
komu?	–	D.	Filmy amerykańskie podobażą się głównie <i>młodzieży</i> . Z polskich miast najbardziej podoba <i>mi</i> się Gdańsk. Wiem, że podobałeś się <i>wszystkim</i> podczas występu. Zawsze podobałaś mi się <i>w czarnych kapeluszach</i> .
w czym?	w	L.	

INNE POŁĄCZENIA

podobać się + przysłówek
czasownik + podobać się

→ Podobać się *bardzo / niezmiernie / strasznie* itp.
→ Chcieć się komuś podobać.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

fascynować / zafascynować kogoś • oczarowywać / oczarować kogoś • odpowiadać komuś • olśniewać / olśnić kogoś • przypadać / przypaść komuś do gustu • urzekać / urzec kogoś • wywierać / wywrzeć korzystne wrażenie • wzbudzać / wzbudzić podziw u kogoś • zachwycać / zachwycić kogoś

* Niektóre słowniki (*Słownik języka polskiego* pod red. M. Szymczaka, *Słownik form koniugacyjnych czasowników polskich*, s. 814) zaznaczają dwuaspektowość czasownika *podobać się*. Inne (np. *Wielki słownik ortograficzno-fleksyjny*, s. 903) podają formy imiesłowu przysłówkowego współczesnego i uprzedniego tego czasownika: *podobając się / podobawszy się*.

426. PODPISYWAĆ

NDK

[kto?]

co? • czym? • gdzie? (na czym? / pod czym?) • komu? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Codziennie dyrektor podpisywał <i>stertę dokumentów</i> . (I) Księgowa podpisywała przez cały dzień <i>wszystkie wydatki</i> w jednej kolumnie, a potem dokonywała ostatecznych obliczeń. (II)

czym?	–	I.	Ważne dokumenty podpisywał zawsze <i>złotym piórem</i> . (I) Ten malarz podpisywał swoje dzieła <i>inicjałami</i> . (I)
gdzie? / na czym?	na	L.	Znani pisarze podpisywali <i>na kiermaszu</i> swoje książki. (I)
gdzie? / pod czym? / komu?	pod –	I. D.	Podpisywał z namaszczaniem cyfrą <i>pod cyfrą</i> . (II) Chętnie podpisywała <i>kolegom</i> wnioski o pożyczkę. (I)

INNE POŁĄCZENIA*podpisywać* + przysłówek

- Podpisywać *chętnie / codziennie / czytelnie / rzadko*. (I)
- Podpisywać *równo*. (II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. dawać autograf • parafować coś • ratyfikować coś • składać podpis • sygnować coś • umieszczać swój podpis pod czymś
 II. pisać coś w kolumnie (jedno pod drugim)

427. PODPISYWAĆ SIĘ

NDK

[kto?]

czym? • gdzie? / w czym? • na czym? • pod czym? • jak?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Zawsze podpisywałem się <i>inicjałami</i> .
gdzie?	w	L.	Otrzymujący paszport podpisywał się <i>w nim</i> w obecności urzędnika.
na czym?	na	L.	Musieliśmy podpisywać się <i>na specjalnych deklaracjach</i> .
pod czym?	pod	I.	Świadkowie podpisywali się <i>pod swoimi zeznaniami</i> . Wszyscy musieli podpisywać się <i>pod oświadczeniami</i> .

INNE POŁĄCZENIA*podpisywać się* + przysłówek
czasownik + *podpisać się**

- Podpisywać się *czytelnie / nieczytelnie*.
- *Nie umieć się podpisać** (w zn. *być analfabetą*).

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

umieszczać gdzieś / na czymś swój podpis

* Tylko w połączeniu z czasownikiem dokonanym *podpisać się*.**428. PODPOWIADAC**

NDK

[kto? • co?]

co? • gdzie? / na czym? • komu? • podczas czego? • jak?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Podczas egzaminu sąsiad podpowiadał mi <i>rozwiązań</i> trudniejszych zadań z matematyki. (I)

gdzie? komu?	na –	L. D.	Suflerka podpowiadała <i>tekst</i> debiutującemu aktorowi. (I) Koledzy zawsze podpowiadali mi <i>na lekcjach</i> fizyki. (I) Lubiłem podpowiadać <i>kolegom</i> na lekcjach. (I) Serce podpowiadało <i>mi</i> , jak powinienem się zachowywać w stosunku do mojej dziewczyny. (II)
podczas czego?	podczas	G.	Koledzy zawsze podpowiadali mi <i>podczas odpowiedzi</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

podpowiadać + przysłówek
podpowiadać + jak / co

- Podpowiadać *ciągle / czasami / często* itp. (I/II)
- *Podpowiadać komuś, jak / co* powinien robić. (II)
- *Podpowiadać komuś, jak* ma postąpić. (II)
- Coś / Ktoś *podpowiada*, że coś trzeba zrobić. (I/II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. mówić coś ukradkiem • suflerować coś • suflować coś • szepotać coś komuś
II. dawać komuś jakieś rady • podsuwać komuś pomysły / rozwiązanie / informację itp. • proponować coś

429. PODRABIAĆ

NDK

[kto?]

co? • czym? • za pomocą czego? • jak?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Potrafili podrabiać nawet <i>banknoty</i> euro.
czym?	–	I.	Podrabiała podpis dyrektora jego <i>własnym piórem</i> .
za pomocą czego?	za pomocą	G.	Podrabiali dokumenty <i>za pomocą nowoczesnych urządzeń</i> .

INNE POŁĄCZENIA

podrabiać + przysłówek
czasownik + *podrabiać*

- Podrabiać *profesjonalnie / świetnie / zręcznie* itp.
- *Umieć coś podrabiać*.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

fałszować coś • imitować coś • kopiować coś • naśladować coś • wykonywać kopię / imitację czegoś

430. PODRÓŻOWAĆ

NDK

[kto?]

czym? • gdzie? (po czym?) • jak?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Podróżujemy <i>wynajętym samochodem</i> po Afryce. Wolę podróżować <i>morzem</i> niż <i>lądem</i> .
gdzie? / po czym?	po	L.	Przez dwa miesiące podróżowaliśmy <i>po całej Europie</i> .

INNE POŁĄCZENIA

podróżować + przysłówka
czasownik + podróżować

→ Podróżować często / dużo / rzadko / służbowo itp.
→ Lubić / Uwielbiać podróżować.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

jeździć • obeżdzać coś • odbywać podróż • przebywać (drogę do odległego celu) • przemierzać (jakąś przestrzeń) • przenosić się z miejsca na miejsce • wędrować gdzieś / po czym • wojażować gdzieś / po czymś

431. PODSŁUCHIWAĆ

NDK

[kto?]

co? • kogo? • pod czym? • przez co? • zza czego? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Strażnicy czasami podsłuchują rozmowy więźniów.
kogo?	–	A.	Ktoś podsłuchuje nas w sąsiednim pokoju.
pod czym?	pod	I.	Lubiła podsłuchiwać pod drzwiami.
przez co?	przez	A.	Specjalne służby podsłuchują przez telefony.
zza czego?	zza	G.	Podsłuchiwał każde słowo zza ściany swego pokoju.

INNE POŁĄCZENIA

podsłuchiwać + przysłówka

→ Podsłuchiwać czasami / systematycznie itp.
→ Podsłuchać coś przypadkowo.*

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

łowić coś słuchem potajemnie • nadsłuchiwać kogoś / coś / przez coś (z ukrycia) • słyszeć coś z ukrycia • wyteżać słuch

* Tylko w połączeniu z czasownikiem dokonanym *podsłuchać*.

432. PODZIWIAĆ

NDK

[kto?]

co? • kogo? • w kim? • za co?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Podziwiam za każdym razem piękno Wenecji. (I)
kogo?	–	A.	Wszyscy podziwiali kreacje przygotowane na jesień. (I)
w kim?	w	L.	Podziwiam jego zaangażowanie w walce o wolność. (II)
za co?	za	A.	Podziwiam tego aktora w tak trudnej roli. (I)
			Podziwiałem w tym człowieku prawdomówność. (II)
			Podziwiamy bohaterów za ich odwagę. (II)

INNE POŁĄCZENIA

podziwiać + jak

→ Podziwiam, jak mogłeś to zrobić / tego dokonać. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. chwalić kogoś / coś • delectować się czymś • doświadczać podziwu dla kogoś / dla czegoś
• myśleć o kimś z uznaniem • patrzeć / patrzyć z zachwytem na kogoś / na coś • rozkoszować się czymś • upajać się czymś • wpadać w zachwyty / w podziw • zachwycać się kimś / czymś

II. cenić kogoś / coś • mieć o kimś / o czymś dobre zdanie • szanować kogoś • uwielbiać kogoś / coś • wyrażać podziw dla kogoś / dla czegoś

433. POJAWIAĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

gdzie? (na czym? / w czym?) • u kogo? • z kim? • jak?

432

–

434

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
gdzie? / na czym?	na	L.	Pojawiają się <i>na niebie</i> coraz czarniejsze chmury. (I) Słońce pojawia się <i>na horyzoncie</i> . (I) Rzadko pojawiał się uśmiech <i>na twarzy</i> tej kobiety. (I) Czasami ten student pojawiał się <i>na wykładach</i> . (II)
gdzie? / w czym?	w	L.	Rzadko pojawiają się <i>w tej gazecie</i> dobre artykuły. (I) Co sezon pojawiają się nowe kreacje <i>w butikach</i> . (I) Pojawiało się coraz więcej zwierząt <i>w tych lasach</i> . (II)
u kogo? z kim?	u z / ze	G. I.	Zawsze pojawiał się <i>u nas</i> z bukietem kwiatów. (II) Rzadko pojawiał się na imprezach <i>ze swoją żoną</i> . (II)

INNE POŁĄCZENIA

pojawiać się + przysłówek

→ Pojawiać się *nagle / niespodziewanie / rzadko / sporadycznie / znienacka* itp. (I/II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. być obecnym • istnieć • pokazywać się • stawać się widocznym • ukazywać się • wschodzić • wychodzić • wychylać się z czegoś • wyłaniać się z czegoś • wypływać • występować • wyzierać • zjawiać się

II. odwiedzać kogoś • przychodzić do kogoś / dokądś

434. POJMOWAĆ

NDK

[kto?]

co? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Przyznaję, iż z trudem pojmowałem jego <i>filozofię życia</i> . Dziecko pojmowało <i>wszystko</i> , co mówiliśmy do niego.

INNE POŁĄCZENIA

pojmować + przysłówek

→ Pojmować *łatwo / pędko / szybko* itp.*

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

chwytać coś • ogarniać (coś) rozumem • przenikać myślą • rozumieć coś • uświadamiać sobie coś • uzmysławiać sobie coś • zdawać sobie sprawę z czegoś

* Częściej w połączeniu z czasownikiem dokonanym *pojąć*.

435. POKAZYWAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czym? • gdzie? (na czym? / w czym?) • kogo? • komu? • na co?*
 • na kogo?* • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Pokazywała <i>zdjęcia</i> z wakacji wszystkim znajomym. (I) Lubił pokazywać <i>swoją niechęć</i> wobec cudzoziemców. (I) Ten zegar pokazuje tylko <i>pełne godziny</i> . (II)
czym? gdzie? / na czym?	–	I.	Pokazywali nam <i>najkrótszą drogę</i> przez góry. (III) Licznik pokazuje precyzyjnie <i>ilość</i> zużytego paliwa. (II)
gdzie? / w czym?	na	L.	Ten film pokazywano <i>na wszystkich festiwalach</i> . (I)
kogo?	w	L.	Ten film wcześniej pokazywano <i>w kinach</i> . (I)
komu?	–	A.	Pokazywała <i>nowo narodzonego syna</i> całej rodzinie. (I) <i>Swoją narzeczoną</i> pokazywał wszystkim kolegom. (I)
na co?*	na	D.	Pokazywałem <i>mamie</i> codziennie dzienniczek ucznia. (I)
na kogo?*	na	A.	Te znaki pokazują <i>kierowcom</i> kierunek ruchu. (II) Zapytany o rodzaj prezentu pokazywał <i>na najnowsze modele mercedesów</i> .* (III)
			Pokazywali <i>na płonącą wieś</i> i oddalali się szybko.* (III)
			Zawsze pokazywał <i>na brata</i> jako winnego.* (III)

INNE POŁĄCZENIA

pokazywać + przysłówek

- Pokazywać często / codziennie / zawsze itp. (I)
- Pokazywać dobitnie / precyzyjnie. (II)
- Pokazywać, co się umie / się potrafi itp. (I)
- Pokazywać komuś, jak coś np. zrobić. (I)
- Pokazywać, że np. można coś zrobić szybko. (I)
- Coś pokazuje, że należy / trzeba to zrobić. (II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. dawać wyraz czemuś • demonstrować coś • manifestować coś • objawiać coś • okazywać coś • prezentować coś • przedstawiać coś • przejawiać coś • ujawniać coś • ukazywać coś • umożliwić obejrzenie czegoś • uzasadniać coś • uwewnętrzniać coś • wystawiać coś
- II. być znakiem / oznaką czegoś • informować o czymś • przekazywać jakąś informację / dowód itp.
- III. wskazywać na coś / na kogoś

* W tym znaczeniu – rzadko.

436. POKAZYWAĆ SIĘ*

NDK

[kto? • co?]

gdzie? (na czym? / w czym?) • kim?** • komu? • u kogo? • z kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
gdzie?	na	L.	Czasami pokazują się <i>na rynku</i> rzadkie okazy grzybów. (I) Słońce pokazywało się <i>na niebie</i> tylko na kilka chwil. (I)
	w	L.	Niektórzy rzadko pokazują się <i>na zebraniach</i> . (II) Co moment pokazywały się <i>w oknie</i> jakieś postaci. (I) Ten polityk zbyt często pokazuje się <i>w telewizji</i> . (I)
kim?**	–	I.	Ten uczeń rzadko pokazuje się <i>w szkole</i> . (II)
komu?	–	D.	Obywatele niektórych krajów azjatyckich pokazywali się <i>znakomitymi specjalistami i pracowników</i> . ** (I)
u kogo?	u	G.	Zawsze pokazywał się <i>innym</i> z / od najlepszej strony. (I)
z kim?	z	I.	Zapracowany wujek pokazywał się <i>u nas</i> rzadko. (II) Pokazywał się na balach tylko z <i>pięknymi kobietami</i> . (II)

INNE POŁĄCZENIA

pokazywać się + przysłówek
pokazywać się – bez dopełnienia

czasownik + *pokazywać się*
pokazać się + że

- Pokazywać się *niespodziewanie / raptem*. (I/II)
- *Pokazywać się gdzieś* od czasu do czasu. (I/II)
- *Coś się pokazuje*, np. owady, grzyby itp. (I)
- *Coś / Ktoś zaczyna się pokazywać gdzieś*. (I/II)
- *Pokazało się, że ktoś np. miał rację / nie miał racji.* *** (w zn. *wyjść na jaw / okazać się*)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. dawać się widzieć • dawać się poznać • dawać się zauważać / zaobserwować • objawiać się
 • prezentować się • stawać się widocznym • ujawniać się • ukazywać się • uwidaczniać się
 • uzewnętrzniać się • wyłaniać się z czegoś • wynurzać się z czegoś • występować • zjawiać się
- II. odwiedzać kogoś • pojawiać się gdzieś / u kogoś • przychodzić do kogoś • wpadać do kogoś / gdzieś

* Częściej w połączeniu z czasownikiem dokonanym *pokazać się*.

** Rzadko. Lepiej: *okazywali się*.

*** Tylko w połączeniu z czasownikiem dokonanym *pokazać się*.

437. POKONYWAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czym? • kogo? • w czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Ta drużyna pokonuje <i>wszystkie inne drużyny</i> . (I) Ten człowiek z trudem pokonuje <i>własne słabości</i> . (II) Z trudem pokonywalem <i>przerzążający strach</i> . (II) Uczestnicy rajdu z trudem pokonywali <i>trasy górskie</i> . (III)
czym?	–	I.	Nienawiść do innych pokonywał <i>rozmową z Bogiem</i> . (II) Tę trasę pokonujemy tylko <i>samochodem terenowym</i> . (III)

kogo?	–	A.	Pokonywał <i>każdego przeciwnika</i> na ringu. (I)
w czym?	w / we	L.	Nasza armia prawie zawsze pokonywała wroga <i>w walce</i> . (I) Pokonywałem go <i>we wszelkich dyskusjach</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

pokonywać + przysłówek

- Pokonywać *natychmiast / szybko / zdecydowanie*.
(I–III)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. brać górę nad kimś / nad czymś • eliminować kogoś / coś • odnosić zwycięstwo nad kimś / nad czymś • osiągać zwycięstwo • unieszkodliwić kogoś • usuwać kogoś / coś • wygrywać • zabijać kogoś • zwyciężać kogoś / coś
- II. dławić coś • dusić coś • eliminować coś • (nie) poddawać się czemuś • opanowywać coś • przełamywać coś • przemagać coś • przewyciążać coś • tłumić coś w sobie • ujarzmiać coś • zagłuszać coś
- III. przebywać jakąś odległość / trasę itp. • przechodzić przez coś • przemierzać coś

438. POLECAĆ

NDK

[kto?]

co? • czemu? • jako kogo? • kogo? • komu? • na co? • na kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Polecano nam <i>postuszeństwo</i> wobec szefów. (I) Często kucharz polecał nam <i>pyszne zupy polskie</i> . (II) Polecano mi <i>ten znakomity środek odchudzający</i> . (II) Polecał mi zawsze <i>dobre książki</i> do czytania. (II) Przed wyjazdem polecał <i>swoje dobra zarządcy</i> . (III)
czemu?	–	D.	Zawsze polecał swoją chorą żonę <i>opiece</i> Boga. (III) Polecano <i>ją jako znakomitą opiekunkę</i> do dzieci. (II) On poleca <i>najlepszych mistrzów</i> w tym zawodzie. (II) Podczas choroby polecała <i>swojego syna</i> jedynie babci. (III)
jako kogo?	jako	A.	
kogo?	–	A.	
komu?	–	D.	Polecam <i>studentom</i> czytać literaturę w oryginale. (I) Polecamy <i>obcokrajowcom</i> dania kuchni polskiej. (II) Przed wyjazdem za granicę polecał swoją posiadłość <i>zaufanemu administratorowi</i> . (III)
na co?	na	A.	Ten rodzaj mięsa polecam <i>na tatara</i> . (II)
na kogo?	na	A.	Polecano go ciągle <i>na drużynowego</i> harcerzy. (II)

INNE POŁĄCZENIA

polecać + przysłówek

- Polecać *pisemnie / ustnie*. (I)
→ Polecać *otwarcie / szczerze / zdecydowanie* itp. (II)
→ Polecać komuś coś *zrobić*, np. coś *napisać*. (I)
→ Polecać wszystkim, żeby np. byli punktualni. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. kazać coś komuś • nakazywać coś komuś • nakładać na kogoś jakiś obowiązek • rozkazywać komuś • wydawać komuś polecenie • zalecać coś komuś • zarządzać coś

- II. doradzać jako kogoś / coś właściwego / odpowiedniego • pokazywać dobre strony czegoś / kogoś
 • protegować kogoś • przedstawiać komuś kogoś / coś w korzystnym świetle • rekomendować coś • zachwalać coś
- III. dawać kogoś / coś pod czyjąś opiekę • poruczać coś; *rzad.* kogoś komuś • powierzać kogoś / coś komuś

439. POLEGAC

NDK

[kto? • co?]

na czym? • na kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
na czym?	na	L.	Bardzo rzadko polegam <i>na opinii</i> lub <i>zdaniu</i> krytyków. (I) Ta zabawa polega <i>na eliminowaniu</i> przeciwnika. (II)
na kim?	na	L.	Twoja praca będzie polegać <i>na informowaniu</i> klientów. (II) Sukces polega <i>na wybraniu</i> najlepszego rozwiązania. (II) Zawsze mogę polegać <i>na moich rodzinach</i> . (I)

438

–
440

INNE POŁĄCZENIA

polegać + przysłówek
 czasownik + *polegać*
polegać – porównania

→ Polegać *bardzo / czasami / zawsze* itp. (I)
 → *Można / Nie można* na kimś *polegać*. (I)
 → *Polegać jak na Zawiszy* (w zn. mieć całkowite zaufanie).

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. liczyć na kogoś • mieć zaufanie do kogoś • pokładać wiarę / ufność w kimś • spuszczać się na kogoś • ufać komuś • wierzyć komuś • zdawać się na kogoś
- II. być istotą czegoś • funkcjonować według czegoś • opierać się na czymś • zasadzać się na czymś • zawierać się w czymś [tylko w 3. osobie]

440. POMAGAĆ

NDK

[kto? • co?]

czym? • do czego?* • gdzie? (w czym?) • komu? • na co? • przy czym?
 • w czym?** • jak?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	L.	Jedząc, pomagał sobie <i>palcami</i> . (I) Skuteczniej pomagasz mi <i>pieniędzmi</i> niż <i>dobrą radą</i> . (II)
do czego?*	–	G.	Koledzy pomagali im <i>do ucieczki</i> z aresztu.* (I) Komputer pomaga <i>do opanowania</i> rozliczeń.* (I)
gdzie? komu?	w –	L. D.	Dzieci czasami powinny pomagać <i>w domu</i> . (I) Rodzice pomagali <i>mi</i> podczas moich studiów. (I) Wytrwałość pomagała <i>mu</i> znosić trudne warunki pracy. (II) Silne narkotyki pomagaly <i>choremu</i> na raka. (II)

na co?	na	A.	Jedynie antybiotyki pomagają mi <i>na grypę</i> . (II)
przy czym?**	przy	L.	Pomagali nam <i>przy przejściu</i> przez wysokie góry. (I) Sąsiedzi pomagali nam <i>przy pracach polowych</i> .** (I)
w czym?**	w	L.	Ojciec zawsze pomagał mi <i>w zarządzaniu</i> firmą. (I) Zawsze pomagał rodzicom <i>w pracach polowych</i> .** (I) Znajomość łańcucha pomaga <i>w nauce</i> innych języków. (I)

INNE POŁĄCZENIA*pomagać* + przysłówek

- Pomagać *finansowo / materialnie / psychicznie*. (I)
- Coś pomaga *natychmiast / powoli / szybko* itp. (II)
- Pomagać komuś coś *robić*, np. *sprzątać pokój*.*** (I)
- Ktoś / coś pomaga komuś *istnieć / oddychać / przeżyć / wytrwać* itp. (II)
- Coś / Ktoś pomaga jak *łysemu grzebień*. / Coś pomaga / pomoże jak *umarłemu kadzidło*.

pomagać + bezokolicznik*pomagać* – porównania**NIKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

- I. dawać wsparcie komuś • dopomagać komuś; *rzad.* czemuś / w czym • iść na odsiecz komuś / czemuś (*rzad.*) • nieść komuś pomoc • odciążać kogoś z czegoś • okazywać komuś pomoc • podejmować się czegoś za kogoś • popierać kogoś • przychodzić komuś z pomocą • przynosić komuś wsparcie • ratować kogoś • służyć komuś ramieniem • spieszyć komuś z pomocą • udzielać komuś pomocy • wspierać kogoś • wspomagać kogoś • wyświadczenie komuś przysługę
- II. być przydatnym do czegoś • być skutecznym na coś • dawać pożądany rezultat • dawać wyniki • działać na korzyść kogoś / czegoś • odnosić skutek • poprawiać stan kogoś • przyczyniać się do czegoś • przydawać się • przynosić komuś ulgę • skutkować • służyć czemuś • stymulować kogoś do czegoś • ułatwiać komuś coś • umożliwiać coś komuś

* Rzadko. Lepiej: *pomagać w ucieczce / w opanowaniu rozliczeń*.** Pomagać przy czym? / w czym? – możliwe również połączenia alternatywne, np. *pomagać przy sprzątaniu* (przy + L.) albo *pomagać w sprzątaniu* (w + L.).*** Połączenia alternatywne: *pomagać komuś robić zakupy* albo *pomagać komuś w robieniu zakupów* (w + L.).**441. PONAGLAĆ**

NDK

[kto? • co?]

czym? • do czego? • kogo? • jak?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Ponaglali mnie <i>telegramami</i> do szybkiego powrotu.
do czego?	do	G.	Ponaglano nas <i>do opuszczenia</i> zagrozonego miejsca. Rodzice ponaglali mnie <i>do ożenku</i> .
kogo?	–	A.	Strażnicy ponaglali <i>więźniów</i> do szybszego marszu. Bank ponaglał <i>nas</i> do szybkiego spłacenia pożyczki.

INNE POŁĄCZENIA*ponaglać* + przysłówek

- Ponaglać kogoś *ciągle / systematycznie / wiecznie* itp.

NIKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- mobilizować kogoś • nakłaniać kogoś do czegoś • pobudzać kogoś do czegoś • poganiać kogoś • popędzać kogoś • przynaglać kogoś • wzywać kogoś do czegoś • zmuszać kogoś do pośpiechu

442. POPADAĆ*

NDK

[kto?]

w co? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
w co?	w	A.	Starsi ludzie popadają często <i>w zadumę</i> . Coraz więcej ludzi popada <i>w nędzę</i> . Wielu pracowników popada <i>w konflikty</i> z dyrekcją.

INNE POŁĄCZENIA

popadać + przysłówek

→ Popadać często / systematycznie / zwykle itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

doświadczać czegoś • doznać czegoś • poddawać się czemuś • pograżać się w czymś • przeżywać coś • wpadać w coś • zaznawać czegoś • znajdować się (w jakiejś sytuacji) • dostawać się (w jakieś trudne położenie) • pograżać się w czymś

* Również dokonany w znaczeniach: 1. posypać, pokropić (o deszczu, śniegu), np. *Wczoraj trochę popadalo, a potem była słoneczna pogoda*; 2. poprzewracać się po kolei (w odniesieniu do osób, przedmiotów), np. *W czasie wybuchu bomby wszyscy popadali na ziemię* (na + A.). Tylko w 3. osobie.

443. POPRAWIAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czym? • gdzie? (na czym? / w czym?) • kogo? • komu? • w czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Tuż przed zakończeniem roku szkolnego uczniowie zaczęli poprawiać wyniki w nauce. (I) Przed wejściem do gabinietu dyrektora kandydatka do konkursu nerwowo poprawiała sobie fryzurę i makijaż. (I)
czym?	–	I.	Przyprawy poprawiają smak sosów. (I) Miał za duże okulary i ciągle poprawiał je sobie. (II) Codziennie poprawiam wypracowania uczniów. (III) Dobry lektor poprawia każdy błąd studenta. (IV) Zadawał jeden cios, a potem poprawiał go drugim.* (V)
gdzie?	na	L.	Poprawialiśmy na ławkach zniszczone rowy. (II)
	w	L.	Robotnicy poprawiali w dzielnicy zniszczone chodniki. (II)
kogo? komu?	–	A.	Matka zawsze poprawiała syna, kiedy robił błędy. (IV)
	–	D.	Babcia poprawiała wnuczce kapelusz na głowie. (II) Często poprawiałem mojemu koleżance wypracowania. (III)
w czym?	w	L.	Redaktorka poprawiała interpunkcję w tekście. (III)

442

–

443

INNE POŁĄCZENIA

poprawiać + przysłówek
poprawiać – bez dopełnienia

→ Poprawiać *ciągle / często / nerwowo* itp. (I–IV)
→ Uderzał kogoś, a potem *poprawiał / poprawił*.* (V)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. doskonalić coś • polepszać coś • udoskonalać coś • ulepszać coś • uszlachetniać coś
 - zmieniać coś na lepsze
- II. doprowadzać coś do porządku • naprawiać coś • przywracać czemuś właściwą postać • reperować coś
- III. adiustować coś • dopracowywać tekst • nanosić poprawki • robić adiustację / korektę • usuwać błędy • wnosić poprawki • wprowadzać poprawki / zmiany do tekstu • wykonywać korektę
- IV. korygować coś • prostować coś • zwracać komuś uwagę
- V. powtarzać jakąś czynność

* Częściej w połączeniu z czasownikiem dokonanym *poprawić*.

444. PORĘCZAĆ*

NDK

[kto?]

co? • czym? • komu? • za co?** • za kim?*** • za kogo? • jak?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?**	–	A.	Czasami poręczam <i>weksle</i> rodzinie.*
czym?	–	I.	Dlaczego chce pan poręczać <i>swoim majątkiem</i> za niego?
komu?	–	D.	Poręczam kredyty tylko <i>rodzeństwu</i> i <i>znajomym</i> .
za co?**	za	A.	Ojciec poręcza <i>nam</i> udział w zyskach firmy.
za kim?***	za	I.	Czasami poręczam <i>za weksle</i> moich domowników.*
za kogo?	za	A.	Już kolejny raz poręczam <i>za krewnym</i> .*** Poręczałem jedynie <i>za tych</i> , których doskonale znałem. Dyrektor czasami poręcza <i>za niektórych pracowników</i> .

INNE POŁĄCZENIA

poręczać + przysłówek

→ Poręczać *często / rzadko / sporadycznie* itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

dawać komuś gwarancję na coś • gwarantować coś • potwierdzać coś • zabezpieczać coś • zaręczać komuś / coś czymś • żywotać coś komuś

* Częściej w połączeniu z czasownikiem dokonanym *poręczyć*.

** Poręczać co? / za co? – połączenia alternatywne: *poręczać weksel* (A.) albo *poręczać za weksel* (za + A.).

*** Rzadko.

445. POROZUMIEWAĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

(co) do czego?* • (co) do kogo? • bez czego? • czym? • (po)przez kogo? • przez co? • za pomocą czego? • z czym? • z kim? • jak?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
(co) do czego?*	do	G.	Od tygodnia porozumiewali się co do wysokości pensji. (II)
(co) do kogo?**	do	G.	Od tygodnia porozumiewali się co do konsula mającego pełnić obowiązki w ważnej placówce dyplomatycznej. (II)
bez czego? czym?	bez –	G. I.	Zakochani porozumiewają się bez używania słów. (I) Znakomicie porozumiewali się gestami. (I)
(po) przez kogo? przez co?	(po) przez przez	A. A.	Porozumiewali się wyłącznie (po) przez arbitrów. (II) Niektóre zwierzęta porozumiewają się przez ruchy ciała. (I)
za pomocą czego?	za pomocą	G.	Ludzie porozumiewają się za pomocą różnych języków. (I) Niektóre zwierzęta porozumiewają się za pomocą wydzielania specyficznych substancji. (I)
z czym?	z / ze	I.	Dyrekcja porozumiewa się związkami zawodowymi. (II)
z kim?	z / ze	I.	Lubię porozumiewać się z ludźmi telefonicznie. (I) Bez trudu porozumiewałem się z najstarszym bratem. (II) Porozumiewał się ze wszystkimi spadkobiercami. (II)

INNE POŁĄCZENIA

porozumiewać się + przysłówek

- Porozumiewać się *korespondencyjnie / pisemnie / telefonicznie / ustnie / werbalnie* itp. (I)
- Porozumiewać się *dobrze / nieskutecznie / skutecznie / sprawnie / szybko* itp. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. dzielić się wiadomościami / odczuciami itp. • informować się wzajemnie • komunikować się
 - kontaktować się z kimś • powiadamać kogoś o czymś • przekazywać informacje / odczucia itd. • rozmawiać ze sobą • zawiadamiać się [dotyczy ludzi i zwierząt]
- II. dochodzić z kimś do wspólnych rozwiązań / do porozumienia • dogadywać się • negocjować coś
 - paktować z kimś / z czymś • pertraktować z kimś • prowadzić z kimś rokowania • rokować z kimś o coś / o czymś • uzgadniać swoje stanowisko

* Lepiej: *w sprawie wysokości pensji*.

** Lepiej: *w sprawie konsula*.

446. PORÓWNYWAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • do czego?* • do kogo? • kogo? • z czym?* • z kim?****

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co? do czego?*	– do	A. G.	Co miesiąc porównywaliśmy <i>rezultaty</i> grupy. Jej styl mówienia porównywano <i>do stylu</i> znanej aktorki. Krytycy porównywali ostatnio przedstawienie znanego reżysera teatralnego <i>do żałosnej farsy bulwarowej</i> . Jego dokonania porównywano <i>do dokonań</i> mistrzów.

do kogo?**	do	G.	Prasa porównywała tę aktorkę <i>do przedwojennej gwiazdy</i> amerykańskiego kina niemego.
kogo?	–	A.	Mama lubiła porównywać <i>mnie</i> z synem sąsiada.
z czym?*	z	I.	Ciągle porównywała swoje dzieci z dziećmi sąsiadów.
z kim?**	z	I.	Krytycy porównywali to przedstawienie z wcześniejszymi inscenizacjami tego samego reżysera. Dlaczego ciągle porównujesz mnie z tym człowiekiem?

INNE POŁĄCZENIA**NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

konfrontować coś z czymś • przyrównywać coś do kogoś / do czegoś • zestawiać coś z czymś • znajdować cechy wspólne między czymś / kimś

* Porównywać coś do czegoś / coś z czymś – przyimka *z* lepiej użyć, gdy interesują nas zarówno podobieństwa, jak i różnice. Przyimka *do* używa się, aby wskazać na podobieństwa rzeczy lub osób; por. *Słownik wyrazów kłopotliwych*, s. 252.

** Porównywać kogoś do kogoś / kogoś z kimś – połączenia alternatywne: *porównywać córkę do matki* (do + G.) albo *córkę z matką* (z + I.).

447. PORÓWNYWAĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

do kogo? • z kim? • jak?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
do kogo?	do	G.	Z uporem maniaka porównywał się <i>do Roberta Redforda</i> .
z kim?	z / ze	I.	Zawsze porównywałem się <i>z kolegami</i> ze studiów. Dlaczego porównujesz się zawsze <i>ze mną</i> ? Młodzież polska porównuje się <i>z młodzieżą zachodnią</i> .

INNE POŁĄCZENIA

porównywać się + przysłówek

→ Porównywać się *ciągle / systematycznie / zawsze* itp.**NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

doszukiwać się podobieństw między kimś a kimś • przyrównywać się do kogoś / do czegoś

• zestawiać siebie z kimś innym

448. PORUSZAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czym? • kim?* • kogo? • w czym? • jak?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	W dyskusjach poruszano ciągle <i>ten sam drażliwy temat</i> . (II)

Spadającą z góry woda porusza *koła młynskie*. (IV)
Para porusza *lokomotywę*. (IV)

czym?	–	I.	Po upadku staruszka z trudem poruszała <i>ręką</i> . (I) Ptaki latając poruszają <i>skrzydłami</i> . (I) Poruszał w silniku <i>śrubokrętem</i> , aby dokręcić śrubki. (V)
kim?*	–	I.	Tego rodzaju opowieści zawsze poruszały <i>mnie</i> .* (III)
kogo?	–	A.	Scena pożegnania poruszała <i>wszystkich widzów</i> . (III)
w czym?	w	L.	Ten mechanizm porusza wskazówkami <i>w zegarze</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

poruszać + przysłówek

→ Poruszać *bezustannie / ciągle / stale* itp. (I/II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. dawać czemuś napęd • kręcić czymś • napędzać coś • obracać coś • powodować ruch czegoś • przekreckać coś • przesuwać coś • uruchamiać coś • wprowadzać coś w ruch • wymachiwać czymś • zasilać coś
- II. dyskutować o czymś • odnosić się do czegoś • omawiać coś • podejmować jakąś kwestię • prowadzić jakieś rozważania • roztrząsać coś • rozważać coś • ustosunkowywać się do czegoś • wszczynać jakąś dyskusję • wypowidać się na jakiś temat / w jakiejś sprawie
- III. drażnić kogoś • niepokoić kogoś • nurtować kogoś • powodować u kogoś niepokój • przejmować kogoś • wstrząsać kimś • wzmacniać w kimś napięcie / emocje • wzruszać kogoś [tylko w 3. osobie]
- IV. utrzymywać coś w ruchu [tylko w 3. osobie]
- V. ruszać kilka razy

* Rzadko.

448

–

449

449. PORZĄDKOWAĆ

NDK

[któ?]

co? • gdzie? (na czym? / w czym?) • komu? • według czego? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Na wiosnę gospodarze porządkowali <i>swoje obejścia</i> . Jutro będziemy porządkować <i>domek letniskowy</i> .
gdzie?	na	L.	Raz na tydzień porządkuję wszystkie papiery <i>na biurku</i> .
w	w	L.	Porządkowaliśmy zbiory <i>w domowej bibliotece</i> .
komu?	–	D.	Porządkowałem <i>mojemu młodszemu bratu</i> pokój <i>sypialny</i> .
według czego?	według	G.	Porządkowali zbiory biblioteczne <i>według tematów</i> .

INNE POŁĄCZENIA

porządkować + przysłówek
czasownik + porządkować

→ Porządkować *czasami / często / rzadko* itp.
→ Starać się / Próbować coś porządkować.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- czynić ład • doprowadzać coś do porządku / ładu / należytego stanu • grupować coś • hierarchizować coś • klasyfikować coś • robić gdzieś porządek • segregować coś • sprzątać coś • systematyzować coś • szufladkować coś • układać coś • uprzątać coś • ustawać coś • wprowadzać jakiś ład • wyrzucać coś

450. POSĄDZAĆ

NDK

[kto?]

kogo? • o co? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
kogo?	-	A.	Zawsze posądzano <i>mnie</i> o jakieś intygi. Nie po raz pierwszy posądzasz <i>mnie</i> o zdradę. Posądzano ich ciągle o <i>plagiat</i> .
o co?	o	A.	

INNE POŁĄCZENIA

posądzać + przysłówka

→ Posądzać kogoś *bezpodstawnie* / *często* / *falszywie* / *niesłusznie* / *niesprawiedliwie* / *stale* itp.

posądzać + że

→ Posądzać kogoś, że np. ktoś coś zrobił.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

obarczać kogoś winą • obwiniać kogoś • oskarżać kogoś • podejrzewać kogoś o coś • pomawiać kogoś • przypisywać komuś winę / coś złego • przypuszczać, że • sądzić, że • zarzucać coś komuś

451. POSIADAĆ*; zob. hasło nr 214 w znaczeniu I

NDK

[kto?]

co? • kogo?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	-	A.	Jego rodzice posiadają <i>wielki majątek</i> . (I) Ojciec kolegi posiada <i>ziemię i olbrzymią fortunę</i> . (I) Ten profesor posiada <i>olbrzymią wiedzę</i> . (II) Moja żona posiada <i>znajomość</i> pięciu języków obcych. (II)
kogo?**	-	A.	zob. przypis na dole niniejszego hasła oznaczony**

INNE POŁĄCZENIA

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. być posiadaczem czegoś • być w posiadaniu czegoś • być właścicielem czegoś • dysponować czymś • korzystać z czegoś na prawach własności • mieć coś • mieć coś na własność • mieć coś do dyspozycji • rozporządzać czymś
- II. mieć dar czegoś • mieć jakiś dar • mieć wiedzę / umiejętność • przyswajać sobie jakąś wiedzę / umiejętność • mieć coś • wiedzieć coś • wlaścić czymś (wykłade językami) • znać się na czymś • znać tajniki / sztukę czegos
- III. *** dorobić się czegos • nabyć coś • zdobyć coś

* Por. informacje zawarte w *Słowniku wyrazów kłopotliwych*, s. 253, który informuje, iż czasownik *posiadać* jest leksysem nadużywanym w stylu przesadnie urzędowym. Używanie tego czasownika w połączeniach: 1. z nazwami rzeczy drobnych, typu *posiadać dom / samochód*; 2. z rzeczownikami abstrakcyjnymi, np. *posiadać znaczenie*; 3. z przedmiotami nieożywionymi np. *mój samochód posiada pięć miejsc siedzących*, jest przesadne i rażące.

** Posiadać kogoś – tylko z czasownikiem dokonanym *posiąść*; *posiąść kobietę / mężczyznę* (kogo + A.) – w zn. zdobyć względy drugiej osoby / odbyć stosunek płciowy z tą osobą.

*** W znaczeniu III – zwykle w wyrażeniu *ktoś posiadał jakieś dobra* (A.) – tylko w połączeniu z czasownikiem dokonanym *posiąść*.

452. POSŁUGIWAĆ SIĘ

NDK

[kto?]

czym? • (jako) kim? • kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Nie umiem posługiwać się <i>pałeczkami</i> do jedzenia ryżu. (I) W życiu posługiwał się tylko <i>jednym</i> , mianowicie <i>kłamstwem</i> . (I)
(jako) kim?	(jako)	I.	Często posługuję się <i>słownikami</i> . (I) Biegły posługiwał się <i>trzema językami obcymi</i> . (I)
kim?	–	I.	Premier posługiwał się <i>zespołem</i> doradców. (II) Posługiwała się zawsze znajomym <i>jako zausznikiem</i> . (II) W intrygach posługiwała się <i>zaufaną sekretarką</i> . (II) Do sprzątania posługiwieli się <i>emigrantami</i> . (II)

452

–
453

INNE POŁĄCZENIA

posługiwać się + przysłówek

→ Posługiwać się czymś *często / zawsze / zwykle* itp.
(I/II)

czasownik + posługiwać się

→ Posługiwać się czymś *biegle / słabo / wprawnie*. (I)→ *Uczyć się / Nauczyć się posługiwać* czymś. (I)→ *Umieć / Nie umieć się* czymś posługiwać. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. korzystać z czegoś • posilkować się czymś • stosować coś • używać czegoś jako środka / narzędziem • wykorzystywać coś do czegoś

II. angażować kogoś do czegoś • brać sobie kogoś do pomocy • najmować kogoś • powierzać komuś coś • wyręczać się kimś • wysługiwać się kimś • zatrudniać kogoś • zlecać komuś coś

453. POSTANAWIAĆ

NDK

[kto?]

co? • o czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Postanawiałem <i>to</i> zrobić już od dawna.
o czym?*	o	L.	Często inni postanawiali <i>o losach Polski</i> . Dlaczego inni postanawiają <i>o sposobie</i> mojego myślenia?

INNE POŁĄCZENIA

postanawiać + przysłówek

→ Postanawiać *razem / samodzielnie / wspólnie* itp.

postanawiać + bezokolicznik

→ *Postanawiać coś robić / czegoś nie robić*.

postanawiać + że

→ *Postanawiać, że ktoś coś zrobi / czegoś nie zrobi*.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

decydować o czymś • decydować się na coś • dochodzić do jakiegoś wniosku • planować coś • podejmować jakąś decyzję • zamierzać coś

* Przestarzałe.

454. POSTĘPOWAĆ

NDK

[kto? • co?]

- gdzie? / w czym? • ku czemu? • według / wedle czego? • wobec kogo?
 • względem kogo? • za czym? • za kim? • z czym? • z kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
gdzie? / w czym? ku czemu?	w ku	L. D.	Zanik nerwów szybko postępował <i>w całym ciele</i> . (II) Batalion miarowo postępował <i>ku określonym celom</i> . (I)
według czego? wobec kogo? względem kogo?	według / wedle wobec względem	G. G. G.	Wszyscy spokojnie postępowali <i>ku wyjściu</i> . (I) Ciągle postępowali <i>według / wedle starych zasad</i> . (III)
za czym? za kim?	za za	I. I.	Dlaczego pan zawsze tak postępuje <i>wobec kolegów</i> ? (III)
z czym? z kim?	z / ze z / ze	I. I.	Zawsze postępował uczciwie <i>względem przyjaciół</i> . (III) W zadumie postępowali <i>za trumną</i> zmarłego. (I) Cała świta ministrów postępowała <i>za prezydentem</i> . (I) Policjanci postępowali <i>za podejrzany osobnikiem</i> . (II) Ten człowiek postępował zawsze zgodnie <i>z prawem</i> . (III)

INNE POŁĄCZENIA

postępować + przysłówka

- Postępować *głupio / karygodnie / słusznie / uczciwie / właściwie / zgodnie / źle* itp. (III)

postępować (bez dopełnienia) + przysłówka

- Coś postępuje *energicznie / miarowo / nagle / szybko / wolno / zdecydowanie* itp. (II)

czasownik + postępować

- Umieć / Nie umieć z kimś postępować. (III)

postępować – porównania

- Postępować jak dziecko / jak uczeń. (III)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. chodzić • dreptać • iść za kimś • kierować się gdzieś • kroczyć gdzieś • maszerować gdzieś • podążać gdzieś • poruszać się • posuwać się w jakimś kierunku • przemieszczać się • stapać • udawać się • wędrować • zdążyć gdzieś
- II. **również przenośnie**: nasilać się • natężać się • osiągać (kolejne stadium rozwoju) • podwyższać się • rozwijać się • stawać się bardziej intensywnym / większym • wzmagać się • wzrastać [również o chorobie lub innym niekorzystnym zjawisku; tylko w 3. osobie]
- III. czynić coś w określonych sytuacjach • obchodzić się z kimś • odnosić się do kogoś • podchodzić do kogoś • robić coś • traktować kogoś • zachowywać się wobec kogoś

455. POSYŁAĆ

NDK

[kto?]

- co? • czym? • do kogo? • dokąd? (do czego?) • gdzie? (do czego? / na co? / poza co?)
 • kogo? • komu? • na co? • po co? • po kogo? • z czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Codziennie posyłano <i>rozkazy</i> ze sztabu. (II) Na Wielkanoc posyłam <i>kartki świąteczne</i> do przyjaciół. (II) Wiele osób posyła <i>informacje</i> pocztą elektroniczną. (II) Już trzeci raz ten zawodnik posyła <i>pilkę</i> do bramki. (III)
czym?	–	I.	Wujek posyła zawsze <i>ukłony</i> całej rodzinie. (IV) Wszystkie informacje posyłam <i>poczta elektroniczną</i> . (II)
do kogo?	do	G.	Dlaczego ciągle posydasz dzieci <i>do sąsiadki</i> ? (I) Codziennie posytał polecenia <i>do swych podwładnych</i> . (II)
dokąd?	do	G.	Posyłaj piłkę <i>do obrońcy</i> , a nie do przeciwnika. (III) Już trzeci raz posyłamy naszą babcię <i>do kurortu</i> . (I) Już drugi raz w tym tygodniu posyłasz mnie <i>do kina</i> . (I) Posyłano ich <i>do specjalistycznych jednostek</i> . (II)
gdzie? / do czego?	do	G.	Nieposłusznych więźniów posyłano <i>do karceru</i> . (I) Powiniń posyłać piłkę <i>do bramki</i> , a nie poza bramkę. (III)
kogo?	na	A.	Co dwa lata posyłali kolejne dziecko <i>na uniwersytet</i> . (I)
komu?	poza	A.	Dlaczego on ciągle posyła piłkę <i>poza boisko</i> ? (III)
–	–	A.	Posyłała swoją córkę na nauki do krawca. (I)
na co?	na	A.	Przez kilka dni posyłano życzenia <i>solenizantowi</i> . (II)
po co?	po	A.	Ta dziewczyna zawsze posyła mi mile uśmiechy. (IV)
po kogo?	po	A.	Posyłali kolejnych pracowników <i>na bezpłatny urlop</i> . (I)
z czym?	z	I.	Zawsze posyłał najstarszego syna <i>po papierozy</i> . (I) Co pewien czas posyłamy umyślnego <i>po księdza</i> . (I) Posyśaliśmy już <i>po niego</i> wielokrotnie. (I) Codziennie posyłali gońca <i>z pismami</i> do urzędu. (I)

INNE POŁĄCZENIA

posyłać + przysłówek

→ Posyłać często / ciągle / zawsze itp. (I)

→ Posyłać elektronicznie / telegraficznie. (II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. delegować kogoś gdzieś • kierować kogoś gdzieś • wyprawiać kogoś dokądś • wysyłać kogoś
 - wzywać kogoś
- II. nadawać coś • powierzać coś • przekazywać coś • przesyłać coś • wysyłać coś
- III. **potocznie:** nadawać czemuś kierunek • puszczać coś w jakimś kierunku • rzucać coś • strzelać w czymś kierunku
- IV. dawać coś • obdarowywać kogoś czymś • objawiać coś • okazywać coś • składać coś
 - uzewnątrznić coś

456. POSZERZAĆ

NDK

[kto?]

co? • czym? • gdzie? (w czym?) • o co?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Poszerzano <i>chodniki</i> przy głównych ulicach. Musieliszy poszerzać ciągle <i>wejście</i> do tej groty.
czym? gdzie? / w czym?	–	I.	Poszerzali otwory <i>specjalnymi maszynami</i> .
o co?	w o	L. A.	Te spodnie poszerzałem <i>w pasie</i> już dwa razy. Poszerzam swoje studia filologiczne <i>o drugi kierunek</i> . Każdą ukończoną książkę poszerzałem <i>o kolejny rozdział</i> . Co miesiąc poszerzała swoje spódnice <i>o dwa centymetry</i> .

INNE POŁĄCZENIA

–

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

dodać coś do czegoś • dopisywać coś • pogłębiać coś • powiększać coś o coś • rozbudowywać coś
 • rozszerzać coś o coś • rozwijać coś • włączać coś do czegoś • wstawiać coś dodatkowego
 • zwiększać coś

457. POSZUKIWAĆ

NDK

[kto? • co?]

czego? • gdzie? (w czym?) • kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czego?	–	G.	Studenci poszukują <i>mieszkań</i> zwykle we wrześniu. Od miesięcy poszukuję dobrze <i>platnej pracy</i> .
gdzie? / w czym?	w	L.	Glodne zwierzęta poszukują <i>pożywienia</i> pod śniegiem. Od lat poszukują ropy naftowej <i>w głębinach morskich</i> . Poszukuję odpowiedzi na nurtujące mnie pytania <i>w Biblii</i> .
kogo?	–	G.	Firma poszukuje <i>wykwalifikowanych robotników</i> . Policja poszukuje <i>zaginionej dziewczynki</i> .

INNE POŁĄCZENIA

poszukiwać + przysłówka

→ Poszukiwać *długo / konsekwentnie / wytrwale* itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

badać w celu odkrycia czegoś • biec za czymś / za kimś • dowiadywać się o kogoś • ganiać za czymś
 • łapać coś • podążać za kimś / za czymś • próbować coś znaleźć • przeczesywać coś • przeglądać coś • przeszukiwać coś / kogoś • przetrząsać coś • rewidować kogoś / coś • rooglądać się za czymś
 • starać się o coś • starać się coś / kogoś znaleźć • szukać czegoś / kogoś • uganiać się za czymś
 • węszyć coś • wyszukiwać czegoś • zabiegać o coś • zmierzać do czegoś

458. POŚWIĘCĄĆ

NDK

[kto?]

co? • czemu?* • dla czego?* • dla kogo?** • kogo? • komu?** • na co? • na kogo?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Poświęcam kolejne zajęcia na powtórzenie gramatyki. (I)
czemu?*	–	D.	Ksiądz poświęcał każdy nowy most w mieście. (II)
dla czego?*	dla	G.	Część swego życia poświęcali pracy charytatywnej.* (I)
dla kogo?**	dla	G.	On poświęca całe życie dla nauki polskiej.* (I)
kogo?	–	A.	Zawsze poświęcam trochę czasu dla znajomych.** (I)
komu?**	–	D.	Poświęcają ludzi w imię partykularyzmu lokalnego. (I)
na co?	na	A.	Wszystkie swoje książki poświęcał żonie.** (I)
na kogo?	na	A.	Poświęcał wiele czasu na rozmowy z synem. (I)
			Poświęcają seminarzystów na księży. (II)

INNE POŁĄCZENIA

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. dawać coś • dedykować coś • oddawać coś komuś • ofiarowywać coś • przekazywać coś
 • przeznaczać coś na coś • zrzekać się czegoś
 II. błogosławić coś / kogoś • konsekrować coś • nadawać czemuś religijny charakter • udzielać
 święceń kapłańskich • wykonywać symboliczne czynności rytualne • wyświetcać kogoś na kogoś

* Połączenia alternatywne poświęcać dla czego? / czemu? – lepiej: poświęcać czemu.

** Połączenia alternatywne poświęcać dla kogo? / komu? – lepiej: poświęcać komu.

459. POŚWIĘCAĆ SIĘ*

NDK

[kto?]

czemu? • dla czego? • dla kogo? • komu? • za co? • za kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czemu?	–	D.	Kobiety poświęcają się wychowaniu swego potomstwa. (II)
dla czego?	dla	G.	Mama zawsze poświęcała się dla ratowania rodziny. (I)
dla kogo?	dla	G.	Całe życie poświęcali się dla biednych. (I)
komu?	–	D.	Wszyscy wierni poświęcali się jednemu Bogu. (I)
za co?	za	A.	Wielu ludzi poświęcało się za ojczyznę. (I)
za kogo?	za	A.	Setki tysięcy ludzi poświęcało się za innych. (I)

INNE POŁĄCZENIA

poświęcać się + przysłówka

→ Poświęcać się absolutnie / całkowicie / zupełnie itp.
(I/II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. oddawać za coś życie • oddawać się w ofierze • ofiarowywać się • podporządkowywać się
 komuś / czemuś
 II. angażować się w coś; rzad. w czymś • uprawiać coś • wybierać coś jako treść życia • zajmować
 się kimś / czymś

* Częściej w połączeniu z czasownikiem dokonanym poświęcić się.

460. POTRAFIĆ

DK* / NDK*

[kto? • co?]

co?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	-	A.	On potrafi <i>to</i> , ale nie potrafi czegoś innego.**

INNE POŁĄCZENIA

potrafić + bezokolicznik

- *Potrafić robić na drutach / Potrafić jeździć na nartach / Potrafić pływać / Potrafić kochać / Potrafić mówić itp.*

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

być w stanie coś robić / zrobić • czuć się na silach • dawać / dać sobie radę z czymś • dokazywać / dokazać czegoś • mieć odwagę zrobienia czegoś • mieć zdolność robienia czegoś • móc coś zrobić • odważyć się na coś • ośmiać się / ośmelić się coś zrobić • posuwać się / posunąć się (w swoim działaniu do czegoś) • pozwalać / pozwolić sobie na coś • robić coś / zrobić coś • sprostać czemuś • umieć coś zrobić • ważyć się na coś • zdolać dokazać czegoś • zdolać coś zrobić

* W niektórych słownikach (*Słownik synonimów polskich*, s. 286, *Ilustrowany słownik podstawowy języka polskiego*, s. 197) czasownik *potrafić* jest uważany za czasownik wyłącznie dokonany. Por. informacje dotyczące przynależności aspektowej tego czasownika, podane w *Słowniku wyrazów kłopotliwych*, s. 255.

UWAGA: 1. błędne są formy złożone np. *będę potrafiła*; poprawnie **potrafię** a. **będę umiał**, 2. Czasownik *potrafić* nie ma form imiesłowowych.

** W podtekście: *potrafi coś zrobić*.

461. POTRZEBOWAĆ

NDK

[kto?]

czego? • do czego? • kogo? • na co? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czego?	-	G.	Wszyscy ludzie potrzebują pomocy innych. Potrzebuję <i>dobrego samochodu</i> na długą podróż. Człowiek potrzebuje wolności, jak rośliny potrzebują wody.
do czego?	do	G.	Potrzebujemy utalentowanych nauczycieli <i>do pracy</i> . Potrzebujemy jeszcze jednego człowieka <i>do gry w karty</i> .
kogo?	-	G.	Potrzebujemy <i>wszystkich chętnych</i> do współpracy. Potrzebujemy <i>czwartego</i> do brydża.*
na co?	na	A.	Potrzebujemy wiele czasu <i>na naukę</i> . Potrzebuję dużo czasu <i>na przygotowanie się do egzaminów</i> . Pieniądzy potrzebujemy <i>na życie</i> , a nie na rozrywki.

INNE POŁĄCZENIA

potrzebować + przysłówek
potrzebować + bezokolicznik
potrzebować – porównania

- *Potrzebować bardzo / natychmiast / szybko itp.***
- *Potrzebować się wygadać.****
- *Potrzebować kogoś / czegoś jak chleba.*

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

chcieć czegoś • domagać się czegoś od kogoś • dopominać się czegoś od kogoś / od czegoś • nie móc się bez czegoś obejść • odczuwać potrzebę czegoś • pragnąć czegoś • prosić kogoś o coś • wymagać czegoś • życzyć sobie czegoś

* Potocznie.

** W formie zaprzeczonej *nie potrzebować* – tylko w znaczeniu *być w sytuacji wymagającej określonych działań z czyjejszej strony / nie musieć*, w zdaniach typu: **nie potrzebuję się nikomu tłumaczyć / nie potrzebuję czegoś robić** (zwykle w języku potocznym); lepiej: *nie muszę się nikomu tłumaczyć / nie muszę tego robić* itp. Por. informacje zawarte w *Słowniku wyrazów kłopotliwych*, s. 256.

*** Łączenie czasownika *potrzebować* z bezokolicznikiem bywa odczuwanie w języku polskim jako wpływ składni niemieckiej lub jidyszu. Por. informacje zawarte w *Słowniku wyrazów kłopotliwych*, s. 256.

462. POTWIERDZAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czym? • na czym? • przed kim?

461

–

463

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Kolejne ekipy potwierdzały <i>swój udział</i> w turnieju. (I) Mając zaufanie do ciebie potwierdzam <i>twoje słowa</i> . (I) Tylko fakty potwierdzają <i>pańskie zarzuty</i> . (I) Badania potwierdzają <i>wszelkie wcześniejsze hipotezy</i> . (I) Rada Wydziału potwierdza <i>niektóre decyzje</i> niższych jednostek wydziałowych. (II)
czym?	–	I.	Potwierdzamy nasze zamówienia <i>listem poleconym</i> . (I) Podjęte decyzje potwierdziła <i>własnoręcznym podpisem</i> . (I) Każe moje polecenie potwierdzała <i>skinieniem głowy</i> . (II) Wszelkie zarzuty potwierdzamy wyłącznie <i>na piśmie</i> . (I)
na czym?	na	L.	Wszelkie zarzuty potwierdzamy wyłącznie <i>na piśmie</i> . (I)
przed kim?	przed	I.	Potwierdzali swoje zeznania <i>przed prokurem</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

potwierdzać + że

→ *Potwierdzać, że coś się naprawdę wydarzyło.* (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. kwitować coś • parafować coś • poświadczacząc coś • stwierdzać coś • umacniać wiarygodność czegoś • uwierzytelnić coś

II. akceptować coś • godzić się na coś • potakiwać czymś • przytakiwać komuś • wyrażać zgodę na coś • zatwierdzać coś • zgadzać się na coś

463. POWAŻAĆ

NDK

[kto?]

kogo? • za co?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
kogo?	–	A.	Ten człowiek poważał <i>wszystkich ludzi</i> . Zawsze poważyłem <i>mojego ojca</i> .
za co?	za	A.	Poważam mojego profesora za jego <i>olbrzymią wiedzę</i> .

INNE POŁĄCZENIA

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

darzyć kogoś szacunkiem • cenić kogoś • honorować kogoś • liczyć się z kimś / z czymś
 • respektować kogoś • szanować kogoś • uznawać kogoś za kogoś • żywić dla kogoś / do kogoś
 szacunek

464. POWIEDZIEĆ; por. hasło MÓWIĆ – nr 226

DK

[kto?]

co? • czym? • do kogo? • kiedy? (po czym? / przed czym? / w czym?) • komu?
 • na kogo? • o czym? • w czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Wreszcie powiedział <i>prawdę</i> wszystkim. (I) Powiedział <i>słowo</i> kocham i czekał na jej reakcję. (II)
czym?	–	I.	Powiedziała to <i>piękną polszczyzną</i> . (I)
do kogo?	do	G.	Powiedziała coś <i>do męża</i> i wyszła z domu. (I)
kiedy?	po przed w	L. I. L.	Powiedział coś <i>na kolację</i> . (I) Mogę ci to powiedzieć dopiero <i>po wyjazdzie</i> . (I) Powiedz jej to w <i>odpowiednim momencie</i> . (I)
komu?	–	D.	Po raz pierwszy powiedział mi coś w tajemnicy. (I)
na kogo?	na	A.	Kolejny raz powiedziała <i>na koleżankę: zmija</i> . (III)
o czym?	o	L.	Powiedziała mi wszystko o <i>twoim podwójnym życiu</i> . (II)
w czym?	w	L.	Powiedziano już raz o tym w telewizji. (II) Powiedziano w <i>przepisach</i> , że nie można tego robić. (II)

INNE POŁĄCZENIA

powiedzieć + przysłówki

- Powiedzieć coś *dobitnie / otwarcie / szczerze / zdecydowanie* itp. (I–III)
- Powiedzieć coś *cicho / głośno / jasno / mądrze / płynnie / wyraźnie* itp. (I)
- Powiedzieć coś, *krzycząc / śmiejąc się / płacząc* itp. (I)
- Powiedz, czy chciałbyś / mógłbyś itp. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. dać coś do zrozumienia • orzec, że • oświadczyć coś • oznajmić coś • przekazać komuś jakąś informację • przemówić do kogoś • rzec coś • sformułować coś • skonstatować coś • stwierdzić coś • wyartykułować coś • wygłosić coś • wypowiedzieć się • wyrazić (coś słowami) • wyrazić przekonanie • wyrazić się • zabrać głos
- II. ogłosić coś • oznajmić coś • podać coś do wiadomości • poinformować kogoś o czymś • przekazać jakąś treść • zawiadomić (w czymś jakąś informację)
- III. nazwać kogoś • określić kogoś w jakiś sposób

465. POWODOWAĆ

NDK

[któ? • co?]

co? • kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Niedoświadczeni kierowcy często powodują <i>wypadki</i> . (I) Zawsze powodował <i>awantury</i> w domu. (I)
kim?	–	I.	Brak witamin w organizmie powoduje często <i>anemię</i> . (I) Palenie dużej ilości papierosów powoduje <i>kaszel</i> . (I) Przez całe życie zazdrość powodowała <i>tą kobietę</i> .* (II) Nienawiść powodowała <i>tym człowiekiem</i> .* (II)

INNE POŁĄCZENIA

powodować + przysłówek

→ Powodować często / zawsze / zwykle itp. (I/II)

powodować + że

→ Powodować, że coś się zmieni. (I)

powodować + żeby / aby / by < >

→ Powodować, żeby / aby coś się zmieniło.** (I)

tryb życzący

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. być przyczyną czegoś • być siłą sprawczą czegoś • doprowadzać do czegoś • prowokować coś
 • przyczyniać się do czegoś • przyprawiać kogoś o coś • robić coś • rodzić coś • sprawiać coś
 • stawać się powodem czegoś • ściągać coś • wywoływać coś

II. działać pod wpływem jakichś uczuć • funkcjonować pod wpływem czegoś • kierować kimś
 • rządzić kimś • sterować kimś / czymś • wpływać na kogoś [tylko w 3. osobie]

* Przestarzałe.

** Zwykle z czasownikiem dokonanym *spowodować*.

466. POWOŁYWAĆ

NDK

[któ? • co?]

co? • do czego? • kogo? • na co? • na kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Już dwa razy powoływano w tym roku <i>zarząd</i> spółki. (I) Co roku powoływano <i>nową koalicję</i> . (II)
do czego?	do	G.	Ministrowie powołują <i>nowe urzędy</i> w ministerstwie. (II) Szef powołuje komisję <i>do pracy badawczej</i> . (I) Co roku powołują <i>mężczyzn do służby wojskowej</i> . (III)
kogo?	–	A.	Co roku powoływano wiernych <i>do życia zakonnego</i> . (IV)
na co?	na	A.	Premier powołuje <i>ministrów</i> do swego rządu. (I)
na kogo?	na	A.	U nas Sejm powołuje <i>prezesa Rady Ministrów</i> . (I) Na wiosnę będą powoływać <i>rezerwistów</i> na <i>ćwiczenia</i> . (III)

465

–

466

INNE POŁĄCZENIA

powoływać + przysłówek

→ Powoływać *rokrocznie / systematycznie* itp. (III)**NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

- I. desygnować kogoś na kogoś / na jakiś urząd • mianować kogoś • nadawać komuś tytuł • obierać kogoś • pasować kogoś na kogoś • powierzać komuś stanowisko / godność • wybierać kogoś • wyznaczać komuś coś
- II. organizować coś • przeprowadzać (jakieś działania) • sprawiać, że (coś zacznie istnieć)
• stwarzać coś • ustanawiać coś • zakładając coś
- III. mobilizować kogoś • wzywać kogoś do wojska / do służby wojskowej • wzywać kogoś pod broń [dotyczy służby wojskowej]
- IV. wzywać do zadań religijnych • zapraszać kogoś [dotyczy religii / życia religijnego]

467. POWOŁYWAĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

na co? • na kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
na co?	na	A.	Przy sprawach spornych powołujemy się <i>na kodeks</i> . W dyskusjach powołujemy się dość często <i>na Freuda</i> .
na kogo?	na	A.	Powoływała się <i>na ministra</i> i załatwiała wszystko.

INNE POŁĄCZENIA

powoływać się + przysłówek

→ Powoływać się *ciągle / często / zawsze* itp.**NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

- brać kogoś / coś za punkt odniesienia • brać kogoś za świadka • motywować coś czymś • odwoływać się do czegoś / do kogoś • opierać się na czymś • podawać kogoś jako świadka / poręczyciela itp.
• sięgać do faktów • wskazywać na coś / na kogoś

468. POWRACAĆ*

NDK

[kto? • co?]

do czego? • do kogo? • dokąd? (do czego?) • gdzie? (w czym?) • kiedy? • na co?
• od kogo?** • skąd? (z czego?) • jak?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
do czego?	do	G.	Często powracałem <i>do okresu</i> dzieciństwa. Zwiedle kwiaty powracają <i>do życia</i> . Często powracam <i>do tych miejsc</i> . Z radością powracam <i>do czytania</i> książek. A teraz kochani, powracamy <i>do naszej wspaniałej zabawy</i> .
do kogo?	do	G.	Znajomi powracają <i>do nas</i> po kilku latach rozłąki.
dokąd?	do	G.	Przed dwudziestą powracamy <i>do obozu szkoleniowego</i> .
gdzie?	w	L.	Dawne obyczaje i zwyczaje powracają <i>w naszym kraju</i> .

kiedy?	na	A.	Ptaki powracają <i>na wiosnę</i> .
na co?	na	A.	Słynne przedstawienie powraca <i>na scenę teatru</i> .
od kogo?**	od	G.	Dzieci powracają <i>od kolegów</i> zawsze przed kolacją.**
skąd?	z / ze	G.	Wszyscy turyści powracają <i>z wakacyjnego wypoczynku</i> .

INNE POŁĄCZENIA*powracać* + przysłówek→ Powracać *cyklicznie / systematycznie / zawsze itp.**powracać* – porównania→ Coś / Ktoś powraca *na nowo / ponownie*. ***→ Powracać *jak bumerang*.**NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

być zwracanym • cofać się • kontynuować coś • pojawiać się ponownie • powtarzać się • przybywać • przychodzić • przyfruwać • przyjeżdżać • przylatywać • przypływać • wracać • zaczynać istnieć na nowo

* UWAGA: Powracać w zn. *wracać jeden pod drugim* jest czasownikiem dokonanym. Przykłady: *Wszyscy już powracały do naszej wsi z wojny, tylko jego najstarszy syn nie wrócił.* / *Studenci powracały do akademików po feriach* (rzadko, lepiej: *wrócili*).

** Rzadko. Lepiej: *wracały*.

*** Potocznie.

469. POWSTAWAĆ*

NDK

[kto? • co?]

**do czego? • gdzie? (na czym? / w czym?) • między kim? • od kiedy?
• przeciw(ko) czemu? • przeciw(ko) komu? • z czego? • jak?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
do czego? gdzie?	do na w	G. L. L.	Kolejne plemiona powstawały <i>do walki</i> . (III) Powstają nowe osiedla <i>na obrzeżach miasta</i> . (I) Nowy wydział powstaje <i>w uniwersytecie</i> . (I)
miedzy kim? od kiedy? przeciw(ko) czemu?	miedzy od przeciw(ko)	I. G. D.	Spory częściej powstają <i>miedzy dziewczynkami</i> . (I) Projekt budowy opery powstaje <i>już od lat</i> . (I) Związki zawodowe powstawały za każdym razem <i>przeciw(ko) wszelkim zmianom</i> w kodeksie pracy. (III)
przeciw(ko) komu?	przeciw(ko)	D.	Ludność powstawała <i>przeciw(ko) niesprawiedliwości</i> . (III)
z czego?	z / ze	G.	Miejscowa ludność kilkakrotnie powstawała <i>przeciw(ko) lokalnym ciemieżcom</i> . (III) Polacy często powstawali <i>przeciw(ko) zaborcom</i> . (III) Nowe mieszkania powstawały <i>z starych, nieużytecznych dotąd strychów kamienic</i> . (I) Powstawały ocieżale <i>z wygodnych, miękkich foteli</i> . (II)

INNE POŁĄCZENIA*powstawać* + przysłówek→ Powstawać *sprawnie / systematycznie / szybko* itp. (I/II)*powstawać* – porównania→ Coś powstaje *jak grzyby po deszczu*. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. brać początek • budzić się • formować się • istnieć • konstytuować się • pojawiać się • rodzić się • stawać się • tworzyć się • ukazywać się • zaczynać istnieć • zawiązywać się • zjawiać się [tylko w 3. osobie]
- II. przyjmować pozycję stojącą • dźwigać się • podnosić się • stawać • stawać na równe nogi • wstawać • zrywać się na nogi
- III. atakować coś / kogoś • bić się o coś / o kogoś • buntować się przeciw komuś / czemuś • oburzać się na kogoś / na coś • organizować bunt / powstanie itp. • podejmować walkę • protestować przeciw(ko) komuś / czemuś • przeciwstawiać się czemuś / komuś • rozpoczynać z kimś / z czymś walkę • sprzeciwiać się komuś / czemuś • walczyć o kogoś / o coś • wyrażać sprzeciw • zrywać się do walki

* W znaczeniu ‘o wielu osobach wykonujących tę samą czynność’ czasownik *powstawać* jest dokonany, np.: *Po raz pierwszy od miesiąca dzieci powstawały dzisiaj wcześniej niż zwykle.*

470. POWTARZAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • komu? • za kim? • z kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Powtarzasz <i>ten sam dowcip</i> już trzeci raz. (I) Powtarzamy <i>te same eksperymenty</i> wielokrotnie. (I) Uwielbiała powtarzać zasłyszane w pracy <i>plotki</i> . (I) Powtarzam jeszcze raz <i>moje pytanie</i> . (I) Artyści powtarzali <i>tę samą aria</i> kilka razy. (I) W tym roku trzech uczniów powtarza <i>tę samą klasę</i> . (I) Jutro będziemy powtarzać <i>cały materiał gramatyczny</i> . (II) Ciągle muszę powtarzać <i>zadania</i> z fizyki. (II)
komu?	–	D.	Powtarzałem <i>jej</i> to wiele razy. (I) Chłopiec powtarza <i>za matką</i> tekst modlitwy. (I) Będę powtarzał matematykę <i>z moim kolegą</i> . (II)
za kim?	za	I.	
z kim?	z	I.	

INNE POŁĄCZENIA

powtarzać + przysłówek

→ Powtarzać *ciągle / kilkakrotnie / wielokrotnie* itp. (I/II)

czasownik + *powtarzać*

→ *Wstydzić się / Nie chcieć czegoś powtarzać*. (I/II)

powtarzać + że

→ *Powtarzać, że* ktoś np. czegoś nie zrobi więcej. (I/II)

powtarzać – porównania

→ *Powtarzać coś jak katarynka / Powtarzać jak papuga / Powtarzać jak za panią matką*.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. mówić to samo jeszcze raz • ponawiać coś • przekazywać coś dalej • robić to samo • rozpowiadać coś • wygadywać coś; również: bisować • cytować coś • kopować coś • małpować kogoś / coś • naśladować kogoś / coś • plotkować • propagować coś • repetyować coś (zwykle ten sam kurs nauki) • reprodukować coś • rozpuszczać jakieś wiadomości • wznowiać coś
- II. przerabiać coś (pot.) • przypominać sobie coś / o czymś • uczyć się czegoś ponownie

471. POWTARZAĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

w czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
w czym?	w	L.	Ten motyw powtarza się w piosenkach i w poezji. (I) Ten pisarz powtarza się w swoich kolejnych utworach. (II)

INNE POŁĄCZENIA

powtarzać się + przysłówek

→ Coś powtarza się ciągle / natarczywie / stale itp. (I)

czasownik + powtarzać się

→ Kto się powtarza często / zbyt często. (II)

→ Ktoś zaczyna się powtarzać. (II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. nawracać do czegoś • odnawiać się • odzywać się • pojawić się ponownie • ponawiać się

• powracać do czegoś • wracać do czegoś • zdarzać się po raz kolejny / jeszcze raz [tylko w 3. osobie]

II. mówić o tym samym • nudzić kogoś czymś • pisać o tym samym • poruszać wciąż ten sam temat

• rozwodzić się nad czymś

472. POZBAWIĄĆ*

NDK

[kto?]

co?** • czego? • kogo?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?**	–	A.	Przez prawie pół wieku komuniści pozbawiali Polskę możliwości normalnego rozwoju.**
czego?	–	G.	Za każdym razem kieszonkowcy pozbawiali go pieniędzy.
kogo?	–	G.	Zawsze pozbawiacie mnie możliwości wypowiedzi.

INNE POŁĄCZENIA

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

doprowadzać kogoś / coś do utraty czegoś • konfiskować coś komuś • odbierać coś komuś

• odejmować coś komuś • ogolacać a. ogalać kogoś / coś z czegoś • ograniczać coś do czegoś

• przyczyniać się do utraty czegoś • rekiwiować komuś coś • wywłaszczać kogoś z czegoś • zabierać komuś coś

* Częściej w połączeniu z czasownikiem dokonanym *pozbawić*.

** Rzadko. Lepiej: *Polska była pozbawiana / została pozbawiona...*

473. POZBYWAĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

czego? • kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czego?	–	G.	Długo pozbywał się <i>nieśmiałości</i> w stosunku do kobiet. Od 1 stycznia 2002 roku obywatele krajów Unii Europejskiej pozbywali się systematycznie <i>walut narodowych</i> .
kogo?	–	G.	W czasie recessji firmy pozbywają się <i>pracowników</i> .

INNE POŁĄCZENIA

pozbywać się + przysłówek

→ Pozbywać się *długo / nieraz / okazjonalnie* itp.**NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

oddalać kogoś • odsuwać coś • przepędzać kogoś • tracić coś • usuwać kogoś / coś • uwalniać się od czegoś • wydawać coś • wyganiać kogoś / coś • wyłączać coś • wyrzucać coś zbędnego • wzywać się od czegoś a. z czegoś

474. POZDRAWIAĆ

NDK

[kto?]

czym? • kogo? • od kogo? • przez co? • przez kogo? • skąd? (z czego? / nad czego?) • w czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Zawsze mnie pozdrawiała <i>szczerym uśmiechem</i> .
kogo?	–	A.	Uczniowie powinni zawsze pozdrawiać swoich <i>nauzczyieli</i> .
od kogo?	od / ode	G.	Pozdrawiam <i>wszystkich znajomych i przyjaciół</i> .
przez co?	przez	A.	Mam nadzieję, że zawsze pozdrawialiście <i>ją ode mnie</i> .
przez kogo?	przez	A.	Babcia ciągle pozdrawia cię <i>przez telefon</i> .
skąd?	z / ze	G.	Zwykle pozdrawia nas <i>przez swoich znajomych</i> .
w czym?	znad	G.	Znajomi pozdrawiają was <i>z zagranicy</i> .
	w / we	L.	Sąsiedzi ciągle pozdrawiają ich <i>znad morza</i> .
			On pozdrawiał <i>we wszystkich listach</i> swoją teściową.

INNE POŁĄCZENIA

pozdrawiać + przysłówek

→ Pozdrawiać *ciepło / czule / gorąco / listownie / radośnie / serdecznie / telefonicznie / uprzejmie* itp.**NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

kłaniać się komuś • przesyłać komuś pozdrowienia / wyrazy pamięci • witać kogoś • wyrażać (powitanie /-a)

475. POZDRAWIAĆ SIĘ

NDK

[kto?]

czym? • w czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Faszyści pozdrawiają się zawsze <i>specjalnymi gestami</i> .
w czym?	w / we	L.	Pozdrawialiśmy się <i>we wszystkich listach</i> .

INNE POŁĄCZENIA

pozdrawiać się + przysłówek

→ Pozdrawiać się *listownie / serdecznie / stale / uprzejmie*.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

kłaniać się wzajemnie • pozdrawiać jeden drugiego • składać sobie życzenia wzajemnie • witać się

476. POZNAWAĆ*

NDK

[kto? • co?]

co? • gdzie? (na czym? / w czym? / za czym?) • kiedy? • kogo?
• po kim? • z kim? • jak?

475

–

476

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Podczas podróży poznajemy <i>nowe kraje</i> . (I) Na zajęciach poznajemy <i>literaturę polską</i> . (I) Z zapartym tchem poznawałem <i>historię</i> tego człowieka. (I)
gdzie?	na	L.	Z biegiem czasu poznawałem <i>zamiary</i> kolegów. (III)
	w	L.	Zawsze poznawałem <i>głos</i> mojej mamy w telefonie. (IV)
kiedy?	za	I.	Jak ty poznajesz <i>swój samochód</i> na parkingu? (IV)
	w	L.	Czasami poznajemy wspaniałych ludzi <i>na ulicy</i> . (V) Znajomych poznawałem <i>na różnych przyjęciach</i> . (V)
kogo?	–	A.	Wszystkie moje dziewczyny poznawałem <i>w klubach</i> . (V)
			Najlepszych kolegów poznawałem <i>za granicą</i> . (V)
po kim?	po	L.	Wszystkie dziewczyny poznawałem <i>zwykle w jesieni</i> . (V)
			Z biegiem czasu poznawałem <i>ją</i> coraz bliżej. (II)
z kim?	z / ze	I.	Bez trudu poznawałem <i>Rosjan</i> po ich zachowaniu. (IV)
			Psy poznają <i>ludzi</i> po zapachu. (IV)
			Czy poznajesz <i>ją</i> po tylu latach nieobecności? (IV)
			Poznawałem coraz więcej <i>znajomych</i> mojego syna. (V)
			Od tygodnia poznaję <i>moją narzeczoną</i> z rodziną. (V)
			Zawsze poznawałem <i>po mamie</i> , że bardzo cierpi. (III/IV)
			Poznawała mnie <i>ze wszystkimi swoimi kuzynami</i> . (V)

INNE POŁĄCZENIA

poznawać + przysłówek

→ Poznawać *dogłębnie / dokładnie* itp. (I)

poznawać + że

→ Poznawać *kogoś / coś bliżej / lepiej / szybciej* itp. (I/II)

→ *Poznawać, że coś się dzieje / coś się stało* itp. (III/IV)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. opanowywać coś • otrzymywać informację o kimś / o czymś • rozumieć (relacje / związki)
• uzyskiwać informacje / wiedzę

II. doświadczać czegoś • oceniać coś / kogoś • poznawać się na czymś / na kimś • przekonywać się
o czymś • przeżywać coś

- III. domyślać się czegoś • dostrzegać coś • miarkować po czymś / z czegoś (przestarz.) • odgadywać coś z czegoś • orientować się w czymś • spostrzegać coś • uznawać coś • wiedzieć coś
IV. identyfikować kogoś / coś • przypominać sobie coś • rozpoznawać kogoś / coś • uświadamiać sobie coś • zauważać coś
V. być przedstawianym komuś • nawiązywać z kimś znajomości • poznawać się • prezentować kogoś komuś • przedstawać kogoś komuś • przedstawać się • zaznajamiać się z kimś • zaznajamiać kogoś z kimś

* UWAGA

1. Czasownika **poznawać** i jego odpowiednika dokonanego **poznać** używamy w następujących znaczeniach: a. zawiązeć znajomość z kimś / zaznajomić się z kimś / nawiązać znajomość z kimś / przedstawić kogoś komuś / stawać się czymś znajomym. Przykłady: *Janku, poznaj mojego najstarszego syna.* / *Bardzo mi miło pana / panią poznać.* / *Milo mi, że panią poznałem.* / *Bardzo się cieszę, że poznałem właśnie pana,* b. można kogoś rozpoznać / domyślić się czegoś. Przykład: *Od razu poznać człowieka z dobrej rodziny,* c. zapoznawać kogoś z kimś: Przykład: *Wreszcie poznaże mnie ze swoją rodziną, którą dotąd ukrywał.*
2. Czasowniki **poznawać** oraz **poznać** mają w 3. osobie liczby mnogiej jedną wspólną formę **poznają**. Przykład: *Codziennie oni poznają nowych przyjaciół* (3. osoba liczby mnogiej czasu teraźniejszego) / *Jutro oni poznają tych, których dzisiaj nie zdążyli poznać* (3. osoba liczby mnogiej czasu przyszłego).

477. POZNAWAĆ SIĘ*

NDK

[kto? • co?]

na czym? • na kim? • po czym? • z kim?** • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
na czym?	na	L.	Szybko poznawaliśmy się <i>na głupich kawałach</i> naszych złośliwych kolegów. (II)
na kim?	na	L.	Ta kobieta umiała poznawać się szybko <i>na ludziach</i> . (II)
po czym?	po	L.	Zwierzęta poznają się <i>po zapachu</i> . (III)
z kim?**	z / ze	I.	<i>zob. przypisy</i> **/ *** poniżej

INNE POŁĄCZENIA

poznawać się + przysłówek
czasownik + *poznawać się*

- Poznawać się *bliżej / doskonale / lepiej* itp.* (II)
- *Zacząć się poznawać*. (II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. *** nawiązywać z kimś znajomość • przedstawać się wzajemnie • zapoznawać się z kimś (pot.) • zaznajamiać się z kimś (przestarz.)
II. dowiadywać się czegoś o sobie • oceniać kogoś / coś • odkrywać coś w kimś • orientować się w czymś • pojmować coś • rozpoznawać kogoś / coś • rozumieć coś • spostrzegać coś • zdobywać wzajemną wiedzę o sobie
III. identyfikować się nawzajem • rozpoznawać się

* 1. Częściej w użyciu w połączeniu z czasownikiem dokonanym *poznać się*, zwłaszcza w zwrotach *poznać się na kimś* oraz *poznać się na czymś*. 2. Czasownika niedokonanego *poznawać się* nie używamy w zn. *zapoznać się / przedstawić się* komuś. Przykłady: *Panowie, poznajcie się. To jest mój mąż, a to jest mąż mojej koleżanki.* / *Z tym człowiekiem poznaliśmy się* podczas rejsu dookoła świata.

** Tylko w połączeniu z czasownikiem dokonanym *poznać się*, np. *Poznałem się z nią na wczasach w zeszłym roku*.

*** W znaczeniu I – zwykle w połączeniach typu: *poznawać się / poznać się z kimś* (z + I.) przez przypadek.

478. POZOSTAWAĆ

NDK

[kto? • co?]

bez czego? • **gdzie?** (na czym? / w czym? / za czym?) • **kim?** • **komu?** • **po czym?**
 • **po kim?** • **przy czym?** • **przy kim?** • **u kogo?** • **z kim?** • **jak?**

478

–

479

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
bez czego?	bez	G.	Coraz więcej ludzi pozostaje <i>bez środków</i> do życia. (I/II)
gdzie?	na	L.	Ludzie pozostają <i>bez pracy</i> całymi latami. (I/II) W soboty pozostajemy <i>na dyskotece</i> . (I) Po ogłoszeniu decyzji wszyscy pozostawali <i>na miejscu</i> . (I)
	w	L.	Po operacji zawsze pozostają blizny <i>na ciele</i> . (III) Tej jesieni liście pozostawały długo <i>na drzewach</i> . (IV)
kim?	za	I.	Zawsze pozostajemy <i>w górach</i> na kilka dni. (I)
	–	I.	Pozostawał zawsze sam <i>w swoim pałacu</i> . (I/II)
komu?	–	D.	Wielu Polaków pozostawało <i>za granicą</i> na stałe. (I)
po czym?	po	L.	Ten człowiek pozostawał zawsze <i>sobą</i> . (II) Od lat pozostawali <i>najlepszymi przyjaciółmi</i> . (II)
	po	L.	Ciągle pozostawało <i>mi</i> jeszcze coś do zrobienia. (IV)
po kim?	po	L.	Bóle pozostają przez kilka dni <i>po dokonaniu</i> operacji. (III)
	po	L.	Pozostaje mi pusty portfel <i>po powrocie</i> z wakacji. (IV)
przy czym?	przy	L.	Domy pozostawały <i>po uciekających</i> z kraju ludziach. (III)
przy kim?	przy	L.	Zawsze pozostawał <i>przy swoim zdaniu</i> . (II)
u kogo?	u	G.	Wszyscy odchodziły, tylko nieliczni pozostawali <i>przy faszyzującym przywódcy partyjnym</i> . (I)
z kim?	z / ze	I.	Zawsze pozostawał <i>u nas</i> kilka dni. (I)
	z / ze	I.	Babcia pozostaje <i>z wnuczką</i> w domu. (I)

INNE POŁĄCZENIA

pozostawać + przysłówek

→ Pozostawać *dłużej / krócej*. (I)

→ Pozostawać *długo / krótko*. (IV)

NIKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. bawić gdzieś / u kogoś • być • nie opuszczać jakiegoś miejsca • nie zmieniać swego miejsca
 - przebywać • znajdować się gdzieś • zostawać gdzieś
- II. tkwić w danym położeniu • trwać mimo przeciwności
- III. pozostać jako ślad po czymś
- IV. istnieć • nie znikać • utrzymywać się • pozostać (jako resztki po czymś) [tylko w 3. osobie]

479. POZOSTAWIAĆ*

NDK

[kto? • co?]

co? • **kogo?** • **komu?** • **na kim?** • **u kogo?** • **jak?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Pozostawiam wam <i>nasze mieszkanie</i> na całe wakacje. (I) Turyści często pozostawiają wszędzie <i>śmieci</i> . (I) Z korespondencji pozostawiam wyłącznie <i>najpiękniejsze widokówki</i> z zagranicy. (II) Umierając, pozostawiam wam <i>niedokończone dzieła</i> . (III) Wizyty w Paryżu pozostawiają <i>wspaniałe przeszycia</i> . (IV)
kogo?	–	A.	Golebie pozostawiają wszędzie <i>swoje odbicie</i> . (IV)
komu?	–	D.	Pozostawiam wam na dwie godziny <i>mojego synka</i> . (I) Matka często pozostawiała <i>nas</i> samych w domu. (I) Zawsze pozostawiają <i>nam</i> swoje klucze do mieszkania. (I)
na kim? u kogo?	na u	L. L.	Pozostawiam <i>wam</i> cały mój majątek. (III) To dzieło pozostawia <i>na mnie</i> niezatarte wrażenie. (IV) Rodzice często pozostawiali dzieci <i>u babcji</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

pozostawiać + przysłówek

→ Pozostawiać często / rzadko / zawsze / zwykle itp. (I)

NIEKTÓRE WYRZYSY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. nie zabierać czegoś / kogoś ze sobą • odchodzić • opuszczać coś / kogoś • porzucać coś
 • powierzać coś / kogoś komuś • zostawiać coś / kogoś gdzieś a. u kogoś
- II. odkładać coś • rezerwować coś • zachowywać coś
- III. zostawiać coś w spadku • zostawiać spuściznę
- IV. zostawiać po sobie jakiś ślad / ślady

* 1. Często nadużywany w języku urzędowym w zn. załatwiać / uwzględniać. 2. W znaczeniu zostawić czegoś wiele w wielu miejscach czasownik pozostawiać ma aspekt dokonany.

Przykład: *Bandyci pozostawiali wszędzie ślady podczas rabowania banku.*

480. POZWALAĆ*

NDK

[kto? • co?]

komu? • na co? / (sobie) na co? • jak?****POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
komu?	–	D.	Ojciec pozwalał <i>swojemu synowi</i> na wszystko. (I) Pozwalam <i>wam</i> bawić się tylko do północy. (I)
na co?	na	A.	Silna wola pozwalała <i>chorym</i> zwalczać choroby. (II) Rodzice pozwalały mi <i>na spacery</i> z dziewczynami. (I) Lekarstwa pozwalały <i>na opóźnienie</i> rozwoju choroby. (II)
(sobie) na co?	na	A.	Lubiła pozwalać sobie <i>na drogą biżuterię</i> . ** (III) Często pozwalał sobie <i>na kpinę</i> z poważnych ludzi. ** (IV) Dziecko pozwala sobie <i>na palenie</i> papierosów? !** (IV)

INNE POŁĄCZENIA

pozwalać (komuś / sobie) + przysłówek
pozwalać komuś + żeby / aby / by < >

tryb życzący
pozwalać + bezokolicznik

pozwalać komuś + bezokolicznik
pozwalać + sobie + bezokolicznik
czasownik + pozwalać sobie

→ *Pozwalać często / czasami / rzadko itp. (I–IV)*

→ *Pozwalać komuś, żeby / aby coś zrobił. (I)*

→ *Coś pozwala robić coś, np. Miłość pozwala czynić cuda. (II)*

→ *Pozwalać komuś coś robić, np. studiować. (I)*

→ *Pozwalać sobie, np. żartować z kogoś. ** (IV)*

→ *Lubić pozwalać sobie na coś. ** (III)*

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. aprobować coś • przychylać się do czegoś prośby • przystawać na coś • przyzwalać komuś na coś • udzielać komuś przyzwolenia / zezwolenia • wydawać komuś zezwolenie na coś • wyrażać na coś zgodę • zezwalać komuś na coś • zgadzać się na coś
- II. dawać komuś możliwość • dopuszczać coś • móc coś robić • ułatwiać coś • umożliwiać coś
- III. dogadać sobie • folgować sobie • zadowalać swoje chęci
- IV. mieć odwagę coś robić • ośmieszać się • przejawiać (pewną śmiałość) • śmieć coś robić • zdobywać się na coś

* UWAGA

1. W znaczeniach: a. *rzucając przedmioty jeden po drugim, zgromadzić je w jednym miejscu*, b. *zwalić / zepchnąć wiele rzeczy lub spowodować upadek wielu ludzi*, czasownik *pozwalać* ma aspekt dokonany. Przykłady: **Pozwalać** wszystkie cegły na ziemię. / Wiatr **pozwalał** stare drzewa na drogi.

2. W formach grzecznościowych w znaczeniu *propozycji, zaproszenia, intencji* używa się wyłącznie czasownika dokonanego *pozwolić*. Przykłady: Państwo **pozwolią** na salę rozpraw. / Pan **pozwoli** z nami do radiowozu. / **Pozwólcie** bliżej, są jeszcze wolne miejsca w pierwszych rzędach. / **Pozwól** (forma grzecznościowa w znaczeniu *niech mi będzie wolno*). Również w wyrażeniu jeśli mi czas **pozwoli**, to...

3. W przestarzałych formach grzecznościowych typu: Pan **pozwoli**, że przedstawię panu moją współmałżonkę. / **Pozwoli** pan kawy / wina? / **Pozwoli** pan jedną malutką filizankę kawy? (w znaczeniu zechcieć)

** W znaczeniach III/IV – tylko w połączeniu z wyrazem *sobie*.

481. POŻĄDAĆ

NDK

[któ?]

czego? • kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czego?	–	G.	Niektórzy politycy pożądają władzy jak ryba wody. Pożądał sukcesów, bardziej niż miłości i zgodы w rodzinie.
kogo?	–	G.	Zawsze marzył o tej osobie i pożądał jej bezustannie. Pożądała dziecka, którego nigdy mieć nie mogła. Czy warto pożądać pięknej, niedostępnej kobiety?

INNE POŁĄCZENIA

pożądać + przysłówka

→ *Pożądać bardzo / skrycie / strasznie / usilnie itp.*

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

chcieć czegoś / kogoś bardzo • czuć wielką ochotę / wielkie pragnienie na coś • mieć wielką ochotę na kogoś / na coś • odczuwać wielkie pragnienie czegoś • pragnąć kogoś / czegoś usilnie

482. POŻYCZAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czego?* • czemu? • komu? • na co? • od kogo? • skąd? (z czego?) • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Pod koniec miesiąca zawsze pożyczam <i>pieniądze</i> od mamy. Ona ciągle pożyczają <i>książki</i> ode mnie i nigdy ich nie oddaje.
czego?*	–	G.	Ciągle pożyczają <i>samochodu</i> swojej dziewczynie.* Pożyczam ci <i>soli</i> , ale musisz mi ją jutro oddać.*
czemu?	–	D.	Banki pożyczają pieniądze <i>wiarogodnym firmom</i> .
komu?	–	D.	Zawsze pożyczam samochód <i>mojemu bratu</i> .
na co?	na	A.	Banki pożyczają pieniądze <i>na budowę domów</i> . Oni pożyczają nasz samochód <i>na niedzielne wyjazdy</i> .
od kogo?	od / ode	G.	Ciągle pożyczasz <i>ode mnie</i> papierosy.
skąd?	z / ze	G.	Zwykle pożyczam pieniądze <i>z banku</i> .

INNE POŁĄCZENIA

pożyczać + przysłówka

→ Pożyczać często / stale / zwykle itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

brać coś od kogoś • brać pożyczkę • dawać coś na procent / w zastaw • dawać pożyczkę
 • kredytować coś komuś / czemuś • pozwalać komuś na używanie czegoś • rozpożyczać coś komuś
 • udzielać komuś / czemuś kredytu / pożyczki • użyczać komuś czegoś • zaciągać pożyczkę
 • zapożyczać się

* Pożyczać / pożyczycę czego – tylko w konstrukcjach partytywnych, które wskazują, że pożyczamy tylko część tego, co nazwane rzeczownikiem, np. *pożyczycę cukru / soli*; również w przypadku, gdy przedmiot zmienia właściciela na jakiś określony odcinek czasowy, np. *pożyczycę komuś / od kogoś samochodu* itp. Zwykle w połączeniu z czasownikiem dokonanym *pożyczycę*. Por. *Słownik wyrazów kłopotliwych*, s. 259.

483. PRACOWAĆ

NDK

[kto? • co?]

blisko czego? • czym? • dla czego? • dla kogo? • gdzie? (na czym? / w czym?) • jako kto? • na co? • na czym? • na kogo? • nad czym? • nad kim? • od której do której?
 • pod czym? • przy czym? • z czym? • z kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
blisko czego?	blisko	G.	Wkrótce będę pracował <i>blisko miejsca zamieszkania</i> . (II)
czym?	–	I.	Cale życie pracowałem <i>rękoma / rękami</i> . (I)
dla czego?	dla	G.	Zawsze pracował <i>dla złudnych idei</i> . (Ia)
dla kogo?	dla	G.	Przez dziesięć lat pracowałem <i>dla mojego szefa</i> . (Ia)
gdzie?	na	L.	Mój brat pracuje <i>na budowach</i> za granicą. (II)
	w	L.	Jego wujek pracuje <i>w kopalni</i> miedzi. (II)
jako kto?	jako	N.	Dużo absolwentów akademii pracuje <i>w handlu</i> . (II)
			Moja mama pracuje <i>jako nauczycielka</i> . (II)

na co?	na	A.	Mój syn przez całe wakacje pracował <i>na samochód</i> . (IIa)
na czym?	na	L.	Od kilkunastu lat pracuje wyłącznie <i>na komputerze</i> . (I)
na kogo?	na	A.	Od lat pracuję <i>na całą rodzinę</i> . (IIa)
nad czym?	nad	I.	Od lat uczeni pracują <i>nad metodami</i> leczenia raka. (I)
nad kim?	nad	I.	Uwielbiała pracować <i>nad trudnymi dziećmi</i> . (IV)
od / do której?	od / do	G.	Pracowała na poczcie <i>od ósmej do piątnastej</i> . (II)
pod czym?	pod	I.	Mój ojciec całe życie pracuje <i>pod gólym niebem</i> . (II)
przy czym?	przy	L.	To urządzenie pracuje <i>pod ciśnieniem</i> . (III)
z czym?	z / ze	I.	Kobiety pracowały <i>przy maszynach tkackich</i> . (II)
z kim?	z / ze	I.	Profesor pracuje <i>z zespołem</i> nad ważnym projektem. (I)
			Uwielbiała pracować <i>z małymi dziećmi</i> . (I)
			Pracowała <i>z wspaniałymi ludźmi</i> . (I/II)

483

–

484

pracować + przysłówek*pracować* – bez dopełnieniaczasownik + *pracować**pracować* – porównania**INNE POŁĄCZENIA**

- Pracować *ciężko / fizycznie / naukowo / rzetelnie / umysłowo / wydajnie*. (I/II)
- Coś pracuje *cicho / prawidłowo / sprawnie* itp. (III)
- Pracować *codziennie / dorywczo / sezonowo* itp. (II)
- Ktoś jeszcze pracuje (II) (w zn. *jest czynny zawodowo*).
- Coś jeszcze pracuje (w zn. *jest czynne*). (III)
- *Lubić / Umieć / Potrafić / Chcieć pracować*. (I/II)
- *Pracować jak maszyna / jak mrówka / jak koń / jak wół / jak (bury) osioł*. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. opracowywać coś • realizować jakąś działalność • robić coś • spełniać jakieś czynności
 - trudnić się czymś • wykonywać jakąś czynność • wypracowywać coś • zajmować się czymś
- Ia. działać dla dobra czegoś • działać na czyjeś korzyść • w czymś interesie
- II. angażować się gdzieś • być na posadzie • być zatrudnionym • chodzić do pracy • mieć etat / posadę / stanowisko • najmować się do czegoś • pełnić jakąś funkcję • piastować jakąś funkcję
 - praktykować • sprawować jakąś funkcję • uprawiać wolny zawód • urzędować gdzieś
 - zatrudniać się gdzieś
- IIa. spełniać jakieś czynności dla własnej / czyjejś korzyści • utrzymywać się z własnej pracy
 - zarabiać na czyjeś utrzymanie • zarabiać na życie / zaspokojenie potrzeb
- III. być czynnym / sprawnym • być w ruchu • chodzić • działać • funkcjonować [tylko w 3. osobie]
- IV. kształcić kogoś • kształcić się • kształtać czyjś / swój charakter • wyrabiać czyjś / swój charakter

484. PRAĆ

NDK

[kto?]

- co? • czym? • do kogo? • gdzie? (w czym?) • kogo? • komu? • po czym? • w czym?
• za co? • z czego? • jak?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Raz na tydzień piorę <i>brudną pościel</i> . (I)
czym?	–	I.	Prał codziennie <i>swojego biednego psa</i> smyczą. (II) Niektóre tkaniny piorę <i>szarym mydłem</i> . (I) Ten szaleniec lubił prać dzieci <i>twardym kijem</i> . (II)

do kogo?	do	G.	Atakujący prali do nas <i>seriami</i> . (III)
gdzie?	w	L.	Żołnierze prali <i>do nieprzyjaciela</i> z armat i dział. (III)
kogo?	–	A.	Nie mając pralki w domu, prałem pościel <i>w pralni</i> . (I)
komu?	–	D.	Ojciec prał <i>matkę i dzieci</i> czym popadło.* (II)
po czym?	po	L.	Zawsze prała <i>swojemu mężowi</i> jego brudne koszule. (I)
w czym?	w	L.	Chuliganii prali chłopca <i>po głowie</i> . (II)
za co?	za	A.	Wełniane swetry pierzem zawsze <i>w specjalnym płynie</i> . (I)
z czego?	z / ze	G.	Dawniej moja babcia prała <i>w balii</i> . (I)
			Prał go <i>za każde najmniejsze przewinienie</i> . (II)
			Prali do manifestantów <i>z karabinków wodnych</i> . (III)

INNE POŁĄCZENIA

prać + przysłówek

→ Prać *chemicznie / codziennie / często / ręcznie* itp. (I)**NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

I. czyścić coś • oczyszczac coś

II. **potocznie**: bić kogoś czymś • uderzać kogoś czymś • walić kogoś po czymśIII. **potocznie**: odpalać • strzelać seriami

*Potocznie.

485. PRAGNĄĆ

NDK

[kto?]

czego? • dla kogo? • kogo? • jak?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czego?	–	G.	Od miesięcy pragnąłem jego <i>powrotu</i> do domu. Najbardziej w życiu pragnął <i>sławy i uznania</i> . Pragnąłem tylko <i>miłości</i> .
dla kogo? kogo?	dla –	G. G.	Pragnęła jedynie szczęścia <i>dla swoich dzieci</i> . Pragnął <i>tej kobiety</i> od lat.

INNE POŁĄCZENIA

pragnąć + przysłówek

→ Pragnąć *bardzo / gorąco / niesamowicie / strasznie* itp.

pragnąć + bezokolicznik

→ Pragnąć coś zrobić, np. *odpoznać / napić się / wyjść / wyjechać skądś* itp.

pragnąć + rzeczownik odsłowny

→ Pragnąć zostać kimś.

pragnąć + żeby / aby / by < > tryb życzący

→ Wszyscy pragnęli np. *szymbkiego zakończenia wojny*.

pragnąć – porównania

→ Pragnąć, żeby / aby coś stało / skończyło itp.

pragnąć – porównania

→ Pragnąć czegos jak kania deszczu / dżdu.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

być spragnionym czegoś / kogoś • być żądnym • chcieć czegoś bardzo • dążyć wytrwale do czegoś
 • łknąć czegoś; *rzd.* kogoś • marzyć o kimś / o czymś • mieć apetyt / ochotę / chęć na coś
 • odczuwać potrzebę czegoś / pożądanie itp. • pożądać kogoś / czegoś • żądać czegoś • zależeć
 komuś na czymś • życzyć sobie czegoś

486. PRASOWAĆ

NDK

[kto?]

co? • czym? • na czym? • w co? • w czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Codziennie prasowałam <i>sterty</i> koszul. (I) W olbrzymiej maszynie prasowano <i>owoce</i> na wino. (II)
czym?	–	I.	Tkaniny lniane prasowałem <i>żelazkiem</i> z nawilżaczem. (I)
na czym?	na	L.	Zawsze prasuję koszule <i>na desce</i> do prasowania. (I) Odpady prasowano <i>w olbrzymie bele</i> . (II)
w co?	w	A.	Blachę prasowano <i>w specjalnych formach</i> . (II)
w czym?	w	L.	

486

–

487

prasować + przysłówek

INNE POŁĄCZENIA

→ Prasować *codziennie / często / rzadko* itp. (I/II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. gladzić coś czymś • kształtać coś • maglować coś • prostować coś • przywracać czymś kształt ubioru / fason • usuwać czymś nierówności
 II. formować coś • gnieść coś • miażdżyć coś • nadawać czemuś kształt • przyciskać coś w prasie • rozklepywać coś • rozwalkowywać coś • ścisnąć coś w prasie • tłoczyć coś • tłuc coś • ugniatać coś • walcować coś • zgniać coś

487. PROPONOWAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • kogo? • komu? • na co? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Dyrekcja proponuje <i>liczne kursy dokształcające</i> . Niektóre firmy proponują <i>interesujące ceny</i> . Po raz trzeci proponował jej <i>małżeństwo</i> . Od lat proponują nam <i>wspólne wakacje</i> nad morzem. Rząd proponuje <i>prominentów</i> na stanowiska ministrów. Zawsze proponowała nam ciekawe rozwiązania. Ona zawsze proponowała mi pomoc w trudnych sytuacjach.
kogo? komu?	– –	A. D.	Po każdej kłótni spokojnie proponowała mu rozwód. Proponuję panu kieliszek wybornego koniaku. Dziś proponuję na kolację chińskie dania. Proponowało po raz drugi tego samego kandydata na stanowisko szefa spółki.
na co?	na	A.	

INNE POŁĄCZENIA

→ Proponować *ciągle / często / rzadko* itp.→ Proponować coś (z)robić, np. *pojechać na wycieczkę*.*

proponować + przysłówek

proponować + bezokolicznik *

proponować + aby / żeby / by < >

tryb życzący

proponować + żeby / aby / by + bezokolicznik

→ *Proponować komuś, żeby coś (z)robił.*

→ *Proponowano, żeby / wprowadzić opodatkowanie odsetek bankowych.**

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- deklarować coś • naklaniać kogoś do czegoś • oferować coś • poddawać myśl • podpowiadać coś • podsuwać myśl • przedkładać coś komuś • przedstawiać propozycję • rzucać pomysł / -y • sugerować coś komuś • wychodzić z propozycją • występować z propozycją / wnioskiem itp. • wysuwać kogoś na jakieś stanowisko • zachęcać kogoś do czegoś • zgłaszać czyjas kandydaturę • zgłaszać projekt / pomysł • zwracać się do kogoś z czymś

* *Proponować* w połączeniu z bezokolicznikiem wyłącznie w konstrukcjach, w których osoba składająca propozycję odnosi ją do samej siebie, a nie do adresata, np. *Proponuję odpocząć*. W innych przypadkach wskazane jest użycie konstrukcji z trybem życzącym, np.: **Proponuję, abyśmy / żebyśmy wszyscy odpoczęliśmy parę minut.** / Rząd **proponował, aby / żeby banki wprowadziły zmiany w systemie udzielania kredytów.** Por. wyjaśnienia w *Słowniku wyrazów kłopotliwych*, s. 264.

488. PROSIĆ

NDK

[kto?]

co?* • czego?* • do czego? • dokąd? (do czego?) • kogo? • na co?
• na kiedy? • na kogo? • o co? • jak?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?*	–	A.	Proszę jeden chleb i jedną bułkę.* (I)
czego?*	–	G.	Prosimy chleba, bo jesteśmy głodni.* (I)
do czego?	do	G.	Ciągle muszę prosić dyrektora do telefonu. (I)
dokąd? / do czego?	do	G.	Wszystkich prosimy do salonu na herbatę. (II) Pani Krysiu, dyrektor prosi panią do swego gabinetu. (II)
kogo?**	–	A.	Proszę dziewczynę do tańca, a ona odmawia. (III) Zawsze proszę swoje dzieci o pomoc. (I) Często proszę moją mamę o kieszonkowe. (I) Prosimy wszystkich na obiad. (II) Wszyscy chłopcy proszą teraz dziewczyny do tańca. (III)
na co?	na	A.	Serdecznie prosimy na kolację. (II)
na kiedy?	na	A.	Nas proszą na wtorek, a was na sobotę. (II)
na kogo?	na	A.	Zawsze prosili naszego syna na drużynę. (I/III)
o co?	o	A.	Od dawna proszę ją o pożyczkę. (I) Spragniony człowiek prosił o wodę. (I) Czy zapomniałaś, że prosilem cię o jedną kawę? (I) Bardzo prosimy pana o załatwienie tej sprawy. (I)

INNE POŁĄCZENIA

prosić + przysłówka

→ *Prosić bardzo / pięknie / pokornie / śmiesznie / uniżenie / uprzejmie / usilnie* itp. (I/III)

prosić + bezokolicznik	→ Proszę wejść / wyjść (w zn. zapraszać / wypraszać). (III)
czasownik + prosić	→ Proszę np. otworzyć okno / nie przeszkaďać / wstać / milczeć / nie ruszać się / pisać / czytać itp. (zwrot grzecznościowy wyrażający złagodzenie rozkazu, żądania, życzenia itp.)
czasownik + prosić – bez dopełnienia	→ Umieć / Potrafić prosić. (I-III)
prosić + żeby / aby / by < > tryb życzący	→ Uczyć prosić (np. psa). (I)
prosić – porównania	→ Prosić kogoś, żeby coś (z)robił / czegoś nie robił.
	→ Ktoś daje się prosić jak panna (o mężczyźnie, który lubi być długo proszonym).

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. apelować do kogoś o coś • błagać kogoś o coś • dopraszać się czegoś *a.* coś u kogoś • mieć prośbę do kogoś o coś • molestować kogoś o coś • nakłaniać kogoś do czegoś • odwoływać się do kogoś • przypominać się komuś • wypraszać coś u kogoś • występować z prośbą • zwracać się do kogoś z prośbą • zebrać o coś u kogoś
- II. nakłaniać kogoś do przyjścia / odwiedzin • zapraszać kogoś
- III. przedstawać słownie jakąś propozycję

* Prosić *co?* / *czego?* – połączenia alternatywne: z biernikiem oznacza całość, natomiast z dopełniaczem pewną część z całości (tzw. dopełniacz cząstkowy).

** Również w połączeniu z dopełniaczem – wyłącznie w zdaniach niezaprzeczonych w następujących konstrukcjach adresatywnych: proszę **mamy / cioci / siostry** / proszę **taty / ojca** itp. oraz Proszę **Wysokiego Sądu** (+ G.). Proszę **panią** + A. – w połączeniach typu: proszę **panią o radę** / proszę **panią o rozmowę**; proszę **pani** + G. – w momencie zwracania się do rozmówczyni (rozpoczęcie rozmowy, podtrzymanie uwagi) w połączeniach typu: proszę **pani**, czy **pani uważa, że...** / proszę **pani**, czy dobrze to zrobiłem itp. Por. również uwagi na ten temat w *Słowniku wyrazów kłopotliwych*, s. 264–265.

UWAGA – czasowniki pochodne przedrostkowe od czasownika prosić łączą się wyłącznie z biernikiem (nie pełnią funkcji adresatywnych). Przykłady: zaraz przeproszę **panią** / zaproszę też **siostre** / zaraz wyproszę **panią** z pokoju itp.

489. PROSIĆ SIĘ

NDK

[któ? • co?]

o co? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
o co?	o	A.	Dlaczego muszę prosić się tak długo <i>o wsparcie</i> ? (I) Zaniedbane mieszkanie aż prosi się <i>o remont</i> . (II)

INNE POŁĄCZENIA

- prosić się + przysłówek
czasownik + prosić się

- Prosić się *bardzo / uporczywie / usilnie* itp. (I)
→ *Przestawać / Przestać się prosić o coś.* (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. błagać o coś • nalegać na kogoś / na coś, żeby... • napraszać się o coś • prosić kogoś o coś bardzo / uporczywie
- II. **potocznie:** wymagać czegoś [tylko w 3. osobie]

490. PROSTOWAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czym? • w czym?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Prostuje pogiętą antenę telewizyjną. (I) Redakcja próbowała prostować popelnione błędy. (II)
czym?	–	I.	Prostowała dłońmi pomięty przez męża list. (I) Prostowaliśmy karoserię specjalnym robotem. (II)
w czym?	w	L.	Robotnik prostował gruby drut w rękach. (I)

INNE POŁĄCZENIA

490
–
491

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. czynić coś prostym • nadawać czemuś prosty kierunek • wygładzać coś • wyprostowywać coś
• wyrównywać coś
- II. doprowadzać coś do właściwego stanu • korygować coś • poprawiać coś • precyzować coś
• przeformułowywać coś • przeredagowywać coś • uściąłać coś • usuwać błędy z czegoś
• weryfikować coś • wnosić poprawki do czegoś • wprowadzać zmiany • zmieniać coś

491. PROTESTOWAĆ

NDK

[kto?]

gdzie (na czym? / w czym?) • przeciw(ko) czemu? • przeciw(ko) komu? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
gdzie? / na czym?	na	L.	Niezadowoleni robotnicy protestowali na placach budów.
gdzie? / w czym?	w	L.	Protestowali w niezależnej prasie przeciw cenzurze.
przeciw(ko) czemu?	przeciw(ko)	D.	Ludzie protestują przeciw(ko) znęcaniu się nad zwierzętami.
przeciw(ko) komu?	przeciw(ko)	D.	Po raz pierwszy protestowano przeciw(ko) dyktatorowi.

INNE POŁĄCZENIA

protestować + przysłówka

- Protestować energicznie / legalnie / oficjalnie / ostro / publicznie / stanowczo / zaciekle / zażarcie / zdecydowanie.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- buntować się • burzyć się • demonstrować przeciw(ko) komuś / czemuś • kontestować coś • nie akceptować kogoś / czegoś • nie zgadzać się z czymś • okazywać brak akceptacji czegoś • opierać się komuś / czemuś • oponować przeciw(ko) komuś / czemuś • pikietować gdzieś / przed czymś
• przeciwstawiać się komuś / czemuś • sprzeciwiać się komuś / czemuś • stawać okoniem • stawić opór wobec kogoś / wobec czegoś • stawić się komuś • strajkować przeciw(ko) komuś / czemuś
• wnosić protest przeciw(ko) komuś / czemuś • wyrażać protest z powodu czegoś • występować przeciw(ko) komuś / czemuś • występować z protestem • zgłaszać sprzeciw wobec kogoś / wobec czegoś

492. PROWADZIĆ*

NDK

[kto? • co?]

- co? • do czego? • dokąd? (do czego? / na co?) • do kogo? • gdzie? (na co? / w co?)
- kogo? • komu? • na czym? • nad czym? • po czym? • przed kim? • przez co?
- w czym? • za co? • za kogo? • jak?

492

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Codziennie prowadzę <i>mojego psa</i> na długie spacery. (I) Nowe maszyny tkackie znakomicie prowadzą <i>nić</i> . (I) Po remoncie urządzenie lepiej prowadzi <i>tłok</i> . (I) Wreszcie nauczyła się prowadzić <i>samochód</i> . (II) Świętne prowadziła <i>pensionat</i> dla uposadzonych. (IV) Firmy budowlane prowadzą też <i>adaptacje</i> strychów. (IV) Prowadził <i>spotkania</i> na żywo w telewizji. (V) Znani naukowcy prowadzą tę <i>konferencję</i> . (V) On prowadzi <i>szaleńcze życie</i> . (VI) Od początku zawodów ten zawodnik prowadzi <i>bieg</i> . (VIII) Najpierw prowadzimy prostą <i>prostopadłą</i> do tej linii. (IX)
do czego?	do	G.	Prowadzili <i>nowe trasy turystyczne</i> w górach. (IX) Nadużywanie alkoholu prowadzi do <i>różnych chorób</i> . (VI) Takie postępowanie prowadzi do <i>konkretnego celu</i> . (VI)
dokąd? / do czego?	do	G.	Wieśniacy prowadzili zwierzęta do <i>wodopoju</i> . (I) Codziennie opiekunka prowadzi chłopca do <i>przedszkola</i> . (I) Ochroniarze prowadzą mordercę do <i>boksu</i> . (I) Ta droga na pewno prowadzi do <i>ogrodu zoologicznego</i> . (I) Ta trasa prowadzi tylko do <i>tego punktu</i> . (VII)
dokąd? / na co? do kogo? gdzie? / na co?	na do na	A. G. A.	Ta droga prowadzi na <i>stadion</i> . (VII) Prowadzę teraz mojego synka do <i>babci</i> . (I) Rolnicy prowadzili bydło na <i>szczepienia ochronne</i> . (I) Policeja prowadziła winnych na <i>komisariat</i> . (I) Schody zewnętrzne prowadziły na <i>drugie piętro willi</i> . (VII)
gdzie? / w co?	w	A.	Lubiłem prowadzić moich gości w <i>góry</i> . (I) Ta wydeptana droga prowadzi w głąb zagajnika. (VII)
kogo?	–	A.	Przewodnik prowadził <i>turystów</i> w kierunku zamku. (I) Pielęgniarki ostrożnie prowadzily <i>chorą staruszki</i> . (I) Strażnicy prowadzili <i>więźniów</i> do cel. (I) Umiała prowadzić <i>najgorszego partnera</i> w tańcu. (III)

komu?	-	D.	Od lat prowadziła <i>im</i> dom. (IV)
na czym?	na	L.	On prowadzi <i>nam</i> całą księgowość firmy. (IV)
nad czym?	nad	I.	Prowadzili bezdomne psy <i>na smyczach</i> . (I)
po czym?	po	L.	Naukowcy prowadzą od lat badania <i>nad rakiem</i> . (IV)
			Przewodnicy prowadzili wycieczki <i>po Starym Mieście</i> . (I)
przed kim?	przed	I.	Z trudem prowadziłem samochód <i>po mokrym asfalcie</i> . (II)
przez co?	przez	A.	Nasi prowadzą <i>przed zawodnikami</i> innych krajów. (VIII)
w czym?	w	L.	Ta droga prowadzi tylko <i>przez las</i> . (VII)
za co?	za	A.	Znakomicie prowadziła <i>w każdym tańcu</i> . (III)
za kogo?	za	A.	Oni zawsze prowadzą <i>w grach zespołowych</i> . (VIII)
			Mama szła z małym dzieckiem, prowadząc je <i>za rękę</i> . (I)
			Dzisiaj prowadzę lekcję <i>za koleżankę</i> , która jest chorą. (IV)

INNE POŁĄCZENIA

prowadzić + przysłówek

- Prowadzić *znakomicie / świetnie / łatwo / umiejętnie / ostrożnie / pewnie* itp. (II/III)
- Prowadzić *profesjonalnie / dowcipnie / źle* itp. (V)
- Coś prowadzi *bezpośrednio* dokłads. (VII)
- *Nauczyć się / Umieć prowadzić*. (II)

czasownik + *prowadzić* – bez dopełnienia

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. doprowadzać kogoś dokłads. • eskortować kogoś dokłads. • iść z kimś i nim kierować • kierować kogoś / coś • konwojować kogoś / coś • nadawać odpowiedni kierunek • pilotować coś • pomagać komuś iść • przeprowadzać kogoś • sprawiać coś (np. żeby ktoś szedł) • towarzyszyć komuś • wskazywać komuś drogę • zaprowadzać kogoś • zmierzać z kimś
- II. jeździć czymś • kierować jakimś środkiem lokomocji • sterować czymś
- III. kierować partnerem w tańcu
- IV. administrować czymś • kierować jakąś instytucją • kontynuować jakąś działalność • nadzorować coś • przewodniczyć czemuś • przewodzić czemuś • realizować coś • rządzić czymś • sprawować nadzór / pieczę nad czymś • stać na czele czegoś • zajmować się czymś • zarządzać czymś • zawiadywać czymś
- V. prezentować programy w środkach masowego przekazu • przewodniczyć czemuś • zapowiadać coś
- VI. być przyczyną czegoś • pociągać za sobą jakieś konsekwencje • robić coś • wywoływać jakieś skutki
- VII. biec / biegnąć gdzieś • być przejściem / dojściem / wejściem do czegoś • doprowadzać dokłads. • kierować do czegoś • mieć jakiś kierunek / określone położenie • służyć jako droga dokłads. • wieść dokłads. / w jakimś kierunku [tylko w 3. osobie]
- VIII. brać górę • dominować czymś nad kimś / nad czymś • górować czymś nad kimś / nad czymś • mieć przewagę nad przeciwnikiem • pokonywać kogoś / coś • przodować w jakiejś klasyfikacji • uzyskiwać przewagę nad kimś / nad czymś • wygrywać w jakichś dyscyplinach sportowych • wyprzedzać kogoś • zwycięzać kogoś / coś [zwykle w odniesieniu do sportu]
- IX. kreślić coś • rysować coś • wykreślać coś • wyznaczać przebieg czegoś

* Czasownik *prowadzić* oraz jego odpowiedniki *przeprowadzać / przeprowadzić* w zn. *zajmować się czymś / realizować coś* itp. (zn. IV) są czasami używane w konstrukcjach, w których same nic nie oznaczają, np. *zakład prowadzi produkcję* (to samo co *produkuje*), *prowadzimy adaptację strychów* (to samo co *adoptujemy strychy*), ktoś *prowadzi rozmowy* (to samo co *rozmawia*) itp. W połączeniu typu *premier prowadzi rozmowy ze związkami zawodowymi* poprzez użycie czasownika *prowadzić* podkreśla się oficjalny ton zdarzenia / działania. Użycie czasownika *prowadzić* wskazuje również na

działania docelowe, np. prowadzić **glodówkę**, bądź systematyczne, np. prowadzić **badania**. W konstrukcjach peryfrastycznych typu: prowadzić **działania zbrojne / nabór ochotników / kurs / dochodzenie** i innych (zob. powyżej) nie ma możliwości zastąpienia czasowników prowadzić / przeprowadzać / przeprowadzić innymi czasownikami. Informacje na podstawie omówienia hasła w *Słowniku wyrazów kłopotliwych*, s. 266. Zob. również hasło prowadzić, sprzedawać, mieć na składzie (w tymże słowniku).

493. PRÓBOWAĆ

NDK

[kto?]

co?* • czego?* • z kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?*	–	A.	Próbowała <i>sernik</i> , który sama upiekła. (I) Przed kupnem auta próbuję jego <i>silnik</i> i <i>hamulce</i> . (II) Artyści próbowlali jeszcze raz <i>najtrudniejszą scenę</i> . (IV)
czego?*	–	G.	Wszyscy próbują <i>tego wina</i> i zachwalają jego smak. (I) Ten człowiek zawsze próbuje <i>podstępów</i> wobec mnie. (II)
z kim?	z / ze	I.	Próbowałem <i>ze specjalistami</i> nowych gatunków sera. (I)

492
–
494

INNE POŁĄCZENIA

próbować + przysłówka
próbować + bezokolicznik

próbować + czy

próbować + jak

- Próbować *systematycznie / zawsze / zwykle* itp. (I–IV)
- Próbować *myśleć / śpiewać / zrozumieć coś* itp. (II)
- Próbować *coś zrobić: próbować rzucić palenie / próbować bronić się* przed napastnikiem itp. (III)
- Próbować, czy ktoś coś może / potrafi / zna itp. (II)
- Próbować, czy coś jest takie lub inne. (II)
- Próbować, jak coś smakuje / działa itp. (I/II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. degustować coś • jeść coś lub pić coś (w celu poznania smaku czegoś) • kosztować czegoś / coś • smakować coś • sprawdzać smak czegoś
- II. badać coś • poddawać coś próbie • przekonywać się o czymś • sprawdzać stan / wartość / możliwość czegoś • testować coś • upewniać się, że / czy • wypróbowywać coś
- III. czynić wysiłki • badać swoje możliwości • dokładać starań • nie szczędzić wysiłków • przykładać się do czegoś • robić wysiłki w jakimś celu • starać się o coś • usiłować coś zrobić
- IV. **środowiskowe**: odbywać próbę przed przedstawieniem / koncertem itp.

* Próbować czego? / co? w znaczeniu sprawdzać stan / wartość / możliwość – z rzeczownikami abstrakcyjnymi w połączeniu z dopełniaczem, np. próbować *sily / swoich mięśni / sztuczek / podstępów / sposobów* itp., z rzeczownikami konkretnymi w połączeniu z biernikiem, np. próbować *samochód / suszarkę / ten aparat* itp. Możliwe są również połączenia alternatywne, np. próbować *ostrość / ostrości czegos*; próbować *wytrzymałość / wytrzymałości czegoś* itp.

494. PRZEBACZAĆ

NDK

[kto?]

co? • komu? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Zawsze przebacząc ci <i>wszystkie twoje przewinienia</i> .
komu?	–	D.	Zawsze przebacząc moim dzieciom małe przewinienia.

INNE POŁĄCZENIA

przebaczać + przysłówek

→ Przebaczać często / łaskawie / wiele itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

darowywać komuś coś • nie pamiętać komuś czegoś • odpuszczać komuś winy • przestawać czuć do kogoś gniew / żal / urazę itp. • puszczać coś w niepamięć • usprawiedliwić kogoś • wybaczać komuś

495. PRZEBIEGAĆ

NDK

[kto? • co?]

bez czego? • co? • czym? • do czego? • gdzie? (na co?) • komu? • między czym a czym? • obok czego? • obok kogo? • po czym? • przed czym? • przed kim? • przez co? (któredu?) • wzduż czego? • zgodnie z czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
bez czego?	bez	G.	Rozmowy z rzadem przebiegają <i>bez problemów</i> . (III)
co?	–	A.	Przebiegam <i>to skrzyżowanie</i> kilka razy dziennie. (I)
czym?	–	I.	Codziennie przebiegam <i>tę jezdnię</i> .* (I) Uważaj, bo wiele dzieci przebiega <i>tą drogą</i> . (I) Te szlaki turystyczne przebiegają <i>lasami i wzgórzami</i> . (II)
do czego?	do	G.	Ta trasa przebiega tylko <i>do pierwszego skrzyżowania</i> . (I)
gdzie?	na	A.	Szybko przebiegał <i>na drugą stronę</i> ulicy. (I)
komu?	–	D.	Zawsze jakiś czarny kot przebiega <i>mi drogę</i> . (I)
między czym?	między	I.	Północna granica przebiega <i>między rzeką a górami</i> . (II)
obok czego?	obok	G.	Codziennie przebiegam <i>obok tego pomnika</i> . (I)
obok kogo?	obok	G.	Ze strachem w oczach przebiegał <i>obok pijaków</i> . (I)
po czym?	po	L.	Smutne uśmiezki przebiegały <i>po ustach</i> przeciwników. (I)
przed czym?	przed	I.	Autostrada przebiega tuż <i>przed naszym domem</i> . (II)
przed kim?	przed(e)	I.	Dlaczego zawsze przebiegasz <i>przedem mną</i> ? (I)
przez co?	przez	A.	Zawsze przebiegaj szybko <i>przez tę jezdnię</i> .* (I) Od tygodnia czarne myśli przebiegają mi <i>przez głowę</i> .** (I) Autostrady przebiegają <i>przez tereny niesamieszkanie</i> . (II)
wzdłuż czego?	wzdłuż	G.	Granica państwa przebiega <i>wzdłuż niedostępnych gór</i> . (II)
zgodnie z czym?	zgodnie z	I.	Dyskusje z nimi przebiegają <i>zgodnie z planem</i> . (III)

INNE POŁĄCZENIA

przebiegać + przysłówek

- Przebiegać *często / szybko* itp. (I)
- Coś przebiega *bliżej / daleko / niedaleko* itp. (II)
- Coś przebiega *dobrze / łatwo / miło / pomyślnie / spokojnie / szybciej / wolniej / znakomicie / źle* itp. (III)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. biec / biegać • galopować • mijać coś • przebywać jakąś trasę • przelatywać • przemieszczać się z miejsca na miejsce • przemykać
- II. być przeprowadzanym • ciągnąć się • iść • mieć (jakiś kierunek) • prowadzić • przechodzić • rozciągać się • wieść
- III. być w trakcie czegoś • dziać się • mijać • odbywać się • rozgrywać się • rozwijać się w czasie • toczyć się • trwać • układać się [tylko w 3. osobie; zwykle o czasie / zdarzeniu itp.]

* Przebiegać co? / przez co? – połączenia alternatywne: *przebiegać jezdnię* (+A.) albo *przez jezdnię* (przez +A.).

** Potocznie.

496. PRZEBIERAĆ SIĘ

NDK

[kto?]

do czego? • w co? • za co? • za kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
do czego?	do	G.	Hrabina uwielbiała się przebierać <i>do każdego obiadu</i> . (I)
w co?	w	A.	Zawsze przebierała się <i>do pracy</i> w ogrodku. (I) Dlaczego przebierasz się <i>w tę niemodną już sukienkę</i> ? (I)
za co?	za	A.	Przed ważnymi wizytami przebierał się <i>w smoking</i> . (I)
za kogo?	za	A.	W czasie karnawału przebieraliśmy się <i>za zwierzęta</i> . (II) Lubił się przebierać <i>za klauna</i> . (II)

INNE POŁĄCZENIA

przebierać się + przysłówek

przebierać się – bez dopełnienia

→ Przebierać się *często / rzadko* itp. (I)

→ *Przebierz się*, bo jest zimno / bo jesteś spocony itp. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. nakładać inne ubranie • ubierać się w coś innego • zmieniać ubranie / strój
- II. charakteryzować się na kogoś (w celu zmiany wyglądu) • upodabniać się do kogoś • wkładać charakterystyczny dla jakiejś postaci strój • zmieniać wygląd zewnętrzny

497. PRZEBYWAĆ

NDK

[kto? • co?]

**co? • czym? • gdzie? (na czym? / w czym? / za czym?) • między kim?
• u kogo? • z kim? • jak?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Ptaki przebywają bardzo <i>odległe</i> trasy w ciągu dnia. (I) Codziennie przebywali <i>tę rzekę</i> tratwą. (I) Z trudem przebywała <i>okres</i> rozłąki ze swoim mężem.* (III) Przebywamy teraz <i>trudne chwile</i> w małżeństwie.*/** (III)
czym?	–	I.	Co roku przebywał <i>kolejny atak</i> alergii.** (III)
gdzie?	na w	L. L.	Przebywała <i>na Karaibach</i> prawie całe życie. (II) Przebywał <i>w Paryżu</i> od dzieciństwa do 30 roku życia. (II)
między kim? u kogo? z kim?	między u z / ze	I. G. I.	Lubiła przebywać <i>w towarzystwie</i> mężczyzn. (II) Od roku ojciec przebywa <i>za granicą</i> . (II) Mój pies uwielbiał przebywać <i>między ludźmi</i> . (II) Kuzynowie lubili przebywać <i>u nas</i> w domu. (II) Po ukończeniu studiów przebywała <i>z nim</i> prawie stale. (II) Lubił przebywać <i>z kuzynami</i> w wolne dni. (II)

INNE POŁĄCZENIA

- Przebywać *codziennie / kilkakrotnie / wielokrotnie*. (I)
- Przebywać *często / długo / dużo / stale* itp. (II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. odbywać drogę • pokonywać jakąś odległość • przechodzić skądś dokądś • przedostawać się przez coś • przejeżdżać • przekraczać coś • przelatywać • przemierzać coś • przepływać coś • przeprawiać się
- II. bawić gdzieś / u kogoś • być gdzieś przez jakiś czas • bywać gdzieś / u kogoś • gościć u kogoś • mieszkać gdzieś • odwiedzać kogoś • pozostawać gdzieś przez jakiś czas • przemieszkiwać gdzieś • przesiadywać gdzieś • siedzieć gdzieś • spędzać gdzieś czas • zamieszkiwać gdzieś • zostawać gdzieś
- III. doświadczać czegoś • doznawać czegoś • przechodzić coś • przeżywać coś • znosić coś

* Lepiej: *przebywała / przebywamy*.

** W połączeniu z nazwami chorób częściej w połączeniu z czasownikiem dokonanym *przebyć*, np. *przebyć ospę / grypę / jakąś chorobę* itp. W znaczeniu *podlegać jakimś stanom fizycznym lub psychicznym* częściej w połączeniu z czasownikiem dokonanym *przebyć*, np. *przebyć wiele zmartwień / przykrości / strapienie* itp.

498. PRZECZODZIĆ

NDK

[kto? • co?]

- co?* • czym? • do czego? • dokąd? (do czego?) • gdzie? (na co? / nad czym?)
 • komu? • na co? • na kogo? • obok / koło czego? • obok / koło kogo? • od czego?
 • po czym? • pod czym? • przez co?* / gdzie? • skąd? (z czego?) • w co?
 • wzdułz czego? • z czego? • z kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?*	–	A.	Wielokrotnie przechodzili <i>tę rzekę</i> .* (I) A teraz przechodzimy <i>ulicę</i> i idziemy do parku.* (I) Oni musieli przechodzić <i>połowę</i> trasy w ciągu dnia. (I) Wszyscy musieli przechodzić <i>kolejne rozlewiska</i> wód. (II) Polska przechodzi <i>kolejny kryzys gospodarczy</i> . (VI) Tej wiosny dzieci ciężko przechodzą <i>odrę</i> . (VI) Wszyscy w tej rodzinie przechodzili <i>jakies cierpienia</i> . (VI)
czym?	–	I.	Przechodzę <i>swą sprawnością</i> innych sportowców. (X) W tej ciemnej piwnicy owoce przechodzą <i>stęchlizną</i> . (XI)
do czego?	do	G.	Młodzi pracownicy naukowi przechodzili systematycznie <i>do pracy</i> w sektorze prywatnym. (VII)
dokąd?	do	G.	Turyści przechodzili <i>do kolejnych komnat królewskich</i> . (I) Po zwiedzeniu posiadłości goście przechodzili <i>do parku</i> . (I) Mój syn przechodzi <i>do ostatniej klasy</i> liceum. (VII)
gdzie? / na co? / gdzie? / nad czym?	na nad	A. I.	Dyrektor przechodzi <i>na wyższe stanowisko</i> . (VII) Gwałtowna burza śniegowa przechodzi <i>nad Polską</i> . (II) Linia wysokiego napięcia przechodzi <i>nad domami</i> . (IV)
komu?	–	D.	Czasami przechodzą <i>mi</i> deszcze po całym ciele. (IV)
na co?	na	A.	Czuje, że przechodzi <i>mi</i> miłość do niego. (V) Władza parlamentu europejskiego przechodzi cyklicznie <i>na rządy</i> poszczególnych krajów unijnych. (III)
na kogo?	na	A.	Majątek dziadków przechodzi <i>na ich wnuczkiów</i> . (III) Długi męża w banku przechodzą <i>na żonę</i> . (III)
obok / koło czego?	obok / koło	G.	Wielokrotnie przechodzę <i>obok / koło tego budynku</i> . (I) Linia kolejowa przechodzi <i>obok rezerwatu</i> przyrody. (IV)
obok / koło kogo?	obok / koło	G.	Przechodzili <i>obok / koło niego</i> ludzie, a on stał nieruchomo. (I)
od czego?	od	G.	Żebrak przechodził <i>od stołu</i> do stołu i prosił o wsparcie. (I)
po czym? / pod czym?	po pod	L. I.	Chmury szybko przechodzą <i>po niebie</i> . (II) Kanaly ściękowe przechodzą <i>pod ziemią</i> . (IV) Tunel metra przechodzi <i>pod korytem</i> rzeki. (IV)

przez co?* / gdzie?	przez	A.	Codziennie przechodzę <i>przez tę rzekę</i> do pracy w polu.* (I) Codziennie przechodzę <i>przez ten most</i> do szkoły.* (I) Często złodzieje przechodzą <i>przez niezamknięte drzwi</i> . (I) Epidemia grypy przechodzi <i>przez Europę</i> . (II) Ten raport przechodził <i>przez kolejne komisje</i> . (III) Dawniej wszystkie teksty przechodziły <i>przez cenzurę</i> . (III) Wszystkie nominacje przechodziły <i>przez gabinet szefa</i> . (III) Główna droga przechodzi <i>przez środek wsi</i> . (IV) Ta droga zawsze przechodziła <i>przez to miejsce</i> . (IV) Granica państwa przechodzi <i>przez tę dolinę</i> . (IV) Wiercioło widziowe przechodzi <i>przez mur latwiej</i> . (IV) Różne kataklizmy przechodzą <i>przez ten biedny kraj</i> . (VI) Promienie słońca przechodzą <i>przez chmury</i> . (XI) Promienie radioaktywne przechodzą <i>przez wszystko</i> . (XI) Po ulewie woda przechodzi <i>przez nieszczelną dach</i> . (XI) Część pracowników przechodzi <i>z biur</i> do produkcji. (VII) Niektóre choroby przechodzą <i>w stany przewlekłe</i> . (VIII) Ilość nie zawsze przechodzi <i>w jakość</i> . (VIII)
skąd? w co?	z / ze w	G. A.	
wzdłuż czego?	wzdłuż	G.	Przechodził <i>wzdłuż rzeki</i> i obserwował stan wody. (I)
z czego?	z / ze	G.	Moje dzieci zawsze przechodziły <i>z klasy</i> do klasy. (VII)
z kim?	z / ze	I.	Przechodził <i>ze wszystkimi</i> na ty po kieliszku wódki. (VII)

INNE POŁĄCZENIA

- Coś przechodzi *powoli / prędko / szybko* itp.** (V)
- Przechodzić *często / rzadko / systematycznie* itp. (VII)
- Coś przechodzi *dobrze / gładko / sprawnie* itp. (IX)
- Coś *przechodzi jak strzała / błyskawica* itp. (V)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. dostawać się gdzieś / dokądś • iść z jednej strony na drugą • mijać kogoś / coś • obchodzić coś
 - okrągać coś • przebywać drogą • przedostawać się skądś dokądś • przekraczać coś
 - przemierzać coś • przemieszczać się skądś dokądś • przeprowadzać się przez coś • przestępować coś przez coś • udawać się skądś dokądś • zmieniać jedno miejsce na drugie
- II. płynąć • przejeżdżać • przelatywać • przepływać • przesuwać się • występować • zbliżać się gwałtownie [o zjawiskach atmosferycznych / przyrodniczych / epidemiiach; również o pojazdach – tylko w 3. osobie]
- III. być przekazywanym / przekazanym przez kogoś • być oddawanym / oddanym komuś • być zwracanym / zwróconym komuś • dostawać coś w spadku • dziedziczyć coś po kimś
 - obejmować coś po kimś • otrzymywać coś od kogoś • spadać na kogoś • stawać się własnością kogoś innego • uzyskiwać coś • zmieniać swój status / status właściciela [tylko w 3. osobie]
- IV. biec / biegać • ciągnąć się • mieć jakiś kierunek • prowadzić skądś dokądś • przebiegać przez coś / skądś dokądś • przebijając coś / kogoś na wskroś / na wylot • przecinać coś • przenikać przez coś • rozcigać się • wieść do czegoś / gdzieś
- V. dobiegać kresu • kończyć się • przemijać • przestawać istnieć • ustawać • wypalać się
 - zanikać • zbliżać się do kresu [tylko w 3. osobie]
- VI. być uczestnikiem czegoś • chorować na coś • cierpieć na coś • doświadczać czegoś • doznawać czegoś • odczuwać coś • podlegać jakimś stanom fizycznym / psychicznym • poznawać coś • próbować czegoś • przeżywać coś • zaznawać czegoś • znowić coś
- VII. zaczynać robić coś innego • zastępować coś czymś • zmieniać miejsce pracy / nauki itp.
 - zmieniać sposób; również: awansować
- VIII. dochodzić do czegoś • obracać się w coś innego • przekształcać się • przemieniać się w coś
 - przeobrażać się w coś • przeradzać się w coś • przybierać inny kształt / wygląd itp. • zmieniać się • zmieniać swój charakter [tylko w 3. osobie]

- IX. *** kończyć się • mijać • osiągać jakiś rezultat • przebiegać • wchodzić w życie [zwykle o propozycji / projekcie itp.; tylko w 3. osobie]
 X. deklasować kogoś • dystansować kogoś czymś • przeganiać kogoś • przerastać kogoś
 • prześcigać kogoś • przewyższać kogoś • wyprzedzać kogoś
 XI. być przepojonym czymś • nasiąkać czymś • nasycić czymś • przebiąć się przez coś • przeciekać przez coś • przedostawać się przez coś • przedzierać się przez coś • przenikać przez coś
 • przepajać coś • przesiąkać czymś • rozchodzić się • rozsnuwać się [tylko w 3. osobie]

* *Przechodzić co? / przez co?* – połączenia alternatywne: *przechodzić rzekę* (+ A.) albo *przez rzekę* (przez + A.); *przechodzić most* (+A.) albo *przez most* (przez +A.); *przechodzić ulicę* (+ A.) albo *przez ulicę* (przez + A.).

** Zwykle w następujących połączeniach z czasownikiem dokonanym przejść, np. *zima* przejdzie szybko / *katar* przeszedł po trzech dniach / *burza* za chwilę przejdzie / *młodość* szybko przeszła / *młodość* przeszła niespodziewanie szybko itp.

*** W znaczeniu IX – zwykle w konstrukcjach typu: *coś* (+ N.) nie przechodzi / nie przeszło, *coś* (+ N.) przechodzi / przeszło większością głosów / jednym głosem, *coś* (+ N.) przechodzi dopiero w drugim głosowaniu, czyjaś kandydatura nie przechodzi / nie przeszła. Częściej w połączeniu z czasownikiem dokonanym przejść.

499. PRZEDOSTAWAĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

czym? • do kogo? • dokąd? (do czego?) • gdzie? (do czego? / na co?)
 • przez co? / którydy? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Podczas powodzi przedostawali się łódkami do domów. (I)
do kogo?	do	D.	Zawsze przedostawał się do swojej ukochanej chyłkiem. (I)
dokąd?	do	G.	Ratownicy przedostawali się do zalanych wsi. (I)
gdzie?	do	G.	Szkodliwe kwasy i chemikalia przedostają się do gleby. (II)
	na	A.	Podczas silnych opadów woda przedostaje się do piwnic. (II)
		A.	Różne zanieczyszczenia przedostają się łatwo do płuc. (II)
przez co? / którydy?	przez	A.	Przedostajemy się na drugi brzeg rzeki motorówkami. (I)
			Z trudem przedostawaliśmy się przez zarosła. (I)
			Spaliny i pył przedostają się przez nieszczelne okna. (II)

INNE POŁĄCZENIA

przedostawać się + przysłówka

→ Przedostawać się chyłkiem / powoli / szybko itp. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. brnąć dokądś • dostawać się dokłads • pokonywać (jakąś przestrzeń) • przebiąć się przez coś • przechodzić przez coś • przeciskać się przez coś • przedzierać się przez coś • przekopywać się przez coś • przekraczać coś • przekradać się przez coś • przemierzać coś • przeprawiać się przez coś • przepychać się przez coś • wędrować gdzieś
- II. przenikać gdzieś • przeciekać gdzieś • przeciskać się gdzieś • wciskać się dokłads • wlewać się gdzieś • wnikać w coś • wpływać gdzieś [tylko w 3. osobie]

500. PRZEDSTAWIAĆ*

NDK

[kto? • co?]

co? • dla kogo? • do czego? • gdzie? (na czym? / w czym?) • jako kogo?
• kogo? • komu?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	<p>Na seminarium przedstawiamy <i>rozdziały</i> naszych prac. (II)</p> <p>On przedstawia pozytywnie <i>rzeczywistość</i> swego kraju. (II)</p> <p>Te obrazy przedstawiają <i>najważniejsze momenty</i> w dziejach Polski. (II)</p> <p>Telewizja przedstawia również <i>programy oświatowe</i>. (II)</p> <p>Niektórzy przedstawiają <i>życie</i> na Zachodzie jako raj. (V)</p> <p>Książka przedstawia <i>najwyższą wartość duchową</i>. (VI)</p> <p>Jego rodzina przedstawiała <i>modelową rodzinę</i>. (VI)</p> <p>Pożółkle zdjęcie przedstawiało <i>znaną artystkę</i>. (VI)</p> <p>Ta saga przedstawia <i>dzieje</i> trzech pokoleń. (VI)</p> <p>Wystawa przedstawia <i>dzieje</i> Polski. (VI)</p>
dla kogo? do czego? gdzie? / na czym?	dla do na	G. G. L.	<p>Miłość przedstawia <i>dla mnie</i> ogólną wartość. (VI)</p> <p>Wielokrotnie przedstawiano go <i>do awansu</i>. (III)</p> <p>Co przedstawiasz <i>na tych awangardowych obrazach</i>? (II)</p> <p>Od miesiąca przedstawiali znakomitą farsę <i>na scenie</i>. (IV)</p>
gdzie? / w czym?	w	L.	<p>Osiągnięcia firm przedstawiamy <i>w rocznych raportach</i>. (II)</p> <p>Świetnie przedstawiał <i>w powieściach</i> świat dziecka. (II)</p>
jako kogo? kogo?	jako –	A. A.	<p>Przedstawiam wszystkim tego pana <i>jako specjalistę</i>. (I)</p> <p>Zawsze przedstawałem <i>ją</i> wszystkim moim znajomym. (I)</p> <p>Niektórzy przedstawiali negatywnie <i>polską szlachtę</i>. (II)</p> <p>Kilkakrotnie przedstawiano <i>tego pisarza</i> do nagrody. (III)</p> <p>Od kilku lat ona przedstawia <i>Ofelię</i> w tym teatrze. (IV)</p>
komu?	–	D.	<p>Przedstawiam <i>wam</i> mojego nowego przyjaciela. (I)</p> <p>Przedstawiano <i>nam</i> jego życie jako pasmo udręk. (V)</p>

INNE POŁĄCZENIA

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. poznawać ze sobą • prezentować kogoś • zapoznawać kogoś z kimś • zaznajamiać kogoś z kimś
- II. ilustrować coś • informować kogoś o czymś • komunikować komuś o czymś • mówić o czymś • obrazować coś • odbijać coś • oddawać coś • odmawiać coś • odtwarzać coś

- odzwierciedlać • odzwierciadlać coś • opisywać coś • oznajmiać o czymś • podawać coś do wiadomości • pokazywać coś • prezentować coś • przedkładać coś • stanowić temat czegoś
- ukazywać coś • wyrażać coś • zapoznawać kogoś z czymś • zaznajamiać kogoś z czymś
- III. proponować coś • występować z czymś • zgłaszać coś
- IV. grać coś • grywać coś • kreować coś • odgrywać coś • odtwarzając jakąś postać • wykonywać rolę
• wystawiać na scenie • występować w jakiejś roli
- V. fantazjować na jakiś temat • tworzyć (jakieś obrazy w umyśle) • wyobrażać sobie coś
- VI. być czymś dla kogoś • mieć jakąś cechę / wartość itp. • stanowić coś • tworzyć coś • uchodzić za coś • zawierać jakąś wartość [tylko w 3. osobie]

* **Przedstawiać sobie** w zn. *wyobrażać sobie / tworzyć w umyśle wygląd kogoś / czegoś* w konstrukcjach typu: **Przedstawił sobie życie z żoną jako związek partnerski.** / **Czasami przedstawiłem sobie starość jako coś koszmarnego.** / **Przedstawiła sobie tego człowieka zupełnie inaczej.** / **Przedstawiła sobie dorosłe życie jako coś wspaniałego.** Lepiej: *wyobrażać sobie coś jako* + przynimotnik.

501. PRZESTAWIAĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

czemu? • gdzie? (na czym? / w czym?) • jako kto? • komu? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czemu?	–	D.	Niezwykła paleta barw przedstawiała się <i>moim oczom.</i> (I)
gdzie? / na czym?	na	L.	Sytuacja przedstawia się dobrze <i>na rynku</i> pracy. (II)
gdzie? / w czym?	w	L.	Przedstawiał się <i>w prośbach</i> o pracę z najlepszej strony. (I)
jako kto?	jako	N.	Kandydaci na posłów przedstawiali się <i>w telewizji.</i> (I)
komu?	–	D.	Sytuacja ekonomiczna przedstawia się <i>w Polsce</i> źle. (III)
			On zawsze przedstawia się <i>jako mój znajomy.</i> (I)
			Wszędzie przedstawiał się <i>jako syn premiera.</i> (I)
			Przedstawiał się <i>jako były minister.</i> (I)
			Ten pan przedstawia się <i>jako znakomity mistrz karate.</i> (I)
			Nowi pracownicy przedstawiali się <i>ministrowi.</i> (I)
			Zwykle panowie przedstawiają się <i>paniom.</i> (I)
			Stąd przedstawiają się <i>nam</i> niesamowite widoki. (II)

INNE POŁĄCZENIA

przedstawiać się + przysłówek

→ Coś przedstawia się *dobrze / fatalnie / niemajgorzej / nieźle / okazałe / skromnie / zachęcająco* itp. (II)

czasownik + **przedstawić się** – bez dopełnienia

→ A teraz się **przedstawiamy.** (I)

NIEKOTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- podawać swoje nazwisko / imię • prezentować się komuś w jakiś sposób • prezentować swoją osobę • zapoznawać się z kimś
- być jakimś • być w jakimś stanie • być widocznym • mieć jakąś powierzchnowość • mieć się • okazywać się • robić wrażenie • sprawiać wrażenie / pozory • ukazywać się komuś / czemuś • wydawać się • wyglądać na to, że... (tylko w formie nieosobowej) • zdawać się

502. PRZEGRYWAĆ*

NDK

[kto? • co?]

- co? • gdzie? (na czym? / w czym?) • ile?** • komu? • na co? • od kogo?
 • skąd? (z czego?) • w co? • w czym? • z czym? • z kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Przegrywali <i>wszystkie mecze</i> w turnieju. (I) Przegrywał <i>wszystkie pieniądze</i> w brydża. (I) Ten adwokat zbyt często przegrywa <i>sprawy w sądzie</i> . (I)
gdzie? / na czym?	na	L.	Przegrywamy nielegalnie <i>programy komputerowe</i> . (II) Orkiestra przegrywała <i>trudniejsze melodie</i> . (III) Przegrywał <i>swój utwór</i> przed ważnym występem. (III)
gdzie? / w czym?	w	L.	Systematycznie przegrywałem <i>na kolejnych loteriach</i> . (I) Przegrywała często <i>na fortepianie</i> trudniejsze etiudy. (III)
ile?**	–	–	Wszystkie oszczędności przegrywał <i>w kasynie</i> gry. (I)
komu?	–	D.	Już trzeci raz przegrywam <i>w sądzie</i> ważny proces. (I) zob. przypis** poniżej
na co?	na	A.	On przegrywa <i>mi</i> dobre filmy z telewizji satelitarnej. (II)
od kogo?	od	G.	Wszystkie teksty przegrywam natychmiast <i>na dyskietki</i> . (II) Ulubione piosenki i melodie przegrywam <i>na kasety</i> . (II)
skąd? / z czego?	z / ze	G.	Arabskie melodie przegrywam <i>od kolegi</i> z Egiptu. (II)
w co?	w	A.	Programy komputerowe przegrywam <i>od znajomego</i> . (II)
w czym?	w	L.	Wiele nowych przebojów przegrywam <i>z radia</i> . (II)
z czym?	z	I.	Przegrywałem <i>w ruletkę</i> , ale wygrywałem w karty. (I)
z kim?	z	I.	Zawsze przegrywam <i>w szachach</i> .*** (I)
			Przegrywają <i>z silniejszymi partiami politycznymi</i> . (I)
			Nasz klub ciągle przegrywa <i>z lepszymi drużynami</i> . (I)
			Zawsze przegrywałem <i>z nim</i> na punkty. (I)

INNE POŁĄCZENIA

przegrywać + przysłówek

→ Przegrywa często / stale / systematycznie itp. (I-III)

czasownik + przegrywać

→ Przegrywać coś nielegalnie / piracko itp. (II)

→ Umieć / Potrafić przegrywać. (I)

NIKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. bywać pokonywanym • doznawać niepowodzenia / porażki / klęski w grze • poddawać się komuś / czemuś • ponosić porażkę / klęskę • tracić pieniądze / przewagę nad kimś / czymś • ulegać komuś / czemuś w grze
- II. kopować coś • nagrywać coś ponownie • odgrywać coś ponownie • powielać coś • przekopiowywać coś z czegoś • przenosić (coś na inny nośnik zapisu) • reprodukować coś

- III. **rzadko:** ćwiczyć coś • grać jakiś utwór muzyczny kilkakrotnie • odgrywać utwór muzyczny
 • odtwarzanie coś • powtarzać coś • wykonywać utwory muzyczne [wykonywanie dla próby / nabrania wprawy itp.]

* Tylko z czasownikiem dokonanym *przegrać* w połączeniach typu: *przegrać całą noc*, np. w *pokerze / brydża* itp., *przegrać noc w szachy / w brydża / w karty*, *przegrać cały wieczór na gitarze* itp. – w zn. stracić / spędzić czas na graniu (dotyczy gier hazardowych oraz gry na jakimś instrumencie). Również *przegrać życie* (przenośnie) w zn. nie zrealizować niczego ważnego w życiu / nie zrobić kariery.

** Zwykle w połączeniu z czasownikiem dokonanym *przegrać*, np. *przegrać 2–4 złote / 5 złotych / tysiąc złotych / dwa – cztery tysiące złotych / pięć tysięcy złotych / jeden milion / 2–4 miliony / 5 milionów* itp.

*** Potocznie.

503. PRZEJEŹDŻAĆ

NDK

[kto? • co?]

- co? • czym? • gdzie? (na co?) • kogo?* • obok / koło czego? • obok / koło kogo?
 • po czym? • pod czym? • przez co? / któryędź? • wzdułż czego? • jak?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?*	–	A.	Co roku przejeżdżamy <i>ten piękny region górski</i> . (I) Od 2004 roku przejeżdżamy <i>granice Unii</i> bez wiz. (I) Zobacz, jak ten pociąg szybko przejeżdża <i>zdjęcie rzek</i> .** (I) Ciągle przejeżdżam <i>ten przystanek</i> . (II)
czym?	–	I.	Przejeżdżał <i>rowerem</i> dziesięć kilometrów dziennie. (I)
gdzie? kogo?* obok czego?	na – obok / koło	A. A. G.	Przejeżdżał nerwowo <i>dlonią</i> po włosach. (III) Codziennie przejeżdżamy <i>na drugą stronę rzeki</i> . (I) zob. przypis poniżej
obok kogo? po czym?	obok / koło po	G. L.	Codziennie przejeżdżam <i>obok / koło uniwersytetu</i> . (II) Przejeżdżał <i>obok / koło nas</i> i nigdy nic nie mówił. (II)
pod czym? przez co? / któryędź?	pod przez	I. A.	Pociągi przejeżdżają ciągle <i>po tych samych torach</i> . (I) Lubiła przejeżdżać <i>dlonią po jego policzku</i> . (III) Teraz przejeżdżamy metrem <i>pod rzeką</i> . (II/III) Czołgi przejeżdżają <i>przez specjalny tunel</i> . (I) Ciężarówki mogą przejeżdżać <i>przez centrum miasta</i> . (I) Pociąg szybko przejeżdżał <i>przez szeroką rzekę</i> .** (I) Pociągi ekspresowe przejeżdżają szybko <i>przez małe stacje</i> , nigdy nie zatrzymując się na nich. (II)
wzdłuż czego?	wzdłuż	G.	Przejeżdżaliśmy <i>wzdłuż jezior</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

przejeżdżać + przysłówek

→ Przejeżdżać często / stale / szybko itp. (I–III)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. pokonywać jakąś odległość • przebywać jakąś przestrzeń • przedostawać się przez coś
 • przekraczać coś
 II. mijać kogoś / coś jadąc • nie zauważać kogoś / czegoś • okrajać coś • przegapiać coś
 III. przeciągać czymś po jakiejś powierzchni • przesuwać czymś po czymś

* W znaczeniu: *rozjechać coś / kogoś, najechać na kogoś / na coś, zranić / potrącić lub zabić kogoś, spowodować wypadek* – tylko w połączeniu z czasownikiem dokonanym przejechać, np. *Samochód przejechał psa (+ A.) na ulicy. / Wczoraj jakiś kierowca przejechał staruszkę (+ A.) na skrzyżowaniu ulic* (pot.). W znaczeniu: *przemierzać trasę* również w połączeniu z czasownikiem dokonanym przejechać, np. *Tym samochodem przejechałem aż dwieście tysięcy kilometrów.*

** Przejedzdać co? / przez co? – połączenia alternatywne: *pociąg przejeżdża rzekę (+ A.)* albo *pociąg przejeżdża przez rzekę* (przez + A.).

504. PRZEJMOWAĆ SIĘ

NDK

[któ?]

czym? • kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

503
–
505

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	<p>Ta kobieta przejmowała się <i>wszystkim</i>. (I) Cała rodzina przejmowała się <i>chorobą</i> matki. (I) Prze całe życie przejmował się wyłącznie <i>swoją pracą</i>. (I)</p> <p>Bardzo przejmował się <i>uwagami</i> swoich kolegów. (I) Przejmujemy się <i>zmianami</i> w systemie zarządzania. (II)</p> <p>Przejmowałem się <i>losem</i> mojej starszej córki. (II) Mama zawsze przejmowała się <i>mną</i>. (I)</p>
kim?	–	I.	

INNE POŁĄCZENIA

przejmować się + przysłówek

→ Przejmować się *bardzo / często / stale* itp. (I-II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. brać coś serio / na serio • brać sobie coś do serca • frasować się czymś (książ.) • kłopotać się o coś • martwić się o kogoś / o coś • niepokoić się o kogoś / o coś a. czymś • odczuwać niepokój / zatroskanie o kogoś / o coś • oddawać się czemuś całkowicie • odnosić się poważnie do czegoś • traktować coś / kogoś poważnie • trapić się czymś / o kogoś / o coś • troskać się o kogoś / o coś • troszczyć się o kogoś / o coś
- II. doznawać (głębokich wrażeń) • emocjonować się czymś • przeżywać coś • wciagać się w coś • wzruszać się czymś

505. PRZEKAZYWAĆ

NDK

[któ?]

**co? • czemu? • dla kogo?* • dokąd? (do czego?) • komu?* • na co?
• przez co? • przez kogo? • w co? • jak?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	<p>Niektoří wierni przekazują <i>majątki</i> na rzecz kościoła. (I)</p> <p>Profesorowie przekazują <i>swoją wiedzę</i> studentom. (I)</p> <p>Zawsze przekazuję <i>polecenia</i> dyrektora. (I)</p> <p>Premier przekazywał <i>urząd</i> swojemu następcy. (I)</p> <p>Od lat przekazywał <i>informacje</i> kontrwywiadowi. (II)</p>

czemu?	–	D.	Codziennie przekazywali <i>wiadomości</i> z wojny w Iraku. (II) Ludzie dobrej woli przekazują <i>pieniądze</i> biednym. (III)
dla kogo?*	dla	G.	Przekazywali dary <i>instytucjom charytatywnym</i> . (I) Zwykle przekazujemy <i>redakcji</i> prośby czytelników. (I)
dokąd? / do czego? / komu?**	do –	G. D.	Przekazywano dary <i>dla instytucji charytatywnych</i> .* (I) Zawsze przekazywał pozdrowienia <i>dla rodziny</i> . (II) Przekazywali pewne sumy pieniędzy <i>do banków</i> . (III) Przekazywano dary <i>instytucji charytatywnej</i> .* (I) Przekazywano <i>szefowi</i> opinie związków zawodowych. (I) Przekazują naszą firmę <i>zagranicznemu inwestorowi</i> . (I) Przekazywał swoje doświadczenie <i>praktykantom</i> . (I) Bogacze przekazywali <i>swóim synom</i> majątki. (I) Zawsze przekazuje <i>im</i> prośby sąsiadów. (I) Sekretarka stale przekazywała plotki <i>dyrektorowi</i> . (II)
na co?	na	A.	Przekazują pieniądze <i>na konta</i> banków szwajcarskich. (III) Przekazywaliśmy pieniądze <i>na zakup</i> odzieży dla nich. (III)
przez co? / przez kogo? / przez	przez przez	A.	Przekazywano mu wiadomości <i>przez telefon</i> . (I) Przekazywała mi wiadomości <i>przez zaufaną osobę</i> . (I) Przekazywaliśmy informacje <i>przez zaufanego kuriera</i> . (II) Przekazuję te tereny <i>w wieloletnią dzierżawę</i> . (I)
w co?	w	A.	

INNE POŁĄCZENIA

przekazywać + przysłówek

→ Przekazywać *ciągle / często / systematycznie* itp. (I)

czasownik + przekazywać
przekazywać + ze

→ Przekazywać coś *elektronicznie / listownie / telegraficznie / ustnie* itp. (II)

→ Coś *da się / nie da się przekazywać / przekazać*.** (II)

→ Przekazywał jej, że zachowywałem się źle. (II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. dawać coś komuś (zwykle za pośrednictwem innej osoby) • doręczać coś komuś • dostarczać coś komuś • dzielić się z kimś czymś • obdarowywać kogoś czymś • obdarzać kogoś czymś • obdzielać kogoś czymś • oddawać coś komuś • ofiarowywać coś komuś • powierzać coś komuś • pożyczać coś komuś • przelewać coś na kogoś • przepisywać coś na kogoś • przesyłać coś komuś a. dla kogoś • przeznaczać coś dla kogoś • składać coś na czyste ręce • składać coś w ofierze • wręczać coś komuś • zapisywać coś w spadku komuś / czemuś
- II. emitować coś • informować kogoś o czymś • komunikować coś • nadawać coś • obwieszczać coś • ogłaszać coś • oznajmiał coś • podawać coś do wiadomości • powiadamiać kogoś o czymś • powtarzać komuś coś • transmitować coś • umożliwiać komuś usłyszenie czegoś • wysyłać wiadomości / informacje • zawiadamiać kogoś / coś o czymś [zwykle za pośrednictwem środków masowego przekazu]
- III. nadawać coś • posyłać coś • przelewać coś • przesyłać coś • wpłacać pewną sumę • wysyłać coś

* Przekazywać dla kogo? / komu? – połączenia alternatywne: *przekazywać coś dla instytucji charytatywnej* (dla + G.) albo *instytucji charytatywnej* (+ D.). Połączenia z dopełniaczem – potocznie.

** Częściej w połączeniu z czasownikiem dokonanym *przekazać*.

506. PRZEKŁADAC

NDK

[kto?]

- co? • czym? • gdzie? (do czego?) • na co? • na czym? • nad co? • ponad co?
- przez co? • skąd? (z czego?) • z czego? • z kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Przekładam <i>książki</i> z jednej półki na drugą. (I) Rybacy przekładali <i>sieci</i> przed połowem. (I) Przekładała <i>zapiekanki</i> kawałkami boczu. (II) Ona ciągle przekłada <i>spotkania</i> na następne dni. (III) Od lat przekładała <i>literaturę japońską</i> . (IV) Zawsze przekładałem <i>karierę</i> nad życie rodzinne.* (VI)
czym? gdzie? / do czego? na co?	– do na	I. G. A.	Przekładał <i>interes osobisty</i> nad dobro publiczne.* (VI) Mama przekłada ciasto <i>znakomitymi konfiturami</i> . (II)
na czym? nad co? ponad co?	na nad ponad	L. A. A.	Lubiła przekładać swoją biżuterię z sejfu <i>do torebki</i> . (I) Dlaczego przekładasz wszystkie talerze <i>na stół</i> ? (I) On świetnie przekłada z języka arabskiego <i>na polski</i> . (IV)
przez co? skąd?	przez z / ze	A. G.	Nudziła się, więc przekładała listy <i>na biurko</i> . (I) Zawsze przekładała pracę <i>nad życiem rodzinne</i> .* (VI) Przekładam lekturę <i>ponad oglądanie telewizji</i> .* (VI) Wierność przekładała <i>ponad wszystko</i> .* (VI) Wszyscy przekładali nogi <i>przez burdę</i> i moczyl je. (I) Przekładała kwiaty doniczkowe <i>z parapetu</i> na podłogę. (I)
z czego?	z / ze	G.	Ten tłumacz przekłada <i>z języka polskiego</i> na japoński. (IV)
z kim?	z	I.	Dlaczego pani ciągle przekłada spotkania <i>z nami</i> ? (III)

INNE POŁĄCZENIA

przekładać + przysłówek

- Przekładać coś *ciągle / często / nieustannie* itp. (I/III)
- Przekładać *genialnie / sprawnie / świetnie* itp. (IV)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. kłaść coś na inne miejsce • przemieszczać coś • przenosić coś • przepakowywać coś z czegoś do czegoś • przerzucać coś • umieszczać coś w innym miejscu • zmieniać (pozycję / położenie) czegoś
- II. przedzielać coś czymś • umieszczać coś między warstwami • wkładać coś między coś • wtykać coś między coś
- III. grać na zwłokę • hamować coś • odkładać na później • odraczać coś • odwlekać coś • opóźniać coś • prolongować coś • przeciągać coś w czasie • przenosić coś na później • przesuwać coś w czasie • przewlekać coś • spowalniać coś • tamować coś • wstrzymywać coś • zmieniać termin • zwalniać bieg
- IV. dokonywać tłumaczenia / przekładu • tłumaczyć coś z czegoś / na coś
- V. **przenośnie**: wykorzystywać coś • wyrażać coś inaczej
- VI. **przenośnie**: dawać pierwszeństwo czemuś / priorytetową rangę • stawiać wyżej coś od kogoś / od czegoś

* W znaczeniu V i VI – rzadko.

507. PRZEKONYWAĆ

NDK

[kto?]

czym? • do czego? • do kogo? • kogo? • o czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Przekonywaliśmy go <i>wszystkimi możliwymi argumentami</i> .
do czego?	do	G.	Przekonywał wszystkich <i>swoją miłością</i> do dzieci.
do kogo?	do	G.	Wszyscy przekonywali go <i>do rezygnacji</i> ze stanowiska.
kogo?	–	A.	Żona przekonywała mnie <i>do troski</i> , której nie lubiłem.
o czym?	o	L.	Długo przekonywaliśmy <i>ich</i> do rozpoczęcia strajku. Ciągle przekonujemy <i>dzieci</i> do jedzenia warzyw. Od dwóch dni przekonuję <i>cię</i> o mojej niewinności. Przekonywała mnie <i>o swoich dobrych chęciach</i> .

507

–
508

INNE POŁĄCZENIA

przekonywać + przysłówka

→ Przekonywać ciągle / długo / regularnie itp.

czasownik + przekonywać

→ Lubić / próbować przekonywać.

przekonywać kogoś + że

→ Przekonywał mnie, że jest dobrym człowiekiem.

przekonywać kogoś + żeby / aby / by < >

→ Przekonywać kogoś, żeby coś zrobil / zdecydował.

tryb życzący

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

dowodzić komuś słuszności • klaść komuś do głowy • naklaniać do czegoś • namawiać kogoś do czegoś • obalać czyjeś wątpliwości / niepewność itp. • perswadować komuś • pozyskiwać kogoś • coś przemawia do kogoś (tylko w 3. osobie) • przemawiać komuś do rozumu • skłaniać kogoś do czegoś / czymś • tłumaczyć komuś coś • ujmować kogoś czymś • uzasadniać coś • wpływać na kogoś • wyjaśniać coś • wyluszczać komuś coś • zdobywać kogoś czymś • zjednywać sobie kogoś czymś

508. PRZEKONYWAĆ SIĘ*

NDK

[kto?]

do czego? • do kogo? • o czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
do czego?	do	G.	Przez kilka lat przekonywała się <i>do pracy</i> w policji. (I/II) Przekonywał się dugo <i>do życia</i> na wsi. (II)
do kogo?	do	G.	Długo przekonywalem się <i>do picia</i> piwa. (II) Całymi latami przekonywała się <i>do swojego męża</i> . (II) Coraz bardziej przekonywalem się <i>do mojego kolegi</i> . (II)
o czym?	o	L.	Z trudem przekonywali się <i>o jego umiejętnościach</i> . (I/II)

INNE POŁĄCZENIA

przekonywać się + przysłówka

→ Przekonywać się o czymś osobiście. (I)

czasownik + przekonywać się

→ Dawać / Nie dawać się przekonywać / przekonać.** (II)

czasownik + przekonać się** + że

→ Warto coś zrobić, by przekonać się, że... ** (I/II)

przekonywać się + że

→ Można się przekonać, że... ** (I/II)

→ Przekonywać się, że coś jest / istnieje / działa itp. ** (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. dowiadywać się o czymś • nabierać pewności do czegoś / wiary w coś • sprawdzać coś • umacniać się w czymś • upewniać się, że... / czy... • utwierdzać się w czymś • zyskiwać pewność, że...
- II. nabierać przekonania o czymś • przemagać w sobie niechęć do kogoś / do czegoś • przymuszać się do czegoś • zmieniać sąd o kimś / o czymś • zmieniać zdanie o kimś / o czymś na lepsze

* W użyciu częściej czasownik dokonany *przekonać się*.

** W znaczeniu II – częściej w połączeniu z czasownikiem dokonanym *przekonać się*.

508

–

510

509. PRZEKRACZAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • gdzie? (w czym?) • ile?* • u kogo? • z kim?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	W tej chwili oddział szтурmujący przekracza rzekę. (I) Tysiące samochodów przekracza granicę polską. (I) Dlaczego za każdym razem przekraczasz prawo? (I) Przekraczasz dopuszczalną prędkość na autostradzie. (II)
gdzie?	w	L.	Przekraczamy granicę polsko-czeską w górach. (I) zob. przypis poniżej
ile?*	–	–	Temperatura przekraczała u chorego 39 stopni.* (II)
u kogo?	u	G.	Zawsze przekraczaliśmy z kolegami granicę tutaj. (I)
z kim?	z	I.	

INNE POŁĄCZENIA

–

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. iść dalej niż pozwala granica • łamać coś • mijać coś • nadużywać czegoś • naruszać coś • przebywać coś • przechodzić przez coś • przejeżdżać przez coś • przemieszczać się skądś dokądś • przepępować coś / przez coś

- II. osiągać stopień przewyższający coś • podnosić się • powiększać się • przechodzić granicę / rozmiar / zasięg czegoś • występować poza granicę czegoś wcześniej ustalonego • zwiększać się

* Coś np. *inflacja* przekracza 1–10 procent, 2,5 procent, 30 procent; *temperatura* przekracza 0 stopni, 1 stopień, 2–4 stopnie, 5 stopni; *opady* przekraczają 1 milimetr, 2–4 milimetry, 5 milimetrów; *dochody* przekraczają milion dolarów, 2–4 miliony dolarów, 5 milionów; *człowiek* przekracza trzydziestkę, czterdziestkę, piećdziesiątkę itp.

510. PRZEKSZTAŁCAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • kogo? • na co? • w co? • w kogo?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Przekształcano <i>państwowe zakłady</i> w prywatne firmy.
kogo?	–	A.	Trzeba przekształcać <i>recydywistów</i> w normalnych ludzi.
na co?	na	A.	Przekształcano stare hale produkcyjne <i>na nowe cele</i> .
w co?	w	A.	Przekształcano bazary <i>w nowoczesne centra handlowe</i> .
w kogo?	w	A.	Na zajęciach z języka polskiego studenci przekształcali zdania bezpodmiotowe <i>w zdania podmiotowe</i> . Edukacja przekształcała młodzież <i>w porządkowych ludzi</i> .

INNE POŁĄCZENIA

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

nadawać czemuś nowy wygląd / kształt / postać itp. • przebudowywać coś • przeistaczać kogoś / coś • przemieniać coś w coś • przeobrażać kogoś / coś • przetwarzaniego coś w coś • zmieniać charakter kogoś / przeznaczenie czegoś

511. PRZELATYWAC

NDK

[kto? • co?]

co? • dokąd? (na co? / do czego?) • gdzie? (na co?) • koło / obok czego? • komu?
 • między kim? • nad czym? • po czym? • przez co? / ktróredy? • skąd? (z czego?) • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Samolot przelatuje <i>tę trasę</i> w dwie godziny. (I) Często rano jakiś czarny kot przelatuje mi <i>drogę</i> .* (I)
dokąd?	na	A.	Chłopiec przelatywał <i>ulicę</i> jak szalony.* /* (I)
gdzie? / na co?	do	G.	Przelatywaliśmy z Ameryki <i>na Wyspy Kanaryjskie</i> . (I) Przelatywaliśmy z Europy <i>do Ameryki</i> . (I)
koło czego?	około / obok	G.	Wróble przelatywaly <i>na kolejne drzewa</i> i tam siadały. (I)
komu?	–	D.	Dzieci przelatywaly <i>około / obok szkoły</i> , krzycząc.* (I) Dlaczego przelatują <i>ci</i> przez głowę samobójcze myśl? (I)
między kim?	między	I.	Na krakowskim Rynku gołębie przelatują <i>mi</i> nad głową. (I)
nad czym?	nad	I.	Szmer podziwu przelatował <i>między widzami</i> po każdym jej wejściu na scenę. (I)
po czym?	po	L.	Parły bocianów przelatywaly <i>nad łapkami</i> . (I) Co kilka minut samoloty przelatywaly <i>nad miastem</i> . (I) Kwaśne deszcze przelatują często <i>nad naszą doliną</i> .* (I) Teraz przelatujemy <i>nad Oceanem Spokojnym</i> . (I)
przez co?	przez	A.	Delikatne, białe chmurki szybko przelatywaly <i>po niebie</i> . (I) Samochody szybko przelatywaly <i>po autostradzie</i> .* (I) Czasami okropne myśli przelatują <i>mi</i> <i>przez głowę</i> . (I)

przez co? / któređy?	przez	A.	Ziarnka piasku przelatywały mi <i>przez palce</i> .* (I) Chłopiec przelatywał <i>przez ulicę</i> jak szalony.*/* (I) Woda przelatywała <i>przez dach</i> .* (I) Mniejsze ryby zawsze przelatują <i>przez tę sieć</i> . (I) Golębie przelatywały <i>z dachów</i> domów na rynek. (I)
skąd?/ z czego?	z / ze	G.	Drugi raz przelatywaliśmy trasę <i>z Ameryki</i> do Europy. (I)

INNE POŁĄCZENIA

przelatywać + przysłówek

→ Przelatywać *błyskawicznie / nisko / wysoko* itp. (I)

przelatywać – porównania

→ Coś przelatuje *prędko / szybko* itp. (II)→ Coś przelatuje / *przeleciało jak z bata / bicza strzelił*.
(II)**NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

I. lecieć • migać • mknąć • przebiegać • przebywać jakąś przestrzeń • przefruwać • przemieszczać się • przemykać • przesuwać się w przestrzeni • unosić się

II. *** kończyć się • mijać • płynąć • przebiegać • przechodzić • przemijać • przesuwać się w czasie • uciekać • upływać [tylko w 3. osobie]

* Potocznie.

** Przelatywać co? / przez co? – połączenia alternatywne: *przelatywać ulicę* (+ A.) albo *przelatywać przez ulicę* (przez + A.).*** W znaczeniu II – częściej w połączeniach typu: (+ N.) *godziny / dni / tygodnie* szybko przelatują.**512. PRZEMAWIAĆ***

NDK

[kto? • co?]

do czego? • do kogo? • komu? • gdzie? (na czym?) • podczas czego?

• przeciw(ko) czemu? • przeciw(ko) komu? • przed kim? • przez kogo? • u kogo?
• w obronie czego? • w obronie kogo? • za czym? • za kim? • z czego? • jak?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
do czego?	do	G.	Przed wystąpieniem najpierw przemawiał <i>do lustra</i> . (I)
do kogo?	do	G.	Tylko głośny krzyk przemawia <i>do tego psa</i> . (V) Lubił przemawiać <i>do swoich podopiecznych</i> . (I) Prezydent przemawia <i>do narodu</i> w ostatni dzień roku. (I)
komu?	–	D.	Długo i czułe przemawiał <i>do ukochanej</i> . (II) Przemawiał za mną <i>do obrażonego</i> na mnie <i>ojca</i> . (IV) Tylko oczywiste argumenty przemawiają <i>do mnie</i> . (VI)
gdzie? / na czym?	na	L.	Za każdym razem muszę przemawiać <i>mu</i> do rozsądku. (II)
podczas czego?	podczas	G.	Dwa razy w miesiącu przemawiał <i>na zebraniu ogólnym</i> . (I) Zawsze przemawiał <i>podczas uroczystości rodzinnych</i> . (I)

przeciw(ko) czemu?	przeciw(ko)	D.	Fakty przemawiają <i>przeciw(ko) podjęciu</i> tej decyzji. (V)
przeciw(ko) komu?	przeciw(ko)	D.	Jego przeszłość przemawia <i>przeciw(ko) niemu</i> . (V)
przed kim?	przed	I.	Uwielbiał przemawiać przed <i>elitarnym audytorium</i> . (I)
przez kogo? u kogo?	przez u	A. G.	Nienawiść do ludzi przemawiała <i>przez tą kobietę</i> . (III) Siostra zawsze przemawiała za mnie <i>u rodziców</i> .** (IV)
w obronie czego?	w obronie	G.	Z zapałem przemawiał <i>w obronie demokracji</i> . (IV)
w obronie kogo?	w obronie	G.	Często przemawiał <i>w obronie biednych</i> . (IV)
za czym?	za	I.	Jego negatywny stosunek do pracy przemawiał <i>za natychmiastowym zwolnieniem</i> go z pracy. (V)
za kim?	za	I.	Babcia zawsze przemawiała <i>za mną</i> do rodziców.** (IV)
z czego?	z / ze	G.	Dorobek przemawiał <i>za tym młodym naukowcem</i> . (V)
			Gniew przemawiał <i>z oczu</i> tego człowieka. (V)

INNE POŁĄCZENIA

przemawiać + przysłówek

- Przemawiać *głośno / porywająco / publicznie*. (I)
- Przemawiać do kogoś *czule / rozsądnie / serdecznie*. (II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. mieć orędzie • mieć wystąpienie / przemówienie / mowę itp. • mówić do publiczności / zebranych itp. • wygłaszać mowę / przemówienie / orędzie • występować przed kimś • zabierać głos • zagajać coś • zwracać się do kogoś
- II. apelować do kogoś • odwoływać się do czegoś (zwykle do uczuć / rozumu itp.) • odzywać się do kogoś • zwracać się do kogoś
- III. dochodzić do głosu • objawiać się • przejawiać jakieś uczucia • ujawniać się • znajdować wyraz [tylko w 3. osobie]
- IV. popierać kogoś • stawać w czyjejś obronie • wstawać się za kimś
- V. być świadectwem czymś / czegoś • dowodzić czegoś • świadczyć o czymś [tylko w 3. osobie]
- VI. docierać do kogoś • przekonywać kogoś • stawać się zrozumiałym dla kogoś • trafiać komuś do przekonania [tylko w 3. osobie]

* Z czasownikiem dokonanym *przemówić* w znaczeniu *odezwać się do kogoś, powiedzieć coś, przerywając krótkie lub dłuższe milczenie / odzyskać dar mowy*, np. *Czekali i milczała, w nadziei, że to on przemówi pierwszy po wczorajszej kłótni. / Przemówił do mnie dopiero po dwóch dniach. / Czekać, aż ktoś przemówi pierwszy. / Chory po raz pierwszy przemówił po kilkutygodniowej terapii.*

** Potocznie.

513. PRZEMIERZAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czym? • na czym? • w czym? • z kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Przemierzaliśmy <i>pustynię</i> na dromaderach. (I) Codziennie przemierzam <i>te same ścieżki</i> . (I) Ekspedycje naukowe przemierzały <i>wysokie góry</i> . (I) Przemierzał wszystkie wcześniej <i>zakupione zasoby</i> . (II)

czym?	–	I.	Przemierzała szkolne korytarze <i>drobnutkimi krokami</i> . (I)
na czym?	na	L.	Przemierzał działkę do sprzedaży <i>wielkimi krokami</i> . (II)
w czym?	w	L.	Będziemy przemierzać pustynię <i>na wielbłdach</i> . (I)
z kim?	z	I.	Przemierzały dżunglę <i>w specjalnych dżipach</i> . (I)
			Przemierzam z żoną kolejne kraje Afryki. (I)

INNE POŁĄCZENIA

przemierzać + przysłówek

→ Przemierzać coś *często / wzduż i wszerz* itp. (I)**NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

- I. chodzić • deptać • kręcić się • przebywać jakąś przestrzeń • przechodzić • przejeżdżać
• wędrować
- II. mierzyć coś powtórnie / dokładnie

514. PRZEMIESZCZAĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

**czym? • dokąd? (do czego?) • gdzie? (na co?) • ku czemu? • na czym? • po czym?
• skąd? (z czego?) • za pomocą czego? • jak?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Po centrum miasta najlepiej przemieszczać się <i>rowerem</i> .
dokąd? / do czego?	do	G.	W czasie wojny cywile przemieszczali się z miast <i>do wsi</i> .
gdzie?	na	A.	Strefa mrozu przemieszcza się <i>na wschód</i> Europy. Jesienią zwierzęta przemieszczają się <i>na nowe żerowiska</i> .
ku czemu?	ku	D.	Wydmy piaskowe przemieszczały się <i>ku miastu</i> .
na czym?	na	L.	Żołnierze przemieszczali się <i>na transporterach</i> .
po czym?	po	L.	W rejonach górskich ludzie przemieszczają się <i>na oslackach</i> . Przemieszczaliśmy się <i>po pustyni</i> wynajętym dżipem. Chmury szybko przemieszczają się <i>po niebie</i> .
skąd? / z czego?	z	G.	Masy skalne przemieszczały się <i>po zboczach</i> stromych gór.
za pomocą czego?	za pomocą	G.	Ptaki przemieszczają się <i>z jednych regionów do innych</i> .
			Oni przemieszczali się <i>za pomocą spadochronów</i> .

INNE POŁĄCZENIA

przemieszczać się + przysłówek

→ Przemieszczać się *często / nagle / powoli / szybko* itp.**NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

- przenosić się • przesuwać się • przetaczać się • przewalać się • zajmować nowe położenie
• zmieniać miejsce występowania

515. PRZEMYCAĆ

NDK

[kto?]

- co? • dokąd? (do czego?) • pod czym? • przez co? • skąd? (z czego?)
- w czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Najczęściej przemycano przez granicę <i>papierosy i alkohol</i> .
dokąd? pod czym?	do pod	G. I.	Tajni agenci przemycają <i>najnowsze technologie</i> . Handlarze przemycają broń <i>do różnych krajów</i> . Przemycali złoto <i>pod siedzeniami</i> w przedziałach pociągu.
przez co? skąd? w czym?	przez z / ze w	A. G. L.	Bandy handlarzy przemycają <i>przez granicę</i> broń. Przemycano narkotyki z <i>Afganistanu</i> do Europy. Przemycali narkotyki <i>w wielkich kontenerach</i> .

515
–
516

INNE POŁĄCZENIA

przemycać + przysłówek

→ Przemycać *codziennie / często / zwykle* itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

doszarczać coś nielegalnie • przekazywać coś nielegalnie / w sposób ukryty • przenosić coś nielegalnie • przerzucać coś nielegalnie • przewozić coś nielegalnie • szmuglować coś

516. PRZENOSIĆ

NDK

[kto? • co?]

- co? • do czego? • dokąd? (do czego?) • gdzie? (na co?) • kogo? • na czym?
- na kiedy? • na kogo? • nad czym? • przez co? • skąd? (z czego?) • z czego?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Ekipa robotników przenosiła <i>meble</i> do ciężarówki. (I) Przenoszoną produkcję czołgów z Francji do Polski. (II) Powinieneś zawsze przenosić <i>teksty</i> na twardy dysk. (III) Telewizja przenosi <i>amerykański styl życia</i> . (IV) Gazety polskie przenoszą <i>modę</i> z zagranicy do kraju. (IV)
do czego?	do	G.	Przenosili towary <i>do wielkich kontenerów</i> . (I) Przenosimy sprawdzone dane <i>do programu</i> . (III)
dokąd?	do	G.	Przenosiliśmy wszystkie niepotrzebne rzeczy <i>do piwnic</i> . (I) Przenoszą szkołę z tej wioski <i>do sąsiedniego miasta</i> . (II) Telewizja przenosi zachodni styl życia <i>do Polski</i> . (IV)
gdzie? / na co?	na	A.	Codziennie przenoszę chorą babcię z łóżka <i>na fotel</i> . (I) Tylko wybranych przenoszono <i>na wyższe stanowiska</i> . (II) Zawsze przenoszę ważne teksty <i>na dyskietki</i> . (III) Wiatr przenosił ogień <i>na inne domostwa</i> . (IV)
kogo?	–	A.	Pielęgniarki przenosili pacjenta <i>z fotela na łóżko</i> . (I) Przenoszono ludzi <i>z zalanych terenów do obozu</i> . (II)

na czym?	na	L.	Wszystkich rannych przenoszono <i>na noszach</i> . (I)
na kiedy?	na	A.	Ciągle przenoszą nasze seminaria <i>na następny tydzień</i> . (V)
na kogo?	na	A.	Tę chorobę przenoszą <i>na człowieka</i> nieznane bakterie. (IV)
nad czym?	nad	I.	Robotnicy przenosili płyty metalowe <i>nad głowami</i> . (I)
przez co?	przez	A.	Ten zawodnik często przenosi piłkę <i>nad poprzeczką</i> . (I)
skąd?	z / ze	G.	Chłopcy przenosili dziewczyny <i>przez rzekę</i> . (I)
z czego?	z / ze	G.	Wszystkie te projekty przenosimy <i>przez kalkę</i> . (III)
			Przenosiliśmy książki <i>ze starej biblioteki</i> do nowej. (I)
			Przenoszą szpital <i>z naszego miasta</i> do stolicy. (II)
			Ona przenosi syna <i>z jednego liceum</i> do drugiego. (II)
			Telewizja przenosi z <i>Zachodu</i> nowy styl życia. (IV)
			Przenoszę teksty z <i>twardego dysku</i> na dyskietki. (III)

INNE POŁĄCZENIA

–

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. nieść *a.* nosić kogoś / coś (z jednego miejsca do drugiego) • przekładać kogoś / coś w inne miejsce • przeładowywać coś • przemieszczać coś • przestawiać coś • transportować coś • umieszczać coś gdzie indziej • zanosić kogoś / coś w inne miejsce
- II. lokować kogoś / coś gdzieś • przeprowadzać kogoś / coś • przesuwać kogoś / coś • zmieniać miejsce pobytu
- III. kalkować coś • kopiować coś • kserować coś gdzieś • nanosić coś na coś • odbijać coś • odrysowywać coś • odwzorowywać coś • powiełać coś • powtarzać coś • przepisywać coś • przerysowywać coś
- IV. powodować rozprzestrzenianie się czegoś • zawlekać coś
- V. odkładać coś na inny termin • odracać coś • odwlekać coś • przeciągać coś • przekładać coś • przesuwać coś w czasie • zmieniać termin czegoś

517. PRZENOSIĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

dokąd? (do czego?) • gdzie? (na co?) • skąd? (z czego?) • z kim?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
dokąd? / gdzie? / na co?	do	G.	Ludzie przenoszą się teraz <i>do lepszych dzielnic</i> . (I)
	na	A.	Emeryci masowo przenoszą się teraz <i>na wieś</i> . (I) Studenci coraz częściej przenoszą się <i>na lepsze uczelnie</i> . (I)
skąd? / z czego?	z / ze	G.	Wielu studentów przenosiło się <i>na inne wydziały</i> . (I) Płomienie przenosiły się <i>na drugą stronę</i> polany. (II) Epidemia cholery przenosiła się <i>na zachód kontynentu</i> . (II)
z kim?	z	I.	Ogień szybko przenosił się <i>z lasu</i> na najbliższe domy. (II) Nomadzi przenoszą się <i>z jednego miejsca</i> na drugie. (I) Moi kuzynowie przenoszą się <i>z rodzinami</i> nad morze. (I)

INNE POŁĄCZENIA

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. emigrować • przeprowadzać się • udawać się gdzieś / dokądś • wyprowadzać się • zmieniać miejsce pobytu
 II. być przenoszonym • przechodzić • przedostawac się • przemieszczać się • roznosić się
 • rozpraszać się • rozprzestrzeniać się • rozsiewać się • rozszerzać się

518. PRZEPŁYWAĆ

NDK

[kto? • co?]

**co? • czym? • dokąd? (do czego?) • gdzie? (na co?) • koło / obok czego?
 • między czym? • między kim? • na czym? • nad czym? • po czym?
 • pod czym? • przez co? / którydy? • skąd? (z czego?) • w czym? • jak?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Wysłużona barka codziennie przepływała <i>rzekę</i> . (I) Przepływamy właśnie teraz <i>środek</i> jeziora. (I)
czym?	–	I.	Ten statek od lat przepływa <i>do jezioro</i> . (I) Uwielbiał przepływać tę rzekę <i>szymbką</i> motorówką. (I) Słuchać jak woda przepływa <i>rurami</i> .* (II)
dokąd?	do	G.	Tłum wiernych wolno przepływał <i>głównymi ulicami</i> Krakowa w kierunku Rynku.** (II) Wiele razy przepływali z zatoki <i>do sąsiedniego portu</i> . (I) Przepływamy teraz <i>do najbliższej wysepki</i> . (I)
gdzie? / na co?	na	A.	On codziennie przepływa <i>na tę małą</i> wysepkę. (I)
koło	koło / obok	G.	W tej chwili turyści przepływają <i>koło / obok</i> Wyspy Skarbow. (I)
czego?			
między	między	I.	Informacje przepływają sprawnie <i>między Ministerstwem Spraw Zagranicznych</i> a ambasadami. (IV)
czym?			
między	między	I.	Wieści szybko przepływają <i>między dziennikarzami</i> . (IV)
kim?			
na czym?	na	L.	Wszyscy przepływają ten kanał <i>na łodziach</i> . (I) Życie niektórym kobietom przepływa <i>na plotkach</i> . (III)
nad czym?	nad	I.	Jasny księżyc wolno przepływał <i>nad moją głową</i> . (I)
po czym?	po	L.	Ciemne chmury przepływały <i>po złowieszczym niebie</i> . (I/II) Statki od lat przepływają <i>po tej rzece</i> . (I)
pod czym?	pod	I.	Prąd przepływa <i>po drutach</i> trakcji elektrycznej. (II) Olbrzymie rekiny przepływały <i>pod powierzchnią</i> wody. (I)
przez co? /			
którydy?	przez	A.	Słychać było jak woda przepływa <i>przez rury</i> .* (II) Wartki potok przepływał <i>przez górską wioskę</i> . (II) Miliony dolarów przepływa <i>przez ręce</i> spekulantów. (II)

517

–

518

skąd?	z / ze	G.	Codziennie ludzie przepływają z przystani do przystani. (I)
w czym?	w	L.	Gaz i woda przepływają w rurach. (II) Prąd elektryczny przepływa w sieci. (II)

INNE POŁĄCZENIA

przepływać + przysłówka

- Przepływać majestatycznie / spokojnie / szybko / wolno itp. (I)
- Coś przepływa niepostrzeżenie. (III)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. płynąć • pływać • pokonywać przestrzeń (w wodzie / po wodzie) • przebywać jakąś przestrzeń • żeglować
- II. cieć a. cieknąć • lać się • posuwać się • przechodzić przez coś • przeciekać • przenosić się (z miejsca na miejsce) • rozchodzić się • rozlewać się • sunać • toczyć się [o cieczach / gazach / energii itp.]
- III. mijać • przechodzić • przemijać • uciekać • upływać • zmieniać się [o czasie / myślach / wspomnieniach itp.; tylko w 3. osobie]
- IV. być przekazywanym • dochodzić do odbiorców • przenosić się • rozchodzić się • roznaścić się • rozszerzać się [zwykle o informacjach]

* Przepływać czym? / przez co? – w znaczeniu II połączenia alternatywne: *woda przepływa rurami* (+ I.) albo *woda przepływa przez rury* (przez + A.).

** Przenośnie.

519. PRZEPRASZAĆ*

NDK

[kto?]

kogo? • za co? • za kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
kogo?	–	A.	Przepraszałem go już kilka razy za to samo.
za co?	za	A.	Przepraszamy pasażerów za opóźnienie pociągu.
za kogo?	za	A.	Przepraszam za brata i jego niewłaściwe zachowanie.**

INNE POŁĄCZENIA

przepraszać + przysłówka
czasownik + przepraszać
przepraszać + że

- Przepraszać kogoś bardzo / najmocniej / publicznie.
- Umieć / Potrafić przepraszać.
- Przepraszam, że czegoś nie zrobiłem.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- blagać kogoś • kajać się przed kimś / za coś • prosić kogoś o coś • przebłagodzić kogoś (rzad.) • przejednywać kogoś (rzad.) • tłumaczyć coś komuś • usprawiedliwić się przed kimś • żałować czegoś

* Jako rodzaj grzecznościowej formuły używanej w stosunku do osób, które o coś pytamy / prosimy występuje tylko w formie *Przepraszam / przepraszamy*, w pytaniach typu: *Przepraszam, czy ma pan zapalniczkę? / Przepraszam, gdzie jest ulica Mickiewicza? / Przepraszam, czy mogłaby pani mówić głośniej? / Przepraszam, czy pani wysiada na następnym przystanku? / Przepraszam, która godzina?* itp.
** Potocznie.

520. PRZEPROWADZAĆ*

NDK

[kto? • co?]

co? • dokąd? (do czego?) • gdzie? (na co? / na czym? / w czym?) • kogo? • pod czym?
• przez co? / ktorędy? • skąd? (z czego?) • u kogo? • z kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Przeprowadzał zawsze swoje stado tą samą trasą. (I) Technicy przeprowadzają linię internetową w dzielnicy. (II)
dokąd?	do	G.	Przeprowadzał nowe podziały na mapach wojskowych. (III) Rząd przeprowadzał kolejne reformy w szkolnictwie. (IV)
gdzie? / na co?	na	A.	Oni przeprowadzają konsekwentnie plany polityczne. (IV)
gdzie? / na czym?	na	L.	Codziennie przeprowadzali stada zwierząt do wodopoju. (I)
gdzie? / w czym?	w	L.	Pielęgniarki przeprowadzają pacjentów do sali. (I) Przeprowadzano linie telefoniczne do małych wsi. (II)
kogo?	–	A.	Przeprowadzano nowy most na rzece. (II) Przeprowadzali na projektach niezbędne poprawki. (III)
pod czym?	pod	I.	Przeprowadzali restrukturyzację w departamentach. (IV)
przez co? / ktorędy?	przez	A.	Zawsze przeprowadzałem staruszkę przez ulicę. (I) Przeprowadzamy sąsiadów do nowego domu. (V)
skąd?	z / ze	G.	Przeprowadzamy tunel pod wysokimi górami. (II) Robotnicy przeprowadzają kable pod drogą. (II)
u kogo?	u	G.	Mojego psa przeprowadzam przez ulicę na smyczy. (I) Dzieci należy przeprowadzać przez skryżowania pod opieką starszych. (I)
z kim?	z / ze	I.	Od lat przeprowadzał przemytników przez granicę. (I) Przeprowadzamy rury z domu do zbiornika. (II)
			Przeprowadzamy ich z jednej sali do drugiej. (V) Od tygodnia przeprowadzają u nas linie telefoniczną. (II)
			On często przeprowadza wywiady z politykami. (IV)

INNE POŁĄCZENIA

przeprowadzać + przysłówek

→ Przeprowadzać sprawnie / szybko itp. (II–IV)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. przebywać (jakąś przestrzeń) • odprowadzać kogoś dokądś • prowadzić kogoś dokądś
• przechodzić (z jednego miejsca na drugie) • przeprowadzać kogoś przez coś • służyć komuś ramieniem • wieść kogoś • zaprowadzać kogoś gdzieś

520

- II. wykonywać coś • budować coś • ciągnąć coś • doprowadzać coś • kłaść coś • kopać coś
 • pociągać coś • prowadzić coś • przeciągać coś • przerzucać coś przez coś • puszczać coś
 • zakładać jakąś instalację
- III. nakreślać coś • wykreślić coś • wytyczać coś
- IV. być zajętym jakąś działalnością • dokonywać czegoś • doprowadzać coś do zakończenia
 • osiągać cel w działaniu • realizować coś • urzeczywistniać coś • wcielać coś w życie • ziszkać coś
- V. pomagać komuś (w przetransportowaniu rzeczy) • przenosić coś

* Czasownik ten jest często nadużywany w stylu urzędowym w połączeniach typu: *przeprowadzać dyskusję* zamiast *dyskutować nad czymś / o czymś*; przeprowadzać kontrolę → kontrolować; przeprowadzać badania → badać; przeprowadzać remont → remontować; przeprowadzać modernizację → modernizować; przeprowadzać rozmowy telefoniczne → rozmawiać przez telefon; przeprowadzać rekrutację → rekrutować; przeprowadzać reorganizację → reorganizować; przeprowadzać klasyfikację → klasyfikować; przeprowadzać rozmowę z kimś → rozmawiać, dyskutować itp.

521. PRZEPROWADZAĆ SIĘ

[kto? • co?]

NDK

- do kogo? • dokąd? (do czego?) • gdzie? (na co? / nad co?) • od kogo?
 • skąd? (z czego?) • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
do kogo? dokąd?	do do	G. G.	Dzisiaj przeprowadzam się <i>do kolegi</i> . Wielu młodych ludzi przeprowadza się <i>do stolicy</i> . Pogorzelcy przeprowadzali się <i>do baraków</i> .
gdzie? / na co?	na	A.	Już dwa razy przeprowadzaliśmy się <i>na wieś</i> . Czy oni też przeprowadzają się <i>na przedmieścia miasta</i> ? Nasza firma przeprowadza się teraz <i>na ostatnie piętro</i> .
gdzie? / nad co? od kogo?	nad od	A. G.	Co roku wiosną przeprowadzamy się <i>nad morze</i> . Kolejna córka przeprowadza się <i>od rodziców</i> na swoje.
skąd? / z czego?	z / ze	G.	Bogaci ludzie przeprowadzają się <i>z bloków</i> do willi.

INNE POŁĄCZENIA

przeprowadzać się + przysłówek

→ Przeprowadzać się *często / rzadko* itp.

NIKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

przenosić się do innego mieszkania • wynosić się skądś • wyprowadzać się skądś • zamieszkiwać w innym miejscu • zmieniać miejsce pobytu

522. PRZERABIAĆ

[kto? • co?]

NDK

- co? • na co? • z czego? • z kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	W tej firmie przerabiają <i>układy sterownicze</i> aut. (I) Piraci znakomicie przerabiają <i>dekodery</i> . (II) Od lat przerabiała <i>stare swetry</i> na nowe. (III) Potrafili przerabiać <i>powieści</i> na scenariusze filmowe. (IV)
na co?	na	A.	Ta firma przerabia <i>strychy</i> na mieszkania. (II) W tej fabryce przerabiali <i>rudę</i> na kruszce. (III) Przez miesiąc przerabialiśmy <i>dramat amerykański</i> .* (IV)
z czego? z kim?	z / ze z / ze	G. I.	Umiała przerabiać <i>dżinsy na krótkie spodenki</i> . (I/II) Oni szybko i ładnie przerabiają poddasza <i>na mansardy</i> . (II) W tym młynie przerabiają ziarno <i>na mąkę</i> . (III) Przerabia wszystko <i>ze starych ubrań</i> . (I/II) Przerabiała <i>z uczniami</i> cały program z fizyki.* (IV)

INNE POŁĄCZENIA

przerabiać + przysłówek

→ Przerabiać *mozolnie / starannie / szybko* itp.* (IV)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. dokonywać pewnych zmian • ulepszać coś
- II. opracowywać powtórnie • przekształcać coś • przystosowywać coś • zmieniać jedną rzeczną na drugą
- III. przetwarzać surowce
- IV. **potocznie:** ćwiczyć coś • powtarzać coś • przygotowywać się do czegoś • przyswajać wiedzę
• realizować zamierzony program szkolny • studiować coś • wpajać komuś wiedzę • zapoznawać kogoś z czymś • zapoznawać się z czymś

* Potocznie.

523. PRZERAŻAĆ

NDK

[kto? • co?]

czym? • kogo?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym? kogo?	– –	I. A.	To zniszczone miasto przeraża <i>swój widokiem</i> . Od dawna przeraża <i>mnie</i> ten człowiek. Przerażała <i>nas</i> myśl o egzaminie z gramatyki historycznej.

INNE POŁĄCZENIA

–

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

napawać trwogą / lękiem / strachem • napędzać komuś strachu • powodować lęk / strach • przejmować lękiem • trwożyć kogoś • wywoływać w kimś silne uczucie strachu / lęku itp. • zatrważyć kogoś

524. PRZERYWAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czym? • komu? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	<p>Ze złości przerywał <i>sznurki</i> wiszące w ogrodzie. (I)</p> <p>Woda często przerywała <i>zaporę</i> na rzece. (II)</p> <p>W tym miejscu rzeka przerywa kolejny raz <i>most</i>. (III)</p> <p>Ta maszyna bez przerwy przerywała <i>taśmę</i>. (II/III)</p> <p>Kolejne wojny przerywały nam <i>studia</i>. (III)</p> <p>Wybuchy wulkanu przerywały <i>martwą ciszę</i>. (III)</p> <p>Okrzyki niezadowolenia przerywały jego <i>wypowiedź</i>. (IV)</p> <p>Hałas za oknem przerywał <i>zadumę</i> filozofa. (V)</p> <p>Musiał ciągle przerywać <i>pracę</i> i odbierać telefon. (V)</p> <p>Przerywał ciągle <i>pisanie</i> listu, wpatrując się w zdjęcie. (V)</p> <p>Przerywała <i>cebule</i>, a potem rozsadzała ją do doniczek. (VI)</p>
czym?	–	I.	<p>Studenci przerywali mi wykład <i>ciągłymi pytaniami</i>. (IV)</p>
komu?	–	D.	<p>Dzwonek telefonu przerywał <i>mi</i> ważne rozmowy. (III)</p> <p>Gwizdy i śmiechy opozycji przerywały <i>mi</i> wypowiedź. (IV)</p> <p>Przerywano <i>mu</i> wypowiedź zaskakującymi pytaniami. (IV)</p>

INNE POŁĄCZENIA

przerywać + przysłówek

→ Przerywać *ciągle / często / systematycznie* itp. (I–V)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. dzielić coś na części, rwać • przecinać coś • przedzielać coś • przepoławiać coś • rozdzielać coś • rozdzierać coś • rozrywać coś • rozszarpać coś • rwać coś
- II. blokować coś • przelamywać coś • uszkadzać coś
- III. mącić coś • przeszkadzać w trwaniu jakiejś czynności • uniemożliwiać dalsze trwanie • zakłócać coś [zwykle w 3. osobie]
- IV. przeszkadać komuś w mówieniu / w rozmowie • włączać się do rozmowy • wpadać w słowo • wtrącać się do czegoś / w coś
- V. kończyć coś • pauzować • porzucać coś • przestawać coś robić • rezygnować z czegoś • urywać coś • wstrzymywać się od czegoś / w czymś • wyrywać się z jakiegoś stanu • zaprzestawać robienia czegoś • zarzucać robienie czegoś
- VI. odchwaszczać coś • pleć a. plieć coś • przerzedzać coś • przesadzać rośliny • usuwać coś • wyrywać coś z czegoś

525. PRZESIADAĆ SIĘ

NDK

[kto?]

gdzie? (do czego? / na czym? / w czym?) • na co? • z czego?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
gdzie?	do	G.	W kinie przesiadam się <i>do ostatniego rzędu</i> . (I) Prymuś w szkole przesiadają się <i>do pierwszych ławek</i> . (I)
	na w	L. L.	Przesiadamy się <i>do kajaków</i> i płyniemy do zatoki.* (II) Przesiadamy się teraz z rowerów <i>do samochodów</i> . (II) Z przyjemnością przesiadam się <i>do nowego mercedesa</i> . (II)
na co?	na	A.	Przesiadamy się <i>na tej wyspie</i> i płyniemy dalej. (II) Pasażerowie udający się z Krakowa do Paryża przesiadają się <i>w Warszawie</i> na pociąg Intercity Escargot. (II)
z czego?	z / ze	G.	Do rozmów przesiadał się <i>w wygodny, miękkiego fotel</i> . (I) Wieczorem przesiadali się często <i>na kajaki</i> i wypływali na jezioro.* (II) Oni musieli przesiadać się <i>z jednego promu</i> na drugi. (II) Przesiadaliśmy się <i>z pociągu osobowego</i> do ekspresu. (II)

INNE POŁĄCZENIA

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. opuszczać (jedno miejsce siedzenia) • siadać gdzie indziej • zmieniać miejsce siedzenia
 II. mieć gdzieś przesiadkę • wysiądać i wsiadać • zmieniać środek lokomocji

* Przesiadać się do czego? / na co? – połączenia alternatywne: *przesiadać się do kajaków* (do + G.) albo *przesiadać się na kajaki* (na + A.); *przesiadać się z samochodu do tramwaju* (do + G.) albo pot. *na tramwaj* (na + A.).

526. PRZESIEDLAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • dokąd? (do czego?) • gdzie? (na co? / za co?) • kogo? • skąd? (z czego?)

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Okupanci przesiedlali czasami <i>całe wsie</i> .
dokąd?	do	G.	Przesiedlano ludzi <i>do nowo powstałego miasta</i> .
gdzie?	na	A.	Władze przesiedlały ludność lemkońską <i>na zachód Polski</i> .
kogo?	za	A.	Przesiedlano <i>za granicę</i> mniejszości narodowe.
skąd?	– z / ze	A. G.	Przesiedlano <i>mieszkańców</i> zalanych wsi. Systematycznie przesiedlano wszystkich <i>z tej wsi</i> .

INNE POŁĄCZENIA

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- kwaterować w innym miejscu • przenosić ludzi • przeprowadzać kogoś • wysiedlać kogoś • wywozić kogoś

527. PRZESŁUCHIWAĆ

NDK

[kto?]

co? • gdzie? (w czym?) • kogo? • na czym?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Uwielbiałem przesłuchiwać stare płyty gramofonowe. (I)
gdzie?	w	L.	Często przesłuchuję płyty kompaktowe w sklepach. (I) Przesłuchiwano podejrzanych w komisariacie. (II)
kogo?	–	A.	Chętnych przesłuchujemy w studiu telewizyjnym. (III) Na posterunku policji przesłuchiwano świadków wypadku. (II)
na czym?	na	L.	Przesłuchiwano kandydatów do rewii.* (III) Przesłuchujemy piosenki amatorów na magnetofonie. (I)

527
–
528

INNE POŁĄCZENIA

NIEKTÓRE WYRZYS I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. odsłuchiwać coś • odtwarzaniego coś • zapoznawać się z czymś [dotyczy: dźwięku, muzyki itp.]
 II. odpytywać kogoś • przepypywać kogoś • wypytywać kogoś • zadawać komuś pytania
 III. badać kogoś / coś • egzaminować kogoś / coś • kwalifikować kogoś / coś • oceniać kogoś / coś
 • sprawdzać kogoś / coś

* W znaczeniu sprawdzać czyjeś wiadomości, stawiając pytania – rzadko; częściej: pytać lub testować.

528. PRZESTAWAĆ

NDK

[kto? • co?]

na czym? • z kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
na czym?	na	L.	Jako biedna osoba, zawsze przestaję na skromnym prezencie. (IV)
z kim?	z / ze	I.	Syn przestaje z jakimiś podejrzanymi kolegami. (III) Lubilem przestawać z ludźmi starszymi ode mnie. (III) Od lat lubili przestawać ze sobą. (III)

INNE POŁĄCZENIA

przestawać + przysłówka
 przestawać + bezokolicznik

- Przestawać z kimś ciegle / długo / zawsze itp. (III)
- Przestawać: dzwonić / jeść / mówić / oddychać / odzywać się / płakać / szukać / uczyć się / palić itp. (I)
- Deszcz przestaje padać. / Śnieg przestaje sypać. / Wiatr przestaje wieć. / Drzewa przestają szumieć. / Ptaki przestają śpiewać. / Mróz przestaje dokuczać itp. (II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. kończyć coś robić / robienie czegoś • nie kontynuować czegoś • nie robić więcej / dalej
 - poprzestawać na czymś • przerywać wykonywanie czynności
- II. kończyć się • ustawać [zwykle o zjawiskach atmosferycznych, o przyrodzie itp.]
- III. bratać się z kimś • być z kimś często • bywać w jakichś kregach • kontaktować się z kimś • mieć z kimś do czynienia • mieć z kimś styczność • obcować z kimś • obracać się w jakimś środowisku
 - przebywać razem z kimś • przyjaźnić się • spędzać czas w czymś towarzystwie • stykać się z kimś • utrzymywać kontakty / stosunki z kimś • współżyć z kimś • zadawać się z kimś
- IV. **przestarzałe / rzadko:** poprzestawać na czymś • zadowalać się (tym, co się ma)

529. PRZESTAWIAĆ

NDK

[kto?]

co? • czym? • dokąd? (do czego?) • gdzie? (na co? / na czym? / pod co? / w czym?)
 • skąd? (z czego?) • z czego?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Najpierw parkowała, a potem przestawiała <i>samochód</i> . (I) Przestawiali olbrzymie <i>kadzie</i> z winem do piwnic. (I) Robotnicy przestawiają <i>piece kafowe</i> w moim pokoju. (II) Dlaczego zawsze przestawiasz <i>orzeczenie</i> w zdaniach? (III)
czym? dokąd?	– do	I. G.	Lubił przestawiać <i>kolejność</i> naszych spotkań. (III) Cyklicznie przestawiamy <i>produkcję</i> w zakładzie. (IV) Przestawialiśmy <i>lewarami</i> domki campingowe. (I) Teraz przestawiamy wszystkie urządzenia <i>do sutereny</i> . (I)
gdzie? / na co?	na	A.	Przestawiała wszystkie kwiaty <i>na podłodze</i> . (I) Przestawiali produkcję z letniej <i>na jesienią</i> . (IV)
gdzie? / na czym?	na	L.	Bibliotekarka przestawiała książki <i>na półkach</i> . (I)
gdzie? / pod co?	pod	A.	Przestawialiśmy wszystkie krzesła <i>pod ścianę</i> . (I)
gdzie? / w czym?	w	L.	Przestawialiśmy wszystkie meble <i>w pokoju</i> . (I)
skąd? z czego?	z / ze	G. G.	Ciągle przestawiała meble <i>z salonu</i> do sypialnego. (I) Przestawiali produkcję <i>z zimowej</i> na letnią. (IV)

INNE POŁĄCZENIA

-
- ## NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE
- I. brać coś (z jednego miejsca i kłaść na inne miejsce) • lokować coś gdzieś • odstawać coś
 - przekładać coś • przemieszczać coś • przenosić coś • przerzucać coś • przesuwać coś
 - zmieniać układ czegoś
 - II. stawiać coś od nowa
 - III. odwracać kolejność czegoś • zmieniać ułożenie / kolejność / porządek czegoś
 - IV. przeobrażać coś • przekształcać coś • reformować coś • reorganizować coś • zmieniać założenia / kierunek czegoś

530. PRZESTRZEGAĆ

NDK

[kto? • co?]

czego? • kogo? • o czym?* • przed czym?* • przed kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czego?	–	G.	Trzeba zawsze przestrzegać <i>zaleceń</i> lekarzy. (II) Należy przestrzegać <i>ordynacji wyborczej</i> w całym kraju. (II)
kogo?	–	A.	Przestrzegano <i>nas</i> przed spożywaniem mięsa wołowego. (I) Wszyscy przestrzegali <i>ich</i> przed niebezpieczeństwem. (I)
o czym?*	o	L.	Przestrzegano <i>o zbliżającej się epidemii grypy</i> .* (I)
przed czym?*	przed	I.	Przestrzegano <i>przed zbliżającą się epidemią grypy</i> .* (I) Rodzice przestrzegali mnie zawsze <i>przed psami</i> . (I)
przed kim?	przed	I.	Policejka przestrzega kobiety <i>przed grasującym mordercą</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

przestrzegać + przysłówek
przestrzegać + żeby / aby / by→ Przestrzegać *stale / systematycznie / zawsze* itp. (I-II)
→ Kto przestrzega, żeby czegoś nie robić. (I)

NIKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. alarmować kogoś • bić na alarm • dawać komuś dobre rady • doradzać komuś • ostrzegać kogoś przed czymś • służyć komuś radą • udzielać komuś ostrzeżenia / rady / przestrogi / upomnienia itp. • uprzedzać kogoś
- II. kierować się czymś • postępować zgodnie z czymś • powodować się czymś • respektować coś • rządzić się czymś • stosować się do czegoś • trzymać się wskazań / zaleceń • zachowywać się zgodnie z czymś

* Częściej w połączeniu z przyimkiem *przed* oraz narzędzikiem. Konstrukcja *przestrzegać o zbliżającej się epidemii* (o + L.) jest uważana za konstrukcję bardzo rzadką.

531. PRZESYŁAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czym?* • dla kogo?** • do czego? • do kogo? • dokąd? (do czego?) • gdzie? (na co?) • kim?* • komu? • przez co?* • przez kogo?* • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Przesyłała <i>informacje</i> do wszystkich agencji. (I) Poczta przesyła <i>paczki</i> oraz <i>listy</i> . (I) Lubił przesyłać <i>korespondencję</i> z każdej wyprawy. (I)
czym?*	–	I.	Elektrownie przesyłają <i>energię elektryczną</i> . (II) Wszystkie mniej ważne dokumenty przesyłamy <i>pocztą</i> .* (I) Przesyłano <i>rurociągiem</i> ropę do sąsiednich krajów. (II)

dla kogo?**	dla	G.	Przesyłał zawsze pozdrowienia dla teściowej.** (I) Zawsze przesyłam ukłony dla twoich kuzynów.** (I)
do czego?	do	G.	Przesyłamy wam dane do analizy. (I)
do kogo?	do	G.	Przesyłali ważne wiadomości tylko do szefa. (I)
dokąd?	do	G.	Codziennie przesyłamy pisma do różnych urzędów. (I)
gdzie? / na co?	na	A.	Przesyłano gaz gazociągiem na najbliższą wyspę. (II)
kim?*	–	I.	Tajne dokumenty przesyłamy tylko kurierem.* (I)
komu?	–	D.	Przesyłam wam pozdrowienia z Mongolią. (I)
przez co?*	przez	A.	Sztab przesyłał dowódcy specjalne sygnały. (I)
przez kogo?*	przez	A.	Listy zwykłe przesyłamy przez pocztę.* (I)
			Ważne dokumenty przesyłamy przez kuriera.* (I)

INNE POŁĄCZENIA

przesyłać + przysłówki

→ Przesyłać codziennie / systematycznie itp. (I/II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. ekspedować coś • posyłać coś • przekazywać coś • przewozić coś i dostarczać komuś • wysyłać coś
II. kierować coś gdzieś • przekazywać coś w większej ilości [dotyczy gazu, energii elektrycznej itp.]

* Przesyłać czym? / kim? / przez co? / przez kogo? – połączenia alternatywne: przesyłać dokumenty pocztą (+ I.) / kurierem (+ I.) / przez pocztę (przez + A.) / przez kuriera (przez + A.).

** Przesyłać coś dla kogoś – tylko w przypadku, gdy się wymienia osobę, dla której się coś pośrednio posyła; inaczej czasownik przesyłać łączy się z celownikiem, np. przesyłać często kwiaty babci (+ D.).

531

–
532

532. PRZESZKADZAĆ

NDK

[kto? • co?]

czemu? • komu? • w czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czemu?	–	D.	Dlaczego zawsze przeszkaďasz psu, kiedy on je?
komu?	–	D.	Dlaczego ciągle przeszkaďa mi pani w pracy? Hałas samochodów przeszkaďa mi we śnie. Przeskaďają jej nawet wspólne posiłki z rodziną. Ten dyrektor przeszkaďa wszystkim w robienniu kariery.
w czym?	w	L.	Niepotrzebne rzeczy w pokoju przeszkaďają wszystkim. Młodsi bracia zawsze przeszkaďają mi w nauce. Zaborcza żona przeszkaďała mu w karierze politycznej. Dziury na drogach przeszkaďają w jeździe.

INNE POŁĄCZENIA

przeszkadzać + przysłówki
przeszkadzać + bezokolicznik

→ Coś komuś przeszkaďa bardzo / ciągle / często itp.
→ Przeszkadzać komuś spać / czytać / rozmyślać itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

bruździć komuś • być kulą u nogi • być przeszkodą / zawadą • być solą w oku • dokuczać komuś
• krępować kogoś • krzyżować komuś plany • mieszać komuś szyki • nie dawać komuś możliwości
robienia czegoś • psuć komuś szyki • rzucać komuś kłody pod nogi • sprzeciwiać się czemuś • stać
komuś na drodze / na przeszkodzie • udaremniać coś komuś • uniemożliwiać coś komuś • utrudniać
komuś coś • wadzić komuś / czemuś (zw. z przeczeniem) • wchodzić komuś w drogę • zagrażać
komuś drogę • zakłócać spokój • zawały (tylko w 3. osobie)

533. PRZEWIDYWAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	-	A.	<p>Instytut Meteorologii przewiduje pogodę na tydzień. (I)</p> <p>Program spotkań teatralnych przewiduje spektakle uliczne, kabarety, piosenki autorskie oraz happeningi. (II)</p> <p>Sejsmolodzy przewidują ewentualne trzęsienia ziemi. (I/II)</p>

INNE POŁĄCZENIA

przewidywać + przysłówek

- Przewidywać akuratnie / genialnie / trafnie itp. (I)
- Przewidywać początkowo / zgodnie. (II)
- Coś ciężko / szalenie trudno / trudno / przewidywać / przewidzieć.*/*/* (I/II)
- Przewidywać, że coś się stanie / wydarzy. (I)

przewidywać + że

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. brać coś w rachubę • domniemywać czegoś / o czymś • domyślać się czegoś • dopuszczać coś • liczyć się z czymś • odgadywać coś • przeczuwać coś • przypuszczać, że / coś • suponować • uwzględniać coś • wyczuwać coś • zgadywać (coś)
- II. określać coś • oznaczać coś • planować coś • ustalać coś • wyznaczać coś • zakładać coś [wykł. wcześniej / z góry / uprzednio]

* Częściej w połączeniu z czasownikiem dokonanym przewidzieć.

** Konstrukcje typu: przewidywać / przewidzieć z góry / zawsze / uprzednio są bardziej dobitne.

534. PRZEWRACAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czym? • gdzie? (na co? / na czym? / w czym?) • kogo? • na co? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	-	A.	<p>Rozszalałe fale morskie przewracały wszystkie kutry. (I)</p> <p>On ciągle przewraca wszystkie rzeczy w szafie. (I)</p>

czym?	–	I.	Przewraca <i>stronę</i> za stroną, poszukując ważnego cytatów. (II)
gdzie? / na co?	na	A.	Lubię przewracać <i>skoszoną</i> trawę w czasie sianokosów. (II)
gdzie? / na czym?	na	L.	Przewracał skoszoną trawę <i>grabiami</i> . (II)
gdzie? / w czym? kogo?	w –	L. A.	Huragan przewraca kolejne drzewa <i>na ulice</i> . (I/II) Chłopcy przewracali dziewczyny <i>na ziemię</i> . (I)
na co?	na	A.	Chłopcy przewracali szkolne koleżanki <i>na boisku</i> . (I) Po mistrzowsku przewracał naleśniki <i>na patelni</i> . (II)
			Dlaczego przewracasz <i>w moich dokumentach</i> ? (I) Lubiłem, kiedy ojciec przewracał <i>mnie</i> na piasku. (I) Chłopcy przewracali <i>dziecięczynki</i> podczas przerw. (I) Ciężko chorych trzeba przewracać co jakiś czas <i>na jeden</i> , a potem <i>na drugi bok</i> . (I/II)

INNE POŁĄCZENIA

przewracać + przysłówek

→ Przewracać *ciągle* / *systematycznie* / *często* itp. (I/II)**NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

- I. grzebać w czymś • kłaść pokotem • obalać kogoś / coś • powalać kogoś / coś • powodować upadek czegoś / kogoś • przekładać coś • przerzucać coś • przetrząsać coś • rozrzucić coś • szperać w czymś • wywalać coś • wywracać coś • rzucić kogoś / coś • zwalać kogoś / coś
II. obracać kogoś / coś • odwracać kogoś / coś • zmieniać położenie kogoś / czegoś

535. PRZEWRACAĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

gdzie? (do czego? / na co? / na czym?) • w czym? • jak?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
gdzie? / do czego?	do	G.	Z oblodzonej jezdni auta przewracały się <i>do rowu</i> . (I)
gdzie? / na co?	na	A.	Stare drzewa przewracają się <i>na ziemię</i> . (I) Mały chłopczyk co chwilę przewracał się <i>na podłogę</i> . (I)
gdzie? / na czym?	na	L.	Wszyscy przewracali się <i>na oblodzonym chodniku</i> . (I) Przez całą noc przewracał się <i>na łóżku</i> . (II)
w czym?	w	L.	Przewracał się <i>w pościeli</i> , bo nie mógł zasnąć. (II)

INNE POŁĄCZENIA

przewracać się + przysłówek

→ Przewracać się *ciągle* / *często* / *nieszczerliwie* itp. (I/II)**NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

- I. tracić równowagę • padać • spadać • upadać • wywracać się
II. obracać się • przekręcać się • wykonywać (obrót) • zmieniać pozycję

536. PRZEZIĘBIAĆ SIĘ

NDK

[kto?]

gdzie? (na czym? / w czym?) • kiedy? • z jakiego powodu? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
gdzie?	na	L.	Dzieci często się przeziębiają <i>na spacerach</i> .
kiedy?	w	L.	Zawsze się przeziębiam <i>w górach</i> .
z jakiego powodu?	–	–	zob. Inne połączenia poniżej
	z powodu	G.	Ludzie przeziębiają się <i>z powodu niskich temperatur</i> .

INNE POŁĄCZENIA

536
–
537

przeziębiać się + przysłówek
przeziębiać się – bez dopełnienia
przeziębiać się – kiedy

- Przeziębiać się *ciągle* / *często* / *rzadko* itp.
- Mój syn często się przeziębia (w zn. choruje).
- Przeziębiać się *wiosną* (+ I.) / *na wiosnę* (na + A.) / *jesienią* (+ I.) / *na / w jesieni* (na / w + L.) / *zimą* (+ I.) / *w zimie* (w + L.).*

NIEKTÓRE WYRZYSY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

chorować z powodu zimna / niskich temperatur • łapać wirusa • oziębiać organizm • przemarzać silnie • wyziewiać (organizm) • zaziębiać się

* Częściej z czasownikiem dokonanym *przeziobić się*.

537. PRZEŻYWAC

NDK

[kto? • co?]

co? • z kim?* • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Przeżywam <i>dziwną troskę</i> do miejsc z dzieciństwa. (I) Dzieci przeżywają <i>historie</i> opisywane w książkach. (I) Z radością przeżywalem <i>święta</i> Bożego Narodzenia. (I) Przeżywał strasznie <i>śmierć</i> najmłodszego brata. (I) Mocno przeżywała <i>wszystkie porażki</i> męża. (I) Przeżywaliśmy <i>kolejny okres</i> nieszczęścia. (II) W tym roku budownictwo przeżywa <i>pełny rozwit</i> . (IV)
z kim?*	z	I.	Polka przeżywa <i>kolejny kryzys ekonomiczny</i> . (IV) Ona przeżywała <i>z każdym mężczyzną</i> kilka lat, a potem od niego odchodziła.* (V)

INNE POŁĄCZENIA

przeżywać + przysłówek

- Przeżywać coś *bardzo* / *boleśnie* / *ciężko* / *głęboko* / *ponownie* / *tragicznie* itp. (I)

NIEKTÓRE WYRZYSY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. doświadczać czegoś • doznawać czegoś • odczuwać coś • poznawać coś • przejmować się czymś • stawać się uczestnikiem czegoś

- II. pozostawać w stanie nienaruszonym • przechodzić coś • przechowywać się • przezwyciężać coś
 • ratować się • trwać • uchodzić z życiem • utrzymywać się przy życiu • zachowywać się
 • znać coś

III. ** przetrwać coś • wytrzymać dłużej niż ktoś inny • żyć dłużej niż ktoś inny

IV. przechodzić coś • zaznawać czegoś • znajdować się w jakimś stanie / położeniu

V. być ze sobą • żyć • żyć razem / wspólnie

* Częściej w połączeniu z czasownikiem dokonanym *przeżyć*.

** W znaczeniu III – zwykle w połączeniach z czasownikiem dokonanym typu: *przeżyć* (+ A.) **własne dzieci.**

538. PRZYBYWAĆ

NDK

[kto? • co? • Ø*]

**czego? • czemu? • do kogo? • dokąd? (do czego?) • gdzie? (na co?) • kogo?
 • komu? • po co? • skąd? (z czego?) • z kim? • jak?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czego?	–	G.	Systematycznie przybywało <i>wody</i> w rzekach.* (II)
czemu?	–	D.	Przybywa <i>naszej parafii</i> wiernych.* (II)
do kogo?	do	G.	Coraz więcej gości przybywa <i>do nas</i> . (I)
dokąd?	do	G.	Turyści przybywają <i>do wszystkich zakątków</i> świata. (I) Kolejne delegacje przybywały <i>do ministerstwa</i> . (I) Polacy chętnie przybywają na wakacje <i>do Hiszpanii</i> . (I)
gdzie? / na co?	na	A.	Kolejni delegaci przybywali <i>na konferencję</i> . (I)
kogo?	–	G.	W Polsce systematycznie przybywa <i>bezrobotnych</i> .* (II) W Europie przybywa <i>wykształconych ludzi</i> .* (II)
komu?	–	D.	Ciągle przybywa <i>ludzi</i> w podeszłym wieku.* (II) Nowe sprawy wciąż przybywają <i>nam</i> do załatwienia. (I) Przybywa <i>wszystkim</i> lat.* (II)
po co?	po	A.	Systematycznie przybywa <i>mi</i> na wadze.* (II)
skąd?	z / ze	G.	Wszyscy przybywali <i>po paczki żywnościowe</i> . (I) Kolejni goście z <i>krajów arabskich</i> przybywali na konferencję w Waszyngtonie. (I)
z kim?	z / ze	I.	Dygnitarze przybywali na bal <i>z żonami</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

przybywać + przysłówek

→ Przybywać *ciągle / niespodziewanie / pośpiesznie / stale / szybko* itp. (I/II)

→ Czegoś przybywa *mniej / więcej*. (II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. docierać do jakiegoś miejsca • pojawiać się • przychodzić • przyjeżdżać • stawać się gdzieś
 • zaszczycić swoją obecnością • zjawiać się

II. dochodzić (do pewnej ilości, liczby) • dołączać do czegoś • grubieć • mnożyć się • nabierać ciał • podnosić się • podwyższać się • pomnażać się • posuwać się w latach • powiększać istniejącą liczbę / ilość • powiększać się o pewną liczbę • powiększać się o coś • przybierać na [(+ L.); o wodzie, rzece, jeziorze itp.; tylko w 3 os.] • przybierać na mocy / na sile / na wadze • rozszerzać się • starzeć się • tyć • wzbierać • zwiększać się [tylko w 3. osobie]

* W znaczeniu II – tylko konstrukcje bezmianownikowe.

539. PRZYCHODZIĆ

NDK

[kto? • co?]

bez czego? • do czego? • do kogo? • dokąd? (do czego?) • gdzie? (na co? / do czego?) • komu? • na co? • od kogo? • po co? • po czym? • skąd? (z czego?) • w czym? • z czym? • z kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
bez czego?	bez	G.	Nie lubilem, kiedy oni przychodzili <i>bez zapowiedzi</i> . (I)
do czego?	do	G.	Ona przechodzi do nas <i>do sprzątania</i> raz na tydzień. (I)
do kogo?	do	G.	Lubię przychodzić <i>do was</i> . (I)
dokąd?	do	G.	Zawsze przychodzę <i>do ciebie</i> po dobre rady. (I) Ona systematycznie przychodzi <i>do naszego klubu</i> . (I) Kutry rybackie przychodzą <i>do portu</i> wieczorem. (II) Poczta przychodzi raz na tydzień <i>do oddalonych wsi</i> . (III)
gdzie?	na do	A. G.	Przychodzili <i>na dworzec</i> i siedzieli tam bezczynnie. (I) Codziennie przychodzę <i>do pracy</i> o godzinie siódmej. (I)
komu?	–	D.	Często przychodzili <i>do tej restauracji</i> dziwni ludzie. (I) Wszystko przychodziło <i>jej</i> łatwo. (IV)
na co?	na	A.	Przychodzi <i>mi</i> ochota na coś kwaśnego.* (V) Przychodziła <i>na wszystkie piątkowe koncerty</i> . (I) Przychodzę <i>na każde wezwanie</i> sądu. (I)
od kogo?	od	G.	On tutaj często przychodzi <i>na piwo</i> . (I) Do redakcji przychodzą listy <i>od różnych ludzi</i> . (III)
po co?	po	A.	Zwykle przychodzę <i>po rady</i> do mojego ojca. (I)
po czym?	po	L.	Ładna wiosna przychodzi często <i>po mroźnej zimie</i> . (IV)
skąd?	z / ze	G.	Pociągi towarowe przychodzą <i>ze Śląska</i> . (III) Korespondencja przychodzi regularnie <i>z zagranicy</i> . (III)
w czym?	w	L.	Burze przychodzą często <i>z zachodu</i> . (IV) Ciepłe powietrze przychodzi <i>z południa</i> Europy. (IV)
z czym?	z / ze	I.	Zawsze przechodzi do pracy <i>w eleganckich garniturach</i> . (I) Czy musisz przechodzić ciągle <i>ze smutnymi wieściami</i> ? (I)
z kim?	z / ze	I.	Raz na rok książę przychodzi do nas <i>z wizytą</i> . (I) Często przychodził do nas <i>ze swoją narzeczoną</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

przychodzić + przysłówek

przychodzi / przyjdzie* + komu + bezokolicznik

- Przychodzić *codziennie / gromadnie / pojedynczo / regularnie / sporadycznie / systematycznie* itp. (I)
- Coś przychodzi *punkualnie / regularnie*. (II–III)
- Coś komuś przychodzi *ciężko / łatwo / trudno* itp. (IV)
- *Przychodzi / przyjdzie mi spędzać czas na czekaniu.** (IV)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. dochodzić dokądś • docierać dokądś • meldować się gdzieś • nadchodzić • pojawiać się gdzieś
 • pokazywać się gdzieś • przybywać gdzieś • stawać się gdzieś • trafiać gdzieś / do czegoś
 • wpadać gdzieś • zaglądać gdzieś / do kogoś • zgłaszać się • zjawiać się gdzieś [zwykle o człowieku]
- II. docierać do określonego punktu • dopływać gdzieś • nadchodzić • osiągać (miejscze przeznaczenia) • przyjeżdżać gdzieś • przypływać gdzieś [tylko w 3. osobie; zwykle o środkach lokomocji]
- III. docierać w określone miejsce • dochodzić do odbiorcy • nadchodzić [tylko w 3. osobie; zwykle o rzeczach przesyłanych do adresata]
- IV. dawać się osiągnąć • mieć początek • nadchodzić • nastawać • następować • pojawiać się w danym miejscu / czasie • przybliżać się • zbliżać się [tylko w 3. osobie; zwykle o zjawiskach, zdarzeniach oraz czasie]
- V. nadchodzić kogoś • napadać kogoś • pojawiać się u kogoś • zaczynać istnieć [tylko w 3. osobie; zwykle o przejawach życia psychicznego i intelektualnego człowieka]

* Częściej w połączeniu z czasownikiem dokonanym *przyjść*.

540. PRZYCZYNIAĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

do czego? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
do czego?	do	G.	Decyzje kolejnych ministrów edukacji przyczyniały się <i>do podniesienia</i> prestiżu nauczycieli. Jego intragi przyczyniały się <i>do skłócenia</i> pracowników. Alkohol przyczynia się <i>do osłabienia</i> organizmu. Przyczyniał się systematycznie <i>do rozbicia</i> rodziny. Lekarstwa przyczyniają się <i>do zwalczania</i> chorób.

INNE POŁĄCZENIA

przyczyniać się + przysłówka

→ Przyczyniać się *ciągle / stale / systematycznie* itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

być przyczyną czegoś • dokładać się do czegoś • doprowadzać do czegoś • mieć swój udział w czymś • prowadzić do czegoś • prowokować coś • przykładać się do czegoś • sprawiać coś • stawać się przyczyną czegoś • wpływać na coś • wywoływać coś

541. PRZYDAWAĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

dla kogo?* • do czego? • gdzie? (w czym?) • komu?* • na co?**
 • podczas czego? • jak?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
dla kogo?* do czego?**	dla	G.	Stare ubrania zawsze przydają się <i>dla biednych</i> .*

do czego?**	G.
-------------	----

Dobry wywar z kości zawsze przydaje się *do bigosu*.*
Te narzędzia przydają mi się *do majsterkowania*.

gdzie? / w czym? komu?*	w –	L.	Smietana w kuchni zawsze się przydaje <i>do sosów</i> .
na co?** podczas czego?	na podczas	A. G.	Napoje zawsze przydają się <i>w długiej podróży</i> . Dzieci przydają się często <i>rodzicom</i> do pracy. Dziadek się przydaje <i>rodzinie</i> do czegos** / na coś.** Używane ubrania często przydają się <i>biednym</i> .* Wywar z mięsa przydaje się <i>na bigos</i> .** Dobra lektura przydaje się <i>podczas długich podróży</i> .
			INNE POŁĄCZENIA

przydawać się + przysłówek

→ Coś / Ktoś przydaje się *bardzo / często / nieźle* itp.**NIKTÓRE WYRZYSY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

nadawać się do czegoś • okazywać się przydatnym / użytecznym / potrzebnym / pożytecznym komuś; rzad. dla kogoś • służyć komuś / czemuś

* Przydawać się / przydać się dla kogo? / komu? – połączenia alternatywne: *coś się przydaje / przyda dla biednych* (dla + G.) albo *coś się przydaje / się przyda biednym* (+ D.). Połączenia z dopełniaczem rzadsze.** Przydawać się do czego? / na co? – połączenia alternatywne: *coś się przydaje do bigosu* (do + G.) albo *coś się przydaje na bigos* (na + A.).**542. PRZYDZIELAĆ**

NDK

[kto?]

co? • czemu? • do czego? • kogo? • komu? • jak?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Przydzielano <i>stypendia</i> zgodnie z regulaminem fundacji. (I)
czemu?	–	D.	Przydzielano <i>jedną rację żywnościową</i> na dzień. (I) Komisja przydziela studentom <i>miejsca</i> w akademikach. (I)
do czego?	do	G.	Wielu pracownikom przydzielano <i>godziny nadliczbowe</i> . (I)
kogo?	–	A.	Przydzielano <i>wiejskim szkołom</i> dobrych nauczycieli. (I) Przydzielano <i>nowym jednostkom</i> doświadczoną kadrę. (II)
komu?	–	D.	On przydziela pracowników <i>do specjalnych zadań</i> . (I/II) Przydzielano żołnierzy <i>do specjalnych oddziałów</i> . (II) Przydzielano absolwentów uczelni <i>do pracy</i> na wsi. (II) Zawsze przydzielają <i>mnie</i> do najgorszych czynności. (I) Przydzielano <i>najlepszych żołnierzy</i> do tego batalionu. (II)

INNE POŁĄCZENIA

przydzielać + przysłówek

→ Przydzielać *okresowo / systematycznie* itp. (I/II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. oddawać coś komuś w użytkowanie • przeznaczać coś dla kogoś • przyznawać coś komuś
• wydawać coś • zlecać coś do wykonania
II. kierować kogoś gdzieś • oddelegowywać kogoś do czegoś • wyznaczać kogoś do czegoś

543. PRZYGŁĄDAĆ SIĘ

NDK

[kto?]

czemu? • komu? • w czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czemu?	–	D.	Uwielbiam przyglądać się <i>latającym ptakom</i> . (I) Lekarze przyglądali się <i>plamom</i> na skórze pacjenta. (II)
komu?	–	D.	Przyglądałem się <i>tej kobiecie</i> z zainteresowaniem. (I) Od dawna przyglądamy się <i>kandydatowi</i> na szefa. (II)
w czym?	w	L.	Przyglądał się długo <i>w lustrze</i> swojej twarzy. (I/II)

INNE POŁĄCZENIA

przyglądać się + przysłówek

→ Przyglądać się *dokładnie / uważnie / wnikliwie* itp. (I/II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. gapić się na kogoś / na coś a. w coś (pot.) • mierzyć kogoś / coś wzrokiem • oglądać kogoś / coś bardzo uważnie • patrzeć a. patrzyć na kogoś / na coś • przypatrywać się komuś / czemuś
• spoglądać na kogoś / na coś • wpatrywać się w kogoś / w coś
II. analizować coś • badać coś • obserwować kogoś / coś • rozważać coś wnikliwie

544. PRZYGOTOWYWAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • dla kogo? • do czego? • kogo? • na co? • z czego? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Sztab przygotowuje <i>plany działań wojennych</i> . (I) Mama przygotowuje <i>znakomite sałatki</i> . (IV) Mechanicy przygotowywali <i>autobusy</i> do jazdy. (I) Reżyser przygotowuje <i>nowe przedstawienie teatralne</i> . (I) Uczniowie przygotowują samodzielnie <i>swoje lekcje</i> . (I) Mama na każde święta przygotowuje <i>znakomite dania</i> . (I/IV)
dla kogo?	dla	G.	Przygotowują <i>chińskie dania</i> dla gości. (IV) Codziennie przygotowywała śniadania <i>dla dzieci</i> . (I)

542

–
544

do czego?	do	G.	Dziewczynka przygotowywała książki <i>do szkoły</i> . (I) Trenerzy przygotowują swoje ekipy <i>do zawodów</i> . (I–III)
kogo?	–	A.	Przygotowywała dzieci <i>do występu</i> na scenie. (III) Przygotowywano <i>piłkarzy</i> do mistrzostw świata. (I–III) Lekarze przygotowywali <i>pacjenta</i> do operacji. (II) Ten profesor przygotowuje <i>studentów</i> do egzaminów. (III)
na co?	na	A.	Od dawna przygotowywał mnie <i>na złą wiadomość</i> . (II) Przygotowywała uczniów <i>na najtrudniejsze pytania</i> . (II/III)
z czego?	z / ze	G.	Przygotowywała <i>na obiad</i> różne dziwne dania. (IV) Świetnie przygotowywał uczniów <i>z matematyki</i> . (III)

INNE POŁĄCZENIA

przygotowywać + przysłówek
przygotowywać + kogoś + że

- Przygotowywać *długo / systematycznie* itp. (I–IV)
- Przygotowywał ją, że musi na długo wyjechać. (II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. czynić coś gotowym do użytku • opracowywać coś • podejmować jakieś działania • pracować nad czymś • przeglądać coś • przysposabiać coś • robić coś • sprawdzać coś • szkować coś
- II. nastawiać kogoś na coś • oswajać kogoś z czymś • uprzedzać kogoś o czymś
- III. pomagać komuś • przysposabiać kogoś do czegoś • uczyć kogoś • udzielać komuś lekcji / korepetycji itp.
- IV. gotować coś • przyrządzać posiłki • robić jedzenie

545. PRZYGOTOWYWAĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

do czego? • na co? • jak?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
do czego?	do	G.	Od tygodnia przygotowuje się <i>do dalekiej podróży</i> . (I) Długo przygotowywała się <i>do ważnej rozmowy</i> z nim. (I/II)
na co?	na	A.	Studenci przygotywali się <i>do egzaminów</i> . (III) Kraj przygotowywał się <i>na wielkie zmiany</i> . (I) Wszyscy przygotywali się <i>na ostrą zimę</i> . (I/II)

INNE POŁĄCZENIA

przygotowywać się + przysłówek

- Przygotowywać się *psychicznie*. (I/II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. przedsiębrać (jakieś działania) • sposobić się do czegoś • szkować się do czegoś
- II. mobilizować się • nastawiać się psychicznie na coś • oswajać się z czymś • zbierać siły do czegoś
- III. przerabiać coś • przyswajać sobie coś • studiować coś • uczyć się czegoś • wkuwać coś (pot.)

546. PRZYJAŹNIĆ SIĘ

NDK

[kto?]

z kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
z kim?	z	I.	Przyjaźnię się z nim od czasów szkolnych. Przyjaźniłem się tylko z mądrymi ludźmi. Przyjaźnię się z różnymi obcokrajowcami. Przyjańskiśmy się tylko z jednym młodym małżeństwem.

INNE POŁĄCZENIA

przyjaźnić się + przysłówek

→ Przyjaźnić się bardzo / długo / zawsze itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

bratać się z kimś • być z kimś w bliskich stosunkach • kolegować się z kimś (pot.) • kumplować się z kimś (pot.) • żyć z kimś w serdecznych / przyjacielskich stosunkach • nawiązywać z kimś bliskie kontakty • zaprzyjaźniać się z kimś • zawierać z kimś przyjaźń

547. PRZYJEŻDŻAĆ

NDK

[kto? • co?]

czym? • do czego? • do kogo? • dokąd? / gdzie? (do czego? / na co?) • na co?
• na czym? • po co? • po kogo? • skąd? (z czego?) • z czym? • z kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Często przyjeżdżał do nas wynajętym samochodem. (I)
do czego?	do	G.	Lekarze przyjeżdżają szybko do każdego wypadku. (I)
do kogo?	do	G.	Lubilem przyjeżdżać do dziadków. (I)
dokąd? / gdzie?	do	G.	Karetki przyjeżdżają szybko do każdego chorego. (II)
na co?	na	A.	Mój syn często przyjeżdża do rodzinnego domu. (I)
na czym?	na	A.	Kierowcy autobusów przyjeżdżają do swoich zajezdni. (I)
po co?	po	A.	Dużo turystów przyjeżdża teraz na wieś. (I)
po kogo?	po	A.	Przyjeżdzałem na każde święta do rodziców. (I)
skąd?	z / ze	G.	Tutaj przyjeżdżają turyści na wczasy lecznicze. (I)
z czym?	z / ze	I.	Czasami przyjeżdżał do nas na wielbłądzie. (I)
z kim?	z / ze	I.	Lubił przyjeżdżać do pracy na rowerze. (I)

INNE POŁĄCZENIA

przyjeżdżać + przysłówek

→ Przyjeżdżać często / natychmiast / szybko itp. (I/II)

→ Przyjeżdżać punktualnie / regularnie itp. (II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. osiągać (jakieś miejsce samochodem / pociągiem / statkiem itp.) • powracać gdzieś / do czegoś
• przybywać gdzieś jakimś środkiem lokomocji • wracać gdzieś / do czegoś • zjawiać się gdzieś [zwykle o ludziach]

II. dojeżdżać • kończyć jazdę • osiągać (jakieś miejsce) • przybywać gdzieś • wjeżdżać gdzieś / do czegoś • zjeżdżać [tylko w 3. osobie; o środkach lokomocji]

548. PRZYJMOWAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czym? • do czego? • gdzie? (na czym? / w czym?) • kiedy? • kogo? • na co?
• od kogo? • w co? • za co? • za kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Najlepszy zawodnik przyjmował <i>puchar</i> z radością. (I) Kantory przyjmują <i>wszystkie waluty</i> . (I) Organizacja przyjmuje <i>odzież</i> dla biednych. (I) Zawsze przyjmował <i>intratne propozycje</i> pracy. (III) Przyjmujemy <i>projekty</i> na konkurs międzynarodowy. (IV) Rada miejska przyjmuje <i>kolejną ważną uchwałę</i> . (IV) Przyjmował z pokorą <i>kolejne niepowodzenia</i> . (IV) Publiczność przyjmowała <i>kolejne sceny</i> nowej premierzy operowej z olbrzymim entuzjazmem. (VI) Najpierw przyjmujemy <i>hipotezę</i> , a potem pracujemy. (VII) Ten rodzaj materiału łatwo przyjmuje <i>każdą farbę</i> . (VIII)
czym?	–	I.	Pacjent przyjmował <i>dużą dawkę</i> silnych leków. (IX)
do czego?	do	G.	Przyjmowali mnie zawsze <i>znakomitymi obiadami</i> . (V) Każdy koncert artystki przyjmowano <i>oklaskami</i> . (VI)
gdzie?	na w	L. L.	Przyjmowali <i>do tego stowarzyszenia</i> wyłącznie ludzi o nieskazitelnej przeszłości. (III) Przyjmujemy <i>do pracy</i> bezrobotnych. (III) Wnioski o rozwód przyjmują <i>na trzecim piętrze</i> . (IV) Przyjmowała <i>w swoim domu</i> wszystkich bezdomnych. (II)
kiedy?	od... do przed po w	G. I. L. A.	Podania o zapomogi przyjmują <i>w urzędzie</i> miasta. (IV) Przyjmujemy <i>w naszym domu</i> księdza z wizytą. (V) Ten specjalista przyjmuje również <i>w przychodni</i> . (Va) Wybranych gości przyjmowała <i>w swoim salonie</i> . (V) Przyjmujemy klientów <i>od ósmej do dziesiątej</i> . (Va) W tym urzędzie przyjmują tylko <i>przed południem</i> . (Va)
kogo?	–	A.	Tutaj przyjmowano wyłącznie <i>po południu</i> . (Va) Lekarz przyjmuje <i>w poniedziałki i w środy</i> . (Va) Ta kobieta przyjmuje w domu <i>dziwnych ludzi</i> . (II) Przyjmujemy <i>pisarzy</i> do nowej organizacji. (III) Przyjmujemy pracowników do pracy w nocy. (III) Przyjmuję do pracy tylko <i>młodych mężczyzn</i> . (III) Przyjmujemy <i>studentów</i> na nowy wydział. (III) Zawsze przyjmowali <i> mnie</i> bardzo serdecznie. (V) Urząd przyjmuje <i>petentów</i> codziennie. (Va) Dziekanat przyjmuje <i>studentów</i> codziennie rano. (Va) Przyjmujemy młode kobiety <i>na stanowiska</i> <i>asystentek</i> . (III) Od września przyjmują <i>na studia wieczorowe</i> . (IV)
na co?	na	A.	

od kogo?	od	G.	Ze wstydem przyjmowałem pieniądze <i>od rodziców</i> . (I)
w co?	w	A.	Lombard przyjmuje kosztowności również <i>w depozyt</i> . (IV)
za co?	za	A.	Do tego klubu przyjmują <i>za łapówki</i> . (IV)
za kogo?	za	A.	Przyjmowała obcych <i>za swoich synów</i> . (VI)

INNE POŁĄCZENIA

przyjmować + przysłówek

- Przyjmować gościnnie / rzadko / serdecznie itp. (V)
- Przyjmować coś chłodno / entuzjastycznie / nieufnie / podejrzliwie / radośnie / spokojnie / zyczliwie itp. (VI)

przyjmować – bez dopełnienia

- Coś przyjmuje dobrze / łatwo / źle itp. (VIII)
- Lekarz przyjmuje od ósmej do dwunastej. (Va)

przyjmować + że

- Przyjmowali i bywali w różnych miejscach. (V)
- Przyjmować / Przyjąć, że coś jest takie, a nie inne / coś jest tak, a nie inaczej itp.* (w zn. uznawać / uznać za prawdę, za punkt wyjścia w jakimś rozumowaniu)

przyjmować – porównania

- Przyjmować kogoś jak króla (V) / Przyjmować / przyjąć kogoś jak pies jeża.* (V)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. akceptować coś • brać, co ktoś daje • nie odmawiać czegoś • nie odrzucać czegoś
- II. brać kogoś do siebie • gwarantować komuś pobyt • udostępniać komuś pomieszczenie • użyczać komuś czegoś • wydzierżawiąć coś komuś / czemuś • wynajmować coś komuś
- III. akceptować jakąś funkcję / pracę • angażować kogoś do czegoś • angażować się do czegoś / gdzieś • aprobować coś • czynić kogoś członkiem jakiejś społeczności / grupy • dawać komuś pracę / stanowisko • mianować kogoś • najmować kogoś do czegoś • witać kogoś / gdzieś • włączać kogoś w skład czegoś • zatrudniać się gdzieś • zgadzać się na pełnienie jakiejś funkcji
- IV. akceptować coś • legalizować coś • sankcjonować coś • uprawomocnić coś • uznawać coś • wyrażać zgodę na coś • zatwierdzać coś • zgadzać się na coś
- V. częstować kogoś czymś • gościć kogoś • organizować przyjęcia • podejmować kogoś • raczyć kogoś czymś • ugasać kogoś • zapraszać kogoś
- Va. dyżurować gdzieś • prosić kogoś do siebie • urzędować gdzieś
- VI. reagować na kogoś w jakiś sposób • wyrażać wobec kogoś / czegoś określoną postawę • zachowywać się wobec kogoś w jakiś sposób
- VII. uznawać coś za pewne / możliwe • wnioskować z czegoś • wysuwać hipotezę / przypuszczenie, że • zakładać, że
- VIII. chłonąć coś • przyswajać coś [tylko w 3. osobie]
- IX. brać jakieś lekarstwa • lykać coś • pić coś • zażywać coś; *rzd.* czegoś

* Częściej w połączeniu z czasownikiem dokonanym *przyjąć*.

549. PRZYKRYWAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czym? • gdzie? (w czym?) • kogo?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Przykrywał delikatne sadzonki folią ochronną. (I) Ciemne chmury przykrywają niebo. (II) Od dwóch dni śnieg przykrywa wszystko. (III)

czym?	–	I.	Przykrywała wszystkie meble <i>delikatną tkaniną</i> . (I) Przykrywała plamy na twarzy <i>pudrem</i> . (I) Przykrywają <i>pokrywkami</i> garnki z gotującą się wodą. (I) Szadź przykrywała pola <i>swym białym dywanem</i> . (II)
gdzie? / w czym? kogo?	w –	L. A.	Przed zimą przykrywamy róże <i>w ogrodzie</i> liśćmi. (I) Przykrywalem <i>dziecko</i> w lóżeczkę podczas jego snu. (I)

INNE POŁĄCZENIA

—

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. chować coś • nakrywać coś czymś • okrywać coś czymś • otulać coś • owijać coś • przesyłać coś • umieszczać coś na czymś • zasłaniać coś
 II. pokrywać coś • powlekać coś • zasnuwać coś czymś [tylko w 3. osobie]

550. PRZYLATYWAC

NDK

[któ? • co?]

**czym? • do czego? • do kogo? • dokąd? (do czego?) • gdzie? (na co?) • kiedy?
• po co? • skąd? (z czego? / nad czego?) • z czym? • jak?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Wieści z wojny przylatywały <i>lotem</i> błyskawicy.* (I) Oni zwykle przylatują <i>samolotem charterowym</i> . (II)
do czego?	do	G.	Różne owady przylatują <i>do światła</i> lampy. (I) Ptaki chętnie przylatują <i>do swych gniazd</i> . (I)
do kogo?	do	G.	Sąsiad przylatywał <i>do nas</i> na każde wezwanie.** (III) Oni przylatują <i>do dyrektora</i> szkoły ze skargami.*** (III)
dokąd?	do	G.	Od wielu lat bociany przylatują <i>do naszej wioski</i> . (I) Kolejne delegacje przylatują <i>do Waszyngtonu</i> . (II) Mój syn często przylatuje <i>do domu</i> w czasie przerw. (III)
gdzie? / na co? kiedy?	na po przed w	A. L. I. A.	Bombowce przylatują <i>na wojskowe lotniska</i> . (I) Przylatywał samolotem zawsze <i>po południu</i> . (II) Helikoptery przylatują do bazy <i>przed południem</i> . (I) Samolot z Chin przylatuje tylko <i>w poniedziałki i środy</i> . (I)
po co? skąd?	po z / ze	A. G.	Codziennie przylatują tutaj samoloty <i>po świeże ryby</i> . (I) Wiosną przylatują tutaj <i>z południa</i> rzadkie ptaki. (I) Samoloty, które przylatują <i>z Afryki</i> , lądują tutaj. (I) Wieczorem przylatywały <i>znad morza</i> odgłosy fal.* (I) Raz w tygodniu przylatują samoloty <i>z zaopatrzeniem</i> . (I)
z czym?	znad z / ze	G. I.	

INNE POŁĄCZENIA

przylatywać + przysłówek

przylatywać – porównanie

→ Przylatywać *punktualnie / cyklicznie / systematycznie / codziennie* itp. (I)→ Przylatywać / Przylecieć *jak na skrzydlach*.*** (III)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. dolatywać • nadlatywać • pojawiać się • przybywać • przyfruwać • zjawiać się [zwykle o samolotach / ptakach / owadach itp.]
 II. dolatywać na pokładzie samolotu • przybywać na pokładzie samolotu
 III. **potocznie:** docierać gdzieś szybko • pojawiać się • przybiegać gdzieś / dokądś [o człowieku poruszającym się pieszo]

* Przenośnie.

** Potocznie.

*** Częściej w połączeniu z czasownikiem dokonanym *przylecieć*.

551. PRZYNOSIĆ

NDK

[kto? • co?]

**co? • dla kogo?* • dokąd? (do czego?) • kogo? • komu?* • na czym?
• skąd? (z czego?) • w czym? • jak?**

550
–
551

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Mój narzeczony często przynosił mi <i>róże</i> . (I) Wiatry przynosili <i>bakterie</i> chorób zakaźnych. (II) Echo przyniosło <i>odgłos</i> z drugiej strony doliny. (III) Niewinne plotki w pracy zawsze przynosiły <i>nepokój</i> . (III) Niż przynosi często <i>zmianę</i> pogody. (III) Spekulacje giełdowe przynoszą <i>załamania</i> kursu walut. (III) Nowy Rok przynosi <i>nadzieję</i> i <i>nowe złudzenia</i> . (III) Działalność bankowa przynosi <i>olbrzymie dochody</i> . (IV) Kolejna susza przynosiła <i>gód</i> w tym biednym kraju. (IV) Gazety brukowe przynoszą <i>plotki</i> i <i>opisy</i> skandalów. (V) Gazety poranne przynoszą <i>codzienne wiadomości</i> . (V)
dla kogo?*	dla	G.	Codziennie przynosiła <i>dla nas</i> świeże ciasteczka.* (I)
dokąd?	do	G.	Mama codziennie przynosiła <i>dla dzieci</i> słodycze.* (I) Ptaki przyniosły <i>do gniazd</i> pożywienie dla piskląt. (I) Czasami autorzy przynoszą swoje egzemplarze książek <i>do bibliotek</i> jako dary. (I)
kogo?	–	A.	Pielęgniarki przynosiły <i>chorych</i> do szpitala polowego. (II)
komu?*	–	D.	Chłopcy przynosili <i>dzievczyny</i> na rękach do wody. (II) Codziennie przynosiła <i>nam</i> świeże mleko.* (I) Ojciec codziennie przynosił <i>dzieciom</i> cukierki.* (I) Muzyka przynosi <i>mi</i> zawsze ukojenie i radość życia. (III) Handel narkotykami przynosi <i>handlarzom</i> duże zyski. (IV)
na czym?	na	L.	Gospośnia przynosiła desery <i>na kryształowych misach</i> . (I)
skąd?	z / ze	G.	Rolnik przynosił <i>na plecach</i> worki z ziemniakami. (II) Codziennie przynosił świeże bułeczki <i>z piekarni</i> . (I)

w czym? w

L

Silny wiatr przynosił z pustyni tony piasku. (II)
 Wiatr przynosił jesienne zapachy z pól i z łąk. (II)
 Zawsze przynosił nam prezenty w pięknym opakowaniu. (I)

INNE POŁĄCZENIA

przynosić + przysłówek

→ Przynosić codziennie / często / zawsze itp. (I–V)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. dostarczać coś • donosić coś • przychodzić z czymś
- II. przemieszczać coś
- III. pociągać coś za sobą • sprawiać coś • stawać się przyczyną czegoś
- IV. dawać jakieś efekty • przysparzać korzyści / strat [tylko w 3. osobie]
- V. donosić coś • dostarczać wiadomości • informować kogoś o czymś • podawać informacje o kimś / o czymś • przekazywać informacje • zamieszczać coś w prasie

* Przynosić dla kogo? / komu? – połączenia alternatywne: *przynosić coś dla nich* (dla + G.) albo *im* (+ D.); *przynosić coś dla dzieci* (dla + G.) albo *dzieciom* (+ D.).

552. PRZYPADAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • do czego? • do kogo? • kiedy? • komu?* • na kogo?* • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Co roku przypada mi <i>obowiązek</i> rozliczania podatku. (II)
do czego?	do	G.	W czasie strzelaniny przechodnie przypadali <i>do muru</i> . (I)
do kogo? kiedy?	do w w	G. L. A.	Przypadało <i>do rąk</i> dobroczyńców i żarliwie je całował. (I) Co chwilę dziecko przypadało <i>do matki</i> . (I) Wielkanoc w tym roku przypada w <i>kwietniu</i> . (III)
komu?*	–	D.	W tym roku moje imieniny przypadają w <i>sobotę</i> . (III)
na kogo?*	na	A.	Już tyle razy przypadałeś <i>mi</i> do nóg, iż więcej ci nie wybaczę, ani nie uwierzę w twoją dobrą wolę. (I) Zgodnie z testamentem majątek przypada <i>dzieciom</i> .* (II)
			Zmywanie naczyń przypada jak zwykle <i>na mnie</i> . (II) W razie śmierci wszystko przypada <i>na moje dzieci</i> .* (II)

INNE POŁĄCZENIAprzypadać + przysłówek
przypadać – bez dopełnienia

→ Przypadać czasami / często / zwykle itp. (I–III)
 → Święta przypadają czasami w niedziele. (III)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. dopadać do kogoś • doskakiwać do kogoś • przylegać do czegoś / do kogoś • przyskakiwać do kogoś • przytulać się do kogoś • przywierać do czegoś / do kogoś

- II. dostawać się komuś w udziale • przechodzić na kogoś • stawać się czyimś udziałem • wypadać na kogoś
 III. trafić się • wypadać • zdarzać się w określonym terminie

* Przypadać komu? / na kogo? w znaczeniu II – połączenia alternatywne: *coś przypada dzieciom* (+ D.) albo *coś przypada na dzieci* (na + A.).

553. PRZYPATRYWAĆ SIĘ

NDK

[kto?]

czemu? • komu? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czemu?	–	D.	Celnik przypatrywał się <i>mojemu zdjęciu</i> w paszporcie. Wszyscy bacznie przypatrywali się <i>szybującym samolotem</i> .
komu?	–	D.	Widzę, że przypatrujesz się <i>tej dziewczynie</i> od dawna. Przypatrywali się <i>chłopcom grającym</i> w piłkę.

552

–

554

INNE POŁĄCZENIA

przypatrywać się + przysłówki

→ Przypatrywać się *badawczo* / *uwaznie* / *wnikliwie* itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

obserwować kogoś / coś • oglądać kogoś / coś wnikliwie • patrzeć a. patrzyć na kogoś / na coś • przyglądać się komuś / czemuś • spoglądać na kogoś / na coś • śledzić kogoś / coś • wbijać wzrok w kogoś / w coś • wpatrywać się w kogoś / w coś

554. PRZYPISYWAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czemu? • do czego? • komu? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Koledzy przypisywali mi <i>wszystkie winy</i> . (I)
czemu?	–	D.	Wybuchy agresji przypisywano jego <i>chorobie</i> . (I)
do czego?	do	G.	Porażki w życiu Ewy przypisywano jej <i>naiwności</i> . (I) Od XII do połowy XIX wieku chłopów pańszczyźnianych w Polsce przypisywano <i>do ziemi</i> . (II)
komu?	–	D.	Autorstwo tego obrazu przypisywano <i>wielu malarzom</i> . (I) Autorstwo tego wiersza przypisywano <i>Kowalskiemu</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

przypisywać + przysłówki

→ Przypisywać *błędnie* / *często* / *stale* itp. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. odnosić do czegoś / do kogoś • uznawać coś

II. **historycznie**: pozbawiać chłopa prawa do opuszczania wsi bez zgody pana

555. PRZYPOMINAĆ

[kto? • co?]

NDK

co? • czym? • kogo? • komu? • o czym? • w czym? • z czego? • z kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Przypominaliśmy sobie <i>czasy</i> naszego dzieciństwa.* (I) Przypominała żonie jej <i>pochodzenie</i> z biednej rodzinie.** (II) Życie tutaj przypomina mi trochę <i>życie</i> sprzed lat. (III)
czym?	–	I.	Ta wieś przypomina <i>moją rodzinną wioskę</i> . (III) Przypominała mi kogoś <i>swoim sposobem</i> myślenia. (III)
kogo?	–	A.	Swoim zachowaniem przypominała <i>starszą siostrę</i> . (III) Ta kobieta przypominała mi zawsze <i>moją babcię</i> . (III)
komu?	–	D.	Muszę przypominać <i>mu</i> , że ma zadzwonić do babci. (II) Przypominam <i>pani</i> o przestrzeganiu porządku obrad. (II)
o czym?	o	L.	Swoim zachowaniem przypominała <i>mi</i> moją matkę. (III) Ciągle przypominał jej <i>o ważnym spotkaniu</i> za tydzień. (II) Przypominała żonie <i>o jej pochodzeniu społecznym</i> .** (II)
w czym?	w	L.	On przypominał mi <i>w swoim ubraniu</i> postacie z bajek. (III)
z czego?	z	G.	Twój synek przypomina z <i>oczu</i> twojego dziadka. (III)
z kim?	z	I.	Lubilem przypominać sobie z <i>kolegami</i> szkolne czasy.* (I)

INNE POŁĄCZENIA

przypominać + przysłówek

→ Przypominać *ciągle / często / zawsze* itp. (I/II)→ Przypominać *bardzo / całkiem / niewiele / trochę*. (III)

→ Zawsze przypominała mi, że np. pochodzę z gorszej rodzinie. (II)

→ Przypominał mi wiele razy, że trzeba coś zrobić. (II)

→ Ktoś przypomina, że trzeba coś zrobić. (II)

→ Coś przypomina, że trzeba coś zrobić.** (II)

przypominać + żeby / aby / by < >

tryb życzący

→ Przypominała mi, żebym coś zrobił. (II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. cofać się myślami / w czasie • ożywiać coś w pamięci • powracać myślą / myślami do czegoś
 • przywodzić coś na pamięć • przywoływać coś z pamięci • wracać pamięcią do czegoś
 • wspominać coś • wywoływać w pamięci dawne wrażenia

II. kierować czująć uwagę na coś • nadmieniać, że • napomynać o czymś • zauważać coś
 • zaznaczać coś / że • zwracać czująć uwagę na coś

III. być podobnym do kogoś / do czegoś • być w czymś stylu / duchu • wykazywać podobieństwo do kogoś / do czegoś

* W znaczeniu I – tylko w połączeniu z zaimkiem *sobie*.

** Przypominać co? / o czym? – w znaczeniu II – składnia alternatywna, np. *przypominać komuś jego status społeczny* (+ A.) albo *przypominać komuś o jego statusie społecznym* (o + L.). Możliwe również połączenia typu: *przypominać co* – komu albo *przypominać, że...* / *przypominać komu – co* / *o czym* albo *przypominać że...*, np. *przypominać dzieciom o śniadaniu* albo *przypominać, że dzieci powinny zjeść śniadanie* itp.

556. PRZYPOMINAĆ SIĘ

NDK

[kto?]

czym? • komu? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym? komu?	–	I. D.	Niech pan przypomina się nam <i>pocztą elektroniczną</i> . (II) Ciągle przypominają <i>mi</i> się historie sprzed lat. (I) Przypominam się <i>panu</i> już drugi raz w tym tygodniu. (II) Po powrocie do kraju przypominal się <i>znajomym</i> . (II)

555
–
557

INNE POŁĄCZENIA

przypominać się + przysłówka

→ Coś przypomina się komuś *często* / *ciągle* / *czasami*.
(I)

czasownik + *przypominać się* komuś

→ Ktoś przypomina się komuś *często* / *sporadycznie*. (II)

→ *Próbować się przypominać* / *przypomnieć* komuś.
(II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. odżywać w pamięci • przychodzić komuś na myśl • uaktualniać się

II. dawać znać o sobie • prosić o coś • sygnalizować coś komuś

557. PRZYPUSZCZAĆ

NDK

[kto?]

co? • do czego? • do kogo? • kogo?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Myśliwi przypuszczali <i>wierzę</i> na odległość strzału. (I)
do czego?	do	G.	Policjanci przypuszczali strajkujących <i>do swych policyjnych samochodów</i> , a potem rozpoczęli atak. (I)
do kogo? kogo?	do –	G. A.	Przypuszczał <i>do siebie</i> przeciwników, by walczyć. (I) Przypuszczali <i>nieprzyjaciela</i> do okopów, byatakować. (I)

INNE POŁĄCZENIA

czasownik + *przypuszczać* + że / iż
przypuszczać + że

→ Można przypuszczać, że / iż... (II)

→ Przypuszczam, że oni wkrótce się pobiorą. (II)

→ Przypuszczać, że np. wkrótce coś się stanie. (II)

→ Przypuszczam, że już wszystko wiesz o tym. (II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. dopuszczać kogoś / coś • pozwalać komuś / czemuś na zbliżenie • pozwalać komuś / czemuś zbliżyć się
II. być jakiegoś zdania • domniemywać, że... / czegoś • domyślać się czegoś • mniemać, że... *rząd.*
coś • myśleć, że... (coś jest możliwe) • odnosić wrażenie, że... • podejrzewać coś • przewidywać coś • przyjmować jakieś założenia • sądzić, że... / z czegoś / po czymś • suponować coś • utrzymywać, że... • uważyć, że... • wnosić z czegoś, że... • wyczuwać coś

558. PRZYRZĄDZAĆ

NDK

[kto?]

co? • czemu? • komu? • na czym? • w czym? • z czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Kucharki przyrządzają <i>specjalne dania</i> dla gości. W soboty i niedziele ojciec przyrządza <i>posiłki</i> . Najpierw przyrządzam <i>farsz</i> , a potem ciasto.
czemu?	–	D.	Często przyrządzam <i>psu</i> gotowane mięso.
komu?	–	D.	Codziennie przyrządzam <i>dziecku</i> śniadania.
na czym?	na	L.	Przyrządzają tutaj znakomite sosy <i>na winie</i> .
w czym?	w	L.	Mięso najszybciej przyrządzamy <i>w szybkowarze</i> .
z czym?	z / ze	I.	Znakomicie przyrządziła kaczkę <i>z grzybami</i> .

INNE POŁĄCZENIA

przyrządać + przysłówek

→ Przyrządać doskonale / świetnie / znakomicie itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

doprawiać coś • gotować coś • przygotowywać coś • przyprawiać coś • sporządzić coś

559. PRZYRZEKAĆ

NDK

[kto?]

co? • komu? • na czym? • przed czym? • przed kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Mój syn ciągle przyrzekał poprawę.
komu?	–	D.	Przyrzekał mi załatwienie tej sprawy na sto procent.
na czym?	na	L.	Przyrzekał mi wierność na całe życie.
przed			Wiele razy przyrzekał matce, że nie będzie pil.
czym?	przed	I.	Przysięgał na kolanach posłuszeństwo rodzicom.
przed kim?	przed	I.	Przyrzekalesz mi miłość przed obrazem Matki Boskiej.

INNE POŁĄCZENIA

przyrzekać + przysłówek

→ Przyrzekać ciegle / często / świecie itp.

przyrzekać + bezokolicznik

→ Przyrzekać napisać / odezwać się / zadzwonić itp.

przyrzekać + że

→ Przyrzekał, że nigdy tego nie zrobi.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

czynić komuś nadzieję • dawać komuś słowo • gwarantować coś • obiecywać komuś coś • przysiągać komuś coś • składać komuś obietnicę • ślubować komuś • zapewniać kogoś o czymś • zaprzysięgać komuś coś • zaręczać (komuś), że... • zobowiązywać się do czegoś

560. PRZYSTAWAĆ*

NDK

[kto? • co?]

**do czego? • do kogo? • gdzie? (na czym?) • na co? • przed czym?
• przed kim? • jak?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
do czego?	do	G.	Wszystkie elementy powinny przystawać <i>do podstawy</i> . (I) Rozwiązania przystają <i>do przyjętych założeń</i> . (III) Wiele osób przystawało <i>do nowych sekt religijnych</i> . (IV) Coraz więcej osób przystaje <i>do partii narodowych</i> . (IV)
do kogo?	do	G.	Kolejni generalowie przystawali <i>do dyktatora</i> . (IV) Nowi szybko przystawali <i>do starszych kolegów</i> . (IV)
gdzie? / na czym?	na	L.	Staruszka przystawała co chwilę <i>na schodach</i> . (V) Furmanki przystawały co chwilę <i>na podmokłej trasie</i> . (V) Auta przystawały często <i>na oblodzonych ulicach</i> . (V) Pociągi osobowe przystają <i>na każdej stacji kolejowej</i> . (V)
na co?	na	A.	Przystawała <i>na każdą propozycję</i> męża. (II) Po dyskusjach przystawali <i>na proponowane zmiany</i> . (II)
przed czym?	przed	I.	Ludzie przystawali <i>przed grobami</i> poległych. (V) Przystawała <i>przed każdą wystawą</i> z biżuterią. (V) Przystawał <i>przed każdą ładną panienką</i> . (V)
przed kim?	przed	I.	

559
–
560

INNE POŁĄCZENIA

przystawać + przysłówek

- Przystawać *dobrze / idealnie / szczerle* itp. (I)
- Przystawać *na coś chętnie / niechętnie / ochoczo* itp. (II)
- Przystawać *ciągle / często / rzadko* itp. (V)
- Przystawać, żeby odpuścić / złapać oddech. (V)
- Coś przystaje *jak garbaty do ściany*. (I) / Coś przystaje *jak pieść do nosa*. (I)

przystawać + żeby / aby / by
przystawać – porównania

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. być mocowanym do czegoś • pasować do czegoś • przyklejać się do czegoś • przylegać do czegoś ściśle • przylepiąć się do czegoś • przywierać do czegoś • trzymać się czegoś
- II. akceptować coś • aprobować coś • godzić się na coś • iść na coś • przyzwalać komuś na coś • wyrażać zgodę na coś • zgadzać się na coś
- III. być dobranym / zgodnym • harmonizować z czymś • korespondować z czymś • odpowiadać czemuś • pasować do czegoś • pozostawać w związku / w zgodzie z czymś

- IV. **potocznie:** brać udział w czymś • dochodzić do czegoś • dołączać się do czegoś • przylącać się do kogoś / do czegoś • przystępować do czegoś • wiązać się z kimś / z czymś • włączać się do czegoś
 V. nie ruszać się • nieruchomieć • przestawać iść • stawać gdzieś • zatrzymywać się w jakimś miejscu

* Por. formy nieosobowe: (nie) *przystoi* / (nie) *przystało* w znaczeniu (nie) *wypada* / (nie) *należy* / (nie) *jest stosowne* / (nie) *jest odpowiednie*, używane głównie w zwrotach, np. *Zachowywał się jak przystoi* / *przystało na dobrze wychowanego mężczyznę*. / *Nie przystoi śmiać się* na cmentarzu itp.

561. PRZYSTOSOWYWAĆ SIĘ

[kto? • co?]

NDK

do czego? • do kogo? • gdzie? (w czym?) • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
do czego?	do	G.	Długo przystosowuję się do nowych warunków życia. Powoli jego oczy przystosowały się do światła. Rośliny przystosowują się do zmian klimatycznych.
do kogo?	do	G.	Ciągle przystosowuje się do nowych współpracowników.
gdzie? / w czym?	w	L.	Przystosowuję się w nowym kraju do wszystkiego.

INNE POŁĄCZENIA

przystosowywać się + przysłówka → Przystosowywać się *szynko* / *trudno* / *wolno* itp.

NIKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- adaptować się • aklimatyzować się • dopasowywać się do czegoś • dostosowywać się do kogoś / do czegoś • dostrajać się do czegoś • naginać się do czegoś • przywykać do kogoś / do czegoś • przyzwyczajać się do kogoś / do czegoś

562. PRZYWIĄZYWAĆ

[kto?]

NDK

co? • czym? • do czego? • kogo?* • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Przywiązywali zawsze psa do drzewa. (I) Wieczorami flisacy przywiązywali swoje łodzie do pali. (I)
czym?	–	I.	Przywiązywał do siebie nawet dzikie zwierzęta. (II) Bombki na choinkę przywiążujemy kolorowymi nićmi. (I)
do czego? kogo?*	do –	G. A.	Przywiązywała do siebie ludzi opowieściami.* (II) Na pastwisku przywiązywali krowy do kotków. (I) Przywiązywał swoich pracowników obietnicami.* (II) Miłymi słowami przewiązywała ludzi do siebie.* (II)

INNE POŁĄCZENIA

przywiązywać + przysłówka

→ Przywiązywać czasami / często / zawsze itp. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. dołączać coś do czegoś • mocować coś • przyczepiać coś do czegoś • przymocowywać coś
• unieruchamiać coś • uwiązywać coś • wiązać coś czymś
- II. rozbudzać coś w kimś (czymś) • uzależniać kogoś uczuciowo • wiązać kogoś emocjonalnie ze sobą
* Rzadko.

563. PRZYWIĄZYWAĆ SIĘ

NDK

[kto?]

czym? • do czego? • do kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Przywiązywali się <i>linami</i> i skakali w morską otchłań. (I)
do czego?	do	G.	Strajkujący przywiązywali się linami <i>do bramy fabryki</i> . (I) Szybko przywiązywałem się <i>do syberyjskiego pejzażu</i> . (II)
do kogo?	do	G.	Dzieci szybko przywiązują się <i>do zwierząt domowych</i> . (II) Bardzo przywiązywałem się <i>do kolegów</i> z pracy. (II) Wszystkie dzieci przywiązywały się łatwo <i>do niej</i> . (II)

INNE POŁĄCZENIA

przywiązywać się + przysłówek

→ Przywiązywać się *bardzo / łatwo / szybko* itp. (II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. przymocowywać siebie do czegoś • wiązać się czymś
II. lubić kogoś / coś • przywykać do kogoś / do czegoś • przyzwyczajać się do czegoś / do kogoś
• uzależniać się emocjonalnie od kogoś • zżywać się z kimś

564. PRZYWOZIĆ

NDK

[kto?]

co? • czym? • do kogo? • dokąd? (do czego?) • gdzie? (na co?) • kogo? • komu?
• na czym? • od kogo? • skąd? (z czego?) • w czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Codziennie przywożą rano świeże pieczywo i mleko. (I) Często przywoził z Polski dobre informacje. (II)
czym?	–	I.	Przywozili amunicję do bazy specjalnymi samochodami. (I)
do kogo?	do	G.	Rodzice przywozili do dziadków wiele prezentów. (I)
dokąd?	do	G.	Codziennie przywożono do sklepu świeże pieczywo. (I)
gdzie? / na co?	na	A.	Rolnicy przywożą o święcie świeże owoce na targ. (I)

kogo?	–	A.	Przywozili <i>dzieci</i> do szkoły gminnym autobusem. (I)
komu?	–	D.	Przywożono <i>nam</i> zawsze rano świeże wędliny. (I)
na czym?	na	L.	On przywozi <i>mi</i> zawsze informacje od rodziny. (II)
od kogo? skąd?	od z / ze	G. G.	Przywożę <i>wam</i> szczerze pożdrowienia od nich. (II)
w czym?	w	L.	W góry przywożono żywność <i>na koniach</i> lub <i>na osłach</i> . (I)
			Zawsze przywozisz <i>od rodziców</i> smutne wieści. (II)
			Najlepsze ryby przywożono <i>z Norwegii</i> . (I)
			Polacy przywożą wiele towarów <i>z Niemiec</i> . (I)
			Przywoziła <i>z zagranicy</i> najświeższe nowinki. (II)
			Przywożono świeże ryby <i>w specjalnych chłodniach</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

przywozić + przysłówek

- Przywozić *ciągle* / *codziennie* / *systematycznie* itp.
(I/II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. dostarczać coś / kogoś jakimś środkiem transportu • dostawiać coś • dowozić kogoś / coś
• importować coś • sprowadzać coś • wieź kogoś / coś

- II. dostarczać komuś wiadomości / informacji itp. • przekazywać komuś (informacje)

565. PRZYZNAWAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • komu? • za co? • jak?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Po długich dyskusjach przyznawał mi <i>słuszność</i> . (I) Banki przyznają <i>pożyczki mieszkaniowe</i> . (II)
komu?	–	D.	Tylko nieliczni przyznawali mu wielki <i>talent</i> . (III) Zawsze przyznawała <i>mi</i> rację. (I)
za co?	za	A.	Miasto przyznaje mieszkania tylko <i>najbiedniejszym</i> . (II) Wszyscy przyznawali <i>jej</i> arystokratyczne maniery. (III) Przyznawano stypendia <i>za szczególne osiągnięcia</i> . (II)

INNE POŁĄCZENIAprzyznawać + przysłówek
przyznawać + że

- Przyznawać *czasami* / *często* / *rzadko* itp. (I–III)
→ Przyznawać, że coś jest dobre / ktoś jest mądry.
(I/III)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. godzić się na coś • potwierdzać coś / że... • przychylać się do czegoś zdania • przyświadczać coś czymś (rzad.) • przytakiwać komuś • uznawać czyjaś rację / argumenty / słusność • zgadzać się z czymś / z kimś
- II. dawać coś komuś • przydzielać coś komuś • sprawiać (że np. ktoś coś otrzymuje) • udzielać czegoś komuś • wydawać coś komuś • zezwalać na coś • zgadzać się na przyznanie / wydanie czegoś komuś
- III. doceniać coś u kogoś • dostrzegać coś u kogoś • uznawać coś w kimś

566. PRZYZNAWAĆ SIĘ

NDK

[kto?]

do czego? • przed czym? • przed kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
do czego?	do	G.	Kolejni oskarżeni przyznawali się do winy. Przyznawali się po kolei do złodziejskich planów.
przed czym?	przed	I.	Miała okropny charakter i przyznawała się do tego. Przyznawali się przed bożkiem do popełnionych win.
przed kim?	przed	I.	On przyznaje się do kradzieży tylko przed ojcem.

INNE POŁĄCZENIA

przyznawać się + przysłówek

→ Przyznawać się otwarcie / szczerze.

przyznawać się + że

→ Wszyscy przyznawali, że boją się swojego szefa.

NIKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

mówić prawdę • mówić szczerze o czymś • odsłaniać coś • potwierdzać coś • ujawniać coś
• wyznawać prawdę • zdradzać się przed kimś • zeznawać coś przed kimś / przed czymś • zwierzać się komuś z czegoś

566

–

568

567. PRZYZWYCZAJĄĆ SIĘ*

NDK

[kto? • co?]

do czego? • do kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
do czego?	do	G.	Powoli przyzwyczajam się do nowego życia. Przyzwyczajał się do picia gorzkich lekarstw. Z trudem przyzwyczajalem się do europejskiej waluty. Przyzwyczajaliśmy się do codziennego mycia zębów. Chłopiec łatwo przyzwyczajał się do nowych kolegów.
do kogo?	do	G.	Bezdomny pies stopniowo przyzwyczajał się do nas.

INNE POŁĄCZENIA

przyzwyczajając się + przysłówek

→ Przyzwyczajać się powoli / stopniowo / systematycznie / szybko / itp.

przyzwyczajać się + bezokolicznik

→ Przyzwyczajać się / przyzwyczaić się coś robić.*

NIKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

nabierać nawyków • nabierać przyzwyczajenia do czegoś • navykać do czegoś • oswajać się z czymś
• przystosowywać się do czegoś • przyucać się do czegoś • przywykać do kogoś / do czegoś
• uzależniać się od kogoś / od czegoś • wciągać się w coś

* Częściej w połączeniu z czasownikiem dokonanym *przyzwyczaić się*.

568. PSUĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czym? • kogo? • komu? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Mój synek psuje szybko każdą nową zabawkę. (I) Ciągle ulewy psują nawierzchnię dróg. (I) Ten człowiek psuje mi dobrą opinię. (I) Widmo bezrobocia psuje wszystkim spokój. (II) Psują go nieszczere komplementy krytyków. (III)
czym?	–	I.	Psujecie wszystko niewłaściwym użytkowaniem. (I) Psują każdą sprawę swoim brakiem zrównoważenia. (II) Dlaczego zawsze psujesz zabawę swoimi minami? (II) Przez całe życie psują ją swoją szczodrością. (III) Psuli swoje dzieci nieuzasadnioną pobraźliwością. (III)
kogo?	–	A.	Bogactwo i władza psuje ludzi. (III)
komu?	–	D.	Psujesz mi humor tymi twoimi opowieściami o śmierci. (II)

INNE POŁĄCZENIA

psuć + przysłówka

→ Psuć ciągle / często / rzadko / systematycznie itp. (I–III)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. marnować coś • niszczyć coś • niweczyć coś • obracać coś wniwecz • unicestwiać coś czymś
 - uszkadzać coś
- II. burzyć coś • mącić gdzieś; *rząd.* w czymś • naruszać coś • pogarszać coś • zaburzać coś
 - zakłócać coś
- III. demoralizować kogoś • deprawować kogoś • przewracać komuś w głowie • rozpieszczać kogoś
 - sprawiać coś (np., że ktoś się staje gorszy) • sprowadzać kogoś na złą drogę

569. PSUĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

bez czego? • gdzie? (w czym?) • kiedy? (pod co? / przed czym?) • komu?
• od czego? • pod wpływem czego? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
bez czego? / gdzie? / w czym?	bez w	G. L.	Wędliny psują się szybko bez konserwantów. (I) Wędliny psują się w ciepłej.* (I) Wszystkie owoce psują się w tej ciepłej spiżarni. (I) Od pewnego czasu psują się stosunki w naszej katedrze. (II)
kiedy?	pod przed	A. I.	Młodzież psuje się w nieodpowiednim towarzystwie. (III) Czy można zgodzić się ze stwierdzeniem, że młodzież ze wsi psuje się w wielkich miastach?* (III)
komu? od czego?	– od	D. G.	Pogoda zwykle psuje się pod wieczór. (II) Pogoda często się psuje przed wieczorem. (II) Zdrowie psuje się wszystkim w złych warunkach. (II) Amortyzatory psują się od wstrząsów na złych drogach. (I)

pod wpływem czego?	pod wpływem	G.
-----------------------------------	----------------	----

Mieso psuje się *pod wpływem wysokiej temperatury*. (I)
Niektórzy ludzie psują się *pod wpływem pieniędzy*. (III)

INNE POŁĄCZENIA

psuć się + przysłówek

→ Psuć się *ciągle / często / stale / szybko* itp. (I-II)

NIKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. butwieć • fermentować • gnić • marnować się • niszczyć się • rozkładać się • stawać się bezużytecznym • ulegać uszkodzeniu • uszkadzać się [tylko w 3. osobie]
- II. pogarszać się • stawać się gorszym • ulegać pogorszeniu • ulegać zaburzeniom / zakłóceniom [tylko w 3. osobie]
- III. demoralizować się • deprawować się • schodzić na złą drogę

* Potocznie.

570. PUBLIKOWAĆ

NDK

[kto?]

co? • gdzie? (na czym? / za czym?) • w czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Publikował swoje utwory tylko w jednym wydawnictwie.
gdzie?	na	L.	Przez całe życie publikował na emigracji.
w czym?	za	I.	Pisarze emigracyjni publikowali swoje dzieła za granicą.
	w	L.	Wiersze publikuję w różnych czasopismach literackich.

INNE POŁĄCZENIA

publikować + przysłówek

→ Publikować *czasami / często / rzadko* itp.

NIKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

drukować coś • ogłaszać coś • rozpowszechniać coś • wydawać coś

571. PUKAĆ

NDK

[kto?]

czym? • do czego? • o co? • w co? • z czego? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Pukał dwoma palcami w rytm muzyki. (I)
			Piętro wyżej ktoś bez przerwy puka młotkiem w ścianę. (I)
do czego?	do	G.	Pukał bez przerwy do drzwi, oczekując na jakiś odgłos. (I)
o co?	o	A.	Pukał o podłogę kijem od mioty. (I)
w co?	w	A.	Pukała w okno sąsiadki i wołała o pomoc. (I)
z czego?	z	G.	Nerwowo pukał w blat stołu, czekając na ważną osobę. (I)
			Chodzili po lesie i pukali z dubeltówk dla zabawy. (II)

INNE POŁĄCZENIA

pukać + przysłówek

→ Pukać *cicho / długo / głośno / mocno / słabo* itp.
(I–II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. bębić czymś • bić czymś w coś • dobijać się do czegoś • kołatać czymś • łomotać czymś
• stukać czymś • uderzać czymś w coś • walić czymś w coś

II. ***potocznie / żartobliwie:*** hałasować • strzelać

572. PUSZCZAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • do kogo? • dokąd? (do czego?) • gdzie? (do czego? / na co? / przed czym? / w czym?) • kogo? • na co? • na czym? • na kogo? • pod wpływem czego? • podczas czego? • przez co? / ktorędy? • skąd? (z czego?) • w czym? • z czego? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Codziennie rano puszczał <i>wszystkie gołębie</i> z klatki. (I) Puszczał jej <i>rękę</i> na chwilę, a po chwili znów ją lapał. (I) Chłopcy uwielbiali puszczać <i>latawce</i> w przestrzeń. (I) Puszczali <i>wodę</i> ze stawu, aby nawodnić pola. (I) Znowu rząd puszcza w obieg <i>miliardy</i> bez pokrycia. (III) Koledzy puszczały <i>falszywe plotki</i> na temat tej pani. (III)
do kogo? dokąd? gdzie?	do do do na przed w	G. G. G. A. I. L.	Za dwa dni puszczają <i>nową linię tramwajową</i> . (IV) Na wiosnę drzewa puszczają <i>małe liście</i> . (VIII) Zobacz, jak wiśnie w cukrzycy puszczają <i>sok</i> . (VIII) Dzisiaj puszczają <i>nowy program językowy</i> w Polonii. (X) Dlaczego pani puszcza <i>takie błędy</i> do druku? (XI) Pielęgniarka puszczała <i>do chorej</i> tylko rodziców. (II) Puszczają nową drogę <i>do naszej dzielnicy</i> . (IV) Kierowca opieszały puszczał pasażerów <i>do autobusu</i> . (II) Kto puszcza dzieci <i>na dwór</i> o tej porze? (I) Puszczał silnik <i>przed domem</i> i czekał, aż się rozgrzeje. (III)
kogo?	–	A.	Psa puszczałam ze smyczy wyłącznie <i>w lesie</i> . (I) Czasami stropy puszczają <i>w starych budynkach</i> . (V) Chłopcy podnosili dziewczyny, a potem puszczały je delikatnie na trawę. (I) Puszczają <i>więźniów</i> na kilkudniowe przepustki. (I) Mama zawsze puszcza <i>mnie</i> na podwórkę. (II) Dlaczego pan zawsze puszcza <i>tych intruzów</i> do mnie? (II)
na co?	na	A.	Wszystko puszcza <i>na bulanki</i> w złym towarzystwie. (IX)
na czym? na kogo?	na na	L. A.	Te delikatne tkaniny puszczają <i>na słońcu</i> . (VII) Wszystko puszcza <i>na dziewczyny</i> lekkich obyczajów. (IX)

pod wpływem czego?	pod wpływem	G.	Tama zaczyna puszczać <i>pod wpływem naporu wody.</i> (V)
podczas czego?	podczas	G.	Plamy puszczają dopiero <i>podczas gotowania</i> bielizny. (VI)
przez co?	przez	A.	Odzież puszcza <i>podczas prania</i> w temperaturze 70°C. (VII)
skąd?	z / ze	G.	Puszczali gości weselnych <i>przez główną bramę.</i> (II)
w czym?	w	L.	Podobno puszczają <i>przez naszą wieś</i> autostradę? (IV)
z czego?	z / ze	G.	Przed świętami puszczają nas wcześniej <i>z wykładów.</i> * (I)
			Już drugi raz puszczają liny <i>w tym mechanizmie.</i> (V)
			Ten sweter zawsze puszcza <i>w wodzie.</i> (VII)
			Od jutra puszczają nowy serial <i>w lokalnej telewizji.</i> (X)
			Puszczają psa <i>ze smyczy</i> i biegł za nim. (I)
			Puszczała z rąk wszystkie cięższe przedmioty. (I)

INNE POŁĄCZENIA

puszczać + przysłówek
czasownik + *puszczać*

→ Coś puszcza *nareszcie / wreszcie* itp. (VI/VII)
→ Coś *chce / Coś nie chce puszczać.** (V/VI)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. dawać komuś / czemuś wolność • darować komuś karę • sprawiać (żeby coś leciało)
 - spuszczać coś • uwalniać kogoś / coś • wypuszczać kogoś / coś • wyrzucać coś w powietrzu
 - zwalniać kogoś / coś
- II. dopuszczać do czegoś • pozwalać komuś wejść / odejść / wydostać się • wypuszczać kogoś
 - zwalniać kogoś z więzienia / aresztu itp.
- III. nastawiać coś • rozpoczynać coś • uruchamiać coś • włacać coś • zapalać coś [tylko w 3. osobie]
- IV. ciągnąć coś • kłaść coś • przeciągać coś • przeprowadzać coś • przerzucać coś • zakładać coś
- V. obrywać się • otwierać się • pękać • przerywać się • topnieć • ustępować pod wpływem czegoś
 - walić się • zrywać się
- VI. schodzić z czegoś • ustępować • wywabiać się • znikać [zwykle o plamach / brudzie itp.; tylko w 3. osobie]
- VII. blaknąć • blednąć • farbować • jaśnieć • odbarwiać się • plowić • rudzieć • tracić kolor [zwykle o tkaninach kolorowych / włosach itp.; tylko w 3. osobie]
- VIII. wydawać coś • wydzielać coś • wypuszczać coś • wytwarzanie coś [tylko w 3. osobie]
- IX. tracić majątek • trwonić coś • wydawać pieniądze
- X. emitować coś • nadawać coś
- XI. opuszczać coś w korekcie • przeoczać coś

* Potocznie.

573. PYTAĆ

NDK

[kto? • co?]

kogo?* • o co? • o kogo? • z czego? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
kogo?*	–	A.	Ciągle pytasz <i>mnie</i> , czy cię kocham. (I) Policjant pytał <i>zatrzymanych</i> , gdzie ukryli obrazy. (I) Z czego pytali <i>cię</i> na egzaminie? (II)

o co?	o	A.	Dlaczego ciągle pytacie <i>o drogę</i> ? (I) Lekarz pytał chorego <i>o choroby</i> przebyte w młodości. (I)
o kogo?	o	A.	Bez przerwy pytał <i>o moją siostrę</i> . (I) Czy wiesz, że pytała <i>o ciebie</i> twoja była żona? (I)
z czego?	z / ze	G.	Komisja maturalna pyta dzisiaj <i>z historii</i> . (II)

INNE POŁĄCZENIA

pytać + przysłówek

→ Pytać *bezustannie / ciągle / często* itp. (I)

pytać – bez dopełnienia

→ Pytać *łagodnie / ostro / sympatycznie*. (II)

pytać + czy

→ Profesor Zielonka pyta jutro po południu. (II)

→ Pytał, czy np. może to zjeść. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. ciągnąć kogoś za język • dopytywać się o kogoś / o coś • dowiadywać się o kogoś / o coś
 • indagować kogoś o kogoś / o coś • molestować kogoś o coś • nagabywać kogoś / o coś
 • wypytywać kogoś o coś • zadawać komuś pytania • zapytywać kogoś / o coś • zasiegać u kogoś języka • wracać się do kogoś z pytaniem
- II. **potocznie:** egzaminować kogoś • odpypytać kogoś • przesłuchiwać kogoś na lekcji • sprawdzać czynieństwo wiadomości

* Pytać kogo? – najczęściej w połączeniu z biernikiem, np. *pytać córkę o coś*; rzadko z dopełnieniem – *pytać córki o coś*.

574. PYTAĆ SIĘ

NDK

[kto?]

gdzie? (na czym? / w czym?) • kogo? • o co? • jak?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
gdzie?	na	L.	Pytałem się <i>na policji</i> , czy mogę złożyć skargę na sąsiada.
kogo?	w	L.	Pytała się <i>w biurze turystycznym</i> o wycieczki do Polski.
o co?	o	A.	Ciągle pytała się <i>swojej mamy</i> o najdrobniejszą rzecz. Dziecko pytało się co chwilę <i>o zdrowie</i> ojca.

INNE POŁĄCZENIA

pytać się + przysłówek

→ Pytać się *ciągle / stale / wciąż* itp.

pytać się + czy

→ Pytać się, czy np. można coś zrobić.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

informować się o coś u kogoś • zapytywać się o coś • zwracać się do kogoś z zapytaniem

575. RADZIĆ

NDK

[kto?]

**co? • gdzie? (na czym? / w czym?) • komu? • nad czym? • nad kim?
 • o czym? • o kim? • w czym? • z czym? • z kim? • jak?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Lekarze radzili mu <i>wyjazd</i> w góry. (I)
gdzie?	na	L.	Dobrze pan sobie radzi <i>na nowym stanowisku</i> .* (III)
	w	L.	Nieźle radzisz sobie <i>w nowej pracy</i> .* (III)
komu?	–	D.	Wszyscy radzili <i>jej</i> zapomnieć o tym chłopcu. (I)
			Rodzice radzili <i>mi</i> wyjazd za granicę. (I)
			Radził <i>wszystkim</i> , a sam wiedział niewiele. (I)
nad czym?	nad	I.	Posłowie od tygodnia radzili <i>nad budżetem</i> państwa. (II)
nad kim?	nad	I.	Dyrekcja liceum ciągle radzi <i>nad uczniami</i> . (II)
o czym?	o	L.	Radzono <i>o nowych projektach</i> ośrodka badawczego. (II)
o kim?	o	L.	Na radzie pedagogicznej radzono <i>o uczniach</i> . (II)
w czym?	w	L.	Musimy sobie jakoś radzić <i>w każdej sytuacji</i> * (III)
z czym?	z / ze	I.	Radziła sobie <i>ze wszystkimi kłopotami</i> w domu.* (III)
z kim?	z / ze	I.	Ta samotna matka radzi sobie wspaniale <i>z dziećmi</i> .* (III)

INNE POŁĄCZENIA

radzić + przysłówek

- Radzić komuś dobrze / zawsze / źle itp. (I)
- Radzić długo / krótko itp. (II)
- Radzić sobie dobrze / nieźle / świetnie itp.* (III)
- Radziłem mu wyjechać stąd. (I)
- Trzeba / należy coś radzić. (IV)
- Radzili mi, żeby, np. tego nie robić. (I)
- Radzono mu, aby / żeby / by zapisał się na studia. (I)
- Radzili, jak coś zrobić. (II)

radzić + komu + bezokolicznik

czasownik + *radzić*

radzić + żeby / aby / by

radzić + żeby / aby / by < > tryb życzący

radzić + jak

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. dawać komuś radę • doradzać komuś • mówić coś komuś • podpowiadać coś komuś
 - proponować coś komuś • przekonywać kogoś o czymś • służyć komuś radą • sugerować coś komuś • udzielać komuś rad • wspierać kogoś radą • zalecać coś komuś
- II. debatować • deliberować • dyskutować • naradzać się • obradować • omawiać coś wspólnie • rozważać coś • spierać się • zastanawiać się wspólnie nad czymś
- III. dawać sobie radę • przewyciążać nieprzyjazne okoliczności • znajdować wyjście z sytuacji
- IV. szukać sposobu / rady

* W znaczeniu III – tylko w połączeniu z wyrazem *sobie*.

576. RADZIĆ SIĘ

NDK

[kto?]

kogo? • w czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
kogo?	–	G.	We wszystkich ważniejszych sprawach radzę się <i>ojca</i> .
w czym?	w	L.	W sprawach rozwodowych trzeba radzić się <i>adwokata</i> . Radzę się <i>w sprawach seksualnych</i> zaufanego lekarza.

<i>radzić się</i> + przysłówek	→ Radzić się często / zawsze / zwykle itp.
<i>radzić się</i> + co	→ Radzić się, co najpierw zrobić.
<i>radzić się</i> + jak	→ Zawsze radzę się kogoś, jak postąpić / jak coś zrobić.
<i>radzić się</i> + jaki / jaka; który / która itd.	→ Radzić się, jaki / który kierunek studiów wybrać. → Radzić się, jaką decyzję podjąć. → Radzić się, który problem najpierw rozstrzygnąć.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

prosić kogoś o radę • zasięgać czyjeś rady / opinii • zwracać się do kogoś o poradę

577. RANIĆ

DK* / NDK

[kto? • co?]

co? • czym? • gdzie? (na czym? / w czym?) • kogo? • komu? • podczas czego? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Ostre kamienie wulkaniczne ranili turystom <i>nogi</i> . (II) Kolce róż lub kaktusa mogą ranić <i>dlonie</i> . (II)
czym?	–	I.	Oszczerstwa ranią <i>uczucia</i> każdego człowieka. (I) Ciągle ją ranił <i>złosliwymi uwagami</i> . (I)
gdzie?	na	L.	Jakiś bandyta ranił przechodnia <i>ostrym nożem</i> . (I) Kilkakrotnie ranili go <i>na polu walki</i> . (I)
w	w	L.	Dwa razy ranili go <i>w bitwie</i> . (I)
kogo?	–	A.	Raniła go swoją obojętnością. (I) Pijany chłopiec ranił <i>turystę scyzorykiem</i> . (I)
komu?	–	D.	Porozrzucane kawałki szkła ranili <i>nam</i> stopy. (II)
podczas czego?	podczas	G.	Dwa razy ranili go <i>podczas walki</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

ranić + przysłówek

→ Ranić *boleśnie / ciężko / delikatnie / mocno / silnie / specjalnie / śmiertelnie* itp. (I/II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. dotykać / dotknąć boleśnie czichać uczuć • kaleczyć / skaleczyć kogoś • przyczyniać się / przyczynić się do czegoś cierpienia • sprawiać / sprawić komuś przykrość • urażać / urazić • zadawać / zadać komuś rany

II. kaleczyć coś • obrażać coś • sprawiać komuś ból • urażać coś czymś • uszkadzać coś [tylko w 3. osobie]

* W znaczeniu I – *ranić* jest czasownikiem dokonanym.

578. RATOWAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • kogo? • od czego? • przed czym? • z czego?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Wszyscy powinni ratować <i>środowisko naturalne</i> . (I) Mediator próbował ratować <i>niebezpieczną sytuację</i> . (II)
kogo?	–	A.	Ratowali <i>ludzi</i> od śmierci w komorach gazowych. (I) Służba medyczna próbowała ratować <i>ofiary pożaru</i> . (I)
od czego?	od	G.	Ktoś ratował <i>chłopca</i> , który tonął w głębokiej wodzie. (I) Ofiarość bogatszych ratuje <i>biednych ludzi</i> . (II) UNESCO ratuje dzieci <i>od śmierci głodowej</i> . (I)
przed czym? z czego?	przed z / ze	I. G.	Miłość do dzieci ratowała ją <i>od całkowitego załamania</i> . (I) Dobre hamulce i dobry kierowca ratują <i>od kraksy</i> . (II) Ludzie ratowali swój dobytek <i>przed powodzią</i> . (I) Musiałem ratować znajomego z częstych opresji. (I)

INNE POŁĄCZENIA

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. chronić kogoś / coś od zguby / nieszczęścia itp. • iść / spieszyć / przybywać komuś na ratunek
 • iść / spieszyć / przybywać na ratunek czemuś / czegoś • nieść komuś pomoc • ocalać kogoś / coś
 II. polepszać czyjeś położenie

579. RATOWAĆ SIĘ

NDK

[kto?]

czym? • kiedy? (w czasie czego?) • od czego? • podczas czego? • przed czym?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Mieszkańcy miasta ratowali się <i>ucieczką</i> do schronów. (I)
kiedy?	w	L.	Polacy ratowali się nawzajem <i>w trudnych chwilach</i> . (I)
od czego?	od	G.	Ludzie ratowali się <i>od głodu</i> różnymi sposobami. (I)
podczas czego?	podczas	G.	Mieszkańcy wioski ratowali się <i>podczas powodzi</i> . (II)
przed czym?	przed	I.	Ratowali się <i>przed atakiem</i> maskami gazowymi. (I)

INNE POŁĄCZENIA

–

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. bronić siebie • chronić siebie
 II. ocalać jeden drugiego • pomagać sobie

580. REAGOWAĆ*

NDK

[kto? • co?]

czym? • na co? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Reagowała <i>krzykiem</i> na najmniejszą uwagę. (I) Reagował <i>jękiem</i> na każde uderzenie. (II)
na co?	na	A.	Reagował <i>na każde wezwanie</i> . (I) Zwierzęta szybko reagują <i>na zapachy</i> . (II) Rośliny reagują <i>na światło słoneczne</i> . (II) Organizm reaguje <i>na zmęczenie i brak snu</i> . (II)

INNE POŁĄCZENIA

reagować + przysłówek

→ Reagować *natychmiast / spontanicznie / szybko / zdecydowanie / żywo* itp. (I/II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. dawać poznać (coś po sobie) • działać w odpowiedzi na jakieś działanie • odpowiadać na coś
 • odwzajemniać się czymś • odzywać się do kogoś • przyjmować kogoś / coś • zachowywać się w określony sposób
- II. odpowiadać na bodźce zewnętrzne

* W znaczeniu mieć zdolność tworzenia związków chemicznych / wchodzenia w reakcje chemiczne – połączenia typu: *Tlen reaguje z żelazem* (z + I).

581. REALIZOWAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Zwykle realizowałem <i>swoje najbliższe marzenia</i> . Zawsze realizował <i>wszystko</i> , co wcześniej zaplanował. Codziennie realizował <i>jeden czek</i> . Banki realizowały <i>swoje cele</i> w szybkim tempie.

INNE POŁĄCZENIA

realizować + przysłówek

→ Realizować *konsekwentnie / stopniowo / szybko* itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- materializować coś • przeprowadzać coś • spełniać coś • urzeczywistniać coś • wcielać coś w życie
 • wprowadzać coś w życie / w czyn • wykonywać coś • wypełniać coś • ziszczać coś

582. REKLAMOWAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • gdzie? (w czym?) • kogo? • skąd? (z czego?) • u kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Od tygodnia reklamują <i>nowy model</i> dżinsów. (I) Supermarkety reklamują <i>nowy gatunek</i> kawy. (I) Wielokrotnie reklamowaliśmy <i>nową lodówkę</i> . (III)
gdzie?	w	L.	Codziennie reklamują <i>w telewizji</i> nowy rodzaj sera. (I) Reklamowano <i>w prasie</i> nowości wydawnicze. (II) Reklamowaliśmy <i>w drukarni</i> brak stron w niektórych egzemplarzach wydrukowanych książek. (III)
kogo?	–	A.	Reklamują <i>tego reżysera</i> jako geniusza teatru. (II) Rodzicie reklamowali <i>syna</i> ze służby wojskowej. (IV)
skąd? / z czego? u kogo?	z / ze u	G. G.	Próbowaliśmy reklamować ojca <i>z aresztu</i> . (IV) Reklamowałem <i>u operatora</i> że działały modem. (III)

INNE POŁĄCZENIA

reklamować + przysłówka

→ Reklamować *agresywnie / głośno / szumnie*. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. doradzać komuś • informować o czymś • nakłaniać do zakupu • namawiać do kupna • polegać coś • promować coś • propagować coś • robić reklamę • zalecać towar do kupna
- II. chwalić kogoś / coś • lansować kogoś / coś • oceniać kogoś / coś • popularyzować coś • zachwalać coś
- III. dopominać się zwrotu czegoś • upominać się o zwrot czegoś • zgłaszać reklamację / zażalenie • żądać zwrotu pieniędzy / bezpłatnej naprawy itp.
- IV. **rzadko:** ocalać kogoś • ratować kogoś • udzielać komuś pomocy • wybawiać kogoś • wyciągać kogoś skądś

583. REPREZENTOWAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • gdzie? (na czym? / za czym?) • kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Ten pan reprezentuje <i>interesy</i> mojej firmy. Ta partia reprezentuje <i>poglądy</i> większości Polaków. Rektor reprezentował <i>naszą uczelnię</i> na kongresie. Kto może reprezentować <i>nasz kraj</i> w Brukseli? Ta zabudowa reprezentuje <i>gotycką architekturę sakralną</i> .
gdzie?	na	L.	Wybitny profesor reprezentował Uniwersytet Jagielloński <i>na międzynarodowej konferencji</i> w Waszyngtonie.
kogo?	za –	I. A.	Reprezentował nas godnie <i>na każdym spotkaniu</i> . On świetnie reprezentował interesy Polski <i>za granicą</i> . Będę reprezentował <i>polskich duchownych</i> za granicą.

INNE POŁĄCZENIA

reprezentować + przysłówka

→ Reprezentować *godnie / świetnie / znakomicie* itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

być reprezentantem / przedstawicielem kogoś / czegoś • działać w czymś zastępstwie / z czyjegoś ramienia • odzwierciedlać a. odzwierciedlać coś • przedstawać coś • uosabiać coś • wyrażać coś • występować w czymś imieniu • zastępować kogoś

584. REZYGNOWAĆ

NDK

[kto?]

dla kogo? • z braku czego? • z czego? • z jakiego powodu?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
dla kogo?	dla	G.	Rezygnuję z dalszej kariery <i>dla dzieci</i> .
z braku czego?	z braku	G.	Rezygnujemy z tej działalności <i>z braku funduszy</i> . Wiele razy rezygnował <i>z proponowanej mu pracy</i> .
z czego?	z	G.	Wszyscy rezygnowali <i>z tego stanowiska</i> po kilku dniach.
z jakiego powodu?	z powodu	G.	Rezygnuję z dalszej kariery <i>z powodu choroby</i> w rodzinie.

INNE POŁĄCZENIA

—

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

dawać za wygraną • odstępować od czegoś • wyrzekać się czegoś • zrzekać się z czegoś

585. RĘCZYĆ

NDK

[kto?]

czym? • za co? • za kogo?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Zawsze ręczył za nią <i>swoim honorem</i> . (I)
za co?	za	A.	Ręczę <i>za uczciwość</i> tej kobiety. (I) Lekarze ręczą <i>za skuteczność</i> tego antybiotyku. (II)
za kogo?	za	A.	Ręczę <i>za pozytywne wyniki</i> tego eksperymentu. (II) Ręczę <i>za niego</i> , bo to uczciwy człowiek. (I)

INNE POŁĄCZENIA

czasownik + ręczyć
ręczyć + że

→ Można / Nie można ręczyć za coś. (II)
→ Ręczyć, że np. ktoś się pojawi. (II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. dawać komuś gwarancję • gwarantować coś • poręczać za kogoś
II. być pewnym czegoś • wierzyć w coś • zapewniać o czymś

586. ROBIĆ

NDK

[kto? • co?]

- co? • czym? • dla kogo? • gdzie? (na czym? / w czym?) • kim? • kogo? • na czym?
- na kim? • na kogo? • przy czym? • u kogo? • za kogo? • z czego? • z czym?
- z kim? • z kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Robi <i>zamieszanie</i> w tej sprawie, zamiast pomóc. (I) Tutaj robią <i>wszelkie zabiegi medyczne</i> . (I) Ten majster robi <i>wspaniałe ramy</i> do obrazów. (II) Codziennie robiła <i>smakowite obiady</i> dla całej rodziny. (II) Dziadek robił <i>zabawki</i> dla swojego wnuczka. (II) Dzieci robili <i>piękne wycinanki</i> z papieru. (II) Ten szewc robi <i>eleganckie buty</i> . (II) Robi pan zawsze <i>awantury</i> , a nie ma pan racji. (III) Uwielbiał robić wszędzie <i>zamieszanie</i> . (III) Całe życie robiła <i>te same głupstwa</i> .* (III)
czym? dla kogo?	– dla	I. G.	Robiła piękne serwetki <i>szydełkiem</i> . (II) Robię to wyłącznie <i>dla moich dzieci</i> . (I)
gdzie?	na w	L. L.	Babcia robiła piękne lalki <i>dla swojej wnuczki</i> . (II) Przez całe życie robił <i>na różnych budowach</i> .* (V) Cały dzień robiła <i>w polu</i> .* (V)
kim?	–	I.	Cała moja rodzina robiła <i>w fabryce</i> .* (V) Wszystkich kolegów robił <i>swoimi pełnomocnikami</i> . (III)
kogo? na czym?	– na	A. L.	Zawsze robią mnie <i>mediatorem</i> w trudnych sprawach. (III) Broda robi z tego chłopca <i>dojrzałego mężczyznę</i> . (III) Całe życie robiła swetry <i>na drutach</i> dla swoich dzieci. (II)
na kim? na kogo?	na na	L. A.	Dzięki urodzie robiła <i>na wszystkich</i> duże wrażenie. (III) Całe życie robił <i>na żonę</i> , bo ona nigdy nie pracowała.* (V)
przy czym? u kogo?	przy u	L. G.	Całymi tygodniami robił <i>przy budowie</i> .* (V) Całe życie ciężko robił <i>u bogatego pana</i> .* (V)
za kogo? z czego?	za z / ze	A. G.	Tę pracę robię <i>za kolege</i> , który jest chory. (II) Robiła słiczne ozdoby z <i>kolorowego papieru</i> . (II) Dlaczego robisz <i>ze wszystkiego</i> problemu? (III)
z czym? z kim? z kogo?	z z z	I. I. G.	Co robić z <i>piętiodziesiątmi</i> zarobionymi ciężką pracą? (IV) Robiła z tym <i>człowiekiem</i> , co chciała. (IV) Posiwałe włosy robią z <i>niej</i> staruszkę. (III)

586

INNE POŁĄCZENIA

robić + przysłówek
robić + komu + przysłówka
czasownik + robić

- Robić dobrze / dużo / mało / szybko / wiele itp. (I)
- Coś komuś robi dobrze / źle. (III)
- Należy tak robić / Nie należy tak robić. (I)
- Mówć coś robić. / Nie mówć czegoś robić. (I)

robić + rzeczownik**

→ *Robić podarunki*** / *Robić zakupy*** / *Robić porządki*** / *Robić komuś wstyd.***
 → *Robić jak koń* / *bury osioł* / *wół.* (V)

robić – porównania

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. czynić jakieś zabiegi / starania • dokonywać czegoś • działać • organizować coś • podejmować jakieś działania • postępować • przedsiębrać coś • przygotowywać coś • urządzać coś • wypełniać jakieś zadania • zajmować się czymś • załatwiać coś
- II. obrabiać coś • produkować coś • przyrządzać coś • sporządać coś • tworzyć coś • wykonywać coś • wyrabiać coś • wytwarzanie
- III. być przyczyną / sprawcą czegoś • czynić coś • powodować coś • sprawiać, że ktoś się staje kimś / czymś / jakimś / jakąś itp. • stwarzać coś • wpływać na coś • wyrządzać coś • wywoływać coś • zachowywać się
- IV. kierować kimś • rozporządzać kimś • rzadzić kimś
- V. **potocznie:** pracować gdzieś • pracować zarobkowo • utrzymywać się z pracy • zarabiać pieniądze na życie

* Potocznie.

** Czasownik *robić* w połączeniu z rzeczownikami nazywa czynność, na którą wskazuje rzeczownik, np. *robić podarunki* → darować / obdarowywać kogoś; *robić zakupy* → kupować; *robić porządki* → porządkować / sprzątać / czyścić / zamiatać; *robić komuś wstyd* → zawszyszdać kogoś. Zob. również inne połączenia wyrazowe powyżej.

587. ROBIĆ SIĘ

NDK

[kto? • Ø*/**]

kim? • komu?* • z czym? • z kim? • z kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
kim?	–	I.	On robi się bardzo <i>opryskliwym człowiekiem</i> . (I)
komu?*	–	D.	Od kilku minut robi <i>mi</i> się coraz słabiej.* (III)
z czym?	z	I.	Kiedy wyjeżdżała, robiło się <i>wszystkim</i> smutno.* (III)
z kim?	z	I.	Co robi się z tym autem, że nie chce zapalić?*** (II)
z kogo?	z	G.	Sam nie wiem, co się od kilku dni robi z nim?*** (II)
			Robi się z twojego syna dojrzały mężczyzna. (I)

INNE POŁĄCZENIA

robić się + przysłówka

→ Robi się cieplej / ładniej / zimno itp.** (II)

robić się + przymiotnik w stopniu wyższym → Coś się robi coraz gorsze / lepsze. (I)

→ Ktoś się robi coraz gorszy / lepszy / słabszy / mądrzejczy / odporniejszy itp. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. przechodzić jakieś etapy • przeobrażać się • stawać się kimś • zmieniać się

II. działać się • następować • obejmować swym działaniem • powstawać

III. zaczynać odczuwać coś

* Konstrukcje bezmianownikowe: *komuś robi się zimno* / *gorąco* / *słabo* / *niedobrze* / *lecko na sercu* / *wesoło* itd.

** Inne konstrukcje bezmianownikowe: 1. *robi się jasno* / *późno* / *okropnie* / *źle*; *robi się za późno* / *za gorąco* / *za zimno* itp., 2. *robi się dzień* / *noc* / *wieczór*, 3. *robi się tlak* / *ścis* / *zamieszanie* itp.

*** Potocznie.

588. RODZIĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • gdzie? (na czym? / w czym?) • kogo? • komu? • w kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Te drzewa rodzą piękne i zdrowe owoce. (II) Miłość rodzi chęć do życia. (III)
gdzie?	na	L.	Nędza rodzi zniechęcenie do wszystkiego. (III) Niewłaściwe odżywianie rodzi różne choroby. (III) Systematyczna i solidna praca rodzi dobrobyt kraju. (III)
kogo?	w	L.	Wszystkich swoje dzieci rodziła na tym samym łóżku. (I)
komu?	–	A.	Wszystkie swoje dzieci rodziła w szpitalu. (I)
w kim?	w / we	D. L.	Ta kobieta co dwa lata rodzi kolejnego syna. (I) Rodziła mu wspaniałe dzieci. (I) Sytuacja polityczna rodzi we mnie strach i zwątpienie. (III)

588

–

589

INNE POŁĄCZENIA

rodzić + przysłówek

→ Rodzić często / systematycznie. (I)

czasownik + *rodzić*

→ Rodzić dobrze / marnie / nędznie / źle itp. (II)

→ Coś zaczyna / przestaje rodzić. (II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. wydawać na świat dziecko / potomstwo [o kobiecie i samicach zwierząt żyworodnych]
- II. obradzać • owocować • plonować • udawać się • wydawać plony / owoce [o roślinach / glebie; tylko w 3. osobie]
- III. dawać czemuś początek • nieść coś ze sobą • pociągać coś za sobą • powodować jakiś skutek
• prowadzić do czegoś • prowokować coś • sprawiać coś • sprowadzać coś • tworzyć coś
• wpędzać kogoś w coś • wywoływać coś [tylko w 3. osobie]

589. RODZIĆ SIĘ*

NDK

[co? • kto?**]

gdzie? (na czym? / w czym?) • między kim? • w kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
gdzie?	na	L.	Dorodne ziemniaki rodzą się na tej piaszczystej glebie. (II)
	w	L.	Rodzi się coraz więcej upośledzonych dzieci w Europie. (I)
między kim?	między	I.	Od dawna rodziła się między nimi wielka miłość. (I)
w kim?	w	L.	Od dawna rodziła się w nim chęć zemsty. (I) W narodzie rodził się coraz większy gniew. (I)

INNE POŁĄCZENIA

rodzić się + przysłówek

→ Rodzić się łatwo / szybko itp. (I)

→ Coś rodzi się dobrze / słabo / źle itp. (II)

NIEKTÓRE WYrazy I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. brać się z czegoś • mieć swój początek / źródło w czymś • pojawiać się • powstawać • zaczynać istnieć • zapoczątkowywać coś • zjawić się [tylko w 3. osobie]
 II. rosnąć • udawać się [tylko w 3. osobie]

* O istotach ludzkich, zwierzętach – w zn. *rozpoczywać życie poza organizmem matki / przychodzić na świat* zwykle w połączeniu z czasownikiem dokonanym *urodzić się*, np. *Syn urodził się wczoraj rano / Urodziłem się w Londynie / na Malcie* (w / na + L.) itp.
 ** W konstrukcjach typu: *Bóg się rodzi...*

590. ROZBIERAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czym?* • do czego? • kogo? • między kogo? • na co? • przed czym?
 • w czym?* • z czego? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Mechanicy rozbierali <i>stare silniki</i> na części. (II) Rozbierali <i>samochody</i> , a potem je składali. (II) Rozbierano <i>stare bloki</i> na osiedlach. (II) Rzeźnicy codziennie rozbierają <i>zwierzęta rzeźne</i> . (II) Na koncert idola ludzie szybko rozbierali <i>wejściówki</i> . (IV)
czym?* do czego?	do	I. G.	Tygodniami rozbierał <i>myślą</i> propozycję ożenku.* (V) Wychowawczyni rozbierała kolejno swoich podopiecznych <i>do badania lekarskiego</i> . (I) W tej grze rozbieraliśmy przegrywających <i>do slipów</i> . (I)
kogo?	–	A.	Po przyściu do domu mama rozbiera <i>swe dzieci</i> . (I) Od jakiegoś momentu rozbiera <i>mnie</i> zimno. (III)
między kogo? na co?	między na	A. A.	Żołnierze rozbierali <i>między siebie</i> zdobytą broń. (IV) Rozbierał konstrukcję <i>na części</i> , a potem ją składał. (II) Kucharz rozbierał ćwiartkę świnia <i>na kawalki</i> . (II)
przed czym?	przed	I.	Pielęgniarki rozbierały ciężko chorych pacjentów <i>przed kolejnymi badaniami</i> . (I)
w czym?*	w	L.	Długo rozbierała <i>w myśli</i> słowa, które usłyszała.* (V)
z czego?	z / ze	G.	Rozbierała swojego małego synka <i>ze skafandra</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

rozbierać + przysłówek

→ Rozbierać często / stale / systematycznie itp. (I-V)

NIEKTÓRE WYrazy I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. rozdziełać kogoś z czegoś (rzad.) • zdejmować z kogoś ubranie lub jego części
 II. burzyć coś • ćwiartować coś • demontaować coś • dzielić coś na części • rozdzielać coś
 • rozkładać coś na części • rozkręcać coś • rozmontowywać coś • rozwalać coś
 III. czuć się źle • męczyć kogoś • obezwładniać kogoś • osłabiać kogoś • przejmować kogoś
 • przenikać gdzieś [tylko w 3. osobie]

IV. **potocznie**: odbierać coś • rozchwytywać coś • rozdzielać coś między siebie • zabierać coś kolejno

V. **przestarzałe**: analizować coś • rozwijać coś

* Rozbierać czym? / w czym? – w znaczeniu V połączenia alternatywne: *rozbierać coś myśla* (+ I.) albo *rozbierać coś w myśli* (w + L.).

591. ROZBIERAĆ SIĘ

NDK

[kto?]

do czego? • gdzie? (na czym? / w czym?) • z czego? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
do czego?	do	G.	Pacjenci rozbierali się <i>do badania klatki piersiowej</i> . W mieszkaniu rozbierał się zawsze <i>do podkoszulka</i> .
gdzie?	na	L.	Chłopcy rozbierali się <i>na ławce</i> i biegli w kierunki rzeki.
z czego?	w	L.	Wszyscy rozbierali się <i>na plaży</i> i kładli się na piasku. Wszyscy zaproszeni goście rozbierali się <i>w szatni</i> .
	z	G.	Długo rozbierała się <i>z zimowego ubrania</i> .

INNE POŁĄCZENIA

rozbierać się + przysłówek

→Rozbierać się *długo / powoli / szybko* itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

obnażać się • zdejmować z siebie ubranie

592. ROZBIJAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czym? • kogo? • o co? • podczas czego? • przy czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Chuligani rozbijali <i>szyny</i> w samochodach. (I) Kolejne wybuchy rozbijaly <i>wszystko</i> . (I) Rozbijala <i>kawałki</i> mięsa na kotlety schabowe. (I) Dzieci często rozbijaly <i>kolana</i> na nierównym chodniku. (II) Rozbijala systematycznie <i>małżeństwa</i> koleżanek. (III) Złośliwe plotki często rozbijają <i>przyjaźń</i> . (III) Policja rozbijała <i>zmasowany tłum</i> na mniejsze grupy. (III) Grupy chuliganów rozbijają <i>sklepy</i> w dzielnicy. (IV) Harcerze rozbijali <i>namioty</i> w malowniczej dolinie. (V)
czym? kogo?	– –	I. A.	Rozbiął orzechy <i>małym kamieniem</i> . (I) Policja rozbijała <i>manifestujących</i> na mniejsze grupy. (III) Zwycięska armia rozbijała <i>kolejnego agresora</i> .* (III) Wojny rozbijają <i>rodziny</i> . (III)

o co?	o	A.	Rozbijała jajka <i>o brzeg talerza</i> . (I) Stale rozbijał głowę <i>o nisko zamontowaną futrynę</i> . (II)
podczas czego?	podczas	G.	Goście rozbijali szklanki <i>podczas wesela</i> na znak zgody. (I)
przy czym?	przy	L.	Najczęściej rozbijała szklanki <i>przy myciu</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

rozbiąć + przysłówek

→ Rozbiąć *ciągle / czasami / stale* itp. (I–V)**NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

- I. burzyć coś • gruchotać coś • lamać coś • niszczyć coś • rozdrabniać coś • rozdzielać coś na części • rozlupywać coś • roztrzaskiwać coś • tłuc coś • ubijać coś • ugniatać coś
 II. kaleczyć coś • kontuzjować coś • ranić coś • uszkadzać coś
 III. dezorganizować coś • dzielić coś • krzyżować czyjeś plany • niszczyć więź między kimś / czymś • rozłączać kogoś / coś • udaremniać coś
 IV. brać coś • grabić coś • kraść coś • okradąć coś • rabować coś • włamywać się gdzieś • wykradać coś z czegoś / skądś
 V. rozkładać coś • rozpinać coś • rozpościerać coś • rozstawać coś • stawiać coś

* Częściej w połączeniu z czasownikiem dokonanym *rozbić*.**593. ROZHODZIĆ SIĘ**

[kto? • co?]

NDK

- bez czego? • gdzie? (do czego? / na czym? / po czym? / w czym?) • komu? • na co?
 • o co? • o czym? • o kim? • o kogo? • skąd? (od czego? / z czego?) • w ciągu czego?
 • w jakim kierunku? • z jakiego powodu? • z kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
bez czego?	bez	G.	Afery rozchodziły się <i>bez większych konsekwencji</i> . (III)
gdzie? / do czego?	do	G.	Wszyscy kibice rozchodziły się powoli <i>do domów</i> . (I)
gdzie? / na czym?	na	L.	Szlaki turystyczne rozchodziły się <i>na wzgórzu</i> . (IV)
gdzie? / po czym?	po	L.	Ciepło rozchodziło się <i>po całym mieszkaniu</i> . (III) Plotki rozchodziły się szybko <i>po naszym zakładzie</i> . (III) Ciemne chmury szybko rozchodziły się <i>po niebie</i> . (III) Echo rozchodziło się <i>po górach i dolinach</i> . (III)
gdzie? / w czym?	w	L.	Po ulewach ściany rozchodziły się <i>w starym baraku</i> . (III)
komu?	–	D.	Główne drogi rozchodziły się <i>w tym miejscu</i> . (IV)
na co?	na	A.	Od lat rozchodziło się o majątek po dziadku.* (VIII)
o co?	o	A.	Najwięcej pieniędzy rozchodzi się <i>na życie i opłaty</i> . (V) Rozchodzi jej się <i>o podwyżkę</i> , której nie otrzymała.* (VIII)
o czym?	o	L.	Od lat rozchodziły się pogłoski <i>o chorobie premiera</i> . (III)
o kim?	o	L.	Rozchodziły się <i>o nim</i> plotki w całym ministerstwie. (III)

o kogo?	o	A.	Rozchodzi się o <i>tę dziewczynę</i> , którą dobrze znasz.* (VIII)
skąd? / od czego?	od	G.	Ciepło rozchodziło się od <i>nagrzanych kaloryferów</i> . (III)
skąd? / z czego?	z / ze	G.	Wspaniałe zapachy rozchodziły się z <i>kuchni</i> . (III)
w ciągu czego?	w ciągu	G.	Cała moja pensja rozchodzi się w ciągu tygodnia. (V)
w jakim kierunku?	w kierunku	L.	Za miastem główna droga rozchodziła się w <i>kierunku południowym</i> oraz <i>zachodnim</i> . (IV)
z jakiego powodu?	z powodu	G.	Wiele małżeństw rozchodzi się z powodu niezgodności charakterów. (II)
z kim?	z / ze	I.	Ona rozchodziła się już dwa razy ze swoim mężem. (II) On rozchodził się ze swoją dziewczyną już wiele razy. (II)

INNE POŁĄCZENIA

rozchodzić się + przysłówek

- Rozchodzić się *niechętnie* / *powoli* / *szybko* itp. (I)
- Rozchodzić się *błyskawicznie*. (II/III,V)
- Coś rozchodzi się *promieniście*. (IV)
- Coś (zwykle obuwie) rozchodzi się *łatwo* / *szybko* itp. (VI); w tym znaczeniu jest to czasownik dokonany
- Komuś rozchodzi się *bardzo* / *strasznie*.* (VIII)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. iść w różne strony • rozpraszać się • rozstawać się • udawać się w różne strony / w różnych kierunkach • oddalać się od siebie [zwykle o grupie osób]
- II. brać rozwód • odchodzić od kogoś • rozstawać się z kimś • rozwodzić się z kimś • rzucać kogoś • zrywać z kimś [o małżeństwie / zakochanych]
- III. krążyć • nikać • rozchylać się • rozlegać się • rozpraszająć się • rozprzestrzeniać się
• rozsuwać się • szerzyć się • znikać [o glosie / dźwięku / świetle / cieple / informacjach itp.]
- IV. rozdzielać się • rozgałęziać się • rozwidlać się [o drogach / szlakach itp.]
- V. być sprzedawanym • być wydawanym • sprzedawać się dobrze [o pieniądzach / oszczędnościach / towarzach itp.]
- VI. **potocznie**: rozdeptywać się • ulegać rozluźnieniu [zwykle o obuwiu]
- VII. ** **potocznie**: nabierać wprawy w chodzeniu po jakieś chorobie • uwalniać się z odrętwienia
- VIII. **potocznie**: dotyczyć kogoś / czegoś • stawać się przyczyną / przedmiotem różnicy zdań

* Częściej w połączeniu z czasownikiem dokonanym *rozejść się*.

** W znaczeniu VII – tylko w połączeniach bez dopełnienia typu: (co + N.) **nogi się rozchodziły** / (któ + N.) **rekonalwalescent musi się rozchodzić**.

594. ROZCZAROWYWAĆ

NDK

[kto? • co?]

czym? • do czego? • do kogo? • kogo?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Rozczarowujesz mnie swoją bezmyślnością.
do czego?	do	G.	Brak rezultatów rozczarowuje mnie do kontynuowania badań.
do kogo? kogo?	do	G.	Rozmowy z nimi raczej mnie rozczarowują do nich.
	–	A.	Zawsze rozczarowywała mnie swoim postępowaniem.

INNE POŁĄCZENIA

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- nie spełniać czichis oczekiwani / nadziei itp. • pozbawiać kogoś złudzeń • rozwiewać czyjeś nadzieję
 • sprawiać komuś zawód • zawodzić czyjeś oczekiwania

595. ROZCZAROWYWAĆ SIĘ

NDK

[kto?]

czym? • do czego? • do kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Od lat rozczarowywał się <i>wynikami</i> wyborów do sejmu.
do czego?	do	G.	Wielokrotnie rozczarowywalem się <i>do życia politycznego</i> .
do kogo?	do	G.	Często rozczarowywalem się <i>do kolegów</i> .

INNE POŁĄCZENIA

rozczarowywać się + przysłówka → Rozczarowywać się *bardzo / często / zwykle* itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- doznawać rozczarowania • doznawać zawodu / uczucia zawodu • tracić złudzenia w stosunku do kogoś • zawodzić się na kimś / na czymś

596. ROZDAWAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • komu?* • między kim? • między kogo?*

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Organizacje charytatywne rozdają <i>żywność i ubrania</i> . W mieście rozdawano różne <i>ulotki i materiały reklamowe</i> .
komu?*	–	D.	Ojciec rozdawał <i>dzieciom</i> prezenty spod choinki.*
między kim?	między	I.	Rozdawali <i>między sobą</i> zaproszenia na konferencje.
między kogo?*	między	A.	Oni co roku rozdawali <i>między dzieci</i> prezenty.*

INNE POŁĄCZENIA

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- dawać coś komuś • kolportować coś • obdzielać kogoś czymś • przekazywać coś komuś • przydzielać coś komuś • rozdzielać coś komuś a. między kogoś (tylko w lm.) • rozprowadzać coś gdzieś / dokądś

* Rozdawać komu? / między kogo? – połączenia alternatywne: *rozdawać coś dzieciom* (+ D.) albo *rozdawać coś między dzieci* (między + A.).

597. ROZGLĄDAĆ SIĘ

NDK

[kto?]

po czym? • po kim? • w czym? • za czym? • za kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
po czym?	po	L.	Lubił rozglądać się <i>po swoim okazałym gabinecie</i> . (I)
po kim?	po	L.	Szedł i rozglądał się <i>po ludziach</i> . (I)
w czym?	w	L.	Urzędnik rozglądał się <i>w aktach</i> podejrzanej firmy.* (II)
za czym?	za	I.	Od roku rozglądam się <i>za lepiej płatną pracą</i> . (I)
za kim?	za	I.	Od pewnego czasu rozglądam się <i>za jakąś dziewczyną</i> . (I)
			Szła i rozglądała się <i>za chłopcami</i> . (I)

597

–

598

INNE POŁĄCZENIA

rozglądać się + przysłówka

→ Rozglądać się *dobrze / ciągle / systematycznie* itp. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. oglądać coś wokoko • patrzeć *a.* patrzyć uważnie na kogoś / na coś • patrzeć *a.* patrzyć w różnych kierunkach • spoglądać dookoła • szukać kogoś / czegoś • upatrywać kogoś / coś
II. badać coś • przeglądać się czemuś • studiować coś uważnie • zapoznawać się z czymś

* Częściej w połączeniu z czasownikiem dokonanym *rozejrzeć się*.

598. ROZGRYWAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • między kim? • o co? • z kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Raz na miesiąc rozgrywamy <i>mecz</i> z tą drużyną. (I) Żołnierze rozgrywali <i>bitwę</i> na poligonie. (I)
między kim?	między	I.	Rozgrywali wszystkie spory <i>między sobą</i> . (II)
o co?	o	A.	Od miesiąca rozgrywali mecze <i>o puchar</i> Europy. (I)
z kim?	z	I.	Rozgrywał partię szachów <i>z kolejnym zawodnikiem</i> . (I) Batalion rozgrywał bitwę <i>z nieprzyjacielem</i> w warunkach zbliżonych do normalnych. (I)

INNE POŁĄCZENIA

rozgrywać + przysłówka

→ Rozgrywać coś *dobrze / znakomicie* itp. (I/II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. grać (cosa) • kończyć grę • przeprowadzać grę • rywalizować z kimś • stawać do konkurencji • walczyć o coś
II. doprowadzać coś do końca • rozsądzać kogoś • rozstrzygać coś

599. ROZJEŻDŻAĆ*

NDK

[kto? • co?]

co? • czym? • kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Maszyny rozjeżdżały <i>nawierzchnię</i> pod nową drogę. (I) Samochody rozjeżdżają często <i>bezdomne koty i psy</i> . (II)
czym?	–	I.	Robotnicy rozjeżdżali <i>ciężkimi maszynami</i> wysypisko. (I) Tiry rozjeżdżają <i>kołami</i> gładkie nawierzchnie ulic. (I) Kierowcy rozjeżdżają <i>samochodami</i> ptaki na jezdni. (II)
kogo?	–	A.	Już po raz trzeci rozjeżdża pan <i>przechodnia</i> na jezdni. (II) Na tym przejściu pociągi rozjeżdżały często <i>ludzi</i> . (II)

599
–
600

INNE POŁĄCZENIA

rozjeżdżać + przysłówek

→ Rozjeżdżać *ciągle / stale / systematycznie* itp. (I/II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. tratować / niszczyć / uszkadzać coś (jeżdżąc) • miażdżyć coś • niszczyć nawierzchnię
II. najechać na kogoś • przejeździć kogoś / po kimś • zabijać kogoś / coś

* Czasownik *rozjeżdżać* i jego odpowiednik dokonany *rozjechać* – w użyciu głównie formy imiesłowu przymiotnikowego biernego: *rozjeżdzany / rozjeżdzony* itp. W znaczeniu I – częściej w połączeniu z czasownikiem dokonanym *rozjechać*.

600. ROZJEŻDŻAĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

gdzie? (na co?) • komu? • po czym? • po kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
gdzie? / na co?	na	A.	Studenci rozjeżdżają się <i>na ferie zimowe</i> . (I) Dlaczego narty rozjeżdżają ci się <i>na boki</i> ? (III)
komu?	–	D.	Dlaczego narty rozjeżdżają <i>mi</i> się na boki? (III)
po czym?	po	L.	Wszyscy znajomi rozjeżdżali się <i>po świecie</i> . (I/II)
po kim?	po	L.	Cała rodzina rozjeżdżała się <i>po znajomych</i> . (I/II)

INNE POŁĄCZENIA

rozjeżdżać się + przysłówek

→ Rozjeżdżać się *późno / wcześnie* itp. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. udawać się w różnych kierunkach
II. **potocznie**: jeździć dużo • lubić podróżować • podróżować • zaczynać gdzieś jeździć często / chętnie
III. rozuwać się na boki / na różne strony • uciekać na boki

601. ROZKAZYWAĆ

NDK

[kto?]

komu? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
komu?	–	D.	Rozkazuję <i>ci</i> zachować tę tajemnicę do końca życia. Zawsze rozkazywał <i>nam</i> wykonywać wszystko i dobrze. Rozkazywał <i>podwładnym</i> od rana do wieczora. Rozkazywał <i>wszystkim</i> , aby zachowali spokój. Lubiła rozkazywać <i>swoim dzieciom</i> .

INNE POŁĄCZENIA

rozkazywać + przysłówek

→ Rozkazywać *ciągle / kategorycznie / zdecydowanie*
itp.

rozkazywać + komu + bezokolicznik

→ *Rozkazywał nam milczeć.*

rozkazywać + komu + żeby / aby / by

→ *Rozkazywał im, żeby coś robili.*

< > tryb życzący

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

kazać komuś coś zrobić • nakazywać coś komuś • polecać coś komuś zrobić • wydawać komuś rozkazy / polecenia • zarządzać coś

601

–

602

602. ROZKWITAĆ

NDK

[kto? • co?]

czym? • gdzie? (na czym? / w czym?) • kiedy? • podczas czego?
• w czasie czego? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Twarz chorej dziewczynki rozkwitała <i>rumieńcem</i> . (III)
gdzie? / na czym?	na	L.	Rozkwitają już pączki <i>na młodej jabłoni</i> . (I) Chabry pięknie rozkwitały <i>na polu</i> . (I) Rumieńce zaczynały rozkwitać <i>na twarzy chorego</i> . (III)
gdzie? / w czym?	w	L.	Róże pięknie rozkwitały <i>w ogrodzie</i> . (I)
kiedy?	na	A.	Drzewa i krzewy rozkwitają <i>na wiosnę</i> . (I)
–	–	I.	Wszystkie kwiaty rozkwitają pięknie <i>wiosną</i> . (I)
podczas czego?	podczas	G.	Ta odmiana jabłoni rozkwita dopiero <i>w maju</i> . (I)
w czasie czego?	w czasie	G.	Nad morzem handel rozkwita <i>podczas wakacji</i> . (II)

INNE POŁĄCZENIA

rozkwitać + przysłówek

→ Rozkwitać *bujnie / kolorowo / pięknie* itp. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. mieć kwiaty • okrywać się kwiatami • pokrywać się kwiatami / kwiecistem • rozkwiecać się (rzad.)
• rozwijać się z pąka / z pączka w kwiat • zakwitnąć [o roślinach; tylko w 3. osobie]
- II. dojrzewać • dorastać • mążnieć • przybierać na znaczeniu / na wadze / na sile • przybierać większe rozmiary • rozrastać się • rozwijać się • stawać się silnym / mocnym
- III. nabierać intensywności • pojawiać się • stawać się widocznym

603. ROZMAWIĄC

NDK

[kto?]

na temat czego?* • na temat kogo? • o czym?* • o kim?** • przez co?**
• z kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
na temat czego?*	na temat	G.	Rozmawialiśmy <i>na temat polityki zagranicznej</i> Polski.
na temat kogo?**	na temat	G.	Nauczyciele rozmawiali <i>na temat maturzystów</i> .
o czym?*	o	L.	Rozmawiamy <i>o roli</i> nauczyciela w procesie nauczania. Rozmawiał <i>o filozofii</i> wyłącznie po niemiecku. Nie tylko AngliCY lubią rozmawiać <i>o pogodzie</i> .
o kim?**	o	L.	Związkowcy rozmawiali <i>o zmianach</i> w kodeksie pracy.
przez co?	przez	A.	Często rozmawialiśmy <i>o naszej nieżyjącej już mamie</i> . Lubię rozmawiać <i>przez telefon</i> .
z kim?	z / ze	I.	Długo rozmawiałem <i>z tym</i> niezwykle <i>interesującym panem</i> . Lubilem rozmawiać <i>z nimi</i> po francusku. Te dwie kobiety długo rozmawiały o czymś <i>ze sobą</i> .

INNE POŁĄCZENIA

rozmawiać + przysłówek

- Rozmawiać *ciekawie / często / długo / głośno / otwarcie / półgosem / poufale / poważnie / przyjaźnie / swobodnie / szczerze / życzliwie / żywo itp.*
- Lubić / uwielbiać rozmawiać.
- Rozmawiać *jak geś z prosięciem* (w zn. rozmawiać, nie rozumiejąc się nauzajem).

NIEKOTRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

debatować • dyskutować • gadać (pot.) • gawędzić (pot.) • gwarzyć (pot.) • konferować • konwersować z kimś • mówić coś • naradzać się • obradować • omawiać coś • porozumiewać się z kimś ustnie • prowadzić konwersację / rozmowy • ucinać sobie pogawędki • wymieniać myśli z kimś

* Rozmawiać na temat czego? / o czym? – połączenia alternatywne: *rozmawiać na temat polityki* (na temat + G.) albo **o polityce** (o + L.).

** Rozmawiać na temat kogo? / o kim? – połączenia alternatywne: *rozmawiać na temat dzieci* (na temat + G.) albo *rozmawiać o dzieciach* (o + L.).

604. ROZMYŚLAĆ

NDK

[kto?]

nad czym? • o czym? • o kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
nad czym?	nad	I.	Badacze rozmышlali <i>nad skutkami</i> wybuchu nuklearnego.
o czym?	o	L.	Ciągle rozmyslała <i>nad przyszłością</i> swoich dzieci.
o kim?	o	L.	Lubię rozmыślać <i>o wakacjach</i> . Często rozmyslałem <i>o moich nieżyjących już kolegach</i> .

INNE POŁĄCZENIA

rozmyślać + przysłówek

→ Rozmyślać ciągle / długo / wnikliwie itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

myśleć o czymś długo / wnikliwie • roztrząsać coś w myślach / myślach • rozważyć coś • zastanawiać się długo nad czymś

605. ROZMYŚLAĆ SIĘ*

NDK

[kto?]

jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
-	-	-	-

INNE POŁĄCZENIA

rozmyślać się + przysłówek

→ Rozmyślać się często / ciągle / szybko itp.

rozmyślać się – bez dopełnienia

→ Chciał zapisać się na studia, ale się rozmyślił.**

→ Rozmyśliłem się, więc nie podejmę tej pracy.**

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

odstępować od jakiegoś zamiaru • rezygnować z czegoś • zmieniać zdanie po namyśle / wcześniej podjętą decyzję

* Częściej w użyciu czasownik dokonany *rozmyślić się*.

** W użyciu tylko czasownik dokonany *rozmyślić się*.

604

–

606

606. ROZNOSIĆ

NDK

[kto?]

co? • gdzie? (po czym?) • kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	-	A.	Listonosz codziennie roznosi listy. (I) Po sytym obiedzie roznoszono pyszne desery. (I) Muchy roznoszą różne zarazki i choroby. (I) Roznosiła po wsi formularze deklaracji podatkowych. (I) Uwielbiała roznosić wszelkie plotki po mieście. (II) Roznosiła po wsi przerzążające wieści. (II) Wybuchy roznosiły całe konstrukcje budynków.* (III)
gdzie? / po czym?	po	L.	Kolporterzy roznoszą po domach ulotki reklamowe. (I/II)
kogo?	-	A.	Waleczny batalion roznosił wroga na szabłach.* (III) Od kilku dni roznoszą radość z powodu zaręczyn. (IV)

INNE POŁĄCZENIA

roznosić + przysłówek

→ Rznośnić coś całkowicie / doszczętnie / zupełnie.

(III)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. dostarczać coś / czegoś • przynosić coś • rozdawać coś • zanosić coś
II. rozwijać że... / coś • rozpowiadać coś • rozpowszechniać coś • szerzyć coś
III. rozbijać coś doszczętnie • rozgraniać kogoś • rozsadzać coś • rozrywać coś
IV. przepelniąć kogoś • rozpierać kogoś [zwykle o uczuciach / energii człowieka; tylko w 3. osobie]

* Częściej w połączeniu z czasownikiem dokonanym *rozniesić*.

607. ROZPACZAĆ

NDK

[kto? • co?]

nad czym? • nad kim? • po czym? • po kim? • za czym?* • za kim?*
• z jakiego powodu? • jak?

606
–
608

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
nad czym?	nad	I.	Rozpaczała nad zmarnowanym życiem swojego syna. Rozpaczał nad każdym chorym ptakiem.
nad kim?	nad	I.	Rozpaczały nad każdym nieszczęśliwym dzieckiem.
po czym?	po	L.	Długo rozpaczala po odejściu narzeczonego.
po kim?	po	L.	Dlaczego rozpaczasz po rzeczach tak mało ważnych?
za czym?*	za	I.	Przez wiele lat rozpaczala po dziecku, które zmarło nagle.
za kim?*	za	I.	Wszyscy w rodzinie rozpaczali za tym wspaniałym psem.*
z jakiego powodu?	z powodu	G.	Caly kraj rozpaczał za zmarłym prezydentem.*
			Calymi dniami rozpaczała z powodu swojej bezsilności.

INNE POŁĄCZENIA

- Rozpaczać bardzo / długo / głośno / straszliwie itp.
- Rozpaczał, że nie mógł czegoś dokonać.
- Ojciec rozpacztał, że córka opuściła dzieci.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- być pogranżonym w rozpacz • biadać nad czymś a. z powodu czegoś • czuć rozpacz z jakiegoś powodu • czuć się źle z jakiegoś powodu • desperować z jakiegoś powodu • lamentować nad kimś / nad czymś • odchodzić od zmysłów • płakać • przeżywać rozpacz • skarżyć się na coś / że...
• zawodzić** • znajdować się w stanie rozpacz • żalić się, że... / na coś

* Rzadko. Uwaga – połączenia z rzeczownikami abstrakcyjnymi uważa się za niewłaściwe.

** W znaczeniu płacząc biadać, rozpaczać tylko w następujących połączeniach: *zawodzić na głos / w głos / w niebogłosy / placzliwie*.

608. ROZPATRYWAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	-	A.	Rada Nadzorcza ponownie rozpatrywała <i>wszystkie wnioski</i> . Rozpatrywaliśmy <i>tę sprawę</i> już wielokrotnie. Rozpatrywali <i>wszelkie możliwości</i> zakończenia sporu.

INNE POŁĄCZENIA

rozpatrywać + przysłówek

→ Rozpatrywać ponownie / wielokrotnie / wnikliwie.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

analizować coś • badać coś • brać coś pod uwagę / rozwagę • omawiać coś • roztrząsać jakąś sprawę • rozwijać coś • zajmować się czymś wnikliwie • zaznajamiać się z czymś

609. ROZPINAC

NDK

[kto? • co?]

co? • komu? • na czym? • jak?

608

-

610

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	-	A.	Ciągle rozpinała <i>bluzkę</i> pod szyją, bo było gorąco. (I) Mama rozpinała <i>pościel</i> na sznurkach w ogrodzie. (II)
komu?	-	D.	Ptaki rozpinały <i>swoje skrzydła</i> i wzbiły się ku niebu. (II)
na czym?	na	L.	Rozpinamy <i>żagle</i> i wyruszamy w rejs. (II) Wychowawczyni rozpinała <i>dzieciom</i> koszulki. (I) Rozpinała <i>nam</i> płotną na ramach przed zajęciami. (II) Rybacy rozpinali sieci <i>na burtach statków</i> . (II) Rozpinali swe płotny <i>na sztagach</i> i malowali. (II)

INNE POŁĄCZENIA

rozpiąć + przysłówek

→ Rozpiąć ciągle / często / zwykle itp. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. odpinać coś zapiętego • otwierać coś z zapięcia • rozłączać coś

II. rozciągać coś • rozpościerać coś • rozwieszać coś • wieszać coś rozpostartego

610. ROZPOCZYNAC

NDK

[kto?]

co? • czym?* • od czego?* • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	-	A.	Dzisiaj rozpoczynamy <i>nowy rok akademicki</i> . Zawsze rozpoczynamy <i>każdę lekcję</i> od dyktanda. Codziennie rozpoczynam <i>pracę</i> bardzo wcześnie. Już trzeci raz rozpoczynam <i>pisanie</i> tego listu.

czym?*	–	I.	Swe koncerty rozpoczynali <i>dziarskim kujawiakiem</i> .* Wymarsz na poligon rozpoczynamy <i>śpiewem</i> .* Spotkania z nami rozpoczynają <i>analizą</i> wydatków.* Rozpoczynam karierę zawodową <i>pierwszym samodzielnym lotem</i> na liniach krajowych.* Ona rozpoczyna każde spotkanie <i>od śpiewu</i> .* Każdy dzień rozpoczynam <i>od modlitwy</i> .* Rozpoczynam posiedzenia <i>od analizy</i> stanu finansów.* Rozpoczynamy budowę <i>od postawienia</i> fundamentów. Zawsze rozpoczynam dzień <i>od lektury</i> codziennej prasy.*
od czego?*	od	G.	

INNE POŁĄCZENIA

rozpoczyñać + przysłówek

- Rozpoczyñać coś *ciągle / codziennie / późno / systematycznie / wcześniej / zawsze* itp.

rozpoczyñać + bezokolicznik

- Rozpoczyñać pisać nową książkę.**

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- brać się do czegoś • dawać czemuś początek • inauguować coś • inicjować coś • podejmować coś
 • przystępować do czegoś • robić coś od początku • wszczynać coś • zabierać się do czegoś
 • zaczynać robić coś • zapoczątkowywać coś • zasiadać do czegoś

* Zaczynać czym? / od czego? – połączenia alternatywne: zaczynać przedstawienie *kujawiakiem* (+ I.) albo *od kujawiaka* (od + G.).

** Połączenia alternatywne: rozpoczyñać pisać nową książkę (bezokolicznik) albo rozpoczyñać pisanie nowej książki (rzeczownik odczasownikowy + G.).

611. ROZPOCZYNAĆ SIĘ

NDK

[co?]

czym?* • gdzie? (za czym?) • kiedy? (o której?) • od czego?* • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?*	–	I.	Wszystkie bale u niej rozpoczynały się <i>mazurem</i> .*
gdzie?	za	I.	Góry rozpoczynają się tuż <i>za miastem</i> .
kiedy?	o	L.	Zebrania rozpoczynają się zawsze <i>o siedemnastej</i> .
	za	A.	Ferie rozpoczynają się <i>za tydzień</i> .
	–	G.	Wiosna rozpoczyna się <i>dwudziestego pierwszego marca</i> .
od czego?*	od	G.	Każda zabawa na wsi rozpoczynała się <i>od oberka</i> .*

INNE POŁĄCZENIA

rozpoczyñać się + przysłówek

- Coś rozpoczyna się *wcześniej / późno / normalnie* itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- brać początek • budzić się • mieć początek • nastawać • pojawiać się • wszczynać coś • występować • zaczynać się • zawiązywać się [tylko w 3. osobie]

* Rozpoczyñać się czym? / od czego? – połączenia alternatywne: coś rozpoczyna się *mazurem* (+ I.) albo rozpoczyna się *od mazura* (od + G.).

612. ROZPROWADZAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czym? • dokąd? (na co?) • gdzie? (do czego?) • kogo? • po czym? • po kim?
• przez co? • wśród kogo? • jak?

612

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Rozprowadzali <i>lekarki</i> po okolicznych aptekach. (I) Rury rozprowadzają <i>wodę</i> na pola uprawne. (I) Elektrownie rozprowadzają <i>energię elektryczną</i> . (I) Z olbrzymią precyją rozprowadzał <i>polewę</i> po cieście. (II)
czym?	–	I.	Rozprowadzał <i>barwniki</i> specjalnym płynem. (III) Hurtownie rozprowadzają <i>książki</i> po księgarniach. (IV) Przedsiębiorstwo rozprowadza <i>gaz rurami</i> . (I) Delikatnie rozprowadziła <i>dłonią</i> krem po twarzy. (II) Rozprowadzamy tę farbę wyłącznie <i>rozcieńczalnikiem</i> . (III)
dokąd? / na co? gdzie? / do czego?	na do	A. G.	Dokumenty rozprowadzamy <i>drogą dyplomatyczną</i> . (IV)
kogo?	–	A.	Systemy irygacyjne rozprowadzają wodę <i>na pola</i> . (I)
po czym?	po	L.	Rozprowadziła dzieci <i>do domów</i> . (I) Informacje o remoncie rozprowadzamy <i>do mieszkań</i> . (IV)
po kim? przez co? wśród kogo?	po przez wśród	L. A. G.	Od rana rozprowadził gości <i>po pokojach hotelowych</i> . (I) Opiekunki rozprowadziły dzieci <i>z placu zabaw do klas</i> . (I) Rozprowadził wycieczkę <i>po różnych piętrach hotelu</i> . (I) Kucharz rozprowadził polewę musztardową <i>po mięsie</i> . (II) Dostawcy rozprowadzają towary <i>po sklepach</i> . (IV) Rozprowadziła ulotki <i>po mieszkańcach osiedla</i> . (IV) Firma rozprowadziła informacje <i>przez Internet</i> . (IV)
Dyrekcja rozprowadziła <i>wśród pracowników</i> nieprawdziwe informacje o stanie finansowym firmy. (IV)			

INNE POŁĄCZENIA

rozprowadzić + przysłówka

- Rozprowadzić *delikatnie / precyzyjnie*. (II)
- Rozprowadzić *stale / systematycznie / zawsze* itp. (IV)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. dostawać kogoś / coś do różnych miejsc • kierować kogoś / coś do różnych miejsc • przesyłać coś • wysyłać kogoś / coś
- II. nakładać coś • rozmażywać coś • rozsmarowywać coś • smarować coś
- III. rozcieńczać coś • rozrzedzać coś • rozwadniać coś
- IV. dostarczać coś • dostawać coś • dzielić coś • rozdawać coś • rozdzielać coś • rozpowszechniać coś • rozsyłać coś • wydawać coś

613. ROZSTAWAĆ SIĘ*

NDK

[kto?]

do kiedy? • gdzie? (na czym?) • z czym? • z kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
do kiedy? gdzie? / na czym? z czym?	do na z / ze	G. L. I.	Nie bądź smutna, rozstajemy się tylko <i>do jutra</i> . Codziennie rozstajemy się <i>na tym skryżowaniu</i> . Ciągle muszę się rozstawać z moimi marzeniami. Wielokrotnie rozstawał się z <i>rodzinnym miastem</i> . Rozstawał się z <i>alkoholem</i> tylko podczas choroby. Czy często rozstajesz się z twoim ulubionym <i>kapeluszem</i> ? Od jutra rozstaję się ze wszystkimi kolegami. Już po raz drugi ona rozstaje się z mężem. Na dworcu długo rozstawała się ze swoim ukochanym.
z kim?	z / ze	I.	

INNE POŁĄCZENIA

rozstawać się + przysłówka
rozstawać się – bez dopełnienia

- Rozstawać się *ciągle* / *często* / *kilkakrotnie* itp.
- *Rozstawać się* / *Rozstać się*** (w zn. żegnać się)

NIKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

brać rozwód z kimś • izolować się • odchodzić do kogoś • oddalać się od czegoś • oddzielać się • odrywać się • odseparowywać się od kogoś • opuszczać kogoś • porzucać kogoś / coś • pozbywać się kogoś / czegoś • przestawać się spotykać z kimś • rezygnować z czegoś • rozchodzić się z kimś • rozdzielać się • rozłączać się z kimś • rozwodzić się z kimś • zrywać małżeństwo • zrywać z kimś • zrywać kontakt • żegnać się z kimś / z czymś

* W znaczeniu *tracić coś / pozbywać się czegoś* zwykle w połączeniu z przeceniem *nie*, np. *On nigdy nie rozstawał się ze swoim ukochanym psem*. / *Nigdy nie rozstaje się z myślą o wygranej w Totolotka*. / *Nigdy nie rozstawał się z Biblią* itp.

** Częściej w połączeniu z czasownikiem dokonanym *rozstać się*.

614. ROZSYŁAĆ

NDK

[kto?]

co? • do czego? • do kogo?* • gdzie? (po czym?) • kogo? • komu?* • po kim?*
• za kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Codziennie rozsyłamy <i>buletyny informacyjne</i> .
do czego?	do	G.	Rozsyłano policjantów <i>do kierowania ruchem</i> .
do kogo?*	do	G.	Rozsyłano <i>buletyny do wszystkich zainteresowanych</i> .
gdzie? / po czym?	po	L.	Rozsyłano kolejne grupy zwiadowców <i>po okolicy</i> . Rozsyłano szpiegów <i>po różnych krajach</i> .
kogo?	–	A.	Rozsyłano <i>posłańców do wszystkich zainteresowanych</i> . Codziennie rano rozsyłał <i>kurierów do ambasad</i> .
komu?*	–	D.	Teraz rozsyłam zaproszenia <i>wszystkim znajomym</i> .
po kim?*	po	L.	Od dwóch dni rozsyłam zaproszenia <i>po znajomych</i> .
za kim?	za	I.	Rozsyłyano listy gończe <i>za mordercą</i> .

INNE POŁĄCZENIA

rozyłać + przysłówek
rozyłać + żeby / aby / by
<> tryb życzący

→ Rozsyłać codziennie / stale / systematycznie itp.
→ Rozsyłać kogoś, żeby coś zróbił / zrobili.
→ Rozsyłać coś, żeby...

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

posyłać wiele rzeczy / osób w różnych kierunkach • wysyłać w różne strony wiele rzeczy / wiele osób

* Rozsyłać do kogo? / komu? / po kim? – połączenia alternatywne: *rozyłać coś do znajomych* (do + G.) albo *rozyłać coś z znajomym* (+ D.) albo *rozyłać coś po znajomych* (po + L.).

615. ROZSZERZAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czym? • gdzie? (w czym?) • o co?

614

–

616

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Ciągle rozszerzam <i>wstęp</i> do mojej pracy doktorskiej. (I) Co roku rozszerzamy <i>zakres</i> działalności kulturalnej. (I) Teatr Wielki co roku rozszerzał <i>swój repertuar</i> . (I) Ta ustanowiona rozszerza <i>zakres</i> obowiązków nauczycieli. (I)
czym?	–	I.	Rozszerzali <i>wejście</i> do groty. (II) Rozszerzają wszystkie otwory <i>specjalnymi maszynami</i> . (I) Rozszerzał szparę <i>metalowym łomem</i> . (II)
gdzie? / w czym?	w	L.	Tę spódnicę rozszerzałam już kilka razy <i>w biadrach</i> . (I) Teraz rozszerzam szczeleinę <i>w tym urządzeniu</i> . (I)
o co?	o	A.	Rozszerzamy willę <i>o dodatkową część gospodarczą</i> . (I) Te krople rozszerzają żrenice <i>o kilka milimetrów</i> . (I) Wielokrotnie rozszerzaliśmy projekty <i>o kolejne aneksy</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

–

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. czynić coś szerszym / większym • dodać coś do czegoś • dopisywać coś • poszerzać coś
• powiększać coś • rozbudowywać coś • rozpowszechniać coś • upowszechniać coś • uzupełniać
cosa • włączać coś • wstawiać coś • zwiększać coś
- II. powiększać szerokość • rozstawać coś • rozsuwać coś

616. ROZUMIEĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Czy ty rozumiesz <i>sens</i> życia? (I) Z tej wypowiedzi rozumiem tylko <i>niektóre słowa</i> . (I) Zawsze rozumiałem <i>wszystkie wykłady</i> tego profesora. (I) Ona często rozumie opacznie <i>moje propozycje</i> . (II) Rozumiem <i>to</i> doskonale, proszę pana. (II) Ojciec zawsze rozumiał <i>moje postępowanie</i> . (III) Troszane zwierzęta rozumują <i>gesty</i> człowieka. (III) Najlepiej rozumie <i>mnie</i> mama i nikt poza nią. (III) Ten pedagog naprawdę rozumiał <i>młodych ludzi</i> . (III) Pies znakomicie rozumiał <i>swoją właścicielkę</i> . (III)
kogo?	–	A.	

INNE POŁĄCZENIA

rozumieć + przysłówek

- Rozumieć coś dobrze / dokładnie / doskonale / ledwo / lepiej / niewiele / trochę / więcej itp. (I)
- Rozumieć coś dobrze / opacznie / właściwie / źle. (II)
- Rozumieć kogoś ciągle / mało / zawsze itp. (III)
- Rozumieć dobrze / nieźle / słabo / znakomicie itp. (IV)
- Rozumiał, co do niego mówią. (I)
- Nie rozumiał, jak to się mogło stać. (I)
- Rozumiał, że np. nie może tego zrobić. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. być świadomym czegoś • chwytać coś • kojarzyć coś z czymś • kontaktować • obejmować coś rozumem • ogarniać coś • pojmować coś rozumem • uświadamiać sobie, że... / coś • wiedzieć, że... / coś • zdawać sobie sprawę z czegoś
- II. interpretować coś • wyciągać z czegoś wnioski
- III. czuć coś • mieć znajomość czegoś • orientować się w czymś a. co do czegoś • przeżywać coś • wczuwać się w coś • wykazywać zrozumienie dla kogoś • znać się na czymś; rzad. na kimś
- IV. **potocznie:** znać jakiś język

617. ROZUMIEĆ SIĘ

NDK

[kto?]

bez czego? • na czym? • na kim? • z kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
bez czego?	bez	G.	Ci dwaj chłopcy rozumieją się <i>bez słów</i> . (I)
na czym?	na	L.	Znakomicie rozumiał się <i>na notowaniach giełdowych</i> . (III)
na kim?	na	L.	On świetnie rozumiał się <i>na kobietach</i> . (III)
z kim?	z / ze	I.	On zawsze rozumiał się <i>na ludziach</i> . (III) Rozumiem się <i>z ojcem</i> znakomicie. (I)

INNE POŁĄCZENIA

rozumieć się + przysłówek

- Rozumieć się doskonale / świetnie / znakomicie itp. (I)
- Coś się dobrze / łatwo rozumie.* (II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. rozumieć jeden drugiego • uświadamiać sobie coś wzajemnie • wczuwać się nawzajem w swoją sytuację
II. być rozumianym / uświadamianym [tylko w 3. osobie]
III. **potocznie**: mieć o czymś pojęcie • orientować się w czymś • wiedzieć coś • znać się na czymś
* Potocznie.

618. ROZWIĄZYWAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • kogo? • komu? • z czego? • z kim? • jak?

617

–
619

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Dlaczego rozwiązujeś <i>krawat</i> ? (I) Rozwiązywano <i>umowy</i> z pracownikami. (III) Rozwiązywano <i>kolejne oddziały szpitala</i> . (IV) Uwielbiała rozwiązywać <i>krzyżówki</i> . (V) Ten zespół architektów dobrze rozwiązuje <i>ciągi komunikacyjne</i> nowych osiedli mieszkaniowych. (VI)
kogo?	–	A.	Rozwiązywali <i>ofiary</i> skrępowane sznurami. (II)
komu?	–	D.	Rozwiążuję kokardę <i>mojej córeczce</i> . (I)
z czego?	z	G.	Rozwiązywałem zadania z fizyki <i>mojemu bratu</i> . (V) Indianie rozwiązywali białych osadników z <i>wieżów</i> . (II)
z kim?	z / ze	I.	Rozwiążają <i>ze wszystkimi</i> umowy o pracę. (III)

INNE POŁĄCZENIA

rozwiązywać + przysłówek
rozwiązywać + przysłówek

→ Rozwiązywać często / stale / szybko itp. (I–V)
→ Coś jest dobrze / właściwie / źle (rozwiążane).* (VI)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. rozplatać coś • rozsypływać coś • usuwać węzel / supel
II. uwalniać kogoś z więzów
III. unieważniać coś
IV. likwidować coś • zamkać coś • zaprzestawać czegoś a. zaprzestawać + bezokol.
V. odczyfrowywać coś • odczytywać coś • odgadywać coś • radzić sobie z czymś • rozstrzygać coś
• rozwikływać coś (rzad.) • wyjaśniać coś • zgadywać coś
VI. projektować coś • realizować coś • wykonywać coś

* W znaczeniu VI – częściej w połączeniu z formami imiesłowu biernego czasownika dokonanego *rozwiązać*, np. dobrze *rozwiązany ciąg komunikacyjny* / nowatorsko *rozwiązane centrum handlowe / funkcjonalnie rozwiązane wnętrze budynku* itp.

619. ROZWIJAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • do czego? • kogo? • przed kim? • u kogo? • w co? • w kim? • z czego? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Nasz kraj rozwija <i>turystykę i usługi</i> . (I) Musimy rozwijać <i>tolerancję w społeczeństwie</i> . (II) Lektura rozwija <i>osobowość człowieka</i> . (II) Rozwijali <i>żagle i wypływały na pełne morze</i> . (III) Ptaki rozwijają <i>skrzydła i odlatywają na południe</i> . (III) Rozwiązał <i>dużą paczkę i zastanawiał się, co jest w niej</i> . (III) Dowódcy rozwijali <i>kolejne kolumny do ataku</i> . (IV) Tulipany rozwijają <i>zielone pąki kwiatowe</i> . (V) Rozwiązał <i>kolejną myśl w gronie studentów</i> . (VI)
do czego? kogo?	do –	G. A.	Dowódca rozwijał wojsko <i>do ataku</i> . (IV) Podróże rozwijają <i>ludzi</i> . (II) Codziennie kilkakrotnie rozwijała <i>niemowlę z pieluch</i> . (III)
przed kim? u kogo?	przed u	I. G.	Rozwijali <i>przed promotorem tezy swych prac</i> . (VI) Profesor rozwijał <i>u studentów ciekawość badawczą</i> . (II) Szkoła rozwija poczucie obowiązku <i>u młodzieży</i> . (II) Ćwiczenia rozwijają <i>u człowieka tężynę fizyczną</i> . (II) Rozwijali pluton <i>w linię bojową</i> . (IV) Dowódcy rozwijali swoje oddziały <i>w tyralierę</i> . (IV) Trzeba rozwijać <i>w młodzieży poczucie patriotyzmu</i> . (II) Rodzice rozwijali <i>w dzieciach zamiłowanie do muzyki</i> . (II)
w co?	w	A.	Rozwiązała materiał <i>z beli</i> , a potem kroiła go na metry. (III)
w kim?	w	L.	Rozwiązała cukierki <i>z kolorowych papierków</i> . (III)
z czego?	z	G.	

INNE POŁĄCZENIA

rozwijać + przysłówek

- Rozwijać kogoś *duchowo / fizycznie / intelektualnie*.
(II)
- Rozwijać coś *bardziej / szerzej / więcej* itp. (VI)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. doprowadzać do wyższego poziomu • intensyfikować coś • pomnażać coś • rozbudowywać coś
 - rozszerzać coś • szerzyć coś • uintensywniać coś • wpływać na coś • wzmacniać coś
 - wzmagać jakieś działanie • zwiększać coś
- II. formować coś • kształcić coś • kształtować coś • oddziaływać czymś na kogoś • pielegnować coś • podsycać coś • pomnażać coś • wyrabiać coś
- III. odpakowywać coś • odwijać coś • otwierać coś • rozkładać coś • rozkrętać coś • rozpinać coś
 - rozpościerać coś • rozprzestawiać coś • rozrywać coś • zdejmować osłonę z czegoś
- IV. **wojskowy:** rozstawać w szyku • ustawać w pewnym szyku
- V. otwierać pączki • powodować rozkwit / wzrost • rozcylać coś • rozkwitać • wykształcać coś
 - wypuszczać pędy • wzrastać [zwykle o roślinach; tylko w 3. osobie]
- VI. omawiać szerzej • przedstawiać coś • uzupełniać coś czymś • wykładać coś szczegółowo / obszernie itp.

620. ROZWIJAĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

gdzie? (na czym? / w czym?) • jako kto? • pod wpływem czego? • u kogo?
• w co? • według czego? • z czego? • jak?

620

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
gdzie? / na czym?	na	L.	Soczyste pąki rozwijają się <i>na drzewach</i> . (III) Tego rodzaju choroby rozwijają się szybko <i>na wsiach</i> . (V)
gdzie? / w czym?	w	L.	Plód się rozwija <i>w naturalnym środowisku</i> . (IV) Zarodki rozwijają się znakomicie <i>w probówkach</i> . (IV) Przemysł rozwija się szybko <i>w tym regionie kraju</i> . (V) Coraz lepiej rozwija się produkcja <i>w naszej firmie</i> . (V) Niektóre rośliny szybciej rozwijają się <i>w tym klimacie</i> . (VI)
jako kto?	jako	N.	Za granicą szybciej rozwijał się <i>jako artysta</i> . (IV)
pod wpływem czego?	pod wpływem	G.	Grzyb rozwija się <i>pod wpływem wilgoci</i> . (I)
u kogo?	u	G.	Nowe choroby rozwijają się szybko <i>u chorego</i> . (IV)
w co?	w	A.	Grupa żołnierzy rozwijała się <i>w tyralierę</i> . (II) Kolejne grupy żołnierzy rozwijają się <i>w linie bojowe</i> . (II)
widług czego?	widług	G.	Małe ziarenka rozwijają się <i>w dorodne rośliny</i> . (IV)
z czego?	z / ze	G.	Rozmowy z opozycją rozwijają się <i>widług ustaleń</i> . (IV) Powoli rozwija się <i>z tego małego pączka</i> piękny kwiat. (III) Motyle rozwijają się <i>z poczwarki</i> . (IV)

INNE POŁĄCZENIA

rozwijać się + przysłówek

→ Coś rozwija się *bardzo / gorzej / gwałtownie / łatwo / lepiej / nagle / normalnie / szybko* itp. (I–VI)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. być rozwijanym / rozkładanym • odwijać się • rozkladać się • rozkręcać się • rozpościć się • rozprzestowysywać się
- II. ustawać się w określonym sztyku • zajmować pozycję [o grupie ludzi]
- III. kształtać się • kwitnąć • okrywać się kwiatami • otwierać się • rósć a. rosnąć • rozchylać się • wypuszczać liście / kwiaty itp. • wzrastać [o roślinach / częściach roślin]
- IV. przebiegać w czasie • przechodzić kolejne stadia ewolucji • toczyć się
- V. mieć jakiś przebieg • nabierać rozmachu • osiągać wyższy poziom • przybierać na sile • wzmagać się • wzrastać
- VI. dojrzewać • osiągać pewien poziom fizyczny / psychiczny • rósć a. rosnąć

621. ROZWODZIĆ SIĘ

NDK

[kto?]

- gdzie? (na czym? / w czym?) • na temat czego? / na jaki temat? • nad czym?*
 • nad kim? • o czym?* • o kim? • z kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
gdzie? / na czym?	na	L.	Rozwodzili się <i>na zebraniu</i> o posunięciach dyrektora. (II)
gdzie? / w czym?	w	L.	Od tygodnia rozwodzą się <i>w prasie</i> nad zmianą rządu. (II)
na temat czego?	na temat	G.	Lubił rozwodzić się <i>na temat niewierności</i> kobiet. (II)
nad czym?*	nad	I.	Rozwodził się wiecznie <i>nad swoim marnym losem</i> . (II) Dyskutanci rozwodzili się <i>nad polityką</i> lewicy. (III)
nad kim?	nad	I.	Od lat rozwodziła się <i>nad swoim nieudanym synem</i> . (II)
o czym?*	o	L.	Zebrani rozwodzili się <i>o polityce</i> rządu. (II) Rozwodzili się <i>o wczaniejszych wyborach</i> we Francji. (II)
o kim?	o	L.	Uwielbiał rozwodzić się <i>o swoich uzdolnionych synach</i> . (II)
z kim?	z / ze	I.	Rozwodziła się <i>ze swoim mężem</i> już od dwóch lat. (I)

INNE POŁĄCZENIA

- rozwodzić się + przysłówka
rozwodzić się – bez dopełnienia

- Rozwodzić się często / natychmiast. (I)
- Rozwodzić się długo / obszernie / szeroko itp. (II)
- Rodzice się rozwodzą. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. brać rozwód • przeprowadzać rozwód • rozchodzić się ze współmałżonkiem • rozstawać się
 • rzucić kogoś • uzyskiwać rozwód • zrywać małżeństwo
 II. gadać coś • mówić rozwlekle • pisać obszernie / zbyt szczegółowo • powtarzać coś

* Rozwodzić się nad czym? / o czym? – połączenia alternatywne: *rozwodzić się nad polityką* (nad + I.) albo *rozwodzić się o polityce* (o + L.).

622. RÓŚĆ* a. ROSNĄĆ

NDK

[kto? • co?]

- gdzie? (na czym? / nad czym? / pod czym? / przy czym? / w czym?) • komu? • między
 czym a czym? • między kim a kim? • obok czego? • w co? • wśród kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
gdzie / na czym?	na	L.	Te rośliny rosną wolno <i>na glebach piaszczystych</i> . (I) Moje dzieci rosły <i>na wsi</i> . (II) Te drzewa rosną tylko <i>na tej szerokości geograficznej</i> . (III) Droźdże szybko rosły <i>na cieplej kuchni</i> . (IV)

gdzie? / nad czym?	nad	I.	Wieczorem hałas rósł <i>na głównych ulicach</i> miasta. (IV)
gdzie? / pod czym?	pod	I.	Te krzewy rosną tylko <i>nad morzem</i> . (III) Z minuty na minutę rosły chmury <i>nad naszą wioską</i> . (IV)
gdzie? / przy czym? gdzie? / w czym?	przy w	L. L.	Piękne bzy rosną <i>pod oknem</i> mojego pokoju. (III) Sterty śmieci rosną <i>pod budynkami</i> . (IV)
komu? między czym?	– między	D. I.	Stare topole rosną <i>przy drodze</i> . (III)
między kim?	między	I.	Te drzewa rosną szybko <i>w tym klimacie</i> . (I) Niektóre rośliny rosną tylko <i>w miejscach wilgotnych</i> . (I) On rósł <i>w znakomitej, rodzinnej atmosferze</i> . (II) Rosłem <i>w domu pełnym miłości i zrozumienia</i> . (II) Rośnie liczba studentów <i>w wyższych uczelniach</i> . (IV) Ciasto rośnie szybko <i>w piekarniku</i> . (IV)
obok czego? w co? wśród kogo?	obok w wśród	G. A. G.	Włosy rosyły <i>mi</i> szybciej niż mojej siostrze. (IV) Rośnie różnica <i>między północnymi a południowymi regionami kraju</i> . (IV)
			Rosła różnica poziomu intelektualnego <i>między mną a moją siostrą</i> . (IV)
			Wysokie drzewa rosną <i>obok mojego domu</i> . (III) Nasz kraj rośnie <i>w potęgu militarną</i> . (IV) Rósł <i>wśród włóczęgów i przypadkowych ludzi</i> . (II)

INNE POŁĄCZENIA

- Rósć a. rosnąć + przysłówek
- Rósć a. rosnąć – porównania
- Rósnąć jak grzyby pod deszczu. (I/IV) / Rosnąć jak na drożdżach. (I/IV)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. podrastać • rozwijać się • stawać się wyższym / większym • wyrastać
- II. być wychowywanym • chować się • dojrzawać • dorastać • spędzać gdzieś dzieciństwo • stawać się dorosłym • wychowywać się • wzrastać
- III. być gdzieś • wegetować • wyrastać • występować gdzieś • znajdować się gdzieś [o roślinach; tylko w 3. osobie]
- IV. doskonalić się • mnożyć się • nabierać mocy • narastać • pęcznić • podnosić się • potęgować się • potężnić • powiększać się • przybierać na sile • rozbudowywać • rozszerzać się • rozwijać się • stawać się bogatszym / potężniejszym / radośniejszym / sławniejszym • stawać się większym pod względem liczby • wydłużać się • wyrastać • wzmacniać się • wzrosnąć się • wzrastać • zwiększać się

* Forma bezokolicznika *rósć* występuje rzadko.

623. RÓŻNIĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

czym?* • od czego?** • od kogo? • pod względem czego?* • w czym?
• wśród czego? • wśród kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?*	–	I.	Jeden dom różnił się od drugiego wyłącznie <i>kolorem dachu</i> . Ci dwaj bracia różnili się <i>usposobieniem</i> .
od czego?**	od	G.	Te dwa projekty różnią się jedynie <i>funkcjonalnością</i> . Polski ser różni się bardzo <i>od francuskiego sera</i> .
od kogo?	od	G.	Zawsze różniła się <i>od wszystkich innych kobiet</i> . Studenci polscy różnili się <i>od studentów francuskich</i> .
pod względem	pod względem	G.	Zawsze różnili się <i>pod względem urody i zalet charakteru</i> .
w czym? wśród czego? wśród kogo?	w wśród	L. G. G.	Różnili się <i>w rozumieniu roli religii w życiu człowieka</i> . Produkty tej firmy różniły się <i>wśród innych eleganckimi opakowaniem</i> . Polacy różnili się <i>wśród innych turystów ubiorem</i> .

INNE POŁĄCZENIA

różnić się + przysłówek

→ Różnić się *bardzo / całkowicie / niewiele / trochę / wyraźnie / zupełnie*.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

być różnym / odmiennym / innym • kontrastować z kimś / z czymś • odbiegać od kogoś / od czegoś • odciąć się czymś od kogoś • odróżniać się czymś od kogoś / od czegoś • stanowić kontrast (po)między czymś a (i) czymś • wykazywać różnice czegoś / w czymś; między kimś / czymś a (i) kimś / czymś • wyodrębniać się pośród czegoś / kogoś

* Różnić się czym? / pod względem czego? – składnia alternatywna: *różnić się kolorem* (+ I.) albo **pod względem koloru** (pod względem + G.).

** Zwykle z przeczeniem, np. *Dzień nie różnił się od kolejnego dnia*. / *Wykład nie różnił się od kolejnego wykładu*.

624. RUMIENIĆ SIĘ

NDK

[któ? • co?]

gdzie? (na czym? / w czym?) • komu? • od czego?* • za kogo? • z czego?*
• z czyjego powodu?** • jak?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE PRZYIMEK PRZYPADEK PRZYKŁADY

gdzie? / na czym?	na	L.	Wielka pieczęń rumieniła się <i>na palenisku</i> . (II) Boczek szybko rumieni się <i>na nagrzanej patelni</i> . (II) Jesienią jabłka rumieniły się <i>na drzewach</i> . (IV) Niebo pięknie rumieniło się <i>na wschodzie</i> . (IV)
gdzie? / w czym?	w	L.	Pieczeń ładnie się rumieni <i>w piekarniku</i> . (II) Cebula szybko rumieni się <i>w gorącej patelni</i> . (II) Piękne maki rumieniły się <i>w zbożu</i> . (IV) Blade policzki zaczęły się <i>jej</i> powoli rumienić. (I)
komu?	–	D.	

od czego?*	od	G.	Pracował ciężko, więc rumienił się <i>od wysiłku</i> .* (I) Dzieci rumieniły się <i>od silnych promieni słonecznych</i> . (II)
za kogo?**	za	A.	Zawsze musiałem rumienić się <i>za mojego brata</i> . (III)
z czego?*	z / ze	G.	Rumienił się <i>ze wstydu</i> , kiedy robił błędy.* (I)
z czyjego powodu?**	z powodu	G.	Często musiałem rumienić się <i>z powodu mojej siostry</i> . (III)

INNE POŁĄCZENIA*rumienić się* + przysłówek→ Rumienić się *bardzo / często / zwykle* itp. (I/III)*rumienić się* – porównania→ Rumienić się *ładnie / szybko* itp. (II)→ Rumienić się *jak panna / jak dziewczyna / jak piwonka*. (I)**NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

I. czerwienić się • dostawać rumieńców • oblewać się rumieńcem • pąsowić • płonąć • stawać się czerwonym

II. przyrumieniać się • zmieniać kolor [tylko w 3. osobie]

III. wstydzić się z czyjegoś powodu

IV. czerwienieć • mieć rumiany kolor • odbijać się od tła czerwienią • odznaczać się czerwienią [tylko w 3. osobie]

* Rumienić się *od wysiłku / ze wstydu* – składnia alternatywna: *rumienić się* + *od* zwykle dla oznaczenia przyczyny zewnętrznej; *rumienić się* + *z / ze* zwykle dla oznaczenia przyczyny wewnętrznej.** Rumienić się *za kogo? / z czyjego powodu?* – składnia alternatywna: *rumienić się* często **za mojego syna** (za + A.) albo *rumienić się* często **z powodu mojego syna** (z powodu + G.).**625. RUSZAĆ**

NDK

[kto? • co?]

co? • czym? • do czego? • dokąd? (do czego? / nad co?) • gdzie? (na co? / na czym? / w czym? / w co?) • kiedy? • kogo? • komu? • po czym? • skąd? (z czego?) • w co? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	A teraz wspólnymi siłami ruszamy <i>tę ciężką szafę</i> . (I) Dlaczego ciągle ruszasz <i>moje rzeczy</i> ? (II)
czym?	–	I.	Dlaczego już teraz ruszasz <i>zapasy</i> na zimę? (VI) On zawsze rusza <i>sprawy</i> , których nikt nie rusza. (VII) Ruszał nerwowo <i>nogą</i> w oczekiwaniu na werdykt jury. (III) Kiedy ruszała <i>koływką</i> , dziecko przestawało płakać. (III)
do czego? / dokąd? / do czego? / dokąd? / nad co? / gdzie? / na co?	do do nad	G. G. A. A.	Najpierw ruszamy <i>doliną</i> , a potem <i>lasem</i> . (IV) Partie prawicowe ruszają <i>do ataku</i> przed wyborami. (V) Ruszamy teraz <i>do lasu</i> na pieczenie barana. (IV) Jest piękna pogoda, więc ruszamy <i>nad jeziorem</i> . (IV) Wojsko po krótkim odpoczynku ruszyło <i>na północ</i> . (I/IV) Za chwilę ruszamy <i>na poligon</i> . (IV)

gdzie? / na czym?	na	L.	Dziecko ruszało wszystko <i>na stole</i> . (I) Dlaczego ruszasz rzeczy <i>na moim biurku</i> ? (II) O siódmiejs rano wszystkie maszyny ruszają <i>na budowie</i> . (V)
gdzie? / w czym?	w	L.	Dlaczego ciągle ruszasz <i>w moich rzeczach</i> ? (II) Ruszał bez przerwy chorągiewką <i>w powietrzu</i> . (III) Od piątej rano autobusy ruszają <i>w mieście</i> . (V) Od jutra działalność rusza <i>w naszej firmie</i> pełną parą. (V)
gdzie? / w co? kiedy?	w w	A. L.	Po ustaleniu trasy ruszamy <i>w góry</i> . (IV) Praca w naszej firmie rusza dopiero <i>w lipcu</i> . (V)
kogo?	na	A.	Działalność organizacji rusza <i>na wiosnę</i> . (V)
komu?	–	A.	Już ruszali <i>tego polityka</i> parę razy i nic mu nie zrobili. (VII)
po czym? skąd? / z czego? w co?	po z / ze w	L. G. A.	Problem rasizmu zawsze rusza <i>mnie</i> do głębi. (VIII) Dlaczego pan rusza <i>moją żonę</i> ? (IX) Dziś ruszamy <i>ludziom</i> z pomocą. (IV/V) Ruszamy na pomoc <i>tym</i> , którzy jej potrzebują. (IV) Zawsze rusza mnie <i>po tych okropnych ziołach</i> . (VIII) Musimy ruszyć tę wielką rzeźbę <i>z tego miejsca</i> . (I) Za chwilę wszyscy ruszamy <i>w drogę</i> . (IV)

INNE POŁĄCZENIA

ruszać + przysłówek

- Ruszać *bezustannie / ciągle / często*. (I–III)
- Ruszać *nagle / niespodziewanie / powoli / szybko / tłumnie*. (IV)
- Co rusza *nareszcie / wreszcie*. (V)
- Coś może / Coś nie może ruszyć.* (I/V)

czasownik + ruszyć

NIKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. popychać coś • poruszać coś • posuwać coś • zmieniać miejsce / położenie czegoś
- II. brać do ręki / rąk • chwytać coś • dotykać czegoś • tykać kogoś / coś czymś (rzad.)
- III. kiwać • machać • poruszać czymś • wprawiać coś w ruch • wykonywać czymś ruchy
- IV. podążać gdzieś • posuwać się w jakimś kierunku • startować • udawać się gdzieś • wybierać się gdzieś / na coś • wychodzić gdzieś • wyjeżdżać gdzieś • wypuszczać się gdzieś • wyruszać gdzieś • zaczynać (iść / jechać / przemieszczać się) gdzieś
- V. uruchamiać coś • wprawiać coś w ruch • zaczynać funkcjonować • zaczynać pracę / działalność itp. [tylko w 3. osobie; zwykle w maszynach / środkach transportu / jakiejś akcji itp.]
- VI. naruszać coś • uszczuplać coś o ileś • zmniejszać coś • zużywać coś
- VII. **potocznie:** dawać sobie z czymś radę • obejmować coś / kogoś • zaczynać się czymś zajmować
- VIII. **potocznie:** wywoływać u kogoś emocje / gwałtowne reakcje fizjologiczne itp. • wzruszać kogoś
- IX. atakować kogoś • zaczepiać kogoś

* Tylko w połączeniu z czasownikiem dokonanym *ruszyć*.**626. RUSZAĆ SIĘ**

NDK

[kto? • co?]

- dokąd? (do czego?) • gdzie? (na czym? / w czym?) • kolo czego? • po czym?
• skąd? (z czego?) • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
dokąd? / do czego? / gdzie? / na czym?	do	G.	Oni często ruszają się <i>do centrum</i> miasta. (I)
gdzie? / w czym? / kolo czego? / po czym? / skąd? / z czego?	na w około po z / ze	L. L. G. L. G.	Liście delikatnie ruszały się <i>na drzewach</i> . (III) Zobacz, jak ta łódź pięknie się rusza <i>na wodzie</i> . (IV)
			Zobacz, jak ryby ładnie ruszają się <i>w wodzie</i> . (IV)
			Całymi dniami ruszała się <i>około domu</i> .*/** (II)
			Był tak chory, że ledwo się ruszał <i>po pokoju</i> . (II)
			Rzadko ruszała się <i>z domu</i> .*** (I)
			Czasami ruszała się <i>ze swojej wsi</i> w odwiedziny. (I)

INNE POŁĄCZENIA

ruszać się + przysłówek

→ Ruszać się *czasami / rzadko*. (I)

ruszać się – porównania

→ Ruszać się *ciężko / delikatnie / energicznie / ledwo / lekko / leniwie / marowo / zwinnie / żywo* itp. (II/III)

→ Ruszać się *jak automat / jak mucha w miodzie / jak w smole* (I).

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. przenosić się z miejsca na miejsce • wybierać się gdzieś • wychodzić gdzieś • wyjeżdżać gdzieś • zmieniać (miejsce)

II. być w ruchu • chodzić • krzątać się • podnosić się • wstawać • wykonywać (ruchy) • zrywać się

III. być poruszanym • chwiać się • drgać • kołysać się

IV. płynąć • wirować

* W znaczeniu *krzątać się kolo czegoś / zajmować się czymś ciągle* – tylko w połączeniu z czasownikiem niedokonanym.

** Potocznie.

*** Częściej w połączeniu z przecenieniem *nie*, np. *Od lat nie ruszał się z Krakowa / z domu* itp.

627. RYSOWAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czym? • kogo? • na czym? • z czego? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Rysowaliśmy <i>plan</i> naszego miasta. (I) Ciekawie rysował <i>nasze społeczeństwo</i> w esejach. (II)
czym?	–	I.	Zawsze rysujesz <i>przyszłość</i> w świetlanych barwach. (II) Diament może rysować <i>szkło</i> . (III) Dlaczego ciągle rysujesz <i>blat</i> tego nowego stołu? (III) Chłopiec rysował <i>olówkiem</i> podobizny swoich kolegów. (I) Rysował <i>patykami</i> różne figury na mokrym piasku. (I) Żołnierze rysowali <i>swoim butami</i> posadzkę. (III)

kogo?	–	A.	Uwielbiał rysować słynnych ludzi telewizji. (I)
na czym?	na	L.	Nudził się, więc rysował kółka <i>na kartce</i> papieru. (I)
z czego?	z / ze	G.	Rysuję z pamięci kontury ostatnio zwiedzanego miasta. (I)

INNE POŁĄCZENIA

rysować + przysłówek

- Rysować ładnie / pięknie / stale itp. (I)
- Rysować barwnie / obrazowo / plastycznie. (II)
- Rysować bezmyślnie / złośliwie. (III)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. kreślić kontury na czymś • szkicować coś • wykreślać coś
- II. charakteryzować coś • opisywać coś • przedstawiać coś
- III. drapać coś czymś • kaleczyć coś • robić rysy / skazy itp. na czymś • zadrapywać coś
• zarysowywać coś

628. RZĄDZIĆ

NDK

[kto? • co?]

czym? • gdzie? (w czym?) • kim? • jak?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Król rządził tym krajem tylko dziesięć lat. (I) Przez kilkadziesiąt lat komuniści rządzili Polską. (I) Matka od lat rządzi finansami rodzinnymi. (II) Prawa popytu i podażą rządzi handlem. (II) Czasownik zaprzeczony rządzi dopełniaczem. (III)
gdzie? kim?	w –	L. I.	Lewica wciąż rządzi w niektórych krajach Europy. (I) W wielu krajach neofaszyści chcą rządzić narodem. (I) W mojej rodzinie mama rządzi ojcem. (II) Uwielbiał rządzić rówieśnikami. (II) Zdarza się często, iż żony rządzą mężami. (II)

INNE POŁĄCZENIA

rządzić + przysłówek

- Rządzić despotycznie / długo / dobrze / mądrze / samodzielnie / samowolnie / sprawiedliwie / sprawnie / wszechwładnie / źle itp. (I/II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. być u steru czegoś • dzierzyć ster czegoś • mieć władzę nad kimś / nad czymś • panować nad kimś / nad czymś • piastować władzę • sprawować władzę / rządy • stać na czele • trzymać ster • władać kimś / czymś
- II. administrować czymś • kierować czymś • komenderować kimś • rozporządać czymś • sprawować kontrolę nad kimś / nad czymś • zarządzać czymś • zawiadysywać czymś
- III. **gramatycznie:** powodować występowanie wyrazu zależnego • wymagać określonej formy fleksyjnej

629. RZEŹBIĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czym? • na czym? • w czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Od wielu miesięcy artysta rzeźbił <i>popiersie</i> papieża. (I) Woda rzeźbiła <i>granitowe skały</i> w ciągu tysiącleci. (II)
czym?	–	I.	Wartka woda rzeźbi coraz <i>większe parowy</i> . (II)
na czym?	na	L.	Morskie wiatry rzeźbiły <i>nieruchome skały</i> . (II)
w czym?	w	L.	Woda rzeźbi <i>nowe koryto</i> rzeki. (II) Rzeźbił ludowe postaci <i>dłutem</i> . (I) Rzeźbił ornamenty <i>na drzwiach szaf</i> . (I) Ten artysta rzeźbił wyłącznie <i>w marmurze</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

rzeźbić + przysłówek

→ Rzeźbić *starannie / pięknie / artystycznie* itp. (I/II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. formować coś • kształtać coś • modelować coś • nadawać określony kształt czemuś • ryć w czymś • tworzyć rzeźby • wycinać coś / w czymś • wyrabiać coś • zajmować się rzeźbą
 II. kształtać powierzchnię terenu / ziemi itp. • powodować zmiany czegoś • wpływać na rzeźbę terenu [tylko w 3. osobie]

630. RZUCAĆ

NDK

[kto? • co?]

co?* • czemu? • czym?* • gdzie? (do czego? / na co? / na czym?) • kim?
• kogo?** • komu? • na kogo? • o co? • w co? • jak?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?*	–	A.	Rzucał <i>pilkę</i> do swego partnera i liczył ilość rzutów.* (I) Zrywali owoce i rzucali je do wiklinowych koszów. (I) Lampa rzuca przyćmiony krąg światła. (I) Rzucali <i>petardy</i> i uciekali.* (I) Coraz więcej kobiet rzuca karierę zawodową. (III) Tyle razy już rzucalem palenie i nadal palę. (III) Dowódcy rzucali nowe oddziały do walki z wrogiem. (V)
czemu? czym?*	–	D.	Rzucano na rynek <i>lepsze towary</i> przed świętami. (V) Kościół wielokrotnie rzucał <i>kłatywy</i> na niewiernych. (V) Rzucał <i>psu</i> kawałki mięsa. (I) Siedział nad rzeką i rzuciał <i>kamieniami</i> do wody.* (I) Rzucali <i>petardami</i> i uciekali.* (I) Z oburzeniem rzucała otrzymanymi prezentami. (I) Prądy powietrzne rzucaly samolotem przez cały lot. (IV)
gdzie? / do czego?	do	G.	Olbrzymie fale rzucaly łodzią na wzburzonym morzu. (IV) Szedł i rzucał głową w lewo i w prawo. (IV) Chłopcy rzucali dziewczyny do wody. (I) Przeglądał stare listy, a potem rzucił je do kosza. (I)

gdzie? / na co?	na	A.	Rzucali do natarcia kolejne kolumny czołgów. (V)
gdzie? / na czym? / kim?**	na –	L. I.	Dziecko rzucalo wszystkie zabawki na podłogę. (I) Przelatujące samoloty rzucaly bomby na miasto. (I) Kilka razy rzucal przeciwnika na deski ringu. (IV) Czasami rzucano na rynek ekskluzywne towary. (V)
kogo?**	–	A.	Okropnie rzuciła na tych ostrych zakrętach.** (IV) Rzuciło nami cały czas podczas tego lotu.** / *** (IV) Huragan rzucił ludźmi o burty statku.** / *** (IV) Już drugi raz rzuciła żonę dla innej kobiety. (II) Już dwukrotnie rzucił rodzinę, a potem żałował. (II) Rzucało nas na tył autobusu podczas jazdy.** / *** (IV)
komu? / na kogo?	– na	D. A.	Dlaczego zawsze rzucasz mi jedzenie jak psu? (I) W bajkach czarownice często rzucają klątwy na ludzi. (V)
o co?	o	A.	Rzuciła piłką o ścianę budynku. (I) Podczas sztormu rzuciło nami o burty statku. (IV)
w co?	w	A.	Chłopcy rzucali kamieniami w okna domów. (I)

INNE POŁĄCZENIA

rzucić + przysłówek

→ Rzucać coś nagle / wreszcie / wysoko. (I)

rzucić – porównania

→ Rzucać gwałtownie / mocno. (IV)

→ Rzucać statkiem jak łupinkę. (IV)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. ciskać coś • miotać coś a. czymś • podrzucać kogoś / coś • przestawać (coś trzymać)
• upuszczać coś • wypuszczać kogoś / coś z czegoś • wyrzucać coś

II. brać rozwód z kimś • odchodzić skądś / od kogoś • opuszczać kogoś • porzucać kogoś
• puszczać kogoś kantem • rozchodzić się z kimś • rozstawać się z kimś • zdradzać kogoś
• zrywać z kimś / z czymś

III. kończyć z czymś • porzucać coś • przerywać coś • przestawać zajmować się czymś • rezygnować z czegoś • zarzucać coś • zrywać z czymś

IV. kolysać gwałtownie • miotać kimś (przen.) • potrząsać czymś • przewracać kogoś • szarpać kogoś / coś; rzad. kimś / czymś • trząść kimś / czymś • uderzać kimś o coś • ulegać (chwianiu / huśtaniu / wstrząsem itp.) • walić kogoś z nogą • wstrząsać czymś [o pojazdach mechanicznych – tylko w 3. osobie]

V. dostarczać coś a. czegos • kierować dokądś • przekazywać coś • przenosić coś • umieszczać gdzieś • wyprawiać coś • wysyłać coś

* Rzucać co? / czym? – połączenia alternatywne: rzucić **piłkę** (+ A.) albo **piłką** (+ I.); rzucić **kamieniem** (+ A.) albo **kamieniami** (+ L.); rzucić **petardy** (+ A.) albo rzucić **petardami** (+ I.).

** Wyłącznie nieosobowo.

*** Rzuca kim / kogo – połączenia alternatywne: rzucić **pasażerami** (+ I.) albo **pasażerów** (+ A.); rzucić **nami** (+ I.) albo **nas** (+ A.); rzucić **ludźmi** (+ I.) albo **ludzi** (+ A.).

631. SĄDZIĆ*

[kto? • co?]

NDK

kogo? • na podstawie czego?** • o co?*** • o czym? • o kim? • po czym?
• według czego? • za co? • z czego?** • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
kogo?	–	A.	Sądzą kolejnych zbrodniarzy przed trybunałem. (I) Sąd sądzi podejrzanych. (I) On sądzi ludzi po ich wyglądzie. (II) Sądzisz swoich rodziców zbyt krytycznie. (II)
na podstawie czego?** o co?***	na podstawie o	G. A.	Sądząc na podstawie opisu choroby, on jest zdrowy.** (III) Sądzili młodych chłopców o kradzież samochodów.*** (I)
o czym?	o	L.	Nie umiem powiedzieć, co on sądzi o tej sprawie. (II) Co sądzisz o ostatnich wydarzeniach we Francji? (II)
o kim?	o	L.	Nie wiem, co sądzisz o tych ludziach. (II) Co sądzisz o naszym nowym szefie? (II)
po czym?	po	L.	Sądzimy o panu na podstawie pańskich deklaracji. (II) Sądzę o niej, że jest wyrachowana i wredna. (II) Dlaczego sądzicie tego człowieka po jednym zdaniu? (II)
według czego?	według	G.	Sądząc po zapachu, na obiad będzie kapusta. (III) Sądzimy po minie mamy, że coś się stało. (III)
za co?	za	A.	Niezależne sądy sądzą według przepisów prawnych. (I) Trybunał w Hadze sądzi za zbrodnie wojenne. (I)
z czego?**	z / ze	G.	Sądzili handlarzy za przemyt narkotyków. (I) Sądząc z relacją, to będzie trudne do rozwiązania.** (III)

INNE POŁĄCZENIA

sądzić + przysłówek

→ Sądzić sprawiedliwie / zaocznie. (I)

czasownik + sądzić + że
sądzić + że

→ Sądzić ostro / słusznie / surowo / trafnie. (II)

nie sądzić + żeby / aby / by < >
tryb życzący ****

→ Należy / Można / Mogę sądzić, że... (II/III)

→ Sądę / Nie sądzę, że ktoś to zrobi. (III)

→ Sądzę, że ten człowiek powróci do sił. (III)

→ Nie sądzę, żeby to się mogło stać.**** (III)
→ Nie sądzę, żebym mógł to jej wybaczyć.**** (III)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. decydować o winie / niewinności kogoś • orzekać coś / o czymś • prowadzić rozprawę sądową • rozpatrywać postępowanie / sprawę • sprawować władzę sądowniczą • wyrokować, że... / w jakiejś sprawie
- II. krytykować kogoś / coś • oceniać kogoś / coś • osądzać kogoś / coś • potępiać kogoś / coś • wydawać sąd o kimś / o czymś • wypowiadać sąd o kimś / o czymś
- III. być zdania, że... • mieć jakiś pogląd • mieć przeświadczenie, że... / o czymś / mniemać, że... / rzad. coś a. jakoś – o kimś / o czymś • myśleć coś o kimś / o czymś • przypuszczać, że... / co... itd. • reprezentować pogląd na temat czegoś • stać na stanowisku w jakiejś kwestii • twierdzić, że... • utrzymywać, że... • uważać, że... • wyrażać opinię / zdanie / pogląd, że... • żywić przeświadczenie, że... / o czymś

* W znaczeniu przyznawać / przysądzać coś komuś dziś używane tylko w następującym wyrażeniu: Coś jest komuś sądzone (w zn. coś jest dla kogoś przeznaczone przez los / fatum; w stronie biernej, w połączeniu z imiesłowem przymiotnikowym biernym), np. Nie sądzone mu było przez los dożyć pierwszego dnia wolności.

** Sądzić na podstawie czego? / z czego? – połączenia alternatywne: *sądzić na podstawie relacji* (na podstawie + G.) albo *z relacją* (z + G.); *sądzić na podstawie opisu* (na podstawie + G.) albo *z opisem* (z + G.).

*** Przestarzałe.

**** Tylko z przeceniem *nie*.

632. SCHODZIĆ*

NDK

[kto? • co?]

czym? • do kogo? • dokąd? (do czego?) • gdzie? (na co? / w co?) • komu?
• ku czemu? • ku komu? • na czym? • po czym? • poniżej czego?
• skąd? (z czego?) • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

631
–
632

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Codziennie schodziła <i>tą samą ścieżką</i> w kierunku domu. (I)
do kogo? dokąd? / do czego?	do	G.	Z tej góry możemy schodzić tylko <i>wyznaczoną trasą</i> . (I) Poczekajcie na dole, już schodzę <i>do was</i> . (I)
gdzie? / na co?	do	G.	Codziennie schodziła <i>do piwnicy</i> po ziemniaki. (I) Po polowaniu schodzili <i>do domku myśliwskiego</i> . (II)
gdzie? / na co?	na	A.	Kolejny samolot schodził <i>do lądowania</i> na lotnisku. (IV) Te wspaniałe polany schodziły <i>do górskiej rzeki</i> . (VII) Już trzeci raz schodzę <i>na parter</i> , aby otworzyć drzwi. (I)
gdzie? / w co?	w	A.	Po długim rejsie marynarze schodzili <i>na ląd</i> . (I) Z trudem schodziliśmy <i>na rozległą górską polanę</i> . (I) Schodzę <i>na bok</i> , kiedy widzę pijaków. (II) Dlaczego schodzisz z chodnika <i>na jezdnię</i> ? (II) Statek schodził <i>na maksymalną głębokość</i> . (IV) Gęsta jesienna mgła szybko schodziła <i>na niziny</i> . (IV)
komu?	–	D.	Badacze schodzą <i>w głąb</i> wielkiego krateru. (I) Kolejni turyści schodzili <i>w podziemia</i> katedry. (I)
ku czemu?	ku	D.	Ten pierścionek z trudem schodził <i>mi</i> z palca. (V) Całe lata schodziły <i>jej</i> na narzekaniu. (VI)
ku komu? na czym?	ku	D.	Życie schodziło <i>mu</i> na intrygach i kłótniach. (VI)
ku komu? na czym?	na	L.	Zobacz, jak skóra schodzi <i>ci</i> z pleców i z ramion. (VIII)
po czym?	po	L.	Pola uprawne łagodnie schodziły <i>ku rzece</i> . (VII)
poniżej czego? skąd? / z czego?	poniżej	G.	Nadmorskie miasteczko schodziło tarasami <i>ku zatoce</i> . (VII)
poniżej czego? skąd? / z czego?	z / ze	G.	Schodziła <i>ku gościom</i> bez pośpiechu. (I) Dzień za dniem schodził <i>jej na gotowanie</i> i <i>sprzątanie</i> . (VI)
poniżej czego? skąd? / z czego?	poniżej	G.	Dzień schodził <i>mi na ciężkiej pracy</i> . (VI)
poniżej czego? skąd? / z czego?	z / ze	G.	Ostrożnie schodziła <i>po stromych schodach</i> . (I) Strażak szybko schodził <i>po drabinie</i> . (I)
			Tutaj temperatura rzadko schodzi <i>poniżej zera</i> . (X)
			Kot zwinnie schodził <i>z dachu</i> . (I)

Śniegi pomału schodzą ze szczytów. (I)
 Kolejna grupa policjantów schodziła z posterunku. (II)
 Pasterze wraz ze stadami schodzili z pastwisk. (II)
 Dziecko z trudem schodziło z wysokiego krzesła. (III)
 Ostrożnie schodziła z konia po pierwszym biegu. (III)
 Ta obrączka łatwo schodzi mi z palca. (V)
 Podczas choroby skóra schodziła mi z twarzy. (VIII)
 Ten lakier szybko schodzi z paznokci. (VIII)
 Książki kucharskie szybko schodzą z półek księgarni. (IX)

INNE POŁĄCZENIA

schodzić + przysłówek

- Schodzić codziennie / ostrożnie / szybko. (I)
- Schodzić coraz głębiej / szybko. (IV)
- Coś schodzi ciężko / łatwo / z trudem itp. (V/IX)
- Coś schodzi bezczynnie / przyjemnie / szybko itp. (VI)
- Coś schodzi łagodnie. (VII)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. opuszczać się w dół (idąc) • iść / przemieszczać się (niżej) • spuszczać się gdzieś • udawać się dokądś • zbliżać się (opuszczając się w dół) • zstępować po czymś [również przenośnie]
- II. opuszczać jakieś miejsce • usuwać się skądś
- III. opuszczać jakieś miejsce • wstawać z czegoś • zsiadać z czegoś • zwalniać miejsca siedzące
- IV. obniżać lot • opuszczać się niżej • zaglebiać się w coś • zanurzać się w czymś; rzad. w coś [tylko w 3. osobie; o samolotach / łodziach podwodnych itp.]
- V. być usuwanym skądś • być zdejmowanym z czegoś [tylko w 3. osobie]
- VI. mijać • przechodzić • przemijać • przepływać • upływać [tylko w 3 osobie; o czasie / dniach / porach itp.]
- VII. ciągnąć się • obniżać się • prowadzić w dół [tylko w 3 osobie; zwykle o polach, drogach itp.]
- VIII. luszczyć się • odpadać • ścierać się • złuszczać się [tylko w 3. osobie]
- IX. **potocznie:** być sprzedawanym • sprzedawać się [tylko w 3. osobie]
- X. **potocznie:** obniżać się • opadać • spadać • zmniejszać się [tylko w 3 osobie; zwykle z przeszczeniem *nie*]

* 1. W znaczeniu przejść wielokrotnie *to samo miejsce / przemierzyć coś wiele razy / dużo zwiedzać* czasownik *schodzić* jest dokonany, np. **Schodzić / Zejść** kawał świata. / **Schodzić / Zejść** centrum miasta wzduł i wszerz. / W ciągu kilku dni **schodziliśmy** całe miasto. / **Schodzić** nogi.

2. Forma dokonana *schodzić* także w imiesłowie przymiotnikowym biernym – *schodzony* (w użyciu przymiotnikowym w zn. zniszczony wskutek długiego użytkowania, np. **schodzone** pantofle / buty itp.).

633. SCHODZIĆ SIĘ*

NDK

[kto? • co?]

gdzie? (na co? / na czym? / pod czym? / w czym? / za czym?) • kiedy?
• u kogo? • z kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
gdzie? / na co?	na	A.	Wszyscy schodzili się pomału <i>na miejsce</i> zbiórki. (I) Ludzie schodzili się <i>na spotkanie</i> z papieżem. (I)
gdzie? / na czym?	na	L.	Dwa najciekawsze szlaki schodzą się <i>na tej górze</i> . (II)
gdzie? / pod czym?	pod	I.	Te dwa szlaki turystyczne schodzą się <i>pod lasem</i> . (II)

gdzie? / w czym?	w	L.	Kolejni zaproszeni schodzili się <i>w holu recepcyjnym</i> . (I)
gdzie? / za czym?	za	I.	Te dwie drogi schodzą się dopiero <i>za miastem</i> . (II)
kiedy?	w	A.	Dwa ważne spotkania schodzą się <i>w środę</i> . (III)
	w	L.	Dwie ważne rocznice schodzą się <i>w tym samym dniu</i> . (III)
	po	L.	Rozchodziły się, a potem schodziły się <i>po tygodniu</i> . (III)
u kogo?	u	G.	W każde święta cała rodzina schodzi się <i>u rodziców</i> . (I)
z kim?	z / ze	I.	W soboty schodzimy się z <i>przyjaciółmi</i> na brydża. (III) Dwukrotnie rozstawał się i schodził się <i>ze swoją żoną</i> . (III)

schodzić się + przysłówek

INNE POŁĄCZENIA

- Schodzić się *powoli* / *punktualnie* / *wreszcie*. (I)
 → Schodzić się *dwójkami* / *czwórkami* / *grupami*. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. gromadzić się • przybywać z różnych stron • ściągać zewsząd w jedno miejsce • skupiać się
gdzieś • zbierać się w gromadę
 II. być blisko siebie • stykać się • zbliżać się [tylko w 3. osobie; o drogach, liniach itp.]
 III. **potocznie**: a. odbywać się jednocześnie • pokrywać się • zachodzić w tym samym czasie,
b. spotykać się z kimś • przychodzić na spotkanie z kimś (zwykle się umówiąwszy),
c. dochodzić do porozumienia • łączyć się w parę ponownie • nawiązywać na nowo stosunki

* Również dokonany w znaczeniu zmęczyć się chodzeniem / nachodzić się w zdaniach typu: **Schodziłem się wczoraj po mieście tak, że az mnie nogi bolały.** / **Tak się wczoraj schodziłem, że dziś nie czuję nóg.**
Powyższe konstrukcje potoczne.

634. SIADAĆ; por. SIEDZIEĆ – nr 635

NDK

[kto? • co?]

do czego? • gdzie? (na czym?** / pod czym? / w czym?** / przy czym?*** /
za czym?***) • komu? • na co?**** • w co? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
do czego?	do	G.	Ostrożnie siadała <i>do nowego mercedesa</i> .* (I) Z olbrzymią elegancją siadała <i>do powozu</i> .* (I) Punktualnie o trzynastej rodzina siadała <i>do obiadu</i> . (III) Po egzaminach siadamy <i>do poprawiania testów</i> . (III) Siadam teraz <i>do pisania referatu</i> . (III)
gdzie? / na czym?**	na	L.	Zwykle siadał <i>na tym samym krześle</i> .** (I) Dlaczego siadasz <i>na brzegu ławki</i> ? (I) Helikopter właśnie siada <i>na łączce</i> . (II) Jedne ptaki odlatywały, a inne siadały <i>na gałęziach</i> . (II)

gdzie? / pod czym?	pod	I.	Jaskółki lubią siadać <i>na drutach</i> trakcji elektrycznej. (IV)
gdzie? / w czym?***	w	L.	Chcieli nauczyć zwierzę siadać <i>na tylnych łapach</i> . (IV)
gdzie? / przy czym?***	przy	L.	Wieczorami kot siadał <i>pod biurkiem</i> . (I)
gdzie? / za czym?***	za	I.	Lubiła siadać <i>w najgłębszym fotelu</i> w pokoju. *** (I)
komu?	–	D.	Siadał <i>w kącie</i> i nie odzywał się do nikogo. (I)
na co?****	na	A.	A teraz siadamy <i>przy stole</i> i zaczynamy jeść obiad. *** (I)
w co?	w	A.	Wolimy siadać <i>przy barze</i> , a nie przy stolikach. (I)
			W południe siadają <i>za stołem</i> i jedzą posiłek. *** (I)
			Siada <i>nam</i> nagłośnienie podczas prób. (V)
			My siadamamy <i>na bryczce</i> , a on siada <i>na konia</i> . **** (I)
			Siadaj <i>na rower</i> , pojedziemy razem. **** (I)
			Codziennie siadała <i>w tramwaju</i> i jechała na targ. ***** (I)

INNE POŁĄCZENIA*siadać* + przysłówka

- Siadać *ciężko / delikatnie / lekko / zgrabnie* itp. (I/II)
- Coś siada *ciągle / często / systematycznie* itp. (V)
- Coś, np. napięcie w sieci, gra, atmosfera czegoś siada *nagle / niespodziewanie*. (VI)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. lokować się gdzieś • mościć się gdzieś • rozsiadać się gdzieś • sadować się gdzieś • usadawiać się gdzieś • wsiadać do czegoś / na coś • zasiadać gdzieś
- II. kończyć lot • lądować gdzieś • przerywać lot • przysiadać gdzieś • zatrzymywać się na czymś [tylko w 3. osobie; o ptakach / owadach / obiektych latających itp.]
- III. **potocznie**: rozpoczynać coś • zaczynać robić coś • zaczynać zajmować się czymś
- IV. przybierać (pozycję siedzącą, opierając się na zadzie) [o zwierzętach / ssakach / ptakach itp.]
- V. **potocznie**: przestawać funkcjonować • psuć się • ulegać awarii [tylko w 3. osobie; o urządzeniach / mechanizmach itp.]
- VI. **potocznie**: maleć • obniżać się • stawać się mniej intensywnym [tylko w 3. osobie]

* Rzadko / potocznie – lepiej: *wsiadała*.** Siadać na czym? / w czym? – składnia alternatywna (zwykle w odniesieniu do mebli), np. *siadać na fotelu* (na + L.) albo *w fotelu* (w + L.); *na ławce* (na + L.) albo *w ławce* (w + L.); również: *siadać na trawie* (na + L.) albo *w trawie* (w + L.).*** Siadać przy czym? / za czym? – składnia alternatywna: *siadać przy stole* (przy + L.) albo *za stołem* (za + I.); *siadać przy biurku* (przy + L.) albo *za biurkiem* (za + I.).**** Rzadko. Lepiej: *wsiadać*.***** Rzadko. Lepiej: *wsiadała do tramwaju*.**635. SIEDZIEĆ**; por. SIADAĆ – nr 634

NDK

[kto? • co?]

- gdzie? (na czym?* / pod czym? / przed czym? / przy czym? / w czym?* / za czym?)**
 • komu? • na środku czego? • nad czym? • pomiędzy kim? • u kogo? • za co?
 • z kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
gdzie? / na czym?*	na	L.	Siedzieliśmy <i>na fotelach</i> i opalaliśmy się.* (I) Siedział <i>na ławce</i> i obserwował przechodzących. (I) Siedzieliśmy <i>na dworcu</i> i czekaliśmy na pociąg. (I) On od lat siedzi <i>na wsi</i> . (III) Chociaż jeden kapelusz dobrze siedzi mi <i>na głowie</i> . (VI)
gdzie? / pod czym?	pod	I.	Siedzieli <i>pod murem</i> i pili piwo. (I) W czasie ulewy siedzieliśmy <i>pod drzewami</i> . (II)
gdzie? / przed czym?	przed	I.	Pies siedział <i>przed drzwiami</i> i czekał na swojego pana. (I)
gdzie? / przy czym?	przy	L.	Siedzieli <i>przy okrągłym stole</i> i dyskutowali. (I) Calymi wieczorami siedziała <i>przy maszynie</i> do szycia. (IV) Siedzieli <i>przy kawie</i> i omawiali plany na przyszłość. (IV)
gdzie? / w czym?*	w	L.	Calymi dniami siedziała <i>w fotelu</i> i drzemiała.* (I) Siedział <i>w wodzie</i> i moczył nogi. (I) Siedział cały dzień <i>w bibliotece</i> i przeglądał czasopisma. (I) Ona siedzi całymi dniami <i>w domu</i> . (II) Od dziecka siedzi <i>w mieście</i> . (III) Przez całe życie siedział <i>w przemyśle zbrojeniowym</i> . (IV) Siedział <i>w biurze</i> do późnego wieczora i pracował. (IV) Od lat siedział <i>w handlu</i> i na handlu się dorobił. (IV) Od lat siedział <i>w rękopisach</i> z epoki średniowiecza. (IV) Od tygodnia mój mąż siedzi <i>w areszcie</i> . (V) Dlaczego ten biedny ptak musi siedzieć <i>w klatce</i> ? (V) To dodatkowe umocnienie dobrze siedzi <i>w ścianie</i> . (VI) Śruby słabo siedzą <i>w tej maszynie</i> . (VI)
gdzie? / za czym?	za	I.	Siedziała <i>za biurkiem</i> i oczekiwала na klientów. (II) Od dziesięciu lat on siedzi <i>za granicą</i> . (III)
komu? na środku czego? nad czym? pomiędzy kim?	– na środku nad pomiędzy	D. G. I. I.	Ten kapelusz dobrze <i>panu</i> siedzi na głowie. (VI)
			Siedziała <i>na środku placu</i> i krzyczała. (I) Od rana siedzi <i>nad referatem</i> . (IV)
			W pociągu siedziałem pomiędzy <i>dwiema kobietami</i> , które ciągle się śmiały. (I)

u kogo?	u	G.	Całe popołudnie siedzieliśmy <i>u znajomych</i> . (II) Nie mają mieszkania, więc siedzą <i>u teściów</i> od lat. (III)
za co? z kim?	za z / ze	A. I.	Siedzi w więzieniu <i>za gwałt</i> . (V) Narzeka, ale siedzi z tym człowiekiem od lat. (VII)

INNE POŁĄCZENIA

siedzieć + przysłówek

czasownik + *siedzieć* –
bez dopełnienia
siedzieć – porównania

- Siedzieć *bokiem / cicho / prosto / przodem / spokojnie / tyłem*. (I)
- Coś siedzi *dobrze / źle / znakomicie / mocno* itp. (VI)

- *Iść / Pojść siedzieć*. (V)
- *Siedzieć jak trusia. / Siedzieć jak mysz (pod miotłą) / Siedzieć jak na szpilkach / Siedzieć jak na tureckim kazaniu / Siedzieć jak u Pana Boga za piecem / Siedzieć jak mumia / Siedzieć jak kołek*.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. pozostawać (w nieruchomej pozycji) • spoczywać na czymś / w czymś • tkwić na czymś
• zajmować pozycję siedzącą • zasiadać gdzieś (do czegoś / przed czymś / przy czymś; na czymś / w czymś)
- II. bawić gdzieś / u kogoś • być gdzieś obecnym • pozostawać gdzieś przez jakiś czas • przebywać gdzieś / u kogoś • znajdująć się gdzieś
- III. **potocznie**: być osiedlonym gdzieś • mieszkać gdzieś stale • rezydować gdzieś • spędzać gdzieś życie • zamieszkiwać coś
- IV. **potocznie**: być czymś zajętym • pracować umysłowo • zajmować się czymś
- V. **potocznie**: być pozbawionym wolności • odbywać wyrok / karę więzienia
- VI. **potocznie**: być przytwierdzonym do czegoś • być umocowanym gdzieś • tkwić gdzieś • znajdująć się gdzieś [tylko w 3. osobie; o przedmiotach / częściach urządzeń itp.]
- VII. **potocznie**: pozostawać w konkubinacie • żyć razem z kimś

* Siedzieć na czym? / w czym? – połączenia alternatywne dla rzeczownika *fotel*: *siedzieć na fotelu* (+ L.) albo *siedzieć w fotelu* (+ L.). Por. przypisy* / ** do hasła numer 634.

636. SIĘGAĆ

NDK

[kto? • co?]

czego? • czym? • do czego? • kogo? • komu? • na co? • po co? • jak?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czego?	–	G.	Z każdym razem strzelec sięgał <i>celu</i> . (II) W tej rzece woda sięga tylko <i>kolan</i> .* (VI) Dochody tego banku sięgają <i>miliardów</i> złotych. (VI) Koszty wyprawy sięgają <i>astronomicznych</i> kwot. (VI) Szczyty górskie sięgają <i>obłoków</i> . (VI) Straty sięgają <i>setek tysięcy złotych</i> . (VI) Wspomnienia dziadka sięgają <i>II wojny światowej</i> . (VII)
czym? do czego?	do	I. G.	Ten obyczaj sięga <i>siedemnastego wieku</i> . (VII) Często sięgał <i>pamięcią</i> do czasów dzieciństwa. (III) Często sięgamy <i>do słowników i gramatyk</i> . (IV) W tym basenie woda sięga tylko <i>do kolan</i> .* (VI)
kogo?	–	A.	Zbyt często sięgają <i>mnie</i> ciosy przeciwników. (I)

komu?	–	D.	Najmłodszy synek sięga <i>mi</i> dopiero do pasa. (VI) Włosy sięgają już <i>jej</i> do ramion. (VI)
na co?	na	A.	Wielokrotnie sięgala <i>na półkę</i> po różne słowniki. (I)
po co?	po	A.	Pisał i od czasu do czasu sięgał <i>po papierosy</i> . (I) Plemiona afrykańskie zbyt często sięgają <i>po broń</i> . (I) Czasami sięgał <i>po dojrzałe gruszki</i> wiszące na drzewie. (I)

sięgać + przysłówek

→ Sięgać czasami / często / rzadko itp. (I/Ia, III)

NIKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. brać coś • chwytać coś • dostawać się do czegoś • dotykać czegoś • lapać coś • ujmować coś
• wyciągać rękę po coś (aby coś wziąć)
- Ia. popadać w nałóg / w uzależnienie • uciekać się do czegoś • zaczynać używać / stosować coś
• zażywać coś; *rzad.* czegoś
- II. dochodzić do czegoś • docierać do czegoś • dosiągać czegoś *a.* do czegoś • osiągać jakiś cel
• zbliżać się do czegoś
- III. przypominać sobie coś
- IV. czerpać coś skądś • korzystać z czegoś • zaglądać do czegoś • zapoznawać się z czymś
V. chcieć czegoś • dążyć do czegoś • pragnąć czegoś • starać się coś zdobyć
- VI. dochodzić do pewnej granicy • mieć określony zasięg • osiągać jakiś poziom ilościowy / liczbowy
• wynosić ileś
- VII. być obecnym w przeszłości • datować się • istnieć • mieć początek w określonym czasie
• pochodzić z danego okresu • rozpoczynać się od jakiejś daty [tylko w 3. osobie]
- * Sięgać czego? / do czego? / po co? – połączenia alternatywne: np. *woda sięga kolan* (+ G.) albo *do kolan* (do + G.) albo *po kolaną* (po + A.).
- ** Rzadko. Częściej: *sięga do walów ochronnych* (do + G.).

637. SKAKAĆ

NDK

[kto? • co?]

- do kogo? • dokąd? (do czego?) • gdzie? (na co? / na czym?) • koło kogo?
• komu? • po co? • po czym? • po kogo? • przed kim? • przez co?
• skąd? (z czego?) • z czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
do kogo?	do	G.	Kiedy był pijany, skakał <i>do każdego</i> przechodzącego. (II)
dokąd? / do czego?	do	G.	A teraz wszyscy skaczymy <i>do jeziora</i> . (I) Dlaczego pan skacze <i>do ruszającego pociągu</i> ? (I) Pletwonurkowie skakali <i>do głębszej wody</i> . (I) Ten zły pies skacze każdemu <i>do gardła</i> . (II) Codziennie skakał <i>do sklepu</i> po świeże bułeczki. (V)

gdzie? / na co?	na	A.	Wiewiórki szybko skaczą <i>na drzewa</i> . (I) Chłopcy skaczą z drzewa <i>na ziemię</i> . (I) Trenerzy zwinnie skakali <i>na biegające konie</i> . (I) Lubił skakać do wody <i>na nogi</i> . (I) Codziennie skakał <i>na targ</i> po świeże warzywa. (V) Rodzice poszli skakać <i>na zabawę</i> . (VIII)
gdzie? / na czym?	na	L.	Samochody skakały <i>na wyboistej drodze</i> .* (I) Uwielbiali skakać <i>na spadochronie</i> .** (I) Dziewczynki skaczą <i>na boisku</i> podczas przerw. (I) Dziewczynki świetnie skakaly <i>na jednej nodze</i> . (I) Uwielbiała skakać godzinami <i>na dyskotekach</i> . (VIII) Całe życie skakała <i>koło swojego dobroczyńcy</i> . (VI)
koło kogo? komu?	około –	G. D.	Ta rasa psów skacze <i>człowiekowi</i> do gardła. (II) Dolna szczeka skakała <i>mu</i> z zimna. (IV) Dlaczego ta powieka ciągle <i>mi</i> skacze? (IV) Codziennie musiał skakać <i>po zakupy</i> dla całej rodzinki. (V)
po co?	po	A.	Promienie słoneczne skaczą <i>po wodzie</i> . (I)
po czym?	po	L.	Zobacz, jak małpy skaczą <i>po drzewach</i> . (I) Samochód skakał <i>po wybojach</i> na drodze.* (I) Odbita piłka skakała <i>po betonie</i> . (VII)
po kogo? przed kim? przez co? skąd? / z czego?	po przed przez z / ze	A. I. A. G.	Musiał skakać dwa razy dziennie <i>po gości</i> na lotnisko. (V) Dlaczego ona tak skacze <i>przed tym dyrektorem</i> ? (VI) Oni codziennie skaczą <i>przez płotki i inne przeszkody</i> . (I) Chłopcy skakali z <i>wysokiej skały</i> prosto do wody. (I) Chłopcy skakali z <i>jednej skarpy</i> na drugą. (I) Komandosi skakali z <i>samolotu</i> jeden po drugim. (I) Serce skakało mu z <i>radości</i> przed tym spotkaniem. (IV) Komandosi skakali ze <i>spadocroniami</i> z samolotów. (I) Zabójca jednym susem skacze z <i>nożem</i> na ofiarę.*** (II) Dlaczego ciągle skaczesz do ludzi z <i>pazurami</i> ? (II)
z czym?	z / ze	I.	

INNE POŁĄCZENIA

- Skakać *daleko / szybko / wysoko* itp. (I)
- Skakać *ciągle / często / nieustannie* itp. (II–V)
- Zawodnik skoczył. / Wiewiórki, kangury skaczą. (I)
- Skakać *jak wiewiórka*. (I)

NIĘKTORE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. odrywać się od ziemi • podskakiwać • przeskakiwać • rzucić się w dół / w bok • wskakiwać gdzieś / do czegoś • wykonywać skok • zeskakiwać do czegoś / z czegoś / gdzieś itd.

II. atakować kogoś • napadać na kogoś • rzucić się na kogoś

III. **potocznie:** **** oscylować między czymś a (i) czymś • podnosić się i opadać gwałtownie • wahać się • wzrastać • zwiększać się / zmniejszać się [tylko w 3. osobie]

IV. drżeć • dygotać • trząść się

V. **potocznie:** biec / biegnąć gdzieś • iść gdzieś (aby coś załatwić / kupić) • wyskakiwać gdzieś / po coś

VI. dogadzać komuś • nadskakiwać komuś • podlizywać się komuś • schlebiać komuś • starać się o czyjeś względy • zabiegać o czyjeś względy

VII. odbijać się od czegoś • odskakiwać od czegoś • podskakiwać na czymś

VIII. **potocznie:** bawić się • tańczyć • wywiązać czymś

* Skakać na czym? / po czym? – połączenia alternatywne: coś *skacze na wybojach* (na + L.) albo *po wybojach* (po + L.); *skakać na wyboistej drodze* (na + L.) albo *skakać po wyboistej drodze* (po + L.).

** Rzadko. Częściej: skakać *ze spadochronem*.

*** W tym znaczeniu – częściej w połączeniu z czasownikiem dokonanym *skoczyć*.

**** Zwykle w połączeniach typu: coś (+ N.) np. **ceny, kurs waluty** skaczą / *skacze z miesiąca na miesiąc*; **temperatura** (+ N.) *skacze* np. *gwałtownie* itp.

638. SKARŻYĆ

NDK

[kto?]

do kogo?* • gdzie? (do czego?) • kogo? • komu?* • na kogo? • o co?
• przed kim?* • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
do kogo?*	do	G.	Moja siostra często skarżyła na mnie <i>do ojca</i> . (I)
gdzie? / do czego?	do	G.	Winnych masakry skarżono <i>do sądu</i> . (II)
kogo?	–	A.	Czy musisz skarzyć <i>wszystkich sąsiadów</i> do sądu? (II)
komu?*	–	D.	Zawsze skarżyła na brata <i>matce</i> . (I)
na kogo?	na	A.	Lubił skarzyć <i>na kolegów</i> ze swojej klasy. (I)
o co?	o	A.	W szkole wszyscy <i>na mnie</i> zawsze skarzyli. (II)
przed kim?*	przed	I.	Skarzyli znajomych <i>o donosicielstwo</i> . (II)
			Skarzyła byłego szefa <i>o molestowanie seksualne</i> . (II)
			Zawsze skarzył na wszystkich <i>przed nauczycielami</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

skarzyć + przysłówka
skarzyć – bez dopełnienia

→ Skarzyć *ciągle / często / rzadko / zawsze* itp. (I)
→ Ona / On skarzy. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. donosić komuś / o czymś na kogoś • informować kogoś o czymś • obwiniać kogoś • oskarżać kogoś przed kimś / przed czymś

II. podawać skargę na kogoś / na coś • wnosić skargę na kogoś / na coś • występować ze skargą na kogoś / na coś

* Skarzyć do kogo? / komu? / przed kim? – połączenia alternatywne: *skarzyć kogoś do nauczyciela* (do + G.) albo *nauczycielowi* (+ D.) albo *przed nauczycielem* (przed + I.); *skarzyć kogoś do ojca* (do + G.) albo *ojcu* (+ D.) albo *przed ojcem* (przed + I.). Połączenia z narzędzikiem – przestarzałe; połączenia z celownikiem – potoczne.

639. SKARŻYĆ SIĘ

NDK

[kto?]

do kogo? • komu? • na co? • na kogo? • przed kim?* • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
do kogo?	do	G.	Matka skarzyła się <i>do sąsiadek</i> na swojego syna.
komu?	–	D.	Dziecko skarzyło się <i>babci</i> , że jest bite przez rodziców.

na co?	na	A.	Od pewnego czasu ojciec skarzył się <i>na ból</i> nerek. Na starość zaczął się skarzyć <i>na samotność</i> . Obcokrajowcy skarżą się <i>na nieuprzejmą obsługę</i> w Polsce.
na kogo? przed kim?*	na przed	A. I.	Od dawna ona skarżyła się <i>na swoich kolegów</i> z pracy. Dlaczego on skarzy się <i>przed nauczycielem</i> na kolegów?*

INNE POŁĄCZENIA

skarzyć się + przysłówek
skarzyć się + że

- Skarzyć się *czasami* / *często* / *rzadko* itp.
- *Skarzył się*, że mu jest smutno bez dzieci.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

biadać na kogoś / na coś / z powodu czegoś / że... • biadolić na coś / rzad. na kogoś / nad czymś / z powodu czegoś / że... • jeczeć nad czymś; rzad. na coś (pot.) • lamentować nad kimś / nad czymś / że... • narzekać na kogoś / na coś / że... • uskarżać się na coś / że... • utyśliwać na coś / że... • użalać się przed kimś na kogoś / na coś / że... • wypowiadać skargi na kogoś / na coś • wyrzekać na kogoś / na coś • żalić się komuś a. przed kimś na kogoś / na coś / że...

* Przestarzałe.

640. SKAZYWAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czym? • kogo? • na co? • jak?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Dlaczego skazujecie <i>te stare filmy</i> na zapomnienie? (II)
czym?	–	I.	Skazujesz mnie <i>swim postępowaniem</i> na pośmiewisko. (I)
kogo?	–	A.	Już po raz drugi skazywali <i>go</i> na rozstrzelanie. (I) Dlaczego ciągle skazujesz <i>mnie</i> na cierpienia moralne? (I) Za kradzież sądy skazują <i>winnych</i> na kilka lat więzienia. (I)
na co?	na	A.	Przez złą politykę skazywali <i>nas</i> na bezczynność. (II) W USA wciąż skazują <i>przestępco</i> na karę śmierci. (I) Na skutek złej polityki ekonomicznej władze skazywały swoich obywateli <i>na bezrobocie</i> . (II)

INNE POŁĄCZENIA

skazywać + przysłówek

- Skazywać *ciągle* / *czasami* / *często* itp. (I/II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. karać kogoś • wydawać wyrok / wyroki na kogoś *pot.* za coś
 II. **przenośnie:** określać czyjś los / los czegoś • przeznaczać coś na coś • skreślać kogoś / coś • zmuszać kogoś na coś

641. SKŁADAĆ

NDK

[kto?]

co? • gdzie? (do czego?* / na co? / na czym?**) • pod czym? / przy czym? • w czym?*) • kogo? • komu? • w co? • z czego? • jak?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	<p>Sekretarka składała <i>pisma</i> i wkładała je do kopert. (I) Po konferencji obsługa składała <i>wszystkie krzesła</i>. (I) Turyści składali <i>parasole</i> przed burzą i opuszczali plażę. (I)</p> <p>Od kilku dni składał <i>nowy model</i> samolotu. (II) Ten chirurg znakomicie składał <i>złamane kości</i> nóg. (II) Magazynierzy składały <i>książki</i> do magazynu. (III) Wszyscy składają <i>szkło</i> do specjalnych pojemników. (III)</p> <p>Już dwukrotnie składałem <i>podanie</i> o podwyżkę. (IV) Wszyscy składali <i>datki</i> na biednych. (IV) Od lat składam <i>pieniądze</i> na wakacje. (V)</p>
gdzie? / do czego?*	do	G.	<p>Składaliśmy zimowe ubrania <i>do piwnicy</i>.* (III) Od miesiąca mój syn składał pieniądze <i>do skarbonki</i>.* (III)</p>
gdzie? / na co?**	na	A.	<p>Zawsze składam moją korespondencję <i>na biurko</i>.** (III) Wierni zawsze składali ofiarę <i>na budowę kościoła</i>. (IV) Od lat składał <i>na zakup</i> własnego domu. (V)</p>
gdzie? / na czym?**	na	L.	<p>Cała rodzina składała kwiaty <i>na grobie</i> zmarłego.** (III) Składała całą korespondencję <i>na biurku</i> dyrektora. ** (III) Od lat składam <i>na księczce mieszkaniowej</i>. (V)</p>
gdzie? / pod czym?	pod	I.	<p>Składali kwiaty <i>pod pomnikiem</i> swego wodza. (III) Wszystkie niepotrzebne rzeczy składały <i>pod domem</i>. (III)</p>
gdzie? / przy czym? / gdzie? / w czym?*	przy	L.	<p>Suche kawałki drewna składaliśmy <i>przy ognisku</i>. (III)</p>
	w	L.	<p>Podróżni składają bagaż <i>w przechowalni</i> bagażu.* (III)</p>
kogo? / komu?	–	A.	<p>Prośby o zapomogą składamy <i>w urzędzie</i> miasta. (IV)</p>
	–	D.	<p>Składali <i>wszystkich rannych</i> do jednej sali. (III) Ten specjalista składał <i>mojemu mężowi</i> połamaną rękę. (II)</p>
w co?	w	A.	<p>Już drugi raz składamy okup <i>porywaczom</i>. (IV) Zbyt często składasz <i>mi</i> obietnice bez pokrycia. (IV) Niektórzy rolnicy składały siano <i>w sterty</i>, inni <i>w kopki</i>. (III)</p>
z czego?	z / ze	G.	<p>Od tygodnia syn składał rower <i>ze starych części</i>. (II)</p>

INNE POŁĄCZENIA

- Składać dobrze / starannie / szybko itp. (I/II)
- Składać ciągle / systematycznie / zawsze itp. (V)
- Od lat składamy. (V)

składać + przysłówek

składać – bez dopełnienia

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. lamać coś • zginać coś • załamywać coś • zginać coś
 II. łączyć coś z czymś • montować coś • nadawać (kształt czemuś) • spajać coś • zespalać coś
 • zestawiać coś
 III. gromadzić coś • przynosić coś i kłaść coś / kogoś gdzieś • układać coś • zbierać coś • znosić coś
 IV. dawać coś gdzieś / komuś • oddawać coś • ofiarowywać coś • przekazywać coś • wręczać coś
 V. ciulać (pot.) • odkładać pieniądze • oszczędzać • zbierać pieniądze

* Składać do czego? / w czym? – połączenia alternatywne: *składać pieniądze do skarbonki* (do + G.) albo *w skarbonce* (w + L.); *składać bagaże do przechowalni* (do + G.) albo *w przechowalni* (w + L.).
 ** Składać na co? / na czym? – w znaczeniu III połączenia alternatywne: *składać dokumenty na biurko* (na + A.) albo *składać na biurku* (na + L.); *składać kwiaty na grób* (na + A.) albo *na grobie* (na + L.) itp.

642. SKŁADAĆ SIĘ

NDK

641
–
642

czymp? • do czego? • komu? • na co? • na kogo? • po ile? • z czego?
 • z czym? • z kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Składał się sztucерem do rozjuszonego dzika. * (IV)
do czego?	do	G.	Jej usta składały się do uśmiechu z olbrzymim trudem. (II)
komu?	–	D.	Po tej arii, dlonie same składały się do oklasków. (II)
na co?	na	A.	Zawodniczki składały się do strzału próbnego.* (IV)
na kogo?	na	A.	Dobrze składa mi się z tą twoją podróżą. (V)
po ile?	po	L.	Wizyta w stolicy oraz spotkanie ze znanim pisarzem
z czego?	z / ze	G.	składają się na program jednodniowej wycieczki. (I)
z czym?	z / ze	G.	Kilka artykułów składa się na tę książkę jubileuszową. (I)
z kogo?	z / ze	G.	Wszyscy składali się na prezent dla koleżanki z pracy. (III)

INNE POŁĄCZENIA

składać się + przysłówek

- Co się składa łatwo / szybko / z trudem itp. (II)
- Co się składa świetnie / wspaniale / znakomicie itp. (V)

składać się – bez dopełnienia

→ Coś się łatwo / szybko itp. składa. (II)

składać się + że

→ Komuś się dobrze / źle składa. (V)

składać się – porównania

→ Tak się składa, że nie mogę dzisiaj przyjść. (V)
→ Składać się jak scyzoryk (przed kimś).

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. być całością utworzoną z jakichś elementów • być elementem jakiejś całości • być zbudowanym z czegoś • dzielić się na coś • mieć kogoś / coś • posiadać części • tworzyć całość • wchodzić jako element składowy czegoś • zawierać coś [tylko w 3. osobie]
- II. być składanym • przybierać (jakąś pozycję) • układać się • załamywać się • zginać się
- III. brać udział w składce • dawać pieniądze na wspólny cel • dołączać się do składki • ofiarowywać coś • uczestniczyć w składce
- IV. brać coś na cel • celować do kogoś / do czegoś a. w kogoś / w coś • nastawiać broń do strzału / szabłę do cięcia • przybierać (najdogodniejszą postawę) do strzału
- V. układać się • zdarzać się

* Przestarzale.

** Lepiej: jest zbudowana.

643. SŁUCHAĆ*

NDK

[któ? • co?]

czego? • kogo? • o czym? • o kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czego?	–	G.	Codziennie słucham <i>radia</i> . (I) Dziecko z zaciekawieniem słuchało <i>bajki</i> o duchach. (I) Więźniowie słuchali <i>kroków</i> dyżurujących strażników. (I) Często chorzy słuchają <i>mszy</i> nadawanej przez radio. (I) Zawsze słuchalem <i>rad</i> mojego profesora. (II) Zawsze słuchał <i>wszelkich nakazów i poleceń</i> . (II) Z przyjemnością słuchalem <i>tego ciekawego mówcy</i> . (I) Zawsze słuchał <i>swoich rodziców</i> . (II) Musimy słuchać <i>naszego szefa</i> . (II) Ten pies słucha wyłącznie <i>swego pana</i> . (II) Mój synek lubi słuchać <i>o czarach i o duchach</i> . (I) Lubiła słuchać <i>o bogatych aktorach</i> i ich życiu. (I)
kogo?	–	G.	
o czym?	o	L.	
o kim?	o	L.	

INNE POŁĄCZENIA

- Słuchać *cierpliwie / codziennie / uważnie* itp. (I)
- Słuchać *ślepo*. (II)
- Ktoś *chce / nie chce słuchać*. (II)
- *Słuchać* (tego), co / jak ktoś mówi / czy dobrze mówi. (I)
- *Słuchać* czegoś jak *bajki o żelaznym wilku*.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. nadstawać ucha / uszu • odbierać i rozumieć (czyjaś wypowiedź) • odbierać (wrażenia dźwiękowe / słuchowe) • postrzegać (to, co się słyszy) • przysłuchiwać się komuś / czemuś • starać się słyszeć coś • nadśluchiwać czegoś • wysłuchiwać kogoś / czegoś; *rzad.* coś • wytężać słuch • zwracać uwagę (na to, co się słyszy)

II. **potocznie**: być posłusznym komuś / czemuś a. wobec kogoś / wobec czegoś; **rzad.** względem kogoś / względem czegoś • poddawać się komuś • podporządkowywać się komuś • stosować się do czegoś / do czichś rad / poleceń itp. • ulegać komuś • zależeć od kogoś • zdawać się na kogoś / na coś

* Słuchać kogo? – w połączeniu z biernikiem pojawia się wyłącznie w języku środowiskowym, np. słuchać **chorą** / **chorego** (w znaczeniu *badać pacjenta przez osłuchiwanie*) oraz w potocznym zwrocie w rozmowie telefonicznej: *słucham panią / pana*.

644. SŁUŻYĆ

NDK

[kto? • co?]

czemu? • **czym?** • **do czego?** • **gdzie?** (na **czym?** / w **czym?**) • **jako co?** • **jako kto?**
• **komu?** • **u kogo?** • **za co?** • **za kogo?** • **jak?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czemu?	–	D.	Nasz dziadek przez całe życie służył <i>ojczyźnie</i> . (III) Naukowcy służą <i>nauce i rozwojowi</i> nauki. (IV) Spotkania z ludźmi służą <i>przełamywaniu</i> uprzedzeń. (IV) Pobyt w górach służył znakomicie <i>zdrowiu</i> dzieci. (V) Te samochody mogą jeszcze dłujo służyć <i>tej firmie</i> . (VI)
czym?	–	I.	Mój ojciec zawsze służył mi <i>stosowną radą</i> . (III) Chciał służyć <i>swoją wiedzą</i> wszystkim studentom. (IV)
do czego?	do	G.	Jego zachowanie może służyć <i>przykładem</i> .* (IV) Ten mebel służy tylko <i>do celów dekoracyjnych</i> . (IV) Pralka służy <i>do prania</i> , a okulary <i>do czytania</i> . (IV) Ta maszyna służy <i>do wyrobu</i> ciasta. (IV)
gdzie? / na czym?	na	L.	Wiele lat służył <i>na statkach podwodnych</i> . (II)
gdzie? / w czym?	w / we	L.	Wszystkie jej córki służyły <i>we dworze</i> . (I) Mój syn służy w <i>marynarce wojennej</i> . (II)
jako co?	jako	N.	Wszyscy staraliśmy się służyć mu w <i>chorobie</i> . (IV) Ona służy u dyrektora <i>jako pomoc</i> do dzieci. (I)
jako kto?	jako	N.	Ojciec zawsze służył mijako <i>przykład</i> .* (IV) Służył u pana <i>jako parobek</i> . (I)
komu?	–	D.	Służyła <i>naszej rodzinie</i> (przez) wiele lat.** (I) Rodzice często służyli <i>mi pomocą</i> . (III) Całe życie służyli <i>biednym i pokrzywdzonym</i> . (III) Zawsze służył radami <i>młodszym kolegom</i> w pracy. (III) Ten człowiek służył <i>wszystkim</i> za przykład. (IV) Cała rodzina służyła <i>choremu dziadkowi</i> . (IV) Przez lata ojciec służył <i>mi</i> za wzór do naśladowania. (IV)
u kogo?	u	G.	Pobyt nad morzem służył świetnie <i>dzieciom</i> . (V) Na starość pamięć jeszcze służy <i>mi</i> dobrze. (VI) Nasz stary samochód wciąż służy <i>nam</i> nieźle. (VI) Całe życie służyła <i>u bogatych ludzi</i> . (I)

za co?	za	A.	Lata całe służył tej rodzinie tylko <i>za jedzenie i spanie</i> . (I) Amerykanie służą <i>za wzór</i> do naśladowania. (IV)
za kogo?	za	A.	Ten stary koc służył mu <i>za jedynie okrycie zimą</i> . (IV) Jej zachowanie może służyć wszystkim <i>za przykład</i> .* (IV) Wszyscy synowie służyli u dziedzica <i>za parobków</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

służyć + przysłówek

→ Służyć często / zawsze / zwykle itp. (III)

czasownik + służyć

→ Służyć komuś świetnie / znakomicie itp. (V/VI)

→ Dać / Nie dać się nauczyć służyć.***

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. być u kogoś na służbie • pełnić posługi u kogoś • posługiwać komuś • pracować u kogoś
• spełniać posługi • usługiwać komuś • zajmować się czymś
- II. być żołnierzem / wojskowym / policjantem • odbywać służbę wojskową • wypełniać obowiązki żołnierza
- III. być do czegoś dyspozycji • być w czymś użytecznym • być zwolennikiem czegoś • działać w interesie czegoś • podporządkowywać się komuś / czemuś • poświęcać się komuś / czemuś a. dla kogoś / dla czegoś
- IV. być czymś • być potrzebnym do czegoś • być przeznaczonym na coś • być przydatnym do czegoś • być używanym jako coś • stanowić coś [tylko w 3. osobie]
- V. skutkować • wpływać dodatnio na kogoś / na coś • wychodzić komuś na dobre
- VI. być w odpowiadającym stanie • być zdatnym do użytku • dopisywać • nie zawodzić • przydawać się [tylko w 3. osobie]

* Służyć czym? / jako co? / za co? – połączenia alternatywne w znaczeniu IV: *czynienie postępowanie może służyć komuś przykładem* (+ I.) albo *służyć komuś jako przykład* (jako + N.) albo *może służyć komuś za przykład* (za + A.)

** Rzadko.

*** W znaczeniu *wspierać się na tylnych łapach, w oczekiwaniu nagrody* – dotyczy zwierząt, a szczególnie psa.

645. SŁYSZEĆ

NDK

[któ?]

co? • kogo? • o czym? • o kim? • od kogo? • jak?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Ciągle słyszę <i>hałas</i> przejeżdżających samochodów. (I) Czy słyszysz <i>dzwonek</i> telefonu? (I)
kogo?	–	A.	W tym pustym domu słyszałem <i>każdy dźwięk</i> . (I) Słyszę <i>głos</i> za oknem. (I) Wszyscy słyszeliby dobrze, a ona mówiła coraz głośniej. (I)
o czym?	o	L.	Słyszałem <i>wolącego</i> o pomoc <i>człowieka</i> i nie zareagował. (I)
o kim?	o	L.	Słyszałem <i>o tym morderstwie</i> sprzeczne informacje. (II)
od kogo?	od	G.	Słyszałem <i>o nim</i> wiele niedobrych wieści. (II) Słyszałem <i>od kolegi</i> o śmierci twojej żony. (II)

INNE POŁĄCZENIA

słyszeć + przysłówek

→ Słyszeć dobrze / gorzej / źle / znakomicie itp. (I)

słyszeć – bez dopełnienia

→ Ktoś nie słyszy (w zn. ktoś jest głuchy). (I)

czasownik + słyszeć
słyszeć + co / jak

słyszeć (o tym) + że
słyszeć + że

słyszeć – porównania

→ Co się daje / można słyszeć (w zn. jest słyszalne). (I)
→ Słyszałem, co on mówił. / Słyszałem, jak on krzyczał. (I)

→ Słyszałam (o tym), że masz kłopoty na studiach. (II)
→ Słyszałem, że ktoś się zbliża do mojego domu. (I)
→ Słyszałem, że wyszła za mąż. (II)
→ Słyszeć jak trawa rośnie / Słyszeć jak we śnie / jak przez sen.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. lobić uchem / uszami • mieć słuch • odbierać wrażenia dźwiękowe • posiadać słuch
II. dowiadywać się o czymś, że... • mieć jakieś wiadomości o kimś / że... • otrzymywać wiadomości o kimś / o czymś / że... • uzyskiwać jakieś informacje o kimś / o czymś / że...

646. SMAŻYC

NDK

[kto?]

co? • na czym? • w czym? • jak?

645

–
647

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Codziennie smażyła kotlety dla swych klientów.
na czym?	na	L.	Zawsze smażyła placki na oleju z oliwek.
w czym?	w	L.	Owoce na konfitury należy smażyć na specjalnej patelni. Dlaczego smażysz placki w garnku, a nie na patelni?

INNE POŁĄCZENIA

smażyć + przysłówka

→ Smażyć długo / krótko itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

piec coś na tłuszczu • poddawać coś wysokiej temperaturze

647. SMUCIĆ SIĘ

NDK

[kto?]

czym? • z jakiego powodu? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Smucę się ciągłymi problemami finansowymi.
z jakiego powodu?	z powodu	G.	Od kilku dni smucił się z powodu choroby ojca.

INNE POŁĄCZENIA

smucić się + przysłówka

→ Smucić się ciągle / często / rzadko itp.

smucić się tym + że / tym, co

→ Smucił się tym, że syn wyjeżdża / Smuciła się tym, co usłyszała ostatnio.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

być smutnym • martwić się czymś (o stanie obecnym lub przeszłości) / o kogoś a. o coś (o przyszłości)
• pograżać się w czymś • trapić się czymś / o kogoś a. o coś • zasmucać się czymś

648. SPACEROWAĆ

NDK

[kto? • co?]

gdzie? (czym?* / nad czym?* / po czym?) • z czym? • z kim? • jak?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
gdzie? / czym?*	–	I.	Spacerowaliśmy godzinami <i>brzegiem</i> morza.*
gdzie? / nad czym?*	nad	I.	Lubił spacerować <i>nad brzegiem</i> morza.*
gdzie? / po czym?	po	L.	Uwielbiała spacerować <i>po uliczach</i> starego miasta.
z czym?	z / ze	I.	Codziennie spacerował <i>z psem</i> brzegiem Wisły.
z kim?	z / ze	I.	W dni wolne od pracy spacerował <i>z żoną i dziećmi</i> . Często spacerował <i>ze swoją dziewczyną</i> po parku.

INNE POŁĄCZENIA*spacerować* + przysłówek→ *Spacerować czasami / często / zawsze* itp.**NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

chodzić wolno / powoli • iść spacerkiem • odbywać spacer • przechadzać się gdzieś • snuć się gdzieś / po czymś • wałęsać się (gdzieś / po czymś) • włóczyć się (gdzieś / po czymś z kimś)

* Spacerować gdzie? – połączenia alternatywne: *spacerować brzegiem morza* (+ I.) albo *spacerować nad brzegiem morza* (nad + I.).

649. SPAĆ

NDK

[kto? • co?]

gdzie? (na czym? / pod czym? / w czym?) • kiedy? / po czym? • pod czym? • przy czym? • z czym? • z kim? • jak?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
gdzie?	na	L.	Lubię spać <i>na twardym łóżku</i> .* (I)
	pod	I.	W czasie upałów spali <i>pod wielkimi drzewami</i> . (I)
	w	L.	Lubię spać <i>w tym miękkim łóżku</i> .* (I) Nie budź dziecka, niech śpi <i>w kołysce</i> . (I)
kiedy? / po czym?	po	L.	Dziadek śpi <i>po każdym posiłku</i> . (I)
pod czym?	pod	I.	Rzeka cicho jeszcze śpi <i>pod łodem</i> . (III)
przy czym?	przy	L.	Lubiła spać <i>przy otwartych oknach</i> . (I)
z czym?	z / ze	I.	Córeczka zawsze śpi <i>ze swoją ulubioną lalką</i> . (I)
z kim?	z / ze	I.	Pies lubił spać <i>ze mną</i> w jednym łóżku. (I) Mówi się o niej, że spała już <i>ze wszystkimi</i> . (II)

INNE POŁĄCZENIA*spać* + przysłówek→ Spać *czujnie / długo / głęboko / lekko / mocno / smacznie*** / spokojnie** / twarдо*** itp. (I)czasownik + *spać*→ *Iść / pójść / chodzić / kłaść się / położyć się spać*. (I)→ *Klaść / położyć / układać kogoś spać*. (I)

spać – bez dopełnienia
spać – porównania

→ Bądź cicho, bo ojciec śpi. (I)
→ *Spać jak zajęc / jak dziecko / jak anioł / jak kamień / jak susz / jak zabity / jak zarznięty.* (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. być pograżonym we śnie • być (w stanie snu) • drzemać • sypiać • ucinać sobie drzemkę
• znajdować się we śnie
- II. **potocznie:** chodzić z kimś do łóżka • kochać się fizycznie • mieć z kimś stosunek płciowy
• oddawać się komuś • sypiać ze sobą • uprawiać seks • utrzymywać z kimś stosunki cielesne
• współżyć z kimś
- III. **przenośnie:** leżeć cicho • pozostawać bez ruchu • trwać bez ruchu
- * Spać na czym? / w czym? – połączenia alternatywne: *spać na łóżku* (na + L.) albo *w łóżku* (w + L.).
** Spać smacznie (w zn. *chrapać*) / Spać spokojnie (w zn. *nie mieć zmartwień*) / Mów spać spokojnie (w zn. *nie mieć powodu do zmartwień*) / Spać twardo (w zn. *mocnym / głębokim snem*).

650. SPADAC

NDK

[kto? • co?]

czym? • do ilu? • gdzie? / do czego? • komu? • ku czemu? • na co? • na kogo?
• po czym? • skąd? / z czego? • w co? • z kogo? • jak?

649

–
650

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Winnice spadały <i>tarasami</i> w kierunku jeziora. (VI)
do ilu?	do	G.	W tym regionie temperatura rzadko spada <i>do zera</i> . (V)
gdzie? / do czego?	do	G.	Suknia spadała jej <i>do łydekk</i> . (VI)
komu?	–	D.	Chudła i wszystkie sukienki spadały <i>jej</i> z biader. (I)
ku czemu?	ku	D.	Ten pierścionek ciągle spada <i>mi</i> z palca. (I)
na co?	na	A.	Grzywka spadała <i>tej dziewczynce</i> na oczy. (VI)
			Ta działka spada <i>ku rzece</i> . (VI)
			Liście powoli spadały <i>na ziemię</i> . (I)
			Sępy szybko spadają <i>na swoją zdobycz</i> . (I)
			Bomby z samolotów wroga spadały <i>na miasto</i> . (II)
			Ciosy spadały <i>na grzbiet</i> zwierząt skazanych na rzeź. (II)
			Kolejne klęski spadały <i>na ten nieszczęśliwy kraj</i> . (III)
			Obowiązek edukacji dzieci spada <i>na państwo</i> . (IV)
			Piękne włosy spadały jej <i>na ramiona</i> . (VI)
na kogo?	na	A.	Kolejne nieszczęścia spadały <i>na nią</i> niespodziewanie. (II)
			Świętne propozycje spadają <i>na nas</i> od kilku lat. (III)
			Odpowiedzialność za kolejne kryzysy ekonomiczne spada <i>jak zwykle na zarządzającą élite polityczną</i> . (IV)
			Najcięższe obowiązki zawsze spadały <i>na ojca</i> . (IV)
			Górskie strumienie spadały <i>po kamieniach i po głazach</i> . (I)
po czym?	po	L.	
skąd? / z czego?	z / ze	G.	Musimy coś zrobić, bo dziecko ciągle spada <i>z łózeczką</i> . (I)

w co?	w	A.
z kogo?	z / ze	G.

Ma tak stare buty, że co chwilę spadają mu z nog. (I)
Już kilkakrotnie spadalem z konia. (I)
Woda spadala z góry z dużym hukiem. (I)
Jesienią liście spadają z drzew. (I)
Te okulary ciągle spadają mi z nosa. (VI)
Dlaczego mówisz mi, żebym spadał z twojego domu? (VII)
Krople deszczu majestatycznie spadaly w przepaść. (I)
Ten teren spada prawie w przepaść. (VI)
Chudły i wszystkie ubrania spadaly z niego. (I)

INNE POŁĄCZENIA

- spadać + przysłówek
- spadać – bez dopełnienia
- spadać – porównania

- Spadać bezładnie / często / powoli / szybko itp. (I/II/V)
- Coś spada delikatnie / łagodnie itp. (VI)
- Ceny spadają. / Produkcja spada. / Kurs dolara spada. / Temperatura spada. / Liczba / procent spada itp. (V)
- Coś spada na kogoś jak bomba / jak grom (z jasnego nieba) / jak jastrząb / jak piorun. (II/III) / Spadać / spaść (jak kot) na cztery łapy* (w zn. wychodzić cało z opresji) / Spaść (jak) z nieba** (w zn. zjawić się w samą porę).

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. być kierowanym (w dół) • lecieć bezładnie • opadać • opuszczać się z góry na dół • spływać z góry na dół • tracić równowagę • upadać • zlatywać • zwalać się bezładnie [również w 3. osobie]
- II. trafiać gdzieś • uderzać gdzieś [zwykle w 3. osobie]
- III. **przenośnie**: doświadczać czegoś • przytrafiać się komuś / czemuś • stawać się czymś udziałem [zwykle w 3. osobie]
- IV. **przenośnie**: obciążać kogoś • stawać się czymś obowiązkiem [zwykle w 3. osobie]
- V. maleć • obniżać się • opadać • osiągać poziom niższy niż poprzednio • słabnąć • tanieć • zmniejszać się • zniżkować [zwykle w 3. osobie]
- VI. być nachylonym • obniżać się • tworzyć pochyłość • zwisać [zwykle w 3. osobie]
- VII. **przenośnie**: opuszczać jakieś miejsce • uciekać skądś • wychodzić skądś • wynosić się skądś [zwykle w 3. osobie]; również pot. oraz wulg.

* Częściej w połączeniu z czasownikiem dokonanym spaść.

** Tylko w połączeniu z czasownikiem dokonanym spaść.

651. SPECJALIZOWAĆ SIĘ

NDK

[któ? • co?]

w czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
w czym?	w	L.	Od lat specjalizowałem się w literaturze staropolskiej. (I) Ta firma specjalizuje się w projektowaniu wnętrz. (I) Ten kraj specjalizuje się w tannim budownictwie. (II) Od roku firma specjalizuje się w sprzedaży wiązanej. (II)

INNE POŁĄCZENIA

specjalizować się + przysłówek

→ Coś się specjalizuje *konkretnie / szybko / wyraźnie / zdecydowanie* itp. (II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. kształcić się w jakiejś specjalności • nabywać biegłości / znajstwa w jakiejś dziedzinie
 - profesjonalizować się • stawać się specjalistą • studiować jakąś dziedzinę • zdobywać specjalność / biegłość w jakiejś dziedzinie
- II. konkretyzować się w jakiejś dziedzinie • ulegać specjalizacji

652. SPĘDZAĆ

NDK

[kto?]

co? • dokąd? / do czego? • gdzie? (na co? / na czym? / nad czym? / pod czym? / w czym? / za czym?) • kogo? • na czym? • nad czym? • przed czym? • skąd? / z czego? • z kim? • jak?

651

–

652

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Dlaczego spędzasz <i>psa</i> z fotela? (I) Ekspedientka musiała spędzać <i>poczyny</i> z ciastek. (I) Spędzano wszystkie <i>zwierzęta</i> na pastwisko. (II) Spędzam kolejny <i>dzień</i> na rozmyślaniu. (IV)
dokąd? / do czego? / gdzie? / na co?	do	G.	Wieczorami spędzano trzodę <i>do zagrody</i> . (II)
gdzie? / na czym? / gdzie? / nad czym? / pod czym? / gdzie? / pod czym? / w czym?	na	A.	Spędzano wszystkich podejrzanych <i>na rynek</i> miasta. (II)
gdzie? / na czym? / gdzie? / nad czym? / pod czym? / gdzie? / pod czym? / w czym?	nad	L.	Niedziele spędzaliśmy zwykle <i>na wsi</i> . (III)
gdzie? / za czym? / kogo?	pod	I.	Wolny czas spędzał <i>nad jeziorem</i> . (III)
gdzie? / za czym? / kogo?	w	L.	Cale dnie spędzał <i>pod sklepem</i> z tanim winem.* (III)
gdzie? / za czym? / kogo?	za	I.	Wakacje spędzały <i>w górach</i> . (III) Od kilku lat urlopy spędzamy <i>w domu</i> . (III)
na czym?	–	A.	Zimę spędzałem zwykle <i>za granicą</i> . (III) Ciągle musiała spędzać <i>rozbiegane dzieci</i> z jezdni. (I)
na czym?	na	L.	Codziennie spędzano <i>więźniów</i> na plac apelowy. (II) Cale dnie spędzał <i>na koniu</i> . (IV) Spędzam kolejny dzień <i>na czekaniu</i> . (IV)
nad czym? / przed czym? / skąd? / z czego? / z kim?	nad	I.	Od kilku miesięcy spędzam czas <i>na nauce</i> . (IV) Babcia spędzała wolne wieczory <i>na modlitwach</i> . (IV) Cale dnie spędzał <i>nad oprogramowaniem</i> . (IV)
nad czym? / przed czym? / skąd? / z czego? / z kim?	przed	I.	Spędzała wszystkie wieczory <i>przed telewizorem</i> . (IV)
nad czym? / przed czym? / skąd? / z czego? / z kim?	z / ze	G.	Codziennie spędzałem gołębie <i>z parapetu</i> . (I) Okupanci spędzały ludzi <i>z okolicznych wsi</i> do lasu. (II)
nad czym? / przed czym? / skąd? / z czego? / z kim?	z / ze	I.	Spędzałem <i>z nim</i> każdą wolną chwilę. (IV)

INNE POŁĄCZENIA

spędzać + przysłówek

- Spędzać często / zawsze / zwykle itp. (I–III)
- Spędzać coś samotnie. (IV)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. odganiać kogoś / coś • odpędzać kogoś / coś • przeganiać kogoś / coś • przepędzać kogoś / coś
 - usuwać coś • wypędzać kogoś / coś • zganiać coś z czegoś / skądś
- II. gromadzić kogoś / coś w jednym miejscu • zganiać kogoś w jedno miejsce
- III. mieszkać gdzieś • przebywać gdzieś • przemieszkiwać gdzieś
- IV. zajmować się czymś / kimś • znajdować się gdzieś (coś robiąc)

* Potocznie.

653. SPIESZYĆ SIĘ a. SPIESZYĆ SIĘ*

NDK

[kto? • co?]

do kogo? • gdzie? (do czego? / na co?) • komu? • o ile? • z czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
do kogo?	do	G.	On ciągle śpieszy się <i>do swojej żony</i> . (II) Nie mogę teraz rozmawiać, bo śpieszę się <i>do lekarza</i> . (II)
gdzie? / do czego?	do	G.	Chłopiec zawsze śpieszył się <i>do odrabiania lekcji</i> . (I) Wyszedł szybko, bo śpieszył się <i>do pracy</i> . (II) Nie mogę czekać, bardzo śpieszy mi się <i>do domu</i> . (II) Zawsze śpieszyło mu się <i>do bulanek</i> . (II)
gdzie? / na co? komu?	na –	A. D.	Muszę już wyjść, bo śpieszę się <i>na koncert</i> . (II) Zawsze śpieszy <i>jej</i> się do domowych obowiązków. (II)
o ile? z czym?	o z	A. I.	Nie mogę czekać na ciebie, śpieszy <i>mi</i> się. (II) Ten stary zegar śpieszy się <i>o całą godzinę</i> . ^{**} (III) Śpieszę się <i>z obiadem</i> przed przyjściem dzieci ze szkoły. (I) Muszę się śpieszyć <i>z oddaniem</i> rozprawy habilitacyjnej. (I)

INNE POŁĄCZENIA

śpieszyć się / spieszyć się + przysłówek

- Śpieszyć się bardzo / strasznie itp. (I–III)

śpieszyć się / spieszyć się – bez dopełnienia

- Śpieszę się. (II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. wykonywać (szybko) jakąś czynność / coś
- II. chcieć gdzieś zdążyć • gnać dokądś • iść / jechać / zdążyć gdzieś szybko • mieć mało czasu • nie mieć czasu • pędzić gdzieś • usiłować dotrzeć gdzieś na czas
- III. śpieszyć a. spieszyć • wskazywać późniejszą godzinę [o zegarze / zegarku; tylko w 3. osobie]

* Częściej śpieszyć się niż spieszyć się.

** W znaczeniu III połączenia alternatywne: zegar śpieszy o godzinę (o + A.) albo zegar śpieszy godzinę (+ A.).

654. SPODZIEWAĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

czego? • kogo? • od kogo? • po czym? • po kim?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czego?	–	G.	Od kilku dni spodziewam się <i>odpowiedzi</i> na list. (I) Partia pracy spodziewała się <i>wygranej</i> w wyborach. (I)
kogo?	–	G.	Od kilku miesięcy spodziewała się <i>powrotu</i> syna. (I) Za godzinę spodziewamy się <i>delegacji zagranicznej</i> . (II)
od kogo?	od	G.	Od dawna spodziewałem się <i>od ciebie</i> prezentu. (I)
po czym?	po	L.	Spodziewałem się <i>po tej dyskusji</i> zakończenia sporów. (I)
po kim?	po	L.	Przynajmniej, że więcej się spodziewałem <i>po tobie</i> . (I) Spodziewaliśmy się <i>po tym polityku</i> o wiele więcej. (I)

654
–
655

INNE POŁĄCZENIA

spodziewać się + bezokolicznik
spodziewać się – dopowiedzenie
spodziewać się + że

→ Spodziewać się coś zrobić / czegoś dokonać itp. (I)
→ Spodziewam się.*
→ Spodziewać się, że coś nastąpi / stanie się itp. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. być przygotowanym na coś • liczyć na kogoś / coś • ludzić się czymś • mieć nadzieję na coś
• obawiać się, że coś się stanie • oczekiwania czegoś • przewidywać coś • przypuszczać, że...
• sądzić, że coś nastąpi • wzmawiać sobie coś • żywić nadzieję na coś
II. czekać na kogoś / na coś • oczekiwania czegoś przybycia • wyglądać kogoś

* Dopowiedzenie *spodziewam się* sugeruje, iż ktoś czegoś oczekuje, np. *W tej sytuacji zrobię to.*
→ *Spodziewam się. Powinieneś to zrobić jak najszybciej.*

655. SPOGLĄDAĆ

NDK

[kto?]

gdzie? / do czego? • na co? • na kogo? • po czym? • po kim? • przez co?
• spod czego? • w co? • za czym? • za kim? • z czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
gdzie? / do czego? na co?	do	G.	Często spoglądała <i>do kołyski</i> z niemowlęciem. (I)
na kogo?	na	A.	Czekał na dziewczynę i co chwilę spoglądał <i>na zegarek</i> . (I) Spacerując, spoglądał <i>na uliczne afisze</i> . (I) Spoglądamy <i>na jego zachowanie</i> z przymrużeniem oka. (II)
		A.	Lubilem spoglądać <i>na moją piękną żonę</i> . (I) Spoglądał <i>na nieznajomego</i> , bo mu kogoś przypominał. (I)

po czym?	po	L.	Trzeba spoglądać <i>na tę postać</i> w różnych kontekstach. (II)
po kim?	po	L.	Spoglądała <i>po pokoju</i> , wycierając meble. (I)
przez co?	przez	A.	Spoglądając <i>po zebranych</i> zaczynał swój wykład. (I) Stał w oknie i ciągle spoglądał <i>przez lornetkę</i> . (I)
			Strażnicy spoglądają <i>przez judasza</i> kilka razy dziennie. (I)
spod czego?	spod	G.	
w co?	w	A.	Na piękne kobiety spoglądał zawsze <i>spod oka</i> . (I) Zbyt często spoglądasz <i>w lustro</i> . (I)
za czym?	za	I.	Nerwowo spoglądała <i>w stronę</i> drzwi wejściowych. (I)
za kim?	za	I.	Chłopcy spoglądali <i>za odlatującymi bocianami</i> . (I)
z czym?	z	I.	Wszyscy spoglądali <i>za odchodzącymi</i> . (I)
			Spoglądała <i>z ciekawością</i> na wystawy sklepowe. (I)

INNE POŁĄCZENIA

spoglądać + przysłówek

- Spoglądać *bacznie* / *bezczelnie* / *bezradnie* / *bezwiednie* / *błagalnie* / *bystro* / *czule* / *dyskretnie* / *gniewnie* / *groźnie* / *karcaco* / *lagodnie* / *miłosiernie* / *niepewnie* / *nieśmiało* / *nieufnie* / *obojętnie* / *oczekującą* / *odważnie* / *podejrzliwie* / *pogardliwie* / *ponuro* / *porozumiewawczo* / *przyjacielsko* / *przymilnie* / *ukradkiem* / *uwaznie* / *wrogo* / *wyczekującą* / *wyzywającco* / *zalotnie* / *zimno* / *złowrogo* / *życzliwie*. (I)
- Spoglądać *inaczej* / *poważniej* / *mądrzej* itp. (II)
- Spoglądać na kogoś / na coś *krzywo*.* (II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. kierować wzrok w jakimś kierunku • lustrować kogoś / coś • mierzyć kogoś / coś wzrokiem
 • patrzeć na kogoś / na coś • pożerać kogoś wzrokiem • przyglądać się komuś / czemuś
 • przypatrywać się komuś / czemuś • rzucić na kogoś / na coś okiem • spozierać na kogoś / na coś
 • wlepiąć w kogoś / w coś oczy • wybaluszać oczy na kogoś / na coś (pot.) • wytrzeszczać oczy na kogoś / na coś (pot.) • zaglądać gdzieś / przez coś • zatrzymywać wzrok na czymś / na kimś
 • zerkać na kogoś / na coś: *również potocznie*: gapić się na kogoś / na coś • pożerać kogoś / coś oczami
 II. oceniać kogoś / coś • rozpatrywać coś • rozważać coś (z jakiegoś punktu widzenia) • traktować kogoś / coś jakoś • ujmować coś jakoś

* Spoglądać na kogoś / na coś krzywo – w znaczeniu *patrzeć na kogoś / na coś niechętnie*.**656. SPOSTRZEGAĆ**

NDK

[któ?]

co? • gdzie? / w czym? • kogo? • jak?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Spostrzegał <i>rzeczy</i> , których inni nie widzieli. (I) Ona szybko spostrzega <i>błędy</i> w cudzych tekstach. (I) Szybko spostrzegał <i>pierwsze objawy</i> choroby. (I)
gdzie? / w czym?	w	L.	Szybko spostrzegała <i>w tłumie</i> ludzi kieszonkowców. (I)
kogo?	–	A.	Zawsze spostrzegasz na ulicy <i>moich znajomych</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

spostrzegać + przysłówek

→ *Spostrzegać natychmiast / nieoczekiwanie / szybko.*
(I/II)

spostrzegać + jak

→ (Nie) *Spostrzegać, jak* wszystko się zmienia.* (II)

spostrzegać + że

→ *Spostrzegać, że* coś się dzieje / że ktoś coś robi itp. (I)
→ (Nie) *Spostrzegała, że* popełnia błędy.* (II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. dostrzegać kogoś / coś • widzieć kogoś / coś • wyodrębniać kogoś / coś wzrokiem • zauważać kogoś / coś • zwracać uwagę na kogoś / na coś

II. odczuwać coś • orientować się w czymś • pojmować coś • rozumieć coś • spostrzegać się, że... • uświadamiać sobie coś • zdawać sobie sprawę z czegoś

* Często z przecieniem *nie*.

657. SPOTYKAĆ

NDK

[kto? • co?]

**co? • gdzie? (na czym? / pod czym? / przed czym? / w czym?) • kogo?
• u kogo? • jak?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Po drodze spotykaliśmy <i>spalone domy</i> i <i>ruiny</i> . (IV) Na tej planecie naukowcy spotykali <i>ślady</i> życia. (IV) W górach spotykaliśmy <i>opuszczone domy</i> . (IV) Często spotykano tutaj <i>nieznane gatunki</i> zwierząt. (IV)
gdzie?	na pod przed w	L. I. I. L.	Lubię spotykać ludzi <i>na ulicy</i> . (I) Często spotykam kolegów <i>pod pomnikiem</i> Mickiewicza. (I) Sąsiadów spotykam często <i>przed blokiem</i> . (I) Czasami spotykam <i>w teatrze</i> kolegów ze studiów. (I) Dlaczego ciągle spotyka cię coś przykrego <i>w pracy</i> ? (III) Tego rodzaju perły rzadko spotykano <i>w przyrodzie</i> . (IV)
kogo?	–	A.	Jego nazwisko spotykamy często <i>w lokalnej prasie</i> . (IV) Często spotykam <i>ciebie</i> na różnych koncertach. (I) W drodze do pracy spotykam ciągle <i>te same osoby</i> . (I) Zawsze spotykałem <i>wspaniałych ludzi</i> za granicą. (II) Dlaczego spotykają <i>ich</i> takie nieszczęścia!? (III) Od wielu lat spotykały go same niepowodzenia. (III) Te kary spotykały <i>was</i> za popełnione grzechy. (III) Z jej strony spotykały <i>mnie</i> wyłącznie rozczarowania. (III)
u kogo?	u	G.	Spotykałem go często <i>u mojego znajomego aktora</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

spotykać + przysłówek

→ Spottykać kogoś *czasami / często / rzadko* itp.
(I/II/IV)

→ Coś spotyka kogoś *ciągle / stale / zwykle* itp. (III)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. natykać się na kogoś • na coś • spotykać się z kimś • widywać kogoś • widzieć jeden drugiego
 • widzieć się z kimś • znajdować się w czymś obecności
- II. poznawać kogoś • wchodzić z kimś w kontakty • zaznajamiać się z kimś
- III. doznawać czegoś • przeżywać coś • przydarzać się komuś • stawać się czymś udziałem
 • zdarzać się [tylko w 3. osobie]
- IV. przekonywać się, że coś się gdzieś znajduje • występować gdzieś • znajdować coś gdzieś [zwykle w 3. osobie]

658. SPOTYKAĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

gdzie? (na czym? / pod czym? / w czym?) • od kiedy? • z czym? • z kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
gdzie?	na pod w	L. I. L.	Czasami spotykaliśmy się z nią <i>na koncertach</i> . (I) Zakochani spotykają się <i>pod pomnikiem</i> miłości. (I) Zawsze spotykałam się z nim <i>w mieście</i> . (I) Szlaki handlowe spotykają się <i>w tej okolicy</i> . (V)
od kiedy? z czym?	od z / ze	G. I.	Mój syn spotyka się z ładną dziewczyną <i>od roku</i> . (IV) Już drugi raz spotykamy się <i>z tym samym problemem</i> . (II) Za często spotykamy się <i>z okrucieństwem</i> w telewizji. (II) Spotykam się <i>z różnymi interpretacjami</i> tego wiersza. (II)
z kim?	z / ze	I.	Zich strony spotykam się często <i>z milym przyjęciem</i> . (II) Nasza drużyna spotyka się <i>z tym klubem sportowym</i> . (III) Rwące strumyki spotykają się z leniwie <i>płynącą rzeką</i> . (V) Często spotykam się <i>ze znajomymi</i> w restauracji. (I) Oni spotykają się <i>z naszymi zawodnikami</i> raz w roku. (III) Od kilku tygodni spotykam się <i>z milym chłopcem</i> . (IV)

INNE POŁĄCZENIA

- spotykać się + przysłówek
 spotykać się – bez dopełnienia
 spotykać się + żeby / aby / by

- Spotykać się *nieoczekiwanie* / *przypadkowo*. (I/III)
 → *Rzadko* / *Często* się spotykamy. (I/IV)
 → *Spotykać się*, żeby coś omówić, zrobić itp. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. schodzić się wspólnie • urządzać z kimś spotkanie • widywać się z kimś gdzieś • widzieć jeden drugiego • widzieć się z kimś* [dotyczy osób i rzeczy]
- II. dostrzegać coś • doświadczanie czegoś • doznawać czegoś • mieć do czynienia z czymś
 • przekonywać się, że coś istnieje • stykać się z czymś • widywać coś
- III. uczestniczyć w zawodach
- IV. być narzeczeństwem • być parą • kochać się • przebywać dużo ze sobą • umawiać się na randki
 • żywić wobec siebie jakieś uczucie / zamary
- V. łączyć się z czym • schodzić się z czym • stykać się z czym [zwykle w połączeniu z rzeczownikami w liczbie mnogiej]

* Uwaga – w tym znaczeniu czasownik *widzieć się* jest czasownikiem o aspekcie dokonanym.

659. SPÓŹNIAĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

do kogo? • gdzie? (do czego?) • na co? • o ile? • z czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
do kogo? gdzie? do czego?	do	G.	Zawsze spóźniamy się <i>do rodziców</i> na obiad. (I)
na co? o ile?	na o	A.	Nikt nie powinien spóźniać się <i>do pracy</i> . (I) Ten student często spóźnia się <i>na zajęcia</i> . (I)
z czym?	z / ze	I.	Pociągi na tej trasie spóźniają się czasami <i>o godzinę</i> . (I) Ten stary zegar spóźnia się tylko <i>o minutę</i> .* (III) Firma spóźniała się z <i>wypłacieniem</i> należnej nam pensji. (II) Co kwartał spóźniali się z <i>wykonaniem</i> planu. (II)

659
–
660

INNE POŁĄCZENIA

spóźniać się + przysłówek

→ Spóźniać się *ciągle / często / notorycznie* itp. (I–III)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. docierać za późno • opóźniać się • przybywać za późno / później niż należy • przychodzić za późno • przyjeżdżać za późno
 II. działać z opóźnieniem • robić coś z opóźnieniem • wykonywać coś za późno / z opóźnieniem
 III. odbywać się z opóźnieniem • póżnić się • wskazywać niewłaściwy czas [tylko w 3. osobie; zwykle o zegarze / zegarku]

* Spóźniać się w znaczeniu III – połączenia alternatywne: *zegar spóźnia się o minutę* (o + A.) albo *zegar spóźnia się minutę* (+ A.).

660. SPRAWDZAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czym? • kogo?* • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Kontrolerzy sprawdzają <i>jakość</i> wyrobów. (I) Komputery sprawdzały <i>działanie</i> tych urządzeń. (II)
czym?	–	I.	Sprawdzano <i>wytrzymałość psychiczną</i> żołnierzy. (II) Sprawdzam <i>dłonią</i> temperaturę pokarmu dla dziecka. (I/II)
kogo?*	–	A.	Specjalne służby sprawdzały <i>kandydatów</i> do pracy w placówkach dyplomatycznych.* (II)

INNE POŁĄCZENIA

sprawdzać + przysłówki
 sprawdzać + czy
 sprawdzać + kto

→ Sprawdzać *ciągle / często / systematycznie* itp. (I/II)
 → *Sprawdzać, czy* coś jest właściwe, dobre itp. (I)
 → *Sprawdzać, kto* jest odpowiedzialny za coś. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. badać coś • kontrolować coś • lustrować coś • przekonywać się o czymś • weryfikować coś
II. poddawać kogoś / coś próbce • próbować coś • testować coś • wypróbowywać coś

* Połączenie z biernikiem, choć uważane za niepoprawne, pojawia się coraz częściej w użyciu.
Zob. *Słownik wyrazów kłopotliwych*, s. 306.

661. SPRAWDZAĆ SIĘ*

NDK

[kto? • co?]

gdzie? (na czym? / w czym?) • jako kto? • podczas czego? • w czasie czego?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
gdzie? / na czym?	na	L.	Zawsze sprawdzał się <i>na kierowniczych stanowiskach</i> . (II)
gdzie? / w czym?	w	L.	Ten samochód sprawdza się <i>na górskich drogach</i> . (III) Sprawdzał się <i>w najtrudniejszych misjach wojskowych</i> . (II)
jako kto? podczas czego? w czasie czego?	jako podczas w czasie	N. G. G.	Te samochody sprawdzają się dopiero <i>w górach</i> . (III) Ten prototyp sprawdza się <i>w trudnych warunkach</i> . (III) On zawsze sprawdzał się <i>jako skuteczny mediator</i> . (I/II) Nowy samochód sprawdzał się <i>podczas jazd próbnych</i> . (III)
			Silnik sprawdza się <i>w czasie dłuższej eksploatacji</i> . (III)

INNE POŁĄCZENIA

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. potwierdzać się • spełniać się • ucieleśniać się • urzeczywistniać się [zwykle w 3. osobie]
II. **potocznie**: okazywać się przydatnym / odpowiednim • potwierdzać swoją przydatność • znajdować się w czymś potwierdzenie [zwykle o człowieku]
III. **potocznie**: okazywać się sprawnym / funkcjonalnym [zwykle o urządzeniu; tylko w 3. osobie]

* Z rzeczownikami typu *oczekiwanie* / *podejrzenie* połączenia z czasownikiem *sprawdzać się* uznane są za niepoprawne. Por. *Słownik wyrazów kłopotliwych*, s. 306. W połączeniu z rzeczownikami abstrakcyjnymi lepiej: *być przydatnym, skutecznym, dobrym*, np. *Ta metoda uczenia ortografii sprawdza się*; lepiej: *Ta metoda uczenia jest skuteczna / jest dobra*. Por. *Nowy słownik poprawnej polszczyzny PWN*, s. 961.

662. SPRAWIAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czym? • komu? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	-	A.	Dlaczego zawsze sprawiasz wszystkim <i>kłopoty</i> ? (I) Jego komentarze sprawiają <i>przykrość</i> obecnym na sali. (I) Zawsze sprawiał <i>dobre wrażenie</i> na ludziach. (II)

**czym?
komu?**

–

I.
D.

Opuszczała wieś sprawiała *przygnębiające wrażenie*.
(II)
Od kilku tygodni sprawiał mi *drogie prezenty*. (III)
Często ojciec sprawiał mu *niezłe lanie*.* (IV)
Sprawiasz mi miłą niespodziankę *każdą wizytą*. (I)
On ciągle sprawia trudności *rodzicom*. (I)
Mój narzeczony ciągle sprawia *mi* nowe suknie. (III)
Regularnie wychowawca sprawiał *dzieciom* cięgi.*
(IV)

INNE POŁĄCZENIA

sprawiać + przysłówek
sprawiać + że

- Sprawiać *ciągle / często / zwykle* itp. (I–IV)
- *Sprawiać, że* coś np. działa, funkcjonuje itp. (I)
- *Sprawiać, że* ktoś np. się czymś cieszy / raduje itp. (I)
- *Coś sprawia, że...* (w zn. *tak się zdarza*)
- *Ktoś / Coś sprawia, że* np. życie staje się ciekawsze. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. być przyczyną czegoś • czynić coś komuś • powodować coś [również w 3. osobie]
- II. robić wrażenie • wydawać się jakimś • wyglądać na kogoś / na coś a. jak ktoś / jak coś • wywierać wrażenie [w odniesieniu do zwrotu *sprawiać wrażenie*]
- III. **przestarzałe**: kupować coś
- IV. **przestarzałe**: bić kogoś / pobić kogoś • wymierzać / wymierzyć komuś karę cielesną

* W znaczeniu IV – częściej w połączeniu z czasownikiem dokonanym *sprawić*.

663. SPRZĄTAĆ

NDK

[kto?]

co?* • gdzie? (na czym? / w czym?*) • kogo? • komu?** • po kim?
• przed czym? • skąd? / z czego? • jak?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?*	–	A.	Codziennie sprzątała <i>gabinet</i> lekarza. (I) * Rolnicy w pośpiechu sprzątali <i>zboże</i> z pól. (II)
gdzie? / na czym?	na	L.	Po południu będę sprzątać <i>na strychu</i> . (I)
gdzie? / w czym?*	w	L.	Sprzątał <i>w łazience</i> i głośno śpiewał.* (I)
kogo?**	–	A.	Sprzątali nam <i>najlepszych klientów</i> sprzed nosa.** (V)
komu?**	–	D.	Zawsze sprząta <i>mi</i> najbardziej intratne zamówienia.** (V)
po kim?	po	L.	Od dwóch dni sprzątamy mieszkanie <i>po malarach</i> . (I)
przed czym?	przed	I.	A teraz szybko sprzątamy siano <i>przed deszczem</i> . (II)
skąd? / z czego?	z / ze	G.	Kelnerzy szybko sprzątali brudne talerze <i>ze stołów</i> . (I) Chłopi sprzątali wysuszone siano <i>z łók</i> . (II) Sprzątał <i>z talerza</i> wszystko z dużym apetytem.** (III)

INNE POŁĄCZENIA

sprzątać + przysłówek

- Sprzątać codziennie / często / systematycznie itp. (I)
- Sprzątać chciwie / łapczywie / szybko itp. (III)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. czynić coś czystym • doprowadzać coś do porządku / ładu • porządkować coś • robić porządki
• układać coś na swoim miejscu • usuwać coś z miejsca

II. zbierać plony / plody z pola / z łąki

III. **potocznie**: jeść coś łapczywie • palaszować coś • polykać coś • zjadać coś

IV. **potocznie**: ** mordować • pozbawiać kogoś życia • uśmiercać kogoś • zabijać • zgładzać

V. **potocznie**: chwytać coś • porywać komuś kogoś / coś • zabierać komuś kogoś / coś podstępnie

* Sprzątać co? / w czym? w znaczeniu I – połączenia alternatywne: sprzątać **gabinet** (+ A.) albo w **gabinetie** (w + L.); sprzątać **lazienkę** (+ A.) albo w **lazience** (w + L.).

** W znaczeniu IV/V częściej w połączeniu z czasownikiem dokonanym sprzątnąć, np. *Szef mafii postanowił sprzątnąć wszystkich opornych konkurentów / rywali* (+ A.) / *Brygada antyterrorystyczna sprzątnęła niebezpiecznego zamachowca* (+ A.) / *Po raz drugi sprzątnął najlepszemu przyjacielowi* (+ D.) dziewczynę (+ A.). Sprzątnął jej dobrą posadę przed nosa. (+ A.). Również częstsze połączenia z czasownikiem dokonanym w znaczeniu III, np. *Był tak głodny, iż w ciągu kilku sekund sprzątnął cały obiad* (+ A.).

664. SPRZECIWIAĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

czemu? • komu? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czemu?	–	D.	Oni sprzeciwiali się <i>wprowadzeniu</i> nowego systemu. (I) Rodzice stanowczo sprzeciwiają się <i>małżeństwu</i> córki. (I) Jego zachowanie sprzeciwia się <i>zasadom moralnym</i> . (II)
komu?	–	D.	Od czasu do czasu lubiłem się sprzeciwiać <i>rodzicom</i> . (I) Dlaczego ciągle sprzeciwiasz się <i>dziecku</i> ? (III)

INNE POŁĄCZENIA

sprzeciwiać się + przysłówek

- Sprzeciwiać się *ostro* / *stanowczo* / *zdecydowanie*. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. buntować się przeciw(ko) komuś / przeciw(ko) czemuś • być w opozycji do kogoś / do czegoś
a. oficjal. w stosunku do kogoś / w stosunku do czegoś • nie godzić się na coś • nie zgadzać się na coś • odmawiać komuś czegoś • opierać się komuś / czemuś • protestować przeciw(ko) komuś / przeciw(ko) czemuś • przeczyć komuś / że... • przeszkarzać komuś w czymś • walczyć z kimś o coś • występować przeciw(ko) komuś / czemuś • wzbraniać się + bezokolicznik

II. być sprzecznym / niezgodnym z czymś • przeciwstawiać się czemuś [tylko w 3. osobie]

III. dokuczać komuś • drażnić się z kimś • przekomarzać się z kimś

665. SPRZEDAWAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czemu? • gdzie? (na czym? / w czym? / za co?) • kogo? • komu? • po ile?

• za co? • za ile? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Banki komercyjne sprzedają <i>akcje</i> . (I) Systematycznie sprzedawał swoje najcenniejsze <i>książki</i> . (I) W tym sklepie sprzedają <i>ubrania</i> najlepszych firm. (I) Sprzedawali swoje <i>towary</i> po bardzo niskiej cenie. (I) Potrafil sprzedawać swoją <i>wiedzę</i> . (II) Sprzedawali ważne <i>informacje</i> za łapówka. (III)
czemu?	–	D.	Od lat sprzedawał tajemnice <i>obcemu wywiadowi</i> . (III)
gdzie?	na	L.	Wielu bezrobotnych sprzedaje różne rzeczy na <i>bazarach</i> . (I)
	w	L.	Moi rodzice sprzedają na <i>pchlim targu</i> . (IV)
	za	A.	Moja mama sprzedaje w <i>sklepie obuwniczym</i> . (IV)
kogo?	–	A.	Wiele firm sprzedaje swoje towary <i>za granicę</i> . (I)
komu?	–	D.	Sprzedawali swoich <i>ziomków</i> w ręce wroga. (III)
po ile?	po	L.	Sprzedawały swoje obrazy tylko <i>znaucicom</i> sztuki. (I)
za co?	za	A.	Sprzedają konkurentom bankrutujące firmy. (I)
za ile?	za	A.	Stare kasety sprzedają tutaj <i>po dolarze</i> . (I)
			Tutaj sprzedajemy wyłącznie <i>za gotówkę</i> . (I)
			Niektóre firmy sprzedawano <i>za symboliczną złotówkę</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

sprzedawać + przysłówek

→ Sprzedawać *codziennie / drogo / tanio* itp. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. ekspediować coś • handlować czymś • oddawać coś za pieniądze • odsprzedawać coś komuś / czemuś • odstępować coś za pieniądze • spieniężać coś • zrzekać się (prawa własności za pieniądze)

II. ciągnąć korzyści ze zdolności / z wiedzy

III. wydawać kogoś / coś komuś • zaprzedać kogoś / coś komuś • zdradzać kogoś / coś

IV. być gdzieś sprzedawcą / ekspedientem • zajmować się sprzedażą

666. SPRZYJAĆ*

NDK

[kto? • co?]

czemu? • komu? • w czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czemu?	–	D.	Zawsze sprzyjał nowatorskim rozwiązańom studentów. (I) Sprzyjamy działalności organizacji charytatywnych. (I) Zgoda w rodzinie sprzyja rozwojowi dziecka. (II) Dobra widoczność w wodzie sprzyjała obserwacjom. (II)
komu?	–	D.	Sprzyjał młodym pracownikom naukowym. (I) W tym roku pogoda sprzyjała rolnikom i sadownikom. (II)
w czym?	w	L.	Górski klimat sprzyja chorym na płuca. (II) Rodzice zawsze sprzyjali mi w moich planach. (I)

INNE POŁĄCZENIA

sprzyjać + przysłówek

→ Sprzyjać często / systematycznie / zawsze itp. (I)

NIKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. być usposobionym przychylnie / przyjaźnie • być życzliwym • mieć życzliwy stosunek • obdarzać kogoś sympatią • patrzeć na kogoś / na coś przychylnie • popierać kogoś a. czyjeś poczynania
 II. dopisywać • odpowiadać pragnieniom • robić dobrze • służyć • stanowić dobre warunki
 • tworzyć dobre warunki [tylko w 3. osobie]

* Również z imiesłowem przyniemiennym czynnym, np. *sprzyjająca chwila / okoliczność, sprzyjający moment / sprzyjające warunki* itp.

667. STAĆ*/**

NDK

[kto? • co?]

- gdzie?** (na czym? / nad czym? / pod czym? / przed czym? / przy czym? / w czym?)
 • koło czego? • koło kogo? • komu? • na czym? • obok czego? • obok kogo?
 • po co?*** • przy kim? • u kogo? • wzdułż czego? • za czym? • za kim?
 • z czego? • z czym? • z jakiego powodu? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
gdzie? / na czym?	na	L.	Stał <i>na ziemi</i> bosymi stopami. (I) Stoimy <i>na przystanku</i> dopiero od kilku minut. (II) Nasz pociąg stoi <i>na peronie drugim</i> . (II) Krzesła stoją <i>na podłodze</i> . (IV) Stare lokomotywy stoją <i>na bocznych torach</i> . (V)
gdzie? / nad czym?	nad	I.	Wysoki słup dymu stał <i>nad fabrycznym osiedlem</i> . (II) Hotel stoi <i>nad jeziorem</i> . (IV)
gdzie? / pod czym?	pod	I.	Stali <i>pod bramą</i> i pili alkohol. (II)
gdzie? / przed czym?	przed	I.	Długo stała <i>przed lustrem</i> i patrzyła na swoją twarz. (I)
gdzie? / przy czym?	przy	L.	Wszyscy strajkujący stali <i>przy bramie</i> fabryki. (I) Nauczyciel stał <i>przy tablicy</i> i prowadził lekcję. (II/III) Stare dęby stały <i>przy polnej drodze</i> . (IV) Calymi dniami stała <i>przy kuchni</i> . (IV)
gdzie? / w czym?	w / we	L.	Chłopcy stali <i>w wodzie</i> i przyglądali się rybom. (I) Kwiaty stoją <i>w różnych miejscach</i> pokoju. (I) Staliśmy <i>w kolejce</i> po bilety kilka godzin. (II) Żołnierze stali <i>w szeregu</i> przed rozpoczęciem ataku. (II) Nie opalaj się, kiedy słońce stoi <i>w zenicie</i> . (II) Widok tego wypadku stał mu długo <i>w pamięci</i> . (III) Wszystkie bagaże stoją <i>w przedpokoju</i> . (IV) Od kilku dni oddziały wojskowe stały <i>we wsi</i> . (VI)

koło czego?	koło	G.	Staliśmy <i>koło jeziora</i> i łowiliśmy ryby. (I)
koło kogo?	koło	G.	Stał cały czas <i>koło mnie</i> i nawet mnie nie zauważyl. (I)
komu?	–	D.	Po użyciu tego lakieru włosy będą <i>ci</i> stać jak drut. (IV)
na czym?	na	L.	Potrafił stać <i>na rękach</i> przez kilka minut. (I)
obok czego?	obok	G.	Tancerka długo stała <i>na palcach</i> jednej nogi. (I)
obok kogo?	obok	G.	Stoją godzinami <i>obok sklepu</i> i piją tanie wino. (II)
po co? ***	po	A.	Ten hotel stoi <i>obok teatru</i> . (IV)
przy kim?	przy	L.	Stała <i>obok nas</i> i udawała, że nas nie widzi. (I)
u kogo?	u	D.	Staliśmy <i>po bilety</i> na koncert kilka godzin w kolejce.*** (I)
wzdłuż czego?	wzdłuż	G.	Stał <i>przy mnie</i> i trzymał mnie mocno za rękę. (I)
za czym?	za	I.	Od kilku dni praktykantki staly <i>u nas</i> w domu. (VI)
za kim?	za	I.	Zabytkowe latarnie staly <i>wzdłuż promenady</i> . (IV)
z czego?	z / ze	G.	Stali <i>za drzewami</i> i obserwowały przechodzących. (I)
z czym?	z / ze	I.	Stalem <i>za wysokim mężczyzną</i> i nic nie widziałem. (I/II)
z jakiego powodu?	z powodu	G.	Niestety, mój syn źle stoi <i>z matematyki</i> . (VII)
			Babcia od wiosny stoi dobrze <i>ze zdrowiem</i> . (VII)
			Fabryki stoją <i>z powodu strajku</i> . (V)

INNE POŁĄCZENIA

stać + przysłówek

- Stać *długo / krótko / nieruchomo*. (I)
- Stać *dobrze / mocno / źle* (w zn. *być w złym / dobrym położeniu / sytuacji*) / Coś stoi *wysoko / nisko* (coś przedstawia / posiada jakąś wartość) / Coś stoi dobrze / źle (w zn. *sprawy / rzeczy przedstawiają się dobrze / źle*) / Stać *nisko / wysoko* (w zn. *zajmować jakąś pozycję społeczną*).
- Stać *dobrze / źle z czymś*. (VII)
- Jedni *stali*, drudzy siedzieli. (I)
- Wszystkie autobusy dzisiaj *stoją*. (II)
- Stać jak kołek / jak na rozjarzonych węglach / jak na szpilkach / jak piorunem razony / jak posąg / jak skałami / jak (niczym) słup soli / jak urosnięty w ziemię / jak writy / jak kat (nad dobrą duszą) / uwydłużony jak struna. (II)
- Coś, np. *włosy stają jak szczotka*. (IV)
- Coś stoi jak woł (w zn. *być napisanym wyraźnie*).

NIĘKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. być na nogach • opierać się na nogach • trzymać się na nogach • zachowywać (pozycję pionową)
- II. nie poruszać się • nie postępować naprzód • nie ruszać się z miejsca • pozostawać (w pozycji nieruchomości) • stawać • trwać nieruchomo • wystawać • zatrzymywać się
- III. być przedmiotem czichis' myśli / wyobrażeń • wspominać [tylko w 3. osobie; w odniesieniu do frazeologizmu *stać komuś w pamięci*]
- IV. być położonym gdzieś • być postawionym / ustawnionym itp. gdzieś • być (w położeniu pionowym)
 - pozostawać gdzieś • sterzeć • trwać • zajmować miejsce • znajdująć się gdzieś [tylko w 3. osobie]
- V. być nieczynnym / unieruchomionym • nie działać • nie funkcjonować • nie pracować [tylko w 3. osobie]

- VII. **potocznie:** kwaterować gdzieś okresowo • mieszkać gdzieś / u kogoś • przebywać gdzieś
VII. **potocznie:** odznaczać się czymś

* Por. stać w znaczeniu braknąć w wyrażeniu zaprzeczonym *nie stało komuś kogoś / czegoś*: **Dzieciom nie stało rodziców.** / *Nie stałoby mi cierpliwości, aby z nim dzielić całe życie. Nie stałoby siły, żeby dopłynąć do brzegu.*

** W konstrukcji *nie stać kogoś na coś / na kogoś* dopełnienie osobowe może być wyrażone dopełniaczem albo biernikiem: *Nie stać jej (+ G.) na kupno domu / Nie stać ja (+ A.) na kupno domu.* Por. *Słownik wyrazów kłopotliwych*, s. 308.

*** Potocznie w zn.: *być / czekać w kolejce, żeby coś kupić.*

668. STARĄĆ SIĘ

NDK

[kto?]

gdzie? (w czym?) • o co? • o kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
gdzie? o co?	w o	L. A.	On zawsze stara się <i>w swojej pracy.</i> (II) Od lat staram się <i>o wyjazd</i> na stypendium zagraniczne. (I) Od dawna starał się <i>o stanowisko</i> naczelnego redaktora. (I) Widzę, że pan bardzo się stara <i>o swoją bodowę psów.</i> (III) Od roku staramy się <i>o dobrą niankę.</i> (I) Rodzice powinni starać się <i>o swoje dzieci.</i> (III) Już kilka miesięcy starał się <i>o tę piękną kobietę.</i> (IV)
o kogo?	o	A.	

INNE POŁĄCZENIA

- starać się + przysłówek
- starać się + bezokolicznik
- starać się + (o to) + żeby / aby / by < >
tryb życzący
- Starać się bardzo / usilnie / zawsze. (I–IV)
- Starać się być kimś / jakimś. (II)
- Starać się robić coś lepiej. (II)
- Starać się coś robić / czegoś nie robić.* (II)
- Starać się (o to), żeby np. coś się udało. (II)
- Rząd stara się, aby Polakom żyło się coraz lepiej. (II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. aspirować do czegoś • chcieć coś / kogoś pozyskać • chcieć coś otrzymać • dążyć do czegoś
 • dobijać się o coś (pot.) • dokładać starań o coś • nie szczędzić wysiłków w czymś
 • podejmować (jakies działania) • podejmować wysiłki, żeby... • szukać kogoś / czegoś
 • ubiegać się o kogoś / o coś • zabiegać o coś; *rzad.* o kogoś • zadawać sobie trud
- II. być gorliwym w pracy • dawać z siebie wszystko • dbać o coś • przykładać się do czegoś • robić wszystko, żeby... • usiłować robić coś jak najlepiej • wysilać się na coś / żeby...
- III. troszczyć się o kogoś
- IV. zabiegać o czyleś wzgldy

* Starać się + bezokolicznik / starać się + rzeczownik odsłowny – połączenia alternatywne, np. *Starać się dostać do pracy w służbie dyplomatycznej* albo *Starać się o dostanie do pracy w służbie dyplomatycznej.*

669. STARTOWAĆ

NDK

[kto? • co?]

**czym? • do czego? • gdzie? (na czym? / w czym?) • jako kto? • kiedy? (o której?)
• na co? • w czym? • jak?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Większość poetów startuje <i>małym tomikiem</i> wierszy. (III)
do czego?	do	G.	Zawodnicy startują <i>do kolejnego skoku</i> . (I)
gdzie?	na	L.	On startuje <i>na olimpiadzie</i> po raz pierwszy. (I)
	w	L.	Wszyscy absolwenci szkoły startowali <i>w najlepszych teatrach</i> . (III)
jako kto?	jako	N.	Na początku swojej kariery startował <i>jako asystent</i> . (III)
kiedy?	o	L.	Zawodnicy startują <i>o godzinie dziewiątej</i> rano. (I)
na co?	na	A.	Pierwszy samolot do Warszawy startuje <i>o szóstej</i> . (II)
w czym?	w	L.	W tym roku mój syn startuje <i>na studia artystyczne</i> . (III)
			Wszyscy uczniowie startują <i>w biegu</i> na przelaj. (I)
			Najlepsi zawodnicy startowali <i>w dwóch konkurencjach</i> . (I)
			Absolwenci prawa szybko startowali <i>w obranym przez siebie zawodzie</i> . (III)

669
–
670

INNE POŁĄCZENIA

startować + przysłówka
startować – bez dopełnienia

- Startować *pomyślnie* / *szybko*. (III)
- Zawodnicy *startują*. (I)
- Samolot *startuje*. (II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. rozpoczynać bieg / współzawodnictwo • stawać do zawodów
- II. podrywać się do lotu • rozpoczynać lot • wzbijać się w powietrze / w górę • wzlatywać • wznosić się w przestrzeń
- III. ***potocznie***: rozpoczynać jakąś działalność

670. STAWAĆ

NDK

[kto? • co?]

**czego? • czym? • do czego? • gdzie? (na czym? / w czym?) • komu? • na co?
• na czym? • przed czym? • przed kim? • przy czym? • przy kim? • u kogo?
• za kim? • z czym? • jak?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czego?	–	G.	Jak ci staje <i>cierpliwości</i> do tej pracy?* (IX)
czym?	–	I.	Co roku rzeka staje <i>lodem</i> podczas wielkich mrozów. (II)
do czego?	do	G.	Kolejne oddziały stawali <i>obozami</i> w lesie.** (VII) Już drugi raz staję <i>do tego egzaminu</i> . (III) Kolejni kandydacistawali <i>do konkursu</i> . (III)

gdzie? / na czym?	na	L.	Ten pociąg staje <i>na każdej stacji kolejowej</i> . (II) Samochody stają <i>na każdym skrzyżowaniu</i> ulic. (II) Nowe domy stają szybko <i>na obrzeżach</i> miasta.* (V) Na widok kota sierść stawała psu <i>na karku</i> . (VIII)
gdzie? / w czym?	w / we	L.	Ten pociąg co chwilę staje <i>w szczerym polu</i> . (II) Przeladunek węgla staje <i>w porcie</i> na kilka tygodni. (II) Latem słońce staje <i>w zenicie</i> . (IV) Kolejne oddziały wojska stawały <i>we wsi</i> .** (VII)
komu?	–	D.	Kiedy opowiadał o śmierci, łzy stawały <i>mu</i> w oczach. (IV) Włosy stawały <i>im</i> na głowie od silnego wiatru. (VIII)
na co?	na	A.	Zawsze staje <i>na równe nogi</i> , kiedy dzwoni budzik. (I) Dziecko bez pomocy matki już samo staje <i>na nogi</i> . (I)
na czym?	na	L.	Stawał <i>na palcach</i> , aby zobaczyć, co się dzieje wokolo. (I) Mój pies nauczył się stawać <i>na tylnych łapach</i> . (I)
przed czym?	przed	I.	Lubiła stawać <i>przed wystawami sklepowymi</i> . (II) Młodzi chłopcy stawali <i>przed komisją poborową</i> . (III)
przed kim?	przed	I.	Winni musieli stawać <i>przed przełożonymi</i> . (III)
przy czym?	przy	L.	Codziennie rano stawała <i>przy maszynie dziewczarskiej</i> . (III)
przy kim?	przy	L.	Zawsze stawał <i>przy mnie</i> w trudnych sytuacjach. (IV)
u kogo?	u	G.	Podczas długich podróży stawaliśmy <i>u krewnych</i> .** (II)
za kim?	za	I.	Niżsi żołnierze stawali <i>za wyższymi żołnierzami</i> . (IV) W obronie honoru wszyscy stawali <i>za ojcem</i> .** (IV)
z czym?	z / ze	I.	Często stajemy <i>z pracą</i> ze względu na pogodę.* (II)

INNE POŁĄCZENIA

- Stawać *nerwowo / szybko / zdecydowanie* itp. (I)
- Stawać *często / rzadko / szybko / zawsze* itp. (II–III)
- Dziecko już *staje*.*** (I)
- Pociąg / Zegarek / Maszyna itp. *staje / stanął /(-ęła)*. (II)
- Umowa *stanęła*. / Zakład *stanął*.** (VI)
- *Stawać / Stanąć jak wryty*.** (II)

NIKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. dźwigać się na nogi • podnosić się • powstawać • przyjmować (pozycję pionową) • unosić tułów • wstawać
- II. nieruchomości • przestawać działać / pracować • przestawać iść / poruszać się • przystawać • zatrzymywać się [zwyczkle w 3. osobie]
- III. brać udział w czymś • pojawiać się gdzieś • przybywać gdzieś • przystępować do czegoś • stawać się gdzieś • występować przed czymś • zgłaszać swoje uczestnictwo w czymś • zgłaszać się gdzieś / do czegoś
- IV. zajmować określona pozycję • znajdować się gdzieś
- V. powstawać [tylko w 3. osobie]
- VI. dochodzić do skutku • wchodzić w życie • zawierać coś [tylko w 3. osobie]
- VII. **przestarzałe:** obozować gdzieś • zatrzymywać się gdzieś
- VIII. jeździć się • podnosić się • przyjmować (pozycję pionową) • stroszyć się [tylko w 3. osobie]
- IX. wystarczać czegoś [zwyczkle z przecieniem]

* Przestarzałe.

** Częściej w połączeniu z czasownikiem dokonanym *stanąć*.

*** Potocznie.

671. STAWAĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

czym? • kim? • komu? • z czym? • z kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Kolejne przedsiębiorstwa stawały się <i>ofiarą manipulacji</i> . (I) Poczarka szybko stawała się <i>motylem</i> . (I)
kim?	–	I.	Prywatne życie artystów staje się <i>tematem</i> dla prasy. (I) Jego deklaracje miłości stawały się <i>pustymi słowami</i> . (I)
komu?	–	D.	Z roku na rok ona stawała się coraz <i>piękniejszą kobietą</i> . (I) Widzę synku, że stajesz się <i>znawcą kobiet</i> ?! (I)
z czym? z kim?	z z	I.	On staje się coraz <i>madrzejszym chłopcem</i> . (I) On staje się coraz <i>ważniejszym doradcą</i> . (I) Od pewnego czasu staje <i>mi się</i> coraz bardziej smutno. (I) Co staje się <i>ludziom</i> , że są coraz gorsi? (II) Chcę wiedzieć, co staje się <i>z moimi pieniedzmi</i> .* (II) Co staje się <i>z człowiekiem</i> po jego śmierci? (II)

671
–
672

INNE POŁĄCZENIA

stać się + przysłówek

→ Stawało się *ciemno / jasno / mroczno / szarawo* itp. (I)

stać się + przynimotnik

→ Ktoś staje się *bogatszy / gorszy / lepszy* itp. (I)

→ Ktoś staje się *dojrzałszym / dorosłejszym* itp. (I)

→ Coś staje się *koraz gorsze / lepsze* itp. (I)

→ Coś się stawało / stało, jak ktoś przewidywał.* (III)

stać się + jak

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. nabywać jakichś cech / właściwości • przechodzić stopniowo w inny stan • przeistaczać
• przekształcać się w coś • przeobrażać się w coś • przeradzać się w coś • robić się jakimś
• zmieniać się na coś • zostawać kimś / czymś

II. dokonywać się • działać się • mieć miejsce • nadarzać się • przytrafiać się komuś • trafiać się
komuś • wydarzać się • zachodzić • zdarzać się [tylko w 3. osobie]

III. spełniać się • urzeczywistniać się • ziszczać się [tylko w 3. osobie]

* Częściej w połączeniu z czasownikiem dokonanym *stać się*.

672. STAWIAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • gdzie? (do czego? / na co?* / na czym?* / pod czym? / w czym?) • kogo?
• komu? • na co? • na kogo? • przed kim? • wokół czego? • z czego? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Stawiała delikatnie <i>cenną porcelanę</i> na stole. (I) Stawiali <i>krzesła</i> we wszystkich wolnych salach. (I) Dziecko uparcie stawiało <i>pluszowego misia</i> na nóżki. (II)

gdzie? / do czego?	do	G.	Niektóre psy stawiają <i>uszy</i> do góry. (II)
gdzie? / na co?*	na	A.	Nasi sąsiedzi stawiają <i>dom</i> już od kilku lat. (III)
gdzie? / na czym?*	na	L.	Ta firma stawia <i>najdłuższe mosty</i> w Europie. (III)
			Prawie zawsze stawiał <i>trafne diagnozy</i> . (IV)
gdzie? / pod czym?	pod	I.	Związki zawodowe od lat stawiają <i>swoje warunki</i> . (IV)
gdzie? / w czym?	w	L.	Zawsze stawiał <i>wysokie sumy</i> pieniędzy w grze. (V)
kogo?	–	A.	Często stawiał mi <i>obiady</i> w drogich restauracjach. (VII)
komu?	–	D.	Przed wyrazem który zawsze stawiamy <i>przecinek</i> . (VIII)
na co?	na	A.	Ucząc się kaligrafii, stawiał ostrożnie <i>każdą literę</i> . (VIII)
na kogo?	na	A.	Zawsze stawiam wszystkie moje przyrządy <i>do szafek</i> . (I)
przed kim?	przed	I.	Codziennie stawiała świeże kwiaty <i>na stół</i> .* (I)
wokół czego?	wokół	G.	Codziennie stawiała świeże owoce <i>na ladzie</i> .* (I)
z czego?	z / ze	G.	Wszystkie słowniki stawiał <i>na najwyższej półce</i> .* (I)
			Stawiali słupy podporowe <i>na podwórku</i> . (I)
			Ostrożnie stawiali nogi <i>na śliskiej drodze</i> . (I)
			Ludzie stawiali krzyże <i>na rozstajach dróg</i> . (III)
			Niepotrzebne rzeczy stawiali <i>pod ścianą domu</i> . (I)
			Mokre parasole stawiamy zawsze <i>w tym miejscu</i> . (I)
			Robotnicy stawiali metalową konstrukcję <i>w sali</i> . (I)
			Ciągle stawiasz <i>nas</i> w sytuacji bez wyjścia. (IX)
			Ty stawiasz <i>mi</i> zawsze bardzo poważne pytania. (IV)
			Nauczyciele stawiają <i>uczniom</i> wysokie wymagania. (IV)
			Dzisiaj stawiam <i>wszystkim gościom</i> obiad. (VII)
			Co tydzień stawiał <i>na tego samego konia</i> w wyścigach. (V)
			W każdych wyborach stawiał <i>na partię prawicową</i> . (VI)
			Kraje afrykańskie stawiają <i>na pomoc</i> Europy. (VI)
			Zawsze stawiał <i>na amerykańskich bokserów</i> . (V)
			Systematycznie stawiał <i>na tego człowieka</i> . (VI)
			Zawsze stawiadeł <i>przed sobą</i> jakiś konkretny cel. (IV)
			Stawiali fotele <i>wokół wielkiego stołu</i> . (I)
			Niektórzy stawiali domy <i>z drewnianych bali</i> . (III)

INNE POŁĄCZENIA

- Stawiać czasami / często / systematycznie itp. (I–VII)
- Ja stawiam. (VII)
- Stawiam na to, że wygra ten zawodnik. (V/VI)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. kłaść coś gdzieś • przystawiać coś • przywracać czemuś właściwą pozycję • rozkładać coś
 • rozmieszczać coś • rozstawać coś • umieszczać coś na czymś / gdzieś • ustawać coś
- II. nadawać czemuś (pozycję pionową) • podnosić coś do góry • umocowywać coś w pozycji pionowej • unosić coś
- III. budować coś • konstruować coś • wznosić coś
- IV. formułować coś • podawać coś • proponować coś • przedstawiać coś • występować z czymś
 • wypuścić coś • zgłaszać coś
- V. dawać jakąś stawkę • grać o jakąś stawkę • wykładać pewną kwotę / sumę pieniędzy • zakladać się o jakąś sumę / stawkę
- VI. liczyć na kogoś / na coś • pokładać nadzieję w kimś / w czymś • spodziewać się czegoś po kimś / po czymś • ufać komuś
- VII. **potocznie:** dawać komuś poczęstunek • finansować coś • fundować coś komuś • zapraszać kogoś (i płacić za poczęstunek / rozrywkę itp.)
- VIII. umieszczać coś w tekście • wyrażać coś na piśmie
- IX. stwarzać komuś jakieś warunki / sytuacje

* Stawiać na co? / na czym? – połączenia alternatywne z niektórymi rzeczownikami jak: *lada*, *półka*, *stół* itp. Przykłady: *stawiać coś na ladę* (na + A.) albo *na ladzie* (na + L.); *stawiać coś na najwyższą półkę* (na + A.) albo *na najwyższej półce* (na + L.); *stawiać coś na stół* (na + A.) albo *na stole* (na + L.).

673. STOSOWAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • do czego? • do kogo? • u kogo? • w czym? • wobec czego? • wobec kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	U nas stosowano <i>najlepsze metody wychowawcze</i> . (I) W leczeniu stosowali wyłącznie <i>leki tradycyjne</i> . (I) Stosowała wszystkie <i>nowe przepisy</i> w sztuce kulinarnej. (I)
do czego?	do	G.	Te programy stosujemy <i>do obliczeń</i> . (I) Lekarz stosował zioła <i>do użnaczenia akcji serca</i> . (I)
do kogo?	do	G.	Te same zasady moralne stosował <i>do wszystkich ludzi</i> . (II)
u kogo?	u	G.	Dlaczego pan stosuje te uwagi tylko <i>do mnie</i> ? (II) Tę metodę można stosować również <i>u małych dzieci</i> . (I)
w czym?	w	L.	Stosowano wyniki badań naukowych <i>w udoskonalaniu technologii</i> . (I)
wobec czego?	wobec	G.	Stosujesz <i>wobec tej rasy</i> psów złe metody. (I/II)
wobec kogo?	wobec	G.	Od lat stosowano przymus <i>wobec poduładnych</i> . (I) Od dawna stosowano <i>wobec nich</i> najgorsze metody. (II)

672
–
674

INNE POŁĄCZENIA

stosować + przysłówek

→ Stosować często / zawsze / zwykle itp. (I–II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. posługiwać się czymś • realizować coś • używać czegoś • wcielać coś w życie • wprowadzać coś w życie • wykorzystywać coś

II. adresować coś do kogoś / do czegoś • kierować coś • odnosić coś do kogoś / do czegoś

674. STRASZYĆ

NDK

[kto? • co? • Ø*]

co? • czym? • gdzie? / w czym? • kim? • kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Codziennie straszyl <i>gołębie</i> gwizdem. (I)
czym?	–	I.	Rodzice zawsze nas straszły <i>wymyślną karą</i> . (I) Ciągle straszysz mnie <i>chorobą</i> . (I)

gdzie? / w czym? kim?	w –	L.
kogo?	–	A.

Ten człowiek straszy ludzi *swoim widokiem*. (I)
Od kilku dni straszyło *burzami i deszczem*.* (I)
Babcia straszyła mnie *piekiem*. (II)

Mówi się, że duchy straszą *w tym zamku*. (I)
Dlaczego zawsze straszysz mnie *swoim bratem*? (I)
Ona straszy dzieci *Babą-Jagą*. (I)
Matki lubią straszyć swoje dzieci potworami z bajek.
(I)
Dowódca straszył *podwładnych* sądem polowym. (II)

INNE POŁĄCZENIA

straszyć + przysłówka
straszyć – bez dopełnienia

- Straszyć czasami / często / stale / zawsze itp. (I-II)
- Tutaj straszy*. (w zn. tutaj ukazują się duchy / mary).

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. być postrachem dla kogoś • napawać kogoś lękiem • napędzać strachu(-a) • niepokoić kogoś / coś • przerastać kogoś • siać postrach / panikę / grozę • tworzyć kogoś czymś • wzbudzać u kogoś / u czegoś postrach • zatruwać kogoś [tównież w 3. osobie]
- II. grozić komuś • szantażować kogoś • terroryzować kogoś / coś

* Konstrukcja bezmianownikowa.

675. STRESZCZAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • komu? • w czym? • w kim?* • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Umiał barwnie streszczać <i>przeczytane powieści</i> . (I) Co tydzień streszczał <i>wydarzenia z podróży</i> . (I) Krótkie opowiadanie streszczało <i>psychikę mordercy</i> . (II) Ten program streszczał <i>potrzeby</i> wszystkich Polaków. (II)
komu? w czym? w kim?*	– w w	D. L. L.	Ona streszczała w sobie <i>negatywne cechy</i> kobiety. (II) Często streszczała <i>mi</i> swoje przygody miłosne. (I) Streszczała wydarzenia dnia <i>w lokalnej gazecie</i> . (I) Kandydat na ministra streszczał <i>w sobie</i> wszystkie pozytywne cechy urzędnika państwowego.* (II) Najstarszy syn streszczał <i>w sobie</i> zalety całego rodu.* (II)

INNE POŁĄCZENIA

streszczać + przysłówka

- Streszczać barwnie / ciekawie / interesującą itp. (I/II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. formułować zwięźle treść czegoś • opowiadać coś • podawać treść czegoś zwięźle • podsumowywać coś • reasumować coś • rekapitulować coś • relacjonować coś
- II. reprezentować coś • zawierać coś w skondensowanej postaci

* Tylko w połączeniu: *streszczać coś w sobie*.

676. STRZELAĆ

NDK

[kto? • co? • Ø*]

co? • czym? • do czego?** • do kogo? • dokąd? (do czego?) • gdzie? (na co? / na czym? / pod co? / w czym?) • komu? • między co? • skąd? (z czego?) • w co?/** • w kogo? • z czego? • jak?

676

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	On zawsze strzelał <i>pierwszego gola</i> . (IV) W tym miesiącu strzelano wyłącznie <i>kaczki</i> . (V)
czym?	–	I.	Do ptaków strzelano zwykle <i>śrutem</i> . (I) Gdy się nudził, lubił strzelać <i>palcami</i> . (II) Ogień z ogniska strzelał <i>iskrami</i> na wszystkie strony. (II)
do czego?**	do	G.	Te krzewy strzelają <i>pędami</i> już na początku wiosny. (III)
do kogo?	do	G.	Policjanci strzelali <i>do tarcz</i> w sali ćwiczeń.** (I)
dokąd?	do	G.	Bandyci strzelali <i>do wozów policyjnych</i> . (I)
gdzie? / na co? / gdzie? / na czym?	na	A.	Ktoś strzela <i>do kaczek</i> z dubeltówka. (I)
gdzie? / pod co? / gdzie? / w czym?	na	L.	Morderca strzelał <i>do wchodzących</i> do pokoju <i>mężczyzn</i> . (I)
gdzie? / pod co? / gdzie? / w czym?	pod	A.	Płomienie strzelały aż <i>do wierzchołków drzew</i> . (III)
komu?	–	D.	Korki od szampana strzelały <i>na wszystkie strony</i> . (II)
między co? / skąd?	między z	A. G.	Ten boczek strasznie strzela <i>na patelni</i> . (II) Wiosną strzelają młode pędy <i>na drzewach</i> . (III)
w co?**	w	A.	Coraz częściej coś strzela <i>w silniku</i> . (II)
w kogo?	w / we	A.	Od kilku dni strzela mi <i>w kolanach</i> .* (II)
z czego?	z	G.	Kiedy jest wilgotne powietrze, strzela <i>mi</i> w stawach.* (II)
w kogo?	w	A.	Musimy się nauczyć strzelać <i>między słupki</i> bramki. (IV)
z czego?	z	G.	Zawsze bałem się, kiedy pioruny strzelały <i>z nieba</i> . (II)
w kogo?	w	A.	Ten zawodnik często strzela bramkę <i>z połowy boiska</i> . (IV)
w kogo?	w / we	A.	Żołnierz strzelali <i>w tarcze</i> na poligonie.** (I)
w kogo?	w	A.	Wieże biurowców nowojorskich strzelają <i>w niebo</i> . (III)
w kogo?	w / we	A.	Ta fontanna strzela <i>w górę</i> do kilkunastu metrów. (III)
w kogo?	w	A.	Podczas najazdu na wieś strzelano <i>we wszystkich ludzi</i> . (I)
w kogo?	w	A.	Świętne strzelał <i>z karabinu maszynowego</i> . (I)
w kogo?	w	A.	Jadąc na furmance uwielbiał strzelać <i>z bata</i> . (II)

INNE POŁĄCZENIA

strzelać + przysłówek

→ Strzelać *celnie* / *pewnie* / *szynko* / *świętne* / *zdecydowanie* itp. (I/IV/V)

→ Strzelać nerwowo / rytmicznie. (II)
 strzelać / strzelić *** → Coś jest proste jak strzelić**** (w zn. zupełnie proste).

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. oddawać strzał • otwierać ogień • wypuszczać pocisk z broni palnej / strzał z luku • wyrzucać pocisk z broni palnej
- II. pryskać • skwierczeć • trzaskać • uderzać • wydawać odgłosy [zwykle w 3. osobie]
- III. sięgać wysoko • unosić się • wybuchać • wznowić się wysoko; również: piąć się • rosnąć szybko • wybijać się • wypuszczać pędy • wyrastać
- IV. kopaczącą piłkę do bramki • rzucać piłkę do celu
- V. polować ze strzelką • zabijać zwierzynę (za pomocą broni palnej)

* Konstrukcja bezmianownikowa.

** Strzelać do czego? / w co? – połączenia alternatywne: *strzelać do tarczy* (do + G.) albo *w tarczę* (w + A.).

*** Tylko w połączeniu z czasownikiem dokonanym *strzelić*.

677. STUDIOWAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • gdzie? (na czym? / w czym?) • w czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Od lat studiował <i>ruch gwiazd</i> na niebie. (I) Z uwagą studiował <i>wszystkie opracowania</i> na ten temat. (I)
gdzie?	na	A.	Mój syn studiuje <i>prawo</i> na uniwersytecie. (II)
		L.	Z uwagą studiował <i>wyciągi bankowe</i> . (III) Studiowała nauki polityczne <i>na uniwersytecie</i> . (II)
w czym?	w	A.	Lekarz studiował pracę serca <i>na ekranie komputera</i> . (III)
		L.	On studiuje <i>w Oksfordzie</i> . (II) Córka studiuje <i>w Akademii Muzycznej</i> . (II) Studiował <i>w najlepszych uniwersytetach angielskich</i> . (II)
w czym?	w	L.	Godzinami studiowała swoją twarz <i>w lustrze</i> . (III)

INNE POŁĄCZENIA

studiować + przysłówek

→ Studiować ciągle / dugo / systematycznie itp. (I/III)
 → Studiować korespondencyjnie / zaocznie. (II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. analizować coś • badać coś • dociekać czegoś • poddawać coś analizie naukowej • poznawać coś • prowadzić studia nad czymś • śledzić coś • zgłębiać wiedzę
- II. być studentem • edukować się • kształcić się • odbywać studia • pobierać nauki • uczyć się w wyższej uczelni
- III. sprawdzać coś • wczytywać się w coś • wpatrywać się w coś • zapoznawać się z czymś

678. STWARZAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czym? • komu? • wokół czego? • wokół kogo? • z czego? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Oni zawsze stwarzali <i>złą atmosferę</i> w pracy. (I) Starał się stwarzać <i>godziwe warunki</i> życia rodzinie. (II) Śliska jezdnia stwarza <i>niebezpieczeństwo</i> wypadków. (II)
czym?	–	I.	Stwarzasz nieporozumienia <i>swymi plotkami</i> . (II)
komu?	–	D.	Szef stwarzał <i>wszystkim</i> znakomite warunki do pracy. (I)
wokół czego?	wokół	G.	Stwarzała <i>wokół pracy</i> atmosferę tajemnicy. (II)
wokół kogo?	wokół	G.	Zawsze stwarzał <i>wokół siebie</i> atmosferę strachu. (II)
z czego?	z	G.	Potrafila stwarzać z <i>przeczytanych notatek prasowych</i> znakomite opowiadania kryminalne. (II)

INNE POŁĄCZENIA

stwarzanie + przysłówki

→ Stwarzanie ciągle / często / systematycznie itp. (I/II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. organizować coś • powodować (że coś zaczyna istnieć) • powoływać coś do życia / do istnienia
 - tworzyć coś • zakładać coś
- II. być autorem / twórcą czegoś • być przyczyną czegoś • czynić coś • pociągać coś za sobą
 - przysparzać czegoś • robić coś • rodzić coś • sprawiać coś • sprowadzać coś • tworzyć coś
 - wytwarzanie czegoś • wywoływać coś

679. STWIERDZAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Komisja często stwierdzała <i>nieścisłości</i> w raportach. Wszyscy lekarze stwierdzali u niego <i>nieuleczalną chorobę</i> .

INNE POŁĄCZENIA

stwierdzać + przysłówki
stwierdzać + że

→ Stwierdzać często / systematycznie / szybko itp.
→ Stwierdzać, że coś jest np. autentyczne / prawdziwe.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- diagnozować coś • dochodzić do jakiegoś wniosku • konstatować coś • orzekać coś • poświadczanie coś • przekonywać się o czymś / że... • rozpoznawać coś • ustalać (że coś jest faktem) • uznawać coś za pewne • zaświadczenie coś

680. SZANOWAĆ

NDK

[kto?]

co? • kogo? • w kim? • za co?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Powinniśmy szanować pracę innych. (I) Szanowali przekonania i poglądy innych. (I) Już jako mały chłopiec umiał szanować swoje ubrania. (II)
kogo?	–	A.	Czytelnicy powinni szanować pożyczone książki. (II)
w kim?	w	L.	Zawsze szanowałem swoich rodziców. (I)
za co?	za	A.	Wszyscy szanowali w tym człowieku jego wiedzę. (I) Szanolaliśmy szefa za jego uczciwość. (I)

INNE POŁĄCZENIA

680
–
682

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. cenić kogoś / coś • czcić kogoś / coś za coś • doceniać kogoś / coś • liczyć się z kimś / z czymś
 - odnosić się z szacunkiem do kogoś • otaczać kogoś / coś czcią • postępować zgodnie z czymś
 - poważać kogoś / coś • respektować kogoś / coś • stosować się do czegoś
- II. chronić coś przed zniszczeniem • dbać o coś • nie niszczyć czegoś • obchodzić się z czymś dobrze • ochraniać coś • oszczędzać coś; *rząd.* czegoś • pielęgnować coś / w kimś • strzec coś przed zniszczeniem • troszczyć się o coś

681. SZCZYZCIĆ SIĘ

NDK

[kto?]

czym? • kim? • przed czym? • przed kim? • wobec kogo?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	On szczyci się swoim arystokratycznym pochodzeniem.
kim?	–	I.	Szczyciła się swoim pięknym ogrodem.
przed			Rodzice szczycili się wyjątkowo zdolnymi dziećmi.
czym?	przed	I.	Szczycił się swymi osiągnięciami przed całą grupą.
przed kim?	przed	I.	Zawsze szczycił się przed dziewczynami swoją siłą.
wobec			
kogo?	wobec	G.	On szczycił się swoim ojcem wobec kolegów.

INNE POŁĄCZENIA

szczycić się (tym) + że

→ Szczyciła się (tym), że wiele podróżowała po świecie.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

być dumnym z kogoś / z czegoś • chubić się kimś / czymś • chwalić się czymś / kimś • mieć poczucie wartości kogoś / czegoś • odczuwać dumę z kogoś / z czegoś • sływać z czegoś

682. SZEPTAĆ

NDK

[kto?]

co? • do kogo? • komu? • o czym? • o kim? • (po)między kim? • z kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Ciągle szeptała mu <i>miłe słowa</i> do ucha. (I) Szeptała <i>jakieś słowa</i> siedzącemu obok chłopcu. (I)
do kogo?	do	G.	Bezustannie coś szeptała <i>do swojej współpracownicy</i> . (II/II)
komu?	–	D.	Szeptał <i>swojej ukochanej</i> wzruszające słowa. (I)
o czym?	o	L.	Współpracownicy już szepiali <i>o rychłej dymisji</i> szefa. (II) Od kilku dni wszyscy szepczą <i>o zmianach</i> w rzadzie. (II)
o kim?	o	L.	Domyślał się, że kobiety szepczą w tej chwili <i>o nim</i> . (I) Wszyscy już szepiali <i>o nowej sekretarce</i> dyrektora. (II) Szeptała mi ciągle <i>o swoim sąsiadzie</i> . (II)
(po)między kim? z kim?	(po)między z / ze	I. I.	Szeptali <i>(po)między sobą</i> o swoim przełożonym. (II) Całym godzinami szepała <i>ze swoją koleżanką</i> . (II/II)

INNE POŁĄCZENIA

szeptać + przysłówek

→ Szeptać *ciągle / czule / gorączkowo / radośnie* itp. (I)

szeptać + że

→ Szeptać *tajemniczo / złowrogo* itp. (II)

→ Wszyscy szepiali, że ona jest w ciąży. (I/II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. mówić szeptem • rozmawiać (między sobą) szeptem

II. plotkować o kimś / o czymś a. na kogoś / na coś a. na temat kogoś / na temat czegoś

- porozumiewać się z kimś w sposób dyskretny • prowadzić konszachty z kimś • szerzyć jakieś pogłoski w tajemnicy

683. SZKODZIĆ

NDK

[kto? • co?]

czemu? • czym? • komu? • na co? • w czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czemu?	–	D.	Palenie szkodzi <i>zdrowiu</i> .
czym?	–	I.	Przemysł bardzo szkodzi <i>środowisku naturalnemu</i> .
komu?	–	D.	Szkodził <i>swoją arrogancją</i> nie tylko sobie, ale i innym.
na co?	na	A.	Alkohol szkodzi <i>wszystkim ludziom</i> .
w czym?	w	L.	Ten człowiek uwielbia szkodzić <i>innym</i> . Zamiast pomagać, szkodzisz <i>nam</i> ! Tłuszcz szkodzi <i>na wątrobę</i> .* Ciągle próbował szkodzić komuś <i>w karierze</i> . Skłonność do kobiet szkodziła mu <i>w karierze politycznej</i> .

INNE POŁĄCZENIA

szkodzić + przysłówek

→ Coś szkodzi *bardzo / strasznie / zdecydowanie* itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

być szkodliwym dla kogoś / dla czegoś • działać na czyjąś niekorzyść • mieć szkodliwe właściwości • narażać kogoś na szkodę • nie służyć komuś / czemuś • nie wychodzić komuś na zdrowie • odbijać się ujemnie na kimś / na czymś • pociągać za sobą złe skutki dla kogoś / dla czegoś • powodować u kogoś / u czegoś straty / uszczerbek w czymś • przynosić komuś / czemuś szkodę • robić komuś szkodę • wychodzić komuś / czemuś na złe • wyrządzać komuś / czemuś szkodę [częściej w 3. osobie]

* Potocznie.

684. SZUKAĆ

NDK

[kto? • co?]

czego? • gdzie? (na czym? / po czym? / w czym?) • kogo? • u kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czego?	–	G.	Od godziny szukam <i>mojego psa</i> , który gdzieś zaginął. (I) Szukamy <i>spokojnego miejsca</i> na piknik. (I) Dzieci szukaly <i>grzybów</i> w lesie. (I) Bezdomne psy szukają <i>pożywienia</i> w kubłach na śmieci. (I) Zawsze szukałem <i>porady</i> u mądrych ludzi. (II)
gdzie? / na czym?	na	L.	Wielokrotnie szukałem tej książki <i>na półkach</i> . (I) Na próżno szukała zapomnienia <i>na dyskotekach</i> . (II)
gdzie? / po czym?	po	L.	Szukam kluczy <i>po wszystkich kieszeniach</i> ubrań.* (I) Od kilku dni szukali zaginionej <i>po całej okolicy</i> . (I)
gdzie? / w czym?	w / we	L.	Od godziny szukam miejsca siedzącego <i>w tym pociągu</i> . (I) Szukał kluczy <i>we wszystkich kieszeniach</i> .* (I) Szukam pocieszenia <i>w wierze</i> . (II)
kogo?	–	G.	Szukałam <i>jej</i> u wszystkich naszych znajomych. (I) Od kilku dni szukam <i>pomocnika</i> do pracy. (II)
u kogo?	u	G.	W trudnych chwilach szukałem pociechy <i>u rodziców</i> . (II)

INNE POŁĄCZENIA

szukać + przysłówek

→ Szukać *cierpliwie* / *długo* / *wytrwale* itp. (I/II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. poszukiwać kogoś / czegoś • przeszukiwać coś • przetrząsać coś • sprawdzać coś gdzieś • starać się odnaleźć / znaleźć kogoś / coś • szperać w czymś
 II. chcieć czegoś usilnie • dążyć do czegoś • rozglądać się za czymś • starać się o coś • starać się coś otrzymać / wymyślić • zabiegać o coś • zmierzać do czegoś

* Szukać po czym? / w czym? – w znaczeniu I połączenia alternatywne: *szukać czegoś po kieszeniach* (po + L.) albo **w kieszeniach** (w + L.).

685. SZYDZIĆ

NDK

[kto?]

z czego? • z kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
z czego?	z	G.	Koledzy zawsze szydzili <i>z mojej nieporadności w życiu.</i>
z kogo?	z	G.	Lubiła szydzić <i>z moich marzeń.</i> Lubił szydzić <i>z ludzi biedniejszych od siebie.</i>

INNE POŁĄCZENIA

szydzić + przysłówek

→ Szydzić czasami / często / rzadko itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

drwić z kogoś / z czegoś • kpić z kogoś / z czegoś • naigrawać się z kogoś / z czegoś • natrąsać się z kogoś / z czegoś • odnosić się do kogoś / do czegoś z szyderstwem • śmiać się z kogoś / z czegoś • wyśmiewać się z kogoś / z czegoś • żartować złośliwie z kogoś / z czegoś

685

–

686

686. ŚCIĄGAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czym? • do czego? • do kogo? • dokąd? (do czego?) • gdzie? (do czego?) / na co? / na czym? / za co?) • kogo? • komu? • od kogo? • podczas czego? • skąd? / z czego? • z kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Kelnerzy ściągali <i>brudne obrusy</i> ze stołów. (I) Z trudem ściągał <i>ciężkie walizki</i> z przyczepy auta. (I) Przed przywitaniem się ściągała <i>rękawiczki</i> z rąk. (II) Zawsze ściągałem <i>wodę</i> z podlogi suchą ściereką. (II) Ściągaliśmy <i>wielkie bale</i> materiału rzemieniami. (III) Calymi dniami ściągali <i>zaopatrzenie</i> na zimę. (V) W tym okresie producenci ściągają <i>wino</i> z beczek. (VII)
czym?	–	I.	Co chwilę ściągał <i>brwi</i> , aby lepiej widzieć. (VIII) Przed przyjściem dzieci ściągała <i>dywan</i> z podłóg. (VIII)
do czego?	do	G.	Ściągalem <i>rozwiązań</i> zadań z fizyki od kolegi. (IX)
do kogo?	do	G.	Zwykle ściągam wodę z parapetu <i>gąbką</i> . (II) Zawsze ściągała swoje sukienki <i>eleganckimi paskami</i> . (III)
dokąd?	do	G.	Ściągali <i>przewodami</i> benzynę z bakiów samochodów. (VII)
			Od rana ściągali wino z beczek <i>do butelek</i> . (VII) Ściągał <i>do siebie</i> znanych artystów.* (VI) Od lat ściągał najlepszych lekarzy <i>do chorej żony</i> .* (VI)
			Żołnierze niechętnie ściągali <i>do koszar</i> .* (IV)

gdzie?	do na	G. A.	Godzinami ściągali wojenne zdobycze <i>do obozowiska</i> . (V) Jej koncerty ściągały <i>do teatru</i> tłumy ludzi. (VI)
kogo?	na za –	L. A. A.	Ściągała <i>do domu</i> podejrzanych mężczyzn.* (VI) Tłumy manifestantów ściągają <i>na rynek</i> miasta. (IV) Ściągali <i>na spotkania</i> przypadkowych ludzi. (VI)
komu? od kogo?	– od	D. G.	Uwielbiał ściągać <i>na klasówkach</i> z matematyki. (IX) Ściągali <i>za granicę</i> tanią siłę roboczą z Afryki.* (VI)
podczas czego? skąd? / z czego?	podczas z / ze	G.	Z trudem ściągano <i>turystów</i> z osypującego się urwiska. (I) Jej występy ściągały <i>wszystkich</i> jej wielbicieli. (VI) Lekarz ściągał <i>pacjentowi</i> wodę z kolana. (VII)
z kogo?	z / ze	G.	Często ściągałem <i>od kolegi</i> zadania z matematyki. (IX) Zawsze ściągał <i>podczas egzaminów</i> . (IX) Zawsze ściągam tłuszcz <i>z gotującego się rosółu</i> . (I) Wszyscy ściągali kapelusze <i>z głów</i> . (II) Rzadko ściągała obrączkę <i>z palca</i> . (II) Jak często ściągasz powłoczki <i>z poduszek</i> ? (II) Ściągali <i>ze wszystkich stron</i> na zabawę ludową.* (IV) Stado krów powoli ściągało <i>z pastwisk</i> . (IV) Ściągał wiele ciekawych tekstów <i>z Internetu</i> . (V) Ściągał do zespołu artystów <i>z zagranicy</i> .* (VI) Siedzieli i powoli ściągali miód <i>z antalki</i> . (VII) Ściągała dywany <i>z podłóg</i> i wrzucała je do wannы. (VII) Opiekunki szybko ściągały przemoczone koszule <i>ze swych małych podopiecznych</i> . (II) Ściągali dodatkowe opłaty <i>ze wszystkich turystów</i> . (V)

INNE POŁĄCZENIA

ściągać + przysłówek

- Ściągać energicznie / szybko / zdecydowanie itp. (I/III)
- Ściągać pomalu / powoli / stopniowo itp. (IV–VIII)
- Ściągać często / rzadko / zawsze itp. (IV–VIII)
- Da się / Nie da się ściągać. Udało się / Nie udało się ściągać / ściągnąć.** (IX)

czasownik + ściągać

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. ciągnąć coś w dół / w bok • opuszczać coś na dół • usuwać coś skądś • zdejmować coś z czegoś • rzucać coś • zsuwać coś • zwlekać coś z czegoś
- II. rozbierać się z czegoś • zdejmować z kogoś jaką część ubrania • zdejmować coś z czegoś
- III. krępować coś mocno • opasywać coś ciasno • ścisnąć coś czymś • zaciśkać coś • związywać coś mocno
- IV. grupować się • przybywać gdzieś stopniowo • schodzić się
- V. gromadzić coś • skupiać coś • zgromadzać coś
- VI. być przyczyną gromadzenia się / schodzenia się kogoś • powodować czyjeś przybycie w dane miejsce • przyciągać kogoś • przyprowadzać kogoś • skupiać kogoś gdzieś • sprowadzać kogoś • zwabiać kogoś [również w 3. osobie]

- VII. doprowadzać coś • odciągać coś • odprowadzać coś • wydobywać coś skądś • wypompowywać coś • zlewać coś [zwykle o jakiejś cieczy]
- VIII. kurczyć coś • powodować (zmniejszenie czegoś) • stulać coś • zwijać coś
- IX. korzystać z czegoś podczas lekcji • odpisywać od kogoś w szkole / na egzaminie itp.
- przepisywać od kogoś • spisywać po kryjomu tekst / gotowe zadanie itp.

* Zwykle w połączeniu z czasownikiem niedokonanym.

** Zwykle w połączeniu z czasownikiem dokonanym *ściągnąć*.

687. ŚLEDZIĆ

NDK

[kto?]

co? • czym? • gdzie? (w czym?) • kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Zobacz, jak lisy śledzą <i>biegające</i> po lące <i>kury</i> . (I) Siedział na widowni i śledził <i>grę</i> debiutantów. (II)
czym? gdzie? / w czym?	–	I.	Z zainteresowaniem śledziłem <i>akcję</i> tego filmu. (II) Uważnie śledził <i>wzrokiem</i> lot każdego samolotu. (II)
kogo?	w	L.	Śledzili go nieustannie <i>w pracy</i> . (I) Śledzili go nawet <i>w samolocie</i> . (I)
	–	A.	Śledził <i>swoją żonę</i> , gdyż nie miał do niej zaufania. (I) Policjanci śledzili <i>dysydentów</i> całymi dniami. (I) Czuje, że ktoś śledzi <i>mnie</i> wzrokiem. (II)

686

–
688

INNE POŁĄCZENIA

śledzić + przysłówek

→ Śledzić *ciągle* / *systematycznie* / *uważnie* itp. (I/II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. chodzić za kimś / za czymś niepostrzeżenie • inwigilować kogoś • obserwować kogoś / coś
 • szpiclać kogoś • szpiegować kogoś • tropić kogoś / coś
- II. interesować się kimś / czymś • patrzeć na kogoś / na coś z zainteresowaniem • przyglądać się komuś / czemuś • przysłuchiwać się komuś / czemuś • wpatrywać się w kogoś / w coś

688. ŚMIAĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

do kogo? • z czego? • z kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
do kogo? z czego?	do z / ze	G. G.	Lubił śmiać się <i>do swoich koleżanek</i> . (I) Wszyscy śmiali się <i>z opowiadanych przeze mnie żartów</i> . (I)
z kogo?	z / ze	G.	Potrafil się śmiać <i>z największego nieszczęścia</i> . (II) Zawsze śmiały się <i>z dziwactw swego ojca</i> . (II) Koledzy ciągle śmiali się <i>z tej otylej kobiety</i> . (II) Dlaczego śmiejecie się <i>z nieszczęśliwego człowieka</i> ? (II)

INNE POŁĄCZENIA**śmiać się + przysłówek**

- Śmiać się *beztrosko / donośnie / głośno / radośnie / serdecznie / szczerze / wesoło / żywiołowo.* (I)
- Śmiać się *ironicznie / otwarcie / złowieszczo.* (II)
- Umieć się śmiać z czegoś. (I)
- Śmiać się jak głupi do sera (w zn. śmiać się bez powodu, bezmyślnie).

NIEKTÓRE WYrazy I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. chichotać • objawiać wesołość / radość śmiechem itp. • pękać ze śmiechu • pokładać się ze śmiechu • reagować śmiechem na coś • uśmiechać się • zanosić się śmiechem / od śmiechu • zaśmiewać się z czegoś
- II. czynić kogoś / coś przedmiotem żartu • dokuczać komuś • drwić z kogoś / z czegoś • kpić z kogoś / z czegoś • lekceważyć kogoś / coś • nabijać się z kogoś / z czegoś • naśmiewać się z kogoś / z czegoś • obśmiewać kogoś / coś • podśmiewać się z kogoś / z czegoś • szydzić z kogoś / z czegoś • wyśmiewać się z kogoś / z czegoś • żartować z kogoś / z czegoś

689. ŚNIĆ

NDK

[kto?]

co? • kogo? • o czym? • o kim? • jak?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Każdy chciałby śnić piękne sny. (I)
kogo?	–	A.	Od kilku tygodni śniła co noc zmarłą matkę. (I)
o czym?	o	L.	Śniłem często o innym życiu. (I/II)
o kim?	o	L.	Wielokrotnie śniła o karierze artystki filmowej. (II)
			Często śnię o mojej zmarłej matce. (I)
			Codziennie śnię o niedawno spotkanej dziewczynie. (II)

INNE POŁĄCZENIA**śnić + przysłówek**

- Śnić często / stale / zwykle itp. (I/II)
- Śniłem, że zostałem milionerem. (I)

NIEKTÓRE WYrazy I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. mieć sen / widzenie senne • robić o czymś we śnie • robić, że... • widzieć coś we śnie
- II. fantazjować, że... • imaginować sobie coś • marzyć o czymś • myśleć o urzeczywistnieniu czegoś • stwarzać w wyobraźni obraz czegoś • wyobrażać sobie kogoś / coś

690. ŚNIĆ SIĘ

NDK

[kto? • Ø*]

komu? • jak?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
komu?	–	D.	Od wielu dni śni mi się zmarły ojciec.* (I) Dzisiaj rano śniło się mojemu dziecku coś okropnego.* (I)

komu + śnić się + przysłówka
komuś + śnić się + że

Mama opowiadała, że śniłem się *jej* dzisiaj w nocy. (I)
Od lat śni mi się kariera gwiazdy estradowej.* (II)

INNE POŁĄCZENIA

→ Komuś się śni *czasami* / *często* / *rzadko* itp.* (I/II)
→ Śniło mi się, że jest wojna.* (I)

NIEKTÓRE WYRZECZKI I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. pojawiać się we śnie • przedstawiać się we śnie • ukazywać się we śnie [zwykle w 3. osobie]
II. być obiektem marzeń • kusić kogoś • marzyć się komuś • nęcić czyjąś wyobraźnię • przedstawiać się komuś w myśl / w wyobraźni [tylko w 3. osobie]

* Konstrukcje bezmianownikowe.

691. ŚPIEWAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • gdzie? (na czym? / pod czym? / w czym?) • komu? • o czym? • o kim?
• przed czym? • przed kim? • w czym? • z czego? • z czym? • z kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Bardzo lubiła śpiewać <i>rosyjskie pieśni ludowe</i> . (I) Dziewczynka śpiewała <i>zadaną lekcję</i> jak z nut. (IV) Ta artystka śpiewa <i>najważniejsze partie operowe</i> . (V)
gdzie?	na	L.	Ptaki pięknie śpiewają <i>na drzewach</i> . (II) Zatrzymany od razu śpiewał <i>na przesłuchaniu</i> . (III) On śpiewał <i>na egzaminie</i> z historii bez zajęcia. (IV)
		pod	Śpiewała <i>na największych scenach operowych</i> świata. (V)
		w	Lubił śpiewać serenady <i>pod oknem</i> swojej ukochanej. (I) Od lat śpiewała <i>w kościelnym chórze</i> . (I) Ptaki pięknie śpiewały <i>w zaroślach</i> . (II) Od lat śpiewał <i>w operetce</i> . (V)
komu?	–	D.	Śpiewał <i>jej</i> piękne serenady pod oknem. (I)
		L.	Od razu śpiewał przed policją o <i>dokonanym napadzie</i> . (III)
o kim?	o	L.	Śpiewał wszystko <i>o wspólnikach</i> zbrodni. (III)
		I.	Śpiewali <i>przed komisją</i> na wszystkie zadane tematy. (IV)
przed czym?	przed	I.	Chłopiec śpiewał wszystko <i>przed policjantem</i> . (III)
		L.	Dzieci śpiewały katechizm <i>przed księdem</i> . (IV)
w czym?	w	L.	Oni zawsze śpiewali <i>w duecie</i> . (I)
		G.	Ta uczennica po prostu śpiewała <i>w historii</i> . (IV)
z czego?	z / ze	G.	Lubila śpiewać z <i>acompanimentem</i> gitary. (I)
		I.	Uwielbiał śpiewać <i>ze swoją siostrą</i> . (I)
z czym?	z / ze	I.	
z kim?	z / ze	I.	

INNE POŁĄCZENIA

śpiewać + przysłówek

→ Śpiewać *brzydko / chórem / cicho / fałszywie / głośno / ładnie / półgłosem / solo / tesknie / założnie / żarliwie* itp. (I/II)

NIEKTÓRE WYrazy I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. nucić coś • podsypiewywać sobie coś • wydobywać (z siebie modulowane dźwięki) • wykonywać na głos jakąś melodię • utwór muzyczny • wyśpiewywać coś
- II. wydawać melodyjne dźwięki [o ptakach]
- III. **potocznie:** mówić wszystko na śledztwie • sypać kogoś podczas czegoś / gdzieś (pot.) • wydawać kogoś podczas czegoś / gdzieś • zdradzać kogoś
- IV. **potocznie:** odpowiadać płynnie na lekcji / na egzaminie
- V. pracować jako śpiewak • występować jako śpiewak • zajmować się śpiewaniem

692. ŚWIADCZYĆ

NDK

[któ? • co?]

co? • gdzie? (na czym? / w czym?) • komu? • na co? • o czym? • o kim?
• przeciw(ko) czemu? • przeciw(ko) komu? • za czym? • za kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Serwis świadczy usługi w zakresie drobnych napraw. (III)
gdzie?	na w	L. L.	Gminy świadczą pewne kwoty na budowę dróg. (IV) Świadkowie świadczyli za pozwanym na rozprawie. (II)
komu?	–	D.	Rodzina świadczyła za oskarżonym w sądzie. (II) Świadczył często w międzynarodowych aferach. (II)
na co?	na	A.	Od lat świadczył choremu sąsiadowi drobne przysługi. (III)
o czym?	o	L.	Sponsorzy świadczą pewne kwoty na rozwój badań. (IV)
o kim?	o	L.	Braki w dokumentacji świadczyły o niewłaściwym zarządzaniu przedsiębiorstwem. (I)
przeciw(ko) czemu?	przeciw(ko)	D.	Tego rodzaju objawy świadczą o chorobie zakaźnej. (I) Sukcesy uczniów świadczą o poziomie szkoły. (I)
przeciw(ko) komu?	przeciw(ko)	D.	Tego rodzaju postępowanie źle świadczy o nauczycielu. (I)
za czym?	za	I.	Kolejne osiągnięcia świadczyły o nim jak najlepiej. (I)
za kim?	za	I.	Wszystko świadczyło przeciw(ko) tym oskarżeniom. (I)
			Twoje słowa świadczą przeciw(ko) mnie. (I)
			Zdecydowanie świadczyli przeciw(ko) oskarżonemu. (II)
			Wszystko świadczy za tym, aby dzisiaj zostać w domu. (I)
			Jego reakcje i czyny świadczą za nim. (I)
			Będziemy zawsze świadczyć za tobą. (II)

INNE POŁĄCZENIA

świadczyć + przysłówek

- Świadczyć często / stale / zawsze itp. (III/IV)
- Coś żle / dobrze / fatalnie itp. świadczy o kimś. (I)
- To świadczy, że np. komuś zależy na czymś. (I)

świadczyć + że

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. być świadectwem czegoś • dowodzić czegoś • pokazywać coś / że... • przemawiać za czymś / za kimś • stanowić dowód na czyjaś korzyść / niekorzyść • sygnalizować coś • unaoczniać coś • uzupełniać coś • wskazywać na coś • zdrażdzać coś • zwiastować coś [tylko w 3. osobie]
- II. być świadomiem • składać zeznania • występować w charakterze świadka • zeznawać
- III. czynić komuś coś dobrego • wykonywać coś dla kogoś
- IV.łożyć pieniądze na kogoś / na coś • opłacać coś • płacić coś / za coś • pokrywać koszty czegoś • przeznaczać pewne kwoty na coś • zapewniać coś

693. ŚWIECIĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czym? • gdzie? (na czym? / nad czym? / w czym?) • komu? • od czego?
• wśród czego? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Czasami świecił lampę całą noc w pokoju sypialnym. (II)
czym?	–	I.	Książyc świeci odbitym światłem. (I) Neony na dworcu świeciły mdłym światłem. (I/II) Kiedy nie ma prądu, świecimy w domu świecami. (II) Dolina świeciła poranną mgłą. (IV) Greckie domy świeciły bielą ścian. (IV) Jej oczy stale świecą nienawiścią. (V)
gdzie?	na	L.	Latarnia nieustannie świeciła na wzgórzu. (I) Mówią, że słońce świeci na niebie. (I)
	nad	I.	Zobacz, jak gwiazdy pięknie świecą na firmamencie. (I)
	w	L.	Książyc pięknie świecił na bezchmurnym niebie. (III)
komu?	–	D.	Książyc jasno świecił nad polami. (II/III) Wszystkie żarówki świeciły w hali fabrycznej. (I) Świeciłem im latarką w niebezpiecznych miejscach. (II)
od czego?	od	G.	Dlaczego oczy świecą temu człowiekowi złośćią? (V) Jej twarz świeciła od tłustego kremu. (III) Lusterko w samochodzie świeciło od słońca. (III)
wśród czego?	wśród	G.	Białe skały świeciły wśród drzew. (IV)

INNE POŁĄCZENIA

świecić + przysłówek

- Coś świeci jasno / mocno / pięknie / słabo itp. (I-III/IV)

świecić – bez dopełnienia

- Lampa / słońce / księżyc / żarówka itp. świeci. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. być źródłem światła • dawać światło • promieniować • roztaczać światło • wysyłać światło [tylko w 3. osobie]
- II. jarzyć się • oświetlać coś • palić światło dla oświetlenia czegoś • płonąć • przyświecać komuś czymś • uruchamiać (źródło światła)
- III. błyskać • błyszczeć • gorzeć • lśnić • migotać • odbijać promienie światła • pobłyskiwać • polbskiwać • skrzyć się • żarzyć się
- IV. biegać • być widocznym na jakimś tle • jaśnieć • odcinać się od tła • wyróżniać się
- V. **przenośnie:** wyrażać jakieś uczucie

694. TAŃCZYĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • do czego? • gdzie? (na czym? / przy czym? / w czym?) • komu? • na czym?
 • pod czym? • pod kim? • przy czym? • w czym? • z czym? • z kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Uwielbiała tańczyć <i>polkę i walca</i> . (I)
do czego?	do	G.	Będziemy tańczyć <i>walca do muzyki Straussa</i> . (I)
gdzie?	na	L.	Często tańczyła z chłopcami <i>na wiejskich zabawach</i> . (I)
	przy	L.	Błyskawice tańczyły <i>na rozszalałym niebie</i> . (II)
	w	L.	Cyganie lubili tańczyć <i>przy ognisku</i> . (I)
			Tańczyła <i>w operetce oraz w ludowym zespole</i> . (I)
			Płatki śniegu tańczyły <i>w powietrzu</i> . (II)
			Ogień tańczył <i>w wielkim, rozpalonym piecu</i> . (II)
komu?	–	D.	Z przerżenia wszystko tańczyło <i>mi</i> w oczach. (II)
na czym?	na	L.	Podczas burzy małe statki tańczą <i>na falach</i> . (II)
			Kiedy jest wiatr, liście tańczą <i>na drzewach</i> . (II)
pod czym?	pod	I.	Ten drewniany most tańczy nam <i>pod nogami</i> . (II)
pod kim?	pod	I.	Stara kładka tańczyła <i>pod nami</i> . (II)
przy czym?	przy	L.	Lubiła tańczyć <i>przy dźwiękach patefonu</i> . (I)
			Caly dzień tańczęce <i>przy kuchni</i> . (III)
w czym?	w	L.	Podczas jazdy wszystko tańczyło <i>w samochodzie</i> . (II)
z czym?	z / ze	I.	Hiszpanka tańczyła jak zwykle <i>z kastanietami</i> . (I)
z kim?	z / ze	I.	Lubiła tańczyć <i>ze swoim mężem</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

tańczyć + przysłówek

→ Tańczyć dobrze / lekko / ładnie / ochoczo / płynnie / rytmicznie / złe itp. (I)

czasownik + *tańczyć*

→ Ktoś umie / nie umie tańczyć. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. poruszać się rytmicznie w takt muzyki / w rytm jakiejś melodii • wykonywać taniec • zajmować się tańcem • obtańcywać kogoś
- II. **przenośnie:** chwiać się • dygotać • kolebać się • kolysać się • migotać • nie trzymać się podstawy • poruszać się w różnych kierunkach / chwiejnym ruchem • unosić się • wirować [tylko w 3. osobie]
- III. **potocznie:** krzątać się • poruszać się szybko • uwijać się

695. TELEFONOWAĆ; por. DZWONIĆ – nr 115

NDK

[kto?]

czemu? • do kogo? • gdzie? (do czego? / za co?) • komu? • o czym? • od kogo?
• po co? • po kogo? • skąd? (z czego?) • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czemu?	–	D.	Zawsze telefonował <i>centrali</i> o wszystkich awariach.*
do kogo?	do	G.	Codziennie telefonuję <i>do mojej dziewczyny</i> .
gdzie?	do	G.	Codziennie telefonuję <i>do ministerstwa</i> .
	za	A.	Rzadko telefonuję <i>za granicę</i> .
komu?	–	D.	Reporter telefonował <i>nam</i> o najważniejszych wydarzeniach.
o czym?	o	L.	Często telefonował nam <i>o tym</i> , co się dzieje.
od kogo?	od	G.	Zwykle on telefonuje <i>od swego brata</i> .
po co?	po	A.	Zawsze pan może telefonować <i>po poradę</i> .
po kogo?	po	A.	Już trzeci raz telefonujesz dzisiaj <i>po taksówkę</i> .
skąd?	z / ze	G.	W nagłych wypadkach telefonujemy <i>po lekarza</i> . Mój mąż często telefونuje do mnie <i>z delegacją</i> .

695
–
696

INNE POŁĄCZENIA

telefonować + przysłówek
telefonować + że

→ Telefonować *często / rzadko / systematycznie* itp.
→ Zwykle telefonował, że przyjdzie do mnie.

NIEKTÓRE WYRZYSY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

dzwonić • łączyć się z kimś telefonicznie • porozumiewać się telefonicznie • prowadzić rozmowę telefoniczną • rozmawiać przez telefon • wybierać jakiś numer • wykręcać jakiś numer • wystukiwać jakiś numer • wzywać kogoś przez telefon • zamawiać rozmowę telefoniczną

* Potocznie.

696. TĘSKNIĆ

NDK

[kto? • co?]

do czego? • do kogo? • za czym?* • za kim?* • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
do czego?	do	G.	Od dawna tępknieć <i>do własnego domu</i> . (I) Już tępknieć <i>do wakacji i do odpoczynku nad morzem</i> . (II)
do kogo?	do	G.	Bezustannie tępknili <i>do rodziców</i> . (I) Ciągle tępknili <i>do ciszy i spokoju</i> . (II)
za czym?*	za	I.	Przez całe życie tępknili <i>za swoją ojczyzną</i> .* (I)
za kim?*	za	I.	Tępknili <i>za dziećmi</i> , które mieszkają <i>za granicą</i> .* (I) Pies tępknili <i>za swoim właścicielem</i> .* (I)

INNE POŁĄCZENIA

tępknieć + przysłówek

→ Tępknieć *bardzo / bezustannie / coraz bardziej* itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. być nieszczęśliwym / smutnym • chcieć zobaczyć kogoś • cierpieć • czuć żal • odczuwać tęsknotę / nostalгиę za kimś / za czymś a. do kogoś / do czegoś
II. marzyć o czymś • pragnąć coś osiągnąć / pozyskać

* Tęsknić za czym? / za kim? – połączenie tego typu używa się w odniesieniu do kogoś / czegoś utraconego.

697. TŁOCZYĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

do czego? • gdzie? (na czym? / w czym?) • koło czego? • komu? • obok czego?
• obok kogo? • przed czym? • wokół czego? • z kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
do czego?	do	G.	Po zakończonym meczu wszyscy tłoczyli się <i>do wyjścia</i> . (I)
gdzie?	na	L.	Turyści tłoczyli się <i>na uliczach</i> Starego Miasta. (I)
	w	L.	Tłoczyli się <i>w drzwiach</i> auli zaraz po jej otwarciu. (I)
koło czego?	koło	G.	Setki ludzi tłoczy się <i>w halach</i> supermarketów. (I)
komu?	–	D.	Niesamowite pomysły tłoczą mi się <i>w głowie</i> . (II)
obok czego?	obok	G.	Codziennie tłoczą się ludzie <i>koło bazarów</i> . (I)
obok kogo?	obok	G.	Przerzążające myśli tłoczą <i>mi</i> się w głowie od dawna. (II)
przed czym?	przed	I.	Tłumy ludzi tłoczą się <i>obok znanego pomnika</i> . (I)
wokół czego?	wokół	G.	Wielbiciele tłoczyli się <i>obok swego idola</i> . (I)
z kim?	z / ze	I.	Ludzie tłoczyli się <i>przed wejściem</i> do pociągu. (I)
			Narkomani tłoczyli się <i>wokół podejrzanych miejsc</i> . (I)
			W wagonach metra tłoczmy się <i>z innymi pasażerami</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

tłoczyć się + przysłówek

→ Tłoczyć się *codziennie* / *często* / *zawsze* itp. (I-II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. być w tłoku • ciągnąć się • pchać się gromadnie • pozostawać w tłoku • zbijać się w gromadę / w tłum II. **przenośnie:** nachodzić kogoś • napierać na kogoś • przychodzić komuś do głowy [wykle o myślach, pomysłach; tylko w 3. osobie]

698. TŁUMACZYĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czym? • kogo? • komu? • na co? • przed czym? • przed kim? • z czego? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Lubił tłumaczyć <i>zawiłości</i> z języka polskiego. (I) Zawsze tłumaczyła swoją <i>nieobecność</i> migreną. (II) Wielokrotnie tłumaczył swoje <i>decyzje</i> przed szefem. (II)
czym?	–	I.	Przez całe życie tłumaczył <i>dramaty</i> Szekspira. (III) Przeżycia tej kobiety tłumaczyły jej <i>zachowanie</i> . (IV) Tłumaczyła nieobecność <i>chwilową niedyspozycję</i> . (II/IV)
kogo?	–	A.	Jego błędy tłumaczono <i>brakiem</i> doświadczenia. (IV) Tłumaczono <i>tego pisarza</i> na kilkanaście języków. (III) Brak doświadczenia tłumaczył <i>go</i> w oczach innych. (IV)
komu?	–	D.	Próbowała tłumaczyć <i>swojego syna</i> przed sądem. (IV) Często tłumaczył <i>swojemu synowi</i> zasady działania zarządzanej przez siebie instytucji. (I)
na co? przed czym?	na przed	A. I.	Tłumaczył <i>rodzicom</i> , że to nie jego wina. (II) Tłumaczył literaturę z języka hebrajskiego <i>na polski</i> . (III)
przed kim? z czego?	przed z / ze	I. G.	Tłumaczyli swe decyzje <i>przed komisją kwalifikacyjną</i> . (II) Tłumaczyła dziecko <i>przed nauczycielem</i> . (II/IV) Tłumaczyła teksty wyłącznie z języka rosyjskiego. (III)

INNE POŁĄCZENIA

tłumaczyć + przysłówka

→ Tłumaczyć *jasno / zawile / zrozumiale* itp. (I/II)

tłumaczyć + jak

→ Tłumaczyć *dobrze / szybko / świetnie / źle*. (III)

tłumaczyć + że

→ Tłumaczyć, *jak coś zrobić / czegoś dokonać*. (I)

tłumaczyć + żeby / aby / by < >

→ Tłumaczyć, *że jest niewinny*. (II)

tryb życzący

→ Tłumaczył mu, *żeby tego nie robił*. (II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. czynić coś jasnym / zrozumiąłym • klarować coś • naświetlać coś • objaśniać coś • perswadować • przekonywać kogoś o czymś • wyjaśniać coś komuś

II. interpretować coś • motywować coś czymś • podawać motywy czegoś • przekonywać o czymś • uzasadniać coś [również w 3. osobie]

III. dokonywać przekładu z czegoś na coś • przedstawiać jakiś tekst (w innym języku) • przekładać tekst obcojęzyczny

IV. oczyszczać kogoś z zarzutów • usprawiedliwiać kogoś [również w 3. osobie]

699. TŁUMACZYĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

czym? • gdzie? (na czym? / w czym?) • komu?* • przed czym? • przed kim?*
• z czego? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Braku kompetencji nie tłumaczy się <i>czynnikami obiektywnymi</i> . (I) Zawsze można się tłumaczyć <i>brakiem</i> czasu. (I)

gdzie?	na	L.	Depresje tłumaczy się często <i>niedostosowaniem</i> ludzi do rytmu współczesnego życia. (II)
komu?*	w	L.	Opóźnienie w rozwoju tego chłopca tłumaczy się jego <i>trudnym dzieciństwem</i> . (II)
przed czym?	–	D.	Musiał się tłumaczyć <i>na każdym spotkaniu</i> . (I)
przed kim?*	przed	I.	Muszę się ciągle tłumaczyć <i>w pracy</i> . (I)
z czego?	przed z / ze	I. G.	Zwykle tłumaczyła się <i>mężowi</i> z wydatków.* (I)
			Winni tłumaczyli się <i>przed sądem koleżeńskim</i> . (I)
			Ciągle muszę tłumaczyć się <i>przed swoim szefem</i> .* (I)
			Zawsze muszę tłumaczyć się <i>z każdej podjętej decyzji</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

tłumaczyć się + przysłówek
tłumaczyć się + że

- Tłumaczyć się *ciągle* / *wykrętnie* / *zwykle* itp. (I)
- Ktoś *tłumaczy się*, że czegoś nie zrobił. (I)

NIEKTÓRE WYRZYSY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. dawać wyjaśnienia / motywy / powody itp. • usprawiedlniać się
 II. być skutkiem czegoś • dawać się wyjaśnić • móc być uzasadnionym • opierać się na czymś
 • wynikać z czegoś • znajdować uzasadnienie / motywację [tylko w 3. osobie]

* Tłumaczyć się komu? / przed kim? – połączenia alternatywne: *tłumaczyć się szefowi* (+ D.) albo *przed szefem* (przed + I.); *tłumaczyć się mężowi* (+ D.) albo *przed mężem* (przed + I.).

700. TONĄĆ

NDK

[któ? • co?]

gdzie? (na czym?) • podczas czego? • w czym? • wśród czego?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
gdzie?	na	L.	Chłopiec zaczął tonąć <i>na głębokiej wodzie</i> . (I) Mały statek zaczął tonąć <i>na otwartym morzu</i> . (I)
podczas czego? w czym?	podczas w	G. L.	Tutaj toną często statki <i>podczas sztormu</i> . (I) Mokre gałęzie tonęły <i>w wodzie</i> . (I) Po roztopach kola samochodów tonęły <i>w błocie</i> . (II) W tym kościele ołtarz zawsze tonie <i>w kwiatach</i> . (III) Góry tonęły <i>w mlecznej mgle</i> jesiennego poranka. (III) Po awarii w elektrowni wieś tonęła <i>w ciemnościach</i> . (III) Pod koniec roku administracja tonie <i>w dokumentach</i> . (IV) Nowe mieszkanie tonęło <i>w słońcu</i> . (V)
wśród czego?	wśród	G.	Śpiew ptaków tonął <i>wśród dźwięków</i> głośnej muzyki. (III)

INNE POŁĄCZENIA

tonać – bez dopełnienia

- Ktoś / Coś *tonie*. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. iść na dno • opadać coraz głębiej • pograżać się w wodzie • spadać na dno • topić się • tracić życie tonąc [również w 3. osobie]
- II. zagłębiać się w czymś • zapadać się w coś grząskiego / miękkiego
- III. ginąć z pola widzenia • niknąć w czymś • pograżać się w czymś • przepadać • przestawać być widocznym • rozpływac się • zanikać • znikać [tylko w 3. osobie]
- IV. dawać się owładnąć czemuś całkowicie • oddawać się czemuś • tkwić po uszy w czymś • zajmować się czymś intensywnie
- V. obfitować w coś • pławić się w czymś • występować w dużej ilości

701. TOWARZYSZYĆ

NDK

[kto? • co?]

**czemu? • do czego? • gdzie? (na czym?) • komu? • na czym? • podczas czego?
• przez co? • przy czym? • w czym? • jak?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czemu?	–	D.	Przerąbliwy ból towarzyszył złamaniu ręki. (II) Gradobicie towarzyszyło ulewnemu deszczowi. (II) Jej mily uśmiech towarzyszył każdemu podziękowaniu. (II) Muzyka z radia towarzyszyła zespołowi tanecznemu. (III)
do czego?	do	G.	Zawsze towarzyszył mi do śpiewu grą na harmonii. (III)
gdzie? / na czym?	na	L.	Zawsze towarzyszyła mu na porannych przechadzkach. (I)
komu?	–	D.	Twarzyszyłem rodzicom w ich sobotniczych wycieczkach. (I) Ochrona ciągle towarzyszyła temu człowiekowi. (I) Orkiestra towarzyszyła wybitnej gwiazdzie estrady. (III) Cała rodzina towarzyszyła ojcu w kłotni z sasiadami. (III)
na czym?	na	L.	Matka towarzyszyła na fortepianie dzieciom grającym na wiolonczelach. (III)
podczas czego?	podczas	G.	Cała swита towarzyszyła mu podczas jego wizyt. (I)
przez co?	przez	A.	Chcę, aby towarzyszył mi przez całe życie. (I)
przy czym?	przy	L.	Lubiłem towarzyszyć babci przygotowaniu obiadów. (I)
w czym?	w	L.	Zawsze towarzyszyłem jej w różnych podrózach. (I) Twarzyszyli mi w najgorszych momentach życia. (I)

INNE POŁĄCZENIA

twarzyszyć + przysłówek

→ Towarzyszyć często / wszędzie / zawsze itp. (I–III)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. asystować komuś przy czymś *a.* w czymś • być czymś towarzyszem • być obecnym przy czymś • być razem z kimś • dorzymywać komuś towarzystwa • nie odstępować od kogoś • przebywać z kimś

- II. iść w parze z czymś • pojawiać się równocześnie z czymś • tworzyć czemuś • występować jednocześnie / równocześnie z czymś • zjawiać się jednocześnie z czymś [tylko w 3. osobie]
 III. akompaniować komuś • być tłem czegoś • grać (jednocześnie z innym instrumentem muzycznym)
 • pomagać głównemu wykonawcy

702. TRACIĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • kogo? • na co? • na czym? • na kogo? • przez co? • u kogo? • z czego? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	-	A.	Wielu górników traci <i>życie</i> w kopalniach. (I) Większość roślin traci <i>liszce</i> na zimę. (I) Starsi ludzie szybciej tracą <i>siły</i> i zdrowie. (I) Od pewnego czasu moje <i>życie</i> traci <i>sens</i> . (I) Po każdej porażce tracił <i>pevnosć</i> siebie. (I/II) Kolejny raz tracę tak <i>dobrą okazję</i> na giełdzie. (III) Bezsensownie tracę <i>cenny czas</i> . (IV) Stracił <i>kolejną okazję</i> dobrego ożenku. (IV) Tracili <i>rodzinne majątki</i> w kasynach gry. (IV)
kogo?	-	A.	Co roku tracilem <i>kolejnego członka</i> rodziny. (I) Mniejsze sklepy systematycznie tracą <i>klientów</i> . (II)
na co? na czym?	na na	A. L.	Systematycznie tracili <i>kolejnych skazanych</i> .* (V) Tracisz <i>na palenie</i> zbyt dużo pieniędzy. (IV) Od kilku tygodni waluta europejska traci <i>na wartości</i> . (II) Od lat tracił <i>na każdej operacji finansowej</i> . (III) Z tygodnia na tydzień tracę <i>na wadze</i> . (III)
na kogo? przez co? u kogo? z czego?	na przez u z / ze	A. A. G. G.	Cenny czas tracą <i>na bezwocnych dyskusjach</i> . (IV) Wciąż tracisz tak dużo pieniędzy <i>na kobiety</i> ? (IV) Tracił wiele <i>przez swoją gadatliwość</i> . (II) Tracila <i>u mnie</i> dużo przez swoją zazdrość. (II) Od miesięcy tracił wiele <i>ze swojej popularności</i> . (II)

INNE POŁĄCZENIA

tracić + przysłówek

- Tracić bezpowrotnie / ciągle / często itp. (I–V)
- Tracić coś chwilowo / tymczasowo. (II)
- Tracić dużo / mało / trochę / wiele itp. (III/IV)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. nie mieć więcej czegoś • przestawać coś mieć / posiadać • zostawać bez kogoś / bez czegoś
 • zostawać pozbawionym kogoś / czegoś; również gubić coś [również w 3. osobie]
 II. maleć • wydawać się gorszym • zmniejszać się [również w 3. osobie]
 III. być poszkodowanym • ponosić straty materialne • wychodzić źle na czymś • zaczynać mieć mniej czegoś
 IV. marnotrawić coś • marnować coś • nie wykorzystywać czegoś • nie wyzyskiwać czegoś jak należy • przepuszczać coś rozrzutnie • trwonić coś • wydawać niepotrzebnie pieniądze
 • zaprzepaszczać coś • zużywać coś nienależycie
 V. pozbawiać kogoś życia • wykonywać wyrok śmierci

* W znaczeniu V – częściej w połączeniu z czasownikiem dokonanym *stracić* lub imiesłowem przymiotnikowym biernym *stracony* / *stracona* / *stracone* itp.

703. TRAFIAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czym? • do czego? • do kogo? • gdzie? (do czego? / na czym?) • kogo? • na co?
• na kogo? • w co? • w kogo? • jak?

703

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Zwykle trafiam <i>trójkę</i> w totolotka. (VI)
czym?	–	I.	Bez większego problemu trafiał <i>pilką</i> do kosza. (I)
do czego?	do	G.	Trafił do wszystkich <i>dobrym słowem</i> . (VII)
			Celnie trafiał rzutkami <i>do wyznaczonego celu</i> . (I)
			Ptaki zawsze trafiają <i>do swoich gniazd</i> . (II)
do kogo?	do	G.	Ten poeta zawsze trafiał <i>do uczuć</i> Polaków. (III)
			Czasami trafialiśmy <i>do nich</i> bez większego trudu. (II)
gdzie?	do	G.	Zwykle trafiam <i>do niej</i> miłymi słowami. (VII)
			Pies za każdym razem sam trafiał <i>do domu</i> . (II)
			Ten chuligan wielokrotnie trafiał <i>do aresztu</i> . (II)
			Najlepsze wyroby trafialiły <i>do ekskluzywnych sklepów</i> . (III)
kogo?	na	L.	Często trafiam na starych znajomych <i>na rynku</i> . (V)
	–	A.	Trafił z procą <i>przechodzące</i> pod oknem <i>osoby</i> . (I)
na co?	na	A.	Kule wroga trafiali żołnierzy bezustannie. (I)
			Myśliwi czasami trafiają <i>na jakiegoś grubego zwierza</i> . (I)
			Skandale szybko trafiają <i>na pierwsze strony gazet</i> . (II)
			W górach zawsze trafiam <i>na właściwy szlak</i> . (III)
			Trafiała zawsze <i>na to</i> , czego szukala. (III)
			Za każdym razem trafiam tutaj <i>na deszczową pogodę</i> . (IV)
			Często trafiał w jej domu <i>na małe towarzystwo</i> . (IV)
			Zawsze trafiam <i>na koniec</i> dziennika telewizyjnego. (IV)
na kogo?	na	A.	Ten pies szybko trafia <i>na trop</i> dzikiej zwierzyny. (V)
w co?	w	A.	Ciągle trafiam u niej <i>na znajomych</i> z pracy. (V)
w kogo?	w	A.	Celnie trafiał <i>w bramkę</i> . (I)
			Chłopcy często trafiali piłką <i>w bramkarza</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

trafić + przysłówek

- Trafić czasami / zawsze / zwykle itp. (I/II/IV–VII)
- Trafić / Trafić nieszczęśliwie / szczęśliwie / źle.* (III)
- Trafić jak kulą w plot (w zn. mylić się, źle wybierać).

trafić – porównania

- I. celować w kogoś / w coś • dosiągać celu • nie chybiać • nie pudlować • osiągać jakiś cel
 II. dochodzić gdzieś • docierać gdzieś nie błądząc • znajdować drogę dokądś
 III. docierać gdzieś • dostawać się dokądś • odnajdywać coś • wyszukiwać czegoś w czymś
 IV. zastawać coś (przybywając gdzieś) • zjawiać się gdzieś w jakimś momencie
 V. napotykać kogoś / coś • natykać się na coś / na kogoś • spotykać kogoś niespodziewanie
 VI. rozwiązywać coś prawidłowo • zgadywać coś
 VII. przekonywać kogoś • zjednywać sobie kogoś

* Częściej w połączeniu z czasownikiem dokonanym *trafić*.

704. TRWAĆ

NDK

[kto? • co?]

gdzie? (na czym? / w czym?) • **jak długo?** • **na czym?** • **odkąd?** / **od kiedy?**
 • **przy czym?** • **przy kim?*** • **w czym?** • **jak?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
gdzie?	na w	L. L.	Manifestacje trwają wciąż jeszcze <i>na placach</i> miast. (I) Walki trwają nadal <i>w południowych regionach</i> kraju. (I)
jak długo?	około do	G. G.	To spotkanie będzie trwać <i>około godziny</i> . (I) Rozmowy trwały <i>do późnych godzin wieczornych</i> . (I)
na czym?	przez	A.	Deszcze trwały <i>przez całe tygodnie</i> . (I)
na czym?	na	L.	Oni konsekwentnie trwają <i>na tym samym stanowisku</i> . (II)
odkąd? / od kiedy?	od	G.	Ulewy trwały <i>od tygodnia</i> . (I) Nasza przyjaźń trwa <i>od lat</i> . (II)
przy czym?	przy	L.	Tego rodzaju obyczaje trwają tutaj <i>od wieków</i> . (I/II)
przy kim?*	przy	L.	Od lat trwała <i>przy swoich postanowieniach</i> . (II)
w czym?	w	L.	Niezmiennie trwał <i>przy swojej raz podjętej decyzji</i> . (II)
			Od dawna trwał <i>przy swoim najlepszym przyjacielu</i> .* (I)
			Starzec trwał <i>w zadumie</i> już od kilku dni. (I)
			Jej słowa wciąż trwały <i>w mojej pamięci</i> . (I)
			Długo trwał <i>w pozycji klęczącej</i> . (I)
			Trwali <i>w uścisku</i> od kilku minut. (I)
			Dlaczego trwasz <i>w tym swoim uporze</i> od lat? (II)

INNE POŁĄCZENIA

trwać + przysłówek

- Coś trwa *długo / krótko / wiecznie*. (I)
- Trwać *niezłomnie / stanowczo / wiernie / wytrwale*. (II)
- Coś trwa *czterdzieści pięć minut / kilka miesięcy*. (I)

trwać → ile?

NIKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. być przed dłuższy czas • ciągnąć się • dziać się w ciągu pewnego czasu • istnieć w dalszym ciągu
 - nie kończyć się • nie mieć końca • nie przerywać się • nie ulegać przerwaniu • odbywać się
 - pozostawać bez zmian • przeciągać się • przedłużać się • przewlekać się • utrzymywać się
 - wlec się [również w 3. osobie]
- II. bronić czegoś • obstawać przy czymś • podtrzymywać coś, że... • postępować niezłomnie
 - pozostawać w tym samym stanie (bez zmian) • przejawiać wytrwałość w czymś • upierać się przy czymś

* Przestarzałe.

705. TRZYMAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • **czym?** • **gdzie?** (na czym? / pod czym? / przed czym? / w czym?) • **kogo?**
 • **na czym?** • **pod czym?** • **za co?** • **za czym?** • **z czym?** • **z kim?** • **jak?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Trzymał <i>starą fotografię</i> w ręku i przyglądał się jej. (I) Mocno trzymał <i>linę</i> i nie puszczał jej. (I) Zawsze trzymam <i>psa</i> na smyczy. (II) Stał i trzymał <i>ręce ucięgnięte</i> przed siebie. (III) Zajęc trzymał <i>uszy</i> postawione do góry. (III) Synku, staraj się trzymać <i>głowę</i> prosto. (III) Podpory słabo trzymają <i>ciężką, metalową konstrukcję</i> . (V) Policjanci trzymają <i>wartę</i> przed budynkami ambasad. (VI)
czym? gdzie? / na czym?	– na	I. L.	Na działce trzymali <i>drób</i> i <i>świnie</i> . (VII) Matka trzymała płaczące dziecko <i>obiema rękami</i> . (I) Trzymała <i>na rękach</i> swojego synka i patrzyła na niego. (I) Trzymali nas <i>na przesłuchaniu</i> ponad godzinę. (II) Lubił trzymać ręce <i>na stole</i> podczas posiłków. (III) Obiad dla męża trzymała zawsze <i>na wolnym ogniu</i> . (IV) Ojciec trzymał gołębie <i>na strychu</i> . (VII)
gdzie? / pod czym?	pod	I.	Siedział w bezruchu, trzymając ręce <i>pod stołem</i> . (II) Wszelkie oszczędności trzymała <i>pod dywanem</i> . (III)
gdzie? / przed czym? gdzie? / w czym?	przed	I.	Żołnierze trzymali wartę <i>przed gmachem</i> ambasady. (VI)
	w	L.	Chłopiec trzymał <i>w ręku</i> małe pisklę. (I) Wiźniów trzymano <i>w obozie przejściowym</i> . (II) Wszystkie ptaki do sprzedaży trzymano <i>w klatkach</i> . (II) Obowiązki służbowe trzymały go wciąż <i>w stolicy</i> .* (II) Pieniądze zwykle trzymam <i>w banku</i> . (III) Lubił trzymać ręce <i>w kieszeniach</i> . (III) Mięso należy trzymać <i>w odpowiedniej temperaturze</i> . (III)
kogo?	–	A.	Matka trzymała <i>niemowlę</i> na rękach. (I) Wszystkich <i>podejrzanych</i> trzymano w areszcie. (II)
na czym?	na	L.	Ciężka choroba trzymała ją w łóżku.* (II) Szła na spacer, trzymając kota <i>na smyczy</i> . (II) Rozmawiał z chorym, trzymając słuchawki <i>na uszach</i> . (III)
pod czym?	pod	I.	Pacjenta trzymano <i>pod kropiórką</i> przez kilka godzin. (IV)
za co? za czym? z czym? z kim?	za za z / ze z / ze	A. I. I. I.	Trzymałem mocno <i>za rękę</i> mojego ojca. (I) Stare kartony trzymała <i>za szafę</i> . (III) Zawsze trzymał <i>z partią lewicową</i> . (VIII) Od dawna on trzyma <i>ze spekulantami</i> . (VIII)

INNE POŁĄCZENIA

trzymać + przysłówek

- Trzymać kurczowo / mocno / ostrożnie. (I)
- Trzymać krzywo / prosto. (III)
- Coś trzyma dobrze / mocno / słabo. (V)

NIEKTÓRE WYRZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. dizerzyć coś • nie pozwalać odejść komuś • nie puszczac kogoś / czegoś • nie wypuszczać kogoś / czegoś • obejmować kogoś / coś • ściskać kogoś / coś
- II. nie pozwalać komuś / czemuś oddalać się • przetrzymywać kogoś / coś • więzić kogoś • zatrzymywać kogoś / coś • zmuszać kogoś do pobytu gdzieś
- III. chować coś • mieć coś (w jakiejś pozycji) • pozostawiać coś w jakimś miejscu • przechowywać coś • umieszczać coś • utrzymywać coś w jakimś położeniu
- IV. utrzymywać coś w jakimś stanie • zachowywać coś w jakimś stanie / w jakiejś sytuacji
- V. podtrzymywać coś • stanowić zamocowanie / podporę • wspierać coś
- VI. mieć nadzór nad czymś • pilnować czegoś • wykonywać coś
- VII. hodować coś • oporządzać coś • pielęgnować coś • zajmować się chowem zwierząt
- VIII. brać cząstę stronę • być z kimś w sojuszu • opowiadać się za kimś • popierać kogoś • przechylać się na cząstę stronę • sprzyjać komuś • sympatyzować z kimś • wspierać kogoś moralnie

* Przenośnie.

706. TRZYMAĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

**czego? • czym? • dzięki czemu? • gdzie? (na czym?) • kiedy? • kogo? • mimo czego?
• na czym? • pod co? • podczas czego? • w czym? • za co? • jak?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czego?	–	G.	Wchodziła na piętro trzymając się <i>poręczy</i> . (I) W górach turyści powinni trzymać się <i>jednego szlaku</i> . (VI) W działalności trzymamy się bezwzględnie <i>prawa</i> . (VI) Niektóre zwierzęta trzymają się <i>terenów lesistych</i> . (VII)
czym? dzięki czemu? gdzie?	dzięki	I. D.	Dziecko kurczowo trzymało się <i>ręką</i> sukni matki. (I) Dziadkowie wciąż się trzymają <i>dzięki opiece</i> lekarza. (II)
kiedy? kogo?	na	L.	On zawsze dobrze trzyma się <i>na egzaminach</i> . (III/IV) Żołnierze dzielnie trzymali się <i>na przyczółku</i> . (IV) Krzewy nieźle się trzymaly <i>na dużym mrozie</i> .* (IX)
mimo czego?	mimo	G.	Mrozy długo trzymały <i>w zeszłym roku</i> . (IX) Rozsądne dziecko trzyma się zawsze <i>swojej matki</i> . (I) Trzymała się zawsze <i>lepszego towarzystwa</i> . (II) Babcia świetnie się trzyma <i>mimo podeszłego wieku</i> . (III)
na czym?	na	L.	Dzielnie się trzymał <i>mimo rozlicznych kłopotów</i> . (IV) Trzymał się <i>na pękającej linie</i> i czekał na pomoc. (I)

pod co?	pod	A.	Model dobrze trzyma się <i>na tej podstawie</i> . (V) Urządzenie nieźle trzyma się <i>na tym haku</i> . (V) Spacerowali trzymając się <i>pod ręce</i> . (I)
podczas czego?	podczas	G.	Nasze oddziały trzymały się <i>podczas ataku</i> wroga. (IV)
w czym?	w	L.	Hrabina świetnie trzyma się <i>w siodle</i> . (III)
za co?	za	A.	Przechodzili przez rzekę trzymając się <i>za linę</i> . (I) Maszerowali trzymając się <i>za ręce</i> . (I) Krzyczała i trzymała się <i>za głowę</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

trzymać się + przysłówek

- Trzymać się *dobrze / młodo / wspaniale* itp. (III/IV)
- Coś trzyma się *dobrze / mocno / solidnie* itp. (V)
- Coś trzyma się *długo / krótko*. (IX)
- Trzymać się *czegoś / kogoś jak pijany płotu / jak rzep psiego ogona* (w zn. *nie odstępować od kogoś / od czegoś*).

trzymać się – porównania

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. być przy kimś • chwytać się czegoś ręką • nie puszczać kogoś / czegoś • przytrzymywać się kogoś / czegoś • trzymać siebie wzajemnie
- II. być w jakimś położeniu • pozostawać w jakimś stanie • przestawać w czymś towarzystwie • żyć w jakimś otoczeniu
- III. utrzymywać (jakąś pozycję ciała) • wyglądać dobrze / zdrowo itp. • zachowywać pewną kondycję fizyczną
- IV. dawać sobie radę • nie kapitulować • nie poddawać się • nie upadać na duchu • panować nad sobą • radzić sobie • spisywać się • stawić opór • walczyć • zachowywać odporność psychiczną
- V. być w dobrym stanie • funkcjonować właściwie
- VI. kierować się czymś • nie zbaczać z wytkniętej drogi • odwoływać się do czegoś • poruszać się zgodnie z czymś / według czegoś / przy pomocy czegoś • postępować w jakimś kierunku • przestrzegać czegoś • stosować się do czegoś • zachowywać wyznaczony kierunek
- VII. gnieździć się gdzieś • przebywać gdzieś • rosnąć gdzieś • żyć gdzieś [o zwierzętach i roślinach]
- VIII. nie odbiegać od czegoś • nie odstępować od przyjętych zasad • postępować w myśl czegoś • przestrzegać czegoś
- IX. **potocznie:** nie przemijać • pozostawać w jakimś stanie • trwać • utrzymywać się bez zmian

* Potocznie.

707. TWORZYĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • do czego? • gdzie? (na czym? / w czym? / za czym?) • kiedy? • podczas czego? • w czym? • z czego? • z czym? • z kim? • z kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Każdy rząd powinien tworzyć <i>nowe miejsca pracy</i> . (I) Przesuwające się piaski tworzą <i>nadmorskie wydmy</i> . (I) Ośrodki naukowe tworzą <i>nowe teorie</i> . (I) Władze tworzą <i>nowe regiony administracyjne</i> . (I) Uczniowie tworzą <i>koła zainteresowań</i> . (I) Od lat tworzył <i>swój wielki utwór muzyczny</i> . (II) Mój syn już w wieku siedmiu lat tworzył <i>wiersze</i> . (II) Stare platany tworzyły <i>urokliwą aleję</i> . (III)

do czego?	do	G.	Oni zawsze tworzyli dobrą parę. (III)
gdzie?	na	L.	Konary drzew tworzyły zielony baldachim. (III)
	w	L.	Od dwudziestu lat tworzył muzykę do filmów. (II)
	za	I.	Władze tworzą na wsiach coraz więcej bibliotek. (I)
kiedy?	w	L.	Pękający lód tworzył na rzece wielki zator. (I)
podczas czego?	podczas	G.	Tworzą w naszym regionie pierwszy uniwersytet. (I)
w czym?	w	L.	Ten poeta tworzył głównie za granicą kraju. (II)
			Ten artysta tworzył w siedemnastym wieku. (II)
z czego?	z / ze	G.	Chłopcy tworzyli podczas przerw małe grupy. (III)
z czym?	z / ze	I.	Tworzył wyłącznie w metalu. (II)
			Kobiety tworzyły krąg w tariku, a mężczyźni klaskali. (III)
z kim?	z / ze	I.	Tworzyli iluzję antyków z podrabianych mebli. (I)
z kogo?	z / ze	G.	Tworzyła wspaniałe cacka z niczego. (II)
			Ciągle ulewy tworzyły z dróg bagniste mokradła. (III)
			Powolnie przesuwająca się procesja wraz z poruszającymi się obrazami tworzyła baśniową rzeczywistość. (III)
			Tworzyli ze sobą znakomity duet. (III)
			Tworzyli bataliony śmierci z młodych przestępcołów. (I)

INNE POŁĄCZENIA

tworzyć + przysłówka

→ Tworzyć ciągle / czasami / stale / zwykle itp. (I–III)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. budować coś • dawać podstawy do czegoś • konstytuować coś • opracowywać coś • organizować coś • powodować powstanie czegoś • powoływać coś do życia / do istnienia • ustanawiać coś • zakładać coś • zawiązywać coś
- II. być autorem dzieł sztuki • komponować coś • malować coś • pisać utwór muzyczny / literacki • pracować nad dziełem sztuki • rzeźbić coś • układać coś w coś
- III. być sprawcą czegoś • być uformowanym w coś • formować coś • kształtać coś • mieć postać czegoś • przybierać jakiś wygląd • składać się na coś • stanowić coś • układając się w jakąś formę [zwykle w 3. osobie]

708. UBIEGAĆ SIĘ

NDK

[kto?]

gdzie? (w czym?) • o co? • u kogo? • jak?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
gdzie?	w	L.	Ubiegamy się o zezwolenie na budowę w urzędzie miasta.
o co?	o	A.	Wielu studentów ubiega się o stypendia zagraniczne.
u kogo?	u	G.	Od wielu lat ubiegam się o większe mieszkanie. Ubiegał się o zezwolenie u samego burmistrza.

INNE POŁĄCZENIA

ubiegać się + przysłówka

→ Ubiegać się ciągle / długo / krótko itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

starać się o coś • zabiegać o coś

709. UBIERAĆ

NDK

[kto?]

co? • czym? • do czego? • kogo? • w co? • za co?* • za kogo?* • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Dziewczynka ubierała <i>lalkę</i> w kolorowe sukienki. (I) Cała rodzina ubierała <i>choinkę</i> przed świętami. (III)
czym?	–	I.	Parafianki ubierały ołtarz <i>sztucznymi kwiatami</i> . (III) Lubili ubierać noworoczne drzewko <i>świecidełkami</i> . (III)
do czego? kogo?	do –	G. A.	Ubierał <i>do ślubu</i> wszystkie gwiazdy telewizji. (II) Matka codziennie ubierała <i>swego synka</i> . (I) Garderobiana ubierała <i>śpiewaczkę</i> przed spektaklem. (I)
w co?	w	A.	Koleżanki ubierały <i>pannę młodą</i> do ślubu. (I) Najlepsi krawcy ubierają <i>bogate kobiety</i> . (II) Choć pracowała, wciąż ubierała <i>ją</i> rodzice. (II) Ubierała córeczkę codziennie <i>w nowe sukienki</i> . (I) Zimą matki ubierają dzieci <i>w ciepłą odzież</i> . (I) Ubierała męża <i>w najdroższe garnitury</i> . (II) Zawsze ubierała swoje opowieści <i>w wyszukane słowa</i> . (III)
za co?* za kogo?*	za za	A. A.	Mama ubierała swoją córkę <i>za krasnoludka</i> .* (I) Babcia ubierała wnuczkę <i>za księżniczkę</i> .* (I)

INNE POŁĄCZENIA

ubierać + przysłówek

- Ubierać *starannie* / *szynko* / *zawsze* / *zwykle* itp. (I/III)
- Ubierać *kogoś czysto* / *elegancko* / *skromnie* itp. (II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. odziewać kogoś • okrywać kogoś • przyodziewać kogoś (przestarz.) • stroić kogoś (książ.)
 • wkładać na kogoś / na coś ubranie / nakrycie itp.
- II. kupować komuś odzież • sprawiać komuś odzież • szyc dla kogoś
- III. dekorować coś • ozdabiać coś • przedstawiać coś w jakiś sposób • przybierać coś czymś
 • przyzdabiać coś czymś • przystrajać coś czymś • stroić coś • upiększać coś [również przenośnie, żartobliwie]

* Potocznie. Lepiej: przebierać / przebrać kogoś za coś

710. UBIERAĆ SIĘ

NDK

[kto?]

do czego? • na co? • przed czym? • u kogo? • w co? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
do czego?	do	G.	Ubierał się odpowiednio <i>do każdego rodzaju pracy</i> . (I)
na co?	na	A.	Zwykle ubierała się w dżinsy <i>na wycieczki</i> . (I) Ubierała się cieplej <i>na wieczorne spacery</i> . (I)

709

–
710

przed czym? u kogo?	przed u	I. G.	Ubierała się długo <i>przed wyjściem</i> do teatru. (I) Ona zawsze ubierała się <i>u najlepszych krawców</i> . (II)
w co?	w	A.	Ubierała się wyłącznie <i>u Diora</i> . (II) Codziennie rano ubierał się w <i>czystą koszulę</i> . (I) Lubiła ubierać się <i>w jaskrawe kolory</i> . (III)

INNE POŁĄCZENIA

ubierać się + przysłówka

→ Ubierać się *długo / pośpiesznie / szybko* itp. (I)

→ Ubierać się elegancko / modnie / nienagannie itp.
(II/III)

czasownik + *ubierać się / ubrać się**

→ Umieć się ubierać / się ubrać* (w zn. mieć dobry gust).

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. nakładać na siebie coś • narzucać coś • odziewać się w coś (książ.) • okrywać się czymś
 - okrywać swoje ciało czymś • przyodziewać coś (przestarz.) • przyodziewać się w coś (przestarz.)
 - stroić się w coś • wkładać na siebie ubranie / nakrycie itp. • zakładać coś [również przenośnie, żartobliwie]
 - II. kazać sobie szycь odzież • kupować odzież • sprawiać sobie odzież
 - III. być ubranym w określony sposób • chodzić w czymś • nosić na sobie odzież • nosić się jakoś

* Częściej w połączeniu z czasownikiem dokonanym *ubrać się*.

711. UBLIŽAĆ

NDK

[kto? • co?]

czemu? • czym? • komu? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czemu?	–	D.	To ubliża godności normalnego człowieka. (II)
czym?	–	I.	Ubiłał przechodniom <i>wulgarnymi słowami</i> . (I)
komu?	–	D.	Ten człowiek od lat ubliża <i>mi</i> na każdym kroku. (I)

INNE POŁĄCZENIA

ubliżać + przysłówka

→ Ublizać komuś często / ciągle / zawsze itp. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. obrażać kogoś • odzywać się do kogoś w sposób odrażający • urągać komus • wymyślać komus • wypowiadać się o kimś w sposób urażający • zachowywać się w sposób obraźliwy • zniewalać kogoś
 - II. naruszać coś • stać w niezgodzie z czymś • stanowić obrażę / obelgę itp. wobec kogoś [tylko w 3. osobie]

712. UCHODZIĆ*

NDK

[kto? • co?]

czego? • czemu? • czym? • gdzie? (do czego?) • komu? • przed czym? • przed kim?
• przez co? • skąd? (z czego?) • za co? • za kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czego?	–	G.	Często w baśniach bohaterowie uchodzą <i>śmierci</i> .** (VI)
czemu?	–	D.	Uchodzili szybko <i>pogoni</i> wroga.*** (III) Zwierzęta uchodziły <i>psiemu pościgowi</i> .*** (III)
czym? gdzie? / do czego?	do	I. G.	Mieszkańcy zagrożonych terenów wielokrotnie uchodziły <i>czyhającym</i> na nich <i>nieszcześciom</i> .*** (III) Dym uchodził z komina <i>małymi otworami</i> . (I) Ścieki z mieszkania uchodzą <i>do specjalnego zbiornika</i> . (I)
komu?	–	D.	Czy wiesz, że ta mała rzeka uchodzi <i>do morza</i> ? (VII) Rzeka Wisła uchodzi <i>do Bałtyku</i> . (VII) Zbyt dużo krwi uchodzi <i>rannemu</i> z rany. (I) Zwykle wiele uchodziło <i>jej</i> , bo miała szczęście. (II) Wszelkie wybryki uchodziły <i>mu</i> na sucho. (II) Wszystko uchodziło <i>mi</i> bezkarnie. (II) Uchodzili niepostrzeżenie <i>wrogowi</i> . (III) Tego rodzaju postępowanie uchodzi tylko <i>dziecku</i> .*** (IV)
przed czym?	przed	I.	Batalion uchodził <i>przed naporem</i> nieprzyjaciela. (III)
przed kim?	przed	I.	Jedni uchodzą <i>przed prześladowaniami</i> innych. (III)
przez co? skąd? / z czego?	przez z / ze	A. G.	Szybko uchodziły <i>przed nieprzyjacielem</i> . (III) Gaz uchodzi <i>przez nieszczelne przewody</i> . (I) Metan uchodził <i>z nieszczelnych zbiorników</i> . (I) Ciągle uchodzi powietrze <i>z tych starych opon</i> . (I) Pokonani uchodziły <i>z placu</i> boju ze smutnymi minami. (III)
za co?	za	A.	Wielu ludzi uchodziło <i>z kraju</i> przed represjami. (III) Czeskie piwo uchodzi <i>za najlepsze piwo</i> w Europie. (V)
za kogo?	za	A.	Od lat uchodził <i>za najlepszego znachora</i> w okolicy. (V) Przez wiele lat uchodził <i>za najlepszego specjalistę</i> . (V) Wśród maluchów uchodziła <i>za wysoką dziewczynkę</i> . (V)

INNE POŁĄCZENIA

uchodzić + przysłówka

- Coś uchodzi komuś *bezkarnie / zawsze / zwykle* itp. (II)
- Uchodzić *niepostrzeżenie / szybko / wielokrotnie*. (I/III)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. odpływać • wyciekać • wydalać się • wydobywać się skądś samoistnie • wylatywać • wypływać [tylko w 3. osobie]
- II. nie pociągać za sobą przykrych konsekwencji • przechodzić bezkarnie • udawać się [tylko w 3. osobie]
- III. odchodzić • oddalać się • uciekać • umykać • również: emigrować
- IV. **potocznie:** nadawać się dla kogoś • okazywać się do zaakceptowania / stosownym

- V. być branym za kogoś / za coś • być uważanym za kogoś / za coś • mieć opinię jako ktoś
VI. unikać czegoś
VII. wpadać do czegoś / gdzieś [o rzekach, strumykach itp.; tylko w 3. osobie]

* 1. W znaczeniu *idąc przebyć, przejść jakiś odcinek drogi* – tylko czasownik dokonany *ujść*, np. *Ujść parę (+A.) kroków i odpoczywać / Ujść kawałek (+ A.) drogi i odpoczywać*. 2. W użyciu potocznym czasownik *uchodzić* w znaczeniu: *zmęczyć się chodzeniem / chodząc bardzo się zmęczyć / nachodzić się ma* aspekt dokonany i występuje tylko w związkach frazeologicznych typu: *uchodzić nogi (+ A.) / uchodzić nogi (+ A.) do kolan*.

** W znaczeniu VI czasowniki *uchodzić* i jego odpowiednik dokonany *ujść* łączą się z dopełniaczem lub celownikiem, np. *ujść kary (+ G.)* albo *karze (+ D.) / ujść zagłady (+ G.) / albo zagładzie (+ D.) / ujść niebezpieczeństwwa (+ G.)* albo *niebezpieczeństwu (+ D.)*. Por. *Słownik wyrazów kłopotliwych*, s. 335.

*** Częściej w połączeniu z czasownikiem dokonanym *ujść*.

712

–
713

713. UCIEKAĆ

NDK

[któ? • co?]

- czym?* • do kogo? • dokąd? (do czego? / na co? / w co?) • komu? • na czym?
• od czego? • od kogo? • przed czym? • przed kim? • przez co?* • skąd? / z czego?
• sprzed czego? • z czym? • z kim? • jak?

POLAÇZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?*	–	I.	Wszyscy uciekali w popłochu górami.* (I) Wszyscy uciekali samochodami z zagrożonego regionu. (I)
do kogo?	do	G.	Parę razy uciekała od rodziców do swojego chłopca. (I/III) Uciekałem do babci, kiedy rodzice krzyczeli na mnie. (III)
dokąd?	do	G.	Przed burzą psy uciekały do swoich bud. (I) Młodzi ludzie chętnie uciekają do wielkich miast. (III)
	na	A.	Wystraszony kot uciekał na dach domu. (I)
	w	A.	Przerażone zwierzęta uciekały w głąb puszczy. (I)
komu?	–	D.	Na wsi czas ucieka mi o wiele szybciej niż w mieście. (IV)
na czym?	na	L.	Już drugi raz autobus ucieka mi sprzed nosa. (VI) Młodość uciekała im na podróżach po świecie. (IV)
od czego?	od	G.	Dni nam uciekały na rozmowach o niczym. (IV) Coraz częściej uciekała od codziennych obowiązków. (I)
od kogo?	od	G.	Coraz więcej ludzi ucieka od cywilizacji. (II) Starał się uciekać od przykrych wspomnień. (II)
przed czym?	przed	I.	Ludzie uciekali od tego złośliwego człowieka. (II) Ten chłopiec kilkakrotnie uciekał od rodziców. (III)
			Wszyscy uciekali przed burzą. (I) Sarny uciekają przed lwem. (I)
			Potrafił uciekać przed przykrymi wspomnieniami. (II)

przed kim?	przed	I.	Chłopiec uciekał <i>przed napastnikami</i> . (I)
przez co?*	przez	A.	Wszyscy uciekali w popłochu <i>przez góry</i> .* (I) Chłopcy uciekali ze szkoły <i>przez okna</i> na parterze. (III) Plyn uciekał <i>przez dziurawe rury</i> . (V)
skąd? / z czego?	z / ze	G.	Kilkakrotnie uciekał <i>z rąk</i> policji. (I) Uciekali potajemnie <i>z otoczonego miasta</i> . (I) Niektórzy żołnierze uciekali potajemnie <i>z frontu</i> . (I) Młodzież coraz częściej ucieka <i>ze wsi</i> . (III) Gaz szybko uciekał <i>z pękniętej rury</i> . (V)
sprzed czego?	sprzed	G.	Wszyscy uciekali <i>sprzed płonącej cysterny</i> . (I)
z czym?	z / ze	I.	Złodzieje szybko uciekali <i>z łupem</i> na plecach. (I)
z kim?	z / ze	I.	Ona kilka razy uciekała <i>z domu ze swoim chłopcem</i> . (III)

INNE POŁĄCZENIA*uciekać* + przysłówek→ Uciekać *ciągle* / *często* / *szynko* itp. (I–III/V/VI)→ Coś ucieka *bezsensownie* / *nieuchronnie* itp. (IV)**NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

- I. brać nogi za pas • cofać się • czymchać • deserterować • oddalać się szybko / biegiem
 • odjeżdżać • pierzchać • uchodzić skądś • umykać • wycofywać się • wykradać się • wymykać się • zmykać • znikać
- II. chronić się przed czymś / przed kimś • stronić od czegoś / od kogoś • unikać spotkań z kimś / z czymś • zajmować się czymś z niechęcią
- III. opuszczać kogoś / coś • porzucać kogoś / coś • przenosić się gdzieś • uwalniać się od kogoś / od czegoś • wychodzić skądś • wydostawać się skądś
- IV. lecieć • mijać • przechodzić • upływać [zwykle o czasie; tylko w 3. osobie]
- V. odpływać • ulatniać się • ułatwiać • wyciekać • wydostawać się • wypływać [zwykle o plynach, gazach itp.; tylko w 3. osobie]
- VI. **potocznie:** odjeżdżać przed czasem / bez kogoś • odjeżdżać zanim ktoś zdążył wsiąść

* Uciekać czym? / przez co? (w zn. *które*) – połączenia alternatywne: *uciekać górami* (+ I.) albo *uciekać przez góry* (przez + A.).

714. UCIEKAĆ SIĘ

NDK

[kto?]

do czego? • do kogo? • o co? • jak?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
do czego?	do	G.	Za każdym razem uciekał się <i>do kłamstw</i> . (I) Czasami warto uciekać się <i>do starych metod</i> leczenia. (I)
do kogo?	do	G.	Uciekam się wyłącznie <i>do pańskiego sumienia</i> . (II) W trudnych momentach uciekała się <i>do przyjaciół</i> . (II)
o co?	o	A.	Zawsze uciekam się <i>o pomoc</i> do zaufanych ludzi. (II)

INNE POŁĄCZENIA

uciekać się + przysłówek

→ Uciekać się często / sporadycznie / zwykle itp. (I-II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. korzystać z czegoś • posługiwać się czymś • stosować coś • używać czegoś do jakiegoś celu
 • wykorzystywać coś

II. odwoływać się do kogoś / do czegoś • zwracać się do kogoś

715. UCZESTNICZYĆ

NDK

[kto?]

w czym? • z kim? • jak?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
w czym?	w	L.	Uczestniczyła w każdym zebraniu partyjnym. (I) Młodzież chętnie uczestniczy w zawodach sportowych. (I) Moi dziadkowie uczestniczyli w akcjach AK. (I) Uczestniczyliśmy w podziale majątku po zmarłym ojcu. (II) Wszyscy uczestniczyli w wydatkach na imprezę. (II) Oni uczestniczyli w nielegalnym handlu bronią. (II/III) Uczestniczyła ze mną w pracach badawczych. (I)
z kim?	z / ze	I.	

INNE POŁĄCZENIA

uczestniczyć + przysłówek

→ Uczestniczyć aktywnie / biernie / czynnie itp. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. brać w czymś udział • być gdzieś razem z innymi • być uczestnikiem czegoś • partycypować w czymś • robić coś razem z innymi • współdziałać z kimś / z czymś • współuczestniczyć w czymś
 II. być wspólnikiem / członkiem / udziałowcem • mieć w czymś swój udział • należeć do czegoś

716. UCZĘSZCZAĆ

NDK

[kto?]

gdzie? / do czego? • na co? • jak?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
gdzie? / do czego?	do	G.	Młodzież powinna uczęszczać do teatrów. Mój syn codziennie uczęszcza do klubu internetowego.
na co?	na	A.	Powinieneś systematycznie uczęszczać na treningi. Dobry uczeń uczęszcza na wszystkie zajęcia programowe. Wielu studentów uczęszcza na wykłady tego profesora.

INNE POŁĄCZENIA

często + przysłówek

→ Uczęszczać ciągle / stale / systematycznie itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

brać w czymś udział • bywać gdzieś stale • chodzić dokądś • zjawiać się gdzieś regularnie

717. UCZYĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czego? • gdzie? (na czym? / w czym?) • jak długo? • kogo? • na kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Uczył zwierzęta różnych cyrkowych sztuczek. (I)
czego?	–	G.	Przez wiele lat uczyła swoje dzieci <i>dobrych manier</i> . (I) Uczono ich <i>szacunku</i> do rodziców i osób starszych. (I) Tutaj uczymy <i>podstaw</i> marketingu. (I)
gdzie?	na	L.	Ta pani uczy <i>matematyki</i> w szkole podstawowej. (II)
	w	L.	Wspólne przeżycia i doświadczenia uczą <i>rozumu</i> . (III)
jak długo?	–	–	Służba w wojsku uczy młodych ludzi <i>dyscypliny</i> . (III)
kogo?	–	A.	Uczę jazdy <i>na kursach</i> dla przyszłych kierowców. (I) Od kilku lat uczę <i>w liceum</i> dla pracujących. (II)
na kogo?	na	A.	Moja mama uczy już <i>dzwadzieścia lat</i> . (II) Uczyła <i>dzieci</i> gry na fortepianie. (I) Na treningach uczono <i>nas</i> różnych technik walki. (I) Doświadczenie uczy <i>ludzi</i> . (III)
			Najstarsze córki uczyły <i>na krawcowe</i> . (IV)

717

–

718

INNE POŁĄCZENIA

uczyć + przysłówek
uczyć + bezokolicznik

- Uczyć dobrze / świetnie / źle itp. (I/II)
- Uczyć robić coś. (I)
- Uczyć śpiewać / malować / tańczyć. (I/II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I.ćwiczyć kogoś / coś w czymś • edukować kogoś • instruować kogoś • kształcić kogoś w czymś
• musztrować kogoś / coś • pouczać kogoś o czymś • przekazywać komuś wiedzę / doświadczenie
• przyuczać kogoś do czegoś • przyczyniać kogoś do czegoś • szkolić kogoś w czymś
• tresować coś w czymś • udzielać komuś nauki • wdrażać kogoś / coś do czegoś • wprowadzać kogoś w coś • zapoznawać kogoś z czymś • zaznajamiać kogoś z czymś
- II. być nauczycielem • nauczać czegoś • prowadzić lekcje / kursy itp. • wykładać coś
- III. pozwalać coś poznać • przekonywać kogoś o czymś / kogoś, że... • stanowić doświadczalną podstawę znajomości czegoś
- IV. przygotowywać kogoś do zawodu

718. UCZYĆ SIĘ

NDK

[kto?]

**czego? • do czego? • gdzie? (na czym? / w czym?) • na co? • na kogo? • o czym?
• od kogo? • u kogo? • z czego? • z kim? • jak?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czego?	–	G.	Córka lubi uczyć się gry na fortepianie.* (I) Od kilku miesięcy uczę się <i>tańca towarzyskiego</i> .* (I) Od tygodnia uczę się <i>fizyki</i> do egzaminu. (I) Człowiek ciągle uczy się <i>życia</i> . (II)
do czego?	do	G.	Uczyliśmy się <i>zasad dobrego zachowania</i> . (II) Systematycznie uczyła się <i>do konkursu</i> . (I)

gdzie?	na w	L. L.	Gry w piłkę nożną uczył się <i>na szkolnym boisku</i> . (I) Od tego roku dzieci uczą się <i>w nowej szkole</i> . (I) Moje dzieci uczą się <i>w prywatnej szkole podstawowej</i> . (V)
na co?	na	A.	Najstarsza córka uczy się <i>na piątki</i> . (IV)
na kogo?	na	A.	Jej syn uczył się <i>na mechanika samochodowego</i> . (III)
o czym?	o	L.	Musieliśmy się uczyć o rewolucji październikowej. (II)
od kogo?	od	G.	Jazdy na koniu uczył się <i>od starszych kuzynów</i> . (II)
u kogo?	u	G.	Uczyła się tańca <i>u najlepszego pedagoga</i> . (I)
z czego?	z / ze	G.	Gotowania uczyła się <i>z książek kucharskich</i> . (I)
z kim?	z / ze	I.	Języka francuskiego uczyła się <i>ze swoją siostrą</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

uczyć się + przysłówek
uczyć się + bezokolicznik

- Uczyć się dobrze / pilnie / samodzielnie / źle itp. (I)
- Uczyć się pisać / czytać / grac* / tańczyć* itp. (I)

NIĘKTORE WYRZYS I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. dokształcać się w czymś • douczać się czegoś • edukować się • kształcić się • pobierać naukę / lekcje u kogoś • podkształcać się w czymś • przygotowywać się do czegoś • przyswajać sobie pewien zasób wiedzy • szkolić się w czymś • wyrabiać jakąś sprawność / nawyki itp. • zdobywać jakąś umiejętność / wiedzę • zgłębiać coś
- II. brać przykład z kogoś / z czegoś • przejmować od kogoś pewne umiejętności • przyzwyczajać się do czegoś • wdrażać się do czegoś / w coś • wyciągać wnioski z doświadczeń • zdobywać jakieś doświadczenie
- III. przygotowywać się do jakiegoś zawodu
- IV. otrzymywać jakieś oceny w szkole
- V. być uczniem • uczęszczać do szkoły

* Połączenia alternatywne: *uczyć się tańca* (+ G.) albo *uczyć się tańczyć* (+ bezokolicznik) / *uczyć się gry* (+ G.) *na fortepianie* albo *uczyć się grać* (+ bezokolicznik) *na fortepianie*.

719. UDAWAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • kogo? • przed kim? • wobec kogo? • jak?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Od lat udawała chorobę psychiczną. (I) Ona tylko udaje przywiązywanie do naszej rodziny. (I) On świetnie udawał kaczkę. (II)
kogo?	–	A.	Nowoczesny kredens znakomicie udawał antyk. (III) Przez całe życie udawał zakochanego męża. (I) Ocaleli tylko dlatego, że udawali martwych. (I) Udawał bogacza, a w rzeczywistości był bankrutem. (II)
przed kim? wobec kogo?	przed wobec	I.	Lubiła udawać wielką panię z miasta. (II) Oszustka udawała urzędniczkę z opieki społecznej. (II) On tylko udaje wariata, a wcale nim nie jest. (II) Niektórzy komicy świetnie udają polityków. (II) Od kilku dni udawał przed wszystkimi, że jest chory. (I)
		G.	Udawał wobec nas dobrze wychowanego człowieka. (I)

INNE POŁĄCZENIA

udawać + przysłówek
udawać + że

→Udawać często / dobrze / systematycznie itp. (I/II)
→Udawać, że np. nic się nie stało / nie ma czasu itp. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. markować coś • nadrabiać miną • pozorować jakiś stan • robić coś na pokaz • stwarzać pozory
 - symulować coś • wprowadzać kogoś w błąd • zachowywać pozory
- II. naśladować kogoś • odgrywać jakąś rolę • okazywać się innym • podawać się za kogoś innego
 - podszywać się pod kogoś • pozować na kogoś • przedstawiać się innym • przybierać pozę
 - przywdziechać maskę • stroić się w cudze piórka • stylizować się na kogoś / na coś • usiłować ujść za kogoś • zgrywać się na kogoś
- III. służyć za coś innego • wyglądać na coś innego

720. UDAWAĆ SIĘ

NDK

[kto? • co? • Ø*]

**do kogo? • dokąd? (do czego? / na co? / nad co? / w co? / za co?) • gdzie? / na czym?
• komu? • o co? • po co? • z czym? • z kim? • jak?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
do kogo?	do	G.	Przed rozwodem udawali się często <i>do adwokata</i> . (IV)
dokąd?	do	G.	Dwa razy w tygodniu udawali się <i>do miasta</i> na zakupy. (III)
	na	A.	W każdą sobotę rodzice udawali się <i>na wieś</i> . (III) Kierowniczy codziennie udawali się <i>na naradę</i> do szefa. (III)
	nad	A.	Codziennie wieczorem udawał się <i>na Rynek Główny</i> . (III)
	w	A.	Przed świętami ludzie udają się <i>na groby</i> poległych. (III)
	za	A.	W czasie wakacji często udajemy się <i>nad morze</i> . (III) Co roku udajemy się na wakacje <i>w góry</i> . (III)
gdzie? / na czym?	na	L.	Dwa razy do roku udawał się <i>w daleką podróż</i> . (III) W czasie letnich upałów udajemy się <i>za miasto</i> . (III)
komu?	–	D.	Te rośliny udają się tylko <i>na piaskowych glebach</i> . (II)
o co?	o	A.	Wszystko w życiu udawało mu się znakomicie. * (I)
po co?	po	A.	Czasami udawało mi się znaleźć piękne grzyby. * (I)
z czym?	z / ze	I.	Zwykle udawałem się <i>o poradę</i> do rodziców. ** (IV)
z kim?	z / ze	I.	Zawsze udawałem się do ojca <i>po radę</i> . ** (IV)
			Udawała się <i>ze swoimi wątpliwościami</i> do księdza. (IV)
			Co rok udajemy się <i>z rodzicami</i> nad morze. (III)

INNE POŁĄCZENIA

udawać się + przysłówek

→Coś się udaje *zawsze / często / rzadko / czasami* itp. (I)

→Udawać się *wielokrotnie / kilkakrotnie* itp. (III–IV)

udawać się + komu + bezokolicznik

→Coś udawało się / udało się komuś *zrobić*. */*** (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. darzyć się komuś* • iść komuś dobrze* • kończyć się pomyślnie / powodzeniem • mieć szczęście • odbywać się pomyślnie • powodzić się komuś* • przynosić pomyślne skutki / oczekiwane efekty • stawać się (takim, jak należy) • szczęścić się komuś* • trafiać się komuś* • uladać się komuś* • wieść się komuś* • wypadać dobrze [również w 3. osobie]
- II. przynosić duże plony • rosnąć ładnie • wydawać dobre plony • wyrastać dobrze [o roślinach]
- III. iść dokądś • jechać dokądś • kierować się dokądś • podążać dokądś • wybierać się dokądś • wyprawiać się dokądś • wyruszać dokądś • zdążać dokądś • zwracać kroki w jakimś kierunku / dokądś
- IV. radzić się kogoś • zasięgać porady u kogoś • zwracać się do kogoś w jakiejś sprawie

* Konstrukcje bezmianownikowe.

** W znaczeniu IV – połączenia alternatywne: *udawać się do kogoś o poradę* (o + A.) albo *udawać się do kogoś po poradę* (po + A.).

*** Częściej w połączeniu z czasownikiem dokonanym *udać się*.

720

–
721

721. UDERZAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czym? • dokąd? (do czego?) • do kogo? • kogo? • na co? • na czym?
 • na kogo? • o co? • po czym? • skąd? / z czego? • w co? • w czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Uderzał ciągle batem zmęczone zwierzę. (I) Zegar uderza godzinę dwunastą. (II)
czym?	–	I.	Uderzał go pięścią po plecach. (I) Spokojnie uderzał dlonią w bęben. (II) Ta grupa etniczna uderza niezwykłością obyczajów. (IV)
dokąd? / do czego?	do	G.	Zawsze uderzał do ministerstwa w ważnych sprawach. (V)
do kogo?	do	G.	Zwykle uderzam do radnych miasta, aby coś załatwić. (V)
kogo?	–	A.	Opiekunka często uderzała dziecko w plecy. (I) Z jednakową siłą uderzała go naiwność dziewcząt. (IV) Niezmienne uderza mnie niezwykłość tego miasta. (IV)
na co?	na	A.	Życie zawsze uderzało mocno tę biedną kobietę. (VI) Zmasowane oddziały uderzają na miasto. (III) Ościenne państwa często uderzały na ten mały kraj. (III)
na czym?	na	L.	Godzina dwunasta uderza na zegarze.* (II)
na kogo?	na	A.	Fala zimnego wiatru uderzała na nas. (II) W tej chwili batalion uderza na wroga. (III)
o co?	o	A.	Stale uderzam głową o wystające deski. (I) Fale bezustannie uderzały o skały. (II) Zawsze uderzam do rodziców o wsparcie finansowe. (V)

po czym?	po	L.	Wiele razy uderzał kijem psa <i>po grzebiecie</i> . (I)
skąd? / z czego?	z / ze	G.	Żar uderzał z <i>rozgrzanych pieców fabrycznych</i> . (II) Gorące źródła uderzają z ziemi. (II)
w co?	w	A.	Kilkakrotnie chuligan uderzał w twarz swą ofiarę. (I) Coś bez przerwy uderza w okno. (I)
w czym?	w	L.	Rozszalałe fale z wielką siłą uderzały w falochrony. (II) Architektura tego miasta uderza w oczy z daleka. (IV) Serce uderza rytmicznie w ludzkim organizmie. (II)

uderzać + przysłówek

INNE POŁĄCZENIA

→ Uderzać mocno / silnie / zdecydowanie itp. (I–III)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. bić kogoś / coś czymś • łomotać czymś • stukać w coś • thuc coś • walić w coś czymś • zadawać ciosy / razy komuś
- II. pulsować • spadać gwałtownie na coś • stykać się z jakąś przeszkodą • tętnić • wybuchać • zderzać się; również: bić godzinę • wybijać [o zegarze]
- III. atakować kogoś / coś • dokonywać ataku / inwazji na coś / na kogoś • nacierać na kogoś / na coś • najeżdzać na coś / na kogoś • napadać na coś / na kogoś • podejmować atak na coś / na kogoś • przypuszczać atak / szturm na coś / na kogoś • ruszać do szturmu na coś / na kogoś • szturmować kogoś / coś
- IV. bić w oczy • dziwić • rzucać się komuś w oczy • zadziwiać kogoś • zaskakiwać kogoś • zastanawiać kogoś • zwracać czyjąś uwagę [tylko w 3. osobie]
- V. **potocznie**: odwoływać się do kogoś / do czegoś • udawać się do kogoś / do czegoś • zwracać się do kogoś / do czegoś
- VI. **przenośnie**: powodować czyjąś strategię / szkodę [tylko w 3. osobie]

* Częściej w połączeniu z czasownikiem dokonanym *uderzyć*.

722. UDOSKONALAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Od lat udoskonalamy system edukacji narodowej. Nowoczesne przedsiębiorstwa udoskonalażą technologie. Inżynierowie ciągle udoskonalają działanie komputerów.

INNE POŁĄCZENIA

udoskonalać + przysłówek

→ Udoskonalać ciągle / systematycznie / zawsze itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

czynić lepszym / doskonalszym • poprawiać coś • ulepszać coś

721

–
722

723. UDOSTĘPNIAC

NDK

[kto? • co?]

co? • komu?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	-	A.	Udostępniamy <i>wszystkie książki</i> czytelnikom. Czytelnia miejska udostępnia <i>cały swój księgozbiór</i> .
komu?	-	D.	Udostępniamy <i>wszystkim chętnym</i> udział w zawodach. Nauczyciele udostępniają wiedzę <i>młodzieży</i> .

INNE POŁĄCZENIA

723
—
724

NIEKTÓRE WYRZYS I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

czynić coś dostępnym • dawać coś do dyspozycji • otwierać coś przed kimś • pozwalać komuś korzystać z czegoś • przybliżać coś komuś • ułatwiać coś komuś • umożliwiać komuś kontakt z czymś • uprzystępniać coś komuś

724. UDOWADNIAĆ

NDK

[kto?]

co? • czym?* • gdzie? (na czym? / w czym?) • komu? • przez co?*
• przez kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	-	A.	Na lekcjach matematyki udowadniamy <i>twierdzenia</i> . Niektórym oskarżonym szybko udowadniano <i>winę</i> .
czym?*	-	I.	Udowadniano prawdę <i>zeznaniemi</i> ważnych świadków.*
gdzie? / na czym?	na	L.	Udowadniał <i>na zebraniu</i> błędy swych poprzedników.
gdzie? / w czym?	w	L.	Udowadniano tę tezę <i>w licznych publikacjach</i> . Długo udowadniał <i>mi</i> , że jest niewinną.
komu?	-	D.	Winy udowadniano <i>głównym oskarżonym</i> w tym procesie. Ciągle żądała, aby udowadniał <i>jej</i> swoje przywiązanie.
przez co?*	przez	A.	Udowadniano prawdę <i>przez zeznania</i> ważnych świadków.*
przez kogo?	przez	A.	Cały czas udowadniano racje <i>przez ważnych świadków</i> .

INNE POŁĄCZENIA

udowadniać + przysłówek

→ Udowadniać *błyskotliwie* / *rzeczowo* / *sensownie* itp.

udowadniać + że

→ *Udowadniać, że* np. ktoś ma rację / nie ma racji.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

argumentować coś • dawać dowody czegoś • dowodzić coś • popierać coś dowodami • przekonywać kogoś za pomocą faktów • przeprowadzać dowód czegoś • przytaczać argumenty / dowody czegoś • uprzytomniać coś komuś • uświadamiać coś komuś • uzasadniać coś • uzmysławiać coś • wykazywać prawdziwość czegoś

* Udowadniać czym? / przez co? – połączenia alternatywne: *udowadniać prawdę zeznaniami* (+ I.) albo *udowadniać prawdę przez zeznania* (przez + A.).

725. UDZIELAĆ*

NDK

[kto? • co?]

czego? • komu? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czego?	–	G.	Pani psycholog zawsze udzielała mi <i>dobrych porad</i> . (I)
komu?	–	D.	Dyrekcja udzielała nam <i>niewielkich zapomóg</i> . (II) Udzieramy <i>naszym klientom</i> pożyczek pod zastaw. (I) Udzierał wywiadów tylko <i>znanym dziennikarzem</i> . (I) W dzieciństwie mama udzielała <i>mi</i> słodczy. (II)

INNE POŁĄCZENIA

udzielać + przysłówek

→ Udzielać *czasami* / *często* / *rzadko* itp. (I/II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- dawać coś • dostarczać czegoś • przekazywać coś • przyznawać coś • służyć czymś • świadczyć coś • użyczać czegoś
- dawać oszczędnie / skąpo / w małych porcjach • wydzielać coś komuś / czemuś a. dla kogoś / dla czegoś

* Czasownik *udzielać* najczęściej występuje z rzeczownikiem nazywając czynność wskazywaną przez ten rzeczownik, np. udzielać informacji → informować; udzielać gościny → gościć; udzielać pomocy → pomagać, zajmować się itp. Zob. również połączenia powyżej.

726. UDZIELAĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

czemu? • gdzie? (na czym? / w czym?) • komu? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czemu?	–	D.	Coraz rzadziej udzielał się <i>organizacji partyjnej</i> . (II)
gdzie? / na czym? / gdzie? / w czym?	na	L.	Młodsze dzieci lubią udzielać się <i>na lekcjach</i> . (II)
komu?	w	L.	Cała rodzina udzielała się <i>w organizacji charytatywnej</i> . (II)
	–	D.	Lubiła udzielać się <i>w swoim towarzystwie</i> . (II)
			Niemący nastroj powoli udzielał się <i>wszystkim gościom</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

udzielać się + przysłówek

- Udzielać się *natychmiast / powoli / szybko* itp. (I)
- Udzielać się *bezinteresownie / często / społecznie*. (II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. być przyjmowanym przez kogoś • przechodzić z jednego osobnika na drugiego • stawać się czymś udziałem [o stanach psychicznych / chorobach; tylko w 3. osobie]
- II. być aktywnym gdzieś • działać • obcować z kimś • poświęcać komuś czas • uczestniczyć w życiu społecznym

727. UFAĆ

NDK

[kto? • co?]

czemu? • komu? • w co? • jak?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czemu?	–	D.	Ufała każdemu słowu swojej matki.
komu?	–	D.	Europejczycy ufają nowej europejskiej walucie.
w co?	w	A.	Ufał wyłącznie swojej żonie. Pies ufał bezgranicznie swemu właścicielowi. Wszyscy ufamy w lepszą przyszłość.

INNE POŁĄCZENIA

ufać + przysłówek

- Ufać *bezgranicznie / ślepo / zawsze*.

ufać + że

- *Ufać, że* np. świat się kiedyś zmieni na lepszy.

- *Ufam, że* zwyciężymy w tym meczu.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

brać coś za dobrą monetę • być czegoś pewnym • być przekonanym, że coś się spełni • darzyć zaufaniem kogoś • dawać wiarę komuś • dowierzać komuś • mieć zaufanie do kogoś / do czegoś • nie wątpić w kogoś / w coś • obdarzać kogoś zaufaniem • pokładać nadzieję / zaufanie w kimś / w czymś • polegać na kimś / na czymś • spodziewać się spełnienia czegoś • wierzyć komuś na słowo • wierzyć w kogoś / w coś • żywić zaufanie do kogoś / do czegoś • żywić ufność w kogoś / w coś

728. UGANIAĆ SIĘ*

NDK

[kto? • co?]

gdzie? (po czym?) • za czym? • za kim? • z kim? • jak?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
gdzie? / po czym?	po	I.	Dzieci uganiały się cały dzień <i>po boisku</i> . (I)
za czym?	za	I.	Przez cały dzień uganiałem się <i>za motylami</i> . (II)
za kim?	za	I.	Mój pies lubi się uganiać <i>za kuropatwami</i> . (III)
z kim?	z / ze	I.	Od dwóch lat uganiam się <i>za pracą</i> . (III)
			Młodsze dzieci lubły uganiać się <i>za starszymi dziećmi</i> . (I)
			Cale popołudnie uganialiśmy się <i>z chłopcami</i> po ląkach. (I)

INNE POŁĄCZENIA

uganiać się + przysłówek

→ Uganiać się *konno*. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. biegać w różnych kierunkach • chodzić • gadać • pędzić • urządzać gonitwy / biegi
- II. lapać coś • próbować kogoś / coś schwytać • starać się kogoś / coś dogonić • ścigać kogoś / coś
- III. **potocznie**: osiągać coś • pragnąć coś zdobyć • zabiegać o coś • zdobywać coś

* W znaczeniu *zmęczyć się bieganiem / chodzeniem w poszukiwaniu czegoś* czasownik *uganiać się* jest czasownikiem dokonanym, np. *Tak bardzo uganiałem się za zakupami, że aż bolą mnie nogi*.

729. UJMOWAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czego? • czym? • kogo? • komu? • pod co? • w co? • w czym? • z czego?
• za co? • jak?

728

–

729

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Ujmował głowę dłońmi i rozmyślał. (I) Bez trudu ujmował swoje przeżycia w słowa. (II) Z trudem ujmował swoje myśli. (II)
czego?	–	G.	Ten dyplomata ujmuje każdy problem znakomicie. (II) Z upływem czasu systematycznie ujmowała sobie lat. (IV) Szef grupy ujmował walizkę z każdego autokaru. (IV) Krawcowa ujmowała materiał z kolejnych sukien. (IV)
czym?	–	I.	Stale ujmowano nam swobód obywatelskich. (IV) Prawdziwa miłość ujmuje zakochanym lat i trosk. (IV)
kogo?	–	A.	Ujmowała próbki pincetą i wkladała je do zbiornika. (I) On ujmuje ludzi szczerością. (III)
komu?	–	D.	Ujmował swoim zachowaniem nawet wrogów. (III) Lubił ujmować swoją narzeczoną za ramię. (I) Swoją kulturą osobistą ujmował wszystkich. (III) Ujmowała ludzi swoim uśmiechem. (III)
pod co? w co?	pod w	A. A.	Co miesiąc ujmowali nam parę euro z pensji. (IV) Dlaczego ciągle ujmujecie mi zasług? (IV)
w czym?	w	L.	Często ujmował swoją żonę pod rękę. (I) Delikatnie ujmował stare rękopisy w dłoni. (I)
z czego?	z / ze	G.	Ujmował swoje myśli w pokrętne metafory. (II) Potrafiła ujmować przeżycia w piękne słowa.* (II)
za co?	za	A.	Umiała ujmować swe historyjki w pięknych słowach.* (II) Robotnicy ujmowali z samochodów część ładunku. (IV)
			Systematycznie ujmowano zapasów ze składu. (IV) Zawsze ujmujesz coś z mojej wypowiedzi. (IV)
			Ujmował urządzenia za dźwignię i uruchamiał je. (I) Ujmowali konie za cugle i rozpoczynali wyścigi. (I)

INNE POŁĄCZENIA

ujmować + przysłówek

- Ujmować dobrze / przedko / szybko itp. (I–IV)
- Ujmować genialnie / metaforecznie / poetycko itp. (II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. brać kogoś / coś ruchem ręki / za pomocą urządzenia • chwycić kogoś / coś • obejmować kogoś / coś
- II. formułować coś • określać coś w jakiś sposób • przedstawiać coś • układać myśli • wyrażać coś • zamazywać coś w czymś • zawierać coś w czymś
- III. pociągać kogoś ku sobie • podbijać kogoś • podobać się komuś • pozyskiwać kogoś • przyciągać kogoś do siebie • wzruszać kogoś • zdobywać kogoś • zjednywać czyjeś wzgłydy • zyskiwać cząstę sympatii / życzliwości
- IV. czynić coś mniejszym o jakąś część • negować coś • obniżać coś • odbierać coś • odejmować trochę czegoś • ograniczać coś • opuszczać coś • pomijać coś • pomniejszać coś • uszczuplać coś o ileś • zawęzać coś • zmniejszać coś
- V. *** aresztować kogoś • schwytać kogoś / coś • złapać kogoś / coś • zatrzymać kogoś / coś

* Ujmować w co? / w czym? w znaczeniu *formułować* – połączenia alternatywne: *ujmować coś w piękne słowa* (w + A.) albo *ujmować coś w pięknych słowach* (w + L.). Konstrukcja z biernikiem w znaczeniu przenośnym.

** W znaczeniu V – tylko w połączeniu z czasownikiem dokonanym, np. *ująć bandytę / zbrodniarza / mordercę / zbiega / włamywacza* (+ A.); *ująć wściekłe / niebezpieczne zwierzę* (+ A.).

730. UJMOWAĆ SIĘ

NDK

[kto?]

pod co? • podczas czego? • u kogo? • za co? • za czym? • za kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
pod co?	pod	A.	Młodzi ujmowali się <i>pod ręce</i> i spacerowali po parku. (III)
podczas czego?	podczas	G.	Wszyscy ujmowali się <i>podczas tańca</i> za ramiona. (III)
u kogo?	u	G.	On zawsze ujmował się za mną <i>u dyrektora</i> . (I)
za co?	za	A.	Wszyscy ujmowali się <i>za głowy</i> ze zdziwienia. (II) Bez przerwy ujmował się <i>za brzuch</i> i jęczał z bólu. (II)
za czym?	za	I.	Zakochani ujmowali się <i>za ręce</i> . (III) Ujmował się <i>za każdą sprawą</i> swych podwładnych. (I)
za kim?	za	I.	Zawsze ujmowaliśmy się <i>za pokrzywdzonymi ludźmi</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

ujmować się + przysłówek

- Ujmować się czasami / często / zawsze itp. (I–III)
- Ujmować się oburząc. (II/III)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. brać cząstę stronę • brać kogoś w obronę • bronić kogoś / czegoś • stawać wczyjej obronie • wstawać się za kimś
- II. chwytać coś rękami • dotykać czegoś ręką • łapać się za coś
- III. obejmować się wzajemnie

731. UKŁADAĆ

NDK

[kto?]

- co? • do czego? • gdzie? (na czym? / w czym?) • kogo? • komu? • między kim?
- na co? • pod co? • przed czym? • w co? • według czego? • z czego? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Robotnicy układali kostkę brukową na drodze. (I/II) Potrafiła układać piękne ikebany. (II) Dzieci układają wierszyki okolicznościowe. (V) Ciągle układają przemówienia dla premiera. (V) Umiał układać trudne równania matematyczne. (V) Lubilem układają plany na przyszłość. (VI)
do czego?	do	G.	Zawodowo układają zwierzęta do pracy w cyrku. (VII) Niania codziennie układała dzieci do łóżek. (IV) Od roku układam muzykę do filmów dla dzieci. (V) Systematycznie układają swego psa do polowania. (VII)
gdzie? / na czym?	na	L.	Bibliotekarki codziennie układają książki na półkach. (I) Wieczorami układają na łózeczkach dzieci do snu. (IV)
gdzie? / w czym?	w	L.	Przed wyjazdem układaliśmy rzeczy w walizkach. (I) Bez przerwy układał swoje papiery w szufladach. (I) Zawsze układała pościel w drewnianym kufrze. (I)
kogo?	–	A.	Pielęgniarki układają rannych na noszach polowych. (IV)
komu?	–	D.	Codziennie układam im plan pracy na następny dzień. (VI)
między kim?	między	I.	Układaliśmy między sobą projekty na wakacje. (VI)
na co?	na	A.	W każdy piątek układaliśmy plany na weekend. (VI)
pod co?	pod	A.	On znakomicie układają konie pod siodło. (VII)
przed czym?	przed	I.	Brukarze układają chodnik przed willą. (I/II)
w co?	w	A.	Lubiła układają jesienne kwiaty w bukiety. (II) Rolnicy układali słomę w wielkie kopy. (II) Mama teraz układają zasłony w artystyczne faldy. (III)
według czego?	według	G.	Układają karty według znanego mu systemu. (I)
z czego?	z / ze	G.	Dziecko układają piramidę z klocków. (II) Układali piękny mur z czerwonej cegły. (III)

731

INNE POŁĄCZENIA

układać + przysłówka

→ Układać coś *alfabetycznie / ciasno / dobrze / płasko / porządkie / równo / starannie / wspólnie*. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. doprowadzać coś do ładu • kłaść coś w określonym porządku • porządkować coś • przeprowadzać klasyfikację czegoś • składać coś gdzieś • systematyzować coś • umieszczać coś • wkładać coś do czegoś

- II. formować coś • kompletować coś • tworzyć (pewną całość) z czegoś • zestawiać coś w pewnej kolejności
 III. nadawać czemuś jakiś kształt
 IV. kłaść kogoś • umieszczać kogoś w pozycji poziomej
 V. tworzyć coś • wykonywać (pracę twórczą) • komponować coś • pisać coś • redagować coś
 VI. planować coś • podejmować decyzje dotyczące czegoś • postanawiać coś • projektować • snuć plany dotyczące czegoś • urządzać coś • ustalać coś
 VII. ćwiczyć coś • przyuczać coś • trenować coś • tresować coś • wyrabiać jakieś umiejętności [zwykle w odniesieniu do zwierząt]

732. UKRYWAĆ

NDK

[kto? • co?]

**co? • gdzie? (na czym? / pod czym? / w czym? / za czym?) • kogo? • przed czym?
 • przed kim? • u kogo? • jak?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Ukrywała swoje pamiętniki przed rodzicami. (I) Ukrywał swoje uczucia do koleżanki z pracy. (II) Od lat ukrywali wszelkie skandale polityczne. (III) Zawsze starała się ukrywać swoje emocje. (II) To wzgórze ukrywa niesamowite skarby. (III) Ta opowieść ukrywa w sobie jeszcze inne tajemnice. (III)
gdzie? / na czym?	na	L.	Zbiegów politycznych ukrywano na strychach. (I)
gdzie? / pod czym?	pod	I.	Cenną biżuterię ukrywała pod bielizną w szafie. (I)
gdzie? / w czym?	w	L.	Skradzione kosztowności ukrywało w sejfie. (I)
gdzie? / za czym?	za	I.	Listy od kochanka ukrywała za książkami. (I)
kogo?	–	A.	W czasie wojny Polacy ukrywali Żydów przed gestapo. (I)
przed czym?	przed	I.	Ukrywano go przed dokonaniem na nim samosądu. (I) Ukrywali broń przed rewizją. (I)
przed kim?	przed / przede	A.	Przez wiele lat ukrywała przed mną cenne obrazy. (I) Zawsze ukrywała przed ludźmi swoje bogactwo. (II) Wszystko ukrywała przed rodzicami. (II)
u kogo?	u	G.	Ukrywano więźnia politycznego u zaufanych przyjaciół. (I) Matka ukrywała pieniądze u swojego ojca. (I)

INNE POŁĄCZENIA

ukrywać + przysłówek

→ Ukrywać często / dobrze / zawsze / zwykle itp. (I–III)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. chować kogos / coś • chronić kogos / coś przed kimś • kryć kogos / coś przed wzrokiem ludzkim
 • przechowywać kogoś gdzieś • udzielać schronienia komuś • umieszczać coś w miejscu niewidocznym • zabezpieczać coś przed kimś

- II. kamuflować coś • maskować coś • maskować się z czymś • nie okazywać swoich uczuć • nie pokazywać czegoś na zewnątrz • nie ujawniać czegoś • nie użewnetrniać czegoś • nie wtajemniczać kogoś w coś • nie wyjawiać czegoś • nie zdradzać czegoś • nie zdradzać się z czymś • otaczać coś tajemnicą • robić coś skrycie • skrywać coś • taić coś przed kimś • trzymać coś w tajemnicy • tuszować coś przed kimś / przed czymś • zaciąć coś • zatajać coś
III. być wypełnionym czymś • mieć coś • posiadać coś • zawierać w sobie coś

733. UKRYWAĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

gdzie? (na czym? / pod czym? / w czym? / za czym?) • **przed czym?** • **przed kim?**
• u kogo? • za co?* • za kim? • z czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
gdzie? / na czym?	na	L.	Ścigani ukrywali się <i>na strychu</i> przez całą noc. (I) Podczas wojny mieszkańcy miast ukrywali się <i>na wsiach</i> . (I)
gdzie? / pod czym?	pod	I.	Przestraszone zwierzątko ukrywało się <i>pod szafą</i> . (I)
gdzie? / w czym?	w	L.	Podczas obławy mieszkańcy ukrywali się <i>w pniach</i> . (I) Podczas wojny partyzanci ukrywali się <i>w lasach</i> . (I) Niektórzy przestępcy ukrywają się <i>w wielkich miastach</i> . (I)
gdzie? / za czym?	za	A.	Od rana kot ukrywa się <i>za kredensem</i> . (I) Lubił ukrywać się <i>za firanką</i> , kiedy słyszał kroki matki. (I)
przed czym?	przed	I.	Przez kilka lat ukrywała się <i>przed prześladowaniami</i> . (I)
przed kim?	przed	I.	Ukrywał się <i>przed zdenerwowaną matką</i> pod stolem. (I)
u kogo?	u	G.	Musiał ukrywać się <i>przed swoimi wierzycielami</i> . (I)
za co?*	za	A.	Po ostrej klótce z ojcem ukrywał się <i>u dziadków</i> . (I)
za kim?	za	I.	Dlaczego kot ukrywa się <i>za kredens</i> ? (III)*
z czym?	z / ze	I.	Dlaczego ciągle ukrywasz się <i>za firankę</i> ? (III)*

INNE POŁĄCZENIA

ukrywać się + przysłówek

→ Ukrywać się *ciągle* / *często* / *długo* itp. (I-III)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. chować się • przebywać w miejscu niewidocznym • szukać dla siebie schronienia • usuwać się z miejsca zagrożonego • znajdować gdzieś schronienie
II. nie zdradzać się z czymś • taić coś • zatajać coś
III. czaić się • czołować • czyhać • kryć się

* W znaczeniu III – rzadko.

734. ULEGAĆ*

NDK

[kto? • co?]

czemu? • komu? • w czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czemu?	–	D.	Batalion ulegał <i>przeważającej sile</i> napastnika. (I) Zawsze ulegał <i>kaprysom i zachciankom</i> swojej żony. (II)
komu?	–	D.	Od pewnego czasu ulegał <i>dziwnym nastrojom</i> smutku. (III) Budynki na obrzeżach miasta uległy <i>dewastacji</i> . (IV)
w czym?	w	L.	Od pewnego czasu ceny stopniowo uległy <i>obniżce</i> . (IV) Ulegał tylko <i>najlepszym przeciwnikom</i> . (I) Ulegała <i>mężowi</i> prawie we wszystkim. (II) Ona ulegała prawie <i>każdemu mężczyźnie</i> . (V) Ulegał przeciwnikom dopiero <i>w ostatnich pojedynkach</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

ulegać + przysłówek

→ Ulegać *często / łatwo / szybko / zwykle* itp. (I–V)

→ Ulegać *stopniowo / systematycznie*. (IV)

NIKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. być pokonanym • kapitulować • poddawać się komuś • przerywać grę • przestawać się opierać komuś / czemuś • rezygnować z walki • uznawać czyjąś przewagę • zaprzestać walki
• zostawać pokonanym
- II. być pod wpływem kogoś / czegoś • być posłusznym • dawać się komuś / czemuś opanować
• godzić się na coś / z czymś • podlegać czemuś • podporządkowywać się komuś • pozostawać pod czymś wpływem • przystawać na coś • słuchać kogoś • stosować się do czichszych żądań
• ustępować komuś • zdawać się na kogoś / na coś
- III. doznawać (jakiegoś stanu fizycznego / psychicznego) • poddawać się jakimś wpływom • pozostawać pod wpływem czegoś • pozwalać sobie zawładnąć jakimś uczuciom • wpadać w jakąś moc
• znajdować się pod wpływem czegoś
- IV. doznawać działania czegoś [zwykle w 3. osobie]
- V. godzić się na współżycie płciowe • oddawać się komuś • wyrażać zgodę na współżycie seksualne

* Połączenia z rzeczownikami odczasownikowymi jak: *ulegać odmianie* (w zn. *odmieniać się*) / *ulegać poprawie* (w zn. *poprawiać się*) / *ulegać zepsuciu* (w zn. *puścić się*), *ulegać rozkładowi* (w zn. *rozkładać się*) itp. są uważane za niewłaściwe. Por. 1. *Nowy słownik poprawnej polszczyzny PWN*, s. 1097; 2. *Ilustrowany słownik podstawowy języka polskiego*, s. 297; 3. *Słownik wyrazów kłopotliwych*, s. 336.

735. UŁATWIĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • komu? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Dobra pamięć ułatwia naukę języków obcych. Właściwe decyzje premiera ułatwiają pracę rządu. Ułatwiali <i>znalezienie</i> pracy młodym absolwentom. Cisza i spokój ułatwiają <i>koncentrację</i> .

komu?

–

D.

Ta instrukcja ułatwia *mi* szybkie uruchomienie maszyny.
 Ułatwiał *biedniejszym* przeżycie srogiej zimy.
 Podróże ułatwiają *ludziom* nawiązywanie kontaktów.
 Internet ułatwia *użytkownikom* natychmiastowy kontakt.

INNE POŁĄCZENIA*ułatwiać* + przysłówek→ Ułatwiać *bardzo / trochę / znacznie*.**NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

czynić coś łatwym • dawać komuś możliwość / możliwość czegoś • dopomagać komuś w czymś
 • otwierać perspektywę / drogę do czegoś • pomagać w czymś • sprawiać (że coś staje się łatwiejsze)
 • torować komuś / czemuś drogę • umożliwiać coś komuś • upraszczać coś • uprzystępniać coś komuś • usprawniać coś

736. UMAWIAĆ SIĘ

NDK

[kto?]

(co) do czego?* • gdzie? (do czego? / na co?) • kiedy? • na co? • na kiedy?
 • na którą? • o co?* • od kiedy? • z kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
(co) do czego?*	do	G.	Długo umawiali się <i>co do zapłaty</i> za wykonaną pracę.* (I)
gdzie?	do	G.	Często umawialiśmy się <i>do kina</i> . (II)
	na	A.	Zwykle w piątki umawialiśmy się <i>na dyskotekę</i> . (II)
kiedy?	w	A.	Z dziadkami umawiałem się zawsze <i>w niedzielę</i> . (II)
na co?	na	A.	Umawiam się <i>na rozmowę</i> z nim już trzeci raz. (II)
na kiedy?	na	A.	Zawsze umawiamy się <i>na sobotę</i> . (II)
na którą?	na	A.	Zwykle umawiamy się <i>na dwudziestą</i> . (II)
o co?*	o	A.	Umawiamy się <i>o cenę</i> towarów z producentami.* (I)
od kiedy?	od	G.	Umawiamy się <i>od roku</i> na wyjazd za granicę. (II)
z kim?	z / ze	I.	Umawiałam się <i>z nim</i> zawsze pod koniec tygodnia. (II)

INNE POŁĄCZENIA*umawiać się* + przysłówek→ Umawiać się *długo*. (I/II)*umawiać się* + bezokolicznik→ Umawiać się *pójść / pojechać* gdzieś itp. (II)*umawiać się* + że

→ Umawiamy się, że już nie będziemy wracać do tej sprawy po raz drugi. (I)

→ Umawiali się, że gdzieś pojadą. (II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. dochodzić z kimś do wspólnej decyzji / porozumienia • dogadywać się z kimś • organizować coś w porozumieniu z kimś • podejmować jakąś decyzję wspólnie • postanawiać coś wspólnie • ustalać coś z kimś • uzgadniać coś z kimś • znajdować z kimś wspólny język

II. planować spotkanie z kimś • ustalać spotkanie z kimś • uzgadniać miejsce i termin spotkania

* Umawiać się co do czego? / o co? – połączenia alternatywne: *umawiać się co do ceny* (do + G.) albo *o cenę* (o + A.) / *umawiać się co do zapłaty* (do + G.) albo *o zapłatę* (o + A.). Połączenia z biernikiem rzadsze niż z dopełniaczem.

737. UMIEĆ

NDK

[kto?]

co? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	-	A.	On już umieć <i>cały katechizm</i> . (I) Wszystkie dzieci umieją już <i>hymn narodowy</i> na pamięć. (I) Umiem już <i>wszystkie lekcje</i> na jutro. (I)

737
–
738

umieć + przysłówek

umieć + bezokolicznik

umieć + wyrażenie przyimkowe

umieć – porównania

INNE POŁĄCZENIA

- Umieć dużo / mnóstwo / wiele. (I)
- Umieć coś dobrze / doskonale / znakomicie itp. (I/II)
- Umieć czytać / gotować / malować / pisać itp. (I)
- Umieć bawić się / kłamać / obsługiwać coś / odmawiać / plotkować / pracować / prowadzić coś / rządzić / udawać / żyć itp. (III)
- Umieć po francusku / po chińsku / po arabsku itp. (II)
- Umieć coś jak pacierz. (I)

NIEKTÓRE WYRZYSY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. być biegłym w czymś • mieć opanowaną jakąś wiedzę • mieć praktyczną znajomość czegoś
• mieć talent do czegoś • wykazywać znajomość czegoś • wykazywać się czymś • znać coś

II. **przestarzałe:** znać jakiś obcy język

III. być w stanie coś zrobić • dawać sobie radę z czymś • móc coś robić • orientować się w czymś
• podobać czemuś • potrafić coś • przejawiać zręczność w czymś • radzić sobie • sprostać
czemuś • zdolać coś zrobić • znać się na czymś

738. UMIERAĆ

NDK

[kto? • co?]

dla czego?* • dla kogo?** • gdzie? (na czym? / w czym?) • na co? • po czym?
• w kim? • wskutek czego?*** • za co?* • za kogo?** • z czego?*** • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
dla czego?*	dla	G.	Wielu żołnierzy umierało <i>dla kraju</i> .* (I)
dla kogo?**	dla	G.	Wielu żołnierzy umierało <i>dla swego władcy</i> .** (I)
gdzie?	na	L.	W czasie zarazy ludzie umierali <i>na wsiahach</i> jak muchy. (I)
na co?	w	L.	Ranni żołnierze umierali <i>na polach bitewnych</i> . (I)
po czym?	na	A.	Powoli umierała <i>na usi</i> tradycja święta plonów. (II)
w kim?	po	L.	Ranni żołnierze umierali <i>w wojskowych szpitalach</i> . (I)
wskutek	w	L.	Długo umierała <i>na raka</i> . (I)
czego?***	wskutek	G.	Babcia spokojnie umierała <i>po ciężkich cierpieniach</i> . (I)
za co?*	za	A.	Powoli umierała <i>w emigrantach</i> tępknota za krajem. (II)
			Ranni na polu bitwy umierają <i>wskutek upływu krwi</i> .*** (I)
			Wielu żołnierzy umierało <i>za ojczyznę</i> .* (I)

za kogo?**	za	A.	Wielu żołnierzy umieralo <i>za swojego władcę</i> .** (I)
z czego?***	z / ze	G.	W czasie oblżenia ludzie umierali <i>z głodu</i> .*** (I)

umierać + przysłówek

umierać – porównania

A.
G.

INNE POŁĄCZENIA

- Umierać *bezpotomnie / młodo / nagle*. (I)
- Coś umiera *całkowicie / szybko / zupełnie* itp. (II)
- Umierać *jak bohater*. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. dogorywać • iść do piachu / do ziemi • iść na łono Abrahama • iść na tamten świat • konać • kończyć życie • opuszczać ten świat / ziemski padół • przenosić się na tamten świat / do wieczności • przestawać żyć • rozstawać się z życiem • walczyć ze śmiercią • wydawać ostatnie tchnienie • zamazywać powieki / oczy • żegnać się ze światem

II. **przenośnie**: kończyć się • obumierać • przestawać istnieć • wypalać się • zamierać • znikać [tylko w 3. osobie]

* Umierać dla czego? / za co? – połączenia alternatywne: *umierać dla ojczyzny* (dla + G.) albo *za ojczyznę* (za + A.).

** Umierać dla kogo? / za kogo? – połączenia alternatywne: *umierać dla swoich* (dla + G.) albo *za swoich* (za + A.).

*** Umierać wskutek czego? / z czego? – połączenia alternatywne: *umierać wskutek głodu* (wskutek + G.) albo *z głodu* (z + G.); *umierać wskutek upływu krwi* (wskutek + G.) albo *z upływu krwi* (z + G.).

739. UMIESZCZAĆ*

NDK

[kto? • co?]

co? • gdzie? (na czym? / nad czym? / pod czym? / przed czym? / przy czym? / w czym? / za czym?) • kogo? • u kogo?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Od kilku godzin umieszczała <i>swe bibeloty</i> na półkach. (I) Umieszczano w bankach <i>miliony dolarów</i> . (I) Umieszczały <i>swoje teksty</i> w polskich miesięcznikach. (II)
gdzie? / na czym?	na	L.	Umieszczały swoje zakupy <i>na parapetach</i> . (I) Obozy dla uchodźców umieszczano <i>na krańcach miasta</i> . (I) Opiekunki umieszczały maluchów <i>na krzesłach</i> . (IV)
gdzie? / nad czym?	nad	I.	Umieszczano dekoracje <i>nad ołtarzem</i> . (I) Podróżni umieszczały swe bagaże <i>nad siedzeniami</i> . (I)
gdzie? / pod czym?	pod	I.	Całą korespondencję umieszczała <i>pod biurkiem</i> . (I)
gdzie? / przed czym?	przed	I.	Umieszczały swe stragany <i>przed wejściem</i> na stadion. (I)
gdzie? / przy czym?	przy	L.	Umieszczała zaproszonych ludzi <i>przy stołach</i> . (I)
gdzie? / w czym?	w	L.	Emigrantów umieszczano <i>w małych miastach</i> . (I)

gdzie? / za czym? kogo?	za –	I. A.
u kogo?	u	G.

Drogie futra umieszczały w zamkanych szafach. (I)
 Wielkie lustra umieszczały w salonach. (I)
 Umieszczały ciekawe artykuły z życia wsi w prasie. (II)
 Bogacze umieszczały dzieci w luksusowych szkołach. (III)
 Umieszczały skazanych w różnych więzieniach. (III)

Kolejnych gości umieszczały za olbrzymim stołem. (IV)
 Matki umieszczały swoje pociechy w wózkach. (I)
 Bezrobotni umieszczały dzieci u bogatych krewnych. (III)
 Władze umieszczały uchodźców w koszarach. (III)
 Umieszczały gości za stołem konferencyjnym. (IV)
 Umieszczały swoje dzieci u bogaczy. (III)

INNE POŁĄCZENIA

–

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. kłaść coś gdzieś • deponować coś • lokować coś / kogoś w jakimś miejscu • stawiać coś gdzieś
 - układać coś • ustawać coś gdzieś • wkładać coś do czegoś • wstawiać coś do czegoś
- II. drukować artykuły w prasie • ogłaszać drukiem • podawać do druku • publikować coś
 - rozpowszechniać coś • upowszechniać coś • zamieszczać coś
- III. **urzędowo / oficjalnie**: kierować kogoś dokądś • oddawać kogoś do czegoś • osadzać kogoś w więzieniu • rozmieszczać kogoś • wskazywać komuś miejsce pobytu • wyznaczać komuś miejsce pobytu
- IV. rozsadzać kogoś • sadzić kogoś • sadzać kogoś

* W znaczeniu I – połączenia typu: **umieszczać ubrania w szafie**, **kosmetyki w szafce** itp. uważane są za niepoprawne. Por. *Nowy słownik poprawnej polszczyzny PWN*, s. 1100.

740. UMOŻLIWIĄĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • komu?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Wspólnicy umożliwiali skazanym <i>ucieczki</i> z aresztu. Znajomość języków umożliwiała mi <i>kontakty</i> z ludźmi. Poczta elektroniczna umożliwia szybki przekaz danych. System edukacji umożliwia każdemu dziecku naukę. Internet umożliwia człowiekowi kontakt z całym światem. Stypendia rządowe umożliwiają studentom naukę.
komu?	–	D.	

INNE POŁĄCZENIA

–

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- czynić coś możliwym • dawać komuś możliwość • pomagać komuś w czymś • pozwalać komuś na coś
 - przyczyniać się do czegoś • sprawiać (że coś się staje możliwe) • stwarzać komuś sprzyjające warunki • udostępniać coś komuś • ułatwiać coś komuś

741. UNIKAĆ

NDK

[kto?]

czego? • kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czego?	–	G.	Trzeba unikać <i>kłopotów</i> z ludźmi. (I) Potrafił unikać <i>błędów</i> w kontaktach z ludźmi. (II)
kogo?	–	G.	Zawsze unikał <i>swojej rodziny</i> . (I) Systematycznie unikam <i>tej osoby</i> . (I) Dlaczego zawsze unikasz <i>nowych znajomości</i> ? (I)

INNE POŁĄCZENIA

unikać + przysłówek
unikać – porównania

- Unikać *rozmysłyń* / *zawsze* / *zwykle* itp. (I-II)
- *Unikać kogoś / czegoś jak ognia / jak zarazy.* (I)
- *Unikać czegoś jak diabeł święconej wody.* (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. omijać kogoś • starać się nie stykać z kimś • stronić od kogoś rozmyślnie • uciekać przed kimś
II. chronić się przed czymś • izolować się od czegoś • odsuwać się od czegoś • separować się od czegoś • strzec się przed czymś • trzymać się z dala od czegoś • uchylać się od czegoś • uciekać od czegoś / przed czymś • wykręcać się od czegoś • wymawiać się od czegoś • wymigać się od czegoś • wystrzegać się czegoś • zostawać / zostać ominiętym

742.UPIERAĆ SIĘ

NDK

[kto?]

przy czym? • wbrew czemu? • w czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
przy czym?	przy	L.	Od lat upierał się <i>przy swoich ortodoksyjnych poglądach</i> .
wbrew czemu?	wbrew	D.	Upierała się <i>wbrew wszystkiemu</i> , że musi to zrobić.
w czym?	w	L.	Upierał się <i>w sprawie</i> rozwodu od lat.

INNE POŁĄCZENIA

- upierać się* + przysłówek
upierać się + bezokolicznik*
upierać się + że
upierać się + żeby / aby / by + bezokolicznik
- Upierać się *bezustannie / ciągle / stanowczo* itp.
 - On *upiera się wyjechać* na wakacje w tym roku.*
 - *Upierał się, że* coś zrobi / czegoś nie zrobi.
 - *Upieram się, żeby* to robić / żeby tego nie robić.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- być zacięty w uporze • nie dawać się naklonić do czegoś • nie dawać się komuś przekonać do czegoś • nie dawać za wygraną • nie ustępować komuś • obstawać przy swoim • podtrzymywać coś • pozostawać przy swoim zdaniu • trwać przy swoim • trwać w uporze • trzymać się czegoś • utrzymywać coś • zacinać się w uporze

* Rzadko.

741

–
742

743. UPOMINAĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

gdzie? (w czym?) • o co? • o kogo?* • u kogo? • za kim?* • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
gdzie?	w	L.	Zawsze upominał się o swoje <i>w pracy</i> . (I) Związki upominały się o nas <i>w ministerstwie</i> . (II)
o co?	o	A.	Bank od dawna upomina się <i>o zwrot pożyczek</i> . (I) Upominał się <i>o krzywdę</i> ludzi w różnych urzędach. (II)
o kogo?*	o	A.	Od lat upominała się <i>o swojego uwięzionego męża</i> . (II) Historia upomni się <i>o niewinnie zamordowanych ludzi</i> . (II)
u kogo?	u	G.	Wiedział, jak upominać się o swoje <i>u dyrektora</i> . (I) Organizacja upominała się o nich <i>u ministra</i> . (II)
za kim?*	za	I.	Związek upominał się <i>za tym niewinnym człowiekiem</i> . (II)

743
–
744

INNE POŁĄCZENIA

upominać się + przysłówka

→ Upominać się *ciągle / natarczywie / stale / zawsze / zdecydowanie* itp. (I/II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. dopominać się o coś • prosić o coś • reklamować coś • żądać czegoś

II. **potocznie:** brać kogoś w swoją obronę • bronić kogoś / czegoś • stawać w czyjejś obronie
• sygnalizować potrzebę czegoś • ujmować się za kimś • wstawać się za kimś • występować w obronie kogoś

* Upominać się o kogo? / za kim? – w znaczeniu II połączenia alternatywne: *upominać się o dziecko u kogoś* (o + A.) albo *upominać za dzieckiem u kogoś* (za + I.). Połączenia z narzędziem rzadsze niż z biernikiem.

744. UPOWAŻNIAĆ

NDK

[kto? • co?]

do czego? • kogo?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
do czego?	do	G.	Ten dokument upoważnia <i>do wzięcia udziału w konkursie</i> .
kogo?	–	A.	Upoważniam <i>syna</i> do zarządzania majątkiem.

INNE POŁĄCZENIA

–

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

dawać komuś prawo / pełnomocnictwo do czegoś • udzielać komuś pełnomocnictwa • upewnić się o kogoś • uprawniać kogoś do czegoś

745. UPOWSZECHNIAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • gdzie? (w czym?) • wśród kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Szkoły językowe upowszechniają <i>znajomość</i> języków.
gdzie?	w	L.	Upowszechniali <i>w tym kraju</i> idee obce jego obywatelom.
wśród kogo?	wśród	G.	Radio upowszechnia <i>wśród słuchaczy</i> kulturę ogólną.

INNE POŁĄCZENIA

upowszechniać + przysłówek

→ Upowszechniać *ciągle / stale / systematycznie* itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

czynić coś ogólnie znany • krzewić coś • popularyzować coś • propagować coś • rozpowszechniać coś • wprowadzać coś w zwyczaj

745

–
746

746. UPRAWIAĆ

NDK

[kto?]

co? • czym? • gdzie? (na czym? / w czym?) • pod co? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Uprawiali <i>pole</i> odziedziczone po dziadkach. (I) Od lat uprawiali w tym regionie <i>tytoni</i> . (II) Młodzież powinna uprawiać <i>sport</i> . (III)
czym?	–	I.	Od lat uprawiał <i>felietonistykę</i> w lokalnej gazecie. (III)
gdzie?	na	L.	Biedni chłopi uprawiają ziemię <i>pługami konnymi</i> . (I) Najlepszą paprykę uprawiają <i>na Węgrzech</i> . (II) Chłopi uprawiają rzepak <i>na lepszych glebach</i> . (II)
pod co?	w pod	L.	Bazylię i pietruszkę uprawiała <i>na balkonie</i> . (II) Ten rodzaj sałaty uprawiają rolnicy <i>w górach</i> . (II) Rolnicy uprawiali rolę <i>pod zasiew</i> zbóż jarych. (I) Starannie uprawiała grządki <i>pod warzywa</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

uprawiać + przysłówek

→ Uprawiać *czasami / regularnie / zawsze* itp. (I–III)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. przygotowywać glebę • wykonywać prace / zabiegi polowe
- II. hodować coś • pielęgnować coś • sadzić coś • siać coś • zasiewać coś [o roślinach]
- III. oddawać się czemuś • pasjonować się czymś • poświęcać się czemuś • pracować z zamkiem w jakiejś dziedzinie • trenować coś • trudnić się czymś • zajmować się czymś
- IV. * brać udział w czymś zakazanym

* W znaczeniu IV – tylko w połączeniu *uprawiać hazard* (+ A.).

747. URZĄDZAĆ

NDK

[kto?]

- co? • dla kogo?* • gdzie? (na czym? / w czym?) • kogo? • komu?* • na co?
 • u kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Od kilku dni sekretarka urządała <i>gabinet</i> dla szefa. (I) Raz w tygodniu urządzaliśmy <i>wycieczkę</i> za miasto. (III)
dla kogo?*	dla	G.	Co roku urządzali <i>bogate wesela</i> swoim córkom. (III) Bez przerwy urządał <i>bójki</i> w domu. (IV) Urządzali mieszkania <i>dla starszych ludzi</i> .* (I)
gdzie?	na	L.	Corocznie urządzali <i>dla kadry</i> obozy kondycyjne. (III)
	w	L.	Od tygodnia urządzam pracownię <i>na strychu</i> . (II)
kogo?	–	A.	Urządzaliśmy dom letniskowy <i>w górach</i> . (I)
komu?*	–	D.	Rodzice urządzali <i>kolejne dziecko</i> w stolicy. (II) Urządzali dom <i>starszym ludziom</i> .* (I)
na co?	na	A.	Dwa razy do roku urządzali <i>pracownikom</i> wycieczki. (III)
u kogo?	u	G.	Dlaczego ciągle urządzasz <i>jej</i> awantury? (IV) Urządzano stare hangary <i>na saunę</i> . (I) Wolała urządać swe córki <i>u bogatych panów</i> niż wysyłać je na roboty do Niemiec. (II)

INNE POŁĄCZENIA

urządzać + przysłówek

- Urządzać *gustownie* / *pięknie* / *starannie* itp. (I)
 → Urządzać *czasami* / *często* / *długo* / *krótko* itp. (III/IV)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. wyposażać coś • zagospodarować coś
- II. tworzyć komuś odpowiednie warunki do życia
- III. aranżować coś • odbywać coś • organizować coś • przedsiębrać coś • przeprowadzać coś
 - przygotowywać coś • robić coś • sprawiać coś • szykować coś • wydawać coś • wyprawiać coś
- IV. powodować coś • rozpoczętać coś • wszczynać coś • wywoływać coś

* Urządzać dla kogo? / komu? – połączenia alternatywne: *urządzać coś dla rodziców* (dla + G.) albo *urządzać coś rodicom* (+ D.).

748. USIŁOWAĆ

NDK

[kto? • co?]

jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
–	–	–	zob. połączenia z bezokolicznikiem załączone poniżej

INNE POŁĄCZENIA

usiłować + przysłówek

- *Usiłować coś zrobić bezskutecznie* / *daremnie* itp.

*usiłować + bezokolicznik**

→ *Usiłować robić / zrobić coś, np.: czytać / przeczytać coś, panować / zapanować nad czymś, pisać / napisać coś, rozumieć / zrozumieć coś, uczyć się / nauczyć się czegoś, kupować / kupić coś, myśleć / pomyśleć o czymś, wstawać / wstać wcześnie, wyjeżdżać / wyjechać skądś, załatwiać / załatwić coś, zasnąć wcześniejsiej itd.**

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

chcieć coś wykonać • chcieć coś zrobić bardzo • czynić wysiłki, żeby / aby / by... • dobywać ostatnich sił • dokładać wszelkich starań, żeby / aby / by... • dokonywać cudów, żeby / aby / by... coś zrobić • dwoić się, żeby / aby / by... coś zrobić • nie szczerdzić wysiłków w czymś • podejmować próby czegoś • próbować czegoś usilnie • robić wszystko, żeby / aby / by... (osiągnąć jakiś rezultat) • silić się, żeby / aby / by... czegoś dokonać • starać się, żeby / aby / by... • stawać na głowie, żeby / aby / by... • troić się, żeby / aby / by coś zostało zrealizowane • wkladać całą duszę w coś • wychodzić ze skóry, żeby / aby / by czegoś dokonać • wykonywać coś • wysilać się, żeby / aby / by coś zrobić • zabiegać o coś • zabijać się, żeby / aby / by czegoś dokonać • zadawać sobie trud / wiele trudu, żeby / aby / by...

* Częściej w połączeniu z bezokolicznikiem czasownika dokonanego.

749. USKARŻAĆ SIĘ

NDK

[kto?]

na co? • na kogo? • przed kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
na co?	na	A.	Babcia uskarża się <i>na ból</i> w lewej nodze.
na kogo?	na	A.	Ciągle uskarzał się <i>na swoją bezsensowną pracę</i> .
przed kim?	przed	I.	Bez przerwy uskarzał się <i>na złe wychowanych sąsiadów</i> . Często uskarżała się <i>na mnie przed moimi rodzicami</i> .

INNE POŁĄCZENIA

uskarzać się + przysłówka

→ Uskarzać się *bezustannie / ciągle / często* itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

lamentować (nad tym), że... • narzekać na kogoś / na coś • skarżyć się na kogoś / na coś • użalać się na kogoś / na coś • wypowiadać skargi / żale na kogoś / na coś

750. USŁUGIWAĆ

NDK

[kto?]

gdzie? (na czym? / w czym?) • komu? • przy kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
gdzie?	na	A.	Od lat usługiwał <i>na wsi</i> .
	w	L.	Od rana do wieczora usługiwała <i>w kuchni</i> .
komu?	–	D.	On usługiwał <i>w najdroższych lokalach</i> .
przy kim?	przy	L.	Przez całą młodość usługiwała <i>bogatemu panu</i> . W tym klubie usługiwały <i>nam</i> piękne kelnerki. Musiała usługiwać <i>przy chorych</i> .

INNE POŁĄCZENIA

usługiwać + przysłówek

→ Usługiwać *chętnie / ochoczo.***NIEKTÓRE WYRZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

być służącym • obsługiwać kogoś • służyć komuś • spełniać czynność wskazania / posługi • wykonywać obowiązki / czynności służącego

751. USPOKAJĄĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

**na widok kogo? • o co? • o kogo? • po czym? • pod wpływem czego?
• przy kim? • jak?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
na widok kogo?	na widok	G.	Uczniowie uspokajali się tylko <i>na widok dyrektora</i> . (I)
o co?	o	A.	Powoli uspokajała się <i>o swoją przyszłość</i> . (II)
o kogo?	o	A.	Po każdej rozmowie uspokajała się <i>o chorą matkę</i> . (II)
po czym?	po	L.	Dzieci uspokajają się dopiero <i>po dzwonku szkolnym</i> . (I)
pod wpływem czego?	pod wpływem	G.	Chorzy uspokajali się dopiero <i>pod wpływem leków</i> . (I)
przy kim?	przy	L.	Uspokajała się dopiero <i>przy dzieciach</i> . (I/II)

INNE POŁĄCZENIA

uspokajać się + przysłówek

→ Uspokajać się *długo / powoli / stopniowo*. (I/II)**NIEKTÓRE WYRZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

I. dochodzić do siebie / do równowagi • hamować się • milknąć • mitygować się • odzyskiwać (wewnętrzny) spokój • opamiętywać się • opanowywać się • opanowywać zdenerwowanie • pozbywać się obaw / niepokoju itp. • pozbywać się źródła niepokoju • przychodzić do siebie / do równowagi • przycichać • reflektować się • rozładowywać się • rozluźniać się • stawać się spokojnym / ukojonym • uciszać się • uśmierzać swoją agresję • utułać się (rzad.) • znajdować ukojenie

II. nie martwić się dłużej / więcej • przestawać się martwić

752. USTALAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • z kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Od tygodnia ustalają <i>rozkład zajęć</i> na przyszły rok. (I) Dyrektor ustala <i>zakres</i> obowiązków dla pracowników. (I) Już po raz trzeci ustalamy <i>termin</i> wizyty prezydenta. (I) Ustalamy tylko <i>wstępne warunki</i> umowy z tą firmą. (I)

z kim?

z / ze

I.

Policja ustala *fakty* dotyczące morderstwa. (II)
 Od kilku dni ustalano *tożsamość* zamordowanego. (II)
 Zespół specjalistów ustalał *przyczynę* śmierci pacjenta. (II)
 Przed sezonem robotnicy ustalali *nadmorską plażę*. (III)
 Technicy ustalali *slupy* anten telefonicznych. (III)
 Władze ustalały *porządek publiczny*. (IV)
 Rząd co kilka lat ustala *nowe prawo podatkowe*. (IV)
 W soboty ustalała *z rodziną* program zajęć domowych. (I)

INNE POŁĄCZENIA*ustalać* + przysłówek→ Ustalać *precyzyjnie* / *szybko* / *zgodnie* itp. (I)**NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

- I. decydować o czymś • formułować coś • konkretyzować coś • naznaczać coś • normować coś • określać coś • oznaczać coś • precyzować coś • rozstrzygać o czymś • umawiać się co do czegoś • wyznaczać coś
 II. badać coś • identyfikować coś • odkrywać coś • rozpoznawać coś • stwierdzać coś • wskazywać na coś • wyjaśniać coś • wykazywać coś
 III. czynić nieruchomoym / trwałym • ugruntowywać coś • umacniać coś • utrwalać coś • utwierdzać coś
 IV. czynić obowiązującym prawem • czynić stałym • kodyfikować coś • ustanawiać coś • zapewniać coś

753. USTAWAĆ

NDK

[któ? • co?]

gdzie? (na czym? / w czym? / za czym?) • od czego?* • u kogo? • z czego?* • jak?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
gdzie?	na	L.	Burza piaskowa wreszcie ustaje <i>na pustyni</i> . (I)
	w	L.	Nawet konie ustawały <i>na tej błotnistej drodze</i> . (II)
od czego?*	za	I.	Ulewy szybko ustają <i>w górach</i> . (I)
	od	G.	Powoli ustają <i>w naszej rodzinie</i> odwieczne spory. (I)
	u	G.	Dzieci ustają <i>w drodze powrotnej</i> do domu. (II)
z czego?*	z / ze	G.	Powoli ustaje <i>za miastem</i> ta nieznośna strzelanina. (I)
			Wszyscy ustawiali <i>od zmęczenia</i> .* (II)
			Krwotok powoli ustawał <i>u chorego</i> . (I)
			Dzieci podczas marszu ustawały <i>z upału</i> .* (II)

INNE POŁĄCZENIA*ustawać* + przysłówek→ Coś ustaje *powoli* / *systematycznie* / *szybko*. (I/II)**NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

- I. kończyć się • mijać • przemijać • przestawać istnieć / dziać się / trwać • urywać się • ustępować
 II. męczyć się • opadać z sił • przestawać iść / biec / pracować • słabnąć • trudzić się • zamierać • zatrzymywać się z powodu wyczerpania

* Ustawać od czego? / z czego? – połączenia alternatywne: *ustawać od zmęczenia* (od + G.) albo *ustawać ze zmęczeniem* (ze + G.) / *ustawać od upału* (od + G.) albo *z upału* (z + G.).

754. USTAWIAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • do czego? • dookoła czego? • gdzie? (na co? / na czym? / przy czym? / w czym?)
• kogo? • na co? • na którą? • w czym? • według czego? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Ustawiano olbrzymie <i>estrady</i> na środku rynku. (I) Ustawiali <i>rusztowania</i> dookoła starej kamienicy. (II) Zalogi ustawiały <i>żagle</i> na swoich żaglowkach. (III) Długo ustawiał <i>radio</i> na właściwy zakres. (III) Codziennie ustawiał <i>wskazówki</i> wszystkich zegarów. (III) Nowy dyrektor od razu ustawiał <i>plany</i> departamentu. (IV)
do czego?	do	G.	To żona ustawia <i>wszystkie sprawy</i> swego męża. (IV) Dowódca ustawiał kolumny <i>do defilady</i> . (I) Fotograf ustawiał turystów <i>do grupowej fotografii</i> . (I)
dookoła czego? gdzie? / na co? gdzie? / na czym?	dookoła na na	G. A. L.	Dzieci ustawiały krzesła <i>dookoła stołów</i> . (I) Bibliotekarka ustawiała książki <i>na półki</i> .* (I) Ustawiano zapory <i>na środku rzeki</i> . (I) Przez cały dzień ustawialiśmy eksponaty <i>na półkach</i> .* (I) Turyści ustawiali namioty <i>na polu biwakowym</i> . (II)
gdzie? / przy czym? gdzie? / w czym?	przy w	L. L.	Teraz ustawiamy krzesła <i>przy ścianie</i> . (I) Ustawiali meble <i>w pokojach reprezentacyjnych</i> . (I) Nowy szef zaczął ustawiać wszystkich <i>w zakładzie</i> . (IV)
kogo?	–	A.	Tancmistrz ustawiał <i>tancerzy</i> parami do walca. (I) Ustawiano <i>policjantów</i> wzduż trasy przejazdu papieża. (I) Po objęciu władzy zaczął ustawiać <i>wszystkich szefów</i> . (IV)
na co? na którą? w czym? według czego?	na na w według	A. A. L. G.	Ustawiam radio <i>na odpowiedni zakres</i> . (III) Co wieczór ustawiam budzik <i>na szóstkę</i> rano. (III) Oni dobrze ustawiają <i>w życiu</i> swoje dzieci. (IV) Zwykle ustawiam moje książki <i>według tematyki</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

ustawiać + przysłówek

→ Ustawiać *długo / porządnie / szybko*. (I–III)
→ Ustawiać / Ustawić kogoś *dobrze / źle*.** (IV)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. porządkować coś • rozmieszczać coś • rozstawać coś • stawać coś w określonym porządku
• układać coś • umieszczać coś

II. budować coś • konstruować coś • montować coś • składać coś • wznosić coś • zestawiać coś w całość

III. nastawiać coś • regulować coś

IV. **potocznie**: brać kogoś / coś w karby • dyrygować kimś / czymś • dyscyplinować kogoś

- kierować czymś postępowaniem / jakimiś sprawami • rządzić kimś / czymś • wprowadzać jakąś koncepcję

* Ustawiać na co? / na czym? – w znaczeniu I połączenia alternatywne: *ustawiać książki na półki* (na + A.) albo **na półkach** (na + L.).

** Częściej w połączeniu z czasownikiem dokonanym *ustawić*.

755. USTĘPOWAĆ

NDK

[kto? • co?]

co?* • czego?* • czemu? • czym? • komu? • od czego? • pod wpływem czego?
• przed czym? • przed kim? • skąd? (z czego?) • u kogo? • w czym?
• wobec czego? • jak?

754

–
755

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?*	–	A.	Zawsze ustępował <i>miejsce</i> w tramwaju kobietom.* (V) Przy każdej transakcji ustępował <i>część</i> ceny. (VII)
czego?*	–	G.	Zawsze ustępował <i>miejsca</i> starszym osobom.* (V)
czemu?	–	D.	Te produkty ustępują <i>innym produktom</i> wyłącznie niższymi cenami, a nie jakością. (VIII)
czym?	–	I.	Ten produkt ustępuje innym <i>gorszym opakowaniem</i> . (VIII) Stare kasety video ustępują <i>jakością</i> płytom DVD. (VIII)
komu?	–	D.	Ustępował <i>swojej żonie</i> we wszystkim. (II) Ustępowali <i>chętnym</i> swoje udziały w fabrykach. (V) Mój brat ustępował <i>mi</i> jedynie pod względem sily. (VIII) Zdolnościami ustępował tylko <i>samemu mistrzowi</i> . (VIII)
od czego?	od	G.	Ciągle ustępowała <i>od tego</i> , co wcześniej zaplanowała. (II)
pod wpływem czego?	pod	G.	Drzwi ustępowały powoli <i>pod wpływem uderzeń</i> . (VI)
przed czym?	wpływem	G.	Ustępowaliśmy <i>przed atakującymi</i> nas komarami. (I)
przed czym?	przed	I.	Stopniowo ustępowali <i>przed siłami</i> wroga. (I) Zawsze ustępowała <i>przed mądrymi argumentami</i> . (II) Strajkujący ustępowali <i>przed uzbrojonymi policjantami</i> . (I)
przed kim?	przed	I.	
skąd? / z czego?	z / ze	G.	Manifestujący powoli ustępowali <i>z centrum</i> miasta. (I) Ciągle mówił, że ustępuje <i>z zajmowanego stanowiska</i> . (III)
u kogo?	u	G.	Woda powoli ustępuje <i>z zalanych pól</i> . (IV) Niebezpieczne dreszcze powoli ustępowaly <i>u chorego</i> . (IV)

w czym?	w / we	L.	Zawsze ustępowałem bratu <i>we wszystkim</i> . (II) Ustępowałem kolegom tylko <i>w douscipie</i> . (VIII)
wobec czego?	wobec	G.	Zawsze ustępuję <i>wobec przemocy</i> . (I) Ustępowali ze stanowisk <i>wobec niezbitych dowodów korupcji</i> . (II)

INNE POŁĄCZENIA*ustępować* + przysłówek→ Ustępować *powoli / stopniowo / systematycznie / szybko* itp. (I/IV)**NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

- I. cofać się • odchodzić • opuszczac jakieś miejsce • uciekać • usuwać się • wycofywać się
 II. czynić komuś ustępstwa • dawać posłuch czemuś • dawać za wygraną • godzić się z czymś
 • iść na kompromis • iść komuś na ustępstwa • poddawać się komuś / czemuś • przychylać się do czegoś • przyznawać komuś / czemuś pierwszeństwo • rezygnować z czegoś • ulegać komuś w czymś • zrzekać się czegoś
 III. odchodzić ze stanowiska • podawać się do dymisji • rezygnować ze stanowiska • zwalniać się z pracy
 IV. dobierać końca / kresu • kończyć się • mieć się ku końcowi • mijać • przechodzić
 • przemijać • ustawać • znikać [tylko w 3. osobie]
 V. odprzedawać coś komuś • odstępować coś komuś • przekazywać coś komuś • przepuszczać kogoś • schodzić z drogi komuś • usuwać się komuś • zrzekać się czegoś • zwalniać coś
 VI. poddawać się naciskowi • nie stawiać dłużej oporu • puszczać [tylko w 3. osobie]
 VII. obniżać cenę • opuszczac cenę
 VIII. być gorszym od kogoś / od czegoś • nie dorównywać komuś / czemuś

* Ustępować co? / czego? – w znaczeniu V połączenia alternatywne: *ustępować komuś miejsce* (+ A.) albo *ustępować komuś miejsca* (+ G.).

756. UŚMIECHAĆ SIĘ

NDK

[kto? • Ø*]

do czego? • do kogo? • komu? • jak?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
do czego?	do	G.	Uśmiechał się <i>do swoich nieprzyzwoitych myśli</i> . (I)
do kogo?	do	G.	Bez przerwy uśmiecha się <i>do swojej dziewczyny</i> . (I)
komu?	–	D.	Myślisz, że uśmiecha <i>mi</i> się wstawać tak wcześnie?*

INNE POŁĄCZENIA*uśmiechać się* + przysłówek→ Uśmiechać się *beztrosko / blado / czule / drwiąco / dyskretnie / ironicznie / kpiąco / lekceważąc / lekko / mile / niewyraźnie / promiennie / przyjaźnie / sceptycznie / serdecznie / słabo / smutno / wesoło*. (I)**NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

- I. mieć uśmiech na twarzy • reagować na coś uśmiechem • wyrażać jakieś uczucie śmiechem
 II. powodzić się komuś • szczęścić się komuś • udawać się komuś • wieść się komuś [tylko w 3. osobie, w użyciu nieosobowym]

* Konstrukcja bezmianownikowa.

757. UŚWIADAMIAĆ

NDK

[kto?]

co? • kogo? • komu? • o czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Uświadamiamy sobie <i>sytuację</i> , w której się znajdujemy.
kogo?	–	A.	Uświadamiali sobie <i>ogrom zniszczeń wojennych</i> .
komu?	–	D.	Uświadamiam <i>dzieci</i> w zakresie życia seksualnego.
o czym?	o	L.	Uświadamialiśmy <i>pilotom</i> grożące niebezpieczeństwa. Uświadamiali wszystkich o <i>trudnościach</i> , które nastąpią.

757

–

758

uświadamiać + przysłówek
uświadamiać + jak
uświadamiać + sobie + że
uświadamiać + że
uświadamiać + żeby / aby / by < >
tryb życzący

INNE POŁĄCZENIA

- Uświadamiać *politycznie / seksualnie / wielokrotnie*.
- Uświadamiali *mu, jak* ma to zrobić.
- Uświadamiam *sobie, że* popełniłem kolejny błąd.
- Uświadamiał *mi, że* muszę zadbać o siebie.
- Uświadamiali *nam, żebyśmy* zrezygnowali z tego.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

czynić kogoś świadomym czegoś • objaśniać coś komuś • odkrywać coś przed kimś • ogarniać coś • orientować kogoś w czymś • powodować rozumienie czegoś • przemawiać komuś do rozumu • spostrzegać coś • tłumaczyć coś komuś • uprzystamniać komuś coś czymś • uzmysławiać komuś coś (czymś) • wpływać na kogoś • wtajemniczać w coś • wyjaśniać coś komuś • zaznajamiać kogoś z czymś • zdawać sobie sprawę z czegoś

758. UTRUDNIAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czemu? • czym? • komu? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Kaluże na drodze utrudniały nam <i>przejście</i> . Ciągle utrudniali nam <i>organizację festynów</i> . Ból głowy utrudniał mi <i>koncentrację</i> . Różnorodność systemów utrudnia <i>nagrywanie filmów</i> .
czemu?	–	D.	Spuchnięta łapa utrudniała <i>psu</i> poruszanie się.
czym?	–	I.	On utrudnia mi naukę <i>głośną muzyką</i> .
komu?	–	D.	Od lat utrudniał <i>nam</i> spokojną egzystencję. Ciągle deszcze utrudniały <i>rolnikom</i> zbiory plonów.

INNE POŁĄCZENIA

utrudniać + przysłówek

→ Utrudniać *ciągle / systematycznie / zawsze* itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

czynić coś trudnym / trudniejszym • hamować coś • krępować coś • przeszkadzać komuś w czymś • robić komuś trudności • stanowić przeszkodę dla kogoś • stwarzać przeszkody komuś

759. UTRZYMYWAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • gdzie? (w czym?) • kogo? • na czym? • w czym? • z czego? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Olbrzymie przęsła utrzymują <i>ruchomy most</i> na rzece. (I) Metalowa konstrukcja utrzymywała <i>wielki ekran</i> . (I) Drewniane belki z trudem utrzymują <i>ciężki strop</i> . (II) Kierowca utrzymywał <i>kontrolę</i> nad pędzącym autem. (III) Nawet poza sezonem utrzymujemy <i>wszystkie jachty</i> . (VI) Długo utrzymywali <i>ważną</i> strategicznie <i>twierdzę</i> . (VII) Dozorca utrzymywał <i>bazę</i> w idealnym porządku. (VIII)
gdzie?	w	L.	Utrzymywali <i>w szpitalu</i> stałą temperaturę. (IV)* Utrzymywała córkę <i>w domu</i> pod stałą kontrolą.* (IV)
kogo?	–	A.	Poduszki powietrzne utrzymywały <i>dzieci</i> na wodzie. (I) Dowódca utrzymywał żołnierzy w karności. (III) Rodzice starali się utrzymywać <i>dzieci</i> w domu.*/** (IV) Ojciec utrzymuje <i>całą rodzinę</i> z jednej pensji. (V) Utrzymujemy <i>nianię</i> do opieki nad dziećmi. (VI) Bogacze utrzymują czasami <i>kilkusobową służbę</i> . (VI) Z trudem utrzymywali <i>na plecach</i> swe ciężkie bagaże. (I)
na czym?	na	L.	Utrzymywał <i>na twarzy</i> kamienny spokój. (III) Z trudem utrzymywali <i>w rękach</i> ciężkie pakunki. (I) Ten zakład utrzymywano <i>z dotacji państwowych</i> . (V)
w czym? z czego?	w z / ze	L. G.	

INNE POŁĄCZENIA

utrzymywać + przysłówek

utrzymywać + że

→ Utrzymywać coś *dobrze / starannie / źle*. (VIII)

→ Oskarżony *utrzymuje*, że jest niewinny. (IX)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. dźwigać coś • nie wypuszczać czegoś • trzymając, nie pozwalać (aby coś upadło / wypadło)
 - wytrzymywać ciężar czegoś • zachowywać w niezmienionym położeniu
- II. podpierać coś • podrzymywać coś
- III. kierować czymś właściwie • nie tracić panowania nad czymś • pozostawiać kogoś / coś w określonym położeniu
- IV. przytrzymać coś • zatrzymywać coś
- V. finansować czajeń potrzeby • zapewniać komuś środki do życia • żywić kogoś
- VI. pokrywać koszty czegoś • wynajmować kogoś • zatrudniać kogoś
- VII. bronić czegoś • nie oddawać czegoś • nie poddawać się komuś / czemuś • nie ustępować komuś • nie wycofywać się skądś • trwać na pozycjach obronnych
- VIII. nie marnować czegoś • nie tracić czegoś • zachowywać coś w jakimś stanie
- IX. myśleć, że... • przypuszczać, że... • sądzić, że... • twierdzić, że... / coś • upierać się przy czymś • uważyć, że... • wypowiadać (pewne przekonania)

* Rzadko.

** Częściej w połączeniu z czasownikiem dokonanym *utrzymać*.

760. UTRZYMYWAĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

**gdzie? (na czym?) • mimo czego? • na czym? • przy czym? • u czego? • w czym?
• z czego? • jak?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
gdzie?	na	L.	Stare zwyczaje dłużej utrzymują się <i>na wsiach</i> . (III) Oddział utrzymywał się <i>na zajmowanych pozycjach</i> . (IV)
mimo czego?	mimo	G.	Nasza znajomość utrzymywała się od lat <i>mimo przeciwności</i> losu. (III)
na czym?	na	L.	Chłopiec potrafił utrzymywać się <i>na wierzchowcu</i> . (I) Śmieci utrzymywali się długo <i>na powierzchni</i> wody. (I) On ciągle utrzymuje się <i>na wysokich stanowiskach</i> . (II) Królowie utrzymywali się <i>na tronie</i> aż do śmierci. (II) Lód wciąż utrzymywał się <i>na rzekach</i> . (III)
przy czym? u czego? w czym?	przy u w	L. G. L.	Komuniści wciąż utrzymują się <i>przy władzy</i> . (III) Partia pracy utrzymywała się <i>u steru</i> władz od lat. (II) Uczymy stażystów, jak utrzymywać się <i>w siodle</i> . (I) Nasza drużyyna utrzymuje się <i>w pierwszej lidze</i> . (II) Dzińsy ciągle utrzymują się <i>w modzie</i> . (III) Oni utrzymują się <i>z nielegalnego handlu</i> . (V)
z czego?	z / ze	G.	

759
–
761

INNE POŁĄCZENIA

utrzymywać się + przysłówka

→ Utrzymywać się *ciągle / długo / stale* itp. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- nie opadać • nie przewracać się • nie spadać • nie upadać • nie wywracać się • nie zmieniać danego położenia • pozostawać w pewnej pozycji
- panować nad kimś / nad czymś • pozostawać na jakimś stanowisku • rządzić kimś / czymś • wykonywać nadal jakąś funkcję
- nie zmieniać się • pozostawać aktualnym • pozostawać w postaci niezmienionej / takim samym • trwać • zachowywać pierwotną postać • zachowywać się gdzieś [tylko w 3. osobie]
- bronić się • nie kapitulować • trwać w danej pozycji
- czerpać skądś środki do życia • zaspokajać swoje potrzeby życiowe • żyć z czegoś • żywić się

761. UWAŻAĆ

NDK

[kto?]

**co? • gdzie? (na czym?) • kogo? • na co? • na kogo? • podczas czego? • przy czym?
• w czasie czego? • za co? • za kogo? • jak?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co? gdzie? / na czym?	– na	A. L.	Uważał <i>swego psa</i> za zwierzę do bicia. (III) Pilni uczniowie zawsze uważają <i>na lekcjach</i> . (I) Uważaj zawsze <i>na przejściu</i> dla pieszych. (I)

kogo?	–	A.	Od wielu lat uważały go za jedynego przywódcę. (III) Musisz uważać na wyboje na drogach podczas jazdy. (I)
na co?	na	A.	W tej dzielnicy trzeba uważać na pijaków. (I) Proszę uważać na kieszonkowców w autobusach. (I)
na kogo?	na	A.	Uważaj bacznie na babcię, bo ma złamana nogę. (II) Uważaj na dzieci podczas spaceru. (II)
podczas czego?	podczas	G.	Trzeba uważać podczas przechodzenia przez jezdnię. (I)
przy czym?	przy	L.	Zawsze uważał przy niebezpiecznej pracy.* (I)
w czasie czego?	w czasie	G.	Studenci uważali w czasie wykładu. (I)
za co?	za	A.	Każde moje słowo uważał za obiegę. (III) Uważam tę książkę za arcydzieło literatury. (III)
za kogo?	za	A.	Zawsze uważano mnie za chuligana. (III)

INNE POŁĄCZENIA

- uważyć + przysłówka
 uważyć + bo → zdanie podrzędne
 uważyć + za + przymiotnik
 uważyć + że
 uważyć + żeby / aby / by < > tryb życzący → Kochanie, uważaj, żebyś się nie zaziębila. (I)
 uważyć + żeby / aby / by + bezokolicznik → Uważył, żeby nie popełnić głupstwa. (I)

NIEKTÓRE WYRZYSY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. być uważanym / ostrożnym / czujnym • koncentrować się • mieć się na ostrożności / na baczeńści
 - natężać uwagę • obserwować coś • patrzeć pilnie na coś • postępować uważnie / rozмыслnie
 - przyglądać się czemuś • skupiać się na czymś • skupiać uwagę na czymś • słuchać pilnie czegoś • wystrzegać się kogoś • wytychać uwagę • zachowywać czujność • zwracać uwagę na coś
- II. baczyć na kogoś • czuwać nad kimś • dbać o kogoś • doglądać kogoś • dozorować kogoś
 - mieć oko na kogoś • mieć pieczę nad kimś • nadzorować kogoś • pilnować kogoś
 - sprawować nad kimś opiekę • strzec kogoś • troszczyć się o kogoś
- III. brać kogoś za kogoś / za coś • mieć jakieś przekonanie o kimś / o czymś • mieć o kimś / o czymś wyrobioną opinię • myśleć, że... • poczytywać kogoś coś za kogoś / za coś • reprezentować jakiś pogląd • stać na jakimś stanowisku • traktować coś / kogoś w jakiś sposób • utrzymywać, że... • uznawać, że...
- IV. być zdania, że... • mniemać, że... • przypuszczać, że... • sądzić, że... • twierdzić, że...
 - zakładać, że...

* Potocznie.

762. UWAŻAĆ SIĘ

NDK

[któ?]

za kogo?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
za kogo?	za	A.	Uważała się za najpiękniejszą dziewczynę we wsi. Uważała się za świetnego znańkę kobiet.

INNE POŁĄCZENIA

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

czuć się kimś / czymś • mieć o sobie pewne mniemanie, że... • mieć siebie za kogoś / za coś
• poczytywać siebie za kogoś • sądzić, że się jest kimś / czymś / jakimś

763. UWIELBIAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • kogo? • za co? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Uwielbiam <i>amerykańskie filmy grozy</i> . (II) Ta pani uwielbia <i>swoego kota</i> . (II) Moja mama uwielbia <i>ciaśka</i> . (II) Ten pies uwielbia <i>gotowane mięso</i> . (II)
kogo?	–	A.	Uwielbiał <i>szynkę jazdę sportowymi samochodami</i> . (II) Wszystkie dzieci uwielbiały <i>swojego wychowawcę</i> . (I) Mój brat uwielbia <i>swąją narzeczoną</i> . (I) Publiczność uwielbiała <i>tego amanta operetki</i> . (I)
za co?	za	A.	Uwielbiam matkę <i>za jej wielokudusznosć</i> . (I)

762
–
764

INNE POŁĄCZENIA

uwielbiać + przysłówek

→ *Uwielbiać bardzo / niesamowicie / strasznie** itp.
(I/II)

uwielbiać + bezokolicznik

→ *Uwielbiać coś robić*, np. jeść. (II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. admirować kogoś • adorować kogoś • być zakochanym w kimś • czcić kogoś • darzyć kogoś miłością • kochać kogoś ponad zwykłą miarę • mieć dla kogoś uczucie miłości / szacunku • oddawać komuś bezgraniczną część • otaczać kogoś czcią / miłością • pałać uczuciem do kogoś • przepadać za kimś • szaleć na czymś punkcie • ubóstwić kogoś • wielbić kogoś • zachwycać się kimś

II. **potocznie**: gustować w czymś • lubić coś bardzo • lubować się w czymś • przepadać za czymś • smakować w czymś • zachwycać się czymś

* Użycie emfatyczne.

764. UZNAWAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • kogo? • za co? • za kogo?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Rząd uznaje <i>prawa</i> właścicieli do nieruchomości. (I) Za każdym razem minister uznawał <i>swoje błędy</i> . (II) Zawsze uznaję <i>twoje racje</i> . (II) Komisja uznawała <i>wszystkie argumenty</i> za prawdziwe. (II) Uznajemy <i>wcześniejszego porozumienia</i> za prawomocne. (II) Wszyscy uznawali <i>autorytet</i> tego polityka. (II)

kogo?	–	A.	Sąd uznawał kolejnych oskarżonych za niewinnych. (I) Uznawano niektórych pisarzy dopiero po ich śmierci. (II)
za co?	za	A.	Nowi nauczyciele uznawali nas za zdolnych uczniów. (III)
za kogo?	za	A.	Od pewnego czasu uznawali go za geniusza fizyki. (III) Punktualność w pracy uznawał za swój obowiązek. (II)

INNE POŁĄCZENIA

uznawać + że

- Uznawać, że coś powinno nastąpić. (I/II)
→ Uznawać / Uznać, że ktoś ma rację.* (II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. dochodzić do wniosku, że... • orzekać coś / o czymś / że...
 II. akceptować kogoś / coś • godzić się z czymś • honorować coś • podzielać coś • potwierdzać coś
 • przyjmować coś do wiadomości • przyznawać się do czegoś • respektować kogoś / coś
 • stwierdzać jakiś stan • zatwierdzać coś • zgadzać się z czymś / na coś
 III. brać kogoś za kogoś / za coś

* Częściej w połączeniu z czasownikiem dokonanym *uznać*.

765. UZUPEŁNIAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czym?* • gdzie? (w czym?) • o co?* • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Od kilku dni uzupełniałem wiadomości do egzaminu. (I) Biżuteria uzupełniała wieczorową kreację tej damy. (II)
czym?*	–	I.	Dobry wstęp uzupełnia tę znakomitą książkę. (II) Ten lek uzupełnia działanie innego lekarstwa. (II) Uzupełniałem artykułów przypisami. (I)
gdzie? / w czym?	w	L.	Uzupełniał jego opowieść dodatkowymi informacjami.* (I) On zawsze uzupełnia alkohol wodą mineralną. (I) Uzupełniała strój elementami ozdobnymi.* (II)
o co?*	o	A.	Codziennie uzupełniali sprzedany towar w sklepie. (I) Uzupełniał jego historię o dodatkowe informacje.* (I) Zawsze uzupełniała garderobę o dodatkowe elementy.* (II)

INNE POŁĄCZENIA

uzupełniać + przysłówek

→ Uzupełniać *wytrwale / ciągle / często* itp. (I/II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. czynić coś kompletnym • dodawać coś do czegoś • dokładać coś / czegoś • dopełniać coś
 • kompletować coś • nadrabiać coś • wyrównywać coś czymś
- II. być dopełnieniem czegoś • stanowić dopełnienie czegoś [tylko w 3. osobie]

* Uzupełniać czym? / o co? – połączenia alternatywne: *uzupełniać coś nowymi szczegółami* (+ I.) albo *o nowe szczegóły* (o + A.).

766. UZYSKIWAĆ*

NDK

[kto? • co?]

co? • nad kim? • o czym? • o kim? • od kogo? • z czego? • jak?

765

–

767

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Często uzyskiwalem <i>pożyczki</i> z różnych banków. Wszyscy koledzy uzyskiwali <i>oczekiwany pracę</i> . Oszuści uzyskiwali <i>dane</i> z komputera.
nad kim?	nad	I.	Uzyskiwał znaczną przewagę <i>nad suymi przeciwnikami</i> .
o czym?	o	L.	Uzyskiwali informacje <i>o działaniach</i> wroga.
o kim?	o	L.	Detektyw uzyskiwał informacje <i>o mordercy</i> .
od kogo?	od	G.	Czasami uzyskiwał pomoc <i>od nieznanych ludzi</i> .
z czego?	z / ze	G.	Uzyskiwał dochody <i>z prac dorywczych</i> . Wino w Polsce uzyskujemy <i>z jabłek</i> .

INNE POŁĄCZENIA

uzyskiwać + przysłówek

→ Uzyskiwać *czasami / zawsze / zwykle* itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- dochodzić do czegoś • dostawać coś • osiągać coś • otrzymywać coś • pozyskiwać coś z czegoś
 • przeprowadzać swój plan • wyjednywać coś u kogoś • zdobywać coś

* Połączenia *uzyskiwać* z rzeczownikami w kontekście negatywnym są uważane za niepoprawne.

767. UŻYWAĆ

NDK

[kto?]

czego? • do czego? • jako czego?* • jako kogo?* • kogo? • na co? • przeciw(ko) czemu? • wobec kogo? • względem kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czego?	–	G.	Do wbijania gwoździ używam <i>młotka</i> . (I) Dlaczego zawsze używasz <i>mojego szamponu</i> ? (I) Do sosów używam <i>ostrych przypraw</i> . (III) Od lat używała <i>środków nasennych</i> . (III) Używano <i>konserwantów</i> do produkcji wędlin. (IV)

do czego?	do	G.	Kiedy byłem kawalerem, używałem <i>swobody</i> . (V) Używaj <i>przyjemności</i> , dopóki jesteś młody. (V) Od kilku lat używam okularów <i>do czytania</i> . (I)
jako czego?*	jako	G.	Używam <i>do prania</i> bielizny wyłącznie tego proszku. (I) Używamy makulatury <i>do produkcji</i> papieru. (I) Używał asystentów <i>do realizacji</i> swych pomysłów. (II) Używano policji <i>do rozpraszania</i> manifestacji. (II) Zwykle używam najdroższego pudru <i>do twarzy</i> . (III) Używano najlepszego mleka <i>do produkcji</i> serów. (IV) Używam roweru <i>jako środka</i> lokomocji w mieście. (I) Używała swoich zwolenników <i>jako narzędzi</i> intryg.* (II)
jako kogo?*	jako	A.	Używano gliny <i>jako surowca</i> do produkcji garnków. (IV)
kogo?	–	G.	Używała sąsiada <i>jako chłopca</i> na posyłki.* (II) W trudnych sytuacjach używano mnie <i>jako tłumacza</i> . (II)
na co?	na	A.	Używał <i>innych</i> do załatwiania swoich spraw. (II) Zwykle używał <i>kolegów</i> do fałszowania podpisów. (II) On zawsze używa wakacji <i>na pisanie</i> powieści. (I) Używamy dobrych materiałów <i>na nasze wyroby</i> . (I) Używał specjalnych leków <i>na porost</i> włosów. (III) Czasami używała swego czasu <i>na rozmowy</i> ze mną. (IV)
przeciw(ko) czemu?	przeciw(ko)	D.	Od lat używam leków <i>przeciw(ko) martwicy</i> <i>mięśni</i> . (III)
wobec kogo? względem kogo?	wobec	G.	Używali środków perswazji <i>wobec zatrzymanych</i> . (I)
	względem	G.	Używał niestosownych słów <i>względem uczniów</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

używać + przysłówek

- Używać czegoś / nieumiejemnie / zwykle / wyłącznie itp. (I/IV)
- Używać sobie czegoś często / stale / systematycznie. (V)
- Używać / Użyć jak pies w studni (w zn. nie zaznawać / nie zaznać niczego dobrego).

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. posługiwać się czymś • stosować coś • użytkować coś • wykorzystywać coś
- II. korzystać z czynnych usług / pomocy • posługiwać się kimś • uciekać się do czegoś • wykorzystywać kogoś • wyrećzać się kimś • wysługiwać się kimś • wyzyskiwać kogoś
- III. brać coś jako lekarstwo / napój • przyjmować coś jako lekarstwo / płyn itp. • stosować coś jako przyprawę, kosmetyk itp. • zażywać coś; rzad. czegoś
- IV. robić z czegoś użytek • użytkować coś • wykorzystywać coś • wyzyskiwać coś
- V. doświadczać czegoś przyjemnego • doznawać czegoś • korzystać z czegoś

* Używać jako czego? / jako kogo? – również (choć rzadko) możliwe połączenia typu: *używać czegoś za narzędzie* intryg (za + A.) / *używać kogoś za chłopca* na posyłki (za + A.).

768. WALCZYĆ

NDK

[kto? • co?]

- czym? • gdzie? (na czym? / w czym?) • na co? • o co? • o kogo? • pod czym?
- pod kim? • przeciw / przeciwko czemu? • przeciw / przeciwko komu? • za co?
- za kogo? • z czym? • z kim? • jak?

768

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym? gdzie? / na czym?	– na	I. L.	Walczył <i>mieczem</i> jak nikt inny w tej bandzie. (I) Od tygodnia żołnierze walczyli <i>na froncie wschodnim</i> . (I) Cała załoga walczyła <i>na morzu</i> z nieprzyjacielem. (I) Najlepsi bokserzy walczyli <i>na tym ringu</i> . (II)
gdzie? / w czym?	w	L.	Nasz oddział walczył <i>w pierwszej linii</i> . (I) Obie strony walczyły zacięcie <i>w tej bitwie</i> . (I) Oddziały nieprzyjacielskie walczyły <i>w okopach</i> . (I) Od kilku minut lotnicy walczyli <i>w powietrzu</i> . (I)
na co? o co?	na o	A. A.	Przeciwnicy walczyli <i>na bagnety</i> . (I) Przez lata walczyli <i>o niepodległość</i> swego kraju. (I) Nasza drużyna walczyła <i>o pierwsze miejsce</i> w lidze. (II) Już po raz drugi walczył o <i>medal</i> na olimpiadzie. (II) Francja bezustannie walczy o <i>pokój</i> na świecie. (III)
o kogo?	o	A.	Walczyli dziennie <i>o swego króla</i> . (I) Ojciec walczył <i>o swojego syna</i> z niezwykłą odwagą. (I/III)
pod czym? pod kim? przeciw(ko) czemu?	pod pod przeciw(ko)	I. I. D.	Walczyliśmy <i>pod dowództwem</i> generała broni. (I) Walczyli <i>pod Napoleonem</i> .* (I) Wielokrotnie walczylem <i>przeciw(ko) nietolerancji</i> . (III) Wiele organizacji walczy <i>przeciw(ko) karze śmierci</i> . (III)
przeciw(ko) komu? za co? za kogo? z czym?	przeciw(ko) przeciw(ko) za za z / ze	D. A. A. I.	Przez całe lata walczył <i>przeciw(ko) komunistom</i> . (III) Polacy umieli walczyć <i>za ojczyznę</i> . (I/III) Chciał walczyć <i>za swoich braci</i> . (I/III) Batalion walczył <i>z przeważającymi siłami</i> wroga. (I) Nasi dzisiaj walczą <i>z zespołem francuskim</i> . (II) Cała załoga na statku dziennie walczyła <i>ze sztormem</i> . (III) Od miesięcy walczyła <i>z bezsennością</i> . (III) Przez całe życie walczył <i>ze złem</i> . (III) Przez całe życie walczylem <i>z przeciwnościami</i> losu. (III) Uczyliśmy się, jak walczyć <i>z nieprzyjacielem</i> . (I) Walczył <i>ze wszystkimi kolegami</i> podczas przerw. (I) Polacy walczyli <i>z Anglikami</i> o brązowy medal. (II)
z kim?	z / ze	I.	

INNE POŁĄCZENIA

walczyć + przysłówek

walczyć – porównania

→ Walczyć *bohaterosko* / *dzielnie* / *mężnie* / *zaciekle* / *zawzięcie* / *zażarcie* itp. (I)

→ Walczyć *jak lew*. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. bić się za coś; *rząd.* za kogoś *a.* o coś; *rząd.* o kogoś *a.* w obronie czegoś; *rząd.* w obronie kogoś
• brać udział w walce • mocować się z kimś • potykać się • prowadzić wojnę • siłować się z kimś
• szamotać się z kimś • ścierać się z kimś • toczyć walkę / boje z kimś o coś • wojuować z kimś o coś
- II. brać udział w rozgrywkach / zawodach itp.
- III. angażować się w osiągnięcie czegoś • borykać się z czymś • bronić czegoś • dążyć do
przezwyciężenia czegoś / do osiągnięcia czegoś • domagać się czegoś • mierzyć się z czymś
• opierać się czemuś • sprzeciwiać się czemuś • starać się coś osiągnąć • starać się o coś usilnie
• starać się pokonać coś • starać się przezwyciężyć coś • występować w obronie czegoś • zmagać
się z czymś • zwalczać coś • żądać czegoś

* Przenośnie.

768
–
769

769. WARIOWAĆ

NDK

[kto?]

dla kogo? • gdzie? (na czym? / w czym?) • po czym? • przed czym? • wskutek czego?
• za czym? • za kim? • z czego? • z kim? • z powodu czego?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
dla kogo? gdzie?	dla na w	G. L. L.	Ciągle wariowała dla kolejnego amanta. (II) Chłopcy wariowali na karuzeli już od rana. (III) Dzieci lubią wariować na przerwach w szkole. (III) Dzieci wariowały w domu pod nieobecność rodziców. (III)
po czym?	po	L.	Każdy wariuje po przeżyciu takiej katastrofy. (I) Zawsze wariował po każdej rozmowie z dyrektorem. (II)
przed czym? wskutek czego? za czym?	przed wskutek za	I. G. I.	Dlaczego wariujesz przed każdym egzaminem? (II) Ona wariuje wskutek przejęcia się sytuacją syna. (I) On wariowali za sportowymi modelami samochodów. (II)
za kim?	za	I.	Wariował za każdą dziewczyną, którą poznał. (II) Młode dziewczyny wariowały za tym piosenkarzem. (II)
z czego?	z / ze	G.	Ludzie wariują z permanentnego zmartwienia. (I) Dlaczego wariujesz z braku pracy? (II)
z kim? z powodu czego?	z / ze z powodu	I. G.	Młode pieski wariowały z dziećmi na polu. (III) Niektórzy wariowali z powodu niepowodzeń życiowych. (I)

INNE POŁĄCZENIA

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. **potocznie:** chorować umysłowo • dostawać obłędu / pomieszaną zmysłów • głupieć • idiocieć
• odchodzić od zmysłów • popadać w obłęd • tracić rozum / zmysły • ulegać chorobie
umysłowej / psychicznej
- II. **potocznie:** przejawiać jakieś uczucia • reagować żywiołowo • tracić głowę • ulegać (silnym
uchuciom) • uwielbiać kogoś ponad zwykłą miarę • zakochawać się w kimś
- III. **potocznie:** bawić się hałaśliwie • broić • figlować • krzyczeć • płatać figle • psocić • szaleć
• wrzeszczeć • wyczyniać harce • wyglupiać się • zachowywać się głośno

770. WAŻYĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • dla kogo? • kogo? • na czym? • przed czym? • w czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Ważono <i>wszystkie towary</i> dostawiane do sklepu. (I) Handlarka szybko ważyła <i>owoce</i> . (I)
dla kogo? kogo? na czym?	dla – na	G. A. L.	Z zadowoleniem ważył <i>znalezioną perłę</i> w dłoni. (I) Długo ważył <i>tę decyzję</i> w głowie. (IV) Każdy jego gest ważył <i>dla mnie</i> wiele. (III) Pielęgniarki systematycznie ważyły <i>noworodki</i> . (I) Obsługa portu ważyła kontenery <i>na wielkich wagach</i> . (I) Opinia szefa ważyła <i>na ostatecznej decyzji</i> komisji. (III)
przed czym? w czym?	przed w	I. L.	Każda opinia ważyła <i>przed podjęciem decyzji</i> . (III) Przyjmowany towar ważył <i>w rękach</i> . (I) Ładunek ważył <i>w tym samochodzie</i> jedną tonę. (II) Twoja opinia bardzo ważyła <i>w tej sprawie</i> . (III) Ważyła <i>w ustach</i> każde słowo, zanim je wypowiedziała. (IV)

770

–
771

INNE POŁĄCZENIA

ważyć + przysłówek

- Ważyć dokładnie / nieprawidłowo / precyzyjnie. (I)
- Coś waży czasami / często / wiele / zawsze itp. (III)
- Ważyć coś długo. (IV)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. odważyć coś • określać ciężar czegoś / czyjś • ustalać wagę czegoś / czyjś • wyznaczać ciężar czegoś
- II. mieć pewien ciężar
- III. mieć wpływ na coś • mieć znaczenie / wartość dla kogoś • wpływać na coś • znaczyć wiele dla kogoś
- IV. obliczać coś • oceniać coś • robić coś z rozwiązań / z namysłem • rozpatrywać coś • roztrząsać coś • rozważać coś • zastanawiać się nad czymś

771. WĄTPIĆ

NDK

[kto?]

o czym? • w co? • w kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
o czym?	o	L.	Od dawna wątpilem o autentyczności tego obrazu.
w co?	w / we	A.	Nie ukrywam, że wątpię o jej uczuciach do mnie. Dlaczego ten człowiek wątpi we wszystko?
w kogo?	w / we	A.	Od dawna wątpię w możliwość znalezienia dobrej pracy. Niektoří wątpili w zwycięstwo pokoju. Moi rodzice zawsze wątpili we mnie.

INNE POŁĄCZENIA

- wątpić + przysłówka
 → Wątpić czasami / często / zawsze itp.
 wątpić + czy
 → Wątpilem, czy wygram ten proces.
 wątpić w to + czy
 → Wątpilem w to, czy zadzwoni do mnie.
 wątpić w to + że
 → Wątpilem w to, że zdarzyła się taka katastrofa.
 wątpić + żeby / aby / by < > tryb życzący
 → Wątpię, żebyśmy mogli to zrobić.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

doświadczac wątpliwości co do czegoś • kwestionować coś • mieć wątpliwości / zastrzeżenia do czegoś • nie być pewnym czegoś • nie być przekonanym o czymś • nie dowierzać komuś / czemuś • nie mieć pełnej wiary w coś • nie ufać komuś • nie wierzyć komuś / czemuś • podawać coś w wątpliwość • podważać coś • powątpiewać w coś; *rzad.* o czymś / w to, że... a. czy... • stawiać coś pod znakiem zapytania • tracić nadzieję na coś • wahać się między pewnością a niepewnością

772. WBIEGAĆ

NDK

[kto? • co?]

dokąd? (do czego?) • gdzie? (na co?) • po czym? • pod co? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
dokąd? / do czego?	do	G.	Wbiegał <i>do domu</i> , a potem wybiegał na ulicę.
gdzie? / na co?	na	A.	Kot wbiegał <i>na dach</i> i tam się chował. Tancerze szybko wbiegali <i>na scenę</i> do kolejnego tańca.
po czym?	po	L.	Dlaczego tak szybko wbiegasz <i>po schodach</i> ?
pod co?	pod	A.	Potrafił szybko wbiegać <i>pod góre</i> .

INNE POŁĄCZENIA

wbiegać + przysłówka

→ Wbiegać *kilkakrotnie / szybko / wielokrotnie* itp.**NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

docierać do celu • wchodzić gdzieś szybko • wlatywać gdzieś (pot.) • wpadać gdzieś / do kogoś (pot.)

773. WCHODZIĆ

NDK

[kto? • co?]

**czemu? • czym? • do czego? • do kogo? • dokąd? (do czego?) • komu? • gdzie?
(na co? / pod co? / w co?) • po co? • po czym? • przez co? • w co? • z czym?
• z kim? • jak?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czemu?	–	D.	Ta obroża ledwie wchodzi <i>psu</i> na szyję. (V)
czym?	–	I.	Często wchodził <i>kuchennymi drzwiami</i> do domu. (I)
do czego?	do	G.	Nowe oddziały wchodziły <i>do ataku</i> . (IV) Klienci wchodzili <i>do banku</i> jako jego akcjonariusze. (IV)

do kogo?	do	G.	Wszystkie ubrania wchodzą do tej nowej szafy. (V) Po pracy zawsze wchodził na chwilę do mnie. (I)
dokąd?	do	G.	Czy pan teraz wchodzi do lekarza? (I) Wszyscy goście wchodzili do środka sali koncertowej. (I)
komu? gdzie? / na co?	–	D.	Zawsze wchodził do mieszkania po cichu. (I) Statki wchodzily do portu co kilkanaście minut. (I)
	na	A.	Policja po raz trzeci wchodzi do tego domu. (I) Ten pierścionek ledwie wchodzi mu na palec. (I)
gdzie? / pod co? gdzie? / w co?	pod	A.	Robotnicy wchodzili na teren budowy jeden po drugim. (I) Boję się wchodzić na ten ruchomy most. (I)
	w	A.	Żołnierze wchodzą na pola minowe. (I) Samolot wchodzi na bezpieczny pułap lotu. (I) Chłopcy wchodzili na drzewa, a potem z nich skakali. (II)
po co? po czym?	po	A.	Codziennie muszę wchodzić na czwarte piętro. (II)
	po	L.	Wreszcie wchodzą na zasadniczą część problemu. (III)
przez co?	przez	A.	Kilka ton towaru wchodzi na tę ciężarówkę. (V)
w co?	w	A.	Pies lubi wchodzić pod stół. (I)
z czym? z kim?	z / ze	I.	Wchodziliśmy w puszcze z ogromną przyjemnością. (I)
	z / ze	I.	Ze strachem wchodziliśmy w tłum strajkujących. (I) Samolot wchodzi w atmosferę. (I)
			Dziecko ciągle wchodziło w kalizę na drodze. (III)
			Ten półwysep wchodzi bardzo daleko w morze. (VII)
			A teraz wchodzę do piwnicy po ziemniaki. (I)
			Staruszek z trudem wchodził po stromych schodach. (II)
			Wieczorami wchodził przez okno do swojej dziewczyny. (I)
			Ten sweter z trudem wchodzi mi przez głowę. (V)
			Wchodzimy teraz w rozredzone warstwy powietrza. (I)
			Samolot powoli wchodził w gestą mgłę. (III)
			Gwoździe wchodziły w mur bez większego trudu. (III)
			Świat wchodzi w trzecie tysiąclecie. (III)
			Kilkakrotnie wchodził w spółkę z tymi inwestorami. (IV)
			Od lat wchodził w coraz gorsze środowisko handlarzy. (IV)
			Ile litrów benzyny wchodzi w ten bak? (V)
			Jeszcze wchodzę w te stare spodnie. (V)
			Długo wchodziliśmy w szczegóły tej afery finansowej. (VI)
			Kilkakrotnie wchodziли z mafią w układy. (IV)
			Wkrótce wchodzimy z nimi w porozumienie. (IV)

INNE POŁĄCZENIA

wchodzić + przysłówek

- Wchodzić gromadnie / nagle / niespodziewanie / odważnie / szybko / śmiało / zniemacka. (I)
- Wchodzić blisko / daleko / głęboko / trochę. (VII)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. docierać dokądś • dostawać się dokądś • iść do środka czegoś / do wnętrza / w granice czegoś / na teren czegoś • przedostawać się dokądś • przekraczać jakąś granicę • wdzielać się dokądś • wjeżdżać dokądś • wkrańczać gdzieś • wlatywać gdzieś • wpadać na chwilę do kogoś • wpływać gdzieś • wstępować dokąd / do kogoś • zachodzić do kogoś
- II. dostawać się (z niższego miejsca na wyższe) • iść w górę czegoś • przemieszczać się wyżej • wdrapywać się • wspinać się gdzieś • wznowić się dokądś / gdzieś
- III. pograżać się w czymś • wbijać się w coś • wciskać się w coś • wnikać w coś • wsuwać się w coś / na coś • zagłębiać się w coś
- IV. być kwalifikowanym do czegoś • dostawać się w jakieś położenie • przystępować do czegoś / do składu czegoś • rozpoczynać coś • stawać się członkiem jakieś grupy • tworzyć coś z kimś • uzyskiwać jakąś pozycję • wdawać się w coś • wiązać się z czymś / z kimś • włączać się do czegoś • wstępować do czegoś • zaczynać coś • zakładać coś z kimś • zawiązywać coś z kimś • znajdować się w składzie czegoś • związywać się z kimś / z czymś
- V. być umieszczonym w środku czegoś • dawać się gdzieś / na czymś / na kimś umieścić • mieścić się w czymś [tylko w 3. osobie]
- VI. * badać coś • interesować się czymś bliżej • rozpatrywać coś • starać się coś pojąć / zrozumieć • wnikać w coś • zaczynać się czymś bliżej interesować • zajmować się czymś
- VII. docierać w głęb czegoś • wcinać się w coś • wrzynać się w coś [tylko w 3. osobie]

* W znaczeniu VI – zwykle w połączeniach typu: *wejść w czyjeś położenie* (w + A.) (w zn. *starać się zrozumieć cząstkę sytuacji*; tylko z czasownikiem dokonanym *wejść*); *wejść / wchodzić w jakiś problem* (w + A.) itp.

774. WCZUWAĆ SIĘ

NDK

[kto?]

w co? • w kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
w co?	w	A.	Niektórzy potrafią wczuwać się w psychikę innych. Ten aktor potrafił wczuwać się w role wieśniaków. Umiała wczuwać się w czyjeś położenie.
w kogo?	w / we	A.	Czasami potrafała wczuwać się we mnie, moja droga.*

INNE POŁĄCZENIA

wczuwać się + przysłówek

- Wczuwać się bardzo / często / intensywnie / mocno itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

doznawać tego samego uczucia, co ktoś inny • odczuwać coś • poznawać czyjeś uczucia • próbować poznawać kogoś • przeżywać coś • starać się zrozumieć coś / kogoś • stawać się w sytuacji kogoś innego • wglebiać się w coś • wnikać w coś

* Potocznie.

775. WĘDROWAĆ

NDK

[kto? • co?]

- czym? • do czego? • do kogo? • dokąd? (do czego? / za co?) • gdzie? (po czym?)
- na czym? • przez co? • skąd? (z czego? / nad czego?) • za czym? • z czym?
- z kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Uwielbiała wędrować <i>samochodem</i> po Polsce. (I)
do czego?	do	G.	Przetwory mleczne codziennie wędrowały <i>do chłodni</i> . (V)
do kogo?	do	G.	Przesyłki priorytetowe wędrują szybciej <i>do adresatów</i> . (V)
dokąd?	do	G.	Chłopiec codziennie wędrował <i>do szkoły</i> tą samą trasą. (I)
	za	A.	Wędrowali z jednego <i>do drugiego miasta</i> . (II)
	po	L.	Ciepły front atmosferyczny wędruje powoli <i>do Polski</i> . (III)
gdzie? / po czym?	po	L.	W okresie komunizmu wszystkie lepsze produkty wędrowały <i>za granicę</i> , głównie do Rosji. (V)
na czym?	na	L.	W tym roku dużo wędrowaliśmy <i>po Europie</i> . (I)
przez co?	przez	A.	Ból wędrował <i>po całym ciele</i> . (III)
skąd?	z / ze	G.	Od czasu do czasu wędrował <i>po swojej posiadłości</i> . (IV)
	znad	G.	Podczas wakacji wędrowali <i>na rowerach</i> . (I)
za czym?	za	I.	Dwa dni wędrowaliśmy <i>przez pustynię</i> . (I)
z czym?	z / ze	I.	Cyganie wędrują <i>z miejsca</i> na miejsce. (II)
z kim?	z / ze	I.	Nasze towary wędrują <i>z fabryki</i> prosto do sklepów. (V)

775

INNE POŁĄCZENIA

wędrować + przysłówek

- Wędrować *samotnie*. (I)
- Wędrować *powoli / szybko*. (III)
- Wędrować *ciągle / codziennie / często* itp. (II/IV)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. chodzić gdzieś • jeździć gdzieś • odbywać wędrówkę pieszo / samochodem itp. • podróżować gdzieś / po czymś • przemierzać jakieś tereny • włóczyć się gdzieś (pot.)
- II. przenosić się z miejsca na miejsce • zmieniać miejsce pobytu
- III. **potocznie**: przenosić się [o chorobach, zjawiskach meteorologicznych]
- IV. **potocznie**: chodzić w określonym kierunku • iść w określonym kierunku • zmierzać w określonym kierunku / do celu
- V. **potocznie**: być przekazywanym gdzieś / dokądś • być przesyłanym gdzieś / dokądś

776. WIĄZAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czym? • gdzie? (na czym?) • kogo? • komu? • u czego? • w co?
• z czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Marynarze szybko wiązali <i>zerwane liny</i> . (I) W rodzinie tylko mój ojciec umiał wiązać <i>krawat</i> . (I) Potrafił wiązać <i>wiedzę</i> z praktyką. (II) Umiał wiązać <i>fakty</i> ze sobą. (II) Chłopi wiązali <i>snopki</i> po skoszeniu zbóż. (III) Drewniane belki wiązały <i>szczyt</i> dachu. (V) Hemoglobina dobrze wiąże <i>tlen</i> . (V) Tej wiosny róże wcześnie wiążą <i>pączki</i> . (VI) Wiązali przesyłki <i>mocnym sznurkiem</i> . (III)
czym? gdzie? / na czym? kogo?	– na –	I. L. A.	Szybko wiązała chustkę <i>na głowie</i> . (I) Różne przeżycia wiązały <i>mnie</i> z tym miasteczkiem. (II) Wiązały <i>nas</i> wspólne przeżycia w wojsku. (III) Wiązał <i>jeńców</i> łańcuchami i przewoził ich do obozów. (IV)
komu? u czego? w co? z czym?	– u w z / ze	D. G. A. I.	Pielęgniarki wiążą <i>szaleńcowi</i> ręce i nogi. (IV) Wieśniacy wiązali konie <i>u płotów</i> . (IV) Pracownice wiązały książki do wysyłki <i>w paczki</i> . (III) Umieli wiązać pracę z <i>przyjemnością</i> . (II) Wiele spraw wiąże mnie z <i>Francją</i> . (II) Autostrada wiąże miasteczka z <i>wielkimi miastami</i> . (II) Ten klej dobrze wiąże metal <i>z drewnem</i> . (II)

INNE POŁĄCZENIA

wiązać + przysłówka→ Wiązać *brutalnie / mocno*. (IV)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. łączyć coś z czymś • łączyć końce • umocowywać coś • związywać coś
- II. łączyć myśli • kojarzyć coś • zespalać coś
- III. formować coś • spajać coś • spinać coś • splatać coś z czymś • stanowić złącze
- IV. krępować kogoś / coś • okręcać coś wokół kogoś / wokół czegoś • pętać kogoś / coś • ścisnąć coś • unieruchamiać kogoś / coś
- V. być elementem łączącym / zespalającym czegoś • być spoiwem czegoś • przyswajać coś • wchlaniać coś
- VI. pączkować • wypuszczająć pączki

777. WIĄZAĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

czym? • do czego? • gdzie? (na czym?) • w co? • z czym? • z kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Wiążali się <i>linami</i> i rozpoczynali wspinaczkę. (I) Zupełnie niepotrzebnie wiąże się pani <i>umową</i> z nim. (III)
do czego?	do	G.	Alpinista musi się wiązać <i>do skały</i> mocnymi sznurami. (I)
gdzie? / na czym?	na	L.	Wiosną owoce szybko wiążą się <i>na krzewach</i> . (VII)
w co?	w	A.	Dźwięki wiążą się <i>w sylaby</i> , a sylaby <i>w wyrazy</i> . (IV) Wypędzeni wiążą się <i>w stowarzyszenia</i> ziomków. (V)
z czym?	z / ze	I.	Ten gatunek salaty szybko wiąże się <i>w główkach</i> . (VII) Wiązał się z <i>organizacjami narodowystawnymi</i> . (II) Wiążą się traktatami z <i>sąsiednimi krajami</i> . (III) Stopa życiowa wiąże się <i>z bogactwem</i> danego kraju. (VI)
z kim?	z / ze	I.	Jego problemy finansowe wiążą się <i>z chorobą</i> dzieci. (VI) Atomy węgla szybko wiążą się <i>z tlenem</i> . (VIII) Próbował wiązać się uczuciowo z <i>emigrantami</i> . (II) Przez kilka lat wiązała się tylko z <i>feministkami</i> . (II) Wiąże się pan <i>ze mną</i> umową honorową. (III) Wszystkie plotki wiązały się <i>z osobą</i> mojego męża. (VI)

INNE POŁĄCZENIA

wiązać się + przysłówek

→ Wiązać się z kimś *towarzysko* / *uczuciowo*. (II)

→ Wiązać się *powoli* / *szybko*. (VII/VIII)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. obwiązywać siebie czymś • opasywać się czymś • przymocowywać się do czegoś • związywać siebie wzajemnie
- II. nawiązywać jakieś więzi / kontakt z kimś • przyłączać się do czegoś / do kogoś • przystawać do czegoś • przystępować do czegoś • tworzyć bliskie stosunki z kimś / z czymś • wchodzić w jakieś układy z kimś / z czymś • wdawać się w coś • włączać się w coś • współdziałać z kimś / z czymś • współpracować z kimś / z czymś • wstępować do czegoś • zgłaszać się do czegoś • związywać się z kimś
- III. ograniczać się czymś • przyjmować jakieś zobowiązania • uzależniać się od czegoś • zobowiązywać się do czegoś
- IV. łączyć się w jedną całość • składać się na coś [tylko w 3. osobie]
- V. łączyć się w grupy • organizować się • tworzyć związek / organizację itp. [tylko w 3. osobie]
- VI. dotyczyć kogoś / czegoś • kojarzyć się z czymś • łączyć się z czymś logicznie • mieć związek przyczynowy z czymś • odnosić się do kogoś / do czegoś • stosować się do kogoś / do czegoś • tyczyć się kogoś / czegoś • wynikać z czegoś [tylko w 3. osobie]
- VII. pączkować • tworzyć pączki / główki
- VIII. być przyswajanym / asymilowanym itp. • łączyć się chemicznie

778. WIDZIEĆ; por. ZOBACZYĆ – nr 978

[kto?]

NDK

**bez czego? • co? • gdzie? (na czym? / w czym?) • kogo? • nad czym? • nad kim?
• przez co? • skąd? (z czego?) • u kogo? • w czym? • w kim? • jak?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
bez czego? co?	bez –	G. A.	Jeszcze dobrze widzę <i>bez okularów</i> . (I) Z okien swej nadmorskiej willi widział <i>błękit morza</i> . (I) Wczoraj widziałem <i>straszny wypadek</i> na autostradzie. (I) Już dwa razy widziałem <i>to przedstawienie</i> . (II) Kiedy zamykam oczy, widzę <i>rodzinę wieś</i> .* (IV) Widzę <i>twoją przyszłość</i> inaczej niż twoi rodzice. (V) Widział w swym ojcu <i>cały świat</i> .* (VI) Od razu widział jej <i>wątpliwości</i> . (VII) Od dawna widzę <i>zmianę</i> w twoim zachowaniu. (VII)
gdzie?	na	L.	Widzimy go czasami <i>na koncertach</i> . (III) Widział już siebie <i>na stanowisku</i> dyrektora. (IV)
kogo?	w –	L. A.	Widzę ich często <i>w teatrze</i> . (III) Po raz pierwszy widziałem <i>prawdziwego Indianina</i> . (I) Widział ją kilka razy i już jest w niej zakochany. (III) Cieszę się, że mogę widzieć <i>cię / ciebie</i> codziennie. (III) Często widzę we wspomnieniach <i>nie żyjącą matkę</i> .* (IV) Zawsze widziałem <i>siebie</i> na stanowisku szefa. (IV) W każdym człowieku widziałem <i>przyjaciela</i> . (VI)
nad czym? nad kim? przez co? skąd? / z czego? u kogo? w czym?	nad nad przez z / ze u w / we	I. I. A. G. G. L.	Czy widzisz <i>nad miastem</i> te ciemne chmury? (I) Widzę <i>nad sobą</i> przelatujące śmiłowce. (I) Wszystko widział <i>przez pryzmat</i> historii. (V) Strażnik widział wszystko <i>ze swojej strażnicy</i> . (I) Widzę go często <i>u wspólnych znajomych</i> . (III) Widzę <i>we wspomnieniach</i> całą tę tragedię. (IV) Wciąż widzę <i>w pamięci</i> kraj lat młodości. (IV) Widziałem <i>w marzeniach</i> wygraną w totolotka. (IV) Widział swoją przyszłość <i>w nauce</i> . (VI) Widzę ogromne trudności <i>w realizacji</i> twoich planów. (VII) Po tej tragedii widział w <i>każdym mężczyźnie</i> wroga. (VI) Widział w <i>niej</i> cały świat. (VI) Widzę w <i>tym człowieku</i> wyłącznie zakłamanie. (VII)
w kim?	w / we	L.	

INNE POŁĄCZENIA*widzieć + przysłówka*

- Widzieć dobrze / gorzej / niewyraźnie / słabo / źle. (I)
- Widzieć kogoś codziennie / czasami / często itp. (III)
- Widzieć coś inaczej / zupełnie inaczej. (V)

- widzieć + jak*
- *Widział, jak ktoś coś robił / zrobił.* (I)
 - *Już widzę, jak będziesz cierpiał po wyjeździe stąd.* (IV)
- widzieć + kto*
- widzieć + że*
- *Wszyscy widzieli, kto skorzystał na zmianach.* (VII)
 - *Widział, że np. coś się dzieje.* (I)
 - *Widział, że zabiegają o jego względy.* (VII)
 - *Widzę, że jest tutaj niepotrzebny / źle widziany.* (VII)
- widzieć – porównania*
- *Widzieć jak przez mgłę.* (I)
 - *Widzieć coś jak na dloni* [w zn.: a. *wyraźnie*, b. *być pewnym czegoś*].

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. dostrzegać coś • mieć wzrok • odbierać wrażenia / bodźce (za pomocą wzroku) • postrzegać coś • przyuwazac coś • spostrzegać coś • wypatrywać czegoś • zauważać coś
- II. być na filmie / wystawie / sztuce itp. • oglądać coś • uczestniczyć w czymś (jako widz)
- III. mieć możliwość (spotkania się z kimś) • spotykać kogoś • spotykać się z kimś • widywać kogoś • widywać się z kimś
- IV. odtwarzanie kogoś / coś • przywoływać kogoś / coś w myślach • rekonstruować w pamięci obrazy czegoś / kogoś • tworzyć wyobrażenie czegoś • wyobrażać sobie kogoś / coś • wywoływać coś w pamięci / w wyobraźni
- V. mieć określony pogląd na coś • patrzyć na coś w pewien sposób • pojmować coś w pewien sposób
- VI. upatrywać kogoś w czymś • uważać kogoś za kogoś
- VII. dowiadywać się o czymś / że... • nabierać przekonania, że... • pojmować coś • przekonywać się o czymś / że... • rozumieć, że... • stwierzać coś / że... • uświadamiać sobie coś / że... • zdawać sobie sprawę z czegoś / że...

* Przenośnie.

779. WIDZIEĆ SIĘ

NDK

[kto? • Ø*]

kim? • komu? • podczas czego? • w czasie czego? • w czym? • z kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
kim?	–	I.	Już przed wyborami widział się dyrektorem szkoły.** (IV)
komu?	–	D.	Coś mi się widzi, że ich małżeństwo nie jest udane.* (IV)
podczas czego?	podczas	G.	Widzieliśmy się podczas świąt wielkanocnych. (III)
w czasie czego?	w czasie	G.	Widzieliśmy się w czasie konferencji. (III)
w czym?	w	L.	Doskonale widzę się w tym dużym lustrze. (I) Z trudem widzieli się w mroku nocy. (II)
z kim?	z / ze	I.	Ona chce widzieć się ze mną codziennie. (III)

INNE POŁĄCZENIA

widzieć się + przysłówki

- *Widzieć się dobrze / doskonale / ledwie* itp. (I/II)
- *Widzieć się codziennie / często / rzadko* itp. (III)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. spostrzegać swoje odbicie • spostrzegać siebie
- II. spostrzegać siebie wzajemnie / jeden drugiego
- III. spotykać się ze sobą wzajemnie • spotykać kogoś
- IV. **potocznie:** wydawać się komuś • zdawać się komuś

* Konstrukcja bezmianownikowa.

** W tym kontekście *widzieć się* jest czasownikiem o aspekcie dokonanym. Podobnie w zdaniu: *Widzieli się już wielokrotnie z nim.*

780. WIEDZIEĆ

NDK

[kto? • co?]

o czym? • o kim? • od kogo? • skąd? (z czego?) • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
o czym?	o	L.	Policeja wiedziała <i>o tej sprawie</i> od dawna.
o kim?	o	L.	Wiedzieli <i>o mnie</i> wszyscy.
od kogo?	od	G.	Wiem to <i>od znajomych</i> .
skąd? / z czego?	z / ze	G.	Wiedział dużo <i>z praktyki</i> .

INNE POŁĄCZENIA

- Wiedzieć dobrze / doskonale / dużo / niewiele itp.
- Trzeba ci / wam / pani wiedzieć.
- Wiem, co mówią o tobie za twoimi plecami.
- Czy wiesz, jak pisze się to słowo?
- Wszyscy wiedzieli, że ona jest nieszczęśliwa.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- być świadomym czegoś • dysponować jakimś wiadomościami • mieć informacje na jakiś temat
- mieć wiadomości o kimś / o czymś • mieć wiedzę o czymś • orientować się w czymś • pojmować coś / że... • potrafić + bezokolicznik • rozumieć coś • rozumieć się na czymś • umieć coś / + bezokolicznik • zdawać sobie sprawę z czegoś • znać się na czymś

781. WIERZYĆ

NDK

[kto?]

czemu? • komu? • w co? • w kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czemu?	–	D.	Sędziowie wierzyli <i>niezbitym dowodom</i> zbrodni. (II) Ponieważ go kochała, wierzyła <i>każdemu</i> jego słowu. (II)
komu?	–	D.	Moja babcia zawsze wierzyła <i>księżom</i> . (II) Zawsze wierzę <i>rodzicom</i> . (II)
w co?	w	A.	Ludzie wierzą <i>w istnienie</i> duchów. (I) Czasami wierzę <i>w ludzką uczciwość</i> . (I)

w kogo?

w

A.

Wierzył *w zwycięstwo sprawiedliwości*. (I)
 Niektóre plemiona wierzą *w różnych bogów*. (I/II)
 Cała rodzina wierzyła *w Boga*. (I)
 Humanisi powinni wierzyć *w ludzi*. (II)

INNE POŁĄCZENIA*wierzyć* + przysłówek

- Wierzyć *bardzo / bezgranicznie / bezwzględnie / całkowicie / niezachwianie / święcie / zawsze* itp. (I/II)
- Wierzyć *głęboko*. (III)
- Zaczynać *wierzyć / Przestać wierzyć*. (III)
- Wierzyłem, że osiągnę sukces. (I)
- Wierzę, że tym razem dotrzymasz słowa. (II)

czasownik + wierzyć
*wierzyć + że***NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

- I. być przekonanym o czymś • być przeswiadczonym, że coś jest prawdą • być wierzącym
 • przyjmować coś za prawdę • uważać coś za prawdę • uznawać coś za prawdę • wyznawać wiare
- II. być pewnym kogoś / czegoś • darzyć kogoś zaufaniem • dawać wiarę • mieć do kogoś / do czegoś zaufanie • polegać na kimś / na czymś • przyjmować coś z ufnością • ufać komuś / czemuś; rzad. w coś • żywić zaufanie
- III. wyznawać jakąś religię

782. WIESZAĆ

NDK

[kto?]

co? • do czego? • gdzie? (na czym? / w czym?) • kogo? • w czym?* • za co?***POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Wieszali <i>papierowe zabawki</i> na choince. (I) Myśliwi wieszali <i>zabity zwierzynę</i> na hakach. (I)
do czego?*	do	G.	Wszystkie garnitury wieszał <i>do szafy</i> .* (I)
gdzie?	na	L.	Lubiła wieszać wypraną bieliznę <i>na podwórku</i> . (I) Wieszano lampiony <i>na ścianach</i> . (I)
kogo?	w	L.	Dawniej wieszano przestępców <i>na szubienicach</i> . (II)
w czym?*	–	A.	Codziennie wieszała wyprane koszule <i>w ogrodku</i> . (I)
za co?	w	L.	Wieszano <i>zbrodniarza</i> na szubienicy. (II)
	za	A.	Wieszala podsuszoną kiełbasę <i>w kredensie</i> .* (I) Oprawcy wieszali schwytanego nieszczęsnika <i>za ręce</i> . (II) Wieszano wszystkich złoczyńców <i>za rozbój</i> . (II)

INNE POŁĄCZENIA

–

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. kłaść coś na czymś (tak, by zwisało) • przyczepiać coś do czegoś • umieszczać coś (aby wisiało)
 • zaczepiać coś na czymś • zahaczać coś o coś • zawieszać coś na czymś
- II. doprowadzać do czyjejś śmierci • uśmiercać kogoś

* Wieszać do czego? / w czym? – połączenia alternatywne: *wieszać coś do szafy* (do + G.) albo *w szafie* (w + L.); *wieszać coś do kredensu* (do + G.) albo *w kredensie* (w + L.).

783. WIEŹĆ; por. WOZIĆ – nr 796

NDK

[kto? • co?]

co?	•	czym?	•	dokąd?	(do czego? / na co? / za co?)	•	kogo?	•	na czym?
• skąd? (z czego?)									

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Chłop wiózł <i>siano</i> na wozie.
czym?	–	I.	Wiożę towar <i>samochodem</i> do stolicy.
dokąd?	do	G.	Wieźliśmy niebezpieczny ładunek <i>do fabryki</i> . Węgiel wieziono pociągami <i>do portów</i> .
	na	A.	Wieziemy zakupy <i>na wieś</i> . Teraz wieziemy materiał budowlany <i>na budowę</i> .
	za	A.	Wiozę moje cenne obrazy <i>za granicę</i> .
kogo?	–	A.	Teraz wieziemy turystów do Zakopanego.
na czym?	na	L.	Prom wiezie <i>mieszkańców</i> wiosek na drugi brzeg rzeki.
skąd?	z / ze	G.	Wieźli nowe samochody <i>na przyczepach</i> . Pociągi wiozą węgiel <i>ze Śląska</i> na północ kraju.

INNE POŁĄCZENIA

—

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

jechać z osobami / z jakimś ładunkiem • przemieszczać kogoś / coś środkiem transportu • przenosić kogoś / coś z miejsca na miejsce środkiem transportu • przewozić kogoś / coś • transportować kogoś / coś • wozić kogoś / coś

784. WISIEĆ

NDK

[co? • kto?]

gdzie? (na czym? / nad czym? / pod czym? / przy czym? / u czego? / w czym?)	• komu?
• na czym? • na kim? • za co?	

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
gdzie? / na czym?	na	L.	Dostarczone obrazy wisiały już <i>na ścianie</i> . (I) Wszystkie płaszcze wisiały <i>na wieszakach</i> . (I) Jak te małpy śmiesznie wiszą <i>na gałęziach</i> ! (I) Jakiś dziwne przedmioty wisiały <i>na sznurach</i> . (I) Złapani uciekinierzy wisielni już <i>na szubienicach</i> . (V)
gdzie? / nad czym?	nad	I.	Flagi narodowe wisiały <i>nad naszymi głowami</i> . (I) Piękny żyrandol wisiał <i>nad stołem</i> . (I) Od kilku godzin mgła wisi <i>nad miastem</i> . (IV)
gdzie? / pod czym?	pod	I.	Długie sople lodu wisiały <i>pod oknami</i> . (II)
gdzie? / przy czym?	przy	L.	Kalendarz domowy zawsze wiszi <i>przy drzwiach</i> . (I)
gdzie? / u czego?	u	G.	Wspaniale żyrandole wisiały <i>u sufitu</i> . (I)

gdzie? / w czym?	w	L.	Wyprane ubrania wisiały <i>w garderobie</i> . (I) Świąteczne dekoracje wisiały <i>w oknach</i> . (I)
komu?	–	D.	Dym z papierosów wisiał długą <i>w pokoju</i> . (IV)
na czym?	na	L.	Zlepione strąki włosów wisiały <i>jej</i> na głowie. (II)
na kim?	na	L.	Zemdlona, wisiała <i>na rękach</i> swego ukochanego. (I)
za co?	za	A.	Źle dopasowane ubranie wisiało <i>na nim</i> jak na kiju. (III)
			Złapani przez Indian biali wisielili <i>za nogi</i> na gałęziach. (V)
			Wszyscy powinni wisieć <i>za takie przestępstwo</i> . (V)

784
–
785

INNE POŁĄCZENIA

wisieć – porównania

- Coś wisi nad kimś / nad czymś jak (niczym) miecz Damoklesa (w zn. coś komuś zagraża).
- Coś wisi na kimś jak na kołku / jak na wieszaku / jak worek. (III)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. być przewieszonym przez coś • być zawieszonym na czymś / zaczepionym o coś
- II. obwisać • opadać ku dolowi • zwieszać się ku dolowi • zwisać
- III. być zbyt luźnym • być zbyt obszernym na kimś [tylko w 3. osobie]
- IV. unosić się w powietrzu • utrzymywać się nad ziemią [tylko w 3. osobie]
- V. być powieszonym • być straconym przez powieszenie

785. WITAC

NDK

[kto? • co?]

co? • czym? • gdzie? (na czym? / w czym?) • kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Ze łzami w oczach witał rodzinę wioskę. (II) Witał z radością każdy objaw jej uczucia. (II)
czym?	–	I.	Powracający z frontu żołnierze witali wieś i miasta. (II) Wszystkich witano kwiatami. (I)
gdzie?	na	L.	Kolejną dymisję szefa witano w estymieniu ulgi. (II) Nadejście wiosny witano tańcami i śpiewami. (II) Każde wejście komika witano salwami śmiechu. (II) Polskie morze wita nas jak zwykle sztormem. (III)
kogo?	w	L.	Delegację witano na Dworcu Centralnym Warszawy. (I)
	–	A.	Zawsze witano mnie serdecznie w ich domu. (I) Dyrektor witał zaproszonych na konferencję gości. (I) Zgodnie z tradycją witano młodą parę chlebem i solą. (I)
			Pies witał go zawsze radosnym skomleniem. (I) Służba witała króla zawsze z tym samym szacunkiem. (I)
			Południowe Włochy witają nas jak zwykle słońcem. (III)
			Piękne dekoracje witały uczestników maratonu. (III)

INNE POŁĄCZENIA

witać + przysłówek

- Witać *ceremonialnie / chłodno / entuzjastycznie / gorąco / mile / serdecznie / szczególnie / uroczyście*
itp. (I)
→ Witać kogoś *jak starego przyjaciela.* (I)

witać – porównania

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. kłaniać się komuś • oddawać honory komuś • pozdrawiać kogoś • składać ukłon / poklon
II. przyjmować coś w określony sposób • reagować w określony sposób na coś
III. charakteryzować się czymś (w momencie czyjegoś przyjazdu)

786. WITAĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

z kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
z kim?	z / ze	I.	On zawsze wita się serdecznie <i>ze swoimi pracownikami.</i> Ceremonialnie witali się <i>z długo oczekiwątą osobistością.</i> Pies witał się <i>ze swoim panem</i> , skowycząc i liżąc go.

INNE POŁĄCZENIA

witać się + przysłówek

- Witać się *ceremonialnie / chłodno / gorąco / mile / serdecznie / szczególnie / uroczyście / wylewnie* itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- kłaniać się komuś • pozdrawiać się wzajemnie • składać komuś ukłon • witać jeden drugiego
• wykonywać gesty powitania

787. WJEŻDŻAĆ

NDK

[kto? • co?]

czym?* • dokąd? (do czego? / na co?) • gdzie? (do czego?** / na co?***) • na czym?*
• przez co? • w co?**/*****POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?*	–	I.	Zbyt często wjeżdzasz <i>samochodem</i> na krawężnik. (I) Żołnierze wjeżdżali <i>czolgami</i> na poligon.* (I)
dokąd?	do	G.	Wjeżdżacie <i>windą</i> , czy idziecie pieszo? (I) Ciągle wjeżdżał <i>rowerem</i> w błoto. (II)
gdzie? / do czego?**	na	A.	Zwycięzcy wjeżdżali <i>do zdobytego miasta</i> na <i>czolgach.</i> (I) Codziennie wjeżdżał <i>na ten sam parking.</i> (I)
	do	G.	Wojsko wjeżdżało <i>do lasu.</i> ** (I) A teraz wjeżdżamy <i>do słynnego alpejskiego tunelu.</i> (I)

gdzie? / na co?***	na	A.	Dlaczego wjeżdżają <i>na szczyt</i> góry samochodami? (I) Codziennie wjeżdżał <i>na dziedziniec</i> swojego posiadłości. (I) Samochód z trudem wjeżdżał <i>na wysokie wzgórze</i> . (I) W tej chwili pociąg wjeżdża <i>na dworzec główny</i> . (I) Codziennie wjeżdżał <i>na ostatnie piętro</i> biurowca. (I) Dlaczego wjeżdżasz <i>na te ostre kamienie</i> ? (II) Uwaga, wjeżdżasz <i>na drzewo!</i> *** (II) Ciężarówki zbyt często wjeżdżają <i>na samochody</i> . (II)
na czym?* przez co? w co?**/***	na przez w	L. A. A.	Na tę góre wjeżdzam zawsze <i>na rowerze</i> .* (I) Do zamku mogę wjeżdżać <i>przez główną bramę</i> . (I) Szybko wjeżdżaliśmy <i>w głęboki las</i> .** (I) Zdobycy wjeżdżali w <i> tłum</i> z radością na twarzach. (I) Bez przerwy wjeżdżał w <i>dziury</i> na jezdni. (II) Widziałem, jak samochód wjeżdża <i>w drzewo</i> .*** (II)

INNE POŁĄCZENIA

–

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. dostawać się dokłads, jadąc • przekraczać coś jadącym pojazdem / konno itp.
 II. dostawać się w środek czegoś • natrafić na coś jadąc • najechać na coś • wbijać się w coś
 • wpadać na coś

* Wjeżdżać czym? / na czym? – połączenia alternatywne: *wjeżdżać rowerem* (+ I.) albo **na rowerze** (na + L.); *wjeżdżać czołgami* (+ I.) albo **na czołgach** (na + L.).

** Wjeżdżać do czego? / w co? – połączenia alternatywne: *wjeżdżać do lasu* (do + G.) albo **w las** (w + A.); *wjeżdżać do rzeki* (do + G.) albo **w rzekę** (w + A.).

*** Wjeżdżać w coś / na coś – połączenia alternatywne: *wjeżdżać w drzewo* (w + A.) albo **na drzewo** (na + A.).

788. WKŁADAĆ

NDK

[kto?]

co? • do czego?* • na co? • w co?***POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Zawsze wkładam <i>pieniądze</i> do portfela. (I) Do czytania muszę wkładać <i>okulary</i> . (II) Zimą zawsze wkładam <i>rękawiczki</i> . (II) Na każde spotkanie z nią wkładał <i>nową marynarkę</i> . (II)
do czego?* do	do	G.	Zawsze wkładał do skarbonki <i> pewne sumy pieniędzy</i> . (III) Sekretarka wkładała listy <i>do kopert</i> .* (I) Dlaczego zawsze wkładasz ręce <i>do kieszeni</i> ? (I) Każdy zaoszczędzony grosz wkładał <i>do banku</i> . (III)

na co?	na	A.	Zawsze wkladała chustkę <i>na głowę</i> . (II) Z olbrzymią elegancją wkladał płaszcz <i>na ramiona</i> . (II) Oszczędności wkladała <i>na książeczkę mieszkaniową</i> . (III)
w co?*	w	A.	Banknoty o większej wartości wkladał <i>w kopertę</i> .* (I) Wkładał maść ochronną <i>w otwory</i> drzew owocowych. (I) Wkładał <i>w swoje przedsiębiorstwo</i> setki tysięcy euro. (III)

INNE POŁĄCZENIA**NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

- I. kłaść coś do środka • pakować coś • umieszczać coś w czym • wtykać coś do środka
 II. naciągać coś na siebie • nakładać coś • przyodziewać się czymś (przestarz.) • ubierać kogoś w coś • ubierać się w coś • umieszczać coś na kimś / na sobie • wciągać coś na siebie • wdzięwać coś na siebie (przestarz.) • zakładać coś (na coś)
 III. inwestować coś • oszczędzać coś • składać pieniądze • umieszczać gdzieś pieniądze • wnosić coś jako wkład • wpłacać coś [wykł. o pieniądzach]

* Wkładać do czego? / w co? – z niektórymi rzeczownikami możliwe połączenia alternatywne typu: *wkładać coś do koperty* (do + G.) albo *w kopertę* (w + A.); *wkładać klucz do zamka* (do + G.) albo *w zamek* (w + A.); *wkładać kwiaty do wody* (do + G.) albo *w wodę* (w + A.).

789. WLATYWAC

NDK

[co? • kto?]

- czym? • dokąd? (do czego?) • gdzie? (na co? / w co?) • komu? • na kogo?
• pod co? • przez co?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Wlatywaliśmy <i>samolotem</i> w góry kłębiastych chmur. (I)
dokąd? / do czego?	do	G.	Zamknij drzwi, bo muchy wlatują <i>do kuchni</i> . (I) Za każdym razem piłka wlatywała <i>do bramki</i> . (I) Zobacz, jak liście wlatują <i>do pokoju</i> . (II) Dziecko ciągle wlatywało <i>do domu</i> pędem. (III)
gdzie? / na co?	na	A.	Francuskie TGV wlatuje <i>na stacje</i> jak piorun. (III)
gdzie? / w co?	w	A.	Kolejny samolot ćwiczeniowy wlatywał <i>w chmury</i> . (I) Wlatywaliśmy <i>w gęstą mgłę</i> . (I)
komu?	–	D.	Za każdym razem piłka wlatywała <i>nam</i> do ogrodu. (II)
na kogo?	na	A.	Uciekając, wlatywał <i>na kolejnych przechodniów</i> . (IV) Dlaczego pan wlatuje ciągle <i>na mnie</i> ? (IV)
pod co?	pod	A.	Ciągle jakieś rzeczy wlatują mi <i>pod biurko</i> . (I/II)
przez co?	przez	A.	Golębie wlatywaly <i>przez otwarte okno</i> do pokoju. (I) Zapach kwiatów wlatywał <i>przez drzwi balkonowe</i> . (I) Jesienne liście wlatywaly <i>przez okna</i> . (II)

INNE POŁĄCZENIA

wlatywać – porównania

→ Wlatywać jak bomba / jak wicher / jak piorun / jak burza. (III)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. dostawać się gdzieś lecąc • przedostawać się gdzieś [tylko w 3. osobie]

II. być gdzieś wrzuconym • docierać do środka • wpadać gdzieś

III. **potocznie**: wbiegać gdzieś pędem • wjeżdżać gdzieś szybko • wpadać gdzieś szybko

IV. **potocznie**: wpadać na coś / na kogoś • zderzać się z czymś / z kimś

790. WLEWAĆ*

NDK

[kto? • co?]

co? • do czego?** • komu? • w co?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Codziennie rano wlewała dzieciom <i>mleko</i> do szklanek. (I)
do czego?**	do	G.	Rzeki wlewają <i>swe wody</i> do mórz i oceanów. (I) Wlewali wino <i>do butelek</i> .** (I)
komu?	–	D.	Rzeki wlewają swoje wody <i>do oceanów i mórz</i> . (I) Opiekunki wlewały <i>dzieciom</i> do garnuszków napoje. (I)
w co?**	w	A.	Wlewali wino <i>w beczki</i> .** (I)

INNE POŁĄCZENIA

789

–

791

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. wprowadzać ciecz do środka

II. **potocznie**: * bić / zbić kogoś • sprawić komuś lanie

* W znaczeniu II – tylko w połączeniu z czasownikiem dokonanym, np. *wlać dziecku / psu* (+ D.) za **nieposłuszeństwo** (za + A.).

** Wlewać do czego? / w co? – połączenia alternatywne: *wlewać coś do butelki* (do + G.) albo *wlewać coś w butelkę* (w + A.); *wlewać coś do beczki* (do + G.) albo *w beczkę* (w + A.).

791. WŁĄCZAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • do czego? • kogo? • w co?* • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Włączają <i>okoliczne wioski</i> do aglomeracji miejskich. (I) Włączali <i>kolejne grupy</i> chętnych do akcji. (I) Włączam <i>nowe hasła</i> do słownika czasowników. (I) Codziennie rano włączał <i>radio</i> i słuchał wiadomości. (II)

do czego?	do	G.	Elektrownia włącza <i>oświetlenie</i> w mieście o zmroku. (II)
kogo?	–	A.	Jego wiersze włączali do różnych antologii. (I) Włączala opisy do dokumentów archiwalnych. (I) Sporne terytoria włączano do stref międzynarodowych. (II)
w co?*	w	A.	Włączano <i>ich</i> w skład różnych komisji. (I) Do zespołu włączamy absolwentów szkół baletowych. (I) Włączamy mieszkańców do zarządzania osiedlem. (I) Zawsze włączaliśmy ich w skład naszej drużyny.* (I) Włączali nowe tereny w granice miasta. (I)

INNE POŁĄCZENIA

włączać + przysłówek

→ Włączać codziennie / rzadko / systematycznie itp. (II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. anektować coś • czynić częścią czegoś • dodawać coś • dokonywać aneksji czegoś • dołączać kogoś / coś • inkorporować coś do czegoś • kooptować kogoś • łączyć coś • przyłączać kogoś / coś • wciągać kogoś / coś do czegoś • wcielać kogoś do czegoś / gdzieś
 II. nastawiać coś • odpalać coś • podłączać coś • powodować funkcjonowanie czegoś • puszczać coś w ruch • sprawiać (że coś zaczyna działać) • uruchamiać coś • zapalać coś • zaświecać coś

* Włączać *w co?* – rzadko. Lepiej: włączać *do czego*, np. *włączać kogoś do składu drużyny* (do + G.).

792. WMAWIAĆ

NDK

[kto?]

co? • komu? • w kogo? • jak?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Wmawiał w nią kolejną porcję ciastek.* (II)
komu?	–	D.	Wmawiał mi ciągle, że jestem nieudacznikiem. (I)
w kogo?	w / we	A.	Ciągle wmawiano we mnie, że jestem genialny. (I) Wmawiał w niego kolejny kieliszek alkoholu.* (II)

INNE POŁĄCZENIA

wmawiać + przysłówek

→ Wmawiać ciągle / systematycznie / bezustannie itp. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. skłaniać kogoś do czegoś • przekonywać kogoś do czegoś
 II. naklaniać kogoś do wypicia / zdzenia czegoś • namawiać kogoś • wmuszać coś w kogoś

* Przestarzale. Częściej w połączeniu z czasownikiem dokonanym *wmówić*.

793. WNOSIĆ

NDK

[kto? • co?]

**co? • gdzie? (do czego? / na co?) • kogo? • na czym? • o co? • o czym? • po czym?
• w co? • w czym? • z czego?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Robotnicy wnosili <i>meble</i> do nowego mieszkania. (I) Wnosił kolejne <i>zażalenie</i> na dyrektora. (II) Do sądu wnosimy <i>skargi</i> wyłącznie na piśmie. (III) Te prace wnoszą <i>noue rozwiązania</i> w medycynie. (IV)
gdzie? / do czego?	do	G.	Właśnie w tej chwili wnoszą chorego <i>do karetki</i> . (I) Minister wnosił kolejną skargę <i>do rządu</i> . (II) Kolejne publikacje wnosili nowe teorie <i>do metodyki nauczania języka polskiego</i> jako obcego. (IV) Male i średnie przedsiębiorstwa wnoszą <i>do budżetu państwa</i> ogromne sumy pieniędzy. (IV)
gdzie? / na co?	na	A.	Codziennie wnosili zakupy <i>na ostatnie piętro</i> . (I) Obsługa techniczna wnosili dekoracje <i>na scenę</i> . (I)
kogo? na czym?	– na	A. L.	Sanitarusze wnosili <i>rannych</i> do polowego szpitala. (I) Pan młody wnosił <i>na rękach</i> pannę młodą do domu. (I)
o co?	o	A.	Wnoszono prośby <i>o powtórne głosowanie</i> . (II) W okresie komunizmu obywatele polscy musieli <i>wnosić o wyjazd</i> za granicę specjalne prośby. (II)
o czym?	o	L.	Na podstawie wykopališek badacze wnoszą <i>o czasie powstania</i> tego miasta. (III)
po czym?	po	L.	Z tego, co widziałem, wnoszę <i>o jego ubóstwie</i> . (III)
w co?	w	A.	Wnoszę <i>po jego zachowaniu</i> , że on kłamie. (III)
w czym?	w / we	L.	Zawsze wnosił zamieszanie <i>w ciszę domową</i> . (IV) Łup wnoszono do piwnicy <i>w plastikowych workach</i> . (I)
z czego?	z / ze	G.	Wnosiła z <i>wyrazu</i> jego twarzy, że jest niezadowolony. (III) Można wnosić <i>z faktów</i> , że wyrok będzie surowy. (III) Wnoszę <i>z tego</i> , że więcej już się nie spotkamy. (III)

INNE POŁĄCZENIA

wnosić + że

→ Można *wnosić*, że wszystko będzie w porządku.
(III)

wnosić + żeby / aby / by + bezokolicznik

→ *Wnoszę, żeby* komuś nadać order. (II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. niosąc, umieszczać kogoś / coś w czymś / na czymś • zanosić kogoś / coś gdzieś
- II. przedkładać komuś coś • przedstawać coś komuś • składać wniosek o coś / w jakiejś sprawie
- III. domyślać się czegoś • przypuszczać coś • wnioskować na podstawie czegoś • wyciągać wnioski z czegoś
- IV. wprowadzać coś

794. WOLEĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • kogo? • od kogo?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Zdecydowanie wolę <i>pracę</i> niż odpoczynek. Zdecydowanie wolę <i>odpoczynek</i> od pracy. Pies woli <i>gotowane mięso</i> niż suchy pokarm. Zawsze wolalem <i>pociąg</i> od samolotu.
kogo?	–	A.	Wolę <i>ją</i> niż wszystkie inne dziewczyny. Wole <i>moją siostrę</i> niż mojego starszego brata. Dzieci woląły <i>starą wychowawczynię</i> od nowej. Wolę <i>poprzedniego szefa</i> od tego, który teraz rządzi.
od kogo?	od	G.	Wolalem poprzedniego trenera <i>od tego nowego</i> .

INNE POŁĄCZENIA

794
 –
795

woleć + bezokolicznik + niż
+ bezokolicznik

- *Wolał grać niż śpiewać.*
- *Wolę jechać samochodem niż lecieć samolotem.*
- *Wolę umrzeć niż zbańić rodzinę.*

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

chcieć bardziej niż coś / kogoś innego • dawać komuś / czemuś pierwszeństwo • decydować się na jedno, nie na drugie • lubić bardziej • optować za czymś / za kimś • preferować coś / kogoś • przedkładać coś nad coś / nad kogoś • skłaniać się ku komuś / ku czemuś • stawiać kogoś / coś wyżej

795. WOŁAĆ

NDK

[któ?]

**co? • czego?* • do kogo? • gdzie? (do czego? / na czym? / w czym?) • kogo? • na co?
• na kogo? • o co?* • za czym? • za kim? • jak?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Wolam <i>psa</i> do jedzenia. (I) Od godziny wolam <i>psa</i> , który gdzieś uciekł. (IV)
czego?*	–	G.	Napadnięta kobieta wołała <i>pomocy</i> .* (IV)
do kogo?	do	G.	Wołali <i>do przechodzących</i> , ale oni ich nie słyszeli. (I) Wołają cię <i>do dyrektora</i> .** (I)
gdzie? / do czego?	do	G.	Przepraszam, ktoś wola mnie <i>do telefonu</i> . (I) Wołają nas <i>do roboty</i> .** (I)
gdzie? / na czym?	na	L.	Jakiś mężczyzna rozpaczliwie wołał <i>na podwórku</i> . (IV)
gdzie? / w czym?	w	L.	Ktoś głośno wołał <i>w lesie</i> . (I)
kogo?	–	A.	Mama zawsze woła <i>nas</i> na obiad. (I) Możesz wołać <i>ojca</i> na posiłek. (I) Przez wiele lat wołały <i>minie</i> Grubas. (III)
na co?	na	A.	Harcerzy wołano <i>na zbiórkę</i> . (I) Już od godziny wołam ich <i>na kolację</i> . (IV)
na kogo? o co?*	na o	A.	Wołali <i>na kierowcę</i> , aby uważał na dzieci. (I) Tonący wołał <i>o ratunek</i> .* (IV) Dzieci ciągle wołają <i>o pieniądze</i> . (II)

za czym?	za	I.	Wołał <i>za psem</i> , ale ten nie zwracał na niego uwagi. (IV)
za kim?	za	I.	Głośno wołał <i>za odchodzącą dziewczyną</i> . (IV)

INNE POŁĄCZENIA

wolać + przysłówek
wolać + bezokolicznik
wolać + imię / przewisko

- Wołać *cicho* / *głośno* / *rozpaczliwie* itp. (I)
- Ktoś *wolać jeść* / *pić* itp. (II)
- Przez całe życie *wolały* na mnie *Marchewka*. (III)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. nawoływać kogoś do czegoś • polecać komuś, aby przyszedł • przywoływać kogoś / coś
• przyzywać kogoś • wywoływać kogoś skądś • wzywać kogoś
II. domagać się czegoś • prosić o coś • żądać czegoś
III. **potocznie**: nazywać kogoś innym imieniem • przezywać kogoś • zwracać się do kogoś
IV. drzeć się • krzyczeć głośno • wrzeszczeć • wydawać głos / okrzyk • wydzierać się

* Wołać czego? / o co? – połączenia alternatywne: *wolać pomocy* (+ G.) albo *o pomoc* (o + A.);
wolać ratunku (+ G.) albo *wolać o ratunek* (o + A.) (II).

** Potocznie.

796. WOZIĆ; por. WIEŹĆ – nr 783

NDK

[któ? • co?]

co? • czym?* • do kogo? • gdzie? (do czego? / na co?) • kogo? • na czym?* • od kogo? • po czym? • po kim?** • przez co? • w czym?* • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Przez cały rok wozi owoce i warzywa na targowiska. (I) Zawsze wożymy ze sobą naszego psa. (I)
czym?*	–	I.	Wozili cudowny obraz po okolicy. (II) Na budowie wożą cegły taczkami.* (I) Wozili turystów statkiem po jeziorach. (II) Wozili dycygnitarzy drogimi samochodami po Polsce. (I/II)
do kogo? / gdzie? / do czego?	do	G.	Wozili chorą żonę do różnych specjalistów. (II)
	do	G.	Robotnicy woźili deski do fabryki mebli. (I) Raz na miesiąc woziły babcię do szpitala. (I)
gdzie? / na co?	na	A.	Codziennie woził materiały budowlane na budowę. (I)
	–	A.	Mikrobusy codziennie wożą pasażerów na lotnisko. (I) Codziennie woziły córkę do szkoły. (I) Autobusy zakładowe wożą pracowników do pracy. (I) Wszystkich gości wożymy po naszych posiadłościach. (II)
na czym?*	na	L.	Często woziły swoje dziewczyny na ramię roweru. (I) Codziennie woziły dziecko na wózku po parku.* (II)
od kogo?	od	G.	Rodzice wożą chore dziecko od lekarza do lekarza. (II)
po czym?	po	L.	W sezonie woziły turystów po okolicznych wsiach. (II) Lubiła wozić dzieci po parku. (II)

po kim?**	po	L.	Wozili chorą córkę <i>po wszystkich lekarzach</i> .** (II)
przez co?	przez	A.	Dziennie wożę <i>przez rzekę</i> ponad dwustu pasażerów. (I)
w czym?*	w / we	L.	Wozimy synka <i>w wózku</i> , bo ma złamana nogę.* (I)

INNE POŁĄCZENIA*wozić* + przysłówek→ *Wozić codziennie / często / systematycznie* itp. (I/II)**NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

I. dostarczać coś • dostawiać coś • przewozić kogoś / coś • rozwozić coś • transportować kogoś / coś • wieźć kogoś / coś wiele razy • zajmować się przewożeniem kogoś / czegoś

II. **potocznie**: objeżdzać wiele miejsc • obwozić kogoś / coś

* *Wozić czym? / na czym? / w czym?* – połączenia alternatywne: *wozić coś taczkami* (+ I.) albo *na taczkach* (na + L.) albo *w taczkach* (w + L.); *wozić coś / kogoś wózkiem* (+ I.) albo *na wózku* (na + L.) albo *w wózku* (w + L.).

** Potocznie.

797. WPADAĆ

NDK

[kto? • co?]

**czemu? • do kogo? • gdzie? (do czego? / na co?) • komu? • na co? • na czym?
• na kogo? • pod co? • przez co? • w co? • jak?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czemu?	–	D.	W czasie suszy boki wpadały <i>słabszym zwierzętom</i> . (II)
do kogo?	do	G.	On wpada <i>do mnie</i> tylko na chwilę. (IV)
gdzie?	do	G.	Liście spokojnie wpadały <i>do wody</i> .* (I) Bez przerwy wpada mi coś <i>do oczu</i> . (I) Trzeba tak grać, aby piłka częściej wpadała <i>do bramki</i> . (I)
	na	A.	Zawsze wpadasz <i>do pociągu</i> w ostatniej chwili. (III) Jesienne liście wpadały <i>do mieszkania</i> . (III) On wpadał często <i>do naszego klubu</i> . (IV) Największa polska rzeka wpada <i>do Bałtyku</i> . (VIII) Te pociągi wpadają <i>na tą małą stację</i> tylko na chwilę. (III)
komu?	–	D.	Ciągle wpada <i>mi</i> jakiś pyłek do oczu. (I) Widzę, że z przemęczenia aż oczy <i>ci</i> wpadają. (II) Policzki coraz bardziej wpadają <i>mu</i> po utracie zębów. (II)
na co?	na	A.	Wpadał <i>na pierwszą lekcję</i> zawsze ostatni. (III) Lubilem wpadać do niego <i>na pogawędki</i> . (IV) On często wpada <i>na kawę</i> do naszej kawiarni. (IV) Na tym zakręcie samochody wpadały <i>na drzewa</i> . (V)
na czym?	na	L.	Zawsze wpadalem <i>na ściganiu</i> podczas testów. (VII) Często wpadał <i>na drobnich kradzieżach</i> . (VII)
na kogo? pod co? przez co?	na pod przez	A. A. A.	Biegła i co chwilę wpadała <i>na przechodniów</i> . (V) Tutaj ludzie zbyt często wpadają <i>pod tramwaj</i> . (V) Komary wpadaly <i>przez otwarte okna</i> do sypialni. (I)

w co?	w	A.	Pożółkłe liście spokojnie wpadły <i>w wodę</i> .* (I) W czasie tej zimy wpadaliśmy po kolana <i>w zaspy</i> . (I) Na tym zakręcie samochody często wpadają <i>w poślizg</i> . (V) Mój ojciec zbyt często wpadał <i>w gniew</i> . (VI) Ten czarny kolor wpada raczej <i>w odcień szary</i> . (IX) To mi nie pasuje, bo wpada <i>w ciemną zielień</i> . (IX)
--------------	---	----	--

INNE POŁĄCZENIA

wpadać + przysłówek
wpadać – bez dopełnienia

wpadać – porównania

- Wpadać *ciągle* / *często* / *rzadko* / *szynko* itp. (I–V)
- Znowu *wpadł* / *wpadła*.** (VII)
- *Wpadać* / *Wpaść**** (w zn. zajść *w ciążę*)
- *Wpaść jak śliwka w kompot*. / *Wpadać jak bomba / jak furia / jak burza*. (III) / *Wpadać do kogoś / gdzieś jak po ogień*. (IV) / *Wpaść jak kamień w wodę*.**

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. dostawać się do wnętrza czegoś • spadać gdzieś • trafić do wnętrza czegoś • upadać gdzieś • wlatywać gdzieś / do czegoś
- II. osuwać się w głęb czegoś • stawać się wklęsłym • zagłębiać się w coś • zapadać się [tylko w 3. osobie]
- III. dostawać się dokądś • przybywać gdzieś szybko • wbiegać gdzieś gwałtownie • wchodzić gdzieś gwałtownie • wdzierać się gdzieś • wejżdżać gdzieś z rozpędem • wlatywać gdzieś (pot.)
- IV. bywać u kogoś • odwiedzać kogoś • pojawić się u kogoś / gdzieś • pokazywać się u kogoś • przychodzić do kogoś / gdzieś • przyjeżdżać do kogoś na chwilę • wstępować do kogoś / gdzieś • zachodzić do kogoś na krótko • zaglądać do kogoś • zjawiać się u kogoś / gdzieś
- V. najeżdżać na coś / na kogoś • zderzać się z czymś / z kimś
- VI. ulegać (działaniu silnej emocji)
- VII. być przylapany przez kogoś • być ujętym przez kogoś • demaskować się • zdradzać się • znajdować się w trudnej sytuacji
- VIII. wpływać do morza / do jeziora itp. [tylko w 3. osobie]
- IX. mieć odcień jakiegoś koloru • mieć pewne cechy czegoś [tylko w 3. osobie; zwykle w połączeniu z rodzajem koloru]

* Wpadać do czego? / w co? – połączenia alternatywne: *coś wpada do wody* (do + G.) albo *coś wpada w wodę* (w + A.).

** Tylko w połączeniu z czasownikiem dokonanym *wpaść*.

*** Częściej w połączeniu z czasownikiem dokonanym *wpaść*.

798. WPATRYWAĆ SIĘ

NDK

[kto?]

czym? • w co? • w kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Wpatrywała się w niego <i>swoimi niebieskimi oczami</i> . Godzinami wpatrywał się bezmyślnie <i>w ścianę</i> . Wierzący wpatrywali się <i>w obraz Matki Boskiej</i> . Siedział nieruchomo i wpatrywał się <i>w ekran telewizora</i> .
w co?	w	A.	Wpatrywał się <i>we mnie</i> od kilku chwil. Stał i wpatrywał się <i>w swojego mistrza</i> .
w kogo?	w / we	A.	

INNE POŁĄCZENIA*wpatrywać się* + przysłówek→ Wpatrywać się *badawczo / bezmyślnie / ponuro / uporczywie.**wpatrywać się* – porównania→ *Wpatrywać się w kogoś jak w tęczę / jak w obrazek / jak w święty obraz / Wpatrywać się jak sroka w kość / w gnat.***NIEKTÓRE WYRZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

gapić się na kogoś / na coś (pot.) • nie odrywać oczu od kogoś / od czegoś • nie spuszczać z kogoś / z czegoś wzroku • obserwować kogoś / coś • patrzeć uważnie na kogoś / na coś • pozerać kogoś oczyma / wzrokiem • przyglądać się komuś / czemuś • przypatrywać się komuś / czemuś • spoglądać na kogoś / na coś • spożerać na kogoś / na coś • wbijać w kogoś / w coś wzrok • zatrzymywać na kimś / na czymś spojrzenie

799. WPISYWAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • do czego? • kogo? • komu? • na co? • na czym? • w czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Wpisywał <i>przysłówia</i> do specjalnego notatnika. (I) Wpisywała <i>wiersze miłosne</i> do swojego albumu. (I)
do czego?	do	G.	Systematycznie wpisuję <i>dane</i> do komputera. (II) Codziennie wpisuję <i>moje hasło</i> w komputerze. (II)
kogo?	–	A.	Zawsze wpisywała <i>do kalendarzyka</i> wszystkie wydatki. (I)
komu?	–	D.	Codziennie wpisuję nowe dane <i>do komputera</i> . (II) Komisja UNESCO wpisuje cenne zabytki <i>do rejestru</i> . (II)
na co?	na	A.	Sekretarka wpisywała <i>czętnych</i> do pracy na listę. (II)
na czym?	na	L.	Nauczycielka często wpisuje <i>mi uwagi</i> w dzienniczku. (I)
w czym?	w	L.	Wpisywali studentów <i>na listę</i> uczestników wycieczki. (II)
			Teraz wpisują oceny z religii <i>na świadectwie szkolnym</i> . (II)
			Nauczyciel wpisuje uczniom uwagi <i>w dzienniczku</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA*wpisywać* + przysłówek

→ Wpisywać często / rzadko / systematycznie itp. (I/II)

NIEKTÓRE WYRZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. pisać coś wewnątrz czegoś • umieszczać tekst w czymś

II. rejestrować coś • umieszczać coś w wykazach • wciągać kogoś / coś do rejestru • wprowadzać dane • zapisywać kogoś / coś

800. WPŁYWAĆ

NDK

[kto? • co?]

czym? • do kogo? • gdzie? (do czego? / na co?) • na co? • na kogo? • po czym?
• poza co? • przez co? • skąd? (z czego?) • w co?* • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Turyści wpływali na jezioro <i>kajakami</i> . (I) Wpływali na niego wyłącznie <i>dobrocią</i> . (III)
do kogo? / gdzie? / do czego?	do	G.	Dziesiątki prośb wpływają codziennie <i>do dyrektora</i> . (II)
	do	G.	Kolejne okręty wpływają <i>do portu wojennego</i> . (I) Tony dokumentów wpływają <i>do ministerstwa</i> . (II) Codziennie miliardy euro wpływają <i>do banków</i> . (III) Ta rzeka wpływa <i>do Morza Bałtyckiego</i> . (V)
gdzie? / na co?	na	A.	Wpływaliśmy <i>na pełne morze</i> . (I) Statek wpływa <i>na wody przybrzeżne</i> Australii. (I)
na co?	na	A.	Ciągle wpływają jakieś pieniądze <i>na moje konto</i> . (II) Prezydent USA wpływa <i>na politykę</i> Europy. (III) Nowe idee wpływają <i>na różne kraje kontynentu</i> . (III) Praca fizyczna znakomicie wpływa <i>na zdrowie</i> . (III) Palenie papierosów wpływa ujemnie <i>na zdrowie</i> . (IV)
na kogo?	na	A.	Spokoju wpływał <i>na nas</i> skuteczniej niż krzykiem. (III) Moda z Francji wpływa <i>na wszystkich Europejczyków</i> . (III)
po czym?	po	L.	Setki zgłoszeń wpływają <i>po wyznaczonym terminie</i> . (II)
poza co?	poza	A.	Wielka woda wpływała <i>poza wały ochronne</i> . (I)
przez co?	przez	A.	Male statki wpływają <i>przez wąski przesmyk</i> do zatoki. (I)
skąd? w co?*	z / ze w	G. A.	Świeże powietrze wpływalo <i>przez otwory wentylacyjne</i> . (I) Łodzie wpływaly <i>z rzeki</i> na szeroką otoczą morza. (I) Statki wpływaly powoli <i>w zatokę</i> .* (I) Rzeka wpływala <i>w szerokie, bagienne rozlewisko</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

wpływać + przysłówek

- Coś wpływa *ciągle / powoli / stopniowo* itp. (I/II)
- Wpływać *dobrze / mobilizując / negatywnie / ujemnie / pobudzając / pozytywnie / wychowawczo*. (III/IV)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. dostawać się dokłads / do środka czegoś, płynąc • przedostawać się gdzieś • przelewać się przez coś • przybijać do czegoś • przybywać gdzieś • wchodzić dokłads • wlewać się gdzieś wypływać poza coś • zawijać (do portu / do zatoki itp.)
- II. być dostarczonym / przesyłanym • dokonywać przelewu / wpłaty • nadchodzić skądś • odprowadzać coś na konto • przekazywać coś • przelewać coś • przychodzić skądś [o korespondencji, dokumentach, pieniędzach itp.; tylko w 3. osobie]
- III. docierać skądś dokłads • mieć wpływ na kogoś • oddziaływać na kogoś / na coś • przemawiać komuś do rozumu • trafiać do czyjegoś przekonania • wywierać wpływ / nacisk na kogoś / na coś
- IV. odbijać się na czymś • powodować coś • przyczyniać się w jakimś stopniu do czegoś
- V. uchodzić do czegoś • wpadać do czegoś • znajdować odpływ / ujście [zwykle o rzekach]

* Wpływać w co? – rzadko. Lepiej: *wpływać do czego* (do + G.).

801. WPRASZĄĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

do czego? • do kogo? • komu? • na co? • w co? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
do czego?	do	G.	Wpraszał się <i>do towarzystwa nowobogackich</i> . Dlaczego on ciągle wprasza się <i>do naszego domu</i> ?
do kogo?	do	G.	Od lat wpraszał się <i>do nas</i> na niedzielne obiady.
komu?	–	D.	Co roku teściowa wprasza się <i>nam</i> na wakacje.
na co?	na	A.	Lubię się wpraszać do was <i>na sobotnie spotkania</i> .
w co?	w	A.	Potrafiła wpraszać się <i>w gościnę</i> .

801

–

802

INNE POŁĄCZENIA

wpraszać się + przysłówek

→ Wpraszać się *ciągle / natarczywie / stale / usilnie* itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

dostawać się do kogoś • prosić natarczywie / usilnie o wstęp / o pozwolenie na przyjście gdzieś • starać się o zaproszenie dokądś

802. WPROWADZAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czym? • dokąd? (do czego?) • gdzie? (na co? / w czym?) • kogo?
• na co? • w co? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Codziennie wprowadzał <i>swój samochód</i> do garażu. (I) Mimo zakazu wprowadzała <i>swego psa</i> do sklepu. (II) Wprowadzali <i>specjalne środki</i> do rur kanalizacyjnych. (III) Do rozporządzeń wprowadzano często <i>poprawki</i> . (IV) Wprowadzano <i>stopniową obniżkę</i> cen benzyny. (V) Od czasu do czasu wprowadzano <i>nowe znaki drogowe</i> . (VI)
czym?	–	I.	Wprowadzali <i>strzykawkami</i> kolejną dawkę płynu. (II) Wprowadził nas w zachwyt <i>swoim pięknym głosem</i> . (V)
dokąd? / do czego?	do	G.	Służący wprowadzał gości <i>do jadalni</i> . (I) Wprowadzano kolejnego oskarżonego <i>do sali</i> . (II) Wprowadził nabój <i>do lufy</i> i strzelał. (III) Lekarz wprowadza teraz sondę <i>do żołądka</i> pacjenta. (IV) Fabryka wprowadza nowe modele <i>do produkcji</i> . (V)
gdzie? / na co?	na	A.	Wprowadził skazanych <i>na podium</i> szubienicy. (I) Wprowadził wizytujących <i>na kolejne piętro</i> pałacu. (II) Wprowadził <i>na rynek polski</i> bugarskie wina. (III)

gdzie? / w czym?	w	L.	Policja wprowadza porządek <i>w niektórych dzielnicach</i> . (III)
kogo?	–	A.	Odźwierny wprowadzał <i>gości</i> do salonu. (I) Wprowadzał <i>mnie</i> w tajniki zawodu lekarza. (IV)
na co?	na	A.	Ty zawsze wprowadzasz <i>nas</i> w zakłopotanie. (V) Teatr wprowadza <i>na scenę</i> dramaty polskich twórców. (III)
w co?	w	A.	To urządzenie wprowadza specjalny płyn <i>w tryby</i> . (II) Mistrz wprowadzał swoich uczniów <i>w tajniki sztuki</i> . (IV) Ona zawsze wprowadza mnie <i>w dobry nastrój</i> . (V)

INNE POŁĄCZENIA*wprowadzać* + przysłówek→ Wprowadzać często / stopniowo / systematycznie.
(I–V)**NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

- I. powodować (czyjeś wejście gdzieś) • przyprowadzać kogoś / coś • wchodzić gdzieś (prowadzi kogoś) • wzywać kogoś gdzieś • zapraszać kogoś gdzieś • zaprowadzać kogoś / coś gdzieś
 II. dodawać coś do czegoś • dostarczać coś • nanosić coś • umieszczać coś • wkładać coś gdzieś • włączać coś do czegoś • wsuwać coś gdzieś • wtykać coś do wnętrza czegoś
 III. oddawać do użytku / na usługi czyjeś lub czegoś • ogłaszać coś (np. obniżkę) • ustalać jakiś porządek / ład • ustanawiać coś (np. stawki podatkowe) • wdrażać coś • zaczynać coś stosować • zaprowadzać coś
 IV. zapoznawać kogoś z czymś • zaznajamiać kogoś z czymś
 V. doprowadzać kogoś do jakiegoś stanu • powodować jakiś nastrój / stan • wprawiać kogoś w coś [tylko w 3. osobie]

803. WPUSZCZAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czym?* • dokąd? (do czego?*) • gdzie? (na co?) • kogo? • przez co?*
• w co?*** • jak?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Teraz wpuszczam <i>konie</i> do stajni. (I) Dlaczego wpuszczasz <i>psy</i> do kuchni? (I)
czym?* dokąd? / do czego?	– do	I. G.	Codziennie rano wpuszczam <i>krople</i> do oczu. (II) Wpuszczała swoje ukochane koty <i>oknem</i> .* (II) Wpuszczała bezpańskie psy <i>do kamienicy</i> . (I) Wpuszczano nowy gatunek ryb <i>do stawu</i> . (II) O świcie wpuszczał poranne powietrze <i>do sypialni</i> . (II) Zawsze wpuszczał nogawki spodni <i>do butów</i> .** (II)
gdzie? / na co? kogo?	na –	A. A.	Już wpuszczają kibiców <i>na stadion</i> . (I) Wpuszczają <i>oczekujących</i> na pokład statku. (I) Dlaczego wpuszczasz do domu <i>podejrzane osoby</i> ? (I)
przez co?* w co?***	przez w	A. A.	Wpuszczała swoje ukochane koty <i>przez okno</i> .* (II) Zawsze wpuszczał nogawki spodni <i>w buty</i> .** (II) Fundamenty domu wpuszczamy głęboko <i>w ziemię</i> .** (II)

INNE POŁĄCZENIA

wpuszczać + przysłówek

→ Wpuszczać czasami / kolejno / szybko itp. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. pozwalać komuś wchodzić dokądś • puszczać kogoś
 II. puszczać coś / kogoś do wnętrza czegoś • umieszczać coś w czym • umożliwiać komuś / czemuś dostanie się do wnętrza • wkładać coś do wnętrza czegoś • wsuwać coś do czegoś / gdzieś

* Wpuszczać czym? / przez co? – połączenia alternatywne: *wpuszczać coś / kogoś oknem* (+ I.) albo *wpuszcza coś / kogoś przez okno* (przez + A.).

** Wpuszczać do czego? / w co? – połączenia alternatywne: *wpuszczać bluzkę do spodni* (do + G.) albo *wpuszczać bluzkę w spodnie* (w + A.).

804. WRACAĆ

NDK

[kto? • co?]

czym? • do kogo? • dokąd? (do czego? / pod co?) • gdzie? (na co?) • komu?
 • od kogo? • po co? • po czym? • skąd? (z czego?) • w czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym? do kogo?	– do	I. G.	Czasami wracał <i>myślami</i> do tamtych czasów.* (III) Po zakończeniu wojny mężczyźni wracali <i>do swoich żon</i> . (I) Nieruchomości wracają <i>do prawowitych właścicieli</i> . (II)
dokąd? / do czego?	do	G.	Studenci wracali <i>do akademików</i> po wakacjach. (I) Ptaki zawsze wracają <i>do swoich gniazd</i> . (I) Skradzione obrazy wreszcie wracają <i>do muzeum</i> . (II) Po krótkim odpoczynku wracam znowu <i>do pracy</i> . (III) Wracał ciągle <i>do tych samych tematów</i> . (III) Po kuracji znowu wracał <i>do zdrowia</i> . (IV)
dokąd? / pod co? gdzie? / na co? komu?	pod na –	A.	Przejeżdżał kilka metrów i wracał <i>pod dom</i> . (I)
od kogo? po co?	od po	G. A.	Wygnani wracali <i>na swoje rodzinne ziemie</i> . (I) Rozmowy z ojcem wracały <i>chłopcu</i> chęć do życia. (IV) Powoli wracała <i>mu</i> przytomność po wypadku. (IV) Często wracali późno <i>od swoich znajomych</i> . (I) Wszyscy wracali <i>po swoje rzeczy</i> zostawione nad rzeką. (I)
po czym?	po	L.	Ciągle wracał <i>po jakieś drobne rzeczy</i> . (I) Pracownicy wracali <i>po długiej przerwie urlopowej</i> . (I) Wracał do syl <i>po ciężkiej chorobie</i> . (IV)
skąd? / z czego?	z / ze	G.	Codziennie wracał zmęczony <i>z treningu</i> . (I) Wracał z <i>długiej podróży</i> zupełnie wykończony. (I)
w czym?	w / we	L.	Często wracał <i>w myślach</i> do czasów dzieciństwa.* (III) Tamte czasy wracają często <i>we wspomnieniach</i> . (IV)

INNE POŁĄCZENIA

wracać + przysłówek

→ Wracać *późno / wcześniej*. (I)

wracać – porównania

→ Wracać *ciągle / często / szybko / zwykle* itp. (I–III)

→ Wracać *jak bumerang* (w zn. *ciągle, nieuchronnie*).

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. przybywać z powrotem • przyjeżdżać z powrotem • przychodzić z powrotem • wracać się

- zajmować ponownie dawne miejsce • zwracać po coś • zjawiać się ponownie; również:
nawracać skądś • cofać skądś • cofać się • wycofywać skądś • wycofywać się skądś

II. być oddawany / zwracany • powracać dokądś

III. kontynuować coś po przerwie • ponawiać coś • wznowiać coś • zaczynać coś robić ponownie

IV. odzyskiwać (poprzedni stan)

* Wracać czym? / w czym? – w znaczeniu III połączenia alternatywne: *wracać myślami* (+ I.) do czegoś albo **w myślach** (w + L.) do czegoś.

805. WRĘCZAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • komu? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Delegacje wiernych wręczały <i>dary</i> papieżowi.
komu?	–	D.	Wszyscy wręczali <i>piękne kwiaty</i> jubilatowi. Dyrektor wręczał <i>uczniom</i> świadectwa maturalne. Zebrane pieniądze wręczano <i>poszkeodowanym</i> .

INNE POŁĄCZENIA

wręczać + przysłówek

→ Wręczać *bezpośrednio / osobiście / uroczyste*.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

oddawać komuś coś do rąk • podawać coś komuś do rąk • przekazywać komuś coś • składać coś na czyjeś ręce

806. WRZUCAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • do czego? • kogo? • na co? • w co? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Wiele zakładów pracy wrzuca śmieci do rzek.
do czego?	do	G.	Robotnicy wrzucali kamienie na ciężarówka.
kogo?	–	A.	Szybko wrzuciła ubrania do walizki.
na co?	na	A.	Wrzucali drobne kamyki do jeziora.*
w co?	w	A.	Chłopcy lubili wrzucać dziewczyny do wody.
			Wrzucali ziemię na przyczepy.
			Wrzucali kamienie w jezioro.*

INNE POŁĄCZENIA

wrzucać + przysłówek

→ Wrzucać *często / szybko / ciągle* itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

pakować coś do czegoś • pchać coś / kogoś do czegoś • rzucać coś / kogoś do środka czegoś
• umieszczać coś w czymś, rzuając • wpychać kogoś / coś gdzieś • wsadzać coś do czegoś

* Wrzucać do czego? / w co? – połączenia alternatywne: *wrzucać coś do zupy* (do + G.) albo *wrzucać coś w zupę* (w + A.).

807. WSCHODZIĆ

NDK

[co?]

gdzie? (na czym? / nad czym?) • kiedy? (po czym?) • mimo czego?
• zza czego? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
gdzie? / na czym?	na	L.	Wschodzą już pierwsze gwiazdy <i>na niebie</i> . (I)
gdzie? / nad czym?	nad	I.	Słońce przepięknie wschodziło <i>nad morzem</i> . (I) Jasny księżyc wschodził <i>nad dolinami</i> . (I) Kolejny radosny dzień wschodzi <i>nad miastem</i> . (II) Pierwsza gwiazda wschodzi <i>po północy</i> . (I)
kiedy?	po	L.	
mimo czego?	mimo	G.	Pierwsze kwiaty wschodzą <i>mimo przymrozków</i> . (III)
zza czego?	zza	G.	O tej porze roku słońce wschodzi <i> zza lasu</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

wschodzić + przysłówek

- Coś wschodzi *codziennie / późno / wcześnie*. (I)
- Coś wschodzi *nagle / niespodziewanie / szybko*. (II/III)
- Coś wschodzi *marnie / pięknie / słabo*. (III)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- pojawiać się na niebie / na horyzoncie • pokazywać się • świtać • ukazywać się • wstawać
 - wychodzić • wyłaniać się zza horyzontu • zjawiać się na niebie [o ciałach niebieskich; tylko w 3. osobie]
- nachodzić • nastawać • następować • rozpoczynać się [o porach dnia / nocy / roku]
- kielkować • pojawiać się nad glebą • puszczać kielki • wychodzić z ziemi • wydobywać się z ziemi • wyrastać nad ziemią [o roślinach]

808. WSIADAĆ

NDK

[któ?]

gdzie? (do czego? / na co?) • w co? * • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
gdzie? / do czego?	do	G.	Codziennie wsiadał <i>do tego samego autobusu</i> . (I) Proszę szybko wsiadać <i>do pociągu</i> . (I)
gdzie? / na co?	na	A.	W tej chwili pasażerowie wsiadają <i>na statek</i> . (I) Po przerwie kolarze szybko wsiadali <i>na swoje rowery</i> . (I)

w co?*

w

A.

Uczę się wsiadać *na konia jeździeckiego*. (II)
 Turysti z trudem wsiadali *na wielbłądy*. (II)
 Codziennie wsiadał *w ten sam autobus* numer pięć.* (I)

INNE POŁĄCZENIA

wsiadać + przysłówek

→ Wsiadać *codziennie / często / natychmiast / szybko* itp.**NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

- I. sadowić się • siadać • umieszczać się na miejscu / w jakimś miejscu • wchodzić do (wnętrza jakiegoś środka lokomocji)
- II. dosiadać czegoś • siadać (na grzbiecie jakiegoś zwierzęcia) • wskakiwać na coś

* Potocznie jest dopuszczalna konstrukcja *wsiadać / wsiąść w coś*, jeśli wymienia się konkretny pojazd, np. autobus, tramwaj itp. określonej linii. Por. *Nowy słownik poprawnej polszczyzny PWN*, s. 1179.

809. WSKAKIWAĆ

NDK

[kto? • co?]

do kogo? • gdzie? (do czego?* / na co? / w co?*) • skąd? (z czego?) • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
do kogo? gdzie? / do czego?	do	G.	W każdą sobotę wskakujemy <i>do rodziców</i> . (III)
gdzie? / na co?	na	G.	Lubił wskakiwać <i>do ruszającego pociągu</i> . (I) <i>Mój pies lubił wskakiwać do wody</i> .* (I) <i>Od czasu do czasu wskakuję do restauracji</i> na piwo. (III)
gdzie? / w co?	w	A.	Kot często wskakuje <i>na stół</i> w poszukiwaniu jedzenia. (I) <i>Świętne wskakiwał na biegającego konia</i> . (II)
skąd?	z / ze	G.	Niektóre psy lubią wskakiwać <i>w wodę</i> .* (I) <i>Dlaczego bez przerwy wskakujesz w kałuże?</i> (I) <i>Przestraszone zwierzęta szybko wskakiwały w zarośla</i> . (I) <i>Chłopcy wskakiwali ze skał</i> do głębokiej wody. (I)

INNE POŁĄCZENIA

wskakiwać + przysłówek

→ Wskakiwać *często / rzadko / stale* itp. (I/III)**NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

- I. dostawać się do wnętrza czegoś / na wierzch czegoś, skacząc • skacząc, sadowić się na czymś • skakać • wsiadać do czegoś skacząc
- II. dosiadać czegoś
- III. **potocznie**: iść gdzieś • odwiedzać kogoś na krótko • składać krótką wizytę • wstępować do kogoś

* Wskakiwać do czego? / w co? – połączenia alternatywne, np. *wskakiwać do wody* (do + G.) albo *wskakiwać w wodę* (w + A.). Połączenia z biernikiem – rzadko. Potocznie dopuszczalne jest połączenie *wskakiwać w coś*, zwłaszcza jeśli wymienia się konkretny pojazd, np. *wskakuję w dwójkę* (tramwaj / autobus numer 2); *wskakuję w taksówkę ijadę do pracy*. Za: *Nowy słownik poprawnej polszczyzny PWN*, s.1179.

810. WSKAŻYWAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czemu? • czym? • kogo? • komu? • na co? • na kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Policjant wskazywał przechodniom <i>kierunek</i> marszu. (I) Zegar wskazywał punktualnie <i>godzinę dwunastą</i> . (III) Termometr wskazuje dzisiaj <i>zero</i> stopni Celsjusza. (III)
czemu?	–	D.	Wskazywał <i>psu</i> kierunek drogi oczami. (I)
czym?	–	I.	Wykładowca wskazywał <i>linijką</i> ważne punkty na mapie. (I)
kogo?	–	A.	Nauczyciel wskazywał <i>ucznia</i> , który miał odpowiadać. (I) Wskazywał <i>premiera</i> jako swego jedynego następcę. (IV)
komu?	–	D.	Służba wskazywała <i>gościom</i> miejsca przy stole. (I) Wskazywał <i>kursantom</i> sposoby ratowania tonącego. (II) Gwiazdy wskazywały <i>nam</i> właściwy kierunek. (III) Pytany o swego następcę, wskazywał <i>nam</i> ministra. (IV)
na co?	na	A.	Mistrz wskazywał <i>na narzędzia</i> , którymi powinniśmy się posługiwać podczas zajęć technicznych. (I) Zniszczone domy wskazywały <i>na skutki</i> huraganu. (II) Cisza wskazywała <i>na zbliżającą się burzę</i> . (III) Dym wskazuje <i>na ogień</i> . (III)
na kogo?	na	A.	Wskazywał <i>na wybranego ucznia</i> i czekał na odpowiedź. (I)

INNE POŁĄCZENIA

- Wskazywać *ciągle / czasami / systematycznie* itp. (I/II)
- Wskazywać *komuś, jak* coś zrobić. (II)
- Coś wskazuje, że... (III)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. kierować czyjś wzrok / uwagę na coś / na kogoś • pokazywać, gdzie się coś znajduje • ukazywać coś • zwracać czyjąś uwagę na kogoś / na coś
- II. dawać wskazówki / objaśnienia co do czego / na temat czego • informować o czymś • objaśniać coś • tłumaczyć coś • udzielać wyjaśnień • wyjaśniać coś • wypuścić coś na pierwszy plan
- III. być znakiem / oznaką czegoś • świadczyć o czymś [tylko w 3. osobie]
- IV. polecać kogoś • wybierać kogoś spośród wielu • wymieniać kogoś z nazwiska / z imienia

811. WSPOMINAĆ

NDK

[kto?]

co? • kogo? • komu? • o czym? • o kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Wspominała swoje szczęśliwe dzieciństwo na wsi. (I) Wspominał często swoją przeszłość obozową. (II)
kogo?	–	A.	Ze wzruszeniem wspominam swojego wychowawcę. (I)
komu?	–	D.	Czy oni wspominali ci o mojej sytuacji? (II)
o czym?	o	L.	W dyskusjach wspominała o swoich kontaktach z mafią. (I) Wspominali o tym, że pochodził z biednej rodziny. (II) Czy dyrektor wspominał o moim awansie? (II)
o kim?	o	L.	Lubił wspominać o tym wydarzeniu. (II) Lubiła wspominać o swoich zagranicznych znajomych. (I) Ona czasami wspominała o tobie. (II)

INNE POŁĄCZENIA

wspominać + przysłówek

- Wspominać kogoś ciepło / dobrze / miło / serdecznie. (I)
- Wspominać często / mimochodem / wielokrotnie. (II)
- Wielokrotnie wspominał, że młodość szybko ucieka. (II)

wspominać + że

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. cofać się myślami gdzieś • powracać pamięcią do czegoś • przypominać sobie kogoś / coś
 - przywodzić coś / kogoś na pamięć • rozpamiętywać coś • siegać pamięcią w przeszłość
 - wracać myślą / myślami do przeszłości • wskrzeszać coś w pamięci
- II. dodawać coś • informować kogoś o kimś / o czymś • nadmieniać, że... • napomykać o kimś / o czymś • poruszać jakiś temat • robić wzmiankę o czymś • wzmiankować na temat kogoś / na temat czegoś

812. WSTAWAĆ

NDK

[kto? • co?]

do czego? • do kogo? • gdzie? / za czym? • kiedy? (przed czym?) • na co? • o której?
 • od czego? • skąd? (z czego?) • z czego? • z za czego? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
do czego?	do	G.	Kilkrazy w nocy wstawał do chorych żrebiat. (I/II)
do kogo?	do	G.	W nocy mama wiele razy wstawała do niemowlęcia. (I/II)
gdzie? / za czym?	za	I.	Kolejny chłodny świt wstawał za oknami. (I/II)
kiedy? / przed czym?	przed	I.	Ojciec całymi laty wstawał przed świtem. (II)
na co?	na	A.	Wstawał na palce, żeby lepiej widzieć. (I)
o której?	o	L.	Codziennie wstaję o szóstej rano. (II)
od czego?	od	G.	Robotnice z radością wstawaly od maszyn do szycia. (I)

skąd?	z / ze	G.	Wstawał nerwowo <i>od biurka</i> i podchodził do okna. (I) Starsze osoby z trudem wstawali <i>ze swoich łózek</i> . (I) Po popołudniowej drzemce z radością wstawał <i>z fotela</i> . (I)
z czego? zza czego?	z / ze zza	G. G.	Chora już sama wstaje <i>z łóżka</i> . (III) Po zakończonej mszy wszyscy wstawali <i>z klęczek</i> . (I) Wypili ostatni toast i wstawali <i> zza stołów</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

wstawać + przysłówek

→ Coś, np. *słońce* wstaje *późno / rano / wcześnie*. (I)

wstawać – bez dopełnienia

→ Ktoś wstaje *powoli / późno / szybko / wcześnie*. (II/III)→ Już *wstaje*. (II)**NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

- I. dźwigać się • kończyć coś (podnosząc się) • podnosić się na nogi • podrywać się • powstawać
 • stawać na równe nogi • unosić się • zmieniać pozycję ciała (na stojącą) • zrywać się
 II. budzić się • opuszczać posłanie / łóżko • podnosić się z pościeli • zaczynać nowy dzień
 III. powracać do sił po chorobie • zdrowieć

813. WSTĘPOWAĆ

NDK

[kto?]

**do kogo? • gdzie? (do czego?) • gdzie? (na co?) • na co? • po co? • po kogo?
 • w co? • jak?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
do kogo? gdzie? / do czego?	do	G.	Lubię wstępować <i>do znajomych</i> z Gdańską. (I)
gdzie? / na co?	do	G.	Wiele razy wstępowałem <i>do tego kościoła</i> . (I) Wielu młodych ludzi wstępowało <i>do partii</i> . (III) Młodzi ochoczo wstępowali <i>do legionów</i> . (III)
na co?	na	A.	Po skończeniu liceum wstępuję <i>na uniwersytet</i> . (III)
po co?	na	A.	Wstępował <i>na podium</i> jak prawdziwa gwiazda. (IV) Często wstępujemy tutaj <i>na kawę</i> . (I) Zwykle po pracy wstępowała do nich <i>na pogawędkę</i> . (I)
po kogo? w co?	po w / we	A.	Po spacerze wstępował do piekarni <i>po świeże pieczywo</i> . (I) Zawsze tutaj wstępujemy <i>po koleżankę</i> . (I) Dlaczego zawsze wstępujesz <i>we wszystkie kaluże</i> ? (II) Wielu młodych chłopców wstępuje <i>w szeregi armii</i> . (III)

INNE POŁĄCZENIA

wstępować + przysłówek

→ Wstępować *codziennie / często / zwykle* itp. (I/II)→ Wstępować *masowo / ochoczo / tłumnie* itp. (III)→ Wstępować *dostojnie / uroczystie*. (IV)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. odwiedzać kogoś / coś • wchodzić gdzieś na krótko • wpadać gdzieś / do kogoś • zachodzić do kogoś / do czegoś / gdzieś • zaglądać gdzieś
- II. wdeptywać w coś • wsadzać w coś nogę / nogi
- III. przystawać do czegoś • przystępować do czegoś • wiązać się z czymś • wpisywać się do czegoś • zaciągać się gdzieś / do czegoś • zaczynać pracować gdzieś • zapisywać się gdzieś / do czegoś • zgłaszać się gdzieś • zostawać członkiem czegos
- IV. dostawać się wyżej • wchodzić gdzieś wyżej • wznowić się

814. WSTYDZIĆ SIĘ

NDK

[kto?]

czego? • kogo? • przed kim? • wobec kogo? • za co? • za kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czego?	–	G.	Nie każdy mężczyzna wstydzi się swoich łez. Często wstydziłem się jego słów.
kogo?	–	G.	Kiedy był mały, wstydził się swoich kuzynów.
przed kim?	przed	I.	Wstydzę się przed matką za to, co uczyniłam.
wobec			
kogo?	wobec	G.	Wstydziłabyś się choćby wobec rodziców.
za co?	za	A.	Często wstydzę się za postępowanie mojego syna.
za kogo?	za	A.	Przez całe życie wstydziłem się za swoje dzieci.

INNE POŁĄCZENIA

wstydzić się + przysłówka
wstydzić się + bezokolicznik
wstydzić się + że

- Wstydzić się często / zawsze / zwykle itp.
- Wstydzić się płakać / kraść / jeść / robić coś itp.
- Wstydzić się, że np. coś wyszło na jaw.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

być zawstydzonym czymś • konfundować się czymś (przestarz.) • krępować się kogoś / czegoś a. + bezokolicznik • odczuwać wstyd przed kimś / z powodu czegoś postępowania • peszyć się • rumienić się przed kimś • świecić oczami za kogoś • żenować się czymś (rzad.)

815. WYBACZAĆ

NDK

[kto?]

co? • komu? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Wybaczaliśmy synkowi każde drobne przewinienie.
komu?	–	D.	Wybaczam wszystko, oprócz zdrady. Zawsze wybaczam moim dzieciom.

INNE POŁĄCZENIA

wybaczać + przysłówka
wybaczać + że

- Wybacza czasami / często / rzadko / zwykle itp.
- Proszę wybaczyć, że się spóźnilem.*

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

darować komuś winę • nie pamiętać czegoś komuś • odpuszczać komuś winę • przebaczać komuś
 • przestawać żądać zadośćuczynienia • puszczać coś w niepamięć • rozgrzeszać kogoś (z czegoś)
 • zapominać coś komuś

* Tylko w połączeniu z czasownikiem dokonanym *wybaczyc*.

816. WYBIEGAĆ

NDK

[kto? • co?]

bez czego? • czym? • do kogo? • dokąd? (do czego?) • gdzie? (na co? / przed co?)
 • komu? • po co? • poza co? • skąd? (z czego? / zza czego?) • spod czego? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
bez czego?	bez	G.	Dlaczego wybiegasz zimą <i>bez czapki</i> ? (I)
czym?	–	I.	Wybiegał <i>mysiąmi</i> daleko poza świat realny. (III)
do kogo?	do	G.	Zawsze wybiegasz <i>do kogoś</i> ze znajomych. (I)
dokąd?	do	G.	Pies często wybiegał <i>do ogrodu</i> sąsiada. (I)
gdzie? / na co?	na	A.	Wybiegała <i>na próg</i> , aby widzieć, co robią dzieci. (I) Podczas przerw dzieci wybiegaly <i>na boisko</i> . (I)
gdzie? / przed co?	przed	A.	Wybiegała <i>przed dom</i> i patrzyła, czy ojciec już wraca. (I)
komu?	–	D.	Pies zawsze wybiera <i>nam</i> na spotkanie. (I)
po co?	po	A.	Co godzinę wybiegał <i>po kolejną butelkę</i> alkoholu. (I)
poza co?	poza	A.	To wybiera <i>poza zakres</i> moich obowiązków. (III)
skąd? / z czego?	z / ze	G.	Mieszkańcy wybiegali szybko <i>z palącego się domu</i> . (I)
skąd? / zza czego?	zza	G.	Wybiegał <i> zza węgla</i> i straszył przechodniów. (I)
spod czego?	spod	G.	Krew wybierała rannemu <i>spod bandażu</i> . (II)

INNE POŁĄCZENIA

wybiegać + przysłówek

- Wybiegać *ciągle / często / nagle / szybko* itp. (I/II)
- Wybiegać *daleko* poza coś. (III)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. opuszczać (jakies miejsce, biegnąc) • wydostawać się skądś, biegnąc • wylatywać skądś dokądś (pot.) • wypadać skądś dokądś • wyskakiwać skądś dokądś (pot.)
- II. przemieszczać się (na zewnątrz czegoś) • stawać się widocznym
- III. wykraczać poza ustalone granice

817. WYBIERAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czym? • do czego? • gdzie? (w czym?) • kogo? • komu? • między czym?
 • między kim? • na co? • na kogo? • skąd? (z czego?) • spośród czego?
 • spośród kogo?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Siedziała i wybierała <i>najpiękniejsze truskawki</i> z kosza. (I)
czym?	–	I.	Za każdym razem wybierasz <i>dwie karty</i> z całą talii. (I) Wybierali maszynami <i>piasek</i> z rzeki. (II)
do czego?	do	G.	Dwa razy na tydzień wybieram <i>pieniądze</i> z konta. (IV) Wybierała <i>jedną ręką</i> zepsute ziemniaki. (II)
gdzie?	w	L.	Robotnicy wybierali <i>łopatami</i> ziemię pod fundamenty. (II)
kogo?	–	A.	Wybierali najwyższych kaprali <i>do kompanii honorowej</i> . (I)
komu?	–	D.	Co kilka lat wybieramy posłów <i>do sejmu</i> .* (III)
między czym?	między	I.	Godzinami wybierała <i>w bibliotece</i> książki dla męża. (I)
między kim?	między	I.	Rada wybiera nowe władze <i>w regionie</i> . (III)
na co?	na	A.	Wybieram walutę <i>w tym banku</i> . (IV)
na kogo?	na	A.	Długo wybierała <i>kandydata</i> na męża. (I)
skąd? / z czego?	z / ze	G.	Wszyscy obywatele wybierają <i>swoego prezydenta</i> . (III)
spośród czego?	spośród	G.	Wybierała <i>koleżance</i> kandydata na męża. (I)
spośród kogo?	spośród	G.	Wybierała coś <i>między wieloma możliwościami</i> . (I)
			Wybierała coś <i>między karierą a życiem rodzinnym</i> . (I)
			Wybierała kogoś <i>między wieloma kandydatami</i> . (I)
			Wybieraj <i>między nim a mną</i> . (I)
			Wybierali zaufanych ludzi <i>na ważne stanowiska</i> . (I/III)
			Wybierali posłów <i>na sejm</i> .* (III)
			Długo wybierał kandydatkę <i>na żonę</i> . (I)
			Wybierano kandydatów <i>na posłów</i> . (III)
			Wybierała najładniejsze owoce <i>z kosza</i> . (I)
			Wybierała z ogłoszeń <i>matrymonialnych</i> kilka anonsów. (I)
			Wybierała głony <i>z morza</i> . (II)
			Środki płatnicze wybieramy <i>z konta</i> w banku. (IV)
			Wybierała spośród <i>tkanin</i> te najbardziej wzorzyste. (I)
			Wybierali spośród <i>ochotników</i> najmłodszych. (I)

INNE POŁĄCZENIA

wybierać + czy

→ *Wybieraj, czy kupujemy auto, czy mieszkanie.* (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. brać coś ze środka / wnętrza czegoś • decydować się na coś / na kogoś • dokonywać wyboru / selekcji czegoś • selekcjonować coś • typować kogoś • wyciągać coś z czegoś • wyjmować coś ze środka • wyróżniać coś / kogoś • zabierać coś ze środka (jedno po drugim / po kolei) • zaznaczać coś gdzieś (w czymś)

II. usuwać z wnętrza czegoś • wyjmować coś ze środka

- III. dokonywać wyboru jakieś osoby • głosować na kogoś • obierać kogoś • oddawać głos na kogoś
 • powoływać kogoś na jakiś urząd (przez głosowanie) • przeznaczać kogoś na jakieś stanowisko
 IV. podejmować pieniądze z banku / z konta itp. • wycofywać środki pieniężne skądś

* *Wybierać kogoś do sejmu / na sejm.* Konstrukcja z biernikiem – książkowa. Zob. *Nowy słownik poprawnej polszczyzny PWN*, s. 1189.

818. WYBIERAĆ SIĘ

NDK

[kto?]

do kogo? • dokąd? (do czego? / na co? / nad co? / w co? / za co?) • z czym? • z kim?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
do kogo? dokąd? / do czego?	do	G.	Wybieramy się <i>do rodziców</i> na sobotę i niedziele. (I)
dokąd? / na co?	do	G.	Od kilku dni wybieramy się <i>do Warszawy</i> . (I) Właśnie wybieramy się <i>do nocnego klubu</i> . (I)
dokąd? / nad co?	na	A.	Dzisiaj wybieramy się <i>na koncert</i> do filharmonii. (I) Dokąd wybierasz się <i>na urlop</i> w tym roku? (I)
dokąd? / nad co? dokąd? / w co?	nad	A.	Dzieci wybierają się w tym roku <i>nad morze</i> . (I)
dokąd? / za co?	w	A.	Turyści wybierali się <i>w daleką podróż</i> . (I)
z czym?	za	A.	Od roku wybierają się <i>za granicę</i> . (I) Właśnie wybieramy się <i>z psem</i> na długi spacer. (I)
z kim?	z / ze	I.	Tym razem wybieram się w podróż tylko <i>z plecakiem</i> . (I) Wybieram się <i>z żoną</i> do teatru. (I)

INNE POŁĄCZENIA

wybierać się + bezokolicznik
wybierać się – porównania

- *Wybierać się coś zrobić*.* (II)
- *Wybierać się gdzieś jak sójka za morze* (w zn. zwlekać z wyjazdem, odkładać wyjazd na później).

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. iść gdzieś • jechać gdzieś • planować wyjście / wyjazd itp. • przygotowywać się do drogi / do wyjścia • szkować się do wyjścia • udawać się do kogoś / dokądś • wychodzić dokądś / gdzieś • zamierzać pójść / pojechać gdzieś
 II. zabierać się do czegoś • zamierzać coś zrobić • zamyślać coś + bezokolicznik

* Konstrukcja rzadko używana.

819. WYBUCHAĆ

NDK

[co? • kto?]

**czym? • gdzie? (na czym? / w czym?) • między czym? • między kim?
 • skąd? (z czego?) • w czasie czego? • jak?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Przy każdym pożegnaniu wybuchała <i>płaczem</i> . (IV) Po każdej premii wybuchała <i>entuzjazmem</i> do pracy. (IV)
gdzie?	na	L.	Kolejne miny wybuchały <i>na drodze</i> . (I)
	w	L.	Bójkę wybuchają dość często <i>na wiejskich zabawach</i> . (II) Kolejne bomby wybuchały <i>w lesie</i> . (I) Rewolucje wybuchają często <i>w krajach afrykańskich</i> . (II) Codziennie wybuchała nowa awantura <i>w domu</i> . (II) Wojski wybuchały częściej <i>w XIX wieku</i> niż w XX. (II) Zamieszki wybuchały najczęściej <i>w dzielnicach nędzy</i> . (II) Już drugi raz wulkan wybucha <i>w tej okolicy</i> . (III)
między czym?	między	I.	Zbyt często wybuchają konflikty <i>między tymi krajami</i> . (II)
między kim?	między	I.	Zbyt często wybuchają <i>między wami</i> spory. (II) Ciągle wybuchały <i>między nimi</i> ostre sprzeczki. (II)
skąd? / z czego?	z/ze	G.	Żar wybuchał <i>z pieca</i> . (III)
w czasie czego?	w czasie	G.	Butle z gazem wybuchały <i>w czasie pożaru</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

wybuchać + przysłówek

- Wybuchać często / gwałtownie / niepohamowanie. (I–IV)
- Coś wybucha nagle / niespodziewanie. (I–III)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. eksplodować • pękać z hukiem • powodować wybuch • rozrywać się • ulegać zniszczeniu [tylko w 3. osobie]

II. mieć nagły początek • powstawać • rozpoczynać się • rozwijać się • zaczynać się [tylko w 3. osobie]

III. buchać do góry • rozprzestrzeniać się gwałtownie • wydostawać się na zewnątrz [tylko w 3. osobie]

IV. dawać wyraz (intensywnym uczuciom) • przejawiać nagle jakieś uczucie • unosić się czymś (np. płaczem)

820. WYCHODZIĆ*

NDK

[kto? • co?]

bez czego? • czym? • dokąd? (do czego? / na co? / w co?) • gdzie? (na co? / na czym? / nad co? / w czym?) • komu? • naprzeciw czego? • naprzeciw czemu? • naprzeciw kogo? • naprzeciw komu? • o której? • od kogo? • po co? • po czym? • po kogo? • przez co? • skąd? (spod czego? / z czego? / zza czego?) • w co? • w czasie czego? • z czym? • z kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
bez czego?	bez	G.	W handlu zawsze wychodziłem <i>bez większych strat</i> . (IV)
czym?	–	I.	Kiedy był pijany, próbował wychodzić <i>oknem</i> z domu. (I)

dokąd? / do czego?	do	G.	Dym wychodził <i>wszystkimi szparami</i> . (VI) Dlaczego zawsze wychodzisz <i>blotką</i> ? (XIV)
dokąd? / na co?	na	A.	Rzadko teraz wychodzę <i>do miasta</i> . (I)
dokąd? / w co?	w	A.	Teraz wychodzę <i>na spacer</i> z całą rodziną. (I) Wieczorem zwierzęta wychodzą <i>na polowanie</i> . (I) W czasie zamieszek tłumy ludzi wychodziły <i>na ulice</i> . (I) Przed sztormem kapiący się wychodzili <i>na brzeg</i> . (I) Z zatoki statki wychodziły <i>na pełne morze</i> . (II)
gdzie? / na co?	na	A.	O świecie wychodził <i>w pole</i> i pracował do zmroku. (I) Codziennie o świecie kutry rybackie wychodzą <i>w morze</i> . (II)
gdzie? / na czym?	na	L.	Ze zmęczenia żyły wychodziły mu <i>na czoło</i> . (VI) Wszystkie okna tej willi wychodzą <i>na ogród</i> . (XV)
gdzie? / nad co?	nad	A.	Wszystko świetnie mu wychodziło <i>na spotkania</i> . (X)
gdzie? / w czym?	w / we	L.	Wszystkie uliczki wychodziły <i>nad morze</i> . (XV)
komu?	-	D.	Najlepsze książki wychodziły <i>w wydawnictwie UJ</i> . (VIII) W PRL książki często wychodziły <i>w podziemiu</i> . (VIII) Wszystko wychodziło mu <i>w działalności politycznej</i> . (X)
naprzeciw czego?	naprzeciw	G.	Ze wstydu rumieńce wychodziły <i>jej</i> na twarz. (VI) Wszystko świetnie wychodziło <i>temu człowiekowi</i> . (X) Świętne wychodzi <i>mi</i> ciasto drożdżowe. (X) Zapasy wychodzą <i>nam</i> coraz szybciej w tym miesiącu. (XI)
naprzeciw czemu?	naprzeciw	D.	Do ciast wychodzi <i>mi</i> dużo cukru i masła. (XI) Służba w armii wychodzi <i>młodym ludziom</i> na dobre. (XII)
naprzeciw kogo?	naprzeciw	G.	Przy rozliczeniu wychodzi <i>mi</i> więcej niż tobie. (XII) Od pewnego czasu wychodzą <i>mi</i> włosy. (XIII)
naprzeciw komu? o której? od kogo?	naprzeciw o od	D. L. G.	Wychodzimy naprzeciw <i>atakującego oddziału</i> . ** (I) Wychodzą naprzeciw <i>atakującemu oddziałowi</i> . ** (I)
po co?	po	A.	Dziecko zawsze wychodziło <i>naprzeciw ojca</i> . ** (I) Chłopiec często wychodził <i>naprzeciw ojcu</i> . ** (I) Ostatni pociąg do Poznania wychodzi <i>o połnocny</i> . (II) Dlaczego każda inicjatywa wychodzi właśnie <i>od niego</i> ? (V) Najgorsze plotki wychodziły zawsze <i>od niej</i> . (VI) Rozkazy wychodziły wyłącznie <i>od dowódcy</i> . (VII) Codziennie rano wychodzę <i>po świeże bułeczki</i> . (I) Dwa razy na tydzień wychodziła <i>po zakupy</i> . (I)

po czym?	po	L.	Włosy wychodziły mu <i>po zabiegach</i> powoli. (XIII)
po kogo?	po	A.	Zawsze wychodzę <i>po ciebie</i> na dworzec. (I)
przez co?	przez	A.	Kot lubił wychodzić <i>przez okno</i> do ogrodu. (I)
skąd? / spod czego?	spod	G.	Klęby dymu wychodziły <i>przez wszystkie okna</i> . (VI)
skąd? / z czego?	z / ze	G.	Kolejni artyści wychodzili <i>spod opieki</i> mistrza. (III) Piękne pukle włosów wychodziły <i>jej spod chuski</i> . (VI) Dziennie wychodzi <i>spod prasy</i> kilka tytułów gazet. (VIII) Kolejna rzeźba wychodzi <i>spod dłuta</i> tego artysty. (IX) Te wspaniałe wiersze wychodziły <i>spod jego pióra</i> . (X)
skąd? / z za czego?	zza	G.	Codziennie wychodził <i>z domu</i> wcześnie rano. (I) Jesienią żołnierze wychodzili <i>z wojska</i> do cywila. (III) W tym roku ostatnie moje dziecko wychodzi <i>ze szkoły</i> . (III) Wiele osób wychodzi <i>z aresztów</i> na wolność. (III) Wreszcie wychodzę <i>z długów</i> . (IV) Aż trzy strumyki wychodzą <i>z tych gór</i> . (V) Wielu znanych ludzi wychodziło <i>z jego szkoły</i> . (V) Dymy wychodziły <i>z wielkich fabrycznych kominów</i> . (VI)
w co?	w	A.	Kolejne nakazy wychodziły <i>z urzędu</i> miasta. (VII) Zawsze coś wychodzi <i>z naszych spotkań</i> . (XII)
w czasie czego?	w czasie	G.	Jesienią słonie czasami wychodzi <i> zza chmur</i> . (I) W tej grze zwykle wychodzę <i>w asa</i> . (XIV)
z czym?	z / ze	I.	Zawsze wychodziłem <i>w króla</i> i zawsze wygrywałem. (XIV)
z kim?	z / ze	I.	Włosy wychodziły mi szybko <i>w czasie choroby</i> . (XIII) Kilka razy dziennie wychodzę <i>z psem</i> na spacer. (I) Lubię wychodzić <i>z nimi</i> na wieczorne przechadzki. (I)

INNE POŁĄCZENIA

- Wychodzić *codziennie / często / rzadko / zawsze* itp. (I)
- Wychodzić *z czegoś bohatersko / zwycięsko*. (IV)
- Coś wychodzi *szynko / błyskawicznie* itp. (VIII/XI)
- *Wychodzić / Wyjść na czymś jak Zabłocki na mydło*. ***

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. iść, żeby kogoś spotkać / coś załatwić • odchodzić gdzieś • opuszczać jakieś miejsce • udawać się dokąd • ukazywać się *zza czegoś / skądś* • wylegać gdzieś • wyruszać gdzieś
- II. rozpoczynać podróż • wyjeżdżać dokądś • wypływać dokądś • zaczynać rejs [zwykle o środkach komunikacji]
- III. kończyć okres nauki / służby gdzieś • porzucać jakieś miejsce • wypisywać się *skądś* • występować *skądś*
- IV. pozbywać się czegoś • uwalniać się od czegoś przykrego • wydobywać się z czegoś • wydostawać się z czegoś
- V. brać początek • wywodzić się *skądś*
- VI. stawać się widocznym / słyszalnym itp. • wydostawać się *skądś* na zewnątrz

- VII. zostawać ogłoszonym / podanym do wiadomości
 VIII. ukazywać się w druku • zostawać wydanym [tylko w 3. osobie]
 IX. być robionym / kończonym itp.
 X. być realizowanym / wykonywanym w jakiś sposób • działać się w jakiś sposób • rozgrywać się w jakiś sposób • toczyć się w jakiś sposób • udawać się jakimś sposobem [tylko w 3. osobie]
 XI. **potocznie**: być zużywanym • kończyć się • wyczerpywać się [tylko w 3. osobie]
 XII. **potocznie**: dawać jakiś wynik komuś • przybierać jakiś obrót • wynikać komuś z czegoś
 XIII. **potocznie**: wypadać • wylaźić [zwylk o włosach, sierści itp.]
 XIV. zaczynać grę / rozgrywkę w jakiś sposób [dotyczy gry w karty]
 XV. być skierowanym w jakimś kierunku • prowadzić dokłads [tylko w 3. osobie]

* UWAGA: W znaczeniu zdobyć coś usilnymi staraniami, uzyskać coś chodząc gdzieś / do kogoś czasownik *wychodzić* jest czasownikiem dokonanym. Przykład: Wreszcie *wychodził* sobie doskonala posadę w ministerstwie. / *Wychodziła* dla swojego syna mieszkanie zastępcze.

** Połączenia alternatywne: 1. Ktoś wychodzi naprzeciw kogoś / czegoś a. naprzeciw komuś / czemuś, np. *Wychodzę naprzeciw gości* (naprzeciw + G.) / *naprzeciw orszaku weselnego* (naprzeciw + G.); *Wychodzę naprzeciw gościom* (naprzeciw + D.) / *naprzeciw orszakowi weselnemu* (naprzeciw + D.). Ale: Ktoś wychodzi *gościom* (+ D.) *naprzeciw* / *orszakowi weselnemu* (D. + naprzeciw). Za: *Nowy słownik poprawnej polszczyzny PWN*, s. 1192.

*** Częściej w połączeniu z czasownikiem dokonanym wyjść.

821. WYCIAŁGAĆ

NDK

[któ? • co?]

co? • czym? • do kogo? • dokąd? (do czego?) • gdzie? (na co? / na czym? / pod czym? / w czym?) • kogo? • komu? • od kogo? • przed czym? • skąd? (spod czego? / z czego?) • za co? • z kogo?* • z czego?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Rybacy wyciągali <i>sieci</i> z wody na brzeg morza. (I) Po obiedzie siadał na fotelu i wyciągał <i>nogi</i> . (II) Podczas dyskusji wyciągał <i>szyste</i> z ciekawości. (II) Mama zawsze wyciągała <i>bieliznę</i> po praniu. (III) Syn stale wyciągał <i>pieniądz</i> od babci. (VI) Od kilku godzin wyciągał <i>rysunek</i> w tuszu. (VIII) Ten produkt świetnie wyciąga <i>plamy</i> z tkanin. (IX)
czym?	–	I.	Właściciel stawu wyciągał karpie <i>siecią</i> . (I) Wyciągał <i>golymi rękami</i> pieczone ziemniaki z ogniska. (I)
do kogo?	do	G.	Precyzyjnie wyciągał <i>tuszem</i> kontury liter. (VIII) Za każdym razem wyciągała <i>do mnie</i> ręce na powitanie. (II) Wyciągała <i>do niego</i> ręce, jakby chciała go zatrzymać. (II)
dokąd? gdzie? / na co?	do na	G. A.	Zawsze musiał wyciągać cię <i>do kina</i> . (IV) Miał ten zwyczaj, iż wyciągał rękę <i>na pożegnanie</i> . (I) Koledzy lubili wyciągać mojego syna <i>na dyskotekę</i> . (IV) Często wyciągali mojego męża <i>na wódkę</i> . (IV)

gdzie? / na czym?	na	L.	Potrafiła wyciągać swoje koleżanki <i>na zwierzenia</i> . (IV)
gdzie? / pod czym?	pod	I.	Pies lubił wyciągać łapy <i>na puszystym dywanie</i> . (I)
gdzie? / w czym?	w	L.	Samochód wyciągał ponad dwieście <i>na autostradach</i> . (VI)
kogo?	–	A.	Wyciągał żałosne nuty <i>pod jej oknem</i> . (VII)
komu?	–	D.	Wyciągalem <i>w tej firmie</i> kilkaset euro miesięcznie. (VI)
od kogo?	od	G.	Delikatnie wyciągał <i>w tuszu</i> projekt. (VIII)
przed czym?	przed	I.	Strażacy wyciągali <i>rannych</i> spod gruzów. (I)
skąd? / spod czego?	spod	G.	Zawsze wyciągają go na wiejskie zabawy. (IV)
skąd? / z czego?	z / ze	G.	Zawsze wyciągał <i>swoich synów</i> z tarapatów. (V)
za co?	za	A.	Lekarz wyciągał <i>pacjentowi</i> kawałki szkła z dloni. (I)
z kogo?*	z / ze	G.	Moi bracia wyciągali <i>ojcu</i> pieniądze z portfela. (VI)
z czego?	z / ze	G.	Wnuczek ciągle wyciągał ostatnie grosze <i>od dziadka</i> . (VI)
przed czym?	przed	I.	Mama wyciąga prześcieradło <i>przed maglowaniem</i> . (II)
skąd? / spod czego?	spod	G.	Wyciągała listy <i>spod stosu</i> starych gazet. (I)
skąd? / z czego?	z / ze	G.	Turyści wyciągali swe łodzie <i>z jeziora</i> na brzeg. (I)
za co?	za	A.	Po powrocie z wakacji wyciągała ubrania <i>z walizek</i> . (I)
z kogo?*	z / ze	G.	Ten adwokat szybko wyciąga ludzi <i>z aresztu</i> . (V)
z czego?	z / ze	G.	Wyciągali niezłe kwoty <i>za wadliwe mieszkania</i> . (VI)
za co?	za	A.	Ciągle wyciągał <i>z niego</i> pieniądze.* (VI)
z kogo?*	z / ze	G.	Wielokrotnie wyciągał swoich kolegów <i>z opresji</i> . (V)
z czego?	z / ze	G.	Niekto środki chemiczne wyciągają plamy <i>z tkanin</i> . (IX)

INNE POŁĄCZENIA

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. ciągnąć coś z czegoś • wydobywać coś / kogoś skądś • wydstawiać coś / kogoś skądś
• wyjmować coś z czegoś • wyjmować coś / kogoś skądś, ciągnąc • wykładać coś skądś
• wypakowywać coś skądś • wywlekać coś skądś
- II. dawać coś • podawać coś • prostować coś • przeciągać się • wyprostowywać coś • wysuwać coś przed siebie / do przodu
- III. rozciągać coś • rozszerzać coś • wydłużać coś
- IV. naklaniać kogoś do czegoś • namawiać kogoś do czegoś • przynaglać kogoś do czegoś
• skłaniać kogoś do czegoś • zabierać kogoś ze sobą • zmuszać kogoś do wyjścia
- V. ratować kogoś • starać się coś zrobić dla kogoś • wydobywać kogoś z opresji
- VI. **potocznie:** osiągać coś • uzyskiwać coś • wykorzystywać kogoś materialnie • wyludzać coś od kogoś / od czegoś
- VII. **potocznie:** śpiewać właściwie / poprawnie
- VIII. **potocznie:** obrysowywać coś czymś
- IX. **potocznie:** pochlaniać coś • usuwać coś z czegoś [tylko w 3. osobie]

* Rzadko.

822. WYCIERAĆ

NDK

[kto?]

- co? • czemu? • czym? • gdzie? (na czym?) • kogo? • komu? • o co? • w co?
• z czego? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Dżurny codziennie wyciera <i>tablicę gąbką</i> . (I/II) Wycierała <i>podłogę</i> mokrą szmatą. (VII) Codziennie wycieraliśmy <i>kurz</i> z biurek. (II) Pasażerowie dość szybko wycierali <i>siedzenia</i> . (III) Dzieci dość szybko wycierają <i>swoje ubrania</i> . (III) Codziennie rano wycierałem <i>psu</i> zaropiale oczy. (I)
czemu?	–	D.	Wycierała <i>ściereczką</i> kieliszki. (I)
czym?	–	I.	Twarz należy wycierać <i>własnym ręcznikiem</i> .* (I) Wycierał <i>gumkę</i> słowa z błędami ortograficznymi. (II)
gdzie? / na czym?	na	L.	Zimą sprzątaczki ciągle wycierały <i>hol na dworcu</i> . (I/II) Każe nowe dżinsy szybko wycierał <i>na kolanach</i> . (III)
kogo?	–	A.	Niania wycierała <i>dziecko</i> delikatną szmatką. (I)
komu?	–	D.	Matka wycierała <i>zakatarzonemu dziecku</i> nos. (I)
o co?	o	A.	Przed wejściem wycieramy buty o <i>wycieraczce</i> . (I) Dlaczego wycierasz brudne ręce o <i>spodnie</i> ? (II)
w co?	w	A.	W czasie upału wycierała twarz w <i>mokry ręcznik</i> .* (I) Wycieraj nos w <i>chusteczkę higieniczną</i> .* (I)
z czego?	z / ze	G.	Teraz wycieram kurz z <i>mebli</i> . (II) Wycierał vulgarne słowa ze <i>ściany</i> . (II)

INNE POŁĄCZENIA

wycierać + przysłówek

- Wycierać *codziennie / często / zwykle* itp. (I/II)
→ Wycierać *szymbko*. (III)

NIKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. ocierać coś komuś / czemuś • oczyszczać coś • osuszać coś • przecierać coś • wyczyszczac coś
II. odkurzać coś • ścierać coś • usuwać coś z czegoś • wymazywać coś z czegoś
III. dziurawić coś • niszczyć coś

* Wycierać czym? / w co? – połączenia alternatywne: *wycierać twarz ręcznikiem* (+ I.) albo *wycierać twarz w ręcznik* (w + A.).

823. WYDAWAĆ

NDK

[kto? • co?]

- co? • dla kogo? • kogo? • komu? • na co? • na kogo? • po czym? • przed czym?
• przed kim? • skąd? (z czego?) • w co? • z okazji czego? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Co miesiąc wydaję <i>całą pensję</i> na życie. (I) Magazynier wydaje <i>towary</i> z magazynu. (II) Wydawali dzieciom <i>suchy prowiant</i> na wycieczkę. (II) Od lat wydają tutaj <i>gorące posiłki</i> biednym. (II) Wydawał <i>wszystko</i> , o czym usłyszał w tajemnicy. (III) Wydawano coraz to <i>nowe proklamacje</i> . (IV) Sąd wydaje codziennie <i>dziesiątki</i> wyroków. (IV) Ta pisarka wydaje co rok <i>nową powieść</i> . (V) To jabłoń wydaje <i>wspaniałe owoce</i> . (VI) Ziemia nieustannie wydaje <i>plony</i> . (VI) Tylko bezpośredni przeloczeni wydają <i>przepustki</i> . (VIII)
dla kogo? kogo?	dla –	G. A.	W każdy czwartek wydawała <i>uroczysty obiad</i> . (IX) Wiele wydawnictw wydaje komiksy <i>dla dzieci</i> . (V) Systematycznie wydawał <i>konspiratorów</i> . (III) Ta kobieta wydaje na świat już <i>szóste dziecko</i> . (VI) Wydawała na świat <i>samych chłopców</i> . (VI)
komu?	–	D.	Automatyczne kasły wydają <i>klientom</i> resztę. (II) Szef wydawał <i>żołnierzom</i> broń z magazynu. (II) Tutaj wydają <i>potrzebującym</i> zimową odzież. (II) Wydawano <i>powodzianom</i> ubrania. (II) Sekretarka wydaje <i>pracownikom</i> materiały biurowe. (II) Ona zawsze wydaje tajemnice <i>swojej koleżance</i> . (III) Tego rodzaju spekulantów należy wydawać <i>policji</i> . (III) Dział osobowy wydaje <i>pracownikom</i> zaświadczenia. (VIII)
na co?	na	A.	Wydawał dużo pieniędzy <i>na przyjemności</i> . (I) Najwięcej wydajemy <i>na jedzenie</i> . (I)
na kogo? po czym? przed czym?	na po przed	A. L. I.	Wydajemy dużo pieniędzy <i>na dzieci</i> . (I) Pianino wydawało lepsze tony <i>po naprawie</i> . (VII) Wydawał kolegów z szajki <i>przed sądem</i> . (III) On wydawał dziwne odgłosy <i>przed zaśnięciem</i> . (VII) Wydawała go zawsze <i>przed kolegami</i> . (III)
przed kim? skąd? / z czego? w co? z okazji czego?	przed z / ze w z okazji	I. G. A. G.	Codziennie wydawał z <i>magazynu</i> tony zboża. (II) Wydawali niewinnych ludzi <i>w ręce</i> oprawców. (III) Wydawali doroczne bankiety <i>z okazji</i> świąt. (IX)

INNE POŁĄCZENIA

wydawać + przysłówek

- Wydawać *dużo / mało / wiele* itp. (I)
- Wydawać *ciągle / czasami / często / stale* itp. (II–IX)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. pokrywać wydatki na coś / na kogoś • płacić za coś • ponosić koszty na coś • wydatkować pieniądze na coś / na kogoś • wykładać pieniądze na coś / na kogoś • zużywać pieniądze na coś

- II. dawać coś (zgodnie z ustalonym porządkiem) • oddawać coś komuś • przydzielać coś komuś
 • rozdawać coś • rozdzielać coś • rozprowadzać coś wśród kogoś • wydzielać coś komuś
 • zaopatrywać kogoś w coś • zwracać komuś coś (np. resztę)
- III. demaskować kogoś • denuncjować kogoś • rozwieszacząć coś • rozpowiadać coś komuś • ujawniać coś • wyjawiać coś • zdradzać coś
- IV. formułować coś • obwieszczać coś • ogłaszać coś • podawać coś do publicznej wiadomości
 • powiadamać kogoś o czymś • uchwalać coś • ustanawiać coś
- V. drukować coś • ogłaszać coś drukiem • podawać coś do druku • przekazywać coś (w formie publikacji) • publikować coś • redagować gazetę / pismo • rozpowszechniać coś • upowszechniać coś
- VI. rodzić • płodzić • przynosić pozytek / plony [o kobiecie, glebie, roślinach]
- VII. być źródłem powstawania dźwięku / zapachu itp. • powodować dźwięk
- VIII. wypisywać jakieś dokumenty • wystawiać jakieś dokumenty
- IX. przygotowywać coś • urządać coś • wyprawiać przyjęcie / proszony obiad

824. WYDAWAĆ SIĘ

NDK

[któ? • co?]

czym? • kim? • komu? • przed kim? • za kogo? • z czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Zalane ląki wydawały mi się <i>ocearem</i> . (I/V) Ten pies wydawał się <i>groźnym</i> dla ludzi <i>zwierzęciem</i> . (I)
kim?	–	I.	Wydawał się <i>swymi nieopatrznymi słowami</i> .* (III) On zawsze wydawał się <i>uczciwym człowiekiem</i> . (I) Walczący żołnierze wydawali się jeszcze <i>dziećmi</i> . (I)
komu?	–	D.	Ciągle wydawała <i>mi</i> się niezadowolona z życia. (I) Teraz wydawała <i>mu</i> się ładniejsza niż przedtem. (I) Ich poglądy zawsze wydawały <i>mi</i> się słuszne. (I) Zalane tereny wydawały <i>mi</i> się wielkim jeziorem. (I/V)
przed kim?	przed	I.	Wydawało się <i>wszystkim</i> , że lato będzie słoneczne. (V)
za kogo?	za	A.	Może wydawać się <i>nam</i> , że czas zatrzymał się tutaj. (V)
z czym?	z / ze	I.	Ciągle wydawało <i>mu</i> się, że ktoś za nim chodzi. (V) Zawsze wydajesz się <i>przed żoną</i> z tajemnicami. (III) Wszystkie jego córki wydawały się <i>za bogaczy</i> .* (IV) Ładniejsze panny wydawały się <i>za obcokrajowców</i> . (IV)
			Za każdym razem wydawał się <i>ze swoimi planami</i> . (III)

INNE POŁĄCZENIA

wydawać się + przysłówka
wydawać się – bez dopełnienia

wydawać się + przymiotnik

- Coś wydaje się / wydalo się *szybko*.* (II)
- Coś się *wydaje*. (II)
- Ktoś się *wydaje*. (IV)
- Ktoś *wydaje się młody* / *szczęśliwy* / *ulożony* / *zaradny* / *zmęczony* itp.** (I)

wydawać się + bezokolicznik

- Ktoś *wydaje się bystrzejszy / ładniejszy / lepszy / młodszym / piękniejszym / zdrowszym itp.* ** (I)
- Coś *wydaje się puste / wymarłe / znajome itp.* (I)
- Coś *wydaje się dobre / słusne / zasadne.* (I)
- Coś *wydaje się brzydsze / mniejsze / większe itp.* (I)
- Ktoś *wydaje się spać / oddychać / poruszać itp.* (I)
- Coś *wydaje się być w odwrocie.* *** (I)

wydawać się (w formie bezosobowej)
+ komu

- Komuś *wydawało się, że...* (V)
- Wydaje ci się, że jesteś najważniejszy. (V)

wydawać się (w formie bezosobowej) + że → Wydawało się, że czegosie nauczyli. (V)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. prezentować się jako ktoś • przedstawać się w jakiś sposób • przybierać w czymś oczach postać czegoś • robić wrażenie • stwarzać pozory czegoś • wyglądać jakoś w czymś oczach • wywoływać jakieś wrażenie / wrażenie czegoś
- II. być ujawnionym • być wydanym / zdradzonym itp. • rozchodzić się • roznoсиć się • ujawniać się • wychodzić na jaw / na światło dzienne
- III. ujawniać coś • zdradzać się z czymś
- IV. wychodzić za mąż • zawierać małżeństwo
- V. przedstawać się • przypuszczać, że... • sądzić, że... • stwarzać pozory (zwykle sprzeczne z rzeczywistością) • stwarzać pozory, że... • wyglądać jakoś • zdawać się, że... [tylko w formie bezosobowej: *wydaje się / wydawało się / będzie się wydawało, wydawałyby się / niech się wydaje*]

* Częściej w połączeniu z czasownikiem dokonanym *wydać się*.

** Również możliwe użycie (choć rzadko) formy narzędnika przymiotników, np. *wydawać się młodym, zmęczonym, zdrowszym, lepszym* itp. Zob. Nowy słownik poprawnej polszczyzny PWN, s. 1198.

*** Konstrukcja z bezokolicznikiem *być* w języku polskim uważana jest za niepotrzebną komplikację składniową. Jest usprawiedliwiona wyłącznie w zdaniach, w których bezokolicznika *być* nie można pominąć. Zob. hasło *okazać się, wydawać się, mienić się* w Słowniku wyrazów kłopotliwych, s. 221.

825. WYGANIAĆ

NDK

[kto? • co?*]

co? • dokąd? (do czego? / na co?) • kogo? • skąd? (z czego?) • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Codziennie o świecie wyganiała <i>krowy</i> na pastwisko. Prze polowaniem wyganiały <i>zwierzęta</i> na otwarte tereny.
dokąd?	do na	G. A.	Wieczorem wyganiała koty <i>do piwnicy</i> . Latem babcia wyganiała wnuczków <i>na podwórkę</i> .
kogo?	–	A.	Wyganiali <i>mniejszości narodowe</i> z kraju. Policja wyganiała <i>pijaków</i> stojących w okolicach rynku.
skąd?	z / ze	G.	Sąsiad zawsze wyganiał dzieci <i>z podwórka</i> . Mama często wyganiała moich kolegów <i>z naszego domu</i> .

INNE POŁĄCZENIA

wyganiać + przysłówek

→ Wyganiać *codziennie / często / zwykle* itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

płoszyć kogoś / coś • pokazywać komuś drzwi • przeganiać kogoś / coś • przepędzać kogoś / coś
 • rugować kogoś / coś • usuwać kogoś / coś • wydalać kogoś / coś • wypędzać kogoś / coś • wypłaszać
 kogoś / coś • zmuszać kogoś / coś do opuszczenia zajmowanego miejsca

* Wyłącznie przenośnie – *W czasie letnich nocy dopiero pianie kogutów (co? + N.) wyganiało nas do domów.*

826. WYGLĄDAĆ

NDK

[kto? • co?]

**czego? • czemu? • kogo? • komu? • na co? • na kogo? • od kiedy? • przez co?
 • skąd? (z czego?) • spod czego? • w czym? • zza czego? • jak?**

825

–
826

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czego?	–	G.	Wyglądamy słońca już od kilku tygodni. (IV) Wyglądam przekazu pieniężnego już od kilku dni. (IV)
czemu?	–	D.	Przerażenie wyglądało z oczu schwytanemu lisowi. (II)
kogo?	–	G.	Od kilku godzin wyglądał zaproszonych gości. (IV) Z niecierpliwością wyglądaliśmy listonosa. (IV)
komu?	–	D.	Strach wyglądał z oczu wszystkim idącym na śmierć. (II)
na co?	na	A.	Bez przerwy wyglądała na podwórko. (I) Wszystkie domy wyglądały na opuszczone. (III)
na kogo?	na	A.	Wyglądała na swojego męża z balkonu. (I) Ten mężczyzna wygląda na zawodowego mordercę. (III)
od kiedy? przez co? skąd? / z czego?	od przez z / ze	G. A. G.	Zawsze wyglądał na szczęśliwego mężczyznę. (III) Wyglądam syna od tygodnia. (IV) W niedzielne poranki lubiła wyglądać przez okno. (I)
spod czego?	spod	G.	Przez cały dzień pies wyglądał na swojego pana z budy. (I)
w czym? zza czego?	w / we zza	L. G.	Strach wyglądał z oczu wszystkim porzuconym psom. (II) Sine palce wyglądały z dziurawych rękawic biedaka. (II)
			Stare lachmany wyglądały jej spod płaszczu. (II) Pierwsze pierwioski wyglądały spod śniegu. (II) Ona świetnie wyglądała w kolorze czerwonym. (III) Wyglądała zza uchylonych drzwi i obserowała sąsiadów. (I)
			Słońce przez kilka godzin wyglądało zza chmur. (II) Wyglądał zza pleców ojca w nadzieję, że coś zobaczy. (I)

INNE POŁĄCZENIA

wyglądać + przysłówek

- Wyglądać dobrze / elegancko / fatalnie / miło / młodo / podejrzanie / staro / sympatycznie / wytwornie / źle itp. (III)
- Wyglądać czegoś / kogoś daremnie. (IV)

wyglądać – porównania

- Coś *wygląda jak wymarłe / niezamieszkane* itp. (III)
- Ktoś *wygląda jak pijany / jak starzec / jak śmierć.* (III)
- *Wyglądać jak cień / jak nieszczęście / jak paczek w masle / jak półtora nieszczęścia / jak samo zdrowie / jak siedem nieszczęść / jak śledź / jak śmierć na chorągwii / jak trzy ćwierci do śmierci / jak z krzyża zdjęty / jak zmokła kura.* (III) / *Wyglądać czegoś jak kania dżdżu / deszczu.* (IV)
- Ktoś *wygląda, jakby do trzech zliczyć nie potrafił.* (III)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. patrzeć (ze środka czegoś) • spoglądać często • wychylać się skądś (żeby coś / kogoś zobaczyć)
 • wyzierać zza czegoś • zerkać (wychylając się skądś / zza czegoś)
- II. dawać się widzieć • sterzeć na zewnątrz • ukazywać się [tylko w 3. osobie]
- III. mieć określona powierzchowność / wygląd • prezentować się gdzieś / jako ktoś • przedstawiać się jakoś • przypominać kogoś wyglądem • robić wrażenie kogoś • sprawiać wrażenie kogoś
 • wydawać się kimś / czymś
- IV. czekać niecierpliwie / z utęsknieniem • oczekiwany na kogoś • pragnąć czegoś / kogoś bardzo
 • spodziewać się kogoś / czegoś • wyczekiwany

827. WYGŁASZAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • dla kogo? • do kogo? • gdzie? (na czym?) • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Wygłaszał <i>ten sam referat</i> na kilku konferencjach.
dla kogo?	dla	G.	Wygłaszały zwykłe wykłady <i>dla studentów</i> ostatniego roku.
do kogo? / gdzie? / na czym?	do	G.	Dyrektor wygłaszała mowę <i>do zebranych pracowników</i> .
	na	L.	Dziś wygłaszałam <i>na zebraniu</i> katedry swój referat. Lubią wygłaszać wiersze <i>na szkolnych akademiasach</i> .

INNE POŁĄCZENIA

wygłaszać + przysłówka

→ Wygłasza często / sporadycznie / systematycznie itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- deklamować coś • mówić coś do szerszej publiczności • podawać coś do wiadomości publicznej
 • przemawiać gdzieś • recytować coś • wypowiadać głośno jakiś tekst

828. WYGRYWAC

NDK

[kto? • co?]

co? • gdzie? (na czym? / pod czym? / w czym?) • między kim? • od kogo? • w co?
 • z czym? • z kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Od lat wygrywaliśmy <i>główne nagrody</i> w turniejach. (I/II) <i>Wygrywał już czwartą partię szachów.</i> (I) <i>Afrykańscy sportowcy często wygrywają biegi.</i> * (I)

			To waleczne księstwo wygrywało <i>każdą wojnę</i> . (II) Dzięki dobrym adwokatom wygrywał <i>każdą sprawę</i> . (II)
			Uмел wygrywać <i>różnice</i> zdań w rokowaniach. (III) <i>Wygrywał zadańione niechęci</i> między konkurentami. (III)
			Potrafiła wygrywać <i>wszystkie niuanse</i> w tragediach. (IV) Świetnie wygrywał <i>irlandzkie melodie</i> na gitarze. (V) Radio od rana wygrywa <i>pogrzebowe melodie</i> . (V)
gdzie? / na czym?	na	A.	Często wygrywał <i>na wyścigach</i> . (I/II) Uliczny muzyk wygrywał znane melodie <i>na ulicy</i> . (V)
gdzie? / pod czym?	pod	I.	Wygrywał <i>pod oknem</i> ukochanej piękne melodie. (V)
gdzie? / w czym?	w	L.	Uмел wygrywać <i>w karty</i> . (I) Afrykańscy sportowcy często wygrywają <i>w biegach</i> . [*] (I) Wygrywam już trzecią sprawę <i>w sądzie</i> . (II)
między kim? od kogo?	między od	I. G.	Często wygrywają antagonizmy <i>między ludźmi</i> . (III) Wygrywał <i>od przeciwników</i> niemalże sumy pieniędzy. (II)
w co?	w	A.	Często wygrywał dość dużo <i>w bingo</i> lub <i>w totolotka</i> . (II)
z czym?	z / ze	I.	Już trzeci raz obcy wygrywają <i>z naszą drużyną</i> . (II) Najczęściej lew wygrywa w walce <i>ze zwierzętami</i> . (I) Zachodnie towary często wygrywają <i>z polskimi</i> . (I)
z kim?	z / ze	I.	Zawsze wygrywał <i>ze mną</i> w pokera. (II)

INNE POŁĄCZENIA

wygrywać + przysłówek

- Wygrywać często / rzadko / zawsze. (I–IV)
- Wygrywać dużo / mało / mnóstwo itp. (II)
- Wygrywać genialnie / świetnie / źle itp. (III/IV)

NIEKTÓRE WYRZYSY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. dominować nad kimś • górować nad kimś • mieć przewagę nad kimś w czymś • prowadzić z kimś w czymś • uzyskiwać wygraną
- II. odnosić zwycięstwo w procesie / w bojach / w sądzie itp. • odnosić zwycięstwo w rozgrywkach sportowych • pokonywać przeciwnika w rozgrywkach • zwyciężać kogoś
- III. brać górę nad kimś / nad czymś • korzystać (z okazji) • odnosić korzyści z czegoś / dzięki czemuś • wykorzystywać jakieś okoliczności / kogoś
- IV. odgrywać coś • odtwarzanie graną postać w telewizji / operetce itp. • przedstawiać coś grą w teatrze / filmie
- V. grać na czymś • wydawać dźwięki melodii • wykonywać utwór muzyczny

* Wygrywać co? / w czym? – połączenia alternatywne: *wygrywać biegi* (+ A.) albo *wygrywać w biegach* (w + L.); *wygrywać gonitwę* (+ A.) albo *wygrywać w gonitwie* (w + L.).

829. WYJAŚNIAC

NDK

[kto? • co?]

co? • komu? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Ojciec często wyjaśniał nam <i>sens</i> życia. (I) Wyjaśniał <i>wszystko</i> swoim podopiecznym. (I) Wyjaśniała <i>swoje stanowisko</i> w kolejnej kwestii. (II)
komu?	–	D.	Specjalna komisja wyjaśniała <i>te zbrodnie</i> od lat. (II) Adwokat długo wyjaśniał <i>nam</i> zawłości tej sprawy. (I) Wyjaśniał <i>nam</i> zasady bezpiecznej jazdy. (I) Wyjaśniał <i>wiernym</i> ich wątpliwości dotyczące wiary. (II)

INNE POŁĄCZENIA

wyjaśniać + przysłówek

wyjaśniać + jak

wyjaśniać + że

- Wyjaśniać *długo / dokładnie / wielokrotnie* itp. (I-II)
- *Wyjaśniać, jak* coś się robi. (I)
- *Coś wyjaśnia, jak* należy postępować. (I)
- *Wyjaśniać, że* nie należy tak postępować / robić itp. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. czynić coś jasnym / zrozumiałym • interpretować coś • klarować coś • objaśniać coś • tłumaczyć coś • wykładać coś komuś
- II. motywować (swoje stanowisko) • odkrywać coś • podawać powody czegoś • rozplątywać coś • rozstrzygać coś • rozwiązywać coś • rozwikływać coś • szukać rozwiązania czegoś • ujawniać (sekretne tło wydarzeń) • usprawiedliwiać coś • uzasadniać coś • wyświetlać coś (pot.)

830. WYJEŻDŻAĆ

NDK

[kto? • co?]

- czym? • do kogo? • gdzie? (do czego? / na co? / nad co? / w co? / za co?) • kiedy?
- komu? (naprzeciw) • na czym? • naprzeciw czego? • naprzeciw czemu?
- naprzeciw kogo? • naprzeciw komu? • o której? • od kogo? • po co?
- po kogo? • skąd? (z czego?) • w co? • z czym? • z kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Codziennie wyjeżdżała <i>windą</i> na ostatnie piętro. (I) Codziennie rano wyjeżdżała <i>pociągiem</i> do pracy. (I)
do kogo?	do	G.	W każdą sobotę wyjeżdżam <i>do rodziców</i> . (I)
gdzie? / do czego?	do	G.	Lubiła wyjeżdżać <i>do stolicy</i> . (I)
gdzie? / na co?	na	A.	Ciezarówki wyjeżdżają <i>na ulicę</i> z terenu budowy. (I) Często wyjeżdżała <i>na wieś</i> . (I) Z trudem wyjeżdżał <i>na strome wzgórza</i> swym autem. (I) Lubię wyjeżdżać kolejką <i>na górskie szczyty</i> . (I)
gdzie? / nad co?	nad	A.	Co roku wyjeżdżamy <i>nad Morze Bałtyckie</i> . (I)
gdzie? / w co?	w	A.	Lubił wyjeżdżać <i>w góry</i> zimą. (I)
gdzie? / za co?	za	A.	Latem zwykle wyjeżdżamy <i>za granicę</i> . (I)

kiedy?	o na – w	L. A. I. L.	Zawsze wyjeżdzał od nas <i>o zmroku</i> . (I) Na urlop wyjeżdżam <i>na wiosnę</i> . (I) Nad morze wyjeżdżamy <i>późnym latem</i> . (I) W góry wyjeżdżamy <i>w jesieni</i> . (I)
komu? (naprzeciw)	–	D.	Właśnie wyjeżdżam <i>swoim gościom</i> naprzeciw. (I)
na czym?	na	L.	Na urlop wyjeżdżał prawie zawsze <i>na rowerze</i> . (I)
naprzeciw czego?	naprzeciw	G.	Oficjalna delegacja wyjeżdża <i>naprzeciw peletonu</i> .* (I)
naprzeciw czemu?	naprzeciw	D.	Wyjeżdżamy <i>naprzeciw peletonowi</i> .** (I)
naprzeciw kogo?	naprzeciw	G.	Wyjeżdżaliśmy zawsze naprzeciw <i>wujka</i> z Ameryki.** (I)
naprzeciw komu?	naprzeciw	D.	Zawsze wyjeżdzałem <i>naprzeciw rodzicom</i> .** (I) Zawsze wyjeżdżali <i>naprzeciw wujkowi</i> z Ameryki.** (I)
o której?	o	L.	Wyjeżdżam stąd <i>o ósmej rano</i> . (I)
od kogo?	od	G.	Wyjeżdżał bardzo późno <i>od swojej narzeczonej</i> . (I)
po co?	po	A.	Ojciec wyjeżdża wcześniej rano <i>po zaopatrzenie</i> . (I)
po kogo?	po	A.	Wyjeżdżam <i>po przyjaciela</i> na lotnisko. (I)
skąd? / z czego?	z / ze	G.	Mieszkańcy tłumnie wyjeżdżali <i>z zagrozonego miasta</i> . (I)
w co?	w	A.	Często wyjeżdżali <i>w podróże</i> za granicę. (I)
z czym?	z / ze	I.	Wyjeżdżała wszędzie <i>ze swoim kotem</i> . (I) Ciągle wyjeżdżała <i>z nieuzasadnionymi pretensjami</i> . (II)
z kim?	z / ze	I.	Na wakacje wyjeżdżam zawsze <i>z rodzicami</i> . (I) Dlaczego on ciągle wyjeżdża <i>z tą swoją dziewczyną</i> ? (II)

INNE POŁĄCZENIA*wyjeżdżać + przysłówek*

→ Wyjeżdżać często / stale / zwykle itp. (I/II)

NIEKTÓRE WYRZYSY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. odjeżdżać skądś • opuszczać miejsce pobytu • udawać się w pewnym kierunku • wjeżdżać na coś czymś • wybierać się w podróż • wyruszać skądś

II. **potocznie**: mówić coś nietaktownego • odzywać się niepotrzebnie • wyrywać się z czymś

* Wyjeżdżać naprzeciw czego? / naprzeciw czemu? – połączenia alternatywne: *wyjeżdżać naprzeciw orszaku* (naprzeciw + G.) albo *naprzeciw orszakowi* (naprzeciw + D.). Zob. Nowy słownik poprawnej polszczyzny PWN, s. 1206.

** Wyjeżdżać naprzeciw kogo? / komu? – połączenia alternatywne: *wyjeżdżać naprzeciw matki* (naprzeciw + G.) albo *naprzeciw matce* (naprzeciw + D.).

831. WYJMOWAĆ

NDK

[któ?]

co? • czym? • komu? • skąd? (spod czego? / z czego? / zza czego?)

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Rzadko wyjmował <i>ręce</i> z kieszeni. (I) Lekarz wyjmował z oka pacjenta <i>kawałki szkła</i> . (I) Z przerąbaniem wyjmował <i>ostatnie grosze</i> z portfela. (I) Sekretarka wyjmowała <i>listy</i> z kopert. (I) Wyjmował <i>wszystkie szuflady</i> i szukał kluczy. (I) Wyjmowano <i>zniszczone bele</i> z drewnianego domku. (II)
czym? komu?	–	I.	Dlaczego pan wyjmuje <i>wypowiedź</i> z kontekstu? (II)
skąd? / spod	–	D.	Lekarz wyjmuje kule <i>szczypcami</i> z ciała rannego. (I)
czego? / skąd? / z czego?	spod z / ze	G.	Chirurg wyjmował <i>pacjentowi</i> kawałki szkła z ciała. (I) Wyjmowała tajemnicze listy <i>spod wycieraczki</i> . (I)
skąd? / zza czego?	zza	G.	Wyjmował koszule z <i>pudełek</i> i układał je na półkach. (I) Uczyli się wyjmować rewolwery z <i>kabur</i> . (I) Wyjmował gorsze kawałki mięsa z <i>całej tuszy</i> . (II) Wyjmował z <i>prac naukowych</i> ciekawsze fragmenty. (II)
		G.	Wyjmowała <i>zza szafy</i> swoje dawno namalowane płotnia. (I)

INNE POŁĄCZENIA

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. dobywać coś z czegoś • wyciągać coś • wydobywać coś • wydostawać coś • wykładać coś z czegoś • wypakowywać coś • wysypływać coś • wysuwać coś • wywlekać coś
 II. odłączać coś • wydzielać części z całości • wykluczać coś • wyłączać coś • wyodrębniać coś

832. WYKAZYWAĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

czym? • w czym?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	W swojej pracy zawsze wykazywał się <i>sumiennością</i> . (I) Wszyscy asystenci wykazują się <i>diplomem</i> akademii. (II)
w czym?	w	L.	Nasi studenci wykazują się <i>znajomościami</i> kilku języków. (I) Ta grupa młodych ludzi wykazuje się talentem <i>w grze</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. dawać dowody swojej wartości / wiedzy itp. • odznaczać się czymś • okazywać coś • udowadniać coś
 II. legitymować się czymś • okazywać dokumenty • przedstawiać dokumenty w celu udowodnienia czegoś

833. WYKŁADAĆ

NDK

[kto? • co?]

- co? • czym? • gdzie? (na co? / na czym? / w czym?) • komu? • na co? • przed kim?**
• skąd? (z czego?) • z okazji czego? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Zaczynała wykładać <i>swoje rzeczy</i> z walizki. (I) Wykłalali <i>jedznię</i> brukowymi kostkami. (II) Ptaki wykładały <i>swoje gniazda</i> słomą i trawą. (III) Co roku wykładamy <i>pewne sumy</i> na remont domu. (IV)
czym? gdzie? / na co?	– na	I. A.	Długo wykładał <i>swój program przedwyborczy</i> . (V) Od lat wykładał <i>gramatykę opisową</i> na polonistyczce. (V) Dzisiaj wykładamy ściany <i>nową tapetą</i> . (II)
gdzie? / na czym?	na	L.	Sprzedawczyni wykłada nowe książki <i>na ladę</i> . (I) Gracze wykładają swoje karty <i>na stoły</i> i zaczynają grać. (I)
gdzie? / w czym? komu? na co? przed kim? skąd? / z czego? z okazji czego?	w – na przed z / ze z okazji	L. D. A. I. G. G.	Z pasją wykładał <i>na spotkaniach młodzieżowych</i> . (IV) Od roku wykładam literaturę <i>na uniwersytecie</i> . (V) Kustosz wykładał eksponaty <i>w gablotach</i> . (I) Od godziny wykładał <i>mi</i> swoje argumenty. (IV) Miesięcznie wykładamy jedną pensję <i>na opłaty</i> . (III) Szef wykłada <i>przed komisją</i> swój plan działania. (IV) Mama szybko wykładała prezenty <i>z wielkiej torby</i> . (I) Zawsze wykładają księgi pamiątkową <i>z okazji rocznic</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

wykładać + przysłówek

→ Wykładać coś jasno / rzeczowo / treściwie itp. (IV)

wykładać – porównania

→ Wykładać chętnie / dobrze / jasno / świetnie /

znakomicie / zwięzle itp. (IV/V)

→ Wykładać coś jak na patelni / jak na łopacie. (IV/V)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. rozkładać coś na czymś • układać na czymś • wydobywać coś (skądś i kłaść na czymś)
 • wyjmować coś skądś
 II. mościć coś • objąć coś / czymś • oklejać coś / czymś • pokrywać czymś jakąś powierzchnię
 • ścielić coś • wybijać coś • wyścielać coś
 III.łożyć na coś • płacić za coś • ponosić koszty czegoś • wydatkować coś • wydawać pieniądze

- IV. interpretować coś • komentować coś • podawać coś do wiadomości • przedstawiać coś ustnie / na piśmie • referować coś • tłumaczyć coś • wyjaśniać coś
 V. kształcić kogoś • mieć wykład • nauczać kogoś / gdzieś • prowadzić wykłady • uczyć kogoś / gdzieś

834. WYKONYWAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czym? • w czym? • z czego? • jak?

833
–
834

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Laboratoria wykonują <i>doświadczenia</i> na zwierzętach. (I) Wykonujemy <i>półroczny plan</i> w ciągu pięciu miesięcy. (I) Artysta znowu wykonuje <i>swój popisowy numer</i> . (I) Ten uczeń dobrze wykonuje <i>wszystkie zadania</i> . (I) Zawsze wykonywał znakomicie <i>swoje obowiązki</i> . (I) Zawsze wykonywał <i>moje prośby</i> . (I) Znana firma wykonuje <i>projekty</i> mieszkań i domów. (II) Kwiaciarki wykonują <i>piękne kompozycje</i> z kwiatów. (II) Wspaniale wykonują <i>symfonie programowe</i> Haydona. (III)
czym? w czym?	– w	I. L.	Świętne wykonują <i>ten utwór</i> . (III) Znakomicie wykonywali <i>ten trudny taniec</i> . (III) Wykonywał <i>swój zauvod</i> w trudnych warunkach. (IV) Wszystkie obrazy wykonywał <i>farbami olejnymi</i> . (II) Potrafił wykonywać wspaniale budowle <i>w glinie</i> .* (II) Nieznaní aktorzy wykonują główne role <i>w tym filmie</i> . (III) Syn wykonywał praktykę lekarską <i>w gabinecie</i> ojca. (IV)
z czego?	z / ze	G.	Z pasją wykonywał świątki <i>z drewna</i> .* (II) Ta firma wykonuje płaszcze <i>z powierzonych skór</i> . (II)

INNE POŁĄCZENIA

wykonywać + przysłówek

→ Wykonywać *długo / dobrze / źle / znakomicie* itp.
(I–III)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. czynić coś • doprowadzać coś do skutku • pełnić coś • realizować coś • robić coś • spełniać coś
• sprawować coś • urzeczywistniać coś • uszkodzać coś • wcielać coś w życie • wprowadzać coś w czyn / w życie • wypełniać coś
 II. fabrykować coś • konstruować coś • opracowywać coś • produkować coś • sporządzać coś
• tworzyć coś • układać coś • wyrabiać coś z czegoś • wytwarzając coś
 III. dawać możliwości widzenia / słyszenia czegoś • grać coś • odgrywać coś • odtwarzać coś
• tańczyć coś • występować z czymś (w odniesieniu do ról teatralnych i utworów muzycznych,
tańca itp.)
 IV. działać (w jakiejś dziedzinie) • pracować (w jakimś zakresie obowiązków)

* W znaczeniu II – wykonywać w czym? / z czego? – połączenia alternatywne: *wykonywać coś w glinie* (w + L.) albo *wykonywać coś z gliny* (z + G.).

835. WYKORZYSTYWAĆ*

NDK

[kto?]

co? • do czego? • kogo? • na co? • w czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Potrafiła wykorzystywać <i>swój czas</i> . (I) Wykorzystywał <i>różne publikacje</i> do pracy naukowej. (I) Wykorzystywalem <i>różne cytaty</i> do przemówień. (I/II) Wykorzystujemy jej <i>dokonania naukowe</i> do badań. (II)
do czego?	do	G.	Wykorzystywała resztki ze stołu <i>do kolejnych posiłków</i> . (I) Wykorzystywano różne technologie <i>do produkcji sera</i> . (I) Wykorzystywano niewolników <i>do najcięzszych prac</i> . (II)
kogo?	–	A.	Wykorzystywał <i>mnie</i> do zrobienia kariery politycznej. (I/II) Kapitaliści zwykle wykorzystują <i>robotników</i> . (II) Zawsze wykorzystywał <i>swoich podwładnych</i> . (II) Dzieci często wykorzystują <i>rodziców</i> . (II) Przez całe życie wykorzystywał <i>tę naiwną kobietę</i> . (II)
na co? w czym?	na w	A. L.	Często wykorzystywała urlop <i>na prace domowe</i> . (I) Wykorzystywał <i>w pracach</i> badania innych naukowców. (I) Ciągle wykorzystywali go <i>w pracy</i> . (II)

INNE POŁĄCZENIA

wykorzystywać + przysłówek

→ Wykorzystywać coś *dobrze / racjonalnie / źle*. (I)

→ Wykorzystywać *ciągle / zawsze / zwykle* itp. (II)

NIEKTÓRE WYRZYSY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. bazować na czymś • korzystać z czegoś • mieć z czegoś pożytek • opierać się na czymś • osiągać coś (nadużywając czyjego zaufania) • osiągać z czegoś korzyść • posiłkować się czymś
 • posługiwać się czymś • spożytkować coś do czegoś • stosować coś • uciekać się do czegoś
 • uwzględniać coś • użytkować coś • używać czegoś • zużytkować coś

II. ciągnąć zyski z cudzej pracy • eksplotować kogoś • wyciągać zyski z cudzej pracy • wyzyskiwać kogoś / coś

* Wykorzystywać – używać – wyzyskiwać. Czasownik *wykorzystywać* jest krytykowany jako germanizm w języku polskim. Stąd też często zastępuje się go synonimami. Autorzy *Słownika wyrazów kłopotliwych* proponują używanie czasownika *wykorzystywać / wyzyskiwać* w kontekstach, w których nie istnieje groźba niepożądanych skojarzeń, np. *wykorzystywać / wyzyskiwać bogactwa naturalne, energię słoneczną*. Por. *Słownik wyrazów kłopotliwych*, s. 361 – hasło: *wykorzystać, wyzyskać*.

836. WYLATYWAC

NDK

[kto? • co?]

czym?* • dokąd? (do czego?) • gdzie? (na co? / w co?) • komu? • od czego?
 • od kogo? • o której? • przez co?* • skąd? (z czego? / zza czego?) • za co? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?*	–	I.	Kłęby dymu wylatują <i>oknem</i> .* (III)
dokąd?	do	G.	Samoloty do Poznania wylatują dwa razy dziennie. (II)
gdzie? / na co?	na	A.	Golebie wylatywały z dachów kamienic <i>na plac</i> . (I) Dzieci z krzykiem wylatywały <i>na każdą przerwę</i> . (IV)
gdzie? / w co?	w	A.	Stada ptaków wylatywały wysoko <i>w górę</i> . (I)
komu?	–	D.	Ciągle wylatują <i>mi</i> klucze z dziurawych kieszeni. (V)
od czego?	od	G.	Dlaczego wszystko wylatuje <i>ci</i> z rąk? (V)
od kogo? / o której?	od	G.	Szyby wylatywały z okien <i>od podziemnych wstrząsów</i> . (III)
przez co?*	o	L.	Często wylatywała <i>od niego</i> z placzem. (IV)
przez co?*	przez	A.	Samolot do Chicago wylatuje <i>o godzinie siódmej</i> . (II)
skąd? / z czego?	z / ze	G.	Powietrze z sykiem wylatywało <i>przez małą dziurę</i> .* (III)
skąd? / z za czego? / za co?	z za	G.	Ptaki wylatywały <i>z gniazd</i> wcześnie rano. (I) Samolot z Warszawy do Krakowa wylatuje o ósmej. (II)
	za	A.	Od kilku dni sadze wylatują <i>z pieca</i> . (III) Wylatywał <i>z domu</i> pędem, by nie spóźnić się do pracy. (IV) Coś wylatywało <i>z dziurawych koszyków</i> . (V) On kolejny raz wylatuje <i>z pracy</i> za alkoholizm. (VI)
			Wylatywał <i>z za węgla</i> i straszył dzieci. (IV) Kilkakrotnie wylatywał <i>z pracy za pijanistwo</i> . (VI)

INNE POŁĄCZENIA

wylatywać + przysłówek

→ Wylatywać często / rzadko / systematycznie itp.
(I–VI)

wylatywać – porównania

→ Wylatywać / Wyłecieć jak z procy.*** (IV)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. odfruwać gdzieś • ulatywać gdzieś • wyfruwać skądś [tylko w 3. osobie]
- II. odlatywać dokądś • rozpoczynać lot • startować gdzieś • wyruszać w podróż [tylko w 3. osobie]
- III. być wyrzucanym w górę • być wystrzelonym • uchodzić • ulatywać przez coś • wzbiąć się w górę • wznosić się [tylko w 3. osobie]
- IV. **potocznie**: udawać się dokądś szybko • wybiegać szybko • wydostawać się skądś bardzo szybko • wyskakiwać skądś / od kogoś szybko
- V. **potocznie**: wypadać komuś z czegoś • wyslizgiwać się komuś z czegoś • wysuwać się komuś z czegoś
- VI. **potocznie**: być usuniętym skądś

* Wylatywać czym? / przez co? – w zn. III połączenia alternatywne: coś wylatuje **kominem** (+ I.) albo **przez komin** (przez + A.).

** Częściej w połączeniu z czasownikiem dokonanym *wylecieć*.

837. WYŁĄCZAĆ

NDK

[kto? • co?]

**co? • do czego? • gdzie? (na czym? / w czym?) • kogo? • komu? • podczas czego?
• z czego? • jak?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Co pewien czas elektrownia wyłącza <i>dopływ</i> prądu. (I) Wyłączał <i>telewizor</i> tuż przed zaśnięciem. (I) Wyłączają <i>gaz</i> tym, którzy nie płacą rachunków. (I) Wyłączasz <i>maszynę</i> w nieodpowiednim momencie. (I) Komisja wyłączała <i>kolejne lekarstwa</i> z listy. (II) Badania wyłączały tutaj <i>naturalną śmierć</i> delikwenta. (III)
do czego?	do	G.	Dowody wyłączają <i>motyw seksualny</i> zabójstwa. (III) Niektóre sprawy wyłączali <i>do osobnego rozpatrzenia</i> . (II)
gdzie? / na czym?	na	L.	Na noc wyłączamy światło <i>na podwórku</i> . (I)
gdzie? / w czym?	w	L.	Dlaczego wyłączasz prąd <i>w kuchni</i> ? (I)
kogo?	–	A.	Policja wyłączała ze śledztwa <i>kolejnych podejrzanych</i> . (II)
komu?	–	D.	Gazownia wyłącza dopływ gazu <i>nieużyciwyem klientom</i> . (I)
podczas czego?	podczas	G.	Zawsze wyłączał radio <i>podczas rozmowy</i> . (I)
z czego?	z / ze	G.	Przed wyjściem wyłączał komputer <i>z sieci</i> . (I) Często wyłączano go <i>z udziału</i> w turnieju. (II)

INNE POŁĄCZENIA

wyłączać + przysłówek

→ Wyłączać czasowo / okresowo. (I/II)

NIEKTORE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. nie dostarczać czegoś • odłączać coś z czegoś • przerwać dopływ / działanie czegoś
 - umieruchamiać coś • wstrzymywać coś • zamknąć coś • zatrzymywać coś; również: gasić coś
- II. eliminować kogoś / coś • odłączać coś od czegoś • pozbywać się kogoś • usuwać kogoś z czegoś / skądś • uwalniać kogoś • wydalać kogoś • wydzielać coś • wyodrębniać coś • wyrzucać coś • zwalniać kogoś
- III. uznawać coś za niemożliwe • wykluczać coś [tylko w 3. osobie]

838. WYŁĄCZAĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

po czym? • z czego? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
po czym?	po	L.	Wyłączał się <i>po usłyszeniu</i> pierwszego słowa. (III) Ten grzejnik wyłącza się <i>po godzinie</i> działania. (IV)
z czego?	z / ze	G.	Wyłączał się <i>z rozmowy</i> i myślał o czym innym. (II)

INNE POŁĄCZENIA

wyłączać się + przysłówek

→ Coś się wyłącza nawzajem / wzajemnie. (I)

→ Wyłączać się automatycznie / nagle / samoczynnie. (IV)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. wykluczać nawzajem swoje istnienie [tylko w 3. osobie]

II. izolować się • nie brać w czymś udziału • nie zajmować się czymś • odsuwać się od czegoś
• przestawać należeć do czegoś

III. kłaść słuchawkę telefonu • kończyć rozmowę telefoniczną • przerywać połączenie

IV. przerywać działanie / funkcjonowanie • zatrzymywać się [tylko w 3. osobie]

839. WYMAGAĆ

NDK

[kto? • co?]

czego? • dla kogo? • od czego? • od kogo? • jak?

838

–

840

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czego?	–	G.	Dyrektor wymagał <i>absolutnego posłuszeństwa</i> od nas. (I) Pisanie prac naukowych wymaga <i>czasu</i> . (I) Wyschnięta gleba wymaga <i>deszczu</i> . (II) Mieszkanie wymaga <i>gruntownego remontu</i> . (II) Każe dziecko wymaga <i>miłości</i> . (II)
dla kogo?	dla	G.	Wymagała <i>dla swojej rodziny</i> szczególnego szacunku. (I)
od czego? od kogo?	od	G. G.	Zawsze wymagał duzo <i>od życia</i> . (I) Nowa dyrektorka wymagała wiele <i>od podwładnych</i> . (I) Życie wymaga <i>od człowieka</i> sprytu. (I)

INNE POŁĄCZENIA

wymagać + przysłówek

→ Wymagać dużo / mało / wiele / za dużo itp. (I)

→ Wymagać absolutnie / kategorycznie / koniecznie. (II)

wymagać + żeby / aby / by < > tryb życzący → Ona wymaga, żeby coś zrobił. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. chcieć bardzo • domagać się czegoś • nalegać uparcie / zdecydowanie, żeby... • nastawać na coś
• pragnąć czegoś • przymuszać kogoś do czegoś • zmuszać kogoś do czegoś • życzyć sobie
czegoś kategorycznie • żądać czegoś

II. mieć potrzebę czegoś • nie móc się obejść / obyć bez czegoś • nie móc żyć bez czegoś
• odczuwać potrzebę czegoś • potrzebować czegoś niezbędnie, żeby...

840. WYMAWIAĆ

NDK

[kto?]

co? • komu? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Z trudem wymawiał <i>takie dźwięki</i> jak: sz, rz, cz. (I) Z olbrzymim szacunkiem wymawiała jego imię. (I) Lektor głośno wymawiał <i>każde nowe słowo</i> . (I)

komu?

–

D.

Żołnierze wymawiali *słowa roty* z przejęciem. (II)
 Często wymawiała mi *moje kłamstwa*. (III)
 Wymawiają *pracę* nawet zasłużonym pracownikom.*
 (IV)
 Wymawiała *mężowi* jego chlopskie pochodzenie. (III)
 Właściciel wymawia *mi* mieszkanie już od roku.*
 (IV)

INNE POŁĄCZENIA

wymawiać + przysłówek

- Wymawiać *dobrze / dźwięcznie / głośno / poprawnie / powoli / szybko / wyraźnie / źle*. (I)
- Wymawiać *dobitnie*. (II)
- Wymawiać *często / rzadko / wielokrotnie* itp.
(III/IV)
- *Wymawiali mu, że* za dużo je. (III)

wymawiać → komu + że

NIEKTÓRE WYRZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. artykulować coś • wypowiadać dźwięk / wyraz itp.
- II. ujmować coś w słowach • wypowiadać jakiś tekst • wyrażać coś słowami
- III. czynić komuś uwagi • robić komuś wymówki / wyrzuty • wypominać coś komuś • wytykać coś komuś
- IV. anułować coś • obalać coś • przekreślać coś • rozwiązywać jakąś umowę • unieważniać coś
• usuwać coś • wypowiadać coś • zawiadamiać o rozwiązaniu jakiegoś zobowiązania • zrywać coś z kimś

* W znaczeniu IV – częściej w połączeniu z czasownikiem dokonanym *wymówić*.

841. WYMIESZNAĆ

NDK

[któ? • co?]

**co? • gdzie? (na czym? / w czym?) • kogo? • między kim? • na co? • na kogo?
• za co? • za kogo? • z kim? • jak?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Od lat wymienialiśmy <i>znaczki pocztowe</i> . (I) Często wymieniam <i>poglądy</i> z moim profesorem. (II) Zawsze wymieniamy <i>małe uprzejmości</i> między sobą. (III)
gdzie? / na czym? / gdzie? / w czym?	na w	L.	Co dwa lata wymieniamy <i>zamki</i> w drzwiach. (IV) Bez zajęcia wymieniał <i>nazwiska</i> królów Polski. (V)
kogo?	–	A.	Rzadko wymieniają żarówki <i>na korytarzu</i> . (IV) Dolary wymieniam zwykle <i>w banku</i> . (I) Zbyt rzadko wymieniasz olej <i>w samochodzie</i> . (IV) Wymieniano <i>więźniów</i> za porwanych polityków. (I) Zawsze wymieniał swoich <i>wychowanków</i> <i>z nazwiska</i> . (V)

między kim?	między	I.	One lubili wymieniać <i>między sobą</i> sukienki. (I)
na co?	na	A.	Wymieniam monety <i>na znaczki pocztowe</i> . (I) Jeszcze przez kilka lat musimy wymieniać złotówki <i>na euro</i> . (I)
na kogo?	na	A.	Wymieniamy stare meble <i>na nowe</i> . (IV)
za co?	za	A.	Dawniej wymieniano kosztowności <i>na niewolników</i> . (I)
za kogo? z kim?	za z / ze	I.	Od kiedy zaczął pić, wymienia kosztowności <i>za alkohol</i> . (I) Wymieniali jednego zakładnika <i>za drugiego</i> . (I) Od roku wymieniam płyty kompaktowe <i>z kolegami</i> . (I) Zawsze wymieniał serdeczności <i>z podwładnymi</i> . (III)

INNE POŁĄCZENIA

wymieniać + przysłówek

→ Wymieniać często / rzadko / stale itp. (I/IV)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. dawać coś; *rzad.* kogoś w zamian • dokonywać wymiany • przesyłać coś sobie wzajemnie • robić zamianę czegoś • zamieniać coś na coś
- II. dyskutować o czymś / na jakiś temat • przekazywać sobie informacje • rozmawiać o czymś / na jakiś temat [w odniesieniu do wyrażenia *wymieniać poglądy*]
- III. mówić sobie nawzajem coś uprzejmego • okazywać sobie nawzajem jakieś uczucia • pozdrawiać się • świadczyć sobie coś wzajemnie
- IV. usuwać coś i dawać coś innego • zastępować coś czymś innym
- V. nazywać coś / kogoś • podawać nazwę / wielkość czegoś a. kogoś • przytaczać coś w jakiejś kolejności • wskazywać na kogoś / na coś • wyliczać coś nazywając • wyszczególniać coś

842. WYMÓC*

DK

[kto?]

co? • czym? • na kim?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Policjanci wymogli na nim <i>przyznanie się</i> do winy.
czym?	–	I.	Wymógł na żonie <i>łagodną perswazją</i> zmianę decyzji.
na kim?	na	L.	Wreszcie wymogłem <i>na rodzicach</i> zgodę na ożenek.

INNE POŁĄCZENIA

–

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

sklonić kogoś do czegoś • uzyskać coś od kogoś nalegając • wydobyć coś od kogoś • wymusić coś na kimś

* W użyciu częściej czas przeszły.

843. WYMYSŁAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • kogo? • komu? • na kogo? • o kim? • od kogo?* • za co? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Codziennie wymyślała nową dekorację sali. (I) Kto wymyśla te głupie dowcipy o blondynkach? (I)
kogo? komu?	–	A. D.	Wymyślała kolejne choroby, aby nie pracować. (II) Potrafiła wymyślać fikcyjnych bohaterów. (II) Wymyślał nam dziwne historie na temat swej rodziny. (II) Wymyślał jej czasami od najglupszych.* (III)
na kogo? o kim?	na o	A. L.	Bez przerwy wymyślał wszystkim sąsiadom. (III) Nieustannie wymyślała na swojego szefa. (III) Wymyślała o swoim mężu nieprawdopodobne historie. (II)
od kogo?*	od	G.	Ciągle wymyślał jej od nieudacznik.* (III) Ciągle wymyślała mi od najgorszych.* (III)
za co?	za	A.	Wymyślała sąsiadce za złe wychowanie dzieci. (III) Matka wymyśla dziecku za złe stopnie w szkole. (III)

843
–
844

wymyślać + przysłówka

wymyślać + co

wymyślać coś + żeby / aby / by

+ bezokolicznik

wymyślać + jak / gdzie

wymyślać komuś + że

→ Wymyślać bezustannie / ciągle / często / niejednokrotnie / wielokrotnie itp. (I–III)

→ Wieczorem wymyśla, co będzie jutro gotować. (I)

→ Wymyślała coś, żeby / aby / by się nie nudzić. (I)

→ Ciągle wymyśla, jak / gdzie zarobić duże pieniądze. (I)

→ Wymyślała mu, że nie opiekuje się dziećmi. (III)

NIKTÓRZE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. koncipować coś (przestarz.) • mieć pomysły • odkrywać coś • tworzyć coś • wpadać na jakiś pomysł • wynajdywać coś nowego

II. fantazjować • kłamać • lgać • opowiadać komuś rzeczy nieprawdziwe • robić sobie coś • stwarzać fikcję • zmyślać coś

III. **potocznie:** besztać kogoś • lizyć kogoś • lajać kogoś • miotać na kogoś obelgi • mówić o kimś niepochlebnie • mówić źle o kimś / o czymś • obrzucać kogoś wymyślam / zniewagami / obelgami • pomstować na kogoś • rzucać obelgi na kogoś • ubliżać komuś • urągać komuś • wygadywać coś na kogoś • wyzywać kogoś • złorzeczyć komuś • znieważyć kogoś

* Wymyślać od kogo? – w znaczeniu III wyłącznie w połączeniu z rzeczownikami / przymiotnikami w liczbie mnogiej.

844. WYNAJMOWAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • dla kogo?* • do czego?** • kogo? • komu? • na co? • od kogo?
• u kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Od lat wynajmuję <i>mieszkanie</i> dla syna. (I) Do przewozu mebli wynajmujemy zawsze <i>bagażówkę</i> . (I)
dla kogo?* do czego?**	dla do	G. G.	Szkoły wynajmują <i>sale</i> na kursy języków obcych. (III) Wynajmujemy <i>dla studentów</i> tanie pokoje. * (I) Wynajmujemy maszyny <i>do pracy</i> na roli. (II) Wynajmujemy robotników <i>do budowy domu</i> . (II) Wynajmował swój zaprzeg <i>do przewożenia węgla</i> . ** (III)
kogo?	–	A.	Firma wynajmuje <i>robotników</i> do zbioru truskawek. (II)
komu?	–	D.	Pokoje wynajmujemy wyłącznie <i>studentom</i> . (III)
na co?	na	A.	Wynajmujemy artystom poddasza <i>na pracownie</i> . (III)
od kogo?	od	G.	Wynajmuję lokal użytkowy <i>od znajomych</i> . (I)
u kogo?	u	G.	W czasie studiów wynajmowaliśmy pokoje <i>u sióstr</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

wynajmować + przysłówek

- Wynajmować *ciągle / często / tanio / zawsze* itp. (I–III)
- Wynajmować kogoś *okresowo / sezonowo*. (II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. brać coś w najem / w użytkowanie
- II. najmować kogoś / coś • przyjmować kogoś do pracy • zatrudniać kogoś czasowo
- III. oddawać komuś coś w najem • odnajmować coś komuś • odstępować coś komuś w użytkowanie

* Potocznie.

** Wynajmować coś do czego? – najczęściej w połączeniu z rzeczownikiem odsłownym, np. *wynajmować coś do przewożenia / do przewiezienia / do zbiierania / do przewozu* itp.

845. WYNAJMOWAĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

do czego?* • u kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
do czego?*	do	G.	Od lat wynajmuję się <i>do prac sezonowych</i> . *
u kogo?	u	G.	Wynajmował się chętnie <i>do zabijania ludzi</i> . * Kobiety wynajmowały się do pracy <i>u bogaczy</i> .

INNE POŁĄCZENIA

wynajmować się + przysłówek

- Wynajmować się *czętnie / okresowo / sezonowo* itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

angażować się do pracy • najmować się do czegoś • podejmować płatną pracę u kogoś • podejmować się pracy najemniej • przyjmować u kogoś jakąś pracę • zgadzać się do pracy za wynagrodzeniem

* Wynajmować się do czego? – najczęściej w połączeniu z rzeczownikiem odsłownym, np. *wynajmować się do zbiierania czegoś / do sprzątania czegoś / gdzieś / do prasowania czegoś / do kopania czegoś* itp.

846. WYNOSIĆ*

NDK

[kto? • co?]

- co? • dokąd? (do czego?) • gdzie? (na co? / w co?) • ile? • kogo? • na co?
- nad kogo? • około ilu? • skąd? (z czego?) • z kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Wszyscy wnosili <i>niepotrzebne rzeczy</i> z sali. (I) Rakiety wnoszą <i>satelity</i> na orbitę. (II)
dokąd? gdzie? / na co?	do na	G. A.	Niepotrzebny sprzęt wnosimy <i>do piwnicy</i> . (I) Podczas deszczu wnosili kwiaty <i>na balkon</i> . (I) Wynosili stare czasopisma <i>na strych</i> . (I) Rakiety wnoszą satelity <i>na orbitę okołoziemską</i> . (II)
gdzie? / w co?	w	A.	Wiatr wyrzucił balon daleko <i>w górę</i> . (II)
ile?	–	A.	Odległość z portu do wyspki wynosi <i>jedną milę</i> . (III)
–	–	–	Pierwiastek z szesnastu wynosi <i>cztery</i> . (III)
–	–	–	Waga noworodka wynosiła <i>trzy kilogramy</i> . (III)
–	–	–	Należność za usługę wynosi <i>sto złotych</i> . (III)
kogo?	–	A.	Koszt przeprowadzki wynosi <i>kilka tysięcy euro</i> . (III)
–	–	–	Ratownicy wnosili <i>chorych</i> z płonącego szpitala. (I)
–	–	–	Wielokrotnie wnoszono go na najwyższe stanowiska. (IV)
na co?	na	A.	Premier wnosili urzędników <i>na wyższe stanowiska</i> . (IV)
nad kogo?	nad	A.	Zdarzało się, iż možni wnosili służące <i>nad swojymi żonami</i> . (IV)
około ilu?	około	G.	Odległość stąd do stadionu wynosi <i>około stu metrów</i> . (III)
skąd? / z czego?	z / ze	G.	Koszt tej inwestycji wynosi <i>około miliona złotych</i> . (III)
z kim?	z / ze	I.	Od rana wnosili zbyteczne meble <i>z hotelu</i> . (I) Młodzież wnoszą wiedzę głównie <i>z szkoły</i> . (V) Wynosimy wiele wrażeń <i>z pobytu</i> za granicą. (V) Wynosiłem z bratem stare gazety do piwnicy. (I)

INNE POŁĄCZENIA

wynosić + przysłówka

→ Coś wnosili *łącznie / naraz / razem / równocześnie*.
(III)

NIKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. brać coś skądś • przenosić kogoś / coś gdzieś indziej • usuwać coś skądś • zanosić kogoś / coś gdzie indziej
- II. budować coś nad czymś • dźwigać coś ku górze • osadzać coś wysoko nad czymś • podnosić coś wysoko / do góry • wznosić coś [tylko w 3. osobie]
- III. czynić • dawać • równać się • stanowić pewne wielkości • tworzyć pewną sumę / liczbę / ilość [tylko w 3. osobie; o cenach, kosztach, wartości, sumie itp.]
- IV. awansować kogoś • czynić kogoś sławnym / uznanym • podnosić rangę / godność kogoś / czegoś • przesuwać kogoś na wyższe stanowisko • wyróżniać kogoś • wywyższać kogoś
- V. odbierać coś • otrzymywać coś • zdobywać coś

* W znaczeniach: 1. wypełniać kogoś, nosząc go na rękach, 2. zniszczyć coś przez długie noszenie / używanie, czasownik wynosić pełni funkcję czasownika dokonanego. Przykłady: To właśnie dziadek **wynosił** wnuczkę na rękach. / Już po trzech miesiącach **wynosił** spodnie.

847. WYNOSIĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

dokąd? (do czego? / na co?) • nad co? • nad kogo? • ponad co? • ponad kogo?
• skąd? (z czego?) • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTAŃSTWO	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
dokąd?	do	G.	Zubożałe rodziny wynosili się <i>do tańszych mieszkań</i> . (II)
	na	A.	Bogaci obywatele wynoszą się teraz częściej <i>na wieś</i> . (II)
nad co? nad kogo?	nad	A.	Wiele rodzin wynosi się teraz <i>na południe Francji</i> . (II)
	nad	A.	Wielkie wiezowce wynosili się <i>nad całe miasto</i> . (I)
ponad co? ponad kogo? skąd? / z czego?	ponad	A.	Ta rodzina wynosi się <i>nad innych mieszkańców wsi</i> . (III)
	ponad	A.	Mój szef zawsze wynosi się <i>nad swoich podwładnych</i> . (III)
z / ze	z / ze	G.	Kopuła cerkwi wynosi się <i>ponad dachy miasteczka</i> . (I)
			Ona całe życie wynosiła się <i>ponad wszystkich</i> . (III)
			Dużo młodych ludzi wynosi się <i>ze wsi</i> do miast. (II)

846
–
848

INNE POŁĄCZENIA

wynosić się + przysłówek

→ Wynosić się często / natychmiast / rzadko / zwykle.
(II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- górować nad czymś • ułatwiać ponad coś • unosić się nad czymś • wznowić się nad czymś (tylko w 3. osobie)
- potocznie:** opuszczać jakieś miejsce • usuwać się skądś • wychodzić gdzieś • wyjeżdżać dokądś • wyprowadzać się dokądś • zabierać się skądś
- być wyniosłym • chwalić się • okazywać innym swą wyższość • pysznić się • traktować innych z góry • wywyższać się nad kogoś

848. WYOBRAŻAĆ*

NDK

[kto? • co?]

co? • czym?** • jako co? • jako kogo? • kim?** • kogo? • na czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTAŃSTWO	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Ten obraz wyobraża postać jednego z męczenników. (I) Ta rzeźba wyobraża śmierć. (I) Wykres wyobrażała zamierającą akcję serca. (II)

czym?**	–	I.	Z trudem wyobrażam sobie <i>dalsze życie z tą kobietą</i> .* (III)
jako co?	jako	A.	Już wyobrażała sobie <i>uroczysty ślub w kościele</i> .* (III) Lubił sobie wyobrażać <i>różne erotyczne sytuacje</i> .* (III)
jako kogo?	jako	A.	Wyobrażał sobie <i>chwile</i> , które chciał przeżyć z nią.* (III)
kim?**	–	I.	Wyobrażałem sobie to miejsce <i>końcem świata</i> .*/** (III)
kogo?	–	A.	To miasto wyobrażałem sobie <i>jako zapadłą dziurę</i> .* (III)
na czym?	na	L.	Zawsze wyobrażałam sobie <i>ja jako piękną kobietę</i> .* (III)
			Wyobraź go sobie <i>mężczyzną</i> w kwiecie wieku. */** (III)
			Ta rzeźba wyobraża <i>umierającego poetę</i> . (I)
			Pomnik wyobrażała <i>idących na śmierć</i> . (I)
			Wyobrażał sobie <i>syna</i> na stanowisku premiera.* (III)
			Wyobrażałem <i>ją</i> sobie jako młodą, piękną kobietę.* (III)
			Od dawna wyobrażałem sobie <i>go</i> w roli profesora.* (III)
			Artysta wyobrażał <i>na płótnie</i> swój ostatni sen. (II)

INNE POŁĄCZENIA

- Wyobrażać coś *jasno / klarownie / przejrzyste*. (I/II)
- Wyobrażać sobie *często / inaczej / zawsze*.* (III/IV)
- Wyobrażam sobie, *ile* to może kosztować!* (IV)
- Wyobrażam sobie, *jak* on zareaguje.* (IV)
- Wyobrażałem sobie, *że* siedzi teraz nad oceanem.*
(III)
- Wyobrażał sobie, *że* coś się tam dzieje dziwnego.*
(IV)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. być obrazem / symbolem czegoś • przedstawiać coś / kogoś • symbolizować coś • unaocznić coś [tylko w 3. osobie]
- II. dawać obraz czegoś • prezentować coś na obrazie / rysunku / grafice itp.
- III. imaginować sobie kogoś / coś • marzyć o kimś / o czymś • mniemać, że... • odmalaływać kogoś / coś w myślach • odtwarzając coś silną wyobraźnią • robić o czymś; *rzad.* coś • śnić o kimś / o czymś • tworzyć (w myślach jakieś wyobrażenia) • uzmysławiać coś (książk.) • widzieć kogoś / coś w wyobraźni • wspominać kogoś / coś
- IV. podejrzewać coś • pojmować, że... / co... • przypuszczać, że... • rozumieć, że...

* W znaczeniu III/IV zwykle w połączeniu z zaimkiem *sobie*.

** Przestarzałe.

849. WYPADAĆ*

[kto? • co? • Ø*]

NDK

- gdzie? (na co? / w czym?) • kiedy? • komu? • na co? • na kogo? • po czym?
 • podczas czego? • przed czym? • przed kim? • przez co? • skąd? (z czego?)
 • w czasie czego? • za co? • zza czego? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
gdzie? / na co?	na	A.	Na tym odcinku dzieci często wypadają <i>na ulicę</i> . (II)
gdzie? / w czym?	w	L.	Połowa naszej trasy wypada dopiero <i>w Czechach</i> . (III) Ta aktorka wypada świetnie <i>w filmach</i> o wampirach. (V)
kiedy?	w	A.	Ten aktor źle wypada <i>w rolach dramatycznych</i> . (V) Święto niepodległości wypada w tym roku <i>w czwartek</i> . (III)
komu?	–	D.	Raz w miesiącu dyżur wypada mi <i>w niedzielę</i> . (IV) Był tak zmęczony, że wszystko wypadało <i>mu</i> z rąk. (I) W wieku trzydziestu lat zaczęły wypadać <i>mi</i> włosy. (IV) Zawsze wypada <i>panu</i> coś ważniejszego niż praca. (IV) Z dodawania tych tabel wypada <i>mi</i> ciągle inną sumą. (IV)
na co?	na	A.	Przyjdę, nawet jeśli wypadnie <i>mi</i> jutro coś ważnego. (IV)
na kogo?	na	A.	Dyżur w tym tygodniu wypada <i>na aptekę</i> numer dwa. (IV)
po czym?	po	L.	Po podziale łupu wypada <i>na każdego</i> po kilkaset euro. (IV) Opieka nad chorą w tym tygodniu wypada <i>na mnie</i> . (IV)
podczas czego?	podczas	G.	Poniedziałek zawsze wypada <i>po niedzieli</i> . (III) Egzaminy w tym roku wypadają zaraz <i>po feriach</i> . (IV)
przed czym?	przed	I.	Świętne wypadał <i>przed komisjami kwalifikacyjnymi</i> . (V)
przed kim?	przed	I.	Wypadał dobrze <i>przed przełożonymi</i> z ministerstwa. (V)
przez co? skąd? / z czego?	przez z/ ze	A. G.	Ciągle coś mi wypada <i>przez okna</i> . (I) Młode pisklęta czasami wypadają <i>z gniazd</i> . (I) Często wypadał <i>ze swojego domu</i> zdenerwowany. (II) Snop iskier wypadał <i>z paleniska</i> . (II)
w czasie czego?	w czasie	G.	Pacjentowi wypadały włosy <i>w czasie choroby</i> . (I)
za co?	za	A.	Piłka ciągle wypadała grającym <i>za ogrodzenie</i> . (I)
zza czego?	zza	G.	Co chwilę wypadała <i> zza kulis</i> kolejna tancerka. (I)

INNE POŁĄCZENIA

wypadać + przysłówek

- Wypadać *gwałtownie / raptownie / szybko*. (II)
- Coś wypada *dobrze / pomyslnie / świetnie / źle* itp. (V)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. lecieć w dół • oddzielać się nagle od czegoś • odlącać się od czegoś • padać na coś
• przemieszczać się (na zewnątrz czegoś) • spadać gdzieś • upadać gdzieś • wylatywać gdzieś
• wymykać się skądś • wyślizgiwać się skądś • wysuwać się skądś
- II. opuszczać jakieś miejsce • wybiegać pędem • wyskakiwać skądś gwałtownie • również: tryskać
(w odniesieniu do iskier)
- III. osiągać określone miejsce • trafiać w określony punkt • również: następować
- IV. być czymś udziałem • dostawać się komuś w udziale • przypadać komuś w udziale • przytrafić się
komuś / czemuś • trafiać się • wydarzać się • wynikać z czegoś • zdarzać się [tylko w 3. osobie]
- V. prezentować się jakoś • robić jakieś wrażenie

* Również niesosobowo. Formy czasownika: *wypada / wypadalo / będzie wypadalo / wypadaloby*. Znaczenia: 1. *należy, trzeba, godzi się, coś jest słuszne / konieczne / wskazane*. Przykłady: **Wypada / Wypadalo zgodzić się z decyzją dyrektora** (wypada / wypadalo + bezokolicznik); **Wypada mi podziękować wszystkim tutaj obecnym za pomoc** (komu + D. + bezokolicznik), 2. *należy do dobrego tonu, jest stosowne, przystoi* (często z przeczeniem: *jest niestosowne, nie przystoi*). Przykłady: *Za okazaną pomoc wypada / wypadaloby podziękować. / Nie wypada rozmawiać podczas konferencji. / To nie wypada.*

849
–
850

850. WYPEŁNIAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czym? • komu? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Wypełniał <i>worki</i> mąką. (I) Wypełnialiśmy <i>beczki</i> winem. (I) Co tydzień wypełniano <i>basen</i> świeżą wodą. (I) Wypełniała <i>walizkę</i> zupełnie niepotrzebnymi rzeczami. (I) Widzowie powoli wypełniali <i>salę koncertową</i> . (II) Zapach gotowanej kapusty wypełniał <i>całą kamienicę</i> . (I) Od rana wypełniam cementem <i>szpary</i> w ścianie. (I) Wypełniał bez dyskusji <i>to</i> , co do niego należało. (II) Za każdym razem wypełniałem jego <i>polecenia</i> . (II) Kały patent wypełnia <i>stosowny formularz</i> . (III) Wypełniam <i>blankiet</i> przekazu pieniężnego na poczcie. (III) Co miesiąc wypełniam <i>deklaracje podatkowe</i> . (III) Wypełniano zniszczone wały rzeczne <i>kamieniami</i> . (I)
czym?	–	I.	Wypełniał wolny czas <i>oglądaniem</i> telewizji. (I)
komu?	–	D.	Od kilku tygodni dentysta wypełnia <i>mi</i> ubytki w zębach. (I) Miłość do ludzi wypełniała <i>im</i> całe życie. (I) Nawet najmniejsza nadzieję wypełniała <i>mu</i> serce. (II)

INNE POŁĄCZENIA

wypełniać + przysłówek

- Wypełniać *całkowicie / zupełnie*. (I)
→ Wypełniać *czytelnie / dobrze / należycie / solidnie*. (III)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. czynić coś (pełnym) • nakładać czegoś w coś do pełna • nalewać coś a. czegoś • napełniać coś czymś • nasypywać coś do czegoś • pojawiać się w dużej ilości • uzupełniać coś czymś
• zajmować całą przestrzeń • zapelnić coś czymś
- II. pełnić coś • realizować coś • spełniać swoje obowiązki / zadania itp. • sprawować coś • wykonywać coś • wywiązywać się z czegoś
- III. pisać informacje na blankiecie urzędowym • wpisywać tekst do odpowiednich rubryk

851. WYPIJAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • skąd? (z czego?) • jak?

850
–
852

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Codziennie rano wypijał <i>litr</i> świeżego mleka. Przed wyjściem do pracy, szybko wypijała <i>gorącą kawę</i> .
skąd? / z czego?	z / ze	G.	Zwierzęta wypijały <i>ze stawu</i> hektolitry wody.

INNE POŁĄCZENIA

- wypijać + przysłówek
czasownik + *wypić** – bez dopełnienia
czasownik + sobie + *wypić** –
bez dopełnienia
- Wypijać *codziennie / regularnie / systematycznie* itp.
→ *Lubić wypić** (w zn. *gustować w napojach alkoholowych*).
→ *Lubić sobie wypić** (w zn. *gustować w napojach alkoholowych, spożywać je*).

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

pić w całości (taką ilość płynu, jaka jest w naczyniu) • wchłaniać jakiś płyn • wysącać jakiś płyn

* Tylko w połączeniu z czasownikiem dokonanym *wypić*.

852. WYPISYWAĆ

NDK

[kto?]

co? • czym? • gdzie? (na czym? / w czym?) • kogo? • komu? • na kogo? • o czym?
• o kim? • skąd? (z czego?) • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Lekarze wypisują pacjentom <i>recepty</i> . (I) Sekretarka wypisywała <i>nazwy</i> firm z katalogu. (II) W piątki wypisywała <i>listę</i> zakupów do zrobienia. (III) Wypisywała <i>nazwiska</i> lokalnych notabli z broszury. (III)
czym? gdzie? na czym?	na	I. L.	Tygodniowo wypisuje <i>jeden wkład</i> do długopisu. (V) Od lat wypisywał <i>głupstwa</i> w lokalnej gazetce. (VI) Wypisywał <i>flamastrem</i> jakieś znaki na ścianie. (I) Bez przerwy wypisują <i>na murach</i> wulgarne słowa. (I)

gdzie? / w czym?	w	L.	Wypisują niesłychane historie w <i>gazetach kobiecych</i> . (VI)
kogo? / komu?	–	A.	Wypisują o nim jakieś brednie w <i>wielu gazetach</i> . (VI)
na kogo?	na	A.	Już trzy razy wypisywaliśmy <i>syna</i> z gimnazjum. (IV)
o czym? / o kim? / skąd? / z czego?	o / skąd? / z / ze	L. / L. / G.	Policjant wypisuje <i>mi</i> dzisiaj już drugi mandat. (I) Mama wypisuje <i>mi</i> codziennie listę zakupów. (III) Ciągle wypisywali na <i>wójtą</i> różne donosy do władz. (VI) Wypisywał niestworzone rzeczy o swoim życiu. (VI) Dziennikarze wypisują o nim wierutne bzdury. (VI) Zawsze wypisuję cytaty ze zbiorków poezji. (II) Wypisywano ze szpitala zdrowszych pacjentów. (IV)

INNE POŁĄCZENIA

wypisywać + przysłówek

→ Wypisywać starannie / szybko / wyraźnie itp. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. sporządzać coś, pisząc • wypełniać coś • wystawiać coś
- II. ekskserpować coś • notować coś • odpisywać skądś potrzebną część tekstu • przepisywać jakiś fragment z większej całości • robić wyciąg z czegoś • spisywać coś • wynotowywać coś z czegoś • zapisywać coś
- III. robić rejestr czegoś • spisywać coś • wyliczać coś na piśmie
- IV. usuwać kogoś / coś ze składu czegoś / ze spisu • wykluczać kogoś z czegoś • wykreślać kogoś z jakiejś listy • wyłączać z rejestru • wyrejestrowywać kogoś
- V. wyczerpywać coś • zużytkowywać coś • zużywać coś, pisząc
- VI. **potocznie:** donosić na kogoś w formie pisemnej • pisać o kimś negatywnie • pisać niezbyt mądrze / niepotrzebnie / bez sensu

853. WYPISYWAĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

o czym? • z czego? • jak?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
o czym?	o	L.	Dzieci chętnie wypisywały się o wakacjach. (III)
z czego?	z / ze	G.	Tysiące ludzi wypisywało się z partii komunistycznej. (I)

INNE POŁĄCZENIA

wypisywać się + przysłówek

→ Wypisywać się masowo. (I)

wypisywać się – bez dopełnienia

→ Co się wypisuje szybko. (II)

→ Ktoś już się wypisał.* (IV)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. opuszczać coś • rezygnować z czegoś • wycofywać się z czegoś • wyrejestrowywać się skądś / z czegoś • występować z czegoś
- II. być zużytym poprzez pisanie • zużywać się poprzez pisanie
- III. formułować coś na piśmie • wypowiadać się, pisząc • wyrażać myśli w formie pisemnej
- IV. **potocznie:** (s)tracić moc twórczą (rzad.)

* W znaczeniu IV – częściej w połączeniu z czasownikiem dokonanym *wypisać się*.

854. WYPOSAŻAĆ

NDK

[kto?]

co? • kogo? • w co? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Systematycznie wyposażano <i>szkoły</i> w komputery. (I) Wypośażano <i>szpitale</i> w najnowszy sprzęt medyczny. (I)
kogo?	–	A.	Ciągle wyposażano <i>pracowników</i> w lepszy sprzęt. (I) Bogaci chłopi wyposażali <i>swoje córki</i> dostatnio.* (II)
w co?	w	A.	Wypośażył swój samochód <i>w sprzęt elektroniczny</i> . (I) Biedni rodzice wyposażali córki w <i>pierzynę i pościel</i> .* (II)

854

–
855

wypośażyć + przysłówek

→ Wypośażyć coś *dostatnio / komfortowo / kosztownie / nowocześnie*. (I)

→ Wypośażyć kogoś *dobrze / bogato*.* (II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. dostarczać komuś coś potrzebnego • instalować gdzieś urządzenia / sprzęt itp. • urządzać coś • zaopatrywać coś / kogoś
 II. dawać coś • obdarowywać kogoś • uposażać kogoś

* W znaczeniu *dawać posag* – wychodzi z użycia.

855. WYPOWIADAĆ SIĘ

NDK

[kto?]

gdzie? (na czym? / w czym?) • o czym? • o kim? • przeciw czemu?* • przeciw komu?* • przed kim?* • przez co? • za czym? • za kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
gdzie? / na czym?	na	L.	Łatwiej wypowiadał się <i>na piśmie</i> niż w dyskusjach. (I)
gdzie? / w czym?	w	L.	Sluchacze wypowiadają się <i>w audycjach radiowych</i> . (I)
o czym?	o	L.	Ten artysta najpełniej wypowiada się <i>w grafice</i> . (III)
o kim?	o	L.	Wszyscy wypowiadali się <i>o tym projekcie</i> negatywnie. (I)
przeciw czemu?*	przeciw	D.	Wypowiadali się życzliwie <i>o swoim dyrektorze</i> . (I)
przeciw komu?*	przeciw	D.	Wypowiadali się <i>przeciw proponowanym zmianom</i> .* (I/II)
przed kim?*	przed	I.	Ludzie wypowiadają się <i>przeciw temu kandydatowi</i> .* (II)
przez co?	przez	A.	Lubiła wypowiadać się <i>przed swoją przyjaciółką</i> .* (I)
za czym?	za	I.	Najłatwiej wypowiadam się <i>przez muzykę</i> . (III)
za kim?	za	I.	Polacy wypowiadają się pozytywnie <i>za prywatyzacją</i> . (II)
			Wszyscy wypowiadali się <i>za jednym kandydatem</i> . (II)

INNE POŁĄCZENIA

wypowiadać się + przysłówek

- Wypowiadać się *często / dobrze / jasno / krytycznie / negatywnie / pozytywnie / rzadko / rzeczowo / swobodnie / zwięzle / życliwie* itp. (I)
- Wypowiadać się *stanowczo / zdecydowanie*. (II)
- Wypowiadać się *najlepiej / najlepiej* itp. (III)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. formułować swoje myśli w słowach • mówić coś • ujmować w słowa jakąś myśl • wyrażać się • wyrażać swoje myśli • wysławiać się • zabierać głos • zajmować stanowisko w jakiejś sprawie; *rzad.* zwierzać się
- II. być za czymś / za kimś • opowiadać się za czymś / za kimś • wybierać kogoś / coś
- III. uzewnątrznić swoją osobowość

* Rzadko.

856. WYPOŻYCZAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • komu? • na co? • od kogo? • skąd? (z czego?) • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Kilka firm wypożycza <i>limuzyny</i> bogatym klientom. (I) Raz na tydzień wypożyczam <i>kasy</i> w wypożyczalni. (II)
komu?	–	D.	Wypożyczamy w sklepie <i>suknie</i> dla panny młodej. (II) Za granicą wypożyczamy <i>dżipy</i> i podróżujemy. (II) Bibliotekarka zawsze wypożycza <i>mi</i> nowości. (I) Czasami wypożyczam <i>kolegom</i> moje cenne kasy.
na co?	na	A.	Muzea czasami wypożyczają eksponaty <i>na wystawy</i> . (I) Czasami wypożyczamy <i>na wystawy</i> drogie eksponaty. (II)
od kogo? skąd? / z czego?	od z / ze	G.	Czasami wypożyczam samochód <i>od znajomych</i> . (II) Wypożyczamy książki tylko <i>z magazynu podręcznego</i> . (I) Wypożyczam książki <i>z biblioteki miejskiej</i> . (II)

INNE POŁĄCZENIA

wyposzczać + przysłówek

- Wypożyczać *często / rzadko / systematycznie*. (I/II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. dawać coś komuś na określony termin • udostępniać coś komuś na jakiś czas
- II. brać coś od kogoś na określony termin • pożyczać od kogoś • przejmować coś od kogoś do tymczasowego użytku

857. WYPROWADZAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • dokąd? (do czego?) • gdzie? / na co? • kogo? • na postawie czego?
• pod co? • skąd? (z czego?) • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Rano wyprowadzał <i>konia</i> ze stajni. (I) Codziennie rano wyprowadzam <i>psa</i> na spacer. (I) Wyprowadzali <i>każdy statek</i> z niebezpieczeństwa. (II) Uczyli się wyprowadzać <i>trudne wzory matematyczne</i> . (IV) Teraz wyprowadzamy <i>wzór</i> na objętość walca. (IV) Wkrótce wyprowadzamy <i>fundamenty</i> nowego domu. (V) Plan premiera rządu wyprowadza powoli <i>kraj</i> z recesji. (VI)
dokąd?	do	G.	Codziennie wyprowadzał staruszkę <i>do ogrodu</i> . (I) Ścieżka wyprowadzała turystów <i>do kanionu</i> . (III) Mur wyprowadzamy <i>do wysokości</i> parteru. (V)
gdzie? / na co?	na	A.	Często wyprowadzała dziecko <i>na podwórkę</i> . (I) Górale wczesną wiosną wyprowadzają owce <i>na hale</i> . (I) Chłopi wyprowadzali krowy <i>na pastwiska</i> . (I) Wyprowadzamy teraz jacht <i>na otwarte wody</i> oceanu. (I)
kogo?	–	A.	Ta ścieżka wyprowadza <i>na leśną polanę</i> . (III) Strażnicy codziennie wyprowadzają <i>więźniów</i> . (I) Ta droga wyprowadza <i>nas</i> na skraj lasu. (III) Kolejna ścieżka wyprowadzała <i>ich</i> w kierunku jeziora. (III)
na podstawie czego? pod co? skąd? / z czego?	na podstawie pod z / ze	G. A. G.	<p>Twierdzenia wyprowadzam <i>na podstawie obliczeń</i>. (IV)</p> <p>Robotnicy wyprowadzali dom <i>pod dach</i>. (V)</p> <p>Dziewczynka wyprowadzała krowy <i>z obory</i>. (I) Wyprowadzali pijanych mężczyzn <i>z nocnego klubu</i>. (I) Uczył się wyprowadzać samochód <i>z wąskiego garazu</i>. (II)</p> <p>Czasami udawało mi się wyprowadzać auto <i>z posłużgu</i>. (II)</p> <p>Ta droga wyprowadza cię <i>z lasu</i> na otwartą przestrzeń. (II)</p> <p>Zawsze wyprowadzał słusze wnioski <i>z dyskusji</i>. (IV)</p> <p>Kolejni szefowie rządu wyprowadzali kraj <i>z recesji</i>. (VI)</p>

INNE POŁĄCZENIA

wyprowadzać + przysłówek

- Wyprowadzać *codziennie / często / stale* itp. (I)
- Coś wyprowadza kogoś *prosto / bezpośrednio*. (III)
- Wyprowadzać *powoli / systematycznie*. (VI)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. opuszczać z kimś jakieś pomieszczenie
• wychodzić poza obręb czegoś
• usuwać kogoś skądś
• wypraszać kogoś | • pomagać komuś wychodzić skądś
• pomagać komuś wychodzić z kimś / z czymś dokądś
• powodować (opuszczenie jakiegoś miejsca przez kogoś) |
|--|--|

- II. skierowywać pojazd w pożądaną stronę • wydobywać skądś pojazd • zwracać coś w pożądanym kierunku
- III. prowadzić dokądś • stawać się wyjściem skądś • umożliwiać dojście dokądś / wyjście skądś • wieść gdzieś • wskazywać drogę do określonego miejsca [tylko w 3. osobie]
- IV. dochodzić do czegoś drogą rozumowania • przedstawiać coś • wnioskować z czegoś • wyciągać z czegoś wnioski • wysnuwać coś • wywodzić coś od czegoś
- V. budować coś • doprowadzać coś do pewnej wysokości • konstruować coś • stawiać coś • wznowić coś
- VI. pomagać komuś / czemuś wychodzić z trudnej sytuacji

858. WYPROWADZAĆ SIĘ

NDK

[kto?]

dokąd? (na co? / do czego?) • kiedy? • skąd? (z czego?) • z czym? • z kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
dokąd?	na	A.	Latem zawsze wyprowadzamy się <i>na wieś</i> .
kiedy?	do	G.	Młodzi ludzie wyprowadzają się <i>do dużych miast</i> .
skąd? / z czego?	po	L.	Wyprowadzamy się stąd <i>po południu</i> .
z czym?	z / ze	G.	Coraz więcej ludzi wyprowadza się <i>z bloków</i> . Wszyscy wyprowadzali się <i>z zagrożonych dzielnic</i> .
z kim?	z / ze	I.	W pośpiechu wyprowadzali się stąd <i>z całym dobytkiem</i> . Wyprowadzają się <i>z całymi rodzinami</i> na wieś.

INNE POŁĄCZENIA

wyprowadzać się + przysłówek

→ Wyprowadzać się *licznie / masami / masowo / tłumnie*.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

opuszczać dotycząceowe miejsce zamieszkania • przenosić się gdzieś indziej • wynosić się skądś

859. WYRUSZAĆ

NDK

[kto? • co?]

dokąd? (do czego?) • gdzie? (na co? / w co? / za co?) • kiedy? • skąd? (z czego?)

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
dokąd?	do	G.	Kolejny transport z lekami wyruszał <i>do Afryki</i> .
gdzie?	na	A.	W każdą sobotę wyruszał <i>na wycieczki</i> w góry.
	w	A.	Kolejny statek wyruszał <i>w daleką podróż</i> za ocean.
			Statki wyruszały <i>w rejs</i> .
kiedy?	za	A.	W tę niedzielę wyruszamy <i>za miasto</i> na cały dzień.
	o	L.	Na grzyby wyruszamy <i>o święto</i> .
	po	L.	Na wycieczkę wyruszamy dzisiaj <i>po południu</i> .
skąd?	z / ze	G.	Dzisiaj wyruszają z <i>mias</i> trzy grupy pielgrzymów.

INNE POŁĄCZENIA

–

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

opuszczać jakieś miejsce • rozpoczynać podróż • ruszać w drogę • udawać się w drogę • wybierać się gdzieś • wychodzić dokądś • wyjeżdżać dokądś • wyprawiać się dokądś

860. WYZRZUCAĆ*

NDK

[kto? • co?]

co? • do czego? • gdzie? (na co? / na czym? / w co?) • kogo? • komu? • przed czym?
• przez co? • skąd? (z czego?) • za czym? • z czego? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Palący często wyrzucają <i>niedopałki</i> na ulicę. (I) W grze w kości często wyrzucam <i>szóstkę</i> . (I) W pracy wyrzucano mu <i>konfliktowość</i> . (IV)
do czego?	do	G.	Codziennie rano wyrzucam śmieciec <i>do zsypu</i> . (I)
gdzie?	na	A.	Fale wyrzucały muszelki <i>na brzeg morza</i> . (I)
na co?	na	A.	Dlaczego wyrzucasz odpadki <i>na podłogę?</i> (I) Śmieci wyrzucam <i>na śmiertnik</i> . (I)
	na	L.	Zawsze wyrzuca mnie <i>na rogu</i> ulicy. (III)
	w	A.	Chłopcy wyrzucali balony <i>w powietrzu</i> . (I)
kogo?	–	A.	On szybko wyrzuca <i>natrętów</i> z mieszkania. (II)
komu?	–	D.	Wysiadam tam, gdzie zwykle <i>mięsie</i> wyrzucasz. (III) Ciągle wyrzucal <i>córce</i> lenistwo i bałaganiarstwo. (IV)
przed czym?	przed	I.	Żona wyrzuca mnie <i>przed szkołą</i> i jedzie dalej. (III)
przez co?	przez	A.	Podróżni często wyrzucają butelki <i>przez okna</i> pociągu. (I)
skąd?	z / ze	G.	Coraz częściej pracodawcy wyrzucają ludzi <i>z pracy</i> . (II)
za czym?	za	I.	Zawsze wyrzuca nas <i>za skryżowaniem</i> i jedzie dalej. (III)
z czego?	z / ze	G.	Chłopcy wyrzucali ostre kamyki <i>z proc.</i> (I)

859

–

860

INNE POŁĄCZENIA

wyrzucać + przysłówka

→ Wyrzucać *nisko / wysoko*. (I)

wyrzucać + komu + że

→ Wyrzucać *ciągle / często / rzadko / zawsze* itp. (I–IV)

→ Zawsze wyrzuca żonie, że go za mało kochała. (IV)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. ciskać coś • rzucać coś • usuwać coś • wydalać coś niepotrzebnego

II. **potocznie**: pozywać się kogoś / czegoś • wydać kogoś / coś • wypędzać kogoś • wyprowadzać kogoś przy użyciu siły • wypychać kogoś • zwalniać kogoś

III. **potocznie**: wysadzać kogoś z pojazdu

IV. robić komuś wyrzuty / wymówki • wymawiać komuś coś • wyrażać żal, że... • wytykać coś komuś

* W połączeniu z wyrazem *sobie* czasownik *wyrzucać* ma znaczenie: żałować swoego postępowania, być niezadowolonym z siebie. Przykłady: *Wyrzucał sobie opieszałość w podejmowaniu decyzji* (wyrzucać sobie + A.), / *Wyrzucałem sobie, że nie podjęłem od razu tej decyzji* (wyrzucać sobie + że...).

861. WYSIADAC

NDK

[kto? • co?]

- gdzie? (na co? / na czym?) • kiedy? • komu? • przy czym? • przy kim?
 • z czego? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
gdzie? / na co?	na	A.	Rybacy wysiadają z kutrów <i>na ląd</i> . (I)
gdzie? / na czym?	na	L.	Wysiadam zawsze <i>na tym samym przystanku</i> . (I) Silniki w tych urządzeniach wysiadają <i>po miesiącu</i> . (II)
kiedy?	po	L.	Wysiadają <i>mi</i> wszystkie urządzenia w samochodzie. (II)
komu?	–	D.	Na starość wysiada <i>człowiekowi</i> wszystko. (II) Czasami wysiada <i>mi</i> serce. (II)
przy czym?	przy	L.	Szybko wysiadam <i>przy takim tempie</i> życia. (II)
przy kim?	przy	L.	Zawsze wysiadam <i>przy silniejszych partnerach</i> . (II)
z czego?	z / ze	G.	Wszyscy wysiadają <i>z tramwaju</i> na pętli. (I)

INNE POŁĄCZENIA

wysiadać + przysłówek

→ Wysiadać często / powoli / szybko / zwykle. (I/II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. opuszczać środek lokomocji • wychodzić z jakiegoś środka lokomocji • wydostawać się skądś
 II. **potocznie**: nie funkcjonować tak, jak należy • przedstawiać działać • psuć się • ulegać uszkodzeniu
 • uszkadzać się (tylko w 3. osobie; o urządzeniach / maszynach); **również**: męczyć się • odmawiać posłuszeństwa • słabnąć • tracić siły [tylko w 3. osobie; o ludziach]

862. WYSKAKIWAĆ

NDK

[kto? • co?]

- czym?* • do kogo? • dokąd? / gdzie? (na co? / do czego? / w co?) • komu? • na co?
 • na czym? • na kogo? • po co? • po czym? • przed co? • przez co?* • skąd?
 (z czego? / zza czego?) • z czym? • z kim? • zza kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?*	–	I.	Kot zawsze wyskakuje <i>oknem</i> do ogrodu.* (I)
do kogo?	do	G.	Często wyskakujemy <i>do rodziców</i> na kolację. (I)
dokąd? / gdzie?	na	A.	Lubię patrzeć, jak kury wyskakują <i>na grzędę</i> . (I) W wolnych chwilach wyskakujemy <i>na wieś</i> . (III)
	do	G.	Kury często wyskakiwały z kurnika <i>do ogrodu</i> . (I) Na weekendy często wyskakujemy <i>do stolicy</i> . (III)
komu?	w	A.	Często wyskakujemy <i>w góry</i> z kolegami. (III)
	–	D.	Wyskakują <i>mu</i> pryszcze po każdej kąpieli w basenie. (I)
na co?	na	A.	Koty lubiły wyskakiwać <i>oknem</i> / <i>przez okno na dach</i> .* (I)

na czym?	na	L.	Na tym odcinku sarny często wyskakują <i>na jezdnię</i> . (I) Lubię wyskakiwać <i>na kawę</i> z kolegami. (III)
na kogo?	na	A.	Uczli się wyskakiwać z samolotów <i>na spadochronach</i> . (I) Ciągle wyskakują mi <i>na twarzy</i> jakieś krosty. (I)
po co?	po	A.	Nagle zza drzewa wyskakuje <i>na mnie</i> jakiś bandyta. (I)
po czym?	po	L.	Już drugi raz dzisiaj wyskakuję <i>po papierosy</i> . (III)
przed co?	przed	A.	Zawsze wyskakując mi pryszczę <i>po kąpieli</i> w basenie. (I)
przez co?*	przez	A.	Pies wyskakiwał <i>przed dom</i> i szczała na ludzi. (I)
skąd? / z czego?	z / ze	G.	Koty wyskakiwały na zewnątrz <i>przez otwarte okna</i> .* (I)
skąd? / zza czego?	zza	G.	Zobacz, jak spadochroniarze wyskakują <i>z samolotu</i> . (I)
z czym?	z	I.	Rano wyskakuję szybko <i>z łóżka</i> pełen zapału do pracy. (I)
z kim?	z	I.	Lubił wyskakiwać <i>z pociągu</i> w czasie jazdy. (I)
zza kogo?	zza	G.	Ludzie wyskakiwali <i>z płonącego budynku</i> . (I)
			Co chwilę wyskakiwał jakiś korek <i>z butelki</i> . (II)
			Zdarza się, iż wagony tramwajowe wyskakują <i>z szyn</i> . (II)
			Chłopcy wyskakiwali <i> zza samochodu</i> i straszyli dzieci. (I)
			Co chwilę wyskakiwał jakiś samochód <i> zza zakrętu</i> . (I)
			On ciągle wyskakuje <i>z nieuzasadnionymi pretensjami</i> . (IV)
			Uwielbiam wyskakiwać <i>z żoną</i> na krótkie wycieczki. (III)
			Wyskakiwał <i> zza brata</i> i straszył młodsze rodzeństwo. (I)

INNE POŁĄCZENIA

wyskakiwać + przysłówek

→ Wyskakiwać *gwaltownie / nieoczekiwanie / przedko / raptownie / szybko / wysoko* itp. (I)

→ Wyskakiwać *nieopatrzenie / niepotrzebnie*. (II)

→ Wyskakiwać *skądś jak z procy / jak oparzony*. (I)

→ Wyskoczyć *jak / niczym filip z konopi*.** (IV)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. pojawiać się raptownie / nieoczekiwanie • wybiegać skądś • wydostawać się skądś, skacząc • wypadać skądś • ukazywać się nagle [również w 3. osobie]

II. być wypychanym jakąś siłą • wylatywać skądś • wypadać skądś / z czegoś z siłą [tylko w 3. osobie]

III. **potocznie**: biec gdzieś (aby coś załatwić / kupić itp.) • jechać dokłads na krótko • wychodzić skądś w jakimś celu • wyjeżdżać gdzieś na krótko • wyrywać się skądś gdzieś

IV. **potocznie**: mówić coś niepotrzebnie • odzywać się niefortunnie • popełniać nietakt • wyrywać się z czymś • występować z czymś w nieodpowiednim momencie

* Wyskakiwać czym? / przez co? – połączenia alternatywne: *wyskakiwać oknem* (+ I.) albo *przez okno* (przez + A.).

** Tylko w połączeniu z czasownikiem dokonanym *wyskoczyć*.

863. WYSTAWIAĆ

NDK

[kto? • co?]

- co? • do czego? • gdzie? (na co? / na czym? / w czym?) • kiedy? • kogo? • komu?
 • na co? • na kogo? • przed co? • przez co? • skąd? (spod czego? / z czego?)
 • za co? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Przed malowaniem wystawiam <i>meble</i> na korytarz. (I) Dozorca wystawia <i>kubły</i> na śmieci przed kamienicą. (I) Pies lubił wystawiać <i>swą głowę</i> z okna samochodu. (II) Ślimaki lubią wystawiać <i>swoje różki</i> . (II) Wystawiał <i>swe obrazy</i> w różnych galeriach świata. (III) Plażowicze wystawiają <i>swe twarze</i> do słońca. (IV) Przez cały sezon wystawiali wyłącznie <i>wodewile</i> . (V) Zawsze wystawiał <i>tę samą klacz</i> w wyścigach. (VI) Próbował wystawiać <i>czekły</i> bez pokrycia. (VII) Wystawiamy <i>pomnik</i> wielkiemu poecie.* (VIII)
do czego?	do	G.	Dlaczego wystawiasz twarz <i>do tak silnego słońca</i> ? (II) Wystawiali zawodników <i>do walk</i> w stylu japońskim. (VI)
gdzie? / na co?	na	A.	Zawsze przed deszczem wystawiam kwiaty <i>na balkon</i> . (I) Raz w tygodniu wystawiano nowy towar <i>na wystawę</i> . (III)
gdzie? / na czym?	na	L.	Wystawiali swój sprzęt <i>na wszystkich targach</i> Europy. (III) Wystawiają <i>na tej scenie</i> najlepsze sztuki. (V) Co niedzielę wystawiam jednego konia <i>na wyścigach</i> . (VI)
gdzie? / w czym?	w	L.	Najlepsi malarze wystawiali swoje obrazy <i>w tej galerii</i> . (III) Wystawiam <i>w Teatrze Narodowym</i> „Hamleta” Szekspira. (V)
kiedy? / kogo?	w –	L. A.	Partie wystawiają kandydatów <i>w wyborach</i> . (VI) Bogacze wystawiają piękne wille <i>w górach</i> .* (VIII) Teatr Polski wystawia cztery sztuki <i>w sezonie</i> . (V) W armii wystawiano nas na różne niebezpieczeństwa. (IV) Partia pracy wystawia swoich kandydatów do sejmu. (VI)
komu?	–	D.	Od tygodnia wystawiają kandydatów na radnych. (VI) Teraz wystawiamy naszych najlepszych graczy. (VI) Tylko czasami wystawiał rachunki klientom. (VII) Szkoły wystawiają swoim uczniom świadectwa. (VII) Wszędzie wystawiano pomniki dyktatorowi.* (VIII)
na co?	na	A.	Wielokrotnie wystawiano ich <i>na pewną śmierć</i> . (IV) Wystawiamy dwie drużyny <i>na zawody międzyszkolne</i> . (VI)

na kogo? przed co?	na przed	A.	Większe partie wystawiały kandydatów <i>na posłów</i> . (VI) Codziennie wystawiano reklamę <i>przed wejście</i> . (I) We wtorki wystawiamy kubły na śmieci <i>przed dom</i> . (I)
przez co? skąd? / spod czego? skąd? / z czego?	przez spod z / ze	G. G.	Często wystawiają promocyjne towary <i>przed sklepy</i> . (I) Dlaczego ciągle wystawiasz rękę <i>przez okno</i> ? (II) Kiedy spał, zawsze wystawiał nogi <i>spod pierzyny</i> . (II) Wystawiano z <i>magazynu</i> nieznane publiczności obrazy. (I)
za co?	za	A.	Jadąc pociągiem, wystawiał głowę z <i>okna</i> wagonu. (II) Ten reżyser często wystawia <i>za pieniądze</i> sponsorów. (V) Wystawiamy rachunki <i>za każdą usługę</i> . (VII)

863

–

864

INNE POŁĄCZENIA*wystawiać* + przysłówek→ Wystawiać *czasami / rzadko / sporadycznie* itp. (I–VIII)**NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

- I. stawiać coś na zewnątrz czegoś • wydobywać coś skądś • wydostawać coś • wyjmować coś • wykładać coś na zewnątrz • wynosić coś na zewnątrz
- II. wychylać coś • wyciągać coś poza obręb czegoś • wysuwać jakąś część ciała
- III. demonstrować coś • eksponować coś • kłaść coś na czymś / gdzieś • pokazywać coś • posyłać eksponaty na wystawę • prezentować coś publicznie • przedstawić coś • stawiać coś na czymś / gdzieś • umieszczać coś / na czymś • urządzić gdzieś wystawę
- IV. narażać kogoś / coś na coś • poddawać kogoś / coś działaniu czegoś
- V. dawać przedstawienie • grać coś na scenie • pokazywać sztukę / operę itp. gdzieś • przedstawić coś w teatrze • przygotowywać do pokazania sztukę / balet itp. gdzieś
- VI. czynić kogoś / coś przedstawicielem czegoś • proponować kogoś na jakieś stanowisko • przedstawić kogoś • typować kogoś / coś • wysuwać kogoś • wyznaczać kogoś • zgłaszać kogoś / coś do udziału w zawodach
- VII. sporządzać dokumenty, rachunki itp. • wydawać coś • wypełniać coś • wypisywać jakiś tekst
- VIII. budować coś (komus) • fundować coś • konstruować coś • stawiać coś (komuś) • wzniosić jakąś budowlę, pomnik (komuś)

* Częściej w połączeniu z czasownikiem dokonanym *wystawić*.**864. WYSTĘPOWAĆ**

NDK

[kto? • co?]

do czego? • do kogo? • gdzie? (na co? / na czym? / w czym?) • jako kto? • kiedy?
 • komu? • o co? • przeciw(ko) czemu? • przeciw(ko) komu? • przed co?
 • przed czym? • przed kim? • skąd? (z czego?) • u kogo? • w obronie czego?
 • w obronie kogo? • w roli kogo? • z czym? • z kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
do czego?	do	G.	Ciągle występujemy <i>do urzędu</i> miasta o naprawę dróg. (II)
do kogo?	do	G.	Skazani występowali <i>do prezydenta</i> o ulaskawienie. (II)

gdzie? / na co?	na	A.	Uczniowie występowali <i>na środek</i> sceny i deklamowali. (I)
gdzie? / na czym?	na	L.	Zmęczony piechur pot występował <i>na czole</i> . (VI) Młody naukowiec lubił występować <i>na konferencjach</i> . (II) Od roku ta artystka występuje <i>na scenie</i> Teatru Satyry. (III) Występowała <i>na bankietach</i> jako kochanka barona. (IV) Czerwone plamy występowały <i>na jej szyi</i> . (VI) Dużo grzybów występuje <i>na terenach suchych</i> . (VII)
gdzie? / w czym?	w	L.	Dzisiaj występuję <i>w sądzie</i> w roli świadka. (II) Od lat występuuję <i>w teatrze dramatycznym</i> . (III) Ostatnio artystka występowała <i>w Mongolii</i> . (III) Występowała <i>w drogich kreacjach</i> podczas spotkań. (IV) Wiele dzikich zwierząt występuje <i>w tych górach</i> . (VII)
jako kto?	jako	N.	Lubił występować <i>jako clown</i> . (III) Tym razem występuję <i>jako kochanka</i> bogatego Turka. (IV)
kiedy?	–	I.	Objawy tej choroby występują cyklicznie <i>jestenią</i> . (VI)
komu?	–	D.	Od wysiłku pot występował <i>wszystkim</i> na czoło. (VI)
o co?	o	A.	Już kilka razy występowaliśmy <i>o podwyżekę</i> . (II)
przeciw(ko) czemu?	przeciw(ko)	D.	Występujemy <i>przeciw(ko) korupcji</i> dygnitarzy. (II)
przeciw(ko) komu?	przeciw(ko)	D.	Opozycja otwarcie występowała <i>przeciw(ko) niemu</i> . (II)
przed co?	przed	A.	Kolejni oficerowie występowali <i>przed batalion</i> . (I)
przed czym?	przed	I.	Kilkakrotnie występowałem już <i>przed sądem</i> . (II) Uwielbiał występować <i>przed kamerami</i> . (II/III)
przed kim? skąd? / z czego?	przed	I.	Dzieci lubią występować <i>przed rodzicami</i> . (III)
u kogo? w obronie czego? w obronie kogo? w roli kogo? z czym?	u w obronie w obronie w roli z / ze	G. G. G. G. I.	Kolejny mówca występował <i>z tłumu</i> i zabierał głos. (I) Wywoływani żołnierze występowali <i>z szeregu</i> . (I) Ta rzeka systematycznie występuje <i>ze swoich brzegów</i> . (I) Tysiące ludzi występowało <i>z partii komunistycznej</i> . (V) Objawy ospy występowały <i>u kolejnych pacjentów</i> . (VI) Od pewnego momentu występuję <i>w obronie zwierząt</i> . (II)
z kim?	z / ze	I.	Cale życie występował <i>w obronie ubogich</i> . (II) Od tego sezonu występuję <i>w roli</i> Hamleta. (III) Często występował <i>ze swoimi odczytami</i> w klubach. (II) Od lat artystka występuje <i>z tymi samymi skeczami</i> . (II/III) Występujemy <i>z naszym recitalem</i> wszędzie w Polsce. (III) Artyści występowali <i>z najnowszym programem</i> . (III) Występowała <i>z największymi artystami</i> świata. (III)

INNE POŁĄCZENIA

występować + przysłówek

→ Występować kolejno / otwarcie / publicznie / zdecydowanie itp. (II)

→ Coś występuje / wystąpiło cyklicznie / często / nagle / niespodziewanie itp. (VI)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. podchodzić gdzieś • postępować w jakimś kierunku • robić krok naprzód (przed kogoś innego)
 • wychodzić poza jakąś linię / poza obręb czegoś • wysuwać się poza obręb czegoś
- II. dawać się poznać w jakiejś roli • mówić coś przed publicznością • podejmować jakieś działania
 • zabierać publicznie głos • zaczynać działać (w jakiejś dziedzinie) • zwracać się do kogoś
 w jakiejś sprawie; *również*: popisywać się publicznie
- III. brać udział w przedstawieniu • dawać coś na scenie / w teatrze • dawać występy • grać kogoś / coś
 • odtwarzając jakąś rolę • prezentować coś • przedstawiać coś na scenie; *również*: popisywać się
 jakąś grą
- IV. pokazywać się publicznie
- V. odchodzić od czegoś • opuszczać coś • porzucać coś • rezygnować z uczestnictwa w czymś
 • wycofywać się z czegoś • wypisywać się skądś / z czegoś
- VI. dawać o sobie znać • nastawać • pojawić się na powierzchni czegoś • stawać się widocznym /
 odczuwalnym • ukazywać się • wyłaniać się • zachodzić • zjawiać się [tylko w 3. osobie]
- VII. przebywać • rosnąć na jakimś obszarze • znajdować się gdzieś [tylko w 3. osobie]

865. WYSYŁAĆ

NDK

[kto? • co?]

**co? • czym? • do czego? • do kogo? • dokąd? (do czego? / na co? / nad co? / w co?)
 • gdzie? (na co? / na czym?) • kogo? • komu? • po co? • przez kogo? • skąd?
 (z czego?) • z czym? • jak?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Wysyłam <i>zamówienia</i> w ciągu jednego dnia. (I) Interpol wysyła <i>listy gończe</i> po całym świecie. (I) Dlaczego ciągle wysydasz <i>półkę</i> w złym kierunku? (III) Słońce wysyła <i>promienie ultrafioletowe</i> . (IV) Podobno ten uzdrowiciel wysyła <i>bioprądy</i> . (IV)
czym?	–	I.	Wysyłamy informacje wyłącznie drogą elektroniczną. (I)
do czego? do kogo?	do	G.	Pieniądze wysyłam zawsze <i>pocztą</i> . (I) Praktykantów wysyłano <i>do prac sezonowych</i> . (II) Często wysyłam listy <i>do rodziców</i> . (I) Raz na tydzień wysyłał kwiaty <i>do swej ukochanej</i> . (I) Wysyłano <i>do niektórych polityków</i> prowokatorów. (II)
dokąd?	do	G.	Ciągle wysytał podania o pracę <i>do różnych instytucji</i> . (I) Wysyłam zawsze o tej samej godzinie dzieci <i>do szkoły</i> . (II)
	na	A.	Latem wysyłamy dzieci <i>na wieś</i> do dziadków. (II)
	nad	A.	Często wysyłamy wychowanków <i>nad morze</i> . (II)
	w	A.	Tym razem wysyłamy uczniów <i>w góry</i> na wakacje. (II)
gdzie? / na co?	na	A.	Wysyłano kolejne zaproszenia <i>na imprezę</i> . (I) Zdolnych studentów wysyłano <i>na stypendia</i> do USA. (II) Coraz więcej rodziców wysyła swoje dzieci <i>na studia</i> . (II) Słońce od milionów lat wysyła <i>na ziemię</i> ciepło. (IV)

gdzie? / na czym? kogo?	na –	L. A.	Wszystkie przekazy wysyłam <i>na poczcie głównej</i> . (I) Codziennie wysyłają <i>mnie</i> z listami na pocztę. (II)
komu? / po co?	– po	D. A.	W soboty wysyłała <i>męża</i> po większe zakupy. (II) Wysyłamy <i>wszystkim mieszkańcom</i> reklamy. (I)
przez kogo? skąd? / (z czego?)	przez z / ze	A. G.	Często mama wysyła mnie rano <i>po świeże pieczywo</i> . (II) Miłosne listy wysyłała wyłącznie <i>przez zaufaną osobę</i> . (II)
z czym?	z / ze	I.	Zamówione książki wysyłamy <i>z magazynów</i> . (I) Zawsze wysyłam kartki <i>z wakacji</i> do rodziny. (I) Wysyłano pracowników <i>z kopalni</i> na bezpłatne urlopy. (I) Wysyłano gońców <i>z zawiadomieniami</i> do urzędów. (II)

INNE POŁĄCZENIA

- Wysyłać coś *codziennie / punktualnie / szybko* itp. (I)
- Wysyłać kogoś *często / regularnie / rzadko / zwykle*.
(II)
- Wysyłać *bezustannie / systematycznie* itp. (IV)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. ekspediować coś • nadawać coś • odprawiać kogoś / coś • posyłać kogoś / coś • przekazywać coś komuś • przesyłać coś • rozsyłać coś • słać coś • wyprawiać kogoś / coś • wystosowywać coś
- II. dawać komuś polecenie pójścia dokądś • delegować kogoś gdzieś • kierować kogoś / coś gdzieś • polecać komuś, żeby gdzieś poszedł • wyprawiać kogoś gdzieś
- III. ciskać coś • rzucić coś • strzelać czymś w pewnym kierunku
- IV. emitować coś • oddawać coś • promieniować • wydzielać coś z siebie • wypromieniowywać coś [tylko w 3. osobie]

866. WYŚWIADCZAĆ*

NDK

[któ? • co?]

co? • komu? • jak?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	On zawsze wyświadczał mi <i>drobne przysługi</i> .
komu?	–	D.	Uwielbiam wyświadczać <i>innym</i> drobne uprzejmości.

INNE POŁĄCZENIA

wyświadczać + przysłówka

- Wyświadczać *czasami / rzadko / zawsze* itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- czynić komuś coś pozytywnego • okazywać komuś coś dobrego • wyrządzać coś dobrego komuś

* UWAGA: W przeciwieństwie do czasownika *wyrządzać*, czasownik *wyświadczać* łączy się wyłącznie z rzeczownikami w kontekstach pozytywnych (dodatnich) z wyjątkiem: *wyświadczać / wyświadczenie* komuś *niedźwiedzią przystępę*.

867. WYŚWIETLAĆ

NDK

[któ?]

co? • gdzie? (w czym?) • na czym?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Wyświetlamy <i>przeźroczę z wakacji</i> . (I) Wyświetlam <i>projekty</i> na papierze światłoczuły. (II) Długo wyświetlał <i>okoliczności</i> tego wypadku. (III)
gdzie?	w	L.	Teraz ten film wyświetla w <i>kinach</i> drugiej kategorii. (I) Filmy kasowe wyświetlają <i>na dużym ekranie</i> . (I)
na czym?	na	L.	Wyświetlał projekty <i>na doskonałym papierze</i> . (II)

INNE POŁĄCZENIA

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. pokazywać filmy / przeźroczą itp. • rzutować coś na ekran
 II. sporządzić kopię czegoś
 III. objaśniać • rzucać światło na jakąś sprawę / wydarzenie itp. • tłumaczyć coś • wyjaśniać coś

868. WYTWARZAĆ

NDK

[kto? • co?]

**co? • gdzie? (w czym?) • wokół czego? • wokół kogo? • wśród czego?
• wśród kogo? • z czego?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Tylko w Szwajcarii wytwarzają tak <i>wspaniałe zegarki</i> . (I) Pszczoly w górach wytwarzają <i>miód</i> przedniej jakości. (I)
gdzie? / w czym?	w	L.	Ta fabryka wytwarza <i>silniki</i> do mercedesa. (I) Ojciec zawsze wytwarzał <i>atmosferę strachu</i> . (II) Niektóre rośliny i drzewa wytwarzają <i>trujące soki</i> . (III)
wokół czego?	wokół	G.	Te rośliny wytwarzają <i>pyłki</i> wczesną wiosną. (III) Niektóre gałązki roślin wytwarzają w <i>wodzie</i> korzonki. (III)
wokół kogo?	wokół	G.	Wytwarza <i>wokół swojego ślubu</i> atmosferę niepokoju. (II)
wśród czego?	wśród	G.	Wytwarzała <i>wokół rodziny</i> aurę niesamowitości. (II) Potrafił wytwarzać <i>wśród agresywnych zwierząt</i> atmosferę absolutnego spokoju. (II)
wśród kogo?	wśród	G.	Umiała wytwarzanie <i>wśród mężczyzn</i> stany napięcia. (II)
z czego?	z/ ze	G.	W tej fabryce wytwarzają piękne stoły z <i>modrzewia</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. fabrykować coś • produkować coś • wydzielać coś • wykonywać • wyrabiać coś
II. czynić coś obecnym • kształtować coś • powodować powstanie czegoś • stwarzać coś • tworzyć coś • wywoływać coś
III. kształtować coś z czegoś • wydawać z siebie coś • wydzielać coś

869. WYWIERAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • na co? • na czym? • na kim? • na kogo?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Spadająca woda wywierała <i>olbrzymie ciśnienie</i> . (I) Koledzy wywierali <i>negatywny wpływ</i> na mojego syna. (II)
na co?	na	A.	Sprężony gaz wywierał ucisk <i>na ścianki</i> urządzenia. (I) Szkoła wywiera wpływ <i>na wychowanie</i> młodzieży. (II)
na czym? na kim?	na na	L. L.	Kultura amerykańska wywiera olbrzymi wpływ <i>na kulturę</i> całego świata. (II) Zawsze wywierała swój gniew <i>na zwierzętach</i> .* (III) Piękne i mądre kobiety wywierały <i>na nim</i> wrażenie. (II) Dlaczego zawsze wywierasz złość <i>na dzieciach</i> ?* (III) Ten człowiek wywierał <i>na mnie</i> niezatarte wrażenia. (IV)
na kogo?	na	A.	Partie wywierają nacisk <i>na wszystkich obywateli</i> . (II) Kościół wywiera pozytywny wpływ <i>na wiernych</i> . (II)

INNE POŁĄCZENIA

—

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. ciągnąć na coś • działać na coś z pewną siłą • uciskać na coś [tylko w 3. osobie]
II. mieć wpływ na kogoś / na coś • nakłaniać kogoś do czegoś • oddziaływać na kogoś • skłaniać kogoś do czegoś • wpływać na kogoś / na coś • zmuszać kogoś do czegoś
III. mścić się na kimś • wyladowywać na kimś złość / gniew itp.
IV. sprawiać coś • wywoływać coś

* Przestarzałe.

870. WYWOLYWAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czym? • do czego? • dokąd? (do czego?) • gdzie? (na co? / na czym? / w czym?)
• kogo? • komu? • skąd? (z czego?) • u kogo?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Wywoływała z pamięci <i>obrazy</i> sprzed lat. (I) Przekupki wywoływały <i>ceny</i> swych towarów. (II) Gdziekolwiek się pojawił, wywoływał <i>podziw</i> . (III)

czym?	–	I.	Decyzje rządu wywoływały <i>sprzeciw</i> obywateli. (III) Jego wystąpienia wywoływały <i>burzliwe dyskusje</i> . (III) Pylki kwiatowe wywołują <i>podrażnienie oczu</i> . (III) Wywołujemy <i>filmy</i> z wakacji szybko i tanio. (IV) Publiczność wywoływała artystę na scenę <i>oklaskami</i> . (I)
do czego?	do	G.	Swoich poddanych wywoływał <i>jednym gestem</i> . (I) Wywoływała zdziwienie <i>swóimi makijażem</i> . (III) Wywoływano kolejnych żołnierzy <i>do raportu</i> . (I) Nauczyciel wywoływał uczniów <i>do odpowiedzi</i> . (I) Długo wywoływał psa <i>do ogrodu</i> . (I)
dokąd?	do	G.	
gdzie? / na co?	na	A.	Wywoływano <i>na scenę</i> kolejnych prezenterów. (I)
gdzie? / na czym?	na	L.	Od lat on wywołuje ceny <i>na aukcji</i> . (II)
gdzie? / w czym?	w	A.	Przez cały dzień wywoływał filmy <i>w ciemni</i> . (IV)
kogo?	–	A.	Inspicyjentka wywoływała aktorów na scenę. (I) Często wywołyuję <i>słabszych uczniów</i> do odpowiedzi. (I)
komu?	–	D.	Oni wywołują <i>mi</i> bardzo szybko wszystkie filmy. (IV)
skąd? / z czego?	z / ze	G.	Nauczyciel wywoływał uczniów z <i>ławek</i> do odpowiedzi. (I) Lubił wywoływać z <i>przesłości</i> postaci zmarłych. (I)
u kogo?	u	G.	Niektóre zwierzęta wywołują <i>u małych dzieci</i> alergię. (III) Filmy wywołyuję zawsze <i>u tego pana</i> . (IV)

INNE POŁĄCZENIA

–

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. prosić kogoś / coś o podejście gdzieś • przywoływać kogoś / coś • skłaniać kogoś do opuszczenia jakiegoś miejsca wołaniem / poleceniem • wołać kogoś / coś • wyciągać kogoś skądś • wzywać kogoś
 II. obwieszczać coś • ogłaszać coś • ozajmować coś publicznie
 III. pociągać za sobą jakiś skutek • powodować powstanie czegoś • rozbudzać coś • sprawiać coś • stawać się przyczyną czegoś • wyzwalać coś • wzbudzać coś [tylko w 3. osobie]
 IV. oddziaływać (na kliszę / błonę / papier fotograficzny jakimś środkiem chemicznym) • uwidaczniać obraz (utajony na jakimś materiale)

871. WYZBYWAĆ SIĘ

NDK

[kto?]

czego? • jak?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czego?	–	G.	Pomalu wyzbywała się <i>starych przyzwyczajeń</i> . (I) Stopniowo wyzbywałem się <i>wszeliwskich skrupułów</i> . (II) Już od dziesięciu lat wyzbywam się <i>tremy</i> na scenie. (II)

INNE POŁĄCZENIA

wyzbywać się + przysłówek

→ Wyzbywać się stopniowo / systematycznie itp. (I/II)

NIEKTÓRE WYrazy I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. oddawać coś • pozbawiać się czegoś • pozbywać się czegoś • przekazywać coś komuś z własnej woli • rezygnować z posiadania czegoś

II. nie doznać czegoś • nie odczuwać czegoś • zmieniać zachowanie

872. WYZNACZAĆ

NDK

[kto? • co?]

**co? • czemu? • czym? • do czego? • gdzie? / na czym? • kogo? • komu? • na co?
• na kogo? • pod co? • za co?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Wyznaczano na mapach <i>trasy przejazdu papieża</i> . (I) Dziekanat wyznacza <i>terminy</i> sesji poprawkowej. (II) Na jutro wyznaczamy <i>początek</i> rozmów dwustronnych. (II) Wyznaczamy <i>odległość</i> jednej planety od drugiej. (IV)
czemu?	–	D.	Haciarka wyznaczała <i>bieliznę</i> dla całej rodziny. (V) Wyznaczał <i>zwierzętom</i> miejsca spacerowe w zoo. (I/II)
czym?	–	I.	Wyznaczał teren pod budowę <i>drewnianymi słupkami</i> . (I)
do czego?	do	G.	Wyznaczała ich bieliznę <i>pięknymi inicjałami</i> . (V) Szef kampanii wyznacza żołnierzy <i>do pracy</i> w kuchni. (III)
gdzie? / na czym?	na	L.	Kogo dzisiaj wyznaczacie <i>do obsługi</i> klientów? (III)
kogo?	–	A.	Wyznaczali <i>na mapach</i> trasę przemarszu. (I) Od lat wyznaczają <i>go</i> na eksponowane stanowiska. (III)
komu?	–	D.	Ona zawsze wyznacza <i>mi</i> terminy spotkania. (II) On zawsze wyznacza <i>gościom</i> miejsce przy stole. (II)
na co?	na	A.	Wyznaczamy miejsce <i>na ogródek jordanowski</i> . (I) Dwukrotnie wyznaczano <i>go na stanowisko</i> dyrektora. (III)
na kogo?	na	A.	Zawsze wyznaczają <i>go na szefa</i> grupy. (III)
pod co?	pod	A.	Geodeta wyznacza <i>pod zabudowę</i> nowe tereny. (I)
za co?	za	A.	Wyznaczano wysokie nagrody <i>za osiągnięcia</i> w pracy. (II) Dwa razy wyznaczano nagrodę <i>za ujęcie</i> zbrodniarza. (II)

INNE POŁĄCZENIA

—

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. odgraniczać coś od czegoś • określać coś za pomocą znaków / linii itp. • wyróżniać coś za pomocą znaków • wytyczać coś
- II. naznaczać coś • określać miejsce / wielkość / termin / czas itp. • oznaczać coś • ustalać coś • uzgadniać coś • wskazywać (komuś) kogoś / coś a. na kogoś / na coś (czymś)
- III. mianować kogoś • oddelegowywać kogoś • powierzać komuś jakąś funkcję • powoływać kogoś na coś / na kogoś • przydzielać kogoś do czegoś • typować kogoś • wskazywać kogoś • wybierać kogoś • zlecać komuś wykonanie czegoś
- IV. określać jakąś wielkość za pomocą obliczeń
- V. oznaczać czymś • robić na czymś znak / znaki

873. WZRUSZAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czym? • gdzie? / w czym? • kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Przed posianiem nasion dwukrotnie wzruszamy ziemię. (II)
czym?	–	I.	Zawsze wzruszała innych swoją delikatnością. (I) Psy wzruszają mnie swoją wiernością do ludzi. (I) Lubiła wzruszać ziemię pod kwiaty własnymi rękami. (II)
gdzie? / w czym? kogo?	w –	L. A.	Na każdą prośbę lub pytanie wzruszała ramionami.* (II) Powinniśmy częściej wzruszać ziemię w ogrodku. (II) Swoim postępowaniem wzruszała nas bardzo. (I) Los tego biednego chłopca wzruszał mnie zawsze. (I) Ta piękna aria wzruszała wszystkich za każdym razem. (I)

INNE POŁĄCZENIA

wzruszać + przysłówek*

→ Wzruszać kogoś bardzo / głęboko / mocno / prawdziwie / strasznie / szczerze / trochę / zawsze itp. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. chwytać kogoś za serce • emocjonować kogoś (książ.) • pobudzać kogoś uczuciowo • poruszać kogoś uczuciowo • przejmować kogoś czymś • rozczułać kogoś • rozrzwieńiąć kogoś • roztkliwiąć kogoś • wstrząsać kimś • wywoływać u kogoś poruszenie / jakieś uczucia • wzbudzać u kogoś jakieś uczucia
- II. poruszać coś fizycznie • przetrząsać coś • przewracać coś • ruszać coś czymś • spulchniać coś • wprowadzać coś w ruch • zmieniać (położenie czegoś); również: kopać ziemię / glebę itp.

* Również w połączeniu z przysłówkami: wzruszać ramionami **lekceważąco / obojętnie / pogardliwie / wymownie / z niecierpliwością / ze złością** itp. w zn. wykonywać charakterystyczne ruchy ramionami ku górze, będące wyrazem obojętnej / lekceważącej lub innej postawy wobec kogoś lub czegoś; również na znak niewiedzy.

874. WZRUSZAĆ SIĘ

NDK

[kto?]

czym? • kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Od lat wzruszałam się <i>amerykańskimi melodramatami</i> .
kim?	–	I.	Wzruszała się <i>opuszczonymi</i> przez rodziców dziećmi.

INNE POŁĄCZENIA

wzruszać się + przysłówek

→ Wzruszać się *bardzo / głęboko / łatwo / niewiele / mocno / prawdziwie / strasznie / szczerze / trochę / zawsze*.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

doznawać miłych uczuć / wzruszeń • przejmować się czymś żywo • przeżywać coś • rozczałać się nad kimś / nad czymś • rozrzewniać się • roztkliwiać się

875. WZYWAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czego? • do kogo? • dokąd? (do czego?) • jako kogo? • kogo? • na co?
• na kogo?** • po co? • przez co? • jak?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Ludzie często wzywają <i>pogotowie ratunkowe</i> . (I)
czego?	–	G.	Podczas sztormu wiele załóg wzywało <i>pomocy</i> .* (III)
do kogo?	do	G.	Dwa razy wzywała lekarza <i>do chłopca dziecka</i> . (I)
dokąd? / do czego?	do	G.	Po raz trzeci wzywają mnie <i>do sądu</i> . (I) Szef wzywa wszystkich na naradę <i>do swojego biura</i> . (I) Zespół muzyczny wzywał wszystkich <i>do tańca</i> . (I) Wzywano poborowych <i>do wstawienia się</i> na komisję. (I/II) Wzywano wszystkich <i>do pomocy</i> powodzianom. (II) Władze wzywały wszystkich <i>do zachowania spokoju</i> . (II)
jako kogo?**	jako	A.	Często wzywano go <i>jako mediatora</i> w konfliktach.** (I)
kogo?	–	A.	Wielokrotnie wzywano <i>mnie</i> na rozprawy. (I) W czasie dyżuru wzywano <i>lekarza</i> do wypadków. (I)
na co?	na	A.	Wzywano <i>obywateli</i> do przestrzegania porządku. (II) Ostry dzwonek wzywał uczniów <i>na kolejną lekcję</i> . (I) Dyrektor wzywał pracowników <i>na rozmowy</i> . (I) Ktoś od dłuższej chwili wzywał <i>na pomoc</i> .* (III)
na kogo?** po co? przez co?	na po przez	A.	Ciągle wzywają mnie <i>na świadka</i> do sądu.** (I) Wzywają nas <i>po odbiór dokumentów</i> . (I) Wzywają przez <i>radio</i> wszystkich do ucieczki. (I)

INNE POŁĄCZENIA

→ Wzywać kogoś *bezustannie / często / telefonicznie*. (I)

wzywać + przysłówek

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. polecać komuś, by przybył / stawił się gdzieś • przywoływać kogoś / coś • przyzywać kogoś
 • ściągać kogoś gdzieś • zapraszać kogoś • zawiadamiać kogoś • zwływać kogoś na coś / do czegoś
 II. apelować do kogoś • naklaniać kogoś • namawiać kogoś do czegoś • nawoływać kogoś
 • zachęcać kogoś • zwracać się do kogoś z apelem • żądać czegoś od kogoś
 III. domagać się ratunku / pomocy • prosić o pomoc • zwracać się o ratunek / o pomoc
 * Wzywać czego? / na co? – połączenia alternatywne z rzeczownikami typu *pomoc*, *ratunek* (bez zmiany znaczenia): *wzywać pomoc / ratunku* (+ G.) albo *wzywać na pomoc / na ratunek* (na + A.).
 ** Wzywać jako kogo? / na kogo? – połączenia alternatywne: *wzywać kogoś jako świadka / jako mediatora / jako eksperta* (jako + A.) albo *wzywać kogoś na świadka / na mediatora / na eksperta* (na + A.).

876. ZABAWIAĆ

NDK

[kto? • co?]

czym? • gdzie? (na czym? / w czym?) • kogo? • u kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Zabawiał przyjaciół <i>śmiesznymi opowieściami</i> . (I)
gdzie? / na czym?	na	L.	Zabawiał dziecko <i>naśladowaniem</i> śpiewu ptaków. (II) Zabawiali <i>na wakacjach</i> od czerwca do września.* (III)
gdzie? / w czym?	w	L.	Zabawiał <i>w Paryżu</i> całe lato.* (III)
kogo?	–	A.	Potrafił zabawiać gości dowcipami oraz rozmową. (I) Kapela ludowa zabawiała <i>polonijnych przybyszów</i> z USA. (I)
u kogo?	u	G.	Zabawiała <i>dziecko</i> , aby przestało płakać. (II) Zabawiał <i>u dziadków</i> całymi tygodniami.* (III)

INNE POŁĄCZENIA

zabawiać + przysłówek

- Zabawiać *ciekawie / interesującco*. (I)
- Zabawiać *długo*. (II/III)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. dostarczać komuś rozrywki • uprzyjemniać komuś czas • zajmować kogoś czymś
 II. odwracać uwagę dziecka od czegoś • uspokajać dziecko
 III. spędzać gdzieś / u kogoś czas

* Częściej w połączeniu z czasownikiem dokonanym *zabawić*.

877. ZABAWIAĆ SIĘ

NDK

[kto?]

czym? • gdzie? (na czym? / w czym?) • przy czym? • w co? • w kogo? • z kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Od dwóch godzin zabawiają się <i>rozmową</i> o polityce. (I) Codziennie zabawialiśmy się <i>grą</i> w klasy. (I) Wieczorami zabawiała się <i>pisaniem</i> kryminałów. (II)

gdzie? / na czym?	na	L.	Zabawialiśmy się <i>na wczasach</i> różnymi grami. (I) Zabawiała się <i>w sanatorium</i> plotkami z kuracjuskami. (I)
gdzie? / w czym?	w	L.	Najlepiej zabawiali się <i>przy alkoholu</i> . (I)
przy czym?	przy	L.	Zabawialiśmy się <i>w ulubione gry towarzyskie</i> . (I)
w co?	w	A.	Dzieci lubią zabawiać się <i>w wojnę</i> . (I/III)
w kogo?	w	A.	W dzieciństwie zabawialiśmy się <i>w mamę</i> i <i>w tatę</i> . (I/III)
z kim?	z / ze	I.	Muszę ciągle zabawiać się <i>w dżentelmena</i> . (III) Zabawiałem się <i>z kolegami</i> wymyślonymi historyjkami. (I) Marynarze lubią zabawiać się <i>z kobietami</i> w portach.* (I)

INNE POŁĄCZENIA

zabawiać się + przysłówek

- Zabawiać się *beztrosko / codziennie / często / buczenie / wesoło* itp. (I)
→ Zabawiać się *czasami / sporadycznie / trochę* itp. (II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. bawić się przez jakiś czas • spędzać czas na rozrywce / na bawieniu się • uprzyjemniać sobie czas
II. trudnić się czymś nieprofesjonalnie • zajmować się czymś dla przyjemności
III. naśladować kogoś • pozować na kogoś • udawać kogoś

* W tym znaczeniu używane również z odcieniem negatywnym.

878. ZABEZPIECZAĆ*

NDK

[kto? • co?]

- co? • czym? • gdzie? (na czym? / w czym?) • kogo? • komu? • od czego?**
• od kogo? • przed czym?** • przed kim?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Kask zabezpiecza głowę przed wstrząsem mózgu. (I) Systemy alarmowe zabezpieczają domy. (I) Po powodzi robotnicy zabezpieczali zniszczone mosty. (II) Potężne mury zabezpieczały gród przed atakami wroga. (II) Zabezpieczał pistolet przed wejściem do domu. (II) Zabezpieczali drewniany most metalowymi przęsłami. (III) Późną jesienią zabezpieczamy okna przed mrozami. (III)
czym?	–	I.	Zabezpieczał kwiaty od zamarznięcia celofanem. (I) Wykopły na drodze zabezpieczano barierami. (II) Zabezpieczali niebezpieczne stropy podporami. (III)
gdzie? / na czym?	na	L.	Zabezpieczali na strychu walący się dach. (III)

gdzie? / w czym? kogo?	w –	L.	Zabezpieczali <i>w mieszkaniu</i> pękające ściany. (III) Te aparaty zabezpieczają górników przed zaczadzeniem. (I)
komu?	–	D.	Dzieci powinny zabezpieczać rodziców na starość. (I) Ochrona zabezpiecza przejazd <i>ważnym politykom</i> . (I/II)
od czego?** od kogo? przed czym?**	od od przed	G. G. I.	Zabezpieczano miasta <i>od napaści</i> wroga murem.** (I/III) Bezustannie zabezpieczali miasto <i>od wroga</i> .** (I–III) Zabezpieczali miasto <i>przed napaścią</i> wroga.** (I–II) Zabezpieczali sadzonki <i>przed zniszczeniem</i> przez dziki. (I) Wysokie wały zabezpieczają wioskę <i>przed powodzią</i> . (I) Zabezpieczamy drewno na budowę <i>przed wilgocią</i> . (I/III) Zabezpieczamy samochody <i>przed złodziejami</i> . (I/III)
przed kim?	przed	I.	

INNE POŁĄCZENIA

–

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. bronić kogoś / coś przed czymś • dawać komuś / czemuś ochronę • ochraniać kogoś / coś • osłaniać kogoś / coś • strzec kogoś / coś • zapewniać bezpieczeństwo komuś
 II. czynić coś bezpiecznym
 III. czynić coś mocniejszym / trwalszym / odporniejszym itp. • chronić coś przez zniszczeniem • umacniać coś • uszczelniać coś • zapewniać pewien stan komuś • zapobiegać czemuś

* Czasownika *zabezpieczać* i jego odpowiednika dokonanego *zabezpieczyć* używa się w kilku innych znaczeniach poza wskazanymi powyżej. Zob. *Słownik wyrazów kłopotliwych*, s. 369.

** Zabezpieczać od czego? / przed czym? – połączenia alternatywne: *zabezpieczać coś od napaścią wroga* (od + G.) albo *przed napaścią wroga* (przed + I.); *zabezpieczać coś od zniszczenia* (od + G.) albo *przed zniszczeniem* (przed + I.).

879. ZABIERAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czemu? • czym? • dokąd? (do czego? / na co?) • gdzie? (na co?) • ile? / ilu? • kogo? • komu? • skąd? / (z czego?) • z kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Systematycznie zabierała <i>wszystkie pieniądze</i> mężowi. (I) Kolejne powodzie zabierały <i>wszystko</i> po drodze. (I) Bandyci zabierali chłopom <i>cały dobytek</i> . (I) Policja zabierała nielegalnie <i>przechowywaną broń</i> . (I) Zawsze zabieram <i>lekarstwa</i> przed dłuższą podróżą. (II) Wyjeżdżając na urlop zabieramy ze sobą <i>psa</i> . (II)

czemu? / czym?	–	D.	Zawsze zabieram <i>brudne talerze</i> ze stołu. (III) Zabierano <i>niepotrzebny sprzęt</i> z placu budowy. (III) Dlaczego pani zabiera mi <i>każdą wolną chwilę</i> ? (V)
dokąd? / do czego?	do	G.	Rzucił, a potem zabierał <i>psu</i> kość. (I) Zabierali <i>przemocą</i> wszystko, co się dało zabrać. (I) Zabierano <i>siłę</i> wszystkich, którzy nie zdążyli uciec. (IV) Dziecko zabiera mi wiele czasu <i>ciągłymi pytaniami</i> . (V)
dokąd? / na co? gdzie? / na co?	na	A.	Rodzice czasami zabierają mnie <i>do teatru</i> . (II) Prasę brukową zabieram tylko <i>do pociągu</i> . (II) Dlaczego zabierasz radio <i>do swojego pokoju</i> ? (III) Rannych zabierano <i>do najbliższych szpitali</i> . (III)
ile? / ilu? kogo?	–	–	Babcia czasami zabiera mnie <i>na wieś</i> . (II)
	–	A.	Dzisiaj zabieram cię <i>na długiego spacer</i> do lasu. (II) Policja zabiera awanturujących się <i>na posterunek</i> . (IV) Aresztowanych zabierano <i>na Sybir</i> . (IV)
	–	–	Ten mikrobus zabiera tylko <i>dziesięć</i> osób. (II) Zawsze zabieramy <i>dzieci</i> na wakacje. (II)
komu?	–	D.	Linie mikrobusowe zabierają <i>wszystkich pasażerów</i> . (II) <i>Wszystkich chorych</i> na ospę zabierano do szpitala. (III) Tajna policja zabiera <i>ludzi</i> najczęściej o święte. (IV)
skąd? / z czego?	z / ze	G.	Dlaczego ciągle zabierasz <i>mi</i> mój rower? (I) Starsze dzieci zabierają <i>młodszym</i> zabawki. (I) Podczas akcji <i>Wisła</i> zabierano <i>Łemkom</i> ziemie i domy. (I) Komuniści zabierali <i>właścicielom</i> majątki. (I)
z kim?	z / ze	I.	To olbrzymie łóżko zabiera <i>nam</i> pół pokoju. (I) Sasiadka ciągle zabiera <i>mamie</i> cenny czas. (V) Opracowanie jednego programu zabiera <i>mi</i> kilka dni. (V) Te bezowocne dyskusje zabierają <i>nam</i> wiele czasu. (V) Droga powrotna z pracy zabiera <i>mi</i> około godziny. (V) Sprawdzanie wypracowań zabiera <i>nauczycielom</i> języka polskiego wiele czasu. (V)

INNE POŁĄCZENIA

zabierać + przysłówek

→ Zabierać dużo / mnóstwo / wiele itp. (V)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. brać coś sobie / dla siebie • konfiskować coś • niszczyć coś • odbierać coś komuś • pozbawiać czegoś kogoś • przywłaszczać coś sobie • rekwirować coś • wydzierać coś komuś • wyrywać coś komuś • wywłaszczać kogoś z czegoś • zagarniać coś komuś; również (*eufemistycznie*): kraść coś komuś • ograbić kogoś • okradąć kogoś

II. brać coś / kogoś ze sobą w drogę • przyjmować pasażerów / ładunek itp.

III. przenosić kogoś / coś w inne miejsce • sprzątać coś skądś • usuwać kogoś / coś skądś

- IV. doprowadzać kogoś gdzieś silą • odprowadzać kogoś silą • pozbawiać kogoś wolności
 V. absorbować kogoś czymś • blokować komuś coś • marnować czyjś czas • naprzyskrzać się
 komuś • sprawiać (że traci się czas) • zajmować komuś czas • zaprzatać kogoś czymś [tylko
 w 3. osobie]

880. ZABIERAĆ SIĘ*

NDK

[kto? • co?]

czym? • do czego? • do kogo? • dokąd? (do czego?) • gdzie? (na co? / w co?)
 • skąd? (z czego?) • z czym? • z kim? • jak?

879

–
880

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Czasami do pracy zabieramy się <i>ciężarówkami</i> .** (III) Ona zabiera się zawsze <i>samochodem</i> z sąsiadką.** (III)
do czego?	do	G.	Od dwóch dni zabieram się <i>do odpowiedzi</i> na listy. (I) Zabierasz się już <i>do wyjścia</i> od godziny. (I/IV) Z przyjemnością zabieram się <i>do czytania</i> tej książki. (I) Od jutra zabieram się <i>do stosowania</i> diety. (II) A teraz zabieram się <i>do przeglądu</i> pana zębów. (II) Zwykle zabieram się z nimi <i>do ich samochodu</i> .** (III)
do kogo?	do	G.	Wreszcie lekarze zabierają się <i>do tego pacjenta</i> . (II) Urzędy finansowe zabierają się wreszcie <i>do oszustów</i> . (II)
dokąd?	do	G.	Zawsze zabieram się z nimi <i>do miasta</i> na zakupy.** (III)
gdzie? / na co? gdzie? / w co?	na	A.	Często zabieram się z przyjaciółmi <i>na zakupy</i> .** (III)
skąd? / z czego? z czym?	w	A.	Wiele razy zabierałem się z wujkiem <i>w podróż</i> .** (III)
z kim?	z / ze	G.	Ona ciągle krzyczy, żebym się zabierał <i>z domu</i> . (IV) Patrzył z przerażeniem w oczach, jak żona zabierała się <i>ze wszystkimi swoimi walizkami</i> . (V)
		I.	Do pracy zabieram się zwykle <i>z moim kolegą</i> .** (III)
		I.	

INNE POŁĄCZENIA

zabierać się + przysłówek

→ Zabierać się *ostro / stanowczo / zdecydowanie*. (II)

→ Zabierać się *czasami / często / zwykle* itp. (III)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. brać się do czegoś • przygotowywać się do czegoś • przystępować do czegoś • rozpoczynać coś • rozpoczęć wykonywanie czegoś • zaczynać coś robić
 II. **potocznie**: stosować jakieś środki wobec kogoś / czegoś • zaczynać się zajmować czymś / kimś
 III. **potocznie**: jechać / iść z kimś razem • korzystać ze środków lokomocji • przyłączać się do kogoś • udawać się z kimś gdzieś • wykorzystywać czijyś pojazd
 IV. **potocznie**: odchodzić skądś • opuszczać jakieś miejsce • wychodzić skądś • wynosić się skądś
 V. **potocznie**: brać coś ze sobą

* W języku potocznym połączenia czasownika *zabierać się* i jego odpowiednika dokonanego *zabrać się* z przyimkiem *za* są uważane za ekspresywne w konstrukcjach typu: *zabierać się za robotę / za naukę* (za + A.). W języku literackim powyższe konstrukcje są uważane za niepoprawne. Prawidłowo mówimy: *zabierać się / zabrać się do pracy / do nauki / do jedzenia* itp. (do + G.). Por. *Słownik wyrazów kłopotliwych*, s. 49.

** Częściej w połączeniu z czasownikiem dokonanym *zabrać się*.

881. ZABIJAĆ*

NDK

[kto? • co?]

co? • czym? • gdzie? (na czym?) • kogo? • w co? • w kim? • za co? • z czego? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Mysliwi zabijali <i>niewinne zwierzęta</i> na polowaniu. (I) Środki chemiczne zabijają <i>zarazki</i> . (II) Technika kopowania książek zabija <i>rynek księgarski</i> . (III)
czym?	–	I.	Przed huraganem zabijaliśmy <i>okna</i> deskami. (IV) Ciągle zabijam sobie <i>jakies drzazgi</i> za paznokcie. (V) Zabijał po kolei <i>blotki</i> damą, królem i asami. (VI) Systematycznie zabijano w ludziach <i>ochotę</i> do życia. (VII)
gdzie? kogo?	na –	L. A.	Zabijał swe ofiary <i>metalowym pretem</i> . (I) Zabijali <i>jednym strzałem</i> zwierzęta. (II) Zapach dzicyzny zabijam <i>czosnkiem i przyprawami</i> . (III) Teraz zabijam skrzynię <i>gwoździami</i> . (IV) Tym razem zabijam <i>damą</i> i wygrywam partię. (V) Dlaczego zabijano <i>na wojnie</i> niewinnych ludzi? (VI) Podczas wojny zabijano <i>ludzi</i> bez litości. (VII) Podczas burzy pioruny zabijają <i>ludzi</i> i zwierzęta. (VIII) Czterdziestostopniowe upały zabijaly <i>ludzi</i> . (IX) Chorobliwa zazdrość o wszystko zabijała <i>tę kobietę</i> . (X) Zabijał <i>ją</i> codzienny niepokój o przyszłość dzieci. (XI) Nieuleczalna choroba zabijała <i>go</i> powoli. (XII) Robotnicy zabijali wielkie pale <i>w murawę</i> . (XIII) Partia komunistyczna zabijała <i>w ludziach</i> nadzieję. (XIV)
w co? w kim?	w w	A. L.	Talibowie zabijali ludzi <i>za najmniejsze przewinienie</i> . (I) Zabijali kobiety <i>za samo podejrzenie</i> o zdradę. (II)
za co?	za	A.	Myśliwi zabijali zajęce <i>z broni palnej</i> . (III)
z czego?	z / ze	G.	

INNE POŁĄCZENIA

zabijać + przysłówka

→ *Zabijać bestialsko / skrytobójczo*. (I)

NIĘKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. kłaść kogoś / coś trupem • mordować kogoś • powodować czyjas śmierć • pozbawiać życia
• uśmiercać kogoś / coś • zadawać komuś śmierć • zgładzać kogoś / coś

- II. likwidować kogoś / coś • niszczyć coś • przyczyniać się do zlikwidowania kogoś / czegoś
• stawać się przyczyną czegoś • usuwać coś [tylko w 3. osobie]
- III. latać coś • umacniać coś czymś • zamazywać coś • zasłaniać coś czymś • zatykać coś
- IV. wbijać w coś • wsuwać coś • wtłaczać coś w coś
- V. eliminować coś w grze • kłaść wyższą kartę
- VI. doprowadzać do utraty zdrowia / sił / nadziei itp. • tłumić coś • unicestwiać coś (czymś)
• wycieńczać kogoś / coś • wyczerpywać coś • wykańczać kogoś / coś [tylko w 3. osobie]

* W znaczeniu *wydać kilkakrotnie głośny dźwięk / uderzyć* w zdaniach typu: *Dzwony miejskie zabily na alarm* (na + A.) / *W pokoju zabił zegar* (+ A.) / *Na widok tej kobiety serce zabilo mu mocniej* (komu + D.), czasownik *zabijać* jest czasownikiem dokonanym.

882. ZABRANIAĆ

NDK

[kto?]

czego? • komu? • jak?

881

–

883

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czego?	–	G.	Zabraniał córce <i>spotykania się</i> z chłopcami.* Zabraniano nam <i>wychodzenia</i> z internatu po kolacji.*
komu?	–	D.	Dlaczego ciągle zabraniasz <i>mi</i> oglądania telewizji? Kategorycznie zabraniam <i>ci</i> się z nim spotykać. Lekarze zabraniają <i>chorym</i> palenia papierosów.

INNE POŁĄCZENIA

zabraniać + przysłówek
zabraniać + bezokolicznik

→ *Zabraniać czasami / systematycznie / zawsze* itp.
→ *Zabraniać pić / palić / wychodzić* itp.*

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

nie dawać komuś robić czegoś • nie pozwalać komuś na coś • nie zezwalać komuś na coś
• odmawiać komuś czegoś • wzbraniać komuś czegoś • zakazywać komuś robienia czegoś

* *Zabraniać czego?* – połączenia alternatywne: *zabraniać wstawania* (+ G.) albo *zabraniać wstać* (+ bezokolicznik); *zabraniać komuś robenia czegoś* (+ G.) albo *zabraniać robić* (+ bezokolicznik) *coś*.

883. ZACHĘCAĆ

NDK

[kto? • co?]

czym? • do czego? • kogo? • jak?

881

–

883

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Zachęcał dzieci do nauki <i>obietnicami</i> . Bank zachęca do oszczędzania <i>wysokimi odsetkami</i> .
do czego?	do	G.	Od kilku dni zachęcam go <i>do podjęcia decyzji</i> . Zawsze muszę zachęcać najmłodszego synka <i>do jedzenia</i> . Ładna pogoda zachęca wszystkich <i>do wyjazdu za miasto</i> .

kogo?	–	A.	Zawsze zachęcałem <i>dzieci</i> do uczenia się języków obcych. Zachęcano <i>nas</i> do czynnego wypoczynku nad morzem.
--------------	---	----	---

INNE POŁĄCZENIA

zachęcać + przysłówek

→ Zachęcać *ciągle / czasami / nieustannie* itp.**NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

dawać impuls / bodźce do czegoś • dopingować kogoś • inspirować kogoś • kusić kogoś czymś
 • mobilizować kogoś • nakłaniać kogoś do czegoś • namawiać kogoś do czegoś *a.* na coś • nastawiać kogoś do czegoś pozytywnie • pobudzać kogoś do czegoś • rozbudzać w kimś ochotę na coś
 • skłaniać kogoś do czegoś (czymś) • sprawiać (że ktoś chce coś zrobić) • usposabiać (kogoś) do czegoś • wywoływać ochotę na coś u kogoś • wyzwalać chęć u kogoś na coś • wzbudzać w kimś chęć / ochotę na coś

884. ZACHODZIĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czym? • do kogo? • dokąd? (do czego?) • gdzie? (w czym?) • kogo? • komu?
 • między kim? • na co? • nad czym? • po co? • skąd? (z czego?) • w co?
 • w kim? • za co? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Niepostrzeżenie zachodziliśmy <i>spiące zwierzęta</i> . (III) Bez przerwy dzieci zachodziły mu <i>drogę</i> . (IV)
czym?	–	I.	Oczy zachodzą mi <i>łzami</i> , kiedy czytam dużo. (VI)
do kogo?	do	G.	Od czasu do czasu zachodzę <i>do moich przyjaciół</i> . (II)
dokąd? / do czego?	do	G.	Czasami zachodziliśmy <i>aż do słowackiej granicy</i> . (I) Zwykle w godzinę zachodzę <i>do tego miasteczka</i> . (I) Idąc w góry zachodziliśmy zwykle <i>do tego schroniska</i> . (I) Codziennie wieczorem zachodził <i>do piwiarni</i> na rogu. (II) Czasami zachodzimy <i>do tego drogiego butiku</i> . (II)
gdzie? / w czym?	w / we	L.	Zbyt często zachodzą pomyłki <i>w pańskich raportach</i> . (V) Ciągle zachodzą jakieś pomyłki <i>w twoich obliczeniach</i> . (V) Obecnie zachodzą dość szybkie zmiany <i>w świecie</i> . (V) <i>W każdym organizmie</i> zachodzą jakieś procesy. (V)
kogo?	–	A.	Zachodził <i>ją</i> nieoczekiwane i całował w policzki. (III) Kilkakrotnie zachodzili <i>nieprzyjaciela</i> z tyłu. (III) Często noc zachodziła <i>mnie</i> przy pracy w polu. (V)

komu?	-	D.	Dlaczego stale zachodzisz <i>mi</i> drogę? (IV) W saunie okulary zawsze zachodzą <i>mi</i> parą. (VI) Włosy zachodzą <i>synkowi</i> już na uszy. (VIII)
między kim? na co?	między na	I. A.	Zbyt wielka różnica zachodzi <i>między nami</i> . (V) Zachodziliśmy <i>na tę górę</i> od wszystkich stron. (I) Dlaczego ta grzywka zachodzi ci <i>na oczy</i> ? (VIII) Ta sukienka musi zachodzić mi <i>na kolana</i> . (VIII) Te deseczki idealnie zachodzą jedna <i>na drugą</i> . (VIII) Bajecznie kolorowe słofce zachodziło <i>nad górami</i> . (VII)
nad czym?	nad	I.	Zachodziła do niej <i>po listy</i> zostawiane przez listonosa. (II)
po co?	po	A.	W każdej walce zachodził mnie z <i>prawej strony</i> . (III) Myślę, że zachodzimy zbyt głęboko <i>w las</i> . (I)
skąd? w co? w kim?	z / ze w w	G. A. L.	Od pewnego czasu zachodzili <i>w nim</i> istotne zmiany. (V) Słońce powoli zachodziło <i>za góry</i> . (VII) Księżyc powoli zachodził <i>za chmury</i> . (VII) Ta sukienka musi zachodzić mi <i>za kolana</i> . (VIII)
za co?	za	A.	

INNE POŁĄCZENIA

zachodzić + przysłówek

- *Zachodzić daleko / wysoko*. (I)
- *Zajść daleko / wysoko** (w zn. *zrobić karierę*).
- *Zachodzić / Zajść zbyt daleko / zbyt głęboko*.** (I)
- *Zachodzić czasami / często / rzadko* itp. (II)
- *Zachodzić kogoś nieoczekiwanie / niepostrzeżenie*. (III)
- *Coś zachodzi często / stale / rzadko* itp. (V)
- *Coś zachodzi / zasło*. (VII)
- *Zachodzić gdzieś zobaczyć / popatrzeć* itp. (II)
- *Zachodzić, żeby popatrzeć / zobaczyć coś*. (II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. docierać gdzieś • przybywać gdzieś
- II. odwiedzać kogoś • wchodzić gdzieś na krótko • wpadać gdzieś / do kogoś na chwilę
• wstępować gdzieś / do kogoś • zaglądać gdzieś / do kogoś
- III. podchodzić do kogoś ukradkiem • skradać się
- IV. stawać na drodze przed kimś • zagradać komuś drogę • zastępować komuś drogę
- V. działać się • istnieć • następować • pojawiać się • powstawać • przydarzać się • przytrafiać się
• wydarzać się • występować • zdarzać się • zjawiać się [tylko niesobowo]
- VI. pokrywać się czymś • powlekać się czymś • powodować (że coś staje się nieprzejrzyste)
• przesłaniać się czymś • zasnuwać się czymś [tylko w 3. osobie]
- VII. chować się za horyzontem / za chmurami • kryć się • opuszczać się za horyzont • przestawać być widocznym [dotyczy słofca / księżyca]
- VIII. nachodzić na siebie • nakładać się na coś • pokrywać coś częściowo • sięgać dokądś

* Tylko w połączeniu z czasownikiem dokonanym *zajść*.

** Częściej w połączeniu z czasownikiem dokonanym *zajść*.

885. ZACHOWYWAĆ

NDK

[kto? • co?]

- co? • dla kogo? • do czego? • gdzie? (w czym? / w czym?) • kogo? • od czego? • po kim?
- przy czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Zachowuję <i>wszystkie stare listy</i> od przyjaciół. (I) Należy zachowywać <i>urodę</i> do późnej starości. (I) Trzeba zachowywać <i>stare, dobre obyczaje</i> . (II) Małe narody z trudem zachowują <i> swój język ojczysty</i> . (II) Umiał zachowywać <i>dyskrecję</i> w każdej sytuacji. (II)
dla kogo?	dla	G.	Zachowywał <i>post</i> zgodnie z dogmatami wiary. (III) Zawsze będę zachowywać <i>wdzięczność dla tej osoby</i> . (II) Psy zachowują <i>urazę do złych ludzi</i> . (II)
do czego?	do	G.	Wszyscy zachowują <i>przepustki do ponownej kontroli</i> . (I)
gdzie? / w czym?	w	L.	Do dziś zachowuję <i>w pamięci</i> sylwetkę mojej babci. (I) Zachowywaliśmy <i>w fabryce</i> przepisy bezpieczeństwa. (III)
kogo?	–	A.	Zachowywała <i>wszystkich ludzi</i> dobrej woli w pamięci. (I)
od czego?	od	G.	Zachowywał wiele osób <i>od zguby</i> . (II)
po kim?	po	L.	Od lat zachowuję wszelkie pamiątki <i>po rodzicach</i> . (I)
przy czym?	przy	L.	Zachowywali wiele osób <i>przy życiu</i> . (II)

INNE POŁĄCZENIA

zachowywać + przysłówek

→ Zachowywać *długo / nieustannie / stale* itp. (I–III)

NIEKTÓRE WYRZYS I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. nie niszczyć czegoś • nie pozwalać czemuś znikać • pamiętać o kimś / o czymś • podtrzymywać coś • przechowywać coś • przerzumywać coś • utrzymywać coś • zatrzymywać coś
- II. chronić kogoś / coś • dochowywać czegoś • kultywować coś • ocalać kogoś / coś • pielęgnować coś • strzec kogoś / coś
- III. postępować zgodnie z jakimś przepisami / normami itp. • przestrzegać czegoś • spełniać jakieś wymagania • stosować coś • wypełniać coś

886. ZACHOWYWAĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

- dzięki czemu? • dzięki komu? • gdzie? (na czym? / w czym?) • między kim? • wobec czego? • wobec kogo? • względem czego? • względem kogo? • z czego? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
dzięki czemu?	dzięki	D.	Obyczaje zachowywały się <i>dzięki staraniom</i> rodziców. (I)
dzięki komu?	dzięki	D.	Legendy zachowywały się <i>dzięki słowu pisaneemu</i> . (II) Tradycje zachowywały się na wsiach <i>dzięki pasjonatom</i> . (I)

gdzie? / na czym?	na	L.	Uczniowie zachowywali się <i>na lekcjach</i> skandalicznie. (III)
gdzie? / w czym?	w	L.	Najgorzej zachowywał się <i>w domu</i> . (III)
miedzy kim?	miedzy	I.	Oni zachowują się <i>miedzy sobą</i> zupełnie poprawnie. (III)
wobec czego?	wobec	G.	Zachowywali się właściwie <i>wobec konfliktów</i> . (III)
wobec kogo?	wobec	G.	Zawsze zachowywał się <i>wobec mnie</i> grzecznie. (III) Coraz częściej zachowywał się źle <i>wobec ojca</i> . (III)
względem czego?	względem	G.	Zachowywali się dobrze <i>względem krajów Afryki</i> . (III)
względem kogo?	względem	G.	Zachowujesz się źle <i>względem swoich przeciwników</i> . (III)
z czego?	z / ze	G.	Zachowywały się z <i>pozór wojennych</i> cenne obrazy. (I)

INNE POŁĄCZENIA

zachowywać się + przysłówek

- Zachowywać się *czasami* / *rzadko* itp. (I/II)
- Zachowywać się *arogancko* / *bezcenznie* / *biernie* / *cicho* / *dobrze* / *grzecznie* / *hałaśliwie* / *kulturalnie* / *naturalnie* / *nienagannie* / *nesfornie* / *nieułaściwie* / *przyzwroicie* / *skandalicznie* / *spokojnie* / *sztucznie* / *źle*. (III)

czasownik + zachowywać się

- Umieć / *Nie umieć się zachować*.* (III)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. być zachowywanym • dochowywać się • nie ulegać zniszczeniu • nie zanikać • przechowywać się [tylko w 3. osobie]
- II. chronić się przed zapomnieniem • pozostawać w postaci niezmienionej • przetrzymywać próbę czasu • trwać • utrzymywać się
- III. obchodzić się z kimś w jakiś sposób • postępować wobec kogoś / czegoś w jakiś sposób • przyjmować jakąś postawę wobec kogoś / czegoś • reagować na coś w jakiś sposób • sprawować się

* Tylko w połączeniu z czasownikiem dokonanym *zachować się*.**887. ZACHWYCAĆ**

NDK

[kto? • co?]

czym? • kogo?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Ta kobieta zachwycała swoją błyskotliwością.
kogo?	–	A.	Jego śpiew zachwycał wszystkich widzów. Góry w Szwajcarii zachwycają mnie ponad wszystko.

INNE POŁĄCZENIA

–

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- imponować komuś • oczarowywać kogoś • olśniewać kogoś • urzekać kogoś • wprawiać kogoś w zachwyt • wywoływać zachwyt • wzbudzać zachwyt / podziw

888. ZACHWYCAĆ SIĘ

NDK

[kto?]

czym? • kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Przez wiele lat zachwycał się <i>urodą</i> swojej żony. Potrafił zachwycać się <i>wszystkim</i> . Wszyscy zachwycali się <i>obrazami</i> tego malarza. Ciągle zachwycała się <i>swoim genialnym dzieckiem</i> .
kim?	–	I.	

INNE POŁĄCZENIA

zachwycać się + przysłówek

→ Zachwycać się *bardzo / niesamowicie / strasznie* itp.

NIKTÓRZE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

być olśnionym / urzecznym kimś / czymś • być wprowadzonym w zachwyt przez coś / przez kogoś
• doznawać uczucia zachwytu nad kimś / nad czymś • podziwiać kogoś / coś • uwielbiać kogoś / coś
• wyrażać zachwyt / podziw nad kimś / nad czymś

889. ZACZYNĄĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • jako kto? • o czym? • o kim? • od czego? • od kogo? • z kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Od jutra zaczynam <i>pisanie</i> pracy doktorskiej.* (I) Po przerwie zaczynamy <i>obrady</i> , a potem <i>dyskusję</i> . (I) W październiku zaczynamy <i>nowy rok akademicki</i> . (I) Prokurator zaczyna <i>nowe śledztwo</i> . (I) Neofaszyści zaczynają <i>zamieszki</i> w mieście. (I) Właśnie zaczynam <i>mój pierwszy wykład</i> w życiu. (I) Pociągi zaczynają <i>bieg</i> od stacji Kraków Płaszów. (II) Kochani, zaczynamy już <i>ostatnią butelkę</i> wina. (III)
jako kto?	jako	N.	Dzisiaj zaczynam już <i>drugą paczkę</i> papierosów. (III) Zaczynałem czynne życie zawodowe <i>jako magazynier</i> . (I)
o czym?	o	L.	Kiedy zaczynał <i>o swoich przeżyciach</i> , wszyscy wychodzili z pokoju. (IV)
o kim?	o	L.	Kiedy zaczynał <i>o swoich ulubionych politykach</i> , zatykałem uszy pięściami. (IV)
od czego?	od	G.	Jak zaczynali <i>o książach</i> , to wyłączał radio. (IV) Swoją karierę zaczynałem <i>od pracy</i> w domu kultury. (I) Każdy dzień zaczynał <i>od krótkiego spaceru</i> . (I) Śniadanie zaczynam zawsze <i>od mocnej kawy</i> . (I) W teatrze zaczynałem <i>od drugorzędnych ról</i> . (I) Pisma urzędowe zaczynamy <i>od oficjalnych frazésów</i> . (I)

od kogo?	od	G.	Nasz dyrektor zaczynał pracę w fabryce <i>od majstra</i> . (I) **
z kim?	z / ze	I.	Zaczynamy skoki <i>od najwyższego zawodnika</i> . (I) Dlaczego zaczynasz znowu <i>z tym chuliganem</i> ? (V)

INNE POŁĄCZENIA**zaczynać** + przysłówek→ *Zaczynać / Zacząć dobrze / ładnie / niefortunnie / świetnie / źle itp.* *** (II)**zaczynać** + bezokolicznik + przysłówek
zaczynać + bezokolicznik→ *Zaczynać być ciepło / gorąco / mroźnie / zimno itp.* (II)
→ *Ktoś zaczyna chodzić / czytać / mówić / pisać.* (VI)
→ *Zaczynać pracować / spać / studiować / uczyć / uczyć się / wykładać itp.* * (I)**zaczynać** + bezokolicznik (bezposobowo)→ *Ktoś zaczyna chorować / chudnąć / starzeć się itp.* (II)
→ *Coś zaczyna kwitnąć / pachnieć / śmierdzić itp.* (II)
→ *Zaczyna padać / lać / świtać / witać / mżyć / siąpić.* (II)**NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

I. inauguwać coś • inicjować coś • przystępować do wykonywania czegoś / do działania • robić coś od początku • rozpoczynać coś • wszczynać jakąś sprawę w sądzie • wykonywać początkową część czegoś • wzniecać coś (czymś) • zabierać się do czegoś

II. wchodzić w początkowy okres jakiegoś stanu • znajdować się w początkowym stadium

III. brać część z jakiejś całości • napoczynać coś • naruszać całość czegoś • odejmować (części z całości) • przystępować do używania / użytkowania czegoś • ujmować czegoś z czegoś

IV. rozpoczynać mówić

V. **potocznie**: prowokować kogoś • zaczepiać kogoś • zadzierać z kimś
VI. nabywać jakiejś umiejętności* Zaczynać + bezokolicznik np. *pisać / czytać / studiować / pracować* albo w połączeniu z biernikiem znaczącym czynność, np. *zaczynać pisanie / czytanie / studiowanie / pracę* itp.

** Potocznie.

*** W znaczeniu *zrobić coś na samym początku swej pracy, swego wystąpienia* itp. – częściej w połączeniu z czasownikiem dokonanym *zacząć*.**890. ZACZYNAĆ SIĘ**

NDK

[co?]

czym?* • gdzie? (na czym? / za czym?) • kiedy? • o której? • od czego?* • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?*	–	I.	Każde nowe zdanie zaczyna się <i>dużą literą</i> . Dzień w wojsku zaczyna się <i>gimnastyką poranną</i> .
gdzie? / na czym?	na	L.	Dolina zaczyna się <i>na tylach</i> tych skalistych gór.
gdzie? / za czym?	za	I.	Nasze pastwiska zaczynają się <i>za tym wzgórzem</i> .
kiedy?	w	L.	Wakacje zaczynają się <i>w lipcu</i> .
o której?	o	L.	Teraz świt zaczyna się <i>o godzinie piątej</i> .
od czego?*	od	G.	Nasze spotkania zawsze zaczynają się <i>od powitań</i> . Bal zaczynał się zwykle <i>od dziarskiego mazura</i> .

INNE POŁĄCZENIA

zaczynać się + przysłówek

→ Coś zaczyna się *nieoczekiwanie / późno / wcześnie*
itp.

zaczynać się + bezokolicznik

→ *Zaczyna się coś działać.*

zaczynać się – bez dopełnienia

→ *Zaczyna się.*

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

brać początek • mieć początek • nastawać • pojawiać się • rozpoczynać się • wchodzić w początkową fazę • znajdująć się w początkowym stadium [tylko w 3. osobie]

* Coś zaczyna się czymś / od czegoś – połączenia alternatywne: *zaczynać coś powitaniem* (+ I.) albo *od powitaniami* (od + G.); *zaczynać coś od dużej litery* (od + G.) albo *dużą literą* (+ I.).

891. ZADAWAĆ

NDK

[kto?]

co? • czego? • czemu? • komu? • z czego? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Nauczyciel zadaje nam ciągle <i>esje</i> z polskiego. (I) Ona zadaje nam <i>wiersze</i> do nauczenia się na pamięć. (I)
czego?	–	G.	Codziennie zadaje nam <i>dokonywanie</i> bilansu. (I) Zadawał <i>silne uderzenia</i> swym ofiarom.* (II)
czemu?	–	D.	Dlaczego ciągle zadajesz mi <i>taki ból?</i> ? (II) Czasami zadawał klaczom <i>owies</i> .** (III)
komu?	–	D.	Pomocnicy zadawali tragarzom <i>worki</i> z piaskiem. (IV)
z czego?	z / ze	G.	Dwa razy dziennie zadawała bydlu <i>paszy</i> . (III) Od czasu do czasu zadawał żrebiętom <i>owsa</i> .** (III)

INNE POŁĄCZENIA

zadawać + przysłówek

→ Zadawać *codziennie / często / dużo / rzadko* itp.
(I–IV)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. dawać komuś jakieś zadanie do wykonania • polegać komuś zrobienie czegoś • wyznaczać coś komuś do wykonania / do nauczenia się • zlecać coś komuś do wykonania

II. być przyczyną czegoś złego • narażać kogoś / coś na coś • przyczyniać komuś / czemuś czegoś złego • przyprawiać kogoś / coś o coś • sprawiać komuś / czemuś coś złego

- III. dawać czemuś pokarm • karmić coś • nakładać coś czemuś • nasypywać czegoś czemuś
 • podawać coś czemuś [tylko w odniesieniu do czynności karmienia zwierząt]
- IV. **potocznie / rzadko:** podnosić i zakładać jakiś ciężar na ramiona / plecy

* Zadawać co? – w znaczeniu *powodować czynność, na którą wskazuje rzeczownik*, np. *zadawać uderzenia, ciosy, razy* → uderzać, bić, walić / *zadawać pytania* → pytać / *zadawać śmierć* → uśmiercać, mordować, zabijać / *zadawać karmę* → karmić / *zadawać sobie trudu* → trudzić się / *zadawać rany* → ranić itp.

** Zadawać co? / czego? – w znaczeniu III połączenia alternatywne: *zadawać zwierzętom oвес* (+ A.) albo *zadawać оwsa* (+ G.).

892. ZADAWAĆ SIĘ*

NDK

[kto?]

z kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
z kim?	z	I.	Ciągle zadawał się z <i>jakimiś podejrzonymi osobnikami</i> . Od dawna Piotr zadawał się z <i>dziwnymi kolegami</i> .

INNE POŁĄCZENIA

zadawać się + przysłówek

→ Zadawać się *bezustannie / ciągle / często / zawsze* itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

mieć z kimś bliskie stosunki • mieć z kimś do czynienia • nawiązywać z kimś kontakty • obracać się w jakimś towarzystwie • pozostawać z kimś w bliższym kontakcie • przestawać z kimś • utrzymywać z kimś kontakty / stosunki • wchodzić z kimś w bliski kontakt • zawierać z kimś znajomość

* Zwykle w znaczeniu ujemnym. Czasownik używany zwykle wtedy, gdy mówiący chce wyrazić dezaprobatę dla kontaktów kogoś z kimś.

893. ZADOWALAĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

czym?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Od lat zadowalali się <i>nędznymi zasiłkami</i> z urzędu miasta. Kolejny raz ekipa polska zadowalała się <i>brązowym medalem</i> . Zadowalała się <i>rzadkimi pieszczotami</i> męża. Gdy nie miał na alkohol, zadowalał się <i>piwem</i> .

INNE POŁĄCZENIA

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

czuć się zaspokojonym czymś • mieć czegoś wystarczająco dużo • nie wymagać czegoś więcej • nie żądać czegoś więcej • poprzestawać na czymś

891

–
893

894. ZAGLĄDAĆ

NDK

[kto? • co?]

do czego? • do kogo? • dokąd? (do czego?) • komu? • pod co? • przez co?
• w co? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
do czego?	do	G.	Co pewien czas zaglądała <i>do pieca</i> . (I) Zobacz, jak księżyc zagląda <i>do salonu</i> . (I) On rzadko zagląda <i>do książek</i> . (II) Zbyt często zagłdasz <i>do kieliszka</i> , mój drogi. (III) Rzadko zaglądał <i>do rodzinnej wsi</i> . (IV)
do kogo?	do	G.	Po pracy zawsze zagładam <i>do rodziców</i> . (IV)
dokąd? komu?	do –	G. D.	Zaglądaj <i>do mnie</i> częściej, bo czuję się samotny. (IV) Od czasu do czasu zagładam <i>do stolicy</i> . (IV) Zaglądał <i>jej</i> w oczy, a potem ją całował. (I) Dlaczego ciągle zagłdasz <i>mi</i> w karty? (I) Uczniowie lubią zaglądać <i>sobie</i> do zeszytów. (I)
pod co?	pod	A.	Poszukując kota, zaglądała <i>pod wszystkie łóżka i szafy</i> . (I)
przez co?	przez	A.	Uwielbiała zaglądać <i>przez dziurkę</i> od klucza. (I) Lubiła zaglądać <i>przez okno</i> do pokoju sąsiadów. (I)
w co?	w	A.	Zobacz, jak słońce zagląda <i>przez taras</i> . (I) Ciągle zaglądał jej <i>w oczy</i> i uśmiechał się do niej. (I)

INNE POŁĄCZENIA

zaglądać + przysłówek

→ Zaglądać *czasami / często / rzadko* itp. (I–IV)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. patrzeć na kogoś / na coś *a*. w coś • sięgać wzrokiem w głąb / do środka czegoś • spoglądać na kogoś / na coś • spożierać na kogoś / na coś • wpatrywać się w kogoś / w coś • zerkać na kogoś / na coś; również: być widocznym z wnętrza jakiegoś pomieszczenia • przebijać się przez coś • znajdować się na linii wzroku
- II. czytać coś od czasu do czasu • przeglądać książkę / gazetę itp. • sprawdzać coś w tekstach • szukać czegoś w książkach
- III. **potocznie**: lubić alkohol • mieć skłonność do picia alkoholu • pić alkohol • popijać • zaglądać do kieliszka (frazeologizm)
- IV. odwiedzać kogoś / coś przy okazji • wpadać gdzieś na krótko • wstępować gdzieś • zachodzić do kogoś • zajeżdżać gdzieś na chwilę

895. ZAGRAŻAĆ

NDK

[kto? • co?]

czemu? • komu? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czemu?	–	D.	Brak wody zagraża ciągle kontynentowi afrykańskiemu. Epidemia groźnej grypy zagraża Europie. Walącze się domy zagrażają bezpieczeństwu ludzi.

komu?

–

D.

Według niektórych wyznawców zagłada zagraża światu.
 Terrorysti zagrażają *wszystkim krajom* świata.
 Światowy terroryzm zagraża *wszyskim*.
 Głód zagrażał *mieszkańcom* tego regionu.

INNE POŁĄCZENIA

zagrażać + przysłówek

→ Zagrażać *ciągle / stale / systematycznie* itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

być niebezpiecznym / groźnym dla kogoś / dla czegoś • grozić czymś • stawać się niebezpiecznym dla kogoś / dla czegoś • stwarzać stan niebezpieczeństwa / zagrożenie dla kogoś / dla czegoś

896. ZAJMOWAĆ

NDK

[kto? • co?]

**co? • czemu? • czym? • gdzie? (na czym? / w czym?) • kogo? • komu? • pod co?
 • wobec czego? • wobec kogo? • względem czego? • względem kogo? • za co? • jak?**

895

–

896

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE

PRZYIMEK

PRZYPADEK

PRZYKŁADY

co?

–

A.

Wielkie biurko zajmowało prawie *połowę* gabinetu.
 (I)
 Goście zajmowali już *cały hol główny*. (II)
 Przejazd przez zatłoczone miasto zajmuje *godzinę*.
 (III)
 Rodzice zajmowali w naszej willi tylko *mały pokój*.
 (IV)
 Niech państwo zajmują *miejsca* po kolej. (V)
 Wojsko zajmowało kolejne *miasta i wsie*. (VI)
 Zajmował gościom *czas grą* na fortepianie. (VII)
 Komornicy zajmują *cenne przedmioty* za dług. (VIII)
 Ta choroba zajmuje głównie *przewód pokarmowy*.
 (IX)

Szalejący ogień szybko zajmował *kolejne części* lasu.
 (X)
 Ten człowiek zajmuje *odpowiednie stanowisko*. (XI)
 Zajmował *nieprzychylne stanowisko* w tej sprawie. (XII)
 Silniejsze zwierzęta zajmowały *słabzym* legowiska. (XIII)
 Dlaczego zajmujesz *swymi rzeczami* cały pokój? (XIV)
 Niania zajmowała dzieciom czas *czytaniem* bajek. (XV)

czemu?

–

D.

Kolejni goście zajmowali *na stadionie* lepsze miejsca.
 (XVI)

czym?

–

I.

Ludzie zajmowali *w sali* najlepsze miejsca. (XVII)
 Od lat zajmował *w tym hotelu* mały pokoik. (XVIII)

**gdzie? /
na czym?**

na

L.

Od lat zajmował *w tej restauracji* ten sam stolik. (XIX)
 Zajmował *w hierarchii uniwersyteckiej* coraz bardziej
 odpowiedzialne stanowiska. (XX)
 Zwykle zajmował *w zawodach* ostatnie miejsce. (XXI)

**gdzie? /
w czym?**

w

L.

kogo?	–	A.	Umiał zajmować <i>dzieci</i> grą w klasy. (IV) Gry hazardowe zajmowały <i>go</i> od wczesnej młodości. (IV)
komu?	–	D.	Praca nad słownikami zajmowała <i>mi</i> wiele lat. (I) Znajomi zajmowali <i>nam</i> miejsce w kolejce. (II) Zajmował <i>jej</i> czas śmiesznymi dyktryjkami. (IV) Zawsze zajmowała <i>mnie</i> lingwistyka stosowana. (IV) Uprawnieni urzędnicy zajmowali <i>dłużnikom</i> ich dobra. (V)
pod co?	pod	A.	Wrzody zajmowały <i>mu</i> kolejną część narządów. (VI)
wobec	wobec	G.	Zajmowali <i>pod budowę</i> kolejne tereny rolnicze. (III)
czego?			Zajmował <i>wobec korupcji</i> nieprzejednane stanowisko. (IX)
wobec	wobec	G.	Zawsze zajmował <i>wobec mnie</i> wyjątkowe stanowisko. (IX)
kogo?			Zajmujecie <i>względem tej sprawy</i> dziwne stanowisko. (IX)
względem	względem	G.	Zajmujesz <i>względem niego</i> niewłaściwą postawę. (IX)
czego?			
względem	względem	G.	
kogo?			
za co?	za	A.	Banki zajmują nieruchomości <i>za długi</i> . (V)

INNE POŁĄCZENIA

zajmować + przysłówek

- Zajmować *ciągle / często / zwykle* itp. (I–III, VIII, IX)
- Zajmować *bardzo / niesamowicie / trochę*. (IV)

NIKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. zapelnić jakiś powierzchnię / miejsce • wypełniać jakieś miejsce sobą lub czymś • poświęcać czas na coś • wypełniać czas czymś • zużywać na coś czas
- II. brać w użytkowanie jakiś lokal • lokować się gdzieś • mieć coś gdzieś • mieszkać gdzieś • posiadać coś gdzieś • umieszczać się gdzieś • wprowadzać się gdzieś; również: rezerwować coś • siedać na czymś / przy czymś • stawać w określonym miejscu • zamawiać coś
- III. anektować coś • brać coś w posiadanie • obejmować coś • podbiąć coś • zabierać coś siłą • zagarniać coś • zdobywać coś
- IV. absorbować kogoś czymś • ciekawić kogoś • fascynować kogoś • frapować kogoś • interesować kogoś • wciągać kogoś w coś • wzbudzać czyjąś ciekawość / zainteresowanie • zaciekawiać kogoś
- V. brać coś w zastaw • dokonywać rekwizycji u kogoś / gdzieś • kłaść na czymś areszt • nakładać sekwestr na coś • pozbawiać kogoś / coś prawa rozporządzania czymś • rekwidować coś • sekwestrować coś • zabierać coś z polecenia sądu • zatrzymywać coś
- VI. obejmować pewne narzędzy • rozprzestrzeniać się w czymś • rozszerzać się na coś [zwykle o chorobach, procesach chorobowych; tylko w 3. osobie]
- VII. **przestępcość:** obejmować coś płomieniem • rozprzestrzeniać się • zapalać
- VIII. mieć jakieś stanowisko / pozycję • obejmować stanowisko • osiągać coś • otrzymywać coś • piastować coś
- IX. przyjmować jakąś postawę • ustosunkowywać się do kogoś w pewien sposób • wyrażać swój stosunek do czegoś • zajmować jakieś stanowisko wobec czegoś / kogoś

897. ZAJMOWAĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

czym? • gdzie? (w czym?) • kim? • od czego? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Przez dwa lata zajmowała się wyłącznie <i>domem</i> . (I) Przez jakiś czas zajmował się <i>sportem wyczynowym</i> . (I) Od wielu lat zajmuje się <i>językoznawstwem stosowanym</i> . (I)
gdzie? / w czym? kim?	w –	L. I.	Wielu adwokatów zajmuje się <i>tą sprawą</i> . (I) Całe życie zajmowała się <i>bezdomnymi psami</i> . (II) Od lat zajmuję się <i>w pracy</i> donoszeniem na kolegów. (I) Wiele organizacji zajmuje się <i>bezdomnymi dziećmi</i> . (II) Rząd musi skuteczniej zajmować się <i>bezrobotnymi</i> . (II) Muszę zajmować się <i>chorym ojcem</i> . (II) Mistrz zajmował się tylko <i>utalentowanymi uczniami</i> . (II) Zajmował się wyłącznie <i>ładnymi dziewczynami</i> . (II) Wszyscy zajmowali się <i>nowym kolegą</i> w internacie. (II) Kolejne domy zajmowały się <i>od uderzeń</i> pioruna. (III)
od czego?	od	G.	

INNE POŁĄCZENIA

zajmować się + modulant
zajmować się – bez dopełnienia

- Zajmować się *jedynie / tylko / wyłącznie* itp. (II)
- Coś się *zajmuje* szybko. (III)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. brać na siebie coś • brać się do czegoś • oddawać się czemuś • parać się czymś • poświęcać się czemuś • pracować nad czymś • przystępować do czegoś • trudnić się czymś • uprawiać jakiś sport • wykonywać jakąś pracę • zabierać się do czegoś • zaczynać coś robić
- II. interesować się kimś • okazywać komuś zainteresowanie • opiekować się kimś / czymś • otaczać kogoś / coś opieką • poświęcać komuś / czemuś swój czas • troszczyć się o kogoś / o coś • udzielać komuś pomocy • zwracać na kogoś uwagę
- III. **potocznie:** gorzeć a. goreć (przestarz.) • tlić się • wybuchać płomieniem • zaczynać się palić • zapalać się od czegoś [tylko w 3. osobie]

898. ZAKŁADAĆ*

NDK

[kto? • co?]

co? • czemu? • czym? • do czego? • gdzie? (na czym? / w czym?) • ile? • komu?
• na co? • pod co? • za co? • za kogo?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	W Polsce dużo ludzi zakłada własne przedsiębiorstwa. (I) Ptaki i zwierzęta zakładają <i>gniazda i legowiska</i> . (I) Rząd zakłada <i>znaczne obniżenie</i> podatków. (I) Codziennie rano zakładał <i>szkła kontaktowe</i> . (II) Przed malowaniem zakładam <i>podłogę</i> gazetami. (II)

czemu?	–	D.	Kierowcy zakładają <i>systemy alarmowe</i> w autach. (II) Kiedy było gorąco, zakładał <i>rękawy koszuli</i> . (III)
czym?	–	I.	Często zakładam <i>pieniądze</i> za kolegów. (IV) Zakładali <i>istnienie</i> żył ropornośnych w tym rejonie. (V)
do czego?	do	G.	Przyjaźń zakłada <i>szczerość</i> . (V) Zakładam już <i>drugą rewizję</i> od wyroku. (VI)
gdzie? / na czym?	na	L.	Lubiła zakładać swoje <i>nogi</i> na moje kolana. (VII)
gdzie? / w czym?	w / we	L.	Wychodząc, muszę zakładać <i>psu kaganiec</i> . (II)
ile?	–	–	Ktoś ciągle zakłada moje biurko <i>papierami</i> . (II)
komu?	–	D.	Zakładam ciekawe fragmenty prac <i>zakładkami</i> . (II)
na co?	na	A.	Uczył się zakładać konie <i>do karety</i> . (II) Co rok zakładam nowe baterie <i>do zegarka</i> . (II)
pod co?	pod	A.	Zakładamy istnienie życia <i>na tej planecie</i> . (V)
za co?	za	A.	Zakładamy nowe zamki <i>we wszystkich drzwiach</i> . (II)
za kogo?	za	A.	Już drugi raz zakładam za ciebie <i>dziesięć złotych</i> . (IV) Dzisiaj zakładam subkonto <i>mojemu synowi</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

zakładać + sobie + że

→ *Zakładać sobie, że* coś zostanie skończone / wykonane / zrealizowane / zrobione itp. (I)

zakładać + że

→ *Zakładamy, że* wreszcie zrozumiał swój błąd. (V)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. budować coś • dawać czemuś początek • kreować coś • organizować coś • otwierać coś
• planować coś • powoływać coś do życia / do istnienia • projektować coś • stawić sobie coś za cel / za zadanie • tworzyć coś • urządzać coś • wyznaczać sobie jakiś cel • zapoczątkowywać coś
- II. instalować coś • kłaść coś na czymś / między coś • mocować coś • montować coś • nakładać coś na kogoś / na coś • pokrywać czymś jakąś powierzchnię • przeprowadzać jakieś instalacje
• rozkładać coś na czym • umieszczać coś gdzieś / w czymś • umocowywać coś • wkładać coś do środka / na kogoś / na coś • zapelnić coś czymś • zapychać coś czymś • zarzucać coś • zwalać coś; również: zaprzegać coś
- III. giąć coś • podwijać coś pod coś • zagiąć coś • zalamywać coś • zawijać coś pod coś • zginać coś • zwijać coś pod coś
- IV. płacić jakąś należność za kogoś swoimi pieniędzmi • regulować czyjąś należność swoimi pieniędzmi
- V. być przekonanym o czymś • mniemać, że... • opierać się na jakichś założeniach • przyjmować jakieś stwierdzenia jako podstawę • przypuszczać, że... • sądzić, że... • uznawać coś za pewne / możliwe • wychodzić z założenia, że...
- VI. **przestarzałe:** apelować w sądzie • odwoływać się do sądu wyższej instancji • protestować przeciw(ko) komuś / przeciw(ko) czemuś • przedstawać coś komuś do rozpatrzenia • wnosić coś do ponownego rozpatrzenia • występować z czymś • wznać postępowanie
- VII. krzyżować coś z czymś • przeplatać jedno przez drugie • splatać coś

* UWAGA – inne połączenia w znaczeniu *ubierać się w coś*, np. *zakładać koszulę, ubranie, buty* itp. są uważane za niepoprawne. Por. *Słownik wyrazów kłopotliwych*, s. 333 oraz *Nowy słownik poprawnej polszczyzny PWN*, s. 1292.

899. ZAKOCHIWAĆ SIĘ

NDK

[kto?]

w czym?* • w kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
w czym?*	w	L.	Ciągle zakochujesz się <i>w innej dziedzinie</i> nauki.* (II)
w kim?	w	L.	Za każdym razem zakochuję się <i>w innej grze</i> .* (II) Co chwilą zakochiwał się <i>w innej kobiecie</i> . (I) Zawsze zakochiwał się <i>w starszych od siebie kobietach</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

zakochiwać się + przysłówek

→ Zakochiwać się *łatwo / ślepo / szybko / śmiertelnie*.* (I)

898
–
900

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. czuć miłość / namiętność do kogoś • obdarzać kogoś miłością • pałać miłością do drugiej osoby
• rozkochiwać się w kimś • rozmilowywać się w kimś • tracić głowę dla kogoś • zaczynać kogoś mocno kochać • zadurzać się w kimś
- II. lubić coś bardzo • nabierać dużego zamilowania do czegoś • stawać się miłośniakiem czegoś
• zachwycać się czymś

* Częściej w połączeniu z czasownikiem dokonanym *zakochać się*.

900. ZAKOPYWAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • gdzie? (w co? / w czym?) • kogo?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Partyzanci zakopywali broń w lesie. (I) Niektóre zwierzęta zakopują kości. (I)
gdzie? / w co? gdzie? / w czym?	w	A.	Rabusie zakopywali skarb <i>w ziemię</i> .* (I)
kogo?	w	L.	Rabusie zakopywali skarb <i>w ziemi</i> .* (I) Na zimę zakopywała cebulki kwiatów <i>w ogrodzie</i> . (I) Zwierzęta, które padły, zakopywano <i>w lesie</i> . (II) Ciała zamordowanych ofiar zakopywało <i>w zagajniku</i> . (II)

INNE POŁĄCZENIA

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. chować coś w dole / pod ziemią • kryć coś pod ziemią • przykrywać coś ziemią / piaskiem itp.
 • ukrywać coś • umieszczać coś w dole / w czymś sypkim, drobnym itp. • zagrzebywać coś
 • zasypywać coś w ziemi
- II. chować kogoś / coś w ziemi • grzebać kogoś / coś w ziemi

* Zakopywać w co? / w czym? – połączenia alternatywne: **zakopywać coś w ziemię** (w + A.) albo **zakopywać coś w ziemi** (w + L.). Rzadko w połączeniu z biernikiem.

901. ZAKRĘCAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czym? • dokąd? (do czego?) • gdzie? (na czym? / przed czym?) • komu?
 • na co? • skąd? (z czego?) • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Przed pójściem do łóżka zakręcała <i>włosy</i> na walki. (III)
czym?	–	I.	Za każdym razem zakręcaj mocno <i>ten stary kran</i> . (IV)
dokąd?	do	G.	Z trudem zakręcał <i>butelkę</i> oporną nakrętką. (IV)
gdzie? / na czym?	na	L.	Nadmorski wiatr bez przerwy zakręcał <i>piaskiem</i> .* (I)
gdzie? / przed czym?	przed	I.	Włosy zakręcały zwykle <i>lokówką</i> . (III)
komu?	–	D.	Zakręcał butelki <i>aluminiowymi nakrętkami</i> . (IV)
na co?	na	A.	Ten tramwaj zakręca do dworca. (II)
skąd? / z czego?	z / ze	G.	Ta droga zakręca do lasu. (II)
			Wszystkie tramwaje zakręcają <i>na tej pętli</i> . (II)
			Zawsze zakręcam <i>przed tym mostem</i> . (II)
			Często córka zakręcała <i>mi</i> włosy. (III)
			Włosy zakręcały zawsze <i>na plastikowe walki</i> . (III)
			Zakręcaj z tej drogi, pomyliliśmy kierunek. (II)

INNE POŁĄCZENIA

zakręcać + przysłówek
 czasownik + **zakręcać**

→ Zakręcać **dokładnie** / **mocno** / **słabo** itp. (IV)
 → **Zaczynać zakręcać**. (III)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. nadawać (czemuś ruch obrotowy) • obracać coś • sprawiać (że coś wiruje / zatacza kolo)
- II. skręcać gdzieś • tworzyć zakręt • wyginać się • wykonywać zakręt • wykręcać • zbaczać gdzieś
 • zmieniać kierunek drogi [również w 3. osobie]
- III. nadawać czemuś spiralny kształt • nawijać coś • zawijać coś • zwijać coś
- IV. dociskać coś • odcinać dopływ czegoś • zamylać coś za pomocą nakrętki

* W znaczeniu I – częściej w połączeniu z czasownikiem dokonanym **zakręcić**, np. **zakręcić korbką, kluczykiem / rączką czegoś** itp.

902. ZAKRYWAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czym? • komu? • przed czym? • przed kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Ziewając zakrywam <i>usta</i> dłonią. Ciężkie chmury powoli zakrywały <i>całe niebo</i> . Dymy z pieców fabrycznych zakrywały <i>okoliczne pola</i> .
czym?	–	I.	Plamy na podłodze zakrywam <i>dywanem</i> . Robotnicy zakrywali dziury w jezdni <i>smołą</i> .
komu?	–	D.	Ten wielki blok zakrywa <i>nam</i> widok na park. Matka zakrywała <i>dzieciom</i> nogi kocami.
przed czym?	przed	I.	Zakrywam folią ciastka <i>przed tymi natrętnymi puszczalami</i> . Należy zakrywaćmięso <i>przed muchami</i> .
przed kim?	przed	I.	Kobiety arabskie zakrywają twarz <i>przed turystami</i> .

902
–
903

INNE POŁĄCZENIA

zakrywać + przysłówek

→ Zakrywać często / powoli / systematycznie itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

chować coś • kłaść coś na czymś / na kimś • maskować coś • nakrywać coś czymś • narzucać coś na kogoś • okrywać coś czymś • osłaniać kogoś / coś czymś • przesłaniać coś czymś • przykrywać coś czymś • przysypywać coś czymś • skrywać coś za czymś • ukrywać coś przed kimś • zasłaniać coś czymś (przed kimś)

903. ZALECAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • jako kogo? • kogo? • komu? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Rodzice powinni zalecać dzieciom <i>uprawianie sportu</i> . (I) Zalecano nam <i>oryginalne dania</i> kuchni chińskiej. (II)
jako kogo? kogo? komu?	jako – –	A. A. D.	Zalecano mi tego pana <i>jako dobrego fachowca</i> . (II) Zalecam ci tego znakomitego dentystę. (II) Lekarz zaleca mi <i>kurację</i> w górach. (I) Sklepy zalecają klientom zakup sprzętu na raty. (II)

INNE POŁĄCZENIA

zalecać + przysłówek
zalecać + żeby / aby / by
 < > tryb życzący

- Zalecać bezwzględnie. (I)
- Profesor *zalecał*, żeby syn zmienił kierunek studiów. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. dawać komuś rady • doradzać wykonanie czegoś • polecać komuś • radzić komuś coś / żeby
 II. mówić (o zaletach czegoś / kogoś) • polecać coś komuś • reklamować coś • rekomendować kogoś / coś komuś • wychwalać kogoś / coś • wyrażać się o kimś / o czymś pozytywnie
 • zachwalać coś komuś

904. ZALEŻEC

NDK

[co? • Ø*]

komu? • na czym? • na kim? • od czego? • od kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
komu?	–	D.	Bardzo zależy <i>mi</i> na tobie.* (III)
na czym?	na	L.	Oni wiedzieli, jak bardzo zależało <i>mi na tej sprawie</i> .* (III)
na kim?	na	L.	Zależało mu zawsze <i>na objęciu</i> stanowiska dziekana.* (III)
od czego?	od	G.	Sama wiesz, jak bardzo zależy <i>mi na nim</i> .* (III) Zawsze bardzo mi zależało <i>na dzieciach</i> .* (III)
od kogo?	od	G.	Prędkość statku zależy <i>od mocy silnika</i> . (I) Jakość i wysokość plonów zależy <i>od dobrej pogody</i> . (II) Poziom życia kraju zależy <i>od wzrostu</i> dochodu. (I) Wysokość wygranej w totolotka zależy <i>od szczęścia</i> . (I) W moje rodzinie wszystko zależało <i>od ojca</i> . (I) Sens życia zależy <i>od nas samych</i> . (I) Moja kariera zależy wyłącznie <i>od jednego profesora</i> . (II)

INNE POŁĄCZENIA

zależeć + przysłówek
 czasownik + *zależeć*
zależeć + komu + żeby / aby / by
 < > tryb życzący
zależeć + komu + żeby / aby / by
 + bezokolicznik

- Komuś zależy *bardzo / strasznie / trochę* itp.* (III)
- Komuś *przystaje zależeć* na kimś / na czymś.* (III)
- *Zależy* nam, żeby wszyscy to zrozumieli.* (III)
- *Zależy* mi, żeby to wszystko *zrobić*.* (III)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. być określonym / wyznaczonym przez coś • być skutkiem / wynikiem czegoś • być uwarunkowanym czymś • być uzależnionym od czegoś • być związanym z czymś [tylko w 3. osobie]

- II. być na czymś lasce • być uzależniony / zależnym od kogoś • być w czymś ręku • być związanym z kimś • podlegać komuś • słuchać kogoś
- III. być ważnym / istotnym / potrzebnym dla kogoś • chcieć czegoś bardzo • pragnąć czegoś usilnie • przejmować się czymś • traktować kogoś / coś poważnie [tylko w 3. osobie]

* Konstrukcje bezmianownikowe.

905. ZALICZAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • do czego? • do kogo? • kogo? • komu? • u kogo? • z czego?

904
–
905

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Krytycy zaliczali jego <i>powieści</i> do arcydzieł. (I) Zaliczano <i>okres</i> służby wojskowej do wyслugi lat. (II) Zaliczam panu <i>praktykę zawodową</i> do stażu pracy. (II) Z trudem zaliczał <i>kolejne semestry</i> na angistyce. (III) Zawsze zaliczałem <i>wszystkie kolokwia</i> z filozofii. (III) Tylko połowa studentów zalicza <i>pierwszy semestr</i> . (III) Zaliczam w tym roku <i>czwartą konferencję</i> . (IV) Zaliczam kolejny <i>bezcenny wyjazd</i> do Warszawy. (IV)
do czego?	do	G.	Zaliczano go <i>do grupy</i> najlepszych specjalistów. (I) Wieloryby zaliczamy <i>do ssaków</i> . (I) Uczelnie zaliczają urlupy naukowe <i>do stażu pracy</i> . (II)
do kogo? kogo?	do –	G. A.	Zawsze zaliczałem cię <i>do moich przyjaciół</i> . (I) Zawsze zaliczałem <i>ich</i> do grona moich przyjaciół. (I) Co kilka tygodni zaliczała <i>innego młodzieńca</i> . (V)
komu?	–	D.	Zaliczali <i>nam</i> urlupy wychowawcze do stażu pracy. (II) Ostatni raz zaliczam <i>pani</i> tak słabą pracę semestralną. (III)
u kogo?	u	G.	W tym semestrze wszyscy zaliczają <i>u profesora X</i> . (III) Raz na tydzień zaliczam <i>u teściów</i> rodzinne obiady. (IV)
z czego?	z / ze	G.	Zaliczam ćwiczenia <i>z gramatyki</i> u doktora X. (III)

INNE POŁĄCZENIA

–

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. klasyfikować coś do jakiejś kategorii • kwalifikować • przypisywać kogoś do czegoś
 • przyporządkowywać coś
- II. doliczać coś do ogólnego rachunku / sumy itp. • uznawać coś za część • wliczać coś • włączać coś do czegoś • zatwierdzać coś
- III. **środowiskowe:** potwierdzać dopełnienie obowiązków studenta w ciągu semestru / roku
 • uznawać, że ktoś zdał egzamin(-y) • uzyskiwać potwierdzenie dopełnienia obowiązków przez studenta • wypełniać obowiązkowe zajęcia w toku studiów • zdawać coś
- IV. **potocznie:** bywać gdzieś z konieczności • odbywać coś • odfajkowywać coś • robić coś bez chęci / bez zainteresowania
- V. **potocznie:** iść z kimś do łóżka • odbywać z kimś stosunek płciowy

906. ZALICZAĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

do czego? • do kogo?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
do czego?	do	G.	Zdecydowanie zaliczam się <i>do grona</i> jego wielbicieli. Tę markę zalicza się <i>do najlepszych aut wyścigowych</i> . Ten teatr zalicza się <i>do najbardziej uczęszczanych teatrów</i> . Te bakterie zaliczają się <i>do najgroźniejszych bakterii</i> . Pajęki zaliczają się <i>do gromady pajęczaków</i> . On zawsze zaliczał się <i>do ludzi uczciwych</i> . On zaliczał się <i>do najlepszych specjalistów</i> w kraju.
do kogo?	do	G.	

INNE POŁĄCZENIA

—

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- być jednym z wielu • być kimś / jakimś • być zaliczanym do czegoś • czuć się kimś / jakimś
 • kwalifikować się do jakiejś kategorii • należeć do jakiejś całości / grupy / kategorii itp. • uważać się za kogoś

907. ZAŁATWIAĆ

NDK

[kto?]

co? • dla kogo? • gdzie? (w czym?) • kogo? • komu? • u kogo? • z kim? • jak?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Od lat załatwiamy <i>formalności</i> związane ze spadkiem. (I)
dla kogo?	dla	G.	Od tygodnia załatwiam korepetytora <i>dla dziecka</i> . (I)

gdzie? / w czym?	w	L.	Załatwiamy <i>w elektrowni</i> dostawę tańszego prądu. (I)
kogo?	–	A.	Chuligani załatwiali ofiary <i>w bramie kamienicy</i> .* (III)
komu?	–	D.	Przez cały dzień załatwiałem <i>interesantów</i> . (II)
u kogo?	u	G.	Szybko załatwiali <i>swoich przeciwników</i> .* (III)
z kim?	z / ze	I.	Co roku załatwiam <i>dzieciom</i> kolonie letnie. (I)
			Często załatwiał <i>u niego</i> dodatkowe subwencje. (I)
			Od kilku miesięcy załatwiali <i>z nim</i> swoje porachunki. (III)

INNE POŁĄCZENIA

załatwiać + przysłówek

→ Załatwiać *niespodziewanie* / *szybko* / *zdecydowanie*. (III)

907

–

908

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. doprowadzać coś do skutku / do końca • starać się, aby coś zostało wykonane • uzyskiwać coś dla siebie
- II. obsługiwać kogoś • przyjmować kogoś w sprawach służbowych • rozstrzygać jakieś sprawy z kimś • roztrząsać coś z kimś • spełniać prośbę • wykonywać zlecenie
- III. czynić komuś krzywdę • pozbawiać kogoś możliwości działania • przysparzać komuś kłopotów • rozprawiać się z kimś • unieszkodliwiać kogoś • zabijać kogoś

* Częściej w połączeniu z czasownikiem dokonanym *załatwić*.

908. ZAMAWIAĆ

NDK

[kto?]

co? • dla kogo? • do czego? • dokąd? (do czego?) • gdzie? (w czym?) • kogo?
• komu? • na co? • przez co? • u kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Od lat zamawiamy w tej hurtowni <i>sprzęt elektroniczny</i> . (I)
			Zamawiamy <i>rozmowy telefoniczne</i> przez centralę. (I)
			Raz w roku zamawiamy <i>ważniejsze tygodniki</i> . (I)
			Codziennie zamawiam <i>obiad</i> w tej restauracji. (II)
			Zamawiamy <i>kolację</i> na godzinę dwudziestą. (II)
dla kogo?	dla	G.	Staruszka potrafiła zamawiać <i>burze i choroby</i> . (IV)
			Zwykle zamawiam dla męża najlepsze gatunki win. (I)
			Sekretarka zamawia dla szefa wystawne śniadania. (II)
do czego?	do	G.	W sezonie zamawiamy ludzi do zrywania owoców. (III)
dokąd?	do	G.	Codziennie zamawiamy do sklepu świeże mięso. (I)
			Co tydzień zamawiała fryzjera do domu. (III)

gdzie?	w	L.	Zawsze zamawiamy bilety lotnicze <i>w Locie</i> . (I)
kogo?	–	A.	Zamawiamy książki <i>w najlepszej burtowni</i> . (I)
komu?	–	D.	Właśnie w tej chwili zamawiam <i>fotografa</i> na nasz ślub. (III)
na co?	na	A.	Do opieki zamawiamy zawsze <i>tę samą nianicę</i> . (III)
przez co?	przez	A.	Właśnie zamawiam <i>sąsiadce</i> spotkanie z psychologiem. (I)
u kogo?	u	G.	Zamawiamy najlepszych kucharzy <i>na nasze bale</i> . (III)
			Pomoc drogową zamawiamy <i>przez radiotelefon</i> . (I)
			Już drugi raz zamawiam wizytę <i>u dentysty</i> . (I)
			Zamawiamy meble do kuchni <i>u dobrego stolarza</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

zamawiać + przysłówek
zamawiać – bez dopełnienia

→ Zamawiać często / rzadko / systematycznie itp. (I–IV)
→ Zamawiam.*

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. obstałowywać coś • polecać komuś wykonanie / dostarczenie czegoś • rezerwować coś • zapewniać sobie coś • zlecać; również: abonować coś • prenumerować coś
- II. polecać komuś przyniesienie / dostarczenie czegoś [dotyczy restauracji, kawiarni itp.]
- III. najmować kogoś • umawiać się z kimś na coś • zlecać wykonanie jakiejś pracy
- IV. **przestarzałe:** odczarowywać • stosować jakieś zaklęcia • wykonywać magiczne praktyki • zaklinać

* W znaczeniu zgłaszać wyłączenie się z gry i jej reguł na jakiś czas (zwykle w 1. osobie liczby pojedynczej). Tylko w grach dziecięcych.

909. ZAMIENIAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • kogo? • na co? • na kogo?* • w co? • w kogo? • z kim?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Zamieniam dom na mieszkanie w bloku. (I) Tylko sądy zamieniają karę śmierci na mniejsze kary. (I)
kogo?	–	A.	Niektórzy rolnicy zamieniają pola uprawne w ugory. (II) Dlaczego zamieniasz każdy pokój w graciarnię? (II)
na co?	na	A.	Zamieniali przypadkowych robotników na fachowców. (I) W bajkach czarownice zamieniają ludzi w zwierzęta. (II)

na kogo?*	na	A.	Zamieniano pieniądze <i>na niewolników z Afryki.</i> * (I)
w co?	w	A.	Naloty zamieniały miasta <i>w gruzy.</i> (II) Wróżka potrafiła zamieniać piasek <i>w złoto.</i> (II) Ulewne deszcze zamieniały łąki i pola <i>w jeziora.</i> (II) Zamieniali stare piwnice <i>w piękne restauracje.</i> (II) Kolejne susze zamieniały kraj <i>w pustkowie.</i> (II) Silny mróz zamienia wody stawu <i>w szklistą taflę lodu.</i> (II)
w kogo?	w	A.	Bohaterowie bajek zamieniają drzewa <i>w istoty ludzkie.</i> (II)
z kim?	z / ze	I.	Zamieniano małe dziewczynki <i>w niewolnice.</i> (II) On zamienia <i>ze mną</i> książki na kasety. (I)

INNE POŁĄCZENIA

909

–
910

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. dawać coś w zamian komuś • otrzymywać coś w miejsce czegoś • robić wymianę / zamianę czegoś z kimś • wymieniać coś na coś • zastępować jedną rzeczą inną / coś czymś
 II. powodować zmianę czegoś na coś • przeistaczać coś w coś • przekształcać coś w coś • przemieniać kogoś / coś w coś • przeobrażać coś / kogoś w coś / w kogoś • przerabiać coś na coś • robić z czegoś coś innego • zmieniać coś na coś innego

* Rzadko.

910. ZAMIERZAĆ

NDK

[kto?]

jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
–	–	–	–

INNE POŁĄCZENIA

zamierzać + przysłówka

→ Zamierzać ciągle / nieprzerwanie / stale / zawsze itp.

zamierzać + bezokolicznik

→ Zamierzać coś robić / zrobić w jakiejś sprawie.

→ Zamierzać zmienić pracę. / Zamierzać rozpocząć studia. / Zamierzać gdzieś wyjechać. / Zamierzać wyjść za mąż. / Zamierzać poświęcić się czemuś itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- kreślić jakieś plany • mieć jakiś zamiar • myśleć o czymś • nosić się z zamiarem czegoś • planować coś / że... • podejmować jakiś zamiar • projektować coś na przyszłość • przymierzać się do czegoś • snuć plany / projekty • zamyślać coś a. + bezokolicznik

911. ZAMYKAĆ

NDK

[kto? • co?]

- co? • czym? • dla kogo? • do czego? • gdzie? (w czym?) • kogo? • komu?
 • na co? • na ile? • o której? • przed czym? • przed kim? • za co?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	<p>W tym więzieniu zamykają <i>bramy</i> automatycznie. (I)</p> <p>Na noc zamykam <i>wszystkie okna</i>. (I)</p> <p>Żołnierz zamykał oczy przed każdym wystrzałem. (I)</p> <p>Po każdej kąpieli zamykała <i>gaz</i>. (I)</p> <p>Podczas awarii elektrownia zamykała <i>prąd</i> na kilka dni. (I)</p> <p>Dzisiaj policja zamyka <i>przejazd</i> przez miasteczko. (II)</p> <p>Gmach ambasady zamykał <i>piękny park</i>. (II)</p> <p>Zamykała <i>całą korespondencję</i> przed mężem. (III)</p> <p>Przed wyjściem do pracy zamykała <i>psa</i> w budzie. (IV)</p> <p>Otwierała i zamykała <i>swoj album</i> kilka razy dziennie. (V)</p> <p>Po zakończeniu ulewy ludzie zamykali <i>swoje parasolki</i>. (V)</p> <p>Lubił patrzeć, kiedy ojciec otwierał i zamykał <i>dlonie</i>. (V)</p> <p>Na Śląsku zamykano <i>kolejne kopalnie</i> węgla. (VI)</p> <p>Talibowie zamykali <i>wszystkie miejsca</i> rozrywek. (VI)</p> <p>Zwykle przewodniczący zamyka <i>obrady</i>. (VII)</p> <p>Zamykamy <i>badania</i> nad poszukiwaniem wirusa X. (VII)</p> <p>W wierszach zamykał <i>swój ból</i> po utracie córki.* (VIII)</p> <p>Należy nauczyć się zamykać <i>treść</i> w kilku zdaniach. (VIII)</p>
czym?	–	I.	<p>Dlaczego zamykają mi <i>dostęp</i> do wszystkiego? (IX)</p> <p>Zepsuty kran zamykała <i>szmatą</i>. (I)</p> <p>Często zamykają <i>barierkami</i> dostęp do targowiska. (II)</p> <p>Wojsko zamykało dzielnicę <i>zasiekami</i>. (II)</p> <p>Profesor zamykał obrady <i>krótkim podsumowaniem</i>. (VII)</p> <p>Długie pertraktacje zamykano <i>podpisaniem</i> umowy. (VII)</p> <p>Sędzina zamykała rozprawę <i>odczytaniem</i> wyroku. (VII)</p>
dla kogo? do czego? gdzie? / w czym?	dla do G. w	G. L.	<p>Zamykają granice <i>dla turystów</i> z Afryki. (II/IX)</p> <p>Władze zamykaly dostęp <i>do prasy zachodniej</i>. (IX)</p> <p>Dlaczego ciągle zamykasz okna <i>w mieszkaniu</i>? (I)</p>

kogo?	–	A.	Ważniejsze dokumenty zamykał zawsze <i>w sejfie</i> . (III) Handlarzy narkotyków zamykano <i>w aresztach</i> . (IV) Jak można zamykać takie małe ptaki <i>w klatce</i> ? (IV) Swoje cierpienie poetka zamykała <i>w ostatnich wersach</i> .* (VIII)
komu?	–	D.	Potrafił zamykać myśli <i>w jednym zdaniu</i> .* (VIII)
na co?	na	A.	Zamykała <i>dzieci</i> w sypialni, aby mieć spokój. (IV)
na ile?	na	A.	Już drugi raz zamykają <i>go</i> w więzieniu. (IV)
o której?	o	L.	Komuniści zamykali <i>ludziom</i> dostęp do wiedzy. (IX)
przed czym?	przed	I.	Gospodynia zamykała kurnik wyłącznie <i>na zasuwkę</i> . (I)
przed kim?	przed	I.	Manifestantów zamykano <i>na dobę</i> w areszcie. (IV)
za co?	za	A.	Wszystkie banki zamykają <i>o osiemnastej</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA**NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

- I. czynić coś niedostępny • domykać coś • przekręcać coś czymś • robić (tak, aby nie można było się gdzieś dostać) • rygować coś • zaciskać coś • zakrywać coś • zasłaniać coś • zasuwając coś • zatrzaszczać coś; również: przerywać dostawę / dopływ czegoś • przerywać działalność na pewien czas • wstrzymywać działalność na pewien czas
- II. blokować coś • grodzić coś • obudowywać coś • otaczać coś • tarasować coś czymś • zagradać coś • zastawiać coś
- III. chować coś w czymś • ukrywać coś przed kimś • umieszczać coś w czymś
- IV. aresztować kogoś • osadzać w więzieniu / areszcie itp. • posyłać kogoś za kratki • pozbawiać kogoś wolności • przetrzymywać kogoś gdzieś • przymykać kogoś / coś • przyskrzynać kogoś (pot.) • trzymać kogoś pod kluczem • umieszczać kogoś / coś gdzieś • uniemożliwić komuś / czemuś wyjście • wieźić kogoś • wsadzać kogoś do kryminalu • zatrzymywać kogoś
- V. składać coś rozłożonego / rozpostartego
- VI. kończyć z czymś • likwidować coś • przerywać definitywne jakąś działalność • rozwijać coś • zakazywać sprawowania funkcji • zawieszać działalność na zawsze
- VII. być końcową fazą czegoś • prowadzić coś do końca • finalizować coś • kłaść kres czemuś • kończyć coś • konkludować, że... (przestarz.) • obwieszczać o zakończeniu czegoś • podsumowywać coś • przypieczętowywać coś • stanowić zakończenie czegoś • ucinać coś • zakańczać coś
- VIII. formułować coś • ujmować coś • wypowiadać coś • wyrażać coś
- IX. nie pozwalać komuś na coś • przeszkadzać komuś w czymś • uniemożliwić komuś coś • utrudniać komuś coś

* Częściej w połączeniu z czasownikiem dokonanym *zamknąć*.

912. ZAMYKAĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

czym? • gdzie? (w czym?) • na co? • od czego? • przed kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Działalność mojej firmy zamyka się <i>dużym dochodem</i> . (IV) Ten rok zamyka się <i>dobrymi wynikami finansowymi</i> . (IV)
gdzie? / w czym?	w	L.	Wieczorami zamykał się <i>w swoim gabinecie</i> i pracował. (I)
na co?	na	A.	Zamykali się <i>w twierdzy</i> przed każdym atakiem. (I)
od czego?	od	G.	Przed pójściem do łóżka zamykam się <i>na zasuwę</i> . (I) Brama zamykała się <i>od podmuchu</i> wiatru. (II)
przed kim?	przed	I.	Listki zaczynają się zamykać <i>od przymrozków</i> . (III) Od pewnego czasu zamykał się <i>przed znajomymi</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

zamykać się + przysłówek
zamykać się – porównania

- Co się zamyka *ciężko / powoli / szybko*. (II/III)
- *Zamknąć się / Zamknąć się jak ślimak w skorupie*.^{*} (I)

NIEKTÓRE WYRZYS I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. obwarowywać się gdzieś • oddzielać się od kogoś czymś • odgradzać się od kogoś / czegoś
 - odizolowywać się od otoczenia • odosobniać się w czymś (rzad.) • odseparowywać się od kogoś / od czegoś • ukrywać się gdzieś • unikać kogoś / czegoś • zrywać stosunki / kontakty z kimś / z czymś
- II. być zamkniętym • zatrzaskiwać się
- III. być złożonym / zwiniętym itp. • składać się • zwijać się
- IV. być zakończonym • kończyć się na czymś

* Częściej w połączeniu z czasownikiem dokonanym *zamknąć się*.

913. ZANOSIĆ

NDK

[kto? • co? • co? • Ø*]

**co? • czym? • do kogo? • dokąd? (do czego?) • gdzie? (na co? / pod co? / w co?)
• kogo? • komu? • na czym? • w czym? • jak?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Raz na tydzień zanoszę <i>bieliznę</i> do pralni. (I) Robotnicy zanosili <i>węgiel</i> do piwnicy. (I) Wicher zanośił gęstym śniegiem <i>wszystkie drogi</i> . (III) Jesienny wiatr zanośił <i>ulicę</i> liśćmi. (III)
czym?	–	I.	Zwykle zanoszę <i>twoje prośby</i> do właściwego adresata. (IV) Wiatr zanośił <i>ostrym piaskiem</i> pola uprawne. (III) Zimą pies często zanosi mieszkanie <i>blotem</i> . (III) Na dworze od rana zanosi gęstym śniegiem. [*] (III)

do kogo?	do	G.	Nad morzem często zanosi <i>piaskiem</i> .* (III) Zniszczone buty zanoszę <i>do szewca</i> . (I) Zanosił informacje <i>do właściwych adresatów</i> . (IV)
dokąd? / do czego?	do	G.	Codziennie zanoszę mojego synka <i>do łóżeczka</i> . (I)
gdzie? / na co?	na	A.	List polecone musimy zanosić <i>na pocztę</i> . (I)
gdzie? / pod co?	pod	A.	Zanoszono wszystkie stare rzeczy <i>pod śmietnik</i> . (I) Zawsze zanosił wszystkie przesyłki <i>pod wskazany adres</i> . (I) Od kilku dni zanosiło śniegiem <i>pod okna domów</i> .** (III)
gdzie? / w co?	w	A.	Silna fala zanosiła łódkę <i>w morską otchłań</i> . (II)
kogo?	–	A.	Pielęgniarka zanosi <i>chore dzieci</i> do kolejnego badania. (I)
komu?	–	D.	Latem zanosiła <i>dzieciom</i> śniadanie do ogrodu. (I) Zawsze rano zanosiż <i>żonie</i> filiżankę kawy do sypialni. (I) Zawsze zanosiż <i>jej</i> twoje serdeczne pozdrowienia. (IV)
na czym? / w czym?	na w	L. L.	Rannych zanoszono <i>na noszach</i> do karetek. (I) Władce zanoszono do salonu <i>w lektyce</i> . (I) Codziennie zanosiła mu jedzenie <i>w kobiałce</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA*zanosić* + przysłówek

- Zanosić *ciągle / często / stale / zawsze* itp. (I/III)
→ Zanosić *bardzo / daleko / szybko* itp. (III)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. donosić coś • dostarczać coś / kogoś dokądś • nieść coś / kogoś do określonego miejsca
• oddawać coś gdzieś • odnosić coś • przekazywać coś komuś • przynosić kogoś / coś • wnosić kogoś / coś • znowić coś gdzieś
- II. oddalać coś • unosić coś • zabierać coś skądś • zaganiać coś • zapędzać coś gdzieś [zwykle nieosobowo]
- III. nanosić czegoś • owiewać czymś • pokrywać czymś • zasypywać czymś • zawiewać czymś
- IV. informować kogoś o czymś • ozajmować komuś coś • przekazywać coś komuś

* Konstrukcje bezmianownikowe.

** Częściej w połączeniu z czasownikiem dokonanym *zanieść*.**914. ZAPALAĆ**

NDK

[któ? • co?]

co? • czym? • do czego? • gdzie? (na czym? / w czym?) • kogo?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Zapalał <i>zapalki</i> , a potem je gasił. (I) Zimą z trudem zapalam <i>silnik</i> w tym samochodzie.* (I)

czym?	–	I.	Wieczorem zapalał <i>światło</i> w całym domu. (III) Zapalał <i>kolejnego papierosa</i> w ciągu kilku minut. (IV) Zawsze zapalałam <i>gaz urządzaniem elektrycznym</i> . (I) Wszystkich zapalał do pracy <i>swoim entuzjazmem</i> . (II) Zwykle zapalał fajkę <i>zapalakami</i> . (IV)
do czego?	do	G.	Umiał zapalać polityków do <i>skuteczniejszego działania</i> . (II)
gdzie? / na czym?	na	L.	W jesienne wieczory zapalaliśmy ognisko <i>na polach</i> . (I) Przed każdym przyjęciem zapalał świece <i>na stołach</i> . (I) Na noc zapalamy światło <i>na podwórku</i> .* (III)
gdzie? / w czym? kogo?	w –	L. A.	Dopiero z początkiem zimy zapalała <i>w piecu</i> . (I) Potrafił zapalać <i>młodzież</i> do czynów społecznych. (II) Jego entuzjazm zapalał <i>nas wszystkich</i> do pracy. (II)

INNE POŁĄCZENIA

–

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. podpalać coś • powodować funkcjonowanie czegoś • powodować (powstanie płomienia)
 • rozniecać ogień • rozpalać coś • sprawiać (że coś się pali) • wzniecać ogień; również *potocznie*: sprawiać (że jakieś urządzenie zaczyna pracować) • uruchamiać jakieś urządzenie (przezłączenie źródła energii) • włączać coś • wprowadzać coś w ruch
- II. **przenośnie**: pobudzać kogoś do czegoś • rozbudzać w kimś / u kogoś entuzjazm / chęć działania
 • wywoływać zapal w kimś / u kogoś • wyzwalać chęć w kimś / u kogoś • wzbudzać zapal u kogoś
 • zachęcać kogoś do czegoś • zagrzewać kogoś do czegoś
- III. naciskać kontakt • powodować (że coś się zaświeci / rozjaśni) • przekręcać kontakt • świecić
 • włączać prąd / źródło światła
- IV. rozgarzać tytoń w papierosie / w fajce itp. • rozpoczynać palenie papierosa

* Potocznie.

915. ZAPALAĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

**czym? • do czego? • do kogo? • gdzie? (na czym? / w czym?) • od czego?
 • w kim?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Zapalała się <i>nienawiścią</i> na każde wspomnienie o nim. (IV)
do czego?	do	G.	Dlaczego zapalasz się <i>gniewem</i> w tej rozmowie? (IV)
do kogo?	do	G.	Zapalał się <i>do każdego nowego pomysłu</i> . (III) Zapalał się <i>do każdej dziewczyny</i> . (III)

gdzie? / na czym?	na	L.	O zmroku wszystkie lampy zapalały się <i>na ulicach</i> . (II)
gdzie? / w czym?	w	L.	O zmroku powoli zapalały się światła <i>w oknach</i> . (II) Na myśl o alkoholu zapalał się <i>w jego oczach</i> błysk. (II)
od czego?	od	G.	Dlaczego zapalasz się <i>w każdej dyskusji</i> ? (IV) Kolejne domy zapalały się <i>od piorunów</i> . (I) Lasy często zapalają się <i>od porzuconych niedopałków</i> . (I)
w kim?	w	L.	Radość zapalała się <i>w nim</i> na myśl o powrocie dzieci. (III)

INNE POŁĄCZENIA

915

–

916

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. palić się • płonąć • rozpalać się • tlić się • zaczynać się palić • zajmować się ogniem / płomieniem
- II. błyskać światłem • błyszczeć • być właczonym / zapalonym • lśnić • rozblyskiwać • zaczynać się świecić
- III. dążyć usiłnie do czegoś • nabierać otuchy / zapalu / chęci do czegoś • opanowywać
czyjeś myśli • pragnąć czegoś / kogoś • rozbudzać się w kimś • zakochywać się w kimś
- IV. angażować się w coś bardzo • pałać jakimś uczuciem do czegoś • podniecać się czymś • unosić się czymś

916. ZAPAMIĘTYWAĆ

NDK

[kto?]

co? • kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Ten człowiek zapamiętuje <i>każdy szczegół</i> . Zwykle zapamiętuję <i>nazwiska</i> swoich studentów. Bez trudu zapamiętuję <i>nazwy</i> ulic w obcych miastach.
kogo?	–	A.	Zapamiętywałem <i>wszystkie prezenterki telewizyjne</i> . Portierki szybko zapamiętują <i>gości hotelowych</i> .

INNE POŁĄCZENIA

zapamiętywać + przysłówek

→ Zapamiętywać coś dobrze / dokładnie / szybko.

zapamiętywać + że

→ Z trudem zapamiętywał, że ma odrabiać lekcje.

zapamiętywać + żeby / aby / by

→ Zapamiętyała, żeby nie robić czegoś.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- stać się nie zapomnieć czegoś / o czymś / że... • utrzymać coś w pamięci • wbijać sobie coś do głowy
- zachowywać coś w pamięci • zatrzymywać coś w pamięci

917. ZAPEWNIAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czemu? • kogo? • komu? • o czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Absolwentom tej uczelni zapewniano <i>dobrą pracę</i> . (II)
czemu?	–	D.	Rodzice powinni zapewniać dzieciom <i>stałą opiekę</i> . (II)
kogo?	–	A.	Banki zapewniają <i>bezpieczeństwo lokat</i> . (II)
komu?	–	D.	Zapewniamy <i>małym firmom</i> systematyczną pomoc. (II)
o czym?	o	L.	Zapewniam <i>cię</i> o mojej sympatii do niego. (I) W czasie studiów rodzice zapewniają <i>mi</i> utrzymanie. (II)
			Ciągle zapewniał mnie o swojej <i>miłości</i> . (I)

917
–
918

INNE POŁĄCZENIA

- Zapewniać często / stale / zawsze itp. (I)
- Zapewniam cię, że nic ci się nie stanie tutaj. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. oświadczać coś komuś • przekonywać kogoś o prawdziwości czegoś • starać się przekonać kogoś o czymś • upewniać kogoś o czymś • usuwać czyjeś wątpliwości • utwierdzać kogoś w czymś • zaręczać komuś coś
- II. czynić coś pewnym • dawać coś komuś • gwarantować komuś / sobie coś • zabezpieczać kogoś • zaopatrywać kogoś w coś

918. ZAPISYWAĆ

NDK

[kto?]

co? • czemu? • czym? • do czego?* • do kogo? • gdzie? (na czym? / w czym?*)
• kogo? • komu? • na co? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	W ciągu tygodnia zapisywała <i>jeden gruby zeszyt</i> . (I)
czemu?	–	D.	Systematycznie zapisywała <i>wszystkie</i> jego <i>wykłady</i> . (II)
czym?	–	I.	Zawsze zapisuję <i>numery telefonów</i> w notesie. (II) Od lat zapisywał <i>kaszubską muzykę ludową</i> . (II/VI) Lekarze często zapisują chorym <i>antybiotyki</i> . (V) Zapisywał na taśmie <i>dźwięki</i> rzadkich ptaków. (VI) Dużo wiernych zapisuje swoje majątki <i>kościółowi</i> . (IV)

do czego?*	do	G.	Zapisywał całe bruliony swoimi przemyśleniami. (I) Nauczyciel zapisywał kolorową kredą tematy lekcji. (II)
do kogo? gdzie? / na czym?	do na	G. L.	Codzienne wydatki zapisywała do księgi rozchodów.* (II) Z otwartymi rękoma zapisywano ludzi do partii. (III) Dlaczego zapisujesz mnie do tego lekarza? (III)
gdzie? / w czym?*	w	L.	Złote myśli zapisywał na pojedynczych kartkach. (III) Zapisuję na dyskietce każdy napisany tekst. (VI)
kogo?	–	A.	Codzienne wydatki zapisywała w zeszycie.* (II) Zapisywała swoje przeżycia w dzienniku intymnym. (II)
komu?	–	D.	Rodzice zapisują swoje dzieci na kolonie i obozy. (III) Do biblioteki zapisujemy wszystkich chętnych. (III)
na co?	na	A.	Wujek zapisuje naszej córce cały swój majątek.** (IV) Zapisuję panu bolesną serię zastrzyków. (V) W tej szkole zapisują na kursy językowe dwa razy w roku. (III)
			Niektórzy zapisują majątki na cele charytatywne.** (IV)

INNE POŁĄCZENIA**zapisywać + przysłówek**

→ Zapisywać powoli / starannie / szybko itp. (I/II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. zapełniać coś pismem
- II. notować coś • utrwałać jakiś tekst pisząc • wpisywać coś do czegoś
- III. umieszczać coś na jakiejś liście • wciągać kogoś na jakąś listę / do akt itp. • włączać kogoś do grona uczestników • włączać kogoś / coś do składu / do spisu czegoś • wpisywać kogoś / coś do czegoś / na coś • zgłaszać kogoś / coś
- IV. darować / darowywać coś komuś • dokonywać zapisu czegoś komuś / czemuś • ofiarowywać komuś / czemuś coś w testamencie • przekazywać komuś / czemuś coś w testamencie • przeznaczać coś jako dar komuś / czemuś • robić zapis na rzecz jakiejś osoby / instytucji
- V. dawać komuś receptę • ordynować komuś coś • polecać komuś coś do zastosowania • przepisywać coś komuś • wskazywać pacjentowi lekarstwo • wypisywać komuś receptę • zalecać coś pacjentowi / choremu
- VI. dokonywać zapisu na czymś • nagrywać coś • rejestrować teksty / dźwięki / obrazy czegoś • utrwałać coś na dysku / na taśmie / dyskietce itp.

* Zapisywać coś do czego / w czym – połączenia alternatywne: **zapisywać coś do księgi** (do + G.) albo **w księdze** (w + L.); **zapisywać coś do zeszytu** (do + G.) albo **w zeszycie** (w + L.).

** Częściej w połączeniu z czasownikiem dokonanym **zapisać**.

919. ZAPISYWAĆ SIĘ

NDK

[kto?]

do czego? • do kogo? • na co? • na czym? • w czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
do czego?	do	G.	Zapisuję się <i>do klubu</i> starszych panów. (I) Kombatanci zapisywali się <i>do swojego związku</i> . (I)
do kogo? na co?	do na	G. A.	Wiele osób zapisywało się <i>do znanego chirurga</i> . (I) W niektórych krajach absolwenci liceów zapisują się <i>na uczelnię</i> bez obowiązku zdawania egzaminów wstępnych. (I)
na czym?	na	L.	Coraz więcej ludzi zapisuje się <i>na kursy języka polskiego</i> . (I)
w czym?	w	L.	Zapisywali się <i>na listach</i> oczekujących na mieszkanię. (I) Petenci zapisywali się <i>w księdze</i> oczekujących. (I) Pisarze zapisują się chłubnie <i>w dziejach</i> literatury.* (II)

INNE POŁĄCZENIA

zapisywać się + przysłówek

→ Zapisywać się *chłubnie*. (II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. wpisywać swoje nazwisko na jakąś listę / do księgi / do spisu itp. • wstępować do czegoś
 • zgłaszać się do kogoś / do czegoś • zgłaszać swoje uczestnictwo w czymś • zostawać członkiem / uczestnikiem czegoś
- II. przechodzić do historii • upamiętniać się • wsławiać się czymś • zostawać po sobie wspomnienie

* Częściej w połączeniu z czasownikiem dokonanym *zapisać się*.

920. ZAPOMINAĆ

NDK

[kto?]

co?* • czego?* • kogo? • komu? • o czym? • o kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?*	–	A.	Od pewnego czasu zapominała <i>wszystkie informacje</i> przekazywane jej przez rodzinę.* (I) Szybko zapominam <i>nieudane wieczory</i> z nią. (I)
czego?*	–	G.	Zapominał <i>wszystko</i> , czego się uczył wczoraj.* (III) Rzadko zapominam <i>wyrządzone mi krzywdy</i> . (V) Z trudem zapominał <i>kłamstwa</i> swojej żony. (V) Kochanie, zapominasz <i>moich rad</i> .* (I) Wciąż zapominam <i>swego kodu</i> karty bankowej. (I)
kogo? komu?	–	A. D.	Często zapominałem <i>kluczyków</i> do samochodu.** (II) Zapominam <i>gry</i> na fortepianie. (III) Emigranci często zapominają <i>ojczystego języka</i> . (III) Zapominał <i>swoich dawnych kolegów</i> . (I) Czasami zapominała <i>mu</i> wyrządzonych jej krzywd. (V)

o czym?	o	L.	Zapominasz o moich radach, kochanie.* (I) Coraz częściej zapominam o imieninach znajomych. (I) Ta pani zawsze zapomina o podpisaniu czeku. (II) Zbyt często zapomina pani o swoich obowiązkach. (IV)
o kim?	o	L.	Pracując często zapominałem o jedzeniu. (IV) Zawsze zapominał o danych obietnicach. (IV) Zawsze zapominasz o nim podczas prezentacji. (I) Czasami zapominałem o tym człowieku. (I) Zbyt często zapominasz o swoich bliskich. (IV) Niektoří zapominają o swoich starych rodzicach. (IV)

INNE POŁĄCZENIA

zapominać + przysłówek

→ Zapominać ciągle / często / stale itp. (II/IV)

→ Zapominać całkowicie / kompletnie / zupełnie. (I-V)

→ Zapominać coś stopniowo / szybko. (III)

→ Zapominać coś zrobić, np. zapłacić / kupić itp. (II)

→ Zapominać mówić, np. po włosku, po rosyjsku itp. (III)

→ Ciągle zapominał, gdzie położył okulary. (I)

→ Zapominać, jak się coś obsługuje / robi itp. (III)

→ Ciągle zapominał, co chciał jej powiedzieć. (I-III)

→ Często zapominał, że powiniem do niej zadzwonić. (I)

zapominać + bezokolicznik

zapominać + gdzie

zapominać + jak

zapominać + co

zapominać + że

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. nie móc sobie czegoś / kogoś przypomnieć • nie zachowywać czegoś / kogoś w pamięci • nie zapamiętywać czegoś • przestawać myśleć o kimś / o czymś • przestawać pamiętać o kimś / o czymś

II. nie brać czegoś przez nieuwagę • nie robić czegoś przez roztargnienie / we właściwym momencie • nie zabierać czegoś ze sobą • zostawiać coś

III. przestawać coś umieć / potrafić • tracić jakieś umiejętności / biegłość w czymś • wychodzić z wprawy w czymś

IV. nie dopełniać wcześniejszych zobowiązań • nie interesować się kimś / czymś • nie pamiętać o kimś / o czymś • przestawać troszczyć się o kogoś / o coś • zaniedbywać kogoś / coś

V. pozbywać się czegoś • przebaczać coś komuś • przestawać czuć do kogoś gniew / urażę itp. • puszczać coś w niepamięć • starać się wyeliminować coś z pamięci • wybaczać coś komuś [często w połączeniu z przeczeniem]

* Zapominać co? / czego? / o czym? – w znaczeniu I/III (*nie zachowywać w pamięci, tracić jakieś umiejętności*) połączenia alternatywne: *zapominać rady / przestrógi / wszystko* (+ A.) albo *zapominać rad / przestrógi / wszystkiego* (+ G.) albo *zapominać o radach / o przestrógach / o wszystkim* (o + L.). UWAGA – Użycie biernika w niektórych kontekstach budzi wątpliwości, np. *umieć zapominać swe krzywdy / zapominać słowa*. Por. informacje zawarte w *Słowniku wyrazów kłopotliwych*, s. 375.

** UWAGA – W znaczeniu II (*nie brać czegoś przez nieuwagę / roztargnienie*) czasownik *zapominać* i jego odpowiednik dokonany *zapomnieć* łączą się zawsze z dopełniaczem. Jeżeli jednak jest od nich zależny bezokolicznik innego czasownika, to dopełnienie dostosowuje się do jego wymagań składniowych, np. *zapominać włożyć sukienkę* (włożyć + A.) / *zapomnieć wziąć książkę* (wziąć + A.). Zob. *Słownik wyrazów kłopotliwych*, s. 375.

921. ZAPOZNAWAĆ*

NDK

[kto?]

gdzie? (na czym?) • kogo? • z czym? • z kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
gdzie? / na czym?	na	L.	Z nowymi metodami zapoznajemy się <i>na seminariach</i> . (I)
kogo?	–	A.	Zapoznawaliśmy gości z dorobkiem regionu. (I) Zapoznajemy studentów z dokonaniami nauki. (I)
z czym? z kim?	z / ze z / ze	I.	On zawsze zapoznaje <i>mię</i> ze swoimi sąsiadami.** (II) Zapoznaję praktykantów <i>z obsługą</i> komputerów. (I) Właśnie zapoznajemy delegację rumuńską <i>z posłami</i> . (II) Zapoznawał swoją rodzinę <i>z kolegami</i> ze studiów.** (II)

921
–
922

INNE POŁĄCZENIA

zapoznawać + przysłówek

→ Zapoznawać często / stale / zawsze itp. (I-II)

NIKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. kształcić kogoś • nauczać kogoś • objaśniać coś komuś • przekazywać komuś wiedzę o czymś • uczyć czegoś kogoś • umożliwiać komuś poznanie czegoś • zaznajamiać kogoś z zasadami funkcjonowania czegoś
- II. dawać komuś sposobność poznania kogoś • poznawać kogoś z kimś • przedstawiać kogoś komuś • zawierać z kimś znajomość • zaznajamiać kogoś z kimś

* W znaczeniu *nie docenić / zlekceważyć / zapomnieć* czasownik dokonany *zapoznać* jest czasami wyrażany imiesłowem biernym, np. *zapoznany talent / zapoznany człowiek*. Znaczenie to jest uważane we współczesnej polszczyźnie za archaiczne. Zob. *Słownik wyrazów kłopotliwych*, s. 375–376.

** Lepiej: *On zawsze przedstawił mnie swoim sąsiadom / On przedstawił rodzinie swoich kolegów ze studiów.*

922. ZAPOZNAWAĆ SIĘ

NDK

[kto?]

gdzie? (na czym?) • z czym? • z kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
gdzie? / na czym?	na	L.	Młodzi ludzie często zapoznają się <i>na prywatkach</i> .*
z czym?	z / ze	I.	(II) Teraz zapoznajemy się <i>z instrukcją</i> obsługi rakiet. (I) Podczas wycieczek zapoznawaliśmy się <i>z zabytkami regionu</i> . (I)

z kim?

z / ze

I.

Adwokat wcześniej zapoznawał się z aktami sprawy.
(I)
Żołnierze zapoznawali się z nowym terenem działań. (I)
Zapoznawaliśmy się ze wszystkimi nowo przybyłymi.*
(II)

INNE POŁĄCZENIA*zapoznawać się* + przysłówek

→ Poznawać się dobrze / dokładnie / gruntownie. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. badać coś • dochodzić (do znajomości czegoś) • dowiadywać się czegoś • poznawać coś dokładnie • zaznajamiać się z czymś • zdobywać wiedzę • zwiedzać coś
 II. **potocznie:** być przedstawianym sobie wzajemnie • nawiązywać z kimś znajomość • poznawać kogoś • przedstawiać się • zawierać znajomość z kimś

* Lepiej: Młodzi ludzie **poznają się** na prywatkach / **Poznawaliśmy się** ze wszystkimi nowo przybyłymi.**923. ZAPRASZAĆ**

NDK

[któ?]

czym? • do czego? • dokąd? (do czego? / na co?) • kogo? • na co? • w co? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Zwykle zapraszał nas do gabinetu <i>przyjaznym gestem</i> . (I)
do czego? dokąd?	do	G.	Wszyscy chłopcy zapraszali ją <i>do tańca</i> . (II)
	do	G.	Dzisiaj zapraszam wszystkich <i>do teatru</i> na premierę. (I)
kogo?	na	A.	Znajomi często zapraszają nas <i>na wieś</i> . (I)
	–	A.	Zawsze zapraszam <i>znajomych</i> na moje urodziny. (I)
			Ruchem ręki pani domu zaprasza gości do salonu. (II)
na co?	na	A.	Często zapraszam przyjaciół <i>na kolację</i> do restauracji. (I)
			Babcia często zaprasza nas <i>na domowe wyroby wędliniarskie</i> . (I)
w co?	w	A.	Ciągle zapraszają nas <i>w gościnę</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA*zapraszać* + przysłówek→ Zapraszać kogoś serdecznie / uprzejmie / usilnie.
(II)**NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

- I. gościć kogoś • podejmować kogoś • proponować komuś coś • proponować komuś uczestnictwo w czymś • prosić kogoś (żeby wziął udział w czymś) • przyjmować kogoś • stawać coś komuś • wręczać komuś zaproszenia • wysyłać zaproszenia do kogoś a. komuś • zwracać się do kogoś z zaproszeniem
 II. naklaniać kogoś do czegoś • zachęcać kogoś uprzejmie do czegoś • zwracać się do kogoś z jakąś propozycją / prośbą itp.

924. ZARABIAĆ

NDK

[kto?]

- co? • czym? • gdzie? (na czym? / w czym?) • kiedy? • na co? • na czym?
 • na kim? • na kogo? • przy czym? • u kogo? • z czego? • za co? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	W tej firmie zarabiał tylko <i>parę</i> dolarów dziennie. (I) Zarabiał <i>duże pieniądze</i> na handlu papierosami. (II) W każdy piątek babcia zarabia <i>ciasto</i> na chleb. (III) Za wypracowania zarabiał <i>dobre stopnie</i> w szkole. (IV)
czym?	–	I.	Zarabiała <i>pisaniem</i> codziennych felietonów. (I) Przez całe życie zarabiał <i>piórem</i> w redakcji dziennika. (V)
gdzie?	na w	L.	Moje dzieci zarabiały już <i>na studiach</i> . (V) Najwięcej zarabiałem <i>w prywatnej firmie</i> . (I) Zawsze zarabiała ciasto <i>w drewnianej dzieży</i> . (III) Całe życie zarabiała sprzątaniem <i>w szkole</i> . (V)
kiedy?	po	L.	Mój syn zaczął zarabiać zaraz <i>po ukonczeniu</i> szkoły. (V)
na co?	na	A.	Mój mąż zarabia <i>na utrzymanie</i> całej rodziny. (I)
na czym?	na	L.	Babcia zarabia ciasto <i>na świąteczne placki</i> . (III)
na kim?	na	L.	Zarabiali dużo <i>na nielegalnej sprzedaży</i> alkoholu. (I)
na kogo?	na	A.	Zarabiają dużo <i>na robotnikach sezonowych</i> . (II) Najstarsza siostra zarabiała <i>na całą rodzinę</i> . (I)
przy czym?	przy	L.	Znakomicie zarabiali <i>przy budowie</i> autostrady. (V)
u kogo?	u	G.	Przez całą młodość zarabiała prasowaniem <i>u bogaczy</i> . (I)
z czego?	z / ze	G.	Ten chłopiec zarabia same piątki <i>z języka polskiego</i> . (IV)
za co?	za	A.	Córka zarabia dobre oceny <i>za wypracowania</i> . (IV)

INNE POŁĄCZENIA

zarabiać + przysłówek

→ Zarabiać *dużo / niewiele / trochę* itp. (I)

czasownik + zarabiać

→ Zarabiać na czymś *dobrze / dużo / słabo* itp. (II/III)→ *Zacząć zarabiać*. (IV/V)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. otrzymywać wynagrodzenie / wynagrodzenie itp. • osiągać zysk z czegoś
 II. osiągać zysk czymś kosztem
 III. **potocznie**: łączyć składniki • mieszać składniki • rozrabiać coś • zagniatać coś z czymś
 IV. **potocznie**: osiągać jakieś wyniki • uzyskiwać wyniki • zaslugiwać na coś
 V. pracować zarobkowo • utrzymywać się z jakiejś pracy • zarobkować

925. ZARZĄDZAĆ

NDK

[kto?]

co? • czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Szef związku łowieckiego zarządza <i>wymarsze</i> na polowania. (I) Prowadzący obrady zarządza <i>głosowanie</i> . (II)
czym?	–	I.	Od lat zarządzał <i>posiadłością</i> hrabiego. (II)

INNE POŁĄCZENIA

zarządzać + przysłówek

→ Zarządzać dobrze / świetnie / źle itp. (II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. dysponować coś • kazać coś robić / zrobić / wykonać • nakazywać coś • polecać coś
• rozkazywać coś • wydawać polecenia • zalecać coś • zlecać wykonanie czegoś
II. administrować czymś • kierować czymś • prowadzić coś • rządzić czymś • sprawować nadzór
/ zarząd nad czymś • wykonywać czynności administracyjne • zawiadywać czymś

925
–
926

926. ZARZUCAĆ

NDK

[kto? • co? • Ø*]

co? • czemu? • czym? • kim? • kogo? • komu? • na co? • na czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	W porcie kolejne statki zarzucały <i>cumy</i> . (I) Zarzucała <i>bieliznę</i> na sznurek wiszący na balkonie. (I) Lubił zarzucać swoje <i>biurko</i> różnymi dokumentami. (II) Robotnicy zarzucali <i>wykop</i> kamieniami i ziemią. (II) Kelnerka zarzucała <i>nowe obrusy</i> na stoly. (III) Zarzucał <i>płaszcz</i> na korytarzu i biegł na przystanek. (IV) Tyle razy zarzucałaś mi <i>zdradę i fałsz!</i> (V) Kilkakrotnie podejmował i zarzucał <i>studia</i> . ** (VI) Rozsądní ludzie zarzucają <i>palenie</i> papierosów. ** (VI) Dlaczego ciągle zarzucasz gdzieś swoje <i>klucze</i> ? ** (VII) Firmy zarzucają <i>rynek</i> towarami z importu. (X)
czemu?	–	D.	Zarzucał <i>wędkę</i> i ciekął na pojawienie się ryb. (XI) Zarzucał <i>wielbłądowi</i> kolejny ładunek na grzbiet. (II)
czym?	–	I.	Zarzucała swój pokój <i>bezużytecznymi przedmiotami</i> . (II) Po każdym występie aktorki zarzucano scenę <i>kwiatami</i> . (II)

kim?	–	I.	Bez przerwy zarzuca <i>małym fiatem</i> na śliskiej jezdni.* (VIII)
kogo?	–	A.	Mój synek często zarzuca mnie <i>mądrymi pytaniami</i> . (IX)
komu?	–	D.	Handlarze zarzucają targowiska <i>indyjskimi towarami</i> . (X)
na co?	na	A.	Zobacz, jak zarzuca <i>nim</i> na każdym zakręcie.* (VIII) Zbyt często zarzuca <i>mnie</i> na śliskiej jezdni.* (VIII) Dzieci zarzucają <i>rodziców</i> pytaniami o wszystko. (IX) Wieczorami zarzucała starej <i>matce</i> pled na ramiona. (IV)
na czym?	na	L.	Ciągle zarzucasz <i>mi</i> kłamstwa i nielojalność. (V) Zarzucała ciężkie worki <i>na plecy</i> i szła na targ. (I) Żołnierze zarzucają karabiny <i>na ramiona</i> i maszerują. (I) Sprzątaczki zarzucały różnokolorowe kapy <i>na łóżka</i> . (III) Zarzucała szal <i>na ramiona</i> i wychodziła do miasta. (IV) Bez przerwy zarzucało nas <i>na oblodzonej jezdni</i> .* (VIII)

INNE POŁĄCZENIA

- Zarzucać komuś *ciągle / często / zawsze* itp. (V)
- (Coś) *zarzuca*. (VIII)
- *Zarzucała mu, że* jest falszywy. (V)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. przerzucać coś przez coś • przewieszać coś • umieszczać coś na czymś • wieszać coś
 - zaczepiać coś na czymś • zakładać coś na czymś / gdzieś
- II. obsypywać coś czymś • pokrywać coś czymś • wypełniać coś czymś • zakrywać coś czymś
 - zapelnić coś czymś • zasypywać coś czymś • zawałać coś czymś
- III. kłaść coś na wierzchu czegoś • zasłaniać coś
- IV. nakładać coś na siebie / na kogoś • ubierać się w coś [zwykle w pośpiechu]
- V. mieć coś komuś za złe • obwiniać kogoś o coś • oskarżać kogoś o coś • poczytywać coś komuś za złe • pomawiać kogoś o coś • robić komuś zarzuty / wymówki • wytykać coś komuś
- VI. przestawać coś robić • przestawać się interesować czymś • przestawać zajmować się czymś
 - rezygnować z czegoś • rzucać coś • zaniedbywać coś
- VII. gubić coś • rzucać coś niedbale • zapodziwiać coś • zawieruszać coś • zostawiać coś gdzieś
- VIII. **potocznie:** powodować ześlizgnięcie się / przechylenie się itp. • rzucać pojazdem • wpadać w boczny poślizg • wywoływać boczny poślizg • ześlizgiwać się [nieosobowo; w odniesieniu do samochodu / pojazdu]
- IX. **przenośnie:** kierować do kogoś wiele wypowiedzi • pytać dużo / bez przerwy • zasypywać kogoś pytaniami • zwracać się do kogoś z wieloma pytaniami / prośbami / sprawami itp. [dotyczy wyłącznie zwrotu *zarzucać kogoś pytaniem*]
- X. dostarczać czegoś bardzo dużo do sprzedania
- XI. wpuszczać coś do wody • zanurzać coś w wodzie • zapuszczać coś • zastawiać coś

* Konstrukcje bezmianownikowe.

** Częściej w połączeniu z czasownikiem dokonanym *zarzucić*.

927. ZASKAKIWAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czym? • gdzie? (na czym?) • kogo? • za co? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Wyglodniałe stada wilków zaskakiwały bezbronne zwierzęta. (I)
czym?	–	I.	Śnieżyce zaskakują co roku służby drogowe. (II) Ten człowiek zaskakiwał niezwykłą odwagą. (III)
gdzie?	na	L.	Mój pies zaskakuje mnie swoją inteligencją. (III) Burze piaskowe zaskakują nas nieustannie na pustyni. (II)
kogo?	–	A.	Bandyci zwykle zaskakują bezbronne ofiary. (I) Zawsze zaskakiwali przeciwników nad ranem. (I) Ciągle zaskakuje nas jakaś katastrofa naturalna. (II) Zaskakiwała mnie ciągle niedyskretnymi pytaniem. (III)
za co?	za	A.	Korupcja w rzadzie zaskakiwała wszystkich. (III) Uchwyty zaskakiwały za pracujące mechanizmy. (IV)

927
–
928

INNE POŁĄCZENIA

zaskakiwać + przysłówek
zaskakiwać – bez dopełnienia

→ Zaskakiwać ciągle / często / rzadko itp. (I–IV)
→ Coś (np. silnik, zamek itp.) zaskakuje. (IV)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. atakować kogoś / coś nieoczekiwanie • napadać na kogoś / na coś niespodziewanie • uderzać na kogoś znienacka • wypadać skądś nieoczekiwanie
- II. spotkać kogoś niespodziewanie • występować nieoczekiwanie • zdarzać się [zwykle o sytuacjach, zjawiskach; tylko w 3. osobie]
- III. powodować zamieszanie w czymś • sprawiać komuś niespodziankę • wprawiać kogoś w zakłopotanie • zadziwić kogoś czymś • zdumiewać kogoś czymś
- IV. trafiąć na coś właściwego • wpadać do odpowiedniego miejsca • zaczepiać za coś w (nie)odpowiednim miejscu • zaczynać funkcjonować / pracować [zwykle o elementach mechanizmów / urządzeń]

928. ZASŁUGIWAĆ

NDK

[kto?]

czym? • na co? • na kogo? • za co?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Zasługiwali swoją pracowitością na pochwały. On zasługuje swym postępowaniem na nagrodę.
na co?	na	A.	Strażacy zawsze zasługują na szacunek innych.
na kogo?	na	A.	Ten uczeń zasługiwał na najlepszych nauczycieli.
za co?	za	A.	Każdy uczeń zasługuje za dobrą pracę na wyróżnienie.

INNE POŁĄCZENIA

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- być godnym czegoś • stawać sięgodnym czegoś • zarabiać na coś (przez pewien sposób postępowania)
 • zdobywać prawo do czegoś • zjednywać sobie coś

929. ZASTANAWIAĆ SIĘ

NDK

[kto?]

nad czym? • nad kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

928
–
930

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
nad czym?	nad	I.	Długo zastanawiałem się <i>nad podjęciem</i> tej decyzji. Zastanawiał się <i>nad tym</i> , jak rozwiązać zadanie z fizyki.
nad kim?	nad	I.	Od kilku dni zastanawiała się <i>nad najmłodszym synem</i> .

INNE POŁĄCZENIA

- zastanawiać się* + przysłówek
zastanawiać się + co / jak / czy itp.

- Zastanawiać się *długo / intensywnie* itp.
 → *Zastanawiać się, co robić / jak robić / czy coś robić* itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

dumać nad kimś / nad czymś a. o kimś / o czymś • lamać sobie głowę nad czymś • medytować nad czymś • myśleć nad czymś uważnie / z uwagą • namyślać się nad czymś / aż... • nie móc się zdecydować na coś • przemyślać coś • rozmyślać nad czymś a. o kimś / o czymś • rozpatrywać coś • roztrząsać coś • rozważyć coś • wahać się, aż... / czy... / między czymś a czymś

930. ZASTAWAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czym? • gdzie? (w czym?) • kim? • kogo? • na czym?* • nad czym?
 • przy czym?* • przy kim? • z czym? • z kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Ciągle zastawała w domu <i>bałagan</i> zrobiony przez dzieci. (I)
czym?	–	I.	W skrzynce na listy zastaję <i>dziesiątki</i> reklam. (I) Zastawał <i>swoj</i> ogród często zalewany wodą. (II)
gdzie?	w	L.	Po roku zastaję byłego szczeniaka <i>wielkim psem</i> . (II)
kim?	–	I.	Codziennie zastawała ją w jej <i>małym pokoiku</i> . (II) Po powrocie zastawał kolejne kuzynki <i>mężatkami</i> . (II)

kogo?	–	A.	Zawsze zastawałem <i>go</i> w tej samej restauracji. (I) Wieczorem zastawała <i>męża</i> przy robieniu projektów. (II)
na czym?* nad czym?*	na nad	L. I.	Codziennie zastaję <i>ją na sprzątaniu</i> mieszkania.* (II) Nie po raz pierwszy świt zastawał <i>go nad lekturą</i> .** (II) Zwykle zastawałem <i>go nad gazetą</i> . (II)
przy czym?*	przy	L.	Zwykle zastaję <i>ją przy gotowaniu</i> posiłków.* (II) Stale zastawała <i>go przy komputerze</i> . (II)
przy kim? z czym?	przy z / ze	L. I.	Zastawaliśmy w szpitalu żonę <i>przy chorym mężu</i> . (I) Coraz częściej zastawałem żonę <i>z brukowymi gazetami</i> . (I)
z kim?	z / ze	I.	Często zastawałem syna <i>z jego ukochaną dziewczyną</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

zastawać + przysłówek

→ Zastawać *codziennie / czasami / często* itp. (I/II)**NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

- I. napotykać kogoś / coś • natrafiać na kogoś / na coś • natykać się na kogoś / na coś • spotykać kogoś / coś gdzieś • widzieć kogoś / coś • znajdować coś / kogoś
 II. spotykać kogoś / coś w jakiejś sytuacji / w jakimś stanie • trafić na jakiś stan kogoś / czegoś

* Zastawać kogoś na czymś / przy czymś – w znaczeniu II – połączenia alternatywne: *zastawać kogos na gotowaniu* (na + L.) albo *przy gotowaniu* (przy + L.); *zastawać kogos na sprzątaniu* (na + L.) albo *przy sprzątaniu* (przy + L.).

** Przenośnie.

931. ZASTAWIAĆ

NDK

[kto?]

- co? • czym? • gdzie? (w czym?) • kim? • kogo? • komu? • na co? • na kogo?
 • przed czym? • przed kim? • u kogo?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Zastawiała wszystkie <i>parapety</i> kwiatami. (I) Policjanci zastawiali <i>wejście</i> do centrum miasta barierkami. (II) Ludzie często zastawiają <i>siadła</i> na zajęce. (III) Zastawiam w lombardzie <i>ostatnie cenne przedmioty</i> . (IV)
czym?	–	I.	Lubiła zastawiać półki <i>tandetnymi bibelotami</i> . (I) Sąsiedzi zastawiali przejście do ogrodu <i>deskami</i> . (II) Zastawiała dziecko <i>własnym ciałem</i> przed wichurą. (V)

gdzie? / w czym?	w	L.	Przed nastaniem mrozów zastawiali <i>w oknach szpary</i> . (II) Chłopi zastawiali wnuki <i>w lesie</i> na grubego zwierza. (III)
kim?	–	I.	Zastawiał <i>w lombardzie</i> wszystko, co posiadał. (IV)
kogo?	–	A.	Zastawiała <i>sobą</i> dziecko przed atakującym psem. (V)
komu?	–	D.	Zastawiał <i>przyjaciela</i> własną piersią przed ciosami. (V)
na co?	na	A.	Sąsiad ciągle zastawia <i>mi</i> wjazd do bramy. (II)
na kogo?	na	A.	Myśliwi zastawiali sidła <i>na zajęce</i> . (III)
przed czym?	przed	I.	Partyzanci zastawiali pułapki <i>na okupanta</i> . (III)
przed kim?	przed	I.	Policja zastawiała pułapkę <i>na złodziei</i> samochodów. (III)
u kogo?	u	G.	Zastawiał ukochaną całe przed <i>burzą piaskową</i> . (V)

INNE POŁĄCZENIA

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. pokrywać czymś jakąś powierzchnię • zapelnić coś czymś
- II. barykadować coś • tarasować coś • zamywać dostęp do czegoś • zatykać coś czymś
- III. rozstawać pułapki na kogoś / na coś • umieszczać pułapki na kogoś / wnuki na coś • urządzać pułapkę na coś / na kogoś • zakładać pułapki na kogoś / na coś • zarzucać sieć na coś
- IV. dawać coś w zastaw • oddawać coś do lombardu / do lichwiarza itp.
- V. osłaniać kogoś przed kimś / przed czymś • zasłaniać kogoś przed kimś / przed czymś

932. ZASTĘPOWAĆ

NDK

[któ? • co?]

co? • czemu? • czym? • gdzie? (w czym?) • kim? • kogo? • komu? • na czym?
• przez co?* • przy czym? • w czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Zastępowano <i>antybiotyki</i> tradycyjnymi lekarstwami. (II)
czemu?	–	D.	Dlaczego zastępujesz mi <i>przejście</i> ? (IV)
czym?	–	I.	Mój pies boi się, kiedy ktoś zastępuje <i>mu</i> drogę. (IV)

Zastępowano drewno *sprasowanymi płytami*. (II)
Zastępują naturalne tkaniny *sztucznym tworzywem*. (II)

Zastępowała mięso *warzywami i nabiałem*. (II)

gdzie?	w	L.	Często zastępuję kasjerki <i>w kasie</i> . (I)
kim?	–	I.	Starszych pracowników zastępowały <i>młodszymi</i> . (III)
kogo?	–	A.	Czasami muszę zastępować <i>kolegów</i> w pracy. (I)
komu?	–	D.	Starsze siostry zastępowały mi <i>zmarłą matkę</i> . (III) Praca fizyczna w kuchni zastępuje <i>mi</i> wypoczynek. (II)
na czym?	na	L.	Od lat zastępowała <i>mu</i> nieobecną matkę. (III)
przez co?*	przez	A.	Dlaczego bez przerwy zastępujesz <i>mi</i> drogę? (IV)
przy czym?	przy	L.	Ona często zastępuje mnie <i>na dyżurach</i> . (I) Zastępowały stare stropy <i>przez stalowe konstrukcje</i> .* (II)
w czym?	w	L.	Czasami zastępuję mamę <i>przy gotowaniu</i> .** (I) Zastępowaliśmy matkę <i>przy łóżku</i> chorego ojca. (I) Lubiłem zastępować ojca <i>przy sianokosach</i> . (I) Często zastępuję mamę <i>w gotowaniu</i> obiadów.** (I) Ona zastępowała mnie <i>w codziennych obowiązkach</i> . (I/III)

INNE POŁĄCZENIA*zastępować* + przysłówek→ Zastępować *czasami / często / zwykle* itp. (I–IV)**NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

- I. robić coś zamiast kogoś innego • wyręczać kogoś w czymś • zmieniać się w wykonywaniu jakichś obowiązków
- II. używać czegoś zamiast czegoś innego • wykorzystywać coś zamiast czegoś innego • wymieniać kogoś na kogoś / coś na coś • zmieniać jedno na drugie / coś na coś • zmieniać kogoś na kogoś innego [często w formie bezosobowej]
- III. przejmować czyjeś obowiązki • zajmować czyjeś miejsce
- IV. stawać przed kimś (zatrzymując go) • zachodzić komuś drogę [tylko w utartych zwrotach]

* Połączenie uznawane za potoczne. Lepiej: *zastępować drewianymi konstrukcjami* (+ I.). Por. *Słownik wyrazów kłopotliwych*, s. 377.

** Zastępować kogoś przy czym? / w czym? – połączenia alternatywne: *zastępować kogoś przy pracach domowych* (przy + L.) albo *w pracach domowych* (w + L.); *zastępować kogoś przy gospodarstwie* (przy + L.) albo *w gospodarstwie* (w + L.).

933. ZASTOSOWYWAĆ*

NDK

[kto? • co?]

co? • do czego? • gdzie? (w czym?) • w czym? • jak?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	W nauczaniu języka zastosowuję <i>wszystkie nowe metody</i> .
do czego?	do	G.	Uczyliśmy się zastosowywać <i>nowe chwyty</i> w walce. Zastosujemy kolejny środek <i>do walki</i> z komarami.

gdzie?	w	L.	Najnowsze technologie systematycznie zastosowywano w najlepszych firmach.
w czym?	w	L.	Wynalazki uczonych zastosowywano w praktyce.

INNE POŁĄCZENIA

zastosowywać + przysłówek

→ Zastosowywać odpowiednio / systematycznie.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

posługiwać się czymś • stosować coś • użytkować coś • używać czegoś w jakimś celu • wprowadzać coś w życie • wykorzystywać coś • wyzyskiwać coś

* W użyciu częstsze połączenia z czasownikiem dokonanym *zastosować*.

934. ZASTOSOWYWAĆ SIĘ*

NDK

[kto?]

do czego? • jak?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
do czego?	do	G.	Zawsze zastosowałem się do jego rad i wskazówek. Zwykle zastosowuję się do decyzji moich przełożonych.

INNE POŁĄCZENIA

zastosowywać się + przysłówek

→ Zastosowywać się często / rzadko / zwykle itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

dostosowywać się do czegoś • naginać się do czegoś • podporządkowywać się komuś / czemuś • postępować zgodnie ze wskazówkami • stosować się do czegoś • wykonywać coś zgodnie ze wskazaniami

* W znaczeniu ulegać, reagować zgodnie z czymś życzeniem / poleceniem / rozkazem częściej używamy czasownika dokonanego, np. *zastosować się do gestu policjanta* (do + G.) / *zastosować się do wezwania wartownika* (do + G.). Por. Słownik współczesnego języka polskiego, s. 1337.

935. ZASYPIAĆ

NDK

[kto? • co?]

**co? • dokąd? (do czego?) • gdzie? (na czym? / w czym?) • kiedy? (po czym?)
• na co? • nad czym? • przy czym? • przy kim? • za czym? • jak?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Zasypiasz każdą okazję do znalezienia narzeczonej. (II)
dokąd? / do czego?	do	G.	Zasypiał każde ważniejsze spotkanie ze mną.* (III) Zbyt często zasypiasz do szkoły.* (III)

gdzie? / na czym?	na	L.	Kotek lubił zasypiać <i>na ciepłym piecu</i> . (I)
gdzie? / w czym?	w	L.	Dzieci lubły zasypiać <i>w swoich łóżeczkach</i> . (I)
kiedy?	o	L.	Wioska powoli zasypiała <i>o zmroku</i> . (I)
kiedy? / po czym?	po	L.	On zasypiał zawsze <i>po obiedzie</i> . (I)
na co?	na	A.	Zimą często zasypiałem <i>na pociąg</i> . [*] (III)
nad czym?	nad	I.	Ze zmęczenia zasypiał <i>nad książkami</i> . (I)
przy czym?	przy	L.	Ciągle zasypiałam <i>nad tym nudnym raportem</i> . (I)
przy kim? za czym?	przy za	I.	Była zmęczona, więc zasypiała <i>przy pracy</i> . (I)
			Prawie zawsze zasypiałam <i>przy zapalonem świetle</i> . (I)
			Zdarzało się, że zasypiała <i>przy dziecku</i> . (I)
			Zatrzymujemy się, ponieważ zasypiasz <i>za kierownicą</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

zasypiać + przysłówek

→ Zasypiać *ciężko / powoli / spokojnie / wolno* itp. (I)zasypiać – bez dopełnienia
zasypiać + kiedy→ Zasnąć *głęboko / mocno / późno / twarde*.^{**} (I)

czasownik + zasypiać

→ Znowu zasnął / zasnęła.^{**} (III)

→ Już zasypiał, kiedy przypomniał sobie coś ważnego. (I)

→ Nie móc zasypiać / zasnąć. (I)

→ Starać się / Chcieć zasnąć.^{**} (I)**NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

- I. pograżać się we śnie • przechodzić ze stanu czuwania w stan snu • zapadać w sen
 II. **potocznie / przenośnie**: nie wykorzystywać jakiejś okazji • przegapiać coś / określona godzinę
 • przepuszczać przez nieuwagę właściwą chwilę • zaniedbywać coś przez spanie
 III. budzić się zbyt późno • nie budzić się o właściwej porze / w porę • przesypiać oznaczony czas

* W znaczeniu III – częściej w połączeniu z czasownikiem dokonanym *zaspać*.** Tylko w połączeniu z czasownikiem dokonanym *zasnąć*.**936. ZATRUDNIAĆ**

NDK

[kto?]

gdzie? (w czym?) • jako kogo? • kogo? • przy czym? • u kogo?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
gdzie?	w	L.	Mama zatrudnia <i>w swoim sklepiku</i> jedną dziewczynę. (I) Zatrudniał dziewczyny <i>w agencjach towarzyskich</i> . (I/II)
jako kogo?	jako	A.	Zatrudniamy studentów <i>jako lektorów</i> języków obcych. (I)
kogo?	–	A.	Zatrudniamy tylko <i>młodych ludzi</i> do 35 roku życia. (I) Zatrudniała <i>swoich</i> kuzynów przy żniwach. (II)

przy czym?	przy	L.	Zatrudniamy <i>przy winobraniu</i> robotników sezonowych. (I)
u kogo?	u	G.	Zatrudniał studentów <i>przy organizacji</i> konferencji. (II) Ona zatrudnia <i>u siebie</i> dwie kucharki i sprzątaczkę. (I)

INNE POŁĄCZENIA

—

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. angażować do pracy • dawać komuś pracę / posadę • godzić kogoś do pracy • najmować kogoś do pracy • przyjmować kogoś do pracy • werbować kogoś do pracy • wynajmować kogoś do czegoś
 II. dawać komuś jakieś zajęcie • używać kogoś do jakieś pracy • wykorzystywać kogoś do jakieś pracy • zajmować kogoś pracą

937. ZATRZYMYWAC

NDK

[kto?]

- co? • czym? • dla kogo? • gdzie? (na czym? / w czym? / za czym?) • kogo?
 • komu? • na co? • na czym? • na ile? • na jak długo? • po czym?
 • przed czym? • u kogo? • za co?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Służby drogowe zatrzymywały <i>samochody</i> . (I) Zatrzymywali <i>maszynę</i> , a potem ją uruchamiali. (I) Pielęgniarki zatrzymywaly <i>krwotok</i> ofiarom wypadku. (I) Coraz częściej zatrzymywano <i>nieopłacalną produkcję</i> . (I) Zatrzymywała u siebie porzucone przez ludzi <i>zwierzęta</i> . (II) Lubił zatrzymywać <i>pożyczone książki</i> . (IV) Zatrzymywali dla siebie <i>najpiękniejsze okazy</i> pereł. (IV) Lubiła zatrzymywać <i>cudze rzeczy</i> . (IV)
czym?	–	I.	Policjant zatrzymywał <i>ruchem</i> ręki niektóre <i>samochody</i> . (I)
dla kogo?	dla	G.	Ona zatrzymuje zawsze wolne pokoje <i>dla studentów</i> . (IV) Zatrzymywała <i>dla dzieci</i> najlepsze kąski jedzenia. (IV)
gdzie? / na czym?	na	L.	Zatrzymują <i>dla siebie</i> najbardziej poszukiwane towarzy. (IV) Zatrzymywano wszystkie pociągi <i>na granicy</i> . (I) Wielu przemytników zatrzymywano <i>na lotnisku</i> . (III)

gdzie? / w czym?	w	L.	Policja zatrzymuje wszystkich <i>w przejściu</i> do metra. (I) Zwykle zatrzymuję pojazd <i>w tym miejscu</i> . (I) Nadmiar obowiązków zatrzymywał ją często <i>w biurze</i> . (II)
gdzie? / za czym?	za	I.	Tym razem policja zatrzymywała auta <i>za zakrętem</i> . (I)
kogo?	–	A.	Woźny zatrzymywał <i>dzieci biegające</i> po korytarzu. (I) Zawsze zatrzymujesz <i>mnie</i> dłużej u siebie. (II) Częste spotkania zatrzymywały <i>go</i> po godzinach pracy. (II)
komu?	–	D.	Zatrzymywano <i>podejrzanych</i> na kilka godzin. (III) Zatrzymuję <i>panu</i> pokój jeszcze na kilka dni. (IV) Zatrzymywał <i>sobie</i> wszystkie lepsze książki. (IV)
na co?	na	A.	Lubila zatrzymywać znajomych <i>na noc</i> . (II) Zatrzymujemy cię dzisiaj <i>na kolację</i> .* (II)
na czym? na ile?	na	L.	Zatrzymujemy twoją żonę dzisiaj <i>na kolacj</i> i.* (II) Zatrzymują wszystkich <i>na kilka</i> minut rozmowy. (II)
na jak długo?	na	A.	Zatrzymuję wam miejsce na kempingu <i>na jeden dzień</i> . (IV)
po czym? przed czym?	po przed	L. I.	Zatrzymywali mnie tutaj często <i>na całą dobę</i> . (I–III) Wychowawca zatrzymuje uczniów <i>po lekcjach</i> . (II) Strajkujący zatrzymują ludzi <i>przed wejściem</i> do fabryki. (I)
u kogo? za co?	u za	G. A.	Zwykle zatrzymują mnie na dłużej <i>u kuzynów</i> . (II) Policja zatrzymuje dealerów <i>za handel</i> heroiną. (III)

INNE POŁĄCZENIA

–

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. hamować coś • powodować zatrzymywanie się czegoś / kogoś • powodować (że coś przestaje funkcjonować) • powiągać kogoś / coś w ruchu / w biegu • powstrzymywać kogoś / coś • przerywać ruch / działanie czegoś • tamować coś • uniemożliwić komuś / czemuś posuwanie się do przodu • unieruchamiać coś • wstrzymywać coś • wyłączać coś z ruchu • zaprzestać czegoś
 II. naklaniać kogoś do pozostania • nie pozwalać komuś na odejście • nie puszczać kogoś od siebie • nie zgadzać się na oddalenie się kogoś [również w 3. osobie]
 III. aresztować kogoś • chwycić kogoś • lapać kogoś • pozbawiać kogoś wolności • przetrzymywać kogoś w areszcie • przylupywać kogoś na czymś • trzymać kogoś pod kluczem • ujmować kogoś • więzić kogoś • wsadzać kogoś do więzienia
 IV. nie oddawać czegoś • nie wydawać czegoś • nie wracać czegoś • przetrzymywać coś u siebie • przywłaszczać sobie coś • trzymać coś u siebie • zachowywać coś dla siebie / dla kogoś • zagarniać coś dla siebie • zostawić coś; również: rezerwować komuś coś

* Zatrzymywać kogoś na co? / na czym? – połączenia alternatywne: *zatrzymywać kogoś na obiad* (na + A.) albo (częściej) *zatrzymywać kogoś na obiedzie* (na + L.).

938. ZATRZYMYWAĆ SIĘ

[kto? • co?]

NDK

- gdzie? (na czym? / w czym?) • na co? • na czym? • na ile? • na jak długo?
 • nad czym? • przy czym? • u kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
gdzie? / na czym?	na	L.	Pociągi osobowe zatrzymują się <i>na każdej stacji</i> . (I) Zawsze zatrzymujemy się <i>na rogu</i> tej ulicy. (I) Zmęczeni kierowcy zatrzymywali się <i>na parkingach</i> . (I) W czasie wakacji zatrzymujemy się <i>na campingach</i> . (III)
gdzie? / w czym?	w	L.	Zatrzymywał się zawsze <i>w tym samym pensjonacie</i> . (III) Podczas podróży zatrzymywaliśmy się <i>w wielu miastach</i> . (III)
na co?	na	A.	Często zatrzymują się <i>na obiad</i> u nas. (III)
na czym?	na	L.	Czytając książki, zatrzymuję się <i>na opisach przyrody</i> . (IV)
na ile?	na	A.	U nas zatrzymywał się zwykle <i>na dobę</i> . (III)
na jak długo?	na	A.	U nas zwykle zatrzymywali się <i>na jedną dobę</i> . (III)
nad czym?	nad	I.	Czytając Biblię zatrzymywał się <i>nad każdym słowem</i> . (IV)
przy czym?	przy	L.	Lubiła zatrzymywać się <i>nad szczegółami</i> . (IV) Zatrzymywali się <i>przy pracy</i> , aby się czegoś napić. (I) Wszyscy zatrzymywali się <i>przy arcydziele tego malarza</i> . (I)
u kogo?	u	G.	Lubiłem zatrzymywać się <i>przy wystawach sklepowych</i> . (I) Podróżując po Europie zatrzymuję się <i>u znajomych</i> . (III)

INNE POŁĄCZENIA

zatrzymywać się + przysłówek

→ Zatrzymywać się *ciągle / często / stale* itp. (I–IV)

zatrzymywać się + gdy

→ Urządzenia zatrzymywały się, gdy wyłączały prąd. (II)

zatrzymywać się + gdzieś + żeby / aby / by

→ Zatrzymywali się w stolicy, żeby zapoznać się z nowościami w teatrach. (III)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. hamować • przestawać iść / posuwać się / jechać itp. • stawać w miejscu • zostawać w miejscu
- II. przestawać funkcjonować • przestawać pracować / działać • stawać [o maszynach i innych urządzeniach; tylko w 3. osobie]
- III. być gdzieś krótko / przez jakiś czas • nocować gdzieś • przebywać gdzieś krótko • przerywać podróż • spędzać gdzieś trochę czasu • zamieszkiwać gdzieś / u kogoś chwilowo
- IV. **przenośnie:** analizować coś dogłębiście • poświęcać więcej uwagi czemuś • przerywać jakąś czynność / pracę • przestawać coś robić dalej • skupiać się nad czymś

939. ZAUWAŻAĆ

NDK

[kto?]

co? • gdzie? (na czym? / przed czym? / w czym?) • kogo? • u kogo?
• w kim? • jak?

939

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Korektorka zauważała <i>najmniejszy błąd</i> w tekście. (I) Dobrze, że zauważasz <i>moje nowe kreacje</i> . (I)
gdzie? / na czym?	na	L.	Starał się zauważać znajomych <i>na ulicy</i> . (I) Zauważała każdą zmarszczkę <i>na swojej twarzy</i> . (I)
gdzie? / przed czym? gdzie? / w czym?	przed w	I. L.	Bez przerwy zauważasz kogoś <i>przed naszą willą</i> . (I) Wielokroć zauważałem niedociągnięcia <i>w twojej pracy</i> . (I) Zauważano duże zmiany <i>w gospodarce polskiej</i> . (I) Cieszę się, że czasami zauważasz <i>w pokoju</i> bałagan. (I)
kogo? u kogo?	– u	A. G.	Zwykle zauważam <i>postaci ludzkie</i> w ciemności. (I) Czasami zauważałem <i>u tego człowieka</i> zmęczenie.* (I)
w kim?	w	L.	Zawsze zauważał <i>u żony</i> nową fryzurę. (I) Zauważałem <i>w nim</i> wyłącznie dobroć i serdeczność.* (I)

INNE POŁĄCZENIA

zauważać + przysłówek
zauważać + zdanie podzielone
zauważać + kiedy
zauważać + że

- Zauważać czasami / często / zwykle itp. (I)
- Czasami zauważał, że jest późno. (I)
- Zawsze zauważała, kiedy wychodzę z domu. (I)
- Od pewnego czasu zauważała, że coś nie funkcjonuje w tym związku małżeńskim. (I)
- Kilkakrotnie zauważał, że go nie słuchają. (I)
- Chciałbym zauważyc, że nastąpiła pora powrotu.** (II)
- Pozwolę sobie zauważyc, że nie masz wcale racji.** (II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. dostrzegać kogoś / coś • kierować uwagę na kogoś / na coś • przyuważać kogoś / coś
 • spostrzegać kogoś / coś • uświadadniać sobie coś (patrząc / widząc) • widzieć kogoś / coś
 • zwracać na kogoś / na coś uwagę
- II. robić uwagę na jakiś temat • uświadadniać coś komuś • wracać się • wyrażać jakieś spostrzeżenie

* Zauważać u kogo? / w kim? – połączenia alternatywne: zauważać **u człowieka** jakieś zmiany (u + G.) albo zauważać **w człowieku** jakieś zmiany (w + L.).

** Tylko w połączeniu z czasownikiem dokonanym zauważyć.

940. ZAWDZIĘCZAĆ

NDK

[kto?]

co? • czemu? • komu? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Tylko matce zawdzięczam <i>to wspaniałe mieszkanie</i> . Wszystko zawdzięczał <i>swojej ciężkiej pracy</i> .
czemu?	–	D.	Wszystko, co posiadam, zawdzięczam <i>przypadkowi</i> . Wiele zawdzięczał <i>swemu ojcu</i> .
komu?	–	D.	Wiele zawdzięczał <i>swemu ojcu</i> . Dobre wychowanie zawdzięczam <i>babci</i> .

INNE POŁĄCZENIA

zawdzięczać + przysłówek

→ Zawdzięczać komuś *dużo / trochę / wiele* itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

mieć coś dzięki komuś / czemuś

941. ZAWIADAMIAĆ

NDK

[kto?]

czym? • kogo? • o czym? • przez co? • przez kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	O swym przyjeździe zawsze zawiadamiała mnie <i>listem</i> .
kogo?	–	A.	Ona zawiadamiała <i>wszystkich pracowników</i> o naradzie.
o czym?	o	L.	Dyrekcja zawiadamia <i>o zmianach opłat czynszowych</i> .
przez co?	przez	A.	Zawiadamiano <i>przez radio</i> o awarii sieci wodociągowej.
przez kogo?	przez	A.	Lubiła zawiadamiać rodzinę <i>przez poślanów</i> .

INNE POŁĄCZENIA

zawiadamiać + przysłówek

→ Zawiadamiać często / listownie / regularnie / systematycznie / telefonicznie / telegraficznie itp.

zawiadamiać + że

→ Zawiadamiać, że coś się stało / wydarzyło.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

anonsować coś • dawać znać komuś o czymś • donosić komuś o czymś • informować kogoś o czymś • komunikować coś • meldować coś komuś • obwieszczać coś • ogłaszać coś • oznajmiać coś • powiadamiać kogoś o czymś • przekazywać komuś informację / wiadomość • udzielać komuś wiadomości / informacji o czymś • zgłaszać coś komuś

942. ZAWIERAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • w czym? • z czym? • z kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Woda mineralna zawiera <i>cenne minerały</i> . (I) Warzywa zawierają <i>witaminy</i> potrzebne do życia. (I) Powietrze zawiera <i>tlen</i> oraz <i>wodór</i> . (I) Ten dokument zawiera bardzo <i>ważne informacje</i> . (I) Ten słownik zawiera <i>najczęściej używane czasowniki</i> . (II) Te raporty zawierają wyłącznie <i>cyfry</i> . (II) Dzieła Szekspira zawierają <i>głębokie myśli</i> . (II) Autor zawierał <i>ciekawe uwagi</i> w przypisach.* (II) Wielokrotnie zawierali <i>umowę</i> o zaprzestaniu walk. (III) Zawierał <i>związek małżeński</i> po raz trzeci. (III) Często zawierał <i>przyjaźń</i> z nowymi kolegami z pracy. (IV)
w czym?	w	L.	Szczegółowy opis zawieramy <i>w dodatkowych ulotkach</i> . (II)
z czym?	z / ze	I.	Ostatnio zawieramy wiele umów <i>z czeskimi firmami</i> . (III)
z kim?	z / ze	I.	Zawieramy umowy z firmami i <i>osobami fizycznymi</i> . (III) Dwukrotnie zawierał <i>z nią</i> związek małżeński. (III) Lubilem zawierać znajomości <i>z ładnymi kobietami</i> . (IV) Zawsze zawierał znajomości <i>z wpływowymi ludźmi</i> . (IV)

INNE POŁĄCZENIA

zawierać + przysłówek

→ Zawierać często / rzadko / stale itp. (II–IV)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. być w składzie czegoś • mieć coś jako składnik • mieścić coś w sobie • obejmować sobą [tylko w 3. osobie]
- II. formułować coś • mieścić coś w swej treści • obejmować coś treścią • ujmować coś • umieszczać coś w czymś • wyrażać coś
- III. finalizować coś • podpisywać coś wspólnie • postanawiać coś razem z kimś • ustanawiać coś wspólnego z kimś • zawiązywać coś • zobowiązywać się do czegoś
- IV. nawiązywać znajomości z kimś • poznawać kogoś • zaczynać się z kimś przyjaźnić • zawiązywać znajomości

* W znaczeniu II *wyrażać coś, ujmować* itp. – częściej w połączeniu z czasownikiem dokonanym *zawrzeć*.

943. ZAWOZIĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czym? • do kogo? • dokąd? (do czego? / na co?) • gdzie? (nad co? / w co?)
 • kogo? • komu? • na czym? • skąd? (z czego?) • w czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Często zwożę owoce dla rodziny w mieście.
czym?	–	I.	Codziennie zwożę żonę <i>samochodem</i> do pracy.
do kogo?	do	G.	Codzienne zwożę <i>do nich</i> świeże pieczywo.
dokąd? / do czego?	do	G.	Kierowcy rano zwożą towary <i>do sklepów</i> . Zwoźimy zamówione towary <i>do mieszkań</i> klientów.
dokąd? / na co?	na	A.	Obsługa hotelu zwozi bagaże <i>na lotnisko</i> .
gdzie? / nad co?	nad	A.	Co roku zwoził chorą babcię <i>nad morze</i> .
gdzie? / w co?	w	A.	W grudniu zwoźimy dzieci <i>w góry</i> .
kogo?	–	A.	Karetki pogotowia zwożą pacjentów do szpitala.
komu?	–	D.	Zawsze zwoziłem <i>mu</i> to, co wcześniej zamówił.
na czym?	na	L.	Zwoził <i>na taczkach</i> lepszą ziemię do ogrodu.*
skąd?	z / ze	G.	Zwoził ziemniaki <i>ze wsi</i> do miasta.
w czym?	w	L.	Zwoziła dziecko <i>w wózku</i> na dłuższe spacery.

INNE POŁĄCZENIA

zwozić + przysłówek

→ Zwozić codziennie / systematycznie / często itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

dostarczać kogoś / coś do jakiegoś miejsca • dowozić kogoś / coś • odstawiać coś • odwozić kogoś
 • przywozić kogoś / coś

* Również: *zwozić coś taczkami* (+ I.).**944. ZAZDROŚCIĆ**

NDK

[kto?]

czego? • kogo? • komu? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czego?	–	G.	Wszystkim zazdrościła dobrze <i>płatnej pracy</i> .
kogo?	–	G.	Zawsze zazdrościłem ci <i>twojej wspaniałej żony</i> .
komu?	–	D.	Od lat zazdrościła <i>mi</i> majątku po dziadkach.

INNE POŁĄCZENIA

zazdrościć + przysłówek
 zazdrościć + komu + że

→ Zazdrościć bardzo / chorobliwie / strasznie.
 → Zazdroszczę ci, że masz już to wszystko za sobą.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

cierpieć z powodu czichs sukcesów / powodzenia itp. • odczuwać zazdrość / żal

945. ZBIERAĆ

NDK

[kto? • co?]

- co? • czym? • dla kogo? • do czego? • gdzie? (na czym? / przy czym? / w czym?)
- kogo? • na co? • skąd? (z czego?) • w co? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Wiewiórki zbierają <i>pożywienie</i> na zimę. (I) Pszczoły zbierają <i>miód</i> . (I) Od lat zbieram <i>znaczki pocztowe</i> . (I) Zbierał <i>wszystkie rzeczy</i> i wyrzucał je do kosza. (I) Całe życie zbierałem <i>pieniądze</i> na dom. (I) Od kilku dni zbieramy <i>podpisy</i> pod petycją do władz. (I) Lubilem zbierać <i>gruszki</i> spod drzew późną jesienią. (III) Po posiłku natychmiast zbierała <i>talerze</i> ze stołu. (III) Zbierano skoszone <i>zboże</i> w stogi. (IV)
czym? dla kogo? do czego?	dla do	I. G. G.	Krawcowa zbierała <i>faldy</i> zbyt szerokiej spódnicy. (IV) Mama zawsze zbierała <i>łyżkę</i> śmietanę z mleka. (III) Studenci zbierali pieniądze <i>dla ubogich rodzin</i> . (I) Zbierała zabawki <i>do torby</i> i żegnała się z kolegami. (I) Zbieram materiały <i>do pracy doktorskiej</i> . (I)
gdzie? / na czym?	na	L.	Szef bandy zbierał swych kolegów <i>na podwórku</i> . (II) Zbierała <i>na łąkach</i> polne kwiaty. (II)
gdzie? / przy czym? gdzie? / w czym?	przy	L.	Zbierano wszystkich turystów <i>przy ognisku</i> . (II)
kogo? na co?	w – na	L. A. A.	Wychowawca zbierał nas często <i>w sali gimnastycznej</i> . (II) Zbierano <i>chętnych</i> na wycieczkę. (II) Od dziesięciu lat zbieram pieniądze <i>na mieszkanie</i> . (I) Dyrektor zbierał wszystkich pracowników <i>na naradę</i> . (II)
skąd? / z czego?	z / ze	G.	Rolnicy zbierają zboże <i>z pola</i> przed deszczem. (III) Zawsze zbieram <i>thuzasz zupy</i> . (III)
w co?	w	A.	Zbierali siano <i>w kopki</i> przed burzą. (IV) Codziennie rano zbierała swe piękne włosy <i>w węzół</i> . (IV)

944
 –
945

INNE POŁĄCZENIA

zbierać + przysłówek

→ Zbierać coś *chętnie / powoli / szybko* itp. (III)**NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

- I. brać coś z ziemi / z pól / z drzew itp. • brać coś i składać w jedno miejsce • gromadzić coś w jednym miejscu • kolekcjonować coś • łączyć (w pewnym miejscu wiele rzeczy) • składać coś w jedno miejsce • tworzyć zbiór czegoś • zgarniać coś
- II. gromadzić kogoś • skrzykować kogoś • skupiać kogoś dookoła siebie • zwoływać kogoś (na coś / do czegoś) [o osobach]
- III. sprzątać skądś • uprzątać coś • usuwać coś • zabierać coś • zdzejmować coś z czegoś • zsuwać coś
- IV. łączyć coś • składać coś ciasniej / ściślej • ściągać coś razem • zbliżać coś do siebie • zgarniać coś (w zwartą całość)

946. ZBIERAĆ SIĘ

NDK

[kto? • co? • Ø*]

do czego? • dokąd? (do czego? / w co?) • gdzie? (na czym? / pod czym? / przed czym? / w czym?) • komu? • na co? • u kogo? • w co? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
do czego? dokąd?	do	G.	Powoli zbierał się <i>do dalekiej drogi</i> .*** (III) Jest już bardzo późno, trzeba się zbierać <i>do domu</i> . (III)
gdzie? / na czym?	w	A.	Niechętnie zbierał się <i>w daleką drogę</i> .*** (III)
	na	L.	Najczęściej zbieraliśmy się <i>na stadionie</i> . (I) Czarne chmury zbierały się <i>na niebie</i> . (II) Z wysiłku pot zbierał mu się <i>na czole</i> . (II)
gdzie? / pod czym? gdzie? / przed czym?	pod	I.	Perliste łzy zbierały się <i>jej pod powiekami</i> . (II)
	przed	I.	Strajkujący zbierali się <i>przed wejściem</i> do ministerstwa. (I) Ptaki zbierają się <i>przed odlotem</i> w stada. (I)
gdzie? / w czym?	w	L.	Goście zbierali się <i>w ogrodzie</i> na uroczysty obiad. (I) Brudna woda zbierała się <i>w głębokich wykopach</i> . (II)
komu?	–	D.	Dym zbierał się <i>w zamkniętym pomieszczeniu</i> . (II) Łzy zbierały się <i>nam</i> w oczach podczas krojenia cebuli. (II)
na co?	na	A.	Po każdej rozmowie z nim, zbierało się <i>jej na płacz</i> .* (IV) Kibice zbierali się <i>na mecz</i> przed stadionem. (I) Od godziny zbierało się <i>na burzę</i> .* (IV)
u kogo?	u	G.	Muszę wyjść, bo zbiera mi się <i>na wymioty</i> .* (IV) W każdy piątek zbieramy się <i>u nich</i> na dyskusje. (I)

w co?	w	A.	Ludzie zbierali się <i>w grupy</i> i dyskutowali. (I) Bociany zbierały się <i>w stada</i> na łąkach. (I) Podróżni zbierali się <i>w dalszą drogę</i> .** (III)
--------------	---	----	--

INNE POŁĄCZENIA

zbierać się + przysłówek

→ Coś zbiera się *nagle / naraz / nieoczekiwanie / niespodziewanie* itp. (IV)

czasownik + zbierać się

→ Komuś zbiera się na coś *nagle / raptem*.** (IV)

→ Trzeba się zbierać. (III)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. gromadzić się w większej ilości / liczbie • przybywać w jedno miejsce w określonym czasie
 • skupiać się w grupę w jakimś celu • tworzyć gromadę; również: być gromadzonym [o ludziach i zwierzętach; również w 3. osobie]
- II. gromadzić się • pojawiać się w większej ilości • tworzyć skupienie czegoś • występować w większej ilości • zjawiać się [o różnych substancjach; w użyciu niesosobowym i w 3. osobie]
- III. czynić przygotowania do czegoś • przygotowywać się do czegoś (np. do wyjścia / do wyjazdu)
 • wybierać się gdzieś / na coś
- IV. działać się • mieć się na coś • nadciągać • tworzyć się • wpadać w jakiś stan • zaczynać się działać
 • zanosić się na coś • zblizać się [tylko niesosobowo; z nazwami niektórych zjawisk atmosferycznych jak również stanami człowieka]

* Konstrukcje bezmianownikowe.

** Zbierać się do czego? / w co? – w znaczeniu III połączenia alternatywne: *zbierać się do drogi* (do + G.) albo *zbierać się w drogę* (w + A.).**947. ZBLIŻAĆ SIĘ**

NDK

[kto? • co?]

czym? • do czego? • do kogo? • od czego? • z kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Ten kotek zbliża się <i>swym kształtem</i> do malej kulki. (IV)
do czego?	do	G.	Powoli zbliżałyśmy się <i>do wyznaczonego punktu</i> . (I) Czołgi zbliżały się <i>do rogatek</i> miasta. (I) Pociąg szybko zbliżył się <i>do końcowej stacji</i> . (I) Poziom życia w Polsce będzie się powoli zbliżał <i>do poziomu</i> życia w krajach zachodnich. (IV)
do kogo?	do	G.	Lubię, kiedy zwierzęta zbliżają się <i>do mnie</i> bez strachu. (II) Od tygodnia zbliżałyśmy się coraz bardziej <i>do siebie</i> * (II)
od czego? z kim?	od z / ze	I.	Zbliżał się wyłącznie <i>do ludzi</i> godnych zaufania. (II) Swoim wyglądem zbliżał się coraz bardziej <i>do ojca</i> . (IV) Burza zbliżała się <i>od zachodu</i> . (III) Zbliżałem się nawet <i>z ludźmi</i> o trudnych charakterach.* (II)

INNE POŁĄCZENIA*zblizać się* + przysłówek→ Zblizać się *powoli / szybko*. (I–III)→ Coś zblża się *nieuchronnie*. (III)**NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

- I. nadjeżdżać gdzieś • podbiegać do czegoś • podchodzić gdzieś • podjeżdżać do kogoś / do czegoś • przybliżać się do kogoś / do czegoś • przystępować do czegoś • przysuwać się blisko / bliżej do kogoś / do czegoś • stawać się (blízszy w przestrzeni)
- II. kontaktować się z kimś • nawiązywać z kimś bliższe / zażły stosunki • poznawać kogoś lepiej • poznawać się z kimś • przechodzić z kimś do zażyłości • przestawać z kimś • stawać się bliższym komuś • zacieśniać z kimś stosunki • zaprzyjaźniać się z kimś • zżywać się z kimś
- III. nadchodzić • nadciągać • następować • stawać się bliższym w czasie [tylko w 3. osobie]
- IV. być podobnym do czegoś • mieć pewne cechy wspólne • przypominać coś • zaczynać mieć podobne do kogoś cechy

* Częściej w połączeniu z czasownikiem dokonanym *zblizić się*. Lepiej: *poznawać się*.

948. ZDARZAĆ SIĘ

NDK

[kto? • co? • Ø*]

gdzie? (na czym? / w czym?) • komu? • u kogo? • z kim? • jak?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
gdzie? / na czym?	na	L.	Uczciwi ludzie zdarzają się czasami <i>na tym świecie</i> . Wypadki zdarzają się również <i>na autostradach</i> .
gdzie? / w czym? komu?	w –	L. D.	Zwykle zdarza mi się <i>w drodze</i> coś złego. Od czasu do czasu zdarzały <i>mi się</i> różne przygody. Zdarzało <i>mu się</i> wracać do domu ostatnim autobusem.*
u kogo?	u	G.	Kłopotnie zdarzają się też <i>u moich znajomych</i> . Niespodzianki zdarzają mi się tylko <i>u ciebie</i> .
z kim?	z / ze	I.	Często zdarzały jej się fascynujące spotkania <i>z kolegami</i> .

INNE POŁĄCZENIA*zdarzać się* + przysłówek→ Coś zdarzało się *czasami / często / rzadko* itp.*zdarzać się* + komu + bezokolicznik→ *Zdarza mu się* czasami *zaspać*.*zdarzać się* + że→ *Zdarzało się*, że ktoś o czymś zapomina.**NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

- bywać, że... • mieć miejsce • pojawiać się • przydarzać się komuś • przytrafać się komuś • trafiać się, że... • wydarzać się • wypadać, że... • zachodzić • zjawiać się [tylko w 3. osobie; również nieosobowo]

* Konstrukcja bezmianownikowa.

949. ZDAWAĆ

NDK

[kto?]

co? • gdzie? (do czego? / na co?) • kogo? • komu? • na co? • na kogo?
• przed kim? • z czego?* • jak?

949

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Codziennie wieczorem zdawała <i>pieniądze</i> do kaszy. (I) Żołnierze zdawali <i>broń</i> do magazynu broni. (I) Wszyscy studenci zdają <i>egzaminy</i> z języków obcych. (II) Właśnie zdaję <i>filozofię i logikę</i> * (II) Zdaję na ciebie <i>opiekę</i> nad dziećmi przez tydzień. (III)
gdzie? / do czego?	do	G.	Po zakończeniu misji zdawał relacje <i>do ministerstwa</i> . (I) Zdaję pożyczone kajaki <i>do wypożyczalni</i> sprzętu. (I) Chłopcy wolą zdawać <i>do technikum</i> niż do liceum. (II)
gdzie? / na co?	na	A.	Najwięcej młodzieży zdaje <i>na uniwersytety</i> . (II) Zdecydowałem, że w tym roku zdaję <i>na filozofię</i> . (II) Coraz więcej młodzieży zdaje <i>na medycynę</i> . (II) Zdawano <i>tego człowieka</i> na tortury psychiczne.** (III)
kogo?	–	A.	Pożyczony sprzęt zdajemy <i>magazynierowi</i> . (I)
komu?	–	D.	Codziennie zdawał <i>majstrowi</i> wykonaną pracę. (I)
na co?	na	A.	Zużyte materiały metalowe zdajemy <i>na złom</i> . (I) Za każdym razem zdawano mnie <i>na własne siły</i> .** (III)
na kogo?	na	A.	Profesor zdawał swoje obowiązki <i>na asystentów</i> . (III) Ciągle zdajesz <i>na mnie</i> opiekę nad wszystkim. (III) Zdaję <i>na synów</i> zarządzanie piekarnią. (III)
przed kim? z czego?*	przed z/ze	I. G.	Zdaję egzamin <i>przed komisją sędziowską</i> . (II) Jutro zdaję <i>z fizyki jądrowej</i> .* (II)

INNE POŁĄCZENIA

zdawać + przysłówek

→ Zdawać codziennie / czasami / systematycznie itp.
(I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. dawać coś komuś innemu • oddawać coś komuś • powierzać komuś coś • przedstawiać stan / przebieg czegoś • przekazywać komuś coś jako następcy • składać coś do rozpatrzenia • zrzekać się czegoś • zwracać coś komuś
- II. być w trakcie egzaminu • przechodzić jakiś test / sprawdzian / egzamin • przystępować do egzaminu • składać egzamin • sprawdzać się w czymś • ubiegać się o przyjęcie do jakiejś szkoły / uczelni • uzyskiwać promocję / prawo wstępu • zaliczać coś

- III. obarczać kogoś czymś • poruczać coś komuś • powierzać coś komuś • skazywać kogoś na coś
 • sprawiać (że ktoś inny coś przejmuje) • zlecać coś komuś
- IV. uzyskać pomyslny wynik na egzaminie (tylko w połączeniu z czasownikiem dokonanym)
- PRZYKŁADY: Wreszcie zdałam *egzamin* (co + A.) z gramatyki / zdałem *na studia* (na + A.) / zdalem do *seminarium* (do + D.).

* Potocznie.

** Częściej w połączeniu z imiesłowem przynimotywnym biernym czasownika dokonanego: 1. ktoś **zdany na** czymś / **nielaskę** / **nielaskę** (w zn. zależny od czegoś, zależny od czegoś laski / nielaski); 2. ktoś **zdany na** siebie / na własne siły (w zn. pozostawiony samemu sobie, mogący liczyć tylko na siebie, niemający w nikim oparcia ani pomocy); 3. ktoś **zdany na** kogoś; 4. ktoś **zdany na** czymś pomóc.

950. ZDAWAĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

czym? • kim? • komu? • na co? • na kogo? • w czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Niewielkie miasteczko zdawało nam się <i>udem natury</i> . (II)
kim?	–	I.	Tylko na początku ten kraj zdawał mi się <i>rajem</i> . (II) Mimo 40 lat zdawała się wciąż <i>młodą dziewczyną</i> . (II)
komu?	–	D.	Wszystkim zdawał się <i>mądrym i dobrym człowiekiem</i> . (II)
na co?	na	A.	Przy młodym mężu zdawała się <i>staruszką</i> . (II)
na kogo?	na	A.	Tydzień pobytu u nich zdawał <i>mi</i> się wiekiem. (II) Całe życie zdaje się pan <i>na przypadek</i> . (I)
w czym?	w	L.	Zawsze zdaję się <i>na moją matkę</i> i tylko <i>na nią</i> . (I) Zdaje się zupełnie <i>na ciebie</i> . (I) Zdaję się na gust żony <i>w wyborze</i> mojej garderoby. (I)

INNE POŁĄCZENIA

zdawać się + przysłówek
 zdawać się + bezokolicznik
 zdawać się + że

- Zdawać się całkowicie / zupełnie. (I)
- Ktoś zdaje się spać / drzemać. (II)
- Wszystkim się zdawało, że ktoś puka do drzwi. (II)
- *Zdaje się*, że będzie klótnia w domu. (II)

NIEKOTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. liczyć na kogoś / na coś • mieć do kogoś / do czegoś zaufanie • nie obawiać się zawodu ze strony kogoś • opierać się na kimś / na czymś • polegać na kimś / na czymś • ufać komuś • zawiązać komuś w czymś
- II. mieć jakiś wygląd • nie mieć pewności co do czegoś • przypuszczać, że... • sprawiać wrażenie, że... • wydawać się, że... • wyglądać jakoś w czymś oczach • wyglądać na kogoś / na coś • wywoływać wrażenie czegoś [również nieosobowo]

951. ZDĄŻAĆ*/**

NDK

[kto?]

do kogo? • dokąd? (do czego? / ku czemu?) • gdzie? (na co?) • na co?
 • za kim? • z czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
do kogo?	do	G.	Przed świętami wszyscy zdążają <i>do swych rodzin</i> . (IV)
dokąd? / do czego?	do	G.	Zawsze zdążam <i>do szkoły</i> .** (III) Powoli i niechętnie zdążał <i>do domu</i> . (IV) Powoli zdążamy <i>do zakończenia</i> roku szkolnego. (V) Swoją polityką zdążał <i>do pozbicia się</i> konkurentów. (V)
dokąd? / ku czemu? / gdzie? / na co?	ku na	D. A.	Zdążyliśmy z całą grupą <i>ku jeziorom</i> . (IV) Zawsze zdążam <i>na tak ważne spotkania</i> .** (III) Przed świętem zmarłych wszyscy zdążają <i>na groby</i> . (IV) Szybkim krokiem zdążał <i>na dworzec</i> . (IV)
na co? / za kim?	na za	A. I.	Czasami zdążam <i>na wcześniejszy pociąg</i> .** (III) Z trudem zdążam <i>za nim</i> , kiedy idziemy razem.*/** (I)
z czym?	z / ze	I.	Zwykle zdążam <i>z gotowaniem</i> obiadu.** (II)

INNE POŁĄCZENIA

zdążyć + przysłówek

→ *Zdążyć często / zawsze / zwykle* itp. (I–III)

zdążyć + bezokolicznik

→ *Zdążyć powoli / szybko / wolno* itp. (IV/V)

→ *Zdążyć / Zdążyć coś zrobić / skończyć na czas*.** (II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. dotrzymywać komuś kroku • nadążać za kimś / za czymś • nie pozostawać w tyle za kimś
- II. dawać sobie radę z czymś • nadążać z czymś • potrafić coś zrobić na czas • robić coś w określonym czasie • sprostać czemuś • wyrabiać się na czas z czymś (pot.) • zdolać coś zrobić
- III. być na czas • być punktualnie • nie spóźniać się • przybywać dokłads na czas
- IV. iść w jakimś kierunku • jechać w jakimś kierunku • podążać w jakimś kierunku • pośpieszać gdzieś • posuwać się w jakimś kierunku • przybliżać się do czegoś • śpieszyć gdzieś
- V. chcieć coś osiągnąć • dążyć do czegoś • realizować coś • usiłować coś mieć • zmierzać ku czemuś

* Często w połączeniu z przeczeniem.

** W znaczeniach I–III częściej w połączeniu z czasownikiem dokonanym *zdążyć*.

952. ZDEJMOWAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czym? • kogo? • komu? • skąd? (z czego?) • z kogo?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Po wejściu do mieszkania szybko zdejmował <i>płaszcz</i> . (I) Zdejmowaliśmy <i>nieaktualne informacje</i> ze ścian. (I) Zdejmowała mnie <i>litość</i> do bezdomnych zwierząt. (II)
czym? kogo?	– –	I. A.	Sąd zdejmował <i>winę</i> z kolejnych oskarżonych.* (III) Zdejmował swoją kamerą <i>najpiękniejsze zabytki</i> . (IV) Jego zachowanie zdejmowało ją <i>częcią</i> ucieczki. (II) Opiekunki ciągle zdejmowały <i>dzieci</i> z huśtawek. (I) Zdejmował <i>mnie</i> zimny strach przed egzaminami. (II)
komu?	–	D.	Fotograf zdejmował <i>modelkę</i> na tle przyrody. (IV) W tej restauracji odźwierny zdejmuje <i>paniom</i> <i>płaszcze</i> . (I)
skąd? / z czego? z kogo?	z / ze z / ze	G. G.	Właśnie zdejmuję niepotrzebne rzeczy <i>z półek</i> . (I) Matka zdejmowała <i>z dzieci</i> przemoczone skarpetki. (I) Dopiero w sądzie zdejmowano winę z niesłusznie oskarżanych przez prawicę <i>polityków</i> .* (III) Oni zdejmują <i>ze mnie</i> ciężar odpowiedzialności.* (III)

INNE POŁĄCZENIA

—

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. ściągać coś • usuwać kogoś / coś z czegoś • zsuwać coś
- II. ogarniać kogoś • opanowywać kogoś [o uczuciach oraz negatywnych stanach; tylko w 3. osobie]
- III. uwalniać kogoś od czegoś
- IV. **potocznie:** fotografować coś • robić komuś zdjęcia • robić zdjęcia czegoś

* Wyrażenie uważane za rusycyzm, używane wyłącznie w języku potocznym. Zob. *Słownik wyrazów kłopotliwych*, s. 379–380 oraz *Nowy słownik poprawnej polszczyzny PWN*, s. 1337.

953. ZDERZAĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

czym? • gdzie? (na czym? / w czym?) • z czym? • z kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym? gdzie? / na czym? gdzie? / w czym?	– na w	I. L. L.	Śpiący w pociągu pasażerowie zderzali się głowami. Zbyt często zderzają się samochody <i>na tym zakręcie</i> . Czasami zderzam się z bratem <i>w drzwiach łazienki</i> .

z czym?	z / ze	I.	Na tej trasie samochody często zderzają się z autobusami.
z kim?	z / ze	I.	Zawsze zderzam się z jakimś klientem w supermarketie.

INNE POŁĄCZENIA*zderzać się* + przysłówek

→ Zderzać się często / czołowo / niespodziewanie itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

najeźdzać na coś • uderzać o siebie • wchodzić sobie w drogę • wpadać na siebie / na kogoś / na coś

954. ZDOBOWAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czym? • dzięki czemu? • gdzie? (w czym?) • kogo? • na kim? • jak?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Nieprzyjaciel wielokrotnie zdobywał tę wyspę. (I) Ten kraj systematycznie zdobywał sporne terytoria. (I) Teraz młodzi ludzie szybciej zdobywają majątek. (II) Zdobywam z trudem bilety na koncerty tej piosenkarki. (II) Niektóre zwierzęta muszą zdobywać pożywienie. (II) Studenci zdobywają wciąż nowe wiadomości. (III) Zdobywał doświadczenie w różnych ośrodkach. (III) Rodzice zdobywali majątek ciężką, codzienną pracą. (II) Zdobywał przyjaciół niezwykłą serdecznością. (IV)
czym?	–	I.	Zdobywał serca dziewcząt dzięki wyjątkowej urodzie. (IV)
dzięki czemu?	dzięki	D.	Zdobywał serca dziewcząt dzięki wyjątkowej urodzie. (IV)
gdzie? / w czym? kogo?	w –	L. A.	Wiedzę zdobywałem w dobrych szkołach. (III) Staraj się zdobywać coraz więcej wpływowych ludzi. (IV) Lubił zdobywać piękne i mądre kobiety. (IV)
na kim?	na	L.	Zawsze zdobywali na wrogu wiele łupów. (I)

INNE POŁĄCZENIA*zdobywać* + przysłówek

→ Zdobywać stale / systematycznie / wciąż itp. (II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. anektować coś • brać coś komuś siłą • odbierać coś komuś przemocą • opanowywać coś • podbiąć coś • ujarzmić kogoś / coś • zagarniać coś w walce • zajmować coś siłą
- II. dostawać coś • kupować coś z trudem • starać się o coś • stawać się posiadaczem czegoś • wchodzić w posiadanie czegoś
- III. osiągać coś • uzyskiwać coś cennego • zyskiwać coś
- IV. podbiąć kogoś czymś • pozyskiwać czyjąś miłość / przyjaźń / względy itp. • ujmować sobie kogoś • zaskarbić sobie coś u kogoś • zjednywać sobie kogoś

955. ZDOŁAĆ

DK

[kto? • co?]

jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
-	-	-	-

INNE POŁĄCZENIA

modulant + zdąć + bezokolicznik
 zdąć + bezokolicznik

- Ktoś *ledwie / ledwo / zaledwie zdął coś zrobić*
- Ktoś *zdął szybko uciec.*
- Coś *zdąła wzbudzić coś w kimś.*
- *Zdąć kogoś przestraszyć.*

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

być w stanie coś zrobić • dać sobie z czymś radę • móc coś zrobić • podobać czemuś • pokonać coś / kogoś • potrafić coś zrobić • przezwyciężyć coś (np. trudności) • sprostać czemuś • umieć coś zrobić

955

-

956

956. ZDRADZAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • dla czego? • dla kogo? • kogo? • komu? • z kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	-	A.	Ten człowiek wielokrotnie zdradzał <i>naszą organizację</i> . (I) Wiem, że zdradzam <i>ideały mojej rodziny</i> . (II) W tej chwili zdradzam <i>tajemnicę całej rodziny</i> . (IV) Tropy na mokrym piasku zdradzały <i>jakies zwierzę</i> . (IV) Od dawna zdradzała <i>objawy jakiejś dziwnej choroby</i> . (V) Mój syn zdradza <i>olbrzymi talent organizatorski</i> . (V) Jego mama zdradzała <i>nierzadowienie z obrotu sprawy</i> . (V)
dla czego? dla kogo? kogo?	dla dla –	G. G. A.	Tyle razy zdradzałeś swoje zasady <i>dla pieniędzy</i> . (II) Zdradzała męża <i>dla bogatego Amerykanina</i> . (III) Akcent lub wymowa zdradza <i>każdego obcokrajowca</i> . (IV) Dla marnych pieniędzy zdradzał <i>swoich kolegów</i> . (IV) Charakterystyczny głos zdradzał <i>go natychmiast</i> . (IV) Zdradzał <i>swojej żonie</i> wszystkie tajemnice z pracy. (IV) Zdradzał żonę <i>ze swoją sekretarką</i> . (III)
komu?	–	D.	
z kim?	z / ze	I.	

INNE POŁĄCZENIA

zdradzać + przysłówek

→ Zdradzać często / wielokrotnie / zwykle itp. (I–III)

zdradzać + że

→ Jej akcent zdradzał, że była Rosjanką. (IV)

→ Jego oczy zdradzały, że jest w kimś zakochany. (IV)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. dopuszczać się zdrady • wydawać kogoś / coś wrogowi

II. nie dochowywać wiary komuś / czemuś • odstępować od czegoś • sprzeniewierzać się czemuś / komuś • zapierać się kogoś / czegoś • zmieniać swoje zapatrzywania / poglądy itp. • zrywać z kimś / z czymś

III. nie być wiernym w uczuciach do kogoś • nie dochowywać wierności małżeńskiej / partnerskiej • oszukiwać kogoś • przestawać być wiernym w jakimś związku uczciowym

IV. czynić coś jawnym / widocznym • demaskować kogoś / coś • denuncjować kogoś • świadczyć o czymś • ujawniać coś • wydawać kogoś • wyjawiać coś [również w 3. osobie]

V. **potocznie:** być symptomem czegoś • objawiać coś mimowolnie • okazywać coś mimo woli • przejawiać coś niezależnie od siebie [również w 3. osobie]

957. ZGADYWAĆ

NDK

[kto?]

co? • po czym? • z czego? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Zawsze zgadywał jej <i>zamiary</i> . Potrafił zgadywać <i>najtrudniejsze odpowiedzi</i> . Jako dziecko uwielbiałem zgadywać <i>zagadki</i> . Czasami potrafiła zgadywać <i>przyszłość</i> innych.
po czym? z czego?	po z / ze	L. G.	Zgaduję <i>po minie</i> ojca, że nic dzisiaj nie załatwię.* Zawsze zgadywała <i>z miny</i> męża, co się wydarzyło w pracy. Cyganka zgadywała <i>z kart</i> przyszłość ludzi.

INNE POŁĄCZENIA

zgadywać + przysłówek

→ Zgadywać długo / natychmiast / szybko itp.

zgadywać + co / kto / gdzie / skąd itp.

→ Zgadujemy, co on przyniósł / kto dziś przyjdzie / gdzie oni poszli / skąd on jest itp.

zgadywać + że

→ Zgaduję, że stało się coś niedobrego.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

domyślać się czegoś • miarkować (po czymś, z czegoś) / że... • odczytywać coś z czegoś / z czegoś, że... / co... • odgadywać coś • odnosić wrażenie, że... • odpowiadać na coś trafnie • przemikać coś • przewidywać coś na jakieś podstawie • przypuszczać, że... • rozwiązywać coś • rozwikływać coś • starać się poznać coś (bez pełnych informacji) • tłumaczyć znaczenie czegoś • wnioskować coś / z czegoś, że... • wyczuwać coś / że...

* Potocznie.

958. ZGADZAĆ SIĘ

[kto? • co?]

NDK

komu? • na co? • na kogo? • w czym? • z czym? • z kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
komu?	–	D.	Cieszę, że wreszcie zgadza się <i>panu</i> stan konta. (III)
na co?	na	A.	Zawsze zgadzam się <i>na twoje ciekawe propozycje</i> . (I) Rodzice zgadzają się <i>na nasz ślub</i> . (I)
na kogo?	na	A.	Właściciele zgadzają się <i>na sprzedaż kamienicy</i> . (I) Wszyscy zgadzają się <i>na tę</i> , a nie <i>na inną kandydatkę</i> . (I)
w czym?	w / we	L.	Z żoną zgadzam się zawsze <i>we wszystkich decyzjach</i> . (I) Zgadzała się z nim tylko <i>w niektórych kwestiach</i> . (II)
z czym?	z / ze	I.	Wszystko zgadza się <i>w tych dokumentach</i> . (III) Prezydent zgadza się <i>z decyzjami</i> premiera. (II) Córka zgadzała się we wszystkim <i>z matką</i> . (II) Kopia tego dokumentu zgadza się <i>z oryginałem</i> . (III) Wydatki zgadzają się <i>z załączonymi rachunkami</i> . (III)
z kim?	z / ze	I.	Zgadzają się <i>ze mną</i> w sprawach polityki pieniężnej. (II) Ci bracia zgadzali się <i>z sobą</i> zawsze i wszędzie. (II) Dziadkowie żyli długi i zawsze się zgadzali <i>ze sobą</i> . (IV)

INNE POŁĄCZENIA

zgadzać się + przysłówek

- Zgadzać się *ciągle / rzadko / zawsze / zwykle* itp. (I–III)
- Zgadzać się *zawsze*. (IV)
- Oni zawsze się zgadzali. (IV)
- *Zgadzać się / Zgodzić się* coś (z)robić.* (I)
- *Zgadzam się*, że on jest uczciwym człowiekiem. (II)

NIKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. dawać zgodę na coś • godzić się na kogoś / na coś • poddawać się czemuś • przystawać na coś • przyzwalać komuś na coś • udzielać na coś zgody • zezwalać na coś
- II. akceptować czyjaś decyzję • aprobować coś • być tego samego zdania • dochodzić do porozumienia / do wspólnych wniosków • mieć takie samo zdanie, jak ktoś inny • osiągać porozumienie • podzielać czyjeś zdanie • przyznawać komuś / czemuś rację • uznawać coś za słusze • wyrażać zgodę na coś • zajmować jednakowe stanowisko z kimś
- III. być zgodnym z czymś • korespondować z czymś • nie być sprzecznym z czymś • odpowiadać czemuś • okazywać się dokładnym / zgodnym z czymś • pasować do czegoś • pokrywać się z czymś • współpracować z czymś • współpracować z czymś • wykazywać zgodność ze stanem faktycznym [tylko w 3. osobie]
- IV. żyć z kimś w zgodzie

* Zwykle w połączeniu z czasownikiem dokonanym *zgodzić się*.

959. ZGŁASZAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czemu? • do kogo? • gdzie? (do czego?) • kogo? • komu? • na co?
• w czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Petenci zgłaszały <i>swe uwagi</i> do działu reklamacji.
czemu?	–	D.	Partie polityczne zgłaszały <i>postulaty</i> do dyskusji.
do kogo? / gdzie? / do czego?	do	G.	Wielokrotnie zgłaszałyśmy <i>urzędowi</i> miasta nasze zastrzeżenia.
	do	G.	Pracownicy zgłaszały do dyrektora różne pretensje.
	–	A.	Petenci zgłaszały do referatów urzędów różne sprawy.
kogo? / komu?	–	D.	Wszelkie uwagi prosimy zgłaszać do sekretariatu.
	–	A.	Wszyscy żołnierze zgłaszały się do jednostki przed północą.
na co?	na	A.	Zawsze zgłaszały na przewodniczącą zebrania.
w czym?	w	L.	Studentki zgłaszały mi uwagi dotyczące programu studiów.
	–	A.	Zgłaszała na różne konkursy dziesiątki projektów.
	–	L.	Zgłaszała swój udział w różnorodnych konkursach.

959
–
960

INNE POŁĄCZENIA

zgłaszać + przysłówek

→ Zgłaszać *pisemnie / rzadko / ustnie / wielokrotnie* itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

deklarować coś • donosić o czymś • informować oficjalnie o czymś • meldować coś / kogoś gdzieś • meldować o czymś • proponować coś • przedstawać coś do realizacji / oceny / zatwierdzenia • przedstawać kogoś • typować kogoś / coś gdzieś • wystawiać kogoś / coś gdzieś • występować z czymś • wysuwać kogoś / coś gdzieś • zawiadamiać o czymś • zgłaszać swój powrót do czegoś / gdzieś

960. ZGŁASZAĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

do kogo? • gdzie? (do czego? / na co? / w czym?) • na kogo? • po co?
• po czym? • z czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
do kogo?	do	G.	Zgłaszałem się już z tą prośbą do wszystkich sponsorów. (I)
gdzie? / do czego?	do	G.	Często zgłaszałam się do lekarzy specjalistów po porady. (I) Zgłaszałam się do szefa po dodatkową pracę. (II)

gdzie? / na co?	na	A.	On zgłasza się <i>na każde wezwanie</i> przełożonego. (I/II) Dużo młodych ludzi zgłasza się <i>na kursy prawa jazdy</i> . (II)
gdzie? / w czym?	w	L.	Zgłaszał się <i>w ministerstwie</i> na comiesięczne rozmowy. (I) Co tydzień zgłaszał się <i>w urzędzie</i> po pracy. (II)
na kogo? po co?	na po	A.	Zawsze jakąś milą pani zgłasza się <i>w tej centrali</i> . (III) On zawsze zgłasza się <i>na przewodnika</i> po górach. (II) Co miesiąc zgłaszała się <i>po zasiłek</i> w urzędzie miasta. (I)
po czym?	po	L.	Zwykle zgłaszałam się <i>po dodatkową pracę</i> . (II) Centrala zawsze zgłasza się <i>po pierwszym sygnale</i> . (III)
z czym?	z / ze	I.	Wielu bezrobotnych zgłasza się <i>z prośbami o zasiłek</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

zgłaszać się + przysłówka

→ Zgłaszać się *czętnie* / *nieczętnie* / *ochotniczo* itp.
(II)**NIKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

- I. meldować się gdzieś • przybywać gdzieś na czyjeś polecenie / zlecenie • przychodzić gdzieś
• stawić się przed czymś / przed kimś • udawać się gdzieś • wracać się do kogoś z czymś
II. dawać wyraz gotowości do czegoś • ozajmować gotowość do czegos
III. odzywać się w słuchawce telefonu • podnosić słuchawkę telefonu

961. ZJADACĆ; por. JEŚĆ – nr 145

NDK

[kto? • co?]

co? • czemu? • czym? • kogo? • komu? • na co? • po ile? • z czego?
• za pomocą czego? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Zjadam <i>zupę</i> wyłącznie w okresie jesiennym i zimowym. (I) Żołnierze zjadali <i>wszystko</i> , co było na stołach. (I) Te urządzenia zjadają <i>cały zapas energii</i> w ciągu doby. (II) Ten samochód zjada <i>bak benzyny</i> w ciągu tygodnia. (II)
czemu?	–	D.	Rdza powoli zjadła <i>metalowe okucia</i> okien. (III)
czym?	–	I.	Pies zawsze zjada <i>kotu</i> suchy pokarm. (I)
kogo?	–	A.	Zobacz, jak to zwierzątko zjada owoce <i>łapkami</i> .(I) Na emigracji tęsknota za krajem zjadła go szybko. (III) Widać było, że zjada ją zazdrość o wszystko. (III)

komu?	–	D.	Wszystkie oszczędności zjadła <i>nam</i> budowa domu. (II)
na co?	na	A.	Od dawna zjadam <i>na obiad</i> tylko gotowane warzywa. (I)
po ile? z czego?	po z / ze	L. G.	Codziennie zjadła <i>po kawałku</i> czekolady. (I) Piesek zjadł suchy pokarm wyłącznie <i>z ręki</i> . (I)
za pomocą czego?	za pomocą	G.	Wiewiórki zjadają pokarm <i>za pomocą swych łapek</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA*zjadać* + przysłówek→ *Zjadać dobrze / dużo / łapczywie / mało / szybko*
itp. (I)czasownik + *zjadać*→ *Lubić dobrze / dużo zjadać*. (I)**NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

I. jeść wszystko do końca • konsumować coś • pochłaniać coś • spożywać pokarm • wyjadać coś z czegoś

II. **przenośnie / potocznie:** pochłaniać coś • pożerać coś • przejadać pieniądze / oszczędności itp.
• spałać coś • wydawać pieniądze • zabierać coś • zużytkowysać oszczędności na coś
• zużywać coś [tylko w 3. osobie]III. **przenośnie / potocznie:** niszczyć kogoś / coś • powodować zniszczenie / ubytki czegoś itp.
• sprawiać (że coś niszczyje) • trawić kogoś • wpływać ujemnie na stan kogoś / czegoś
• wyniszczać kogoś [tylko w 3. osobie]**962. ZJAWIAĆ SIĘ**

NDK

[kto? • co?]

gdzie? (na co? / na czym? / w czym?) • u kogo? • zza czego? • jak?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
gdzie? / na co?	na	A.	Zjawiał się <i>na każde spotkanie</i> w ostatniej chwili. (I)
gdzie? / na czym?	na	L.	Czasami zjawiał się <i>na naszych zebraniach</i> . (I) Coraz to nowe produkty zjawiały się <i>na rynku</i> . (II) Niezmiernie rzadko zjawiał się <i>na jej twarzy</i> uśmiech. (II)
gdzie? / w czym?	w	L.	Zimą słońce rzadko zjawia się <i>na niebie</i> . (II)
u kogo?	u	G.	Ten uczeń rzadko zjawia się <i>w szkole</i> . (I)
zza czego?	zza	G.	Dużo artykułów na temat UE zjawia się <i>w prasie</i> . (II) Od czasu do czasu zjawiała się <i>u rodziców</i> . (I) Szczyty górskie zjawiały się <i>zza mgły</i> . (II)

INNE POŁĄCZENIA*zjawiać się* + przysłówek→ *Zjawiać się często / nagle / nieoczekiwanie / niespodziewanie / późno / punktualnie / rzadko / stale / wcześnie*. (I)*zjawiać się* – porównania→ *Zjawiać się / Zjawić się jak spod ziemi*.* (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. nadchodzić • pojawiać się gdzieś • pokazywać się gdzieś • przybywać gdzieś • przychodzić gdzieś • stawać się gdzieś • wpadać do kogoś • zachodzić do kogoś • zaglądać do kogoś
 II. pojawiać się w czymś • stawać się widocznym / odczuwalnym / obecnym • ukazywać się gdzieś
 • uwidaczniać się • wychylać się zza czegoś • wyłaniać się skądś • wynurzać się skądś
 • występować • wyzierać skądś • zarysowywać się [tylko w 3. osobie]

* Częściej w połączeniu z czasownikiem dokonanym *zjawić się*.

963. ZJEŻDŻAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czym? • do kogo? • dokąd? (do czego?) • gdzie? (na co? / pod co? / w co? / w czym?) • kogo? • komu? • na czym? • po czym? • przed czym? • przed kim? • skąd? (z czego?) • za co? • z czym? • z kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Krytycy zjeżdżali kolejny film tego reżysera.* (VI)
czym?	–	I.	Zjeżdżaliśmy kolejką linową ze szczytu góry. (I)
do kogo? / dokąd? / do czego?	do	G.	Na koncerty młodzi zjeżdżają tutaj całymi grupami. (IV) Cała rodzina zjeżdżała do nas na święta wielkanocne. (IV)
gdzie? / na co?	do	G.	Zjeżdżaliśmy z góry prosto do wody. (I) Przed północą autobusy zjeżdżają do zajezdni. (III) Wszyscy turyści zjeżdżali do tego kurortu. (IV) Na święta cała rodzina zjeżdżała do rodzinnego domu. (IV)
gdzie? / na co?	na	A.	Zwykle zjeżdżam na dół bardzo powoli. (I) Codziennie zjeżdżam windą na parter. (I) Późnym wieczorem ciężarówka zjeżdżała na pobocza. (II) Uważaj, bo traktor zjeżdża na pastwisko. (III) Wszyscy kuzynowie zjeżdżali na imieniny babci. (IV) Stare okulary zjeżdżały mu na koniec nosa. (V)
gdzie? / pod co?	pod	A.	Górniacy codziennie zjeżdżają pod ziemię. (I)
gdzie? / w co?	w	A.	Cała ekipa zjeżdżała w dół windą. (I) Niektórzy próbowali zjeżdżać w tę wąską drogę. (II)
gdzie? / w czym? kogo?	w	L.	Zjeżdżali go w prasie za każdy nowy spektakl.* (VI)
komu?	–	A.	Szefowa zjeżdżała mnie za każde niedociągnięcie.* (VI)
	–	D.	Zjeżdżam z drogi niewiadczonym kierowcom. (II) Bez przerwy zjeżdża mi ten źle dopasowany kapelusz. (V)

na czym?	na	L.	Lubiłem zjeżdżać <i>na sankach</i> z tej górki. (I)
po czym?	po	L.	Zjeżdżaliśmy <i>po urwistym zboczu</i> na nartach. (I)
przed czym?	przed	I.	Chłopcy lubili zjeżdżać <i>po poręczach</i> schodów. (I)
przed kim?	przed	I.	Kierowcy zjeżdżali na bok <i>przed ambulansami</i> . (II)
skąd? / z czego?	z / ze	G.	Zjeżdżali na chodnik <i>przed pijanym kierowcą</i> . (II)
za co?	za	A.	Zjeżdżaliśmy na sankach z <i>niewielkich pagórków</i> . (I)
z czym?	z / ze	I.	Turyści zjeżdżali z <i>autostrady</i> na krótki odpoczynek. (II)
z kim?	z / ze	I.	Ciężkie maszyny zjeżdżały z <i>placu budowy</i> . (III)
			Kapelusz ciągle zjeżdżał mu z <i>głowy</i> . (V)
			Zwykle wszyscy zjeżdżali z <i>tego miejsca</i> szybko. (VII)
			Mama ciągle zjeżdżała mnie <i>za balagan</i> w pokoju.* (VI)
			Zjeżdżałem bardzo powoli z <i>ciężkim ładunkiem</i> . (I)
			Kierowca zjeżdżał ostrożnie z <i>ludźmi</i> tej pochyłości. (I)
			Państwo Kowalscy zjeżdżali do nas z <i>całą rodziną</i> . (IV)

INNE POŁĄCZENIA

zjeżdżać + przysłówka

→ Zjeżdżać *brawurowo / ostrożnie / szybko / powoli*
itp. (I)**NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

- I. docierać na dół • jeździć z góry w dół • pokonywać jakiś odcinek drogi • zsuwać się po czymś
 II. jechać w bok • opuszczać zajmowany pas ruchu • skręcać z drogi • ustępować z drogi • usuwać się skądś • zbacać
 III. być odstawianym gdzieś • opuszczać jakieś miejsce
 IV. gromadzić się gdzieś • przybywać z różnych stron • przejeżdżać gdzieś / do kogoś • stawać się gdzieś • zbierać się gdzieś • zjawiać się gdzieś • zjeżdżać się gdzieś / do kogoś
 V. **potocznie**: obsuwać się • przekrywać się • zesłizgiwać się w dół [tylko w 3. osobie]
 VI. **potocznie**: besztać kogoś • ganić kogoś • krytykować kogoś bezwzględnie • wymyślać komuś / na kogoś
 VII. **potocznie**: opuszczać jakieś miejsce szybko • uciekać skądś • wiać skądś • wynosić się skądś • zmykać skądś • zwiewać skądś

* Częściej w połączeniu z czasownikiem dokonanym *zjechać*.**964. ZŁOŚCIĆ SIĘ**

NDK

[kto?]

na co? • na kogo? • o co? • z jakiego powodu? / z powodu czego? • jak?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
na co?	na	A.	Złoszczę się na <i>ciągły brak</i> słońca.
na kogo?	na	A.	Złościła się na <i>dzieci</i> , które ciągle krzyczały.
o co?	o	A.	Złościła się o <i>każdą rzecz</i> zakupioną przez męża.
z jakiego powodu?	z powodu	G.	Złościła się z <i>powodu nieustającego kataru</i> .
z powodu czego?	z powodu	G.	Złosciliśmy się z <i>powodu złej pogody</i> .

INNE POŁĄCZENIA

złośćć się + przysłówek

→ Złośćć się *bardzo / często / rzadko*.

złośćć się + bo / ponieważ / gdyż itp.

→ Złośćcił się, ponieważ nic mu się nie udawało.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- denerwować się (na kogoś) • gniewać się (na kogoś) • irytować się (czymś) • wpadać w złość
 • wybuchać gniewem

965. ZMAGAĆ SIĘ

NDK

[kto?]

gdzie? (na czym?) • z czym? • z kim?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
gdzie? / na czym?	na	L.	Zmagali się <i>na placu</i> w tradycyjnym konkursie silaczy. (I)
z czym?	z / ze	I.	Od lat zmagał się <i>z nieuleczalną chorobą</i> . (II)
z kim?	z / ze	I.	Zmagali się <i>ze sobą</i> już od kilkunastu minut. (I)

INNE POŁĄCZENIA

—

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. bić się • mocować się • próbować pokonać kogoś • walczyć wręcz z kimś
 II. borykać się z czymś • usiłować przezwyciężyć coś • walczyć z czymś

966. ZMIENIAĆ

NDK

[kto? • co?]

**co? • gdzie? (w czym?) • kogo? • komu? • na co? • na czym? • przed czym?
 • w kogo? • jak?****POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Zmieniał <i>poglądy polityczne</i> przed każdymi wyborami. (I) W akademiku zmieniano <i>pościer</i> raz na tydzień. (II) Autorzy często zmieniają wcześniej <i>napisane teksty</i> . (II) Co miesiąc zmieniała <i>kolor</i> swoich włosów. (II)
gdzie? / w czym? kogo?	w –	L. A.	Na wiosnę zmieniam ziemię <i>w ogródku</i> . (II) Kolejne przeżycia zmieniały ją nie do poznania. (I) Miłość zmienia <i>ludzi</i> szybko i niepostrzeżenie. (I) Wojsko zmienia <i>każdego młodego człowieka</i> . (I) Już drugi raz w tym roku zmieniają nam <i>szefa katedry</i> . (II) Trener systematycznie zmieniał <i>zawodników</i> . (II)

komu?	–	D.	Od tygodnia zmieniają <i>nam</i> w bloku rury kanalizacyjne. (II)
na co?	na	A.	Przed zimą zmieniam opony letnie <i>na opony zimowe</i> . (II)
na czym?	na	L.	Systematycznie zmieniał polską walutę <i>na dolary</i> . (II)
przed czym?	przed	I.	Po powrocie do domu zmieniał ubranie <i>na piżamę</i> . (II)
w kogo?	w	A.	Czasami zmieniam kolegę <i>na nocnych dyżurach</i> . (II)
			Zmieniała fryzurę <i>przed każdą randką</i> . (II)
			Brak zajęcia zmieniał ją <i>w nieznośną kobietę</i> . (I)

966

–

967

zmieniać + przysłówek
zmieniać – porównania

INNE POŁĄCZENIA

- Zmieniać często / gruntownie / rzadko itp. (I/II)
- Zmieniać kobiety / mężczyzn jak rękawiczki. (II)
- Zmieniać coś jak rękawiczki (w zn. bardzo łatwo).

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. nadawać inny wygląd / inną postać komuś / czemuś • odmieniać kogoś • przeinaczać coś
 • przeistoczać kogoś / coś w kogoś / w coś • przekształcać kogoś / coś • przemieniać kogoś
 • przeobrażać coś / kogoś • wprowadzać poprawki / zmiany do czegoś [również w 3. osobie]
 II. dawać coś w miejscu czegoś • modyfikować coś • poprawiać coś • przerabiać coś • przetwarzająć
 coś • wymieniać kogoś / coś • zamieniać kogoś / coś • zastępować coś / kogoś czymś / kimś innym

967. ZMIENIAĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

co ile? • gdzie? (na czym? / w czym?) • komu? • na co? • przy czym?
 • przy kim? • w co? • w kogo? • za czym? • z czym? • z kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co ile?	–	A.	Program zmienia się <i>co dwa dni</i> / <i>co tydzień</i> itp. (I)
gdzie? / na czym?	na	L.	Podczas przesłuchania oskarżony zmieniał się <i>na twarzy</i> . (I) Klimat zdecydowanie zmienia się <i>na kuli ziemskiej</i> . (I) Światła zmieniają się <i>na przejeździe kolejowym</i> . (II)
gdzie? / w czym?	w	L.	Wszystko szybko zmieniało się <i>w tym mieście</i> . (II)
komu?	–	D.	Twarz zmieniała mu się pod wpływem wysiłku. (I)
na co?	na	A.	Co roku czas zimowy zmienia się <i>na czas letni</i> . (II)
przy czym?	przy	L.	Rodzina zmieniała się <i>przy łóżku</i> chorego ojca. (II) Samiec zmieniał się z samicą <i>przy pilnowaniu</i> małych. (II)
przy kim?	przy	L.	Członkowie rodziny zmieniali się <i>przy chorej cioci</i> . (II)

w co?	w	A.	Kurczętka zmieniały się w dorodne kury lub koguty. (I) Czasami miłość zmienia się w nienawiść. (I) Spokojny potok zmieniał się w niebezpieczną rzekę. (I)
w kogo?	w	A.	Z biegiem lat zmieniała się w złośliwą staruszkę. (I)
za czym?	za	I.	Lubiliśmy się zmieniać za kierownicą z żoną. (II)
z czym?	z / ze	I.	Samiec zmieniał się z samicą przy pilnowaniu małych. (II)
z kim?	z / ze	I.	W razie potrzeby zmieniamy się z koleżanką w pracy. (II)

INNE POŁĄCZENIA

zmieniać się + przysłówek
zmieniać się – bez dopełnienia
zmieniać się – porównania

- Zmieniać się bardzo / całkowicie / zupełnie. (I)
- Ktoś się zmienił.* / Ktoś się (nic) nie zmienił.* (I)
- Co się zmieniło.* / Nic się nie zmieniło.* (I)
- Co się zmienia jak w kalejdoskopie. (II)

NIKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. ewoluować • odmieniać się • przeistaczać się w coś / w kogoś • przekształcać się w coś
• przemieniać się w coś • przeradzać się w coś • ulegać przemianom / zmianie w coś
II. być zmienianym / zamienionym • następować jeden / jedno po drugim • wchodzić na czyjeś
miejsce • wymieniać się z kimś • zajmować czyjeś miejsce • zamieniać się z kimś • zastępować
jeden drugiego / jedno drugie

* Tylko w połączeniu z czasownikiem dokonanym zmienić się.

968. ZMIERZAĆ

NDK

[któ? • co?]

do czego? • do kogo? • dokąd? (do czego? / ku czemu? / w co?) • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
do czego?	do	G.	Jej działania zmierzały do zniszczenia przeciwnika. (II) Partia pracy wyraźnie zmierzała do przejęcia władzy. (II)
do kogo?	do	G.	W tym krótkim życiu zmierzam do zrozumienia innych. (II) Powoli zmierzała do wnuczki mieszkającej pod lasem. (I)
dokąd? / do czego?	do	G.	Powolnym krokiem zmierzał do fabryki. (I) Przed nastaniem zimroku łodzie zmierzaly do portu. (I)
dokąd? / ku czemu?	ku	D.	Wojska nieprzyjaciela zmierzały ku miastu. (I)
dokąd? / w co?	w	A.	Manifestujący zmierzali w stronę centrum miasta. (I)

INNE POŁĄCZENIA

zmierzać + przysłówek

→ Zmierzać *nagle / powoli / szybko* itp. (I)

→ Zmierzać *prosto / wyraźnie / zdecydowanie* itp. (II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. brać kurs na coś • dążyć ku czemuś / do czegoś • iść ku czemuś • iść w jakimś kierunku
 • kierować swe kroki ku czemuś • obierać drogę dokądś • podążać w jakimś kierunku
 • poruszać się w określonym kierunku • pospieszać / pośpieszać gdzieś • ruszać się w jakimś kierunku • spieszyć / śpieszyć gdzieś • udawać się gdzieś
- II. chcieć osiągnąć jakiś cel • dążyć do jakiegoś celu • mieć coś na celu • próbować coś zrobić / zrozumieć itp. • układać się w jakiś sposób

969. ZMNIEJSZAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • komu? • jak?

968

–

970

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Przed zakrętami zawsze zmniejszam <i>światłość</i> . Kolejne rządy zmniejszały <i>wydatki</i> na szkolnictwo. Niektóre kraje zmniejszają <i>tygodniowy czas pracy</i> . Od pewnego czasu zmniejszano <i>nam</i> racje żywnościowe.
komu?	–	D.	

INNE POŁĄCZENIA

zmniejszać + przysłówek

→ Zmniejszać *często / rzadko / stale / systematycznie* itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- czynić coś mniejszym • limitować coś • minimalizować coś • obniżać coś • ograniczać coś
 • osłabiać coś • pomniejszać coś • powodować (że coś staje się mniejsze) • redukować coś • skracać coś • umniejszać coś • uszczuplać coś • zniżać coś

970. ZMUSZAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czym? • do czego? • kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Treserzy zmuszają <i>zwierzęta</i> do posłuszeństwa. (I)
czym?	–	I.	Zmuszał osła do marszu <i>biciem i krzykiem</i> . (I)
do czego?	do	G.	Zmuszał ją ciągle do <i>kłamstwa</i> . (I)
			Deszcz bez przerwy zmuszał nas do <i>przerywania pracy</i> . (II)
kogo?	–	A.	Rodzice zmuszali <i>dzieci</i> do ciężkiej pracy. (I) Ulewy zmuszały <i>nas</i> do odwoływania zawodów. (II) Nędza zmuszała <i>ją</i> do podejmowania różnych prac. (II)

INNE POŁĄCZENIA

zmuszać + przysłówka

→ Zmuszać często / stale / wielokrotnie itp. (I/II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. przymuszać kogoś / coś do czegoś • skłaniać kogoś / coś do czegoś • sprawiać (że ktoś robi coś wbrew własnej woli) • stosować przymus wobec kogoś / wobec czegoś • wymuszać coś na kimś
• wywierać nacisk na kimś • zniewalać kogoś do czegoś

II. być przyczyną jakiejś czynności

971. ZNACZYĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czym? • dla kogo? • gdzie? (na czym? / w czym?) • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Południowy wiatr znaczył <i>szyldekie ocieplenie</i> . (I) Ten znak pozostawiony na ścianie znaczył <i>śmierć</i> . (I) Weterynarze znaczą <i>zwierzęta przeznaczone do uboju</i> . (III)
czym?	–	I.	Krew rannego dzika znaczyła <i>trasę</i> jego ucieczki. (IV) Znaczył każdy swój wyrób <i>dyskretnym podpisem</i> . (III) Znaczył trasę przejazdu dycytytarza <i>grubą linią</i> . (III) Cały dzień znaczył <i>metkownicą</i> towary w sklepie. (III)
dla kogo?	dla	G.	Uciekający zabójca znaczył drogę <i>własną krwią</i> . (IV) Przyjaźń zawsze znaczyła <i>dla mnie</i> wiele. (II) Czyny znaczyły <i>dla niego</i> więcej niż piękne słowa. (II)
gdzie? / na czym?	na	L.	Znaczył <i>na półkach</i> książki sprzed II wojny światowej. (III) Znaczyli <i>na mapie</i> miejsca wypadków. (III)
gdzie? / w czym?	w / we	L.	Dyrektor wiele znaczył <i>w tym przedsiębiorstwie</i> . (II) Wykształcenie wiele znaczy <i>we wszystkich krajach</i> . (II) Robotnicy znaczyli <i>w lesie</i> drzewa do wyrębu. (III) Spalone domy znaczą <i>w tym rejonie</i> linie frontu. (IV)

INNE POŁĄCZENIA

znaczyć + przysłówka

→ Coż znaczy dużo / mało / trochę / wiele itp. (I/II)

znaczyć – bez dopełnienia + przysłówka

→ Znaczyć często / regularnie / systematycznie itp. (III)

znaczyć + że

→ Ktoż znaczy mało / niewiele / wiele. (II)

→ Jego gesty znaczą, że on lekceważy wszystkich. (I)

→ To znaczy, że musimy się stąd wyprowadzić. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. być znakiem czegoś • mieć jakieś znaczenie / sens • oznaczać coś / że... • przedstawiać coś
• symbolizować coś • wyrażać coś • zapowiadać coś • zawierać (jakąś treść / sens) • zwiastować coś
II. być cenionym • być w cenie • być ważnym • mieć wagę / znaczenie • odgrywać istotną / ważną
rolę • przedstawiać jakąś wartość

- III. kreślić coś • naznaczać coś • opatrywać coś jakim znakiem • oznaczać coś • robić jakiś znak na czymś • stawiać specjalne znaki na czymś • sygnować coś • wytyczać coś • wyznaczać coś • zakreślać coś • zaznaczać coś • znakować coś
IV. stanowić znak / ślad czegoś • zostawiać na czymś znak / ślad [tylko w 3. osobie]

972. ZNAĆ

NDK

[kto? • Ø*]

- co? • jak długo? / ile? • jako kogo? • kogo? • na czym? • na kim? • od kiedy?
• po czym? • po kim? • skąd? (z czego?) • w czym? • z czego? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Znam <i>nazwy</i> wielu win francuskich. (I) Przewodniczka świetnie znała Kraków. (I) Ten człowiek znał <i>cały świat</i> . (I) Znam <i>wszystkie wydarzenia</i> ze świata prasy. (I) Coraz więcej młodych ludzi zna <i>języki obce</i> . (II) Znam świetnie <i>literaturę francuską</i> . (II) Ornitolodzy znają dobrze <i>zachowania</i> ptaków. (III) W tym dokumencie znać <i>rękę</i> profesjonalisty.* (V)
jak długo? / ile?	–	–	Zna go już <i>pięć lat</i> . (I/IV)
jako kogo? kogo?	jako	A.	Znałem go zawsze <i>jako przeciętnego aktora</i> . (I)
–	–	A.	Znałem <i>ich</i> jako kochającą się rodzinę. (I)
na czym? na kim?	na	L.	Znam <i>tego pana</i> bardzo dobrze. (IV)
–	na	L.	Znać <i>na tym murze</i> ślady wielu wieków.* (V)
od kiedy?	od	G.	Znać <i>było na niej</i> ogromne cierpienie.* (V)
po czym?	po	L.	Znać <i>na tobie</i> nieprzespane noce.* (V)
–	–	–	Tego człowieka znaleźliśmy <i>od lat</i> . (I/III)
po kim? skąd?	po	L.	Tę chorobę znano <i>od dziewiętnastego wieku</i> . (III)
w czym? z czego?	z / ze	G.	Znać <i>po tym samochodzie</i> , że przejechał dużo.* (V)
–	–	L.	Jej brak wykształcenia znać <i>po typowych błędach</i> .* (V)
–	–	G.	Znać <i>po nim</i> , że ostatnio wiele przeżył.* (V)
–	–	–	Tego pana znam <i>z wakacji</i> . (I/IV)
–	–	–	Znać <i>w tej pracy</i> rękę mistrza.* (V)
–	–	–	Znam tego naukowca z jego <i>świetnych prac</i> . (I)
–	–	–	Znać <i>z zachowania</i> , że pochodzi z dobrej rodziny.* (V)
–	–	–	Znać <i>ze sposobu</i> poruszania się, że była tancerką.* (V)

971

–

972

znać + przysłówek

INNE POŁĄCZENIA

czasownik + znać

- Znać coś dobrze / świetnie / znakomicie / źle itp. (I/II)
- Znać kogoś blisko / doskonale / osobiście / powierzchniowo itp. (I)
- Znać kogoś dawno / długo / krótko / niedawno. (IV)
- Dawać / dać znać (w zn. powiadamiąć).
- Nie chcieć znać kogoś (w zn. nie utrzymywać kontaktów z kimś).

- czasownik + znać + na + A.
 czasownik + znać + o + L.
 czasownik + znać + że
 znać + że
 znać – porównania
- Dawać znać na policję (w zn. powiadamiać policję).
 → Dawać znać o sobie (w zn. zwracać na siebie uwagę, ujawniać się).
 → Dawać znać, że coś się stało (w zn. powiadamiać).
 → Znać, że przecierpiała wiele.* (V)
 → Znać będzie, że byliśmy tutaj.* (V)
 → Znać kogoś jak zły / stary szeląg. (I)
 → Znać kogoś / coś jak własną kieszeń. (I)
 → Znać kogoś / coś jak swoje / własne pięć palców. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. mieć jakieś wyobrażenie / pojęcie o kimś / o czymś • mieć pewien zasób wiedomości • móc coś stwierdzać • orientować się w czymś • wiedzieć coś / o czymś
- II. mieć coś opanowane / przyswojone • mieć wiedomości z jakiejś dziedziny • mieć wiedzę zdobytą w procesie uczenia się • opanowywać coś dobrze • orientować się w czymś • posiadać znajomość czegoś • umieć coś dobrze • wiedzieć czymś • znać się na czymś
- III. wiedzieć o czymś • mieć informacje o czymś
- IV. być czymś znajomym • znać się z kimś
- V. **potocznie:** dawać się poznać • dawać się zauważyc • domyślać się czegoś • widać [tylko w bezokoliczniku oraz ze spójnikiem że]

* Konstrukcje bezmianownikowe.

973. ZNAĆ SIĘ

NDK

[kto?]

na czym? • na kim? • od kiedy? • z kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
na czym?	na	L.	Francuzi znają się dobrze <i>na winach</i> . (I)
na kim?	na	L.	Ona naprawdę zna się <i>na ludziach</i> . (I)
od kiedy?	od	G.	On twierdzi, że świetnie zna się <i>na kobietach</i> . (II)
z kim?	z / ze	I.	Znam się z tą dziewczyną <i>od tygodnia</i> . (II)
			Znam się z <i>nimi</i> od lat. (II)
			Znał się osobiście z <i>sekretarzem</i> prezydenta. (II)

INNE POŁĄCZENIA

- znać się + przysłówka
- znać się – bez dopełnienia
- znać się – porównania
- Znać się dobrze / źle na czymś. (I)
 → Znać się dobrze / osobiście / świetnie / trochę itp. (II)
 → Znać się (w zn. znać samego siebie, np. dobrze, źle itp.).
 → Znać się jak lyse konie (II) (w zn. bardzo dobrze).

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. być biegłym w czymś • być obeznanym z czymś • być znaną czegoś • mieć dobrą wiedzę o kimś / o czymś • mieć jakieś pojęcie o kimś / o czymś • mieć pewien zasób wiedomości • mieć rozeznanie w czymś • móc coś stwierdzać o czymś • orientować się w czymś • posiadać wiedzę na temat czegoś / o czymś • umieć właściwie oceniać coś / kogoś • wiedzieć coś / o czymś
- II. znać jeden drugiego

974. ZNAJDOWAĆ

NDK

[kto? • co?]

- co? • gdzie? (na czym? / w czym?) • kogo? • u kogo? • w czym? • w kim?
• wśród kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Czasami znajduję <i>rzeczy zgubione</i> przez moje dziecko. (I) Archiści znajdują <i>różne ciekawe dokumenty</i> . (I) Policja rzadko znajdowała <i>skradzione pieniądze</i> . (I) Ludzie do 35 roku życia łatwiej znajdują <i>pracę</i> . (II) W końcu znajdowała <i>takie kreacje</i> , o jakich marzyła. (II) Wciąż znajdują <i>nowe złoża węgla kamiennego</i> . (III) Zawsze znajdował <i>właściwe rozwiązanie</i> problemu. (III) Ekolodzy znajdowali w glebie <i>metale ciężkie</i> . (III) Ciągle znajdowali <i>nowe metody nauczania języków</i> . (III) Bezdomne psy znajdowały <i>schronienie</i> w schronisku. (IV) Znajduję zawsze <i>przyjemność</i> w robieniu prezentów. (IV) Znajdował <i>stan nirwany</i> wyłącznie w narkotykach. (IV)
gdzie? / na czym? / gdzie? / w czym?	na w	L. L.	Są ludzie, którzy znajdują swoje szczęście <i>na ulicy</i> . (II) Celnicy znajdowali przemycane rzeczy <i>w samochodach</i> . (I) Najcenniejsze książki znajdowałem <i>w antykwariatach</i> . (II) Zawsze znajdowała w swojej garderobie bukiety róż. (II) Zawsze znajdujemy w tym lesie dużo prawdziwków. (III) Pełne zadowolenie znajdował w pracy. (IV) Za każdym razem inspektorzy znajdowali naszą placówkę w dobrej kondycji finansowej. (V)
kogo?	–	A.	Po wojnie niektórzy rodzice znajdowali swoje dzieci. (I) On znajduje ciekawe indywidualności do programów. (II) Znajdowałem przyjaciół wśród obcokrajowców. (III) Znajduję moją babcię w dobrym humorze i zdrowiu. (V)

974

u kogo?	u	G.	Zrozumienie znajdowałem tylko <i>u rodziców</i> . (IV)
w czym?	w	L.	Często znajdowano różne bakterie <i>w mieście</i> . (III)
w kim?	w	L.	Znajduję ukojenie <i>w słuchaniu</i> muzyki poważnej. (IV)
wśród kogo?	wśród	G.	Znajdowałem <i>w obcokrajowcach</i> wiernych przyjaciół. (IV)
			Zawsze znajdowałem <i>w nim</i> wiernego czytelnika. (IV)
			Zawsze znajdowałem uznanie <i>wśród przyjaciół</i> . (IV)

INNE POŁĄCZENIA

znajdować + przysłówek

→ Znajdować czasami / często / rzadko / zwykle itp. (I–IV)

znajdować + że

→ Krytyka znajdowała, że ta rzeźba jest znakomita. (V)

→ Znajduje, że jego stosunek do mnie się zmienia. (V)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. odkrywać coś zgubionego lub ukrytego • odnajdywać coś • odszukiwać coś
- II. dobierać coś • natrafiąć na coś • osiągać coś (dzięki staraniom) • stawać się właścicielem / użytkownikiem czegoś • trafić na coś • upatrywać coś • wybierać coś • wynajdywać coś • wyszukiwać coś; *rzad.* czegoś • zdobywać kogoś / coś
- III. natrafiąć na kogoś • natykać się na kogoś / na coś • odkrywać coś • spotykać kogoś / coś • stwierzać coś • stwierdzić występowanie czegoś • wpadać na jakiś pomysł • wykrywać coś • wymyślać coś • zastawać coś
- IV. doświadczyc czegoś • doznawać czegoś • osiągać (jakiś stan) • otrzymywać coś • spotykać się z czymś • zaznawać czegoś • zyskiwać coś
- V. **przestarzałe:** dochodzić do wniosku, że... • oceniać coś • osądzać coś • przekonywać się, że... • uważać, że...

975. ZNAJDOWAĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

**blisko czego? • gdzie? (na czym? / w czym?) • na co? • pod wpływem kogo?
• u kogo? • w czym? • jak?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
blisko czego? / gdzie? / na czym?	blisko na	G. L.	Jego dom znajduje się <i>blisko torów kolejowych</i> . (VI) Ciekawe książki znajdują się <i>na giełdzie książek</i> . (III) Znajdujemy się <i>na trasie</i> między Łodzią a Warszawą. (III) Jej biuro znajduje się <i>na ostatnim piętrze</i> wieżowca. (VI) Ten przebój znajduje się <i>na pierwszym miejscu</i> listy. (VI)

gdzie? / w czym?	w / we	L.	Zgubione dokumenty znajdowały się <i>w jego biurku.*</i> (I) Piękne grzyby znajdują się tylko <i>w tej części lasu.</i> (II) Zawsze znajduje się coś do zrobienia <i>we własnym domu.</i> (II)
na co?	na	A.	Dziwne zjawiska przyrody znajdują się <i>w tym rejonie.</i> (III)
pod wpływem kogo?	pod	G.	Znajdujemy się teraz <i>w najbiedniejszej części Polski.</i> (III)
u kogo?	u	G.	Znajdował się <i>w miejscu</i> , o którym tak dugo marzył. (IV)
w czym?	w	L.	Tlen znajduje się <i>w atmosferze.</i> (VI) Zawsze znajduje się jakiś chętny <i>na ładne rzeczy.</i> (I)
			Mój syn znajduje się <i>pod wpływem swoich kolegów.</i> (V)
			Dobre rzeczy do jedzenia znajdują się <i>u babci.</i> (II)
			Zgubione rzeczy znajdują się czasami <i>w najbardziej nieoczekiwanych momentach.</i> (I)
			Ten produkt znajduje się od dawna <i>w sprzedaży.</i> (III)
			Informacje o usługach znajdują się <i>w prasie.</i> (III)
			Wielu ludzi znajduje się <i>w trudnej sytuacji materialnej.</i> (V)
			Niektoře miasta znajdują się <i>w zupełnej ruinie.</i> (V)

INNE POŁĄCZENIA

znajdować się + przysłówek

- Znajdować się często / zawsze / zwykle itp. (I–III)
- Znajdować się / Znaleźć się gdzieś przypadkowo.* (III)
- Znaleźć się elegancko wobec kogoś** (w zn. umieć się zachować).
- Umieć się znaleźć** (w zn. umieć się zachować).

czasownik + znajdująć się

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. być odnajdywanym • być odszukiwanym • być znajdowanym
- II. być uzyskiwanym dzięki staraniom • być wyszukiwanym • nadarzać się • trafiać się
- III. pojawiać się • ukazywać się • występować gdzieś [również w 3. osobie]
- IV. być gdzieś • przebywać gdzieś • zajmować jakieś miejsce
- V. być doprowadzanym do jakiegoś stanu • być w jakimś stanie / położeniu • cierpieć • doznawać czegoś • odczuwać coś • popadać w coś • pozostawać
- VI. być położonym • być w jakimś miejscu • leżeć gdzieś • mieścić się gdzieś / w czymś • występować gdzieś • zajmować jakieś miejsce • zawierać się w czymś

* Częściej w połączeniu z czasownikiem dokonanym *znać się.*** Tylko w połączeniu z czasownikiem dokonanym *znać się.***976. ZNIKAĆ**

NDK

[kto? • co?]

bez czego? • gdzie? (w czym? / za czym?) • kiedy? • komu?
 • skąd? (z czego?) • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
bez czego?	bez	G.	Niektórzy znikają <i>bez pozostawienia</i> informacji o sobie. (II)
gdzie? / w czym?	w	L.	Zgarbione postaci ludzkie znikają <i>w mroku</i> nocy. (I)
gdzie? / za czym?	za	I.	Samoloty szybko znikają <i>za horyzontem</i> . (I) Kolejny samochód znikał <i>za zakrętem</i> . (I)
kiedy? komu?	nad –	I. D.	Latem mgła znika <i>nad ranem</i> . (I) Myśliwce znikają <i>nam</i> z oczu w ciągu kilku sekund. (I) Od pewnego czasu znikają <i>mi</i> pieniądze z kasy. (III)
skąd? / z czego?	z / ze	G.	Gwiazdy powoli znikają <i>z pola</i> widzenia. (I) Ona zniknęła <i>z domu</i> na całe tygodnie. (II) Kolejne osoby niepostrzeżenie znikają <i>ze spotkania</i> . (II) Ciągle znikają <i>z domu</i> cenniejsze rzeczy. (III) Systematycznie znikają <i>mi</i> pieniądze <i>z portfela</i> . (III) Towary dobrej jakości szybko znikają <i>z półek</i> . (III) Niektóre słowniki szybko znikają <i>z księgarń</i> . (III) Wiele aut znikalo z <i>niestrzeżonych parkingów</i> . (III) Smakoliki szybko znikają <i>ze stołów</i> . (IV) Kiedy świeciło słońce, śnieg szybko znikał <i>z pół</i> . (IV)

INNE POŁĄCZENIA

znikać + przysłówek

→ Znikać *nagle* / *niepostrzeżenie* / *szybko* itp. (I–IV)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. chować się • ginąć • kryć się • niknąć • przestawać być widocznym • skrywać się • stawać się niewidocznym • zanikać
- II. **potocznie:** odchodzić skądś • opuszczać jakieś miejsce • przepadać gdzieś • uciekać skądś • ułatwiać się skądś (pot.) • wychodzić skądś
- III. być kradzionym • być kupowanym / wykupywanym / sprzedawanym • być przejmowanym przez kogoś • być przywłaszczanym przez kogoś • być spożywanym / zjadany • być zabieranym • przepadać gdzieś • stawać się czymś własnością [tylko w 3. osobie]
- IV. przestawać istnieć • przestawać gdzieś być [tylko w 3. osobie]

977. ZNOSIĆ*

NDK

[kto? • co?]

**co? • dokąd? (do czego?) • gdzie? (ku czemu? / na co? / nad co?) • kogo?
• komu? • na co? • na czym? • skąd? (z czego?) • jak?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Znosili <i>worki</i> z cementem z samochodu na plac budowy. (I) Wiele ludzi znosi <i>używane zabawki</i> dla sierot. (II)

dokąd? / do czego?	do	G.	Znosiła wszystkie <i>dziwne opowieści krążące</i> po wsi. (II) Co roku wody rzeki znosili <i>drewniany most</i> . (III) Wielka woda znosiła <i>budowane zapory</i> . (III) Waleczne plemiona znosili <i>kolejne wioski</i> wroga.** (IV) Kolejne trąby powietrzne znosili <i>całe wsie i miasta</i> .** (IV) Kolejne rzady znosili <i>niektóre ustawy</i> . (V) Znoszę bez większych problemów <i>tropikalny klimat</i> . (VI) Dzielnie znosiła <i>każdą złą wiadomość</i> . (VI) Od lat znoszę wszystkie <i>wybryki</i> syna. (VI) Zwycięskie wojska znosili <i>batalion</i> z pola walki. (VII)
gdzie? / ku czemu?	ku	D.	Właśnie znoszę opał na zimę <i>do piwnicy</i> . (I) Wiewiórki znoszą pożywienie <i>do swych dziupli</i> . (II)
gdzie? / na co?	na	A.	Wszystkie zepsute produkty znosili <i>do kontenerów</i> . (II)
gdzie? / nad co?	nad	A.	Sztrum znosił naszą łódź <i>ku niebezpiecznym skalom</i> . (III)
kogo?	–	A.	Wiatr znosił latawce <i>na północ</i> . (III)
komu?	–	D.	Wiatr ciągle znosił balon <i>nad zalew</i> . (III)
na co?	na	A.	Szybko znosili <i>rannych</i> z samochodów do szpitala. (I)
na czym? skąd? / z czego?	na z / ze	L. G.	Silny prąd rzeki znosił <i>niedoswiadczych kajakarzy</i> . (III) Znoszę <i>tego człowieka</i> już od kilku lat.* (VI) Rodzina znosiła <i>chorej babci</i> dobre rzeczy do jedzenia. (II) Znosiliśmy kamienie i gruz <i>na budowę domu</i> . (II) Harcerze znosili gałęzie <i>na ognisko</i> . (II) Prąd wody znosił ciągle <i>na brzeg rzeki</i> naszą łódkę. (III) Znosił <i>na plecach</i> ciężkie worki z ziarnem. (I) Znosiliśmy niepotrzebne rzeczy <i>ze strychu</i> do piwnicy. (I) Wieśniacy znosili drewno <i>z lasu</i> na zimę. (II) Huragan znosił miejscowości <i>z powierzchni ziemi</i> . (IV)

INNE POŁĄCZENIA

znosić + przysłówek

→ Znosić *cierpliwie / dobrze / dzielnie / wyrozumiale / źle* itp. (VI)

czasownik + znosić

→ Umieć / Potrafić coś *znosić*. (VI)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. przenosić coś gdzieś (wykł. z miejsca położonego wyżej na miejsce położone niżej) • zdejmować kogoś / coś z czegoś • zestawiać coś • zsadzać kogoś / coś
- II. gromadzić coś w jednym miejscu • nanosić czegoś • nieść (wiele rzeczy i układając je w jednym miejscu) • przynosić coś • zbierać coś
- III. druzgotać coś • niszczyć coś • porywać coś w innym kierunku • powodować zmianę kierunku czegoś • rozbijać coś • spychać coś z drogi • unosić coś • usuwać coś • zmywać coś • zrywać coś [tylko w 3. osobie; zwykle o prądzie wody / powietrzu itp.]
- IV. burzyć coś całkowicie / doszczętnie • niszczyć coś • rozbijać coś • usuwać coś silą • zrównywać coś z ziemią
- V. anulować coś • cofać coś • czynić coś nieważnym • kasować coś • likwidować coś • odwoływać coś • powodować zanik czegoś • uchylić coś • unieważniać coś • usuwać coś • wycofywać coś • zawieszać coś
- VI. cierpieć coś • godzić się z czymś • poddawać się czemuś bez protestu • przetrzymywać coś • przystosowywać się do czegoś • tolerować kogoś • wstrzymywać coś
- VII. **przestarzałe:** niszczyć coś • rozbijać coś • zwyciężać kogoś / coś [wykł. o nieprzyjacielu]

977

–
978

* 1. Czasownik *znosić* w znaczeniu *zniszczycь odzież / obuwie* itp. przez *długotrwale, intensywne, częste używanie / noszenie* ma aspekt dokonany. Przykłady: *Człowiec znowieli przez rok kilka par butów.* / *W ciągu miesiąca znowieliem w tej pracy dwa kombinezony.* / *Znowieli palto w ciągu jednego sezonu* itp.
 2. Z przeczeniem *nie* oznacza *nie móc* śiperpieć kogoś / czegoś, nienawiścić kogoś / czegoś, np. *Ona nie znowieli koleżanki (+ G.) za jej bezczelność* (za + A.). / *Nie znowieli zwierząt (+ G.) w domu. Nie znowię wiatru (+ G.)* itp.

** Częściej w połączeniu z czasownikiem dokonanym *znieść*.

978. ZOBACZYĆ; por. WIDZIEĆ – nr 778

DK

[któ?]

**co? • gdzie? (na czym? / w czym?) • kiedy? • kogo? • po czym? • podczas czego?
• przed czym? • przez co? • jak?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Nagle zobaczyłem <i>psa</i> , który atakował dziecko. (I)
gdzie?	na	L.	Zobaczyliśmy ich <i>na rynku</i> . (I)
	w	L.	Zobaczyła byłego narzeczonego <i>w kawiarni</i> . (I)
kiedy?	na	A.	Zobaczę go dopiero <i>na wiosnę</i> . (III)
kogo?	–	A.	Zobaczyłem <i>ich</i> dopiero z odległości kilku metrów. (I)
po czym?	po	L.	Zobaczyłem <i>go</i> dopiero po kilku latach. (III)
podczas czego?	podczas	G.	Zobaczymy ich dopiero <i>po obiedzie</i> . (III)
przed czym?	przed	I.	Zobaczymy ją <i>podczas wakacji</i> . (III)
przez co?	przez	A.	Zobaczysz mnie <i>przed spotkaniem</i> . (III) Zobaczyłem ją <i>przez okno</i> samochodu. (I)

INNE POŁĄCZENIA

zobaczyć + przysłówek

→ *Zobaczyć coś naocznie / osobiście.* (II)

czasownik + *zobaczyć* + czy

→ *Zobaczyć kogoś osobiście.* (III)

→ *Przyszła zobaczyć, czy wszystko w porządku.* (II)

czasownik + *zobaczyć* + jak
zobaczyć + jaki / jaka / jakie
zobaczyć + kto

- *Przyjdę zobaczyć, jak* to wszystko wygląda. (II)
- *Niech sam zobaczy, jaki* to jest kolega. (II)
- *Zobaczmy, kto* wygra tym razem. (II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. dostrzec kogoś / coś • obejrzeć coś • patrząc, spostrzec kogoś / coś • rozpoznać kogoś wzrokiem
• ujrzeć kogoś / coś • zauważyc kogoś / coś
- II. dowiedzieć się o czymś • przekonać się o czymś • sprawdzić coś naocznie / osobiście
- III. spotkać kogoś • zetknąć się z kimś osobiście

979. ZOBOWIĄZYWAĆ

NDK

[kto?]

czym? • do czego? • kogo? • jak?

978

–

980

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Zobowiązywał mnie <i>groźbami</i> do cichego posłuszeństwa.
do czego?	do	G.	Zobowiązywałem uczniów <i>do punktualności</i> .
kogo?	–	A.	Zobowiązywaliśmy <i>go</i> do podjęcia stałej pracy.

INNE POŁĄCZENIA

zobowiązywać + przysłówek
zobowiązywać – bez dopełnienia
zobowiązywać + żeby / aby / by
+ bezokolicznik

- *Zobowiązywać często / stale / wielokrotnie* itp.
- *Coś zobowiązuje* (w zn. *zmusza do czegoś*).
- *Zobowiązywał mnie, żeby* nic nie mówić.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

nakładać na kogoś jakiś obowiązek • obligować kogoś do czegoś • zmuszać kogoś do określonego zachowania

980. ZOBOWIĄZYWAĆ SIĘ

NDK

[kto?]

do czego? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
do czego?	do	G.	Zobowiązywali się <i>do przestrzegania tajemnic służbowych</i> . Zobowiązywał się <i>do wykonania tej misji</i> . Zobowiązaliśmy się <i>do egzekwowania pewnych zasad</i> .

INNE POŁĄCZENIA

zobowiązywać się + przysłówek
zobowiązywać się + bezokolicznik
zobowiązywać się + że

- *Zobowiązywać się ciągle / często / stale* itp.
- *Zobowiązywać się coś wykonywać / robić* itp.
- *Zobowiązywał się, że coś na pewno zrobi*.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

brać na siebie jakiś obowiązek • dawać słowo honoru, że... • obarczać się czymś • obiecywać komuś coś • ofiarowywać się z czymś • podejmować się czegoś • przyrzekać komuś coś

981. ZOSTAWAĆ

NDK

[kto? • co?]

- bez czego? • bez kogo? • czym?* • do czego? • gdzie? (na czym? / w czym?)
- kim? • komu? • na co? • na czym? • po czym? • po kim? • pod czym?
- przy kim? • u kogo? • z czego? • z czym? • z kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

980
—
981

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
bez czego?	bez	G.	Pod koniec miesiąca zawsze zostaję <i>bez pieniędzy</i> . (IV)
bez kogo?	bez	G.	Dzieci zostawały <i>bez opieki</i> przez cały dzień. (IV)
czym?*	—	I.	Wiele dzieci zostaje <i>bez rodziców</i> . (IV) <i>zob. przypis*</i>
do czego?	do	G.	Zostaje jeszcze pięć minut <i>do odjazdu</i> pociągu. (II)
gdzie?	na	L.	Wszyscy zostawali dłużej <i>na tym ważnym spotkaniu</i> . (I)
	w	L.	Zostaje dłużej <i>w biurze</i> z powodu nawału pracy. (I)
			Pod koniec roku zostawało <i>w magazynie</i> wiele towaru. (II)
kim?	—	I.	Dzieci często zostawały same <i>w domu</i> . (IV)
			Wiele bardzo młodych dziewcząt zostaje <i>matkami</i> .* (V)
komu?	—	D.	Moja siostra już po raz trzeci zostaje <i>wdową</i> .* (V)
			Nasi absolwenci zostawali <i>dobrejmi fachowcami</i> .* (V)
			Wiele / Wielu ludzi zostaje <i>przyjaciółmi</i> . (V)
na co?	na	A.	Ze wspomnień zostawały <i>mi</i> jedynie te najsmutniejsze. (II)
			Z pensji zostaje <i>mi</i> zwykle kilkaset złotych na życie. (II)
na czym?	na	L.	Zostawało <i>mu</i> trochę pieniędzy na drobne wydatki. (II)
po czym?	po	L.	Zostawał <i>jej</i> tylko żal po kolejnym chłopcu. (III)
			Często zostaję tutaj <i>na sobotę</i> i <i>na niedzielę</i> . (I)
po kim?	po	L.	Zostaje <i>na rok</i> za granicą. (I)
			Dziadkowie dzisiaj zostają <i>na kolację</i> . (I)
pod czym?	pod	I.	Zostaje nam <i>po rozliczeniach</i> niewielki dochód. (II)
			Niewiele plonów zostawało <i>po przejęciu</i> kolejnej burzy. (II)
			Dużo jedzenia zostawało <i>po każdym przyjęciu</i> . (II)
			Puste mieszkania zostawały <i>po zamordowanych</i> .** (III)
			Niezapłacone rachunki zostawały jej <i>po lokatorach</i> . (III)
			W dni robocze dzieci zostawały <i>pod opieką</i> babci. (IV)

przy kim?	przy	L.	Lubił zostawać <i>przy dziecku</i> na cały weekend. (I)
u kogo?	u	G.	Zostajemy dzisiaj dłużej <i>przy chorej babci</i> . (I)
z czego?	z / ze	G.	Czy zostajesz <i>u mnie</i> na kolacji? (I)
z czym?	z / ze	I.	Zostaje mi <i>z pensją</i> niewiele pieniędzy na życie. (II)
z kim?	z / ze	I.	Podczas wakacji dziadkowie zostają <i>z naszym psem</i> . (I)
			Kiedy byłem chory, ona zawsze zostawała <i>ze mną</i> . (I)
			Czy wiesz, że ona ostatecznie zostaje <i>z nim</i> ? (I)

INNE POŁĄCZENIA

zostawać + przysłówek

→ Zostawać gdzieś *dłużej / krócej*. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. nie odchodzić • nie opuszczać jakiegoś miejsca • nie ruszać się skądś • nie wychodzić skądś • nie wyjeżdżać • nie zmieniać jakiegoś miejsca • pozostawać gdzieś • zatrzymywać się na jakiś czas gdzieś
- II. nie zniknąć • pozostawać • stawać się resztą / pozostałością czegoś [tylko w 3. osobie]
- III. stawać się spadkiem / spuścizną po kimś [tylko w 3. osobie]
- IV. być pozbawionym czegoś • znajdować się w jakimś położeniu / sytuacji
- V. dostawać się do jakiejś grupy / klasy / zbioru itp. • stawać się kimś / jakimś / czymś

* Zwykle w połączeniu z czasownikiem dokonanym *zostać* – jako łącznik w orzeczeniu złożonym: a. w połączeniu z rzeczownikiem, np. *Zostać ojcem / Zostać nauczycielem / Ona została jego żoną / Postanowiła, że zostanie najzybszą biegaczką świata*, b. w połączeniu z przymiotnikiem lub imieniem biernym, np. *Zostać zranionym / Zostać że zrozumianym / Trudno zostać lubianym przez wszystkich / Miasto zostało zburzone / On został zaproszony na bal / Lek został wielokrotnie przetestowany*. Por. *Słownik współczesnego języka polskiego*, str. 1372 oraz *Nowy słownik poprawnej polszczyzny PWN*, s. 1367.
** Częściej w połączeniu z czasownikiem dokonanym *zostać*.

981

–

982

982. ZOSTAWIAĆ

NDK

[kto? • co?]

**bez czego? • co? • czemu? • dla czego? • dla kogo? • do czego? • gdzie?
(na czym? / w czym?) • kogo? • komu? • na co? • po czym? • po kim?
• u kogo? • z czego? • z czym? • z kim? • jak?**

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
bez czego?	bez	G.	Nie po raz pierwszy zostawiasz mnie <i>bez pożegnania</i> . (II) Kolejne ponaglenia zostawał <i>bez odpowiedzi</i> . (V)
co?	–	A.	Zawsze zostawiam <i>pieniądze</i> w domu. (I) On zostawia <i>całą fortunę</i> kuzytom. (III) Zostawała na sali <i>ciszę</i> po każdym występie. (IV) Przeżycia wojenne zostawiają <i>ślady</i> w psychice ludzi. (IV) Ta choroba zostawia <i>charakterystyczne ślady</i> na ciele. (IV) Po każdym telefonie zostawał <i>pracę</i> i wychodził. (V) Dlaczego zostawiasz <i>czynność</i> , którą zacząłeś? (V) Często zostawiał mi <i>jakąś możliwość</i> manewru. (VI)

czemu?	–	D.	Codziennie zostawiam pani Joli <i>pieniądze</i> na zakupy. (VI)
dla czego?	dla	G.	Zawsze zostawała <i>najlepsze kąski</i> jedzenia dla dzieci. (VII)
dla kogo?	dla	G.	Kasjerka zostawia mi <i>bilety</i> na wszystkie mecze. (VII)
do czego?	do	G.	Rano zostawiam <i>psu</i> jedzenie na cały dzień. (I)
gdzie?	na	L.	Cały mój księgozbiór zostawiam dla <i>biblioteki</i> . (VII)
	w	L.	Często zostawiałem dla <i>niej</i> drobne prezenty. (I)
			Zostawał dla <i>ukochanej</i> kwiaty u sąsiadki. (I)
kogo?	–	A.	Bibliotekarka zostawiała dla mnie wszystkie nowości. (VII)
komu?	–	D.	Zostawiam do naprawy ten sprzęt. (I)
			Zwykle zostawia mi swój samochód do dyspozycji. (VI)
na co?	na	A.	Samochód zostawiamy na ulicy. (I)
po czym?	po	L.	Wiele razy zostawała go na środku ulicy. (II)
po kim?	po	L.	To zwierzę zostawia widoczne ślady na piasku. (IV)
u kogo?	u	G.	Zwykle zostawiam parasolkę w przedpokoju. (I)
z czego?	z / ze	G.	Ciągle zostawia dzieci same w domu. (II)
z czym?	z / ze	I.	Wypadki zostawiają w psychice ludzi trwałe ślady. (IV)
z kim?	z / ze	I.	Ten wirus zawsze zostawia w organizmie ślady. (IV)
			Czasami zostawiała najmłodszego syna u sąsiadki. (I)
			Kilkakrotnie zostawał ją bez środków do życia. (II)
			Często zostawiam żonie mój samochód. (I)
			Codziennie zostawiam dzieciom małe kieszonkowe. (I)
			Niektórzy zostawiają biednym fortuny w spadku. (III)
			Rodzice zostawiają swym dzieciom swe dobra. (III)
			Zawsze zostawał mi ostateczną decyzję. (VI)
			Trudne sprawy zostawiała mi zawsze do załatwienia. (VI)
			Oni często zostawiają nam zaproszenia na koncerty. (VII)
			Zostawiam ci pieniądze na obiad. (I)
			Dlaczego zostawiasz po każdym posiłku brudne talerze? (I)
			Zawsze zostawał po sobie złą atmosferę w domu. (IV)
			Mama często zostawia mnie u babci. (I)
			Zostawała z pensją parę groszy na czarną godzinę. (VII)
			Ciągle zostawiasz mnie ze wszystkimi problemami. (VI)
			Niektórzy mężowie zostawiają swe żony z dziećmi. (II)

INNE POŁĄCZENIA

zostawiać + przysłówka

→ Zostawiać często / stale / zwykle itp. (I/IV–VIII)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. nie brać czegoś ze sobą • nie ruszać czegoś z miejsca • nie zabierać czegoś ze sobą • przekazywać coś komuś • przynosić coś i kłaść
- II. odchodzić od kogoś • opuszczać kogoś • porzucać kogoś • pozostawiać kogoś samego • rzucać kogoś
- III. przekazywać coś w testamencie
- IV. powodować coś • sprawiać coś • wywoływać coś
- V. odkładać coś na później • pozostawiać coś • wstrzymywać się od działania • zaprzestawać czegoś • zarzucać coś
- VI. dawać coś komuś do rozporządzania • powierzać coś komuś • zdawać się w czymś na kogoś • zlecać coś komuś
- VII. odkładać coś dla kogoś • rezerwować coś dla kogoś • zachowywać coś dla kogoś

983. ZRYWAĆ

NDK

[kto? • co?]

**co? • czym? • do czego? • gdzie? (w czym?) • kogo? • komu? • o której? • skąd?
(z czego?) • z czym? • z kim? • z kogo? • jak?**

982

—
983

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Uwiabilała zrywać <i>wiosenne kwiaty</i> w swym ogrodzie. (I) Zrywano <i>stare plakaty</i> ze ścian. (I) Był tak silny, iż zrywał <i>najmocniejsze sznury</i> . (II) W czasie sztormu niektóre statki zrywały <i>cumy</i> . (II) Delegacja arabska systematycznie zrywała <i>rokowania</i> . (IV) Od lat zrywam <i>nogi</i> wchodeniem na czwarte piętro. (V)
czym?	–	I.	Wystrzały z dubeltówki zrywały <i>gołębie</i> do lotu. (VI) Delikatne kwiaty zrywam <i>rękoma / rękami</i> . (I) Ciągle zrywam głos <i>krzykiem</i> na dzieci. (V) Zrywał sobie ścięgna <i>cięzką pracą</i> na budowię. (V) Nauczyciele zrywają sobie głos <i>pracą</i> w szkole. (V)
do czego? gdzie?	do w	G. L.	Huk maszyn zrywał zwierzęta <i>do ucieczki</i> . (VI) Cały dzień zrywałem czereśnie <i>w ogrodzie</i> . (I)
kogo?	–	A.	Już drugi raz zrywam sobie rękę <i>w nadgarstku</i> . (V) Zrywają mnie często o piątej rano do pracy w polu. (VI)
komu?	–	D.	Zrywał <i>jej</i> najpiękniejsze kwiaty na łące. (I) Wiatr ciągle zrywał <i>mu</i> kapelusz z głowy. (I)
o której? skąd? / z czego?	o z / ze	L. G.	Codziennie zrywała mnie <i>o czwartej</i> rano. (VI) Wiatr często zrywa <i>z dachów</i> pokrycia dachowe. (I)
z czym?	z / ze	I.	Delikatnie zrywała luszczącą się skórę <i>z ramion</i> . (I) Zrywam <i>z nałogiem</i> palenia papierosów. (III) Już drugi raz zrywam <i>z piciem</i> alkoholu. (III) Niektórzy pisarze zrywają <i>z tradycją</i> . (III) Zrywali stosunki dyplomatyczne <i>z różnymi krajami</i> . (IV)

z kim?	z / ze	I.	Wielokrotnie zrywała <i>ze mną</i> , a potem wracała. (III)
z kogo?	z / ze	G.	Podczas pożaru strażacy zrywali <i>z ludzi</i> płonące ubrania. (I)

INNE POŁĄCZENIA

zrywać + przysłówek

- Zrywać całkowicie / kategorycznie / zdecydowanie. (III)
- Zrywać często / gwałtownie / nagle / niespodziewanie / systematycznie / wielokrotnie. (IV)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. obrywać coś • oddzierać coś od czegoś • odrązać coś od czegoś • odrywać coś od czegoś • rwać coś • ściągać coś • urywać coś • zdejmować coś gwałtownie • zdzierać coś
- II. powodować pęknięcie • przerywać coś • rozdzielać coś na dwie części • rozrywać coś
- III. likwidować możliwość kontaktów • odchodzić od kogoś • odcinać się od czegoś / od kogoś
 - odstępować od czegoś • odtrącać kogoś • porzucać kogoś • przerywać bezpośrednie kontakty z kimś • rozchodzić się z kimś • rozstawać się z kimś • tracić z czymś / z kimś kontakt
 - zaprzestawać czegoś
- IV. naruszać warunki czegoś • przerywać trwanie czegoś • uniemożliwiać wykonanie czegoś
 - umiewaźniać coś
- V. **potocznie:** forsować coś • nadszarpać coś • nadwierżać coś • osłabiać coś
- VI. **potocznie:** budzić kogoś gwałtownie • skłaniać kogoś do wstawania • zmuszać kogoś do wstawania

984. ZRYWAĆ SIĘ

NDK

[któ? • co?]

do czego? • gdzie? (w czym?) • kiedy? • na co? • od czego? • z czego?
• z czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
do czego?	do	G.	Wszyscy zrywają się <i>do biegu</i> w jednej chwili. (II) Codziennie rano zrywał się <i>do pracy</i> . (IV)
gdzie? / w czym?	w	L.	Sznurek ciągle zrywa się <i>w tej nowej maszynie</i> . (I) Często zrywają się nagle burze <i>w tym regionie</i> . (III)
kiedy?	o	L.	Często zrywała się <i>o święto</i> do pracy w polu. (IV)
	w	L.	Dziecko często zrywa się <i>w nocy</i> . (IV)
na co?	przed	I.	Zrywali się <i>przed świętym</i> i ruszali w góry. (IV)
	na	A.	On zawsze zrywa się pierwszy <i>na powitanie</i> gości. (II)
od czego?	od	G.	Kawałki skał zrywały się <i>od podziemnych wstrząsów</i> . (I)
z czego?	z / ze	G.	Koń często zrywa się <i>z postronka</i> . (I) Po każdym wystrzałach ptaki zrywały się <i>z drzew</i> . (II)
			Na jej widok wszyscy uczniowie zrywali się <i>z ławek</i> . (II)
z czym?	z / ze	I.	Chory wielokrotnie zrywał się <i>z krzykiem</i> w nocy. (IV)

INNE POŁĄCZENIA

zrywać się + przysłówek

→ Coś zrywa się *łatwo*. (I)

→ Zrywać się *nagle / raptownie / szybko* itp. (II–IV)

zrywać się – bez dopełnienia

→ Zrywać się *wczesnie*. (IV)

zrywać się – porównania

→ Zrywać się / *Zerwać się jak oparzony*.* (II)

NIEKOTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. być zrywanym / odrywanym od czegoś • obrywać się od czegoś • oddzielać się od czegoś
• odrązać się od czegoś • odrywać się od czegoś • pękać • przerywać się • rozrywać się
• urywać się [tylko w 3. osobie]

- II. podnosić się szybko • podrywać się • ruszać z miejsca gwałtownie • stawać na nogach raptownie
• wstawać gwałtownie

- III. pojawiać się nagle • powstawać • rozpoczynać się • wybuchać [tylko w 3. osobie; zwykle
o zjawiskach atmosferycznych]

- IV. **potocznie**: budzić się nagle • wstawać z łóżka • wyskakiwać z łóżka

* Częściej w połączeniu z czasownikiem dokonanym *zerwać się*.

984

–

985

985. ZWALNIAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czego? • gdzie? (na czym?) • kogo? • od czego?* • od kiedy?
• przed czym? • skąd? (z czego?) • z czego?* • za czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Zwalniał <i>tempo</i> pracy, kiedy byli bardzo zmęczeni. (I) Powoli zwalniał <i>uścisk</i> dłoni. (II)
czego?	–	G.	Po sezonie turyści zwalniają <i>pokoje</i> w hotelach. (VI)
gdzie?	na	L.	Wszyscy wierni zwalniają <i>kroku</i> przed ołtarzem. (I)
kogo?	–	A.	Samochody zwalniały <i>na oblodzonych drogach</i> . (I) Władze uczelni zwalniały <i>niektórych studentów</i> od obowiązku opłat za studia. (III) Coraz częściej zwalniają <i>pracowników</i> administracji. (IV)
od czego?*	od	G.	Czasami zwalniają <i>więźniów</i> warunkowo. (V) Rząd zwalnia <i>od opłat</i> niektóre przedsiębiorstwa.* (III)
od kiedy?	od	G.	Zwalniają mnie <i>od pierwszego</i> następnego miesiąca. (IV)
przed czym?	przed	I.	Zawsze należy zwalniać <i>przed ostrym zakrętem</i> . (I) Zwalniają nas <i>przed rozpoczęciem</i> okresu zimowego. (IV)
skąd?	z / ze	G.	Coraz częściej zwalniają ludzi <i>z pracy</i> . (IV) Zwalniano zatrzymanych <i>z aresztu tymczasowego</i> . (V)
z czego?*	z / ze	G.	Systematycznie zwalniano uchodźców <i>z obozów</i> . (V) Czasami urzędy zwalniają <i>z opłat skarbowych</i> .* (III)
za czym?	za	I.	Niektórych zatrzymanych zwalniano <i>za kaucję</i> . (V)

INNE POŁĄCZENIA

zwalniać + przysłówek

→ *Zwalniać dyscyplinarnie / masowo / natychmiast.*

(IV)

→ *Zwalniać / Zwolnić kogoś warunkowo.*** (V)

zwalniać – bez dopełnienia

→ *Pociąg zaczął zwalniać.* (I)

NIEKTÓRE WYRZYSY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. czynić coś wolniejszym • hamować coś • opóźniać coś • przechodzić wolniej • przejeżdżać wolniej • przyhamowywać • spowalniać • zmniejszać szybkość / tempo
- II. czynić coś (mniej napiętym / zwartym) • osłabiać coś • poluzowywać coś • rozluźniać coś
- III. czynić kogoś wolnym od jakiegoś obowiązku / odpowiedzialności itp. • uwalniać od czegoś
- IV. dawać komuś zwolnienie / dymisję / wypowiedzenie • dymisjonować kogoś • odprawiać kogoś
 - odsuwać kogoś od czegoś • odwoływać kogoś • pozbawiać kogoś pracy • rozwijać z kimś stosunek służbowy • urlopować kogoś • usuwać kogoś z posady • wypowiadać komuś pracę
 - zdejmować kogoś z jakiegoś stanowiska
- V. oswobadzać a. oswabadać kogoś • wypuszczać kogoś na wolność
- VI. oddawać coś do czyjejś dyspozycji • opróżniać coś • opuszczać jakieś pomieszczenie
 - pozostawiać coś do czyjejś dyspozycji • przestawać coś zajmować • ustępować skądś

* *Zwalniać od czego? / z czego?* – w znaczeniu III połączenia alternatywne: *zwalniać od opłaty* (od + G.) albo *zwalniać z opłaty* (z + G.); *zwalniać kogoś od odpowiedzialności* (od + G.) albo *zwalniać kogoś z odpowiedzialności* (z + G.). Ale: *zwalniać kogoś z dyżuru / z lekcji* (z + G.).

** Częściej w połączeniu z czasownikiem dokonanym *zwolnić*.

986. ZWIĄZYWAĆ

NDK

[kto?]

co? • czym? • kogo? • komu? • na co? • w co? • z czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Właśnie związuje wstążkę na kokardę. (I) Związywała swoje rzeczy w tobolek i szła dalej. (I) W okresie rui słoniom związuja nogi łańcuchami. (II) Czy warto związywać interesy ogólne z osobistymi?* (III)
czym?	–	I.	Robotnicy związywali paczki sznurkiem. (I) Często związywała swoje włosy czarną aksamitką. (I) Schwyconym zwierzętom związywano nogi linami. (II)
kogo?	–	A.	Dlaczego związujesz ich słowem honoru? (IV) Bandyci związywali swoje ofiary mocnymi sznurami. (II) Wspólne interesy związywały ich co pewien okres.* (III)
komu?	–	D.	Ciągle związywała mnie słowem honoru. (IV) Od lat związuje mnie przysięga. (IV) Piraci związywali napadniętym nogi grubymi sznurami. (II)
na co?	na	A.	Dlaczego ciągle związujesz sznurowadla na supeł? (I)

w co? z czym?	w z / ze	A.	Stara kobieta związywała swoje zakupy <i>w chustkę</i> . (I) Z trudem związywał jeden koniec nitki <i>z drugim</i> . (I) Dlaczego związujesz sprawy osobiste <i>z polityką</i> ?* (III)
------------------	-------------	----	---

INNE POŁĄCZENIA

związywać + przysłówek

→ Związywać mocno / solidnie. (I/II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. łączyć końce czegoś • obwiązywać coś • przywiązywać coś do czegoś • ściągać coś czymś
 - wiązać coś czymś • związywać coś czymś
- II. krępować kogoś • obezwładniać kogoś • pozbawiać kogoś możliwości poruszania się • zakładając komuś więzy
- III. odnosić coś do czegoś • stosować coś do kogoś / do czegoś • ustalać zależność / związek z kimś / z czymś • wiązać coś z czymś • wytwarzać więzi między kimś / czymś
- IV. nakładać na kogoś zobowiązania • uzależniać kogoś

* Częściej w połączeniu z imiesłowem przymiotnikowym biernym czasownika dokonanego: *związany / związana / związane* itp., np. *wydatki związane z remontem* (z + I.) / *politycy związani z prawicą / z prezydentem* (z + I.).

987. ZWIEDZAĆ

NDK

[kto?]

co? • czym? • z kim? • jak?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Uwielbiam zwiedzać włoskie miasta.
czym?	–	I.	Każdego roku zwiedzał jeden kraj europejski.
z kim?	z / ze	I.	Ten region Polski zwiedzaliśmy samochodem.
		I.	Lubię zwiedzać muzea z zawodowym przewodnikiem.

INNE POŁĄCZENIA

zwiedzać + przysłówek

→ Zwiedzać chętnie / często / systematycznie itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

odwiedzać coś • oglądać coś • zapoznawać się z czymś

988. ZWIERZAĆ SIĘ

NDK

[kto?]

komu? • przed kim? • z czego? • jak?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
komu?	–	D.	Zwierzam się tylko jednej przyjaciółce.
przed kim?	przed / przede	I.	Zwierzała się przede mną z najbardziej ponurzych myśli.
z czego?	z / ze	G.	Zwierzała mi się ze wszystkich swoich tajemnic.

INNE POŁĄCZENIA

zwierzać się + przysłówek
zwierzać się + że

- Zwierzać się *czasami / często / zawsze / zwykle* itp.
- *Zwierzała się, że* ma problemy z dziećmi i z mężem.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

mówić coś komuś w zaufaniu • odkrywać coś przed kimś • opowiadać komuś o swych osobistych sprawach / przeżyciach • ujawniać coś komuś • wyjawiać coś komuś • wywniechać się przed kimś • wyznawać coś poufnie / w tajemnicy

989. ZWIĘKSZAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • o co? • o ile? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Wiele firm systematycznie zwiększa <i>swe dochody</i> . Kolejne filmy zwiększały <i>sławę</i> tego reżysera.
o co?	o	A.	Systematycznie zwiększano czas pracy <i>o jedną godzinę</i> .
o ile?	o	A.	Zwiększały wydajność <i>o jedną tonę</i> na godzinę.

INNE POŁĄCZENIA*zwiększać* + przysłówek

- Zwiększać często / regularnie / systematycznie itp.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

mnożyć coś • nasilać coś • natęzać coś • podwyższać coś • pomnażać coś • potęgować coś • powiększać coś • przysparzać czegoś komuś • wzmagać coś • zwielokrotniać coś

990. ZWRACAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czym? • do czego? • dokąd? (do czego?) • komu? • ku czemu? • ku komu?
• na co? • na kogo? • za co? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Bez przerwy zwracał <i>wzrok</i> w moim kierunku. (I) Nerwowo zwracała <i>głowę</i> w stronę drzwi. (II) Żołnierze zwracali <i>działą</i> w stronę nieprzyjaciela. (III) Wszyscy zwracali <i>uwagę</i> na tego dziwnego człowieka. (IV)
czym?	–	I.	Ciągle zwracała <i>uwagę</i> swoim dzieciom. (V) Dlaczego zwracasz <i>uwagę</i> swoim zachowaniem? (VI) Zawsze zwracam <i>wszystkie długie</i> . (VII) Zwracała uwagę <i>swoim ekstrawaganckim strojem</i> . (VIII)

do czego?	do	G.	Zwracała uwagę swoją nieprzeciętną urodą. (IV) Lubila zwracać głowę do okna wychodzącego na ulicę. (I)
dokąd? komu?	do –	G. D.	Kiedy jest słonecznie, zwracam twarz do słońca. (I) Zwracam wszystkie książki do biblioteki. (V) Lubił zwracać wszystkim uwagę. (III)
ku czemu? ku komu?	ku ku	D. D.	Ona zawsze zwracała mi pożyczone pieniądze. (V) Wszyscy zwracali oczy ku morzu. (I) Często zwracała wzrok ku mówiącemu prelegentowi. (I)
na co? na kogo?	na na	A. A.	Dlaczego zwracasz swe uczucia ciągle ku innej osobie? (I) Zwracał uwagę na wszystko. (II) Pies ciągle zwracał wzrok na swoego pana. (II)
za co?	za	A.	Zawsze zwracam wzrok na ciekawych ludzi. (II) Proszę cię, zwracaj uwagę na dziecko. (II) Zawsze zwracam ci pieniądze za bilety do kina. (V)

990
–
991

INNE POŁĄCZENIA

zwracać + przysłówek

→ Zwracać ciągle / zawsze / zwykle itp. (I–V)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. kierować coś w jakąś stronę • obracać coś • odwracać coś • skręcać coś w jakimś kierunku
• ustawać coś • wykręcać coś
- II. być zainteresowanym • dostrzegać kogoś / coś • interesować się kimś / czymś • zajmować się kimś / czymś • zauważać kogoś / coś [zwykle w połączeniu z rzeczownikami uwaga / wzrok]
- III. karić kogoś • robić komuś wymówki • strofować kogoś • udzielać komuś reprimandy / napomnienia • upominać kogoś • wytykać komuś błędy [w połączeniu z rzeczownikiem uwaga]
- IV. budzić zainteresowanie • przyciągać wzrok • wyróżniać się czymś • wywoływać zainteresowanie [w połączeniu z rzeczownikiem uwaga]
- V. oddawać czyniąs własność • odnosić coś komuś • odsyłać coś komuś • przekazywać komuś coś; również: płacić za coś

991. ZWRACAĆ SIĘ

NDK

[kto? • co?]

czym? • do czego? • do kogo? • gdzie? (na co?) • ku czemu? • ku komu?
• na kogo? • o co? • za ile? • z czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Plażowicze zwracali się twarzami do słońca. (I)
do czego?	do	G.	Zwracała się do swojego psa jak do dziecka. (II)
do kogo?	do	G.	Zwracałem się z problemami do urzędu miejskiego. (II)
gdzie?	na	A.	Kiedy zadawał pytania, zwracał się do niej twarzą. (I)
			Mój syn zwraca się do mnie ze wszystkimi problemami. (II)
			Słoneczniki o zachodzie zwracają się na wschód. (I)

ku czemu?	ku	D.	Huragan zwraca się teraz <i>ku zachodowi</i> wyspy. (I) Kompozytorzy zwracają się <i>ku rytmom afrykańskim</i> . (IV)
ku komu?	ku	D.	Prasa coraz częściej zwraca się <i>ku tematyce kobiecej</i> . (IV)
na kogo?	na	A.	Wszystkie oczy uczniów zwracały się <i>ku niej</i> . (I) Oczy widzów zwracały się bezustannie <i>na tego aktora</i> . (I)
o co?	o	A.	Wiele razy zwracałem się <i>o pomoc</i> do kilku urzędów. (II)
za ile?	za	A.	Zainwestowane pieniądze zwracają się <i>za miesiąc</i> . (III)
z czym?	z / ze	I.	Zwracamy się z <i>kłopotami</i> do zarządu spółdzielni. (II)

INNE POŁĄCZENIA

- Zwracać się *grzecznie / obcesowo / uprzejmie* itp. (II)
- Co się zwraca *natychmiast / powoli / szybko* itp. (III)

NIKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. kierować się w jakąś stronę • obracać się ku komuś / ku czemuś • odwracać się ku komuś / czemuś
- II. adresować do kogoś swoje słowa • kierować do kogoś / do czegoś jakieś słowa / pytania itp.
• odzywać się do kogoś • udawać się do kogoś z czymś
- III. być zwróconym / spaconym
- IV. zaczynać interesować się czymś innym [tylko w 3. osobie; zwykle o kosztach / nakładach / sumach]

992. ZWYCIĘŻAĆ

NDK

[kto? • co?]

co? • czym? • gdzie? (na czym? / w czym?) • kiedy? / (po czym?) • kogo? • w kim?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Dobro często zwycięża <i>zło</i> . (I) Niektoří ludzie zwyciężají nawet <i>ciężkie choroby</i> . (II)
czym?	–	I.	Zawsze zwyciężał przeciwnik <i>jakimś podstępem</i> . (I) Przeciwności losu zwyciężała <i>siłą woli</i> . (II)
gdzie? / na czym?	na	L.	Polacy często zwyciężali <i>na polu walki</i> . (I)
gdzie? / w czym?	w / we	L.	Zwykle zwyciężaliśmy <i>we współzawodnictwie</i> z nimi. (I) Kolejny raz partia prawicowa zwycięża <i>w wyborach</i> . (I)
kiedy? / po czym?	po	L.	Zaczynamy zwyciężać <i>po długiej walce</i> . (I)
kogo?	–	A.	Od lat zwyciężał <i>każdego przeciwnika</i> . (I)
w kim?	w	L.	Powoli głos rozsądku zwyciężał <i>w tym człowieku</i> . (I)

INNE POŁĄCZENIA

- Ktoś / Coś zwycięża. (I)

zwyciężać – bez dopełnienia

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. odnosić zwycięstwo nad kimś / nad czymś • osiągać zwycięstwo nad kimś / nad czymś • pokonywać kogoś / coś • triumfować nad kimś / nad czymś • wygrywać coś • wysuwać się (na dominującą pozycję)
- II. dawać radę czemuś • opanowywać coś z wysiłkiem • pokonywać coś • przełamywać coś • przemagać coś • przewyciężać coś • starać się coś przemóc • zwalczać coś

993. ŻAŁOWAĆ

NDK

[kto?]

czego? • czemu? • kogo? • komu? • na co? • za co? • z jakiego powodu? / z powodu czego? • jak?

992

—

993

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czego?	–	G.	Żałuję <i>straconej okazji</i> . (I) Żałowała <i>swego niewłaściwego zachowania</i> wobec innych. (II) Dzieci żałowały <i>ptaków</i> ze złamanyimi skrzydłami. (III)
czemu?	–	D.	Dlaczego żałujesz mi <i>swego samochodu</i> ? (IV)
kogo?	–	G.	Dlaczego żałujesz <i>psu</i> jedzenia? (IV) Żałowała <i>swego syna</i> , choć sam sobie był winien. (III) Żałuję <i>chorej koleżanki</i> , która jest samotna. (III)
komu?	–	D.	Żałował <i>ludzi</i> , których pozbawiano pracy. (III) Wszyscy żałowali <i>jej</i> , ale dopiero po śmierci. (III)
na co?	na	A.	Mama zawsze żałowała <i>nam</i> pieniędzy na rozrywki. (IV)
za co?	za	A.	Zawsze żałowali sobie <i>na jedzenie</i> . (IV) Było widać, że żałuje <i>za wszystko</i> , co uczynił innym. (II)
z powodu czego?	z powodu	G.	Żałuję <i>jej z powodu nieszczęścia</i> , które ją spotkały. (II)

INNE POŁĄCZENIA

żałować + przysłówek

→ Żałować *bardzo / gorzko / strasznie*. (I–III)

żałować + że

→ Żałować *często / zawsze / zwykle* itp. (IV)

→ Żałował, że to zrobił. (I)

→ Żałował, że zwymyślał wszystkich. (II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. boleć nad czymś • być pogranżonym w smutku • doświadczać przykrego uczucia • nie móc odzalać czegoś / że... • nie móc przeboleć czegoś / że... • odczuwać smutek / żal / przykrość • przeżywać coś przykro
- II. kajać się za coś • mieć wyrzuty sumienia, że... • odczuwać skruchę • wyrzucać sobie coś
- III. boleć nad kimś / nad czymś • czuć litość do kogoś / do czegoś • litować się nad kimś / nad czymś • ubolewać nad kimś / nad czymś • współczuć komuś
- IV. dawać coś niechętnie • nie chcieć tracić czegoś • ograniczać wydatki • skąpić (czegoś) na coś • udzielać czegoś niechętnie

994. ŻARTOWAĆ*

NDK

[kto?]

gdzie (w czym?) • z czego? • z kim? • z kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
gdzie? / w czym?	w	L.	Chętnie żartował <i>w towarzystwie</i> kolegów. (I)
z czego?	z / ze	G.	Nie lubię, gdy ktoś zaczyna żartować <i>z mojego kraju</i> . (II)
z kim?	z / ze	I.	Mój ojciec często żartował <i>z młodszym rodzeństwem</i> . (I)
z kogo?	z / ze	G.	Lubił żartować <i>ze swoich znajomych</i> . (II)

994
—
995

INNE POŁĄCZENIA

żartować + przysłówek

→ Żartować *beztrosko / chętnie / ciągle / frywoleśnie / głupio / kulturalnie / mądrze / wesoło / złośliwie itp.* (I/II)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. dowcipkować • mówić coś nie na serio / żartem • mówić żarty / dowcipy • robić coś śmiesznego
 II. czynić kogoś / coś przedmiotem śmiechu • docinać komuś • dogadywać komuś • dogryzać komuś • drwić z kogoś / z czegoś • dworować sobie z kogoś / z czegoś • ironizować • kpić z kogoś / z czegoś • nabijać się z kogoś / z czegoś • naigrawać się z kogoś / z czegoś • naśmiewać się z kogoś / z czegoś • natraszać się z kogoś / z czegoś • pokipiwać z kogoś / z czegoś • przycinać komuś • szydzić z kogoś / z czegoś • śmiać się z kogoś / z czegoś • wyśmiewać się z kogoś / z czegoś

* Z przeceniem *nie* – w zn. *nie poblażać komuś, traktować kogoś / coś poważnie, być srogim / bezwzględnym, nie lekceważyć czegoś*, np. *Szef nie żartował z nikim* (z + I.) w pracy, żądał rzetelnego wykonywania obowiązków przez swoich pracowników. / *Nie ma co żartować z przeziębieniem* (z + I.). / *Nigdy nie żartował z chorobą* (z + I.). / *Ten nauczyciel nie żartuje z uczniami* (z + I.). Lepiej *nie żartować z przełożonym* (z + I.). / Lepiej *nie żartować z ogniem* (z + I.).

995. ŻĄDAĆ

NDK

[kto?]

czego? • od czego? • od kogo? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czego?	–	G.	Żądano <i>absolutnego posłuszeństwa</i> wobec władzy. Robotnicy żądają <i>zapłaty</i> za wykonaną pracę.
od czego?	od	G.	Żąda pan <i>ogromnej sumy pieniędzy</i> za tak mały dom. Żądamy <i>od rządu</i> wycofania się z tych negocjacji.
od kogo?	od	G.	Zawsze żądam posłuszeństwa <i>od mojego psa</i> . Żadam <i>od was</i> konkretnych wyjaśnień w tej sprawie.

INNE POŁĄCZENIA

żądać + przysłówek

→ Żądać *kategorycznie / ostro / stanowczo / uparcie / usilnie / zdecydowanie* itp.

żądać + żeby / aby / by < >

→ Żądał, żeby wszyscy się podporządkowali

tryb życzący

jego decyzjom.

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

chcieć czegoś od kogoś stanowczo • domagać się czegoś od kogoś usilnie • dopominać się o coś
• upominać się o coś • wymagać czegoś od kogoś / od czegoś

996. ŻEGNAĆ

NDK

[kto?]

co? • czym? • kogo? • z czym? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
co?	–	A.	Emigranci żegnali <i>oyczystą ziemię</i> ze łzami w oczach. (II)
czym?	–	I.	Wierni z namaszczeniem żegnali <i>plody rolne</i> . (III)
kogo?	–	A.	Zawsze żegnał mnie <i>serdecznym uściiskiem</i> dłoni. (I) ksiądz żegnał zebranych znakiem krzyża. (III)
z czym?	z / ze	I.	Uroczyście żegnano <i>ważnego gościa</i> , który odjeżdżał. (I) Żegnała go płaczem na lotnisku. (II) kapłan żegnał <i>wszystkich wiernych</i> w kościele. (III) On żegnał z <i>honorami</i> odchodzących na emeryturę. (I) Ludzie żegnali z <i>nabożeństwem</i> relikwie świętych. (III)

995
–
997

INNE POŁĄCZENIA

żegnać + przysłówka

→ Żegnać *czule* / *serdecznie* / *uroczyście*. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. całować kogoś przy rozstaniu • kłańać się komuś na pożegnanie • mówić słowa pożegnania
• podawać komuś rękę na pożegnanie • ściskać czyjąś dłoń na pożegnanie
II. rozstawać się z kimś / z czymś na dłuższy czas • opuszczać kogoś / coś
III. kreślić ręką znak krzyża nad czymś / nad kimś • błogosławić kogoś / coś

997. ŻEGNAĆ SIĘ

NDK

[kto?]

kiedy? (po czym?) • przed czym? • z czego? • z czym? • z kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
kiedy? / po czym?	po	L.	Goście zaczynali się żegnać dopiero <i>po północy</i> . (I)
przed czym?	przed	I.	Wierni żegnali się <i>przed ołtarzem</i> . (II)
z czego?	z / ze	G.	Żegnała się <i>przed każdym posiłkiem</i> . (II)
z czym?	z / ze	I.	Bez przerwy żegnała się <i>ze strachu</i> przed burzą. (II) Ze smutkiem żegnałem się <i>ze starym samochodem</i> . (I)
			Od jutra żegnam się <i>ze stanowiskiem</i> w ministerstwie. (I)

z kim?	z / ze	I.	Ze smutkiem na twarzy żegnała się z <i>ukochanym</i> . (I)
---------------	--------	----	---

INNE POŁĄCZENIA

żegnać się + przysłówka

→ Żegnać się *czule* / *długo* / *pośpiesznie* / *serdecznie* / *szybko* / *uroczyście* itp. (I)

żegnać się – bez dopełnienia

→ Żegnać się *poboźnie*. (II)
→ Ludzie się żegnają. (I/II)**NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

- I. wypowiadać (słowa pożegnania) • rozłączać się • rozstawać się • tracić kogoś / coś
II. kreślić ręką znak krzyża na sobie

998. ŻENIĆ

NDK

[kto?]

kogo? • z kim?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
kogo?	–	A.	Co rok żenił kolejnego syna.
z kim?	z / ze	I.	Żenię mojego syna z bogatą wdówką. Hrabia żenił swych synów tylko z bogatymi kobietami.

INNE POŁĄCZENIA

—

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- dawać komuś kogoś za żonę • łączyć kogoś związkem małżeńskim z kobietą

999. ŻENIĆ SIĘ

NDK

[kto?]

dla czego? • z czego? • z kim? • jak?**POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI**

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
dla czego?	dla	G.	Niektórzy mężczyźni żenią się wyłącznie dla pieniędzy.
z czego?	z / ze	G.	Coraz częściej młodzi chłopcy żenią się z konieczności.
z kim?	z / ze	I.	Żenię się z koleżanką z liceum. Rozsądni chłopcy żenili się z bogatymi wdowami.

INNE POŁĄCZENIA

żenić się + przysłówka

→ Żenić się *bogato* / *młodo* / *późno* / *wczesnie*.**NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE**

- brać ślub z kobietą • stawać na ślubnym kobiercu z kobietą • wstępować w związek małżeński z kobietą • zawierać związek małżeński z kobietą

1000. ŻYCZYSZ

NDK

[kto?]

czego? • komu? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czego?	–	G.	Życzymy wam <i>szczęścia i radości</i> . (I) Zawsze życzymy wam <i>szerokiego lotu</i> . (II)
komu?	–	D.	Życzę <i>ci</i> wszystkiego najlepszego z okazji urodzin. (I) Życzę <i>wam</i> , abyście mieli dużo szczęścia. (II) Pownieneś zawsze życzyć <i>mi</i> szczęśliwej podróży. (II)

1000

–

1001

INNE POŁĄCZENIA

życzyć + przysłówek

→ Życzyć *bardzo / gorąco / strasznie*. (I)

życzyć + sobie + bezokolicznik

→ Życzyć komuś *dobrze / źle*. (II)życzyć + sobie + żeby / aby / by < >
tryb życzący→ Życzę *sobie spotkać się* z tym człowiekiem. (I)→ On życzy *sobie rozmawiać* z tobą. (I)→ Oni życzą *sobie, żebyśmy* ich odwiedzili. (I)

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

I. chcieć czegoś dla kogoś / dla siebie • potrzebować czegoś • pragnąć czegoś dla kogoś • wymagać czegoś • żądać czegoś

II. składać powinszowania / życzenia komuś • winszować komuś czegoś / kogoś • wyrażać jakieś pragnienie

1001. ŻYĆ

NDK

[kto? • co?]

czym? • dla czego? • dla kogo? • dzięki czemu? • gdzie? (na czym? / w czym? / za czym?) • ile? / jak długo? • kiedy? • na czym? • w czym? • w kim?
• z czego? • z czym? • z kim? • jak?

POŁĄCZENIA SKŁADNIOWE Z PRZYPADKAMI

PYTANIE	PRZYIMEK	PRZYPADEK	PRZYKŁADY
czym?	–	I.	Od dwudziestu lat żyję wyłącznie <i>teatrem</i> . (III)
dla czego?	dla	G.	Żył jedynie <i>sprawami</i> swojej firmy. (III)
dla kogo?	dla	G.	Niektórzy politycy żyją tylko <i>dla partii</i> . (III)
dzięki czemu?	dzięki	D.	Żyję tylko <i>dla ciebie</i> , kochanie. (I/III)
gdzie?	na	L.	Matka żyła tylko <i>dla dzieci</i> . (III)
	w	L.	Jego nazwisko żyło tylko <i>dzięki legendzie</i> . (VI)
	za	I.	Ptaki powinny żyć <i>na wolności</i> , a nie w klatkach. (I/IV)
			Moi rodzice od dawna żyją <i>na wsi</i> . (V)
			Dziadkowie żyją <i>na odludziu</i> . (V)
			Zwierzęta powinny żyć <i>w lasach</i> , a nie <i>w zoo</i> . (I)
			Przez całe życie żyłem <i>w mieście</i> . (V)
			Wielu moich przyjaciół żyje <i>za granicą</i> . (V)

ile? / jak długo?	–	–	Żył wiele lat. (I) Człowiek żył już w czasach przedneolitycznych. (I)
kiedy?	w	L.	Niektórzy mówią, że lepiej żyli w komunizmie. (II) Wydarzenia z tamtych lat żyły na kartach pamiętnika. (VI)
na czym?	na	L.	Jego rodzina od dawna żyje w dobrobycie. (II)
w czym?	w	L.	Wielcy artyści żyją w pamięci narodu. (VI)
w kim?	w / we	L.	Wciąż żyła we mnie pamięć o zmarłym ojcu. (III) Przeżycia wojenne długo żyją w każdym człowieku. (VI)
z czego?	z	G.	Cale życie żyła z pracy dorywczej. (II) Cała wioska rybacka żyła wyłącznie z morza. (II)
z czym?	z / ze	I.	Od kilku lat żyję z tą nieuleczalną chorobą. (I) Ciągle żyję z świadomością kolejnego ataku choroby. (I)
z kim?	z / ze	I.	Zawsze żyłem z sąsiadami w zgodzie. (IV) Mój ojciec żyje teraz z inną kobietą. (IV) Z braku własnego mieszkania, żyjemy z rodzicami. (V)

INNE POŁĄCZENIA

żyć + przysłówek

- Żyć długo / krótko. (I)
- Żyć beztrosko / biednie / intensywnie / lekko / mocno / skromnie / wygodnie / wystawnie itp. (II)
- Żyć z kimś dobrze / źle. (IV)
- Żyć świetnie / wesoło / znakomicie itp. (V)
- Coś żyje długo / wiecznie / zawsze itp. (VI)
- On wciąż żyje. / Ktoś jeszcze żyje. (I)
- Mieć / Nie mieć z czego żyć. (II)
- Umieć / potrafić żyć z kimś. (II)
- Mówić / Nie móc żyć bez czegoś / bez kogoś. (IV)
- Żyć z kimś jak pies z kotem (w zn. kłócić się stale) / Żyć jak w raju (II) / Żyć (sobie) jak pączek w masle (II) / Żyć jak u Pana Boga za piecem (w zn. bezpiecznie).

NIEKTÓRE WYRAZY I POŁĄCZENIA BLISKOZNACZNE

- I. być żywym • egzystować • funkcjonować w określony sposób • istnieć • utrzymywać się przy życiu • wegetować
- II. bytować w jakichś warunkach • mieć jakieś dochody • pędzić jakiś żywot • prowadzić jakiś styl życia • utrzymywać się • wieść życie • zachowywać jakiś styl życia • zachowywać się • zarabiać; również: karmić się • żywić się
- III. być czymś zaabsorbowanym • być pochloniętym czymś • oddawać się czemuś • pograżać się w czymś • poświęcać się zupełnie dla czegoś • przejmować się czymś • przeżywać coś • zajmować się czymś • znajdować w czymś treść istnienia / główny cel życia
- IV. obcować z kimś • pozostawać z kimś w jakichś stosunkach • przestawać z kimś • utrzymywać z kimś określone stosunki • współprzyć; również: być czymś partnerem seksualnym • obcować z kimś fizycznie
- V. mieszkać gdzieś • przebywać gdzieś • spędzać gdzieś swoje życie / czas • znajdować się gdzieś
- VI. być aktualnym • nie być zapomnianym • nie ulegać zapomnieniu • nie wygasnąć • nie zanikać • trwać

SŁOWNIKOWE ODPOWIEDNIKI DOKONANE CZASOWNIKÓW HASŁOWYCH*

*Odpowiedniki dokonane czasowników hasłowych podaje się w zasadzie na podstawie zapisu par aspektowych w *Język polski. Współczesny słownik języka polskiego*, red. B. Dunaj, Langenscheidt, Warszawa 2007, t. I/II.

SCHEMAT HASŁA CZASOWNIKA DOKONANEGO

zaakcentować / I; zn. I-III

połączenia – jak dla hasłowego czasownika niedokonanego numer jeden (zob. s. 26)

znaczenia – jak dla niedokonanego

B.

braknąć / 17; zn. I-IV

C.

chwycić / 39; zn. I-IV

chwycić się / 40; zn. I-IV

D.

dać / 57; zn. I-IX

dać się / 58; zn. I-II

dobiec a. dobiegać / 66; zn. I-III

dobiegać; zob. dobiec

dobrać / 67; zn. I-II

dobrać się / 68; zn. I-IV

docenić / 69

dodać / 72; zn. I-II

dogadać się / 73; zn. I-III

dogonić / 74; zn. I; rzad. II

dojechać / 75; zn. I-II

dojrzeć / 76; zn. I-II

dojść / 70; zn. I-VII

dokonać / 80

dokrącić / 81

dołączyć / 82; zn. I-II

doliożyć / 78; zn. I-III

doliożyć się / 79

domyślić się / 84

donieść / 85; zn. I-IV

doplacić / 86

dopomnieć się / 88; zn. II

dopomóc / 87

doprowadzić / 89; zn. I-VI

doradzić / 91

doreczyć / 93

dorobić się / 90

dosrosnąć a. dorósć / 92; zn. I-III

dorósć; zob. dosrosnąć

dostać / 96; zn. I-IV

dostać się / 97; zn. I-IV

dostarczyć / 95; zn. I-III

dostrzec / 98; zn. I-II

doszukać się / 99

doświadczyc / 100; zn. I

dotknąć / 102; zn. I-V

dotrzeć / 71; zn. I-V

dowiedzieć się / 103; zn. I

dowieść / 104; zn. I-II

dowieźć / 105

doznać / 106

K.

klasnąć / 154

kłęknąć / 156

kopnąć / 171; zn. I, IV

krzyknąć / 181; zn. I-II, III

kupić / 185; zn. I-II

M.

minąć / 220; zn. I-II

N.

nabrać / 233; zn. I-VII

nabyć / 234; zn. I-III

nachylić się / 235

nacisnąć / 236; zn. I-II

nadać / 237; zn. I-IV

nadać się / 238; zn. I-II

nadążyć / 239; zn. I-III

nadejść / 240; zn. I-V

nagrać / 241; zn. I-III

najeść się / 242; zn. I-II

nakarmić / 149; zn. I

naklonić / 243

nakryć / 244; zn. I-II

nakryźczeć / 181; zn. I a

nalać / 246; zn. I-III

namalować / 205; zn. I, IV

namówić / 248

nanieść / 249; zn. III

II nanosić / 249; zn. I/I a-II

napaść / 250; zn. I-II

napościć / 251; zn. I-III

napić się / 252

napisać / 404; zn. I-IV

naprawić / 253; zn. I-III

narysować / 627; zn. I

narzucić / 255; zn. I-III

naskarzyć / 638; zn. I

nasłać / 257

nastąpić / 256; zn. I-II

I nauczyć / 260

II nauczyć / 717; zn. I, III

I nauczyć się / 261

II nauczyć się / 718; zn. II

naznaczyć / 262; zn. I-III

nazwać / 263

nazwać się / 264; zn. I-II

O.

obciąć / 278; zn. I-III

obejrzeć / 347; zn. I, III

obejrzeć się / 348; zn. I-II

obejść / 276; zn. I-IV

obejść się / 277; zn. I-II, IV

obiecać / 280; zn. I-II

objąsnić / 282

objąć / 279; zn. I-VII

objechać / 283; zn. I-IV

objeść się / 281

obliczyć / 284; zn. I-II

obmówić / 285

obradować / 288

obrazić / 289

obrazić się / 290

obrócić się / 287; zn. I-III

obudzić / 23; zn. I

obudzić się / 24; zn. I

oburzyć się / 292

obwinić / 293

ocalić / 294

ocenić / 295; zn. I-III

oćwiczyć / 55; zn. IV

odbyć / 298; zn. I-II

odbyć się / 299

odciągnąć / 301; zn. I-VI

odczuć / 302; zn. I-IV

oddać / 304; zn. I-X

oddać się / 305; zn. I-II

oddalić się / 303; zn. I-V

oddziałać / 307

odebrać / 297; zn. I-VII

odegrać / 310; zn. I-IV

odejść / 300; zn. I-VI, VIII

odeprzeć / 324; zn. I-III

oderwać / 333; zn. I-III

odezwać się / 344; zn. I-IV

odjąć / 308; zn. I-IV

odejechać / 311; zn. I-II

odkryć / 312; zn. I-IV

odkurzyć / 313

odlecieć / 314; zn. I-II

odliczyć / 315; zn. I-III

odłączyć / 316; zn. I-II

odłączyć się / 316; zn. I-II

odmienić / 319; zn. I-II

odmierzyć / 320

odmówić / 318; zn. I-V

odnieść / 321; zn. I-V

odnieść się / 322; zn. I

odpaść / 323; zn. I-IV

odpisać / 325; zn. I-IV

odpływać / 326; zn. I-II

odpocząć / 327; zn. I-II

odpowiedzieć / 328; zn. I-IV

odprowadzić / 329; zn. I-V

odrobić / 330; zn. I-III

odróznić / 331; zn. I-III

odróżnić się / 332; *rzad.*
 odrzucić / 334; zn. I-VI
 odstawić / 335; zn. I-VI
 odtrącić / 336; zn. I-IV
 odwiedzić / 337; zn. I-II
 odwołać / 339; zn. I-IV
 odwołać się / 340; zn. I-II
 odwrócić się / 341; zn. I-III
 odznaczyć się / 342; zn. II-IV
 odzyskać / 343
 ofiarować / 345; zn. I-III
 ogarnąć / 346; zn. I-VII
 oglądnąć; *reg.* / 347; zn. I, III
 oglądnąć się; *reg.* / 348; zn. I-II
 ogłosić / 349; zn. I-III
 ogolić się / 125
 ograniczyć / 350; zn. II
 okazać / 351; zn. I-II
 okazać się / 352; zn. I-II
 okraść / 353
 określić / 354; zn. I-III
 omówić / 355
 omylić się / 231
 opalić się / 357
 opanować / 358; zn. I-IV
 opanować się / 359
 opaść / 356; zn. I-VI
 opisać / 363; zn. I-V
 oplacić / 364; zn. I-II
 opowiedzieć / 365
 opowiedzieć się / 366; zn. I-II
 opóźnić / 367
 opracować / 368
 oprzeć się / 361; zn. I-III
 opublikować / 570
 opuścić / 369; zn. I-IV
 opuścić się / 370; zn. I-II
 osiągnąć / 373; zn. I, II, II a
 osiedlić się / 374
 oskarżyć / 375; zn. I
 ostrzec / 376
 oszczędzać / 377; zn. I-IV
 oszukać / 378
 ośmieszyć / 379
 ośmieszyć się / 380
 oświadczyć / 381
 oświadczyć się / 382
 otoczyć / 383; zn. I-V
 otrzymać / 384; zn. I-II
 otworzyć / 385; zn. I-VIII
 oznaczyć / 386; zn. I-IV, VI
 oznajmić / 387
 ożenić / 998
 ożenić się / 999

P.

paść / 389; zn. II, II a-VI
 pchnąć/398; zn. I-II; *rzad.* III-III a, V
 pobić / 9; zn. I

pobić się / 10; zn. I
 pobiec / 11; zn. I-II
 pobiegać / 11; zn. I-II
 poałaować / 27
 poałaować się / 28
 pochować / 33; zn. VI
 pochowalić / 37; zn. I-II
 pochowalić się / 38
 pociągnąć / 411; zn. I-III, V, VII-X
 poczekać / 46; zn. I-II
 poczęstować / 49; zn. I-III
 poczuć / 50; zn. I
 poczuć się / 51; zn. I-II
 podać / 414; zn. I-II
 podarować / 56; zn. I-III
 poddać się / 416
 podejść / 415; zn. I-III
 podeptać / 65; zn. I, III-IV
 podjąć / 417; zn. I-IV
 podjąć się / 418
 podkreślić / 420; zn. I-II
 podlać / 421; zn. I-II
 podnieść / 423; zn. I-IV, VI-VIII
 podnieść się / 424; zn. I-V
 podpisać / 426; zn. I-II
 podpisać się / 427
 podpowiedzieć / 428; zn. I-II
 podrobić / 429
 podsłuchać / 431
 podykutować/108; zn. I-II; *rzad.* III
 podyskutować / 109
 podzielić / 111; zn. I-III, VII
 podzielić się / 112; zn. I-VI
 podziękować / 113
 pogniejszać się / 124; zn. I-III
 pogratulować / 130
 pogrozić / 133; zn. I
 poinformować / 139
 pojawić się / 433; zn. I-II
 pojąć / 434
 pojechać / 144; zn. I-IV
 pokazać / 435; zn. I-III
 pokazać się / 436; zn. I-II
 pokłócić się / 161; zn. I
 pokochać / 162; zn. II
 pokonać / 437; zn. I-III
 pokroić / 178
 polecić / 438; zn. I-III
 polecieć / 190; zn. I-III, VI
 policzyć / 195; zn. I
 policzyć się / 196; zn. IV
 polubić / 197, zn I-II
 polamać się / 200; zn. II
 połączyć / 202; zn. I
 połączyć się / 203; zn. I, III-IV
 polożyć / 159; zn. I-IV
 polożyć się / 160; zn. I-II
 pomalować / 205; zn. II
 pomalować się / 206; zn. I
 pomarzyć; *pot.* / 210
 pomaszerować ; *pot.* / 211
 pomieszać / 217; zn. I a, III
 pomodlić się / 222
 pomóc / 440; zn. I-II
 pomylić / 230; zn. I
 pomylić się / 231
 pomyśleć / 232; zn. I-V
 ponaglić / 441
 ponarzekać; *pot.* / 254
 II popadać / 442
 popakować; *pot.* / 390; zn. I
 popaść / 442
 popatrzeć a. popatrzycy / 397; zn. I
 popatrzyć; zob. popatrzeć
 poplynąć / 409; zn. II-IV
 poprawić / 443; zn. I-V
 poprosić / 488; zn. I-III
 poprowadzić / 492; zn. I-V, IX
 poprosić / 568; zn. I-III
 poprosić się / 569; zn. I-III
 poradzić / 575; zn. I, III
 poradzić się / 576
 I poręczyć / 444
 II poręczyć / 585; zn. I-II
 porozmawiać / 603
 porozumieć się / 445; zn. I-II
 porównać / 446
 porównać się / 447
 poruszyć / 448; zn. I-V
 porządzić; *pot.* / 628; zn. I
 posiądzieć / 450
 posiąść / 451; zn. II-III
 posiedzieć / 635; zn. I, V, VII
 poskarżyć się / 639
 posłać / 455; zn. I-IV
 posłużyć się / 452; zn. I-II
 pospacerować / 648
 pospać / 649; zn. I
 posprzątać / 663; zn. I-II
 postać / 667; zn. I-II
 postanowić / 453
 postarać się / 668; zn. I-IV
 postawić / 673; zn. I-IX
 postąpić / 454; zn. I-III
 poszanować / 680; zn. II
 poszczęścić się / 681
 poszerzyć / 456
 poszukać / 684; zn. I; *rzad.* II
 pośmiać się / 688; zn. I
 poświęcić / 458; zn. I-II
 poświęcić się / 459; zn. I-II
 potrafić / 460
 potrwać / 704, zn. I
 potrzymać / 705; zn. I-II
 potwierdzić / 462; zn. I-II
 powalczyć; *pot.* / 768; zn. I-II
 powariować; *pot.* / 769; zn. III
 powędrować / 775; zn. I-III, V

SCHEMAT HASŁA CZASOWNIKA DOKONANEGO

zaakcentować / 1; zn. I-III

połączenia – jak dla hasłowego czasownika niedokonanego numer jeden (zob. s. 26)

znaczenia – jak dla niedokonanego

powiązać / 776; zn. II, V
 powiązać się / 777; zn. II, VI
 powiedzieć / 464
 powiesić / 782; zn. I-II
 powitać / 785; zn. I-III
 powitać się / 786
 powołać / 466; zn. I-IV
 powołać się / 467
 powrócić / 468
 powstać / 469; zn. I-III
 powystydzić się (w pol. z *nię*) / 814
 powtórzyć / 470; zn. I-II
 powtórzyć się / 471; zn. I-II
 pozazdrościć / 944
 pozbawić / 472
 pozbyć się / 473
 pozdrowić / 474
 pozdrowić się / 475
 poznać / 476; zn. I-V
 poznać się / 477; zn. I-III
 pozostać / 478; zn. I-IV
 pozostawić / 479; zn. I-IV
 pozwolić / 480; zn. I-IV
 pożałować / 993; zn. I-IV
 pożartować / 994; zn. I-II
 pożegnać / 996; zn. I-II
 pożegnać się / 997; zn. I
 pożyczyc / 482
 pozyć / 1001; *rzd.* zn. I-II
 pójść / 143; zn. I-IV
 przebaczyć / 494
 przebiec a. przebiegać / 495; zn. I, III
 przebiegać; *zob.* przebiec
 przebrać się / 496; zn. I-II
 przebyć / 497; zn. I, III
 przeczyścić / 53; zn. II
 przeczytać / 54; zn. I-II; *rzd.* III
 przedostać się / 499; zn. I-II
 przedstawić / 500; zn. I-V
 przedstawić się / 501; zn. I
 przegazminować / 116; zn. I; *rzd.* II
 przegrać / 502; zn. I-III
 przejąć się / 504; zn. I-II
 przejechać / 503; zn. I-III
 przejść / 498; zn. I-III, V-XI
 przekazać / 505; zn. I-III
 przekonać / 507
 przekonać się / 508
 przekroczyć / 509; zn. I-II

przekształcić / 510
 przelecieć / 511; zn. I-II
 przełożyć / 506; zn. I-VI
 przemierzyć / 513; zn. I-II
 przemieścić się / 514
 przemycić / 515
 przenieść / 516; zn. I-V
 przenieść się / 517; zn. I-II
 przenocować / 269; zn. I-II
 przepływać / 518; zn. I-IV
 przeprosić / 519
 przeprowadzić / 520; zn. I-V
 przeprowadzić się / 521
 przerazić / 523
 przerobić / 522; zn. I-IV
 przerwać / 524; zn. I-VI
 przesiąść się / 525; zn. I-II
 przesiedlić / 526
 przesłać / 531; zn. I-II
 przesłuchać / 527; zn. I-III
 przespacerować się / 648
 I przestać / 528; zn. I-II, IV
 przestawić / 529; zn. I-IV
 przestraszyć / 674; zn. I-II
 przestrzec / 530; zn. I
 przeszkodzić / 532
 przetłumaczyć / 698; zn. III
 przewidzieć / 533; zn. I-II
 przewrócić / 534; zn. I-II
 przewrócić się / 535; zn. I-II
 przeziębić się / 536
 przeżegnać / 996; zn. III
 przeżegnać się / 997; zn. II
 przeżyć / 537; zn. I-VI
 przyczynić się / 540
 przybyć / 538; zn. I-II
 przydać się / 541
 przydzielić / 542; zn. I-II
 przyglądając się; *reg.* / 543; zn. I-II
 przygotować / 544; zn. I-IV
 przygotować się / 545; zn. I-III
 przyjąć / 548; zn. I-V, VI-IX
 przyjechać / 547; zn. I-II
 przyjrzeć się / 543; zn. I-II
 przyjścia / 539; zn. I-V
 przykryć / 549; zn. I-II
 przylecieć / 550; zn. I-III
 przenieść / 551; zn. I-V
 przypaść / 552; zn. I-III

przypatrzeć się / 553
 przypisać / 554; zn. I-II
 przypomnieć / 555; zn. I-II
 przypomnieć się / 556; zn. I-II
 przypuścić / 557; zn. I
 przyrzadzić / 558
 przyrzec / 559
 przystać / 560; zn. I-II, IV
 przystanąć / 560; zn. V
 przystosować się / 561
 przywiązać / 562; zn. I-II
 przywiązać się / 563; zn. I-II
 przywieźć / 564; zn. I-II
 przywitać / 785; zn. I-III
 przywitać się / 786
 przyznać / 565; zn. I-III
 przyznać się / 566
 przyzwyczać się / 567
 puknąć / 571; zn. I-II
 puścić / 572; zn. I-XI

R.

robić / 592; zn. I-V
 roczarować / 594
 roczarować się / 595
 rozdać / 596
 rozebrać / 590; zn. I-IV
 rozebrać się / 591
 rozegrać / 598; zn. I-II
 rozejrzeć się / 597; zn. I-II
 rozejrąć się / 593; zn. I-IV
 rozesłać / 614
 rooglądać się; *reg.* / 597; zn. I-II
 rojechać / 599; zn. II
 rojechać się / 600; zn. I-II
 rojeździć / 599; zn. I
 rozkazać / 601
 rozkwitnąć / 602; zn. I-III
 rozmyślić się / 605
 roznieść / 606; zn. I-III
 rozpatrzyć / 608
 rozpiąć / 609; zn. I-II
 rozpocząć / 610
 rozpocząć się / 611
 rozprowadzić / 612; zn. I-IV
 rozstać się / 613
 rozszerzyć / 615; zn. I-II
 rozwiązać / 618; zn. I-VI
 rozwieść się / 621; I; *rzd.* II
 rozwinać / 619; zn. I-VI
 rozwinać się / 620; zn. I-VI
 rozzłościć się; *pot.* / 964
 ruszyć / 625; zn. I-IX
 ruszyć się / 626; zn. I, III-IV; *rzd.* II
 rzucić / 630; zn. I-V

S.

schować / 33; zn. I-III
 schować się / 34; zn. I
 schronić się / 36; zn. 1

sfinansować / 117; zn. I-II
 sięść / 634; zn. I-VI
 sięgnąć / 636; zn. I-VI
 skazać / 640; zn. I-II
 skierować / 152; zn. I
 sklamać / 157
 skoczyć / 637; zn. I-III, V
 skomentować / 164
 skontaktować / 166; zn. I
 skontaktować się / 167
 skończyć / 169; zn. I-III
 skończyć się / 170; zn. I-IV
 skorzystać / 173; zn. I-II
 skosztować / 174; zn. III
 skraść / 175; zn. I
 spakować / 390; zn. I-III
 spalić / 391; zn. III; pot. VI-VII
 spalić się / 392; zn. V, pot.
 I spasować / 396
 II spasować / 396; zn. IV
 spaść / 650; zn. I-V
 spędzić / 652; zn. I-IV
 spocić się / 412; zn. I-II
 spodobać się / 425
 spojrzeć / 655; zn. I-II
 spotkać / 657; zn. I-IV
 spotkać się / 658; zn. I-III, V
 spowodować / 465; zn. I
 spóźnić się / 659; zn. I-III
 sprać / 484; zn. II
 sprasować / 486; zn. II
 sprawdzić / 660; zn. I-II
 sprawdzić się / 661; zn. I-III
 sprawić / 662; zn. I-IV
 sprostować / 490; zn. II
 spróbować / 493; zn. I
 sprzątnąć / 663; zn. I-V
 sprzeciwić się / 664; zn. I, III
 sprzedać / 665; zn. I-III
 spytać / 573; zn. I
 spytać się / 574
 stać się / 671; zn. I-III
 stanąć / 670; zn. I-IX
 stłoczyć się / 697; zn. I
 stracić / 702; zn. II-V
 streścić / 675; zn. I
 strzelić / 676; zn. I-IV
 stwierdzić / 679
 stworzyć / 678; zn. I-II
 szepnąć / 682; zn. I

S.

ściągnąć / 686; zn. I-III, V-IX
 ścierpieć / 44; zn. IV

T.

trafić / 703; zn. I-VII

U.

ubliżyć / 711; zn. I
 ubrać / 709; zn. I-III
 ubrać się / 710; zn. I, III
 ucalować / 27
 ucalować się / 28
 uciąć / 41; zn. V
 uciec / 713; zn. I-VI
 uciec się / 714; zn. I-II
 uciepnieć / 44; zn. V
 ucieszyć się / 45; zn. I
 uczezać / 47
 uczezać się / 48; zn. I-II
 udać / 719; zn. I-II
 udać się / 720; zn. I-IV
 udeptać / 65; zn. V
 uderzyć / 721; zn. I-VI
 udoskonalić / 722
 udostępnić / 723
 udowodnić / 724
 udzielić / 725; zn. I-II
 udzielić się / 726; zn. I
 ugotować / 128; zn. I
 ugryźć / 134; zn. I
 ująć / 729; zn. I-V
 ująć się / 730; zn. I-III
 ujść / 712; zn. I-IV, VI
 ukarać / 147
 uklonić się / 158; zn. I-II
 ukraść / 175; zn. I
 ukręcić / 176; zn. IV
 ukryć / 732; zn. I-II, rzad. III
 ukryć się / 733; zn. I; rzad. III
 ukształtować / 184
 ułać / 187; zn. III
 ulec / 734; zn. I-V
 ułatwić / 735
 ułożyć / 731; zn. I-VII
 umalować / 205; zn. III
 umalować się / 206; zn. II
 umieścić / 739; zn. I-IV
 umożliwić / 740
 umówić się / 736; zn. I-II
 umrzeć / 738; zn. I-II
 umyć / 228
 umyć się / 229
 uniknąć / 741; zn. II
 upakować / 390; zn. VI
 upalić / 391; zn. V
 upiec / 401; zn. I
 upilnować / 403; zn. I
 upomnieć się / 743; zn. I-II
 uporządkować / 449
 upoważnić / 744
 upowszechnić / 745
 uprać / 484; zn. I
 uprasować / 486; zn. I

uprawić / 746; zn. I

uprzeć się / 742
 uratować / 578; zn. I-II
 uratować się / 579; zn. I-II
 urodzić / 588; zn. I
 urodzić się / 589; zn. I
 urosnąć a. urósć / 622; zn. I, II, IV
 urosnąć; zob. urosnąć
 urządzić / 747; zn. I-IV
 usiąść / 634; zn. I-IV
 usłyszeć / 645; zn. I-II
 usmażyć / 646
 uspokoić się / 751; zn. I-II
 ustać / 753; zn. I-II
 ustalić / 752; zn. I-IV
 ustawić / 754; zn. I-IV
 ustąpić / 755; zn. I-VII
 uszanować / 680; zn. I
 uśmiechnąć się / 756; zn. I
 uświadomić / 757
 utonąć / 700; zn. II-III
 utracić / 702; zn. I
 utrudnić / 758
 utrzymać / 759; zn. I-V
 utworzyć / 707; zn. I
 uwierzyć / 781; zn. II
 uznać / 764; zn. I-II
 uzupełnić / 765; zn. I-II
 uzyskać / 766
 użyć / 767; zn. I-IV

W.

wbiec a. wbiegać / 772
 wbiegać; zob. wbiec
 wczuć się / 774
 wejść / 773; zn. I-VI
 wezwać / 875; zn. I-III
 wjechać / 787; zn. I-II
 włać / 790; zn. I-II
 wlecieć / 789; zn. I-IV
 włączyć / 791; zn. I-II
 włożyć / 788; zn. I-III
 wmieszać / 217; zn. IV
 wmówić / 792; zn. I-II
 wniesć / 793; zn. I-II, IV
 wpakować / 390; zn. IV-VI
 wpasać / 797; zn. I-VII
 wpatrzyć się / 798
 wpisać / 799; zn. I-II
 wpłynąć / 800; zn. I-IV
 wprosić się / 801
 wprowadzić / 802; zn. I-V
 wpuścić / 803; zn. I-II
 wręczyć / 805
 wrócić / 804; zn. I-IV
 wrzucić / 806
 wsiąść / 808; zn. I-II

SCHEMAT HASŁA CZASOWNIKA DOKONANEGO

zaakcentować / 1; zn. I-III

połączenia – jak dla hasłowego czasownika niedokonanego numer jeden (zob. s. 26)

znaczenia – jak dla niedokonanego

wskazać / 810; zn. I-IV
 wskoczyć / 809; zn. I-III
 wspomnieć / 811; zn. I-II
 wstać / 812; zn. I-III
 wstąpić / 813; zn. I-IV
 wybaczyć / 815
 wybić / 9; zn. X
 wybiec a. wybiegnąć / 816; zn. I-III
 wybiegnąć; zob. wybiec
 wybrać / 817; zn. I-IV
 wybrać się / 818; zn. I
 wybuchnąć / 819; zn. I-IV
 wybudować / 22; zn. I
 wyciągnąć / 821; zn. I-IX
 wyczynić / 53; zn. I
 wyćwiczyć / 55; zn. I-II
 wydać / 823; zn. I-IX
 wydać się / 824; zn. I-IV
 wydrukować / 107; zn. I-II
 wygładnić; reg. / 826; zn. I-II
 wyglossić / 827
 wygnać / 825
 wygonić / 825
 wygrać / 828; zn. I-IV
 wyjaśniać / 829; zn. I-II
 wyjąć / 831; zn. I-II
 wyjechać / 830; zn. I-II
 wyjrzeć / 826; zn. I-II
 wyjść / 820; zn. I-XIV
 wykazać się / 832; zn. I-II
 wykappać / 150
 wykappać się / 151; zn. I
 wykonać / 834; zn. I-III
 wykorzystać / 835; zn. I-II
 wykształcić / 182; zn. I-II
 wykształcilić się / 183; zn. I
 wylądować / 189; zn. I-III
 wylecieć / 836; zn. I-VI
 wyleczyć / 191; zn. I-III
 wyleczyć się / 192; zn. I-II
 wyłączyć / 837; zn. I-III
 wyłączyć się / 838; zn. II-IV
 wyłożyć / 833; zn. I-IV
 wymienić / 841; zn. I-V
 wymieszać / 217; zn. I/I a
 wymóc / 842
 wymówić / 840; zn. I-IV

wymyślić / 843; zn. I-II
 wynająć / 844; zn. I-III
 wynająć się / 845
 wynieść / 846; zn. I-V
 wynieść się / 847; zn. I-II
 wyobrazić sobie / 848; zn. III
 wypasć / 849; zn. I-V
 wypełnić / 850; zn. I-II
 wypić / 851
 wypielęgnować / 402; zn. II
 wypisać / 852; zn. I-V
 wypisać się / 853; zn. I-IV
 wypłukać / 408
 wyposażyć / 854; zn. I-II
 wypowiedzieć się / 855; zn. I-III
 wypożyczyc / 856; zn. I-II
 wyprąć / 484; zn. I
 wyprasować / 486; zn. I
 wyprostować / 490; zn. I
 wyprowadzić / 857; zn. I-VI
 wyprowadzić się / 858
 wyreklamować / 582; zn. IV
 wyruszyć / 859
 wyrzebić / 629; zn. I
 wyrzucić / 860; zn. I-III
 wysiąść / 861; zn. I-II
 wyskoczyć / 862; zn. I-IV
 wysłać / 865; zn. I-III
 wyspecjalizować się / 651; zn. I-II
 wystartować / 669; zn. I-III
 wystawić / 863; zn. I-VIII
 wystąpić / 864; zn. I-VI
 wyszedzić / 687; zn. I
 wyśpiewać / 691; zn. III-IV
 wyjaśnić / 866
 wyjaśnić / 867; zn. I-III
 wy tłumaczyć / 698; zn. I-II, IV
 wy tłumaczyć się / 699; zn. I
 wytrzeć / 822; zn. I-III
 wytworzyć / 868; zn. I-III
 wywołać / 870; zn. I-IV
 wywrzeć / 869; zn. I-IV
 wyzbyć się / 871; zn. I-II
 wyznaczyć / 872; zn. I-V
 wejść / 807; zn. I-III
 wziąć / 15 A-E
 wziąć się / 16; zn. I-IV

wzruszyć / 873; zn. I-II
 wzruszyć się / 874

Z.

zaakcentować / 1; zn. I-III
 zaangażować / 2; zn. I-II
 zaangażować się / 3; zn. I-II
 zaaresztować / 4; zn. I-III
 zabawić / 876; zn. I-III
 zabawić się / 877; zn. III
 zabezpieczyć / 878; zn. I-III
 zabić / 881; zn. I-VI
 zboleć / 14; zn. I
 zabrać / 879; zn. I-V
 zabrać się / 880; zn. I-V
 zabraknąć / 17; zn. I-IV
 zabronić / 882
 zachęcić / 883
 zachorować / 32; zn. I; pot. II
 zachować / 885; zn. I-III
 zachować się / 886; zn. I-III
 zachwycić / 887
 zachwycić się / 888
 zacząć / 889; zn. I-VI
 zacząć się / 890
 zaczekać / 46; zn. I
 zadać / 891; zn. I-IV
 zadać się / 892
 zadbać / 60
 zadecydować / 61; zn. I-III
 zadowolić się / 893
 zadzwonić / 115; zn. I-II
 zafunkcjonować; pot. / 118
 zaglądać; reg. / 894; zn. I-II, IV
 zagłosować / 123; zn. I-III
 zagrać / 129; zn. II- III
 zagrozić / 895
 zainteresować / 140
 zainteresować się / 141; zn. I
 zająć / 896; zn. I-IX
 zająć się / 897; zn. I-III
 zajrzeć / 894; zn. I-II, IV
 zajść / 884; zn. I-V, VII
 zakochać się / 899; zn. I-II
 zakomunikować / 165
 zakopać / 900; zn. I-II
 zakosztować / 174; zn. II
 zakręcić / 901; zn. I-IV
 zakryć / 902
 zalecić / 903; zn. I
 zaliczyć / 905; zn. I-V
 załatwić / 907; zn. I-III
 założyć / 898; zn. I-VII
 zamienić / 909; zn. I-II
 zamierzyć; rząd. / 910
 zamieszać / 217; zn. VI
 zamilczyć / 221; zn. I
 zamknąć / 911; zn. I-IX

zamknąć się / 912; zn. I-IV
 zamordować / 224; zn. I
 zamówić / 908; zn. I-IV
 zaniepokoić się / 266; zn. I
 zanieść / 913; zn. I-IV
 zanotować / 271; zn. I-II
 zanurkować / 274; zn. I-III
 zaobserwować / 291; zn. II
 zaopiekować się / 360; zn. I-II
 zaopiniować / 362
 zapachnieć / 388; zn. I
 zapalić / 914; zn. I-IV
 zapalić się / 915; zn. I-IV
 zapamiętać / 916
 zaparkować / 395
 zapewnić / 917; zn. I-II
 zapisać / 918; zn. I-VI
 zapisać się / 919; zn. I-II
 zaplanować / 405; zn. I-III
 zapłacić / 406; zn. I-III
 zapłakać / 407; zn. I
 zapocząć / 412; zn. III
 zapomnieć / 920; zn. I-V
 zapoznać / 921; zn. I-II
 zapoznać się / 922 zn. I-II
 zapragnąć / 485
 zaproponować / 487
 zaprosić / 923; zn. I-II
 zaprotestować / 491
 zareagować / 580; zn. I
 zareklamować / 582; zn. III
 zarobić / 934; zn. I-IV
 zarumienić się / 624; zn. I-III
 zarządzić / 925; zn. I
 zarzucić / 926; zn. I-XI
 zaskoczyć / 927; zn. I-IV
 zasłużyć / 928
 zasnąć / 935; zn. I
 zaspac / 935; zn. II-III
 zastać / 930; zn. I-II
 zastanowić się / 928
 zastawić / 931; zn. I-V
 zastąpić / 932; zn. I-IV
 I zastosować / 673; zn. I-II
 II zastosować / 933
 zastosować się / 934
 zaszkodzić / 683
 zaśpiewać / 691; zn. I
 zaświecić / 693; zn. I-II
 zatańczyć / 694; zn. I
 zatelefonować / 695
 zatęsknić / 696; zn. I-II
 zatonąć / 700; zn. I-IV
 zatrudnić / 936; zn. I-II
 zatrzymać / 937; zn. I-IV
 zatrzymać się / 938; zn. I-IV

zaufać / 727
 zauważyc / 939; zn. I-II
 zawiadomić / 941
 zawieźć / 943
 zawałać / 795; zn. I-II
 zawrzeć / 942; zn. II-IV
 zaznaczyć / 971; zn. III-IV
 zażartować / 994; zn. I-II
 zażądać / 995
 zbrać / 6; zn. I-IV
 zbić / 9; zn. I
 zbliżyć się / 947; zn. I-II, IV; *rzadziej* III
 zbrańkać / 17; zn. I-IV
 zbratać się / 18
 zbudować / 22; zn. I
 zbudzić / 23; zn. II
 zbudzić się / 24; zn. II
 zdać / 949; zn. I, III-IV
 zdać się / 950; zn. I; *rzadziej* II
 zdarzyć się / 948
 zdążyć / 951; zn. I-III
 zdecydować / 61; zn. I-III
 zdecydować się / 62; zn. I-II
 zdenerwować / 63
 zdenerwować się / 64; zn. I-II
 zdeptać / 65; zn. I
 zderzyć się / 953
 zdjąć / 952; zn. I-IV
 zdobyć / 954; zn. I-IV
 zdołać / 955
 zdrodzić / 956; zn. I-IV
 zebrać / 945; zn. I-IV
 zebrać się / 946; zn. I-III; *rzadziej* IV
 zejść / 632; zn. I-VI, VIII-X
 zejść się / 633; zn. I, III
 zepsuć / 568; zn. I-III
 zepsuć się / 569; zn. I-III
 zerwać / 983; zn. I-VI
 zerwać się / 984; zn. I-IV
 zgadnąć / 957
 zgasić / 121; zn. I-VI
 zginąć / 122; zn. I-II
 zgłosić / 959
 zgłosić się / 960; zn. I-III
 zgodzić się / 958; zn. I-II; *rzadziej* III-IV
 zgootować / 128; zn. III
 zgromadzić / 131; zn. I-II
 zgromadzić się / 132
 zgubić / 135; zn. I-II
 zilustrować / 138; zn. I-III
 zjawić się / 962; zn. I-II
 zjechać / 963; zn. I-VI
 zjeść / 961; zn. I-III
 zlekceważyć / 193
 złamać / 199; zn. I-III
 złamać się / 200; zn. I

złapać / 201; zn. I-II
 złączyć / 202; zn. II
 złączyć się / 203; zn. II
 złowić / 204; zn. I
 złożyć / 641; zn. I-IV
 złożyć się / 642; zn. II-IV
 zmarniwać / 207
 zmarznąć / 209
 zmęczyć / 212; zn. III-IV
 zmęczyć się / 213; zn. II
 zmienić / 966; zn. I-II
 zmienić się / 967; zn. I-II
 zmierzyć / 216; zn. I-II
 zmieszać / 217; zn. V
 zmniejszyć / 969
 zmoknąć / 223; zn. I
 zmusić / 970; zn. I-II
 zmylić / 230; zn. II
 znaleźć / 974; zn. I-IV
 znaleźć się / 975; zn. I-V
 znieść / 977; zn. I-VII
 zniknąć / 976; zn. I-IV
 zniszczyć / 268; zn. I-II
 znudzić / 272; zn. I
 znudzić się / 273; zn. I-II
 zobaczyć / 978
 zobaczyć się / 779; zn. III
 zobowiązać / 979
 zobowiązać się / 980
 zorganizować / 371; zn. I-III
 zorientować się / 372; zn. I-III
 zostać / 981; zn. I-V
 zostawić / 982; zn. I-VII
 zrańić / 577; zn. I
 zrealizować / 581
 zrezygnować / 584
 zrobić / 586; zn. I-IV
 zrobić się / 587; zn. I-III
 zrodzić / 588; zn. III
 zrodzić się / 589; zn. I
 zrozumieć / 616; zn. I-III
 zrozumieć się / 617; zn. I-III
 zrumienić się / 624; zn. I-III
 zwariować / 769; zn. I
 zwiałyć / 770; zn. I
 zwątpić / 771
 I związać / 776; zn. III-IV
 II związać / 986; zn. I-IV
 związać się / 777; zn. II-III
 zwiedzić / 987
 zwierzyć się / 988
 zwiększyć / 989
 zwolnić / 985; zn. I-VI
 zwrócić / 990; zn. I-V
 zwrócić się / 991; zn. I-IV
 zwyciężyć / 992; zn. I-II

PODRĘCZNIKI W SERII JĘZYK POLSKI DLA CUDZOZIEMCÓW
pod redakcją Władysława Miodunki

p o d rę c z n i k i k u r s o w e

A1 Władysław Miodunka
**CZĘŚĆ, JAK SIĘ MASZ? CZĘŚĆ I
SPOTYKAMY SIĘ W POLSCE** CD

A2 Władysław Miodunka
**CZĘŚĆ, JAK SIĘ MASZ? CZĘŚĆ II
SPOTKAJMY SIĘ W EUROPIE** CD

A1 Marta Pančíková, Wiesław Stefańczyk
**PO TAMTEJ STRONIE TATR
UCÉBNICA POLSTINY PRE SLOVÁKOV**

B1 Ewa Lipińska
**Z POLSKIM NA TY
PODRĘCZNIK JĘZYKA POLSKIEGO
DLA ŚREDNIO ZAAWANSOWANYCH** 2 CD

B2 Ewa Lipińska, Elżbieta Grażyna Dąmbska
**KIEDYŚ WRÓCISZ TU... CZĘŚĆ I
GDZIE NADWIŚLAŃSKI BRZEG** CD

C1 Ewa Lipińska, Elżbieta Grażyna Dąmbska
**KIEDYŚ WRÓCISZ TU... CZĘŚĆ II
BY SZUKAĆ SWOICH DRÓG I GWIAZD** CD

c z e ś c i s y s t e m u j ě z y k a

A1 Joanna Machowska
**GRAMATYKA? DLACZEGO NIE!
ĆWICZENIA GRAMATYCZNE DLA POZIOMU A1**

A1 Magdalena Szczelc-Mays, Elżbieta Rybicka
**SŁOWA I SŁÓWKA
PODRĘCZNIK DO NAUCZANIA SŁOWNICTWA
I GRAMATYKI DLA POCZĄTKUJĄCYCH**

B2 Stanisław Mędak
**CO Z CZYM?
ĆWICZENIA SKŁADNIOWE
Z JĘZYKA POLSKIEGO DLA OBCOKRAJOWCÓW**

A2 Magdalena Szczelc-Mays
**NOWE SŁOWA – STARE RZECZY
PODRĘCZNIK DO NAUCZANIA SŁOWNICTWA
JĘZYKA POLSKIEGO**

B1 Ewa Lipińska,
**NIE MA RÓŻY BEZ KOLCÓW
ĆWICZENIA ORTOGRAFICZNE
DLA OBCOKRAJOWCÓW
Wydanie II, poprawione i uzupełnione**

B2 Piotr Garncarek
**CZAS NA CZASOWNIK
ĆWICZENIA GRAMATYCZNE Z JĘZYKA POLSKIEGO**

B2 Stanisław Mędak
**LICZEBNIK TEŻ SIĘ LICZY!
GRAMATYKA LICZEBNIKA Z ĆWICZENIAMI**

A1 Józef Pyzik
**PRZYGODA Z GRAMATYKĄ
FLEKSJA I SŁOWOTWÓRSTWO IMION
ĆWICZENIA FUNKCJONALNO-GRAMATYCZNE
DLA CUDZOZIEMCÓW**

B2 Józef Pyzik
**IŚĆ CZY JECHAĆ?
ĆWICZENIA GRAMATYCZNO-SEMANTYCZNE
Z CZASOWNIKAMI RUCHU**

B1 Anna Pięcińska
**CO RAZ WEJDZIE DO GŁOWY –
C1 JUŻ Z NIEJ NIE WYLECI
CZYLI FRAZEOLOGIA PROSTA I PRZYJEMNA**

B1 Przemysław Gębal
**OD SŁOWA DO SŁOWA
TOCZY SIĘ ROZMOWA
REPETYTORIUM LEKSYKALNE Z JĘZYKA POLSKIEGO
JAKO OBCEGO DLA POZIOMÓW B1 I B2**

s p r a w n o s ć i

A1 Danuta Gałyga
**ACH, TEN JĘZYK POLSKI!
ĆWICZENIA KOMUNIKACYJNE DLA POCZĄTKUJĄCYCH**

B1 Magdalena Szczelc-Mays
**COŚ WAM POWIEM...
ĆWICZENIA KOMUNIKACYJNE
DLA ŚREDNIO ZAAWANSOWANYCH** 2 CD

B2 Ewa Lipińska
**KSIĘŻYC W BUTONIERCE
ĆWICZENIA ROZWIJAJĄCE SPRAWNOŚĆ
ROZUMIENIA ZE SŁUCHU** CD

C1 Ewa Lipińska
**LEKTURY PODRĘCZNE
ANTOLOGIA TEKSTÓW SATYRYCZNYCH
DLA CUDZOZIEMCÓW, KTÓRZY DOBRZE
ZNAJĄ JĘZYK POLSKI**

B2 Anna Seretny
**KTO CZYTA – NIE BŁĄDZI
ĆWICZENIA ROZWIJAJĄCE SPRAWNOŚĆ CZYTANIA**

C1 Anna Seretny
**PER ASPERA AD ASTRA
ĆWICZENIA ROZWIJAJĄCE SPRAWNOŚĆ CZYTANIA**

C2 Bogusław Kubiak
**NA ŁAMACH PRASY CZĘŚĆ I
ĆWICZENIA ROZWIJAJĄCE SPRAWNOŚĆ CZYTANIA
Dodatek – Strategie egzaminacyjne**

C2 Bogusław Kubiak
**NA ŁAMACH PRASY CZĘŚĆ II
ĆWICZENIA ROZWIJAJĄCE SPRAWNOŚĆ CZYTANIA**

z b i o r y z a d a ń d o e g z a m i n ó w c e r t y f i k a t o w y c h

B1 Aleksandra Achtelik, Wioletta Hajduk-Gawron,
Agnieszka Madeja, Magdalena Świątek
**BAJDŹ NA B1
ZBIÓR ZADAŃ Z JĘZYKA POLSKIEGO ORAZ
PRZYKŁADOWE TESTY CERTYFIKATOWE
DLA POZIOMU PODSTAWOWEGO** 2 CD

B2 Ewa Lipińska
**UMIESZ? ZDASZ!
MATERIAŁY PRZYGOTOWUJĄCE DO EGZAMINU
CERTYFIKATOWEGO Z JĘZYKA POLSKIEGO
JAKO OBCEGO NA POZIOMIE
ŚREDNIM OGÓLNYM** 2 CD

C2 Anna Butcher, Iwona Janowska,
Grażyna Przechodzka, Grażyna Zarzycka
**CELUJ W C2
ZBIÓR ZADAŃ DLA KANDYDATÓW DO EGZAMINU
CERTYFIKATOWEGO Z JĘZYKA POLSKIEGO JAKO
OBCEGO NA POZIOMIE ZAAWANSOWANYM** CD

PODRĘCZNIKI W SERII **JĘZYK POLSKI DLA CUDZOZIEMCÓW**
pod redakcją Władysława Miodunki

słowniki

- A1 Anna Seretny
A CO TO TAKIEGO?
OBRAZKOWY SŁOWNIK JĘZYKA POLSKIEGO

- C1 Zofia Kurzowa
ILUSTROWANY SŁOWNIK
PODSTAWOWY JĘZYKA POLSKIEGO

- A2 Stanisław Mędak
PRAKTYCZNY SŁOWNIK ŁĄCZLIWOŚCI
B2 SKŁADNIOWEJ CZASOWNIKÓW POLSKICH

- C1
C2
- A2 Stanisław Mędak
SŁOWNIK FORM KONIUGACYJNYCH
B2 CZASOWNIKÓW POLSKICH

- C1
C2
- A2 Stanisław Mędak
SŁOWNIK ODMIANY RZECZOWNIKÓW
B2 POLSKICH

języki specjalistyczne

- B1 Marzena Kowalska
O BIZNESIE PO POLSKU
WPROWADZENIE DO JĘZYKA BIZNESU

podręczniki dla dzieci

- A1 Magdalena Szelc-Mays
A2 TAŃCE MAŁOWANE.
B1 PODRĘCZNIK DLA DZIECI W WIEKU
B2 PRZEDSZKOLNYM I WCZESNOSZKOŁOWYM

projekt ONENESS

- A1 Katarzyna Drwal-Straszakowa
Waldemar Martyniuk
POWIEDZ TO PO POLSKU
SAY IT THE POLISH WAY

CD

metodyka nauczania języka polskiego jako obcego

- KULTURA W NAUCZANIU JĘZYKA POLSKIEGO
JAKO OBCEGO. STAN OBECNY – PROGRAMY
NAUCZANIA – POMOCY DYDAKTYCZNE
Red. Władysław Miodunka
- PRZEWODNIK PO EGZAMINACH**
CERTYFIKATOWYCH
Red. i oprac. Anna Seretny, Ewa Lipińska

- Ewa Lipińska, Anna Seretny
ABC METODYKI NAUCZANIA JĘZYKA POLSKIEGO
JAKO OBCEGO

- Z ZAGADNIEŃ DYDAKTYKI JĘZYKA POLSKIEGO
JAKO OBCEGO
Red. Ewa Lipińska, Anna Seretny

- OD MEDIÓW PRZEKAZU DO MEDIÓW
UCZESTNICZENIA. TRANSMISJA I NAUCZANIE
JĘZYKÓW MNIEJSZOŚCIOWYCH
Red. Robert Dębski

- Urszula Marzec
OBRAZ POLONISTYKI WŁOSKIEJ
W ŚWIETLE BADAŃ ANKETOWYCH

- NOWA GENERACJA W GLOTTODYDAKTYCE**
POLONISTYCZNEJ
Red. Władysław Miodunka

- Iwona Janowska
PLANOWANIE LEKCJI JĘZYKA OBCEGO.
PODRĘCZNIK I PORADNIK DLA NAUCZYCIELI
JĘZYKÓW OBCYCH

- Przemysław E. Gębal
DYDAKTYKA KULTURY POLSKIEJ
W KSZTAŁCENIU JĘZYKOWYM CUDZOZIEMCÓW

Podręczniki do nauczania języka polskiego jako obcego są opracowywane przez zespół autorów związanych z Katedrą Języka Polskiego jako Obcego Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz z innymi ośrodkami kształcenia obcokrajowców uczelni polskich jak UW, UŁ, UMCS, KUL, US, UW.

Na stronie www.universitas.com.pl znajdą Państwo więcej informacji o podręcznikach do nauczania języka polskiego jako obcego. Można tam także zamówić bezpłatny katalog „Podręczniki do nauczania języka polskiego jako obcego”.

TOWARZYSTWO AUTORÓW I WYDAWCÓW
PRAC NAUKOWYCH
UNIVERSITAS

w w w . u n i v e r s i t a s . c o m . p l

REDAKCJA

ul. Sławkowska 17, 31-016 Kraków
tel./fax 012 423 26 05 / 012 423 26 14 / 012 423 26 28
red@universitas.com.pl
promocja@universitas.com.pl

DYSTRYBUCJA oraz KSIĘGARNIA WYSYŁKOWA

ul. Żmudzka 6B, 31-426 Kraków
ksiegarnia@universitas.com.pl
tel. 012 413 91 36 / 012 413 92 70
fax 012 413 91 25

ZAMÓW NASZ BEZPŁATNY KATALOG

tel. 012 423 26 05 / 012 413 92 70

-
- prawie 1000 wzorów czasowników niedokonanych wraz z podaniem ich specyfiki składniowej
 - lista ponad 900 czasowników dokonanych wraz z ich charakterystyką składniową
 - reguły składniowe czasowników ujęte w spójny system w połączeniu z semantyką
 - liczne informacje z zakresu składniowo-znaczeniowej łączliwości czasowników
 - czytelność układu oraz łatwość używania słownika
 - pomoc dydaktyczna przeznaczona dla obcokrajowców uczących się języka polskiego

Stanisław Mędak, wykładowca Centrum Języka i Kultury Polskiej w Świecie Uniwersytetu Jagiellońskiego. Od 1981 związany z nauczaniem języka polskiego jako obcego w kraju i za granicą. Prowadzi zajęcia ze studentami szkół prywatnych i uniwersytetów w Genewie, Pradze, Tuluzie i Paryżu.

Autor kilkunastu podręczników, rozpraw i słowników do nauczania języka polskiego jako obcego opublikowanych w Polsce (Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne w Warszawie, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Universitas, Wydawnictwo Pedagogiczne ZNP) i za granicą (Presses Universitaires du Mirail – Toulouse, L'Harmattan Paris). Jest autorem pionierskiego słownika odmiany czasowników (*Słownik form koniugacyjnych czasowników polskich*) wydanego w 1997 roku przez Wydawnictwo Universitas w Krakowie, trzytomowego zbioru testów (Wydawnictwo LINGO, Warszawa 2012-2014 r.) i dwu najnowszych podręczników dla zaawansowanych: *Polski od poziomu B1 wzwyż* (Wydawnictwo PETRUS, 2015) i *Polski z mistrzami słowa* (tamże, 2016).

